Ysecerekov András

festő

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 150. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. B. ZOTTSÁGA
346/1944

M.kir.honvéd vezérkar főnöke.

64.280.szám.

eln.6.vkf.oszt.1944.

Fényképezési

dr.Dénes Jenő urnak, k
született 1909-ben Kaboldo
lakása Budapest VI.,Király
szes ingó és ingatlan müem
vallás és közoktatásügyi m
felvételeket készithessen
és a hadmüveleti területen
illetékes katonai hatóság

Iscserckov András

festő

l.

Ferkèpzomfoisk vk

1939-41. 143. l

Vegyes

94 4

zágos Bizottsága

ány { száma: 48.841/1944. III. 194
kelte: X. 20. 1944.
beérkezése: X. 26. 1944.

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

vő kerités épités elvállal

talnál 1904 évi február h

és 80 kor.értékű takarékp

tositék,a letéti vevény v

Zilah,1908.é

M KIR ÉPITÉSZETI HIVATAL * SZ

Iscserekov Istenes

András

festő

l.

Szabad Művészet

1949. 164-l

ápr. 3

16148. 901.

ISTENES JÓZSEF, gombkötőinas

66.-Kreichell János ,Kreichell József gombkötőmester fia
pizon talan mikor kerültek Kőszegr.Ninc adat a polgári
felvételről sem.Mester lett 1854.jún.25.-Inasa volt:
Istenes Józ ef/alsószakonyi/,1868.-1871.maj.11. 414.ol

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek
a céh keletkezésétől megszűnésig 395.old

SAVARIA? A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

Istenes-Iscserekov András, orosz származású festőművész

A pápai Helytörténeti Múzeum termeiben képzőművészeti kiállítás nyílt meg. — A. Tóth Sándor rajztanár festőművész tanítványa volt; Istenes-Iscserekov András és Móritz Sándor festőművész, Somogyi József szobrászművész és a költő Nagy László.
Iscserekov és Móritz fiatalon hunyt el, de amit műveikben hátrahagytak, az méltó szellemi örökség. — Iscserekov elsősorban akvarell virágcsendéleteiben munkáiban alkotott emlékezetest.

Heitler László: Orlaitól – Nagy Lászlóig.
Napló (Veszprém), 1981. dec. 5.

Istenes-Iscserekovics András, festő

L.: Nagy Lánló

Csóóri S.: Egy másik életmű töredéke 34-37.

Tiszatáj, Szeged, 1980. jan. XXXIV/1.

MDK

Istenes Iscserekov András festő, 1915.
Votkinszkijizavod /Oroszorsz./

Harangvirágok c., vizf.
Gladioluszok c., "
Olvasó fiu, "
Pihenő vitorlások b., vizf.

Műbarát 52. kiálló 1944. jan.

Istenes András
Szent István, freskóterv
Mátyás király, freskó-terv
Krisztus és a bencés szentek, freskó-terv

XVI. Tavaszi Szalon, Nemzeti Szalon, 1941. Julius.

7 l.

MOK

Istenes Iscserekov András festő, 1915.
Votkinszkijizavod /Oroszorsz./

Párás Balaton b., vizf.
Jókai gőzös, "
Kati alszik, "
Csendélet, "
Napraforgók, "

Műbarát 52. kiálló 1944. jan.

MDK

Istenes András

Istenes András: Pápa képzőművészeti élete. Pápai Hirlap, 1943. márc. 2o.

MDK

Istenes Iscserekov András festő, 1915.
Votkinszkijizavod /Oroszorsz./

Harangvirágok a., vizf. repr. 4
Pihenő vitorlások a., "
Párás Balaton a., "
Japán cseresznyevirág, "
Harangvirágok b., "

Orgonák "

Műbarát 52. kiállító 1944. jan.

M.D.

Istenes-Iscserchov András
festő

1941-ben a Vallás és Közoktatási Minisztérium egyik freskotervét megvette. A főiskolán több kompozíciós díjat nyert.

Heitler László: Istenes-Iscserchov András. Művészet, 1967. október - 17 lap

M.D.4

Istenes - Iscserehov András
festő

Pápára való visszatérése után kijárt a Bakonyra és tölbször időzött a Balatonnál. A lirai csendes hangulatok felé vonzódott.

Hutter László: Istenes - Iscserehov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

Isteneres András

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. VI. 11.

Isteni András

A Nemzeti Salon tavaszi tárlatán szerepelt.

Esti Ujság 1942. VI. 11.

M.D.K.

Istenes András

Nevét emliti meg a lap "Uj nevek, szinek a Corvinban" c. beszámolójában a Corvin Áruház kiállitásáról.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. febr. 17-23.
VI. évf. 9. sz. 2. lap

M.D.K.

Istenes András

A Képzőművészeti Iskola növendékeinek kiállitásán szerepel müve, amelyről Füsi József ir "1941 husvétja: a kiállitások hete" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 ápr. 18-24.
IV. évf. 16. sz.

MDK

Istenes Iscserekov András festő, 1915.
Votkinszkijizavod /Oroszorsz./

Gladioluszok a., vizf.
" b., "
Tavaszi fák, "
Hattak, "
Koratavaszi napsütés, vizf.
Gladioluszok c., vizf.

Mübarát 52. kiálló 1944. jan.

MDK

Istenes Iscserekov András

Bán Tibor: Négy dunántuli festő a Műbarátnál.
Rajzoktatás. 1944. V.évf.1.sz. 16 16 l.

GÁLÓCSI EDIT CSOPORT színes kerámia pályamunkája

MOLNÁR LÁSZLÓ CSOPORT színes kerámia pályamunkája

ESZMEI PÁLYÁZATOT hirdetett a kultuszminisztérium művészeti főosztálya a Képzőművészeti és az Iparművészeti Főiskolák növendékei között. Feladat volt: falkép-tervezés munkáskultúrház részére.

A bíráló bizottság a következő döntést hozta:

Az első díjat egyenlő arányban három pályázó között osztották fel:

SCHOLZ ERIK: Francia bányász-sztrájk (tempera) (Petrás felv.)

tól. Fiataljaink hangosak és bátrak. Felfedeztek valamit a festői beszéd mámorából, a nagy méretek imponáló szépségéből, s ha még nem is tudják a maguk elé tűzött feladatokat mesteri módon megoldani, legalább maguk elé merik tűzni a feladatot. Viszont a feladat minél nagyobb, illetve a képfelület minél nagyobb méretű, annál hangosabbá válhat a kész mű üressége, annál leleplezőbben mutatkozhat meg az alkotás élménytelensége. Azonban a legrosszabbul sikerült tanulói kísérletezés se hiábavaló akkor, ha a tanuló, aki a művet megalkotta, megérzi, kihallja saját művéből az üresen kongó hangok hamisságát. Ez a kiállítás azt bizonyítja, hogy most tömörebben, higgadtabban igyekeznek beszélni, s kevesebb handabandával, kevesebb absztrakt gőzzel operálnak. Amit még mindig szemére lehet vetni a főiskolások egy részének, az műveik *őszintétlensége*. Némelyek hangossága ma se több üres hivalkodásnál, formalista ügyeskedésnél, tetszetős, de tartalmatlan szépírás-gyakorlatnál. A kiállítás mégis azt bizonyítja, hogy fiataljaink egyre több megfontolással kezdenek hozzá a nagy kompozíciók munkájához. „Az 1948-as francia bányászsztrájk emlékére" festett nagyméretű vázlatok „monumentalitása" már nem ásít annyira az ürességtől, mint a félévvel ezelőtti festői ujjgyakorlatok . . . A kisebb igényű művek közt ezúttal is nem egy elmélyedőbb, becsületes munkával megalkotott, tehetséges darabot találhattunk.

Érdekes volt összehasonlítani ezzel az iskolakiállítással azt a szerényebb igényű kép- és szoborbemutatót, melyet a *Szakszervezeti Tanács* kultúrosztálya rendezett a Fővárosi Képtár termeiben az üzemi szabadiskolákban tanuló munkások műveiből. Itt, természetesen, sok naív s szakmai tekintetben még iskolázatlan kísérletezést láthattunk. De a kiállított képeknek és szobroknak legtöbbjében, kétségtelen naivitásuk mellett is, több őszinteséget, s az emberi beszéd nagyobb hitelességét érezhettük, mint azoknak a művészifjaknak alkotásaiban, akik egy-egy „artisztikus" ötletet még ma is többre becsülnek a mondanivaló őszinte komolyságánál.

A SZERKESZTŐSÉG MEGJEGYZÉSE.

Úgy Szegi Pál, mint Pogány Ö. Gábor kritikájában az „1919. Forradalom-művészet" kiállításról vannak olyan szempontok, amelyeket a szerkesztőség helyesnek ítél. A történelmi fejlődés szempontjából azonban egyik sem mérlegelte érdemlegesen az első világháború előtti művészeti megnyilatkozást. Pogánynak mindenesetre igaza van abban, hogy a cím megtévesztő volta téves értelmezést adott a kiállításnak, s hogy a művek nem adják hiteles szellemi hátterét a kommün erőfeszítéseinek. Szegi ezzel szemben, kissé egyoldalu, esztétikai álláspontot képvisel.

KASS JÁNOS CSOPORT falkép-terve

MISKOLCZI LÁSZLÓ CSOPORT falkép-terve

(Petrás felvételek)

A I. díjat osztó arányban három pályázó között osztották ki.

KASS JÁNOS-csoport (Iparművészeti Főiskola),
KIRSCHLER LAJOS-csoport (Képzőművészeti Főiskola).
MOLNÁR LÁSZLÓ-csoport (Iparművészeti Főiskola),

A második díjat szintén három pályázó kapta:

IFJ. FÁY ALADÁR-csoport (Képzőművészeti Főiskola),
GÁLÓCSI EDIT-csoport (Iparművészeti Főiskola).
MISKOLCZI LÁSZLÓ-csoport (Képzőművészeti Főiskola),

Szabad Művészet
1949. ápr.

A beküldött művek természetesen még erősen magukon viselik az iskolai kísérletező munka nyomait; a képek hibája, hogy csak gyengén közelítik meg azt, amit realista ábrázolás alatt érthetünk. Ember, illetve munkás, sőt környezetábrázolásuk nem mutatja a valóság ismeretét, tanulmányozását, s mintha a műveknek nem is volna szándékuk a munkás életének olyan mozzanatait képi formában megjeleníteni, amelyek lelkesítő, buzdító szándékkal mutatnák a munkás részvételét az új társadalom építésében. Színre és formára redukált képi megnyilatkozásokat adnak, szociális tartalom nélkül. Mondanivalójuk még csupán festői, plasztikai mondanivaló, nem eszmei. Az egyetlen munka Kass János festménye, amelyben megszólal, ha bizonytalanul is, valami tartalom, de ez sem tudatosan. Képe inkább elhagyott gyári műhelyt ábrázol, nem olyant, amelyben dolgoznak, vagy dolgozni fognak. A Miskolczi-csoport mondanivalója passzív. Nem tudni mi hozta össze az embereket, s miért válik ketté a férfiak és a nők csoportja. A Kirschler-csoport képe is csupán motívumnak látja a munkást, s a gyárba érkezés jelenetét festői témának, minden tartalom nélkül. Ne felejtsük el azonban, hogy ezek az első kísérletek. Jó volna az ilyen feladatokat megismételni. A fiataloknak ideológiai tudásukat kell elmélyíteniök s nyitottabb szemmel szétnézniök életünkben. Különösen rajztudásukat kell fejleszteniök; tudniok kell, hogy a művészi ábrázolás, megjelenítés alapja a jó rajz! *(b. s.)*

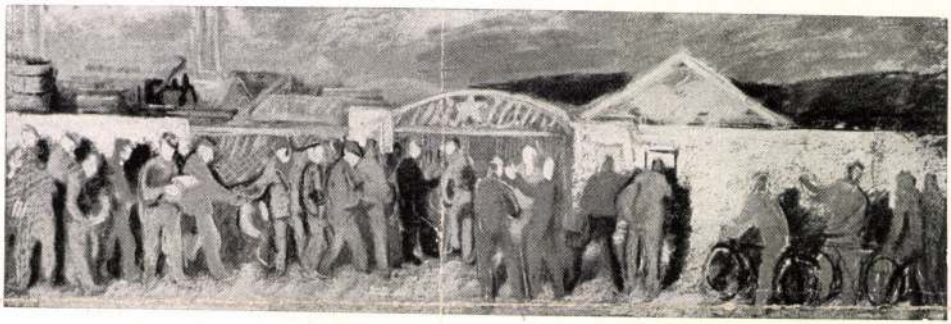

KIRSCHLER LAJOS CSOFORT falkép terve (Petrás felv.)

ISCSEREKOV ISTENES ANDRÁS EMLÉKKIÁLLÍTÁSA PÁPÁN. A pápai ref. kollégium rajztermében rendezték meg művész-barátai a tavaly tragikus módon elhúnyt művész emlékkiállítását. Lehelet finomságú vízfestmények, a Balaton mellett festett hangulatos tájképei sorakoznak a nagyterem falain. Tehetséges grafikus volt, amit ceruza- és tollrajzai bizonyítanak. Több freskóterve és arcképe a jó figurális festőt mutatják be. Vérbeli festő volt, aki lelkiismeretesen érlelte ki munkáit, újra meg újra átgyúrva választott témáját. (t.)

KIÁLLÍTÁSI NAPTÁR

Márc. 26—ápr. 10	*Perlrott Csaba Vilmos* festő	Népművelési Központ
Ápr. 14—ápr. 27	*Szobotka Imre* festő és *Szanday Sándor* szobrász	Népművelési Központ
Ápr. 17—ápr. 26	*Csoportkiállítás. II.* (Barabás Gizella, Barta Mária, Böhm Lipót, Goda Ede szobrász, ifj. Kovács János, Radnai József, Reigl Judit, Setét Júlia szobrász, Somogyi Árpád, Zugor Sándor festőművészek)	Szabadszervezet, VI., Andrássy-út 69.
Ápr. 30—máj. 15	*Sikuta Gusztáv* festő	Népművelési Központ

Szabad Művészet 1949. 163, 164. l.

A «MŰBARÁT» KIÁLLÍTÁSI INTÉZET 52. KIÁLLÍTÁSA

Budapest, V., Mária Valéria-u. 12, Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

KÜLDI: .....

MEGHÍVÓ

NÉGY DUNÁNTULI FESTŐ

CSEHI NÁNDOR – Pécs

GALLYAS FRIGYES – Győr

ISTENES ISCSEREKOV ANDRÁS

A. TÓTH SÁNDOR } Pápa

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÁS: 1944 jan. 1-én (ÚJÉV NAPJÁN SZOMBATON D. E. 11 ÓRAKOR)

Naponta nyitva: **10-3.** Hétfő, szerda, péntek: **10-½6.** Ünnep, vasn. **10-2.** ZÁRUL: jan. 7-én, pénteken d. u. ½6-kor

Belépődíj **1·60** — P. Megnyitáskor és ünnep-, vasárnap, valamint tárlatvezetésen a megcímzett meghívó felmutatójának és kísérőinek **80** f. Bármely napon munkásoknak, diákoknak stb. **30** f. A Műbarát művésztagjainak és családjuknak díjtalan

Tárlatvezetés: jan. 4-én, kedden délután 4 órakor. Előadó: GÁCS GYÖRGY a Népművelési Bizottság részéről.

A »MŰBARÁT« KIALLÍTASI INTÉZET 52. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

_____ úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

112
1921.

A Műemlékek Or

Isk. Elnö

Múltkori jelentésem

lettel jelentem, h

Körülvevő kerítés k

Utasítást kérek

Avvább ~~Csehi Mándor~~

~~Gallyas Frigyes~~

Istenes Iscserekov András

A Tóth Sándor

gyűjt kiall.

Bán Tibor: Négy dunántuli festő a Műlarásnál

Rajzoktatás

1944. V. évf. l. 12

16. l.

4

C. Morgan: Az utazás

(Franklin-kiadás)

Az utazás: kiszakadás ebből a látható világból a lehetetlenségek lélektani valószínűséggel megrajzolt birodalmába. Egy délfranciaországi szőlőbirtokos, aki a hegyi beszédet próbálja megvalósitani, a maga élete nyugodt, megértő, tiszta egyszerűségében és jóságában, beleszeret egy dizőzbe. A leány romlott, nagyravágyó, a művészete hajtja és ösztökéli, de a lelkét nem sikerül senkinek bevenni. Kettőjük között szövődik egy tiszta, földfölötti szerelem, amely néhány boldog találkozásból áll, amely annyira rendkivüli, hogy nincs folytatása sem. A regény francia földön játszódik le, de nem francia regény. Nem is igazi franciák, akik benne szerepelnek. A leányalak pompás rajza mellett, roppant művészi vállalkozás volt a férfialak megmintázása. Ezen a ponton olyan magas kanyarodóba szökken a regény, hogy a lélektani valószinűségek korlátait sem veszi észre az ember egy-két helyen. De jólesett az a meleg realizmus, amely besugározza Morgan egész világát, az a tiszta írásművészet, amellyel az „ismeretlen" Dél-Franciaország kisvárosait elővarázsolja. és az a mély hitvallás a művészi alkotásban, amely a jóság feltétlen végső győzelmét hírdeti.

Zy.

VERSEK KÖNYVE

Nagy költők versei kis gyermekeknek. Összeválogatta: Aszódi Éva és Binét Ágnes. Szántó Piroska rajzaival. Codex-kiadás.

A bevezető kedves, őszinte szavak szerint ezt a könyvet azért állitották össze, hogy a kisgyermekekhez is eljussanak a nagy költők nagy szépségei és nem naiv, művészietlen versikékkel tömjék őket. Kb. 50 verset közölnek Petőfitől, Aranytól, Móricztól, Babitstól, Kosztolányitól, Szabó Lőrinctől, József Attilától s a népköltészetből. Jó lenne, ha ez a könyv is segitene a közfelfogásban meggyökereztetni azt, hogy az igazi művészet a kisgyermeknek is való, s a klasszikusan szép élvezetében a felnőtt és a gyermek találkozik. A rajzok és a könyv egész kiállitása igen tetszetős.

sm.

Füszer és csemege árukat csak Fogarassynál vásároljon
Ref. üzlet: VIII. Baross-u 1. Mindent házhoz szállít

Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
MURAKÖZY GYULA
Helyettes szerkesztő:
IZSÁK-GYARMATHY LÁSZLÓ
A szerkesztőség kéziratot nem őriz meg

MŰVÉSZET SZINHÁZ, FILM

Négy dunántúli festő

A Műbarát helyiségében állitotta ki képeit a Dunántúl kultúrgócpontjain: Győrött, Pécsett, Pápán csendben dolgozgató négy művészünk. Gallyas Frigyes Győrben él. Régebbi, olajképeinek fojtott levegője van s álmok, viziók borzongásaival teli nehéz hangulatát újabban derűsebb látás váltotta föl, ez szineinek világosabbá válását is jelenti. De most sem az élet mozgalmassága köti le figyelmét, a csönd, a tájak lelke, a dolgokban megbujó emlékek halk költészete fogja meg s inditja el fantáziáját. Istenes Iscserekov András orosz születésű, de magyarrá lett művész. Csendéleteinél a vizfestés technikája érdekes, nedves alapra fest s az akvarell egyszerűbb szinhatása helyett pasztelles lágyságú, búja szinhatást ér el, a virágok szirma szinte pórusaiban megbontva furcsa, izgató különösséggel néz ránk, fanyar illata van szinte virágcsendéleteinek. A. Tóth Sándor a pápai kollégium rajztanára a legérdekesebb egyéniség köztük. Degasra gondolunk képei láttán, neki is az a főtémája, ami ennek a nagy franciának: a mozgás, a ritmus érzékeltetése. Csodásan biztos a keze, amikor néhány ecsetvonással elénkvarázsolja a tünő mozdulatot, elkap egy pillanatot, amelyben benne van a mozgó test minden szépsége. Francia szellem érzik könnyedségén, eleganciáján, bizonyára volt kint Franciaországban. Annyira érdekli a test, a mozdulat, hogy egy szobrász is sokat tanulhat képeiből. Cschi Nándor csendes, problémanélküli naturalizmusa elpihentető, megnyugtató akkord sétánk végén.

A Műteremben Czigándi Nagy Dániel gyüjteményes kiállitása nyilt meg. Tetszetős képek, fölényesen biztos technika, különösebb ihlet nem érzik, egyes képeinek eszmei tartalma túlságosan rikoltó s emiatt illusztrációvá zsugorodik a kép, ez hiba, mert a reklámképeken segit egy mondatot hangosan kikiáltani a kép — az igazi művészi kép különösebb mondanivaló nélkül is teljes és érthető.

Dr. F. L.

Mai magyar zeneszerzők

A magyar rádió karácsonyi ünnepi műsorán mai magyar zeneszerzők műveiből állitott össze igen jólsikerült koncertet. Az elsőrendű kivitelezésért elismerés illeti a rádió karnagyát, Rajter Lajost, aki nagy tudással, a művek lényegét megérző muzikalitással szólaltatta meg azokat az operaházi zenekar élén. Értékük és súlyuk szerint három művet kell elsősorban kiemelnünk. Lisznyay Szabó Gábor Magyar képeskönyve képzelet- és hangulatgazdag muzsika. Reméljük, hogy többi zenekarunk műsorán is megkapja jogos helyét. Kétségtelenül az utóbbi évek legsikerültebb drámai operája Kenessey Jenő elsőrendű szinpad- és formaérzékkel megkomponált „Arany meg az Asszony"-a. Ennek finom nyitányát hallottuk. Horusitzky Zoltán zongoraversenye nem számit újdonságnak. Legutóbb is Böszörményi Nagy Béla nagyszerű tolmácsolásában hallottuk. Most a szerző játszotta a hatásos zongoraszólamot, érvényrejuttatva a mű értékeit. Hajdu Mihály és Vincze Ottó művei intimebb, kamarahatásuak, finom lirai ötletekkel. Geszler Viharmalma első hallásra is egészségesen gondolkodó, jó komponistát mutat.

KODÁLY. Ujra hallottuk az utóbbi évek egyik leghatalmasabb vallásos remekét, Kodály Budavári Te Deumát. Nem tudjuk, mit csodáljunk benne inkább, az ének és zenekari részek tökéletes anyagszerűségét, vagy a formaépitmény nemes, klasszikus arányait, vagy zenei nyelvének izzó tüzű, pompás mondatait.

v. b. l.

Rendelje meg a
Rádiós prédikációt
1 évre 8 P. Befizethető a Kálvin-téri lelkészi és gazdasági hivatalban. Csekkszámlaszám: 10.797

AKROBAT Ó-Ó-H! *(Corvin.)* A varieték százszor megénekelt életregénye ez a nagy film, ismerős helyzetkomikumában újitás: az eddig kötelezően gomba és kövér szinházigazgató helyén két sovány idióta ostobáskodik. Az akrobata szomorúan, szótalan küzdelme, bravúros esetlensége a kép hangulatos, legerősebb része. Rendezése, felvételei ötletesen szépek. A ruhátlan jelenetek halmazása rontja a művészi hatást.

H. K.

SZEMÉLYI HÍREK

— **Nagy Sándor** hitoktató lelkészt választották meg győri lelkipásztorrá.

— **Fábián László** solti vallásoktató lelkészt beiktatták állásába.

— **Kovács Gábor** segédlelkészt választotta meg a szalkszentmártoni presbitérium a megüresedett vallásoktatói állásra.

— **Békefi Benő** lelkészt választotta meg a Református Gyülekezeti Evangélizáció Barátai Társasága az I. számú lelkészi állására.

— **Dr. Szabó Géza** budapesti vallástanár és Glock Márta karácsonykor tartották eljegyzésüket.

— **Hegyi Füstös István** gyömrői segédlelkész és Vaczkó Ilona áll. tanítónő jegyesek.

— **Halálozás.** zilahi *Szőts* József ny. ref. ig. tanító 78 éves korában elhúnyt.

— Id. *Zana* László kecskeméti református egyháztanácsos 80 éves korában meghalt.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

„Lelkibeteg". A lelkiéletnek is megvannak a maga hullámázásai. Vannak nehéz idők, amikor nehéz az ige mellett új erőket meriteni. Szüksége van feltételnül keresztyén közösségre, szüksége van egy olyan jó, meleg barátnői szivre, aki a keresztyén életben segitség lehet. Ha a gyülekezetében diakonissza testvér van, forduljon hozzá. Nagyon sokszor valami belső, magunknak be nem vallott hiba, bün fészkelődik be a lélekbe. Nem akarunk vele leszámolni és minden másban keresünk okot. Minden úton vannak akadályok. Azonban egyenesen továbbhaladva, sok imádsággal, az ige mellett állva, közösséget keresve, ezek a felmerülő akadályok néha olyan gyorsan tünnek el, amilyen gyorsan jöttek.

Mi tévő legyek? Ha „csekélység" miatt összejöttek és most ő nem akar megbékülni, semmiesetre se erőszakolja a dolgot. Ha csak emberi szándék van a kettőjük találkozásában, akkor úgy sem lesz az egészből semmi. Ha pedig emberfölötti rendelés, akkor ilyen apró akadály semmit sem fog jelenteni.

Vásároljunk, dolgoztassunk a Református Életben hirdető cégeknél

APRÓHIRDETÉSEK

Ebben a rovatban állást kereső hirdetés szavanként 20, minden más hirdetés szavanként 40 fillér. Legkisebb hirdetés 10 szó. Az első és minden vastagon szedett szó kétszeresen számít. HIRDETÉSEKET az 50.000 példányban megjelenő »Református Élet«-be felvesz a kiadóhivatal: Budapest. IX., Kálvin-tér 8., telefon: 384—540. csekkszámla: 5073 és Arató hirdetőirodája, VII., Erzsébet-krt 14. Tel. 422-550, 220-062. Csekkszámla 41.320

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS

MEGBIZHATÓ háztartási alkalmazottat keresek. Jelentkezés Bercsényi-utca 7, házfelügyelőnél.

BEJÁRÓNŐT keresek 2 szobás garszón lakásba. Koller, Baross-utca 86. VI. 3.

SZENTENDREI ref. leánynevelő intézet vezetőnői állásra keres özvegy papnét, vagy nyugdijas tanitónőt teljes ellátással és megfelelő havi dijazással. Személyes jelentkezést kérünk. Okmányok bemutatandók. Cím: Szentendrei ref. polgári fiú- és leányiskola és internátus igazgatósága, Szentendre.

ÁLLÁST KERES

KOMOLY NŐ gyakorlattal asszisztensnőnek ajánlkozik. Rákospalota, Bezerédi-u. 5.

FŐZŐHÁZVEZETŐNŐNEK vidékre, pusztára is ajánlkozom. Mária-utca 6, élelmiszerüzlet.

ADÁS-VÉTEL

BUNDÁT, szőrmét az ériközönség vitéz Kéry Gyula szűcsnél vásárol. Ráday-utca 14.

BUTORSZÖVETEK, linoleum, mindenféle kárpitoskellékek állandó raktára: Prépostnál, Vilmos császár-út 19/c (Ó-utca sarok). Keresztény cég! Tel.: 125-803.

BUNDÁT rendelésre, átalakitást kitűnően készitek. Megóvást vállalok. Református cég Varsányi, szűcs, I., Attila-utca 23. Telefon: 161-500.

NŐI síNadrág, sötétbarna. Svájcban vásárolt, alig használt, közepesen magas és erős termetre, női bakancs, elsőrendű svájci minőség, alig használt, 39-es, eladó. Megtekinthető d. u. 3—4 között, IX., Thaly Kálmán-utca 50, III. 14.

BIEDERMEIER nagyméretű szekrény, rekamier, kommód, fotelágy eladó, kisipari műhelyben. VI., Gróf Zichy Jenő-utca 33.

FOGLALKOZÁS

SZABÁS-VARRÁS legmodernebb kiképzése, mestervizsga. Józsefkörút 65. Eszenyi Eta.

FÉRFIKALAPBÓL divatos nőikalapot, sapkát készít Lampert kalaposmester, Jókai-tér 6. Udvarban. Férfikalapalakitás is!

Torontáli szőnyegek
nagy választékban
Horváth J. Mihály református háziiparosnál
Vörösmarty-tér 6. Telefon: 183-596.

EGYENRUHA ÉS POLGÁRI SZABÓ Szabó Gyula, Budapest, IX., Páva-utca 26. Karpaszományosoknak és tartalékos tiszteknek köpenyposztó van. Igénylőlapot adok.

KÁRPITOS, képesitett mester, házakhoz olcsón ajánlkozik. Szőr, afrik, műrostmentes anyagom van. Tóth Sándor kárpitos, VI., Szondy-u. 66, Tel. 329-926 hívószám.

KÁRPITOSMUNKA bizalom dolga. Házakhoz ajánlkozom. Szőr, afrik, matrachuzatom van. Váradi, Király-utca 32, udvarban. Telefonüzenet: 291-870.

BÉLYEGZŐK, zománctáblák, vésések, jelvények. Kovács Lajos, Budapest, Károly király-út 7. Tel. 423-327.

LAKÁS

SZERÉNY, megbizható fiatal házaspár takarításért lakást keres. Bangha Béla-utca 15, II. 23.

TAKARITÁST vállal lakásért Beszkárt alkalmazott fiatal feleségével. Pásztor Imre, Kálvin-tér 9, földszint 7.

LAKÁSCSERE

ELCSERÉLNÉM 2 szoba, komfortos, Ráday-utcai, régibéres lakásomat Kálvin-tér közelében 3 szoba, komfortosra. Ajánlatok »Lelkészcsalád« jeligére a kiadóba.

BÚTOR

KÖNYVSZEKRÉNYT, KÖNYVESPOLCOT keresek. Ajánlatok »Ref. lelkész« jeligére a kiadóba.

KÁRPITOSMUNKÁT bizalommal Csikos kárpitosnál. Ör-utca három. Telefon: 137-894.

HETI részletre is konyhák, rekamiék, kombinált szekrények. Bútorcsere! Podmaniczky-utca hat.

SZŐNYEG

SZŐNYEGJAVITÁS, mosás: Turáni szőnyegszövőnél. Fő-utca 80. T.: 351—579.

Jóminőségű
styl- és modern bútort
kárpitosárut
Tóth Győzőnél vegyen
IX. FERENC KRT. 20.

KÖNYV

KÖNYVEK, zeneművek, új és használt állapotban, méltányos áron kaphatók. Schimkó Gyula, Budapest, VIII., Múzeum-körút 2.

TANKÖNYVEK az összes iskolák részére. Vétel, eladás. Simon György könyvkereskedése, IX., Üllői-út 16.

KÖNYVEK, új és használt állapotban legelőnyösebben a Kárpát könyvesboltban szerezhetők be. Budapest, IV., Múzeum-körút 17.

HANGSZER

ZONGORÁK, harmóniumok eladása, vétele, Mendölné, Bezerédy-u. 10. Protestáns cég. Telefon: 140-352.

ZONGORÁK vétele, eladása: Murainál. Thököly-út 28. T: 428-631. Javitás, hangolás.

LEGESLEGOLCSÓBBAN vásárolhat
LYRA
Rt., Magyarország legnagyobb zongoratermében
Erzsébet-körút 19. (Barcsay-u. sarok kirakatok)

FIGYELMÉBE ajánlom Rákóczi-út ötven zongoratermet. Rengeteg zongora, pianino vásárolható, feltűnő olcsón, csekély részletre is.

ÉKSZER

MINDEN, ami óra, előnyösen Rosta koszorús órásmesternél, Petőfi Sándor-utca három. Telefon: 388-053.

TÖRTARANYAT, ezüstöt, brilliánst veszek! Schiffler, Szervita-tér 8. I. 17.

VEGYES

KOVÁCS régi megbizható református magánnyomozó. Mérsékelt dijazásért mindent kinyomoz. József-körút 20. 136-238.

SZABÓ Ödön legolcsóbb, megbizható református magánnyomozó, diszkrét megfigyelő, Rákóczi-út 47. Tel.: 130-571.

HÁZTARTÁSI szaküzlet, vasáruk! Jeszenszky Jenő, Ráday-utca 17.

PAPLAN, matrac legolcsóbban Smarznál, Horthy Miklós-út 18. 456-759.

440033 — Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

ANTENNA

MARCONI

Karácsonykor a szülőfalumban jártam s a kertünk sarkában egy megkopott bokor tövén huzalokkal kibélelt, már rothadó fadobozt találtam. Hosszan néztem s lassan minden eszembejutott.

Régen itt, ezen az udvaron, fenyőfák és diófák tövében, az avarlevelek között megülő, megerjedt délutáni napfényben határoztuk el Gépész Imrével, a helybeli gépészkovács fiával, hogy feltalálunk valamit. Nyolcévesek voltunk, a tervet végtelen komolysággal fogtuk fel s csupán abban nem voltunk bizonyosak: mit is kellene feltalálnunk? Előkerítettük a »Feltalálók könyvét«, kicipeltük a kertbe és a fűre hasalva, utánaböngésztünk a foliánsban, mi hiányzik hirtelenében az emberiséget boldogító felfedezések közül? Véletlen volt, hogy Marconi történetét kezdtük olvasni, az olasz diákét, aki egy erdőségben két készüléket állított fel távol egymástól, s az egyik drótnélküli jelzéseit sikerült felfognia a másikkal, amely erről csengőszóval és egy lámpácska felvillanásával jelet is adott. A közlemény végén megtudtuk, hogy Marconi kísérlete nagy lökést ad a drótnélküli beszédközvetítés ügyének, bár annak megoldása még a jövő feladata.

Döbbenten és idegesen pillantottunk egymásra Gépész Imrével, olyan ünnepélyes szorongással, mint akik egyszerre érezték meg a közös nagy feladat iszonyú súlyát . . . Egy nagy fadobozt a kamrából keritettünk (eddig cipőtisztító eszközök voltak benne), egy másikat a spájz berendezéséből vontunk el. Aztán még drót kellett. »Sok drót!« — mondtuk halkan. És a sok drótot mind beleszereltük a ládákba, tekercsek, bonyolult húrozások alakjában, határozott mozdulatokkal. Akkor már alkonyodott, aranybarnán. A kész ládákat az alsókertünk két távoli pontjára helyeztük el. Gépész Imre a berek felől, én a lugasnál foglaltam helyet. A készülék nyílásán bekiáltottunk: »Halló!« s a cipőkrémes doboz kerek tetejét a fülünkre szoritottuk. A szívünk a torkunkban dobolt, homlokunkat verejték ütötte ki, mert úgy véltük, »hallónkra« a választ nem a levegőn át, hanem a cipőkrémes skatulya lemezéről halljuk, bár nem elég erősen . . . Akkor hallottam anyám hangját, hogy vacsorázni hív. Gépész Imrével, bizonyos szándékos közönnyel, úgy döntöttünk, hogy csupán jelentéktelen műhibáról lehet szó s majd holnap befejezzük a felfedezést. A gépeket aztán, kissé megtámadott lelkiismereti állapotban, rendkivüli alapossággal elrejtettük.

Másnap anyám az ebédnél panaszkodott, milyen nyugtalanul aludtam, mintha nagyon elrontottam volna a gyomromat. Többször felültem ágyamon s álmomban félrebeszéltem; állandóan valami makarónit emlegettem. Pedig a héten nem is ettünk csőtésztát — mondta anyám tanácstalanul.

Gépész Imrével azonban soha többé nem említettük egymás előtt a kísérletet. Guermeki, töretlenlelkü bizalommal hinni akartuk, hogy a felfedezésünk alapjában sikerült; ugyanakkor azonban féltünk mégegyszer kipróbálni. Alattomos, szótlan megegyezéssel hallgattunk a dologról, egymás előtt is, s a »gépeket« örökre rejtekhelyükön hagytuk . . .

Isák-Gyarmathy László

ÚJ KÖNYVEK

Makkai Sándor, az író

„Szabad vagy" — Regény — Révai-kiadás

Nagyszabású, három részre oszló regénysorozata ér véget Makkai Sándornak ezzel a könyvével. A legkönnyebb és egyben legnehezebb műfaj az a regény, melyet az író a saját életének emlékeiből formál. Legkönnyebb, mert az elmondottak forró élményszerűségéhez nem szükséges önmagából való kilépés. A saját emlékei mindenkinek késő esztendők mulva is forróak és messze világítanak. Viszont a legnehezebb műfaj ez, mert itt vétkezhetik leghamarabb az író a művészi mértéktartás, a művészi tárgyválasztás szempontjából. Makkai írói arcának jellegzetes vonásait ez a ciklus tükrözi legélesebben.

Vannak emberek, akikben látszólag ellentétes tehetségek élnek egymás mellett. Makkai tudós és művész. A tudós hajlama az, hogy minden tényt, az összefüggések minden láncszemét kikeresse, minden homályt megvilágítson. A tudósban is benne van egy mély szenvedély a tárgya iránt, de ebből mindig több fény lesz. A tudós igyekszik messze menni a tárgyától, nagy összefoglaló egészben nézni, mindent megérteni. A művész intuicióval dolgozik. Jeleket használ. A valóság nagy területén csak itt-ott gyújt tüzeket. Azt akarja, hogy az olvasója vele dolgozzék. Irányt ad, amit bejárjon a lélek. Egyszóval utal egy lelkiállapotra. A tudósnak minél *többet* kell, minél nagyobb részletességgel egy tényről elmondani. A művész az, aki egy tájat néhány vonással tud elővarázsolni. Az írót — mondották sok igazsággal — nem az jellemzi, amit megír, hanem, amit elhagy.

Makkai mint tudós és mint író, mind a két területen jelentős tábort szerzett eddigi alkotásaival. Regényeiben megkap egy bizonyos tiszta realizmus, nagy vágyakozás arra, hogy a dolgokat a maguk igazi valóságában, leglényegesebb vonásaiban mutassa meg. Sokféle éles arcvonalú személyt rajzol a lelkünkbe, akik közeli ismerőseinkké válnak. Ugy jellemez, ahogy Dickens. *Egy* vonását ragadja meg egy-egy személyiségnek s az a vonás mindig kiütközik. Emberei alig változnak a történet elejétől végig. Minden emberlélek mélyére akar világítani olyan éles fénynyel, hogy semmi talányos, meglepő ne maradjon benne. Itt a tudós jelenik meg az író mögött: a dolgok, helyzetek szinte aprólékos pontos rajzában, az egész cselekmény beosztott, nem gyorsuló, nem lassudó, mindig egyenletes ütemében, abban a tárgyilagosságban, amellyel egy forrongó, fejlődő fiatalembernek életét, annak minden állomását pontos rajzzal mutatja meg. Viszont a művész ragadja itt meg a maga egészében, a maga legmélyebb jelentésében a látszólag csöndes, de végzetes viharokon áthaladó fiatalságot, úgy, hogy kiki, itt-ott ráemlékezik a saját életének egykori küzdelmeire. Megvan az egésznek a fimszerűsége, csak mintha lassítva peregnének a képek, hogy a felvevő megmagyarázhassa az egyes részleteket. A regény mögött pedig egy történelmi kép, erős vonásokkal megrajzolt háttér látszik, nem mesterséges kulisszaképpen, hanem villanásaival és eseményeivel belefolyva a regény személyeinek életsorsába. Egyik legmélyebb alkotása így lett Makkai írói munkásságának az Ernyeiekről szóló regénysorozata.

My.

A HALÁL ÉS TANÍTVÁNYA

Apácai Csere János életregénye

Szenczei László: „A halál és tanítványa" című könyvében (Az Uj Idők Irodalmi Intézet Rt. Erdélyi Irások sorozata) Apácai Csere János életregénye elevenedik meg előttünk.

Az apácai Csere-ház iskolás Jancsijától kezdve végigpereg előttünk izgalmas filmként a korabeli Erdély. Látjuk Csere tiszteletes urát, aki minden délben és este a Szentírásból olvastat fel leányaival, akit a rector azzal gyanusit, hogy a kepefizetéseket Calvinus Institutiójának a margójára jegyzi s nem adja kölcsön Jancsinak az Institutiót, hiszen ő ezzel kel és ezzel fekszik. Eleven, színes képek villannak a kolozsvári diákéletről, majd a fejérvári kollégium, Bisterfeld professzorral az élén, a presbiteri-puritánus harcok, Geleji Katona István püspök s Medgyesi Pál, Lorántffy Zsuzsánna udvari papja. Változik a szín, Hollandia tájai jönnek elénk, a holland kegyesség találó rajza, majd Utrecht, Voetius Gisbert professzor s a harderwyki egyetem doktorátusa, Aletta van der Maet iránti szerelme, leánykérése. Újból idehaza találjuk a gyulafehérvári kollégiumban, harcol a magyar nyelvért, beköszöntő beszéde olaj a tűzre, pártok harcában az igazság mellé áll. Látjuk II. Rákóczi György udvarát, Basire Izsák Angliából menekült professzor mesterkedéseit, a politika cselfogásait, Báthory Zsófia titkos oltárát. S ott vagyunk az exámenen, amikor a fejedelem számkiveti: „Mást ne tanítson, mert Isten engem úgy segéljen, ha valaki mást tanit, *a Marosba vettetem vagy a Toronyból hányatom le!*" Élete gyertyája pislog már, amikor Kolozsvárott tanit s elszólitja Isten 34 éves korában.

Magyar református multunk prófétai egyéniségét, a nevelő tudós Apácai Csere János alakját mutatja meg e könyv. Széchenyi előtt ő ostorozta a legjobban a magyart, mert igen nagyra akarta emelni. Ajánljuk Szenczei László könyvét azzal, ami a könyv első fejezete végén található:

„Olvassuk el mi is élete könyvét, bármily sötét a magyar éjszaka."

Pap Ferenc

Márai Sándor: Sirály

(Révai kiadás.)

Márai Sándor írói útja a legmegkapóbb meglepetésekkel kezdődött, a szemlélet és kifejezésmód olyan egyéni színességével, amelynek a művelt olvasóközönség könnyedén lett rabjává. Márai kritikusai részéről később az az ellenvetés és aggály merült fel, hogy ha kifogy meglepetéseinek ebből a telítettségéből, elveszíti hatását. Kétségtelen, hogy Márai az indulás óta sokat »csendesedett«, »halkult« a sziporkázó villanyosságú induláshoz képest, azonban tudott új meglepetést hozni — ha nem is remélt mértékben — mondanivalójában, pontosabban: az írói munka szélesebb skáláján. Példaként utalunk drámáira is. Legújabb könyve, a Sirály, a már általa is megírt problémát adja elő újra: férfi és nő kapcsolatát, a hivatás és a szerelem ütközéseit, s inkább csak a sorok között, azt a halálra való örökös, nem szűnő feszültségű ráeszmélést, amely írásainak oly erős jellemzője. Nagyon művészi anyag ennek a könyvnek a mondanivalója, minden úgynevezett regényes eseménybőség nélkül is; s nagyon művészi a szöveg, amelybe Márai rögzítette. Mégis, az olvasónak marad valami szomjúságérzete, talán éppen azért, mert Márairól van szó, akitől az ilyen regényeken túli várnivalónk is van még.

(I. gy. I.)

Mit mond Péter apostol a hívők egységéről az ő „utódainak?"

»Bizonnyal látom, hogy *nem személyválogató* az Isten, hanem *minden nemzetben* kedves Őelőtte, aki Őt *félti* és *igazságot cselekszik.*« (Csel. 10:34—35.)

»Vajjon eltilthatja-é valaki a vizet, hogy ezek meg ne keresztelkedjenek, kik *vették a Szentlelket*, miképen mi is?» (Csel. 10:47.)

»Ha tehát az Isten *hasonló ajándékát* adta nékik, mint nékünk is, kik hittünk az Úr Jézus Krisztusban, *kicsoda voltam én*, hogy az Istent eltilthattam volna?« (Csel. 11:17.)

»A szíveket ismerő Isten bizonyságot tett mellettünk, mert adta nékik a Szentlelket, miként nekünk is és *semmi különbséget nem tett miköztünk* és azok között, *a hit által tisztitván meg azok szívét.*« (Csel. 15:8—9.)

Tárkányi Jenő: A hatalom őrültjei

Sokféle szempontból lehet megközelíteni a római történelem legvéresebb korszakait. Puszta szenzációnak is jó az a sok borzalom, amit egynéhány emberi voltából kivetközött császár véghezvitt, de mint pszichopatológiai eset is érdekes. Tárkányi Jenö regénye újból ezt a kort idézi fel, nagy képzelőerővel és rendkívül plasztikusan festi a vértől megszédült zsarnokot, az örök embert, aki nem tud mit kezdeni a hatalmával. *(Vajna és Bokor kiadás.)*

—y.

John Knittel: ABD-EL-KADER

Egyre növekszik a kitünő svájci írónak hazai olvasótábora. Mi lehet ennek a titka? Minden bizonnyal az, hogy munkáiban örök emberi problémákat vet fel. Az olvasóközönség pedig mindegyre ezeket szomjazza. Knittel keresi is a megoldást ezekre a problémákra. Mélyen emberi és egyszerű eszközökkel, éleslátással, nem egyszer merésznek látszó finálével. Arab törzsek szabadságharcának leírása ez a regény. A hőse Abd-el Kader. Nyugat kultúrája nem tudja elszakitani népétől, Sőt, minden erejét, rendkívüli tehetségét szabadság után vágyódó népe szolgálatába állitja. Ez idáig alig több, mint amit az úgynevezett finomitott ponyvákban kap az olvasó. Elárulja a szerző azonban, hogy a főhős éppen a legnagyobb ellenségnek tartott francia tábornoknak a fia, hogy Abd-el-Kader éppen foglyul ejti a tábornokot leányával együtt, hogy mély vonzalom fejlődik a fiatalok között, akik nem tudják, hogy féltestvérek, hogy a francia leány mérlegre veti az igazságot és a hazaszeretet, ekkor érezzük, hogy nem közönséges művel van dolgunk. Mindezt az események szakadatlan áradásával mondja el a nagy hegyek fia, úgy, mintha író és olvasó ott járnának a végtelen homok világában. *(Bárd kiadás.)*

(bd)

Kosáryné Réz Lola: PERCEG A SZU

A tetralógiának szánt mű második kötete, a XVIII. század névtelen magyar asszonyainak életét akarja megmutatni. Könnyed meseszövéssel, melegen és fordulatosan alakitja az egymást váltó nemzedékek mindennapi sorsát. A történelmi háttér művészi felvázolása erőt és mélységet ad az előttünk pergő eseménysornak. Kár, hogy a végén némi hiányérzetünk marad, az események fonalát talán nem itt vagy nem így kellett volna elvágni még akkor sem, ha a harmadik részben jön is a folytatása. Érdekes, szórakoztató olvasmány, a nők különösen kedvelni fogják elgondolkoztató téli estéken. (Singer és Wolfner kiadás.)

nm

Legjobb zongorák,
tanintók, külföldi márkák legolcsóbban
Rákóczi-út 82. Uhlik Telefon: 127-889
Javítás hangolás

Istenes András (Szerkov

Csehi Nándor: Tavasz (10. szám)

A »MŰBARÁT« 52. KIÁLLITÁSA

1944 JANUÁR 1-7. – V. MÁRIA VALÉRIA-U. 12 – Igazgató: KRIVÁTSY-SZÜTS GYÖRGY festőművész tanár

Négy dunántúli festő:

CSEHI NÁNDOR
GALLYAS FRIGYES
ISTENES ANDRÁS
A. TÓTH SÁNDOR

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

15

A. Tóth Sándor: Munkában (ob. szám

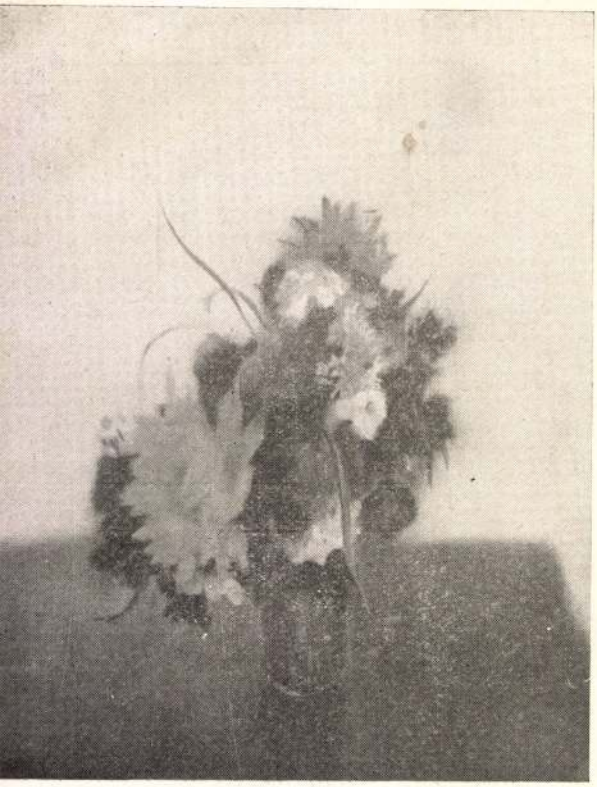

Gallyas Frigyes:
Anyám csokra (11. szám)

GALLYAS FRIGYES festőművész

Született Győrött 1900-ban. A Képzőművészeti Főiskolán Rudnay mester tanítványa lett. Első ízben az Ernst Múzeumban állított ki a mohácsi Emlék kiállításon. Ugyanott később is szerepelt. Részt vett a Műcsarnoki „Táj és Nép élet" kiállításon stb. Több ízben közreműködött a külföldön rendezett hivatalos reprezentatív kiállításokon, így a Barcelonai világkiállításon is. Két „Mention Honorable" díjat, Rothermere lord stb. nyerte. Hosszabb távollét után, Budapesten e kiállításon, különböző korból származó műveit mutatja be.

Gallyas Frigyes festményei:

			P
1.	Pojáca	olajf.	440.–
2.	Gátépítők	„	250.—
3.	Esős utca	„	1400.–
4.	Cigánynegyed	„	380.—
5.	Házcsoport	„	940.—
6.	Faluvége	„	220.—
7.	Úsztató	„	280.—
8.	Öböl	„	180.—
9.	Vénasszonyak nyara	„	280.—
10.	Csendes vízpart	„	280.—
11.	Anyám csokra	„	500.—
12.	Nyári élet Zamárdiban	„	380.—
13.	Rábca részlet	vízf.	180.—
14.	Cigánynegyed	„	380.—
15.	Balaton	olajf.	280.—

Gallyas Frigyes: Faluvége (220. szám)

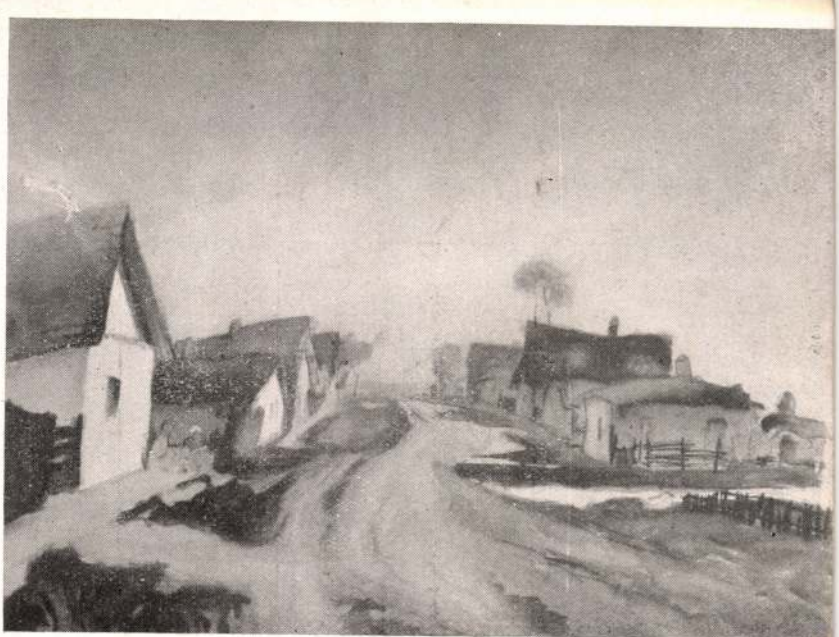

Isten s Iscserekov András:
Harangvirágok A. (11a s(ám)

ISTENES ISCSEREKOV ANDRÁS festőművész

Született 1915-ben Votkinszkijizavod-ban (Permmegye, Oroszország). Középiskoláit Pápán végezte, a Képzőművészeti Főiskolán Glatz és Aba Novák tanítványa volt. Résztvett több budapesti és vidéki kiállításon. Budapesten ez az első gyüjteményes kiállítása.

Istenes Iscserekov András vízfestményei

1/a.	Gladioluszok a.	vízf.	240.—
2/a.	Gladioluszok b)	„	350.—
3/a.	Tavaszi fák	„	300.—
4/a.	Házak	„	200.—
5/a.	Koratavaszi napsütés	„	250.—
5/a.	Gladioluszok c)	„	250.—
7/a.	Harangvirágok a)	„	250.—
8/a.	Pihenő vitorlások a)	„	250.—
9/a.	Párás Balaton a)	„	250.—
10/a.	Japán cseresznyevirág	„	300.—
11/a.	Harangvirágok b)	„	300.—
12/a.	Orgonák	„	300.—
13/a.	Párás Balaton b)	„	250.—
14/a.	Jókai gőzös	„	250.—
15/a.	Kati alszik	„	350.—
16/a.	Csendélet	„	250.—
17/a.	Napraforgók	„	400.—
18/a.	Harangvirágok c)	„	300.—
19/a.	Gladioluszok c)	„	350.—
20/a.	Olvasó fiú	„	200.—
21/a.	Pihenő vitorlások b)	„	350.—

Istenes Iscserekov András: Pihenő vitorlások A,. 17a, szám

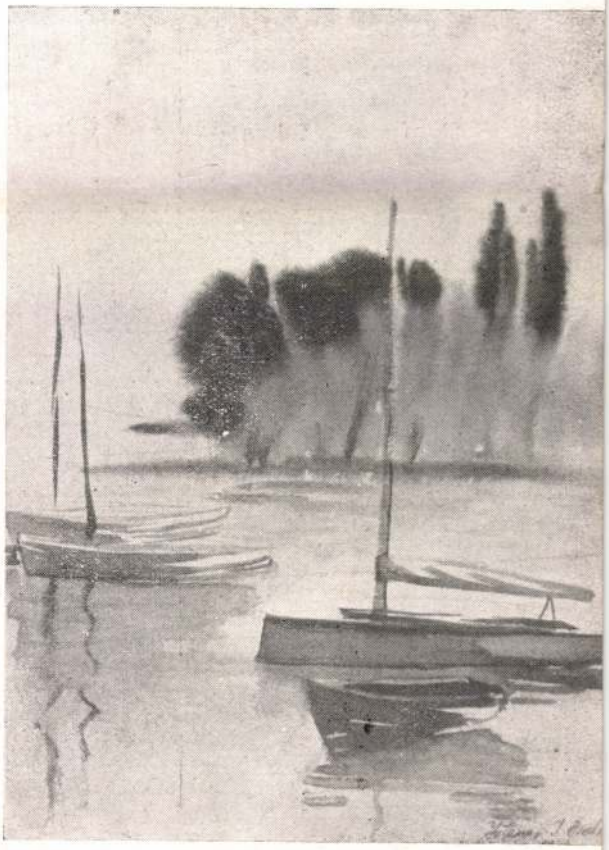

A. Téth Sándor: Tyukok (20b. szám)

A. TÓTH SÁNDOR festőművész

Rimaszombatban született 1904-ben. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Glatz és Rudnay voltak mesterei. Tanulmányokat végzett pár éven át Német- Angol-, Francia- és Olaszországban. 1926-ban állít ki először Pesten a Műcsarnokban. 1933-ban gyüjteményes kiállítása volt a budapesti Szépművészeti Kiállítások (Frankl) helyiségében. Jelentős szerepet visz Pápa művészi életének megszervezésében, ahol 1932-óta él. Műkritikái, írásai jelentek meg a Protestáns Szemlénél.

1/b.	Fiú magyar ruhában	rajz	200.—
2/b.	Olvasó fiú	e. rajz	200.—
3/b.	Vixi rajzol	„	200.—
4/b.	Kroki	„	200.—
5/b.	Szénhordó	„	200.—
6/b.	Munkában	„	220.—
7/b.	Szabrász a műteremben	„	350.—
8/a.	Szentcsalád	„	300.—
9/b.	Boulogne	vízf.	300.—
10/b.	Boulognei részlet	„	300.—
11/b.	Szecska	„	350.—
12/b.	Vízhordás	„	300.—
13/b.	Katonafej	„	350.—
14/b.	Klárika olvas	„	350.—
15/b.	Pömpi az erkélyen	„	400.—
16/b.	Este	„	350.—
17/b.	Szent család	„	250.—
18/b.	Olvasó nő	„	300.—
19/b.	Fiú	e. rajz	150.—
20/b.	Tyúkok	vízf.	320.—
21/b.	Ejtőernyős	„	420.—
22/b.	Kövező munkás	„	250.—
23/b.	Alvó öreg	„	250.—
24/b.	Lány az udvaron	„	250.—

CSEHI NÁNDOR festővűvész

Született 1895-ben Pécsett. Kereskedelmi iskolai tanulmánya elvégzése után, mint katona küzdötte végig az első világháborút. A háború után szülővárosában a Gebauer-Martyn festőiskolában tanult, majd Bécsben Münchenben és Párisban egészítette ki tanulmányait. Jelenleg Pécsett dolgozik. Ott több önálló kiállítást rendezett. Művei vannak a Szépművészeti Múzeumban és az Esztergomi Keresztény Múzeumban.

Olajfestményei:

1/c.	Útrészlet	olajf.	350.—
2/c.	Baranyai falusi ház	„	450.—
3/c.	Püspökbogád	„	1200.—
4/c.	Pécsi részlet	„	500.—
5/c.	Aratás	„	1200.—
6/c.	Parkrészlet	„	350.—
7/c.	Mecsekalja	„	400.—
8/c.	Legelésző birkák	„	1200.—
9/c.	Fészer	„	350.—
10/c.	Tavasz	„	800.—
11/c.	Pécsi részlet télen II.	„	500.—
12/c.	Kővágó szőllős	„	1400.—
13/c.	Pécsi részlet télen	„	500.—
14/c.	Hazafelé	„	800.—
15/c.	Árpádi részlet	„	350.—
16/c.	Cseszkunyhó	„	600.—
17/c.	Malomárok	„	450.—
18/c.	Szekszárdi utcarészlet	„	1200.—
19/c.	Kazlak	„	400.—
20/c.	Őszi szántás	„	800.—
21/c.	Téglaégető	„	350.—
22/c.	Baranyai táj	„	1100.—
23/c.	Mezei út	„	350.—
24/c.	Nyár	„	1200.—

Csehi Nándor: Szekszárdi utcarészlet (18/c. szám)

A KATALOGUS ÁRA 80 FILLÉR.

F. k.: Krivátsy Szűts György. Springer nyomda.

Méltóságos
Tekintetes
Nagyságos

PÁPA, 1942. FŐISKOLAI KÖNYVNYOMDA.

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

1942 SZEPTEMBER 6—13-IG

(Pápa)

A MŰVÉSZET A KULTÚRA VIRÁGA.

Ahogy a virágok örömünkben, bánatunkban érzéseink leghűbb tolmácsai, úgy fejezik ki a művészek egész korok örömét, bánatát, szépségkeresését. Alábbvaló-e az erdei ibolya üvegházak pompás tearózsáinál? Ugy-e nem. Ugyanaz a lélek egyformán örömét lelheti mindkettőben. Hasonlóképpen küldetése van a művészet legszerényebb vidéki művelőinek is.

Egyszerű magyar virágainkból, művészi lelkünk alkotásaiból, most csokrot kötöttünk. Ne vess el magadtól. Egy-két szál biztosan Neked is virít köztük. Te is szomorú, fáradt ember vagy, üdülj fel a művészet virágainál. Ingyen teheted. S ha elviszel párat lakásodba, még utódaid is gyönyörködni fognak bennük.

A pápai rajztanárok és meghivott vendégművészek folyó évi szeptember hó 6—13-ig

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁST

rendeznek. Kiállítás helye: Ref. kollégium rajzterme (II. em.). Megtekinthető naponta délelőtt 10—12 óráig, délután 3—7 óráig. A kiállítást 6-án délelőtt 11 órakor Pápa m. város polgármestere nyitja meg.

Belépés díjtalan.

Ünnepnapokon délelőtt fél 12 órakor és délután 6 órakor tárlatvezetés. Előre bejelentett csoportok részére megbeszélt időben.

KIÁLLÍTÓK:

Rendezők: Bodolay Jenő, Bodó Aurél, Buday Lajos, Lauer Gizella, Nagy Lázár, A. Tóth Sándor, Závory Zoltán.

Meghívottak: Berky János, Bíró Károly, Cziráky Lajos, Farkas Géza, Istenes-Iscserekov András, Szeiffert János.

Papa 1942. IX. 29.

Kedves Doktor Úr!

Irataimat rendezve kezembe került még febr. 14. én kelt kedves levele, amit én mindmáig válasz nélkül hagytam. Ezt akarom most pótolni – szíves elnézését kérve a késedelemért.

A papai új ref. templomot ~~Dudás Kálmán~~ építész tervezte, tőle való a ref. püspöki székház és az iskolánk (koll.) bővítése is. Építészi és művészi tehetségéről a vélemények megoszlóak. Pesti lakos különben.

Eugenio Martinelli nem más mint az öreg Martinelli Jenő s csak hirsvárosi hagy képűségből irták olaszosan a nevét.

Volt növendékeim közül vagy 7-8 került a főiskolára s javarészt végeztek is. Legtöbbre eddig Somogyi József vitte közülök, aki mint szobrász s különösen állatszobrász már

diákkorában is feltűnt. Legutóbbi ugyilváno szereplése a parlamenti ororzlán elkérzítése volt. Azt hiszem nem kell bemutatnom. Iscserekor-Istenest már bemutattam, azóta megrendeztem emlékkiállítását. A többiek még nem mutattak, különösebb művészi vagy pedagógiai eredményeket, bár tudom, hogy eljön az ő idejük is.–

Nálunk az idén két műemlék templomot restaurálták: a ref. ó templomot (copf) s a bencésekét (rokoko), utóbbiban átfestve (ill. lemerzelve) ~~Hevesi Dávid~~ gyenge mennyezetképeit.

Mellékelek két kiállítás meghívót ill. kisplakátot.

Mégegyszer elnézést kérve késé semért, maradok őrzintén tisztelő híve:

A Tóth Sándor

XL. évfolyam. 37. szám. Pápa, 1943 szeptember 11

PÁPAI HIRLAP

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Szerkesztőség: Levente-utca 22. szám
Kiadóhivatal: Anna-tér 2. szám
A kiadóhivatal telefonszáma: 17-58.

Főszerkesztő: SZÜCS DEZSŐ.

Felelős szerkesztő: SÁNDOR PÁL.

Előfizetés 1/4 évre 2·50. Egyes szám ára 20
Hirdetések (tarifa szerint) felvétetnek Kiss Tivadar könyvkereskedésében.

Szociális kormányrendeletek.

Kormányzó Urunk Szent István napján azt a legfelsőbb óhaját nyilvánította, hogy a mostani háborúban kimagasló érdemeket szerzett hadviseltek, valamint ezek hadiárvái és a hadirokkantak a Hazától kijáró kitűntetés erkölcsi elismerése mellett az ország részéről külön elismerésben is részesüljenek. A Kormányzó Úr legfelsőbb óhaja tehát messzemenő szociális és gazdasági kedvezmények nyujtására hívta fel az illetékes köröket.

Két hét sem múlt el a nemzeti közvélemény lelkes helyeslésétől kísért óhaj elhangzása óta s a kormány máris két alapvető fontosságú rendelkezést tett ebben az irányban. Az első és legfontosabb lépés — amelyet már ismertettünk — az a kormányrendelet volt, amely kimondotta, hogy a fajvédelmi szempontból lefoglalt és átengedésre kötelezett birtokokból sürgősen félmillió holdat kell kiosztani a földmíves hadviseltek és hadigondozottak között, a közjóléti szövetkezeteknek már eddig átadandó huszonnégyezer és a Vitézi Széknek átadott százharmincezer holdon felül. Ezt a nagyarányú intézkedést valószínűen »a hadviseltek földreformja« néven fogjuk emlegetni. Az új földosztás előkészületeit haladéktalanul megkezdik, úgyhogy ez a földreform — bár minden földhözjuttatás hosszú időt vesz még igénybe — előreláthatóan gyorsabban fog lezajlani az eddigieknél.

Két nappal később jelent meg a kormány második rendelete, amely többszázmillió pengőt fordít hadviseltek és hadigondozottak gazdasági önállósítására. Ez az utóbbi rendelet méltányos kölcsönök formájában megadja a lehetőséget a földhözjutottaknak arra, hogy gazdasági felszerelést szerezzenek be, de ezenfelül a hadviseltek és hadigondozottak kisipari és kiskereskedelmi önállósítását is biztosítja. Amíg tehát az első rendelet földhözjuttatásról intézkedik, addig a második a nem-földmíves hadviseltek és hadigondozottak gazdasági és szociális támogatását, megerősödését mozdítja elő.

Beszámoló a „Pápai tárlat"-ról.

Borús, őszrehajló időben gyülekezik a közönség. De már itt a polgármester, s az elébe sietö rajztanárok nevében Buday Lajos mond köszönetet az érkezőnek, aki személyes megjelenésével a város képzőművészeti kultúrájáért dolgozó rajztanárok munkájának ad megbecsülést.

A polgármester megnyitó szavai valóban ezt igazolják. Az évenként megismétlődő kiállítás mind hatásosabb tényezője lesz a közönség művészi nevelésének, — mondotta. Különös jelentőséget ad ez évben a győri művészek anyaga a tárlatnak, ami az összehasonlítás lehetőségével még fokozottabb munkára serkenti a résztvevő művészeket.

Buday Lajos bemutatja a győriek küldöttségét: Szabó Alajos főtitkár és Reinthaller Nándor, Pozsonyi Sándor festőművészeket, majd átadja a szót Tóth Sándornak, — a tárlatvezetőnek.

A képzőművészet ott kezdődik, ahol a beszéd végződik — indul a tárlatvezetés. Ha mégis beszélünk képekről, ez azért van, mert ezzel is hangulatot lehet kelteni s ez a képek megértésére fogékonyabbakká tehet.

Az anyag ismertetésének derekán halad a tárlatvezető, mikor a közönség ellepi a kollégium rajztermét.

A bejáratnál Lauer Gizella fínom nőies munkái közt egy erőteljesen megfestett olaj parkrészlet jelent újságot. Istenes-Iscserekov András is egy sor olajképpel vonul fel ezúttal első sorban. »Sepsiszentgyörgyi bevonulás«-ával a mai történelmi festésre mutat érdekes példát. Egy autóról készült akvarellje viszont a technikai téma festői kiaknázását példázza.

Nagy Lázár bensőséges festészete tovább mélyül. Városunk környékéről készült tájképek mellett két kislányát ábrázoló festménye mint portréfestőt mutatja be.

Pozsonyi Sándor győri festő könnyed bravúrral megfestett menyecskéje áll a következő fal középpontjában. Itt helyezkednek el Győri Gallyas Frigyes kisméretű tájképei, amiken a festő a táj tovatünő hangulatait örökíti meg gyors ecsetjével. Szemben Szabó Alajosé (Győr) a főszerep. Napsütéses, színes vásznai Erdély legfestőibb vidékeit varázsolják elénk. Reinthaller Nándor (Győr) mesteri csendélete alig pár színnel a festő legjelentősebb kiállított munkája. Erdélyi Imre monumentális önarckép feje muzeális értékeket idéz. Farkas Géza lovasképei biztos kezű kiforrott ábrázolásai mozgalmas témáinak. Buday Lajos erős dekoratív érzékkel foglalja össze vízfestményein s olajképén erőteljes színeit. Tőle való a kiállítás egyetlen szoborfeje, egy bájos gyermekleányka.

Rozs János színpompás, könnyed vízfestményeket hoz, amiken pasztellel fokozza a színek lobogását. »Kubikos« című temperaképe rőt színeivel tavaly megismert értékeit gazdagítja.

Bodó Aurél olajképével a »Gémeskútnál«-al kvalitásos állatfestőként mutatkozik be. Úgy látszik ezen a téren várhatunk tőle legtöbbet.

A. Tóth Sándor ezúttal egy sorozat vízfestménnyel vonult fel. Markánsan jellemzett alakokon kívül a tájkép is szóhoz jut közöttük.

Závory Zoltánt egy fínom krétarajzú leányfej képviseli.

Simon Károly (Győr) grafikái közül Szent Erzsébet fínom ciklusa figyelemreméltó. Pozsonyi Sándor is bemutatkozik mint grafikus, ex librisekkel, kőrajzokkal. — A közel 90 munkat felölelő tárlat színes, biztató szemléje a vidék művészi törekvéseinek. Kár, hogy ezévben az iskolai csoportos látogatások a tanév elhalasztása miatt elmaradnak. Annál fokozottabb mértékben várjuk el a nagyközönség látogatását. Nézzenek körül a »Pápai tárlaton« azok a képvásárlók is, akik legutóbb is tizenkétezer pengőt hagytak a nálunk járt műkereskedőnél.

A pénztelen műélvezők figyelmét a vasárnap d. e. 11 órakor megismételt tárlatvezetésre hívjuk fel, hogy a kiállítás a közízlés emelése terén vállalt hivatásának minél jobban megfeleljen.

ENYÉIMHEZ . . .

Óh, be' tudnám értékelni,
Ha most volna szárnyam . . .
Hozzád vinne még e napon
Olthatatlan vágyam . . .
Megnyugodna kicsi szived, édes, szívem párja,
A te Józsid ezt a percet oly epedve várja . . .

A kis Jóska, még ha rossz is,
Tudom, nagyot nézne . . .
Kócos Katám úgy rohanna
Jó apja ölébe . . .
Könnyes szemed az örömtől felszáradna újra,
Csillogása az a régi, csupa mosoly volna . . .

Nyugodj meg csak kicsi párom,
Elmulik majd minden . . .
Nem sokára győzelmesen
Hazamegyünk innen . . .
Vége lesz majd minden bajnak, meglásd nem [sokára,
Az a két kis gyerek sem lesz szomorú és árva . . .

Tábori posta: K. 131. Aug. 31.

Bakos József
számv. őrv.

Vadgesztenye-virágok.*

Vadgesztenye fasor.

Izzik a levegő a hőségtől, forró nyárvége van. Még itt tartózkodik a nyár, talán utolsó erejét löveli a földre. Néhány vadgesztenyefa már átöltözött zöld ruhájából a vasrozsdavörös őszibe. S ritkulnak a levelek!

. . . A leányvirág ott perdül, ring a táncteremben ifjú párja karjai között. Szemével keresi anyjának tekintetét. A hervadó anya, — aki beleoltotta szépségét virágzó leányába, — szintén keresi szemével a véréből fakadt pompázó hajtást, — *s visszaálmodja benne multját és vágyait.*

A megőszült gesztenyefán üdezöld hajtások, félénk levelek, közöttük, mint hólepte fenyők, fehér gúlák virítanak: a virágok.

Visszaálmodják a tavaszt!

„Birói."

* Augusztus végén, szeptember elején az ejtőernyős kaszárnya előtt kinyílottak a vadgesztenye virágok.

Levél a szerkesztőhöz.*

Felhívás az igen tisztelt dohány-vásárló közönséghez.

Az utóbbi napokban olyan hírek terjedtek el, hogy a dohányárukkal a trafikosok visszaéléseket, nyerészkedéseket folytatnak. E gyanúsításokat bátor vagyok kartársaim nevében is kereken visszautasítani. A láncoló közönség t. i. mindig magát menti, és igyekszik a kisárust befeketíteni, amiért nincs tetszése szerint kiszolgálva. Azok a vádak, amelyeket felénk szórnak, hogy csak protekciósoknak van dohány, stb. — valótlanok. Nem hinném, hogy van olyan dohányárus, aki engedélyét hitvány kis haszonért veszélynek tenné ki; ha pedig volna olyan, annak alaposan ellátják a baját. Én árudámat a legtisztább úton vezetem, kizárólag az igen tisztelt vevőközönségem pontos kiszolgálására szorítkozom, az árúmennyiség szerint.

Árudám előtt csoportosulást, sorbanállást nem tűrök. Mert meggyőződésem szerint a notórius dohánygyüjtők, üzérkedők, sorbanállók, kiabálók közül kerülnek ki, akik különböző ajánlatokkal halmoznak el bennünket. Nálam is, a többi árusoknál is naponta többször megjelennek és különféle hízelkedésekkel igyekeznek árút kierőszakolni. Én jól ismerem a vevő-, illetve dohányzó közönségemet. A rendes vevő türelmes és nem áll sorfalat verekedni, lökdösni. Egyben felhívom a rendőrség figyelmét, hogy semminemű sorbanállást, csoportosulást a trafikok előtt nem kellene megengedni, mert dohányárú kiszolgáltatásnál erre szükség nincsen. A dohányárusok lelkiismeretétől függ, hogy áruikat kizárólag a dohányzó közönségnek juttassák. Vevőimnek szolgálatára mindenkor kész vagyok.

Márffy István
dohány kis árus, 75%-os hadirokkant
Pápa, Horthy Miklós fő-utca 26.

* Vettük az alábbi levelet, melyet közérdekű voltánál fogva készséggel közlünk, de lapunk szűk terjedelme miatt — sajnos — csak kivonatosan. (Szerk.)

Ára 20 fillér.

Minőségben és ízlésben

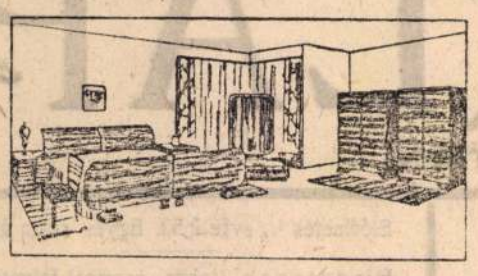

Kopstein-butor
vezet.
Fő-tér 14.

A közellátási miniszter tájékoztatása.

Dr. Szász Lajos közellátásügyi miniszter a közgazdasági szaksajtó munkatársai előtt tájékoztatást adott az új mezőgazdasági terménybeszolgáltatási rendszer kereskedelmi részéről. A tájékoztatáson jelen volt Jurcsek Béla és Jakabbfy Károly államtitkár is. A miniszter bevezetőjében elismerő szavakkal emlékezett meg a napi és szaksajtó közellátási munkásságáról, majd rámutatott arra, hogy az új rendszer kiépítésénél a termelő és fogyasztó közé szervesen beépítették a közvetítő kereskedőt.

A beszolgáltatott termények átvételét kereskedők nélkül lebonyolítani nem lehet. A rendszer tehát a kereskedőre, mint egyik fontos tartópillérre épül.

Az árúforgalmi központok kereskedelemmel nem foglalkoznak. A központok irányítják és ellenőrzik a hozzájuk tartozó kereskedőket. A kereskedők három csoportba tömörülnek, mégpedig az országos, a körzeti és a helyi kereskedők csoportjába.

A miniszter tájékoztatása végén a következőket mondotta:

Minden kereskedő számára meg van a lehetőség arra, hogy egyéni hajlamai szerint lássa el megbizatását. Szántszándékkal használom a megbizatás szót, mert ebben a nagy munkában résztvevő valamennyi kereskedő a nemzet megbizottja, bizalmának letéteményese. Ha jól végzik munkájukat, úgy nemcsak a megélhetést biztosító haszon marad meg számukra, hanem nyugodt lelkiismerettel vallhatják magukat a magyar gazdasági élet munkásainak, mert az egyéni célkitűzéseken túl az egész ország jövőjéért dolgoznak.

UJDONSÁGOK.

— **Mesterházy Ferenc főispán a belügyminiszter képviseletében.** A MAC Motorsport- Repülő- és Jachtegyesület szept. 8-án leplezte le ünnepélyes kerntek között hősi halált halt Kormányzóhelyettesünknek és a sport hősi halottainak remek emlékművét Siófokon. A leleplezési ünnepélyen megjelent dr. Mesterházy Ferenc főispán is, aki nemcsak a vármegye első emberekéntt, hanem a belügyminiszter képviseletében is részt vévén emelte a magasztos ünnepség fényét.

— **Győry Elemér püspök Erdélyben.** A mult hét folyamán, szept. 2—5-ig Erdélyi Református Napokat rendezett Marosvásárhelyen az ottani gyülekezet, melyen Győry Elemér dunántúli ref. püspök és Balogh Jenő dr. főgondnok is részt vettek. A négy napig tartó díszgyülésen Győry Elemér püspök üdvözölte a kerület részéről az erdélyi ref. egyházkerületet. Majd előadást tartott a dunántúli és erdélyi kisebbség párhuzamba állításáról. Hangoztatta, hogy az erdélyi lélek, amint az a történelem folyamán sokszor bebizonyoosdott, most is erőforrás Dunántúl részére. Ezenkívül még négy előadást tartott. Egyet a nők részére A nő élete a családban címmel, majd egy másikat az Erdélyi Nőszövetség ülésén. Itt főleg a női lélek két fő jellemvonásáról, a mély vallásosságról és az erős érzelmi életről szólt. Kétszer prédikált is. Először a nagy vártemplomban, majd az ős kollégium dísztermében az intelligenciának. Beszédei mély nyomokat hagytak az erdélyiek fogékony lelkében.

Itt említjük meg, hogy Győry Elemér püspök 12-én, vasárnap az ekeli (Csallóköz) templom felszentelésén fog részt venni.

— **Évkönyv-ismertetés.** A pápai ref. theol. akadémia, gimnázium és kereskedelmi középiskola egyesített Évkönyve dr. Pongrácz József theol. és Rab István gimn. és keresk. igaazgatók szerkesztésében jelent meg. A hatalmas, 182 oldalas Évkönyv hű képet ad a főiskola belső életéről, fenntartóiról, tanárairól és tanulóiról. Valóságos élmény annak átolvasása. Az élen dr. Pongrácz József szentel néhány forró szeretettől sugárzó sort a mult évben hősi halált halt kormányzóhelyettesünknek. Majd a nyugalomba vonult Medgyasszay Vince püspöktől búcsúzik és az új püspököt, Győry Elemért köszönti jellemző sorokban. Megemlékezik röviden az intézet hősi halált halt tanáráról, Csipő Lajosról és tíz régebbi diákjáról, akik életüket áldozták a Haza oltárán. Barcsi József nyug. gimn. tanár emlékét örökíti meg a halála, illetőleg temetése alkalmával mondott két beszéd, amelyek előtt az elhunyt jól sikerült arcképe is látható.

Dr. Pongrácz József theol. akad. igazgató terjedelmes jelentése szépen világít rá a főiskola életében előfordult sok érdekes jelenségre és változásra. *A theol. tanári karban* nem volt változás. A növendékek száma az első félévben 31, a másodikban 29 volt. A letett kollokviumok száma 415, illetőleg 375. Alapvizsgát ez évben, tekintettel az 5 éves tanterv bevezetésére, nem tett senki. Minősítő vizsgára állt 7, akik mind minősíttettek. A hallgatók önmunkássága hat szemináriumban folyt igen szép eredménnyel.

Utazásnál
a változó életmód zavarja a rendes emésztést. Ez émelygést, fejfájást okoz. Ne felejtse, hogy utazáshoz szükséges a jó hashajtó, DARMOL

A gimnáziumba beiratkozott 527 nyilvános és 49 magántanuló. A tanári testület 27 tagból áll. Katonai szolgálatot hosszabb-rövidebb ideig négy tanár teljesített. Egy altiszt a januári harcokban eltűnt. Hivatalos látogatás négyszer volt a gimnáziumban egyházi, illetőleg világi részről. A tanulók egészségi állapota általában jó volt. Tanulmányi szempontból a leggyengébb osztály volt a VII., a legjobb eredményt viszont a VIII. oszt. érte el. Iskolai ünnepélyt 13-at tartott a gimnázium. Érettségi találkozóra (10 és 50 éves) összegyült öregdiákok 630 pengőt adományoztak szegénysorsú ifjú diáktestvéreik segélyezésére. A tantestület irodalmi és társadalmi működése gazdagnak mondható. Tanulmányi kirándulást hatszor rendeztek. A könyvtárak és szertárak gazdag gyarapodást mutatnak. A gimnáziumban kilenc kör, illetőleg ifj. egyesület működött igen szép eredménnyel. A tanulók rendkívüli tárgyakat is tanulhattak. Teljes érettségi vizsgát tett szeptemberben 2, júniusban 55 növendék. Jutalmak és segélyek címén kaptak a növendékek 54.519.60 P-t, míg az internátusban elengedett díjak összege 2860.— P. A vizsgázott tanulók létszáma 568. Ezek közül kitűnő rendű volt 44, jeles 28, jó 145; egy tárgyból elégtelen 74, több tárgyból bukott 15 tanuló. Vallásra nézve: 307 ref., 146 ev., 1 unit., 84 rkat., 1 gör. kat., 1 gör. kel., 28 izr.

A kereskedelmi középiskola tantestülete 16 tagból állott (köztük 9 óraadó), míg a növendékek száma 180 volt. A most megnyilott IV. osztállyal teljes lett a ker. középiskola s az első érettségit is megtartották. A nevelés és oktatás vallásos és hazafias szellemű irányítása mellett nagy súlyt fektettek a gyakorlati nevelésre, amit főleg a kötelező üzemi gyakorlatokkal értek el. Több tanulmányi kirándulást is rendezett az intézet. A növendékek tagjai voltak a főiskolai képzőtársaságnak és a többi gimnáziumi ifj. körnek és egyesületnek. A sportban kiváló eredményeket értek el. Érettségit tett 41 nyilvános és egy magántanuló. Pályaválasztást illetőleg kereskedelmi pályára készül 12, iparira 2, tisztviselőire 14, katonaira 1, tovább tanul főiskolán 2 növendék. Jutalmak, segélyezések címén kaptak a tanulók 6699 P-t.

A főiskolai könyvtár törzsállománya 42563 mű 80.763 darabban. Népfőiskolai tanfolyamot február hónapban rendezett a főiskolai tanári kar. A főiskolai *köztartásra* 288 növendék iratkozott be, ahol egész évre 700 P volt a teljes díj. A főiskolai énekkar, zenekar, gyorsírókör és képzőtársaság szép munkásságot fejtett ki, bár pályamunkát nem igen írtak a tagok. A gimnáziumi *Internátusban* 73 tanuló nyert elhelyezést. Ezek mind a köztartáson étkeztek.

A tartalmas Évkönyvet a jövő isk. évre szóló részletes Tájékoztató zárja be.

— **41 évig tanított.** Megható ünnepség színhelye volt mult vasárnap a kat. elemi iskola egyik terme. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Jáhny József igazgató-tanítót saját kérésére nyugdíjazta. Nyugalomba vonulása alkalmával a pápai r. k. népiskola bucsuünnepélyt rendezett. Hajnal Ferenc igazgató méltatta a nyugalomba vonuló Jáhny igazgató-tanító érdemeit, aki 27 évig Városlődön és 14 évig Pápán hervadhatatlan érdemeket szerzett a népnevelés terén. Kiváló pedagógus volt, akit mindenki szeretett, mert közvetlen, puritán lelkületü igazi embertípus volt. Németh József apátplébános dicsérte az igazgató-tanító derék munkaszeretetét és munkaerejét. Jáhny igazgató-tanító meghatott módon mondott köszönetet az elhangzott üdvözlésekért, ígérvén, hogy nyugalomba vonulása után is erejéhez mérten rendelkezésre kíván állni a pápai egyházközségnek.

— **Városi tisztviselők segélyezése.** A Magyar Városok Orsz. Szövetsége örvendetes lendülettel erősödik és ennek arányában igyekszik kivenni részét a nagycsaládos, szegény városi tisztviselők anyagi támogatásának munkájából. Mint a Városok Lapja szept. 1-i számában olvassuk az első nagyobbarányú segélyakciót (à 800—1200 pengőig) most bonyolította le s a Segélyalapból összesen 196 városi tisztviselő részesült gyermekei után tanulmányi segélyben. A pápai városi tisztviselők sorából egyedül Gergye István adóhiv. ellenőr kapott segélyt.

— **Leventéink munkában.** A levente-foglalkoztatás két hónapi pihenés után szeptember elején újból megindult. Pár nap óta lelkes és vidám dalolástól hangosak utcáink és tereink, amerre a jókedvű, edzett leventék kemény lépésekkel verik a taktust énekükhöz, vagy indulóikhoz. Derék leventeoktatóink hazafias lelkesedéssel, lelkes buzgalommal oktatják, nevelik a jövendő magyar katonanemzedéket testi és lelki megerősödésük biztos útain. A jó nevelés jó eredményt biztosít ezen a téren is.

— **Szinházi hír.** A közelmultban hivatalosan adott szinjátszási koncessziók alapján a Győr—Pápa—Szombathely-kerületet ismét Szalay Károly szinigazgató kapta. Szalay igazgató a tavalyi értékes társulatát teljesen újjászervezte és sok neves fővárosi művészt szerződtetett. Igy Zimonyi Máriát a Magyar Szinháztól, Szende Mártát a Madách Szinháztól, Szentiványi Bélát, egykori kamaraszinházi nagy értékünket és ismerősünket a Fővárosi Operett szinháztól. A társulat tagjainak száma 50. A szini-évadot szeptember 7-én kezdte meg az új társulat Szombathelyen, mint értesülünk, igen fényes eredménnyel. Megnyitó előadásul a Két Kapitány című operettet mutatták be.

— **Babtista keresztelés Tapolcafőn.** Vasárnap Tapolcafő községben ünnepélyes külsőségek között kereszteltek meg 10 tapolcafői lakost, akiket budapesti baptista papok kereszteltek meg. A falu nagy érdeklődése mellett történt meg a szertartás, a Tapolca folyó forrásvizében.

— **Balatonfüred.** Kétszázéves jubileumi ünnepről nagy képes tudósításban számol be a Szinházi Magazin legújabb száma, amelyben Rácz Vilmos a szokott őszinteséggel ír a hét filmjeiről. Dajka Margit, Jávor Pál, Endrődi Béla, Farkas Imre, vitéz Szabó István cikkei és versei, nagy divatrovat, Csehov novella, viccolap, színdarab, újszerű rejtvények teszik a Szinházi Magazin új számát teljessé.

— **Másodszor virágzik az almafa Pápán.** Ács István bornagykereskedő Zrinyi-utca 5. számu házának udvarán az almafa dús virágzásba borult és a fán 20—25 almát olvastak meg, melyek a második terméskent jelentkeztek.

MDK

Istenes-Iscserekov András

Képzőműv. kiáll. Pápa, 1942. szept.

MDK

Istenes-Iscserekov András

Képzőműv. kiáll. Pápa, 1943. szept.

melk

Iscserekov András festőm.

oroszszármazása

Mint képzőművészeti főiskolás növendék illusztrálta Szij R. Misztótfalusi Kis Miklosról vrott könyvét fametszetekkel; valamint Fazekas Mihály Elni akarok" c. versköteté. „Tehetséges festő volt öngyilkos lett"

Szij Rezső: Husz éve jelent meg Az Alföld csendjében" emlékezés Gulyás Pálra.

Alföld 1963. 10. sz 59. l

(Pápa)

Képzőművészeti
KIÁLLÍTÁS
a Kollégiumban

délelőtt 10—1-ig, délután 4—6-ig.
Ünnepnapokon d. e. 11-kor tárlatvezetés.

Belépés díjtalan.

KIÁLLÍTÓK:

Rendezők: Bodolay Jenő, Bodó Aurél, Buday Lajos, Lauer Gizella, Nagy Lázár, A. Tóth Sándor, Závory Zoltán.

Meghívottak: A Győri Képző és Iparművészeti Társulat, Berky János, Biró Károly, Cziráky Lajos, Farkas Géza, Istenes—Iscserekov András, Rozs János.

1943. szeptember 5-12-ig, vasárnaptól—vasárnapig.

KERESZTÉNY NEMZETI NYOMDA RT. PÁPA 1933

Ystenes - Ys -
~~cserelev~~ Andrés

tovább

13

dékek süvöltése zavarja, a miénket néhány nap óta sziréna-búgás, idegen repülők zúgása, teszi a tiedéhez hasonlóvá. S mi mégis csak Érted imádkozunk, az erős katonaszív legendás bátorságáért. A szenvedések még jobban összekovácsolnak bennünket. A sötétben lopódzó veszélyek nem gyengitik, hanem csak elmélyitik, megszilárditják a szeretet kapcsolatát, amely összefűz bennünket ezer kilométereken keresztül.

Testvérem, aki majd a mi városunk közönségének áldozatkészségéből jutottál jó meleg téli ruhához, érezd meg az életet biztositó ruhán keresztül a mi közönségünk áldozatkészségét, irántad megnyilvánuló szeretetét, aggódását, a mi fajtánk erejét.

Alig egy órája mult el fejünk felül a légi veszély, — megnyugtatlak, semmi sem történt, — már újra égnek az utcákon a »stuenis« lámpák és a forgalmat irányitó kék fények. Újra csend van, az éjtszaka csodálatos mély csendje; csak az alvó, elpihent város egy-egy apró nesze hallatszik ide hozzám. Lehúzott ablakredőnyöm mögött erősen tompitott lámpafénynél irom e sorokat, Rád gondolok, s ugyanakkor Mölders ezredes jut eszembe, akinek hősi, katolikus katonalelkéről a napokban olvastam. Olvasd el lapunkban idézett levelét! — Olvasd el s vértezd fel magadat úgy, mint ez a hős ezredes!

De nemcsak a harctéren van szükségünk Mölders-lelkekre. A Mölders-lelkek hitből fakadó erejére van szükségünk a front mögött is. Ezt próbáltuk megvalósitani adakozó kézzel, vidám szivvel. Erre kérünk mindenkit a fronton és a front mögött. (Fsz.)

fánycsoport segitette elő. A városi körzetében pontosan ment a munka, mindenki tudta, hogy mi a dolga. Ezért ment könnyen a gyüjtés és sehol nem volt fennakadás.

Részletes eredmény a következő.

az önkéntes honvédelmi női szervezet vezetősége hálás köszönetét nyilvánitja a gyüjtésben résztvett hölgyeknek lelkes és eredményes munkájukért.

MÁTIS JÓZSEF.

A pápai tárlat 1942

Szép és lelkes közönség gyürűjében hangzottak el Hamuth János polgármester megnyitószavai 6-án a pápai rajztanárok által rendezett képzőművészeti kiállitáson. A meghivó szavaira hivatkozva megköszönte a kiállitók által képeikben átnyújtott művészi csokrot s annak a reményének adott kifejezést, hogy ez az önzetlen vállalkozás évről-évre meg fog ismétlődni. Rodolay Jenő iparisk. igazgató köszönte meg az elismerő szavakat s átadta a szót Tóth Sándornak, aki lendületes tárlatvezetés keretében ismertette a kiállitás szándékát — a város közönségének izlésnevelését — s az egyes művészek törekvéseit.

Lauer Gizella pasztelljei és vizfestményei (6 drb.) tárgyilagos, de amellett nőiesen finom természetlátású tájképek. Nagy Lázár akadémikus biztonsággal szövi lágy harmóniákba olajfestésű tájképeit (5 drb.) és virágcsendéleteit (4 drb.) Rokon vele Bodolay Jenő, aki egy orgonacsokor mellett 3 keresetlen, találó olajportréban adja a hű természetlátás példáját. Farkas Géza állatképei a naturalista magyar állatképfestés tradicióihoz csatlakoznak. 4 olajképét 6 lapból álló tanulmánysorozat támasztja alá. Hénel Gusztáv 1 és a tragikus hirtelenséggel elhunyt Hénel Margit 2 vászna temperamentumuknak megfelelő keményebb előadásmóddal egészitik ki a naturális irányú olajfestmények sorát.

Sikerült vizfestményekkel vonul fel Buday Lajos (12 drb.). Finomhangulatú tájképek, derús csendéletek mellett a figurális elem is helyet kap művészetében s két kiállitott szobormű sokoldalúságát mutatja. A sokoldalúságban különben Závory Zoltán vezet. Vizfestmény, grafika, olaj, szines iron egyformán könnyed beszédes eszközök kezében s izelitől kapunk néhány rajzon és fényképen sokra becsült egyházművészeti tevékenységéről is. (10 drb. képe 2 keretre való terve készült kiállitásra.) Bodó Aurél egy történelmi olajképpel (Barbárok) s egy mozgalmas terrakotta pásztorcsoporttal szerepel, amelyik egy magyar betlehemes csoport érdekes részlete. Leheletfinom, költői virágcsendéletek adják Istenes-Iscserekov András anyagának javát (10 drb.). Aba-Novák Vilmos szellemében született 3 egyházi tárgyú freskóterve temperafestmény. Vizfestményekben rokon vele Biró Károly (3 drb.), mig Berky János 4 képe a virtuóz tempera-technika izléses tanúja Cziráky Lajos és Szeiffert János most lépnek ki a főiskoláról, Szőnyi, illetve Rudnay mester keze alól, de már egyéni indulás jeleit láthatjuk munkáikban. Cziráki (6 drb.) képei, gyöngyházas ragyogású lirai szinlátomások, Pápán született. Szeiffert (6 drb.) szélesen, barnán nagyobb iramban dolgozik.

A. Tóth Sándort az emberábrázolás érdekli legjobban, akár olajképeit (9 drb.), akár vizfestményeit, rajzait (34 drb.) nézzük. A vonal hangsúlyozása a falfestésben kicsúcsosodó mai törekvésekre való rokonságról tanúskodik. Erősen komponál.

Alig fél éve, hogy Mölders ezredes, a második világháború egyik legkiválóbb katonája hősi halált halt. A huszonnyolc éves ezredes hősi lelkét, bátor katolikus öntudatát ismerhetjük meg abból az utolsó leveléből, amelyet lelkiatyjához irt:

1941. december 27. Táboriposta 06156.

Kedves Prépost Uram!

Itt a fronton legszebb perceim közé számitom azokat, amelyekben kedves leveleit olvashatom. Ne haragudjék rám, ha nem válaszolok azonnal, — nem mindig érek rá. Munkámról már multkoriban beszámoltam, azóta is azt csinálom. Igaz, azóta már sok barátom elesett. Mi azonban megszabadultunk a halál félelmétől; hisz mi más lenne a halál, mint rövid elválás itt és örömteli viszontlátás a túlvilágon. Egyre többen fordulnak hozzánk, katolikusokhoz, az élet »negativ szemlélőihez« azok közül, akik »pozitiv álláspontot« vannak az élettel szemben, hogy bátorságot és erőt meritsenek belőlünk. Nemrégen még kinevettek és lenéztek minket. Irigylik, hogy mi könnyebben hagyjuk itt ezt az életet, mint ők, mert hisz egész lényükkel rajta függenek. Elszoktak már tőle, hogy semmibe se vegyenek és becsméreljenek minket, amikor látják lelki erőnket, amelyet hitünknek köszönhetünk. Sokan megtértek és magasabban keresik céljukat, mint itt a földön. Azt hiszem, ez a háború mélyebb értelme és célja. Olyan idő ez, amelyben az emberek megtanulnak hinni és imádkozni. **Örülök, hogy megirhatom, hogy sokkal jobbak és becsületesebbek lettek, látván a mi katolikus példánkat.** Lekicsinylő mosolygásuk tiszteletté és szeretetté változott. Nekik nem olyan könnyü, mint nekünk. De nincs szebb, mint ha az ember keresztül verekszi magát ezen a mocsáron és eljut a megismerésbe, fénybe és az igaz hitbe.

Ne aggódjék értem. Ha egy napon

Név: .....

rangfokozat: ..... tábori posta: .....

PÁPA ÉS VIDÉKE

XXXIX. évfolyam, 37. szám
Pápa, 1942. szeptember 13., vasárnap

Felelős szerkesztő: **Kerényi Olaf**

POLITIKAI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Megnyiltak

a szivek, kitárultak az adakozó magyarok kapui és gyűlt, gyűlt a sok téli holmi harcoló honvédeink számára. Csodálatosak a sziv útjai, csodálatos az adakozó szeretet bőkezűsége.

Városunk közönsége megértette a gyüjtésre való felhivást és várakozáson felüli szép eredménnyel zárult az akció. A rengeteg téli ruha mennyi áldozatról, megértésről, összetartásról beszél; harsányan, büszkén felemelt szóval hirdeti: városunk közönsége multunkhoz méltó példát adott, megérdemli a »magyar« nevet.

Harcoló Honvéd Bajtársam, ki a nap minden percében a halállal nézel farkasszemet, s mégis aggódó szivvel gondolsz szeretteidre, az itthonlévőkre, nem harcolsz egyedül. Robotos életünk minden percében Rád gondolunk s a találékony szeretet gondosságával, bőkezűségével érted dolgozunk. A Te rövidke pihenésedet gránátok vijjogása, löve-

Nagy sikerrel zárult a téliruha gyüjtés

Pápa város hazafiasan érző és gondolkozó közönsége áldozatkészségének ragyogó tanújelét adta, amikor a keleti harctéren küzdő magyar katonák részére téli melegruhát adományozott. A négy napig tartó ruhagyüjtés várakozáson felüli eredménnyel zárult. F. hó 2-án a reggeli órákban vette kezdetét a téliruha gyüjtése. A nagy-templom terén a leventék nagyobb csoportja, akik a lányleventékkel, a nőegyesületek tagjaival, valamint a leventeoktatói karral kürtszó jelzése után megjelentek a házaknál és melegruhát kértek katonáinknak.

Az előkészitő bizottságok dr. Takács Lajos adóhivatali főnök vezetésével napokkal előtte már megkezdték munkájukat. A 14 tagú bizottság a város társadalmi és felekezeti egyesületeinek vezetőiből tevődött össze, ezeknek a munkáját 130 főből álló asszony és

Összegyüjtöttek 316 érmelegitőt, 670 gyapjúharisnyát, 125 lábszárvédőt, 213 fülvédőt, 489 nyaksált, 65 hósapkát, 138 kötszövött alsónadrágot, 568 ujjas pulóvert, 9 nagykendőt, 2 sifelszerelést, 71 hószemüveget, 238 kesztyűt, 44 szőrmés mellényt, 183 sapkát, 27 férfi bundát, 6 női bundát, 118 budabélést, 3 lábzsákot, 72 muffot, 53 boát, 19 kg. gyapjúfonalat, 58 gyapjú kötött ruhát, 39 kg. szőrmés bőrt, 78 méter gyapjúszövetet, ezenkivül rengeteg melegruhát és kötött árut. Készpénzben 4700 pengő gyült össze, amiért fonalat vesznek és a pápai lányok hósapkát, kötött kabátokat, érmelegitőket és egyéb fontosabb téli cikkeket készitenek. Végeredményben 6168 darab téli melegruhát, 300 kg. gyapjúfonalat, 78 méter gyapjú szövetet, 4700 P készpénzt gyüjtöttek. Ezenkivül a pápai leventék 50 pár sifelszerelést saját műhelyükben készitenek.

A leventeparancsnokság vala-

Rozs János tehetsége és akaratereje révén küzdötte fel magát a hazai és külföldi elismertetésig. Képein (1 olaj, 3 tempera) a szélesen odavetett foltokból s nagyvonalú alakokból szociális együttérzés szelleme sugárzik.

Ezt a sokoldalú csokrot sikerült a rendezőknek olyan egységbe foglalni, hogy zavartalanul alkotnak benne önálló csoportokat az akadémikus és haladó irányok s minden szemlélő kedvére gyönyörködhet a hozzá legközelebb álló művészi megnyilatkozásokban. A 140 darabot meghaladó műtárgy gazdag helybeli művészi termés, az utóbbi kiállitásokban szegény 8 év anyagából a javát képviseli. Egyhamar aligha vonul fel ilyen termeléssel a pápai művészgárda, hiszen jövőre már csak egy évre visszamenőleg válogathatnak. Ezért jól teszi mindenki, ha 13-án estig ismételten is felkeresi a tárlatot, olyan kincsekkel gyarapitja lelkét, amit a »rozsda és a moly meg nem emészt s a tolvajok ki nem ásnak«.

Egy hős katona

Istenes-Iscserehov András M.D.4

festő

1943-ban a Szépművészeti Múzeum kiállításán szerepelt és a győri képző és Iparművészeti Társulat tárlatán 1942, 1943, 1944-ben.

Hatlaz László: Istenes-Iscserehov András. Művészet, 1967. oktober -- 17 lap.

M.D.K.

Istenes - Iscserekov András

festő

Idegössze omlásán kívül érzelmi hatások, hiu atali értetlenségek okozták 1942-ben öngyilkossági kísérletét.

Hutter László: Istenes - Iscserekov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

1021

Emlékezés Istenes-Iscserekov Andrásra

Sokan élnek Pápán és másutt is, akiknek nem kell bemutatnom Iscserekov Andrást, az orosz származású festőművészt. Pápainak számított, ezt a várost tekintette otthonának, melyben rövid életének legnagyobb részét leélte. Gyerek voltam még, mikor többször megfordult nálunk egy 1946-ban meghalt festő munkáit kutatva, vagy rövid pihenőre az Öreghegybe vezető festő-útjain. Szálas, vékony alakja könnyen felismerhető volt: festőkészségét — kazettáját állványát, a vásznat — egyik vállára — kezébe véve járt, míg idegbénulásos másik karja kissé sután csüngött oldalán. Húsz évvel ezelőtt váratlanul terjedt el a hír: a kevésbeszédű festő véget vetett életének.

A távoli emlék és az utamba került néhány Iscserekov-kép nyomán évek óta kutatgatom a rávonatkozó emlékeket, adatokat, különösen pedig műveit. Ennek során a következő kép alakult ki előttem a 32 éves korában meghalt festőről.

1915 január 14-én született az oroszországi Perm megye Vothinszkijzavod nevű helységében. 1920-ban egy magyar hadifogoly hozta Magyarországra a gyermeket édesanyjával, akit feleségül vett. Hogy az anya és a nevelőapa sorsa mi lett, az nem derült ki eddig, viszont a gyermek Iscserekov a dunaalmási árvaházba került, ahonnét 1927-ben hozta Pápára a Református Kollégium akkori igazgatója.

A képzőművészet és irodalom iránti fogékonysága hamar megmutatkozott. Tájékozódásában, képzésében rajztanára A. Tóth Sándor és olyan osztálytársai, mint Somogyi József szobrászművész és Lőrincze Lajos nyelvtudós voltak segítségére.

1936-ban iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. „A budapesti Képzőművészeti Főiskolán hat évet végeztem, mint Glatz, Burkhardt, Szőnyi, Aba Novák, Varga és Elekfy tanítványa. Nagyon tömény és rettenetes belső viharokkal telített hat esztendő volt ez..." írta naplójába 1943 március 29-én, majd így folytatta: „...Nagy ára volt, derűs világszemléletem és idegrendszerem olyannyira, hogy tanári diploma nélkül, egy heti 39 fokos láztól cserepes szájjal, ötvenhat kilós súllyal érkeztem Pápára 1942 júniusában azzal a tervvel, hogy ám legyen, aminek lennie kell. Tudtam és éreztem, hogy nem bírom tovább, egy lépést sem. Hazajöttem lábadozónak..."

Miért került ilyen válságos helyzetbe?

A főiskolán ugyan több kompozíciós díjat nyert 1941-ben a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium egyik freskótervét is megvette, de néhány kudarc, váratlan fordulat megcsappantotta kedvét. Betegségén kívül érzelmi hatások és hivatali értetlenségek okozták idegösszeomlását, ami 1942-ben az öngyilkosság szélére sodorta. (Erősödő orosz öntudata és a szovjetellenes magyarországi állapotok ellentéte; állampolgárságának „tisztázatlansága" miatt nem kapta meg oklevelét, szerelmi konfliktus stb.)

Pápára való visszatérése után kijárt a Bakonyba, többször dolgozott a Balatonnál. Elsősorban tájakat és virág-csendéleteket festett. A természettel való szoros kapcsolat megnyugtatta, erejét a festői kifejezésre koncentrálta. Meglepően hamar megszabadult egyik mestere, Aba Novák Vilmos festői modorának utánzásától. A líra, a csendes hangulatok felé vonzódott. Visszafogottan adta elő érzéseit, színei tompítottak, nagy tónus- és színellentéteket nem alkalmazott. Az oldott festőiség és a dekoratív rajzosság egyaránt kifejező eszközei közé tartozott. Szemléletmódja a posztimpresszionista felfogáshoz állt közel, de expresszív hajlandósága is meg-megmutatkozott. (Naplójában többször említi, hogy a korábbi mesterek közül Mednyánszky László festészetét érzi testvérének az övével.) Olajait szaggatott festésmód, dinamikus ecsetjárás, egységbe fogott színvilág jellemzi. Grafikái között — linóleum- és fametszet — energikus darabok is találhatók. (Közülük sok megjelent a kollégiumi lapokban.)

Iscserekov András: Harangvirágok

Különböző kiállításokon szerepelt (Szépművészeti Múzeum — 1943, Győri Képző- és Iparművészeti Társulat — 1942-43-44, Nemzeti Szalon — 1941-42.) A Műbarát Négy dunántúli festő című kiállításon (1944 január) huszonegy festményét mutatta be Budapesten. Egy-egy festményét a Szépművészeti Múzeum (Harangvirágok) és a kultuszminisztérium vásárolta meg. A Magyarországi Esti Lap szerint „...főleg akvarellekkel szerepelt, melyek csodálatosan frissek, színdúsak. Harangvirágos, gladióluszos csendéletei leegyszerűsített tájképei izmos tehetségről tanúskodnak." A Népszava kritikájából: ...Istenes-Iscserekov András orosz származású művész egészen különlegesen gyengéd, színes lírájával mutatja meg egyéniségének komoly értékeit. Kedveli a virág-csendéleteket, virágait erőteljesen megszerkesztett környezetben, mint színes páváztatokat fogja fel és így költői álmodozásként hatnak. Csupa derűs dallamosság zenél minden egyes darabjáról, bár ugyanakkor az erő sem tagadható meg változatos színkompozícióitól. Balatoni tájai csakúgy lebegnek valami körül nem határolt térség körül, mint virágai, a tájakon egy-egy színfolt, egy-egy villanás, egy-egy vonal elhelyezkedése a japán klasszikusokat juttatja eszünkbe. (Gladióluszok, Párás Balaton)"

Az idézett és más kedvező kritikák, egyre szaporodó képeladásai az önmagával és a közönséggel való összhang megtalálásáról vallanak. A felszabadulás tovább növelte életkedvét, bekapcsolódott Pápa politikai-társadalmi életébe. „Új élet születésének cselekvő részesei vagyunk" — írta naplójába. Újra friss erővel dolgozott. Még főiskolás korában Istenesre magyarosított neve helyett újra az eredeti Iscserekovot használta.

1947 március 8-i naplójegyzetében a Balaton szépségét dicsérve megjegyzi „.... Még alig gyógyultam meg, nem éppen könnyű betegségemből... Hogy mit kezdek az ismét ajándékba kapott élettel, nem tudom, csak egyet, hogy élnem kell."

Sajnos, a javulás csak látszat volt. Az évek óta lappangó és akkor gyógyíthatatlan betegsége újra elhatalmasodott. Túlérzékeny idegrendszere és betegsége következtében már korábban is sokszor került összeütközésbe környezetével. Utolsó hónapjaiban ez már a teljes társtalansággá változott. Az állapotát és jövőjét teljesen eseménytelennek látó festő 1947 július 25-én — szellemi példaképéhez, József Attilához hasonlóan — Pápa közelében a vonat elé vetette magát.

Összeroncsolt teste a mezőlaki temető egyik sarkában pihen. Művei nagyrészt szétszóródtak, csak kisebb részük holléte ismert. A hagyatékot a gyámügyi hivatal nem engedte elárverezni annakidején, pedig a festő barátai követ akartak venni a képek árán, s a síremlék — szobor kifaragását Somogyi József ingyen vállalta.

Istenes Iscserekov András halálának huszadik évfordulóján emlékkiállításon szeretnénk bemutatni Pápán értékes műveinek fellelhető darabjait. (Ezúttal is kérem azokat a tulajdonosokat, akik kölcsönöznék a kiállításra a birtokukban lévő Iscserekov képeket, értesítsenek szeptember 30-ig. H. L. Pápa, Rózsa F. u. 3.)

HEITLER LÁSZLÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VESZPRÉM)

Bővítik a veszprémi és keszthelyi telefonközpontot

— PONTOS IDŐ BUDAPESTRŐL — TÖBB KÖZSÉGBEN VAN MÁR SEGÉLYKÉRŐ ÁLLOMÁS — TOVÁBB ÉPÜL A KÍSÉRLETI HÁLÓZAT, AUTOMATA KÖZPONTOT KAP CSOPAK, BALATONAKALI, BALATONALMÁDI ÉS BALATONVILÁGOS —

Meg tudná-e mondani valaki, hányszor hangzik el napjában a halló? Még mielőtt felesleges találgatásokba kezdenénk, írjuk le a lényeget, jóval többet is használnák ezt a szót, de a telefont igénylők seregével hosszabb időn keresztül seholsem tudtak lépést tartani a vállalatok. Nem kivétel ez alól a Magyar Posta sem, annak ellenére, hogy *1950-től napjainkig több, mint háromszorosára nőtt a bekapcsolt főállomások száma.* Hiradástechnikai iparunk közismerten fejlett, s ez lehetővé teszi, hogy gazdagabb országokat is megelőzve korszerűsítsük a távbeszélő forgalmat, de nemegyszer gondokat is okoz ez a fejlettség, mert egy-két esetben egy fontosabb külföldi vevő is eléje lép a Magyar Postának. Mindettől függetlenül különösen az utóbbi években több olyan örverendetes jelenséget tapasztalhattunk, melyek azt bizonyítják, hogy *várhatóan meggyorsul a fejlesztés és a fejlődés* ezen a területen. Több ízben is hírt adtunk már arról, hogy a posta és a híradástechnikai ipar megegyezése értelmében *az új berendezések és technikai megoldások zömét megyénkben próbálják ki,* mintegy kísérleti területként szerepelünk ebből a szempontból. Ezek a kísérletek egy-egy szűkebb terület távbeszélő ellátottságát is számottevően javítják, de sokkal lényegesebb, mint várhat a nagyközönség, hogyan fejlődik a távbeszélő telefonforgalom egy adott területen? Reménykedhet-e változásban például az a 200 igénylő, akinek a jelentkezését egyáltalán elfogadták a megyeszékhelyen?

Új csúcs a távolsági beszélgetésekben

A távbeszélő díjak három évvel ezelőtti emelése után valamelyest csökkent a forgalom, de *az idén már ismét elérte a korábbi csúcsot.* (A szokásos óránkénti 20—25 távolsági beszélgetés helyet 40—45-öt kellett ezen a nyáron kapcsolniuk például a zsúfolt veszprémi központ dolgozóinak.) A forgalom javítása érdekében előrelátható már jövőre elkezdik a veszprémi központ 1200 állomásos bővítését. (A munkák előfeltétele, hogy a helyi szervek lakást biztosítsanak annak a három családnak, akik a központ, illetve a posta épületében laknak jelenleg.) *Ebben az ötéves tervben szerepel a keszthelyi központ 1000 állomásos bővítése is,* de ezt a munkát várhatóan csak a következő tervidőszakban fogják befejezni. Pápán a központ egyelőre megfelel az igényeknek, itt a hálózat szorul bővítésre, jelenleg emiatt nem tudnak új előfizetőket bekapcsolni, vagy pedig ezek az új bekötések rendkívül költségesek.

Ajkán és Tapolcán új posta építéséről folynak tárgyalások, s ezzel az építkezéssel együtt kívánják megoldani a távbeszélő központ korszerűsítését esetleges bővítését is. Megbeszélések folynak a várpalotai központ bővítéséről is, de ebben a kérdésben még nem született döntés. Városaink mellett egyre több községünk telefonforgalmában történtek, vagy történnek a közeljövőben lényeges változások. Ebben a tervidőszakban *új postát építenek Csopakon, Balatonalmádiban, Balatonakalin és Balatonvilágoson,* s ez egyben azt is jelenti, hogy ezeken a helyeken automata központokat szerelnek fel, melyek már bekapcsolódnak a kísérleti, úgynevezett Ruhrál hálózatba.

Sok községben nem a posta épületben van a postás lakás, s így sok gondot okoz délután négy után az orvos, a mentő, vagy éppen a rendőrség értesítése. A közelmúltban éppen ezért Balatonudvariban, Dabronyban, Nyárádon, Kádártán, Zalaerdődön, Gyenesdiáson, Zalaszántón, Balatongyörökön és Nemesvámoson *segélykérő telefonokat szereltek fel,* melyeken a szolgálati idő letelte után, sőt éjszaka is összeköttetést lehet teremteni a legközelebbi város telefonközpontján keresztül.

A legolcsóbb pesti hívás

Az előfizetők hívásai alapján több ízben is felvetődik, hogy bővíteni kellene a posta más irányú távbeszélő szolgáltatásait. A vidéki városok tudakozói például nevezett különleges tudakozók, csak az előfizetők számáról, lakásáról, egy utca készülékeiről tudnak felvilágosítást adni. Különleges tudakozó létesítése a csekély érdeklődés és kicsiny kihasználás miatt (összesen 1000, legfeljebb 2000 előfizető egy városban) nem kifizetődő. Ezért döntöttek úgy, hogy *a „pontos idő" is egyetlen magnetofon szolgáltatja az egész országban.*

a „neyl

Kezdetben, amikor a nylon (falun neylon) terjedni kezdett, a falusiak, pontosabban szólva némely idősebb falusiak, idegenül, kissé csúfolódva fogadták. Az csak olyan műanyag, nem természetes, nem sokat ér.

Most már nagy a becsülete falun is a műanyagokból készült textíliáknak, de a nylonhoz tapadt enyhe, vagy nem is enyhe gúnyból ez, az megmaradt. Varsányban például, egy esztendeje hallottam egy Csillag nevezetű embertől (a temetőnél lakik), hogy „ezek a tsz-ek a szalmából csak neylon kazlakat tudnak rakni." (Vagyis nem igaziakat. De így hívták a rossz kazlakat Dákán és Ganna környékén, sőt így hívta a bezi (Győr megye) Varga Béla is. De akadtak, nem csekélyen olyanok is, akik a tszek rossz szalmakazlait munkaegységes kazlaknak hívták. Ebben már több a gúny, több és harapósabb. És azt fejezi ki: sok paraszt nem végez elég jó munkát a munkaegységért. Mert az kevés... Az időben eléggé általános volt, hogy a kombájn-szalmát az aratás után nagy késéssel takarították össze, akkor sem kazlazták rendesen. Ráfogták a traktort egy összehúzó szerkezetre, az odahúzkodta a szalmát a föld végére. Egyegy forduló szalmát éppen csak egymás mellé rántott, s otromba, terjedelmes, alacsony, be nem tetőzött kupacok alakultak ki a gabonaföldek végein. Ezek rendszerint a földig beáztak, s nem volt sok helyen megfelelő alomszalma. A lapok —

Éjfél felé a tüskevári kocsmában valaki, bortól hangos ember, elrikkantotta magát:

— Épít a nyüves. De kérdem én, minek nekünk a cigány? Bajnak, tolvajnak?! Ne engedjük!

— Ember lenne tán — mondták a józanabbak.

Az ember és asszonya kiabálásra ébredt. A nyüszítő gyerekeket csitítgatják:

— Hangot se, mert megtalálnak!

Reggel látták meg az új putri összedöntött vályogfalát...

A tanács most új házat vásárol helyette, de a putri lakóiban nem enged még a ridegség.

Farkas Vilmosné hét gyereket szült. Ott van körülötte mind. Karonülő, szoknyába kapaszkodó, mindig éhes, félmeztelen kis rajkók.

— Dolgozik az én uram rendesen, keres is szépen, kétezer forintot is havonta. Dehát házra nem telik. Pedig nem iszik a Vili, cseppet se, mégiscsak a motort tudtuk venni neki, hogy azzal járjon munkába. Most majd kapunk házat. Ötvenezer forintért vesz a tanács. Tavaly is lett volna már, csak messze a falutól. Nem jó az nekünk. Féltem a gyerekeket az autóktól. Mert nekünk olyan kéne, ami közel van a faluhoz, az iskolához, meg a bolthoz. A gyerekek miatt. Csak a gyerekek miatt... Oszt félek is, hogy befogadnak-e a faluba? Tavaly a rokonom építeni akart, Adorjánházán. Nem engedték be a faluba, hogy oda cigány ne menjen. Hát cigány maradt, megépítette az új házát a telepen, a régi putrija mellett. Ezért félek én. Beengednek-e?...

Láthatatlan, de valóságos falakat döngetünk. Vasmarokkal kapaszkodik az előítélet. Ki tudja, melyik az erősebb: a cigányoké-e, akik félnek, vagy azoké, akik tőlük félnek?

MAGYAR EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

AZ ORSZÁGOS
EGYHÁZMŰVÉSZETI TANÁCS
RENDEZÉSÉBEN

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1941. FEBRUÁR 15 – MÁRCIUS 2

BUDAPEST
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Felelős kiadó : Dr. Molnár Ernő.

36.330. — Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

A KIÁLLÍTÁS FŐVÉDNÖKE

FŐMAGASSÁGÚ ÉS FŐTISZTELENDŐ

DR. SERÉDI JUSZTINIÁN

MAGYARORSZÁG BÍBOROS HERCEGPRÍMÁSA

A KIÁLLÍTÁS VÉDNÖKEI

A NAGYMÉLTÓSÁGÚ ÉS FŐTISZTELENDŐ

PÜSPÖKI KAR TAGJAI

AZ ORSZÁGOS EGYHÁZMŰVÉSZETI TANÁCS
RÉSZÉRŐL:

LEPOLD ANTAL
egyházi elnök

GEREVICH TIBOR
világi elnök

MOLNÁR ERNŐ
előadó,
a Központi Egyházművészeti Hivatal igazgatója

GOSZLETH LAJOS
a Központi Egyházművészeti Hivatal titkára

A beépítést tervezte
ÁRKAY BERTALAN

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
RÉSZÉRŐL:

Gróf ZICHY JÁNOS
elnök

PRESZLY ELEMÉR
társelnök

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS
FARKAS ZOLTÁN
alelnökök

HUBAY CEBRIAN ANDOR
igazgató

LEHEL BÉLA
főtitkár

KANIZSAI NAGY ANTAL
titkár

Az Orsz. Egyházművészeti Tanács célul tűzte ki, hogy évi kiállítások rendezésével is segítse a magyar egyházművészet egészséges fejlődését, segítse a legnemesebb, az Isten szolgálatába állított művészet munkálását. Célunk e kiállításokkal a művészek irányítása a helyes úton, éppúgy mint példák állítása a papság és a hívők számára. A művész nem találhat szebb feladatot az Isten házának díszítésénél, a liturgiát és a hívek áitatosságát, lelki felemelkedését szolgáló alkotásoknál. S a lelkészkedő papság fontos feladata a gondjaikra bízott templomok Istenhez méltó építése, felszerelése és művészi díszítése. Tanításra, példaadásra mind a két irányban szükség van. Szükséges a művészeket a dogmatika és a liturgikus előírások követelményeire figyelmeztetni, nem ritkán pedig a papságot és a hívőket a magasabb művészet megértésére rávezetni. Szükséges ez a szemléltetés segítségével is oktató iránymutatás különösen napjainkban, midőn az új művészeti irányok kezdeti zavara alighogy tisztulni kezd, sok túlzása és ízlésbeli eltévelyedése alighogy alábbhagyott. Ezeket az Egyház nem hagyhatja jóvá a legjobb szándék esetében sem, mert az ízléstelenség vagy a még kiforratlan kísérlet nem méltó a templomhoz, éppoly kevéssé, mint letűnt művészi irányok léleknélküli, banális ismétlése, vagy a jóízléstől szintúgy távolálló giccs. De a modern művészet kinövései miatt az Egyház nem száműzi a mai művészet letisztult alkotásait, amennyiben előírásait tiszteletben tartják. Nagyszerű régi emlékeinek nem utánzására, de utolérésére, szépségük követésére buzdítja.

Az Egyház szívesen fogadja a mai nyelven megszólaló művészetet, ha az a nyelv valóban pallérozott. A mai embertől, a kortárstól megértett mai művészi nyelv éppúgy hivatott az Evangéliumnak hirdetésére és

szemléltető tolmácsolására, mintahogy mai nyelven prédikál a pap a szószéken. Az Egyház megszenteli a jóirányú modern művészi törekvéseket, szeretettel öleli magához a Krisztushoz térő modern művészeket, mintahogy a multban is foglalkoztatta, inspirálta, magáénak mondta az új szépséget hozó művészetet, amit dicsőségének tarthatunk. Akik tehát a kor stílusát követik az egyházművészetben, az Egyház hagyományait követik. Krisztus egyháza örök, s korántsem fejezte be misszióját a művészetben sem. Hivatott a mai művészetnek nemcsak felkarolására, hanem irányítására is, mintahogy maga hozta létre a mult nagy korstílusait, a román, a gotikát, a barokkot. A modern művészet spiritualizmusa megtalálta az Egyházhoz vezető útat. Kezdeti nehézségei, kilengései után, kiegyensúlyozott, nemes művészi szépre törekszik, s méltó formákban képes a vallás magasztos eszméinek, érzésének kifejezésére, a templom díszítésére, akár a régi stílusok. Ráfael Madonnái sem jöttek létre előzmények, stíluskeresések, primitív kezdések nélkül. A régi korszakokban is Cimabue és Giotto, Duccio meg Simone Martini lépcsőfokain emelkedett az egyházi művészet a reneszánsz nagyjainak magaslatára.

A modern művészet negyedszázad előtti kényszeredett neoprimitívizmusától, szándékolt torzításaitól azonban tartózkodott az Egyház, mert ellenkezett a keresztény esztétika alapelveivel, amely a tomisztikus filozófia azon tanításában gyökerezik, hogy a művészet a legfőbb jónak és a legszebbnek, magának Istennek visszfénye, következőleg nem lehet rút. A mai egyházművészet ezzel tisztában van. De magában a szép formák nem elégítenek ki, ha lélek, hit, vallásos érzés nem hatja át azokat, sőt e nélkül magában a vallásos téma sem teszi a jó egyházművészetet. Az egyházművészet igazi nyersanyaga nem a puszta természet, a materiális valóság, hanem a lélek, célja nem az optikai gyönyörködtetés, hanem az integer katolikus hit és lélek kifejezésre juttatása. Az optikai hedonizmus pogány vonás. A katolikus egyházművész igazi műterme nem négy zárt fal, hanem a lélek végtelen metafizikai világa. Számára a művészet gyakorlata imádság. A hit és a művészi képesség frigye szüli az igazi egyházművészetet, a legnemesebb alkotásokat. A modern művészet tagadhatatlan spirituális

iránya, a századforduló megmerevedett, a felület csillogó látszataiban megrekedt materiális akadémizmusának élénk ellenhatásaként, szükségszerűen találta meg a kapcsolatot a legnagyobb spiritualizmussal, a vallással és a lélekformálás legnagyobb mesterével, az Egyházzal.

A magyar egyházművészet korszerű megújhodása az utolsó évek során, legizmosabb ifjabb művésztehetségeink vonzódása az egyházművészethez, egyik örvendetes hódítása a magyar katolicizmusnak, s régi egyházművészetünkhez méltó újjal kecsegtet. Öröm tölt el, hogy legjobb művészeink legjobb erőiket szentelik a nagy és szent célnak, igyekeznek elmélyülni az egyházművészet különleges feladataiban, megérteni és követni az Egyház előírásait, s ezek szolgálatában művészi kifejezési eszközeiket egyre tökéletesíteni. Nagyszerű vallásos szobrok és festmények — egy-egy Munkácsy, Fadrusz halhatatlan művei — a közelmultban is felfénylettek művészetünkben. Többnyire ezek sem voltak igazi egyházművészeti alkotások, inkább csak tárgyukban s gyakran szellemükben is vallásos művek, amelyek rendszerint kívül maradtak a templomokon, s ezek monumentális díszítésére az Egyház nem katolikus nagymesterek — Székely, Lotz, Benczúr stb. — tehetségéhez volt kénytelen fordulni. Még kevésbbé volt abban az időben kialakult magyar egyházművészeti stílus. Voltaképp az utolsó egységes egyházművészeti stílus hazánkban a barokk korszakban virult. A mult század harmadik negyedében Ipolyi Arnold áldozatos törekvése művészileg megrekedt a vértelen neogotikus historizmusban, s csak a vallásos történeti festészetben nyert némi lendületet. Századunk elején a gödöllőiek Kriesch Aladár és Nagy Sándor vezetésével indítottak el, stílusban és elvekben az angol prerafaeliták hatása alatt egy szép és komoly kezdeményezést, amelynek azonban a két vezető mester kiváló alkotásain kívül alig volt érdemleges folytatása. A mai korszerű művészet alapján s másrészt az egyházi rendelkezések figyelembevételével az új római magyar Akadémia fiatal művészei, mintegy 10—12 éve friss fogékony tehetségüket nagy buzgalommal állították e cél szolgálatába, s az újabb ösztöndíjasok azóta is, nem lankadó kedvvel merülnek el az egyházművészeti problémákban. Hazatérve, mind nagyobb megértéstől és elismeréstől kísérve, folytatják a szép munkát, egymásközt

önként kialakult lelki és esztétikai közösségben, amely ennek a római csoportnak munkásságát a közös stílus nevezőjére hozta. Csak természetes, ha ez a megújhodás Róma szent földjéről indult ki, az ókeresztény bazilikák, a kereszténymüvészet legmagasabbrendű alkotásainak, az Egyház látható fejének, az egész Vatikánnak ihletet sugárzó légkörében. Idehaza ezek az új római törekvések rokon régebbiekkel és újabbakkal találkoztak s egyre szélesebb fronton, kiterjedve a templomépítéstől, a monumentális szobrászaton és festészeten, a liturgikus szerelvényeken keresztül szinte a legkisebb szögig, egységes stílusérzésű, liturgikusan kifogástalan új magyar egyházművészeti stílust érleltek ki. Külön is ki kell emelni Megyer-Meyer Antalnak, úgyis mint a Képzőművészeti Főiskola tanárának és volt rektorának, az állami és a székesfővárosi iparművészeti iskolának és kiváló vezetőinek, tanárainak, az építészettel kapcsolatos plasztikában a kitűnő Ohmann Bélának érdemeit. A Nagyméltóságú Püspöki Kartól életrehívott Orsz. Egyházművészeti Tanács és Hivatal e mozgalmak egységesítésével, helyes egyházi és művészi irányításával, az egyházi hatóságok szolgálatával, s az egyes művészekkel való állandó, szinte nap-nap melletti szeretetteljes érintkezéssel és tanácsadással, a közvélemény alakításával szolgálja az ügyet.

A kiállítás anyagának válogatásában a fenti szempontokat igyekeztünk érvényesíteni s mindenekelőtt szem előtt tartani azokat a kívánalmakat, amelyeket az Egyház előír és azokat a magas művészi igényeket, amelyekre bennünket a kétezeréves Egyház éppúgy kötelez, mint az ezeréves keresztény magyar kultúra. A rendezésnél az egyes termeknek más és más szerepet szántunk. A benyíló első nagy termet, ideiglenes eszközökkel templomszerű belsővé alakítottuk, amelyben az ilyen rendeltetésű tárgyak funkcionális szerepükben, építészeti összefüggésükben s együttes hatásuk áhitatában jelennek meg. A főfalon egy szimbolikus főoltár és a kápolnaszerű fülkékben nyolc mellékoltár, teljes liturgikus felszereléssel áll. Az oltárt tettük kiállításunk főtémájává. A jobboldali első termet a házi áitatosságnak, a templomon kívüli vallásos művészetnek szántuk, hogy jó példákat adjunk a katolikus családok otthonának s rávezessük arra, hogy a többnyire külföldről behozott selejtes, komerciális áitatossági képeknek,

kis szobroknak stb. helyébe méltóbb jó magyar művészek alkotásait helyezni. A következő jobboldali terem a magyar népi lélek és a csodálatosan gazdag magyar népművészet inspirációját mutatja be egyházművészeinknél s az egyházi iparművészet termékeit öleli fel. Balról az első terem a monumentális szobrászat, a második pedig az építészet és az azzal kapcsolatos művészi díszítések bemutatására szolgál. Az előcsarnokban árpádházi magyar szentek szoboralakjai fogadják a belépőt. Igyekeztünk az egyházművészet minden fajára, technikájára és aktuális problémájára kiterjeszkedni, nemcsak annak bizonyítására, hogy mily gazdag rétegzésű a modern magyar egyházművészet, s hogy a legkülönbözőbb megoldásokra képes, hanem azért is, hogy a különböző művészegyéniségek ellenére egységesen kialakuló stílustörekvéseit, mint a magyar művészetnek egyre teljesedő szép hajtását érzékeltessük.

Az új magyar egyházművészet külföldi kiállításokon már több ízben szerzett babért a magyar katolicizmusnak és a magyar művészetnek. Az 1934-ben rendezett nagyszabású római nemzetközi egyházművészeti kiállításon emlékezetes nagy sikert aratott, s ami különös boldogságunkra és megnyugvásunkra szolgált, a Szentatyának, nagyemlékezetű XI. Pius pápának, az egyházművészet megújítójának és irányítójának kegyes elismerését is elnyerte. Idehaza a modern magyar egyházművészetnek ez az első hivatalos bemutatkozása. Az első lépés, amelyet, jól tudjuk, sok továbbinak kell követnie, hogy előre jussunk a minél helyesebb, teljesebb, méltóbb magyar egyházművészet útján.

GEREVICH TIBOR

TÁRGYMUTATÓ

I. SZOBRÁSZAT

ANTAL KÁROLY

1. Szent Ferenc. *Gipsz* 400 P
2. Madonna. *Gipsz* Terrakottában 200 P
3. Hat apostol. *Gipsz. Díjnyertes pályamű* mgt.
4. Szent László. *Gipsz* 1000 P
5. Szent László. *Dombormű I. Gipsz* mgt.
6. Szent László. *Dombormű II. Gipsz* mgt.
7. Szent Ferenc. *Gipsz. A Székesfővárosi Képtár tulajdona*
8. Oltárfeszület. *Bronz* 450 P

ABONYI GRANTNER JENŐ

9. Feszület. *Bronz* mgt.

BÁNYAI ÖDÖN

10. Szent Bernát. *Márvány* 500 P

BOLDOGFAI FARKAS SÁNDOR

11. Feszület. *Gipsz* 1200 P
12. Hat apostol. *Gipsz. Díjnyertes pályamű* mgt.
13. Madonna. *Gipsz* mgt.
14. Madonna. *Gipsz* mgt.
15. Szent László. *Dombormű. Gipsz* 600 P

BORBEREKI KOVÁCS ZOLTÁN

16. Magyar Golgota. *Gipsz* eladó.

BUZI BARNA

17. Szent László. *Gipsz, kőalapon* 900 P
18. Madonna. *Terrakotta* 200 P
19. Szent Taddeus. *Fa* mgt.

DAMKÓ JÓZSEF

20. Szent Antal. *Gipsz* 600 P
21. Boldog Margit. *Gipsz* 290 P
22. XII. Pius pápa mellszobra. *Gipsz* 130 P

ERDEI DEZSŐ

23. Szent Imre. *Gipsz* mgt.

EŐSZE ANDRÁS

24. Madonna. *Gipsz* mgt.

ILLYEFALVI LŐTE ÉVA

25. Szűz Mária, Szent Anna és a kis Jézus. *Terrakotta* 400 P
26. Golgota. *Gipsz* Hársfában 400 P
27. Szent Ferenc. *Terrakotta* 500 P
28. Szent László vizet fakaszt a sziklából. *Dombormű. Színezett gipsz* 600 P
29. Háromosztatú oltárlap. *Színezett gipsz.* Terrakottában 2000 P

JÁLICS ERNŐ

29/a Betlehem. *Gipsz. A Magyar Betlehemes Mozgalom tulajdona*

KOVÁCS MÁRIA

30. Szent Ferenc. *Terrakotta* 350 P
31. Keresztelő Szent János. *Gipsz* Aluminiumban 2800 P

MADARASSY WALTER

32. Krisztus Pilátus előtt Stáció. *Dombormű Gipsz* mgt.
33. Krisztus találkozása Máriával Stáció. *Dombormű. Gipsz* mgt.
34. Háromosztatú házioltár. *Terrakotta* 500 P
35. Madonna. *Terrakotta* 200 P

MATRINELLI JENŐ

36. Jézus szent szíve. *Gipsz*	Márványban	1500 P
37. Mária a kis Jézussal. *Gipsz*	„	2200 P

METKY ÖDÖN

38. Mária koronázása. *Márvány*		350 P
39. Angyali üdvözlet. *Gipsz.*	Terrakottában	850 P

MORZSA M. GYULA

40. Madonna-fej. *Gipsz*		100 P
41. Madonna. *Színezett gipsz*		mgt.

OHMANN BÉLA

42. Szent Ferenc. *Színezett gipsz*		2500 P
43. Szent Mihály. *Gipsz*		1500 P
44. Szent Antal. *Műkő*		800 P
45. Madonna. *Bronz*		1200 P
46. Patrona Hungariae. *Színezett gipsz*		3000 P
46/a Szent István. *Gipsz*		

PÁTZAY PÁL

47. Szent István, vázlat. *Gipsz*		mgt.

SIDLÓ FERENC

48. Pietà. *Gipsz.*	Bronzban	2000 P

SZENTESI HIESZ GÉZA

49. Angyal. *Márvány*		400 P
50. Angyal. *Márvány*		400 P
51. Szent István. *Bronz*		600 P
52. Feszület. *Gipsz.*	Kerámiában	800 P
53. Krisztus-corpus. *Gipsz.*	Műkőben	200 P
54. Mária a kis Jézussal.	Alumíniumban	2500 P
55. Szent István, dombormű. *Gipsz.*	Márványban	2500 P
56. Angyal. *Gipsz.*	Alumíniumban	650 P
57. Kain és Ábel áldozata. *Dombormű. Gipsz*	Kerámiában	500 P
57/a Madona. *Bronz*		300 P

VARGA FERENC

58. Feszület. *Alumínium*		1000 P

II. FESTÉSZET

vitéz ABA NOVÁK VILMOS

59. Jézus szent szíve. *A csornai plébániatemplom freskóterve. Tempera* 3000 P

60. Krisztus. *Mozaik.* *Megrendelhető*

CZ. HIKÁDY ERZSÉBET

61. Patrona Hungariae. *Tempera* 1500 P

62. Szent család. *Oltárkép. Tempera* 500 P

DEÉD (DEX) FERENC

63. Feszület. *Tempera* 1000 P

65. Oltárkép. *Tempera. (Felsőőrsi prépostság)* mgt.

DIÓSY ANTAL

66. Freskó-vázlat. *Tempera* 1000 P

67. Freskó-vázlat. *Tempera* 1000 P

DÖBRENTEI GÁBOR

68. Angyali üdvözlet. *Olaj* 400 P

EMŐD AURÉL

69. Feltámadás. *Olaj* 800 P

FESZTY MASA

70. A puszta Nagyasszonya mgt.

HARMOS KÁROLY

71. Mária-oltár. *Pasztell* 250 P

HEINTZ HENRIK

72. Angyali üdvözlet. *Olaj. A Székesfővárosi Képtár tulajdona*
72/a Madonna. *Olaj.* „ „ „

HOLLÓS-MATTIONI ESZTER

73. Szárnyasoltár magyar szentekkel. *Tempera.* *Nem eladó*
74. Freskóterv. I. *Tempera* mgt.
75. Freskóterv. II. *Tempera* mgt.
76. Freskóterv. III. *Tempera* mgt.

ISTENES-ISCSERPEKOV ANDRÁS

77. Szent István. *Freskóvázlat. Tempera* 300 P

ISTÓKOVITS KÁLMÁN

78. Freskóterv. *Tempera.* *Nem eladó*

JEGES ERNŐ

79. Szent Erzsébet kiüzetése Wartburgból. *Tempera. A. r. k. tábori püspökség tulajdona*

KÁKAY SZABÓ GYÖRGY

80. Madonna. *Olaj* 5000 P

KÁKONYI M. CONSTANTINA

81. Madonna a kis Jézussal. *Olaj.* *Nem eladó*
82. Madonna a kis Jézussal. *Olaj.* *Nem eladó*

LEHOCZKY GYÖRGY

83. Betlehem. *Vízfestmény* mgt.

MEDVECZKY JENŐ

84. Golgota. *Tempera* 3000 P

MEZEY ARTHUR

85. Angyali üdvözlet. *Olaj. A Székesfővárosi Képtár tulajdona*

MOLNÁR C. PÁL

86. Szent Család. *Olaj* mgt.
87. Pihenés az egyiptomi úton. *Olaj* 2500 P
87/a Menekülés Egyiptomba. *Olaj* 2000 P
88. Golgota. *Tempera* mgt.
89. Házi szárnyasoltár. *Olaj* mgt.
90. Jelenetek Jézus gyermekkorából. *Tempera* mgt.
91. Menekülés Egyiptomba. *Olaj* 300 P
92. Jézus születése. *Olaj* 400 P
93. Golgota. *Olaj* 500 P

NAMENHAUER ERICH

94. Csodálatos halászat. *Fametszet* 50 P
95. Három kép Jézus életéből. *Fametszet* 60 P

PAUSZ ILONA

95/a Angyali üdvözlet. *Olaj* 300 P

PERCZ JENŐ JÓZSEF

96. Szent Ágnes. *Mozaik* mgt.

PÉCSI PILCH DEZSŐ

97. Jelenetek Szent Ferenc életéből. *Freskóvázlat. Tempera* mgt.

R. SZÖRÉDI ILONA

98. Madonna szentekkel. *Háromosztatú oltár. Tempera* 2000 P
99. Angyali üdvözlet. *Olaj* 2000 P

SZŐNYI ISTVÁN

100. Szent József. *A csornai plébánia templom freskóterve. Nem eladó*

III. IPARMŰVÉSZET

A) ÖTVÖSMŰVÉSZET

BORDA JÁNOS

101. Kehely. *Részben aranyozott ezüst* 400 P
102. Fali oltárka. *Bronz* 125 P

CSILLAG MARGIT

103. Kehely. *Aranyozott ezüst* mgt.

DEÉD (DEX) FERENC

104. Mária-mécses. *Kovácsolt vas* mgt.
105. Mária-kandeláber. *Kovácsolt vas* mgt.
106. Pacificale. *Kovácsolt vas* mgt.
106/a Ereklyetartó. *Ezüst* mgt.

HODINA PÁL

107. Szentségtartó. *Aranyozott ezüst* 200 P

MADARASSY WALTER

108. Gyertyatartók (a főoltáron). *Bronz* mgt.
109. Feszület. *Bronz* mgt.
110. Tabernaculum-ajtó. *Bronz-domború* mgt.

MEGYER-MEYER ANTAL

111. Ciborium. *Aranyozott ezüst, elefántcsont nodussal. Kivitelezte Oberbauer A. utóda* mgt.
112. Kehely. *Aranyozott ezüst. Kivitelezte Oberbauer A. utóda* mgt.
113. Kehely. *Aranyozott ezüst, elefántcsont díszítéssel. Kivitelezte Oberbauer A. utóda* mgt.

114. Ciborium. *Aranyozott ezüst, elefántcsont díszítéssel. Kivitelezte Oberbauer A. utóda* mgt.
115. Szentségtartó. *Aranyozott ezüst, elefáncsont díszítéssel. Kivitelezte Oberbauer A. utóda* mgt.
115/a Szentségtartó. *Aranyozott ezüst. Kivitelezte Oberbauer A. utóda. A budapesti Egyetemi templom tulajdona*
115/b Ciborium. *Aranyozott ezüst. Kivitelezte Oberbauer A. utóda. A budapesti Egyetemi templom tulajdona*
115/c Kehely. *Aranyozott ezüst. Kivitelezte Oberbauer A. utóda. A budapesti Egyetemi templom tulajdona*

SZ. MOLNÁR MÁRIA

115/d Szent István-kehely. *Aranyozott ezüst* mgt.

AZ ORSZ. MAGY. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ÖTVÖSSZAKOSZTÁLYA.
(Vezető tanárok: CSAJKA ISTVÁN és PÁL LAJOS)

116. Szentségtartó. *Ezüst.*
117. Kehely. *Aranyozott ezüst.*
118. Két gyertyatartó. *Réz.*
119. Két gyertyatartó. *Réz.*
120. Füstölő. *Réz.*

OKRUTZKY ERZSÉBET

121. Füstölő tömjéntartóval. *Réz. Megrendelhető* 250 P
122. Kehely. *Aranyozott ezüst. Zománcozott* 1500 P
123. Kehely. *Ezüst, zománcos nodussal.* 500 P
124. Kehely. *Zománcozott ezüst* 1200 P
125. Kehely. *Aranyozott ezüst, erdélyi zománccal. Megrendelhető* 500 P
126. Ciborium. *Aranyozott ezüst, zománcképekkel. Megrendelhető* 1500 P

SZENTESI HIESZ GÉZA

127. Feszület. *Bronz* 120 P
128. Feszület. *Bronz* 120 P
128/a Madonna a kis Jézussal. *Gipsz* mgt.

A SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI IPARRAJZISKOLA ÖTVÖS MŰHELYE (Vezető tanár: TÓTH GYULA)

129. Gyertyatartók. *Kovácsolt vas* à 50 P
130. Kereszt. *Kovácsolt vas, zománc díszítéssel* 250 P
131. Szentségtartó. *Bronz, zománcképekkel. Az iskola tulajdona*
132. Ciborium. *Aranyozott ezüst. Az iskola tulajdona*
133. Oltárkereszt. *Bronz, zománccal* 150 P
134. Kehely. *Aranyozott ezüst, zománccal. Az iskola tulajdona*
135. Kehely. *Aranyozott bronz* 120 P
136. Kehely. *Aranyozott bronz* 400 P
137. Oltárkereszt. *Zománcozott bronz* 150 P
138. Ciborium. *Bronz* 92 P
139. Házi oltár. *Bronz* 400 P
140. Házi oltár. *Vas* 150 P
141. Búcsújáró kereszt. *Kovácsolt vas* 250 P
142. Gyertyatartó. *Kovácsolt vas* 80 P
143. Két darab gyertyatartó. *Kovácsolt vas. Az iskola tulajdona*
144. Szentély rács. *Kovácsolt vas. Az iskola tulajdona*
145. Függő gyertyatartó. *Kovácsolt vas. Az iskola tulajdona*
146. Szentségtartó. *Aranyozott ezüst* 800 P

B) ÜVEG

ÁRKAYNÉ STEHLÓ LILI

147. Angyali üdvözlet. *Színes üvegablak* mgt.
148. Árpádházi Szent Erzsébet. *Színes üvegablak* mgt.

BARTH FERENC

149. Stáció. *Színes üvegablak* 400 P

BÁTHORY JÚLIA

150. Kereszt. *Csiszolt üveg* 875 P
151. Feszület. *Csiszolt üveg* 40 P
152. Angyal. *Csiszolt üveg* 17 P
153. Feszület. *Csiszolt üveg* 85 P
154. Plakett. *Csiszolt üveg* 100 P
155. Kereszt. *Csiszolt üveg* 40 P
156. Angyalok. *Csiszolt üveg* 40 P
157. Örök mécses. *Csiszolt üveg, fém foglalattal* mgt.

JÁKI-JANTSCHI BÉLA

158. Házi oltárka. *Csiszolt üveg* 150 P
159. Szent Kristóf. *Csiszolt üveg* 450 P
160. Karácsonyi angyal. *Csiszolt üveg* 50 P
161. Feszület. *Csiszolt üveg* mgt.

LEHOCZKY GYÖRGY

162. Halottat támasztó Krisztus. *Színes üvegablak* mgt.

C) KERÁMIA

B. SZUCHY FERENC

163. Szent Imre. *Zománcmázas agyag* 1000 P

CSER KÁROLY

164. Angyali üdvözlet. *Dombormű* 150 P

ESCHENBACH JENŐ

165. Szűz Mária 18 P
166. Gyertyatartó 25 P
166/a Stáció. *Dombormű.*

GÁDOR ISTVÁN

167. Váza 18 P
168. Négy plakett à 3 P
169. Hat plakett à 7 P

GORKA GÉZA

169/a Keresztalakú stáció. *Színes dombormű*

HORVAI JÁNOS

170. Madonna. *Herendi porcellán. Nem eladó*
171. Krisztus. *Herendi porcellán. Nem eladó*

KOVÁCS MARGIT

172. Mária. *Színes dombormű* 30 P

I. LŐTE ÉVA

173. Madonna. *Herendi porcellán. Nem eladó*

LEHOCZKY GYÖRGY

174. Szent Kristóf. *Majolika* mgt.

LUX ELEK

175. Madonna. *Herendi porcellán. Nem eladó*

MADARASSY WALTER

176. Madonna. *Dombormű* 3500 P

OHMANN BÉLA

177. Pietà. 700 P

SZARVADI AMÁLIA

178. Madonna 100 P

SZEGE SÁNDOR

179. Madonna. *Herendi porcellán. Nem eladó*

A SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI IPARRAJZISKOLA KERÁMIAI MŰHELYE (Vezető: TÓTH GYULA tanár)

180. Szent Ferenc

SZOMOR LÁSZLÓ

181. Jézus. *Porcellán* 18 P

182. Madonna. *Porcellán* 54 P

ZSOLNAY-GYÁR, PÉCS

183. Váza. 54 P

40 P

D) TEXTILIÁK

MISERUHÁK

183/a Kalocsai miseruha. *Készült a Kalocsai Népművészeti Házban*

183/b A pécsi székesegyház miseruhája. *Készítette:* SZABÓ ÉVA MÁRIA

183/c A királyi várkápolna miseruhája. *Tervezte:* MEGYER-MEYER ANTAL

183/d Fehér miseruha. *Tervezte:* NAGY ISTÓK ISTVÁN, *kivitelezte:* OBERBAUER A. UTÓDA

183/e Zöld miseruha. *Tervezte:* NAGY ISTÓK ISTVÁN, *kivitelezte:* OBERBAUER A. UTÓDA

183/f Miseruha. *Készült a Szociális Missziótársulat Liturgia-műhelyében*

183/g Miseruha. *Készült a Szociális Missiótársulat Liturgia-műhelyében*

183/h Oltárterítő. *Készült a Székesfővárosi Községi Ipar-rajziskola szövőműhelyében*

KÁKONYI M. CONSTANTINA

184. Zászló. *Himzett selyem. Nem eladó*

KISS BÉLA

		mgt.
184/a	Magyar csomózott szőnyeg	546 P
184/b	Magyar csomózott szőnyeg	420 P
184/c	Magyar csomózott szőnyeg	180 P
184/d	Magyar csomózott szőnyeg	

PEKÁRY ISTVÁN—ÓBUDAI SZÖVŐMŰHELY

185.	Madonna. *Fali szőnyeg*	80 P
185/a	Szent Ferenc. *Fali szőnyeg*	40 P
186.	Madonna. *Fali szőnyeg*	45 P

NÉPI SZŐTTESEK

188.	Gömöri csipke	50 P
189.	Gömöri csipke	40 P
190.	Gömöri csipke	40 P
191.	Halasi csipke	40 P
192.	Halasi csipke	50 P
193.	Ribényi csipke	40 P
194.	Csicsmándi csipke	30 P
195.	Oltárterítő	750 P
196.	Matyó csík	180 P

197. Matyó hímzés 50 P
198. Felvidéki terítő (Hattyúpalota) 120 P
199. Felvidéki párna mgt.
200. Torockói terítő mgt.
201. Baranyai madaras terítő mgt.
202. Felvidéki párna mgt.

E) VEGYES.

BENEDEK KATA

203. Stáció. *Festett fa* mgt.
204. Stáció. *Festett fa* mgt.

B. SZUCHY FERENC

205. Szűz Mária. *Kovácsolt vas, kerete kerámia* 1000 P

DEÉD (DEX) FERENC

206. Boldogasszony anyánk . . . *Tempera és kovácsolt vas* mgt.
207. Kis házi feszület. *Tempera és kovácsolt vas* mgt.

OHMANN BÉLA

208. Madonna. *Kerámia, fémtalapzat és háttér* 250 P

SZAKÁLL ERNŐ

209. Assisi Szent Ferenc. *Bronz* 100 P

SZENTESI HIESZ GÉZA

210. Szent István érem. *Bronz* 50 P

A SZÉKESFŐVÁROSI KÖZSÉGI IPARRAJZISKOLA ÖTVÖS FAIPARI ÉS TEXTIL-MŰHELYE

211. Tábori hordozható oltár. (Tervezte TÓTH GYULA tanár). *Budapest székesfőváros tulajdona*

IV. ÉPÍTÉSZET

211/a. A Deáki főoltár. *Dunaharaszti kőből. Készült a Bíboros Hercegprímás Úr Őeminenciája rendelésére. Tervezte:* GOSZLETH LAJOS, *a szobrászmunkát tervezte:* MADARASSY WALTER, *a kőmunkát kivitelezte:* KOMÁROMY VIKTOR

212. Szószék. *Hímes kőből. A győri Szent Imre templom részére tervezte:* HOLLÓS-MATTIONI ESZTER, *kivitelezte:* A NAGYBÁTONY-UJLAKI R.-T.

213. A Deáki főoltár terve. Tervezte: GOSZLETH LAJOS

214. A Deáki szentsír oltár. Tervezte: GOSZLETH LAJOS

215. A Deáki Szent István-kápolna oltára. Tervezte: GOSZLETH LAJOS

216. A Deáki szószék terve. Tervezte: GOSZLETH LAJOS

217. A Deáki templom freskóinak fényképfelvételei. Festette: KONTULY BÉLA

218. Albertfalvi plébániatemplom. Tervezte: Dr. LECHNER JENŐ és ifj. LECHNER JENŐ

219. A Felső krisztinavárosi templom terve. Tervezte: vitéz IRSY LÁSZLÓ

220. A Káptalanfüredi templom terve. Tervezte: FRANK ÁGOSTON ÉS GOSZLETH LAJOS

221. A Gutai templom terve. Tervezte: FRANK ÁGOSTON ÉS GOSZLETH LAJOS

222. A Balatonboglári templom terve. Tervezte: Dr. KOTSIS IVÁN

223. Balatonmenti kápolna terve.
Tervezte: Dr. KOTSIS IVÁN

224. A Lehel-téri templom két oltárának fényképe.
Tervezte: BALOGH GYÖRGY, festette: MOLNÁR C. PÁL

225/a—g. Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola növendékeinek faldíszitési tervei. 7 tábla. Vezető-tanár: MEGYER-MEYER ANTAL

A kiállitás alkalmával az Orsz. Egyházművészeti Tanácstól kiirt pályázaton nyertes művek:

FALUSI TEMPLOM TERVE:

226.	MEGYER-MEYER ATTILA. *I. díj*	3 drb.
227.	KESZELI ALAKSZA KÁLMÁN. *II. díj*	3 „
228.	TÁRNOK VILMOS. *III. díj*	3 „
229.	PAYR EGON. *Megvásárolt terv.*	1 „
230.	RÁCZ GYÖRGY. *Megvásárolt terv*	1 „
231.	vitéz BENE GÁBOR. *Első helyen dicséretet nyert*	1 „
232.	SCHALL JÓZSEF és WELZL JÁNOS. *Második helyen dicséretet nyert*	1 „
233.	MÓDOS FERENC. *Harmadik helyen dicséretet nyert*	1 „
234.	TARJÁN LÁSZLÓ. *Dicséretet nyert*	1 „

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KERESZTÚTI DOMBORMŰ PÁLYÁZATÁNAK NYERTESEI:

235. JÁLICS ERNŐ. *I. díj*
236. KISS JÁNOS. *I. díj*
237. SZOMOR LÁSZLÓ. *I. díj*
238. ANDRÁSSY KURTA JÁNOS. *Dicséret*
239. BUZI BARNA. *Dicséret*

A FESTÉSZETI PÁLYÁZAT NYERTESEI.
TÁRGY: SZENT LÁSZLÓ-LEGENDA.
FRESKÓ-VÁZLATOK.

240. MEDVECZKY JENŐ. *I. díj*
241. SZÜCS PÁL. *II. díj*
242. PAPP IVÁN. *III. díj*
243. HAJNAL JÁNOS. *Dicséret*
244. KOVÁTS ZOLTÁN. *Dicséret*

KÉPES TÁBLÁK

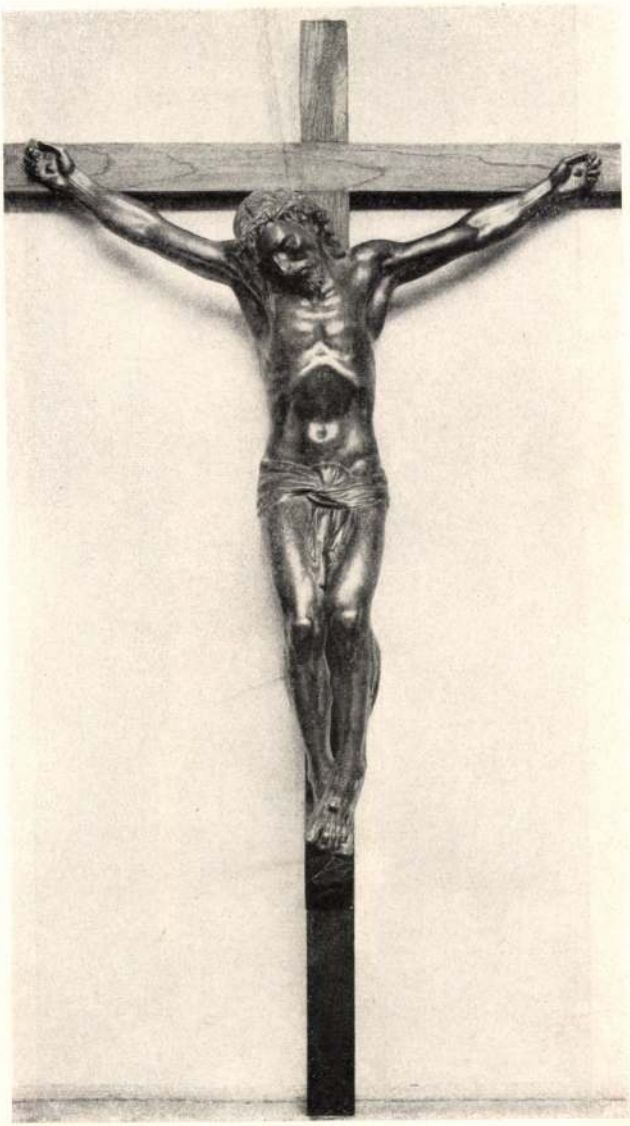

ABONYI GRANDTNER JENŐ: FESZÜLET

ANTAL KÁROLY: SZENT LÁSZLÓ

BOLDOGFAI FARKAS SÁNDOR: MADONNA

BORBEREKI KOVÁCS ZOLTÁN: MAGYAR GOLGOTA

SZENTESI HIESZ GÉZA: MADONNA

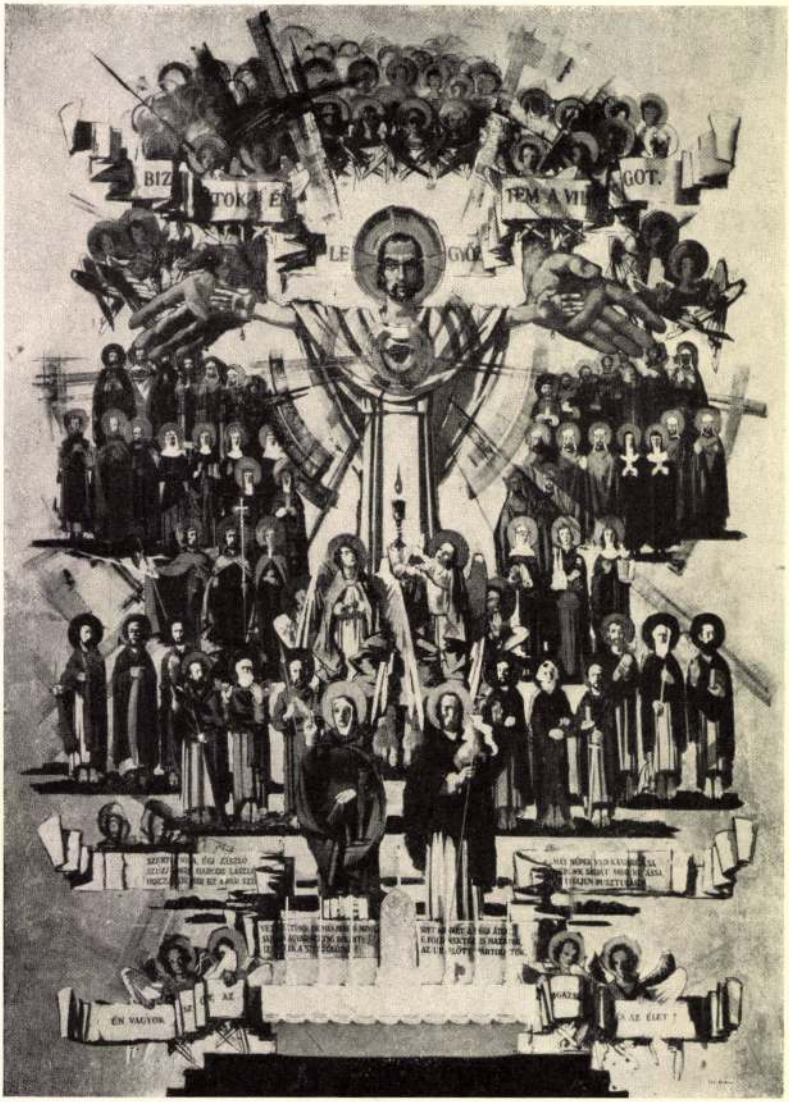

ABA NOVÁK VILMOS: JÉZUS SZENT SZÍVE (Freskóvázlat)

HOLLÓS-MATTIONI ESZTER: MAGYAR SZENTEK

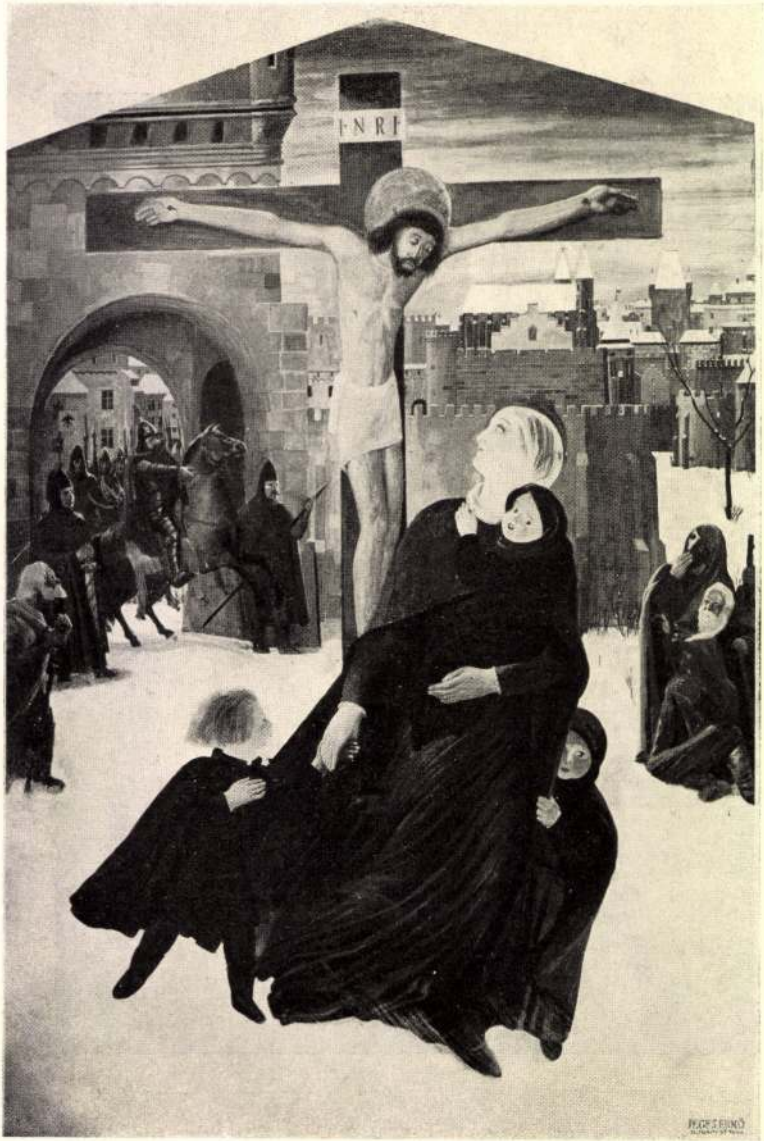

JEGES ERNŐ: SZENT ERZSÉBET

KÁKAY SZABÓ GYÖRGY: MADONNA

XII

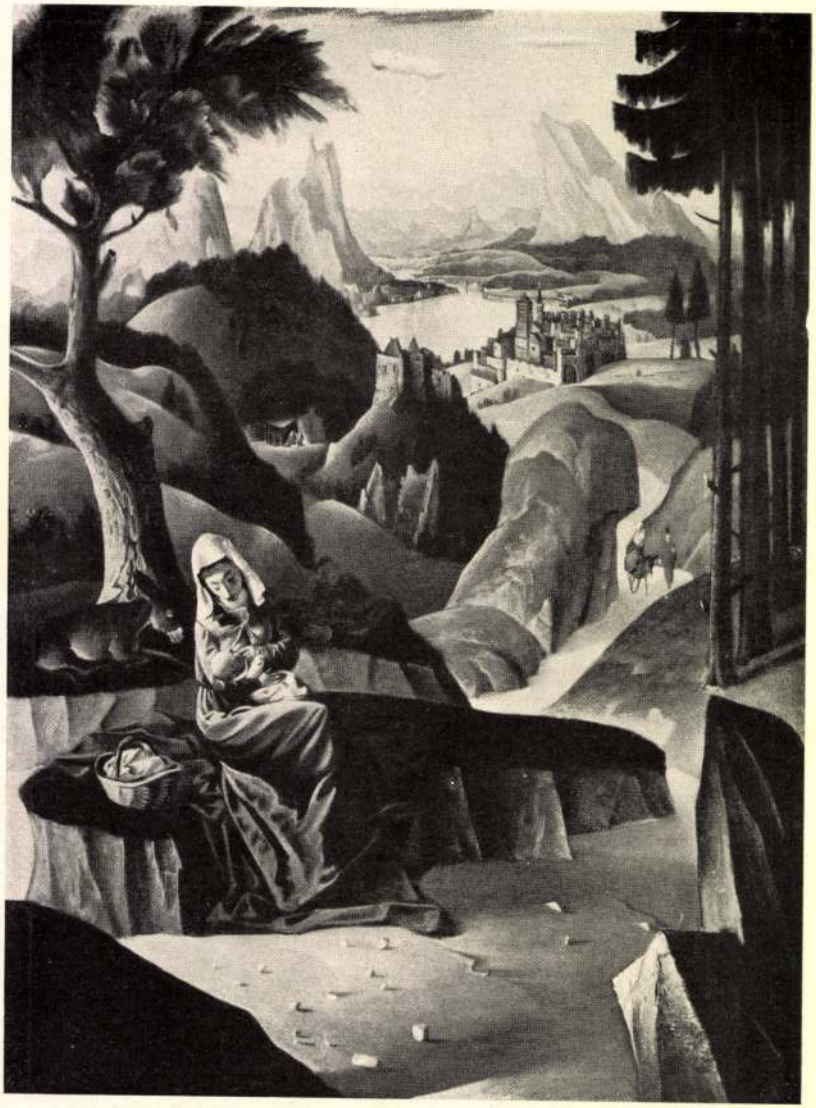

MOLNÁR C. PÁL: PIHENÉS AZ EGYIPTOMI ÚTON

R. SZŐRÉDI ILONA: MADONNA SZENTEKKEL

BÁTHORY JÚLIA : KERESZT. Csiszolt üveg

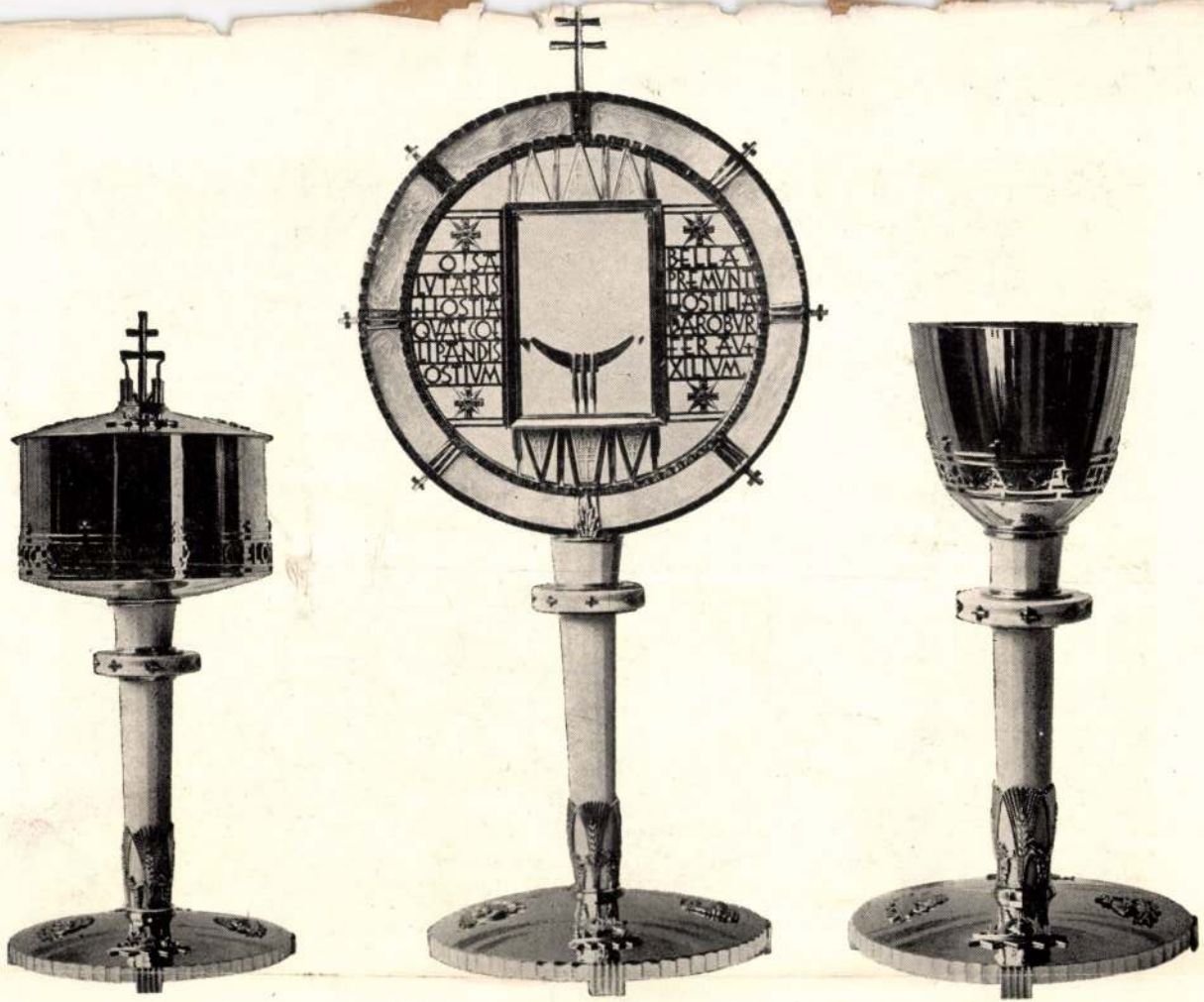

MEGYER MEYER ANTAL: CIBORIUM — SZENTSÉGMUTATÓ — KEHELY

Istenes Isvsekov András

Önarckép (rézkarc, 1942) emlitve

Gorkij illustrációk "

Illustrációk Farkas mihály: Élni akarok és Kij Rezső: Misztótfalusi

Ki miklós i könyvének (eml.)

Hazaparszágok, Napropozgók "

Dinnyés vsendélet "

Kodály: Kékelyfono-zátra nupadtekv (em.)

Rajz (rezkő)

Heitler László: I. I. A. emlékkiáli: Pápás

Jelenkor 1968 II. 172 old.

Istenes Isvsekov András

1915 I. 14 én mülelett Oroszországban,
(Perm megye, Votkinszkijzavod-ban)
1920-ban jött Magyarországra (anyját
egy magyar hadifogoly vette feleségül.)
1927 től Pápán járt bőrgyikolába.
1936-tól a Kép. Főiskolán tanult
Aba Novákmál és Szőnyivel. Egy idéig
Mohácson élt, majd 1942-től, haláldig
(1947 VI. 25) Pápán.

Heitler László: I. I. A. emlékkiállítása Pápán

Jelenkor 1968 II. 172 old.

Istenes Iscerekov András

Heller László: Istenes-Iscerekov András. – Művészet, 1967. 8. sz. 10. sz. 17. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68–107. l. /

81. l.

M.D.K

Istenes-Isscserekov András
festő

Pápára való visszatéréseket a szemlélelmódja a posztimpresszionista felfogáshoz állt közel. Linoleumetszeteket is készített.

Hatlaz László: Istenes-Isscserekov András. Művészet, 1967. október. - 17 lap.

M.D.K.

Istenes-Iscserehov András
festő

A Nemzeti Szalon tárlatán
1941, 1942-ben szerepelt. A
Műbarát „Négy dimanduté festő"
cimű kiállitásán 1944-ben
huszonegy festménnyel vett részt.

Heitler László: Istenes-Iscserehov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.K.

Istenes-Iscserehov András

festő

A „Magyarország" c. lap, valamint a „Népszava" hiemeli akvarell csendéletiet. — „Havangyirágok" (repro)

~~[illegible]~~ Heitler László: Istenes-Iscserehov.. Műnészet, 1967. október-17 lap.

M.D.L.

Istenes - Iscserekov Andrea

festő

A „Harangúrág" című festményet a Szépművészeti Múzeum vásárolta meg. A Kultuszminisztérium is vásárolt hipsi hőzül.

~~[illegible]~~ Heller László: Istenes - Iscserekov Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.K.

Istenes-Isceschor András

festő

Halálának huszadik évfordulóján a pápai mulékki alkotás bemutatta alkotásainak egy kis részet.

Kertler László: Istenes-Isceschor András

Művészet, 1967. október - 17 kap.

M.D.K.

Istenes - Isscserchov András

festő

Tájképei, csendéletei közül kiemelkedő a „Gladióluszok" és a „Párás Balaton". A felszabadulás után bekapcsolódott Pápa politikai életébe. Ujra friss erővel dolgozott.

Kittler László: Istenes - Isscserchov András

Művészet, 1967. október - 17 kap.

Istenes-Iscserekov András M.D.

festő

1947 március 8-ai napló jegyzeleben a Balatont dicséri és élni akar.

1947. julius 25-én Pápa közelében a ronat elé vetette magát József Attilához hasonlóan.

Keitler László: Istenes-Iscserekov András.
Művészet, 1967 október - 17 lap.

Istenes-Iscserekov András M.D.K.

festő

1915 január 14-én született az
oroszországi Perm-megye Vothin-
szkijzavod nevű községben. 1920-ban
Magyarországra került idesanyjával.

Hiltler László: Istenes-Iscserekov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.Y.

Istenes-Iscserekov András

festő

Hosszabb időt töltött Mohácson, Aba Novák művészlelepén. Több ízdekes sajtot, szinvárlatot készített bisóálarcokról.

Heitler László: Istenes-Iscserekov András.
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.

Istenes-Isscserehov András

festő-

Negyedéves főiskolai hallgatóként József Attila verseit illusztrálta fametszet technikával.

Hintler László: Istenes-Isscserehov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.DK

Istenes-Isscserehov András

festő

Főiskolás korában freskoterveket
készített a magyar történelem
témakörébő vallásos szincettel.
Grafikával is szívesen foglalkozott.

Hintler László: Istenes-Isscserehov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.

Istenes-Iscserekov András

festő

Mihor Aba-Novák főiskolai tanár lett Iscserekov átment az osztályára, ahol átvette ny mesterünk festési modorát, témakörét.

Heiter László: Istenes-Iscserekov András

Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.K.

Istenes - Tscserekov András

festő.

1936-ban iratkozott be a Képző-
művészeti Főiskolára. A hat év
alatt Glatz, Burkhardt, Szőnyi,
Aba-Novák, Varga és Elekfy tanít-
ványa volt.

Heitler Dénes: Istenes - Tscserekov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

M.D.K.

Istenes-Iscserekov András

festő

Képzésében rajztanára A. Tóth Sándor és osztálytársa Somogyi József szobrász, valamint Lőrincze hajós nyelvtúdos voltak segítségére.

Kétler László: Istenes-Iscserekov András
Művészet, 1967. október - 17 lap.

Istenes-Iscserekov András M.D.K.

festő

A dunalmási református cérva bárba herült, majd 1927-ben a pápai Református Kollegiumba.

Heitler László: Istenes-Iscserekov András. Művészet, 1967. október - 17 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JELENKOR
1967 — 12.

1021

Istenes Isserekov András

ISTENES-ISCSEREKOV ANDRÁS (1915–1947) emlékkiállítás nyílt október 29-én Pápán az MSZMP Városi Bizottság és a Jókai Művelődési Ház rendezésében. Az oroszországi származású festőművész 1942-től haláláig Pápán élt és dolgozott; 1944-ig sűrűn szerepeltek művei budapesti és vidéki kiállításokon. Az emlékkiállítás részletesebb ismertetésére következő számunkban visszatérünk.

*

A JELENKOR KRÓNIKÁJA

EMLÉKKIÁLLÍTÁS nyílt november 12-én a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban Vaszary János születésének 100. évfordulója alkalmából. A megnyitót Szij Béla művészettörténész mondotta. A megnyitó napján ünnepélyesen

MDK

Istenes András

Japán birs. Vizf.

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.kat.
Műcsarnok.1944.JÚN.1-től-ig. 37.1.

MDK

Istenes-Iscserekov András

kiállitó, meghivott.

Képzőmüvészeti kiáll.
Pápa. Ref.kollegium rajzterme. 1942.szept.6-13.

Istenes-Iscserpekov András MDK

Szent István. Freskóvázlat, temp.

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr.márc.

M.D.K.

Istenes-Iscserekov

"Orgonák" c. festményének repr.-ját bemutat-
a lap a "Mübarát" kiállitásáról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. jan. 13-19.
VII. évf. 3. sz.

MDK

Istenes András

Japán birs, vf.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

M.DK

Istenes Iscserekov András festőm.

Pápai tárlat 1943. Pápa és Vidéke. 1943.szept.12.

Istenes András MDK

Japán birs, vizf.

Mücsarnok 1944.VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Iscserekov-Istenes

emlékkiállitása

Asbóth Sándor levele, Pápa, 1949. IX.29.

MDK

Istenes András
vás. 1942-ben

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Győr, 1943. XI. 15/

MDK

Istenes Iscserekov András

Dr. F. L: Négy dunántuli festő. Református élet. 1944. jan. 8. 8 l.

MDK

MOK

pécsi székesegyház felképei

MDK

Istenes Iscserekov András Pápa

Műbarát 52.kiáll. 1944. jan.

MDK

Iscserekov Istenes András

Szab. Művészet. 1949. ápr. 164 l.

Iscserekov Istenes
András
1915 — 1947
festő

ISCSEREKOV ISTENES ANDRÁS

(*1915. I. 15.)
(†1947. VII. 25.)

KÉPEIBŐL

1949. márc. hó
6-tól 15-ig

EMLÉK-KIÁLLITÁST

rendez a Református Kollégium rajztermében a Pedagógus Szakszervezet Rajztanári Csoportja a MSzMT és a Szabadművelődési Tanács megbízásából.

Megnyitja március 6-án, vasárnap délelőtt 10 órakor özv. Németh Imréné polgármester asszony, utána A. Tóth Sándor festőművész, tárlatvezetést tart.

Belépés díjtalan. Nyitva naponta d. e. 10—1-ig, d. u. 3—5 óráig.

Kiállítás után a hagyatéki képeket jutányosan elárverezi a Kincstár. A befolyt jövödelemből az elhunyt művésznek siremléket akarunk állítani.

FŐISK. NYOMDA, PÁPA.

Isteneş-Iscserenkov András

Isteneş Iscserenkov András festőművész kiállitása, Pápa, ókai Műv. Ház. - Ism: Heitler László, Jelenkor, 1968.2.sz.172-174.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

168.l.

XVI-IK

TAVASZI SZALON

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1941. JULIUS 3—JULIUS 9.

A XVI. TAVASZI SZALON KIÁLLITÁSÁT

a Szinyei Merse Pál Társaság

biráló-bizottsága birálta meg.

E kiállitáson odaitélésre kerül:

1. A Sz. M. P. Társaság **Nemes Marcell**-féle utazási dija 1941.
2. Káldi Jenő 300 pengős dija festő számára.
3. Káldi Jenő 300 „ „ szobrász számára.
4., 5. 2 db 200 pengős dija.
6. Hatvany Ferenc 100 pengős dija.
7. Nemzeti Szalon Müvészeti Egyesület 100 pengős dija.
8. Kitüntető elismerések.

A „TAVASZI SZALON" EDDIGI DIJNYERTESEI:

A Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle dijai:

Rozgonyi László (1926)
Ecsődi Ákos (1927)
Barzó Endre (1928)
Vadász Endre (1929)
Hincz Gyula (1930)
H. Mattioni Eszter (1932)
Pekáry István (1933)
Kolbe Mihály (1934)
Szín György (1935)
Iván Szilárd (1937)
Kun István (1938)
Polony Elemér (1939)
Cziráki Lajos (1940)

Barta Károly-féle dijak:

Farkas Zoltán (1926)
Miklós József (1926)
Erdélyi Ferenc (1927)

A „Szinyei Társaság" dijaiból:

Istokovits Kálmán (1926)
Ispánki József (1928)
Mikus Sándor (1933)
Ámos Imre (1934)
Beck András (1934)
Marosán Gyula (1935)
Pohárnok Zoltán (1935)
Szűcs István (1935)
Vadadi Filep Jenő (1935)
Rozs János (1936)
Daboczy Mihály (1936)
Duray Tibor (1936)
Tóth B. László (1936)
Turáni Kovács Imre (1936)

Szilágyi Sándor dijak:

Erdős Géza (1938)
Farkas János (1938)
Farkas János (1940)

Báró Herzog Mór Lipót utazási dija:

Medveczky Jenő (1927)

Báró Hatvany Ferenc dija:

Hegedűs Endre (1939)
Koffán Károly (1940)
Doór Ferenc (1940)

Wolfner Gyula dijak:

Vadász Endre (1927)
Matzon Frigyes (1938)
Orkényi-Strasser István (1938)

A Jelzálog-Hitelbank szobrászati dija:

Farkas János (1939)

Ernst-kiállitások dija:

Ősz Dénes (1939)

Ernst Lajos dija:

Jálics Ernő (1927)

Ernst Endre dija:

Komjáti W. Gyula (1926)

Beckói Biró Henrik dija:

Schvotta I. Frigyes (1932)
DurayTibor (1940)

Vass Vera (1937)
Miklóssy Gábor (1940)

KITÜNTETŐ ELISMERÉSEK:

Anna Margit
Ambrózy Sándor
Ámos Imre
Basch Edith
Barcsay Jenő
Bartha László
Barzó Endre
Bazilides Barna
Bán Béla
Bánk Ernő
Bencze László
Betegh László
Biai Föglein István
Borsos István
Borbereki K. Zoltán
Boda Gábor
Boldizsár István
Budai Nemes György
Cserepes István
Csemovics Erzsébet
Csuk Jenő
Csúcs Ferenc
Dabis Rózsi
Domanovszky Endre
Dudovits Jenő
Emőd Aurél
Erdős Géza
Fantal Elemér
Farkas András
Félegyházy László
Fuchs Pál
Gábor Marianne
Geissler Emil
Gocbee Jenő
Grandter Jenő
Györe György
Hámor Ilona
Hegedűs Endre
Hollósné Mattioni Eszter
Ispánki József
Iván Szilárd
Jánosa Lajos
Jeges Ernő
Kampler Káhmán
Karay Gyula
Kaszás Miklós
Klein Erzsébet
Kocsis Andor
Kolbe Mihály
Kovács Panni
Kun István
Kurucz János
Lajos Béla
Láng Rudolf
Leicht Lilly
Lőrincz István
Lux Alice
Mannheimer Nelly
Maronyák József
Marosán László
Matos Lajos
Metky Ödön
Mihaltz Pál
Nemessányi Kontuly Béla
Novotny Emil Róbert
O. Szabó István
Örkényi-Strasser István
Pándy Lajos
Patay Mihály
Pekáry István
Pirk János
Pohárnok Zoltán
Pollatschek Lilli
Rauscher György
Redő Ferenc
Réty Zsuzsa
Révész Péter Pál
Sándor István
Simkovics Jenő
Schaár Erzsébet
Schrotta I. Frigyes
Somogyi József
Szabó Gyula
Szemere Lenke
Szomor László
Szöllősy Endre
Vadász Endre
Vass Vera
Vidéky Brigitta
Vörös Géza
Weil Erzsébet
Tóth B. László
Z. Tóth István
Turáni-Kovács Imre
Záray Lucy
Zemplényi Magda

A kiállított műtárgyak jegyzéke:

BALLAGÓ IMRE:

1. Grafikák	á 20.—
1/a. Cigánylány, olajf.	100.—
1/b. Falusi este, olajf.	100.—

BARANYAI FERENC:

2. Szovátai falurészlet, olajf.	250.—
3. Felhők Erdélyben, olajf.	250.—

BARNA ELEK:

4. Balett a »Nilusi legendá«-ban, színes kréta	40.—
5. Kánkán táncosnő, kréta	30.—

BARTA MÁRIA:

6. Műteremből, olajf.	300.—
7. Gabi, olajf.	300.—
8. Szőnyegjavító, olajf.	300.—
9. Halász, vízf.	200.—
10. Kislány, vízf.	200.—
11. Olvasó nő, vízf.	200.—
12. Munkás, vízf.	200.—
13. Egy nő, vízf.	200.—

BÁCSHEGYI GABI:

15. Törülköző nő, gipsz	250.—

BETEGH LÁSZLÓ:

16. Csendélet, olajf. 200.—

BIHARI ARANKA:

17. Erdő kápolnával, olajf. 250.—
18. Zöldruhás nő, olajf. 250.—

BREZNAY IMRE:

19. Önarckép, olajf. 200.—
20. Arckép, olajf. 200.—
21. Napsütés, olajf. 200.—
22. Falu este, olajf. 200.—
23. Akt, olajf. 400.—
24. Női arckép, olajf. mgt.

P. BAK JÁNOS:

25. Ifjúság, olajf. 600.—
26. Kirándulók, olajf. mgt.
27. Tanuló leány, olajf. 500.—
28. Vázlat Attila siratásához, olajf. 500.—

CZIRÁKI LAJOS:

29. Férfi korsóval, olajf. 120.—
30. Csendélet, olajf. 120.—
31. Női arckép, olajf. 250.—

CSEKEI ZOLTÁN:

32. Férfifej, olajf. mgt.
33. Öranckép, olajf. 250.—
34. Önarckép, pasztell 150.—

DOMJÁN JÓZSEF:

35. Csavargó, olajf. 200.—
36. Nyári este, olajf. 250.—
37. Erdő széle, vízf. 120.—
38. Napsüés, vízf. 120.—

DOÓR FERENC:

39. Öreg férfi, olajf. 300.—
40. Önarckép, olajf. 300.—
41. Gyermekek, olajf. 500.—
42. Kőfaragók, olajf. 300.—

DÖMÖS LAJOS:

43. Ősz, tempera 150.—

ERDŐS I. PÁL:

44. Zsuzsanna, tempera 90.—
45. Velencei nő, olajf. 110.—

ERDŐS LAJOS:

46. Nő tükörrel, pasztell 200.—

FARKAS LAJOS:

47. Falusi este, olajf. 250.—
48. Önarckép-kompozició, olajf. 300.—
50. Eső után, olajf. 100.—
51. Parasztasszony, olajf. 200.—

FEHÉR GYÖRGY:

52. József Attila: »Öt szegény szól«, linóleum 20.—
53. Külvárosból, linóleum 20.—

GÁBOR MARIANNE:

54. Önarckép, olajf. mgt.
55. Tanulmányfej, olajf. 200.—
56. Édesapám, olajf. mgt.
57. Munka után, olajf. 300.—
58. Tanulmány zöldben, olajf. 300.—
59. Merengő, olajf. 500.—
60. Kézimunkázó nő, olajf. 250.—
61. Konyhában, olajf. 200.—

62. Pásztorfiú, olajf. 200.—
63. Krumplihámozók, pasztell 150.—

GÁCH GYÖRGY:

64. A repülő, gipsz mgt.

GULYÁS FERENC:

65. Földmunkások, olajf. mgt.
66. Feleségem, olajf. 350.—
67. Falusi gyerek, olajf. 350.—
68. A két öreg, vízf. 100.—
69. Pécsi utcarészlet, vízf. 100.—
70. Fazekasok, rézkarc 60.—
71. Halászok, rézkarc 40.—

Z. GÁCS GYÖRGY:

72. Kertben, olajf. 100.—
73. Délután, olajf. 100.—

HAJNAL JÁNOS:

74. Portre, vízf. 150.—
75. Cigánylányok, vízf. 150.—

HALÁSZ H. VERA:

76. Menekülők, terrakotta 100.—

HATVANI PERLUSZ GYULA:

77. Részlet a gyergyói havasokból, pasztell 350.—
78. Ujhutai táj, pasztell 300.—
79. Szigligeti hegycsoport, pasztell 400.—
80. Fertő-tó, pasztell 350.—
81. Reggel a Mátrában, pasztell 400.—

HÁY KÁROLY LÁSZLÓ:

82. Aratás után, olajf. 250.—
83. Munkából, olajf. 200.—
84. Hétfő reggel, olajf. 250.—

HÁROMHÁZY BERGER FERENC:

85. Tavasz, olajf. 350.—
86. Kőfejtők, olajf. 500.—

HEGEDÜS LÁSZLÓ:

87. Beszéd, olajf. 250.—
88. Csendélet, vízf. 70.—
89. Est, tempera 250.—
90. Fürdőzök, tempera 300.—
91. Metszetek 150.—

HOVÁN LÁSZLÓ:

92. Uradalomnál, olajf. 150.—

ISTENES ANDRÁS:

93. Szent István, freskó-terv mgt.
94. Mátyás király, freskó-terv mgt.
95. Krisztus és a bencés szentek, freskó-terv 300.—

IMRE ISTVÁN:

96. Két gyerek, vízf. 130.—
97. Dunai jelenet, vízf. 100.—
98. Téglarakók, vízf. 100.—
99. Fej, vízf. 100.—
100. Fej, vízf. 100.—

IVÁN SZILÁRD:

101. Tavaszi tájkép, olajf. 600.—
102. Akt-tanulmány, olajf. 800.—
103. Művésztelep kertje, olajf. 400.—
104. Cigánylány, tempera 200.—

JANKÓ JÁNOS:

105. Vízhordó, gipsz 5.000.—

KARÁCSONY JÁNOS:

106. Havasi köd, vízf. 150.—

KASITZKY ILONA:

107. Hajléktalan, tempera mgt.
108. Láz, tempera mgt.
109. Kanász, tempera mgt.
110. Fehér, tempera mgt.
111. Árvíz, tempeera mgt.
112. Fétis, tempera mgt.

KAZÁR LÁSZLÓ:

113. Kompozició, ceruzarajz 150.—
114. Vasárnap délután, ceruzarajz 150.—
115. Temetés, ceruzarajz mgt.
116. Szövő nő, ceruzarajz 60.—
117. Dózsa György, ceruzarajz 100.—

KOFFÁN KÁROLY:

118. Metszetek 20.——70.—

KOVÁCS ZOLTÁN:

119. Tájkép, olajf. 300.—
120. Zsidók és én, olajf. 350.—

KURUCZ REZSŐ:

121. Hazafelé, tempera 450.—
122. Vásár, tempera 450.—

KUTASI IMRE:

123. Építkezés, tuss 190.—
124. Csepel, tuss 170.—
125. Fürdőzők, tuss 250.—

W. LAMPL MÁRIA:

126. Tanulmányfej, tempera mgt.
127. Szent László füve, freskó-terv 1.000.—

LÉGRÁDI VILMOS:

128. Kődobó, bronz mgt.
129. Uray Tivadar, bronz mgt.

MAROSÁN GYULA:

130. Cirkuszban, tempera 400.—
131. Kukoricafosztás, tempera 300.—

MAROSÁN LÁSZLÓ:

132. Dombormű, gipsz 350.—
133. Kendős parasztasszony, terrakotta 550.—
134. Fej, terrakotta 400.—
135. Mosolygó nő, terrakotta 600.—
136. Vasárnap, gipsz 1.000.—
137. Pihenő aratólány, terrakotta 450.—

H. R. MARTOLA:

138. Sétáló, gipsz mgt.
139. Ülő nő, gipsz mgt.
140. Fej, bronz mgt.

MÁRKI-POLL KATALIN:

141. Tanulmányfej, terrakotta 100.—
142. Férfi, terrakotta 150.—

MEGYESI BARNABÁS:

143. Női arckép, terrakotta mgt.

MOLNÁR PIROSKA:

144. Csendélet, tempera 100.—
145. Szobarészlet, tempera 100.—

ŐSZ DÉNES:

146. Ödönke a műteremben, olajf. 1.500.—
147. Dunai táj, olajf. 500.—
148. Grafikák á 80.—

PALOTAI GYULA:

149. Merengés, terrakotta 200.—
150. Vagyok olyan legény..., terrakotta 200.—

PETI JÁNOS:

151. Kazlak, olajf. 300.—

PÉTERFI ISTVÁN:

152. Halottvivők, terrakotta mgt.

REDNER RENÉE:

153. Önarckép, olajf. 400.—
154. Csendélet, olajf. 600.—

ROMÁN GYÖRGY:

155. Varrólány téli ablaknál, olajf. 250.—
156. Csendélet kalitkával, olajf. 250.—
157. Csónakok a városligeti tavon, pasztell 120.—

SÁROSPATAKY LÁSZLÓ:

158. Hajasd, olajf. 300.—
159. Mohácsi táj, vízf. 100.—
160. Kárpátalja, olajf. 300.—
161. Mohácsi kikötő, olajf. 300.—

SCHWERLICHOWSZKY JENŐ:

162. Rajzok mgt.

SOMLAI GYULA:

163. Ajándék, olajf. mgt.
164. Kislány képekkel, olajf. mgt.

SPÁNYI ILONA:

165. Páris ítélete, Ő macskával, vízf. á 50.—

SZÁNTÓ PIROSKA:

166. Almafa, szines grafika 100.—
167. Fa, tuss 120.—
168. Nagymama a kertben, szines grafika 100.—

SZIKORA ANTAL:

170. Balatoni táj, olajf. 350.—
171. Pihenő festő, olajf. 350.—

SZILVÁSSY PÁL:

172. Kalo bácsi, olajf. 300.—
173. Vízfestmények á 40.—

SZILVÁSY-SIMON MARGIT:

174. Dudujka, olajf. 150.—
175. Hejő-part, olajf. 120.—
176. Ősz a ligetben, olajf. 200.—

TALLÓS ILONA:

177. Fiatal anya, olajf. 200.—

TARNAI TASKA ANDRÁS:

178. Grafikai tanulmányok 120.—
179. Csendélet, olajf. 200.—

Z. TÓTH ISTVÁN:

180. Búcsú, gipsz 900.—
181. Tanulmányfej, gipsz 200.—

TRAPLI ISTVÁN:

182. Fiatal leány 600.—

TÓTH MENYÉRT:

183. Tavaszi fény, olajf. 250.—
184. Megváltás első hajnala, olajf. 300.—

TURÁNI KOVÁCS IMRE:

185. Feleségem, bronz	mgt.
186. Anya gyermekkel, aluminium	4.000.—
187. Liszt-rapszódia, bauxit	6.000.—
188. Jelen, jövő, terrakotta	800.—

VASS VERA:

189. Tiszapart, vízf.	80.—

VÁRKONYI FERENCZY LÁSZLÓ:

190. Falurészlet, vízf.	150.—
191. Ut a Dunához, vízf.	150.—

VIDÉKY BRIGITTA:

192. Erdőben, vízf.	120.—
193. Könyvtartóm, vízf.	120.—
194. Arckép, olajf.	200.—
195. Bontás a Capitólium mögött, olajf.	350.—

VUK FERENCNÉ, MANDY ALICE:

196. Bethlenfalvi Pál Andor, bronz	mgt.
197. Sasi-Szabó József, aluminium	mgt.

ZEMPLÉNI MAGDA:

198. Csendélet, olajf.	800.—

Fel. kiadó Lehel Béla Ábrahám József, Budapest

1933. Meller Grete iparm. Kássa G. + Opitz Gy. + Pandur J.
Sz. Läendler István, Zászlós István, Pohárnok Z.

1934 Békéssy L. + Pandur J. Schima A. Szabó Alajos (András)

1935 Szabó Aurél, Piczek Zoltán, Meller G. Pandur József (Piczek, réte)

1936. Pfannl Egon, Schutzbach Antal, Tóth József.

1937. ~~Békéssy L.~~ Meller G. Szabó Alajos, ~~Gyügyei~~
~~Nagy Zsiga~~. P. Németh Sándor

1938 ~~Győri Frigyes~~, + Pandur J. Szabó Alajos Tóvári
Tóth József, Reinthaller Nándor

1939. Pfannl Egon, ~~Békéssy L.~~ ~~Győri F.~~ Valentin
Károly, + Pandur J. P. Németh Sándor, Pohár-
nok Zoltán

1940 ~~Erdélyi Imre~~, ~~Győri Frigyes~~, Herritz Oszkár
Karó Géza, Simon Károly, Tóvári T. István

1942 Reinthaller Nándor, ~~Erdélyi Imre~~, ~~Győri~~
~~F.~~, Istenes András, Tóth Sándor, Tóvári
T. István. Győri Frigyes.

Győri Képző- és Iparmüvészeti
Egyesület Vásárlásai.

Bocsánatok kérek a késedelemért

Gy. 1943. XI. 15 üdvözlettel hive:
Fáray

Yeserlero-Istener A.
(Istenes András)

Társulatunk a köv. művészektől vásárolt: (Győr)

1922-évben + ~~Albert Andor~~, ~~Békéssy Leó~~ szobrász, ~~Fata Ferenc~~, ~~Gabrovitz Kornél~~
Polgár Rudolf, Szabó Alajos.

1925- " + ~~Albert Andor~~, ~~Békéssy Leó~~, ~~Csák~~ Antal ~~József~~. ~~Goldsandt Frigyes~~
Herritz Oszkár, Polgár Rudolf, Schima András iparm.
Szabó Alajos, Toth Ilus iparmüv. Valentin Károly.

1926. Herritz Oszkár, Kató Sándorné iparmüv. Lóth József.
+ Pandur József, Pastinszky Mihály, Weichinger
Károly

1927. ~~Békéssy Leó~~, ~~Borsos Miklós~~, Havas László, Kássa
Gábor, Nagy Pál, Opitz Gyöngyi, Schima And-
rás,

1928 ~~Csányi Ilus iparmüv.~~ Kássa Gábor, Loth József,
+ Opitz Gyöngyi + Pandur József

1929. ~~Csák~~ Antal ~~József~~, ~~Goldsandt Frigyes~~, Kássa Gábor
+ Opitz Gyöngyi, Pastinszky Mihály, Szabó Aurél

1930. ~~Endrédy György~~, ~~Goldsandt Frigyes~~, Kássa Gábor
Mayer Árpád + Pandur József, Schima András

1931 ~~Békéssy Leó~~, ~~Borsos Mikós szobrász~~, ~~Endrédy György~~
Kássa Gábor, Szapudi ~~Läendläer~~ Läendler István, Toth József.

1932, Matzon József miniatür. ~~Goldsandt Frigyes~~, ~~Bak~~
János, Zászlós István, Pohárnok Zoltán.

~~Fata Ferenc~~

ISTENES-ISCSEREKOV ANDRÁS

(1915—1947)

Az idősebb művészek és műbarátok közül sokan emlékeznek még Istenes-Iscserekov Andrásra, a negyvenes években ígéretes tehetségként induló festőre. Rövid és hányatott élete során alkotott festményei és grafikái emlékének megbecsülésére szólítanak fel bennünket.

1915. január 14-én született az oroszországi Perm megye Vothinszkijzavod nevű helységében. 1920-ban egy magyar hadifogoly hozta Magyarországra a gyermeket édesanyjával, akivel házasságot kötött. Iscserekov András később a dunaalmási református árvaházba került, majd onnét 1927-ben a pápai Református Kollégiumba. A képzőművészet és irodalom iránti fogékonysága hamar megmutatkozott. Képzésében rajztanára, A. Tóth Sándor, és olyan osztálytársai, mint Somogyi József (szobrászművész) és Lőrincze Lajos (nyelvtudós) voltak segítségére.

1936-ban iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. „A budapesti Képzőművészeti Főiskolán hat évet végeztem mint Glatz, Burkhardt, Szőnyi, Aba Novák, Varga és Elekfy tanítványa. Nagyon tömény és rettenetes belső viharokkal telített hat esztendő volt ez. A középiskola nyolc évét a szín és vonal jegyében éltem le, meg az érettségi jegyében. Az élet összetételét és igazi jelentőségét hat év alatt kellett megemésztenem. Ez, úgy érzem, teljes mértékben sikerült is. Sikerült az évek hosszú során felépített belső világomat megszüntetni, helyébe felépíteni a való élet reális ítéletét, sikerült a művészi látás és érzés sok érdekes útját megjárni és megérezni a magam igazságát, ami annak a piktúrának lehet az éltető eleme, ami az ént jelentheti . . .” — írta naplójába 1943. március 29-én, majd így folytatta: „. . . Nagy ára volt, derűs világszemléletem és idegrendszerem olyannyira, hogy tanári diploma nélkül, egy heti 39 fokos láztól cserepes szájjal, ötvenhat kilós súllyal érkeztem Pápára 1942 júniusában azzal a tervvel, hogy ám legyen, aminek lennie kell. Tudtam és éreztem, hogy nem bírom tovább, egy lépést sem. Hazajöttem lábadozónak . . .”

Iscserekov főiskolai éveire barátja, Cziráki Lajos festőművész így emlékezik: „Mikor Aba Novák főiskolai tanár lett, Iscserekov András átment erre az osztályra. Itt aktivitása megnövekedett. Hamar átvette új mesterének festési modorát, témakörét, akárcsak többi társa az osztályon. Freskóterveket készített a magyar történelem témaköréből vallásos színezettel. Akkortájt változtatta a nevét Istenesre . . . Grafikával is szívesen foglalkozott. Negyedéves korában iparművészeti feladatként József Attila verseihez készített illusztrációkat fekete-fehérben, fametszet technikával. Nagyon szerette ezt az akkortájt még egyáltalán nem sokra becsült költőt. Kultúrszomja többnyire a tiszta források irányába vitte. Sokszor járt hangversenyre, szerette Gorkijt. A népművészethez is szívesen fordult ihletésért, néprajzi dolgok gyakran foglalkoztatták. Hosszabb időt töltött Mohácson, ahol akkoriban Aba Novákéknak művésztelepe volt. Több érdekes rajzot, színvázlatot készített busóálarcokról, két eredeti busóálarc sokáig függött szobája falán . . .”

A főiskolán ugyan több kompozíciós díjat nyert, 1941-ben a Vallás és Közoktatási Minisztérium egyik ferskótervét is megvette, de néhány kudarc, váratlan fordulat megcsappantotta kedvét. Betegségén kívül érzelmi hatások és hivatali értetlenségek okozták idegösszeomlását, ami 1942-ben az öngyilkosság szélére sodorta. (Erősödő orosz öntudata és a szovjetellenes magyarországi állapotok ellentéte; állampolgárságának tisztázatlansága miatt nem kapta meg oklevelét; szerelmi konfliktus; stb.)

Pápára való visszatérése után kijárt a Bakonyba, többször időzött a Balatonnál. Elsősorban tájakat és virágcsendéleteket festett. A természettel való szoros kapcsolat megnyugtatta, erejét a festői kifejezésre koncentrálta. Meglepően hamar megszabadult abanovákos modorától. A líra, a csendes hangulatok felé vonzódott. Visszafogottan adta elő érzéseit, színei tompítottak, nagy tónus és színellentéteket nem alkalmazott. Az oldott festőiség és a dekoratív rajzosság egyaránt kifejező eszközei közé tartozott. Szemléletmódja a posztimpresszionista felfogáshoz állt közel, de expresszív hajlandósága is meg-megmutatkozott. Olajait szaggatott festésmód, dinamikus ecsetjárás, egységbe fogott színvilág jellemzi. Grafikái között — főként linóleumok — energikus darabok is találhatók.

Istenes-Iscserekov András
Harangvirágok
Campanules
Колокольчики

Különböző kiállításokon szerepelt. (Szépművészeti Múzeum 1943; Győri Képző és Iparművészeti Társulat — 1942, 1943, 1944; Nemzeti Szalon — 1941, 1942.)

A Műbarát „Négy dunántúli festő” című kiállításán (1944. január) huszonegy festményét mutatta be Budapesten.

Egy-egy festményét a Szépművészeti Múzeum (Harangvirágok) és a Kultuszminisztérium vásárolta meg. A Magyarország c. lap szerint „. . . főleg akvarellekkel szerepelt, melyek csodálatosan frissek, színdúsak. Harangvirágos, gladióluszos csendéletei, leegyszerűsített tájképei izmos tehetségről tanúskodnak.” A Népszava kritikájából: „. . . Istenes-Iscserekov András orosz származású művész egészen különlegesen gyengéd, színes lírájával mutatja meg egyéniségének komoly értékeit. Kedveli a virágcsendéleteket, virágait erőteljesen megszerkesztett környezetben, mint színes párázatokat fogja fel és így költői álmodozásként hatnak. Csupa derűs dallamosság zenél minden egyes darabjáról, bár ugyanakkor az erő sem tagadható meg változatos színkompozícióitól. Balatoni tájai csakúgy lebegnek valami körül nem határolt térség körül, mint virágai, a tájakon egy-egy színfolt, egy-egy villanás, egy-egy vonal elhelyezkedése a japán klasszikusokat juttatja eszünkbe. (Gladióluszok, Párás Balaton.)”

A felszabadulás megnövelte életkedvét, bekapcsolódott Pápa politikai életébe. „Új élet születésének cselekvő részesei vagyunk” — írta. Újra friss erővel dolgozott.

1947. március 8-i naplójegyzetében a Balaton szépségét dicsérve megjegyzi: „Még alig gyógyultam meg nem éppen könnyű betegségemből . . . Hogy mit kezdek az ismét ajándékba kapott élettel, nem tudom, csak egyet, hogy élnem kell.” Sajnos, a javulás csak látszat volt. Akkor gyógyíthatatlan betegsége újra elhatalmasodott. Betegsége és túlérzékeny idegrendszere következtében korábban is sokszor került ellentétbe környezetével és önmagával, ami ekkor már a teljes társtalanságba vitte. A helyzetét reménytelennek látó festő 1947. július 25-én — szellemi példaképéhez, József Attilához hasonlóan — Pápa közelében a vonat elé vetette magát.

Halálának huszadik évfordulóján rendezett pápai emlékkiállítása szétszóródott alkotásainak csak kis részét gyűjtötte össze, de így is megmutatta, hogy egy önálló festőegyéniség kibontakozása akadt meg Iscserekov András korai halálával.

Heitler László

SZURCSIK JÁNOSRÓL

Hadd kezdjem azzal, hogy nincs rajta semmi, ami külsőségekben művészre utalna. Nem visel szakállt, nem növeszti meg nagyra a hajzatát, öltözéke, modora sallangmentes, megjelenése egy tiszteletudó gimnazistára emlékeztet. Alacsony, halk és csendes ember, akinek magatartásából senki sem gondolná, milyen nehéz problémákkal viaskodik, s mi mindenre futja művészi erejéből. Mennyire figyel mindarra, ami történik a társadalomban, a képzőművészetben és a szakma életében.

Hercegszántón született, Baja mellett, 1931-ben. A Képzőművészeti Főiskola előtt Rudnay Gyula bajai szabadiskolájába járt. Utána került a Főiskolára, ahol Fónyi Géza és Domanovszky Endre a tanára. 1956-ban szerzett diplomát, 1957-ben Derkovits-díjat kapott. 1960-ban hat hetet Rómában töltött ösztöndíjjal. 1966-ban újra meglátogatta Itáliát, az olasz városok (Velence, Milánó, Pádua, Firenze, Pisa, Orvieto, Assisi, Ravenna, Róma) reneszánsz kori alkotásait. Különösen Masaccio, Signorelli s mindenekfölött Michelangelo „Utolsó ítélet"-e maradt nagy élmény számára. Nem mintha Pierro della Francesca, vagy Leonardo nem tette volna meg a magáét, annyi más kitűnő művésszel együtt. De igazában mégis amazok hatottak rá bátorítólag.

Hazatérve továbbra is lázas küzdelmet folytatott a kifejezésért. Halkan, de konokul, s ennek nyomán születtek azok a művei, amelyeknek alapján művészetéről az első megállapítások kiformálódtak, s az első állami megbízáshoz segítették. A *pécsi* uránváros postaépületébe sgraffitót alkotott (1960), egy a postások munkáját ábrázoló 20 m²-es frízt. A *bajai* tanítóképzőbe egy (10 m²-es) beíratkozási jelenetet: az elsőiskolásokat viszik a szülők és fogadják a tanítók. Egy kissé túl hivatalos férfialaktól és egy merev kézfejtől eltekintve a művész természetes, józan csoportjelenetet sikerített. *Szegedre* egy 3 m²-es gobelinje 1966-ban készült el. Ugyanebben az évben kapott megbízást a nagybátonyi művelődési házba készítendő pannóra. Szurcsik megküzdött a témával és a kifejezéssel, s e küzdelemben a második olasz út említett hatása komoly segítséget nyújtott neki. De nagybátonyi képe emlékeztet a föntiek, főleg Michelangelo mellett olyan korunkbeli hagyományokra is, mint amilyen egyrészt a mexikói Siqueirosé, másrészt a magyar Uitz Béláé. Előbbire a kompozíció telítettségével, az utóbbira az alakok kemény kötésével, erőteljes kontúrjaival és mindkettőre a társadalmi mondanivaló hangsúlyozásával. Van benne egyfajta expresszivitás is, az újabb műveiben, amely ugyancsak abba a vonalba helyezi, amit az említett kortárs festők képviselnek. Szurcsiknál a tradíció nem holt anyag, hanem termő talaja saját művészi felfogásának.

Legutóbbi nagyméretű (3,5 × 6,5 m-es) vásznán, a nagybátonyin, az alakok egész tömegét mozgósítja, hol megnyújtott, hol kissé zsugorított testtel, mindig az érzelmi mondanivaló kívánalmai szerint. A történet nemcsak alkalom a képformálásra, hanem lehetőség is a társadalmi gondolat, a számunkra fontos eszme képi megfogalmazására, anélkül, hogy az elbeszélés, az irodalmi tartalom elvonná a figyelmet képi alakítás sajátos követelményeiről. Lényegében a kép funkciója határozza meg a tematikát. De mit festhet a művész a művelődési házba? A kulturálódásra utaló jeleneteket, amint tette Bernáth, Ridovics s annyian mások is. Olvasókat, kezükben újsággal, könyvvel, tátott szájú énekeseket, kezükben kottalapokkal. Az bizonyos, hogyha egy faluban csak egyetlen ilyen tematikájú kép látható, az nem telíti a nézőt, bennünket azonban, akik előtt azonnal fölrémlenek az ilyen tartalmú falképek, megkísért az unalom: már megint egy olvasó, újra egy éneklő jelenet. Szurcsik sem agyalt ki új tartalmat, egyszerűen a jó és a gonosz ősi küzdelmét, a *Fény és Árnyék* mindenütt jelenlevő problémáját választotta. A tematika valóban időszerű lehet művelődési házban csakúgy, mint más középületben is.

A *szellemi* és a *fizikai* tevékenységek sokasága csak a tematika oldaláról lep meg s nem a nagyméretből következik, hanem az erős kompozíciós képesség gyümölcse. Az előtérben fizikai munkálato-

Szurcsik János: Kilakoltatás – Expulsion administrative – Выселение из квартиры

Szurcsik János: Kaszakalapáló – Batteur de faux – Точащий косу

kat ábrázol, mint a társadalom alapvető tevékenységét, ami nélkül nem létezhetünk. Ásás folyik, kapálás, veteményezés, aratás . . . egyszóval kerti és mezei munka. — A háttérben szellemi tevékenységeket látunk, főleg falképeken gyakori jeleneteket, mint éneklést, táncolást, zenélést, írást, olvasást. Ezek egybe kapcsolódnak, ugyanakkor kavarognak is, végig szép renddel. A kép felső és alsó jelenetsora között az élet örök értelmének jelképe kap helyet, az anyaság. Tőle balra az élet szörnyű jelenete, mint a sötétség, az elvakultság jelképe. Ennek pozitív ellentéte a jobb oldalon egy vállán gyermekét tartó apa, a gyermek kinyújtott kezében virító naranccsal. A kép közepétől balra és jobbra egy-egy erőteljes nőalak. A bal oldali egyik kezében egy petróleumlámpa látható, mintha ezzel akarná jelképezni a sirató jelenetet előidéző sötétséget, aminek el kellene tűnnie a társadalom életéből, s amit fokoz azzal is, hogy ez a lámpa, alsó testének különös fény-árnyék játéka miatt, úgy hat, mint egy stilizált lókoponya, vicsorító fogazattal, a Szörny jelképeként. Egészen szürrealisztikus jelenet, ami azonnal magára vonja a szemet, s így indít a kép értelmének földerítésére. Mert ez a nőalak jobb kézben egy villanyégőt tart, annak a szolid világítása a Fény jelképe, s arra utal, hogy a világosságnak minden gonoszságon úrrá kellene lennie. De a Fény küzdelmét a sötét árnyak fölött nemcsak ezzel érzékelteti a művész. A jobb oldali női figura — képi jelentőségben pontos párja az előbbinek — fején egy hatalmas tálat tart, tele gyümölccsel. Ennek az alaknak a megjelenése és képi funkciója párosul egyrészt az említett apa, másrészt a táncolók, éneklők jelenlétével, a gyermekes anyával. — A háttérben az alakokból már csak a fejek látszanak, összepréselődve, mint a szemek egy-egy dúsan termett szőlőfürtön. A színellentétek az arcokon belül is fokozzák az izzó drámaiságot, a széles, lendületes ecsetvonások adta fölületek oly gondosan árnyaltak, hogy nem marad csöppnyi hely sem, amelyen a szenvedélyek akár egy pillanatra is lehiggadnának.

Mai szenvedélyesen parázsló színeihez olyan vásznakon át érkezett meg, mint az *Utazók* (három változatban is) a *Kapálók* és a *Viharban*. Mindegyiken mély pszichikai tartalmak érvényesülnek. A *Kapáló asszony* — magánosan álló átmenet a korai és a mostani Szurcsik között. Az alak éles elválasztása a környezettől Nagy Baloghra emlékeztet, az alak tartása és szellemisége Milletre. A színek tüzével mutat előre. Kezdetben redukáltan használta a színeket, újabban annyira fölfokozottan, hogy valósággal égetnek, főleg a vörösök, a sárgák, ellentétben a hasítóan hideg színekkel, a kékkel, a kékes zöldekkel.

Intimebb méretekben is otthon érzi magát. *Találkozás* c. képe a maga egyszerűségében is rendkívüli módon megkapó. Feketére mázolt kapu előtt két asszony beszélget, a háttér világosan derengő. A kapuszárnyak találkozásánál némi résen át szűrődik a világos háttér s ez olyan fényességet nyújt az enélkül ijesztően ható képen, ami a nézőben is földeríti az életöröm érzését.

Az olaj, a pasztell, a szén, és a tus a legtöbbször használt eszköze. Nem keres új technikai eljárásokat, ismeretlen módszerek fölfedezésére nem törekszik, a megbízhatóság e tekintetben is alapvető követelmény a számára.

Szurcsikot eleven kapcsolat fűzi a néphez, ezért sem szenved témahiányban. Motívumot bőven talál abban a világban, amelyhez származásánál fogva kötődik. Öröm, bánat, fáradtság, művelődés, munka, pihenés, magvetés, kapálás, ökrök, lovak, vályogvetők, kaszát kalapáló, aztán szobai csendélet, műtermi enteriör váltakoznak képein. Cézanne azt mondotta, a parasztokat úgy kell megfesteni, ahogy azok látják önmagukat. Szurcsik e kívánság naiv képtelensé-

Szurcsik János: Utazók – Voyageurs – Пассажиры

gével sokkal inkább tisztában volt, semmint hogy valami népieskedő parasztlátás útjára tévedjen. Ő olyannak festi a parasztokat, amilyeneknek látja őket s amilyenek a valóságban, de kellő művészi áttétellel. A nép mindennapi alakjai pátosztól mentesen végzik munkájukat és mégis tiszteletet parancsolóan jelennek meg vásznain.

Szurcsik nem szakad el attól a természettől, amely felé a nagyvárosok emberének özönlése világszerte megindult, ha más értelmű is ez a folyamat, mint amit a XVIII. század „vissza a természethez" jelszava jelentett. Ahhoz a természethez, amellyel az emberiség négyötöde a mezőgazdaság révén még ma is közvetlen kapcsolatban áll. Művészünk, hogy a nagyváros egyoldalú hatásait ellensúlyozza, 1963-i Ernst Múzeumi kiállítása után egy kis házat vásárolt magának szülőfalujához közel, Bátmonostoron, ahol kedvére festhet. Hűségét a festői realizmushoz ez a körülmény is erősíti, túl a népi származáson, amitől még akár nonfiguratív művész is lehetne. Realizmusa — másrészt — művészi alkatából, szemléletéből következik. Látását, a formaalakítást elsősorban a gyerekkori élmények befolyásolják. Napi 6—8 km-t gyalogolt a tanyáról a falusi iskolába és vissza, útközben mélyen beléje ivódtak a munkába igyekvő emberek arcvonásai és mozdulatai. Azóta is úgy kell neki a falu, mint Anteusnak a Föld érintése. Egy-egy elkészült kép után mindaddig nem képes megnyugodni, amíg meg nem győződik arról, hogy azt a valóság hitelesíti. Művészete mégsem a látvány puszta másolásából áll. Némelyik s éppen igényesebben sikerült képein tudatos szerkesztési elvek érvényesülnek, ő gyúrja az anyagot, rendezi helyére az eszközöket, anélkül, hogy ezzel erőszakot tenne e természethűségen.

Befejezésül hadd térjek vissza az emberhez: Szurcsik János mentes az elfogultságoktól, a más véleményét éppolyan megértően hallgatja, mint amilyen türelmes az övétől eltérő művészeti irányzatokhoz. És mégsem válik elvtelenné. Mintha valami idegen csillagzatról került volna erre a tülekedőkkel népes golyóbisra s valami csodálatos véletlen folytán a marakodó világból nem ragad rá semmi, ami a lélek szárnyán foltot ejthetne. És lám, mindezek ellenére él, dolgozik, alkot, monumentális feladatokat vállal és old meg. Fra Angelico-tisztaságú művészt ismerhetünk meg erőteljes, lendületes, helyenként komor hangulatú festészete mögött.

Szij Rezső

FÜST MILÁN ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZET

Az 1967 júliusában elhunyt nagy magyar költő, író és esztéta: Füst Milán irodalmunknak azok közé a — nem túl nagy számú — mesterei közé tartozott, akikben igen élénk volt a képzőművészet világa iránti — művészettörténeti erudícióval társuló — érdeklődés.

1951. január 22-én írott — mindmáig nem publikált — önéletrajzából kitűnik, hogy Füst hét ízben járt — műtörténeti és esztétikai célzatú — tanulmányúton Németországban és Ausztriában (Berlin, Frankfurt, Köln, Karlsruhe, Drezda, Bécs stb.), de megfordult Kelet- és Dél-Európa több országában is: „Krakkói utam célja a lengyel katolikus építészet, továbbá Veit Stoss szobrászatának tanulmányozása volt; az antik szobrászat szeretete vitt Athénbe; három nagy itáliai képzőművészeti tanulmányutam alatt a legfőbb olasz múzeumokat és számos templomot tanultam végig. Firenzében körülbelül hat hónapot töltöttem, csupa munkában."

A szobrászat kiváltképpen közel állott Füst Milánhoz, akinek verseiről Kassák Lajos — a „Nyugat" 1927. augusztus 16-i számában megjelent tanulmányában — ezt állapította meg: „A Füst-költemények térbe állított plasztikák." Barátjának, Petri Lajos szobrásznak 1961-es tárlatát megnyitó beszédében Füst Milán elmondotta, hogy kisgyermek-korában szobrászi hajlamai voltak: tanulmányozta a lovak járását, s ablak-kittből gyíkokat és krokodílusokat mintázott. „Mindez aztán hirtelen elapadt ugyan, de a szobrászvér — úgy látszik — megmaradt bennem . . . Müron Athénájánál, a Gyíkölőnél, Donatello Szent Györgyénél, a Pensiorosónál vagy akár a bambergi lovasnál s a naumburgi Regelindisnél és Utánál nagyobb hatást egyetlen művészi termék se tett reám soha". Kecskeméti György „Philipposz és Démoszthenész" c. munkájáról írott méltatásában arról emlékezik meg, hogy athéni tartózkodásakor addig csodálta a forró napsütésben az Akropolisz kanéphoré-it, oszloptartó leányait, amíg könnyei megindultak. Beszélgetések során többször szóbahozta Michelangelo Brutusát is és azt a keresztrefeszített Krisztust, amely egykor a besztercebányai Szt. Borbálatemplom előtt állott.

1947-től tartott egyetemi előadásaiban, valamint „Látomás és indulat a művészetben" című könyvében — esztétikai megállapításainak illusztrációjaként — gyakran emlegette Matthias Grünewald colmari oltárképét, Dürer müncheni apostolait, Domenico Ghirlandaio bibircsókos öregemberét, Goyának Mária Terézia spanyol királynéról és Bermudeznéről készült arcképeit, a „Paraszt"-Brueghel és a csendéletfestő Chardin munkáit, s Tintorettónak a bécsi Kunsthistorisches Museumban őrzött Zsuzsánnáját, amelyet „a legszebb festmény"-nek nevezett. A századforduló mesterei és műalkotásai közül Rodin „Sétáló"-ja és „Gondolkodó"-ja, valamint Van Gogh tájképei voltak kedvesek számára. „Van Gogh éles rajzú falusi házai szinte beleégetik magukat az ember lelkébe", — írja egyhelyütt.

A századeleji magyar művészek közül főként Gulácsyt és Ripp-Rónait becsülte, kortársai közül pedig Berény Róbertet, Czóbelt, Bernáth Aurélt és Bokros Birman Dezsőt; az utóbbi mesternek különösen „Csúcsoskalapos önportré"-ját szerette. Czóbel Béláról e sorok írójának küldött, 1962. július 27-én kelt levelében így emlékezett meg: „Minden bizonnyal Czóbel volt saját kora festőgenerációjának legnagyobb tehetsége . . . Hogy mi a nagy művészi érték benne? Valószínűleg az, hogy mindennek, ami a kezéből kikerül, izzó élete van." De magasra értékelte Nagy Balogh János és Derkovits Gyula munkásságát is. „Egy művész halálára" címmel 1919 decemberében remekmívű írása látott napvilágot Nagy Baloghról, s Derkovitsnak is ő volt az egyik felfedezője: „Advent című kisregényemet az Amicus kiadó kérésemre az akkor — 1923-ban — még ismeretlennek mondható Derkovits Gyulával illusztráltatta". (Füst Milán egyébként gyűjtője is volt kortársai, barátai alkotásainak: budai lakását Gulácsy, Vaszary János, Tihanyi Lajos, Berény Róbert („Weiner Leó portréja"), Hatvany Ferenc, Ferenczy Béni, Petri Lajos, Bokros Birman Dezső s más mesterek festményei, szobrai díszítették.)

Füst Milán nevének — a legkülönb XX. századi magyar írástudók között való — fennmaradását elsősorban lírai költeményei, szépprózai munkái, drámái, irodalmi esszéi biztosítják, de képzőművészeti írásai és gondolatai is — amelyeket a szobrászat és a piktúra iránti szenvedélyes vonzódás és mély hozzáértés hat át — méltók az utókor figyelmére és tisztelő megbecsülésére.

Dévényi Iván

Istenes András

pápai festő

l.

Győri kiáll. 1942

Istenes ~~[illegible]~~ Iscsere-
kov András

festő

l.

Szépmüvèszet

1942. 22. l.

Istenes András

festő

Aba Novák követője

l.

Szépművészet

1942. 180. l.

Die japanischen Verluste betrugen dagegen:

Versenkt:		Schwer beschädigt:	
Schlachtschiff	1	Schlachtschiff	1
Flugzeugträger	2	Flugzeugträger	2
Kreuzer	3	Kreuzer ..... ca.	5
Zerstörer ..... ca.	10	Zerstörer ..... ca.	10
U-Boote	5		

Die glänzenden Erfolge der japanischen Marine im ersten Kriegsjahr — bis zum 15. November — werden aus der vorstehenden Aufstellung ersichtlich.

Das Verhältnis ist, wie ersichtlich, ein für Japan außerordentlich günstiges und beträgt im Durchschnitt: 10 : 1. Ähnliche Resultate erbrachten die Operationen der Land- und Luftstreitkräfte.

Die glänzenden japanischen Erfolge im Großostasienkrieg haben zusammen mit denjenigen Deutschlands und Italiens in Europa eine weltgeschichtliche Bedeutung. Fragt man nach der Ursache der japanischen Erfolge, so ist es mit einem Wort zu beantworten: Die Tennotreue, die den hauptsächlichen Wesenszug des japanischen Soldaten ausmacht. Diese hohe Eigenschaft erzeugt die hervorragende Führung und den unbedingten Kampfesmut der Mannschaften, sie läßt den japanischen Soldaten sein Leben freudig für den Tenno hingeben.

Es versteht sich, daß wir Japaner einen großen Stolz über die Erfolge des vergangenen Jahres empfinden, doch heißt es anderseits bei uns: „Nach dem Sieg binde den Helm fester"; und wir sind uns wohl bewußt, daß die bisherigen Erfolge nur das Vorspiel zum Großostasienkrieg bilden. Die Welthegemonie der angelsächsischen Mächte, die im Laufe von zwei Jahrhunderten aufgebaut wurde, können wir nicht in kurzer Frist vernichten. Wir unterschätzen auch nicht die verbleibende britische Seemacht und die industriellen

Istenes Iscserekov

András

festő

Pápa, Dr Antal Géza-

tér 1.

l.

Győr dunántúli tárl

1944

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36

Istenes András

festő

Vkerninkidő. 1943

Krisztus és az apostolok, tempera.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Istenes András

festő

László

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941.

Viselet

Női ruha.

Az egymással szembe
kalap, mente zsinórzással meg
főkötő virággal, ruha magyarka
sal. A háttérben virág és függ

DIVATKÉ
Melléklet a Pesti hö
MONASZTERLY ÉS

legalól középütt: Ny. Rohn és
jobbra: Pest, Oktober

Kny., mér. 20.5 :

ISTENES ANDRÁS

52. Mulatók, temp. 250.
53. Gazdasági épületek, vízf. 50.
54. Árpádházi Boldog Margit, (freskó-terv) temp. mgt.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1942

Istenes (Iscserekov)
András
festő

Szépmüvészet 1942.45.f.

A Képzőművészeti Főiskola Ifjúsági Körének karácsonyi kiállításán *Istenes Iscserekov* András: „Krisztus és az apostolok" c. freskóvázlatát, *Kákonyi* István: „Tájkép fákkal" c. olajfestményét, *Kerti* Károly: „Csodálatos halászat" c. tollrajzát, *Ősz* Dénes önarcképét és *Szikora* Antaltól egy Dante-illusztrációt vásárolt meg a vallás- és közoktatásügyi minisztérium.

Cód

Istenes-Iscsevekov

András

festő

lásd

Buday Lajos

csomagjában

Istenes Iscserekov András

festő

Két kiállítás

Négy dunántúli festő, *Csehi* Nándor, *Gallyas* Frigyes, *Istenes Iscserekov* András és *A. Tóth* Sándor gyüjteményes kiállítása most zajlott le a Műbarát helyiségeiben. A kiállító művészek mindegyike külön külön is érték és így az együttes valóban kimagasló művészi eseményt jelentett. Gallyas Frigyes hosszabb távollét után mutatta be képeit, amelyek közül több külföldi reprezentativ kiállításon is szerepelt és díjat nyert. Istenes Iscserekov Andrásnak ez volt az első gyüjteményes kiállítása, főleg akvarellekkel szerepelt, amelyek csodálatosan frissek, színdúsak. Harangvirágos, gladioluszos csendéletei, leegyszerűsített tájképei izmos tehetségről tanuskodnak. A. Tóth Sándor rajzai, akvarelljei és Csehi Nándor olajfestményei egyaránt értékes darabjai voltak a szép kiállításnak.

*

Magyarország Esti Lap

1944. jan. 10.

védasszonya állott, tőle jobbra Szent Pál, püspök, balra Szent Péter, Szent László Boldog Margit volt látható. A képeket k vászonra varrt szőlővesszők keresztezték a kának kell tartanunk, melyet már jóelőre e c összeállítás : a két apostolfejedelem, a ma

Még húsz évvel a látogatása után is az oltárelőt, melyet a főoltárnak adott. A közepét Pieta díszítette és két nagyobb, ny Hasonlóan gazdag volt az a miseruha is, hímzett kép díszítette.

Kisebb számú, de nem kevésbbé ér gyöngyökkel és drágakövekkel díszített tis mint ércből készült oltárelőt, középen arany és drágakő, gyöngykerettel.

Nem is egy évtized mulva fia követi e a pápa, melyre a pestistől, háborútól megg zarándokok. Ha a különben megbízható Vi zarándok tartózkodott nagyböjt idején Ró elején érkezett és Cola di Rienzi fogadta s palotában lakott, végigjárta a szent helyek oldozást. A szent év alkalmából a királlyal I is résztvettek a római zarándoklaton, mint is bizonyítja, ki birtokát zálogosítja el, hogy dokoljon.

Istenes András, Pápa

52. Gladiólus, vízf.	140.—
53. Szarkaláb, vízf.	140.—
54. Dinnyés csendélet, vízf.	140.—
55. Vitorlás a Balatonon	80.—

A Győri Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat 1943. évi téli tárlatának katalógusa.

Istenes Iscserekov András
festő

A «MŰBARÁT» KIALLÍTÁSI INTÉZET 52. KIALLÍTÁSA

Bpest. V., Mária Valéria-u. 12, Dunapalota mellett. Tel. 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZÜTS GYÖRGY festőművész. tanár

KÜLDI: Tóth Sándor

MEGHÍVÓ

NÉGY DUNÁNTULI FESTŐ

CSEHI NÁNDOR

GALLYAS FRIGYES

ISTENES ISCSEREKOV ANDRÁS

A. TÓTH SÁNDOR

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA

MEGNYITÁS: 1944 jan. 1-én (UJÉV NAPJÁN SZOMBATON D. E. 11 ÓRAKOR)

Naponta nyitva: **10-3.** Hétfő, szerda, péntek: **10-1/26.** Ünnep. vasn. **10-2.** ZÁRUL: jan. 7-én, pénteken d. u. [illegible]

Belépődij **1·60** — P. Megnyitáskor és ünnep-, vasárnap, valamint tárlatvezetésen a megcímzett meghivó felmutatójának és kisérőinek **80 f.** Bármely napon munkásoknak, diákoknak stb **30 f.** A Műbarát művésztagjainak és családjuknak díjtalan

Tárlatvezetés: jan. 4-én, kedden délután 4 órakor. Előadó: GÁCS GYÖRGY a Népmüvelési Bizottság részéről.

A »MŰBARÁT« KIALLÍTÁSI INTÉZET 52. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett, Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

XI. Lágymányosi u. 16.

Istenes Iscserekov

András

festő

Istenes Iscserekov András orosz származású művész egészen különlegesen gyengéd, színes lírájával mutatja meg egyéniségének komoly értékeit. Kedveli a virágcsendéleteket, virágait erőteljesen megszerkesztett környezetben mint színes párázatokat fogja fel és így költői álmodozásként hatnak. Csupa derűs dallamosság zenél minden egyes darabjáról, bár ugyanakkor az erő sem tagadható meg változatos színkompozícióitól. Balatoni tájai csak úgy lebegnek valami körül nem határolt térségben, mint virágai, a tájakon egy-egy színfolt, egy-egy villanás, egy-egy vonal elhelyezkedése a japán klasszikusokat juttatja eszünkbe. („Gladioluszok", „Párás Balaton", stb.)

Népszava

1944. jan. 5.

(sz. e.: Kiállítás.)

Istenes Iscserekov András:
Harangvirágok A. (11a sz.)

ISTENES ISCSEREKOV ANDRÁS festőművész

Született 1915-ben Votkinszkijizavod-ban (Permmegye, Oroszország). Középiskoláit Pápán végezte, a Képzőművészeti Főiskolán Glatz és Aba Novák tanítványa volt. Résztvett több budapesti és vidéki kiállításon. Budapesten ez az első gyüjteményes kiállítása.

Gallyas Frigyes festményei:

			P
1.	Pojáca	olajf.	440.—
2.	Gátépítők	„	250.—
3.	Esős utca	„	1400.—
4.	Cigánynegyed	„	380.—
5.	Házcsoport	„	940.—
6.	Faluvége	„	220.—
7.	Úsztató	„	280.—
8.	Öböl	„	180.—
9.	Vénasszonyak nyara	„	280.—
10.	Csendes vízpart	„	280.—
11.	Anyám csokra	„	500.—
12.	Nyári élet Zamárdiban	„	380.—
13.	Rábca részlet	vízf.	180.—
14.	Cigánynegyed	„	380.—
15.	Balaton	olajf.	280.—

Gallyas Frigyes: Faluvége (220. szám)

Istenes Iscserekov András
festő

Istenes Iscserekov András vízfestményei

1/a.	Gladioluszok a.	vízf.	240.—
2/a.	Gladioluszok b)	„	350.—
3/a.	Tavaszi fák	„	300.—
4/a.	Házak	„	200.—
4/a.	Koratavaszi napsütés	„	250.—
5/a.	Gladioluszok c)	„	250.—
7/a.	Harangvirágok a)	„	250.—
8/a.	Pihenő vitorlások a)	„	250.—
9/a.	Párás Balaton a)	„	250.—
10/a.	Japán cseresznyevirág	„	300.—
11/a.	Harangvirágok b)	„	300.—
12/a.	Orgonák	„	300.—
13/a.	Párás Balaton b)	„	250.—
14/a.	Jókai gőzös	„	250.—
15/a.	Kati alszik	„	350.—
16/a.	Csendélet	„	250.—
17/a.	Napraforgók	„	400.—
18/a.	Harangvirágok c)	„	300.—
19/a.	Gladioluszok c)	„	350.—
20/a.	Olvasó fiú	„	200.—
21/a.	Pihenő vitorlások b)	„	350.—

Istenes Iscserekov András:
Pihenő vitorlások A., 17a. szám

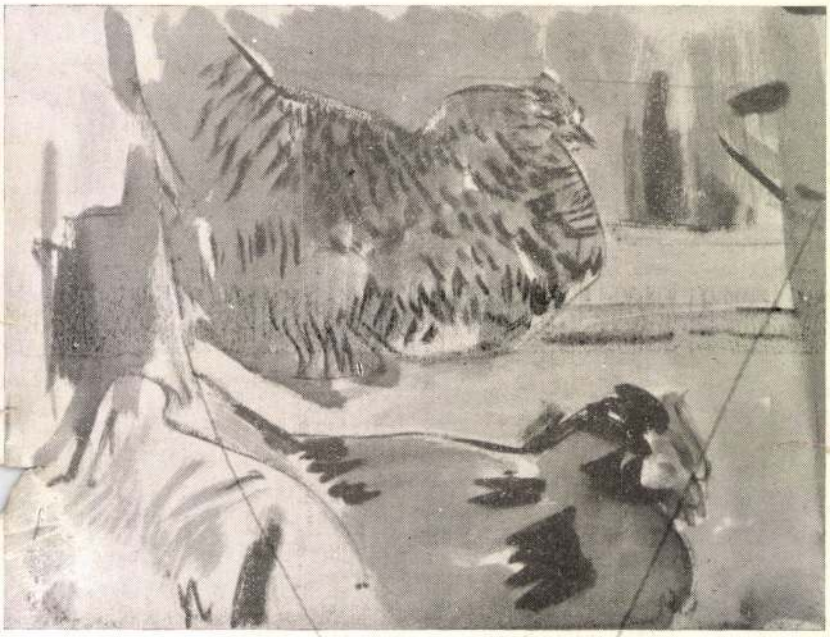

A. Tóth Sándor: Tyukok (20b. szám)

A. TÓTH SÁNDOR festőművész

Rimaszombatban született 1904-ben. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Glatz és Rudnay voltak mesterei. Tanulmányokat végzett pár éven át Német- Angol-, Francia- és Olaszországban. 1926-ban állít ki először Pesten a Műcsarnokban. 1933-ban gyüjteményes kiállítása volt a budapesti Szépművészeti Kiállítások (Frankl) helyiségében. Jelentős szerepet visz Pápa művészi életének megszervezésében, ahol 1932-óta él. Műkritikái, írásai jelentek meg a Protestáns Szemlénél.

1/b.	Fiú magyar ruhában	rajz	200.—
2/b.	Olvasó fiú	e. rajz	200.—
3/b.	Vixi rajzol	„	200.—
4/b.	Kroki	„	200.—
5/b.	Szénhordó	„	200.—
6/b.	Munkában	„	220.—
7/b.	Szabrász a műteremben	„	350.—
8/a.	Szentcsalád	„	300.—
9/b.	Boulogne	vízf.	300.—
10/b.	Boulognei részlet	„	300.—
11/b.	Szecska	„	350.—
12/b.	Vízhordás	„	300.—
13/b.	Katonafej	„	350.—
14/b.	Klárika olvas	„	350.—
15/b.	Pömpi az erkélyen	„	400.—
16/b.	Este	„	350.—
17/b.	Szent család	„	250.—
18/b.	Olvasó nő	„	300.—
19/b.	Fiú	e. rajz	150.—
20/b.	Tyúkok	vízf.	320.—
21/b.	Ejtőernyős	„	420.—
22/b.	Kövező munkás	„	250.—
23/b.	Alvó öreg	„	250.—
24/b.	Lány az udvaron	„	250.—

Israels, Josef (1824-1911)

„Halály" rézkarc 38 × 26,5

J. I. G. : J. Israels Védett

Várható ár: 4000 Ft.

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

Israel Daniel MDK

Az áruló, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Israel Dániel

MDK

Szembekötősdi, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Issekutz Mária

Cegléd Városi Uttörő és Kisz Ifjusági Ház. Épité sz Bodonyi Csaba, épitész konzulens Plesz Antal, statikus Kovács Lehel, mélyépitő M.Kiss Béla. kertász Issekutz Mária. - Ismertetés.

Magy.ép.ip. 1971. 11-12.sz. 681-684.l.

Issekutz Mária

Rózsa Sándor: Miskolc, Széchenyi utca 3-9, foghijbeépítés. - Mélyépítő: Csorba Jenő, kertterv: Issekutz Mária, belsőépítészek: Tóth Györgyné, Kovács Alfréd, Ágoston János. /Képes ismertetés/

Magy.Ép.ip. 1971.11-12.sz. 628-631.l.

Issekutz Mária

Ózd-városközpont - első házgyári épületek. Építészek: Dósa Károly, Szabó II. József, Thury László, statikus Szabó I. József, mélyépítés: Árvai Károly, kertterv: Issekutz Mária.

Kerepesi Ferenc: Borsod építészetéről.
Magy.épip. 1971.11-12.sz. 617-621.l.

ISSELBURG, PETER rézmetsző (Iselburg, Iselburger, Ielburger) † 1630 körül. Kölnből származott, 1614–1630 között Nürnbergben működött. 1619 körül elkészítette Bethlen Gábor erdélyi fejedelem rézmetszetű arcképét.

Jandrasit, Deutsche Akademie I, 2, 357 — Allgemeine Deutsche Biographie XIV. 641 l. — Nürnberger Kataverlässe. Berlin 1904, II. kötet 2675 — 3066 reg. sz. 40 l.

Peter Isselburg

Jean-Nicolas Jadot de Ville-Issey

alaprajzi vázlata a budai királyi palotáról. 1749. Reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

461

Jean-Nicolas Jadot de Ville Issey 1
báró

császári udvari főépítész feltehetően a budai királyi várpalota tervezője.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.
Budapest, 1970. 152 l

461

2

Jean-Nicolas Jadot de Ville Issey báró

tervet képzitett a holicsi császári kastély
és a pozsonyi királyi palota átalakitásához;
talán a pozsonyi Notre-Dame apácák templo-
mához és kolostorhoz is.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Bu-
dapest, 1970. 152 l

451

3

Jean-Nicolas Jadot de Ville Issey báró

1753 körüli távozásakor a budai királyi várpalota tervét átadta Parcassininek.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970. 152 l

46 l

Istenes Isvsekekov András (1915-1947) festő

Oroszokmági származásu volt. 1942-től Pápán élt – haláláig.

Most emlékkiállítása nyílt Pápán

Felcsuk 1967 XII. 1184 old.

MDK

Istenes András

r.sz.i: A N. Szal. kiáll. Új Magyarság, 1941, jul.4.
6 l.

MDK

Istenes-Iscserekov András festő

Beszámoló a Pápai tárlat-ról. Pápai Hirlap, 1943, szept. 11. 1 l.

lstattkori.

tatásunk AÉ, LXXIX - 1952, 93 el

MDK

Istenes-Iscserekov András festő

Pápai tárlat. Pápa és Vidéke, 1942, szept. 13.
1 l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 15

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

Issei Amemiya
japán szobrászművész
(Pécs)

1021

Issei Amemiya alkotása

A XI. siklósi szobrászszimpozion alkalmából több külföldi szobrászművész is dolgozott Pécsett. Az egyik betonszobrot Issei Amemiya japán szobrászművész alkotását, az újmecsekalji városrészben állították fel.

...em a személyzetre, ne
kiszolgálás minőségére,
csak nem is az áruké
re, hanem a boltok zs
ságára, a szűk eladóté
Utánanéztünk, az
detlenség indokolt. A
igaz, hogy a szín
egyébként jó. Kifogá
valót azonkívül mi se
áltunk, hogy példá
központban lévő élelmiszer-
boltban csak ügyesen lehet
közlekedni a kosárral, mert
ha azt maga előtt keresztbe
fordítja az ember, úgy jár-
hat, mint a rátótiak azzal a
bizonyos létrával, amit ők is
keresztbe akartak cipelni az
erdőn.

Mutassuk be Hőgyész ke-
reskedelmi helyzetét, mi-
előtt — reméljük a hőgyé-
sziek megnyugtatására — a
jövő várható fejlődéséről
szólunk.

Az ÁFÉSZ igazgatóság el-
nökétől megtudtuk, hogy
csak Hőgyészen 14 bolt és
hat vendéglátó egység van
ÁFÉSZ-kezelésben. A tizen-
négyből nyolc a valóságos
bolt, a többi TÜZÉP-telep,
gázcseretelep, szolgáltató-
bolt, stb. Ezenkívül van még
négyzetméteres alapterületű
ÁBC-áruházat lehet kialakí-
tani. Az átalakítás tervei el-
készültek, azokat minden
fórum elfogadta. Ellenben
jött a beruházási stop, s a
kivitelezésre nem került sor.
Talán később. Addig is a 4-
es számú vegyesbolt mel-
lett egy elárusító-pavilont
állítanak fel. A Dombóvári
Unió Szövetkezet már gyárt-
ja a berendezést. Az ÁBC-
áruház létrejöttéig ez a pa-
vilon lesz hivatott javítani
Hőgyész kereskedelmi ellá-
tottságán.

Jövőre tehát már jobb lesz
Hőgyészen a helyzet, néhány
év múlva pedig hosszabb tá-
vú megoldásra számíthatunk.

(Hőgyészi magazinunk la-
punk holnapi számában je-
lenik meg.)

Kukoricaszemle

A gyakorlat bebizonyította, hogy 170 napnál hosszabb tenyészidejű kukoricák termesztése még az ország déli, napfényben leginkább bővelkedő vidékein is kockázatos, következésképpen a jövő a korai kukoricáké — hangoztatta a csütörtökön befejeződött 3 napos országos kukoricabemutató tapasztalatait összegező nyilatkozatában Magassy Dániel, a Gabonatermesztési Kutató Intézet igazgatóhelyettese. A hazai termelők is ezeket a fajtákat kedvelik, s külföldön is ezek iránt nagy az érdeklődés.

A szegedi kukoricaszemle egyébként csak hivatalosan ért véget. Több gazdaság vezetői azt kérték, hogy közvetlenül a betakarítás előtti időszakban, teljesen érett állapotban bemutathassák szakembereiknek az új fajtákat. Az intézet, természetesen teljesítette ezt a kérést — fejezte be nyilatkozatát Magassy Dániel.

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 AUG 27
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Issei Amemiya
japán szobrász

1021

Szoboravatás Újmecsekalján

Japán művész alkotása Pécsett

A zuhogó eső elllenére is kedves hangulatú, rendhagyó szoboravatás zajlott le tegnap délelőtt Pécsett, a Mecsek -Áruházzal szemben fekvő téren. Itt adta át *Issei Amemiya* japán szobrászművész Pécs városának azt a betonszobrot, melyet idén nyáron készített a XI. Siklósi Szobrász Szimpozion betonprogramja keretében. Az avatáson illetve átadáson megjelent *Bocz József*, az MSZMP Baranya megyei Bizottságának titkára, a megyei párt-végrehajtóbizottság tagja, *Csenkey Éva*, a Baranya megyei Tanács V. B. Siklósi Alkotótelepeinek vezetője, valamint a megye közművelődési és művészeti életének számos képviselője. *Kígyós Sándor* szobrászművész szavai után *Kerényi Gábor*, a Pécs városi Tanács Művelődésügyi Osztályának főelőadója vette át Pécs számára Issei Amemiya szobrát.

A japán művész korábban dolgozott már a nagyatádi alkotótelepen, -s ott került szóba, hogy hazájában betonszobrokat készít, melyeknek a technikájára szívesen megtanítaná magyar kollégáit is. Ez a terv valósult meg idén a XI. Siklósi Szobrász Szimpozionon, ahol Kertészfi Ágnes és Kígyós Sándor szobrászművészek dolgoztak együtt Amemiyával a betonprogramon. Kigyós Sándor elmondása szerint Amemiya rokonszenves szerénységgel és kollegalitással avatta be magyar kollégáit a hazánkban még ismeretlen szobrásztechnika rejtelmeibe.

Magyarország első betonszobrát avatták fel tegnap Pécsett. A két találkozó és felkiáltójelként magasba ívelő elemből készült szobornak Issei Amemiya szimbolikusan a Párbeszéd nevet adta, a művészet eszközeivel kontaktust teremtve két olyan távoli város, mint Pécs és Tokió között.

G. O.

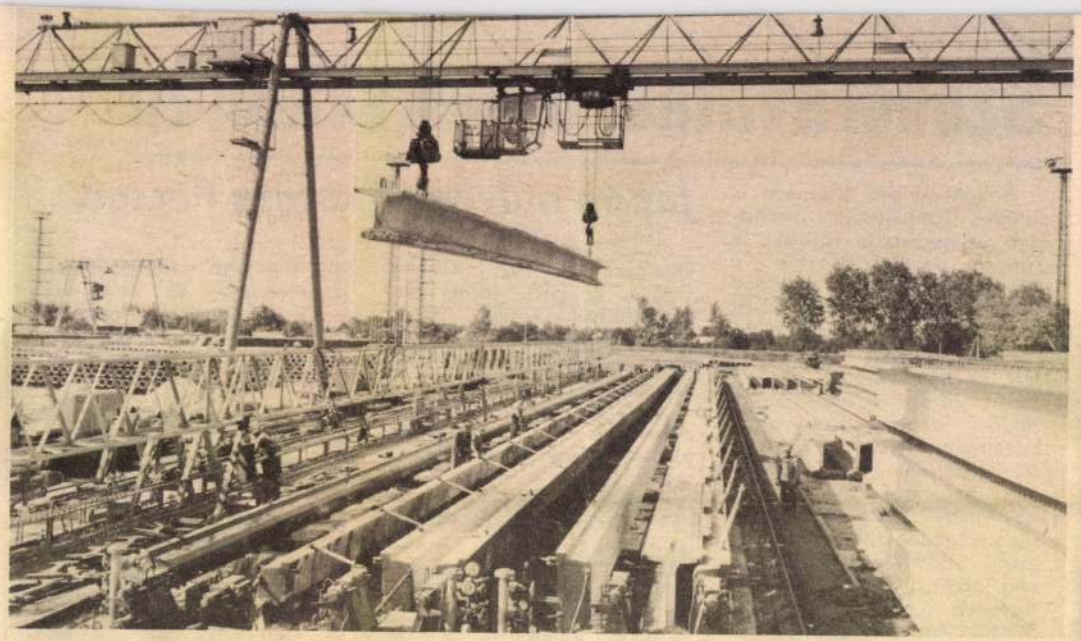

A Beton- és Vasbetonipari Művek csepeli gyárában az idén mintegy harminc kilométernyi hídgerendát gyártanak. A szabadtéri üzemben készült nagy fesztávolságú építőelemeket a szegedi Tisza-híd, az M 3-as autópálya hídjainak építéséhez, valamint közúti felüljárók összeszereléséhez használják.

Pécsi Nemzeti Színház szei adnak műsort.

A Bányászati Akn Vállalat mecseki kö dolgozói szeptember az üzemekben műsz rendeznek röpgyűlések kor adják át a Bányá gálati Érdemérmeket.

A központi ünnepséget ugyancsak szeptember elsején — pénteken — rendezik, amely a 28. bányásznap országos megemlékezése lesz. A rendezők, a Mecseki Szénbányák, a Mecseki Ércbányászati Vállalat, valamint az Aknamélyítő Vállalat mecseki körzete. Az országos bányásznapi megemlékezés este hat órakor kezdődik a pécsi sportcsarnokban, ahol fanfárosok köszöntik az ünnepség résztvevőit. A megjelenteket *Tóka Jenő*, az MSZMP Baranya megyei végrehajtó bizottsága tagja üdvözli, majd *Havasi Ferenc*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára mond ünnepi beszédet. Ezt követően a Mecseki Szénbányák, valamint a

faklyás felvonulást: az ünnepi beszédet *dr. Nagy József*, az MSZMP KB tagja, a Baranya megyei Pártbizottság első titkára tartja.

Vasárnap reggel hat órakor fúvószenére ébredhetnek a komlóiak: a Mecseki Szénbányák zenekara járja majd a város utcáit. A reggeli órákban, a piactéren népművészeti vásárt rendeznek, délután négy órakor a sikondai kemping szabadtéri színpadán népi együttesek bemutatóját tartják. A pécsbányatelepi Zalka Máté Művelődési Házban este hét órától fővárosi művészek adnak műsort, a vasasi Petőfi Sándor Művelődési Házban pedig este nyolc órakor kezdődik a program, ugyancsak budapesti művészek felléptével.

Amemiya Issei, japán szobrász

A nagyatádi alkotótelep második alkalommal fogadott magyar és külföldi faszobrászokat. Öt alkotással gazdagodott a szoborpark. – A japán vendég pagodaívű plasztikája a telep egyik díszе lett. (emlitve és repr.)

(dorcsi): Öt új szobor.

Népművelés, 1976. 12.

Amemiya Issei, japán szobrász

Ismerős művészek és új vendégek dolgoztak a nagyatádi nemzetközi szobrásztelepen. Öt új szoborral gazdagodott a szabadtéri szoborpark. – Pagodívű plasztikája a közönség kedvence lett. A szobor egyszerű szépségű, nyugodtságot áraszt. (említve és repr.)

Horányi Barna: Öt új szobor készült el Nagyatádon.
Somogyi Néplap, 1976. okt. 7.

1021

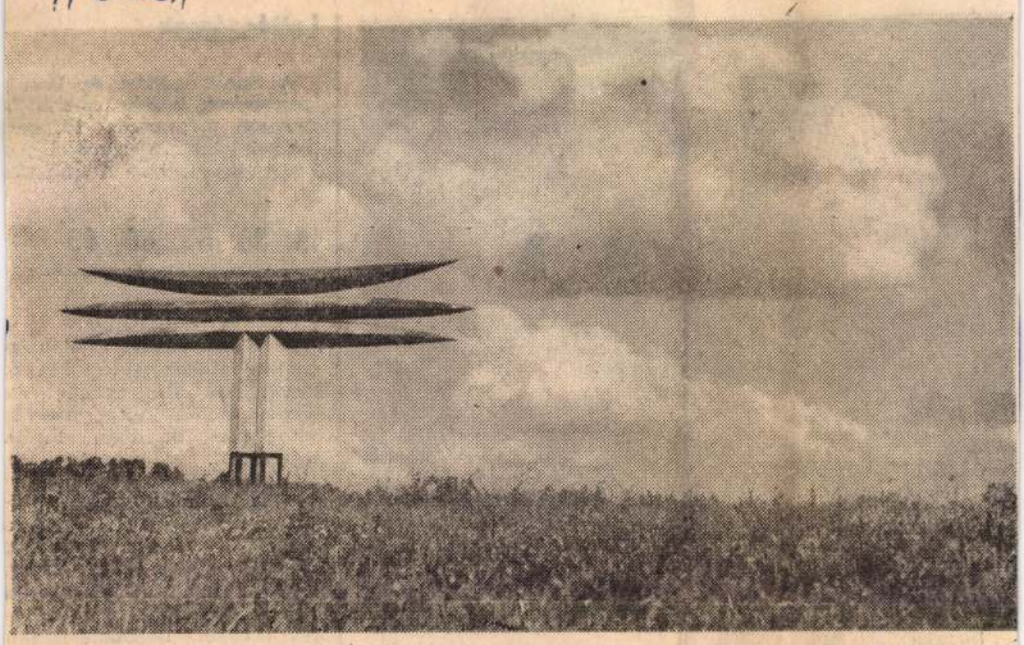

„Magyar vagyok”

Beszélgetés Issei Amemiyaval

Az elmúlt hetekben levelet kaptam Issei Anemiya japán szobrászművésztől, aki Nagyatádon dolgozott 1976-ban. (Alkotott egy művet, mely ma az alkotótelep szimbóluma.) 1979-ben rövid időre találkoztunk, sétáltunk a szobrok között, hirtelen megállt, s csak annyit mondott: „Tudod, ez életem legjobb műve”. Később szobrász-kollégái mesélték — mint valami legendát —, hogy Nagyatádra érkezve három hétig ült, meditált. Figyelte a tájat. Egy napon kérte, hogy kimehessen az erdőbe. Kiválasztott három tölgyfát. Valami ősi ösztönnel nyúlt az anyaghoz. Rövid időn belül elkészült a munka, a „Meditáció”.

Levelében jelezte, hogy a budapesti tavaszi fesztiválon a japán—magyar kulturális kapcsolatok szekciójának igazgatójaként vesz részt. Szeretne Nagyatádra látogatni. Az azonos ügy szolgálata közös szellemi-baráti légkört teremtett közöttünk. Nagyatádra érkezve első útja a szoborhoz vezetett. Boldognak s elégedettnek láttam. Állandó mosoly ült szája szegletében. A beszélgetést a pihenőházban folytattuk.

— Hogyan kerültél kapcsolatba Magyarországgal?

— 1969-ben *Bencsik István*nál Csehszlovákiában Piestanban együtt dolgoztunk a művésztelepen. Az ő meghívására 1971-ben magánemberként jártam itt, és nagyszerű magyar művészekkel ismerkedtem meg: *Vilt Tibor, Schnár Erzsébet, Keserű Ilona.* Itt voltam 1975-ben is, amikor szerveződött a nagyatádi művésztelep. Még minden üres volt, nagy lázban égett mindenki. Ekkor beszélgettünk arról, hogy eljönnék a közeljövőben ide dolgozni. Így került sor az 1976-os meghívásra, majd ezt követték a villányi programok, s most ismét itt vagyok.

— Szeretném, ha részletesen beszélnél a magyar—japán kulturális kapcsolat képzőművészeti vonatkozásairól. Ismerve a magyar szimpozionok iránti japán érdeklődést, és a magyar művészek vonzódását a japán tárgyi, építészeti kultúra iránt, úgy gondolom, ez egy kiaknázatlan lehetőség.

— Hogyan lehet létrehozni japán és magyar művészek baráti társaságát? Természetesen mások a módszerek Japánban és mások Magyarországon. Eltérő a két ország gazdasági-társadalmi berendezkedése. Japánban a képzőművészeti életben csak magánjellegű rendszerek működnek. Nincs szövetségük. Magyarországon államilag támogatott szervezeti élet van. Nekünk nincs szövetségünk, de sok magánjellegű csoportosulás van. Ennek ellenére lehetséges szervezett, jó kapcsolat a két ország művészei között.

Jegyzeteket vesz elő, melyek a szekcióülésen készültek. Igyekszik az elhangzott tényekre, feljegyzett gondolataira szorítkozni.

— Magyarországra érkeztem, akkor kezdtem el gondolkozni azon, hogy ezt a kapcsolatot hogyan lehetne működtetni? Létezik Japánban egy japán—magyar baráti társaság, melynek munkáját *Mátyus Sándor* tokiói kiküldetése élénkítette. Működőképessé vált, de elsősorban zenei területen. Ezen a társaságon belül kell működésbe hozni a képzőművészek elképzeléseit is. Nagyon jó dolog volt beszélni a magyar résztvevőkkel itt Budapesten. Ha Magyarországon is létrejön egy magyar—japán baráti társaság, úgy az a Képzőművészek Szövetségén belül teremthető meg. Közös képzőművészeti programokat kell megvalósítanunk, ahol hasonló gondolkodású magyar és japán művészek dolgoznak együtt. Ehhez kiváló lehetőség az alkotótelep. Villányban májusban részt veszek két kollégámmal a színházter befejezésén. Reméljük, hogy ezek a lehetőségek valósággá válnak.

— Miért fontos egy japán művész számára ez a kapcsolat?

— Miért? Miért? Mindig ez a miért? Mert *magyar vagyok.* Igen, magyarnak érzem magam. Japánban

kulturális körökben **van** egy tünet, amit úgy neveznek: *magyar betegség.* Ha valaki — pontosabban egy művész — Magyarországon jár, akkor Japánba való visszatérése után az az első, hogy ismét Magyarországra akar menni. Sőt — bármerre jár a világban —, arról beszél, hogy járt ebben az országban, s pozitív élményekről számol be.

— A jelenség mélyén hasonló lelki alkat, szellemi közösségérzet bújhat meg?

— Így gondolom, pontosan.

— Mindig szimbólum volt számomra a szobrod és ifj. *Szabó István* kopjafájának egymás mellettisége: ez az élő kulturális hagyományok jelképe.

— Csak a magyaroknál találtuk meg azt a fajta nyitottságot, ami ránk is jellemző. A japán ember nyitott, a magyarhoz hasonlóan.

— Miben tudnád összefoglalni saját szakmai programodat?

— Az első probléma, hogyan lehetséges a jó művészetet és a jó életet egyensúlyba hozni? Néha pénzt kell keresni, máskor a tiszta művészet útját keresi az ember, és az a nagyon nehéz, hogy a két tevékenység egy úton, egy vágányon haladjon. Néha bizony kibillen az ember.

— Mi a fontosabb egy alkotótelepen: egyéni program megvalósítása, vagy a közösen megteremtettek kivitelezése?

— A fejlődés azt mutatja, hogy a kollektív programok a fontosak. Úgy tudom, ez a ti elképzeléstek is, és ezzel nagyon egyetértek. Tereket kéne létrehozni, a térszervezést kell megoldani. Tetőt emelni egyes szobrok fölé, ülőhelyeket kialakítani, egyszerű funkcionális formák kellenek ide. A táj gyönyörű, óvatosan, de be lehet avatkozni. Annak idején terv nélkül jöttem ide. Körülnéztem, és megláttam ezeket a horizontális lágy formákat, felhőket és egyszerűen ez jutott eszembe, és megcsináltam.

Büttnerné Bódy Ágnes

1984 APR 1 2
SOMOGYI NÉPLAP
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., Üllői út 51.
Telefon: 337-148, 340-726
MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ

Borászvetélkedő. Budafokon országos borászati vetélkedőt rendeztek. Pincegazdaságok, termelőszövetkezetek, állami gazdaságok fiatal borászati szakemberei (összesen 17 csapat) elméleti és gyakorlati vetélkedőn mérte össze tudását. A képen: Borkóstolás, tájjellegű borok felismerése

Bezáratta a Köjál

Patika szennyvízzel

„A Köjál rendelkezése értelmében a gyógyszertár üzemelése bizonytalan ideig szünetel" — fogadja a tábla a Füredi úti lakótelepen mindazokat, akik gyógyszert szeretnének vásárolni.

A városszéli patika alig egyéves múltja alatt sok viszontagságot megért. Korszerű négyemeletes lakóépület földszintjére terveztek, mintegy 200 négyzetméternyi területre. Már az üzembehelyezés előtt is jelentkeztek a későbbi problémák — az álmennyezetben és a padozat alatt elhelyezett szennyvízelvezető csövek eldugultak, s töltötte (nemcsak) a víz a helyiségeket. Az első „árvíz" még az átadás előtt volt, majd félév alatt gyorsütemben még négyszer fertőtlenítette el a szennyvíz a gyógyszertárat.

— Sajnos, nem egyedi esetről van szó — tájékoztatott *Majnik László*, a Gyógyszertári központ igazgatója. — Megesett ez már Marcaliban, Siófokon, Barcson, Nagyatádon is.

A Köjál március 14-én bizonytalan időre záratta be a gyógyszertárat, erről tájékoztató levelet írt a SÁÉV igazgatójának is. Nem először fordult elő ugyanis, hogy szennyezett víz árasztja el 15—20 cm magasságban a gyógyszertár helyiségeit, s a korábbi hibaelhárítási kísérletek végleges eredményre nem vezettek. Ezért az épület kivitelezőjét kérték, hogy rendelje el a műszaki felülvizsgálatot.

Alig két hét múlva megérkezett a válasz. Eszerint a dugulásoknak a lakók az okai: ők nem rendeltetésszerűen használják a fürdőszobaberendezéseket. Szerintük kivitelezési hiba nincs, s kérik, hogy ilyen probléma esetén a dugulásokat a jövőben a Köjál saját hatáskörben oldja meg.

A Somber állásfoglalása szerint a leghelyesebb az lenne, ha a Köjál átiratot küldene a Kinizsi Pál lakásépítő szövetkezetnek, majd ők figyelmeztetik a lakókat a szennyvízhálózat rendeltetésszerű használatára.

— Sajnos, mindez nem jelenthet megoldást. Sem a beruházó, sem a kivitelező nem vállalja a gyógyszertár szennyvízrendszerének leválasztását az alapvezetékről. Az üzemeltető viszont nem látja biztosítottnak azt, hogy nem fordul elő a jövőben több ilyen eset, s egészségügyi intézményről lévén szó ez nem járul hozzá a gyógyszertár kinyitásához.

Patthelyzet alakult ki. A megoldás reményének hiányában egy városrész gyógyszerellátása megoldatlan, s csaknem egymillió forintnyi gyógyszerraktárkészlet, bútor és műszer tönkremegy.

Az illetékes szerveknek — levelezés helyett — végleges megoldást kellene találniuk, hogy ne a „víz legyen az úr".

Klie Ágnes

A DÉDÁSZ Vállalat Kaposvári Üzemigazgatósága értesíti a lakosságot, hogy a kaposvári Toldi lakótelepen a 39. és 164. számú transzformátor-állomásokat, valamint a közöttük lévő nagyfeszültségű földkábelrendszert 1984. ÁPRILIS 16-ÁN

feszültség alá helyezi

A transzformátor-állomások és vezetékek érintése tilos és életveszélyes!

(79894)

Szőlősgazdák figyelem!

Most pótolják szőlőültetvényeiket!

A Villány-Mecsekaljai Borgazdasági Kombinát értesíti tisztelt vásárlóit, hogy 1984 tavaszán

rendkívüli kedvezményes áron (10 Ft/db)

értékesíti az alábbi szőlőoltványokat, amíg a készlet tart.

OTTONEL MUSKOTÁLY, IRSAI OLIVÉR, CHASSELAS, ZALAGYÖNGYE, ZENIT, KARÁT, SAUVIGNON BLANC, ZÖLDSZILVÁNI, TRAMINI.

Egyéb csemege- és borszőlőfajták.

Lerakataink nyitvatartási ideje: 7—15 óráig.

HELYE: Szőlészeti Üzem, Villány, Ady fasor, Szőlészeti Üzem, Siklós, Göntér, Kutató Állomás, Pécs, Üttörő u.

(79889)

lottósorsolás alkalmával a következő számokat húzták ki:

19, 38, 56, 60, 65

— **Új kiadásban** jelenteti meg a Móra kiadó Fekete István két állatregényét, a Kelét és a Vukot, melyek eddig csak önállóan láttak napvilágot.

— **Hárommillió napospulykát** értékesít az idén a nádudvari Fehér Gyémánt Pulykatermelési Rendszer. Ennek túlnyomó többségét a nyolc hajdúsági, illetve Békés megyei taggazdaságban nevelik fel. A többségüket 4,5 kilós súlyban vágják le és adják el. Egy részüket viszont mindaddig tartják, hizlalják, amíg el nem érik a 12—14 kilós súlyt. Az idén mintegy 400 ezer ilyen pulykát adnak át a feldolgozó vállalatoknak.

— **Fiat traktorok** a földeken. Már 140 olasz Fiat—1880 DT traktort használnak a tavaszi talajmunkákhoz és vetéshez a bábolnai iparszerű kukoricatermelő közös vállalat taggazdaságaiban. A tavaly vásárolt nehéz univerzális gépekkel 240 erőgépkezelő és 53 szerelő ismerkedett meg egy több lépcsős tanfolyamon.

Kertbarátok tanácskozása

Az Áfész kertbarát-mozgalmat segítő tevékenységéről, a környezetkímélő kertművelésről és az új kertbarát körök alakulásáról tanácskozott tegnap a HNF Somogy megyei Bizottsága székházában a Kertbarátok és Kistenyésztők megyei szervezete. A napirendi előadásokat hozzászólások, viták követték.

— **Pusztuló tanyák.** 15 ezer romos tanya helye és udvara szolgálja újra a mezőgazdasági termelést hazánkban. A rekultiváció segítségével az utóbbi két évben 10 800 hektár területet fogtak újra mezőgazdasági művelésbe.

— **Egyre népszerűbb a Kodak Ectaflex** új fotóvegyészeti eljárás. Az eddigi többfürdős előhívás helyett a Kodak egy teljesen új ezüstdiffúziós eljárás alapján dolgozta ki ezt a

Israel Markus

Ötvös

1755

l.

Schoen Ölinda

55. l

~~Pest látképei VII. 27~~

Israel Márkus

Óbuda

Gr. Zichy család ötvöse.

Műve:
Ezüstsarkantyúk. 1755. Lappang

Irodalom:
Schoen: Óbuda múltjából; Mihalik hagyaték: 84. p.; Dombi.

224

Cseh (Zack) József Pál Óbuda

Említve 1757-ben.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Schoen: Óbuda múltjából; Mihalik hagyaték: 84. p.; Dombi.

Pest-Buda 1977

Israel Dániel MDK

Titok, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Freiheit eine Lanze brach. Die allgemeine Hochachtung, der sich dieser puritane Charakter erfreute, fand auch darin beredten Ausdruck, dass sein Leichenbegängnis auf Kosten des Parlamentes erfolgte.

Iratosi, T. Johann, Schriftsteller, geb. 1576, gest. 1648 als ref. Seelsorger. Von seinen Werken war die Übersetzung des Perkinsus'schen Werkes: *Von der glücklichen Leitung des menschlichen Lebens* allgemeiner verbreitet, in deren Einleitung wertvolle Daten zur Geschichte der ungar. Reformation enthalten sind.

Irinyi, Johann, Erfinder der Zündhölzchen, geb. 1819 in Nagyléta, gest. 1895 in Vértes, widmete sich dem Studium der Chemie. Ein misslungener chemischer Versuch seines Professors Meissner über die Entzündung des mit Schwefelblüte geriebenen Bleioxyds erweckte in ihm den Gedanken, statt des Schwefels Phosphor anzuwenden und am selben Tage erzeugte I. die ersten Phosphorzünder. Er verkaufte seine Erfindung um 60 Gulden und gründete später in Pest eine eigene Fabrik, die bis 1848 bestand. Er veröffentlichte auch mehrere Werke über Chemie.

Irinyi, Josef, Schriftsteller, geb. 1822 in Albis, gest. 20. Feb. 1859 in Pest, absolvierte die jurid. Studien. Grössere Werke: *Német-franczia és angol-országi utijegyzetek* (Deutsche, französ. und englische Reisenotizen, 1846), *Az országgyülés rendezéséről* (Von der Regelung des Parlamentes, 1848), ferner die Romane: *Béla* (1854), *Dicső napok* (Glorreiche Tage). I. übersetzte auch als Erster Beecher-Stowe's *Onkel Tom's Hütte.*

Irk, Karl, Chemiker, geb. 1882 in Brassó, erhielt an der Budapester Universität das Doktordiplom der Philosophie. 1907/1909 war er Assistent am chemischen Lehrstuhle der landw. Akademie in Kolozsvár, von 1909 Chemiker der Heilpflanzen-Versuchsstation in Kolozsvár. Seine literar. Tätigkeit umfasst die Fragen der Nährmittel- und Agrikulturchemie, insbesondere aber die auf die ätherischen Öle bezüglichen Untersuchungen. Seine diesbezüglichen Aufsätze und Studien erscheinen in den ungar. und ausländ. Fachblättern.

Irmei, Franz, Schriftsteller, geb. 29. Juni 1846 in Pest, gest. 12. Feb. 1907, schrieb kritische und kunstgeschichtl. Essays. Selbständige Werke: *Az aranypróba* (Die Goldprobe, Drama, 1879) und *Juvenális* (Monographie, 1879 und 1889).

Irsay, Arthur, v. Szemlőhegy, Arzt, medizin. Schriftsteller, geb. 2. März 1855 in Budapest, war Assistent auf der Klinik des Professors Friedrich Korányi, wo er von 1883 bis 1913 das Kehlkopfambulatorium leitete. 1885 wurde er Privatdozent, 1890 ordinierender Arzt der Kehlkopfabteilung des hauptstädt. Skt. Johann-Spitales, 1897 leitender Oberarzt des Skt. Margarete-Spitales. 1896 erhielt er den Titel a. o. Professor. Seit 1912 ist er substituierender Direktor der hauptstädt. Donau-rechtsseitigen Spitäler. 1905 wurde ihm der ungar. Adel verliehen. I. ist tit. Oberstabsarzt a. D. und Arzt des Nationaltheaters und der kön. Oper für interne und Kehlkopfkrankheiten. Die zahlreichen wissenschaftl. Arbeiten I.'s behandeln hauptsächlich die Kehlkopf-Heilkunde und interne Medizin und erschienen in den in- und ausländ. Fachblättern. Selbständige Werke: *Utmutató*

az orr- és gégetükrözésben (Anleitung zur Nasen- und Kehlkopfspiegelung, 1892), *Az énekhang élet- és egészségtanáról* (Über die Physiologie und Gesundheitslehre der Singstimme, 1893), A *Korányi-féle gégészeti ambulatorium 10 éves fennállása alkalmából készült dolgozatok* (Die aus Anlass des 10-jährigen Bestandes des Korányi'schen Kehlkopfambulatoriums geschriebenen Studien, 1893) und zahlreiche andere Arbeiten.

Irsay-Fischer, Julia, Schriftstellerin, geb. 1870 in Wien, Gattin des berühmten Laryngologen und Internisten, Professors v. Irsay, begann sich früh literarisch zu betätigen und ist ständige Mitarbeiterin der grossen hauptstädt. Tageblätter: *Az Ujság*, *Pester Lloyd* und *Neues Pester Journal.* Sie beherrscht sowohl die deutsche, als auch die ungar. Sprache vollkommen und schreibt hauptsächlich Novellen, soziale und lebensphilosoph. Artikel. Ausserdem übersetzt sie auch die Werke ungar. Schriftsteller ins Deutsche, namentlich von Franz Herczeg, Tömörkény, etc. Unter der Presse befindet sich ein Band ihrer gesammelten Novellen und ein Band unter dem Titel: *Meiner Tochter.*

Isox, Emilien, v. Château d'Oex, Marquis, Schriftsteller, Lexikograph, geb. 28. Feb. 1874 in Budapest, absolvierte die philosoph. Fakultät in Budapest und Paris und erlangte das Mittelschulprofessoren-Diplom in Budapest und das Diplom für die Professur des internationalen Handels in Le Havre. Von 1891 bis 1894 wirkte er als Korrespondent und Buchhalter eines hauptstädt. Bankinstitutes, bis 1897 als zweiter Sekretär des Landesvereines für bildende Künste und seit 1898 als Professor, anfangs im Franz-Josefs-Internate, später an der Budapester höheren Handelsschule und schliesslich an der staatl. Oberrealschule. I., der Oberleutnant d. R., Mitglied des deutschen Ritterordens und Inhaber des goldenen Verdienstkreuzes mit der Krone der italien. Gesellschaft für Wissenschaft und Künste ist, gehört zu den tüchtigsten Fachschriftstellern und redigierte auch die Fachkataloge der Gesellschaft für bildende Künste und der Bibliothek des Landeskasinos. Selbständige Werke: *Walter Crane* (1895), *Magyar-török szótár* (Ungar.-türk. Wörterbuch, 1894/5), *Franczia Nyelvtan* (Französ. Sprachlehre, 1904). *Franczia-Magyar és Magyar-Franczia szótár* (Französ.-Ungar. und Ungar.-Französ. Wörterbuch, 1912), *Vocabulaire français-hongrois,* 1913). Für das Singer'sche Allgemeine Künstlerlexikon lieferte I. die Biographien von mehreren hundert ungar. und kroat. Künstlern.

Israel, Daniel, Maler, geb. 1859 in Ungarn, gest. 24. Apr. 1901 in Wien, absolvierte seine Kunststudien an der Wiener Akademie der bildenden Künste und war später in München ein Schüler Herterich's und dann Seitz'. Seine erste Studienreise führte ihn 1885 nach Bosnien und seit damals stellte er mit grösster Vorliebe oriental. Stoffe in kleinen Bildern dar. Später lernte er auch Konstantinopel, Ägypten und Palästina kennen. Er malte zumeist nur Miniaturbilder, weil seine Kurzsichtigkeit ihn an der Schaffung grösserer Gemälde verhinderte.

Issekutz, Hugo, v. Marosvásárhely, Universitätsdozent, Pharmakologe, geb. 19. Juni 1855 in Székelyudvarhely, wandte sich 1869 der Apothekerlaufbahn zu, erhielt das Doktordiplom

Israel Dániel

festő

magyar

1896. mill. Erdő

műcsarnok

életrajza

Kőnekarbe

Julian - Egyesület V. 301.

Israel Daniel

festo geb 1859 in Ungarn, gest 24. Apr. 1901 in Wien, absolvierte seine Kunststudien an der Wiener Akademie der bildenden Künste und war später in München ein Schüler Herterich's und dann Seitz'. Seine Studienreise führte ihn 1885 nach Bosnien und seit damals stellte er mit grösster Vorliebe orientalische Stoffe in kleinen Bildern dar. Später lernte er auch Konstantinopel, Ägypten und Palästina kennen. Er malte zumeist nur Miniaturbilder, weil seine Kurzsichtigkeit ihn an der Schaffung grösserer Gemälde verhinderte.

Reinach II. 86

Knack I. 546. 1.

1903 VII. 28.

~~Budapest~~

Dr Kuzsinszky Bálinthoz ~~Kőszinet~~ az aquincumi muzeum meglátogatása alkalmával a néprajzi és őstörténeti tanfolyam hallgatóinak adott magyarázatokért. (414/903)

Kőszinet mondatok

Israel Daniel

festö, magyar

München

Mücsarnok

1894. tavaszi Kiáll.
1894/95 téli Kiáll.
1896. mill. Kiáll.

Aegis h. n. V. 254.

ISRAEL *Dániel*, festő, * Bécs 1859. † u. o. 1901 ápr. 24. Bécsben és Münchenben tanult. 1885. Boszniában volt tanulmányúton s ez időtől leginkább keleti tárgyú miniatűröket festett. Utóbb Konstantinápolyban, Egyiptomban és Palesztinában járt s e kedeti útján készített vázlatait Bécsben dolgozta fel. 1894—96. többször kiállított a bpesti Műcsarnokban.

E. G. I. 499. I

Görögkeleti festő a XV. századból:
Szent képe.

Egész alak, áll
ve tartja és a baljában le

ΙΑΟΝ
ΓΟΤΑϹ
ΠΔΙΑΔ
ΤῩΑΚ
ΔΒΟΛ·
ΙΠΛΟΠ
ΝΔϹ ΕΝ
ΑΑ...

Teljes egyházi ornati
övezi, bojuszt és körszak

Tempera, fára
~~Görögkeleti fest~~

163

127

ISTENES-ISCSEREKOV ANDRÁS

1996. júli. 2.

Kollégiumi emlékkiállítás

Festővé lett két hajdani diákjára emlékezik közös kiállítással az idei nyár során a Pápai Református Kollégium. Az iskola dísztermében a szombathelyi képtár nyugalmazott igazgatója, *Salamon Nándor* nyitotta meg június 23-án a tárlatot, melyet szeptember 5-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

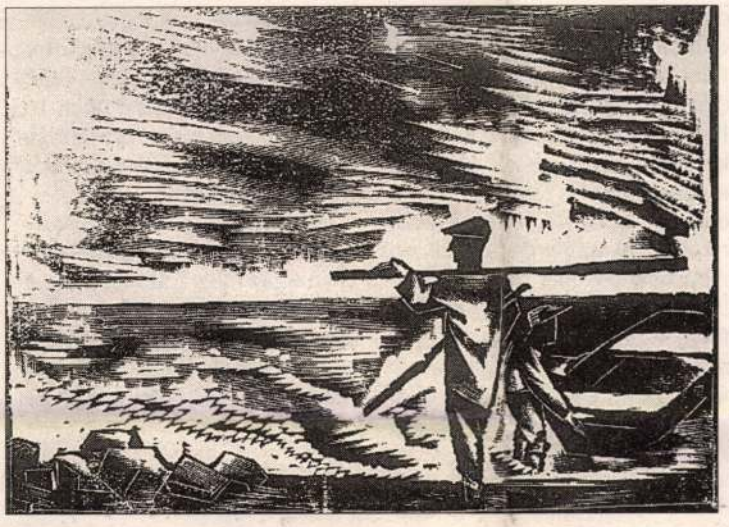

Istenes-Iscserekov András fametszete: Halászok (1940)

Istenes-Iscserekov András 1915-ben született Olaszországban, 1928-ban árvaként került a pápai iskolába. „Tehenet kellett volna őriznem, mert sem apám, sem anyám nem élt, rokonaim pedig itt nincsenek. A református pap kézen fogott, s elvitt a pápai eperfás kollégiumba a liba- és tehénpásztorok iskolájába" – jegyezte le erről ő maga 1944-ben. Az első két évben Losonczi Jenő, a másodikban Bodolay Jenő, a továbbiakban A. Tóth Sándor volt a rajztanára az ez iránt érdeklődést mutató fiúnak. A Képzőművészeti Főiskolán Aba Novák Vilmos, majd Szőnyi István osztályán tanult. A szívesen művelt grafikai műfajokat Varga Nándor Lajostól sajátította el.

Pápára visszatérve nevelőapja – dr. Répásy Gyula numizmatikus – házában és a városban egyaránt idegennek, otthontalannak érezte magát. Volt iskolájában ábrázoló geometriát tanított óraadóként, főként azonban festett: tájakat a környéken és a Balatonnál, csendéleteket, melyekkel helyi, győri és budapesti kiállításokon szerepelt. Mindig is ingatag lelkiállapotához betegség társult, így helyzetét és jövőjét kilátástalannak vélve 1947. július 25-én Mezőlak határában a vonat elé vetette magát...

Móritz Sándor pályája valamivel szerencsésebben alakult, de az is rövid volt. Celldömölkön született 1924-ben, középiskolás Pápán lehetett, és 1943-tól szülővárosa ösztöndíjával tanult a Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István vezetésével. Mint az új idők szeleit érző és értő fiatal – sok író, költő, képző- és színművész társával együtt –, kedvvel és szorgalommal igyekezett kamatoztatni tudását, megfelelni a mutatkozó feladatoknak. Kovácsműhely című festményére Munkácsy-díjat, Ifjúmunkások című képére Varsóban VIT-díjat kapott, három évre elnyerte a nyugodt megélhetést és munkát biztosító Derkovits-ösztöndíjat – mindezt 1955-ben. Többre nem is vágyhatott. 1958-ban azonban nagyot fordult vele a világ, egy műtéten esett át Stockholmban. Fölépült, festészetének egy természetközeli, lírai hatású hullláma alakult ki a munkával tölthető néhány további éve során, melyben elsősorban a színnek jutott fontos szerep. Baja azonban kiújult, a második operációt követően néhány nap múlva elhunyt 1966-ban a fiatal művész.

Istenes-Iscserekov András művei szétszóródtak az országban, a mostani kiállításra az elérhetőnél is kevesebb került. Móritz Sándor képei jobban szem előtt vannak Celldömölkön és másutt köz- és magángyűjteményekben, munkásságát jól jellemző csapatuk jutott el Pápára. Mindkettőjük megidézése időszerű és méltó feladata és rendezvénye egykori iskolájuknak. Jó lenne, ha a mai diákok a jövő tanév legelső napjaiban még megtekinthetnék a kiállítást.

Heitler László

Kannibálok pedig nem is volt

A kannibálokról mindig is tudott az emberiség, igaz, a kannibálok mindig az elbeszélőtől számítva a világ legtávolabbi csücskén éltek. A kannibalizmus – azaz a társadalmilag elfogadott emberevés – tárgyában a tudomány számos bizonyítékot is vélt ismerni. Mindaddig, amíg nemrég *Heidi Peter-Röcher* a berlini egyetemen doktori disszertációjában arra a megállapításra nem jutott, hogy kannibalizmus nincs és nem is volt soha.

Az emberevés szokására az egyik vélt bizonyítékot *Otto Kunkel* régész találta 1952-ben, egy Bamberg melletti barlangban: itt egy halomban hevertek faszénmaradványok, valamint állati és emberi csontok. Ilyen tapintatlan temetési szokás pedig nem létezhetett – vélekedett a Der Spiegelben Kunkel, így a csontok csakis egy kannibáli mészárlásból származhatnak. Heidi Peter-Röcher szerint azonban a csontokon csak állati foglenyomatok találhatók. Továbbá: csak a nagyobb csontokat – koponyát, kar- és lábcsontokat – találták meg a barlangban, ami szintén arra utal, hogy a holtak először másutt voltak. Peter-Röcher szerint még ma is akadnak olyan kultúrák – példádók temetkezési szertartásnak elfogadni, ami nagyjából megfelel mai szokásainknak. Minden mást a kannibalizmus számlájára írnak". Ez a nyugati nagyképűség még ma is élő kultúrák megítélésénél is félrevezeti a tudósokat. *Daniel Gajdusek* amerikai orvos az ötvenes években mepróbálta felderíteni, hogy az új-guineai hegyekben élő fore törzs tagjai közül miért pusztulnak el annyian egy bizonyos betegségben, amelynek a kórokozója az agyba fészkeli be magát. A kutató következtetése: a kór az emberevés útján terjed. Gajdusek kutatásaiért Nobel-díjat kapott. Valójában azonban a betegség – mint később kiderült – a törzs szokatlan temetkezési szokásaival terjedt: ugyanis a halottakat eltemették, majd egy idő után kiásták és csontjaikat tisztára mosták.

Az etnocentrikus látásmódot azonban nem ma találták fel: már Hérodotosz is az akkoriban ismert világ szélén vélte a szörnyű kannibálokat: a Dnyeper partján, illetve Írországban, Hegel pedig a messzi Afrikában. Azaz: mindig mások voltak a civilizálatlanok. Egyébiránt a távoli vidékek múlt századi kutatói által az emberevőkről terjesztett legendák többnyire első, sőt másodkézből származó hal-

ténetvariációk mindegyike visszavezethető egy-egy eredetire: a nagy bográcsban főzött fehér emberről szóló Hans Staden 16. századi német tengerész leírására, aki a brazil őserdőben rátalált a tupinamba törzsre.

Az emberhúst áruló mészárszékekről szóló történetek alapjait maga a nagy felfedező, *Amerigo Vespucci* rakta le, amikor beszámolt egy őserdei városban tett látogatásáról, ahol „az emberhús úgy volt kifüggesztve a házakra, mint nálunk a mészárosnál". Valószínűleg azonban Vespucci is félreértés áldozatává lett – idézi a Der Spiegel. Peter-Röcher szerint egyáltalán nem kétséges, hogy láthattak az utazók kondérokban főzött holtakat és kifüggesztett tetemeket. Ám a cél nem az emberevés volt: a természeti népek a legyőzött ellenség csontjait megtisztították, hogy nyílhegyeket vagy például furulyát készítsenek belőlük.

Az emberáldozat szertartását – az azték vallás lényeges mozzanatát – meglehetősen szenvtelenül írta le egy spanyol szerzetes: „A bennszülöttek magas oszlopokat emeltek ... azokra építették az áldozati szentélyt, melynek bejáratába térdig érő emelvényt raktak. Arra fektették ha-

Istók János

Lap: Magyar Nemzet

Megjelent: 1951 MÁJ 3

77

18 szobrászművész kapott megbizatást

a Művész-sétány első hat szobrának megtervezésére

Megírtuk, hogy a fővárosi tanács a haladó szellemű magyar tudósok, művészek, írók, költők emlékének megbecsüléseként «Művész-sétány» létesítését határozta el és e sétány mentén tervezi felállíttatni nagyjaink mellszobrait. Az első sorozatban Liszt Ferenc, Móricz Zsigmond, Bolyay János, Munkácsy Mihály, Eötvös Loránd és Jedlik Ányos szobrait állítják fel. Liszt Ferenc szobrának megtervezésére Istók János, Villám Rózsa és Cseh István, Móricz Zsigmond szobrára Makrisz Aggamemnon, Farsang György és Tappli István, Bolyay János szobrára Vas Viktor, Szandai Sándor és Baranyai Ilona, Munkácsy Mihály emlékművére Molnár László, Kühnel Ilse és Mattei Aurél, Eötvös Loránd mellszobrával díszített emlékpadjának tervezésére Szentesi-Hisz Géza, Ösz Nemes György és Sákodi Csiszár János, Jedlik Ányos szobrának tervezésére pedig Szilágyi Nagy István, Metki Ödön és Kunvári Lilla kapott megbízást.

A mellszobrokat purzicsi kőből, a padot süttői mészkőből kell faragni. Június 20-án jár le a pályatervek benyujtásának határideje, az elfogadott terveket pedig október 15-éig kell kivitelezni.

ISTOK

Kén

Lué

ISTÓK JÁNOS M.D.K.

Radnay Oszkár: Modern szoborgyüjteményünk.
/Illusztrációkkal/

Az az óriási lendület, mellyel a magyar müvészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépmüvészeti Muzeum e kivánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 müdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan müködő magyar szobrászmüvészszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi müvészeti akadémia ércmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabiróvilág közönyével. Legjobb al-

kotásai közül való az itt kiállitott Kazinczy Ferenc szobra, melynek másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a müvésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István müvészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arckép-szobrán és a müvészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett müvész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genre-

szobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrinben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf müveiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és disze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb müvészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József, és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden müvészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a

farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli; Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos müvészete azonban teljes szépségében áll előttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József müvészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé diszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a müvészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan müvészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitják. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar müvészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern müvészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymu-

sa, Damkó József remekbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-genreje, Sidló Ferenc finom "Primaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Kigyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hires magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márványreliefje és a "Menekülő" cimü bronszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö.Fülöp nagy kollekciója mellett Reményi József, zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ebredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a."Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak,

akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fessler Leo szobra se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos müvésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag müvészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Soós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes müvészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhires táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben müvészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi müvészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő müanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépmüvészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926.jul.11. 9.sz. 9-11.p.

MDK

Istók János szobr.

7. huszárok emléktáblája a Szervita tpl. falán

Képzőművészet 1931. 42.sz. 156. o. Képek

MDK

Istók János

Az elhunyt Nagy Kálmán szobrász apotheozisa.
Repr.

Vas.Ujs.1903. 143.1.

Istók János szobrász

Dávid

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

Istók János szobrász

Józan Miklós

Szt.László

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok 1934.

ISTÓK JÁNOS

Tavasz. Patinázott gipsz

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

Istók János MDK

Józan Miklós, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Istók János

II.Rákóczi Ferenc	terrakotta érem
Kossuth Lajos	" "
Táncsics Mihaly	" "
Petőfi	" "

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 11.1.

MDK

Istók János szobrász

Kállai M: Gárdonyi Géza szoborpályázat. Képzőművészet, 1932. 53. sz. 188. l.

MDK

Istók János, szobrász

Anyám szobra.

A Vall. és Közokt Minisztérium és a Szépműv. Mus. ill.
a Főváros közös vásárlásai. 1938 jul.1.-aug.1.
Kat. 21.1.

MDK

Istók János, szobrász

Mellszobor.

A Vall. és Közokt. Mim. vásárlásai. 1938 jul.1.-aug.1.
Kat. 2o.1.

Istók János MDK

Ökölvivó, bronz

Mücsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János
műve:

Dr.Istók Jánosné Fabinyi Magda.Gipsz.mgt.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936.máj-jun. 14.1.

Istók János MDK

Arcmás, márvány

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Istók, János MDK

Vädrande hund, brons

Stockholmi magyar kiállitás 1922. máj.

MDK

Istók János, szobrászm.

Ima. Bronzszobor.

Mücs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat. 7.1.

Istók János MDK

Áldozatkészség, bronzplakett

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Istók János MDK

Isten katonája, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

NDX

Istók János

MDK

Illés Miklós arcmása, márvány

Tanulmányfej, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Istók, szobrász

szép fejekkel szerepel.

Pipics Zoltán dr.:A képzőművészek egyesületének jubileumi kiállitása. -Mücsarnok-. U.M. 1934 dec.8. 21.1.

Plasztika (1900 - 1919) — Plakett.

Jelök : plakettek.
(János ?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 777 - 782. l.

Nagy Tavaszi Tárlat (Műcsarnok).

Domboruk. Simonyi óbester emlék-
táblája, Istók

Pesti Hirlap. 1932. szept. 2. 6

Simonyi óbester emléktáblájának
felavatása

Müvészek, XX.sz.

I s t o k János szobrasz-
művész
1873-
M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
230.
"Az Orsz.M.Képzőművészeti Társulat
közgyülése".

I s t ó k János szobrász

A velencei nemzetközi müvészeti kiállitás magyar csoportját szervező bizottság tagja

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
127-128.
"Magyar müvészet..."

Istók (János?)

Szobrász

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 777-782. l.

Nagy Tavaszi Tárlat (Műcsarnok).

Müvészek, XX.sz.

I s t ó k J á n o s
szobraszmüvész
1873 —

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
231-232.

"A Társulat uj vezetősége"

Isiók János

Pásztortúz, 1922. VIII. évf. II. r.
376-77. l.

Illyés János Jenő: Irod almi és művészeti
forgácsok Budapestről.

MDK

Istók János

"Érdem jutalma", bronz

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum

Katalógus 1947 jan.4-26-ig.11.o.

ISTOK JANOS

197. Szabad hajdu. Szobormü.

Képszőm.Társ.1909.tav.kiáll.kat.35.oldal

M.DK

Istók János szobrász

jutalomban részesült.

Gondos Imrével közösen pályázott.

A Bartha Miklós-pályázat eredménye. -PH.1908 V.1o.

Istók János, szobrász

Művészet, III., 1904. 339.

Uj szobrok

Istók János sfobrász

Pesti Hirlap. 1923. jun. 6. 5

A vértanu sfobra

Istók János szobrász

Pesti Hirlap. 1926. ápr. 9. 12

Gámyi László szobra

Sokół [illegible]

8 orai. Szpital

1924 maj. 28. 91.

Temető-művészet. Kisteleki-sírmelék,
Istók

Képes
Pesti Hirlap. 1932. máj. 21.2
Kisteleki Ede sírmelékе...

A KOSSUTH-SZOBOR PÁLYÁZAT.

Igyekezzünk elfelejteni azokat a tolakodó feljajdulásokat, melyek minden zsüri-döntés nyomában felhangzanak; igyekezzünk elfelejteni a sértett becsvágy, kapzsiság és más ezer magánérdek vásári lármáját, mely el nem maradhat egy közel egy milliós «üzlet» megkaparitása körüli tülekedésben s vizsgáljuk a Kossuth-szobor pályaműveit tisztán artisztikus szempontból. Ez artisztikus szempontok között e helyütt első sorban jő figyelembe: megfelel-e *Horvay* pályakoszorúzott szobra a czélnak, melyet szolgálnia kell? És itt rögtön ki kell jelentenünk, hogy a Horvay szobra az egyetlen, mely ennek a czélnak minden tekintetben megfelel, még pedig épen azért, mert ez a legkevésbbé szobor. A Horvay szobra emlékmű: Kossuthnak, a negyvennyolczas időknek, az első felelős magyar miniszteriumnak, a Kossuth eszméinek monumentális emléke. Sőt még ennél is több. emléke a magyar nemnagy idők tanuja, egy agg honvéd ülő alakja van elhelyezve. Az egész kompozicziő nyugodt, nem kiabáló, bántó végletekkel nincs túlzsufolva. Szobrász és épitész itt igazán megértették egymást. Az emelvény és a két oldalszárny gyönyörű háttér gyanánt simul a szoborcsoportozathoz. Hátsó része is szerencsésen beállitható a szabad térbe, a nélkül, hogy hátul egy suta falat adna. S a mi fő, egyszerűségében van monumentalitása.

Versenytársa, mely a külföldi birálóknak állitólag jobban tetszett: a *Róna* József szobra épen ellenkező hatásokra pályázik, mint a Horvayé. Ez az agitátor Kossuth szobra, fájdalom, sokkal inkább az agitátoré, semmint szeretnők. Mert elvégre Kossuth tán mégis valamivel több volt nekünk egyszerű lázitónál. Egyébként is sok a páthosz és vezérczikk ebben a szoborban és erénye inkább az épitészeti rész lendületessége. Ez az épitészeti rész terraszszerűen van tervezve, a térnek megfelelő kertészeti megoldással, melynek egyes

Szinte még szerencsésebb a harmadik, sőt a negyedik díjjal jutalmazott pályamű is. A *Holló-Istók*-féle terv főalakja például szembeszökően jobb s ha az obeliszken nem gubbasztana ott az a Merkur (vagy Őserő?), a legszebb hatású terv lehetett volna belőle. A mint hogy hatalmas masszáival, végtelen, szinte vad erejével, még igy kiforratlan állapotában is zseniális a negyedik díj nyerteseinek: Kolozsvári *Szeszák* Ferencznek és *Horváth* Gézának emlékműve. Fadruszi erő van ebben a tüzes kompoziczióban.

Szerencsétlen tévedés szülötte azonban egy különben igen tehetséges művészünknek, *Kallós*nak, «Modern görög stilű» emléke. Ez ugyan az épitészek izlésének az aberrácziója, de a szobrásznak is észre kellett volna vennie, hogy Kossuth derék magyarjai hogy kirinak a jón oszlopközök közül. Viszont úgy hiszszük, több méltánylást érdemelt volna a *Gárdos* Aladár, *Tátray* Lajos terve, mely plasztikai és épitészeti szépségekben egyaránt bővelkedik. Egy-

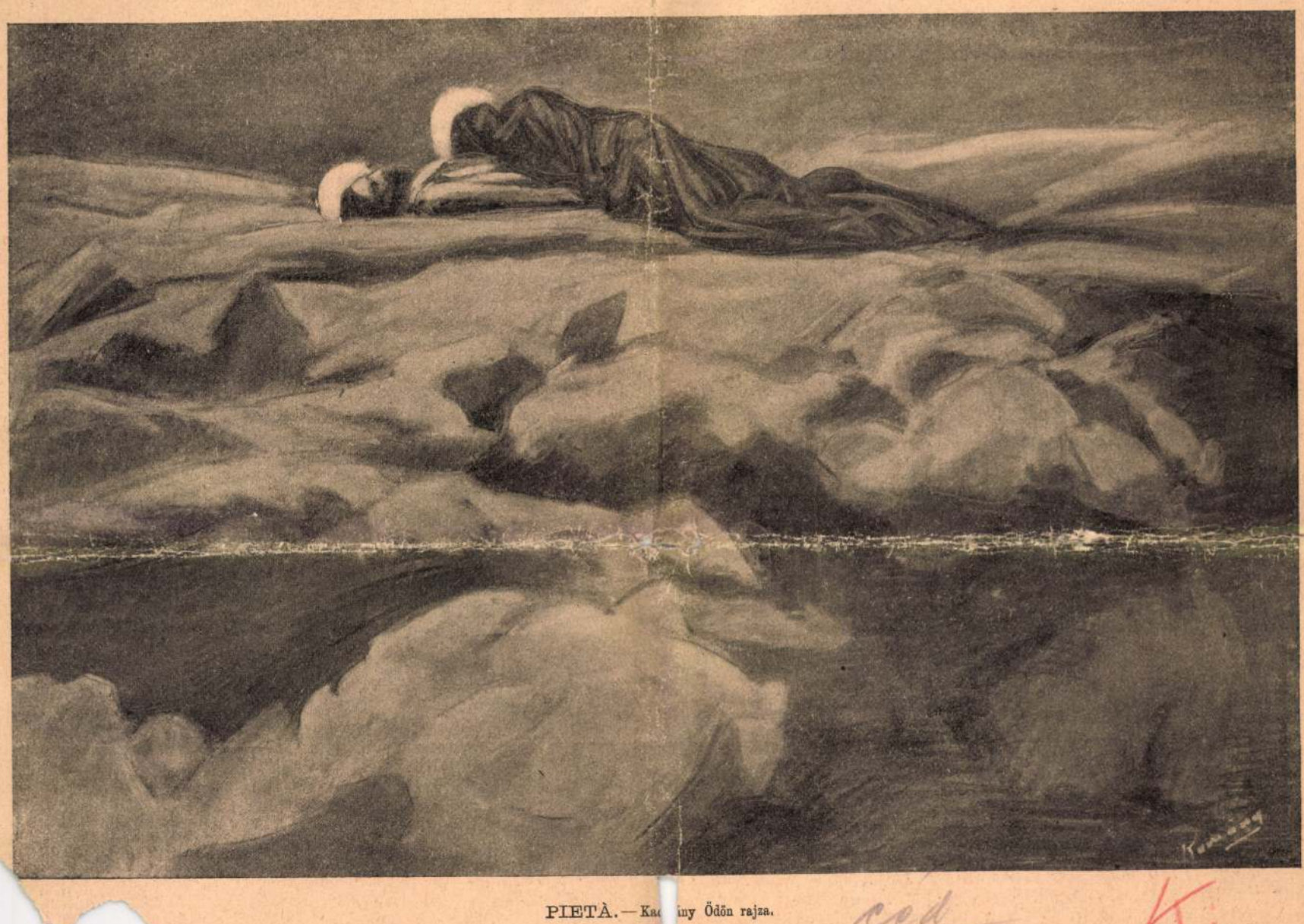

PIETÀ. — Ka[illegible]ny Ödön rajza.

küzdelmeinek és kőbe
ájó rezignácziónak,
küzdelmet három
ia.
lna az agitátor
n, azoknak lehet
a ellen, de azok
z igazságot, hogy

alkatrészei az architekt
nének összekötve. Lépc
dulva, az épitészeti vona
a közép felé emelkednek
met a főalak felé vezetik.
alak kissé banális, a
oldalt alkalmazott repü
szavának magas röptét

rával organikusan len-
ős alapépitményen in-
alak jobbról és balról
olyképen, hogy a sze-
Fájdalom, ez a fő-
mint szónokol. A két
lni készülő sasok —
s nagy erejét szimbo-
obak. A csoportozatok
l eredetieknek, a mint:
alatt: a magyar nép
a nemes, a polgár, a
tona egyesülnek, hogy
mi nekik drága, életü-
a hazáért, szabadság-
hátsó második cso-
nzet áldozatkészsége:
drágaságaikat hordják
felszabadulván a nem-
emzetrontó Ármányt»
» ... Igazán, ha ünne-
szinte a mauzoleumo-
gná meg a nézőt s ha
e belekomponálva a
ig értenők: mi lelke-
ályaterven?

szerűség, momumentalitás és bámulatos együttérzés árad ki ebből a munkából, bár karaktere — sajnos! — ép olyan nemzetietlen, mint a Kallós tervéé.

A többi pályaművön is fel-felcsillan itt-ott a tehetség nyoma, de a szorgalomnál és igyekezetnél többet bizony a legtöbbjénél alig méltányolhatunk.

EGY LELKIISMERETBELI KÉRDÉS.

Elbeszélés.

Irta *Paul Bourget*, francziából fordította *König György*.

Tizedmagammal vacsoráztam azon az estén egy családnál s tudtam, hogy találkoznom kell ott F ... tanárral, a ki nemcsak egyike Páris legnagyobb orvosainak, hanem alkalom adtán kitünő kifejező képességgel rendelkező elbeszélő is. A társalgás ebéd után a lelkiismeretbeli kérdésekre terelődvén, a híres orvos elmondott nekünk egy merőben szakbeli jelentőségű ilyen esetet, a mely azonnal oly különösnek tűnt fel előttem, hogy engedelmet kértem tőle arra, hogy novellában felhasznál-

DARÁNYI IGNÁCZ TÍZÉVI MINISZTERI JUBILEUMAKOR FOGADJA A TISZTELGŐKET A FÖLDMŰVELÉSI MINISZTERIUMBAN.

hassam. A mikor pedig belefogtam, azt találtam, hogy jobban teszem, ha egyszerűen visszaadom a tanár szavait a maguk valóságában. Ime tehát elbeszélése, úgy a hogy előadta. Számtalan magyarázatot lehet hozzáfűzni. Azon az estén, a melyről beszélek, az elbeszélő távozása után még két óráig együtt maradtunk és vitattuk, hogy vajjon igaza volt-e vagy sem abban a rendkívüli esetben, melyet nekünk elmondott. Hozzáteszem azonban azonnal, mert nem akarom eltitkolni a magam véleményét: én azok között voltam, a kik igazat adtak neki. Be kell azonban vallanom, hogy a probléma kérdéses és a vita eldöntetlen.

I.

— Hogy vajjon ismertem-e orvosi pályám alatt ily lelkiismereti tragédiát, a milyenről ön beszél? — felelé ő egyikünknek a hozzá intézett kérdésre: — egyetlen egyszer és pedig pályámnak csaknem legelején. Ez az eset azonban annyira komoly s annyira kivételes volt, hogy próbára tette és mindenkorra áthatotta orvosi gondolkozásomat. Ez alkalommal kellett magamévá tennem, és magamévá is tettem egy oly elhatározást, hogy azóta követem habozás nélkül mindig a lehető legszigorúbban azt az elismert és elfogadott szabályt, melyet így foglalhatok össze: az orvosra nézve a nagy feladat, mely minden egyebet megelőz: a beteg szolgálata. Az orvosnak csak erre szabad tekintettel lennie, mást még látnia sem szabad. Hogy a beteg gazdag-e vagy szegény, barát-e vagy ellenség, gazember-e vagy derék ember, hasznos életű-e vagy kártevő? Az orvosnak minderről tudnia mit sem szabad. Az ő szemében csak arról van szó, hogy egy élő gépezetet vizsgáljon, magyarázzon és ápoljon a rendelkezésére álló teljes értelemmel és erővel. Ez ennek a mesterségnek alfája és omegája. Elvben nem is lehet kétség erre a pontra nézve. A gyakorlatban azonban, önök maguk is megállapíthatják, az egyéni lelkiismeret könnyen ellenkezésbe kerülhet ezzel a hivatásbeli lelkiismerettel, a melyet épen most formuláztam. Jaj annak az orvosnak, a ki meghajlik azon kisértés előtt, hogy szerepét a páciens ágyánál magyarázgassa! Soha sem lesz meg többé az a belső nyugalma, a melyet én, a ki önökhöz szólok, megőriztem harminczhat esztendőn át folytatott orvosi gyakorlat alatt, azért, mert ezen kis lelki dráma óta, a melyet most akarok elmondani, soha sem irányította más a tetteimet, mint a betegséggel való harcz, bárki lett légyen is a beteg s egyáltalában nem törődtem a következményekkel.

Ez a történet oly időben játszódott le, melyet nem felejtettem volna el akkor sem, ha nem volna összekapcsolódva rám nézve ezzel a különös eseménynyel. 1867 junius közepén történt ugyanis, már pedig e hónap 23-án halt meg az a mester, kit legjobban csodáltam, legjobban szerettem mind között, az a bámulatos Trousseau, kinek gondolatai ma is jelen vannak [illegible]ég és feltalálhatók tudományunk minden[illegible]felfedezésében, ez a fényes elme és kitün[illegible]llem egy személyben, a ki gyengéd szivet i[illegible]dott mutatni azon tanítványaival szembe[illegible]u a kiket megszeretett! Én voltam egyik le[illegible]stolsó orvos az ő klinikáján. Tudta, hogy [illegible]nagyon szegény vagyok s egyik fő aggodalma [illegible]az volt, hogy hogyan szereztesse meg velem[illegible] a dolgozatom kinyomtatásához szükséges [illegible]pénzt. Ennek a junius hónapnak elején azt [illegible]izente nekem egyszer, hogy menjek be a [illegible]zobájába. Ekkor láttam utoljára. Arcza már[illegible]t a lesoványodott képet mutatta, melyet eg[illegible]erte oda kell m[illegible] Dieulafoy tanárnak, k[illegible] nak megkapó rajza [illegible] Nem ringatta magát [illegible] ségére nézve. Halála talpon állva akart n[illegible] szélek, képzeletem el[illegible] gel és büszkeséggel, [illegible] sel eltelt alak. Min[illegible] egészségére vonatko[illegible] «Juliusban nem les[illegible] Majd rögtön hosszú[illegible] elutasító mozdulato[illegible] feleletet: «Azért ké[illegible] el akarom küldeni [illegible] egyik vidéki birtok[illegible] het fel Párisba... [illegible] kiván, a ki jól me[illegible] gondoltam... Sőt a tiszteletdíjat is megállapítottam...» Megmondá nekem az összeget, mely akkoriban óriási volt előttem. E kitünő mester tehát még erről a részletről sem feledkezett meg! Majd, a nélkül, hogy megköszönhettem volna szivességét, belefogott a szóbanlevő beteg physiologiai történetének elmondásába, azzal a ritka tisztasággal, melyet csak nála tapasztaltam még s a melyről két kötetes műve nyujthat önöknek képzetet, ha ugyan érdeklődnek iránta annyira, hogy elolvassák. Egyik fejezet a betegségek speczificzitásáról szól! Mint Napoleon mondá, nagy csatáiról szólva, — érczből való ez a fejezet és nem fog elpusztulni soha. S mennyi más ilyen van még!... Egyik sem éreztette velem annyira az ő felsőbbségét, mint ez az utolsó beszé[illegible] getése, a melyen pedig, — mosolyogni [illegible] nak — nem volt egyébről szó, mint e[illegible] idegrendszer részéről fellépett [illegible]mplikál súlyosbitott vesebajról. Bocs[illegible] ezt a részletességet. De [illegible] tát akarok elmondan[illegible] pett fel, melyet Tr[illegible] szélyesnek itélt. U[illegible] adta nekem azon[illegible] zetes fordulattól[illegible] be, ha követi a[illegible] fogok, azt hisz[illegible] heti a beteget. [illegible]erte oda kell m[illegible]

Mert ha megmondanám a kegyelmes úrnak és ha a kegyelmes úr nem is szólna senkinek, nem lenne meg többé az a hitem, hogy a leány nem kiszámításból mutatkozott olyannak, a milyennek én láttam.

Erre aztán nem lehetett semmit se felelni, igaza volt Töviskesnek (de iszen okos, hideg eszű ember az), a gróf tehát nem is firtatta tovább, hanem azt mégse állhatta meg, hogy este lefekvés előtt el ne ujságolja a grófnőnek.

Az pedig épen annyi volt, mintha egy eleven hangyát eresztett volna el a nyoszolyájába, egész éjjel nem hagyta aludni, hánykódott ide-oda, találgatván, melyik komorna lehet (de hátha a franczia nevelőnő), reggel aztán az első dolga volt kimenni a konyhába, a hol a reggelit főzik s elmondani a személyzetnek nagy titokban:

— Vigyázzatok magatokra, mert a gazdag Töviskes menyasszonyt akar választani közületek a fiának.

Hanem úgy is volt az ezentul kiszolgálva, meggyámolitva a várban, mint egy középkori fejedelem. A komornák, frájjok, varrólányok csodálatos figyelemmel iregtek-forogtak körülötte, mint a karikák, a zöld galyakkal minden két órában kihajtották a legyeket a szobájából s ha leült a fenyvesben, zsámolylyal rohantak ketten is utána, hogy a lába alá tegyék — hát még a pipájára, hogy hordták szaporán kis lapáton az égő zsarátnokot. Ő kelme aztán nagy rangosan csak a csillámló ezüst kupakot csattantotta rá.

Délben feljött a várba a tiszttartó s a mint megpillantotta, hogy Töviskes ott fújja a füstkarikákat a fenyvesbeli padok egyikén, csodálkozva jegyezte meg a gróf előtt:

— Hát még mindég itt van az öreg?

— Itt ám, — felelte vidáman a gróf — de most már tudjuk, hogy miért van itt.

*

Pedig dehogy tudták. Az meg csak egy hét mulva fog kisülni s akkor sem itt, csak Bolonyón. Itt talán nem fogják azt megtudni sohasem.

Bolonyón ugyanis körülbelül egy hétre ezek után a sziráki Murczuk zsidó kereste Töviskes uramat valami fontos sürgős ügyben, de az még mindig nem jött haza

— Elment az uram, — panaszkodott Töviskesné asszonyom, a ki épen kenyeret dagasztott. — Jaj, hol van az most! Mert bizony beteg volt ő kelme, csak úgy volt, hogy minden szempillanatban megfulad a görcsös köhögésben, csoda, hogy ki nem szakadt a lelke; ehhez járult éjjelenként a nagy testi forrósága, úgy sütött annak a képe, lelkem Murczukom, mint a tüzes vasaló, a melle meg úgy járt, mint a legjobb fujtató a kovács-műhelyben. Épen itt volt az orvos a tekintetes úréknál, a kasznáréknál. Elmentem érte. Eljött, megvizsgálta s nyomban kimondta rá a szentencziát. Itt azt mondja nagy baj van, tüdőt kellene változtatni, de minthogy azt nem lehet, hát legalább levegőt változtasson; tüsténtelen-tüstént, egy órát se késve, üljön kocsira s kerül a mibe kerül, meg se álljon, csak vagy a tengernél, a merre a fecskék mennek, vagy a Tátrában, a hol fenyves madarak vannak, szóval valamely fenyves helyen legyen vagy három hétig, mert ha nem, hát el nem kerüli a tüdőgyuladást és a halált. Hát erre aztán megijedt az apjuk, befogott, elment s most már hat hete szórja valahol a tömérdek pénzt. Óh, ezek a doktorok! Hát van azoknak lelkük? Istenem, mi is lesz már a világból, mi is lesz? Még az ág is húzza az embert. Még a tüdőt is vasalni kell, nemcsak a kereket.

Paolo Veronese: *Krisztus a farizeus lakomáján.*

— És nem tudja kegyelmed, hová ment, mert írnék neki? — sopánkodott a sziráki zsidó.

— Nem tudom én, lelkem Murczukám, — felelte Töviskesné egyszerüen — mert semmit se szólt, mikor elment. Csak annyit tudok szegényről, hogy nyaral valahol.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY. (Vége.)

Irta RÁKOSI VIKTOR.

Jól bent voltak már a hegyek közt, mikor egyszerre csak a rengeteg elkezdett zúgni. Egy hirtelen jött szélroham vágtatott végig rajta. Utána pár pillanatig tartó csend következett. Azután a szélnek újabb rohama. Ez már fagyos volt és hópelyheket hozott. A szinész összeborzadt és aggódva nézett társára, a ki nem vett észre semmit az időváltozásból, hanem mélyen lehorgasztott fejjel haladt tovább a gyalogúton. Most egy tisztásra értek és látható volt, hogy az eget piszkos-szürke hófelhők borítják. A szinész figyelmeztette Szentlélekit, a ki megállt, körülnézett, a szeme villant egyet és így szólt:

— Jó helyre kerültünk. A gyilkos-szakadéknál vagyunk. Betérhetünk az öreg Vitányihoz.

Félrecsapott az útról s egy fertály óra múlva egy a hegyoldalhoz ragasztott szalmafödeles házikóhoz érkeztek. Ekkor már sűrűn hullott a hó és erősen sötétedni kezdett. A szélrohamok egyre gyakrabban jöttek és erősebbek lettek. A háztól le lehetett látni a szakadékba, melyen, nagy darab sziklákon megtörve, patak zúgott végig. Szentléleki levette süvegét, hosszú ősz haja csak úgy lobogott a szélvészben. És a szinész maga előtt látta Lear királyt a viharban, a mint megy hűséges Cordéliáját megkeresni.

A házikó egy szobából, egy rongyos istállóból és egy kamarából állott, mely tele volt favágó szerszámokkal. A szobában, az alacsony, lapos kemencze tetején, barátságos tűz égett. A tűz mellett egy öreg ember pipázgatott, a ki felkelt, levette süvegét és zsebretette pipáját, mikor az urakat meglátta.

— Megszorította az urakat a vihar? Tessék a tűz mellé telepedni.

— A leánya nincs itthon? — kérdezte Szentléleki.

— Csak a tehénért szaladt ki.

Ezzel az öreg otthagyta őket s a ház elé ment a leánya után nézni. A két ember a tűz mellé ült egy padra s pipára gyújtott. Szentléleki egy darabig a tűzbe bámult, azután lassú hangon megszólalt:

— A vihar megállított utunkban. És épen a Vitányi házánál állított meg. Tudod-e, ki ez az ember?

— Nem.

— Ez a Vitányi agyonütötte a vejét, hogy megszabadítsa tőle a leányát.

A szinész összerázkódott. Mint távoli mennydörgés hallatszott be kívülről az őserdő zúgása, a kéményben pedig a meszorult szél sikoltozott és lobogtatta a tüzet. A szinész azt hitte, hogy a gyilkos dühének tombolását és az áldozat jajgatását hallja.

— Hogy is volt csak? — suttogott maga elé Szentléleki. — Ez a vő egy kegyetlen gazember volt, a ki sokszor félholtra verte a szegény asszonyt. Az asszony egyszer hazaszökött az apjához. Az ura utána jött ide, vissza akarta vinni magához. Így történt a dolog. Én azt mondom neked, szinész, hogy az öreg Vitányinak igaza volt. Vannak isteni törvények és vannak emberi törvények. Az isteni törvények szerint Vitányinak volt igaza. Ő nem tett egyebet, mint megjavította a rosz emberi törvényt.

A szinész nem felelt rá semmit. Szentléleki folytatta:

— Fegyházba került, de csak rövid időre. Enyhe büntetést kapott, mert az emberek is érezték, hogy az ő részén van az igazság.

Elhallgatott. Vitányi is megjelent egy harmincz és negyven év közötti menyecskével, a ki kezet csókolt Szentlélekinek s aztán rögtön hozzálátott, hogy valami jó meleg levest főzzön az uraknak. Szikrai is átadta az asszonynak a tarisznyát és az elmaradhatatlan pálinkát, mondván, hogy azt is rakja a vacsora-asztalra. Szentléleki kinézett a viharba, s a vizsgálat eredményeként kijelentette, hogy itt kell tölteniök az éjszakát.

Vacsora után az asszony két zsupp szalmát hozott be, az egyik sarokban elhelyezte, s kérte Szikrait, hogy elégedjék meg ezzel az ágygyal. Szikrai megköszönte s mindjárt le is feküdt, mert nagyon el volt fáradva. Éjfélre járhatott az idő, mikor hirtelen fölébredt. Odakint a vihar még egyre zúgott és tombolt. Olyanféle zaj volt ez, mintha rémült embertömegek rohanná-

A KOSSUTH-SZOBOR JUTALMAZOTT PÁLYATERVE KOLOZSVÁRI SZESZÁK FERENCZTŐL.

nak keresztül hatalmas fahidakon. Ajtón, ablakon folytonos zörgés volt, mintha láthatatlan alakok bebocsátást sürgetnének. A tűz mellett ült Szentléleki és Vitányi. Az öreg paraszt odahajolt Szentlélekihez és így szólt:

— Hallja ezt, nagy jó uram? A megölt ember keresi rajtam az életet. Ilyenkor nem fekszem le és nem alszom. Mert arról az emberről álmodom. A szája le van csukva és mégis beszél, mert tele van véres sebekkel és minden sebe egy száj, mely kiabál rám . . .

Az öreg paraszt kérges két tenyerébe temette arczát. Szentléleki arczán rémület mutatkozott és verejtékes homlokát törülgette.

— Ettől engem nem szabadit meg se templom, se pálinka. Se imádság, se káromkodás. De nem bánom, ez légyen az én büntetésem. Viselem.

Elhallgatott és néhány fadarabot vetett a tűzre. Szentléleki fölkelt, az ágyhoz tántorgott és beledobta magát.

Hajnalhasadtakor elült a vihar. Szentléleki fölült ágyában és körültekintett. A kemencze kuczkójában a földön (csak egy ködmön volt a feje alá gyűrve) feküdt az öreg Vitányi és mélyen, nyugodtan aludt. Hadd aludjék, gondolta Szentléleki, és ő maga is visszadőlt az ágyba.

A tél kiadta utolsó mérgét s gyönyörű tavaszi napra virradt az erdő. A laza kései hó is rögtön olvadásnak indult, csak itt-ott tarkázták fehér foltjai a földet. Mikor Vitányi megmozdult és kinyitotta szemét, Szentléleki rögtön kiugrott az ágyból s rámordult a színészre. Hamarosan fölkészültek. Bucsút vettek az erdei embertől, kinek minden látogatója csak a saját lelkiismeretének rémalakja volt s folytatták zordon útjokat.

Napfényes, meleg időben köszöntöttek be Lucskon, Impérfalvi házához. A gazda nem volt otthon. Esztike ujjongva futott Szikrai karja közé s a vén színész meghatottan csókolgatta szőke fürtös fejecskéjét.

— Látod Esztikém ezt a bácsit? Ez a te nagyapád, a kit neked szeretned kell. Ugy-e eljösz velünk, kis leányom?

S ezzel elővette a czukrot és átadta Esztikének. A kis leány vigan tapsolt és ugrált Szikrai körül. Azután nagyapjához futott s megragadta a kezét. Szentléleki valami édes zsibbadtságot érzett a szive tájékán.

— Nagy jó uram, — szólt a színész, — ölbe veszem a kicsikét és induljunk.

Szentléleki szomorúan intett nemet.

— Nem, barátom. Nem lophatom el azt, a mi az enyém. Ezzel elismerném, hogy nincs jussom a gyerekhez. Ha jön Impérfalvi, csak küldd be a szobába.

És ezzel bement a házba. Alig tűnt el ott, nagy robajjal kicsapódott az utczára nyiló kis ajtó és belépett rajta Impérfalvi. Majdnem futva jött, melle zihálása mutatta, s durván rászólt Szikraira:

— Mit kerestek itt?

A színész szemében föllobbant az indulat, de hangja nyugodt volt, mikor felelt:

— Majd megmondja az, a ki odabent várja.

És Impérfalvi bement Szentléleki után a házba, de lépései most már lassúbbak voltak.

XV.

Impérfalvi kábultan kérdezte magától: hogy történhetett ez?

Egyszer csak az egeknek örökké szürke és borús, bús kárpitja kétfelé szakadt s egy fényes és meleg sugár esett alá Impérfalvinak Lucski házára: megjelent Szikrai, a vén színész, kezénél fogva bevezetett egy négy-öt évesnek látszó kis leányt, a kit mint Szentléleki Esztert mutatott be, Impérfalvi Eszter leányát.

Nagy nap volt ez az Impérfalvi-házban, a mely Lucskon korántsem volt oly nyomorúságos, mint Ér-Tarpán. A hálás falu böcsületesen eltartotta ezt a kiárendált urat, a ki bucsújáró helylyé tette Lucskot. Impérfalvi Miklós azért vedlett úr volt most is, mint régente, de a nyomor nem rítt úgy le róla, mint Ér-Tarpán. Járván emberek közé, külsejét se hanyagolta már úgy el. Minthogy jutott jóravaló belső cselédre és napszámosra, a kertje is szemrevalóbb volt. Akadt benne gyümölcs, meg virág is, nemcsak kukoricza, tök és napraforgó. Nyugodtan és megelégedetten élte volna itt le hátralevő napjait, ha ott nem lett volna életében az az óriási rejtély, leányának titokteljes eltűnése. Ezt nem tudta megérteni, megmagyarázni, kideríteni. Nem tudta elfelejteni a leányát, pedig különben közömbös és szeretettelen lélek lakott benne.

Az örömnek és a fájdalomnak egy csodálatos keveréke támadt benne, mikor beállított hozzá a markáns arczú idegen s hozta az unokáját, Eszter leányát. Ekkor tudta meg, hogy hova lett a leánya és hogy már meg is halt. S mikor a kis Eszti a gyermekek boldog elfogulatlanságával, megérkezése után pár perczczel elkezdett ide-oda szaladgálni, a vén Impérfalvi reszketeg tenyerét végighúzta homlokán, mert ezt a látványt szinte káprázatnak vélte: valami húsz év előtt szakasztott így futkosott a leánya, ugyanezzel az arany hajjal, ugyanezekkel a kék szemekkel. Lassan legyőzte zavarát, meglepetését, izgalmát, felölelte és csókjaival halmozta el kis unokáját. Azután bement a szobájába, letérdelt az ágya fölött függő feszület előtt s imádkozni akart. De csak sírni tudott. S ezek a könnyek bizonyára ép úgy megtalálták az utat Istenhez, mint a hogy az imádsága megtalálta volna.

Mikor Impérfalvi fölkelt a feszület elől, ki volt békülve a világgal, az Istennel és az emberekkel egyaránt. Valami nagy megnyugvás töltötte el egész belsejét, úgy fogta fel a dolgot, hogy a menybéli hatalmak végre is belátták, hogy mivel tartoznak neki és megfizették az adósságukat.

Szikrai a nagyapa örömét hallgatagon és komoran nézte végig. A hálás Impérfalvi marasztotta, hogy töltsön nála egy pár napot. De a színész visszautasította, mondván, hogy a városban nagyobb szükség van rá. Ekkor jutott eszébe Impérfalvinak valami, a mi iránt eddig nem érdeklődött.

— Csudálom, — mondá Impérfalvi Szikrainak, mikor este a vacsoránál ültek, — hogy a Szentléleki-fiú ideküldte Esztikét.

A színész komor vonásaira még sötétebb felhő ereszkedett.

— Egyáltalán nem küldte volna ide, de nagy beteg s kórházba készül. Tán már be is ment. Az pedig, hogy a gyerek idejöjjön és ne a másik nagyapjához, az anya kivánsága volt. Úgy látszik, az döntött, hogy uraságod jobb módban van, mint Szentléleki. Legalább ők úgy voltak értesülve.

Itt a színész körüljártatta tekintetét s olyan képet vágott, mintha azt akarta volna mondani, hogy ez az értesülés alighanem rosz volt, mert itt elég nyomorúságosan fest minden. Impérfalvi nem vette észre ezt a lenéző tekintetet, ő most az egész világot jónak, kedvesnek, ragyogónak látta. Azt akarta, hogy örömében a színész is részesüljön s ezért elkezdte itatni. A színész megivott mindent, a mit eléje tettek, de megdermedt lelke nem engedett. Kettős szomorúság fagyasztotta: a tüdővészes fiú réme s az, hogy az édes Esztikét itt kell hagynia ennek az utálatos, vén, idegen embernek a körmei közt. A bor hatalmas démona, mely az élet annyi keserűségén könnyen átsegítette, most gyönge ficzkónak tetszett. A mámor nem tudta megölni a bánatot. Szokása ellenére, egyre hallgatagabb és melankólikusabb lett. Impérfalvi hiába remélte, hogy majd a leányáról mesél, attól az időtől fogva, hogy eltűnt a szülői háztól. Végre is Impérfalvi megúnta a dolgot, megmutatta a színésznek, hogy hol fog hálni, ő maga pedig felhúzta csizmáját s Esztike ágyához lopódzott. Sokáig gyönyörködött a halkan pihegő kis angyal álmában. Azután lefeküdt s boldogan álmodozva töltötte az éjszakát.

Másnap reggel Szikrai elbucsúzott a kis leánytól. Korán el akart menni, de nem volt rá képes. Minduntalan térdére ültette Esztikét s szivére kötötte, hogy ne felejtse el Szikrai bácsit és jegyezze meg magának jól, hogy Szikrai bácsinál jobb barátja sohse volt és sohse lesz. Végre már szégyenleni kezdte elérzékenyülését és egy berámázott, fakó arczképet kotort elő zsebéből.

— Ezt neked adom, Esztikém, hogy el ne felejtsd az arczomat. Önt pedig arra kérem, Impérfalvi úr, hogy ha némi hálát érez irántam, a mért hazahoztam az unokáját, ezt az arczképet akaszsza majd a kis leány ágya fölé.

— Meglesz.

A színész aztán még egyszer megcsókolta Esztikét, a ki szintén elszontyolodott kissé,

HOLLÓ BARNABÁS ÉS ISTÓK JÁNOS PÁLYATERVE.

KALLÓS EDE, KOMOR MARCZELL ÉS JAKAB DEZSŐ PÁLYATERVE.

A KOSSUTH-SZOBOR PÁLYÁZAT JUTALMAZOTT PÁLYATERVEI.

…után kezet szorított Impérfalvival s gyors …ekkel elhagyta a házat.

…érfalvi azzal kezdte új életét, hogy leg… …a öltözködött s kis unokáját meg… …aluban. Először is elvitte a pap… …dicsekedjék vele, azután betért …hoz, a hol egy kis ágyat és egy …rendelt neki. Majd benézett a … a leánya Budapesten kita… …s csinos ruhákat rendelt … is eszébe jutott, hogy egy …djon, a ki ne csak szoba… …sa is legyen az unokájá… …ezdve az a félelem élt …yerek is itt fogja őt …l a kellő szeretettel. …ly váratlan, meg… …hogy az öreg em… …ól. Egyszerre … leányával … és szent …ájánál …lö…

…ig, míg el nem intézzük …gy az unokámért jöt… …m teremtette az Isten. …ltál és ezzel megölted …oldogság te melletted …Jó. De most rajtam …kozik az alkalom, ne … Egyszer elvetted tőlem …sodszor nem fogod el… …szerencsétlenné tetted …m talán boldog lett …oldog lettem volna. …az életét… Hall… …s elveszítettem.

hogy vendégek érkeztek hozzá. Impérfalvi megrettent. Maga se tudta, miért? Remegés és nagy gyöngeség fogta el. Úgy érezte, hogy rögtön elájul. Azután futva elindult háza felé. Miért? Sejtelme se volt róla. Hátranézett: nem kergette senki. De tán ő kerget valakit, a kit utól kell érnie? . . . Futott tovább. Belökte a kis kaput . . . a színész! . . . ez intett feléje, ő tovább rohant. Felszakította az ajtót, előtte állott Szentléleki Gáspár.

Mintha falnak futott volna, úgy visszapattant s az ajtó felé hátrált. Egy parancsoló hang durván rászólt:

— Megállj, Impérfalvi! Futsz előlem? Ebből látom, hogy rám ismertél.

Impérfalvi megállt, mintha leszögezték volna. A két farkas egymás szeme közé nézett.

— Nem jöttem ide ellenséges indulattal, — folytatta Szentléleki, — de le akarok számolni veled.

Impérfalvi türelmetlen mozdulatot lett.

— Ereszsz, — szólt az izgatottságtól reszkető hangon, — csak azért fogsz itt, hogy az a színész azalatt elszökjék az unokámmal.

És ezzel ismét egy lépést tett az ajtó felé. …Szentléleki odan…nt az ajtóhoz és neki…

Meghalt . . . Magam vagyok. Ez az egy virág nyilik nekem . . . ezt is le akarod tépni? . . . Nincs Isten az égben, ha ez lehetséges.

A vén ember, miközben ezeket a szaggatott mondatokat hol elsuttogta, hol elrikácsolta, egyre közelebb jött Impérfalvihoz. Impérfalvi pedig ez ijesztő arcz láttára, melyen vagy düh, vagy fájdalom czikázott végig, lassan hátrált. Végre megkapaszkodott az asztalban és így felelt:

— Nem úgy van, Szentléleki Gáspár. Te hazugságokkal áltatod magad. Ságody Márta engem választott, önként jött hozzám. Ez az egyik. A másik meg az, hogy a te fiad megszöktette az én leányomat s elvesztett leányom helyett most az Isten egy másikat küldött öreg napjaimra. Ez az igazság.

Szentléleki összehúzta a szemeit, arcza kegyetlen kifejezést öltött. Tompa hangon így szólt:

— Annál roszabb rád nézve, Impérfalvi, ha így gondolkozol. Mert tudd meg, hogy élet vagy halál, de én ma azt a kis leányt elviszem magammal.

Oly szilaj elszántság volt e hangban, hogy Impérfalvi megrázkódott. Szentléleki durva energiája mellett majdnem könyörgésként hangzott, mikor így szólt:

— Nem, Szentléleki . . . azt nem fogod tenni . . . azt nem teheted . . .

Szentléleki fagyosan végignézett rajta, vállat vont s kifelé indult. A mint hipnotizáló tekintetét elfordította Impérfalviról, ez mintha egyszerre erőre kapott volna. Vad káromkodással Szentlélekire ugrott s a mutatóújján levő, aczélból készült, nehéz pecsétnyomó-gyűrűvel halántékon sujtotta.

Szentléleki megtántorodott, a vér elöntötte arczát. A következő másodperczben fölegyenesedett, lekapta válláról a puskát s rálőtt Impérfalvi Miklósra.

HORVAY JÁNOS KIVITELRE ELFOGADOTT PÁLYATERVE.

Impérfalvi Miklós megingott, egy darabig kapkodott a levegőben, mintha valamibe meg akarna kapaszkodni, azután lezuhant. Néhányat vonaglott, hörgött s meghalt.

XVI.

A megújhodó tavasz szinte a feltámadás hozsannájával töltötte be a völgyet. A felhőtlen égről csak úgy szakadt alá a fény és a melegség. Az új életre kapott földből viszont tódult fölfelé a virágillat, a madárdal s a sütkérező emberi lelkekből kitörő hálasóhaj, elfojtott vágy, ébredő remény . . . Mindez a sugaras légben egy diadalmi himnuszszá olvadt össze . . .

És a színész fázott. És a színésznek a fogai vaczogtak.

— Gyere Esztikém, majd bujócskát játszunk a bokrok közt.

A kis leány összeverte apró tenyereit.

— Jaj de jó lesz, Szikrai bácsi.

Messzebb mentek egy kicsit a háztól. A bokrok tövében ibolya és gyöngyvirág ütögette fejét. A virágok láttára a kis leány megállt.

— Tudja mit, Szikrai bácsi? Előbb leszedem a virágaimat, hogy itt ne maradjanak.

Azzal hozzálátott a virágtépéshez. Csakhamar egész csomó volt a kezében. Szikrai meg leült egy bokor alá s tekintetét a házra szegezte. Mikor onnan tompa dördülést hallott, fölugrott. Csakhamar kilépett Szentléleki véresen, kezében a puskával.

— Fogd a kis leányt, gyerünk! — szólt rekedt hangon.

A színész fölkapta Esztikét s gyorsan, meglapulva, szinte lábujjhegyen, mintha rablott kincscsel menekülnének, a kapu felé indultak. Itt megszólalt a kis leány csengő hangja:

— Hát a másik nagyapától nem bucsúzunk el?

A két férfi, mint két rajtakapott gonosztevő, megrettenve összepillantott. Szentléleki elfordította a fejét.

— Most nem lehet, Esztikém, — hebegett a színész.

— Akkor nagyapa vigye be neki ezt a virágot.

Szentléleki elfehéredett arczczal tekintett a

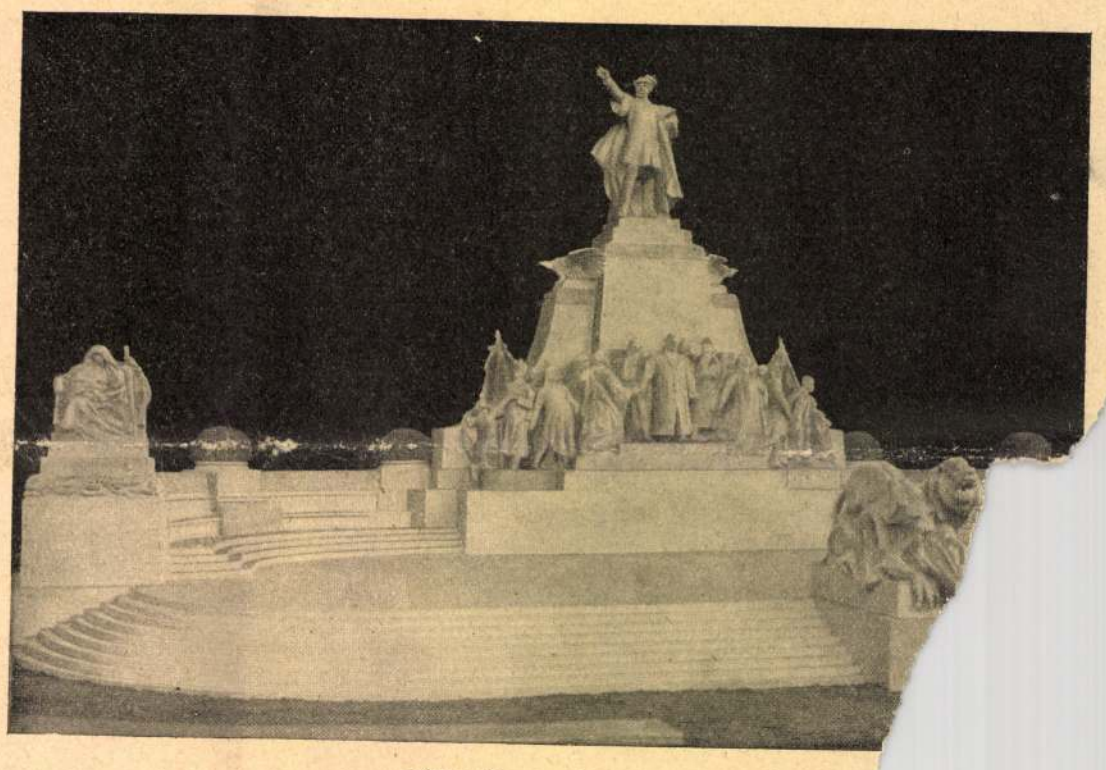

RÓNA JÓZSEF PÁLYATERVE.

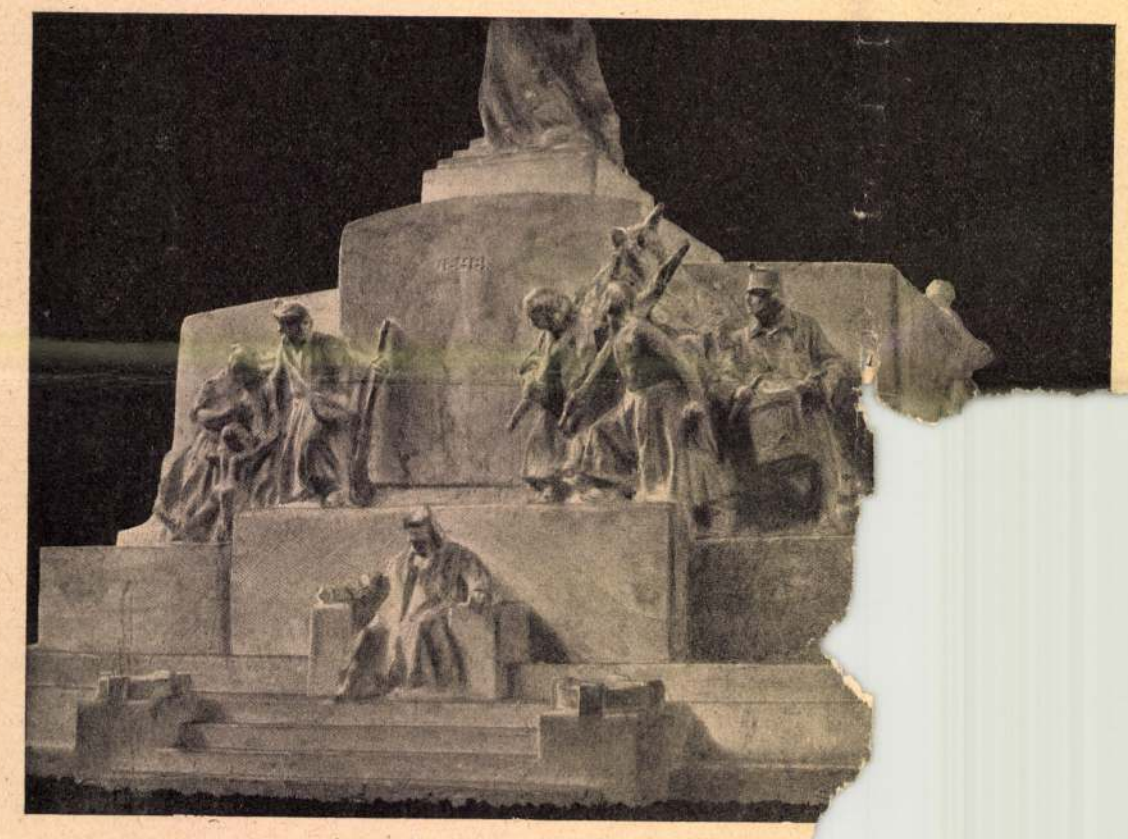

HORVAY JÁNOS PÁLYATERVÉNEK ALSÓ RÉSZE HÁTULR

A KOSSUTH-SZOBOR PÁLYÁZAT JUTALMAZC

a kis leányra. A
tott keze láthatólag
kezeiben érezte, le
kel megindult
feküdt. (A h
halottat:
virág.)
S
m

ben. Kiállítása alkalmából a Miskolcon megjelenő Reggeli Hirlap ezekkel a szavakkal emlékezik meg róla: „Itt él közöttünk ez a művész, aki 10 esztendővel ezelőtt hittel és meggyőződéssel indult el karrierjén és minden munkásságát annak szentelte, hogy Miskolcon erőteljes, uj művészi irányt és a művészetnek egy művésziskola keretében komoly talajt biztosítson. Számtalan nehézséggel kellett megküzdenie, amely nehézségeknek legnagyobb része főképpen a közönség közönyében találta magyarázatát és hogy ma a művészetről Miskolcon komolyan lehet beszélni, és hogy az ország többi híres művésztelepe: Szolnok, Kecskemét stb. mellett Miskolc művészete a legelső vonalba nyomult előre, abban Meilinger Dezsőnek oroszlánrésze volt". Meilinger Dezsőt jubiláris kiállításán nagy szeretettel és lelkesedéssel üdvözölte Miskolc város közönsége és a kiállításnak nemcsak erkölcsi sikere volt nagy, de szép anyagi eredménnyel is indult meg. A kiállítás január 11-én nyilt meg és február 3-án zárul.

*

EÖLVEDI GACHAL JÓZSEF: CIGÁNYFIÚ
A Műcsarnok Téli Tárlatáról

A szezon egyik érdekes eseménye *Hubay* Andor kiállítása a városháza nagytermében. Hubay Andort meleg kapcsolat fűzi Miskolchoz, (édesatyja Hubay Jenő nevét viseli a miskolci zeneiskola) s így elhatározta, hogy Róma, Milanó, Budapest, Stokholm, Nürnberg, Köln stb. és legujabban Varsóban rendezett kiállítása után Miskolcon is bemutatkozik szép gyüjteményével. Bár nem nagy kollekcióval érkezett, mégis képeinek qualitása s az azokból kiáradó meleg művészetszeretet egyszerre meghódították Miskolc műszerető közönségét, mely nemcsak azonnali vásárlásaival adta tanujelét rokonszenvének, hanem a megnyitáson jelenlévő szimpatikus fiatal művészt személy szerint is melegen ünnepelte. Kiállításának sikere ezáltal is bensőségesebbé vált.

Figurális képe a „Chaconne" egy, a zene művészetében elmerült kedves kis társaságot ábrázol hatalmas, megértő közvetlenséggel. Tájképei is mind a témájáért rajongó, természetszerető, melegszívű embert sugározzák vissza; az Országházát ábrázoló műve egy téli szimfónia a legegyszerűbb előadásban.

Kiállításával kapcsolatban került bemutatásra néhány kiváló magyar mester néhány műve is, kiknek méltatásával csak ismétlésekbe bocsátkoznánk. Elég, ha nevüket feljegyezzük: ~~Csók~~ István, ~~Fényes~~ Adolf, *Glatz* Oszkár, *Iványi-Grünwald*, *Kernstok* Károly, *Koszta* József. *Bartus Ödön.*

A SZEKSZÁRDI MŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA

Szentandrássy Szévald Oszkár, Tolnavármegye alispánja nyitotta meg az ősi vármegyeház közgyülési termeiben a város előkelő közönsége előtt a szekszárdi művészek kiállítását. Hatalmas anyagot hoztak össze ebből az alkalomból a helyi művészek, mely pesti vonatkozásban is megállta volna a helyét, hisz nehányuk állandó kiállítója a főváros tárlatainak.

Első helyen kell megemlíteni *Szabó* Dezsőt, a Műcsarnok kiállításairól jól ismert diszkrét hangú festőt. Festői meglátásokban gazdag, hangulatos tájképei, brilliáns arcképei a kiállítás legjobb alkotásai. H. *Mattioni* Eszter első izben mutatkozott be szülővárosában szinekben gazdag, újabb irányú művészetével. Id. *Wagner* Andor az őszi színek poétája, a párás ködös reggelek hangulatos festője. A kiállítás aquarellistája *Wallacher* László, aki szinesen, üdén adja vissza a természet festői szépségeit s mutatta be nyári olaszországi munkássága eredményét. *Miktósi* M. Ödön főleg portraitjaival kelt feltünést, mig ~~Kerene~~ Lajos párisi tanulmányait s tájképeit mutatja be a látogató közönségnek. V. ~~Darilla~~ Mária és a többiek képeiről is csak elismeréssel nyilatkozhatunk. A kiállítás szobrásza *Wigand* Ede, aki a lelki életet hüen visszaadó Babits Mihályról készült portraitjával ért el nagy hatást.

— *l. l.* —

ISTÓK JÁNOS: GYERMEKFEJ
A Műcsarnok Téli Tárlatáról

WALLACHER LÁSZLÓ: HALÁSZBÁRKÁK

N. FODOR OLGA: AKTKOMPOZICIÓ

RÉTI ZSUZSKA: VIRÁGOK

KLAMMER MARISKA: EGYETEMI TEMPLOM

A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATÁRÓL

Istók János

A Göcseji Napok alkalmából zalalgerszegi jelvényt tervezett.

Zalai Hírlap 1967. jul. 23.

Istók János
szobrász

M.D.K

1902-ben szoborpályázaton
Széchenyi Ferencnek a Nemzeti
Múzeum megállapítójának
élektragyságú alatyát mutatta
be.

Tolgyesi János: Istók Jánosnál, látogatóban.
Művészet, 1967. augusztus – 28 kap.

Istók János
szobrási

M.D.K.

Gróf Széchenyi Ferenc szobra a Muzeum kertben van felállítva, a sümegi nevelő Rannasetter Vince emlékműve, Csanyi László 48-as hormány-biztos zalaegerszegi emlékműve az ő neveket fűződik.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, Sokogatóban, Művészet, 1967. augusztus - 28 lap.

Istók János (1873-)

Magyar paraszt.
Szobor.Bronz.Sign.

Bokszoló.
Szobor.Bronz.Sign.921.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

M.D.Y.

Istók János
szobrász

Hadi emlékeket, tölbnyíre hatoma-
figurákat készített Cinkota, Gyorna,
Kőrösfalva, Moson, Nagydorog,
Rákosfalva stb. városok számára.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, látogatóban
Művészet, 1967. augusztus - 28 lap.

Szabadalmak, védjegyek, minta-oltalmak minden államban
GUSZTÁV BÉLA
:: okl. gépészmérnök :: hites szabadalmi ügyvivő
Budapest, VII., Erzsébet-körut 13. sz.
TELEFON 172—74.

TOST és MOLNÁR BUDAPEST,
mű- és tájkertészek VII., István-út 50. sz.
Elvállalnak: Kertek, parkok tervezését, alakitását, rendezését és fenntartását, alkalmi és állandó növénydiszitést, balkonok kiültetését stb. stb.
Telefon 88—75. sz.

Batcheller Birney Clark mérnök Philadelphiában

„Ujitások pneumatikus csöposta-berendezéseken"

cimü 17012. számu, 1899. julius 20-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Browning John Mózes ogdeni lakos a 26225. számu

„Visszalökéssel müködtetett fegyver helytálló csővel és el nem reteszelt závárzattal"

cimü magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja, vagy gyártási engedélyeket ad.

Bővebb felvilágositással szolgál **Kalmár J. mérnök** szabadalmi ügyvivő, Budapesten, VII., Rákóci-ut 44.

KOSTYÁL JÓZSEF
magyar villamos műszaki vállalata
BUDAPEST, II., Zsigmond-utca 11. sz. vagy Báró Liptay-utca 12. sz
Közvetlen a Margithid-főnél. Telefon 16—96.

Elvállal: Villamos világitás és erőátviteli berendezések szerelését. Csillárok és lámpák átalakitását. Villamos csengő, telefon és jelző készülékek szerelését Villámhárítók, tűz, viz, biztonsági és ellenőrzési készülékek berendezését. Házak és lakások évi jókarbantartását.

Raktáron tartom az összes szerelési anyagokat, üveg-függőket gyöngy-rojtokat és a 70% árammegtakaritásu Dr. Just-féle Wolfram-lámpákat.

Váltakozó-áramot egyenárammá átalakitó készülékeket készitek

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1909. október hó 4-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

79873. Lyka Sándor nev. Rainer Károly (VIII., Csepreghy-utca 1.) az I., Fehérvári-ut 54. sz. a. négy em. ház.

82539. Ziegler Géza (VII., Thököly ut 21.) az I., Krisztina-körut 1944. hrsz. a. 4 em. ház.

81912. Nagy Jolán (IV., Gizella tér 2.) az I., Csap-utca 1368/1. hrsz. a. 3 em. ház, ép. Zobel F. Ernő.

81112. Dr. Navratil Imréné nev. Kommer József (VIII., Fhg Sándor-utca 6.) az I., Budakeszi-ut 7632. hrsz. a. emeletes ház.

81111. Szél Árpád (V., Lipót-körut 22.) az I., Napos-ut 8696, hrsz. a. emeletes ház, ép. Tamás József.

80498. Goldzieher Géza nev. Révész és Kollár (V., Zrinyi-utca 12.) az I., Normafa-ut 9054. hrsz. a. nyaraló.

83370. Krantz József (I., Döbrentei-utca 8.) az I., Ag-utca 1293/2. hrsz. a. családi ház, ép. Schömer Ferenc.

81081. Suppán Jánosné (III., Megyfa-utca 68.) a III., Emese-utca 34. sz. a. földsz. ház, ép. Nagy Károly

80325. Kiebling Béla (X., Gergely-utca 8.) ugyanott földsz. haz, ép. Sorg Antal.

80326. Dugonits Józefa (X., Gergely-utca 8.) a X., Óhegy 8073/6. hrsz. a. földsz. ház, ép. Sorg Antal.

83855. Kopeczek György (V, Nádor-utca 24.) a VI., Hajós-utca 3717. hrsz. a. 3 em. ház.

83828. Wiith Antal (II., Toldy Ferenc-utca 40.) a II., Debrői-ut 3. sz. a. em. ház, ép. Schannen Ernő — épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak;

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

83682. Balás Farkas (II., Albrecht-ut 8.) az I., Lánchid-utca 6. sz. a.

81342. Özv. Gemeiner Istvánné (VIII., Baross-utca 102.) a VIII., Szigetvári-utca 18. sz. a.

82245. Möller István (I., Attila-utca 10.) a VI., Andrássy-ut 68. sz. a.

84231. Özv. Hochmann Henrikné (VII., Gizella-ut 26.) ugyanott.

83043. Bayer János (VII., Erzsébet királyné-ut 86.) ugyanott.

81761. Dr. Benedikt Márkus (I., Szarvas-ut 18.) ugyanott.

83069. Breitner Imre (I., Gyöngyvirág u. 14.) ugyanotti házra vonatkozó módositott tervei jóváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

79974. Ifj. Orbán Gábor a VII., Erzsébet-királyné-ut 121. sz. a.

77981. Stromayer és Molnár a VII., Hajtsár-ut 2362. hrsz. a.

79960. Budapesti általános vill. r.-t. a VII., Kazinczy-utca 21. sz. a.

80712. Möller István a VI, Andrássy-ut 68. sz. a.

77988. Hopfengärtner Miksa a VI., Lehel-u. 10. sz. a.

80693. Fábián László az I., Kelenföld 3905. hrsz. a.

81844. Liebmann Ármin a II., Törökvész dülő 5648. hrsz. a.

81926. Stachmann Alajos a III., Lajos-utca 50. sz. a.

76039. Házlinger Miksáné a VIII., Gólya-u. 7009. hrsz. a.

79189. Maier Benő a X., Szigligeti-utca 2159. hrsz. a.

81103. Illits József az I., Sasad 12337. hrsz. a.

82741. Pásztor Béla az I., Névtelen-utca 13564. hrsz. a.

82744. Kauser János a X., Maláta-utca 8399. hrsz. a.

83383. Nagy József az I., Aranykacsa-utca 8. sz. a

82257. Stemmer Jánosné a III., Calvin-utca 231. hrsz. a.

80483. Katona István a VIII., Örömvölgy-u. 7230. hrsz. a.

80766. Szekeres Ármin a X, Ujhegyi-ut 7802. hrsz. a.

79310. Lepter János a VIII., Szilágyi-utca 5811. hrsz. a.

81089. Balogh Lajos a VI., Andrássy-ut 47. sz. a.

79289. Becher Rudolf az V., Váci ut 1428. hrsz. a. házra vonatkozó épitési tervei;

d) **gépekre és felvonókra:**

81770. Világosság könyvnyomda r. t. (VIII., Conti-utca 4.)

81074. M. kir. állatorvosi főiskola (VII., Rottenbiller-utca 4252. hrsz.)

81075. Klekner Mihály (VIII., Üllői-ut 5516 hrsz.)

84230. Schwalb Adolf fia Vilmos (VII., Murányi-utca 2.)

75633. Dr. Verebély Leó (V., Csáky-utca 1227/2. hrsz.)

77990, Láng György III., Szentendrei ut 8189. hrsz.)

e) **elutasittattak:**

80672. Schnitzer Vilmos a VIII., Népszinház-utca 5635. hrsz. a.

80765. Lisznyay Tihamér a III., Lőpormalom dülő 7945. hrsz. a.

82542. Özv. Farkas Mórné a VII, Bálint-utca 2830/5. hrsz. a.

79538. Pajor testvérek az V., Váci-körut 78. sz. a.

80768. Gróf Széchényi László a VI., Andrássy-ut 3041. hrsz. a. házra vonatkozó tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

Tervpályázat a kispesti munkásházak berendezésére. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat pályázatot hirdet a kispesti munkásházak berendezési terveinek elkészitésére. 1. Terveztessék meg a kispesti állami munkásházak lakásai közül kiválasztott lakástipus számára, amely lakókonyhából, egy szobából és mellékhelyiségekből áll, az adott alaprajzi meg-

:: Tanczer József Budapest, V., Alkotmány-utca 27. szám. ::

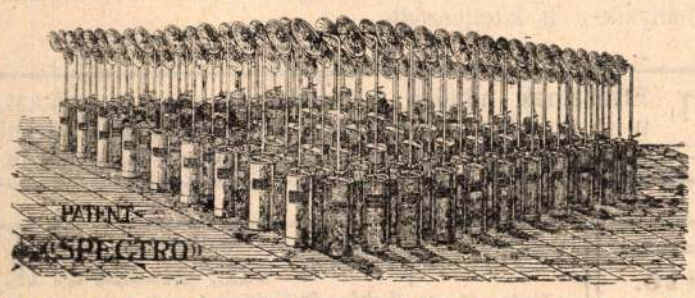

Spectro-világitás telefon 28—32. Bizonylat: egyike a számos utánrendeléseknek, melyek bizonyságot tesznek arról, hogy az első eredeti acetylen „Spectro"

viharfáklyák

:: :: a legjobb hordozható világitást szolgáltatják! :: ::

Utánzatok visszautasitandók! Legjobb épitési világitás!

Kérjen eredeti szab. „Spectro"-t.

Szentlőrinci parketgyár r.-t.
keményfa hajópadlói a legolcsóbbak és legcélszerübbek.
Telefon 79—43. **Budapest, V., Fürdő-utca 1. sz.** Telefon 79—43.

oldás figyelembevételével a lakás belső kiképzése, butorzata, felszerelési tárgyai közül függöny, teritők, lámpás, kép- és tükörkeretek, a kályha és a falfestés, 2. Terveztessék meg a kispesti állami munkásházak lakásai közül kiválasztott lakástipus számára, amely konyhából, két lakószobából és mellékhelyiségekből áll, az adott alaprajzi megoldás figyelembevételével, a lakás belső kiképzése, butorzata, felszerelési tárgyai közül függöny, szőnyeg, lámpás, kép- és tükör keret, hályha és a falfestés. A tervezésnél szem előtt tartandó, hogy a berendezésnek megfelelőnek, célszerünek és lehetőleg olcsónak kell lennie. A tervezőnek a lakás teljes berendezését kell megoldania. Feltétlenül szükségesek a tervezett berendezés 1:10 arányu vetületi (ortogonális) szines rajzai (alaprajz, homlokrajz) ezenkivül perspektivikus képeket is lehet beadni. Pályadijakul a Társulat mindegyik pályázaton külön-külön a következő összegeket tüzte ki: I. dij 500—500 k. II. dij 300—300 k. Pályázati határidő december 7-ik napja. A pályaművekhez jeligés levél csatolandó. A közelebbi adatok az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnál megtudhatók.

A Rákoczi emlekmü tervpalyázatán 22 pályamü érkezett be a következő művészektől: 1. Istók János szobrász, Gerster Kálmán épitész. 2. Margó Ede szobrász, Dudits Andor festő, Lux Kálmán épitész. 3. Markup Béla szobrász. 4. Csikász Imre szobrász, Novák Sándor festő. 5. Homonnay Jenő szobrász, Wannenmacher F. épitész 6. Zala György szobrász, Foerk Ernő épitész. 7. Tóth István szobrász, Révész Imre festő, Kotál Henrik épitész. 8. Apáti Abt Sándor szobrász. 9. Radnai Béla és Pongrácz Szilárd szobrászok, Gondos Imre épitész. 10. Füredi Richárd szobrász, Kőrösfői Aladár festő, Lechner Jenő épitész. 11. Sárkány István épitész. 12. Lukácsy Lajos szobrász. 13. Tóth Zoltán szobrász. 14. Merkly Ferenc szobrász. 15. Sztehlo Ottó épitész. 16 Mikola Ferenc szobrász. 17. Róna József szobrász. 18. Beck Ö. Fülöp szobrász, Hickisch Rezső épitész. 19. Ströbl Alajos szobrász, Bobula János épitész. 20 Füredi Richárd szobrász, Kőrösfői Aladár festő. 21. Betlen Gyula szobrász. 22. Harmatha József Berlin. A Magyar Képzőmüvészek Egyesülete szombaton tartotta ülését Róna József szobrász-müvész elnöklésével. Az ülés tárgyát a pályabirósághoz kiküldendő két tagnak a megválasztása képezte. A gyülés a tisztséget egyhangulag Szamovolszky Ödön és Gách István szobrászmüvészekre ruházta. Az ujonan megválasztott pályabirákkal most már teljes a jury, amelyet báró Forster Gyula, az emlékbizottság elnöke, a legközelebbi napokban már össze is fog hivni, hogy a pályamüveket megszemlélje. A mintákat a városligeti Iparcsarnokban állitották fel.

A marosvásárhelyi vármegyei székház tervpályázatán az első dijat Komor Marcell és Jakab Dezső, a második dijat Wiegand és Koós, a harmadik dijat Melha Tibor épitészek terveinek itélték oda.

Lejáró tervpályázatok.

Okt. 15. Somogycsurgó nagyközség előljárósága: községház tervezés. Dij: 500 k (35)
Nov. 1. Budapesti aut. orth. izr. hitközség: templom, iskola és községház tervezés. Dijak: I. 1800 k., II. 900 k., III. 500 k. Megvételi dij 200 k. (26.)
" 1. M. kir. állami számvevőszék: számvevőszéki épület tervezése. Kiviteli költség 800.000 k. Dijak: I. 2500 k, II. 2000 k, III. 1500 k. megvételi dij á 600 k. (30.)
" 30. A M. É. Sz. 1909. évi kispályázata: vasuti őrház teljes berendezéssel.
Dec. 15. M. kir. igazságügyminister: a pestvidéki törvénykezési épület és fogház tervpályázata. Kiviteli költség 1,600.000 k. Dijak: I. 4500 k, II. 3000 k, III 2000 k. (32)
" 20 Az Erzsébet emlék végrehajtó bizottsága: Erzsébet emlékmű elhelyezésének tervpályázata. Dijak: I. 6000 kor., II. 5000 kor., III. 4000 kor, Megvételi dij 5000 kor. (18.)
1910. Jan. 3. A Magyar Mérnök és Épitész Egylet 1909—1910. évi nagypályázata: világvárosi áruház tervezése. Dij: az egyesületi aranyérem és 1200 k.
" Febr. 1. Szeged város tanácsa: zeneiskola tervezés. Kiviteli költség 300.000 k. Dijak: I. 1500 k, II. 1000 k, III. 500 k. Megvételi dij 400 k. (37. sz.)
" Ápr. 30. Magyar Épitőművészek Szövetsége nagypályázata: Szinház tervezés Kiviteli költség 300.000 korona. Dijak: I. aranyérem és 1000 kor. tanulmányi dij, II. bronzérem.
" Jul. 1. Csányi László szoborbizottság Zalaegerszegen: szobortervezés. Kiviteli költség 30—50.000 k. Dijak: I. a kivitellel megbizás. II. 500 k. III. 250 k. (1.)

* A zárjelben foglalt számok azon lapszámainkat jelzik, melyekben az illető tervpályázatok közzététettek.

Pályázatok állásokra.

Városi mérnöki állás. Szatmár-Németi szab. kir. város tanácsa a városi törvényhatóságnál most szervezett, évi 3000 k törzsfizetéssel, 600 k lakbérrel javadalmazott, nyugdijjogosultsággal egybekötött mérnöki állásra pályázatot hirdet. Az állás elnyeréséhez az előirt minősitésen kivül legalább 4 évi műszaki gyakorlat igazolása kivántatik. A szabályszerüen fölszerelt pályázati kérelmek Szatmár-Németi szab. kir. város törvényhatósági bizottságához cimezve október 26-ig a városi tanácshoz nyujtandók be.

Műszaki rajzolói állások. Temesvár sz. kir. város tanácsa pályázatot hirdet a mérnöki hivatalnál betöltendő részletrajzok készitésében jártas épitészi rajzolói állásra 200 k havi napidij átalány és 600 k évi lakbér javadalmazással, továbbá több rajzolói állásra mérnöki munkákhoz 150—200 k havi napidij átalány javadalmazással. Felhivatnak pályázók, hogy eddigi müködésüket igazoló bizonyitványokkal felszerelt folyamodványaikat a városi mérnöki hivatalhoz cimezve október 25-ig adják be. (L. a hirdetések között.)

Városi mérnöki állás. Turkeve r. t. városnál lemondás folytán megüresedett városi mérnöki állásra pályázat hirdettetik. Az állás javadalmazása évi 1600 k fizetésből és a magánmunkálatok után szedhető dijakból áll. A város képviselőtestülete a város szabályozási térképének elkészitésére 8000 koronát szavazott meg, mely összeg 4 egymásután következő évben 1910. január 1-től kezdődőleg 2000 k részletekben fog kifizettetni. Felhivatnak pályázni kivánók, hogy elméleti képzettségüket s esetleg eddig eltöltött szolgálatukat igazoló okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényüket Turkeve város polgármesterénél október 30-ig nyujtsák be.

Mérnöki állás. A körös-tisza-marosi ármentesitő és belvizszabályozó társulatnál üresedésben levő s évi 2400 k törzsfizetéssel, 400 k lakbérrel, 600 k utiátalánynyal, a törzsfizetés 50%-áig emelkedhető s a nyugdijigénybe is beszámitható ötödéves korpótlékkal rendszeresitett társulati mérnöki állásra pályázat hirdettetik. Pályázni kivánók családi állapotukat és életkorukat feltüntető anyakönyvi kivonattal, mérnöki oklevéllel és esetleg egyéb tanulmányaikat igazoló bizonyitványaikkal, továbbá gyakorlati képzettségüket és eddigi alkalmaztatásukat tanusitó okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényeiket október 10-ik napjáig a társulati főigazgatóságnál Szentesen adják be. Megjegyeztetik, hogy a megválasztandó társulati mérnök 10 évi szolgálat után nyugdijigényre jogosult.

Mérnöki munkálatok.

Felmérési munka. Temesmegyei Károlyfalva község képviselőtestülete elhatározta, hogy a községi földek és dülőutak felméressenek és eredeti állapotukba visszahelyezve kijelöltessenek, ennélfogva felhivatnak vállalkozni kivánók, hogy ajánlataikat nevezett község előljáróságánál október 30-áig benyujtsák. Bővebb felvilágositások ugyanott nyerhetők.

Gyergyószentmiklós belsőségének felvétele. Gyergyószentmiklós város belterületének háromszögelésénél, részletes felvételénél, szintezésénél és térképezésénél teljesitendő mérnöki munkálatokra a következő mérnökök pályáztak: Breuer József (Budapest) 39,200 k, külön egységárakkal a pontjelölésekre, Guóth Béla és Blum Dezső 28,000 k, a pontjelölésekre külön egységárakkal, Szesztay László (Budapest) 38,000 k, Berger Mór (Budapest) 42,000 k, azonkivül egységárakkal a pont jelölésekre, Váradi Jenő (Budapest) 48,400 k, Hevesi Adolf (Szeged) 84,900 k-val. Az ajánlatokat átszámitás és véleményezés végett kiadták a v. mérnöki hivatalnak.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister a körös—belovár—verőce—barcsi h. é. vasut r.-t.-nak a vasutvonala Belovár állomásától, Paoljani, Severin, Raca, Doljanovac, Pisanica, Grdjevac, Paolovac, Zdenci veliki, Hercegovac, Tomasica, Garesnica, Kanizka-Iva és Vukovje községek érintésével a lonjavölgyi vasut Banovajaruga állomásáig vezetendő szabv. nyomt. gőzüzemü h. é. vasut vonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Schwarcz Adolf bányavállalkozó esztergomi lakosnak a máv Homoród—Kőhalom állomásából kiágazólag Mirkvásár, Zsombor, Homoródujfalu, Homoródokland és Homoródkarácsonfalva községek érintésével Homoródalmás községig vezetendő szabv. nyomt. gőzmozdonyu vasut vonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét a Homoródalmástól folytatólag Lövéte és Szentkeresztbánya községek irányában az ottani vasmüvek érintésével Szentegyházas—Oláhfaluig tervezendő vasutvonalra is kiterjesztette.

Wendauer F. és **Melzer H.** mázoló-m.
Budapest, VIII. kerület, Bérkocsis-utca 24. szám.
Elvállalnak minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: épület, butor, kávéház és mindenféle üzleti berendezéseket, portálokat stb. gyorsan és pontosan.

BOGYAY GYULA
tájkertészete
Tájkertész és kertépitő.
A legnagyobb állami és első dijakkal kitüntetve.
Budapest. Kerttechnikai iroda: VII., Gizella-ut 15.
Telefon 25—33. (Lakás: Stefánia-ut 1. sz.) Telefon 25—33.

az esőt, szelet egyaránt. Nem kellek neked? Pedig megállj, eljön az én időm is! Az én nevem: nembánomság.

Ügyet sem vetve rá, tovább haladtam. Alig tettem néhány lépést, mikor fiatal leányt pillantottam meg. Szembe jött velem a gyalogúton. Fehér ruhát viselt mint én és egész kéve virágot vitt a karján, mint én. Mikor a közelembe ért, megállt. Én is megálltam. Egyszerre nyomasztó érzés fogott el — úgy éreztem, hogy ez a leány végtelenül hasonlít hozzám. Mozdulatlanul bámultam reá és láttam, hogy hirtelen öregedni kezd. Mély ránczok jelentek meg a homlokán, a szeme körül; a haja megfehéredett, egész alakja összetöpörödött.

A karomra pillantottam és láttam, hogy az egész kéve virág bogáncscsá változott. *L—a.*

LEVELEK

Stenay asszony egyszerűen butorozott kis szalonjában olvasott, a mikor a szobaleánya jelentette, hogy egy hölgy akar vele beszélni.

— Bejöhet!

Az ajtó kinyilt s egy szegényes, de tiszta fekete ruhába öltözött nő jelent meg az ajtóban. Nem mert közelebb menni. Madame Stenay ösztönszerű rokonszenvvel nézett rá. Igen halaványy, de elég csinos asszony volt, szomorú, félénk arczkifejezéssel.

— Üljön le, asszonyom! — szólt hozzá a ház úrnője. — Kihez van szerencsém?

— A nevem úgy sem mondana önnek semmit — mondta nyugodtan a látogató. — Nincs névjegyem... Különben bocsánatot kérek, hogy zavarom.

Staney asszony azt hitte, hogy egy szemérmetes koldúsasszony áll előtte s szinte jóakarólag szólt hozzá:

— Lehetek talán valamiben szolgálatára?

— Asszonyom, ön Milonnál, a Rue Chateaudunben egy kis íróasztalt vett árverésen, a mely rózsafából való, XV. Lajos stiljében.

— Igen.

— Hála Isten... Asszonyom, az íróasztal az enyém volt. Egy hónappal ezelőtt adtam el összes bútoromat s ez is közötte volt. Egy haláleset következtében viszonyaim megváltoztak s ennek következtében...

— Ön özvegy?

— Az vagyok.

— Mint én — szólt a ház úrnője — s gyászruhájára mutatott.

A látogató elpirult.

— Sajnálom asszonyom... És már régóta özvegy?

— Negyedéve.

Csönd állt be.

— És az íróasztal? — kérdezte azután Staney asszony.

— Igaz, majd elfelejtettem... Örülök, hogy önnél van. Két hétig hajszoltam, míg végre megtudtam, hogy önhöz került. Milontól tudtam meg, hogy ön vette meg, Most legalább van reményem, hogy...

— Ön vissza akarná vásárolni?

— Oh nem — szólt zavartan a másik. Nincs módomban... Csak arra kérném... Arra szeretném kérni, hogy adja vissza... természetesen, ha megvannak...

— Nem értem, asszonyom!...

— A leveleket, a melyek az íróasztalban voltak. A házmester a hibás... Este későn jutott az eszembe, hogy a leveleket benne felejtettem.

— Milyen levelekről beszél? Nem értem önt... Mikor megvettem az íróasztalt, minden fiókja üres volt.

— Üres!... Akkor kárba veszett minden fáradságom. Ezek a levelek maradtak...

— A férjétől?

— Nem akarom önt megtéveszteni asszonyom. Ön oly jószivűnek s nemesnek látszik. Hisz ön is gyászol s érteni fog engem. Ő nem a férjem volt, hanem a barátom. Nyolcz év óta... Nős ember volt s azt hiszem, elhibázott házasság volt s nem értették meg egymást... Gyakran meglátogatott. Oly jó és nemes szivű volt. Egész véletlenül értesültem a haláláról. Kezdetben nem aggódtam, mert néha napokig nem jöhetett el, de később borzasztó volt. Most vége mindennek. Barátommal együtt mindent elveszítettem. Csak egy kis szobám van s kénytelen voltam mindent eladni. A családjának, az özvegyének bizonyára sok emléke van tőle, de nekem semmim sincs. Még csak a nevét sem tudom.

H. H. Asquith, az új angol miniszterelnök.

— Mire való ez? — kérdezte tőlem, ha nevét kérdeztem. És igaza is volt... Csak az a pár levél maradt tőle s nekem oly becsesek e levelek. Pedig jogom sincs őt gyászolni. Nagyon szeretném e leveleket. Hisz az ember könnyebben tud sírni, ha valami kedves emléke van az elhunyttól. Nem is tudom különben, miért mondom el mindezt önnek? A jósága fölbátorít... De már megyek... Bocsásson meg asszonyom.

Stenay asszony meghatottan válaszolt.

— Én megértem az ön fájdalmát. Nagy rokonszenvvel viseltetem ön iránt. Nagyon sajnálom, hogy levelei elvesztek, de minden fiók üres volt. Mielőtt kiküldöttem az asztalt birtokomra, a hol visszavonultan fogok élni, magam győződtem meg erről... Jó hogy ma jött, mert holnapután már nem talált volna itt.

— Még egy kis reményem volt, hogy talán a titkos fiókban vannak a levelek... De a kereskedő valószinüen kinyitotta ezt, mielőtt önnek eladta.

— Titkos fiók? Hát ilyen is volt rajta?

— Igen. Az emelvény hátsó deszkája mögött jobbra csak meg kellett nyomni egy kis rugót. Még nem látta?

— Nem.

— Legyen szives és nézze meg!

— Hagyja itt a czímét s irni fogok önnek. Ha megtalálom a leveleket, nyomban elküldöm.

Azután hálálkodva búcsuzott el.

Madame Stenay két nap mulva birtokára érkezett s először is az íróasztal titkos fiókját kereste meg. Egy csomó levél került a kezébe s az első pillanatban meg sem nézte azokat. Egyik levélnek a hátulsó lapján két czeruzával írt sor nagyon lekötötte figyelmét.

A férje kezeírása volt.

Stenay asszony azon az éjszakán sokáig fönnmaradt s heves szívszorongás kinozta. Másnap ismét megnézte a levélcsomagot s tárczájából elővette a látogató czimét.

— «Aline Roget.» Szomorú elmélázással mondogatta.

— Tehát Aline Roget kisasszonyt szerette. Ez tehát ama nőnek a neve, kit nyolcz évig szeretett. Szegény leány.

Azután remegő kézzel csusztatta be a levelek közé férje fényképét s egy ezer frankos bankjegyet.

Gondosan ráirta a nő czimét s egy cseléddel postára küldte a lepecsételt csomagot. *C. Mauclair.*

KÉPEINKHEZ.

A MAI számunkban bemutatjuk gróf Degenfeld Konrád és arája: gróf Degenfeld Ilka arczképét. Az esküvő, mint arról már más helyen megemlékeztünk, e hó 29-én lesz Szirákon és az ifjú pár állandó otthonába, a würtembergi Eybachba költözik.

Bemutatjuk továbbá a budapesti Kossuth-szobor pályázat díjjal kitüntetett műveit, továbbá Feszty Árpád «Nagypéntek» czimű nagyhatású festményét és Thury Gyula «Árpádházi szent Erzsébet» gyönyörű művét, mely a kiállításon általános föltünést keltett.

Az oly tragikus véget ért galicziai helytartó, gróf Potocki András arczképét is közöljük, továbbá a nagy gyászpompával végbement temetését.

Bemutatjuk még az új angol miniszterelnök, H. H. Asquith karakterisztikus képmását, továbbá egy igen érdekes fölvételt a páris—newyorki automobilversenyről, a mint a résztvevők Chicago előtt haladnak.

DIPLOMÁCZIAI HIREK.

A DIPLOMÁCZIAI KAR egyik legillusztrisabb tagja dőlt ki a közelmultban az élők sorából. *Torinelli* gróf olasz nagykövet, a ki mint nagykövet tizenhárom év óta képviselte Olaszországot Párisban, fertőző influenzába esett és meghalt. Torinelli a diplomácziai karnak doyenje volt.

Az elhunyt holttestét Párisból Olaszországba szállították.

A berlini orosz nagykövet *Osten-Saeken* gróf, a ki 1895 óta van Berlinben, az őszszel valószinüen megválik állásától és végleg visszavonul a diplomácziától.

Francis bécsi amerikai nagykövet és családja Meránból ismét visszatért Bécsbe. A nagykövet családja áprilisban elhagyja Bécset s a nyarat Amerikában töltik. — A nagykövet csak később kezdi meg szabadságát s deczemberig marad Amerikában.

Lahováry Sándor bécsi román követ szeptemberben a nyugalomba vonuló *Ghika* György helyét tölti be a párisi román követségen. A bécsi követséget valószinüen *Misu* szófiai diplomácziai ügyvivő foglalja el.

Herczeg *Hohenlohe-Schillingfürst* utódjául *Flofow* bárót nevezték ki, a ki a brüsszeli követségnél mint követségi tanácsos teljesített diplomácziai szolgálatot.

A páris—newyorki automobilversenyen résztvevők Chicago előtt.

KRÓNIKA

(Idegen udvarok.)

A VILÁGPOLITIKA horoskópjai biztosra veszik, hogy «valami készül». Hiába erősítgetik a hivatalos jelentések, hogy a sok fejedelmi látogatás csupán «barátsági tény» s nincs semmi mélyebb politikai jelentősége az ide-oda utazásnak, ezek a horoskópok valami készülődő világpolitikai eseményt olvasnak ki ezekből a látogatásokból.

A montenegrói fejedelem a czárnál van látogatóban, Fallières elnök a nyáron látogatja meg a czárt, Vilmos császár az olasz királylyal találkozott s egyben fogadta Velenczében a montenegrói fejedelmet is — mind csak olyan körülmények, a melyeknek «komolyabb» jelentőségük kell hogy legyen!...

De lássuk csak sorjában ezeket az «egyszerű baráti» látogatásokat.

Vilmos császár — mint azt megírtuk — Velenczében találkozott az olasz királylyal s fogadta *Nikita* montenegrói fejedelmet is. Ez a hir nagyon meglepte a bécsi diplomácziai köröket.

A bécsi külügyi kormányt nem értesítették előre erről a találkozásról s fölteszik, hogy sem a német császár utazásának programmjába nem volt fölvéve, sem pedig a montenegrói fejedelemnek nem volt szándékában. Nikita fejedelemnek pétervári útja már meg volt állapítva, a mikor a fejedelem Velenczében azt a kérdést tette, vajjon a német császár szivesen fogadná-e. Egy nagyállású diplomata kijelentette, hogy a fejedelem velenczei utazását csak a német császár igenlő válaszának megérkezése után határozta el. Ennek a találkozásnak egyébiránt nem kell tulságosan nagy jelentőséget tulajdonítani, miután a császárt egyetlen felelős minisztere sem kisérte s ezt a véletlen találkozást nem lehet arra fölhasználni, hogy messzemenő politikai következtetéseket vonjanak le belőle. Velenczéből azután mind a két uralkodó tovább utazott.

Vilmos császár Korfuba utazott a Hohenzollern hajón.

György görög király látogatást tett a hajón, vele volt a trónörökös és neje, *Heléna* herczegnő, valamint a királyi család tagjai. Miután a német császári pár elbucsúzott a görög királytól és a királyi család tagjaitól, kiséretével együtt az Akhilleonba ment.

A montenegrói fejedelem Velenczéből Pétervárra utazott. Carszkoje-Szélóban a pályaudvaron *Miklós* czár fogadta vendégét.

A czár megölelte és megcsókolta a fejedelmet. Az üdvözlés után a fejedelem a Sándor-palotába hajtatott, hogy látogatást tegyen a czárnál. A fejedelem ezután a czár kiséretében visszatért a pályaudvarra és folytatta útját Pétervárra. Itt a pályaudvaron Vladimir nagyherczeg és leányai és unokái fogadták.

Vilmos császár különben az idén is megteszi észak-tengeri útját.

Brémából jelentik ugyanis, hogy mind a tizenkét révkalauz parancsot kapott, hogy julius elejére Kovernikben szolgálatra készen legyen.

A német-franczia közeledést Vilmos császár személyisége ismét — bár nem nagy jelentőségű tényben — elősegítette.

Most készítik ugyanis először hivatalosan Vilmos császár arczképét Franczia-ország számára. Egy franczia gobelingyár azzal a kéréssel fordult Schwarz berlini festőhöz, hogy igyekezzék a császárt a gyár számára lefesteni. A gyár a festmény után szándékozik gobelineket készíteni. Vilmos császár nagyon szimpátikusan nyilatkozott erről a tervről és megengedte Schwarznak, hogy őt lefesse.

Fallières köztársasági elnök julius végén utazik Pétervárra, de csak Kronstadtot, Péterhofot, Carszkoje-Szélót és Krasznoje-Szélót fogja meglátogatni és Pétervárra nem fog elmenni. A czári pár szeptemberben vagy októberben fogja visszaadni ezt a látogatást s ugyanekkor talán az olasz udvart is meg fogja látogatni. Fallières oroszországi látogatása után megy el Stockholmba, Kopenhágába és Krisztiániába.

Mária Pawlowna orosz nagyherczegnőnek *Vilmos* svéd herczeggel való esküvője e hó 20-án lesz, a melyen a román trónörökös pár is meg fog jelenni.

A svéd udvart hivatalosan értesítették, hogy Edvárd király és Alexandra angol királyné április 26-án Stokholmban meg fogja látogatni.

Viktória svéd királynő Milanóból Velenczébe érkezett, a hol április végéig marad.

Jelentettük röviden, hogy *Lajos Ferdinánd* bajor herczeg ezüstlakodalmát ünnepelte Münchenben. A herczeg unokája Luitpold régens herczegnek s fia az 1875-ben elhunyt Adalbert bajor herczegnek.

A herczeg nagyon népszerű ember Münchenben. Mint dr. med. orvosi prakszist is folytat, lelkes műbarát s nagy Wagner-rajongó. A Wagner-ünnepségeknél gyakrabban közreműködött a müncheni Prinz-Regent-szinház zenekarában. Felesége, Mária de la Paz infánsnő a tollforgatáshoz ért. Házasságukból három gyermek született: a tizenhétéves Mária del Pilar herczegnő, Ferdinánd herczeg — a ki XIII. Alfonzó nővérét, Mária Terézia infánsnőt vette feleségül — és a harmadik, Adalbert herczeg, a bajor katonaságnál teljesít szolgálatot.

(Művészet.

A Kossuth-szoborpályázat ügye végre dülőre jutott; a babért *Horvay* János, egy aránylag még fiatal szobrászművész vitte el, a ki eddig tizenhét Kossuth-szobrot állított föl az országban.

A pályázat eredménye — ismeretes a lapokból — hosszantartó és elkeseredett ujságharczot provokált, a mi érthető is. — Nemcsak háromnegyed millió díj elnyerését jelenti az első díj odaitélése, hanem országos dicsőséget és hirnevet is szerzett annak a szerencsés művésznek, a kinek sikerült pályázótársai között elsőnek lenni.

A pályázat eredménye nem csak azért örvendetes, mert végre megvalósulhatott az egész nemzet óhaja, hogy Kossuthnak hozzá méltó emléke legyen a fővárosban, hanem azért is, mert olyan emlékmű fogja hirdetni Kossuth dicsőségét, a mely művészileg eszmei gondolatban méltó lesz Kossuth Lajos nevéhez.

Tudvalevő, hogy a 12.000 koronás első díjat és a szobor megalkotására szóló megbizást Horvay Jánosnak itélte oda a zsüri.

A második díj (6000 korona) nyertese Róna József.

A két harmadik díjé (4000 korona) Holló Barnabás és Istók János együttes műve és Kolozsvári Szeszák Ferencz és Horváth Géza közös munkája.

A negyedik díj nyertese (3000 kor.) Kallós Ede szobrász, a ki Komor Marczel és Jakab Dezső építőművészekkel dolgozott.

Egyenkint 1500 koronás díjat kaptak Tóth István, Füredi Rikárd és Hikisch Rezső, Margó Ede s Pongrácz Szigfrid, Füredi-Hikisch-Damkó, Vass Viktor, Philipp István és Kiss Géza.

A művészi verseny boldog győztese, Horvay János már kisebb méretű Kossuth-szobraiban is egészen elmélyedt hőse jellemében és megtalálta benne azt, a mi nem esetleges és alárendelt jelentőségű, hanem nemzeti, sőt egyetemes világtörténeti jelentőségű. Kossuthot, az államférfit kivánja ábrázolni, magas talapzaton, körötte társaival, az első felelős független minisztériumban; jobbra a főalaktól Batthyány Lajos grófi, Klauzál Gábor, Szemere Bertalan, Mészáros Lázár, balra Széchényi István, Eötvös József, Esterházy és Deák Ferencz. A háttér azonban megörökíti a szabadságharczot is, a forradalom egy jelenete, a harczba induló, családjától búcsúzó apa, az öreg honvéd emlékeibe elmerült alakja, ez a hármas kompozicziő mind a harczos Kossuth emlékét idézi. Horvay eszmékben gazdag tervét egészen márványba szándékozik vésni. Helyéül a parlament előtti teret jelöli meg.

Róna József, a második díj nyertese, magas polczra helyezi Kossuth szónokló alakját. Szimbolikus sasok jelképezik szárnyaló szavai varázsát. Minden rendű férfiak csoportja indul meg hódító ékesszólása hallatára, asszonyok és gyermekek kincsüket teszik le a haza oltárára, izmos oroszlánok — a nemzet fölszabadult erői — leteperik a hazára törő ármányt. Két ülő alak, a Jog és Igazság, Kossuth eszményeit jelentik.

Holló Barnabás és Istók János, a harmadik díj közös nyertesei, Kossuth Lajosban a nemzeti fölszabadulás megtestesülését ünneplik, körülötte a nagy idők vezérszellemeivel és hatalmas obeliszkban szemléltetik a nemzetben rejlő őserőt; de föltüntetik a véres harczot is, melyre Kossuthot az ellenség ármánya kényszerítette.

(Sport.)

Ő Felsége hatvanéves uralkodói jubileuma alkalmával rendkívül érdekes s sportköröket felette érdeklő tervet fognak megvalósítani. A közös hadügyminiszter ugyanis a király engedelmével Budapest és Bécs között lovaglóversenyt rendez. Ezt a versenyt, a melyben a hadsereg, honvédség és csendőrséghez tartozó összes aktiv tiszt részt vehet, szeptember végén, vagy október elején tartják meg. A föltételek a következők:

A lovaglás súlykiegyenlítés nélkül, bármely országból származó és bármily korú lovon történhetik, nem tekintve azt, vajjon a ló a versenyző korlátlan, vagy korlátolt tulajdonában van-e. A nevezést a katonai lovagló tanárokat képző-intézet parancsnokságához Bécsbe kell beküldeni és pedig: *a)* 1908. április 1-ég a lovas megnevezésével; *b)* 1908. szeptember 1-éig ama ló származásának pontos megjelölésével, a melyen az illető lovas az utat megtenni kivánja. Az út megválasztása a lovasra van bizva. A lovasok az utat a nevezett lovon lovagolva, vagy pedig a lovat gyalog vezetve tehetik meg. Vezetéklovakat, vagy lovon ülő lóápolókat elvinni tilos, de meg van engedve a lóápolóknak más módon való elvitele. Az indulás és az érkezés helyét később hirdetik ki; az indulás, a résztvevők számához képest, egyenkint, egymásután, vagy csoportokban történik; a lovasok sorrendjét sorshuzás útján állapítják meg. Ha több résztvevő ugyanabban a csoportban együtt óhajt indulni, akkor ezt a nevezéssel együtt külön be kell jelenteni. A verseny nyertesei pénzbeli és tiszteletdijat kapnak. A dijak odaitélése a czélhoz érkező lovak testi állapotának (kondicziójának) megvizsgálása után történik. Ez a kondiczióvizsgálat abból fog állani, hogy a győztesek a verseny befejezése után 24—36 órával a lovagló-tanárokat képző intézetnek a bécsi Prater-ben, a Krieauban levő vágtázó pályáján egyszer ügetésben, egyszer pedig vágtában körüllovagolnak, a mely alkalommal két akadályt, egy legfölebb 0.80 méter magas deszkafalat és egy legfölebb 1.90 méter széles árkot kell átugratniok. A pályát a lovasoknak külön megállapítandó minimális idő alatt kell körüllovagolniok s ez idő alapjául perczenként ügetésben megteendő 300, vágtában megteendő 500 lépést vesznek. A távolság Budapest és Bécs között a legrövidebb utat — a Dunától délre — számítva, körülbelül 220—230 kilométer.

Mint értesülünk, a *Budapesti Polo Club* tagjai az idén jókor hozzá fognak a traininghez, hogy a jövő hóban tartandó nemzetközi mérkőzéseken résztvevő hamburgi és frankfurti csapatok méltó ellenfelei legyenek.

Az egyesületnek ponnyjait legtöbbnyire Angliából importálták, de van azért egynéhány jó magyar ló is.

A mérkőzéseken részt fog venni a braganzai herczeg is.

(Irodalom.)

Perczelné Kozma Flóra egy kötetben adta ki «Felolvasások és közlemények a modern vallásbölcsészet és szocziológia terén» czimen munkáit. A munka több apró czikkből áll, melyek mindazáltal egy irányt és egy szellemet képviselnek. Az egyes fejezetekben szerző emelkedett gondolatai, tisztult vallásos eszméi jutnak kifejezésre. A könyv a vallásbölcsészet terén nemcsak ismeretek közlésére, hanem szórakoztatásra is van szánva és lelkesiteni tudja az olvasót a szerző eszméi és azon igazságok iránt, a melyek a könyv minden sorából az olvasó elé tárulnak. A szerző felülemelkedik a materializmuson és mély eszmei tartalommal küzd a mellett, hogy feltétlenül ragaszkodnunk kell a mindennaposságon felülemelkedő eszmékhez és hinnünk kell a szocziális munkának magasabb helyről jövő rendeltetésében. Hitvallása, hogy egyesült és megfeszített erkölcsi munkával azt a közszellemet kell megteremteni, mely az egyesek lelkét arra a szellemi magaslatra tudja emelni, hogy azok maguktól tudjanak még a bizonytalan és láthatatlan dologban is látni és itélni. A könyv Ferencz József unitárius püspök ajánlásával van ellátva és a Pátria kiadásában jelent meg. Ára 4 korona s megrendelhető a fenti könyvkiadóvállalatnál, Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek.)

Kiadótulajdonos: *Szalon Ujság lapvállalat.*
Segédszerkesztő: *Fekete Imre.*

Stephaneum nyomda r. t. Budapesten.

M.V.könyvtára

XXII. ÉVFOLYAM. BUDAPEST, 1941 MÁRCIUS HÓ 1. RENDKIVÜLI SZÁM

ÁRVERÉSI KÖZLÖNY

KIADJA A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR

A RENDKIVÜLI SZÁM ÁRA P —·60 | SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: IX. LÓNYAY-UTCA 30–32 TELEFONSZÁM: 187—965, 187—941 | ELŐFIZETÉSI DÍJ A RENDKIVÜLI SZÁMOKRA 1 ÉVRE P 4.—

EGY ISMERT GYÜJTŐ MŰTÁRGYAINAK AUKCIÓJA

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁBAN

(IX., LÓNYAY-UTCA 30.)

KIÁLLÍTÁS:

1941. MÁRCIUS 15—17-IG. LÁTOGATÁSI IDŐ DÉLELŐTT 10—½2-IG, AZONKÍVÜL 17-ÉN DÉLUTÁN IS, ½4—6-IG

ÁRVERÉS:

1941. MÁRCIUS 18-ÁN: 1—37 SZÁMIG
38—80 „
171—198 „
199—250 „
335—342 „
343—378 „

1941. MÁRCIUS 19-ÉN: 81—170 SZÁMIG
251—295 „
296—322 „
323—334 „
379—401 „

DÉLUTÁN ½4 ÓRAI KEZDETTEL.

A KATALÓGUS ÁRA 60 FILLÉR

AZ ELŐZŐ NAPON EL NEM KELT TÁRGYAK ÚJRA ÁRVERÉSRE KÉRHETŐK

FELELŐS SZERKESZTŐ ES KIADÓ: DR. KOLOSSVÁRY MIKLÓS H. VEZÉRIGAZGATÓ

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

ELŐSZÓ.

Napjainkban ritkán jutnak a műbarátok abba a helyzetbe, hogy gyüjteménysorozataik kigészítéséhez jó és megbízható anyagból válogathassanak. Ezúttal az Árverési Csarnok ilyen kivételes alkalmat nyújt nagyrabecsült közönségének, amennyiben egy régi, jóhírű magángyüjtemény tárgyainak válogatott darabjait bocsátja aukcióra, köztük olyan előkelő műtárgyakat, aminők a hazai piacon már csak elvétve bukkannak fel.

A gyüjtemény a szerényen képviselt festészeten kívül majdnem minden művészeti és műipari szakmára kiterjed. Tulajdonosa a fínom érzékű amatőröknek abba a csoportjába tartozott, amelyik nem szorítkozik valamely körülhatárolt irány művelésére, nem különlegességeket hajszol, hanem mindenben a *szépet* keresi, tekintet nélkül a származásra, a korra és az anyagra. Az itt bemutatott néhány száz tárgy a gyüjtő tevékenységéről már nem nyujthat teljes képet, de hozzáértéséről, kifinomult ízléséről lépten-nyomon bizonyságot szolgáltat. A darabok tekintélyes része, hogy közkeletű kifejezéssel éljünk, múzeális értékű s alig akad köztük olyan, amelyik egy vagy más tekintetben meg ne érdemelné a figyelmet.

Amikor aukciónk anyaga fölött rövid szemlét tartunk, egy külső megjelenésében nem hivalkodó és talán csak szűkebb kört érdeklő sorozattal kezdjük a bemutatást: a kisplasztika reliefalkotásaival, ahová a plaketteket és a medaillonokat is sorozni szokták. Aukciónknak ez a csoportja még nemzetközi viszonylatban is gazdagnak mondható és elsőrendű ritkaságokkal lepi meg az érdeklődőket. Vannak itt *csóktáblák* a XVI—XVII. századból, önálló s betétek céljaira készült domborművek az olasz és a német reneszánsz ismert mestereitől. A készítők közül elég legyen megemlítenünk *Jacopo Sansovino* (Mária koronázása), *Moderno* (több kíváló darabbal), az *Antico* néven ismert *P. J. Alari, Constanzo, Lixignolo*, vagy a németek sorából *Peter Flötner* (Cyrus ólomplakett) és *Hans Reinhardt* nevét. Azonban ezek felsorolása keveset mond; látni kell a példányok kitűnő állapotát, a cizellálás és helyenként az aranyozás fínomságát. Legjobban a német reneszánsz van képviselve s a szakember ebben a részben talál különösen ritka darabokat.

A régiekhez csatlakozik a modern plakettek számos tételből álló sorozata. Kíváló *francia* művészek Chaplin, Roty, Vernier, Vernon stb.) mellett ott vannak a legjobb magyarok is, akik közül a gyüjtő legjobban Berán, Szirmay és Telcs alkotásait kedvelte.

Nem sok, de szép darabokkal szerepel a kővésés. A többnyire régi aranyfoglalatokban látható gemmák közül kiemeljük az idő-

sebb *Pichler* egy gyűrűbe illesztett kameoját és egy másik Gorgofejes követ *G. B. Cerbara* nevével, zománcos aranymelltűben.

A ronde-bosse plasztika jelentős darabja egy kb. harmadéletnagyságú tölgyfából faragott Szent Mihály. Miseköpenyben van ábrázolva (*„praepositus Paradisi"*), a sárkányt, amelyet szelíd mozdulattal ledöfni készül, láncon vezeti. Észak-francia munkának véljük a XV—XVI. század fordulójáról. Ugyancsak Franciaország lehet a hazája annak a kedves puszpáng-faragványnak, amelyet katalógusunk *„A szegény költő"* megjelöléssel említ. Kitűnően jellemzett, finoman mintázott alak a XVII. század elejéről. Becses két bronzból öntött landsknecht *Lienhardt Schuchtól*, a XVI. század utolsó negyedéből.

Gondos tanulmányozást érdemelne egy XVII. századi feszület jelentékeny méretű corpussal. Német, közelebbről talán augsburgi munka valamely modorosan dolgozó, de az anatómiában nem járatlan mestertől.

A számos kisebb alakocska (köztük porcellánok is vannak) mellett nem lehet megemlítetlenül hagyni néhány keleti tárgyat, köztük kedves japáni *necsukéket*. Ezek mellé sorakozik egy sereg *csuba*, vagyis kardmarkolat-védő vasból, pompás relief-díszítéssel.

A fémtárgyak közt szép bronzmozsarat látunk a készítő megnevezésével: HENRYCK TER HORST ME FECYT Ao. 1638. Az ónedényekből feltűnik két XVII—XVIII. századi nehéz kanna, valószínűleg Erdélyből s egy karcsútestű barokk kancsó csavarosan bordázott testtel a rokokó idejéből.

Aukciónk anyagának legnagyobb értékű s bizonyára legkapósabb része az ezüst ötvösművek gazdag csoportja. A műtárgypiacon hosszú idők óta nem láttunk egyszerre ennyi régi és érdekes ötvösmunkát, különösen nem ennyi kiváló *magyar* darabot. A méltán megbecsült magyar ezüstművesség emlékei egyre ritkábbakká válnak. Miután hírük a haza határain is túlterjed, az eladóvá lett darabokból nem egy kerül külföldre. Ami pedig még itthon található, tulajdonosaik féltékenyen őrzik. Különösen, ha — mint ebben az esetben is —, irodalmilag ismert, kállításokon is szerepelt munkák vannak közöttük.

A magyarok sorában a legrégibb egy díszes kanál. Vékony, sodrott nyele van, ahogy azt nálunk különösen kedvelték; körtealakú merítőjébe címer van vésve: paizsban nyereg és N. G. betűk. Kora a XVI. század közepe; hitelesítő jegye nincs, de belé van ütve a régi tárgyakra használt osztrák adóbélyeg a XIX. század elejéről.

Korban néhány *beszterczebányai* munka következik. Hat díszes kanál, gazdagon tagolt, griff-fejekben végződő nyelekkel, véséssel ellátott merítőkkel. Készítőjük *Hammermann Jónás*, kinek nevét először 1602-ben említik. Ugyancsak itteni ötvös készítette azt a pompás gyömbértartót, amelynek A S betűs mesterjegyét *Kőszeghy*, Magyar ötvösjegyek c. becses műve *Spandorffer*, vagy *Schusster Andrásnak* tulajdonítja. Az edény oldalát díszítő finoman bekarcolt ábrázolásokat valószínűleg hollandi metszetek után vésték. A lecsavarható fedél belsejében címer van bevésve M S betűkkel, bizonyosan a megrendelő patriciusé. A szép ötvösmű kora 1650-körüli időre tehető. Ennél valamivel későbbi *Kraudy Sándor*, másik besztercebányai mester (1652—1679) konfektesszéje. Hólyagosan verte, s elhintett virágokkal díszítette. Fenekébe belülről ezüstlapocska van illesztve, vésett címerrel, amelynek stílusa már a XVIII. századra vall.

Nincs bélyeggel ellátva, de bizonyosan Erdélyben (hihetőleg Szebenben) csinálták azt a nagy, felfelé szélesedő hengeres poharat, amelybe Haller János tordai főispán és felesége báró Korniss Kata címerét vésték 1666 évszámmal. A hatalmas ivó-

edénynek tulajdonképpen elsősorban kegyeleti értéke van; gazdájának neve nagy népszerűségre tett szert a sokat olvasott *Hármas História* révén. Méltó helye valamelyik erdélyi közgyűjteményben lenne.

Hasonlókép erdélyi, mégpedig *brassói* munka a magyar sorozat legfényesebb darabja: alacsony kupa erőteljesen vert és finoman vésett virágos dísszel, az 1711-ben elhúnyt Baum Lukács műhelyéből. A megrendelő házaspár címerével s 1673 évszámmal ellátott díszedény a mester első ismert munkája és szép emléke az Apafi-korszaknak.

A XVIII. században Erdélyben divatozott keleties típusú égettboros kancsók egyik példánya aukciónk legfeltűnőbb tárgyai közé tartozik. Ezeknek a ma már csak kevés példányban ismert díszes edényeknek alakját talán nem is fém, hanem inkább cserépkorsókról vették a hazai ötvösök. Akkor jöttek használatba, amikor erdélyben fűszeres *ákovitát*, pálinkát kezdtek inni a magyarok. Az edény szájába alkalmazott szűrő tartotta vissza a borszeszbe dobált gyömbért, fahajat, citromszeleteket s más fűszerszámot. Sajnos, példányunk beütött próbáján pusztán a 13-as finomsági jelzés látható, mesterjegyét pedig elmosta az idő, úgy hogy a közelebbi helymeghatározás már nem sikerült. Kora a XVIII. század második felére tehető.

Pozsonyi hitelesítést és ifj. *Holstein János Keresztély* mesterjegyét viseli két 1743-ban készült ötágú gyertyatartó. Jó, stílusos barokk ötvösmunka. *Kassai* és 1815-ben *Farkas Jánosnál* készült egy sima, de elegáns formájú feketekávés kanna, elefántcsont nyéllel. Akárki angol munkának nézhetné; kivitele semmi kívánnivalót nem hagy fenn. Végül van itt egy áttört peremű tojásdad idomú nehéz tálca, amelyet *Jekel János György* († 1821) vert *Brassóban* a XIX. század elején, mégpedig egy ugyancsak mellette fekvő, valamivel nagyobb előkép után, amely viszont *Moszkvában* 1806-ban nyerte el a hitelesítést. Habent sua fata... Minő sors juttatthatta a szép moszkvai tálcát Brassóba, ahol kissebb párját elkészítették?

A külföldi ötvösművekből válogatni lehet. A legkorábbiak közé tartozik egy hathasábosan alakított, alacsony kupa, kiemelkedő lapjain részben vert, részben vésett díszítéssel és szépen alakított füllel. Igen jó munka, amely *Nürnbergben* az 1640-ben elhúnyt *Friedrich Hirsch-Vogel* műhelyéből került ki. Egy 1672-ben hitelesített konfektesésze, fenekén Dávid király alakjával, M R betűs *prágai* ötvös munkája. A XVII. század végéről való egy konikus pohár, palástján finoman bepontozott bachhikus jelenettel. *Augsburgban* készült és mesterének neve P. S. betűk alatt rejtőzik. Hasonló alakú, de nagyméretű, teljesen sima, csak peremén díszített pohár valószínűleg északnémet munka; erre vall a fenekébe beforrasztott ritka *lübecki* duplatallér. Kora a XVII—XVIII. század fordulója.

A következő század legelejéről, 1705-ből való és *Hildesheimben* készült a gyűjtemény egyik legszebb ötvöstárgya: ovális, lapos tál, magas fedéllel, alacsony lábakon, gondosan mintázott, oroszlánfő szájából kilógó fülekkel, finoman vésett arabeszkdísszel. Igen elegáns darab, remek régi aranyozással. *I U L B* betűs mesterét Rosenberg (Der Goldschmiede Merkzeichen.) nem ismerte. Hasonló korú egy evőeszköz (kanál, kés és francia villa) gazdagon és ízléssel vésett nyelekkel, COT jegyű *augsburgi* ötvöstől. Az ötvösségéről joggal nagyhírű város készítményeiből említsünk még meg egy gyömbértartót utánzó kis illatszertartót, lecsavarható fedelébe illesztett hintővel. Csavarodott testét finom rokokó-dísz födi. 1743—45 közt bélyegezték; S M betűs mesterének nevét Rosenberg nem tudta megfejteni (929. sz.) Ezzel közelkorú

lehet a négy volutás lábacskán álló barokkperemű tálca, négy felrakott medaillonnal és Louis XV. stílusú vésett dísszel. Igen jó munka, I K H betűs ötvöstől. Van itt másik hasonló darab is, bélyeg nélkül, amelyet szintén augsburginak tarthatunk. Ugyancsak itteni híres művész, *Gottfried Christian Drentwett* († 1754) munkája egy bordásan vert lapos cukordoboz, fedelén öntött medaillonnal szép vésett barokk dísszel. Évbetűje szerint az 1749—1751 években készült.

München nálunk ritkán előforduló bélyege 1777 évszámmal van egy alacsonylábú ovális tálcán, erőteljes rokokó peremmel. Mestere *Ignaz Francowitz*. Ismeretlen helyről való, de biztos német munka egy hólyagos konfektcsésze a XVIII. század elejéről, W S S betűs mestertől. Bevésett polgári címerrel van ellátva: hármas halmon páva, fölötte H P. névbetűk.

Bécsi ezüstmunka annyi van a gyüjteményben, hogy valamennyit előszámlálni e helyen nem lehet. Sok becses és ízleses tárgy van köztük. Ilyen például egy kerek, bordázott ragout-tál, volutás lábakon, barokk fülekkel 1740-ből, vagy egy egészen szokatlan nagyságú ovális cukorszelence, hasonló stílusban 1755-ből. Két egybejáró fedeles tál, igen finom kivitelben, 1775-ből J névbetűvel és főhercegi koronával van jelölve; I. G. betűs mestere kiválóan értette a mesterségét. 1790-ben készült egy Louis XVI. ízlésű ecet-olaj állvány. Kivitele elsőrangú; sajnos, üvegei már hiányoznak, de esetleg pótolhatók.

A későbbi bécsi ötvösmunkákból ki kell még emelnünk egy nagy ovális füles tálcát, felálló áttört peremmel, sárkányalakú fülekkel, 1803-ból és egy szép, ízléses urnalakú cukortartót, áttört peremmel, vésett körszalaggal és 1813 évszámú bélyeggel.

A nem nagy számú keramiai tárgyból néhány szép és korai (XIV—XVI. századi) perzsa fajánsz vonja magára a figyelmet. A kevés üvegnemű között feltűnik egy talpas üvegpohár köszörült virágos dísszel, amely az ismert ezüstfoglalatú Rákóczi-pohárral (Magyar Nemzeti Múzeum) tart rokonságot és eshetőleg hazai lehet. A vegyes apróságok közt is sok az érdekes darab; egy régi XVI. Lajos-stílusú állóóra pozsonyi készítőtől, vagy egy XVI. századi gyökérfa-lőportartó remek fémszerelékkel, faragások, viaszdomborművek, nippek, csupa tetszetős, kedves holmi, amit látni is gyönyörűség, hát még megszerezni.

Néhány jó ízléssel válogatott kép (Karlovszky, Mednyánszky), régi színes metszetek, kitűnő újabb rézkarcok, szép szőnyegek, szövetneműek, kevés, de tetszetős bútor és egy sorozat műtörténeti könyv mintegy keretül szolgál a kisebb tárgyaknak. Mind olyan, amit a műbarát szívesen lát s könnyen beilleszt otthonába. Erősen hisszük, hogy legnagyobb részük gyorsan új gazdára talál Budapesten, ahol — Istennek hála — még nincs hiány pénzes emberekben és jóízlésű amateurökben.

I. FESTMÉNYEK, METSZETEK.

(1-től 37-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
1.	ANGOL FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Női képmás, Olajfestmény. 63×47 . . . . . *(Illusztrálva az I. táblán.)*	250.—
2.	BARNEY, JOSEPH (XVIII. SZÁZAD), WHEATLEY, FRANCIS (1747—1801) UTÁN, Hazatérő halászok. Színes ,részben színezett rézmetszet. 52×73	150.—
3.	—, Halászok indulása. Színes, részben színezett rézmetszet. 51×72	150.—
4.	BARON, BERNARD (1696—1762), HOGARTH WILLIAM (1697—1764) UTÁN, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×46	25.—
5.	—, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×46 . . .	25.—
6.	BARTOLOZZI, FRANCESCO (1728—1813), MARSILI C., UTÁN, Acton Jean Eduard tengernagy képmása. Rézmetszet, pontozó modor. 54×43	25.—
7.	BESNARD, JOSEPH (1866—1931), Szerelem. Rézkarc. 35×28	25.—
8.	CARRIERE, EUGENE (1849—1906), Henri Rochefort képmása. Kőrajz. 68×49	50.—
9.	CHAHINE, EDGAR (1874—?), Munkások. Rézkarc. 53×36	20.—
10.	—, Női tanulmányfej. Rézkarc. 53×40 . . .	20.—
11.	HELLEU, PAUL CEZAR (1859—1927), Fekvő nő. Színes gyémántkarc. 46×64	25.—
12.	HERTZ JOHANN DANIEL (1693—1754) RIDINGER, JOHANN ELIAS (1698—1767) UTÁN, Lovagló iskola. Rézmetszet. 24×35	25.—
13.	KARLOVSZKY BERTALAN (1858—1938), Modell. Olajfestmény. 18×13. (Jelzett.)	150.—
14.	KRON JENŐ, Női tanulmányfej. Rézkarc. 58×44	8.—
15.	—, Ülő nő. Rézkarc. 58×44	10.—

		Kikiáltási ár pengőben
16.	LÉARDY C., Festőművész. Kőrajz. 37×27 . .	12.—
17.	MANET, EDOUARD (1832—1883), Berthe Morisot képmása. Kőrajz. 37×29	30.—
18.	MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BÁRÓ (1852—1919), Őszi hangulat. Olajfestmény. 84×65. (Jelzett.) . *(Illusztrálva a II. táblán.)*	450.—
19.	MUCHA, ALFONS MARIA (1860—?), Tosca. Kőnyomat. (Plakát.) 100×34. (Sérült.) . . .	15.—
20.	OSTERLIND ANNE, Vízimalom. Színes rézkarc. 54×71	25.—
21.	RAVENET, SIMON FRANCOIS (1706 (1721?)—1774), HOGARTH, WILLIAM (1697—1764) UTÁN, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×45 .	25.—
22.	—, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×45 . . .	25.—
23.	RENOUARD, PAUL (1845—1924), Ballettáncosnő. Rézkarc. 30×44	25.—
24.	RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861—1927), Női képmás. Szénrajz. 46×37. (Jelzett.)	100.—
25.	ROBBE, MANUEL, Bánat. Színes rézkarc. 37×50	30.—
26.	—, Tájkép. Színes aquatinta. 43×60	30.—
27.	ROSENBERGER, Pipázó öreg. Tus és szépia. 22×15	35.—
28.	ROUX, OSWALD, A tél. Színes kőrajz. 40×57 .	15.—
29.	SAAR, CARL VON (1797—1850), Apponyi Julia grófnő képmása. Elefántcsontra festett miniatür, egykorú aranyozott bronzkeretben . . . . *(Illusztrálva a III. táblán.)*	350.—
30.	SCOTIN, GERARD JEAN BAPTISZT (1671—1716), HOGARTH, WILLIAM (1697—1764)) UTÁN, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×45 .	25.—
31.	—, Divatos házasság. Rézmetszet. 38×45 . . .	25.—
32.	SIMON F., A szél. Rézkarc 44×54	15.—
33.	SMITH, JOHN (1652—1742), KNELLER, GOTTFRIED (1646—1723) UTÁN, Mountague Charles képmása. Mezzotinto. 34×24	20.—
34.	THAULOW, FRITZ (1847—1906), Viharos tenger. Színes és részben színezett rézkarc. 52×65	30.—
35.	—, Téli utcarészlet. Színes rézmetszet. 54×70. .	35.—
36.	UNGER, WILLIAM (1837—?) REMBRANDT UTÁN, Rembrandt önarcképe. Rézkarc. 88×68 .	25.—
37.	ZORN, ANDERS, Könyöklő nő. Rézkarc. 19×14	25.—

II. SZOBROK, PLAKETTEK, ÉRMEK.

(38-tól 170-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
38.	ANTICO, PIER JACOPO ILARIO BONACOLSI (1460—1528), Diadalmenet. Egyoldalú öntött bronzérem. Mantua	20.—
39.	AUGSBURGI MESTER, 1550 KÖRÜL, Krisztus sírbatétele. Öntött bronzdombormű. (Lásd Parpart aukció katalogust, Lepke 1913-ban 705. és következő számok.)	40.—
40.	AUGSBURGI MESTER, 1550 KÖRÜL, Krisztus töviskoronázása. Öntött bronzdombormű, a mester bélyegével	40.—
41.	AUGSBURGI MESTER, 1550 KÖRÜL, A napkeleti bölcsek. Öntött bronzdombormű . . .	40.—
42.	AUGSBURGI MESTER, 1550 KÖRÜL, Menekülés Egyiptomba. Öntött bronzdombormű . . .	40.—
43.	BECK Ö. FÜLÖP, Gróf Tisza István. Egyoldalú emlékplakett. Bronz	12.—
44.	—, báró Korányi Frigyes orvostanár emlékérme. Bronz	5.—
45.	—, Petőfi Sándor emlékplakettje. Bronz. (Éremkedvelők, 1905.)	6.—
46.	—, Mikes Kelemen emlékérem. Egyoldalú bronzérem	4.—
47.	—, A Budapesti Korcsolyázó Egylet, Busbach Péter 25 éves elnökségének emlékére vert érem. Bronz	5.—
48.	BECK VILMOS, NŐ madárral. Egyoldalú érem. Bronz. (Éremkedvelők, 1911.)	5.—
49.	BEJEAN L., Az 1908. évi Marseillesben megtartott nemzetközi villamossági kiállítás és kongresszus emlékérme. Ezüst	15.—
50.	BERÁN LAJOS, Herczel Manó emlékplakettje. Bronz	4.—

		Kikiáltási ár pengőben
51.	—, Herczel Manó emlékplakettje. Bronz . . .	4.—
52.	—, Thaly Kálmánnak II. Rákóczi Ferenc hamvai hazaszállításának emlékeül a M. Keleti Tengerhajózási Részv. Társ. 1906. Kétoldalú bronz emlékérem	5.—
53.	—, Vörösmarty Mihály (1800—1855) emlékérme. Bronz. Hátlapján: „Húzd, ki tudja meddig húzhatod" felirattal. (Éremkedvelők. 1914.) . . .	6.—
54.	—, A m. kir. kereskedelemügyi miniszter iparművészeti érme. Bronz	4.—
55.	—, Ámor. Egyoldalú bronzérem. (Éremkedvelők, 1911.)	5.—
56.	—, Batthyány Vilmos gróf püspök emlékérme. 1870—1923. Bronz. (Éremkedvelők, 1926.) . . .	5.—
57.	—, Kőrösi Csoma Sándor (1784—1842) kétoldalú emlékérme. Bronz. (Éremkdvelők, 1909.) . . .	5.—
58.	—, Semmelweiss Ignác emlékplakettje. Bronz .	4.—
59.	C. A., JELZÉSŰ MŰVÉSZ. A munka. Bronzplakett	4.—
60.	CARIAT, LUCIEN-JEAN-HENRI, Motorcsónak versenyplakett. Bronz	3.—
61.	CHAPLAIN, JULES CLEMENT (1839—1909), Az 1900-ik évi párisi nemzetközi kiállítás emlékérme. Bronz	4.—
62.	—, Victor Hugo emlékérme. Bronz	4.—
63.	CHARPENTIER, ALEXANDRE (1856—1909), Öreg férfi. Tanulmányfej. Egyoldalú bronzplakett	5.—
64.	COUDRAY, MARIE ALEXANDRE LUCIEN, Sportérem. Ezüst	5.—
65.	DÉLNÉMET MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD, A szultán előtt. Ezüstözött fémdombormű, finoman cizellálva	20.—
66.	DUPRÉ, GUILLEAUME (1574—1642), Ausztriai Magdolna, II. Cosimo Medici felesége. Egyoldalú öntött bronzérem. Jelezve: G. D. P. 1613 és a gallérban G. M. betű (Gasparo Molla 1666.) firenzei udvari éremvéső, aki Dupré eredetije után öntötte	75.—
67.	UGYANAZ, MINT AZ ELŐBBI. Ólomöntvény .	50.—
68.	DUPRÉ GUILLEAUME (1574—1647), Medici Maria egyoldalú czüstérme. Jelezve: G. DUPRÉ	30.—
69.	DUPRÉ, GEORGES (1869—1909), Az örök természet. Ezüst plakett	12.—

		Kikiáltási ár pengőben
70.	—, Áhitat. Bronzérem	5.—
71.	FLAMAND MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD, Mithologiai jelenetek. Három elefántcsontfaragvány, piros bársonylapra szerelve	100.—
72.	FLÖTNER, PAUL (1493—1546), Cyrus. (A királyok sorozatából.) Öntött ólomdombormű . .	30.—
73.	FRANCIA MŰVÉSZ, XIX. század, A nő otthonában. Bronzplakett	4.—
74.	HART, LAURENT JOSEPH (1810—1860), Pierre, Paul Rubens emlékérme. Bronz . . .	5.—
75.	HARTIG, ARNOLD, I. Ferenc József emlékérme. Bronz. A hátlapján: Viribus-Unitis 1914—1915	2.—
76.	ISMERETLEN ÉREMVÉSŐ. Aurora. Egyoldalú bronzérem. (Éremkedvelők, 1913.) . . .	5.—
77.	ISTÓK JÁNOS, Antal Gábor egyoldalu emlékplakettje. Bronz	5.—
78.	KOUNITZKY, FRANZ, Joachim hegedűművész emlékplakettje. Bronz	30.—
79.	LIXIGNOLO, GIACOMO, Borzo d'Este. Kétoldalas bronzérem. Florenz, 1460	40.—
80.	MADARASSY WALTER, Virágos Budapest, virágos Magyarország jutalomérme. Bronz . .	4.—
81.	MARSCHALL, RUDOLF, Ghegas emlékplakett. Bronz	4.—
82.	MAYER, RUDOLF (1846—1916), Goethe emlékérem. Bronz	4.—
83.	—, Schiller-emlékérem. Bronz	4.—
84.	—, Wagner Richard-emlékérem. Bronz . . .	5.—
85.	—, Schoppenhauer-emlékérem. Bronz	4.—
86.	—, Liszt-emlékérem. Bronz	4.—
87.	MIHANOVIC—FRANGES, Europa. Egyoldalú bronzplakett, (Éremkedvelők 1907)	4.—
88.	MODERNO (XV—XVI. SZÁZAD), Hercules küzdelme Geryon kentaurral. Öntött bronzplakett. (Molinier. Les plaquettes 195. sz.) . .	25.—
89.	—, Krisztus a keresztfán. Öntött bronzdombormű. (Molinier: Les plaquettes 141. sz.) . . .	40.—
90.	—, Krisztus ostoroztatása. Öntött bronzplakett. (Molinier: Les plaquettes 170. sz.)	40.—
91.	MOIRET ÖDÖN, Dürer emlékére 1528—1928. vert érem. Bronz. (Éremkedvelők, 1928.) . . .	5.—
92.	—, Szent György. Egyoldalú bronzplakett. (Éremkedvelők, 1912.)	6.—

		Kikiáltási ár pengőben
93.	NÉMETALFÖLDI MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD, Bacchusi ünnep. Öntött ólomplakett, hordóról .	40.—
94.	NÉMET MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD, Pieta. Bronzplakett	25.—
95.	NÉMET MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD, A pásztorok imádása. Öntött ólomplakett. (Bange-katalógus, 649. szám)	30.—
96.	NÉMET MŰVÉSZ, OLASZ HATÁS ALATT XVII. SZÁZAD ELEJE, Oroszlán. Bronzdombormű	25.—
97.	NÉMET MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD MÁSODIK FELE, Pieta. Bronzdombormű. (Bange katalógus, 49. szám.)	30.—
98.	NÉMET MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD, A három királyok imádása. Gondosan cizellált, aranyozott bronzdombormű	40.—
99.	NÉMET MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD, Szent Péter a kakassal. Öntött aranyozott bronzdombormű, cizellálva. Igen szép, jó fenntartású példány .	40.—
100.	NÉMET MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD, Szent család. Aranyozott bronzdombormű	30.—
101.	OLASZ MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD ELSŐ FELE, Levétel a Keresztről. Öntött bronzdombormű. (A berlini múzeumban 1293. katalógus szám alatt.)	25.—
102.	OLASZ MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD, Az Utolsó vacsora. Öntött bronzdombormű. (Molinier: Les plaquettes, 557. szám.)	30.—
103.	OLASZ MŰVÉSZ, XVI. SZÁZAD, Pásztorok imádása. Öntött bronzdombormű.	20.—
104.	OLASZ MŰVÉSZ, 1600 körül, Madonna szentekkel. Bronzdombormű. (Bange-katalógus, 950. sz.)	40.—
105.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD VÉGE, Mária mennybemenetele. Öntött bronzdombormű	30.—
106.	PETER, VICTOR (1840—1918), Vizsla. Egyoldalú bronzplakett	3.—
107.	—, Apportírozó vizsla. Egyoldalú bronzplakett .	3.—
108.	PIERONI, ADOLFO (1832—1875), Az új Itália. Emlékérem, 1859. Bronz	4.—
109.	REINHART, HANS (XVI. SZÁZAD), V. Károly. Öntött, cizellált ezüstérme. 1537. 65 gr. Jelezve: H. R. (Lyukas, három füllel.)	50.—
110.	REMÉNYI JÓZSEF, Danaidák. A hátlapján Venus születése. Kétoldalú bronzérem. (Éremkedvelők, 1927).	5.—

		Kikiáltási ár pengőben
111.	—. Sebesült ápolás. Egyoldalú önplakett. (Éremkedvelők ,1916.)	5.—
112.	—, Kalotaszeg. Bronzplakett. (Éremkedvelők, 1908.)	5.—
113.	ROTY, LOUIS OSCAR, Semper. Ezüstérem . .	8.—
114.	—, A párisi rendőrfőnökség jutalomérme egészségügyi érdemekért. Ezüst	5.—
115.	—, Carnot francia köztársasági elnök halálára vert emlékplakett. Bronz	5.—
116.	—, Michel Eugene Chevreul a francia akadémia tagja emlékérme. Bronz	5.—
117.	SANSOVINO, JACOPO (1486—1570), Mária megkoronázása. Dombormű, aranyozott öntött bronz	6.—
118.	SELVI, A., Chiuizzani florenzi költő emlékérme. Öntött bronz. Jelezve a hátlapon: A. S. 1750 .	15.—
119.	SZIRMAY TONY, Török mecset. Bronzdombormű	6.—
120.	—, Az 1907-ik évi Pécsi Országos kiállítás emlékérme. Bronz	4.—
121.	—, A római nemzetközi mezőgazdasági intézet plakettje. Bronz	5.—
122.	—, Az 1906-ban Budapesten megtartott nemzetközi autókiállítás emlékplakettje. Bronz . . .	6.—
123.	—, Az 1900-ik évi párisi nemzetközi kiállítás emlékplakettje a Magyar Pavillon képével. Ezüst .	20.—
124.	—, Wolkenstein Trostburg gróf nagykövet emlékplakettje. Bronz	6.—
125.	SZŐDY SZILÁRD, „Vasas ne hagyd magad". 1919. Nagy, ovális egyoldalú bronzplakett . .	15.—
126.	TELCS EDE, Anyaság. Egyoldalú bronzplakett. (Éremkedvelők, 1906.)	5.—
127.	—, Andrássy Gyula gróf szoboremlékének lepelhullása alkalmából, 1906. Kétoldalú bronz emlékérem	5.—
128.	—, Az 1905-ben Budapesten megtartott VII. nemzetközi börtönügyi kongresszus egyoldalú emlékplakettje. Bronz	5.—
129.	—, Szoldatits Ferenc, a magyar képírók nesztora emlékplakettje. 1908. Egyold. bronz . . .	4.—
130.	—, A tánc. Egyoldalú bronzplakett. (Éremkedvelők, 1910.)	5.—
131.	—, Thaly Kálmán emlékplakett. 1904. Egyoldalú bronz	3.—
132.	—, A „Budapesti Leányegyesület" egyoldalú emlékérme. Bronz	4.—

		Kikiáltási ár pengőben
133.	VARIN, JAN (1604—1672), Sophokles. Egyoldalú bronzérem. Jelezve: Varin	15.—
134.	—, Pompeius. Egyoldalú bronzérem. Jelezve: Varin	15.—
135.	IFJ. VASTAGH GYÖRGY, Erzsébet királyné emlékérme. Bronz	5.—
136.	—, Az 1909-ben Budapesten megtartott XVI. nemzetközi orvoskongresszus emlékérme. Bronz	4.—
137.	VERNIER, S. E., Archeologie. Bronzplakett .	4.—
138.	VERNON, F., A párisi tudományegyetem emlékérme. Bronz	5.—
139.	—, Valentin Haüy (1745—1822) emlékérme. Bronz	3.—
140.	VINCZE PÁL, Resurget. Egyoldalú bronzplakett. (Éremkedvelők, 1931.)	5.—
141.	VREDEMANN DE VRIES (1527—1608), Lukács apostol, háttérben tájkép épületekkel, a felhők közt az Atyaisten. Virágfüzéres maszkeronos keretben. Hársfafaragvány . . . . . *(Illusztrálva a VII. táblán.)*	250.—
142.	WIENECKE, J. C., Anyja, Sietske Wienecke emlékplakettje. Bronz. 1906	3.—
143.	ZALA GYÖRGY (1858—1937), Kautz Gyula-emlékplakett. 1829—1909. Egyoldalú bronz . .	5.—
144.	—, Kautz Gyula-emlékplakett. 1829—1909. Egyoldalú bronz	5.—
145.	ZUTT RICHARD (1887—1939.), A „Kéve" háborús emlékérme. 1914. Bronz	8.—
146.	YENCESSE, OVIDE, Manette néninek. Egyoldalú bronzplakett	4.—
147.	—, Kisleány rózsákkal. Bronzplakett	5.—
148.	—, EUGENE CARRIERE FESTMÉNYE UTÁN, A világbékéért. Bronzérem	6.—
149.	IV. KÁROLY KORONÁZÁSI EMLÉKÉRME 1916 december 30. Ezüstözött fém	3.—
150.	ÜLŐ KUTYA. Aranyozott bronz. Német, XVI. század	40.—
151.	TIGRIS. Bronz. Olasz	50.—
152.	FÉRFI MELLSZOBOR. Aranyozott bronz, márványtalapzaton. Olasz, XVII. század . . .	150.—
153.	CSÓKTÁBLA. Krisztus siratása. Ezüst dombormű, aranyozott bronzkeretben. Német, XVII. század eleje	80.—

IV. EZÜST-, ARANY-TÁRGYAK.

(199-től—295-ig.)

Kikiáltási ár pengőben

199. NAGY OVÁLIS CUKORTARTÓ. Ezüst, trébelt díszítéssel. 885 gr. Bécs, 1755. F. H. mesterjegy . 400.—

200. RAGOUTTÁL. Lábakkal ellátott fedővel. Ezüst, trébelt díszítéssel, belül aranyozva. 602 gr. Bécs, 1740. I. I. W. mesterjegy . . . . . 350.—

201. CUKORTARTÓ FEDŐVEL. Ezüst, trébelt díszítéssel. 198 gr. XVIII. század . . . . . 90.—

202. CUKORTARTÓ FEDŐVEL. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel. 172 gr. Augsburg, G. C. Drentwet, XVIII. század közepe . . . . . 250.—

203. CUKORTARTÓ. Aranyozott ezüst, vert díszítéssel. 195 gr. Augsburg, XVIII. század. Mesterjegye M csillaggal . . . . . 170.—

204. ILLATSZEREDÉNY, hintővel, csavaros fedővel. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel. 102 gr. Augsburg, 1743—45 között . . . . . 130.—

205. OVÁLIS TALPAS TÁLCA. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel, medaillonokban puttok alakjaival. 460 gr. Augsburg, XVIII. század első harmada . . . . . 250.—

206. OVÁLIS TÁLCA, négy volutás lábon. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel, medaillonokban puttók alakjaival. 439 gr. Augsburg, XVIII. század első harmada . . . . . 250.—

207. OVÁLIS TÁLCA, négy alacsony lábon. Aranyozott ezüst, domborított peremdísszel. 495 gr. München, Ignáz Francowitz, 1777 . . . . . 200.—

208. ECET-OLAJTARTÓ ÁLLVÁNY. Ezüst, vert díszítéssel, 1138 gr. Bécs, 1790 . . . . . 200.—

209. KONFEKTCSÉSZE, hólyagosan alakítva, két füllel. Aranyozott ezüst, vert gyümölcsdísszel. 194 gr. XVII. század vége . . . . . 150.—

Kikiáltási ár pengőben

210. ÉKSZERTÁLKA. Ezüst, vert díszítéssel, vésett címerrel. 104 gr. Besztercebánya, Krandy Sándor, XVII. század második fele. (Egyik füle hiányzik) . . . . . 120.—

211. ÉKSZERTÁLKA. Aranyozott ezüst, hólyagosan verve, fenekében szalamander alakja .133 gr. Köln? XVII. század . . . . . 150.—

212. KONFEKTCSÉSZE, KÉT FÜLLEL. Aranyozott, ezüst, trébelt díszítéssel. XVIII. század eleje . 80.—

213. KONFEKTCSÉSZE, KÉT FÜLLEL. Ezüst, hólyagosan verve, belül aranyozva. 96 gr. XVIII. század eleje. W. S. S. betűs mesterjegy . . . 100.—

214. KONFEKTCSÉSZE, KÉT FÜLLEL. Ezüst, trébelt díszítéssel, Dávid király alakjával. 55 gr. Prága, 1672. M. R. mesterjegy . . . . . 60.—

215. POHÁR. Ezüst, palástján poncolt rajzban bachikus menet. 182 gr. Augsburg, P. S. jegyű mester, XVII. század vége . . . . . 120.—

216. SERLEG. Ezüst, részben aranyozva, vésett címerrel. 510 gr. Reval? XVIII. század. (Az 1929-ben Bécsben tartott Weinberger aukción, 134. katalógusszám alatt) . . . . . 450.—

217. SERLEG. Ezüst, aranyozás nyomaival. Gróf Haller János erdélyi tanácsúr, a Hármas História írója és felesége, gróf Kornis Kata bevésett címerével. 635 gr. Erdély, 1666 . . . . 1500.—

218. SERLEG. Ezüst, aranyozás nyomaival, vésett névbetűkkel. Fenekében beforrasztott lübecki érem. 491 gr. Északnémet. 1700 körül. (Kiállítva 1907-ben a bécsi ötvöskiállításon 561 katalógus szám alatt. Eladva a Weinberger aukción 133. katalógusszám alatt) . . . . . 800.—

219. SERLEG. Ezüst, poncolt díszítéssel. 234 gr. . . 150.—

220. SERLEG Ezüst, vert és részben zománcozott díszítéssel. 368 gr. Georgius Hann Zimmermann anno 1641 felírással. Fenekében bevésve Deési Borsos Tamás — Jó Katus 1599. Erdély, XVII. század (?) (Lásd: Bécs, 1927. Saltzer aukció Wawránál, 255. kat. szám.) . . . . . 300.—

221. GYERTYATARTÓ. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel. Egy pár. 705 gr. XVIII. század. A. G. mesterjegy . . . . . 400.—

222. BOROSKANNA. Ezüst, 1610 gr. Erdély, XVIII. század vége . . . . . 500.—

223. KAROS GYERTYATARTÓ. Ezüst, trébelt díszítéssel .Egy pár. 3258 gr. Augsburg, XVIII. század első fele . . . . . 1500.—

230.

228.

368.

171.

		Kikiáltási ár pengőben
224.	KAROS GYERTYATARTÓ, ÖT ÁGGAL. Ezüst, trébelt díszítéssel. Egy pár. 1885 gr. Pozsony, J. C. Holstein műve, 1743	1200.—
225.	SERLEG. Aranyozott ezüst, trébelt díszítéssel. 260 gr. A XVII század stílusában	150.—
226.	RAGOUTTÁL FEDŐVEL. Ezüst, aranyozás nyomaival, gyümölcsalakú fogóval, főhercegi monogrammal. 1384 gr. Bécs, 1775. I. G. mesterjegy	300.—
227.	RAGOUTTÁL FEDŐVEL. Ezüst, aranyozás nyomaival, gyümölcsalakú fogóval, főhercegi monogrammal. 1350 gr. Bécs, 1775. I. G. mesterjegy	300.—
228.	HASÁBOS KUPA, FEDŐVEL. Részben aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel. 522 gr. Nürnberg, Friedrich Hirschvogel műve, XVII. század első fele	1200.—
	(Illusztrálva a IX. táblán.)	
229.	GYÖMBÉRTARTÓ. Részben aranyozott ezüst, árkolt testén tájképek bevésve, 474 gr. Besztercebánya, Andreas Sperndorfer vagy Andreas Schüssler. XVII. század közepe. (Kőszeghy, 97. szám.)	1000.—
	(Illusztrálva a VIII. táblán.)	
230.	KUPA, FEDŐVEL. Aranyozott ezüst, trébelt virágdísszel. 564 gr. Brassó, Baum Lukács (1665—1711) műve, XVII. század második fele. Fedelében bevésett címer és az egykori megrendelőpár neve: Horvát András, Fekete Mária. 1673 . .	1500.—
	(Illusztrálva a IX. táblán.)	
231.	FEDELES DÍSZTÁL. Aranyozott ezüst, vert és vésett díszítéssel. 1350 gr. Hildesheim, 1705. .	1100.—
232.	KÁVÉSKANNA, FANYÉLLEL. Ezüst, vésett díszítéssel. 297 gr. Augsburg, XVIII. század vége. R. C. betűs mesterjegy	150.—
233.	FÜLESTÁLCA. Ezüst, áttört peremmel. 1348 gr. 1800 körül	600.—
234.	FÜLESTÁLCA. Ezüst, áttört peremdísszel, fabetéttel. Súlya fabetét nélkül 1816 gr. Moszkva, 1806	700.—
235.	KÁVÉ- ÉS TEAKÉSZLET. Ezüst, áttört peremdísszel, 2165 gr. (4 kanna, 2 cukortartó.) Üvegbetétes fémtálcán. (Egyik kanna hibás.) . . .	400.—
236.	OVÁLIS FÜLES TÁLCA. Ezüst, áttört díszű peremmel, alakos fülekkel, alján falappal. Bécs, 1803	800.—
237.	FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst, vert és áttört díszítéssel. 479 gr. Bécs, 1813. I. H. mesterjegy .	300.—
238.	KÁVÉSKANNA, FEDŐVEL. Ezüst, elefántcsont füllel és gombbal. 643 gr. Kassa, 1815	280.—
239.	KÁVÉSKANNÁCSKA. Ezüst, elefántcsont nyéllel. 130 gr. Szentpétervár, 1843	50.—

		Kikiáltási ár pengőben
240.	OSTYATARTÓ SZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel, belül aranyozva. 120 gr. XVII—XVIII. század	50.—
241.	DÍSZKANÁL. Ezüst, sárkányfejben végződő nyéllel, vésett díszítéssel, részben aranyozva. 6 darab. 360 gr. Besztercebánya, Jonas Hammermann műve, 1600 körül	150.—
242.	DÍSZKANÁL. Ezüst, csavaros nyelének végén álló kisgyermek. Magyar, XVI. század I. fele	20.—
243.	CSEMEGEÁLLVÁNY. Ezüst, sajtolt dísszel. 508 gr. Bécs, 1857	120.—
244.	CSENGŐ, TÁLCÁVAL. Ezüst, sajtolt dísszel. 108 gr. Bécs, 1865. (Hibás, hiányos.)	20.—
245.	ASZTALI CSENGŐ. Ezüst, sajtolt fogóval. XIX. század közepe	12.—
246.	DÉZSÁCSKA. Zöld üveg, aranyozott díszítéssel. Sajtolt díszű ezüst aljjal és fedővel. Az ezüst Bécs, 1840	20.—
247.	KANCSÓ. Kékkel átvont tejüveg, kiköszörült és festett díszítéssel. Ezüst kupakkal és aljjal. Bécs, 1850. (A kancsó füle pótlás.)	60.—
248.	TEASZŰRŐ. Ezüst, kígyóval díszítve. 55 gr.	10.—
249.	CUKORFOGÓ. Ezüst, gólya alakjában. 47 gr.	8.—
250.	GYÜMÖLCSKOSÁR. Ezüst, kagylósan verve, újbarokk dísszel. 555 gr. XIX. század második fele. (Erősen javított.)	70.—
251.	SÓTARTÓ. Fehérrel átvont üveg, kiköszörült és festett díszítéssel. sajtolt ezüst állványon. 1850 körül	20.—
252.	PERSELY. Ezüst, méhkas alakban. 73 gr. Bécs 1850	20.—
253.	GOMBOLYAGTARTÓ. Ezüstfiligrán. 115 gr. XIX. század közepe. (Hibás, hiányos.)	15.—
254.	LEVÉLALAKÚ TEASZŰRŐ. Ezüst. Bécs, 1854. (Hiányos.)	10.—
255.	KOSÁRKA. Ezüst, domború és áttört díszítéssel. 92 gr. Újbarokk. (Kissé hibás.)	12.—
256.	CUKORFOGÓ. Ezüst, domborított díszítéssel. Bécs, 1851	18.—
257.	TÁNYÉRKA. Ezüst, domborított díszítéssel. XIX. század második fele	10.—
258.	KOSÁRKA. Ezüst, áttört és domborított díszítéssel. 251 gr.	45.—
259.	KOSÁRKA. Ezüst, áttört és domborított díszítéssel. 229 gr.	45.—
260.	FÜLES KOSÁRKA. Ezüst, áttört és domborított díszítéssel. 292 gr.	50.—

VIII. VEGYESEK.

(343-tól 378-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
343.	ÁLLÓÓRA. Louis XVI. stílusu teljesen aranyozott fatokban. Készítette: J. G. Wernle, Pozsonyban, XVIII. század vége	120.—
344.	SZÖGLETES KASZTROL. Ezüsttel átvont vörösréz, (Plated.) domborított peremdisszel . .	40.—
345.	HAMUTARTÓ. Ezüstözött fém.	8.—
346.	HAMUTARTÓ. Ezüstözött fém	8.—
347.	ERSZÉNY. Bőr, ezüstözött fém, filigrán foglalattal, képecskével. 1850 körül	5.—
348.	FEDELES FÜLESKANCSÓ. Ón. XVIII. század	80.—
349.	FEDELES FÜLESKANCSÓ. Ón. XVIII. század	80.—
350.	FEDELES FÜLES TALPASKANCSÓ. Ón. XVIII. század. Belül a fedélben mérleget tartó angyal, A. G. mesterjegygyel.	100.—
351.	TÁNYÉR. Ón, vadászatot ábrázoló vésett képpel 1763. évszámmal. Erdély	40.—
352.	TÁNYÉR. Ón, szász mátkapár vésett képével. 1796. évszámmal. Erdély	40.—
353.	TÁL. Ón, vésett vadászjelenettel és virágokkal. Német, XVIII. század. Hátlapján rózsa koronával és I. L. R. mesterjegy	50.—
354.	KAROSGYERTYATARTÓ, LEVEHETŐ KAROKKAL. Bronz. Lengyel? XVIII. század . .	100.—
355.	ÁLLÓÓRA. Aranyozott bronz, oszlophoz kötött ezüst Jézus alakkal. Augsburg, XVII. század .	350.—
356.	MOZSÁR. Bronz, domború dísszel és felírással. Holland, 1638.	100.—
357.	KIS MOZSÁR. Bronz	30.—
358.	ÁLLVÁNY. Bronz, áttört alakos díszítéssel. (Gyertyatartó alsó fele?)	20.—
359.	TINTATARTÓ. Öntött bronz, alakos kivitelben. Mantua, XVI. század	50.—

Kikiáltási ár pengőben

360. FEDELES URNA. Patinázott bronz. Olasz, XVI. század . . . . . 100.—
361. KAROSGYERTYATARTÓ. Ezüsttel átvont réz. Francia, Louis, XVI. Egy pár . . . . . 100.—
362. ASZTALICSENGŐ PERZSA MAGUS ALAKJÁBAN. Bronz . . . . . 10.—
363. KEREKTÁLCA. Szarú, középen Wallenstein sajtolt képmásával. XVII. század. (Hibás.) . . . 10.—
364. ÓVÁLIS SZELENCE. Teknőc, aranyozott berakással. 1800 körül. (Hibás.) . . . . . 20.—
365. KOLOZSVÁR VÁROS TANÁCSÁNAK PECSÉTJE. XV. század. XVIII. századi aranynyomású bőrtokban . . . . . 10.—
366. NAGYITÓÜVEG. Aranyozott bronzkeretű foglalatban. Francia, XVIII. század vége. (Hibás.) . 25.—
367. ÓVÁLIS TÁLACSKA. Aranyozott bronz, japán lakk betéttel. XVIII. század. (A betét hibás.) . 30.—
368. LŐPORTARTÓ. Fa, aranyozott bronz medaillonokkal. Milanó, XVI. század . . . . . 30.—
(Illusztrálva a X. táblán.)
369. ÉKSZERDOBOZ. Fa, felrakott bibliai jelenetekkel. Velence, XV. század vége. (Kissé hibás.) 25.—
370. ILLATSZERTARTÓ. Dióhéjba faragott bibliai jelenetek, belül rekeszekre osztva. Aranyozott bronzláncon, amelybe Jézus és egy férfifej van befoglalva. Flamand, XVII század . . . . 40.—
371. PORZÓTARTÓ. Ón. XVIII. század . . . . 4.—
372. SZELENCE. Teknőc, aranyozott ezüst foglalatban . . . . . 25.—
373. RIZSPORTARTÓ. Aranyozott bronz, teknőcöt utánzó bevonattal. (Hibás.) . . . . . 4.—
374. ÓVÁLIS DOBOZ. Bronz, fedelében női képmás miniatür . . . . . 10.—
375. LEGYEZŐALAKÚ JEGYZŐKÖNYV. Elefántcsont és teknőc, ezüsttel díszítve . . . . . 10.—
376. GYUFATARTÓ. Brokát, aranyozott bronz állványon . . . . . 5.—
377. RIZSPORTARTÓ. Teknőcöt utánzó gyurma. (Hibás.) . . . . . 1.—
378. RIZSPORTARTÓ . . . . . 2.—

Istók János

mücs led

e.a.

55

** **Szoborvázlatok kiállitása.** Egy csoport szobrászunk annak az életrevaló ötletnek megvalósitására vállalkozott, hogy mütermének intimusabb részeit is megmutassa a közönségnek. A közönség, mely elé rendszerint csak a kész szobrok kerülnek, ezen a kiállitáson — a Ritz-szálló földszinti termeiben ma nyilik meg — megismerkedhetik a nagy alkotások első fogalmazásával, rögtönzött vázlatokkal, melyekben benne érzik még a fogamzás lendülete. Ennyiből nemcsak érdekes, hanem tanulságos is a kiállitás. Nem egy szobormü értékesebb tulajdonságokat mutat ilyen csira-állapotában, mint későbbi felnagyitott és kimódolt alakjában. A kiállitó müvészek: ~~Andrejka József, Berán Lajos, Bory Jenő, Damkó József, Füredi Richard,~~ Istók János, Lukácsy Lajos, Markup Béla, Csorba Géza és Unghváry Sándor. Mig a többi már mind megállapodott müvész, Csorba Géza még forrongó ifju, de érdekes utakon járó tehetség. Unghváry Sándor az egyetlen festője a csoportnak. Freskó- és ablaktervei gazdag képzeletü, biztos rajzu és fejlett szinérzékü müvésznek mutatják. Mintegy százötven darab szobormü várja a közönséget; nagyobbrészt gipszek, de van közöttük terracotta és bronz is. Az áruk pedig oly csekély, — ötven-száz korona közt váltakozó — hogy a közönség bizonyára szétkapkodja majd a kiállitás anyagát. A kiállitás megtekintése dijtalan. *(a. e.)*

Az Ujság 1914. ápr. 22

10

(e.a)

ki. Ennek a helyzetváltoztatásnak az oka részben a terület általános emelkedése s az azzal együtt járó pannóniai tenger visszavonulása; főként azonban a Budai hegységet ma is keleten határoló s már előbb is megkezdődött törések mentén a hegység tövénél elterülő vidék — a mai Alföld — újabb mélyebbre süllyedése. A mélyre süllyedés következtébebn azok az idősebb kőzetek, amelyek a Budai hegységben a felszínen vannak, a Városligeti területén ma 1000—1250 m mélységben érhetők el a városligeti két artézi kút szelvényének tanúsága szerint.

Az ekkor, azaz a pannóniai kor végén, illetőleg a levantei idő kezdetén kialakult Duna áttörte a Visegrád—Nagymarosi hegycsoportot. A hegység alatt, a mai síkságon, alsószakaszjellegüvé vált, hordalékát hatalmas törmelékkúpban rakta le s ezen kanyargott több ágban. Vize lefolyására az imént említett mélyedést használta fel s itt a hegység keleti tövében vájta ki medrét. Schafarzik Ferenc néhai elődöm szerint: „Mialatt itt a hegység keleti lábánál a térszín ennyire erélyesen mélyült, addig az ősi termális vonal előtti térszín

150. NOVOTNY EMIL RÓBERT: Csendélet.
151. CSÁKY JÓZSEF: Álló leány. Terracotta.
152. KÁDÁR BÉLA: Trió. Tempera. Magántulajdon.
153. MOLNÁR C. PÁL: Danae.
154. KÁDÁR BÉLA: Anya és gyermeke. Tempera. Magántulajdon.
155. BERNÁTH AURÉL: Ősz. Pasztel.
156. BERNÁTH AURÉL: Riviera.
157. BERNÁTH AURÉL: Csendélet sakktáblával. Pasztel.
158. BERÉNY RÓBERT: Nő a zöld szobában.
159. BERÉNY RÓBERT: Sárga dunyha.
160. BERÉNY RÓBERT: Csendélet.
161. KÖRMENDI FRIM ERVIN: Olasz táj.
162. DELI ANTAL: Kocsi-ú.
163. CZIGÁNY DEZSŐ: Tájkép.
164. ABA NOVÁK VILMOS: Az igali nagy rét.
165. CZIGÁNY DEZSŐ: Nizzai táj.
166. NOVOTNY EMIL: Farkasréti táj.
167. DERKOVITS GYULA: Látogatás.
168. SCHÖNBERGER ARMAND: Külvárosi kabaré.

IV. TEREM.

AZ ÖSSZES MŰVÉSZCSOPORTOK KÖZÖS SZOBRÁSZATI TERME.

Rendezte: TÓTH ISTVÁN.

Eladók. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

169. SZAMOSI SOÓS VILMOS: A győztes. Gipsz.
170. MÁTRAY LAJOS: Arcmás. Márvány. Magántulajdon.
171. B. HADZSY DUCI: Delmár Walterné képmása. Bronz. Magántulajdon.
172. SÓVÁRY JÁNOS: Szemérmes. Márvány.

KMT 1928. tav. Eiall K.

Istók János

173. NEMES GYÖRGY: Gyöngy. Gipsz.
174. NEMES GYÖRGY: A puszta fia. Gipsz.
175. HORVÁTH GÉZA: Arckép tanulmány. Bronz.
176. ANDREJKA JÓZSEF: Oroszlán. Bronz.
177. KASZAB KÁROLY: Tanulmány. Gipsz.
178. CSERHALMI JENŐ: Moll akkordok. Gipsz.
179. KEVICZKY HUGÓ: Varga Izsó arcmása. Bronz. Magántulajdon.
180. LOÓSZ JÓZSEF: Önarcmás. Gipsz.
181. VASTAGH LÁSZLÓ: Illyefalvi Lőte Éva arcmása. Magántulajdon. Gipsz.
182. RÖCKEN ELSA: Von EINEM táborszernagy arcmása. Gipsz. Magántulajdon.
183. MAKOVNIK KÁLMÁN: Baby. Gipsz.
184. HOMOKAY JÓZSEF: Beethoven. Bronz. Magántulajdon.
185. VASTAGH ÉVA: Kratochwill testvérek. Gipsz. Magántulajdon.
186. H. HEKSCH ERNŐ: Arcmás. Gipsz.
187. SZAMOSI IMRE: Arcmás. Gipsz. Magántulajdon.
188. DAMKÓ JÓZSEF: Tisza—Návay emlék-tábla. Gipsz.
189. IFJ. VASTAGH GYÖRGY: Krisztus az Olajfák hegyén. Gipsz.
190. ISTÓK JÁNOS: Arcmás. Gipsz. Magántulajdon.
191. KERNSTOKNÉ TELTSCH GINA: Gerő Ödön arcmása. Gipsz. Magántulajdon.
192 ZIERLICH REZSŐ: Marika. Faszobor.
193. HAJDU REZSŐ: Önarcmás. Gipsz.
194. BERÁN LAJOS: Az Egyetemi templom «Jézus szíve» szobra. Gipsz. Magántulajdon.
195. Vitéz SZÉKELY KÁROLY: Törökszentmiklósi hősök emléke. Bronz. Magántulajdon.
196. SIKLÓDY LŐRINC: Komádi község hősi emléke. Bronz. Magántulajdon.
197. BERÁN LAJOS: Hősi halált halt Szávits Andor síremléke. Gipsz. Magántulajdon.
198. SZEGE SÁNDOR: A győztes. Gipsz.

Istok János
Jendrassik Jenő
Kalmár Elza

VI. TEREM.

171 **Szenes Fülöp.** Eszter. Olajfestmény. 700 korona.

172 **Stetka Gyula.** Facsoport egy lámpással. Olajfestmény. 350 korona.

173 **Tull Ödön.** Keperakás. Olajfestmény. 600 korona.

174 **Basch Gyula.** „Éva“ Olajfestmény. 900 korona.

175 **Aggházy Gyula** Erdőrészlet. Olajfestmény. Eladó.

176 **Peske Géza.** „Nótás Józska.“ Olajfestmény. Eladó.

177 **Kacz Endre.** „Elhagyott kert.“ Olajfestmény. 800 korona.

178 **Reinhard Károly.** Moly Tom arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

179 **Magyar Mannheimer Gusztáv.** Esteledik a tanyán. Olajfestmény. Eladó.

180 **Vajda Zsigmond.** Tollagi Adolf arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

181 **Stetka Gyula.** Tórészlet holdvilággal. Olajfestmény. 200 korona.

182 **Kann Gyula.** Alkony. Olajfestmény. 1400 korona

183 **Knopp Imre.** A Váci-utcában. Olajfestmény. Eladó.

184 **Ujváry Ignác.** Tahi A. festő arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

185 **Ujváry Ignác.** Faluvég. Olajfestmény. Eladó.

186 **Zemplényi Tivadar.** Konyhában. Olajfestmény. 3600 korona.

187 **Ujváry Ignác.** Baromfi-udvar. Olajfestmény. Eladó.

188 **Papp Sándor.** „Holdas éj“. Olajfestmény. 200 kor.

189 **Perlmutter Izsák.** „Az utcán“. Olajfestmény. 2600 korona.

190 **Jendrássik Jenő.** Felhők között. Olajfestmény. 800 korona.

191 **Stetka Gyula.** Eskütéri templom holdvilágnál. Olajfestmény. 300 korona.

151 **Fényes Adolf.** Őszi eső. Olajfestmény.

152 **Fényes Adolf.** A talicskában. Olajfestmény. 650 korona.

153 **Fényes Adolf.** Őszi csend, Olajfestmény. 800 kor.

154 **Fényes Adolf.** Anya és gyermeke. Olajfestmény. 4000 korona.

155 **Fényes Adolf.** November végén. Olajfestmény. 800 korona.

156 **Fényes Adolf.** Kis lányok. Olajfestmény. 400 kor.

157 **Fényes Adolf.** Nedves őszi reggel. Olajfestmény. 280 korona.

158 **Fényes Adolf.** Öreg ember. Olajfestmény. 1500 korona.

159 **Fényes Adolf.** Nyár. Olajfestmény. 400 korona.

160 **Fényes Adolf** Délben. Olajfestmény. 900 korona.

161 **Fényes Adolf.** A présház (kora tavasz.) Olajfestmény. 280 korona.

*162 **Fényes Adolf.** A napszámos. Olajfestmény. 4000 korona.

163 **Fényes Adolf.** Őszi délelőtt. Olajfestmény. 480 korona.

164 **Fényes Adolf.** Öreg paraszt. Olajfestmény. 1000 korona.

165 **Fényes Adolf.** Falusi ház. Olajfestmény. 320 kor.

166 **Fényes Adolf.** Öreg asszony. Olajfestmény. 800 korona.

167 **Fényes Adolf.** A falu alatt. Olajfestmény. 180 korona.

168 **Fényes Adolf.** Derült őszi nap. Olajfestmény. 180 korona.

169 **Fényes Adolf.** Cigány gyerek. Olajfestmény. 220 korona.

170 **Fényes Adolf.** Házak a dombon. Olajfestmény. 200 korona.

113 **Ligeti Miklós.** Mihalik Dániel festőművész képmása. Mellszobor. Magántulajdon.

114 **Ligeti Miklós.** Múzsa. Márványszobor. 2000 kor.

*115 **Ligeti Miklós.** „Anonymus"-szobor vázlata; szoborműi. Bronzban, márványpaddal. 1800 korona.

116 **Ligeti Miklós.** Portrait. Dr. Térey Gábor. Mellszobor. Nem eladó.

117 **Ligeti Miklós.** Gróf Széchenyi Géza képmása. Mellszobor. Magántulajdon.

118 **Vedres Márk.** Ádám és Éva. Gyps-szoborműi. 16,000 korona.

119 **Markup Béla.** Oroszlán. Vázlat a Nemzeti Múzeum főbejárata elé. Gyps-szobor.

120 ~~**Holló Barnabás.**~~ Arckép. T. G. Gyps-szobor. 600 korona.

121 **Margó Ede.** Arckép. Dombormű. Magántulajdon.

122 **Istók János.** Jóska. Szoborműi. 500 korona.

123 **Szász Gyula.** Táncosnő. Gyps-szobor. 120 korona.

124 ~~**Holló Barnabás.**~~ Arckép T. M. Carrarai márvány. Magántulajdon.

125 **Kalmár Elza.** Edény. Bronz-szoborműi. 200 korona.

126 **Telcs Ede.** „Házi szer." Szinezett gyps-szobor. 500 korona.

127 **Telcs Ede.** Arcképtanulmány. Gyps. Magántulajdon.

128 **Telcs Ede.** Arckép. Bronz-mellszobor. Magántulajdon.

129 **Telcs Ede.** Arckép. Bronz-mellszobor. Magánt.

130 **Szécsi Antal.** Báró Dániel Ernőné Ő Excellenciája. Márvány mellszobor. Magántulajdon.

131 **Telcs Ede.** Arckép. Bronz-mellszobor. Magántulajdon.

132 **Istók János.** Gróf Csáky Adorján. Szoborműi.

133 ~~**Betlen Gyula.**~~ Feiks Jenő festőművész mellszobra. Terracotta-szobor. Magántulajdon.

Fényes Adolf

134 **Margó Ede.** Beregi Oszkár. Mellszobor. Egy öntvény 100 korona.

*135 **Bezerédi Gyula.** Képmás. Szoborműv. Magántulajdon.

136 **Beck Ö. Fülöp.** Érmek és plaquettek. Dombormű. 800 korona. Egyenkint is eladó.

137 **Beck Ö. Fülöp.** „Mihály gazda." Dombormű. 200 korona.

138 **Szirmai Tony.** Plakettek és érmek. Kis plasztikai munka. Nem Eladó.

V. TEREM.

139 **Fényes Adolf.** Őszi verőfény. Olajfestmény. 320 korona.

140 **Fényes Adolf.** Vázlat. Olajfestmény. 400 korona.

141 **Fényes Adolf.** Egy darab falu. Olajfestmény. 200 korona.

142 **Fényes Adolf** Házak, a tó mellett. Olajfestmény. 260 korona.

143 **Fényes Adolf.** K N. úr arcképe. Olajfestmény. Keszthelyi Ernő tulajdona.

144 **Fényes Adolf.** Tavasz. Olajfestmény. 850 korona.

145 **Fényes Adolf.** Öreg asszony, botra támaszkodva. Olajfestmény Magántulajdon.

146 **Fényes Adolf.** Az ebéd. Olajfestmény. 4000 kor.

147 **Fényes Adolf.** A munkás. Olajfestmény. 800 kor.

148 **Fényes Adolf.** Fehérmegyei táj (június) Olajfestmény. 400 korona.

149 **Fényes Adolf.** Gyerekek az iharosban. Olajfestmény. 900 korona.

150 **Fényes Adolf.** Öreg asszonyfej. Olajfestmény. 650 korona.

Kiállítás 1901-ről

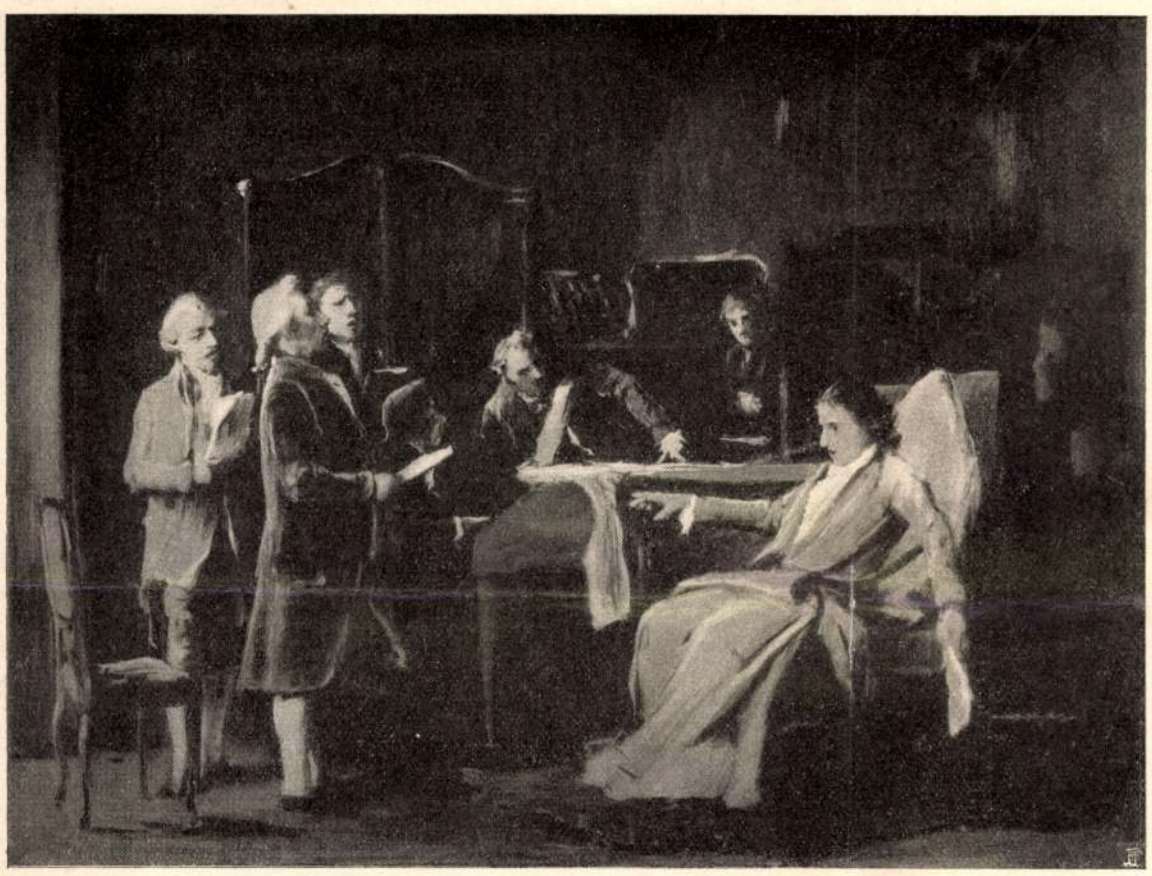

Munkácsy Mihály: «Mozart végperczei»-nek vázlata.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

korát állapíthatni meg, találtak Szent István, I. András, Szent László és Salamon királyok korából. Találtak cserépedény töredékeket, gyürüt, karpereczet, pitykét, lándzsahegyet. Nyári Albert előadását a lelt tárgyakkal magyarázta.

MI UJSÁG?

József főherczeg szülőházának képét közöljük mai számunkban ismertető szöveg kiséretében. Hogy melyik ez a ház, annak megállapítása némi nehézséggel járt; Pozsonyban tudakoztattuk, de ott nem tudták biztosan megjelölni. Kérésünkre *József* főherczeg maga volt kegyes felvilágosítást adni azzal a sajátkezűleg készített helyszini vázlattal, melyet itt közlünk. A nyíllal megjelölt helyen fekvő ház a főherczeg szülőháza. Megemlítjük egyúttal, hogy a mai számunkban levő képek legnagyobb része az alcsuthi kastélyban levő eredetiek után készült.

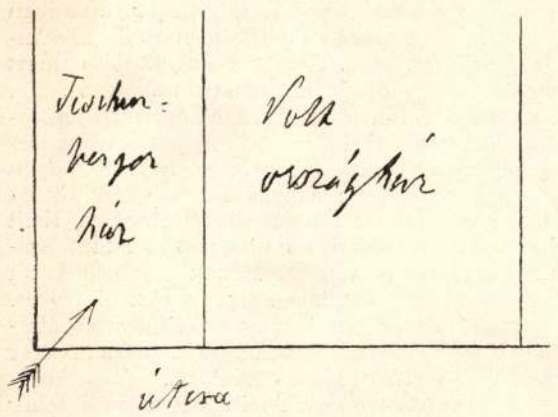

Mai számunk József főherczegre vonatkozó közleményeinek nagy mennyisége miatt főlapunkat bővíteni kellett s ezért «Regénytár»-unk e heti közlése elmaradt a mit azonban a jövőben szépirodalmi közleményeink nagyobb számával pótolni fogunk.

A trónörökös Keleten. *Ferencz Ferdinánd* főherczeg és felesége, *Hohenberg* Zsófia herczegasszony február 25-ikén Bécsből csekély tagú kisérettel keleti útra indult. A fejedelmi utasok Trieszten és Génuán át Kairóba utaznak, a honnan csak husvétkor térnek vissza Bécsbe.

Sven Hedin Budapesten. Belső-Ázsia híres svéd kutatója, *Sven Hedin*, február 25-ikén este érkezett Budapestre Bécsből, a hol felolvasásokat tartott az ...ák földrajzi társaságban, a király pedig a ...z József-rend csillagos nagykeresztjével tünBudapestre, mint a magyar földrajzi társaság vendége jött s ennek nevében elébe utazott *Lóczy* Lajos egyetemi tanár és dr. *Almássy* György, a ki Közép-Ázsiában utazott.

A pályaudvaron a földrajzi társaság vezetői fogadták s a társaság elnöke, *Erődi* Béla üdvözölte. *Hedin* németül válaszolt, kiemelve, hogy szivesen jött hozzánk, mert már rég nagyrabecsüli a magyar földrajzi tudományt. Majd *Molnár* Viktor üdvözölte *Wlassics* közoktatásügyi miniszter nevében a svéd tudóst, a kinek azután bemutatták a tiszteletére megjelent urakat. *Hedin* különben gróf Széchenyi Bélát és gróf Zichy Jenőt már rég személyesen ismeri. Sven Hedin középmagas, erőteljes termetű férfi, és sötét haja után el se hinné az ember, hogy Svédország a hazája. A 38 éves férfi arcza is napbarnított.

A híres utazót a következő nap folyamán sokan meglátogatták, többek közt *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter is. A tudományos körökben általában nagy érdeklődés nyilvánúlt a bátor utazó iránt.

Február 26-ikán este az Uránia Szinházban tartotta *Sven Hedin* a felolvasását, mely a földrajzi társaság felolvasó-ülése volt. A jobboldali széles páholyban megjelent *József Agost* főherczeg és neje, *Auguszta* főherczegnő; másik páholyban *Wlassics* miniszter családjával. A közönség közt a magyar tudományos világ nagy számmal volt képviselve. A szinpadot egész szélességében elfoglalta Közép-Ázsia térképe, azon vastag vörös vonal jelölte az útat, melyet Sven Hedin megtett. A híres utazó, a mint megjelent a szinpadon, megtapsolták. *Erődi* Béla dr., mint a földrajzi társaság elnöke köszöntötte a társaság nevében, s fölkérte Vámbéry Ármint, a társaság díszelnökét, hogy mint maga is ázsiai utazó, rövid bevezetéssel tájékoztassa a közönséget Sven Hedin útjáról. *Vámbéry* legelőször azt említette meg, hogy tizennyolcz év előtt fölkereste őt egy svéd ifjú s arra kérte, írjon bevezetést Perzsiáról, Mezopotámiáról, a Kaukázusról írt útirajzaihoz. Ez az ifjú a legnagyobb földrajzi utazók közé küzdötte magát. Oly helyeken járt, a hol nem fordult meg európai, néhol eddig talán ember sem. Két izb... három-három évig tartó útban járta be az eddig ismeretlen földrészeket. Megemlékezett Vámbéry a magyar utazóról, Körösi Csoma Sándorról is, ki nyolczvan esztendővel ezelőtt, minden segitség híján Tibet felé oly fontos útat tett, s ki az első tibeti nyelvtant és grammatikát megírta. *Erődi* Béla a Vámbéry beszéde után átnyújtotta Sven Hedinnek a földrajzi társasági disztagságról szóló oklevelet.

Sven Hedin két óra hosszat beszélt utazásairól német nyelven s a nevezetesebb helyeket vászonra vetített képekkel, mappákkal illusztrálta. Útjának főeredményeit lapunk már ismertette.

Utazása költségeit a svéd király viselte, az orosz kormány pedig az 1894—97-iki útjában négy derék kozákot adott mellé kisérőül. Második útjára 1899-ben indult. Előadása egyik része arról az expedicziójáról szólt, mely Kasgarból kiindúlva a Tarim, illetve Jarkand folyam mellett haladt Abdally-ig. Képekben is bemutatta az óriási folyam őserdőkkel borított partjait s a Takla-Makan sivatagot. Hedin első folyami utazásával mindössze csak Yaniköllig ért el. Főkaravánját hátrahagyva hét tevével átszelte a Takla-Makan pusztát legszélesebb irányában, a hol két hónap alatt 285 kilométernyi utat tett meg. Yaniköllig visszatérve, végigkutatta a körűlfekvő tavakat. Egy vizi-útja alkalmával meglepte őt a Karaburan nevű port szóró vihar, a mely az egész karaván a vizbe fordította. Szerencsére a tó csak egy méter mélységű. A felolvasás további folyamán Tibet éjszaki részébe tett expeditiójáról szólt Hedin, vázolva utazásának tudományos eredményét s a temérdek veszélyt és fáradalmat, melylyel meg kellett küzdenie. Tibet fővárosába, a Láma székhelyére ő sem juthatott el, mert a szent tanács díszes küldöttsége 500 fegyveressel jött elébe és fölkérte, hogy forduljon vissza. De mégis megengedték neki, hogy az indiai határ felé, nyugatra hagyja el az országot. Így keresztűl utazta a zárt országot. Az 500 fegyveres addig kisérte, míg meg nem győződött a visszafordulás lehetetlenségéről.

A fényes közönség nagy érdeklődéssel hallgatta az előadást, melyet *Sven Hedin* másnap este megismételt. A földrajzi társaság február 26-ikán este *lakomát* rendezett a svéd utazó tiszteletére az Országos Kaszinóban.

Dr. *Erődi* Béla, dr. *Vámbéry* Ármin mondták az első felköszöntőket. *Sven Hedin* megköszönvén a szives fogadtatást, azt mondta, hogy sok régi ismerőst talált itt, mert már iskolás gyerek korában gyönyörűséggel olvasta Vámbéry, gróf Széchenyi Béla, Lóczy Lajos, később Déchy és Zichy Jenő gróf könyveit s most itt van mindazoknak a társaságában, a kiket voltaképen oly régen ismer. Magyarországot éltette. Felköszöntőket mondtak még: *Bárczy* István tanácsos a főváros nevében, gróf *Zichy* Jenő, *Berzeviczy* Albert, *Thirring* Gusztáv, ki Tibet első utazójáról, Körösi Csoma Sándorról emlékezett meg.

Sven Hedin Budapestről Zsolnán és Oderbergen át Berlinbe, onnan Danzigba utazik. Ott tartja utolsó felolvasását, aztán visszatér Stockholmba.

A pápa jubileuma. A pápa uralkodásának negyedszázados jubileumát a katholikus világ megülte már február 20-ikán, de Rómában a fő jubileumi ünnepet csak márczius 25-ikén tartják meg. Erre rendkívüli előkészületek történnek. *Oreglia* bíbornok, a szent kollégium legidősebb tagja, a világ minden részébe meghivókat küldött szét a bíboros főpapok számára, hogy azok személyesen adják át a pápának hódolatukat és jókivánságaikat. A bíborosok közűl azonban csak mintegy ötvenet várnak Rómába, mert a többit életkora, az utazás fáradalmai, vagy a betegeskedés visszatartják a zarándoklástól. A jubileumi misére a pápa teljes egyházi díszben vonúl a Szent Péter-templomba, fején azt az aranytiarát fogja viselni, a melyet a főpapságtól kapott jubileumi ajándékúl. A felvonúlás különben is nagyon fényes lesz. A pápa svájczi gárdája 1870. óta most fogja először újra felölteni pánczélos, sisakos díszruháját. Este Rómának mind a 350 templomát ki fogják világítani, a 93 évesnél idősebb öreg emberek és asszonyok számára pedig fényes lakomát rendeznek a Belvedereben.

Kossuth szobra és a Kossuth-mauzoleum. A fővárosi tanács, a közgyűlés határozata értelmében, utasította a mérnöki kivatalt, hogy sürgősen tegyen javaslatot, hol állítsák föl Kossuth Lajos szobrát, a közoktatási ügyosztályt pedig fölhívta, hogy a szobor pályázati föltételeit készítse el. A Kossuth-mauzoleum építésére tudvalevőleg Gerster Kálmán és Strobl Alajos kaptak megbizást. A Kossuth-szoborra és a mauzoleumra összesen 907,512 korona van. Ebből 360,000 koronába kerül a mauzoleum s így a szoborra 547,512 korona marad.

Pálfy János szobra. A király adományából emelendő tíz szobor közűl legutoljára Pálfy János tábornok szobra készűl el. *Szárnovszky* Ferencz, a kire a szobor mintázását bizták és a ki művét idegrohamában összezúzta, még mindig nagybeteg. Az országos képzőművészeti tanács a művész állapotának jobbrafordúlását várja és csak ezután fog dönteni a szobor újabb mintázása ügyében.

A horvát miniszter házassága. *Cseh* Ervin horvát miniszter eljegyezte özvegy ifj. *Sauska* Jenőné, született *Papp* Juliát, a ki több éven át kedvelt tagja volt a pécsi előkelő társaságnak, míg vissza nem vonúlt birtokára. A miniszter eljegyzése szük családi körben történt. A jegyespár távoli rokona egy-

Kitünő alak az az unalmas képviselő, a kinek belépтére ijedtében megdermed az egész háznép; csak ő maga nem veszi észre, hogy milyen ijedelmet okozott. A gorombáskodást bizalmasságra magyarázza, a csipkedést kedveskedésnek veszi s hálából — ott marasztalja magát ebédre. Közben valaki elhiteti a társasággal, hogy ez az unalmas ember lesz a kultusz-miniszter. A társaság egyszerre csupa hízelgéssé édesedik, az asszonyok udvarolnak neki, a férfiak arról beszélnek, hogy már gyerekkorában miniszternek szánták maguk közt. Faragatlan tréfáin most nagyokat nevetnek, minden szavát elmésnek találják s nem győznek kedvében járni. Végre kiderül a tévedés, kijózanodnak, csak ő maga ébred nehezen a keserves valóságra, hogy a tárcza, a hódolat, a hízelgés puszta tréfa, álom volt. A második felvonás javarészét ennek a talmi-miniszternek az esete tölti be, a kit egyszerre tíz-húsz ember rohan meg — protekcióért. Ilyen apró, elmés tréfákból van összeszerkesztve a darab, melyben egymás után vonúlnak fel a férjének állást hódító szép asszony, a protekcióért házasodó építész, az énekesnőt protegáló vén báró, az énekesnő kegyét kereső fiatal urak; protekcióért könyörög még a czukrász-inas is, a ki süteményt hord a házhoz. A darab szíves fogadtatásra talált s a bemutatóelőadás óta is estéről-estére megtölti a szinházat a közönség, vidám nevetéssel és tapssal adózva Herczeg Ferencz ötleteinek s a szinészeknek, a kik szerepeiket igen jól töltik be. — *(h.)*

Simonyi óbester, *Martos* Ferencz új darabja február 26-ikán került bemutatásra a Nemzeti Szinházban.

A darab Francziaországban játszik, Marcigny városkában, a hol Simonyi ezredes táboroz. A rémséges szörnyetegnek hitt ezredes ellen összefognak a meghódított városka asszonyai s meghódítják a tisztikart. Maga az óbester Des Tourelles marquisnőnek lesz a rabja. A bájos asszonynak tetszik az érdekes lovag, udvaroltat vele magának, míg maga is beleszeret, mélyen és igazán. De az óbester kevesli a kettesben való sétát holdvilágnál, huszárosabb szerelmet követel, a mitől a marquisnő visszariad. Erre Simonyi más faluba teszi át főhadiszállását. A marquisnő, a ki igazán és nagyon szerelmes, szomorúan csalogatja őt vissza s egy ebédjére megint megjelenik az egész tisztikar s eljön újra Simonyi is. De egy gúnyos felköszöntőre elönti a harag, ebéd elején felugrik az asztal mellől, nyeregbe vezényel s indulni készül ezredével. A veranda elé vezetik a lovát, már kengyelben a lába, mikor visszarohan az ájuldozó marquisnőhöz, azt kiáltva: «Téged magammal viszlek — feleségnek!» Ez a huszárkaland a darab tárgya, szalon-jelenetekkel és kaszárnyatréfákkal tarkítva. A mi legjobb benne, az szinte operett-szerű, mintha Martost megtévesztette volna a «Bob herczeg» diadala. Egyes helyzeteknél, jeleneteknél sok más darab párhuzamos helyei ötlenek eszünkbe. Martos azért bizonyságát adta annak, hogy a szinpadot ismeri, de elmésségét még gazdagítani, érzelmeit árnyalni, technikáját finomítani kell. A közönség közepesen fogadta a nyers szójátékokat s az alakok közül egyhez sem hajlott meleg rokonszenvvel. A főbb szerepeket P. Márkus Emilia, Császár, Gál, Bakó játszották. Ligeti Juliska és Rózsahegyi nagyon jók voltak a komorna és ordinánez szerepében. A szinház nagy gondot fordított a darab kiállítására, a szalon, a tábor egyaránt szép és jellemzetes volt; a jelmezek festőiek. A rendezés is feltűnően gondos. — *(h.)*

Magyar színmű előadása Bécsben. A bécsi Deutsches Volkstheater február 21-ikén színre hozta *Gárdonyi* Gézának Nemzeti Szinházunkban nagy hatással adott falusi színművét, «*A bor*»-t. Ritka dolog, hogy magyar színművek idegen szinpadra jussanak; a bécsi népszinház Gárdonyi életteljes színművét jól választotta. Úgy látszik, a bécsi szinházi közönségre szintén megtette hatását, noha magyaros zamata ott nem birt érvényesülni. A bécsi lapok birálata így is elég kedvező s kritikai megjegyzéseik mellett elismeréssel adóznak Gárdonyi tehetségének. A bécsi szinház bemutató előadásán jelen volt *Széll* Kálmán miniszterelnök is, gróf *Széchenyi* Gyulával, az Ő Felsége személye körüli miniszterrel. A bécsi magyarok már a szinház előcsarnokában várták és üdvözölték őket.

Benczúr Gyula: Fekvő férfi.

A Nemzeti Szinház új drámabirálójának, az elhunyt Bartók Lajos helyébe, Somló Sándor igazgató *Ábrányi* Emilt kérte föl, a ki elfogadta e tisztet.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 23-iki ülésén, melyen báró *Eötvös* Loránd elnökölt, dr. *Alexander* Bernát tartott emlékbeszédet az Akadémia nagyhírű külső tagja, *Taine* Hippolit franczia széptani és történetiróról. Az emlékbeszéd széles körű tanúlmány, mely egybefoglalja a híres tudós messzire ható működési körét és irodalmi hatást.

Most már tíz éve — mondja az emlékbeszéd, — hogy Taine Hippolit meghalt, a kivel 40 évig munkálkodó nagy szellem költözött el, bár művei élni fognak mindaddig, míg filozófiával a világ foglalkozni fog. A múlt év végén jelentek meg Taine ifjúkori levelei, melyek megvilágítják e kivételes szellemóriást. Taine művei minden irodalomban megtalálhatók fordításokban. Ifjú éveiről s tanulmányairól részletesen emlékezett meg Alexander, valamint a filozófia iránti előszeretetéről, nagy nyelvismeretéről. Egyszerű polgári, de gondolkozó és tanúlni vágyó családból származott, kitartással, hévvel tanúlt s mindig — végkimerülésig — munkálkodott és kutatott. Alexandra ismertette ezután Taine irodalmi, metafizikai és filozófiai műveit és párhuzamot vont Taine és a világ többi filozófusai között.

A Kisfaludy-Társaság február 25-ikén *Beöthy* Zsolt elnöklésével, nagy közönség előtt tartotta havi ülését.

Vargha Gyula főtitkár bejelentette, hogy Berzeviczy Albertné 200, Vajda Ödön zirczi főapát 400, Beöthy Klárika 200 és ifj. Barkassy Kálmán 200 koronával az alapító tagok sorába léptek. Jelentette még, hogy a társaság Jókait 78-ik születésnapja alkalmából üdvözölte. *Berczik* Árpád «Csodagyerek» című víg elbeszélését Vargha Gyula olvasta föl. A novella hőse egy fiatal asszony, a kit otthon az anyja, házasságában az ura kényeztet el. A közönség folytonos vidámság közt hallgatta a kedves humorú elbeszélést. *Szász* Károly szép fordításában *Lecky* angol költőnek hat költeményét *Kozma* Andor olvasta föl. Szász Károly gyöngélkedése miatt már hosszú idő óta nem járhatván ülésekre, így, munkássága révén tartja fenn a kapcsolatot a társasággal. *Beöthy* elnök a tagok helyeslésével a társak üdvözletét küldte Szász Károlynak. *Sebestyén* Károly vendég tanúlmányát Ibsen «Peer Gynt» című híres drámai költeményéről *Ábrányi* Emil olvasta föl. A tartalmas dolgozat a letűnt század költészetét is vázolja. Ennek közepén kezdi megismerni a nagy közönség az éjszaki irókat. A norvég irók között a legnagyobb elme vitathatatlanúl Ibsen; s egyik legjellemzőbb alkotása a «Peer Gynt», a melyet harminczkilencz éves korában Rómában irt. *Körösi* Albin kegyesrendi tanár a spanyol Gaspar Núnez de Arce «Csatahangok» című költeményéből többet lefordított s a sikerült fordításokból néhány jellemző mutatványt *Pekár* Gyula olvasott föl.

A régészeti és embertani társaság február 24-ikén tartotta közgyűlését báró *Nyáry* Jenő elnöklésével. A számadások, a költségvetés előterjesztése mellett két érdekes előadás tartozott a közgyűlés tárgyai közé. *Herman* Ottó előadását «A szám és betűróvásról» külön közleményben ismertetjük.

Báró *Nyáry* Albert a pilingi (nógrádmegyei) árpádkori temetőről olvasott föl. Az ásatásokat báró Nyáry Albert már évek óta folytatja s eddig összesen százhatvan sírt tárt föl. A sirok gyűrűs vonalban feküsznek a Sirmány nevű halom déli és délkeleti oldalán, arczczal napkeletnek. A sírok között olyan maradványokra talált, a melyek azt bizonyítják, hogy temetéskor halotti torral ültek meg az elköltözöttek emlékét. Férfi sír aránylag kevés került a napvilágra, a mi azt jelenti, hogy őseink a csatamezőn haltak meg. A koporsónak még semmi nyoma. Érmeket, a melyekből a sírok

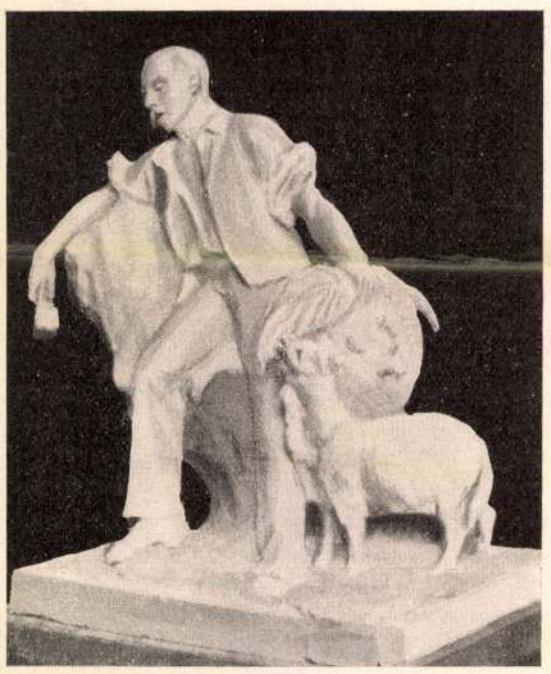

Istók János: Az elhunyt Nagy Kálmán szobrász apotheozisa.

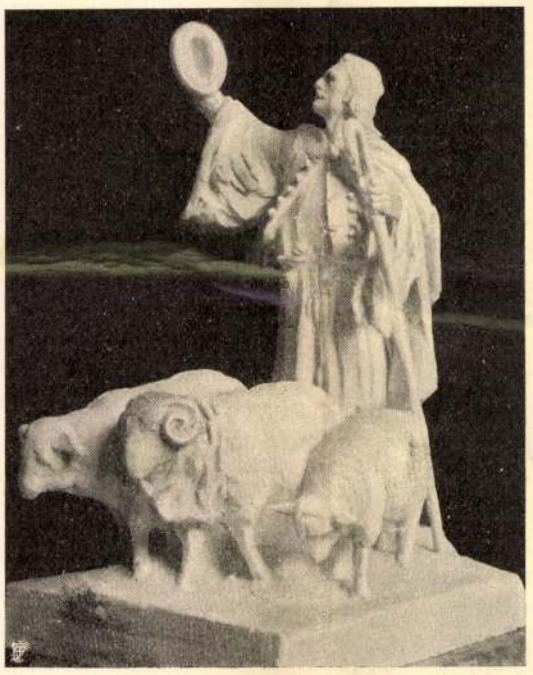

Istók János: Búcsuzó juhász.

A NEMZETI, SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

niumi dalműve: «A falu roszsza»; Tóth Ede népszinművét Várady Antal dolgozta át alkalmas operaszöveggé s az egész estére szóló mű zenéje teljesen magyar stilű.

A magyar királyi Opera február 21-ikén hozta szinre legújabb és eddigelé legsikerültebb dalművét: a «*Moharózsa*» cziműt. Kitünően választotta meg tárgyát. Általánosan ismeretes a kis Bébé ártatlan, szomorú szerelmének története a kedves angol irónő, Ouida «Egy pár kis faczipő» czimű regényéből, melyből Rothauser Miksa irt Hubay számára sikerült szöveget (négy képre osztva).

A bevezető zene közben a felszálló függöny egy tavat tár fel, melynek partján egy vén kertész egy kitett csecsemőt vesz őrizetébe; az I. képben ez a kis gyermek viruló leánynyá lett: épen 16-odik születésenapját ülik meg Brüsszel nagypiaczán a virágárús Bébével együtt kereskedő szomszédok; meglátja egy párisi festő, Flamen, beleszeret s ráveszi Bébét, hogy magát lefestesse. A II. képben az árván élő Bébét kis kertjében látjuk, a mint a szomszédok gyermekeivel játszik; a szomszédasszonyok hiába akarják rábeszélni, bízza magát az ő gondjaikra: nem akar terhükre lenni. Jön Flamen, heves ostroma a tapasztalatlan lányka szivét vallomásra bírja, de a tüzes ölelésből Bébé egyszerre kibontakozik, hogy Mária képe előtt mécset gyujtson; az angyali ártatlanság megindítja Flament, a kisértésnek még alkalma elől is megfut. A III. kép a festő fényűző párisi műterme; Flamen épen fellábadt valami sulyos betegségből, s barátja, Róbert, fényes és kicsapongó mulatságot rendez ennek örömére. A mulatók közt van a romlott Lisette is, a ki valaha Bébével együtt, ártatlanúl árulta virágait . . . Egyszer csak nyílik az ajtó: a szegény, holtra fáradt Bébé áll ott, a ki Flamen betegségének hírére gyalog, tüskén-bokron át vánszorgott ide a másik országból. Kétségbeesve látja festője hűtlenségét; nyomon követi egy földije, Jeannot, kést emelve a csábító Flamenra, kit Bébé a maga testével védelmez. A legény elvonszolja a megtört leányt. — IV. kép: Szegény Bébé lázas álmában úgy hallja, hogy angyalok szólítják a tó mélyére; engedelmesen a habokba temetkezik. Látjuk, hogy fogadja az angyalok nyájas serege.

Ezt az érzelmes, gyöngéd, méla történetet Hubay épen ilyen érzelmes, gyöngéd zenébe öltöztette; ez az ő eleme. Érzékeny művészlelke első sorban a finomat, kedveset tudja és akarja kifejezni, a megható flamand idyllnél nekivalóbb tárgyat aligha talált volna. Ezért sikerültek új dalművében legszebben: a szerelmi vallomás dallamából s a tündérek karából álló bevezető zene; Bébé meghatottsága a váratlan születésnapi jókivánságokra; a déli harangszóra felzendülő ima; Bébé ábrándozása virágai közt, a gyermekek kedves körtáncza, a szerelmi kettős szenvedélyes, majd lágyabb hangjai; Lisette derült coupletja, a francziás, kecses keringő, Flamen rajongó esengése a lesujtott Bébéhez, végre a csalódott leány édes-bús visszaemlékezése. Nem hibáztathatjuk nehány bonyolult, wagneri összhang-fordulatát: a maguk helyén vannak ezek, mikor súlyos, komor lelki mozzanatokat tolmácsolnak; ép úgy nem kárhoztatható az operettszerű zene ott, ahol az egyszerű falusi asszonyok kissé tolakodó nyiltszivűséggel, versenyt pergő nyelvvel ajánlják fel Bébének szeretetüket. Az már erősebb kritikára méltó, hogy az édeskés dallamok lüktetése, rhythmusa kevés változatosságot nyújt. De annyiféle jelenet, helyzet követi egymást a látványosságnak is érdekes darabban, hogy fárasztó egyhangúság vádja a zenét sem érheti.

A bemutató előadáson előkelő közönség töltötte meg az Operaházat és halmozta el sűrű tapsaival a szerzőket s az előadókat is, a kik nemkülönben rászolgáltak a tetszésre és dicséretre. Az Operaház új soubrette-je, Szoyer Ilonka, ezúttal először próbálkozott komoly szerepben, s a mélyen érző, szűzies hősnőt nagyon elfogadhatóan ábrázolta; csengő szopránja is uralkodott a mellékszereplők felett, a kik közül említsük fel Payer Margitot (Lisette) és Valent Vilmát (Voisin anyó). Bohnicsek, az új tenor, a festő nem épen hálás szerepében szépen helytállott, valamint Beck (Jeannot, falusi legény) és egy új baritonista: Dalnoki (ősz tenorénekesünk fia) Róbert festő szerepében. A zenekar mesterét, Kerner karnagyot külön dicséret illeti meg, úgyszintén a meglepő szép szinpadi képek szerzőjét, Kéméndy festőművészt is. Vidor, az Opera új rendezője, szintén meg lehet elégedve sikerével.

K. I.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Amerikai elbeszélések. A «Vasárnapi Ujság» az utóbbi időben gyakrabban mutatta be fordításban az újabban nagyon fellendült amerikai elbeszélő-irodalom jelesebb termékeit. Ezekből most a Franklin-Társulat egyszerre két kötetet adott ki,

Strelisky fényképe után.

HUBAY JENŐ.

mindegyikben egy hosszabb és két rövidebb elbeszélés található. Az egyik kötet a «*Rezeda kisasszony*» czimet viseli, a benne első helyen álló hosszabb elbeszélés után, mely Julien *Gordon* műve. Ez az elbeszélés, melynek szerzője maga is nő, különösen női alakjainak jellemrajzával s az előadás élénk, elmés könnyedségével nyújt érdekes olvasmányt. E kötet többi két rövidebb elbeszélése a mult évben elhúnyt *Bret Harte* két kitünő kaliforniai elbeszélése; a világhírű iró utolsó művei közül valók, de méltók azon régebbi munkáihoz, melyekkel Európaszerte oly nagy olvasóközönségre tett szert. A másik kötet czíme «*Elfrida és egyéb amerikai elbeszélések*». *Boyesen*, az amerikai kritikusok és elbeszélők egyik legjelesbike az «Elfrida» czímű hosszabb elbeszélés szerzője, ez egyik legsikerültebb munkájában a müncheni művész-élet rajzának keretében megható történetet mond el egy spiritiszta angol festő leányáról, egyaránt lekötve az érdeklődést a lélektani rajz mélységével s a cselekvény drámaiságával. A lapunkban közölt több munkájáról olvasóink előtt ismert Frank R. *Stockton* és egy nő-iró, Mary S. *Andrews* egy-egy humoros elbeszélése egészitik ki e kötetet. Mind a két könyvet *Schöpflin* Aladár fordította magyarra. Az elbeszélések érdekességét emelik a csinos illusztrácziók, melyek az eredeti kiadások után készültek. A Franklin-Társulat a két kötetet szép kiállításban bocsátotta közre; a «Rezeda kisasszony» czímünek ára 2 korona 40 fillér, a másiké 3 korona.

Az «Ember tragédiája» orosz nyelven. Az oroszok egyik legnagyobb irója, *Gorkij* Maxim német fordításból ismerte meg Madách Imre «Ember tragédiáját». A mű meghatotta mélységével, költői szépségével. Tudván, hogy a Péterváron élő kitünő magyar festőművész, *Zichy* Mihály a műhöz illusztrácziókat készített, hozzá fordult felvilágositásokért. Gorkij orosz nyelvre akarja lefordítani a nagy művet s hozzá kezdett a magyar nyelv tanulásához. Támogatja ebben *Zichy* Mihály és az orosz fővárosban élő hazánkfia, *Pintér* Ákos, kik a magyar költőt is tolmácsolják neki. Az «Ember tragédiájá»-nak orosz fordításán Gorkij már dolgozik. Az év végén Zichy Mihály klasszikus illusztrácziójával akarják kiadni orosz nyelven.

«Viki kadét története és más egyebek» czim alatt kilencz novellát s egy dramolettet foglalt össze egy kötetbe Wettsteinné *Szluha* Margit, sógorának, Csajthay Ferenczne k ajánlva. A történetkék mesére nézve nem valami gazdagok, de előadásuk könnyed s itt-ott elég szines és változatos. Legterjedelmesebb a «Viki kadét története», egy fiatal gentry-fiú huszárkodási vágya, a mi végre a család akadékoskodása ellenére is betelik. Egyik-másik kis elbeszélés meglepőn formás és eleven, legjobb talán az egész kötetben a «Fekete kő» czímű rajz. A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, ára 3 korona.

Zombori Andor: Ifjúságom; *költemények.* Szerelmi versek, külföldi utazások visszhangjai, a boldog családi élet egy-két képe, mely utóbb csalódásra vezet, két-három rövid elbeszélés, genre-kép s néhány hazafias vers adja e kötet tartalmát. Leggyakrabbi tárgya az az ellentét, mely a szerző magasra törő vágyai s a kedvükért elhagyott egyszerű kör, a csendes otthon között van; az előbbieket gyakran korlátozza a kétely: elérheti-e magasra kitűzött czéljait, az utóbbiba visszavonja szive. Határozott, erős egyéniség nem szól a kötetből, verseiben váltakozva találunk csinos képeket, élénkebb fordúlatokat banális vagy zavaros részletekkel. A versek legtöbbje szerkezetében is szétfoszlik, ritkán tudnak egységes hangulatot kelteni. Forrongó, önmagát kereső lélek kitörései ezek. Sokszor annyira körül van aggatva bennük képekkel a gondolat, hogy egészen elvész bennük, sokszor meg egészen színtelenek, laposak. A verselés elég ügyes bennük, de a nyelvben ráférne a szerzőre kissé több művészi gond. A 126 lapos kis kötet Kolozsvártt jelent meg, ára két korona.

Az «Olcsó könyvtár» legújabban megjelent füzeteinek tartalma: *Nusics* Braniszláv szerb iró «*Egy káplár emlékei*» czím alatt összefoglalt tíz rövid rajza, a bolgár-szerb háború idejéből. *Hall Caine*, mostanában nagyon kedvelt angol regényiró «*Az utolsó gyónás*» czímű elbeszélése. A harmadik füzet *Földes* Béla tanúlmánya, «*A szocziálizmus fejlődése napjainkig*», melyben a jeles tudós vonzó előadásban, hű képet nyújt a szocziálizmus eddigi irányairól, tanairól, törekvéseiről. Mind a három kettős füzet, egynek-egynek ára 40 fillér. Az «Olcsó Könyvtár» *Gyulai* Pál szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, egy-egy számának ára 20 fillér.

A «Büntetőjogi Döntvénytár» II. kötete. A «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége az új bűnvádi perrendtartás életbe lépte alkalmából a régi, immár közel 90 kötetre menő Döntvénytár anyagát kétfelé választotta és a régi Döntvénytár a polgári anyag, míg a Büntetőjogi Döntvénytár kizárólag bünügyi esetek részére lesz fentartva. A Büntetőjogi Döntvénytárnak eddig megjelent két kötete tartalmazza az új bűnvádi perrendtartás életbelépte óta hozott összes fontosabb elvi jelentőségű határozatokat az anyagi büntetőjogi és különösen a bűnvádi perrendtartás köréből. Az I. kötet 240, a II. kötet 247 esetet tartalmaz. Mind a két kötet rendszeres és betűrendes tartalommutatóval van felszerelve. Egy-egy kötet ára fűzve 4 korona.

Az «Irodalomtörténeti Közlemények»-nek, az Akadémia *Szilády* Áron szerkesztésében megjelenő folyóiratának 12-ik évfolyamából a negyedik füzet hagyta el a sajtót. *Bayer* József, *Körösi* Sándor, *Császár* Ernő és dr. *Szinnyei* Ferencz nagyobb irodalomtörténeti dolgozatain kívül gazdag adattár és irodalomtörténeti repertorium teszik a füzet tartalmát. A negyedévenkint megjelenő folyóirat előfizetési ára egész évre 10 korona; egy füzet ára 3 korona.

A Csokonai vita. Irta *Bodnár* Zsigmond. A szerző a füzetben több a Csokonai költészetének és hatásának megitélése körül felmerült nézetet vizsgál, majd azután különböző politikai és bölcseleti kérdéseket fejteget a maga sajátos bölcsészeti felfogása szellemében. A füzet az Eggenberger-féle könyvkereskedésben jelent meg, ára 1 korona 20 fillér.

Hazai városaink egészségügye a városcsatornázás és vízellátás tárgyában. Irta *Pirovits* Aladár. Hogy mily rendkívüli fontosságú a közegészségügyre nézve a városok csatornázása és tiszta ivóvízzel való ellátása, meggyőzőleg bizonyítja a halálozási arány nagy különbözete; így pl. Budapesten a közegészségi intézmények tökéletesítése következtében ma mintegy 16,000-rel kevesebb évenkint a halálozások száma, mintha a 70-es években. *Pirovits* Aladár munkájának czélja, hogy kitüntesse azokat a rendkívüli közegészségi előnyöket, a melyeket a városok csatornázása és vízellátása hoz magával. Ismerteti a szerző mindazon tudnivalókat, számitási módozatokat, a melyek valamely város csatornázásánál felmerülhetnek s utasításokat ád a vízellátásra vonatkozólag is. A munka számos ábrát tartalmaz s ára 5 korona.

«Az állatok világa» újabban megjelent füzete a fajd-féle madarakról mond el sok érdekes dolgot. Szerkeszti *Chernel* István, kiadják a Légrády-Testvérek. Egyes füzet ára 80 fillér.

A «Bélyeggyűjtő» czim alatt szaklap indúlt meg, melyet a levélbélyeggyűjtők első hazai egyesülete ad ki. Előfizetés egy évre 3 korona, mely a lap kiadóhivatalához, Budapest, Sándor-utcza 30. sz. alá küldendő.

«Kéz kezet mos.» *Herczeg* Ferenczne k «Kéz kezet mos» czímű új darabját adták elő február 21-ikén a Vígszinházban. Társadalmi vígjáték, mely a protekcziót ostorozza.

Meséje nem sok e vigjátéknak, de egymást érik benne a mulatságos helyzetek s számos érdekes, derültséget keltő alak kerül a szinpadra. Három ember is pályázik a csillagászati biztosi állásra: egy katona, egy jogász s egy vívómester. — csak az igazán tudós csillagász nem kerül szóba

FERENCZ SALVATOR FŐHERCZEG ÉS NEJE, MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ, GYERMEKEIK KÖRÉBEN.

Mária Valéria főherczegnő, ölében Mária Erzsébet főherczegnő, mellette Gertrud főherczegnő, Tivadar Salvator és Hubert Salvator főherczegek, Hedvig és Erzsébet Franciska főherczegnők, Ferencz Salvator főherczeg, Ferencz Károly Salvator főherczeg.

MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ ÉS CSALÁDJA.

A családi örömnek ritka gazdagságát mutatja az a képünk, mely legújabb fölvétel után királyunk leányát, *Mária Valéria* főherczegnőt ábrázolja férje, *Ferencz Salvator* főherczeg és hét gyermeke körében. A gyermekek közt a legidősebb, *Erzsébet Franciska* főherczegnő, most tizenegy éves, a legfiatalabbik pedig, a kis *Mária Erzsébet* főherczegnő, a ki anyja ölében ül a képen, egy éves és három hónapos. Mária Valéria főherczegnő, a ki tudvalevőleg Budán született 1868-ban, 1890-ben lett neje Ferencz Salvator főherczegnek.

A boldog családi életet élő főherczegi pár eddig állandóan az alsó-ausztriai Wallseeben levő szép kastélyában lakott; a főherczegnő, a ki mindenek fölött gondos, szerető anya, különösen gyermekei érdekében ragaszkodott e szép fekvésű, egészséges helyhez. Különösen kedves napokat töltöttek itt olyankor, a mikor a király meglátogatta őket, hogy sulyos gondjaitól menten, a nagyapai örömöknek szentelhessen néhány napot. A karácsonyi ünnepeket évek óta itt töltötte Ő Felsége, a ki igaz szeretettel ragaszkodik leányához.

Ez érzelemből folyt az a kivánsága, hogy Bécsbe jöjjenek lakni, a hol bármikor a közelében lehetnek. Ferencz Salvator főherczeget, a ki a hadseregben vezérőrnagyi rangot visel, kinevezték a bécsi 10-ik számú lovas-brigád parancsnokává. Lakóhelyük most Bécsben a lainzi u. n. Hermes-villa.

Ez az egyszerű, csinos épület, melyet 1885-ben épitettek, negyven lakóhelyiséget foglal magában. Nevét egy előtte álló Hermes-szobortól nyerte. Belseje jeles bécsi művészek képeivel, szoborműveivel van diszitve. Az egyik szalonban azelőtt egy fülke volt házi oltárral, a mely előtt a boldogúlt Erzsébet királyné, a ki nagyon szeretett itt lakni, minden reggel misét mondatott. Ha nem volt istentisztelet, az egész fülkét elfödték egy rúgóra járó nagy tükörrel. E házi oltár helyett most külön házi kápolnát rendeztek be a kastélyban. A királynéra emlékeztet a pompás kert is, melyet ő ültettetett be szebbnél-szebb rózsákkal.

A kastély Erzsébet királyné halála óta, a mikor aztán Mária Valéria főherczegnő örökölte, — lakatlanúl állott. Most azonban ismét felélénkül s eltelik vidám gyermekzajjal s a családi élet kedves derűjével.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSA.

Február 22-ikén megint új tárlat nyilt meg a Nemzeti Szalon helyiségeiben. E mozgékony művész-egyesület alig hogy Paál László képeit összehordta messze földről, megint új érdekességet vitt termeibe, Munkácsy három képét. Egyik a «Mozart végperczei» czímű képének vázlata. Gyönyörű kép ez a kis vázlat is; csupa fájdalom, lelkesedés és szinhatás. A haldokló mester hátrahanyatlik párnás székében, lankadó jobbjával fáradtan dirigál, balja csüggedten lehullott, ujjai közt szinte remegnek a partitura lapjai. Széke hátához aggódva, félénken simúl neje; szemben az énekesek a szőnyeggel letakart kis zongora mellett egész lélekkel éneklik a Requiemet, szinte megfeledkezve a pillanat halálos tragikumáról, a haldokló mesterről. Az éles, meleg szinek között mély ború ömlik el a képen.

Munkácsy másik két festménye két nagy tájkép. Mindegyiken borult ég alatt legelésző teheneket látni. E képeken az áttetsző levegőben mutatkozik a mester megfigyelése legfeltűnőbben. Tulajdonképen mindegyik egy-egy felhőtanulmány nagy képéhez, a «Golgothá»-hoz, később kiegészitette az alsó részét a réttel és a legelésző jószággal. Munkácsy nem kedvelte a tájképeket, nem is igen festett ilyeneket. Azt tartotta, hogy a hangulatot művészibb és nagyobb feladat egy emberi arczon kifejezni, mint valami tájrészleten. Tájképei mégis mesteriek, tele hangulattal, érzéssel.

A holt mester hátramaradt munkáin kivül is sok érdekes kép van a Szalonban. Néhányat már látni lehetett a téli tárlaton, de jó, ha a képvásárló közönség itt megint ráakad az ott el nem kelt képekre. Ez a Szalon egyik hivatása, mely egyaránt hasznos a közönségre és a művészekre nézve. Sokan itt látják először ezeket a képeket, mások, újra látva, jobban megkedvelik, mint a nagy tárlat tömérdek gazdagságában, hol egyik kép elnyomja a másikat. Több új kép is látható a Szalon izlésesen diszitett falain.

Benczúr Gyula erőteljes férfi-fejének díszhely jutott, egy külön állványon. Tanulmány ez egy nagyobb képéhez; az arcz finom kidolgozása, a szemek életteljes, mély tekintete azonnal elárúlja a kitünő mestert s reá vonja a képre a közönség figyelmét.

A szobrok közül szembetünik *Istók* Jánosnak, a Múzeum-kertbeli Széchenyi Ferencz szobor alkotójának művészi terve a budai Lajos-kúthoz. Az első terv készitőjének, a fiatalon elhúnyt Nagy Kálmán szobrásznak, ki a szökőkút tervét már meg nem valósithatta, gyöngéd és művészi dicsérete ez a szobormű s azt a jelenetet ábrázolja, mikor a művész bágyadtan hanyatlik pihenőre, mert már átjárta testét a méreg, melyet kedvencze, a mintául szolgált bárány oltott belé. A pásztor, a bárányok Nagy Kálmán vázlatát hozzák emlékezetbe. Elmés, művészi gondolat az elhúnyt szobrász alakja előtt a bárány, mely beleharap a szobor építtetőjének arczképe fölé boruló pálmaágba. Ez csak egy részlete a kútnak, melynek másik csoportja a bárányait terelő «bucsúzó pásztor»-t ábrázolja.

A kiállitáson összesen 187 műtárgy: festmény és szobor van, melyek teljesen betöltik a termeket. A megnyitásra oly nagy közönség jelent meg, hogy mozogni is alig lehetett. Gróf Andrássy Gyula elnök üdvözölte *Wlassics* minisztert, a ki érdeklődéssel nézte végig a tárlatot s elismerését fejezte ki annak sikerült volta fölött.

HUBAY JENŐ ÉS ÚJ DALMŰVE.

Hubay Jenő azon művészeink közé tartozik, a kiknek neve külföldön is mindenfelé ismert. Első sorban a legszivrehatóbb hangszernek, a hegedűnek mesteri kezelője gyanánt ismeri a világ; művészetét Európa elsőrangú hangversenytermeiben megtapsolták, Londontól Szent-Pétervárig; zeneművei még Japánban s az ausztráliai gyarmatokon is ismeretesek. Ha dalait vagy operáit inkább csak a kontinensen méltatják is, de hegedűre irt műveit mindenütt játsszák; zeneiskolákban paedagogiai czélból, az otthon meghitt fészkében gyönyörűségből, a hangversenyek sokadalmában pedig az illető előadó készültségének próbájául.

Legszebb férfikorát élő művészünk tehát nem egyoldalú tehetség. A ma 45 éves Hubay — a kitünő magyar hegedűtanárnak: Huber Károly operai karnagynak és zeneakadémiai tanárnak fia — mikor mint 20 éves ifjú elindúlt első nagy hangverseny-körútjára, még csak a virtuóz erejét érezte magában, csak a «Plevna-nótát» és egy pár hasonló apróságot röpitett világgá; a Joachim mellett, Berlinben töltött négy év s a Vieuxtemps oldalán töltött esztendők fejlesztették ki tehetségét. Kebelbarátjával, Aggházy Károlylyal Párisban időzése alatt alakúlt ki a művészibb magyar zenéről alkotott eszménye; a franczia fővárosból hozta haza a «Petőfi-album»-ot: 25 költemény zenéjét, mely tele van a magyar melódika és a magyar rhythmika változatos, szép alakzataival, de elütő a mindennapi termelésű nóták közönséges menetétől. Hubayt a brüsszeli konzervatórium az elhunyt Wieniawsky tanszékére hivta meg, de nem sokáig kellett a külföldön maradnia; Huber Károly 1885-ben elhunyt s az ország első tanintézetei (az Országos Zeneakadémia és Nemzeti Zenede) méltó fiát ültették a nagyérdemű apa tanszékébe. Az akkori közoktatási miniszter, Trefort Ágoston, annyira szivén hordta a máris legszebb reményeket beváltó művésztanár további fejlődését, hogy minden év hangversenyidőszakára szabadságolást biztositott a fiatal hagedűsnek, a ki klasszikus hangszerét szorgalmasan utaztatja is olyankor egyik zenei góczpontból a másikba.

Hubay nagy tekhnikai készültségét, lágy és kifejező játékát természetesen itthon is jól ismerik. A filharmoniai társulat hangversenyeiben is, önállóan még többször gyönyörködtet előadó művészetével s már 1886 óta csaknem állandóan a legnemesebb zenei műfajt is ápolja: a kamarazenét. Vonósnégyest is szervezett Popper Dávid gordonkaművészszel, a ki hangszerének legnagyobb élő mestere.

Hubaynak mint zeneszerzőnek becsvágyát és alkotóerejét nem merítették ki a «Csárdajelenetek», s más ilyen kisméretű, tisztán hegedűre (zongorakisérettel) irt művek és dalok, a melyek közül nem egyet nejének, *Czebrián* Róza grófnőnek költeményeire irt; szerzett ő hangversenydarabokat teljes zenekar-kisérettel, dalokon kivül karénekeket, majd ezeknek nagyszabású egyesitését: operát. Első dalműve, «Alienor» inkább csak iránykeresésnek tekinthető; a második, «A cremonai hegedüs», melynek szövege Coppée ismert kis szinműve után készült, szelidebb hangulatával és kis keretével elnyerte a legtöbb operaszinpadon a polgárjogot (hatásos hegedű-solójával sok helyütt ő maga döntötte el a darab sikerét). Sokkal nevezetesebb azonban harmadik, millen-

künn, elzárva a társadalom éltető világától, — szólt. — Hiszen, könyörgöm, milyen boldog voltam ma én is, mikor végre, két év óta most először, ismét tanult emberek közé siettem! Az egész úton azt ismételtem magamban: Értem Viczát, értem Viczát, igaza volt Viczának!

— Két esztendeje nem látott kaputos embert Radnyai bácsi?

— Bizony, két esztendőnél régebb ideje. Nem Vicza a hibás, hanem én, mert nem is ifjú fővel, hajótörött életemhez lánczoltam őt.

— A gyerek állapota nem javul? — kérdezte házigazdám.

— Nem, könyörgöm. Szegényke most is csak úgy fekszik az ágyban, mint mindig ama régmult, szívrendítő nap óta, midőn lezuhant a fáról.

— De már tud beszélni?

— Tud, tud, de csak én értem meg a szavát. Ez okból sem hagyhatom magára. Ma is csak azért távoztam el kórágya mellől, mert ő maga is unszolt rája . . . és mert olthatatlan vágy vonzott e fenkölt szellemű körbe.

A fenkölt szellemű körben ugyan alig hallatszott egyéb e kurta mondatoknál: «Told közelebb a savanyúvizes üveget», «No, még ebből a rétesből». «Ej, nincs az a szénás szekér, a mire még egy villával föl nem fér», de a kászonházi tanító úgy hallgatta, mintha valami ritka zene lenne. Úgy láttam, hogy nem is a szavakra figyel, hanem a hangra, arra a hajlékonyabb, kifejezőbb, lágyabb hangra, melytől tanyai népe közt annyira elszokott. Mely visszavarázsolta a preparandia padjai közé. Mely úgy repesett körülötte, mintha a fiatalságát hozná vissza szárnyain. És mintha valami olvadozna a szívében. Valami elrejtőzött, rég nem érintett érzés. A barátságnak oly sokáig tárgyatlan érzése.

Az ebéd végével a társaság kártyához ült. A kászonházi tanító azonban nem. Csak nézte a kártyázókat magafeledten, elmerülten. Aztán egyszerre megrázkódott. Kivette az óráját és hirtelen fölkelt.

— Már megyek, — mondotta.

— Ugyan már, Radnyai bácsi! — szólt a házigazdám. — Hiszen alig egy órája, hogy érkezett.

— Nem, nem. Már mindjárt két órája. Éjfélig sem vergődöm haza, ha nem indulok. A gyerek is nyugtalankodnék. Bocsánatot kérek, hogy megbontom e kedves társas kört.

Oly szerényen távozott, mint jött. Néhányszor még emlegette «a keblében lángoló hálát», aztán nekiindult a napfényben szikrázó homoki útnak.

Benn a szobában tovább folyt a játék. Olykor emlegették:

— No, most már valahol a Neszürjhegynél vagy Levelesnél ballaghat Radnyai bácsi!

Uzsonna táján elbucsuzott a feketeháti tanító is, míg az ásotthalmi estig koczczintgatott velünk. Most már ketten találgatták, hogy merre járhat a kászonházi vagy a feketeháti kolléga, a ki nem sajnálta a hosszú utat, hogy kaputok közt töltsön néhány rövid órát.

Azután útra kelt az ásotthalmi is. És a pusztára ráborult azt est homálya, melyet csak könnyű ezüstpermeteg gyanánt derített föl a hold világa. Valahol tűz világolt, melynek pirosló udvarán biborszínű kóbor hajócska gyanánt úszott át valami gém vagy gólya.

Kacziány Ödön: Bujdosó hold.

A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK.

Másodszor maradt immár eredménytelen a Rákóczi Ferencz síremlékére hirdetett pályázat, de a pályázatnak ebből az ismételt meddőségéből igazságtalanság volna arra következtetni, mintha művészeink talán kedv és ihlet nélkül dolgoztak volna. Nem szabad ugyanis elfelednünk, hogy szobrászainknak szigorúan a pályázati feltételek keretei között kellett mozogniok, a feltételek pedig igazán súlyosak voltak. Ez a szigorúság azonban ezúttal nagyon is indokolt. Első sorban Magyarország egyik legnagyobb történeti alakjának emlékművéről, másodszor hazánk legszebb műemlékéről: a kassai székesegyházról van szó. A fejedelem hamvai ugyanis tudvalevőleg a kassai templomban nyugszanak, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium tehát — alapos helyszini szemle után — úgy határozott, hogy az emlékmű helye a templom éjszaki kapuja felett lévő falterület legyen. Kikötötte azonkívül, hogy a síremlék a Rákóczi-kor stilusához mérten barokk legyen s az emlékmű elhelyezése után is fentartható legyen a közlekedés az éjszaki kapun át.

E feltételek súlyos feladat elé állították művészeinket. A korai franczia góthikájú templom stilusához minden külön feltétel nélkül is nehéz a barokkot hozzá hangolni, de egy falterületet e mellett még úgy megoldani, hogy a művészi kiképzés arra nyomást ne gyakoroljon s a kapun át folyó közlekedés a síremlék hangulatát ne zavarja — plasztikailag is, építészetileg is egyaránt bonyodalmas. Annál szebb fényt vet a magyar szobrászat magas szinvonalára, hogy a pályabiróság — ha a kivitelre a terveket alkalmasaknak nem itélte is — négy pályaművet is díjjal tüntetett ki, erkölcsileg, anyagilag egyaránt megjutalmazni kivánván a művészeket.

A városligeti Iparcsarnokban kiállított pályaművek megtekintése után bátran aláirhatjuk mi is a pályabiróság itéletét. A Holló Barnabás és Györgyi Géza tervének láthatólag az emlékmű nemes komolysága szerezte meg az első dijat. Holló, a ki állandóan emelkedő művészi pályájának legszebb sikereit pompás domborműveivel — az Akadémia és a Ferencziek-temploma falaiba illesztett domborművekkel aratta — ezúttal is hű maradt a maga kedvencz genrejéhez s relief-megoldást adott. A lepellel letakart pompás ménen nyugodtan és fenségesen hat Rákóczi fejedelmi alakja, míg a síremléken elhelyezett egyéb szobrászati diszítő elemek minden változatosságuk mellett sem zavarják az emlékmű egységes hangulatát. Füredi Richárd, Kőrösfői Kriesch Aladár és Lechner Jenő pályaterve erős stilizálással kerüli meg a feladatot; emlékművök azonban nem csak plasztikailag, de festőileg is gazdag s bizonyos ősmagyar hangulatot áraszt. Magyaros rythmikájával tünik ki a Tóth István terve is, míg a Róna-Bobula-féle, a negyedik díj nyertese, izig-vérig barokk voltával nyerte meg a birálók tetszését.

Versenyen kivül, pusztán a művészi gondolat szépségének bemutatására, mintegy új

Olgyai Viktor: Erdei fenyők.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

megoldási mód hangsúlyozására, a mit a kivitelnél az illetékes körök figyelmébe ajánlanak, készült Strobl Alajos pályaterve, mely Bobula János építészeti megoldása alapján, két külön, de architektonikusan mégis egybekapcsolt részre osztja a síremléket. A művészek teljesen mellőzték a pályázati feltételeket s az éjszaki falat csak dekorálták, míg a tulajdonképeni síremléket a sírbolt felett lévő úgynevezett Szent István-kápolnába helyezték. Diszítésül egy mennyezet szolgál, alatta a libertások Patrona Hungariae-ja, egy gótstilű alapépítményen, melyet, mint valami bástyát, Rákóczi kurucz tábornokainak szobra diszít. A sírt őrző oroszlán vezeti át a nézőt a kápolnába, a fejedelem síremlékéhez, mely pompás szarkofág, tetején a térdeplő Rákóczival. A koporsót egy marczona kurucz őrzi, míg a háttérben Zrinyi Ilona imádkozik, törökösen stilizált, Rodostóra emlékeztető talapzaton. A kápolna falait csiszolt fekete márványnyal borítanák be a tervező művészek, a mi még emelné a templomi, misztikus hangulatot. Strobl mester, a ki nagyszabású tervének népszerűsítésére még röpiratot is irt, a pályadijakban nem kivánt osztozkodni, annyit azonban valószinűleg elért, hogy az emlékmű végleges kivitelénél ezzel az új megoldási móddal okvetlenül számolniok kell a megbizásról rendelkező fórumoknak. Tervét, annak eszmei gazdagságán kívül, különösen rokonszenvessé teszi a mester amaz ajánlata, hogy az így bemutatott tervet, mely a jelen formájában az övé és Bobuláé, egyesült erővel az egész magyar szobrászművész gárdával valósittassák meg. Így hihetőleg méltó emléket kap Rákóczi.

A többi pályaművek közül költői gondolatával kitűnik még Istók János terve. A fejedelem koporsójának fedelét leemeli két iródeákja: Mikes Kelemen és Thaly Kálmán. A fejedelemben megtestesített szabadság-eszme feltámad halottaiból; a kurucz vezérek meghatottan, elámulva nézik a csodás látományt. A magas épitményből kivágott oltárszerű mezőben az Úr kitárt karokkal várja egyik leghivebb fiának szellemét. Kár, hogy a gondolatában egészen jelképes emlékművet túlságosan természethűen és nem kissé stilizálva dolgozta ki a művész, de munkája így is jelentékeny emelkedést mutat a tavalyi és többi pályatervhez viszonyítva.

A fejedelem síremléke azonban minden nemes művészi becsvágy ellenére is, méltó emlékjel nélkül marad még jó ideig. Ha ugyan a Strobl terve kivitelre nem kerül, vagy egy új pályázat nem lesz szerencsésebb az eddigieknél.

Róna József: József és Potifár felesége.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TENGERENTÚLI MENYASSZONY.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Daniel Lesueur.** — Fordította *M. Hrabovszky Julia.*

VIII.

— Marguerite, beszélni óhajtanék veled, — szólt Fanteuil Jacques.

— Parancsolj, papa!

A fiatal leány finom, üde arcza könnyedén elpirult. Apja kezében levél volt és Marguerite amerikai bélyeget pillantott meg rajta.

Apa és leánya lementek a kertbe. Szótlanul értek a tó partján tovavezető ösvényre és lassú léptekkel haladtak majd a tág pázsit mellett, majd a fák alatt, de mindig a misztikusan hullámzó, vonzó viz mellett, melynek ezüstösen vibráló tükre e napon az ősznek szürke viszfényétől némileg oxydált szint öltött.

Az őszi tájék bágyadt szépsége megkapta az apát és leányát, mert komoly szavakat készültek váltani egymással.

— Nénéd egészen váratlan dolgokat ir nekem, — kezdte Fanteuil, — olyasmit, a minek örülni tudnék, ha más kifejezésekkel tudatná azt velem.

— Minő kifejezésekről beszélsz, atyám?

— Nem azt kérded előbb, minő dolgokról?

— Nem . . . mert gyanitom, hogy Maxról irt neked.

A fiatal leány még jobban elpirult, de a tekintete azért nyilt maradt és az arczán nem volt semmi nyugtalanság.

— Miért nem volt bizalmad hozzám? — kérdezte Fanteuil, jobban megzavarodva, mint a leánya.

— Mert még nem voltam elhatározva, papa. Néném még nem volt felhatalmazva tudatni önnel valamit.

— Ezt megirta nekem és ő csak rendkivüli nyugtalanságában értesített engem. Baxtonné azt állítja, te valami képzelt kötelességet vertél a fejedbe. És tudva, hogy mi itt mindnyájan óhajtanók házasságodat Maxxal, azzal gyanusít minket, hogy befolyásolunk. Te erkölcsileg kötelezve éreznéd magadat beleegyezni ebbe a házasságba, mert Max állítólag megmentette az életedet. Veszélyben forogtál tehát és eltitkoltad előttem?

— Miért nyugtalanitottalak volna benneteket utólagosan? Biczikli-baleset volt, a melynek majdnem rosz vége lett. Nem túlozok legkevésbbé sem, de halálos veszedelemben forogtam. Max ez alkalommal bámulatos hidegvérről és bátorságról tett tanuságot. De szüksége volt nem mindennapi erejére is.

— Tehát komoly a dolog? . . . Te beleegyezel, hogy nőül mégy hozzá?

— Legalább így gondoltam és előkészitettem arra a némémet.

— De ő annyira nincs rá elkészülve, hogy dühös levelet irt nekem. Pedig ismerhetné a természetedet! Tudhatja, hogy nem egykönnyen lehet reád erőszakolni valamit.

Maggie nevetni kezdett.

— A nénéd azt gyanítja, — folytatta az apa, — hogy te romantikus módon fogod fel a kötelességedet és feláldozod magadat valami hamis hálaérzetből. Kétségbe van esve e miatt.

Csend állt be. Fanteuil türelmetlenül várta az ellentmondást, de az elmaradt.

— Istenem! — folytatta az apa kabozva, — jobb szeretem azonnal bevallani neked. Annyira boldog lennék, ha ez a házasság megtörténne, Rithém is olyan hőn óhajtja azt, hogy nehéz helyzetben vagyok, Baxton nénéd kérését teljesitsem, vagyis ellenszegüljek e házasságnak. Nem tudom elhinni, hogy valaha boldogtalan tudnál lenni Maxxal. Olyan jó fiúnak látom őt, hogy nem tudom őt mint rosz férjet elképzelni. Nem brilliáns, az igaz . . .

— Mert nincs alkalma képességeit érvényesiteni!

A közbeszólás olyan élénken történt, hogy Fanteuilt egészen megdöbbentette.

— Ah! — folytatta, mikor ismét szólni tudott, — tehát belátod, hogy előitéleteid tévesek voltak. Jól tudtam én, hogy előbb-utóbb be fogod ismerni . . .

De Marguerite nem engedte befejezni ezt az ügyetlen mondatot. Meglehetős röviden, nem sok tisztelettel vágott apja szavába:

— Kérlek kedves papa, csak semmi lélektani elemezés! Te kivánod, hogy Max felesége legyek és én kész vagyok nőül menni hozzá. Ez elég, nemde? Főleg pedig Baxton bácsi és néninek. Igérd meg nekem, hogy reám bizod, hogy kimagyarázzam magamat velük levélileg és óvakodol attól, hogy leleplezd nekik az érzéseimet.

— De ha azt állítják, hogy kényszer alatt cselekszel?

— Nem fogják azt állitani.

— Végre is nem mondtad nekik, hogy szereted Maxot, mert ők áldozatnak tekintenek tégedet!

— Nem! — kiáltott fel Marguerite, — nem mondtam nekik, hogy szeretem Maxot és neked sem mondom azt e pillanatban. De mit tesz az mindnyájatoknak, miután beleegyezem, hogy nőül megyek hozzá.

Az apa megállt, a leánya szemébe nézett és megfogta a kezeit.

— Mi bajod kicsikém? — kérdezte. — Mi a titkos gondolatod? Miért szólsz így hozzám? Lássuk csak . . . mondd meg öreg papádnak, mi van a szivedben . . .

Marguerite elforditotta fejét és nem felelt.

— Nagy fájdalmat okozol nekem, — mormolá Fanteuil. — Azt fogom hinni, a mit a néned is, hogy valami lelkiismereti skrupulusból áldozod fel magadat.

Miután Marguerite még mindég hallgatott, Fanteuil egy padhoz vezette őt és leültette maga mellé. A park legmagányosabb részén volt, távol a háztól, melyet sürű facsoport fedett el a szem elől, valóságos kis erdő, fenyők, nyirfák és virginiai jegenyékből. Két méternyire tőlük az út közvetlen a fényes viz mellett vezetett el, melyen könnyű felhők viszfénye váltakozott.

— Édes kicsikém, — suttogta az apa, — érzem, hogy bánatod van.

Marguerite apja vállára hajtotta a fejét és könnyekben tört ki. Első izben történt, hogy Fanteuil sirni látta őt. Egészen megsemmisülve érezte magát.

— Mondd, édesem, — kérdezte, — talán szeretsz valakit Amerikában?

A leány a fejét rázta.

— Minek mennél nőül Maxhoz, ha ezáltal szerencsétlennek érzed magadat?

Ez a kérdés magához térítette a fiatal leányt. Megtörülte a szemeit, az arcza ismét felöltötte nyugodt, határozott kifejezését, mert Marguerite meg akarta mutatni, hogy nem lesz szerencsétlen és szándéka van férjhez menni Maxhoz.

Fanteuil belátta, hogy nem fog egyéb felvilágositást nyerni e fiatal sziv képzelt vagy

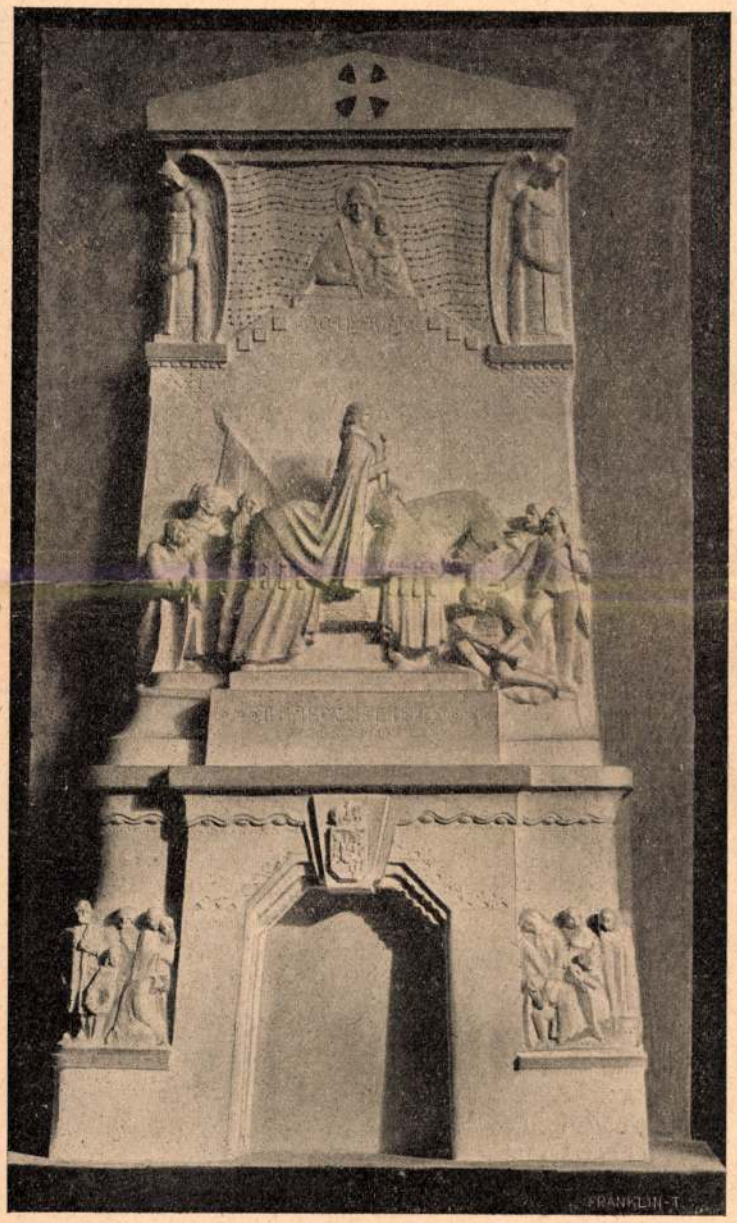

HOLLÓ BARNABÁS ÉS GYÖRGYI GÉZA PÁLYATERVE. (I. díj.)

FÜREDI R., LECHNER J. ÉS KÖRÖSFŐI KRIESCH ALADÁR PÁLYATERVE. (II. díj.)

való bánatáról. Nagyon szomorúnak érezte volna magát úgy Baxtonné szemrehányásai, mint leányának szándékos hallgatása és mélabúja miatt, ha nem tudta volna, hogy gyermekeiknek egybekelése minő örömet fog okozni a feleségének.

— Mikor beszélhetek a mostoha anyáddal?...

— Akár mindjárt, papa, ha úgy akarod, — felelte Marguerite nagyon nyugodtan és felállt.

Megindultak a ház felé, a hol biztosak voltak, hogy nem találják ott Maxot, mert a fiatal ember már reggel Párisba ment. Nehány nap óta gyakran ment oda. Nem a hivatalba, mert még nem foglalta el állását a Mandret-testvérek bankházában. Minél jobban közeledett az idő, hogy belépjen a bankba, annyival legyőzhetetlenebb ellenszenvet mutatott az e fajta foglalkozás iránt.

— Félek, Max azon töri a fejét, hogy elhagyjon minket. Ismét levelezésben áll Darlon Róberttel, — mondta a szegény Marie Therése, a

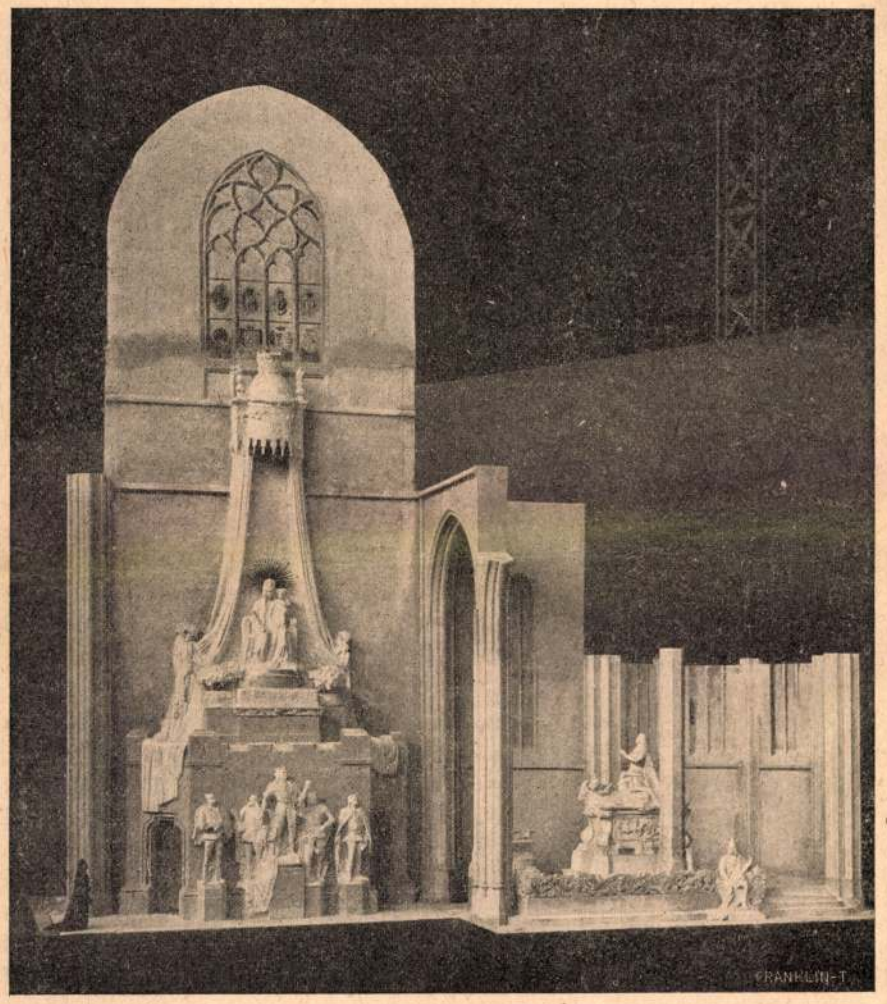

STROBL ALAJOS ÉS BOBULA JÁNOS PÁLYATERVE. (Pályázaton kívül.)

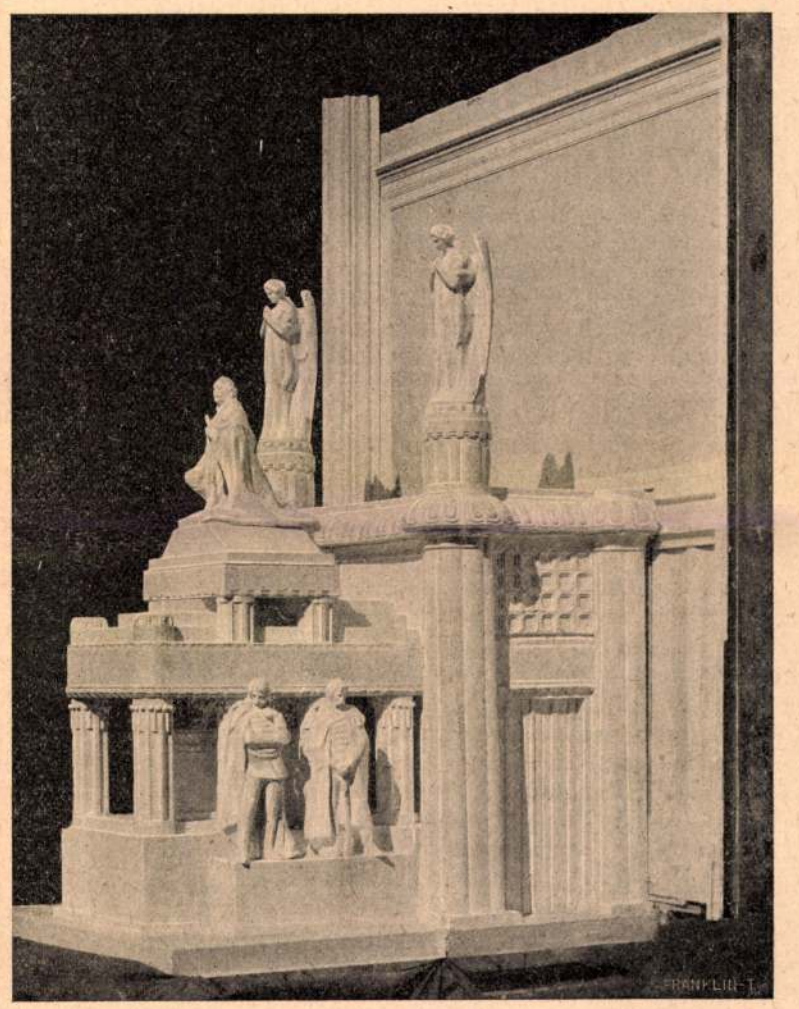

TÓTH ISTVÁN PÁLYATERVE.

A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK PÁLYATERVEI.

RÓNA JÓZSEF ÉS BOBULA JÁNOS PÁLYATERVE.

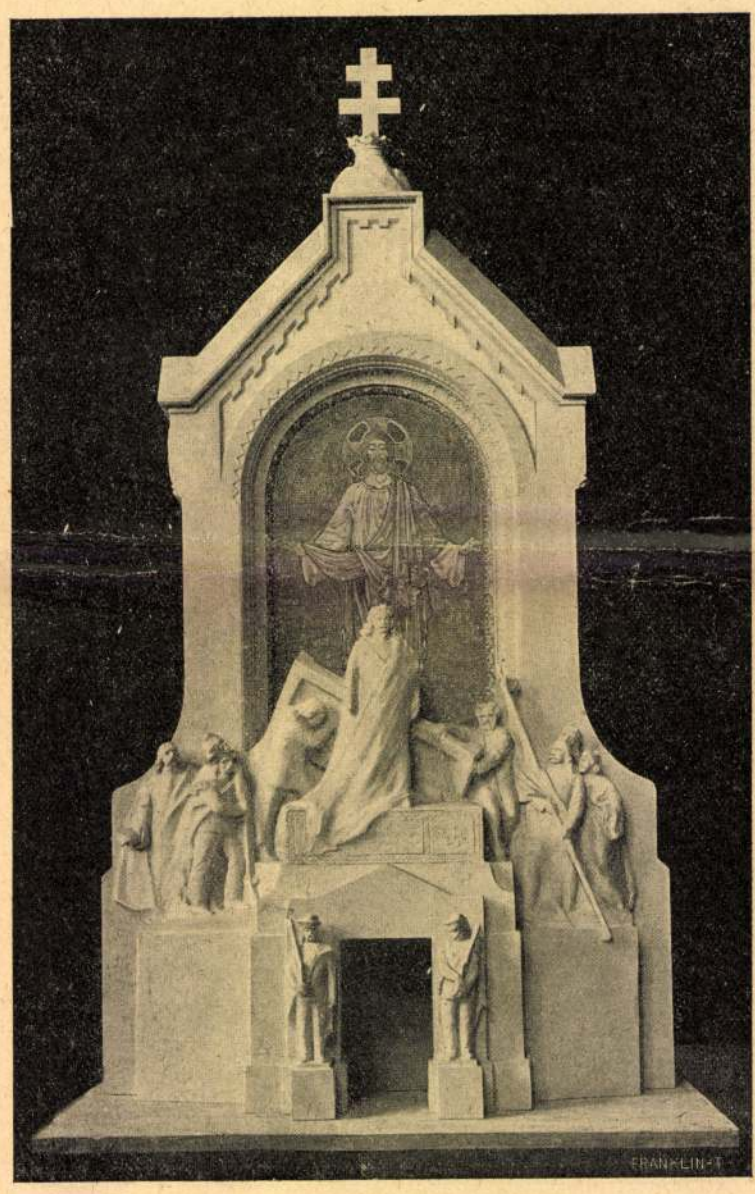

ISTÓK JÁNOS PÁLYATERVE.

A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK PÁLYATERVEI.

ki felismerte a levélborítékokat a levélhordó kezeiben.

Marguerite is bizonyára ettől tartott, ez határozta őt arra, hogy előbb a nénjének irjon, aztán apjával beszéljen s végre halasztás nélkül megnyissa szivét jövendőbeli vőlegényének anyja előtt.

Maxnak heves, kissé vad magaviselete az utóbbi időben még hevesebb, vadabb lett, főleg kis hugával szemben, a ki eleintén elég visszatartóan, büszkén bánt vele, most azonban hiába lett volna már kedves, sőt hiába alázkodott volna is meg vele szemben. Max már sohasem szólt hozzá kedveskedően, nem nézett reá olyan édesen, a mit bár eddig is csak ritkán tett, de azzal annál nagyobb benyomást tett a leányra. Ha valaki, mint Marguerite, felfedezte, minő legyőzhetetlen testi és erkölcsi erő rejtőzik e sajátszerű fiú látszólagosan mivel sem törődő külseje alatt, lehetetlen, hogy ne lett légyen befolyásolva a gyöngédség által, mely koronként megvilágította azt az elegáns, férfias, bronzszinű arczot, a sötét pilláktól árnyalt világos szemeket.

De vajjon meg fogja-e pillantani Marguerite valaha még ez arczon azt a szeretetteljes, elragadtatott kifejezést, mely megnyerte a szivét? Max mindennap komorabb lett, tovább maradt házon kivül. Nem biciklizett többé a hugával és nem is vitte őt többé csónakázni. Marguerite sokkal büszkébb volt, semhogy megkoczkáztatta volna kedvében járni mostohafivérének, vagy magyarázatot kérni tőle megváltozott magaviselete miatt, inkább eltűrte nyomott kedélyhangulatát. És ő, ki azelőtt megvetette a fiú jellemét, most a legzordabb, legcsökönyösebb elhatározásokra tartotta őt képesnek. Min törte Max a fejét? Annyi bizonyos, hogy Marguerite nem játszott szerepet az elhatározásában. A fiú nyugodt közönyének erélyével teljesen eltávolította őt magától, kizárta őt a jövőjéből. A leány kétségbeesetten igyekezett megmaradni a régi magaslaton. Mert ugyebár, közöttük sohasem volt szerelemről szó? És ő, a nélkül, hogy női méltósága ellen vétene, azért belemehet szüleinek terveibe, minthogy azoknak legfőbb vágyuk volt gyermekeik egyesülése; ő pedig vagyonának átengedésével leróhatja hálatartozását.

Apa és leánya a kertből visszatérve a házba, Marie Theréset fázósan egy karosszékben ülve, az első kandallótűz mellett találták.

— Nem fagytatok meg? — kiáltotta. — Olyan sokáig maradtatok odakünn!

— Rithé, — szólt Fanteuil, — öleld meg a leányunkat, kétszeresen a mienk lesz ő ezentúl, mert beleegyezik, hogy fiúnk feleségévé lesz.

Marie Therése egy pillanatra elnémult a felindulástól. De mikor Margueritet kedveskedően letérdelni látta maga előtt, mikor hallotta, hogy a leány «mamának» szólítja «keresztmama» helyett, kezei közé fogta a fiatal leány fejét, csókjaival halmozta el azt, aztán görcsös zokogásban tört ki.

— Visszaadod őt nekem, — mondta az anya. — Megmarad nekünk. Jól éreztem én, hogy e nélkül elvesztettük volna őt . . . Oh, édes kis Maggiem! . . . Leányom! . . . Kincsem! . . .

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Budapest tíz kerületében a minapában megtartott községi választáson összesen tizennyolczezer ember szavazott. A magyar főváros lakosságának lélekszáma kilenczszázezer ember, tehát a városatyák választása a lakosságnak mindössze két százalékát tudta mozgósítani. Ez az arányszám a maga kicsinységével bizonyára példátlan Európa összes nagyvárosai között. Párisban, Rómában, Bécsben a községi választás a polgárságnak legszélesebb rétegeit hozza mozgásba, iszonyatos korteskedés folyik és valósággal izgalomban ég a lakosság. Minálunk ez nincsen így se Budapesten, se más városainkban. A részvétel aránya vagy a közömbösség talán nem mindenütt egyforma, de olyan nevezetes differenczia, a mely a részvétel ez igen mérsékelt voltát budapesti speczialitássá korlátozná, nincsen. Ha valami személyes természetű mozzanat meg nem élénkíti, a községi választás minálunk meglehetősen csöndes és sima aktus szokott lenni mindenütt. Pedig a városok parlamentjeiben sok olyan érdekről határoznak, a mely jelentékenyen érinti a polgárokat és nevezetesen Budapesten a városházi munka anyagába újabban a magyar metropolis fejlődésében szinte korszakos fontosságú kérdések és reformok kerültek, tehát olyanok, a melyek alkalmasak lennének a polgárok érdeklődésének megélénkítésére. És ime, ez az érdeklődés mégse jelentkezett. Magyarázhatjuk ezt azzal, hogy e hirtelen fejlődésű városban a város dolgai iránt való érdeklődésben növelkedett őslakosság száma az összességhez képest csekély: de mert ennek az érdeklődésnek mérsékelt volta, mint már említettük, nem csak budapesti különlegesség — más magyarázatot is kell keresnünk. Ez pedig az, hogy a lokális, *kispolitika* iránt a magyar ember fogékonysága sokkal kisebb, mint az országos politikához való érzéke és érdeklődése. Már pedig minálunk a városok parlamentjeiben nem az országos politika elvei tagolják és tömörítik a pártokat, mint például Franciaországban, Olaszországban vagy Ausztriában. Az országos politika iránt való érzék minálunk általánosabb és fejlettebb, a lokális politika iránt való érdeklődés viszont tompább és kisebb méretű, mint ezekben az országokban.

*

Kutassy. Az ember lépten-nyomon találkozik ezzel a kérdéssel: miért csinálnak az ujságok olyan nagy dolgot a Kutassy Ágoston repülő-kisérleteiből? Mért számolnak be hasábos czikkekkel minden készülődéséről és sajnos, rendesen kudarczczal vagy balesettel végződő próbálkozásáról? Hiszen ez a magyar aviatikus nem föltaláló, még csak nem is tökéletesítője annak az aeroplánnak, a melyet készen vásárolt a Farman gyárában, tehát, ha a fölszállása sikerül is és még egyszer élvezhetjük azt a látványt, a melyben Bleriot fölszállásakor egyszer már gyönyörködtünk, ez nem fogja jelenteni a magyar elmének és a magyar találékonyságnak sem-

III. M. Képzőműv. Kiállítás
1952. dec – 1953. márc
szobrászterem

SZOBROK

1. Antal Károly	*Szoborterv*	gipsz	56 cm
2 Antal Károly	*Majakovszkij*	gipsz	80 cm
3. Balázs István	*Bányásznő*	gipsz	200 cm
4 Baksa-Sóós György	*Leonardo*	gipsz	100 cm
5. Baumgartner János	*Kopasznyakú tyúk*	gipsz	15 cm
6. Beck András	*Bartók Béla*	gipsz	50x40x210 cm
7. Beck András	*József Attila*	gipsz	75x50x270 cm
8. Benke Sándor	*Női fej*	gipsz	50 cm
9. Biró Iván	*Lenin*	gipsz	50x120 cm
10. Biró Iván	*Csokonai Vitéz Mihály*	gipsz	35x90 cm
11. Bolgár Judit	*Öregasszony*	terrakotta	40 cm
12. Bolgár Judit	*Kovács Pál olimpiai bajnok*	gipsz	60 cm
13. Boldogfai Farkas Sándor	*Ipari tanuló*	gipsz	175 cm
14. Borics Pál	*Gyuszi*	ruskicai márvány	40 cm
15. Borsos Miklós	*Tihanyi pásztor*	márvány	50 cm
16. Borsos Miklós	*Érmék*	bronz	80x50 cm
17. Buzi Barna	*Kosárvivő asszony*	fa	60 cm
18. Buzi Barna – Gorka Géza	*Üzemi kultúrház bejárata*		63x263 cm
19. Buzi Barna	*Medgyessy Ferenc*	farelief	60x40 cm
20. Buzi Barna	*Arató leány*	fa	38 cm
21. Cseh István	*Portré*	terrakotta	30 cm
22. Csiszér János	*Pavlov*	gipsz	67x85 cm
23. Csorba Géza	*Ady Endre*	gipsz	31x63 cm
24. Csorba Géza	*Leányfej*	gipsz	50 cm
25. Csucs Ferenc	*Érmék*	bronz	
26. Dabóczy Mihály	*Ludas Matyi*	gipsz	40x25x35 cm
27. Dabóczy Mihály	*Gábor Áron*	gipsz	40x25x85 cm
28. Dózsa Farkas	*Szoborterv*	gipsz	60 cm
29. Duray Tibor	*Bronzérmék*		
30. Erdey Dezső	*Liszt Ferenc*	gipsz	50x75 cm
31. Farkas Aladár	*Bag Dug Csun*	bronz	95 cm
32. Farkas Aladár	*Koreai katona szántani segít*	bronz	22 cm
33. Farkas Aladár	*Koreai partizán*	bronz	22 cm
34. Farkas Aladár	*Koreai anya*	bronz	22 cm
35. Farkas Aladár	*Rákosi Kórház*	bronz	22 cm
36. Fekete Géza	*Vízipólózó*	gipsz	175 cm
37. Fekete Géza	*Ökölvívó*	gipsz	285 cm
	Földalatti vasút szobra		

38. **Ferenczy Béni**	*Érmék*	bronz	
39. **Forgách Hanna Erzsébet**	*Ratkó Anna egészségügyi miniszter portréja*	gipsz	45x62 cm
40. **Garami László**	*Szüretelő leány*	fa	105 cm
41. **G. Lux Alice**	*Márk Tivadar Kossuth-díjas művész*	műkő	
42. **Grantner Jenő**	*Női fej*	márvány	50 cm
43. **Grantner Jenő**	*Bányász*	gipsz	134x80x119 cm
44. **Győri Dezső**	*Ifjú mérnökök* Az Á. M. T. I. székház részére készült	gipsz	175 cm
45. **Istók János**	*Nadách*	gipsz	12x26x50 cm
46. **Kernstokné Stricker Gina**	*Munkásnő*	terrakotta	18 cm
47. **Kernstokné Stricker Gina**	*Ápolónő*	terrakotta	18 cm
48. **Jálics Ernő**	*Itató*	gipsz	150 cm
49. **Kamocsay István**	*Vívó* A Földalatti vasút állomására készült	gipsz	280 cm
50. **Kárpáti Anna**	*Szövőnő*	gipsz	100 cm
51. **Kárpáti Anna**	*Parasztleány*	gipsz	25 cm
52. **Kárpáti Anna**	*Bányásznő*	gipsz	50 cm
53. **Kerényi Jenő**	*Szocialista művészet* A Földalatti vasút részére készült	gipsz	200 cm
54. **Kisfaludi Strobl Zsigmond**	*A Kossuth-szobor főalakja*	gipsz	250 cm
55. **Kisfaludi Strobl Zsigmond**	*Kossuth*	gipsz	100 cm
56. **Kisfaludi Strobl Zsigmond**	*Hengerész*	bronz	38x21x47 cm
57. **Kisfaludi Strobl Zsigmond**	*Papp László olimpiai bajnok*	gipsz	40 cm
58. **Kisfaludi Strobl Zsigmond**	*Keleti Ágnes olimpiai bajnok*	gipsz	40 cm
59. **Kiss Kovács Gyula**	*Érmék*		
60. **Kiss Kovács Gyula**	*Kuruc vitéz*	bronz	40 cm
61. **Kocsis András—Ungváry László**	*A Kossuth-szobor mellékalakjai*	gipsz	180 cm
62. **Koránvi Felicitás (Erdélyi Gáborné)**	*Kossuth Lajos* plakett	terrakotta	14x14 cm
63. **Koránvi Felicitás (Erdélyi Gáborné)**	*Erkel Ferenc*	terrakotta	14x14 cm
64. **Koránvi Felicitás (Erdélyi Gáborné)**	*Franz Schubert* (relief)	bronz	29x29 cm
65. **Kothai Nándor**	*Csasztuska*	gipsz	80x40x100 cm
66. **Kovács Ferenc**	*Olvasó leány*	márvány	20x20x35 cm
67. **Kucs Béla**	*Bányász*	gipsz	190 cm
68. **Kucs Béla**	*Női fej*	karszti mészkő	50 cm
69. **Kucs Béla**	*Női fej*	márvány	40 cm
70. **Laborcz Ferenc**	*Építők*	gipsz	200 cm
71. **Lám Pál**	*Papp L. világbajnok mellszobra*	gipsz	67 cm
72. **Madarassy Walter**	*Építőmunkás*	gipsz	60 cm
73. **Makrisz Agamemnon**	*Csók István* (portré)	márvány	35x32 cm

74. Makrisz Agamemnon	*Marx Károly*	gipsz	180 cm
75. Makrisz Agamemnon	*Engels Frigyes*	gipsz	155x70 cm
76. Marosán László és	*Tanuló leány*	fa	18x12x44 cm
77. Megyeri Barnabás			
78. Marton László	*Vig Tamás* ***portréja***	márvány	50 cm
79. Marton László	*Táncsics*	gipsz	19 cm
80. Martsa István	*Dante, Leonardo, Bábolnai öreg akác,* **érmék**	bronz	12 cm
81. Medgyessy Ferenc	*Rippl-Rónai József*	gipsz	60x65x170 cm
82. Megyeri Barnabás	*Keszonos*	gipsz	35x90x100 cm
83. Metky Ödön	*Favágó*	gipsz	30 cm
	Sztálin-emlékműhöz készült dombormű	fénykép	
84. Nagy Sándor	*Érmék*	terrakotta	40 cm
85. Nyirő Gyula	*Munkásnő*	gipsz	30 cm
86. Olcsai-Kiss Zoltán	*A jövőnket építjük*	gipsz	64 cm
87. Olcsai-Kiss Zoltán	*Rákosi elvtárs 1919-ben* (álló alak)	terrakotta	54 cm
88. Olcsai-Kiss Zoltán	*Rákosi elvtárs 1919-ben* (mellszobor)	terrakotta	74 cm
89. Olcsai-Kiss Zoltán	*Mao-Ce-Tung elvtárs mellszobra*	gipsz	96x30 cm
90. Ősz Nemes György	*Puskin*	gipsz	75x100 cm
91. Palotai Gyula	*Feleségem*	márvány	28x20x54 cm
92. Palotai Gyula	*Traktoros élmunkásnő*	mahagónifa	18x18x65 cm
93. Palotai Gyula	*Röplabdázó*	gipsz	
94. PalotaiGyula	*Kodály Zoltán*	gipsz	20x28x50 cm
95. Pándy Kiss János	*Dolgozó pár*	gipsz	140 cm
			44x44x100 cm
96. Pándy Kiss János	*Relief*	gipsz	100 cm
97. Pátzay Pál	*Parasztasszony*	gipsz	270 cm
98. Petri Lajos	*Székely Éva olimpikon*	gipsz	48 cm
99. Petri Lajos	*Gyarmathy Dezső olimpikon*	gipsz	54 cm
100. Petri Lajos	*Szivós István olimpikon*	gipsz	50 cm
101. Radó Károly	*Felszólaló ifjúmunkás*	gipsz	145 cm
102. Rubletzky Géza	*Dr. Berzeviczy Gizella* (plakett)	bronz	32x25 cm
103. Rubletzky Géza	*Kiss Lajos Kossuth-díjas* (plakett)	bronz	32x25 cm
104. Segesdi György	*Olvasztás*	gipsz	25x15 x50 cm
105. Sidló Ferenc	*Fiatal bányász*	gipsz	100 cm
106. Somogyi Árpád	*Móricz Zsigmond portréja*	gipsz	50 cm
107. Somogyi József	*Martinász*	gipsz	40 cm
108. Somogyi József	*Zrínyi Miklós*	gipsz	180 cm
109. Sóvári János	*Puskin*	gipsz	80 cm
110. S. Stöcker Károly	*Keszonos munkás*	gipsz	140 cm
111. Schaár Erzsébet	*Fiú-fej*	gipsz	35 cm
112. Szabó Iván	*Parasztfelkelők 1514-ből*	bronz	45x100 cm
113. Szabó Iván	*Philaxia homlokzatára készült dombormű vázlata*	bronz	90x25 cm

114. Szabó Iván	*Philaxia homlokzatára készült dombormű vázlata*	fénykép	
115. Szabó Iván	*Balogh Ádám*	terrakotta	120x110 cm
116. Szabó Iván	*Munkába induló leánybrigád*	terrakotta	150x80 cm
117. ifj. Szabó István	*Bányász*	fa	48x85 cm
118. Szabó István	*Munkaverseny-kihívás*	tölgyfa	90x180 cm
119. Székelyné Komor Anna	*Népnevelő és békekölcsönjegyzők*	terrakotta	33x14x28 cm
120. Sz. Veszely Jelena	*Erkel*	réz	70x100 cm
121. Tar István	*Az Egri-vár ostroma* (relief)	gipsz	250x300 cm
122. Tar István	*Labdázó*	bronz	40 cm
123. Tar István	*Koreai nő*	gipsz	40 cm
124. Tar István	*Szocialista tudomány* A Földalatti állomás részére készült	gipsz	200 cm
125. T. Kovács Imre	*Birkózó*	gipsz	50 cm
126. Várady Sándor	*Az ifjú Lenin*	gipsz	170 cm
127. Vigh Tamás	*Orosz anya és magyar anya találkozása*	gipsz	
128. Vigh Tamás	*J. S. Bach* (érem)	bronz	13 cm
129. Vigh Tamás	*Ménes* (plakett)	bronz	13 cm
130. Vigh Tamás	*Avicenna—Ibu Sina* (érem)	bronz	11 cm
131. Vilt Tibor	*Munkásnő*	gipsz	50 cm
132. Vilt Tibor	*Sztálinvárosi szoborterv*	gipsz	40x60x40 cm
133. Wagner Nándor	*Vízhordó lány*	gipsz	260 cm

Kiadja a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége
Felelős kiadó: Szurdi Márta — 529970 Athenaeum (F. v. Soproni Béla)

Hivatalból
Közalapítási ügyben.
Díj elalanyozva.

HIRADÓ

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM SZABADMŰVELŐDÉSI ÜGYOSZTÁLYÁNAK
10. TÁJÉKOZTATÓ KÖRLEVELE

MEGJELENT 1946. MÁRCIUS HÓ 15-ÉN

A dolgozók iskolája

A magyar demokratikus művelődéspolitikának immár három alapvető és messze kihatású alkotása biztosítja a parasztságnak és a munkásságnak társadalmi és kulturális vonatkozásban is elnyomott és megalázott sorsból való felemelkedésük lehetőségét. Gyors egymásutánban vált valóvá a közoktatás demokratikus szellemű megújhodása, a népművelésnek korszerű s a nemzet egyetemességére kiterjedő szabadművelődéssé való átszervezése és végül a dolgozók iskolájának felállítása.

Iskolarendszerünk korszerű újjáépítése régen vágyott és követelt igazságszolgáltatást jelent a nemzet dolgozó táborának. Immár mindenkinek megadatik annak lehetősége, hogy tudásszomját, művelődési vágyát kielégítse és a nemzet vezetői sorába emelkedjék, ha szorgalma, tehetsége megengedi. Hiszünk és bízunk abban, hogy a középiskoláknak és egyetemeknek elengedhetetlen tartozéka lesz még az internátus. E nélkül a falvak népének fiai csak kivételesen látogathatnák magasabb műveltséget nyujtó iskoláinkat.

Azonban az iskolák a jövendőt munkálják. Az iskolák nevelő munkájának eredménye csak tizenöthúsz év mulva mutatkozik, amikor a falaik közül kikerült generáció a társadalmi, gazdasági és politikai életben munkálkodó, irányító, vezető szerephez jutott. Nyilvánvaló, hogy az ország nem várhatja be az új szellemben növekedő ifjúság beérését. A sorskérdések légióinak megoldása a ma társadalmára háruló feladat. A mult idők szellemében nevelkedett vezetőrétegeinknek nagy százaléka anyagi erőtlensége és függő helyzete, továbbá társadalomtudományi és politikai iskolázatlansága folytán nem tehette magáévá azt a demokratikus szellemet és magatartást, amely az új élet kérdéseinek megoldásához oly elengedhetetlenül szükséges. Meg kellett tehát adni a munkásság és parasztság arra való tagjainak azt a lehetőséget, hogy a mai sorskérdések higgadt és korszerű megoldásához megszerezhessék a szükséges műveltséget és ismereteket. Erre rendeltetett a dolgozók iskolája.

Hisszük, hogy a dolgozók iskolája nem újabb „diplomásokat", gentry utánzatokat fog nevelni, hanem a haladás, a művelődés útján állandóan előretörő embereket, akik származásukat nem szégyellik és nem tagadják meg. A dolgozók iskolája tananyagának és a tanítás módszerének a felnőtt ember lelki alkatához és az élet igényeihez kell alkalmazkodnia és nem hagyhatja figyelmen kívül azokat az élményeket és élettapasztalatokat sem, amelyekre nevelő munkájának épülnie kell. De nemcsak új magyar értelmiségre van szüksége országunknak, hanem művelt földmívelő parasztságra, gyárakban, műhelyekben dolgozó, szellemi életet élő munkásságra is. A dolgozók tömegeit ismeretekben gazdag, önálló ítéletalkotásra, az igazságok felismerésére, az emberi értéket adó erények helyes értékelésére, a szép őszinte és mélységes szeretetére kész és képes művelt társadalommá kell fejleszteni, amelynek tagjai termelő munkájukban nemcsak a hivatást, de a közérdek és közjólét szolgálatának nemes feladatait is felismerik. Ennek a nevelői feladatnak megoldása a szabadművelődésre hárul.

A szabadművelődés munkásai nem láthatnak vetélytársat a dolgozók iskolájában. Ha a dolgozók iskolája és az általános iskola már elérték volna nagyfontosságú nemzetépítő célkitűzéseiket, akkor építhetne rá igazán magasrendű kultúrát a szabadművelődés. A szabadművelődés sohasem válhat felesleges és így nélkülözhető kultúrintézménnyé, mert a tudomány, a technika állandóan halad, a művészetek egyre újabb meglátással vetítik elénk az idők méhében vajudó problémákat s a haladó társadalmi, gazdasági és politikai élet mindig újabb feladatok elé állítja a ma embereit. Ezeket az új törekvéseket, meglátásokat feltárni, ismertetni, népszerűvé tenni és azok megoldásához indítékokat adni: az új szellemű szabadművelődés kimeríthetetlen feladata. Boldog örömmel köszöntjük a dolgozók iskolája intézményét, mint fegyvertársat, abban a reményben, hogy felnőtt tanulóiban a haladás és művelődés vágyát állandósítja s így újabb tömegeket nevel a szabadművelődés számára.

NOVÁGH GYULA

Kétezer gazdatitkárt kapnak falvaink

Adorján János, az újjáépítési minisztérium államtitkára, 20 évvel ezelőtt írta ezeket: „Egy kétezer lelket számláló, négyezer hold szántóföldde l rendelkező faluban a szellemi vezető egyéniségeket szükségszerűen képviseli a vallás terén egy-két lelkész, az elsődleges kultúránál négy-hat tanító, az állami adminisztráció terén két-három jegyző, — viszont azon a téren, amelyen a falu anyagi élete nyugszik, ami alapja az emberi létnek és boldogulásnak, ott — *nincs senki.*"

Az újjáépülő ország most ezen a bajon is segíteni akar. Február végén a Mezőgazdasági Szakemberek Országos Szövetsége *„Gazdatanácsadót minden községbe!"* címmel ankétet rendezett és ezen vitatták meg ezeket a kérdéseket. Beszélgettünk *Adorján* János államtitkárral, s nagyon érdekes és értékes felvilágosításokat kaptunk tőle. Ezeket az alábbiakban foglaljuk össze.

Eddig földmívelési igazgatásunk és parasztságunk között nem alakult ki megfelelő kapcsolat. A Bach-korszak bürokratikus hagyományaiból mind merevebb központi szervezet fejlődött, ennek egyik végrehajtó szervezete, *minden szakértelem nélkül*, a közigazgatási apparátus volt az alispánok, főszolgabírák és jegyzők vonalán. A másik végrehajtó szerv az egyes szakfelügyelőségeken kívül a gazdasági felügyelőségek szervezete volt, ennek végső posztján a járási gazdasági felügyelő áll, aki 20—30 községből álló körzetében ilyen munkatömegnek természetesen *csak csekély hányadát tudta elvégezni.*

A készülő mezőgazdasági érdekképviseleti törvény a községi képviselőtestületek mellett gazdasági előljáróságokat is létesít nagyközségenként, illetve körjegyzőségenként egy-egy gazdabíróval, testületi tagokkal és gazdatitkárral. A *gazdatitkár* okleveles gazda, kertész, szőlész, vagy arra alkalmas értelmes parasztember lesz, aki föltétlenül szakembere a munkának. Tevékenységének területe *érdekvédelem ki-*

építése. A kapcsolatok megteremtése a vármegye és a község között. A mezőgazdaság fejlesztését szolgáló akciók végrehajtása. A földmunkások bérmunka, közvetítési stb. ügyeinek szolgálata. Szövetkezetek alapítása, tojásgyűjtő, tejszövetkezetek stb. *A szakoktatás alsó fokon való szolgálata.* A helyi adottságoknak megfelelően a gazdasági szakiskolát pótló előadások, tanfolyamok rendezése. A cél az, hogy a községek minden lakója ezüstkalászos gazda legyen. *Tanácsadó* lesz a gazdatitkár. Határjárásokat, udvarjárásokat, kertjárásokat fog szervezni, amelyeken megbeszélik a látottakat. A terv az, hogy szombatonként vagy vasárnap a templom után rövid megbeszéléseket tart a gazdákkal a heti teendőkről. *A termelés irányítása* is az ő feladata lesz. Községi monográfia készítése, javaslatok a község gazdaságának fejlesztésére. A földhözjuttatottak irányítása. A régi uradalmak felszerelésének, traktorok, szelektorok stb. közös felhasználásának irányítása. Keltetőközpontokat létesít. Növényvédelmi, trágyázási, vetőmagtisztítási akciókat vezet le. Az apaállatok ellenőrzése, tenyészállatok juttatása, baromfi-, házinyúl-tenyésztés, háziiparok meghonosítása is az ő munkája, végül *az igazgatási tennivalók irányítása,* a mezőrendőrök felügyelete, a hasznos rendeletek végrehajtása.

Hamarosan 1784 gazdatitkár kerül szerte a vidékre, aki ezt a munkát végezni fogja. A gazdasági előljáróságok azonban nemcsak felső utasításokat hajtanak majd végre, hanem javaslatokkal is mehetnek a vármegyei szervek felé, ezek viszont az országos központhoz fordulnak, amely a földmívelésügyi minisztériummal együtt működve, rendeletileg is érvényt szerez a felmerülő jogos kívánalmaknak.

Az elmondottakból láthatjuk, hogy a gazdatitkár munkája sok szempontból közös területű a szabad művelődéssel és hisszük, hogy a magyar falvak, tanyavilágunk, földmívelő népünk gazdasági és szellemi fejlődése érdekében ki is épül köztük a kapcsolat.

Tíz népnevelő tanár a székely telepes községekben

A VKM szabadművelődési ügyosztálya úttörő kezdeményezést valósított meg az elmult tél folyamán. Minthogy a fűtési nehézségek miatt az iskolákban a tanítás szünetelt, a VKM rendelettel tette lehetővé, hogy a felszabadult tanerőket vidéken, vendéglátó községekben foglalkoztassák. Igy indult 10 fővárosi tanár és tanító a dunántúli székely telepesek közé, hogy ezeket a kulturális tekintetben annyira elhanyagolt, oly sok viszontagságon átesett magyarokat a kultúra áldásaiban részesítse.

Hat hétig működtek a székely telepesek között. Munkásságuk igazi magvetés volt és annak eredményei a széles nyilvánosság elé kivánkoznak. Jól végzett munkájuk befejezése után, március hó 10-én a szabadművelődési ügyosztályon tartott értekezleten számoltak be tapasztalataikról.

Valamennyien egyöntetűen szomorú képet rajzoltak a telepesek helyzetéről. A székelyek még most sem érzik magukat biztonságban, amiatt aggódnak, hogy ők szántanak-vetnek, de nem tudják, kik fognak aratni? Művelődési színvonaluk hányatott sorsuk miatt alacsony. A sok bolyongás, csapás és a bizonytalan helyzet következtében az ifjúság évek óta alig tanult. Az elemi ismeretek legalsó fokára is alig jutottak, olvasáskor még szótagolni sem tudnak. Az analfabéták száma igen nagy. A magyar történelmet, irodalmat, földleírást alig ismerik. Műveltségük gyermeki színvonalon áll s érdeklődésük a mese és rege világát nem haladja meg. Igen élénken érdeklődnek a szereplés iránt, szívesen énekelnek, jó hangjuk van és tiszta a hallásuk. Szeretik a műkedvelő előadásokat, a szavalatokat. A műsoros előadásokon megtelik a terem, az előadásokat többször meg is kell ismételni. Hiányzanak azonban a kultúrházak és az előadótermek.

Szomorú tapasztalata volt a lelkes kultúrmunkásoknak a helyi magyar értelmiség elzárkózottsága és a kulturális munkával szemben való teljes közömbössége. Lelkes, a néppel és a népért élő közigazgatási tisztviselőkre és kultúrmunkásokra van sürgős szükség a székely telepesek között. A kiküldött tanárok a hivatásuk magaslatán álló helyi kultúrmunkások támogatásával valóban apostoli munkát végeztek, ugart törtek és magot ültettek. Hat hetes munkájuk eredményessége egyre jobban bontakozott ki. Ezt a munkát folytatni kell.

Hacsek és Sajó a munkások között

Zelk Zoltánnak, a Szabadság egyik számában megjelent figyelemreméltó cikkéből idézzük a következőket:

A színjátszás népi megújulásának legnagyobb reménységei a népi színjátszó csoportok, a munkás- és parasztéletből kinőtt sajátos színjátszás. Gyönyörű külföldi példákról hallottunk és olvastunk, munkás- és parasztszínjátszókról, akik jellegzetes és utánozhatatlan színpadi művészetté formálták életüket és olyan munkásszínjátszókról is, akik klasszikus műveket játszottak anélkül, hogy utánozták volna a hivatásos színészeket.

A parasztszínjátszók helyzete könnyebb, tradiciónak ott van mögöttük az egész népköltészet, az ősi parasztjátékok. Ennek ellenére, tudjuk, mivé züllesztették a multban a parasztműkedvelőket a „művészetértő" jegyzők, tanítók. A munkásszínjátszásnak nálunk nincsenek hagyományai, de ott van mögöttük a minden mástól különböző élet, harcokkal és harcos szemlélettel. Ennek kell művészetté válnia és sajátos, a munkások életét kifejező művészetté. Persze, más feladata is van a népi színjátszásnak: a játék, az emberábrázolás útján való ismerkedés a remekművekkel. Igy válhat a munkásszínjátszó értő közönséggé és a színészet utánpótlásává is. Ez lenne a népi színjátszás értelme és feladata.

De mi történt a multban? Nem a kevés kivételről szólok, hanem az általánosságról, a „műsoros délutánok" tömegéről. A legsilányabb kabarétréfák, selypegő szubrettutánzók, „műdalénekes" fiatalemberek, dilettáns szavalók — ez volt a megszokott műsor. És, sajnos, nagyjából ma sincsen másképp. Vasárnap egy ilyen műsoros délutánnak voltam tanuja és szenvedő résztvevője. Verseket kellett felolvasnom, ezt szánták „ellensúlyozó, komoly számnak" abban a műsorban, melyet szomorú példának megemlítek.

A műsor jeleneteit *Vaszary* Gábor és *Török* Rezső, a kispolgári kabaré e legjellegzetesebb szerzői írták. A műdalokat éneklő fiatalember *Szabolcska* Mihály *Hubay* Jenő által megzenésített verseit énekelte. Volt még „monológ", szavalt a Nemzeti Színház művésze, aki persze sohasem volt a Nemzeti Színház művésze, de szép fiú és játszott a mandolinzenekar, melynek magyartalan cincogását sváb jódlizás kisérte.

Nem nagy ügy? En annak érzem. Nagy ügy, hogy a dolgozók szórakozásra szánt vasárnap délutánjait ilyen kispolgári, kispolgárinak is a legsekélyesebb lélekfertőzés árnyékolja. Hogy *Bartók* és *Kodály* hazájában *Hubay*-zenét, hogy *Petőfi, Ady* és *József* Attila hazájában *Szabolcska*-verseket hallgatnak. Hogy a feketézők és dollárspekulánsok ízlésnívójára rontják ízlésüket ostoba kabarétréfákkal és Hacsek és Sajó bárgyú bemondásaival. Abban a teremben, ahol ez a műsoros délután lezajlott, fél esztendeje *Moliére* Kényeskedők-jét játszották munkásfiúk és munkáslányok. Az ő botladozó, de reményteli próbálkozásukat, Moliére szavait megint kiszorítaná a munkásotthonok színpadáról Hacsekék „humora?"

A szabadművelődési ügyosztályon hétfőn, szerdán és csütörtökön 12-től 2-ig van a felek fogadása. Az ügyosztály telefonszáma: 220—896.

Határjárás

A parasztság gazdasági neveléséről van szó. Hogy lehet a legészszerűbben, a legkevesebb költséggel és fáradsággal a legnagyobb eredményt elérni? Azt már tudjuk, hogy a különböző szakiskolák nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, mégkevésbé tértek meg beléjük fektetett költségeink. Más szóval, nem áll arányban az elért eredmény a fáradsággal.

Hosszú kísérletezés után két évvel ezelőtt kialakítottunk egy olyan módszert, amit a lehető legsürgősebben hasznosítani kell a demokratikus Magyarország gazdasági életében. Ez a gazdasági nevelési módszer a határjárás, a látvatanulás.

Megszerveztük 1943-ban húsz helyen a határjárást. Az ország egyik vidékén lakó parasztság hónapokkal előre bejelentette, hogy meglátogatják az ország más vidékén lakó gazdákat. Minden vendéggazda ceruzával, papírral a kezében járta végig a határt. Megnézték, milyen a föld, mit termeltek rajta, milyen a termés minősége, mennyisége? Megnézték a belsőséget. Hogy kezelik a takarmányt, van-e siló? Milyen az istálló, milyen benne a jószág, hogy gondozzák? Megnézték az ólat, baromfiudvart, ha volt. Van-e trágyagödör, stb., stb. De megnézték azt is, hogy a gazdaasszony hogy tartja rendben a házat kívül-belül. A vendég-gazdák mindig írtak. Fölírták, hogy Tóth Péternél vagy Kiss Istvánnál mit láttak. Mi volt rendben és mit kellett volna szerintük másként csinálni.

Másfél napig jártuk a határt és a falut, esetleg több falut is. Azután vasárnap délután 4—5 óra hosszas vitán megbeszéltünk mindent a helyi és környékbeli gazdákkal, akik szintén összejöttek a határjárásra. A vendég-gazdák véleményt mondtak a látottakról a nyilvánosság előtt. Elmondták, hogy kinek a földjén, kertjében, istállójában, udvarán vagy háza körül mit láttak olyant, ami helyes volt és mi volt az, amit másként kellett volna csinálni. Nyersen, őszintén, de szeretettel bíráltak. Aki résztvett egy ilyen határjáráson rendezett vitán, az tapasztalhatta, hogy olyan magas színvonalú gazdasági előadás olyan lelkes hallgatóság előtt talán sohasem hangzott el Magyarországon, mint a határjárásokon. Nem könyvszakemberek, nem állami mintagazdaság kísérleti telepén elért eredményekről tartottak előadást a más gazdasági lehetőséggel rendelkező parasztságnak. Itt egyik paraszt bírálta, oktatta a másikat. Hogyha nadrágos ember tart szakelőadást a parasztságnak, a parasztok legyintenek, azzal a megjegyzéssel: „könnyű könyvből gazdálkodni, de próbálná meg itt". De amit a másik paraszt mond, nem lehet egy kézlegyintéssel elintézni a nyilvánosság előtt.

A rend is megszokás és a rendetlenséget is meg lehet szokni. Mi, sajnos, még elég rendetlenül és rosszul is gazdálkodunk. De ha valaki tudja, hogy 2—3 hónap multva meg fogják látogatni és ha esetleg rendetlenséget találnak gazdaságában, a falu előtt teregetik ki, iparkodik rendet csinálni. És ha a rendnek külön hasznát is érezzük, szívesen megszokjuk. A határjáráson minden falu, minden gazda előre tudja, hogy mikor látogatják meg, de azt is tudja, hogy mikor adják vissza a látogatást hasonló körülmények között. Többször is megtörtént, hogy a vendéglátó gazdák, akiknek a fejükre olvasták a hibákat, először belepirultak, belesápadtak, de nem szólhattak, mert előbb az összes vendég-gazdák mondták el észrevételüket a látottakról és csak azután szólalhattak föl a vendéglátó gazdák és mondhatták el mentségükre azt, amit tudtak. Ha sok volt a bírálat, ami többször megtörtént, elismerték, hogy a vendégeknek igazuk van, de megmondták azt is, hogy jól vigyázzanak, mert „mi is elmegyünk és nekünk is van szemünk". Ez volt eddig Magyarországon a legeredményesebb, a legcélravezetőbb gazdasági szakoktatási akció.

Ha majd minden magyar falu értelmes gazdáit és leányait vagy asszonyait el tudjuk vinni legalább egyszer egy esztendőben az ország más vidékére határjárásra, egymástól tanulni, egymást tanítani, megváltozik a magyar falvak népe, a falvak külső képe is és a legnemesebb verseny indul meg [illegible] tük, melyik gazdaságban tartják jobban [illegible] jószágot, a takarmányt és hol fordít a gazdaasszony legnagyobb gondot házatájára.

Ilyen határjárást csinálunk ebben az esztendőben május első vasárnapjától kezdve minden szombaton és vasárnap. Minden esetben összekapcsolva egy kulturális hagyományainkat bemutató előadással.

SOMOGYI IMRE

Szatmári munkaközösség Budapesten

Szatmár megyéből származó lelkes budapesti tisztviselők és a vármegye nemzetgyűlési képviselői munkaközösségbe tömörültek, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel kielégíteni segítsék népük művelődési és gazdasági igényeit. Ez a baráti kör állandó kapcsolatban áll a vármegye vezetőivel és már eddig is számos eredményt mutathat fel. Részletesen kidolgozott tervezetük művelődési programja szerint a mátészalkai polgári iskolát átalakítják gimnáziummá, a kocsordi Tisza-kastélyban megfelelő gyakorló területtel gazdasági középiskolát szerveznek, a vásárosnaményi Tomcsányi-kastélyban kertmunkaképző és gyümölcstermelő szabadiskola létesítését tervezik. Tyukodon kiépítik a ref. népfőiskolát, Nábrádon pedig a Bottka-féle kastályban állami mintanépfőiskola felállítását kérik. Cégénydanyádon néprajzi és tájkutató intézet létesítését határozták el. Ezek az intézmények, ha megvalósulhatnak, erőteljesen fogják segíteni a szabadművelődési tevékenységet Szatmár vármegyében.

Gazdasági téren a fejlesztési tervezet a kertgazdálkodásra való áttérést tartja legfontosabbnak. Az a terület, ahol a Tisza, Szamos, Kraszna, Túr és az Ecsedi-láp csatornahálozata öntözi a földeket, kiválóan alkalmas a kertészet fejlesztésére. A gyakorlati megvalósítás első lépése az, hogy a budapesti munkaközösség szerződést kötött a székesfővárosi Kertészeti Főiskolával 80 szatmári ifjúnak munkásként való alkalmazására. A munkaidő március-október hónapokra terjed ki. A 18—25 éves ifjak munkadíj fejében a termés 25%-át kapják, aminek értékéből biztosíthatják a maguk ellátását is. Munkájuk közben megtanulják a kertgazdálkodás tudnivalóit. Hetenként két délutánt a szatmári munkaközösség tagjai népfőiskolai előadásokat rendeznek a fiúk részére. Vasárnapi szabad idejükben pedig kirándulásokon ismertetik meg velük a főváros történelmi, művészeti, természeti szépségeit.

Mozgalom indult nagyszabású termelőszövetkezet létesítésére, gyümölcsaszalók építésére és a földművelésügyi minisztérium már fel is állított a munkaközösség kérésére egy baromfikeltető telepet.

Nem volna-e lehetséges hasonló célkitűzésekkel megszervezni minden vármegye részére egy-egy budapesti munkaközösséget?

Hogyan lehet a társadalmat közelebb hozni a művészethez?

A kultuszminisztérium művészeti ügyosztályának vezetését a közelmultban *Pátzay* Pál vette át. A kiváló szobrászművész a *Színház* munkatársának fenti kérdésére egy interju során a következő választ adta:

— Semmiesetre sem magyarázatokkal, mert a művészet elsősorban nem az értelemhez szól. *A tömeget hozzá kell szoktatnunk ahhoz, hogy a művészettel együtt éljen.* Az eladó lányt bálba viszik, mutogatják, hogy meglássák és beleszeressenek. Az „eladó" képet, szobrot kiállításra kell vinni, vagy még inkább előcsarnokba, termekbe, ahol sok ember gyűl össze és akarva-nemakarva, meglátja. *Esztétikai gerjedelmet kell az emberekben kelteni. Ha valaki egyszer belekóstolt a művészetbe, nem szabadul többé tőle.*

SZÁMADÁS

Művészet

ZENE *Offenbach: Hoffmann meséi* (Operaház). Operaházunknak parádés szereposztásra egyelőre sajnos nem telik, fokozottabb mértékben érvényesül tehát a már ezelőtt is túlságosan parádés rendezés. Erre Offenbach híres műve ragyogó alkalmakat nyujt, míg zenei szempontból nagyon is kérdéses értéke. A művészi invenciót a mesterségbeli tudás, a rutinos szerző jól kiszámított fogásai örökké nem pótolják. Csak addig legfeljebb, míg a közönség figyelme sem hatol a felületi csillogásnál méllyebbre.

SZINHÁZ *Móricz Zsigmond: Sári bíró* (Nemzeti Színház). Móricz Zsigmond 1909-ben bemutatott első színművét újította fel a Nemzeti Színház. Ez a derűs vígjáték keserű szatíra: kegyetlen vallomás arról, hogy a parasztság sem tiszta és romlatlan rétege társadalmunknak, mint a népi romantika elhitetné. Az előadás lelkes igyekezete nem elég, sajnos, hogy valóban Móricz faluját lássuk színpadon. A főszereplők közül még *Göndör* Jánosnak legtesthezállóbb a szerepe, de ő is nagyon modoros. *Somlay* Artur úgy alakítja a címszerepet, ahogy egy kulturált színész megtanulhatja, hogyan kell parasztot játszani. *Gobbi* Hilda azonban már csak affektálja a bíróné szerepét. Az író elgondolását valószínűleg *Bihari* József valósította meg leginkább az egyik kisebb szerepben.

Láng György: Akik túléltek (Belvárosi Színház). Dícséret illeti a színházat a felszabadulás óta első eredeti magyar drámai bemutatóért s a szerzőt, hogy mai életünk kérdéseit próbálja színpadra vinni. A szándékot illető dícséret azonban nem jelenti a kivitel sikerét. Drámai helyzetekben bővelkedik a darab, de nyelve nem a színpadé s ezért ép a legdrámaibb jelenetek fulladnak komikumba. Alakjai konvencionális frázisokban beszélnek, csak annyi az élet bennük, amennyi az alakító színészben. Akik közül *Bulla* Elma megelőző sikeres alakításait is felülmulja ez alkalommal, játéka annyira életteljesen művészi, hogy nem egyszer hinni kezdünk mégis a darab jóságában. De csak addig tart a varázs, míg meg nem kell szólalnia megint a szerző szavaival.

*

Ismertettük annak idején a *Munkás Kultúrszövetség* karácsonyi munkásszínjátszó-versenyének eredményét. Most a *Munkásszínpad* legújabb számában *Szendrő* Ferenc foglalkozik hosszabb cikkben a versennyel. Tanulságait a következőkben foglalja össze:

1. A verseny legjelentősebb tanulsága, hogy igenis megvan az igazi munkásszínjátszás kialakulásának a lehetősége. Több csoport, vezetőjével együtt felismerte már a munkásszínjátszás helyes követelményeit és elindultak tudatosan a működéssel szemben a helyes úton. Nem tagadjuk, hosszú, nehéz, kitartó harcot jelent ez az út, de vállalnunk kell, ha egynek érezzük magunkat a dolgozók szellemi felemelkedésének vágyával.

2. Alátámasztja a fentieket a verseny második tanulsága is: a munkásszínjátszói emberanyag kitűnő. Eltekintve az egyes előadott darabok minőségétől, majdnem minden csoportban akadt egy-két, sokszor több, egészen jóképességű színjátszó. Ezek azonban minden irányítás nélkül, előbb-utóbb hamis útra csúsznak.

3. Kultúrcsoportjaink és színjátszó csoportjaink éléről hiányzanak a kellő felkészültségű rendezők és vezetők. Legtöbb csoportnál alkalmi rendezők dolgoznak, akik a szövegbetanításon kívül nem igen csinálnak egyebet. Ők maguk is érzik ezt a hiányt, de nincs alkalmuk a továbbfejlődésre.

4. A legsürgősebb feladat tehát a megfelelő színjátszói szakoktatás bevezetése. Ki kell nevelni az új, magasabb irodalmi, művészi, kritikai érzékkel bíró munkásrendezőket és munkásszínjátszókat. Ezen áll vagy bukik a munkásszínjátszás sorsa.

5. A munkásszínjátszás, de egyúttal a munkáskultúra legtragikusabb problémája a már említett darab-hiány.

KÉPZŐ-MŰVÉSZET A hideg elmultával egymás után nyilnak meg a kiállítások, a fűtési nehézségek miatt a művészeti élet nagy szezónja ezúttal a tavasz lesz. Az *Alkotás Művészháza* kényszerű hallgatás évei után most nyitotta meg kapuit. Bemutatkozása mindenképpen szerencsésnek mondható, hiszen haladó művészeink legjavát sorakoztatta föl ez alkalommal is, amivel értékes biztosítékot nyujtott arra, hogy elkövetkezendő munkaprogramja méltó lesz a régihez. Kétségtelen, hogy a háború évei alatt ez a vállalkozás tartotta magát legszigorúbban a modern ízlés elveihez. A kiállítás szemléletes összefoglalása mai művészetünk megbízható eredményeinek. A felszabadulás után alakult *Rippl-Rónai Társaság* első tárlata nagyszabású eseménye volt művészeti életünknek. A volt Ernst Múzeumban rendezett bemutató lázas alkotókedvről és jó szervező erőről tanuskodik, az újonnan létrejött Társaság életképességét mutatja. Persze, ez a szemle még egyenetlen együttest hoz nyilvánosságra, a megalakulás kezdeti nehézségei között még nem nyilt mód az arányos csoportosításra, az összetartozó és egymásnak ellentmondó művészek kiválasztására, hogy ki-ki a párjával kerüljön az érdeklődők elé. Ebben a formában inkább csak jelezni kívánta a kiállítás, hogy kik tartoznak a Rippl-Rónai Társasághoz. A tagok közül nagyrészt a fiatalabb nemzedék képviselői fognak rangot adni a Társaságnak s az ő sikeres munkájuk még komoly reményekkel kecsegtethet. *Európai Iskola* néven az absztrakt, szürrealista irány hívei szintén szervezetbe tömörültek s kiadványok, kiállítások segítségével most híveket toboroznak felfogásuknak. Elvontságaik tolmácsolására magyarázatokba bocsájtkoznak és egyfajta ízlésneveléssel remélik elfogadhatóvá tenni törekvéseiket. A *Picasso* körül kialakult heves vihar, mely néhány hónap óta megint izgalomban tartja a nyugati országok közvéleményet, továbbá *Kállai* Ernő erős egyénisége lelket öntött a hazai formalistákba s ismét harcot kezdenek az előítéletek ellen. Fejlett szakismeretük, gazdag tehetségük nem menti azonban szándékaik anakronisztikus jellegét. *Nolipa* István Pál gyüjteményes kiállítása például azt bizonyítja, hogy gyarlóbb készséggel is megnyugtatóbb eredményre lehet jutni, ha a művész érzi hivatásának felelősségét a tömegekkel szemben is. Az érthetőség nem árulás a tiszta szépséggel szemben s az eredetiségnek nem feltétele a torzítás. Nolipa műgondja és önművelő szorgalma lenyügöző egyszerűség, művészi realizmus felé vezet. *Nagy Balogh* János példája megnyugtathat minden műértőt azirányban, hogy ez a józan tárgyilagosság, őszinte igazságérzet nem megy a minőség rovására.

Sajtó

NAPILAPOK A *Kis Ujság* vezércikkben foglalkozik azzal a szomorú jelenséggel, hogy művészeink egyre jobban hallgatnak, mivel a mai gazdasági helyzetben nem tudják megélhetésüket biztosítani írásaikból, műalkotásaikból. Beszámol a lap a Parasztszövetség kulturális munkájáról és ismerteti a rádió Petőfi-esztendejének terveit. A *Szabad Népben Vozári* Dezső nagyobb cikkben isismerteti a rádió Petőfi-esztendejének terveit. A sát. A *Szabad Szóban Molnár* Miklós foglalkozik budapesti színházaink előadásaival a darabok mondanivalója szempontjából. Megállapítja, hogy az egyetlen író, aki ma valóban szól hozzánk a színpadról, már nem él: *Móricz* Zsigmond. A *Szabadság* riportban számol be a Dolgozók Iskolái egyik esti munkás iskolájának félévi vizsgájáról. Érdekes cikk mondja el, hogyan pótolják könyvtáraink az elma-

radt külföldi kiadványokat. A cikk szerint azonban a magyar könyvtárak nemcsak kapni akarnak, hanem adni is. Így az Egyetemi Könyvtár igen értékes gyűjteménnyel: száz kötetnyi szerb ősnyomtatvánnyal és ritka későbbi kiadványokkal akarja megajándékozni a belgrádi egyetem könyvtárát. A budapesti Egytemi Könyvtárnak ez az értékes anyaga onnan ered, hogy az első szerb nyomtatványok nálunk készültek az Egyetemi Nyomdában. Az elmult két hét vezércikkeinek sorából kiemelkedik *Jászi* Oszkárnak a *Világ*ban megjelent „Magyarország Kelet és Nyugat mesgyéjén" c., 1945 márciusában keltezett írása. A lap riportere beszámol arról, hogy *Istók* János, a 74 éves szobrászművész hídépítő munkás lett. Egy másik cikkben ismerteti az Akadémia és Nemzeti Múzeum annak következtében előállott súlyos helyzetét, hogy elveszítették birtokaikat a földreform során. Közli a lap ezzel kapcsolatban *Veres* Péter nyilatkozatát. Az Országos Földbirtokrendező Tanács íróelnöke a következőket mondja: „Ezek a kultúrintézmények az egész nemzet érdekeit szolgálják. Méltányos tehát, hogy a nemzet összessége viselje azok fenntartásának terhét, ne pedig néhány ezer nincstelen parasztcsalád kárára juttassunk az intézményeknek jövedelmet. Egyrészt a kultusztárca költségvetése keretében, másrészt céladóval kell biztosítani a számukra feltétlenül szükséges támogatást és esetleg olyan jövedelmező kötvényekkel, amelyeknek kamatozására folyamatos kultúrmunkát lehet építeni." Az *Uj Szó* ismeretterjesztő cikkeinek sorából kiemelkedik a *Pavlov* professzorról való megemlékezés halálának 10. évfordulóján. A lap március 8-i számát a Nemzetközi Nőnap alkalmából az orosz és magyar asszonyoknak szenteli.

HETILAPOK

Az *Uj Magyarország* közli *Keresztury* Dezsőnek a budapesti jugoszláv misszió részére rendezett zenedélutánon mondott üdvözlő beszédét és *Darvas* József előadását a Magyar-Román Társaságban a két nép barátságáról. A *Demokrácia*ban *Nagy* Tibor „Két 25 év és kétféle március" címen érdekesen hasonlítja össze az 1848 és az 1944 márciusa előtti két negyedszázadot. *Kósa* Jánosnak a könyvkiadás nehézségeivel foglalkozó glosszája a következőket mondja: „Az újjáépítésnek szellemi része is van és minden tégla és hídalkatrész mellé egy-egy szép és jó könyvet is le kell helyezni, ha azt akarjuk, hogy az új Magyarország épülete biztosan álljon. A széncsata, a vasútcsata, vagy a búzacsata elengedhetetlenül szükséges a mindennapi megélhetéshez, de emberhez méltó életünket nem lehet könyvek nélkül sem elképzelni." A *Független Ifjúság* „Hungarizmus és halál" c. közöl hosszabb részletet *Szabó* Dezső egyik tanulmányából és beszámol a pilisi népfőiskola munkájáról. A *Paraszt Ujság* ugyancsak ismerteti *Darvas* Józsefnek a magyar-román kérdésről tartott előadását. A *Szabad Föld* a román parasztságot mutatja be olvasóinak, tárca rovatában *Móricz* Zsigmond és *Móra* Ferenc elbeszéléseit közli.

KÉPESLAPOK

A papírhiány okozta többhetes kényszerszünet után ismét megjelenik a *Fényszóró*. Egyik cikkében *Konkoly* Miklós felelősségteljes és szakértő színházi kritikát követel. *Balázs* Béla a rendező munkájának fontosságára hívja fel a figyelmet. *Veress* Sándor a Bartók Akadémia terveiről nyilatkozik. Ismerteti a lap a bukaresti román-magyar filmnapok terveit. A *Jövendő*ben *Komlós* Aladár az orosz irodalom első magyar fordítóiról írt cikkét folytatva *Reviczky* Gyuláról és *Szabó* Endréről emlékezik meg. *Hegedüs* Géza cikke a középkori magyar-orosz kapcsolatokat ismerteti.

FOLYÓIRATOK

A *Magyarok* új száma élén *Cs. Szabó* László „Osszián magyar honban" címen ismerteti és értékeli az angol lírikusok magyar fordításait. *Takács* Menyhért nagyobb tanulmánya a korszerű művészetről szól, *Komlós* Aladár *Arany* Lászlóról ír. Részleteket közöl a Magyarok *Révay* József új Antigone-fordításából. Az *Embernevelés* első idei számának tanulmány-részét *Pestalozzi* emlékének szenteli. *Karácsony* Sándor, *Kemény* Gábor, *Kiss* Árpád tanulmányai és Pestalozzi munkáiból választott részletek ismertetik a szegények iskolája pedagógusának munkásságát. *Veres* Péter cikkében arra a kérdésre felel: „Mit vár a parasztság az új iskolától?" Közli a folyóirat *Lukács* György előadását az orosz tudományos életről, ismerteti az angol nevelésügyi reformot és a világháború alatti brit ifjúsági mozgalmakat. A *Társadalmi Szemle* márciusi száma tartalmazza *Lukács* György „Irodalom és demokrácia" c. előadását. A *Szocializmus* új számában *Justus* Pál foglalkozik az értelmiségnek a szocializmus megvalósításában való szerepével. *Zentai* Vilmos az új magyar honvédségről írt cikkében hangsúlyozza a nevelés fontosságát a honvédség újjáalakításában.

VIDÉKI LAPOK

A *Gyöngyös és Vidéke* hosszabb cikkben fejtegeti a szakadoktatás fontosságát abból az alkalomból, hogy Gyöngyösön is megalakult a szabadművelődési tanács. Megállapítja, hogy az ország anyagi újjáépítése nagyrészt szellemi átalakulásának lesz következménye. Az egész nemzetet kell átnevelnünk, újjáteremtenünk, így kerül előtérbe a széles tömegek szabadoktatásának fontossága. A társadalom érdeklődésének hiányában azonban ez a munka meg sem indulhat. — A *Miskolci Hirlap* „A falu ismét lemarad" c. vezércikkében arról panaszkodik, hogy a dolgozók iskoláiból kimaradnak a falvak népének tovább tanulni vágyó fiai. A falusiak munkájukat nem hagyhatják hosszabb időre el, pedig a falunak elsősorban saját fiai sorából kell művelt vezetőréteget kinevelnie. — A *Pápai Független Kisgazdában Szalay* Károly „A magyar lélek újjászületése" címen ír vezércikket. Megállapítja, hogy az ismeret önmagában nem elég, ha mögötte nem születik újjá a lélek, mely a szociális igazságokat az emberi jólét szolgálatába állítja. — A *Néplap*, a M. K. P. debreceni napilapja, vezércikkében demokratikus egyetemet követel. Nagy érdeklődésre tarthat számot a lapnak „Értelmiség és munkásság" címen megkezdett ankétja. Hosszabb riportban számol be az állami gimnáziumban működő tanfolyamról, amelyen új munkásértelmiséget nevelnek. — A hódmezővásárhelyi *Alföldi Ujság* „Közművelődésünk multja és jövője" c. hosszabb cikkében a magyar szabadművelődés történelmi multját ismerteti és folytatólagos cikkekben kíván foglalkozni a demokratikus szellemű közművelődés célkitűzéseivel. „Kultúréhség és szorzószám" c. cikkében megállapítja, hogy ha a művelődés nem válik a legszélesebb körökben közkinccsé, elveszítjük a jövőt. A nép ma kultúréhes, ismerni szeretné a világ és a magyarság összes problémáit, de mindehhez sok olcsó és jó könyv kell. Megszervezett köz- és családi könyvtárak. Az egyre emelkedő szorzószám mindezt lehetetlenné teszi. Hosszabb cikk számol be a most befejeződött hódmezővásárhelyi népfőiskolai tanfolyamról. Megalakult a „Népfőiskola Barátainak Köre", amely háromhónapos téli tanfolyamot készít elő. Első és legfontosabb dolog az állandó helyiség kérdése. November elejére legalább 80 személyt befogadó internátusra van szükség. — A *Győri Munkás* a 204 éves győri színjátszás kezdeteivel foglalkozik. A nép öntudatlan szokásai, gyönyörködtető játékai után műkedvelő diákok indították el a színjátszást küzdelmes útjára.

Könyvek

A Szabad Föld könyvtára

Lapunk legutóbbi számában foglalkoztunk már a *Szikra* könyvkiadó füzetsorozatának jelentőségével. Most az egyes füzeteket szeretnénk röviden ismertetni. Az első füzetet *Hegedüs* Géza írta *Szent István*ról. Tömör összefoglalásban ismerteti a magyarság történetének első századait, a magyar nép letelepedését és birtokviszonyainak kialakulását. Szent Istvánban minden magyar forradalmár ősét látja, mert „a magyar történelem folyamán nem született még egy államférfi, aki a jövő kedvéért ilyen következetesen megtagadott volna minden hagyományt." *Kardos* László *Ady* Endréről írt füzetében ugyancsak a magyar nép forradalmának költőjét láttatja Adyban, valamint *Bóka* László is Petőfiben, a *Petőfi* történeti szerepét és művészetének örök értékeit szép egységbe foglaló füzetében. A két költő művészetét mindketten életük történetének keretében is-

mertetik. Egészen életrajz jellegű *Kemény* Gábor füzete *Táncsics* Mihályról. Egyszerű emberek számára is érthetően, mégis élvezetesen, lehetőleg sokat összefogva, láthatólag egységes szempontok szerint készültek ezek a füzetek. Három további füzet (*Beér* István: Baromfitenyésztés, *Molnár* Jenő: A pillangós növények termesztése, *Kardos* György: A trágya kezelése) gazdasági kérdésekkel foglalkozik. Mindhárom füzet értékes tanácsokkal gazdagítja parasztgazdaságaink tapasztalatait. Jó volna azonban, ha a hasonló füzeteket a jövőben a gazdaságban is járatos írók átírnák az olvasók nyelvére.

Magyar Március: 1848 a kortársak írásaiban (összeállította a MADISZ Országos Nevelésügyi Osztálya, Szikra). Az események szereplőinek és a kor reprezentánsainak (*Petőfi, Nyáry* Albert, *Sárossy* Gyula, *Jókai, Arany, Vasvári, Garay, Gyulai* Pál, *Kossuth, Táncsics*) naplói, versei, cikkei, beszédei, egykorú lapok írásai és a fontosabb törvénycikkek szövege elevenítik meg március 15-i emlékeinket s gazdagítják újabb képekkel. Az ügyesen összeállított antológia egyes darabjaihoz *Mesterházi* Lajos írt összekötő szöveget a mai olvasók számára.

Vajthó László: Halhatatlan magyar irodalom (2. kiadás, Egyetemi Nyomda). Ez a könyv azoknak íródott, akik napi munkájuk után jutnak csak egy-két pillanatra könyvhöz és mégis egész irodalmunkat látni szeretnék. Akik szívesen lapozgatnának ismeretlen könyvekben, de talán nincsen elég bátorságuk, hogy maguk elinduljanak. Ezért Vajthó László nem irodalomtörténetet ír, hanem az irodalomról beszél: a könyv anyagának korokra osztása csak azt jelzi, hogy minden alkotás korában gyökerezik és a fölé lombosodik. Külön fejezet ismerteti a verselés formai kérdéseit. A „Mit olvassunk" c. fejezet és az „első segítségnek" szánt olvasmány-jegyzék a közönség irodalmi tájékoztatását még inkább elősegíti. Kár, hogy a legfrissebb irodalomról, az Ady utániról már nem ad tájékoztatást.

Weöres Sándor: A szerelem ábécéje (Új Idők, 1945). Az Ajánlás és Zárszó között a Boldogságtól a Vándordalig minden betűhöz egy-egy verset fűz a költő játékos kedve. Váltogatja versei formáját is: egyszerű dalforma és szabadvers, a népdal jelképei és impresszionista képek váltakoznak aszerint, hogy milyen ruhát kíván ölteni a szerelmi dal. Némelyik vers könnyed és találó, némelyik kényszeredett.

Heltai Jenő: Álmok Háza (Új Idők). A szerzőnek 1928-ban írt regénye jelent meg most. „Hőse" egy sebesült katonatiszt, aki hiába keresi gyermekkori álmainak megvalósulását: a külső körülmények felidézése sem biztosítja a belső élményt. Heltai rendkívül finom pszihológiai rajza egyoldalú: Karmel főhadnagy vívódásaiban megtaláljuk minden gondolatunk, amely értékeink relativitását, tehetetlenségünket és hiábavalóságunkat súgja. De bennünk mindez nem így él, tisztán, hanem olyan érzésekkel és gondolatokkal együtt, melyek az ellenkezőjét mondják. Az irodalom társadalomelméleti bírálói bizonyára rá fognak mutatni, hogy a lemondás hangulatának eme egyoldalúsága az író és kora életkedvét vesztő polgári társadalmának bélyege. Viszont bizonyos: ennek a halálnak szép írói dokumentuma Heltai könyve.

Nagy Méda: Elhajolt utak (Szent István, 1945). Asszonyi sorsról asszonyi írás, mely egy asszonyi tragédián keresztül érzékeltet két mély igazságot. Az egyik, amit a *Claudel*től kölcsönzött mottó is kifejez: „A testi szerelem végeredményben csak fájdalomba torkol, de ez a fájdalom vezet el az isteni szeretethez és békéhez." A másik, hogy a méltóságában megcsúfolt, megcsalt asszonynak gyermekeire való tekintettel és a hűségnek erkölcsi értelmében akkor is ki kell tartania férje mellett, ha az elveszti minden hitvesi és erkölcsi becsületét. Üde, tiszta és kedves írás, mely inkább nevelő célzatával hat, mint a művészet és a kifejezés megdöbbentő erejével.

Rákosi Mátyás: Népi demokrácia (Szikra). A MKP Politikai Akadémiáján elhangzott előadások publikációját az első előadás, *Rákosi* Mátyásé nyitja meg. Előadása áttekintő képet ad a mai magyar politikai helyzetről. Tartalmazza a füzet *Kéthly* Anna és *Nagy* Ferenc hozzászólásait is.

Lenin életrajza (Szikra). Lenin halálának 23. évfordulója alkalmából a Szikra díszes kiadásban bocsátotta ki Leninnek a moszkvai Marx-Lenin Intézetben készült és a moszkvai Idegennyelvű Kiadó kiadásából már nálunk is ismert életrajzát. Különösen érdekes olvasmánnyá teszi ezt a könyvet, hogy a tulajdonképpeni életrajzon kívül foglalkozik Lenin gondolkodásának fejlődésével, a leninizmus kialakulásával és részletesen ismerteti Lenin műveit. Ugyancsak megírja az életrajzba szőve a szocialista mozgalom, a bolseviki párt és a forradalmak történetét.

Sztálin Leninről (Szikra). A finom kiállítású, néhány Lenin-rajzzal illusztrált füzet Sztálinnak Leninről írt cikkét, három emlékbeszédét és egy amerikai munkásdelegációnak adott nyilatkozatának a leninizmusra vonatkozó érdekes részét tartalmazza.

Freud: Egy illuzió jövője (ford. *Schönberger* István, Bibliotheca, 1945). Európa gondolkodói egyre sűrűbben fordulnak szembe az elmaradott vallásos gondolkodással és neveléssel s kritikájuk nem egyszer magát a vallást sem kíméli. Így Freud is merő illuziónak látja a vallásos képzeteket, szerinte természetesen ezek az illuzióink is sexuális komplexumok eredményei. Következetes gondolkozása akkor is érdekes és tanulságos, ha már mindjárt a kiindulásban nem egyezünk is vele. Könyvének az az igénye azonban, hogy a pszihoanalizist exakt természettudománynak tekintsük, ma már minden oldalról visszautasításra talál.

Filmművészeti évkönyv 1945—1946 (szerkeszti *Lajta* Andor). A filmszakma kézikönyve, tartalmazza a filmgyártással és kereskedéssel foglalkozók és a szakemberek név- és címjegyzékét, a fontosabb rendeleteket és a magyarországi mozik részletes adatokkal ellátott jegyzékét.

Beküldött könyvek: *Rézler* Gyula: A magyar nagyipari munkásság kialakulásának története, *Gruzdjev:* Gorkij élete és művészete, *Weöres* Sándor: A teljesség felé, *Justus* Pál: A szocializmus útja, *Kunfi* Zsigmond: Marx és a marxizmus, *Garami* Ernő: Mi az osztályharc?, *Pollak* Marianne: Egy nő megtanulja: mi a szocializmus, *Grigorovici* Tatjána: Az osztályharc, *Kiss* Árpád: Az emberi felszabadulás útja, *Révai* József: Ady Endre, *Nagy* Imre: Agrárproblémák, *Kuzmin:* Marxista-leninista dialektika, *Lukács* Ágnes: Auschwitz, Palesztina fejlesztése, *Hermann* Imre: Az antiszemitizmus lélektana, *Tolnai* György: A magyar kapitalizmus története, *Gorkij:* Ilja gyermekkora, *Saroyan:* Gentleman, *Puskin:* A postamester, *Balogh* Edgár: Hármas Kis Tükör, *Takács* Gyula: Polgárjelöltek. Ismertetésükre visszatérünk.

Krónika:

Karácsony Sándort

a magyar köztársaság elnöke kinevezte az *Országos Szabad Művelődési Tanács* elnökévé. *Karácsony* Sándor ebből az alkalomból körlevéllel fordult a Tanács tagjaihoz. Körlevelében vázolja a Tanácsra váró feladatokat. Többek között a következőket mondja:

Az iskolánkívüli művelődést nem csak az jellemzi, hogy óriási területen folyik, hanem az is, hogy a nemzet igen széles rétegeit érinti. Hatása kiterjed az iskolát nem járt gyermekekre, az ifjúság iskolánkívül folyó életére, az iskolából kikerült paraszti, munkás, értelmiségi rétegekre, férfiakra és nőkre, ifjakra és öregekre, minden nemzetiségű és felekezetű emberekre. Nevelő jelentősége tehát messze meghaladja az iskoláét. Magyarországon ezt a jelentőséget még fokozza az a körülmény, hogy széles társadalmi rétegek estek el az iskolai művelődéstől. Ezt a hiányt ma már túlnyomólag csak iskolán kívüli nevelő és oktató munkával lehet pótolni.

Örvendetes látni, hogy a politikai fordulat milyen nagy lendületet adott az iskolán kívüli kultúrmunkának. Az elnyomott társadalmi rétegek fölszabadulva, maguk vették kezükbe sorsuk irányítását s

így művelődésük megszervezését is. Pártok, szakszervezetek, különféle szövetségek, egyesületek és társaságok fogtak hozzá az intenziv művelődési munkához. Amilyen örvendetes a szellemi életnek ez a szokatlan pezsgése, ugyanolyan komoly figyelmeztetés is számunkra: ebbe a szerteágazó, gazdaságtalanul pazarló munkába rendet, összhangot kell vinni. A kultuszkormány ezt az összefogó irányító munkát nem hatalmi szóval akarja elvégezni, hanem az érdekelt társadalmi szervekkel munkaközösségben. Ezért hozta életre az Országos Szabad Művelődési Tanácsot.

A Tanácsnak három fontos szempontból kell majd megvizsgálnia a szabadművelődés kérdéseit: politikai, szakszerűségi és nevelési szempontból. Azt kell tehát elbírálnia, hogy az eléjekerülő tervek, a tudomására jutott kultúrmunkák hogyan állják meg a demokratikus, továbbá a szakszerűségi, végül a pedagógiai követelmények próbáját.

A legújabb kollektív szerződések kimondják, hogy a legalább 50 munkavállalót foglalkoztató munkaadó köteles olyan helyiségről gondoskodni üzemi alkalmazottai számára, melyet azok önképzés, szakmai továbbképzés, társas összejövetelek, munkásértekezletek stb. céljára használhatnak. A helyiség rendben tartásának költségei a munkaadót terhelik.

Elbeszélés pályázatot hirdet a vallás- és közoktatásügyi miniszter. A pályázatra nyomtatásban még meg nem jelent és egy nyomtatott ív terjedelmét meg nem haladó elbeszélések nyujthatók be, géppel írva, jeligés borítékkal. A pályázatok a minisztérium művészeti ügyosztályába (V. ker., Klebelsberg-utca 16) küldendők. Beküldési határidő: 1946 május 1. A pályamunkákat a Magyar Művészeti Tanács bíráló bizottsága bírálja el. A legjobb elbeszéléseket 3—3 milliós, kétmilliós és másfélmilliós adópengős díjjal jutalmazzák. A díjazott és dícséretet nyert elbeszéléseket a Magyarok közli.

Könyveket is küld Európába az UNRRA. Az amerikai kongresszusi könyvtár több magánszervezettel karöltve könyvgyüjtést rendez az elpusztult európai könyvtárak pótlására. Az amerikai könyvadományt az UNRRA szállítmányokkal együtt az UNRRA szervezeteinek útján juttatják el Európába.

Angol könyvkiállítás Budapesten. Az Anglia és a világ többi része közötti kulturális kapcsolatok ápolására alakult *British Council* mintegy tízezer könyvet küld Budapestre a közeljövőben. A legutóbbi évek angol könyvtermését reprezentáló könyvekből kiállítást rendeznek az Egyetemi Könyvtár olvasótermében. A kiállítás bezárása után pedig a British Council a könyveket kedvezményes áron könyvtáraink rendelkezésére bocsátja.

A londoni rádió magyar lektora, *Ignotus* Pál, néhány hét óta Budapesten tartózkodik. Több érdekes előadást tartott. Ezek közül kiemelkedik az, amelyen *József* Attiláról és a *Szép Szó* c. folyóirat hőskorárói emlékezett meg, továbbá az *angol-magyar viszonyt* ismertető értekezése az Angol-Magyar Társaságban.

A Fővárosi Népművelési Központ márciusi munkatervében ismét számos érdekes előadás szerepel. *Hermann* Imre (Tehetség és alkotás), *Faragó* László (A modern filozófia alapproblémái), *Sándor* Pál (A társadalmi osztályok kialakulása), *Mérei* Gyula (Bevezetés a modern európai történelembe), *Bóka* László (Bevezetés a modern magyar irodalomba), *H. Zádor* Anna (Rembrandt) folytatják szabadegyetemi előadásukat. Külön előadáson emlékezik meg *Rónay* György Verlaineről halálának 50. évfordulója alkalmából. *Balázs* Béla a középázsiai népeposzokról, *Wessetzky* Vilmos az óegyiptomi kultúra és a nyugati műveltség kapcsolatairól, *Pogány* Ö. Gábor Goyáról tart előadást, *Ullrich* Zoltán pedig a budapesti hidak multját és jövőjét ismerteti vetített képes előadásban. Új előadássorozat indul „Magyarország és a külföldi államok szellemi kapcsolatai" címen. Tanulmányi kirándulásra vezetik az érdeklődőket a Központ előadói *Dési-Huber* István, *Szentiványi* Lajos, *Repcze* János, *Schalk* László, *Perlrott-Csaba* Vilmos festőművészek, *Kerényi* Jenő szobrász műtermeibe, a Szépművészeti Múzeum kiállítására, a Rádió studióiba, a Hunnia filmgyárba, az Országház épületébe, a Szent Annatemplomba és a népfürdőbe. Március 14-én a Zeneakadémián rendez márciusi ünnepélyt a Főváros, ezen az ünnepélyen nincs belépődíj. A *Székesfővárosi Zenekar* két hangversenyt rendez a Városi Színházban, ezek közül a második a zenekar bécsi hangversenyének nyilvános főpróbája lesz. A *Székesfővárosi Énekkar* a Zeneakadémián tartja magyar szerzők műveiből első idei önálló hangversenyét. Házi hangverseny lesz *Brodszky* Ferenc cembalo és viola da gamba művész lakásán. Folytatódik „A zene nagy évszázadai" c. előadássorozat. A kertészkedők érdeklődését szolgálják a virágkedvelők előadásai csütörtök délutánonként. A vas-utcai női művelődési telepen *Surányi* Gyula tart előadássorozatot a kisgyermek helyes táplálásáról, ezenkívül csecsemőgondozást, csecsemőkelengye és gyermekruha szabás-varrását, gyermekruhák kötését, horgolását és húsvéti gyermekjátékok készítését tanító *tanfolyamok* indulnak márciusban. Előadásokat tart a Központ a Főváros melegedő-olvasó helyiségeiben is. Áprilisban megindulnak az egyes művelődési telepek előadássorozatai és tanfolyamai.

Megalakult a Fővárosi Könyvtár Barátai Egyesülete. Az egyesület mozgalmat indít, hogy a könyvtár 75 fiók-népkönyvtára javára könyv- és pénzadományokat gyüjtsön, megszerezze az elhagyott javak között feltalálható könyvgyüjteményeket és a magánkönyvtárak tulajdonosait megnyerje arra, hogy könyvtáraikat már most vagy végrendeletileg hagyományként a kívánságuk szerint megjelölt fiók-könyvtárnak adományozzák. Támogatni kívánja az egyesület a könyvtár tudományos központjának továbbfejlesztését is. Megszervezik a Magyar Újjáépítés Adatszolgáltatási Irodáját. Ennek feladata, hogy összegyüjtse mindazokat a magyar és külföldi modern könyveket, folyóiratokat, újságokat, tanulmányokat, állami vagy intézményi tájékoztatókat, jelentéseket, prospektusokat, plakátokat, körleveleket, propagandaanyagot, amelyek „az emberi boldogulás újjáépítkezése bármely vonatkozását tárgyalják." Támogatni kívánják a magyar tudományos kutatók könyvtári munkáját.

A bábjáték nem csak szórakoztató, hanem népművelő eszköz is lehet. A népművelés szempontjából való felhasználásának kérdéseivel foglalkozik a *Szabadművelődési Tudományos Intézet*. Kéri az Intézet a működő bábjátékosokat, hogy vegyék fel vele levélben a kapcsolatot. Az Intézet címe: Budapest, VI., Andrássy-út 69.

Népi íróink a mérlegen címen tartott előadást *Lukács* György a MKP Politikai Akadémiáján. Ismét megállapította, hogy az utolsó negyedszázad legjelentősebb irodalmi mozgalma volt a népi íróké, annak hibái ellenére is. Érdekesen alkalmazta a marxista társadalomelméletet az asszimiláció kérdésében, amikor rámutatott arra, hogy a szláv származású *Petőfi* a néphez, a forradalmi demokráciához asszimilálódott, *Herczeg* Ferenc és *Molnár* Ferenc pedig a hanyatló polgársághoz. Az előadáshoz *Horváth* Zoltán és *Erdei* Ferenc szóltak hozzá. Válaszában *Lukács* György megállapította, hogy mivel felszabadulásunk nem a magunk műve, a multért mindnyájan felelősek vagyunk.

Szabad ország, szabad művészet címen indított előadássorozatot a MKP VIII. ker. szervezete. Az előadók *Major* Tamás, *Hont* Ferenc, *Nagy* Adorján és *Kárpáti* Aurél.

A Magyar Parasztszövetség március 17-től 25-ig rendezi Budapesten első országos *vezetőképző tanfolyamát*. A tanfolyamon történelmi, nemzetgazdasági, földrajzi, mezőgazdasági, politikai, művelődési, érdekvédelmi, sajtó, szövetkezeti és szervezési kérdésekkel kapcsolatban lesznek előadások, megbeszélések és viták. Esténként oktató- és szórakoztató jellegű *filmeket* vetítenek: a különböző magyar tájegységek életéről, városainkról, természeti szépségeinkről, népművészeti ritkaságainkról és a magyar munka eredményeiről. Bemutatásra kerülnek a legkitünőbb amerikai és magyar zenés kultúrfilmek is. Igy a filmnek a népnevelésben való egyre időszе-

rűbb jelentőségére is felhívják a figyelmet. — *Sárospatakon* február 10-től 20-ig vezetői részére *tájékoztató tanfolyamot* tartott a Parasztszövetség. Az előadások szövetkezeti, művelődési és érdekvédelmi kérdésekről szóltak. Legfontosabb cél volt a szövetkezeti kérdések gyakorlati megvitatása. — *A rádió* minden kedden este közvetíti a Magyar Parasztszövetség rádióműsorát. A Parasztszövetség nemcsak tagjai számára állítja össze ezt a műsort, amiben a parasztságot érintő művelődési, gazdasági és érdekvédelmi kérdésekről van szó, hanem mindazoknak a parasztság sorsa és helyzete iránt érdeklődő magyarok számára is, akik tanulás és szórakozás végett érdeklődéssel hallgatják az ilyen előadásokat.

A Nemzeti Parasztpárt építőművészeti és képzőművészeti munkaközössége eddig hét vitaesten foglalkozott a magyar művészet időszerű kérdéseivel. A vita a *népművészet és a magas művészet* viszonyát tárgyaló előadásokkal indult. A téma előadói *Kádár* Zoltán és *Fáy* Aladár voltak, végül *Csaba* Rezső összegezte a háromnapos eszmecsere tanulságait. Foglalkozott a munkaközösség *művészetpolitikánk* multjával és jelenével is, e vita eredményeit javaslat formájában a kultuszminiszter elé terjesztették. *Köpeczy Bócz* István *propaganda és művészet* határkérdéseit tárgyalta. Az előadás és a vita komoly bírálatot gyakorolt az őszi választások plakáthadjáratáról is. A vita-esteket szerda délutánonként 5 órakor folytatják a VIII. ker. szervezet (Eszterházy-u. 24.) előadótermében. Az elhangzott előadások és hozzászólások anyagát évenként többször megjelenő füzetsorozatban is közreadják „Hajlék" címmel. A közel jövőben a párt központi épületében *állandó építészeti, képzőművészeti és iparművészeti kiállítást* nyitnak. A munkaközösséggel párhuzamosan művészeti szövetkezet alakítása van folyamatban. Ennek egyik osztálya, a Parasztpárt Művészeti Műhelye, már meg is kezdte működését; egyelőre a párt plakátjait, propaganda felirásait, helyiségdiszítéseit készíti.

A Társadalomtudományi Társaság legutóbb tartott évi rendes közgyűlésén *Vámbéry* Rusztemet, az Amerikában élő kiváló magyar politikust választotta elnökévé. A Társaság titkárai: *Márkus* István, *Baracsi* János és *Salusinszky* György.

Művészeti ankétot rendezett a *Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége.* A négynapos ankétot *Keresztury* Dezső kultuszminiszter nyitotta meg. A meghívott előadók és a résztvevő diákok a zeneművészet, irodalom, képzőművészet kérdéseit külön-külön vitatták meg. Kiemelkedett az elhangzott előadások sorából *Molnár* Antal előadása a zeneművészet és a szociológia összefüggéseiről. Nagy vita követte *Kassák* Lajos előadását, különösen ehhez az írók hallgatását mentő kijelentéséhez kapcsolódva: „Én sem írok. Miért is írnék: nincs, amit nagyon gyűlöljek és nincs, amit nagyon szeressek."

Megalakult az Írószövetség Barátainak Egyesülete az Operabarátok Egyesületének mintájára.

A revizionizmus és sovinizmus ellen emel szót a *Magyar Írók Szövetsége.* A déli határsáv mentén felmerült rosszakaratú propagandával szembefordulva, állást foglal a Szövetség memoranduma a magyar-jugoszláv barátság mellett. A Magyar Írók Szövetsége a legteljesebb szabadságot követeli a kisebbségi írók és kulturális szervek részére.

Magyar népszínház Bácstopolyán. Bácstopolyán a magyar kultúrszervezetek állandó magyar népszínházat létesítettek. A színház magyar darabokon kívül szerb és orosz írók műveit is be fogja mutatni.

Sopron A soproni szabadművelődési felügyelőség rendezésében *Csaba* József érdekes előadást tartott *„Készülődés a békére"* címmel. — A soproni munkás színjátszás újabb gárdával erősödött. A *„Barátság"* műkedvelő gárdája mellett a *„Sotex"* is kitűnő, műkedvelő társaságot szervezett *Sulek* Gyula vezetésével, amely az üzemek munkásai között terjeszti a kultúrát. — A Joint-kirendeltség értékes jótékonycélú hangversenyt rendezett a szegény gyermekek javára *Zeitinger* János zongoraművész fellépésével, aki *Bach, Mozart, Beethoven* és *Chopin* műveket adott elő. — A Parasztpárt kulturális osztálya szombatonként rendezett ismertető előadásain főleg az új könyvekről számolnak be az előadók.

Új kultúrház Sopronmegyében. A nagygeresdi MADISz most avatta fel egy volt urasági épületben berendezett kultúrházát. A szervezetnek több mint félszáz tagja van. Esti tanfolyamán nagy magyarjaink: *Kossuth, Táncsics, Petőfi* életét ismerteti.

A sopronmegyei Szany községben nem régen alakult *Iparosifjak Körének* 30 tagja van. Munkájukat az Iparos Kör támogatja. Március első vasárnapján jól sikerült farsangi délutánt rendeztek.

Növénynemesítő tanfolyam Magyaróvárott. A földmívelésügyi miniszter Magyaróvárott egyéves növénynemesítő tanfolyamot létesít. Ezen okleveles gazdák, mezőgazdák és kertészek vehetnek részt.

A vitkai ref. ifjúsági műkedvelők vidám monológgal és magyar táncokkal kiegészített műsor keretében előadták *Tóth* Ede: A falurossza c. népszínművét. A bevételt könyvtáruk gyarapítására fordítják.

A sárvári Népi Ifjúsági Szövetség nemrég mutatkozott be a nyilvánosság előtt két műsoros est keretében. Az első előadás műsorán szerepelt: Tiborc panasza a Bánk bánból, *Kisfaludy:* Kérők-jéből részlet, *Molière:* Fösvény c. vígjátékából két jelenet, *Szabó* Dezső politikai szatirája; Feltámadás Makucskán, azon kívül népdalok, népballadák, *József* Attila verse. A március 7-iki irodalmi matinén *Ady, Juhász* Gyula, *Tóth* Árpád, *József* Attila szerelmi lírájának legszebb verseit adták elő. Ugyanakkor megszólaltatták szerelmi népdal-költészetünket is. A sárvári NISZ megrendezi a Műkedvelők Akadémiáját. Ennek összejövetelein az ifjúság előadásokat hallgat a rendezésről, a szavalás művészetéről, a szép kiejtésről és megismerkedhet a régi és új magyar irodalom remekeivel. Március végén előadják *Darvas* József: Szakadék c. színművét.

Győr Megkezdte munkáját a *Magyar-Angol Művelődési Társaság.* — *Kiss* Lajos, a győri zenekonzervatórium igazgatója kijelentette a Győri Munkás munkatársának, hogy a nagymultú zenekonzervatórium azonnal megkezdi működését, amint helyreállítják a Lloyd épületét. Addig is kezdők részére előképző és átképző tanfolyamokat rendeznek. A munkások számára is előkészítő és átképző tanfolyamok nyílnak.

Veszprém város szabadművelődési tanácsa vasárnaponként *közművelődési délelőttöket* rendez. Az előadásokat a veszprémi iskolák és kulturális szervezetek műsorszámai kísérik. — A kommunista párt *politikai akadémiát* rendezett Veszprémben. — Az egyesített veszprémi énekkarok ismételten hangversenyt rendeztek klasszikus egyházi zeneszerzők műveiből. Pünkösdre *Kodály* Zoltánt várják Veszprémbe az Éneklő Ifjúság hangversenyére. A veszprém-megyei zenei művelődés szervezője *Horváth* Cirill.

Vászoly községben, Veszprém megyében, nők számára szabászati-, kötő-, varró- és főzőtanfolyamokat rendeztek. A szövőszéket a résztvevők állították össze. Propaganda folyt a nagyobb arányú kerti termelés érdekében. Művelődési ház létesült, kórust szerveztek. A község lelkes műkedvelő ifjúsága *Tamási* „Vitéz lélek" c. színművének előadására készül.

Székesfehérvár „Vörösmarty Társaság" névvel irodalmi, művészeti és tudományos társaság alakult. Elnökévé *Csaplovits* József tankerületi főigazgatót, alelnökévé *Ormos* Gerő írót és *Cseh* István pénzügyi főtanácsost, főtitkárává *Szemere* Gyula gimnáziumi tanárt választotta. A társaság jelentős részt kíván magára vállalni Székesfehérvár szellemi életének irányításából.

Szülők iskolája Szekszárdon. *Bodnár* László Tolna vármegye szabadművelődési hivatalának rendezésében február 20-tól 26-ig tartotta „Szülők iskolája" c. előadássorozatát Szekszárdon. Előadásainak 450—1000 hallgatója volt. Előadásokat tartott közben *Siómagyárdon* és *Ócsényben* is, Szekszárdon pedig a *Férfi Liga* és az *Orvosok Szabad Szakszervezete* összejövetelein, utóbbi helyen „Az orvos, mint pedagógus" címen, végül pedig az ügyészségi elnök meghívására a fogház rabjainak tartott előadást.

Kaposvár A Szociáldemokrata Párt értelmiségi ankétot kezdett, amely a fizikai és szellemi dolgozók nagy érdeklődése mellett folyik. — A Katolikus Szabadegyetemen *Gellért* Emil érdekes előadást tartott magyar népdalaink ázsiai rokonságáról. — *Fárbás* Jenő „Egészségvédelmünk a demokráciában" címen tartott előadást a SZIM szabadegyetemén.

Pécs A Parasztpárt kultúrális osztálya „Örök magyarság — magyar kérdések" címmel 10 estére terjedő előadássorozatában *Debreczeni* László „Magyarság és protestantizmus" címen tartott igen értékes előadást. Megállapította, hogy a protestantizmus tette nálunk az első lépést a demokratikus reformok felé. Értékes külföldi kapcsolatokat is jelentett mindig, aminek jótékony hatását többször érezte az egész magyarság. A katolikus és protestáns magyarság csak együttes munkával tudja újjáépíteni az országot.

Kecskemét A Mezőgazdasági Kamara *gazdasági tanfolyamán* 29 új gazda nyert szakszerű kiképzést. — Most ért véget a bugacmonostori gazdasági tanfolyam is, amelyet 37 új gazda hallgatott végig. — A mezőgazdasági középiskola szaktanácsadó állomást szervezett. Az iskola tanárai teljesen díjtalanul adják meg a szükséges felvilágosítást és a helyszínre is kimennek. — Megalakult az *Amerikai-Magyar Művelődési Társaság*, amely elnökévé *Nagy* Lászlót, ügyvezetőjévé *Bakay* Tibort, főtitkárává *Farkas* Viktort választotta. — A kecskeméti színházban az egyik este *elmaradt az előadás*, mert a nézőtéren egy fizető nézö jelent meg. Egyébként a színház március elején átköltözött régi épületébe és remélik, hogy most már a közönség érdeklődése is fokozódni fog.

Szeged A szabadművelődési tanács munkásfőiskolája átlagosan 200 hallgatóval folyik, a szülők iskolája hallgatóinak száma 300. — Kenderfonó tanfolyamot indított a népművelési hivatal. *Berkovics* Jenő nagykereskedő 2 mázsa kendert ajándékozott a tanfolyam részére. Április elején „Készüljünk a télre" és „Nevelők iskolája" címen indulnak újabb tanfolyamok. — Az egyetemi és főiskolai hallgatók megalakították az Egyetemi Színjátszók Munkaközösségét, amely népi vonatkozású, de klasszikus értékű darabok előadásával elsősorban a tanyavilágban fog szerepelni.

Magyarbánhegyesen, Csanád vármegyében, rögtönzött beszámolót tartottak munkájukról a helyi kulturális szervek (és pedig: a diákönképzőkör, mely az otthon tartózkodó középiskolás és egyetemista diákokból áll, a pártok, a SZIM, a Független Ifjúság, a KIE, a KALOT és a Mária-Kongregáció). Bemutatták számaikat, amelyekkel a műsoros esteken szerepelnek, este pedig előadták *Darvas* József Szakadék c. darabját a szakszervezet rendezésében.

Gyula Nemzeti Bizottságának és szabadművelődési tanácsának elnöke, továbbá a város polgármestere a demokratikus pártok bevonásával felhívást intéztek a város lakosságához a *„Szabadművelődés Munkaközösségé"*-nek megalakítása tárgyában. A munkaközösségnek nemre, előképzettségre, társadalmi állásra való tekintet nélkül tagja lehet minden demokratikusan gondolkodó egyén, aki akár szellemi munkával (előadó, ének-, hangszeres művész, tanulmányi vezető stb.), akár ügyviteli munkával (levelező, gépíró, könyvelő, jegykezelő), avagy tisztán anyagi áldozathozatallal (pártoló tag) kész támogatni a szabadművelődés munkáját. A munkaközösség felekezeteken és pártokon felül álló és a város társadalmát szövetségbe tömörítő kultúrintézmény. Aktív tagjai lehetnek olyan kultúregyesületek is, amelyek a szabadművelődés egy-egy feladatkörének, vagy munkaterületének ellátását vállalják. Örvendetes lenne, ha minél több város és község követné Gyula példáját.

Vezetőképző tanfolyam Gyulán. Békés vármegye népművelési hivatala Gyulán kéthetes szabadművelődési vezetőképző tanfolyamot szervez.

Békéscsaba Az Auróra-Kör rendezésében *Kiss* Dezső értékes előadást tartott *„Ujjáépítés a Szovjetunióban"* címen. — A békéscsabai cserkészek nagysikerű kultúrdélutánon népi táncokat és mesejátékot mutattak be, „Éneklő Csaba" címen pedig fiatalok és felnőttek számára *népdaltanítási délutánokat* rendeznek. — A Független Ifjúság műsoros est keretében bemutatta *Gárdonyi* Géza „Fehér Anna" c. színjátékát.

Hódmezővásárhely A SZIM negyedik kulturdélutánját François *Villon* emlékének szentelte. *Dömötör* János ismertette a középkor kalandos életű költőjének műveit. Egy másik kultúrdélutánját a magyar nótának szentelte a SZIM, következő alkalommal pedig *Kisfaludy* Károly „Szeget szeggel" című vígjátékát mutatta be. — A Szakszervezeti Bizottság nagyszámú hallgatóság előtt tartotta meg Ady-estjét, melyen *Osváth* Béla ismertette Ady működésének jelentőségét. — A *Városi Múzeumot* a városi bérházban berendezett új helyiségben helyezik el. Ugyanitt kap otthont a város tulajdonában lévő közkönyvtár is.

Tótkomlóson január közepén 35 előadásból álló szabadegyetem indult. Hetenként háromszor tartják az előadásokat. — A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság vasárnap délutánonként kétórás felolvasó- és előadódélutánt rendez. — A községből több ifjú és leány jelentkezett a gyulai szabadművelődési vezetőképző tanfolyamra. — Az ifjúsági egyesületek (MADISZ, Független Ifjúság, SZIM) közösen tartanak március 15-én ifjúsági estet.

A jászfényszarui kéthónapos mezőgazdasági tanfolyam 22 férfi és 3 női hallgatója február 23-án vizsgázott szép eredménnyel. A záróünnepélyen a tanfolyam hallgatói több előadást tartottak gazdasági kérdésekről. — A jászfényszarui MADISZ művelődési előadássorozatot rendez a magyar történelmet, irodalmat, földrajzt ismertető és általános ismereteket gyarapító előadásokból.

Jászapáti szabadművelődési tanácsa számos sikeres előadást rendezett. A jövedelemből *forgószínpadot* építettek.

Nógrád-Hont vármegye nógrádi járásában megalakult a Pedagógusok Szabad Szakszervezetének szabadművelődési szakosztálya. — A balassagyarmati „Független Ifjúság" a vármegye ifjúsága részére vezetőképző tanfolyamot rendezett. Ezen „Az újszerű népművelés fontossága és jelentősége" címen is hangzott el előadás.

Az első kultúrmunkából helyreállított templom. A hevesmegyei *Novaj* színészgárdája működelői előadásokat rendezett a templom helyreállítására. Tekintélyes összeget hozott egybe a lelkes gárda és az újjáépítési miniszter hozzájárulásával össze is gyült a szükséges pénz.

Dióspyör A MNDSZ rendezésében működelők nagy sikerrel játszották az „Érettségi" c. színjátékot. A farsangi működelő esték során komoly és értékes művészi számok kerültek műsorra. — A szakszervezet ismeretterjesztő előadássorozata élénk érdeklődés mellett folyik.

Miskolc A tiszáninneni ref. egyházkerület nőszövetségének rendezésében komoly népnevelési munka indult meg Miskolcon. Borsod, Abaúj, Zemplén területéről 40 falusi leány vett részt a tíznapos tanfolyamon, melynek gazdag anyaga háztartási, kertészeti, háziipari, népművészeti, irodalmi és történeti előadásokat ölelt fel.

Az »Énekes madár« falun. A borsod-megyei *Bogács* parasztifjúsága szép játékkal örvendeztette meg a falu népét. A kultúrházat zsufolásig megtöltő közönségnek *Tamási* Áron „Énekes madár" című játékát mutatták be szép felkészültséggel és nagy sikerrel.

Abaúj-Torna vármegye *Szikszón* vasárnap esténként világnézeti akadémiai előadást tartanak, melynek kísérő műsorszámáról a politikai pártok ifjúsági szervezetei felváltva gondoskodnak. A politikai pártok vezetői a népművelési hivatalban hetenkint *értekezletet* tartanak a vármegye kulturális megmozdulásainak összehangolása céljából. — A vármegye alispánja elrendelte, hogy a gazdátlanná vált kastélyokban még feltalálható nyomtatványokat, könyveket, iratokat, néprajzilag vagy iparművészetileg értékes tárgyakat gyüjtsék össze. Egyidejűleg tervbevették *vármegyei múzeum* megszervezését is.

Zemplén vármegye *Sárospatakon* háromnapos vezetőképző tanfolyam volt a vármegye pedagógusai részére. A tanfolyam tárgysorozata felölelte a falu művelődésének valamennyi időszerű kérdését, középpontjában a sárospataki népfőiskola munkájának megfigyelése állott. A falu nevelői így gyakorlatban látták, hogy miképen kell hozzákezdeni a falu szellemi életének emeléséhez és mik a paraszti élet kulturális szükségletei. A résztvevők útmutatást kaptak a falusi zenekultúra irányítására, dalárdák szervezésére és vezetésére, az eredeti népi játékok terjesztésére.

Egyházzenei hangversenyt rendezett a *tállyai* 120 tagú vegyeskar. *Cseh* Géza tanító vezetésével előadásra kerültek *Bartók, Kodály, Harmath* művei.

»A mai ember világképe« c. rendez előadássorozatot a sárospataki református főiskola tanári kara. Az egyes előadások címe: Korunk történelmi világképe, A magyar népiség és a népkultúra problémája a mai ember szemléletében, Fizikai világkép, különös tekintettel az atomszerkezeti kérdésekre, Korszellem és képzőművészet, Bartók Béla.

Önképzőkört alakított *Tiszaluc* ifjúsága. Az önképzőkör együttműködik a szabadművelődési tanáccsal. Bekapcsolódnak annak előadásaiba szemelvények felolvasásával, színjátékokkal, önálló előadásokkal. Céljuk a népkönyvtár fejlesztése is.

Nyíregyházán a belterületen szabadegyetemi előadásokat, idegennyelvű tanfolyamokat, számos háziipari tanfolyamot szerveztek. A külterületen 12 tanyaközpontban rendeznek szabadművelődési és műkedvelő előadásokat.

Debrecen A Szociáldemokrata Párt szabadegyetemén újabban *Szabó* István államtitkár tartott előadást az európai ellenforradalmakról, *Pinczési* Pál az osztrák munkásmozgalmakat ismertette, *Fürst* János mérnök pedig az olasz fasizmusról tartott előadást. — A SZIM kéthetes szemináriumot kezdett a demokrácia problémáiról.

Élni kell, olvasni muszáj!

Egyik budapesti könyvkiadóvállalat küldte szét a következő szövegű röpcédulát. Példája az értelmes propagandát végző reklámnak, de mint a címben foglalt kérdéshez való hozzászólást is örömmel adjuk közre.

E sorok írója éppen egy könyvesbolt vendégszerető karszékében ül. Barátja mellette áll, neki támaszkodva a pudlinak s lehangolt arccal rak helyre egy könyvet, melyben imént hosszasan és látható gyönyörűséggel lapozgatott.

— Hát nem vehet az ember többé könyvet. Nyolc ív az egész s fele havi fizetésemet oda kellene adnom érte.

Szomorú arcot vág, el kell ismerni. Becsületére legyen mondva, mert hiszen vannak fölös számban hozzá hasonló műveltségű mások, akik még csak nem is szomorkodnának ezért fölöttébb. De azért csöppet sem riadt a tekintete, miközben elmondja, hogy nem vehet az ember könyvet egyhamar. Bezzeg más arcot vágna hozzá, ha azt kellene megállapítania hirtelenében megváltozott körülmények között, hogy nem vehet az ember egyhamar lélekzetet többet. Orrcimpái hogy reszketnének idegességében, szemei hogy elmerednének, vagy üregeikből hogy kívánkoznának kifelé, elmondhatatlan, jeges, iszonyú rémülettől elformátlanodva. Hát ez az. Ez az, amiről senkisem beszél, mert mi tűrés-tagadás, átallana is beszélni s nem csoda. Minden embernek szüksége van levegőfelvételre, különben megfullad. Minden testnek szüksége van táplálékfelvételre, különben éhenpusztul. Minden léleknek szüksége van szellemi táplálékra, különben... írjuk csak ide, akármilyen nehezünkre is esik: különben nyomorultul vész el.

Lehet, hogy a szellemi táplálék megszerzése nagy terhet ró mostanában az amúgy is megterhelt emberek roskatag teherbíró képességére. De hiszen sok pénzbe fáj testünk jóltartása is. Drága az ennivaló, a tüzelő, a világítás, a ruhanemű is. Mégis csak kell szereznünk belőle valamennyit, ha keveset, ha selejtesebbet is. Halál ellen kell belőle annyi, amennyi, ha már nem csurran, cseppen legalább.

Meglehet, ismétlem, hogy a lelkünk ennivalója, a jó könyv is sokba kerül mostanság. Össze lehetne ugyan hasonlítanunk a testi és lelki táplálék mai és tegnapi árdifferenciájának pontos arányát s akkor esetleg az derülne ki, hogy a könyv még most sem a legdrágább luxus, de kicsire ne nézzünk s ne csipp-csuppozzuk ezt a problémánkat. Fogadjuk el szó nélkül a megállapítást: megfizethetetlenül magas a könyvek ára. De tegyük hozzá mindjárt folytatásul, úgy ahogy a régi hajósnép a hajózásról törvény gyanánt kimondotta: hajózni mindenképen muszáj, élni nem is muszáj olyan okvetlenül (navigare necesse est, vivere non est necesse). Mondjuk ki mi is őszintén, kurtán-kereken, az éhes-szomjas lélek minden sóvár vágyától kényszerítve: öltözködni, melegedni, enni-inni csak *kell*, de olvasni — *muszáj!*

Nagy úr a muszáj. Szegény, méltatlan bánásmódhoz szokott, űzött-hajtott lelkünk már-már beidegzett aszkézisében tűr, tűr a végletekig, de aztán megmakacsolja magát és — bejelenti igényét a magasabbrendű életre.

A lélek jussán, a könyvek nevében próbáljuk megappellálni az Ön költségvetését is Asszonyom vagy Uram, vagy éppenséggel Asszonyom és Uram! Önök minden bizonnyal felelősen, okosan és egy bűvész ügyességével osztják be földi javaikat, ha még ezekben a nehéz napokban is tudnak beosztva élni. Könyveink átvizsgálása alkalmából azonban mégis sajnálattal kellett megállapítanunk, hogy egy lényeges és elmaradhatatlanul fontos tétel elkerülte b. figyelmüket: egy idő óta nem költenek könyvre semmit, vagy keveset költenek, vagy pedig semmi esetre sem költenek eleget. Veszedelmet jelent a késedelem. Mentsék meg Önök, amig lehet, lelkeiket és lelkeinket. Adják fel forduló postával könyvrendelésüket, vagy legközelebbi bevásárló körútjukon haladéktalanul térjenek be a következő címre:...

Szerkesztői üzenetek:

O. I. A szabadművelődési státust főiskolai végzettséghez köti a 240|1946. M. E. számú rendelet. Ennek ellenére a státusba 30% erejéig tanítói képesítéssel rendelkezők is kinevezhetők. Ez az intézkedés a tanítói munka megbecsülését és nagy előnyt jelent a szabadművelődés terére átvett tanítóknak, mert a VI. és V. fiz. osztályt is megnyitja a státusba kinevezendő tanítók előtt. — *S. F.* A Parasztszövetség Műsortárának eddig öt füzete jelent meg. Karácsonyi, újévi, farsangi, március 15-i és egy vidám műsor.

SZABADNEVELES

Ágoston Péterné, Bereczky Albert, Karácsony Sándor, Kassák Lajos, Keresztury Dezső, Kodály Zoltán, Moór Gyula, Ortutay Gyula, Simándy Pál és mások cikkei az iskolánkivüli nevelés elvi kérdéseiről s beszámolók a mult év magyar szellemi életéről.

Megrendelhető:
Népművelők Tudományos Társasága, Budapest, VI., Andrássy-út 69. Alapár: 6·— P

A **Híradó anyagát** *Simándi* Béla állítja össze, minden a Híradóval kapcsolatos közlemény az ő nevére küldendő: Budapest, V., Andrássy-út 69.

Felelős kiadó: **Simándi Béla.**

Nyomta: Hollóssy János könyvnyomtató Budapest, VII., Jósika-u. 20

Magyar Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka. 104. aukc. 1942. máj.

Szobrászok külön leghatul

I. FESTMÉNYEK, RAJZOK, METSZETEK.

(1-től 511-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
1. ABA-NOVÁK VILMOS (1894—1941), Tájkép. Színezett rézkarc	14.—
2. ADAMEK, JOHANN (?—1840), Katonatiszt képmása. Elefántcsontra festett miniatür. (Repedt.)	32.—
3. AGGHÁZY GYULA (1850—1919), Domboldal. Olajfestmény. 18 × 25. (Jelzett.)	120.—
4. ÁGOSTON ERNŐ, Könyöklő nő. Mezzotinto. 27×25	3.—
5. ALBORGHETTI, RICHARD, Gradiscai börtönök. Vízfestmény. 38×55. (Jelzett.)	25.—
6. —, Hegyvidék. Vízfestmény. 40×56. (Jelzett.)	25.—
7. ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ, Fekvő női akt. Olajfestmény. 52×86. (Jelzett.)	400.—
8. ALOPHE, MARIE ALEXANDRE (1812—1883), Béranger képmása. Kőrajz. 49×34.	12.—
9. APPELRATH, L., Díszöltözet. Színezett tusrajz. 26×16	5.—
10. —, Honvéd. Vízfestmény. 26×16	5.—
11. ARNEGGER, A., Erdőrészlet. Olajfestmény. 74×102. (Jelzett.)	80.—
12. BADITZ OTTÓ (1849—1936) UTÁN, PAP HENRICH (1864—1910), Az elítélt. Rézkarc. 34×26	6.—
13. BAKOS TIBOR, Baromfiak. Vízfestmény. 16×25. (Jelzett.)	40.—
14. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898), Rohics-fürdő. Ceruzarajz. 15×23.. (Jelzett.)	120.—
15. —, Lisznyay Kálmán képmása. Kőrajz. 33×24	9.—
16. —, V. Ferdinánd. Ceruzarajz. 20×14. (Jelzett.)	350.—
17. —, Lendvay Márton. Kőrajz. 32×24	12.—
18. —, Szigligeti Ede. Kőrajz. 30×22	10.—
19. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898) UTÁN, MAYER KÁROLY. A drótostót. Színezett acélmetszet. 14×22	8.—
20. BARÁNSZKY EMIL LÁSZLÓ, Fekvő női akt. Vízfestmény. 54×76. (Jelzett.)	50.—
21. BARDÓCZ ÁRPÁD (1882—1938), Önarckép. Olajfestmény. 56×48. (Jelzett.)	48.—
22. BARTA ERNŐ, Csavargőzös a Dunán. Gouache. 39×29. (Jelzett.)	24.—
23. BASCH ANDOR, Kilátás. Olajfestmény. 73×60. (Jelzett.)	250.—
24. —, Festés a szabadban. Olajfestmény. 55×46. (Jelzett.)	40.—
25. —, Fekvő női akt. Színezett ceruzarajz. 15×22. (Jelzett.)	16.—
26. BASSANO, GIACOMO JACOPO (1510—1592) KÖVETŐJE, A tél. Olajfestmény. 75×114	320.—
27. BATTHYÁNY GYULA, Keleti nők. Olajfestmény. 30×60	96.—
28. —, Cigány rapszódia. Olajfestmény. 80×100 (Jelzett.)	120.—
29. BELÁNYI VICTOR, Gyümölcs-csendélet. Olajfestmény. 45×55. (Jelzett.)	40.—
30. —, Olvasó nő. Olajfestmény. 40×35. (Jelzett.)	26.—
31. BENE GÉZA, Női akt. Szénrajz. 33×14. (Jelzett.)	8.—
32. BENKHARD ÁGOSTON, Faluvége. Olajfestmény. 60×70. (Jelzett.)	38.—
33. BENYOVSZKY KÁROLY, Trojka. Szénrajz. 90×120. (Jelzett.)	230.—
34. BÉR DEZSŐ (1875—1924), Politikai karrikatúra. Tusrajz. 23×19. (Jelzett.)	5.—
35. BERÉNY ROBERT, Tájkép. Olajfestmény. 70×90. (Jelzett.)	85.—
36. —, Pergőtűz. Olajfestmény. 67×48. (Jelzett.)	40.—
37. BERKES ANTAL, Falusi udvar. Olajfestmény. 34×56. (Jelzett.)	50.—
38. —, Párisi kávéház. Olajfestmény. 47×68. (Jelzett.)	80.—
39. BERNIGEROTH, JOHANN MARTIN (1713—1767), Winckler Pál és felesége. Rézmetszet. 38×27	8.—
40. BEYSCHLAG, JOHANN CHRISTOPH (1645—1712) UTÁN, HECKENAUER, LEONHARD (1650—1704), Winckler Benedek képmása. Rézmetszet. 36×27	6.—
41. BIRCH, WILLIAM (1755—1834) UTÁN, ROBERTS, P. (PIERCY?), Washington György. Színezett rézkarc. Utánnyomás. 27×36	10.—
42. BODENEHR, G., Orsova ostrom tervrajza. Rézmetszet. 18×28	8.—
43. —, Ambra-kastély Innsbruck mellett. Rézmetszet. 18×30	8.—
44. BOEMM RITTA, Ülő nő. Olajfestmény. 90×60. (Jelzett.)	50.—

Kikiáltási ár pengőben

45. —, Bábuk. Olajfestmény. 60×50. (Jelzett.) . . . . . 40.—
46. —, Interieur. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 60.—
47. BOLDIZSÁR ISTVÁN, Tájkép. Olajfestmény. 35×70. (Jelzett.) . . . . . 60.—
48. BOR PÁL, Csendélet. Olajfestmény. 55×46. (Jelzett.) . . . . . 30.—
49. BOROS KÁROLY, Faluvége. Olajfestmény. 70×80. (Jelzett.) . . . . . 60.—
50. BÖRTSÖK SAMU (1881—1931), Nagybányai táj. Olajfestmény. 80×100. (Jelzett.) . . . . . 100.—
(Illusztrálva a II. táblán.)
51. BOSZNAI ISTVÁN, Nádas, Olajfestmény. 25×42. (Jelzett.) . . . . . 40.—
52. BRENNER NÁNDOR, VIDAY, Bányászok. Színezett rézkarc 29×39 . . . 8.—
53. —, Kalmárok. Színezett rézkarc. 60×42 15.—
54. —, Extazis. Színezett rézkarc. 60×42 15.—
55. BRODSZKY SÁNDOR (1819—1901), Alpesi táj. Olajfestmény. 88×130. (Jelzett.) 1500.—
(Illusztrálva a II. táblán.)
56. BRUCK HERMINA. Tájkép. Olajfestmény. 23×31. (Jelzett.) . . . . . 25.—
57. BUDAI SÁNDOR, Öregasszony. Krétarajz. 63×48. (Jelzett.) . . . . . 12.—
58. BUSSCHE, EMMANUEL VAN DEN, Fehérruhás hölgy csacsival. Olajfestmény. 130×90. (Jelzett.) . . . . . 320.—
59. CANALE, ANTONIO (1697—1768) UTÁN, BRUSTOLON, GIOVANNI BATTISTA (1726—?), A Rialto hídja. Rézkarc. 36×50. (Sérült.) . . . . . 5.—
60. —, A Redentore-templom Velencében. Rézkarc. 36×50 . . . . . 8.—
61. —, A velencei arsenal. Rézkarc. 36×50 8.—
62. —, A Szent Márk bazilika. Rézkarc. 36×50 . . . . . 8.—
63. CONRÁD GYULA, Fahordás Erdélyben. Fametszet. 27×29 . . . . . 6.—
64. —, Müncheni külváros. Színes fametszet. 39×31 . . . . . 6.—
65. CSENEY J., Pipacsok. Olajfestmény. 46×56. (Jelzett.) . . . . . 40.—
66. CSIKÓS TÓTH ANDRÁS, Kikötő. Vízfestmény. 37×47. (Jelzett.) . . . . 20.—
67. CSÓK ISTVÁN, Balatoni táj. Olajfestmény. 60×70. (Jelzett.) . . . . . 182.—
68. CSÓK ISTVÁN UTÁN, PRIHODA ISTVÁN, Züzü. Színezett rézkarc. 38×28 8.—
69. CSÓK ISTVÁN UTÁN, Züzü karácsonyfa alatt. Színezett kőrajz. 49×32 . . . 8.—
70. — Züzü a lugasban. Színezett kőrajz. 50×32 . . . . . 8.—
71. —, Züzü a földgömbbel. Színezett kőrajz. 50×32 . . . . . 8.—
72. —, Züzü Karácsonya. Színezett kőrajz. 50×32. . . . . 8.—
73. CSÓKA ISTVÁN, Tájkép kocsival. Rézkarc. 37×45 . . . . . 10.—
74. CSUK JENŐ (1887—1927), Erdőrészlet. Olajfestmény. 46×54. (Jelzett.) . . . 40.—
75. —, A festő. Olajfestmény. 38×48. (Jelzett.) . . . . . 15.—

Kikiáltási ár pengőben

76. —, Itató csikós. Ceruzarajz. 23×33. (Jelzett.) . . . . . 8.—
77. —, Őszi táj. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . . 25.—
78. —, Vázlat. Ceruzarajz. 10×15. (Jelzett.) 4.—
79. CZENCZ JÁNOS, Balanton-Berény. Olajfestmény. 17×25. (Jelzett.) . . . 30.—
80. DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850—1934), Női akt lepkével. Olajfestmény. (40×106. (Jelzett.) . . . . . 850.—
81. DEÁK ÉBNER LAJOS (1850—1934) UTÁN, Vásár. Színezett rézkarc. 38×28 15.—
82. —, Aratók. Színezett rézkarc. 31×37 20.—
83. DELI ANTAL, Interieur. Olajfestmény. 62×82. (Jelzett.) . . . . . 48.—
84. DIENER-DÉNES REZSŐ, Gyermekarckép. Olajfestmény. 60×50. (Jelzett.) . . 140.—
85. DIETRICH ADOLF, Tájkép. Vízfestmény. 14×20. (Jelzett.) . . . . . 8.—
86. —, Tájkép. Vízfestmény. 17×27. (Jelzett.) 15.—
87. DUDITS SÁNDOR, Női képmás. Olajfestmény. 29×19. (Jelzett.) . . . . 30.—
88. DÜRER, ALBERT (1471—1528) UTÁN, Részlet a kis Passióból. Rézkarc. 12×8 6.—
89. —, Részlet a kis Passióból. Rézkarc. 12×8 . . . . . 6.—
90. EDVI-ILLÉS ALADÁR, Tehenek a Balatonban. Olajfestmény. 50×70. (Jelzett.) 180.—
91. EDVI-ILLÉS ALADÁRNÉ, KARÁDY ETEL, Női képmás. Pasztell. 47×40. (Jelzett.) . . . . . 30.—
92. —, Virágok vázában. Olajfestmény. 31×43. (Jelzett.) . . . . . 40.—
93. EGERVÁRY POTEMKIN ÁGOST (1858—1930), Pihenő ló. Olajfestmény. 18×25. (Jelzett.) . . . . . 25.—
94. EGRY JÓZSEF, Munkás. Olajfestmény. 32×21. (Jelzett.) . . . . . 19.—
95. EHRMANNS ZUM SCHLUGG, THEODOR FREIHERR (?—1923), Dragonyos escadron. Vízfestmény. 20×28. Jelzett. 80.—
96. EISENHUT FERENC (1857—1903), Háremhölgy. Olajfestmény. 200×136. (Jelzett.) . . . . . 750.—
97. ENGERTH, ALEX, Szeret — nem szeret? Olajfestmény. (Sérült.) 60×47. (Jelzett.) . . . . . 40.—
98. FÉNYES ADOLF, Tél. Olajfestmény. 55×74. (Jelzett.) . . . . . 400.—
99. FERENCZY KÁROLY (1862—1917), Női képmás. Olajfestmény. 91×70 . . . 500.—
100. —, Férfi képmás. Olajfestmény. 91×69 300.—
101. —, Útszéli cigányok. Olajfestmény. 60×80 . . . . . 800.—
102. —, Női képmás. Olajfestmény. 98×68. (Jelzett.) . . . . . 600.—
103. —, Fehérruhás hölgy. Olajfestmény. 98×60. (Jelzett.) . . . . . 500.—
104. FESZTY ÁRPÁDNÉ, JÓKAI RÓZA (1862—1938), Ülő női akt. Olajfestmény. 110×90 . . . . . 80.—
105. FONT, CONSTANTIN, Virágok vázában. Olajfestmény. 45×37. (Jelzett.) . . . 100.—
106. FÖRSTNER DÉNES, Téli hangulat. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.) . . . . 80.—

Kikiáltási ár pengőben

107. —, Halászok. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.) . . . . . 70.—
108. —, Város látképe. Vízfestmény. 39×57. (Jelzett.) . . . . . 30.—
109. FRANCIA MŰVÉSZ, XVIII. SZÁZAD, Allegoria. Vörösrakéta . . . . . 30.—
110. FRECSKAY ENDRE (1875—1919), Gödöllői részlet. Olajfestmény. 46×55. (Jelzett.) . . . . . 150.—
111. FRIED PÁL, Női képmás. Pasztell. 50×40 . . . . . 55.—
112. F. S. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, Női és férfi képmás. Két vízfestmény. 14×10. (Jelzettek.) . . . . . 20.—
113. GAJZÁGÓ SÁNDOR, Faluvége. Olajfestmény. 50×35. (Jelzett.) . . . . 35.—
114. GARA ARNOLD (1882—1929), Kompozíció. Rézkarc. 22×17 . . . . . 4.—
115. GARAY ÁKOS, Politikai karrikatúra. Tusrajz. 23×19. (Jelzett.) . . . . . 5.—
116. GAUERMANN, FRIEDRICH (1807—1862), Sebzett szarvasbika. Rézkarc. 28×36 . . . . . 8.—
117. —, Kecskepásztor. Rézkarc. 30×42 . . 6.—
118. GAUERMANN, FRIEDRICH (1807—1862), UTÁN, SANDMANN, FRANZ JOSEPH (1805—1856), Őzcsalád. Színes kőrajz. 58×44 . . . . . 18.—
119. GEIGER, WILLY, Bikaviadal. Rézkarc. 31×37 . . . . . 8.—
120. GERHARDT ALAJOSNÉ, Csendélet. Vízfestmény. 22×29. (Jelzett.) . . . 35.—
121. —, Mezei virágok. Vízfestmény. 20×29. (Jelzett.) . . . . . 30.—
122. —, Tájkép. Vízfestmény. 22×29. (Jelzett.) . . . . . 30.—
123. —, Virágos rét csőszkunyhóval. Vízfestfestmény. 22×31. (Jelzett.) . . . . 30.—
124. GILLOT, CLAUDE (1673—1722), Bacchanalia. Rézkarc. 19×36 . . . . . 12.—
125. —, Szatíroktól megzavart Diana ünnep. Rézkarc. 19×36 . . . . . 12.—
126. GLATTER GYULA (1886—1927) UTÁN, BRENNER NÁNDOR, VYDAI, Borozó kanász. Színezett rézkarc 27×34 . . 10.—
127. GLATZ OSZKÁR UTÁN, Fonó kisleány. Színezett kőrajz. 49×32 . . . . . 8.—
128. GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szent püspök. Olajfestmény. Ikon. 68×55 . . . . . 40.—
129. GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szentek. Olajfestmény. Ikon. 38×30 . . 30.—
130. GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szent. Olajfestmény. Ikon. 26×18 . . 15.—
131. GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Krisztus. Olajfestmény. Ikon, domborított rézlemezzel borítva. 22×17 . . . 35.—
132. GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Arkangyal. Olajfestmény. Ikon. 160×68. (Kissé sérült.) . . . . . 200.—
133. GULÁCSY LAJOS (1882—1932), Utcarészlet. Olajfestmény. 60×45. (Jelzett.) 400.—
(Illusztrálva az I. táblán.)

Kikiáltási ár pengőben

134. GYENES LAJOS, Présház. Rézkarc. 28×19 . . . . . 8.—
135. —, Tájkép. Rézkarc. 33×24 . . . . 6.—
136. —, Velencei részlet. Színezett rézkarc. 31×47 . . . . . 10.—
137. —, Tabáni részlet. Aquatinta. 29×39 . 8.—
138. —, Tabáni részlet. Aquatinta. 29×39 8.—
139. GYURKOVITS KÁROLY (1810—1874), Férfi képmás. Olajfestmény. 76×60. (Jelezve a hátlapon.) . . . . . 60.—
140. —, Férfi képmás. Olajfestmény. 69×53. (Jelezve a hátlapon.) (Kissé sérült.) . . 150.—
(Illusztrálva az I. táblán.)
141. —, Férfi képmás. Olajfestmény. 61×50. (Jelezve a hátlapon.) . . . . . 80.—
142. HAFNER, JOHANN CHRISTOPH (1668—1754), Budavár ostroma 1686-ban. Rézkarc. 42×52 . . . . . 20.—
143. HALL HARRY (XIX. SZÁZAD) UTÁN, HUNT, CHARLES (XIX. SZÁZAD), Versenyparipa. Színezezett aquatinta 50×68 . . . . . 10.—
144. HALL, HARRY (XIX. SZÁZAD), UTÁN, HARRIS, JOHN (?—1834), Versenyparipa. Színezett aquatinta. 65×92 . . 12.—
145. HATVANY FERENC BÁRÓ, Műterem interieur. Olajfestmény. 35×70. (Jelzett.) 70.—
146. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 65×50 160.—
147. —, Könyöklő nő. Pasztell. 76×64. (Jelzett.) . . . . . 150.—
148. —, Virágok vázában. Olajfestmény. 72×60. (Jelzett.) . . . . . 250.—
149. HAUN, AUGUST (1815—1894), Hegyi táj. Kőrajz. 28×35 . . . . . 6.—
150. HAVELL, A. C., Versenyparipa. Színezett aquatinta. 60×88 . . . . . 10.—
151. HERMANN LIPÓT, Kompozició. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . 150.—
152. HERRER, CEZÁR (1868—1919), Táncosnő. Olajfestmény. 84×50. (Jelzett.) . . 50.—
153. HEYER ARTUR (1872—1931), Nyulak. Krétarajz. 20×28. (Jelzett.) . . . . 9.—
154. —, Kereső vizsla. Olajfestmény. 55×68. (Jelzett.) . . . . . 80.—
155. —, Elfogott kém. Olajfestmény. 56×68. (Jelzett.) . . . . . 60.—
156. HINCZ GYULA, Fekvő női akt. Vízfestmény. 33×50. (Jelzett.) . . . . . 20.—
157. HOLLÓ LAJOS, Falusi ház. Olajfestmény. 54×65. (Jelzett.) . . . . . 80.—
158. HORTHY BÉLA, Férfi képmás. Olajfestmény. 54×40. . . . . 15.—
159. —, Ádám és Éva. Olajfestmény. 115×140. (Jelzett.) . . . . . 150.—
160. —, Női akt. Olajfestmény. 78×62. (Jelzett.) . . . . . 40.—
161. —, Erdőrészlet. Olajfestmény. 78×62. (Jelzett.) . . . . . 40.—
162. —, Erdőrészlet. Olajfestmény. 60×85. (Jelzett.) . . . . . 45.—
163. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 70×62. (Jelzett.) . . . . . 25.—
164. —, Virágzó fák. Olajfestmény. 70×100 . 50.—
165. —, Ülő nő. Olajfestmény. 60×42 . . 25.—

Kikiáltási ár pengőben

166. —, Napraforgók. Olajfestmény. 62×48 . 25.—
167. —, Négyesfogat. Olajfestmény. 113×140 150.—
168. —, Pásztorok imádása. Olajfestmény. 118×154. (Jelzett.) . . . . . 200.—
169. SZENTGYÖRGYI HORVÁTH ZSIGMOND (XVIII. SZÁZAD) UTÁN, TISCHLER ANTAL (XVIII. SZÁZAD VÉGE), Sándor Lipót nádor apotheozisa. Rézmetszet. (Sérült.) 75×52 . . . . . 10.—
170. HUNT, CHARLES (XIX. SZÁZAD) UTÁN, Versenyparipa. Színezett aquatinta. 68×100 . . . . . 10.—
171. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Krisztus megostorozása. Olajfestmény. 101×165 . . . . . 500.—
172. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Hegyi táj. Olajfestmény. 49×66 . . . 400.—
173. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Mária. Olajfestmény. 50×41 . . . 60.—
174. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Madonna szentekkel. Olajfestmény. 44×33 . . . . . 50.—
175. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Tájkép patakkal. Vízfestmény. 14×23 . 12.—
176. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Női képmás. Miniatür . . . . . 20.—
177. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Dragonyosok. Színezett kőrajz. 17×13 . 5.—
178. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Katonatiszt képmása. Elefántcsontra festett miniatür . . . . . 20.—
179. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Madonna. Olajfestmény. 26×22 . . . 80.—
180. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD VÉGE, Női képmás. Miniatür . . . 16.—
181. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Csobánc. Rézkarc. 19×14 . . . 5.—
182. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Férfiképmás. Miniatür . . . . . 12.—
183. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, A velencei Arsenal. Színezett kőrajz. 18×27 . . . . . 8.—
184. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Őrangyal. Olajfestmény. 33×27 . . 60.—
185. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Kompozició. Olajfestmény. 53×41 . . 150.—
186. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Folyó-Istenek. Színezett rézmetszet, papiruson. 27×20 . . . . . 8.—
187. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Tanulmányfej. Olajfestmény . . . 48.—
188. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD ELSŐ FELE, Buda és Pest látképe. Színezett kőrajz. 26×40 . . . . . 20.—
189. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Apa születésnapja. Olajfestmény. Másolat Munkácsy Mihály után. 50×65 . . 135.—
190. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Tájkép. Olajfestmény. 20×55 . . . 40.—
191. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Fiú képmása. Olajfestmény. 62×45 . . 55.—
192. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Jégünnepély. Olajfestmény. 64×90. (Sérült.) . . . . . 150.—

Kikiáltási ár pengőben

193. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Helene Fourment gyermekével. Olajfestmény. Másolat Rubens után. 65×45 110.—
194. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Női képmás. Elefántcsontra festett miniatür . . . . . 15.—
195. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Fürdő nők. Olajfestmény. Másolat. 68×55 . . . . . 64.—
196. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Angyali üdvölet. Tempera. 105×65 . 64.—
197. ISMERETLEN FESTŐ. Ünnepi készülődés.. Olajfestmény. Másolat Waldmüller után. 60×82 . . . . . 150.—
198. ISMERETLEN FESTŐ, Kézimunkázó öregasszony. Olajfestmény. 75×55 . . 95.—
199. ISMERETLEN FESTŐ, Szélmalom. Olajfestmény. 29×39. (Olvashatatlan aláírás.) 140.—
200. ISMERETLEN FESTŐ, Cicákkal játszó nő. Olajfestmény. 50×40 . . . . 120.—
201. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Fekvő nő. Ceruzarajz. 11×14 . . . . . 10.—
202. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Tanulmány. Ceruzarajz. 34×22 . . . . . 10.—
203. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Tanulmány. Ceruzarajz. 21×12 . . . . . 10.—
204. ISMERETLEN MŰVÉSZ, Tanulmányfej. Ceruzarajz. 23×16 . . . . . 10.—
205. ISTOKOVITS KÁLMÁN, A béketűrő Jób. Színezett rézkarc. 37×30 . . . 8.—
206. IVÁNYI GRÜNWALD BÉLA (1867—1940), Tavasz. Olajfestmény. 150×200. (Jelzett.) . . . . . 400.—
207. —, Faluvége szélmalommal. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 140.—
208. —, Naplemente a Balatonon. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 125.—
209. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.) . . . . . 250.—
210. —, Falusi táj. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 140.—
211. —, Balaton partján. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.) . . . . . 80.—
212. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 90×70. (Jelzett.) . . . . . 224.—
213. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 70×60. (Jelzett.) . . . . . 150.—
214. —, Cigánysoron. Olajfestmény. 100×150 450.—
215. —, Balatoni táj. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 350.—
(Illusztrálva a II. táblán.)
216. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 68×55. (Jelzett.) . . . . . 150.—
217. —, Szénahordás. Színezett kőrajz. 31×43 6.—
218. —, UTÁN, PRIHODA ISTVÁN, Fürdő nők. Rézkarc. 24×24 . . . . . 8.—
219. —, Fürdő nők. Színezett rézkarc. 34×41 10.—
220. JANCSEK ANTAL, Falusi mulatság. Olajfestmény. 70×60. (Jelzett.) . . . 50.—
221. —, Orgonázó angyal. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.) . . . . . 50.—
222. —, Strandon. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.) . . . . . 30.—
223. —, Virágcsendélet. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.) . . . . . 25.—

Kikiáltási ár pengőben

224. —, Falu télen. Olajfestmény. 18×38. (Jelzett.) . . . . . 30.—
225. JANKÓ JÁNOS (1833—1896), A jövő miniatürfestője. Tollrajz. 16×22 . . . 26.—
226. JÓZSA KÁROLY (1872—1929), Könyöklő nő. Olajfestmény. 86×63. (Jelzett.) . . 60.—
227. JUSZKÓ BÉLA, Esős őszi reggel Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . . 50.—
228. KAIKKER, JAN, Tájkép patakkal. Olajfestmény. 38×43. (Jelzett.) . . . . 60.—
229. KARLOVSZKY BERTALAN (1858—1938), Jockey. Olajfestmény. 26×21. (Jelzett.) . . . . . 150.—
(Illusztrálva az I. táblán.)
230. KÁRPÁTHY REZSŐ (1857—1917), Virágzó bokrok. Olajfestmény. 60×75. (Jelzett.) . . . . . 80.—
231. KARVALY JÓZSEF (1864—1928), Menyecske almával. Olajfestmény. 30×25. (Jelzett.) . . . . . 100.—
232. KELETY GUSZTÁV (1834—1902), Tájkép. Olajfestmény. 39×50. (Hagyatéki bélyegzővel.) . . . . . 250.—
233. KEMÉNYFFI JENŐ (1875—1920), Falusi udvar. Olajfestmény. 27×42. (Jelzett.) . 60.—
234. KENÉZ JÁNOS, Szénahordás. Olajfestmény. 34×48. (Jelzett.) . . . . . 40.—
235. KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ (1864—1942), Falusi kert. Olajfestmény. 21×27. (Jelzett.) . . . . . 70.—
236. KIRNER, JOHANN BAPTIST (1806—1866), UTÁN, PAYNE, ALBERT HEINRICH (XIX. SZÁZAD), Játszó gyermekek. Színezett acélmetszet. 26×20 . . 4.50
237. KNOPP IMRE, Interieur. Olajfestmény. 54×65. (Jelzett.) . . . . . 150.—
238. —, Női képmás. Olajfestmény. 48×38. (Jelzett.) . . . . . 50.—
239. KOBER LEO (1876—1932), Csendélet. Olajfestmény. 72×94. (Jelzett.) . . . 40.—
240. —, Csendélet. Olajfestmény. 40×40. Jelzett.) . . . . . 56.—
241. —, Azalea. Olajfestmény. 76×65. (Jelzett.) . . . . . 40.—
242. KOMÁROMI KATZ ENDRE, Pillangó kisasszony. Olajfestm. (Sérült.) 90×110. (Jelzett.) . . . . . 150.—
243. —, Csallóközi táj. Olajfestmény. 34×50. (Jelzett.) . . . . . 80.—
244. KOMJÁTI-WANYERKA GYULA, Horgászok. Színezett rézkarc. 38×28 . . . 10.—
245. KONEK IDA (1856—1941). Gyümölcs. csendélet. Olajfestmény. 78×24. (Jelzett.) 60.—
246. KÖRMENDY-FRIM ERVIN, Francia táj. Olajfestmény. 40×52. (Jelzett.) . . . 30.—
247. KÓSA JÓZSEF, Sófalu. Vízfestmény. 41×31. (Jelzett.) . . . . . 25.—
248. KOSZKOL JENŐ (1868—1935), Velence. Vízfestmény. 70×50. (Jelzett.) . . . 120.—
249. KOSZTA JÓZSEF, Paraszt menyecske. Olajfestmény. 54×48. (Jelzett.) . . . 450.—
250. KOSZTA JÓZSEF UTÁN, Virágok vázában. Színezett kőrajz. 50×32 . . . . 8.—

Kikiáltási ár pengőben

251. KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA, Hegyvidék. Olajfestmény. (Sérült.) 29×36. (Jelzett.) . . . . . 20.—
252. KÖVESDY GÉZA, Alkony a Balatonon. Olajfestmény. 54×59. (Jelzett.) . . . 100.—
253. KRON BÉLA, Hamburgi kikötő. Rézkarc. 29×39 . . . . . 8.—
254. KRON JENŐ, Kilátás. Rézkarc. 29×23 . 7.—
255. KUBÁNYI LAJOS (1855—1912), Névnap faluhelyen. Olajfestmény. 134×240. (Jelzett.) . . . . . 600.—
(Illusztrálva a II. táblán.)
256. KUNFFY LAJOS, Almák. Olajfestmény. 46×38. (Jelzett.) . . . . . 120.—
257. KUNSÁGI, Dragonyosok. Ceruzarajz. 30×22. (Jelzett.) . . . . . 8.—
258. LACCATARI (LACCATARIS), DEMETER (1798—1864), Salóme. Olajfestmény. 127×97. (Jelzett.) . . . . . 800.—
(Illusztrálva az I. táblán.)
259. LAKOS ALFRÉD, Csendélet. Olajfestmény. 28×38. (Jelzett.) . . . . . 35.—
260. LENGYEL REINFUSZ EDE, Rókavadászat. Olajfestmény. 120×168. (Jelzett.) . 230.—
261. LEMESLE (XVIII. SZÁZAD) UTÁN, OUVRIER, FILLOEUL, LUCAS, PINSSIO, CHENU, Le Lutrin. Illusztráció Boileau-Despréaux költeményéhez. 8 rézmetszetből álló sorozat . . . . 40.—
262. LEWIS, HENRY, Nő virágokkal. Olajfestmény. (Sérült.) 106×67. (Jelzett.) . 40.—
263. LIBERI, PIETRO (1614—1687) UTÁN, PICCINI, GIACOMO (1617—1669), Diogenes. Rézmetszet . . . . . 8.—
264. LIEDER FRIGYES (1780—1859), Férfi képmás. Kőrajz. 25×20 . . . . . 10.—
265. LIGETI ANTAL (1823—1890), Keleti táj. Olajfestmény. 30×17. (Jelzett.) . . 30.—
266. LIPPAY BERTALAN DOMOKOS (1864—1919), Pihenő nő. Olajfestmény. 24×33. (Jelzett.) . . . . . 90.—
267. LITTKEY ANTAL, Álom. Pasztell. 50×43. (Jelzett.) . . . . . 170.—
268. —, Öltözködés. Pasztell. 53×43. (Jelzett.) 135.—
269. —, Merengés. Pasztell. 48×58. (Jelzett.) 150.—
270. —, Csendélet. Pasztell. 55×67. (Jelzett.) 200.—
271. —, Csemegézés. Pasztell. 50×60. (Jelzett.) . . . . . 160.—
272. LORAIN, Halászok a Szajnán. Színezett rézkarc. 26×32 . . . . . 8.—
273. LOVAS LAJOS, Horgászás. Olajfestmény. 35×45. (Jelzett.) . . . . . 30.—
274. MAGYAR MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Divatkép. Színezett kőrajz. 27×21 . . 4.—
275. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Meglepetve. Olajfestmény . . . . . 200.—
276. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szent Mihály arkangyal. Olajfestmény. 50×27 50.—
277. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Férfi képmás. Olajfestmény. 62×47. (Sérült.) 55.—
278. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Várostrom. Olajfestmény. 50×73 . . . 200.—
279. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Biboros. Olajfestmény. 58×50 . . . . 80.—

Kikiáltási ár pengőben

280. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Labdarózsa. Olajfestmény. Másolat Szinyei Merse Pál után. 60×50 . . . . . 85.—
281. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Pihenő mezei munkások. Olajfestmény. 69×55 . . . . . 160.—
282. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Csendélet. Olajfestmény. 100×75 . . 60.—
283. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Vadászcsendélet. Olajfestmény. 100×75 . 60.—
284. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Napernyős nő. Olajfestmény. 55×23 . . . 45.—
285. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, A gyermek apja. Olajfestmény. 60×80 . . 110.—
286. MAGYAR MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Az 1848-i első magyar kormányférfiak karrikaturája. Kőrajz. 32×41 . . . . 10.—
287. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Parkrészlet. Olajfestmény. 95×60 . . . 120.—
288. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD KÖZEPE, Női képmás. Olajfestmény. 65×50 . . . . . 90.—
289. MAGYA FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Milton. Olajfestmény. Másolat Munkácsy Mihály után. 68×70 . . . . . 110.—
290. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Festőművésznő. Olajfestmény. 80×60 . . 200.—
291. MAGYAR FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Csendélet. Olajfestmény. 55×65 . . 96.—
292. MAGYAR FESTŐ, Balatoni részlet. Olajfestmény. 22×28 . . . . . 20.—
293. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV (1859—1937), Nyár. Olajfestmény. (Sérült.) (Jelzett.) . . . . . 250.—
294. —, Tavasz. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . . 200.—
295. —, Kertek alatt. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . . 250.—
296. —, Gyümölcstolvajok. Színezett rézkarc. 36×29 . . . . . 10.—
297. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV UTÁN, PRIHODA ISTVÁN, Ökrösszekér. Rézkarc. 25×33 . . . . . 6.—
298. MAJOR JENŐ, marothi, Erdőrészlet. Olajfestmény. 34×50. (Jelzett.) . . . 30.—
299. MARGITAY TIHAMÉR (1859—1922), Az ellenállhatatlan tűzér. Olajfestmény. 80×121. (Jelzett.) . . . . . 600.—
300. —, Csókolódzó pár. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . . . 150.—
301. —, Szomorú hír. Olajfestmény. 75×100. (Jelzett.) . . . . . 250.—
302. MÁRK LAJOS, Nő virágokkal. Olajfestmény. 62×52. (Jelzett.) . . . . 250.—
303. IFJ. MARKÓ KÁROLY (1822—1891), Hegyvidék kecskével. Olajfestmény. (Jelzett.) . . . . . 250.—
304. MAURIN, NICOLAS EUSTACHE (1799—1850), UTÁN, FREEMANN SAMUEL (1773—1857), Ney tábornok. Acélmetszet. 23×14 . . . . . 3.—
305. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BÁRÓ (1852—1919), Erdőrészlet. Olajfestmény. 88×113. (Jelzett.) . . . . . 400.—

Kikiáltási ár pengőben

306. —, Mocsaras erdőrészlet. Olajfestmény. 70×100. (Jelzett.) . . . . . 160.—
307. —, A művész apja halálos ágyán. Olajfestmény. 32×40 . . . . . 80.—
308. —, Tanulmány. Ceruzarajz. 35×26. (Jelzett.) . . . . . 25.—
309. MENYHÉRT JÓZSEF, Kompozició. Linoleum metszet. 19×15 . . . . . 5.—
310. MICHALEK LAJOS, Női képmás. Rézkarc. 11×9 . . . . . 2.—
311. MIKOLA ANDRÁS, Nagybányai részlet. Olajfestmény. 50×55. (Jelzett.) . . . 40.—
312. MILLNER, KARL (1825—1895), Hegyi táj pihenő nyájjal. Olajfestmény. 36×50. (Jelzett.) . . . . . 200.—
313. MOLNÁR C. PÁL, Krisztus az Olajfák hegyén. Fametszet. 32×24 . . . . 8.—
314. —, Jézus megkeresztelése. Fametszet, 32×24 . . . . . 8.—
315. —, Hegyi tó. Olajfestmény. 36×48. (Jelzett.) . . . . . 20.—
316. —, Hegyvidék. Tempera. 15×23. (Jelzett.) . . . . . 30.—
317. MOLNÁR JÓZSEF (1821—1899), Tájkép. Olajfestmény. 29×38. (Jelzett.) . . 60.—
318. MOREUAU, JEAN MICHEL (M. LE JEUNE) (1741—1814), A kis páholy. Patas rézmetszete után. 20×15 . . . . 3.—
319. MÜLLER, LEOPOLD, Holdvilágnál. Kőrajz. 20×25 . . . . . 8.—
320. NAAGER, FRANZ, Tájkép. Olajfestmény. 22×30. (Jelzett.) . . . . . 25.—
321. NADLER RÓBERT (1858—1938), Mátyás és Beatrix koronázása. Olajfestmény. 54×75. (Jelzett.) . . . . . 150.—
322. —, Parkrészlet. Olajfestmény. 54×75. (Jelzett.) . . . . . 120.—
323. NAGY ISTVÁN, Legelő lovak. Pasztell. 30×44. (Jelzett.) . . . . . 64.—
324. NAGY ZSIGMOND, Karrikatura. Krétarajz. 6 különböző darab . . . . . 24.—
325. NÁRAY AURÉL, Kisleány. Olajfestmény. 70×50. (Jelzett.) . . . . . 120.—
326. NÉMET MŰVÉSZ, XVIII. SZÁZAD, A francia forradalom karrikaturája. Rézkarc. 17×11 . . . . . 4.—
327. NÉMET FESTŐ, XVIII. SZÁZAD VÉGE, Tájkép. Gouache. 40×60 . . . . . 60.—
328. NÉMET FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Búcsú. Olajfestmény. 75×55 . . . . . 70.—
329. NÉMET FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Remete. Olajfestmény. 24×16 . . . . 60.—
330. NÉMET FESTŐ, XIX. SZÁZAD ELEJE, Hegyi táj. Olajfestmény. 43×60. . . 45.—
331. NÉMET FESTŐ, 1800 KÖRÜL, Tájkép alakokkal. Olajfestmény. 26×31 . . . 50.—
332. NEOGRÁDY ANTAL, Nő virágokkal. Vízfestmény. 32×42. (Jelzett.) . . . 40.—
333. —, Tájkép rókával. Vízfestmény. 17×23. (Jelzett.) . . . . . 30.—
334. NYILASY SÁNDOR (1873—1934), Falusi utcarészlet. Olajfestmény. 33×40. (Jelzett.) . . . . . 60.—

Kikiáltási ár pengőben

335. —, Temető részlet. Szénrajz. 25×35. (Jelzett.) . . . . . 16.—
336. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Oltárkép. Olajfestmény. 270×180 . . . . 1040.—
337. OLGYAI VIKTOR (1870—1929), Olvadás. Aquatinta. 56×39. . . . . 10.—
338. OLGYAY FERENC (1872—1939), Legelő tehenek. Olajfestmény. 21×28. (Jelzett.) 35.—
339. ÖRKÉNYI ISTVÁN, Olvasó öregasszony. Olajfestmény. 31×23. (Jelzett.) . . . 20.—
340. OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Madonna. Olajfestmény. 53×41 . . . 150.—
341. OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Gyermekek. Olajfestmény. 78×65 . . 190.—
342. OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Mária. Olajfestmény. 23×26 . . . . 150.—
343. OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Mária. Olajfestmény. 80×60 . . . . 150.—
344. OSZTRÁK MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Tréfás jelenet a katonaéletből. Színezett kőrajz. 18×22 . . . . . 4.—
345. OSZTRÁK MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Tréfás jelenet a katonaéletből. Színezett kőrajz. 18×22 . . . . . 4.—
346. OSZTRÁK MŰVÉSZ, Herkulesfürdő látképe. Színezett kőrajz. 46×60 . . . 20.—
347. PAJTÁS ÖDÖN, Table d'hote. Színezett tusrajz. 21×29 . . . . . 12.—
348. PÁLLIK BÉLA (1845—1908), Tájkép tehenekkel. Olajfestmény. 34×63. (Jelzett.) 450.—
349. PÁLLYA CELESZTIN, Vásár. Olajfestmény. 20×31. (Jelzett.) . . . . . 120.—
350. —, Igáslovak. Olajfestmény. 27×40. (Jelzett.) . . . . . 150.—
351. PANN, ABEL, Kain és Ábel. Színes kőrajz. 41×28 . . . . . 8.—
352. —, Ádám hol vagy? Színes kőrajz. 32×29 1.—
353. —, Keresztelő Szent János a pusztában. Kőrajz. 41×28 . . . . . 8.—
354. —, Őskori művész. Színes kőrajz. 29×41 8.—
355. —, Kétségbeesés. Színes kőrajz. 41×29 8.—
356. —, A dalnok. Színes kőrajz. 41×29 . . 10.—
357. PAPP SÁNDOR, Gyümölcs-csendélet. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . 50.—
358. PATAKY LÁSZLÓ (1857—1912), Ménes. Tus és fehér fedőfesték. 18×30. (Jelzett.) 30.—
359. PAULOVITS, Alkonyat a Tiszánál. Színezett rézkarc. 38×48 . . . . . 8.—
360. PEDRO, FRANCESCO (1740—1806), UTÁN, GIAMPICCOLI, MARCO SEBASTANO (1713—1782), Capo d'Istria látképe. Rézmetszet. 24×32 . . . . 8.—
361. PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS (1878—1924), Csendélet. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.) . . . . . 200.—
362. —, Csendélet. Olajfestmény. 80×75. (Jelzett.) . . . . . 200.—
363. PERLMUTTER IZSÁK (1866—1932), Falurészlet. Olajfestmény 27×32. (Jelzett.) . . . . . 400.—
364. —, Sárgaruhás nő interieurben. Olajfestmény. 89×75. (Jelzett.) . . . . 900.—

Kikiáltási ár pengőben

365. —, Játszó kisleány. Színezett rézkarc. 40×28 . . . . . 12.—
366. PERLMUTTER IZSÁK (1866—1932), UTÁN, PRIHODA ISTVÁN, Női tanulmány. Rézkarc. 25×18 . . . . . 6.—
367. PETROVICS LÁSZLÓ JENŐ (1839—1907), Pest látképe a Lánchíddal. 1850 körül. Színes kőrajz. 32×43 . . . . 20.—
368. PINELLI, BARTOLOMEO (1781—1835), Utcai levelező Rómában. Rézkarc. 19×16 5.—
369 PLANER J., Csendélet. Olajfestmény. (Sérült.) 55×68. (Jelzett.) . . . . 100—
370. POLCZER LAJOS, Tanulmányfej. Olajfestmény. 40×33. (Jelzett.) . . . . 100.—
371. POLLINGER, FÉLIX (1817—1877), Csendélet. Olajfestmény. (Sérült.) 63×45. (Jelzett.) . . . . . 50.—
372. PÓLYA TIBOR (1886—1937), Vasárnap délután falun. Vízfestmény. 35×50. (Jelzett.) . . . . . 80.—
373. PÖRGE GERGELY (1853—1930), Balatoni halászok. Olajfestmény. 35×50. (Jelzett.) . . . . . 120.—
374. —, Csirkekofák. Ceruzarajz. 24×32. (Jelzett.) . . . . . 20.—
375. —, Trianon mártirjai. Olajfestmény. 26×39. (Jelzett.) . . . . . 50.—
376. —, Piac. Ceruzarajz. 32×24. (Jelzett.) . 16.—
377. —, Vitorlás a Balatonon. Olajfestmény. 35×50. (Jelzett.) . . . . . 150.—
378. —, Csirkekofák. Ceruzarajz. 32×24. (Jelzett.) . . . . . 16.—
379 —, Lovaskocsi. Olajfestmény. 11×19. (Jelzett.) . . . . . 45.—
380. —, Pulykaárusok. Ceruzarajz. 24×32. (Jelzett.) . . . . . 16.—
381. —, Kazlak. Olajfestmény. 13×21. (Jelzett.) . . . . . 45.—
382. —, Piac. Ceruzarajz. 24×35. (Jelzett.) . 20.—
383. —, Korai hó. Olajfestmény. 22×35. (Jelzett.) . . . . . 70.—
384. —, Ujpesti gyümölcspiac. Ceruzarajz. 24×35. (Jelzett.) . . . . . 17.—
385. —, Tájkép. Olajfestmény. 19×29. Jelzett.) 70.—
386. —, Ujpesti hetivásár. Ceruzarajz. 24×35. (Jelzett.) . . . . . 17.—
387. PRIHODA ISTVÁN, Fekvő női akt. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.) . . . 50.—
388. —, Víg társaság. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.) . . . . . 50.—
389. —, Az új modell. Rézkarc. 39×54 . . 8.—
390. —, Madonna. Rézkarc. 49×37 . . . 6.—
391. —, Az új modell. Rézkarc. 31×44 . . 6.—
392. PRÓNAI STIFFEL ANTAL, Csendélet. Olajfestmény. 24×33. (Jelzett.) . . . 12.—
393. RAHL, CARL HEINRICH (1812—1865), Férfi képmás. Olajfestmény . . . . 480.—
394. RAINERNÉ ISTVÁNFFY GABRIELLA, Egy kosár cica. Olajfestmény. 30×45. (Jelzett.) . . . . . 30.—
395. REMSEY JENŐ GYÖRGY, Saul megtérése. Olajfestmény. 145×145. (Jelzett.) . 250.—

Kikiáltási ár pengőben

396. RÉTI ISTVÁN, Csendélet. Olajfestmény. 72×60. (Jelzett.) . . . . . 80.—

397. RICCI, MARCO (1676—1729), UTÁN, GIAMPICCOLI, GIULIANO (?—1759), Tengerparti táj alakokkal. Színezett rézmetszet. 40×54 . . . . . 8.—

398. RICHTER, WILHELM (1824—1892), Huszártiszt képmása. Olajfestmény. 25×20. (Jelzett.) . . . . . 70.—

399. RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861—1927), Könyöklő férfi. Olajfestmény. 66×48. (Jelzett.) . . . . . 400.—
(Illusztrálva a III. táblán.)

400. —, Katona tanulmányfejek. Kék kréta. 20×19. (Jelzett.) . . . . . 40.—

401. —, Langsfeld Miki fotografus. Ceruzarajz. 16×20. (Jelzett.) . . . . . 45.—

402. —, Rácörs télen. Olajfestmény. 47×32. (Jelzett.) . . . . . 300.—

403. —, A vén csábász Kosztolányi. Színes rajz. 16×20. (Jelzett.) . . . . . 75.—

404. —, A magános vándor Grieg, játssza Novák József. Kőrajz. 17×21 . . . . 5.—

405. —, Légvédelmi ágyú. Színes kréta. 30×40. (Jelzett.) . . . . . 200.—

406. ROBERT, LEOPOLD (1794—1825), UTÁN, DURIEZ, ELIE PHILIPPE JOSEPH, Arató ünnep. Színezett kőrajz. 40×55 . 12.—

407. ROERTTGE, A. M., Holland városrészlet. Rézkarc. 38×48 . . . . . 4.—

408. ROHBOCK, LUDWIG (XIX. SZ.), UTÁN, KOLB, JOSEPH, MAXIMILAN (XIX. SZÁZAD), A Pannonhalmi Főapátság. Acélmetszet. 30×21 . . . . . 7.—

409. ROHBOCK, LUDVIG (XIX. SZ.) UTÁN, POPPEL, JOHANN 1807—1822), Esztergom a Székesegyház teréről. Színezett acélmetszet. 15×18 . . . . . 6.—

410. ROSKOVICS IGNÁC (1854—1915), Női képmás. Olajfestmény. 65×55. (Jelzett.) 200.—

411. RUDNAY GYULA, Lámpafénynél. Olajfestmény. 27×38. (Jelzett.) . . . . 180.—

412. RUZICSKAY GYÖRGY, Pályaudvar. Pasztell. 55×68. (Jelzett.) . . . . 110.—

413. —, Utcarészlet. Pasztell. 32×28. (Jelzett.) 55.—

414. —, Szabadkai utcarészlet. Pasztell. 32×28. (Jelzett.) . . . . . 55.—

415. —, Szabadkai templom. Pasztell. 42×34. (Jelzett.) . . . . . 55.—

416. SAJOSY ALAJOS (1836—1901), Gulyás Gábor egri polgár. Olajfestmény. 56×45. (Jelzett.) . . . . . 40.—
(Illusztrálva a III. táblán.)

417. SASS FERENCNÉ, FARKAS BÖSKE, Hazafelé. Olajfestmény. 43×33. (Jelzett.) 32.—

418. SASSY ATTILA, Öreg tárgyak. Olajfestmény. 29×43 . . . . . 20.—

419. SCHELLEIN, KARL (1820—1888), Fiú képmása. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.) 64.—

420. SLOWIKOWSKY ÁDÁM (XIX. SZÁZAD), A Buda-Pesti Lánchíd Budáról felvéve. Színes kőrajz. 28×30 . . . . 12.—

Kikiáltási ár pengőben

421. —, A Magyar Tudományos Akadémia Pesten. Színes kőrajz. 32×48 . . . . 11.—

422. SPÁNYI BÉLA (1852—1914), Mocsaras táj. Olajfestmény. 100×120. (Jelzett.) . 1200.—

423. SPORTKÉPEK. Színezett metszet. 40 db Angol. Több darab hibás . . . . . 400.—

424. SSICHA LUKÁCS GYÖRGY (XVII. SZÁZAD), Putnok látképe 1667-ben. Rézkarc. 22×30 . . . . . 10.—

425. STADLER, ANTON (1828—1872), Gyulay Ferenc gróf képmása. Rézmetszet. 32×23 1.—

426. STEFFEK. ALBIN, Téli napsütés. Olajfestmény. 34×49. (Jelzett.) . . . . 60.—

427. STRIKNER AUGUST, Férfi képmás. Kőrajz. 32×24 . . . . . 6.—

428. SÜRCH, JOSEPH (1811—1877), A rosszkor érkezett kérelmező. Fametszet. 24×19 6.—

429. IRSAI SZABÓ GYÖRGY, Császárvadász. Vízfestmény. 18×15. (Jelzett.) . . . 20.—

430. —, Katona képmása. Tusfestés. 34×26. (Jelzett.) . . . . . 20.—

431. —, Katona képmása. Tusfestés. 35×26. (Jelzett.) . . . . . 20.—

432. SZEPESSY-KUSZKA JENŐ (1885—1936), Erdőrészlet. Olajfestmény. 100×76. (Jelzett.) . . . . . 40.—

433. —, Őszi hangulat. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . . . . . 25.—

434. SZEMLÉR MIHÁLY, Hunyadi János és a két rabló. Olajfestmény. 60×52 . . 55.—

435. SZLÁNYI LAJOS, Faluvége. Olajfestmény. 57×70. (Jelzett.) . . . . . 150.—

436. SZŐNYI ISTVÁN, Baccháns. Tusrajz. 18×11. (Jelzett.) . . . . . 8.—

437. —, Női tanulmányfej. Tusrajz. 22×17. (Jelzett.) . . . . . 9.—

438. —, Tájképvázlat. Vízfestmény. 31×44. (Jelzett.) . . . . . 15.—

439. —, Levelet olvasó katona. Higított tusrajz. 17×16. (Jelzett.) . . . . . 9.—

440. —, Tere-fere. Vízfestmény. 27×42. (Jelzett.) . . . . . 30.—

441. —, Szabadban. Vízfestmény. 21×32. (Jelzett.) . . . . . 30.—

442. —, Csónakázás. Színezett rézkarc. 22×30 . . . . . 8.—

443. —, Tájkép. Vízfestmény. 38×55. (Jelzett.) 40.—

444. SZÜLE PÉTER, Leány korsóval. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.) . . . . 60.—

445. —, Interieur önarcképpel. Olajfestmény. 37×24. (Jelzett.) . . . . . 40.—

446. SZVETENEY GYÖRGY. Háborgó tenger. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . . 80.—

447. T. A. S. JELZÉSŰ MŰVÉSZ (XIX. SZÁZAD), Osztrák dragonyosok. Színezett kőrajz. 32×24 . . . . . 40.—

448. GYÖNGYÖSHALÁSZI TAKÁCH BÉLA, Legelő őzek. Vízfestmény. 32×22. (Jelzett.) . . . . . 20.—

449. —, Figyelő őzek. Vízfestmény. 32×22. (Jelzett.) . . . . . 20.—

450. TAKSONYI MAGDA, Tanulmányfej. Krétarajz. 33×24. (Jelzett.) . . . . 8.—

~~Heyer Arthur~~

Istók János

1916. A tavaszi ~~kiállítás~~ tárlat eredmény

Az Andrássy alapítvány kamataiból megvásárolt művek a következők: Béli Vörös Ernőtől: Eső után, olf., Csermely Jánostól: Aggódás, olf., Földes Imrétől: Napszámos, vízf., Herrer Cézártól: Akt, olf., Heyer Arthúrtól: Angora macska, olf., Istók Jánostól: Figyelő kutya, bronz szobor, Litkey Antaltól: Öreg népfölkelő, pastelf., Markó Ernőtől: Tabánból, olf., Muszély Ágosttól: Tanulmányfej, olf., Náray Auréltól: Piros ruhás kis leány, olf., Romek Árpádtól: Kakas, olf., Siligai Ferenctől: Becskereki béga parti részlet, olf., és Szüle Pétertől: Készül a csarapé, olf.

Művészet 1916.

92. l. mint cód.

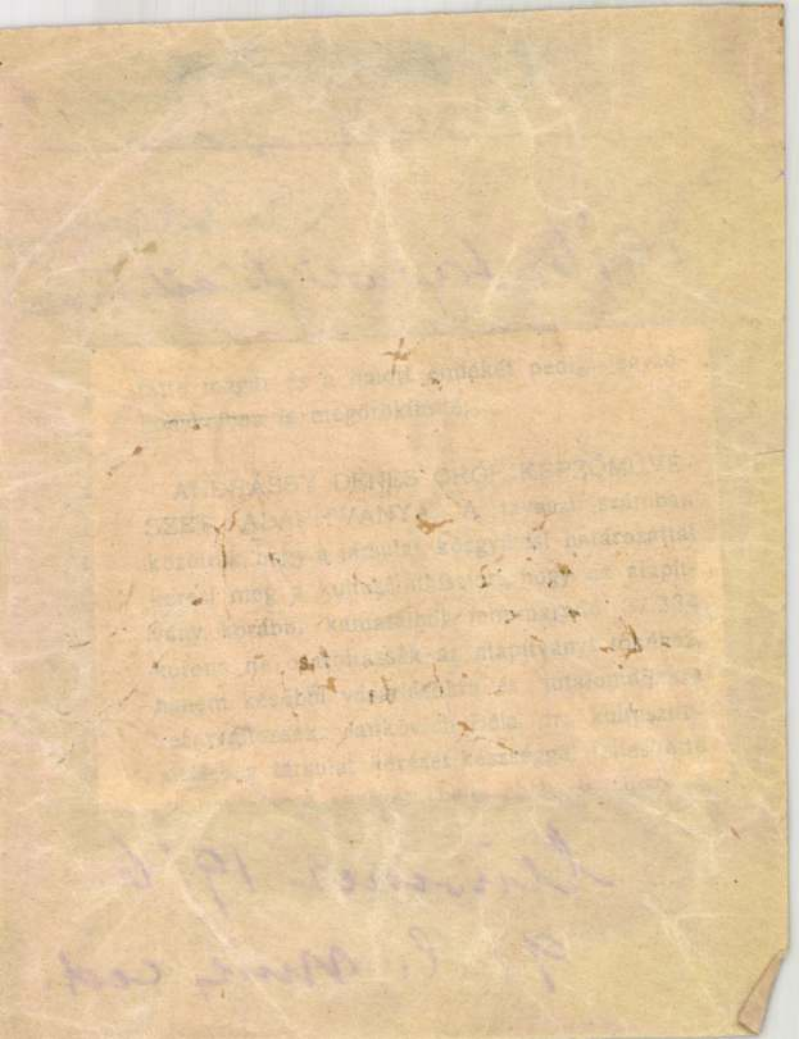

Arv. Kör. 1940
93.4.

II. SZOBROK, PLAKETTEK, ÉRMÉK.

(567-től 786-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
567. BALÁZS ISTVÁN, Nyilazó. Bronz márvány talapzaton	50.—
568. —, Mephisto. Bronz, márvány talapzaton . .	30.—
569. BARTHA LAJOS, A forrás. Festett gipszdombormű fakeretben. (Hibás.)	5.—
570. ~~BERÁN LAJOS~~, Nemzetközi tejgazdasági kiállítás. 1909. BECK Ö. FÜLÖP, Photo Club, Bpest 1905. Két bronzplakett	2.—
571. BERTRAND, ARTHUS, Megdicsőülés. Bronzplakett	2.—
572. BROGGI, LUIGI, Galeazzo János br. a milánói dóm restaurátora emlékérme. Bronz. Eredeti tokban	2.—
573. CHARPENTIER, ALEXANDRE (1856—1909), Ysaie. Emlékplakett. Bronz . . . . . ,	20.—
574. ~~CSILLAG ISTVÁN~~, Guttmann arcképe. Emlékplakett. Bronz. — Laky Mátyás emlékérme. Bronz. 2 darab	5.—
575. DELPECH, JEAN MARIE, RIVES, A. D. és ismeretlen művésztől. Három bronzérem . . .	1.—
576. DESCHAMPS, LÉON, Jean Gutenberg 1400—68. Bronz emlékérem	3.—
577. DUBOIS, ERNEST, Sturdza-emlékplakett. Bronz. — ROTY, Ipar és kereskedelem. Bronzérem. LAMOURDEDIEUX, Le reveil. Bronzplakett. 3 darab	5.—

Kikiáltási ár pengőben

578. DUPUIS, TOON, Juliana hercegnő emlékérme. 1927. Bronzplakett . . . . . 2.—

579. DUPUIS, TOON, Herman Johannes Lovink emlékplakettje. Bronz. JELTSENA, F. E., Van der Waals emlékérme. 1910. Bronz. MAKKINK, Samuel Cornelis van Musschenbroek. 1910. Bronz (3 darab.) . . . . . 8.—

580. ELION, SAMUEL COHEN (1815—1880), William Hendrik Suringar emlékérme. 1868. Bronz 2.—

581. EXBRAYAT, ETIENNE VICTOR, Házimunka. Egyoldalú bronzplakett . . . . . 3.—

582. FADRUSZ JÁNOS (1858—1903), Krisztusfej. Gipsz. (Hibás.) . . . . . 25.—

(Illusztrálva a IX. táblán.)

583. F. L., Kakas és tyúk. Bronzérem . . . . 2.—

584. FRANCIA MŰVÉSZ, A kis tengerész. Egyoldalú bronzplakett . . . . . 3.—

585. FRANCIA MŰVÉSZ, Szántás. Bronzérem . 1.50

586. FÜREDY RICHÁRD, Erős Jancsi. Bronz . . 150.—

587. GAÁL ISTVÁN, Claire. Nagy bronzplakett . . 5.—

588. —, Francia halász. Egyoldalú nagy bronzplakett 3.—

589. GARNIER ADOLPHE (XIX. SZÁZAD), Salambo. Bronz . . . . . 48.—

590. GREINER DÁNIEL, Rembrandt emlékérme. Bronz . . . . . 6.—

591. GUILLEMARD, Hermolaus III. Pisanus 1791. Bronz. PUTINATI, Paduai emlékérem 1842. Bronz. (2 darab.) . . . . . 12.—

592. H. A., Vízhordó leány. Egyoldalú fehérfémplakett, falapra szerelve . . . . . 3.—

593. —,Gyermekfej. Egyoldalú fehérfém érem, falapra szerelve . . . . . 2.—

594. —, Vetkőzés. Egyoldalú fehérfémplakett falapra szerelve 2.50

595. HARTIG, ARNOLD, Hötzendorfi Konrád emlékérme 1915-ből. Bronz 1.50

596. HARTIG ARNOLD—NEUBERGER RUDOLF (1861—1916), I. Ferenc József háborús emlékérme. Bronz 1.50

597. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. SZÁZAD, Szent. Faragott és festett fa . . . . . 55.—

598. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szerelmes pár. Bronz . . . . . 35.—

599. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Borbála. Faragott és festett fa. (Hibás.) . 40.—

		Kikiáltási ár pengőben
600.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Imre. Faragott és festett fa. (Hibás.) . .	40.—
601.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Tell Vilmos. Aranyozott bronz, fatalapzaton .	16.—
602.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Venus. Fehérmárvány	65.—
603.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Térdeplő angyal. Faragott és festett fa . . .	32.—
605.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, A farnezei bika. Bronz, márvány talpazaton. Antik eredeti után. (Jelentéktelen hibákkal.) . .	200.—
606.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyal. Faragott és festett fa. (Hibás.) . . .	10.—
607.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Diszkoszvető. Bronz, márványtalpon. Antik eredeti után	25.—
608.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Festészet. Egyoldalú bronzplakett	2.50
609.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Szobrászat. Egyoldalú bronzplakett	2.50
610.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, A libapásztorleány. Egyoldalú bronzplakett	3.—
611.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Kézimunkázó nő. Egyoldalú bronzplakett	3.—
612.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Egyensúlyozás. Egyoldalú bronzplakett	3.—
613.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Tanulmányfej. Egyoldalú bronzérem	2.50
614.	ISTÓK JÁNOS, Antal Gábor emlékplakettje. Bronz	2.—
615.	JUHÁSZ GYULA (1876—1913), Leányfej. 1911. —, Áldozat előtt. Két bronzplakett	4.—
616.	KAAN, ARTUR (XIX. SZÁZAD), Déli ima. Bronz, márványtalapzaton	60.—
617.	KALLÓS EDE, Női tanulmányfej. Fehérmárvány	100.—
618.	KAUFMANN, Max Libermann emlékplakettje (1905). Bronz. BOSSELT, Es war einmal... Bronzplakett. EYERMANN, Helge Thierbach. Bronzplakett. (3 darab.)	9.—
619.	KAUTSCH, HENRICH, F. v. Lenbach. Fehérfémplakett. —, Margo Lenbach. Bronzérem. (2 drb.)	6.—
620.	—, A béke angyala. Ezüstözött bronzplakett . .	2.—
621.	KRAUMANN ALEXANDER, Búcsú. Egyoldalú nagy bronzplakett	5.—

Kikiáltási ár pengőben

622. LAFLEUR, ABEL, Beethoven. Emlékplakett. Bronz . . . . . 3.—

623. LÁNYI DEZSŐ (?), Tanulmányfej. Nagy egyoldalú bronzplakett . . . . . 4.—

624. —, Kötő nő. Nagy egyoldalú bronzplakett . . 4.—

625. LEGASTELOIS, JULES PROSPER, A rokka mellett. Bronzplakett . . . . . 2.—

626. LENOIR, PIERRE CHARLES, Éva. Bronzplakett . . . . . 2.—

627. LÉVY, László Ernő képmása Terrakotta . . . 20.—

628. LOOS, GOTTFRIED-KOENIG (1774—1843), I. Ferenc ausztriai császár halálára vert emlékérem. Aranyozott bronz 2.50

629. MAGYAR SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent István. Faragott és festett fa . . . . . 36.—

630. MAGYAR MŰVÉSZ, Aratók. Egyoldalú nagy bronzplakett . . . . . 3.—

631. —, Juhász. Egyoldalú nagy bronzplakett . . 3.—

632. —, A Nemzetközi vas- és gépipari újdonságok és szabadalmak kiállítása. Budapest, 1911. Aranyozott bronz . . . . . 2.—

633. MAKKINK, Blaauwhoedenveem emlékérem. Bronz. —, Arti et industria. Bronzplakett. (2 darab.) . . . . . 4.—

634. MARSCHALL RUDOLF, Kísértés. Bronzplakett 3.—

635. MARTINELLI JENŐ, Keleti vízhordó leány. Bronz, márványtalapzaton . . . . . 55.—

636. MEIL, JOHANN HEINRICH (1730—1820), Gellért Keresztély Frigyes bölcsész emlékérme. 1769. Ezüst . . . . . 5.—

637. MERCANDETTI, TOMASSO (1758—1821), Metastasio. Önemlékérem, 1805-ből . . . . . 4.—

638. MEROT, JULIEN LOUIS, A béke. Bronzplakett 3.—

639. MURÁNYI GYULA, A budapesti II. kirakatverseny egyoldalú emlékplakettje 1911-ből. Bronz. 3.—

640. —, Világháborús emlékplakett. 1916. Vas. —, Hadigondozás. Önplakett. — József Ferenc főherceg és Auguszta főhercegnő. Bronz. (3 darab.) 8.—

641. NÉMET MŰVÉSZ, Mirzl. (Leányka babával.) Nagy egyoldalú bronzplakett . . . . . 3.—

642. —, X. Filiusfahrt emlékplakettje. 1929. Bronz. Ráaplikálva a magyar és osztrák autóklubok zománcjelvénye . . . . . 3.—

643. —, A stuttgarti állatkert. Egyoldalú emlékérem. 1915. Bronz 1.50

		Kikiáltási ár pengőben
644.	NEUBERGER, RUDOLF (1861—1916), D'Resl v. Naschmarkt in Wien. Egyoldalú bronzplakett .	1.—
645.	OLASZ SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Mona Lisa. Márvány és alabástrom. Állványon	100.—
646.	OLASZ MŰVÉSZ, Bajvívók. Bronzplakett . .	2.—
647.	ORBÁN JÓZSEF, Öreg paraszt. Bronz, márványtalapzaton	65.—
648.	—, A szeretet. Karrarai márvány	250.—
649.	—, Pásztor. Fehérmárvány	250.—
650.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, Eleonor császárné (?) I. Lipót felesége. Márványdombormű. (Valószínűleg másolat Gabriel Grupello után.) A Marczibányi gyüjteményből	50.—
651.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, VI. Károly császár fiatal korában. Márványdombormű. A Marczibányi gyüjteményből	50.—
652.	PATZO PÁL, Anya gyermekével. Bronz, fatalapzaton	24.—
653.	PERL, KARL, Die sieben Schwaben. Bronzplakett	3.—
654.	PILLET, CHARLES PHILIPPE GERMAIN ARISTIDE, Gallia. Ezüstözött bronzérem . .	2.—
655.	PLACHT, RICHARD, Bánat. Egyoldalú bronzplakett	1.—
656.	PRINZ, JOSEF, Lánykafej. Egyoldalú bronzplakett	2.—
657.	PRUDHOMME, GEORGES HENRI, A forrás. Bronzplakett	2.—
658.	RADNITZKY, CARL (1818—1901), A bécsi kertépítő társaság emlékérme 1862-ből. Ezüst. . .	5.—
659.	RIVET, ADOLPHE (XIX. SZÁZAD), Az 1894-i lyoni kiállítás emlékérme. Aranyozott bronz .	1.50
660.	RUTTKAY C., Harmonikás. Kerámia	10.—
661.	SCHEFFER, HANS, Prosit Neujahr 1910. Nagy egyoldalú bronzplakett	3.—
662.	—, I. Ferenc József hódolati emlékplakettje 1909-ből. Nagybronz	4.—
663.	SCHARFF, ANTON (1845—1903), Gróf Zichy Jenő kiállítási elnök emlékplakettje az 1879-i székesfejérvári orsz. kiállítás alkalmából. Bronz .	3.—
664.	SCHIEVELKAMP, HELMUTH, II. Bajor király szobra. Bronz, márványtalapzaton. A talapzaton Erzsébet királynő bronz plakettje	50.—
665.	SCHWARTZ, STEFAN (1851—1924), Álom. Egyoldalú bronzplakett	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
666.	—, A kézművesség. Egyoldalú bronzplakett . .	2.—
667.	STIASNY, Wagner Richard. Emlékplakett. Bronz	3.—
668.	SUCHARDA, STANISLAV (1866—1916), Prágai egyetemi emlékplakett. Egyoldalú bronz . .	2.—
669.	—, Tavasz. Egyoldalú bronzplakett	2.—
670.	TAUTENHAYN, JOSEF (XIX. SZÁZAD), Ferenc József vadászruhás portraitje. Ischl, 1910. Nagy egyoldalú bronzplakett	5.—
671.	—, Lótenyésztési érem, német és lengyel feliratal. Ezüst. Ritka	5.—
672.	TELCS EDE, Falk Miksa és neje aranylakodalmának emlékére. Egyoldalú bronzplakett . .	3.—
673.	—, Faun. Egyoldalú bronzplakett	2.—
674.	—, Gróf Teleki Sándor 1861—1919. (1928). Bronzérem. — Világháborús emlékplakett 1914—15. Fehérfém. (2 darab.)	8.—
675.	VERNIER, EMILE SÉRAPHIN, Archeologie. Bronzplakett	2.—
676.	WEINBERGER, Férfi erő. Bronzplakett . .	5.—
677.	—, A páva. Egyoldalú bronzplakett	3.—
678.	WIENER, CHARLES, II. Lipót belga király emlékérme. Aranyozott bronz	1.50
679.	W. W. von B. A., Az 1851-i londoni kiállítás emlékérme Bronz	2.50
680.	ZANNONI UGO (XIX. SZÁZAD), I. Umberto olasz király mellszobra. Fehérmárvány. (Hibás.)	32.—
681.	ZUTT RICHARD ADOLF (1887—1939), Szentévi plakett. Róma, 1925. Nagy bronzérem . .	20.—
682.	SOPRON. — A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók VIII. nagygyűlése emlékére vert érem 1847-ből. Bronz	—.50
683.	AUSZTRIAI MÁRIA MAGDOLNA ETRURIAI HERCEGNŐ NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	4.—
684.	GALILEO GELILEI ÓN EMLÉKÉRME. (Utánveret.)	2.—
685.	MEDICI PÉTER FERENC ÉS MEDICI KATALIN kettős nagy bronz emlékérme. (Utánöntés.)	4.—
686.	LAELIUS BONSIUS bronz emlékérme. (Utánöntés.)	2.—
687.	DOMINIGO DE DAVALOS NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	4.—
688.	ARIOSTO LUDOVICO EGYOLDALAS BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
689.	DORIAS ANDREAS BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	2.—
690.	SFORZA FRANCESCO ÉS FELESÉGE EMLÉKÉRME. (1459.) (Utánöntés?)	4.—
691.	MEDICI LUCRETIA ESTE ÉS FERRARA HERCEGNŐJE ÉS FÉRJE BRONZEMLÉKÉRME. (Utánöntés!)	2.—
692.	II. HENRIK FRANCIA KIRÁLY EMLÉKÉRME. (Lyukas.)	4.—
693.	MÁRIA TERÉZIA (1740—1780) Csehország királynőjévé való megkoronázására vert érem, 1743-ból. Bronz	1.50
694.	MÁRIA TERÉZIA erdélyi kettősaranya 1765-ből	76.—
695.	MÁRIA TERÉZIA erdélyi ¼ aranya. (Lyukas.)	16.—
696.	SFORTIA FRANCESCO ÉS MÁRIA emlékérme. 1459—1466. Bronz. Utánveret	2.50
697.	AZ 1897-I NIZZAI VILÁGKIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRME. Bronz	2.50
698.	MOZART AMEDEUS FARKAS emlékérme, 1931-ből. Ezüst, 12 gr.	4.—
699.	BASANAVICIUS JONAS litván államalapító emlékpénze. 1936. Ezüst, 12 gr.	4.—
700.	III. ZSIGMOND LENGYEL KIRÁLY danzigi veretű ötvösaranya, 1614-ből	400.—
701.	A SZÉKESFEHÉRVÁRI ORSZÁGOS IPARI ÉS MEZŐGAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI KIÁLLÍTÁS BRONZ ÉRME. 1927. Tokban	4.—
702.	JÁNOS GYÖRGY szász választófejedelem ezüst tallérja 1644-ből	5.—
703.	CONTARINI ALAJOS velencei doge ezüst féltallérosa. — GYÖRGY LAJOS braunschweigi fejedelem 24 garasosa 1712-ből. Ezüst. SALZBURGI ÉRSEKI EZÜST CSEGELY 1673-ból. (Lyukas.)	5.—
704.	MÁRIA TERÉZIA magyar király nagybányai veretű szűzmáriás aranya 1765-ből	55.—
705.	III. KÁROLY MAGYAR KIRÁLY körmöcbányai veretű aranya 1713-ból, a „Patrona Hungariae"-val	52.—
706.	LOTHARINGIAI FERENC NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁR, Mária Terézia magyar királynő férje, nagybányai veretű aranya 1755-ből	45.—
707.	MÁRIA TERÉZIA magyar királynő B. J. verdejegyű szűzmáriás aranya 1771-ből	50.—
708.	II. JÓZSEF erdélyi (E) gyulafehérvári veretű kettős aranya 1774-ből	85.—

		Kikiáltási ár pengőben
709.	V. FERDINÁND magyar király szűzmáriás aranya 1845-ből	45.—
710.	I. FERENC osztrák császár négy ezüst tallérja az 1819., 1820., 1821. és 1824. évekből	16.—
711.	MÁRIA TERÉZIA két ezüst tallérja 1780-as évszámmal	9.—
712.	CÁRI EZÜST KOPEK 1813-ból, FRIGYES KERESZTÉLY és FRIGYES ÁGOST szász választófejedelmek ezüst 20 márkásai 1763-ból és 1768-ból	6.—
713.	I. FERENC JÓZSEF házassága alkalmára vert ezüst érem 1854-ből, 25 éves házasságára vert ezüst emlékérem 1879-ből, 1869-ből való ezüst egyforintos, 1915-ből való ezüst egykoronás, 1909-ből való ezüst ötkoronás	9.—
714.	EMLÉKÉREM. Székesfehérvár 1688-iki visszavételére. Elől a király ülőalakja, hátlapon a város látképe. Ezüst	10.—
715.	EMLÉKCSEGELY. Székesfehérvár 1602-iki visszavételére. Ezüst. Igen ritka	60.—
716.	EMLÉKÉREM. Székesfehérvár 1602-iki visszavételére. Elől a sasban a magyar címer, hátlapján a város látképe. Ezüst	25.—
717.	A SZÉKESFEHÉRVÁRI CISZTERCITA GYMNASIUM EMLÉKÉRME 1924. Ezüstözött bronz	2.—
718.	FERENC CSÁSZÁR párisi bevonulásának emlékjetonja, 1814. Ezüst	3.—
719.	MÁRIA LUJZA francia határátlépési emlékérme, 1810. Ezüstözött bronz	3.—
720.	AZ 1879-IK ÉVI SZÉKESFEHÉRVÁRI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRME. Aranyozott bronz	1.—
721.	II. FERDINÁND ezüst tallérja, 1625 St.-Pölteni verdejeggyel. Igen ritka	5.—
722.	EZÜST KÉTFORINTOS. 1883	5.—
723.	FRIGYES ÁGOST holsteini herceg, lübecki püspök ezüst forintosa 1668-ból	4.—
724.	SZÉKESFEHÉRVÁRI EMLÉKÉRMÉK. Bronz és ón 1879—1924. 4 darab	2.—
725.	VEGYES ÉRMEK ÉS EGY JETON. (4 darab.)	2.50
726.	TISZA ISTVÁN EMLÉKÉRME. Egyoldalú bronz, márványlapra szerelve	4.—
727.	I. FERENC JÓZSEF 1908.évi jubileumi keresztje. Piros-fehér selyemszalagon. Aranyozott bronz .	2.50
728.	NÉMET VILÁGHÁBORÚS EMLÉKPLAKETTEK. Fehérfém. 3 darab	3.—

Kikiáltási ár pengőben

729. JUTALOMÉRMEK. Bronz. 3 darab . . . . 2.—

730. II. KATALIN orosz cárnő aranya 1774-ből. 13 gr. Ritka! . . . . . 195.—

731. VEGYES PÉNZEK ÉS ÉRMEK. Bronz. 5 drb. 3.—

732. III. KÁROLY magyar király ezüst 6 krajcárosa C. H. (Pozsony) verdejeggyel 1716, 1 krajcárosai nagybányai veretű 1717, dénárjai K. B. 1733, 1740 verdejelnélkül dénárja 1734-ből. Összesen 5 darab 3.50

733. VEGYES EZÜSTPÉNZEK (I. Lipót, Mária Terézia, I. Ferenc, I. Ferenc József, III. Napoleon, II. Miklós orosz cár pénzei, würtenbergi 6 krajcáros, brémai fillér, 8 darab 2.50

734. MÁRIA TERÉZIA EZÜST 10 krajcárosai 1742, 1743, 1744, 1745 és ezüst körmöcbányai veretű 7 krajcárosa 1764. (5 darab.) . . . . . 4.—

735. MÁRIA TERÉZIA magyar király polturái. K. B. 1750. 1752. W. I. 1752 (a magyar Madonnával). 3 darab . . . . . 1.—

736. MÁRIA TERÉZIA magyar király dénárosai K. B. 1750 (2 drb.), 1752 (2 drb.). Összesen 4 darab . —.50

737. I. LIPÓT magyar király ezüst három krajcárosa (K. B. 1693, C. M. 1695) 2 darab . . . . . —.50

738. I. LIPÓT és I. JÓZSEF magyar király verdejegynélküli ezüst polturái. 1696, 1697, 1698, 1701 (2 drb.), 1710 (2 darab.), 1711. 8 darab 1.50

739. I LIPÓT magyar király verdejegynélküli duariusai. 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1703, 1704, 1705. Ezüst. 8 darab . . . . . 1.—

740. I. LIPÓT magyar király 1 krajcárosa N. B. verettel 1699-ből és N. B. veretű 1 polturása 1701-ből. Ezüst. 2 darab . . . . . 3.—

741. I. LIPÓT magyar király ezüst 6 krajcárosai (lyukas) N. B. 1681 és pozsonyi veretű 1684-ből. 2 drb. 1.—

742. II. MÁTYÁS magyar király ezüst garasai. N. B. 1617 és 1619-ből. 2 darab . . . . . 2.—

743. I. FERDINÁND. (K. B. 1528), (2 darab) K. B. 1533, N. C. 1554, H. P. 1552, Miksa K. B. 1576, II. Mátyás N. B. 1610 ezüst dénárai. 7 darab . . 1.—

744. II. LAJOS magyar király ezüst dénárjai. K. G. verdejeggyel 1516, 1517, 1518, 1519-ből. K. A. verdejeggyel 1520, 1521, 1526 (2 darab) L. K. verdejeggyel 1527, (H. K.) V. 1526, K. B. 1526, K. B. P. 1526. 12 darab . . . . . 2.—

745. SZT. ISTVÁN magyar király (1001—1038) ezüst dénárja C. N. H. I. 1. . . . . 4.—

	Kikiáltási ár pengőben
746. PÉTER magyar király (1038—41) és (1044—46) ezüst dénárja C. N. H. I. 8.	8.—
747. I. ENDRE magyar király (1046—60) ezüst dénárja C. N. H. I. 11.	8.—
748. BÉLA VEZÉR (1048—60) ezüst dénárja C. N. H. I. 15. , , ...	8.—
749. SALAMON magyar király (1063—74) ezüst dénárja C. N. H. I. 22.	4.—
750. GÉZA VEZÉR (1064—74) ezüst dénárja C. N. H. I. 23. , , ...	12.—
751. I. SZT. LÁSZLÓ magyar király (1077—95) ezüst dénárja C. N. H. I. 26.	10.—
752. ATTILA. XVII. SZÁZAD. Fémérem	4.—
753. GYŐRI MUNKAKIÁLLÍTÁS 1889-i EMLÉKÉRME. Ezüst	2.50
754. GÖRÖG DRACHMONOK ÉS EGY TETRADRACHMON. (Lyukas.) Kr. e. III—II. század. 3 darab , ...	6.—
755. RÓMAI BRONZDÉNÁROK. Kr. u. II—IV. század. 11 darab	2.—
756. RÓMAI EZÜSTDÉNÁROK. Kr. u. I—III. század. 12 darab	10.—
757. BRONZÉREM. XVIII. század. 2 darab . . .	2.50
758. RAVENNA. Benvenuto II. Arichis (Kr. u. 758—787) aranypénze	28.—
759. XIII. LEO arany emlékérme Mária szeplőtelen fogantatása dogmája kihirdetése alkalmából, 1854	10.—
760. SZT. GYÖRGY ÉREM. XIX. század. Ezüst . .	2.—
761. KÜLÖNFÉLE EZÜSTPÉNZEK. XII—XIX. század. 92 gr. 49 darab	14.—
762. BÉCS VÁROS PESTISÉRME Bécs látképével. 1713. Ezüst	15.—
763. NÉMET HÁZASSÁGI EMLÉKÉREM. XVII. század. Ezüst. (Füllel.)	8.—
764. EGYESÜLT ÁLLAMOK 1897-i postakongresszusának emlékérme. Ezüst	5.—
765. III. GYÖRGY angol király 1816-ból való ezüst shillingje	2.—
766. NÉMET HÁBORÚS VASÉREM. Tenger és levegő hősei. 1914—15. 2 darab	3.—
767. GARIBALDI ezüst emlékérme 1807—1907. születésének centenáriuma alkalmából	2.50
768. IX. PIUS PÁPA ezüstérme	7.—

Árverési Közlöny
1940. 1. sk. sz
továbbítani

II. SZOBROK, PLAKETTEK, ÉRMÉK.

(567-től 786-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
567. BALÁZS ISTVÁN, Nyilazó. Bronz márvány talapzaton	50.—
568. —, Mephisto. Bronz, márvány talapzaton . .	30.—
569. BARTHA LAJOS, A forrás. Festett gipszdombormű fakeretben. (Hibás.)	5.—
570. BERÁN LAJOS, Nemzetközi tejgazdasági kiállítás. 1909. BECK Ö. FÜLÖP, Photo Club, Bpest 1905. Két bronzplakett	2.—
571. BERTRAND, ARTHUS, Megdicsőülés. Bronzplakett	2.—
572. BROGGI, LUIGI, Galeazzo János br. a milánói dóm restaurátora emlékérme. Bronz. Eredeti tokban	2.—
573. CHARPENTIER, ALEXANDRE (1856—1909), Ysaie. Emlékplakett. Bronz . . . . . ,	20.—
574. CSILLAG ISTVÁN, Guttmann arcképe. Emlékplakett. Bronz. — Laky Mátyás emlékérme. Bronz. 2 darab	5.—
575. DELPECH, JEAN MARIE, RIVES, A. D. és ismeretlen művésztől. Három bronzérem . . .	1.—
576. DESCHAMPS, LÉON, Jean Gutenberg 1400—68. Bronz emlékérem	3.—
577. DUBOIS, ERNEST, Sturdza-emlékplakett. Bronz. — ROTY, Ipar és kereskedelem. Bronzérem. LAMOURDEDIEUX, Le reveil. Bronzplakett. 3 darab	5.—

Ofenet átnézni

		Kikiáltási ár pengőben
578.	DUPUIS, TOON, Juliana hercegnő emlékérme. 1927. Bronzplakett	2.—
579.	DUPUIS, TOON, Herman Johannes Lovink emlékplakettje. Bronz. JELTSENA, F. E., Van der Waals emlékérme. 1910. Bronz. MAKKINK, Samuel Cornelis van Musschenbroek. 1910. Bronz (3 darab.)	8.—
580.	ELION, SAMUEL COHEN (1815—1880), William Hendrik Suringar emlékérme. 1868. Bronz	2.—
581.	EXBRAYAT, ETIENNE VICTOR, Házimunka. Egyoldalú bronzplakett	3.—
582.	FADRUSZ JÁNOS (1858—1903), Krisztusfej. Gipsz. (Hibás.)	25.—
	(Illusztrálva a IX. táblán.)	
583.	F. L., Kakas és tyúk. Bronzérem	2.—
584.	FRANCIA MŰVÉSZ, A kis tengerész. Egyoldalú bronzplakett	3.—
585.	FRANCIA MŰVÉSZ, Szántás. Bronzérem .	1.50
586.	FÜREDY RICHÁRD, Erős Jancsi. Bronz . .	150.—
587.	GAÁL ISTVÁN, Claire. Nagy bronzplakett . .	5.—
588.	—, Francia halász. Egyoldalú nagy bronzplakett	3.—
589.	GARNIER ADOLPHE (XIX. SZÁZAD), Salambo. Bronz	48.—
590.	GREINER DÁNIEL, Rembrandt emlékérme. Bronz	6.—
591.	GUILLEMARD, Hermolaus III. Pisanus 1791. Bronz. PUTINATI, Paduai emlékérem 1842. Bronz. (2 darab.)	12.—
592.	H. A., Vízhordó leány. Egyoldalú fehérfémplakett, falapra szerelve	3.—
593.	—,Gyermekfej. Egyoldalú fehérfém érem, falapra szerelve	2.—
594.	—, Vetkőzés. Egyoldalú fehérfémplakett falapra szerelve	2.50
595.	HARTIG, ARNOLD, Hötzendorfi Konrád emlékérme 1915-ből. Bronz	1.50
596.	HARTIG ARNOLD—NEUBERGER RUDOLF (1861—1916), I. Ferenc József háborús emlékérme. Bronz	1.50
597.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. SZÁZAD, Szent. Faragott és festett fa	55.—
598.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szerelmes pár. Bronz	35.—
599.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Borbála. Faragott és festett fa. (Hibás.) .	40.—

		Kikiáltási ár pengőben
600.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Imre. Faragott és festett fa. (Hibás.) . .	40.—
601.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Tell Vilmos. Aranyozott bronz, fatalapzaton .	16.—
602.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Venus. Fehérmárvány	65.—
603.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Térdeplő angyal. Faragott és festett fa . . .	32.—
605.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, A farnezei bika. Bronz, márvány talpazaton. Antik eredeti után. (Jelentéktelen hibákkal.) . .	200.—
606.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyal. Faragott és festett fa. (Hibás.) . . .	10.—
607.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Diszkoszvető. Bronz, márványtalpon. Antik eredeti után	25.—
608.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Festészet. Egyoldalú bronzplakett	2.50
609.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Szobrászat. Egyoldalú bronzplakett	2.50
610.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, A libapásztorleány. Egyoldalú bronzplakett	3.—
611.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Kézimunkázó nő. Egyoldalú bronzplakett	3.—
612.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Egyensúlyozás. Egyoldalú bronzplakett	3.—
613.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Tanulmányfej. Egyoldalú bronzérem	2.50
614.	ISTÓK JÁNOS, Antal Gábor emlékplakettje. Bronz	2.—
615.	JUHÁSZ GYULA (1876—1913), Leányfej. 1911. —, Áldozat előtt. Két bronzplakett	4.—
616.	KAAN, ARTUR (XIX. SZÁZAD), Déli ima. Bronz, márványtalapzaton	60.—
617.	KALLÓS EDE, Női tanulmányfej. Fehérmárvány	100.—
618.	KAUFMANN, Max Libermann emlékplakettje (1905). Bronz. BOSSELT, Es war einmal... Bronzplakett. EYERMANN, Helge Thierbach. Bronzplakett. (3 darab.)	9.—
619.	KAUTSCH, HENRICH, F. v. Lenbach. Fehérfémplakett. —, Margo Lenbach. Bronzérem. (2 drb.)	6.—
620.	—, A béke angyala. Ezüstözött bronzplakett . .	2.—
621.	KRAUMANN ALEXANDER, Búcsú. Egyoldalú nagy bronzplakett	5.—

		Kikiáltási ár pengőben
622.	LAFLEUR, ABEL, Beethoven. Emlékplakett. Bronz	3.—
623.	LÁNYI DEZSŐ (?), Tanulmányfej. Nagy egyoldalú bronzplakett	4.—
624.	—, Kötő nő. Nagy egyoldalú bronzplakett . .	4.—
625.	LEGASTELOIS, JULES PROSPER, A rokka mellett. Bronzplakett	2.—
626.	LENOIR, PIERRE CHARLES, Éva. Bronzplakett	2.—
627.	LÉVY, László Ernő képmása Terrakotta . . .	20.—
628.	LOOS, GOTTFRIED-KOENIG (1774—1843), I. Ferenc ausztriai császár halálára vert emlékérem. Aranyozott bronz	2.50
629.	MAGYAR SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent István. Faragott és festett fa	36.—
630.	MAGYAR MŰVÉSZ, Aratók. Egyoldalú nagy bronzplakett	3.—
631.	—, Juhász. Egyoldalú nagy bronzplakett . .	3.—
632.	—, A Nemzetközi vas- és gépipari újdonságok és szabadalmak kiállítása. Budapest, 1911. Aranyozott bronz	2.—
633.	MAKKINK, Blaauwhoedenveem emlékérem. Bronz. —, Arti et industria. Bronzplakett. (2 darab.)	4.—
634.	MARSCHALL RUDOLF, Kísértés. Bronzplakett	3.—
635.	MARTINELLI JENŐ, Keleti vízhordó leány. Bronz, márványtalapzaton	55.—
636.	MEIL, JOHANN HEINRICH (1730—1820), Gellért Keresztély Frigyes bölcsész emlékérme. 1769. Ezüst	5.—
637.	MERCANDETTI, TOMASSO (1758—1821), Metastasio. Ónemlékérem, 1805-ből	4.—
638.	MEROT, JULIEN LOUIS, A béke. Bronzplakett	3.—
639.	MURÁNYI GYULA, A budapesti II. kirakatverseny egyoldalú emlékplakettje 1911-ből. Bronz.	3.—
640.	—, Világháborús emlékplakett. 1916. Vas. —, Hadigondozás. Ónplakett. — József Ferenc főherceg és Auguszta főhercegnő. Bronz. (3 darab.)	8.—
641.	NÉMET MŰVÉSZ, Mirzl. (Leányka babával.) Nagy egyoldalú bronzplakett	3.—
642.	—, X. Filiusfahrt emlékplakettje. 1929. Bronz. Ráaplikálva a magyar és osztrák autóklubok zománcjelvénye	3.—
643.	—, A stuttgarti állatkert. Egyoldalú emlékérem. 1915. Bronz	1.50

		Kikiáltási ár pengőben
644.	NEUBERGER, RUDOLF (1861—1916), D'Resl v. Naschmarkt in Wien. Egyoldalú bronzplakett .	1.—
645.	OLASZ SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Mona Lisa. Márvány és alabástrom. Állványon	100.—
646.	OLASZ MŰVÉSZ, Bajvívók. Bronzplakett . .	2.—
647.	ORBÁN JÓZSEF, Öreg paraszt. Bronz, márványtalapzaton	65.—
648.	—, A szeretet. Karrarai márvány	250.—
649.	—, Pásztor. Fehérmárvány	250.—
650.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, Eleonor császárné (?) I. Lipót felesége. Márványdombormű. (Valószínűleg másolat Gabriel Grupello után.) A Marczibányi gyüjteményből	50.—
651.	OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, VI. Károly császár fiatal korában. Márványdombormű. A Marczibányi gyüjteményből	50.—
652.	PATZO PÁL, Anya gyermekével. Bronz, fatalapzaton	24.—
653.	PERL, KARL, Die sieben Schwaben. Bronzplakett	3.—
654.	PILLET, CHARLES PHILIPPE GERMAIN ARISTIDE, Gallia. Ezüstözött bronzérem . .	2.—
655.	PLACHT, RICHARD, Bánat. Egyoldalú bronzplakett	1.—
656.	PRINZ, JOSEF, Lánykafej. Egyoldalú bronzplakett	2.—
657.	PRUDHOMME, GEORGES HENRI, A forrás. Bronzplakett	2.—
658.	RADNITZKY, CARL (1818—1901), A bécsi kertépítő társaság emlékérme 1862-ből. Ezüst. . .	5.—
659.	RIVET, ADOLPHE (XIX. SZÁZAD), Az 1894-i lyoni kiállítás emlékérme. Aranyozott bronz .	1.50
660.	RUTTKAY C., Harmonikás. Kerámia	10.—
661.	SCHEFFER, HANS, Prosit Neujahr 1910. Nagy egyoldalú bronzplakett	3.—
662.	—, I. Ferenc József hódolati emlékplakettje 1909-ből. Nagybronz	4.—
663.	SCHARFF, ANTON (1845—1903), Gróf Zichy Jenő kiállítási elnök emlékplakettje az 1879-i székesfejérvári orsz. kiállítás alkalmából. Bronz .	3.—
664.	SCHIEVELKAMP, HELMUTH, II. Bajor király szobra. Bronz, márványtalapzaton. A talapzaton Erzsébet királynő bronz plakettje	50.—
665.	SCHWARTZ, STEFAN (1851—1924), Álom. Egyoldalú bronzplakett	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
666.	—, A kézművesség. Egyoldalú bronzplakett . .	2.—
667.	STIASNY, Wagner Richard. Emlékplakett. Bronz	3.—
668.	SUCHARDA, STANISLAV (1866—1916), Prágai egyetemi emlékplakett. Egyoldalú bronz . .	2.—
669.	—, Tavasz. Egyoldalú bronzplakett	2.—
670.	TAUTENHAYN, JOSEF (XIX. SZÁZAD), Ferenc József vadászruhás portraitje. Ischl, 1910. Nagy egyoldalú bronzplakett	5.—
671.	—, Lótenyésztési érem, német és lengyel feliratal. Ezüst. Ritka	5.—
672.	TELCS EDE, Falk Miksa és neje aranylakodalmának emlékére. Egyoldalú bronzplakett . .	3.—
673.	—, Faun. Egyoldalú bronzplakett	2.—
674.	—, Gróf Teleki Sándor 1861—1919. (1928). Bronzérem. — Világháborús emlékplakett 1914—15. Fehérfém. (2 darab.)	8.—
675.	VERNIER, EMILE SÉRAPHIN, Archeologie. Bronzplakett	2.—
676.	WEINBERGER, Férfi erő. Bronzplakett . .	5.—
677.	—, A páva. Egyoldalú bronzplakett	3.—
678.	WIENER, CHARLES, II. Lipót belga király emlékérme. Aranyozott bronz	1.50
679.	W. W. von B. A., Az 1851-i londoni kiállítás emlékérme Bronz	2.50
680.	ZANNONI UGO (XIX. SZÁZAD), I. Umberto olasz király mellszobra. Fehérmárvány. (Hibás.)	32.—
681.	ZUTT RICHARD ADOLF (1887—1939), Szentévi plakett. Róma, 1925. Nagy bronzérem . .	20.—
682.	SOPRON. — A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók VIII. nagygyűlése emlékére vert érem 1847-ből. Bronz	—.50
683.	AUSZTRIAI MÁRIA MAGDOLNA ETRURIAI HERCEGNŐ NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	4.—
684.	GALILEO GELILEI ÓN EMLÉKÉRME. (Utánveret.)	2.—
685.	MEDICI PÉTER FERENC ÉS MEDICI KATALIN kettős nagy bronz emlékérme. (Utánöntés.)	4.—
686.	LAELIUS BONSIUS bronz emlékérme. (Utánöntés.)	2.—
687.	DOMINIGO DE DAVALOS NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	4.—
688.	ARIOSTO LUDOVICO EGYOLDALAS BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
689.	DORIAS ANDREAS BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	2.—
690.	SFORZA FRANCESCO ÉS FELESÉGE EMLÉKÉRME. (1459.) (Utánöntés?)	4.—
691.	MEDICI LUCRETIA ESTE ÉS FERRARA HERCEGNŐJE ÉS FÉRJE BRONZEMLÉKÉRME. (Utánöntés!)	2.—
692.	II. HENRIK FRANCIA KIRÁLY EMLÉKÉRME. (Lyukas.)	4.—
693.	MÁRIA TERÉZIA (1740—1780) Csehország királynőjévé való megkoronázására vert érem, 1743-ból. Bronz	1.50
694.	MÁRIA TERÉZIA erdélyi kettősaranya 1765-ből	76.—
695.	MÁRIA TERÉZIA erdélyi ¼ aranya. (Lyukas.)	16.—
696.	SFORTIA FRANCESCO ÉS MÁRIA emlékérme. 1459—1466. Bronz. Utánveret	2.50
697.	AZ 1897-I NIZZAI VILÁGKIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRME. Bronz	2.50
698.	MOZART AMEDEUS FARKAS emlékérme, 1931-ből. Ezüst, 12 gr.	4.—
699.	BASANAVICIUS JONAS litván államalapító emlékpénze. 1936. Ezüst, 12 gr.	4.—
700.	III. ZSIGMOND LENGYEL KIRÁLY danzigi veretű ötvösaranya, 1614-ből	400.—
701.	A SZÉKESFEHÉRVÁRI ORSZÁGOS IPARI ÉS MEZŐGAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI KIÁLLÍTÁS BRONZ ÉRME. 1927. Tokban . . .	4.—
702.	JÁNOS GYÖRGY szász választófejedelem ezüst tallérja 1644-ből	5.—
703.	CONTARINI ALAJOS velencei doge ezüst féltallérosa. — GYÖRGY LAJOS braunschweigi fejedelem 24 garasosa 1712-ből. Ezüst. SALZBURGI ÉRSEKI EZÜST CSEGELY 1673-ból. (Lyukas.)	5.—
704.	MÁRIA TERÉZIA magyar király nagybányai veretű szűzmáriás aranya 1765-ből	55.—
705.	III. KÁROLY MAGYAR KIRÁLY körmöcbányai veretű aranya 1713-ból, a „Patrona Hungariae"-val	52.—
706.	LOTHARINGIAI FERENC NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁR, Mária Terézia magyar királynő férje, nagybányai veretű aranya 1755-ből	45.—
707.	MÁRIA TERÉZIA magyar királynő B. J. verdejegyű szűzmáriás aranya 1771-ből	50.—
708.	II. JÓZSEF erdélyi (E) gyulafehérvári veretű kettős aranya 1774-ből	85.—

		Kikiáltási ár pengőben
709.	V. FERDINÁND magyar király szűzmáriás aranya 1845-ből	45.—
710.	I. FERENC osztrák császár négy ezüst tallérja az 1819., 1820., 1821. és 1824. évekből	16.—
711.	MÁRIA TERÉZIA két ezüst tallérja 1780-as évszámmal	9.—
712.	CÁRI EZÜST KOPEK 1813-ból, FRIGYES KERESZTÉLY és FRIGYES ÁGOST szász választófejedelmek ezüst 20 márkásai 1763-ból és 1768-ból	6.—
713.	I. FERENC JÓZSEF házassága alkalmára vert ezüst érem 1854-ből, 25 éves házasságára vert ezüst emlékérem 1879-ből, 1869-ből való ezüst egyforintos, 1915-ből való ezüst egykoronás, 1909-ből való ezüst ötkoronás	9.—
714.	EMLÉKÉREM. Székesfehérvár 1688-iki visszavételére. Elől a király ülőalakja, hátlapon a város látképe. Ezüst	10.—
715.	EMLÉKCSEGELY. Székesfehérvár 1602-iki visszavételére. Ezüst. Igen ritka	60.—
716.	EMLÉKÉREM. Székesfehérvár 1602-iki visszavételére. Elől a sasban a magyar címer, hátlapján a város látképe. Ezüst	25.—
717.	A SZÉKESFEHÉRVÁRI CISZTERCITA GYMNASIUM EMLÉKÉRME 1924. Ezüstözött bronz	2.—
718.	FERENC CSÁSZÁR párisi bevonulásának emlékjetonja, 1814. Ezüst	3.—
719.	MÁRIA LUJZA francia határátlépési emlékérme, 1810. Ezüstözött bronz	3.—
720.	AZ 1879-IK ÉVI SZÉKESFEHÉRVÁRI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRME. Aranyozott bronz	1.—
721.	II. FERDINÁND ezüst tallérja, 1625 St.-Pölteni verdejeggyel. Igen ritka	5.—
722.	EZÜST KÉTFORINTOS. 1883	5.—
723.	FRIGYES ÁGOST holsteini herceg, lübecki püspök ezüst forintosa 1668-ból	4.—
724.	SZÉKESFEHÉRVÁRI EMLÉKÉRMÉK. Bronz és ón 1879—1924. 4 darab	2.—
725.	VEGYES ÉRMEK ÉS EGY JETON. (4 darab.)	2.50
726.	TISZA ISTVÁN EMLÉKÉRME. Egyoldalú bronz, márványlapra szerelve	4.—
727.	I. FERENC JÓZSEF 1908.évi jubileumi keresztje. Piros-fehér selyemszalagon. Aranyozott bronz .	2.50
728.	NÉMET VILÁGHÁBORÚS EMLÉKPLAKETTEK. Fehérfém. 3 darab	3.—

		Kikiáltási ár pengőben
729.	JUTALOMÉRMEK. Bronz. 3 darab	2.—
730.	II. KATALIN orosz cárnő aranya 1774-ből. 13 gr. Ritka!	195.—
731.	VEGYES PÉNZEK ÉS ÉRMEK. Bronz. 5 drb.	3.—
732.	III. KÁROLY magyar király ezüst 6 krajcárosa C. H. (Pozsony) verdejeggyel 1716, 1 krajcárosai nagybányai veretű 1717, dénárjai K. B. 1733, 1740 verdejelnélkül dénárja 1734-ből. Összesen 5 darab	3.50
733.	VEGYES EZÜSTPÉNZEK (I. Lipót, Mária Terézia, I. Ferenc, I. Ferenc József, III. Napoleon, II. Miklós orosz cár pénzei, würtenbergi 6 krajcáros, brémai fillér, 8 darab	2.50
734.	MÁRIA TERÉZIA EZÜST 10 krajcárosai 1742, 1743, 1744, 1745 és ezüst körmöcbányai veretű 7 krajcárosa 1764. (5 darab.)	4.—
735.	MÁRIA TERÉZIA magyar király polturái. K. B. 1750. 1752. W. I. 1752 (a magyar Madonnával). 3 darab	1.—
736.	MÁRIA TERÉZIA magyar király dénárosai K. B. 1750 (2 drb.), 1752 (2 drb.). Összesen 4 darab .	—.50
737.	I. LIPÓT magyar király ezüst háromkrajcárosa (K. B. 1693, C. M. 1695) 2 darab	—.50
738.	I. LIPÓT és I. JÓZSEF magyar király verdejegynélküli ezüst polturái. 1696, 1697, 1698, 1701 (2 drb.), 1710 (2 darab.), 1711. 8 darab	1.50
739.	I LIPÓT magyar király verdejegynélküli duariusai. 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1703, 1704, 1705. Ezüst. 8 darab	1.—
740.	I. LIPÓT magyar király 1 krajcárosa N. B. verettel 1699-ből és N. B. veretű 1 polturása 1701-ből. Ezüst. 2 darab	3.—
741.	I. LIPÓT magyar király ezüst 6 krajcárosai (lyukas) N. B. 1681 és pozsonyi veretű 1684-ből. 2 drb.	1.—
742.	II. MÁTYÁS magyar király ezüst garasai. N. B. 1617 és 1619-ből. 2 darab	2.—
743.	I. FERDINÁND. (K. B. 1528), (2 darab) K. B. 1533, N. C. 1554, H. P. 1552, Miksa K. B. 1576, II. Mátyás N. B. 1610 ezüst dénárai. 7 darab . .	1.—
744.	II. LAJOS magyar király ezüst dénárjai. K. G. verdejeggyel 1516, 1517, 1518, 1519-ből. K. A. verdejeggyel 1520, 1521, 1526 (2 darab) L. K. verdejeggyel 1527, (H. K.) V. 1526, K. B. 1526, K. B. P. 1526. 12 darab	2.—
745.	SZT. ISTVÁN magyar király (1001—1038) ezüst dénárja C. N. H. I. 1.	4.—

		Kikiáltási ár pengőben
746.	PÉTER magyar király (1038—41) és (1044—46) ezüst dénárja C. N. H. I. 8.	8.—
747.	I. ENDRE magyar király (1046—60) ezüst dénárja C. N. H. I. 11.	8.—
748.	BÉLA VEZÉR (1048—60) ezüst dénárja C. N. H. I. 15. , , ...	8.—
749.	SALAMON magyar király (1063—74) ezüst dénárja C. N. H. I. 22.	4.—
750.	GÉZA VEZÉR (1064—74) ezüst dénárja C. N. H. I. 23. , , ...	12.—
751.	I. SZT. LÁSZLÓ magyar király (1077—95) ezüst dénárja C. N. H. I. 26.	10.—
752.	ATTILA. XVII. SZÁZAD. Fémérem	4.—
753.	GYÖRI MUNKAKIÁLLÍTÁS 1889-i EMLÉKÉRME. Ezüst	2.50
754.	GÖRÖG DRACHMONOK ÉS EGY TETRADRACHMON. (Lyukas.) Kr. e. III—II. század. 3 darab , ...	6.—
755.	RÓMAI BRONZDÉNÁROK. Kr. u. II—IV. század. 11 darab	2.—
756.	RÓMAI EZÜSTDÉNÁROK. Kr. u. I—III. század. 12 darab	10.—
757.	BRONZÉREM. XVIII. század. 2 darab . . .	2.50
758.	RAVENNA. Benvenuto II. Arichis (Kr. u. 758—787) aranypénze	28.—
759.	XIII. LEO arany emlékérme Mária szeplőtelen fogantatása dogmája kihirdetése alkalmából, 1854	10.—
760.	SZT. GYÖRGY ÉREM. XIX. század. Ezüst . .	2.—
761.	KÜLÖNFÉLE EZÜSTPÉNZEK. XII—XIX. század. 92 gr. 49 darab	14.—
762.	BÉCS VÁROS PESTISÉRME Bécs látképével. 1713. Ezüst	15.—
763.	NÉMET HÁZASSÁGI EMLÉKÉREM. XVII. század. Ezüst. (Füllel.)	8.—
764.	EGYESÜLT ÁLLAMOK 1897-i postakongresszusának emlékérme. Ezüst	5.—
765.	III. GYÖRGY angol király 1816-ból való ezüst shillingje	2.—
766.	NÉMET HÁBORÚS VASÉREM. Tenger és levegő hősei. 1914—15. 2 darab	3.—
767.	GARIBALDI ezüst emlékérme 1807—1907. születésének centenáriuma alkalmából	2.50
768.	IX. PIUS PÁPA ezüstérme	7.—

		Kikiáltási ár pengőben
769.	FRANKFURT VÁROS EZÜST ISKOLAI JUTALOMÉRME	2.—
770.	A KALOCSAI JÉZUSTÁRSASÁGI FŐGYMNASIUM EZÜST JUTALOMÉRME	4.—
771.	FRIGYES NÉMET CSÁSZÁR jelmondatos ezüst emlékérme 1888-ból	2.—
772.	FRANKFURT SZABAD VÁROS ezüst tallérja 1860-ból	2.50
773.	LAUDON GEDEON TÁBORNOK, Belgrád felszabadítója ezüst emlékérme 1789-ből	14.—
774.	ZSIGMOND, V. LÁSZLÓ ÉS HUNYADI MÁTYÁS (K. P. verdej. és Szekfü) magyar királyok ezüst dénárjai. C. N. H. II. 128., 141. 6 darab	1.—
775.	II. MÁTYÁS magyar király ezüst széles garasa 1614-ből, nagybányai veret	2.—
776.	MÁRIA TERÉZIA magyar király ezüst dénárja 1756-ból. Nagybányai veret	1.—
777.	II. LIPÓT magyar király ezüst háromkrajcárosai 1791—1792-ből. 2 darab	1.50
778.	HUNYADI MÁTYÁS magyar király ezüst dénárja, K. P. szekfüs verdejeggyel. II. ULÁSZLÓ magyar király K. H. 1504., II. LAJOS magyar király K. A. 1520. és 1526., L. K. 1527., A. (H. K.) V. 1526. verdejeggyel ellátott ezüst dénárjai. 6 darab	2.—
779.	V. FERDINÁND magyar király ezüst dénárjai, K. B. 1528. és N. C. 1555. 2 darab	1.—
780.	MIKSA JÓZSEF bajor választófejedelem ezüst tallérja 1769-ből. Hátán a „Patróna Bavariae" képe. I. Ferenc osztrák császár ezüst tallérja 1823-ból. 2 darab	9.—
781.	ANTAL SZÁSZ KIRÁLY ezüst 10 márkása 1836-ból. — II. VILMOS holland király 1845-ből való ezüst forintja. — IV. GYÖRGY angol király 1918-ból való ezüst ½ koronása. 3 darab . .	6.—
782.	LENGYEL ÉS CSEH EZÜST HÁROM KRAJCÁROSOK. XVII. század. 9 darab	3.—
783.	VEGYES XVIII—XX. SZÁZADBELI EZÜSTPÉNZEK. 19 darab	5.—
784.	I. FERENC OSZTRÁK CSÁSZÁR 1823-ból való ezüst tallérja. — I. FERDINÁND OSZTRÁK CSÁSZÁR 1847-ből való ezüst tallérja és ANTAL SZÁSZ KIRÁLY ezüst 10 márkása 1828-ból. 3 darab	10.—

	Kikiáltási ár pengőben
785. OSZTRÁK 20 ÉS 10 KRAJCÁROSOK 1771—1858. Ezüst. 5 darab	3.—
786. I. FERENC, I. SÁNDOR, III. FRIGYES VILMOS egyoldalú emlékérme 1813-ból. Aranyozott bronz	5.—

~~Horváth Béla~~

~~Grez ajtó, of~~
~~Ősi Tój~~
~~Ősi napsütés~~
~~Tiszai patak~~
~~Napnyugta~~

~~Hossin Márton~~

~~Olvasó nő~~
~~K. K. arcképe~~ of

~~Huber István~~
~~Sárga köpeny, festm~~

Ystók János
ötv. Lélm Lárlóné

Mücs. 1927 Tav.

Árverési Közlöny 1939. 5. rendk.
92. aukció

II. SZOBROK, PLAKETTEK.

(608-tól 785-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
608.	BALÁZS ISTVÁN, Mephisto. Bronz, márvány talapzaton	38.—
609.	BARÓTHY, Diskosvető. Bronz, márványtalapzaton	25.—
610.	—, Diskosvető. Bronz, márványtalapzaton	50.—
611.	BARTA LAJOS, Vadászat. Aranyozott gipszdombormű keretben. (Kissé hibás.)	18.—
612.	—, A forrás. Festett gipszdombormű, fakeretben	16.—
613.	BECK Ö. FÜLÖP, Dr. Korányi Frigyes. Zipernowsky Károly. Emlékérmek. Bronz. (2 darab.)	6.—
614.	—, Hubay Jenő emlékérme. Bronz	5.—
615.	—, Stein Aurél emlékérme. 1929. Bronz	5.—
616.	—, Riedl Frigyes emlékérme. 1931. Bronz	5.—
617.	—, Mikes Kelemen. Emlékérem. Bronz	5.—
618.	—, Arany János emlékérme. Bronz	5.—
619.	—, Szinyei Merse Pál emlékérme. 1915. Ón	8.—
620.	~~BERÁN LAJOS~~, Éva. Bronzplakett	4.—
621.	—, Leányfej. — Plakett. Amorette. — (Éremkedvelők 1911.) Adler Alajos orvos emlékérme. 1910. Bronz. (3 darab.)	15.—
622.	Krisztus. Bronzplakett, falapra szerelve	25.—
623.	~~BERÁN LAJOS, CSIKLAG~~ és KÖRMENDY FRIMM JENŐ 3 bronzplakettje	5.—
624.	~~BESZÉDES LÁSZLÓ~~ (1874—1922), Rabszolga. Bronz. márványtalapzaton	50.—
625.	~~BEZERÉDI GYULA~~ (1858—1925), Kellemetlen vendégek. Bronz.	100.—
626.	~~BOEHM JÓZSEF~~ DÁNIEL (1794—1865), Andreas Stifft Baron. 1834. Bronzérem	3.—
627.	~~BORY JENŐ~~, Madonna. Pirobazalt	50.—
628.	BOSSELT, RUDOLF, Orpheus. Nagy bronzplakett	8.—

		Kikiáltási ár pengőben
629.	CHARPENTIER, ALEXANDRE (1856—1909), Fiú. Bronzplakett	10.—
630.	—, YSAIE. Emlékplakett. Bronz	25.—
631.	CSILLAG ISTVÁN, Guttmann arcképe. Emlékplakett. Bronz. —, Laky Mátyás emlékérme. Bronz	6.—
633.	DUBOIS, ERNEST, Sturdza-emlékplakett. Bronz. ROTY, Ipar és kereskedelem. Bronzérem. LAMOURDEDIEUX, Le reveil. Bronzplakett. (3 darab.)	6.—
634.	DUPUIS, TON, Herman Johannes Lovink emlékplakettje. Bronz. JELTSENA, F. E., Van der Waals emlékérme. 1910. Bronz. MAKKINK, Samuel Cornelis van Musschenbroek. 1907. Bronz. (3 darab.)	10.—
635.	ELION, S. G., William Hendrik Suringar emlékérme. 1860. Bronz	3.—
636.	FÜREDY RICHÁRD, Erős Jancsi. Bronz . .	150.—
637.	GARNIER, Salambo. Bronz	60.—
638.	GREINER, Rembrandt emlékérme. Bronz . .	8.—
639.	GUILLEMARD, Hermolaus III. Pisanus 1791. Bronz. PUTINATI, Paduai emlékérem. 1842. Bronz. (2 darab.)	15.—
640.	HARTIG, A., Frigyes főhg. tábornagy emlékérme 1915-ből. Bronz	2.—
641.	—, Hötzendorfi Konrád emlékérme 1915-ből. Bronz	2.—
642.	HORTHY BÉLA, Horthy Miklós lovasszobra. Bronz, márványtalapzaton	40.—
643.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVII. SZÁZAD, Belona. Bronz, márványtalapzaton	250.—
644.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. SZÁZAD, Szent. Faragott és festett fa.	70.—
645.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD ELEJE, Huszár. Faragott és aranyozott fa. 2 darab. (Kissé hibásak.)	20.—
646.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Borbála. Faragott és festett fa. (Hibás.) .	65.—
647.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent Imre. Faragott és festett fa. (Hibás.) . .	65.—
648.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyal. Faragott és festett fa	70.—
649.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Gyermek mellkép. Fehérmárvány . . . . *(Illusztrálva a XII. táblán.)*	20.—
650.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Jézus keresztelése. Fafaragás	18.—

	Kikiáltási ár pengőben
651. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyal. Faragott és festett fa	30.—
652. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Elefánt. Bronz, márványtalapzaton	40.—
653. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Tell Vilmos. Aranyozott bronz, fatalapzaton .	20.—
654. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Apostolok búcsúja. Elefántcsontdombormű, keretben	50.—
655. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyalfej. Faragott és festett fa. (Hibás.) . .	15.—
656. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Angyalfej. Faragott és festett fa. (Hibás.) . .	15.—
657. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Táncoló női akt. Bronz, fatalapzaton	15.—
658. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Venus. Fehérmárvány	80.—
659. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Térdeplő angyal. Faragott és festett fa . . .	40.—
660. ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, A zene. Vörösrézdombormű	10.—
661. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Farkasok. Bronz, fatalapzaton	120.—
663. ISTÓK JÁNOS, Antal Gábor emlékplakettje. Bronz	3.—
664. JUHÁSZ KÁLMÁN, „Ab Anno Millesimo". Bronzplakett. Tokban	15.—
665. JUHÁSZ, Leányfej. 1911. —, Áldozat előtt. Két bronzplakett	5.—
666. JUNGE, G., Iván, a rettenetes behódol Báthorynak. Elefántcsontdombormű, keretben. (Hibás.)	1000.—
667. KAUFMANN, Max Libermann emlékplakettje. (1905.) Bronz — BOSSELT, Es war einmal... Bronzplakett. — EYERMANN, Helge Thierbach. Bronzplakett. (3 darab)	12.—
668. KAUTSCH, F. v. Lenbach. Fehérfémplakett. —, Margo Lenbach. Bronzérem. (2 darab) . . .	8.—
669. LANGE, K., V. Ferdinand osztrák császár és József nádor emlékérme. 1846. Bronz. Ferenc József és Erzsébet királyné emlékérme, 1854-i házasságukra. Bronz. (2 darab) . . .	5.—
670. LÁNYI LAJOS, Harcos. Bronz	120.—
671. —, Harcos. Bronz	120.—
672. LEVY, László Ernő képmása. Terrakotta . .	25.—
673. LIIPOLA, YRIÖ, Maywald József emlékplakettje. Bronz	2.—
674. MAGE, A fegyverkovács. Bronzírozott fehérfém	50.—

Kikiáltási ár pengőben

675. MAGYAR SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Szent István. Faragott és festett fa . . . . . 45.—
676. MAKKINK, Blaauwhoedenveem emlékérem. Bronz.
—, Arti et industria. Bronzplakett. (2 darab) . 5.—
677. MARGITTAY, Fürdő nő. Bronz, márványtalapzaton . . . . . 26.—
678. MARTINELLI JENŐ, Keleti vízhordó leány. Bronz, márványtalapzaton . . . . . 70.—
679. MAUGSCH GYULA, Bacchánsnő párducokkal. Bronz. (Hibás.) . . . . . 200.—
680. MERCANDETTI, T., Metastasio. Önemlékérme 1805-ből . . . . . 5.—
681. MORODER, R., Szent János. Fa. Másolat német eredeti után . . . . . 20.—
682. —, A nürnbergi Madonna másolata. Fa. . . 20.—
683. MURÁNYI GYULA, Világháborús emlékplakett. 1916. Vas.
—, Hadigondozás. Önplakett. — Főhg. József Ferenc és Auguszta főhercegnő. Bronz (3 darab.) . 10.—
684. MÜLLER, H., Can Grande. Aranyozott bronz, márvány talapzaton, olasz eredeti után. (Márvány csorba.) . . . . . 280.—
685. OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, Eleonora császárné (?), I. Lipót felesége. Márványdombormű. (Valószínűleg másolat Gabriel Grupello után.) A Marczibányi gyüjteményből . . . . . 100.—
686. OSZTRÁK MŰVÉSZ, XVII. SZÁZAD ELSŐ FELE, VI. Károly császár fiatal korában. Márványdombormű, aranyozott keretben. A Marczibányi gyüjteményből . . . . . 100.—
687. PÁSZTOR JÁNOS, Dr. Genersich Gusztáv emlékplakett. 1912. Bronz . . . . . 3.—
688. PATZO, Anya gyermekével. Bronz, fatalpazaton 30.—
689. RADNITZKY, CARL, A bécsi kertépítőtársaság emlékérme, 1862-ből. Ezüst . . . . . 6.—
690. REMÉNYI JÓZSEF, Hadigondozás. Éremkedvelők. 1916. Önplakett. Aurora. 1913. Bronzérem. (Az éremkedvelők sorozatából.) (2 darab.) 10.—
691. RUTTKAY C., Harmonikás. Kerámia . . . 16.—
692. STROBL ALAJOS (1856—1926), Anya gyermekével. Bronz . . . . . 50.—
(Illusztrálva a XII. táblán.)
693. SZŐDY SZILÁRD, Martinovics Ignác emlékplakettje, 1915. Bronz . . . . . 5.—

Kikiáltási ár pengőben

694. TELCS EDE, Gróf Teleki Sándor 1861—1919. (1928.) Bronzérem.
— Világháborús emlékplakett, 1914—5. Fehérfém. (2 darab.) . . . . . 10.—
695. VERNON, Cour de Comptes. — Bronzplakett. COUDRAI, A szántövető és arató. Bronzplakett. — DANIEL DUPUIS, Felhők között. — Bronzérem. (3 darab.) . . . . . 6.—
696. VICHI, F., Nimpha. Fehérmárvány . . . . 120.—
697. WIENER, CHARLES, II. Lipót belga király emlékérme. Aranyozott bronz . . . . . 2.—
698. ZANNONI UGO (1836 ?), I. Umberto olasz király mellszobra. Fehérmárvány. (Hibás.) . . . . 40.—
699. DIÁK, TIZENNEGYEDIK SZÁZADI VISELETBEN. Bronz . . . . . 70.—
700. GALBA RÓMAI CSÁSZÁR NAGY BRONZÉRME. (Paduai öntvény?) . . . . . 6.—
701. SOPRON. — A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók VIII. nagygyűlése emlékére vert érem 1847-ből. Bronz . . . . . 1.—
702. A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ELSŐ DALIDÓJA Pesten, 1865. febr. 4. emlékére vert ónérem . . . . . 1.—
703. III. ZSIGMOND lengyel király danzigi veretű ötösaranya, 1614-ből . . . . . 500.—
704. RÓMAI ÉS GÖRÖG NAGY- ÉS KISBRONZPÉNZEK. 5 darab (Köztük utánzat ?) . . . 5.—
704/a. OVERYSSEL HOLLANDI TARTOMÁNYNAK magyar mintára vert aranya a XVII. századból „Patrona Ungariae" felirattal. . . 35.—
705. VEGYES EZÜSTPÉNZEK. (Török, stb.) 13 drb 4.—
706. LENGYEL 5 ZLOTYCH. Ezüst . . . . . 4.—
707. LITVÁN 5 LIT-ES. Ezüst . . . . . 3.—
708. FERDINÁND KÁROLY OSZTRÁK FŐHG., tiroli veretű ezüst tallérja 1654-ből . . . . 6.—
709. KÜLÖNFÉLE BRONZÉREM ÉS PLAKETT. 5 darab . . . . . 4.—
710. BRONZPLAKETTEK ÉS ÉRMEK. 10 különböző darab . . . . . 6.—
711. KÜLÖNFÉLE PÉNZ ÉS ÉREM. 33 darab . . 4.—
712. KÁROLY SICILIAI KIRÁLY ÉS FELESÉGE EMLÉKÉRME 1747-ből. Ezüst . . . . . 3.—
712/a. LOTHARINGIAI FERENC, MÁRIA TERÉZIA FÉRJE nagybányai veretű aranya 1755-ből 45.—
713. SZENT GYÖRGY-ÉREM. XVIII. század. Ezüst. (Fül nyomaival.) . . . . . 4.—
714. IV. KÁROLY KIRÁLY emailozott emlékérme. Tokban . . . . . 3.—

		Kikiáltási ár pengőben
715.	I. FERENC JÓZSEF magyar király emailozott emlékérme. Tokban	3.—
716.	GÖRÖG DRACHMONOK ÉS TETRADRACHMONOK. Kr. e. II. század. Ezüst. 5 darab . .	24.—
717.	MÉD PÉNZEK. Kr. e. IV. század. 5 darab. Ezüst	18.—
718.	MAGYAR KORONÁZÁSI JETONOK. Ezüst. 8 darab	10.—
718/a.	V. FERDINAND MAGYAR KIRÁLY magyar feliratú Szűz Máriás aranya 1848-ból . . .	35.—
719.	RÓMAI PÉNZEK A KR. U. III. SZÁZADBÓL. (Gallienus, Philippus, Valerianus, Salonina, stb.) Billonok. Ezüst. 89 darab	40.—
720.	VEGYES EZÜST PÉNZEK. 14 darab . . .	6.—
721.	VEGYES 20 KRAJCÁROSOK, 1 KORONÁSOK. 1787—1915. Ezüst. 19 darab	10.—
722.	BRONZDOMBORMŰ. Krisztus a keresztfán. 1749. évszámmal	20.—
723.	Ó-GÖRÖG BRONZPÉNZEK. Kr. e. IV—I. század. 12 darab	6.—
724.	RÓMAI KÖZTÁRSASÁGI DÉNÁROK. Ezüst. 4 darab. (Kr. e. III—I. század. Uncia. Bronz. (5 darab)	3.—
725.	RÓMAI KÖZTÁRSASÁGI DÉNÁR. Ezüst. Kr. e. II—I. század. 3 darab	4.—
726.	RÓMAI CSÁSZÁRSÁGI DÉNÁR. Ezüst. Kr. u. II. századig. 5 darab	3.—
727.	RÓMAI CSÁSZÁRKORI DÉNÁR. Ezüst. Kr. u. II—III. század. 15 darab	8.—
728.	RÓMAI CSÁSZÁRNŐI DÉNÁROK. Kr. u. I—III. század. 6 darab	4.—
729.	RÓMAI CSÁSZÁRSÁGI NAGYBRONZPÉNZEK. Kr. u. II—III. század. 7 darab	4.—
730.	RÓMAI CSÁSZÁRNŐI NAGYBRONZ. Kr. u. I—III. század. 4 darab	2.—
731.	RÓMAI BRONZ DÉNÁROK. Kr. u. II—III. század. 9 darab	1.50
732.	RÓMAI ALEXANDRIAI POTEIN. Bronz. 5 drb	2.—
733.	FRIGYES VILMOS és JÁNOS FERENC szász választófejedelmek ezüsttalérja 1593-ból . . .	5.—
734.	KERESZTELŐÉREM. NÉMET. 1616-ból. Ezüst	12.—
735.	JÁNOS GYÖRGY szász választófejedelem ezüst tallérja 1640-ből	6.—
736.	MOCENIGO ALAJOS velencei doge ezüst osella-ja. XVIII. század eleje	2.50
737.	MANSFELDI ½ tallér 1671-ből. Ezüst. (Lyukas.) Szent György lovag képével	2.50

		Kikiáltási ár pengőben
738.	ISKOLAI JUTALOMÉREM. Aranyozott ezüst. XVIII. század	5.—
739.	IV. FÜLÖP SPANYOL KIRÁLY ezüst tallérja 1651-ből. BRAUNSCHWEIG-LÜNEBURG HG-SÉG $^2/_3$ tallérja 1764-ből. (2 darab.)	7.—
740.	I. LIPÓT császár birodalmi tallérja 1701-ből. Ezüst	5.—
741.	BARÁTSÁG-ÉREM. Ezüst. XVIII. század . .	3.—
742.	WÜRZBURGI PÜSPÖKI HALÁLOZÁSI EMLÉKJETON. Ezüst. 1639, 1754, 1779-ből. 3 darab	2.—
743.	KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst. XVIII. század vége	7.—
744.	JEROMOS SALZBURGI HERCEGÉRSEK 1782. ezüst 20-asa és emlékjetonja. 2. darab . . .	1.50
745.	KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst. XVIII. század .	6.—
746.	FRIGYES ÁGOST SZÁSZ HG. $^2/_3$ tallérja 1769-ből és FRIGYES ÁGOST szász király tallérja 1821-ből. Ezüst. 2 darab	5.—
747.	III. FRIGYES VILMOS porosz király hódolati ezüst emlékérme. 1798-ból	2.50
748.	ELJEGYZÉSI EMLÉKÉREM. Ezüst. 1805. . .	5.—
749.	III. NAPOLEON CSÁSZÁR 1869-ből való 5 frankosa és III. FRIGYES VILMOS porosz király 1818. tallérja. Ezüst. 2 darab	6.—
750.	ANTAL SZÁSZ KIRÁLY ezüst tallérja 1829-ből	3.—
751.	BERLIN hódolati emlékérme IV. Frigyes Vilmos porosz királynak 1840-ből. Ezüst	3.—
752.	ERNŐ ÁGOST HANNOVERI KIRÁLY EZÜST TALLÉRJA 1846-ból	5.—
753.	VEGYES EZÜST PÉNZEK. XIII—XIX. század. 5 darab	3.—
754.	VICTORIA CSÁSZÁRNŐ és V. GYÖRGY császár indiai ezüst rupiája. 2 darab	5.—
755.	VEGYES EZÜST PÉNZEK. XVI—XIX. század. 48 darab	9.—
756.	TÖRÖK TALLÉR. Ezüst. 2 darab és 12 keleti bronzpénz	7.—
757.	LÖVÉSZVERSENYCSEGÉLY. XIX. század vége. 3 darab	12.—
758.	III. FERDINAND király ezüst tallérja 1656-ból	5.—
759.	BUDA VISSZAFOGLALÁSÁRA VERT NAGY EZÜST EMLÉKÉREM. 1686. (Füllel.) . . .	20.—
760.	BUDA VISSZAFOGLALÁSÁNAK KIS EZÜST EMLÉKÉRME. 1686. (Füllel.)	8.—
761.	I. LIPÓT MAGYAR KIRÁLY KÖRMÖCBÁNYAI VERETŰ TALLÉRJA. 1692. Ezüst . .	5.—

		Kikiáltási ár pengoben
762.	II. RÁKÓCZI FERENC PÉNZEI. Ezüst forint (K. B. 1705), 20 polturás (C. M. 1705— Castrum Munkacsiensis), 3 darab 10 polturás, 2 darab polturás. Összesen 7 darab	10.—
763.	WESSELENYI ISTVÁN BR. és FELESÉGE BÁNFFY KATALIN GRÓFNŐ EMLÉKÉRME 1734-ből. Ezüst	20.—
764.	I. FERENCZ JÓZSEF EZÜST KÉTFORINTOSA. „B" verdejeggyel	3.50
765.	ARADI VÉRTANUK EMLÉKÉRME 1874-ből. Ezüst	2.—
766.	SZT. LÁSZLÓ EZÜST EMLÉKÉRME 1892-ből. Ezüst	2.50
767.	EZÜST SPORTÉREM BUDAPEST LÁTKÉPÉVEL 1911-ből	2.—
768.	MAGYAR—OSZTRÁK BRONZ-PÉNZ. XVIII—XIX. század. 20 darab	1.50
769.	NAPOLEON 2 ÓNÉRME 1802-ből	3.—
770.	BRONZ- és FÉMEMLÉKÉREM ÉS PLAKETT. 6 darab	4.—
771.	AUSZTRIAI MÁRIA MAGDOLNA ETRURIAI HERCEGNŐ NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	5.—
772.	GALILEO GALILEI ÓN EMLÉKÉRME. (Utánveret.)	3.—
773.	MEDICI PÉTER FERENC ÉS MEDICI KATALIN kettős nagy bronz emlékérme. (Utánöntés.)	5.—
774.	LAELIUS BONSIUS bronz emlékérme. (Utánöntés.)	3.—
775.	DOMINIGO DE DAVALOS NAGY BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	5.—
776.	ARIOSTO LUDOVICO EGYOLDALAS BRONZ EMLÉKÉRME. (Utánöntés.)	3.—
777.	DORIAS ANDREAS bronz emlékérme. (Utánöntés.)	3.—
778.	SFORZA FRANCESCO ÉS FELESÉGE ón-emlékérme. (1459.) (Utánöntés?)	5.—
779.	MEDICI LUCRETIA ESTE ÉS FERRARA HGNŐJE ÉS FÉRJE BRONZEMLÉKÉRME. (Utánöntés!)	3.—
780.	II. HENRIK francia király emlékérme. (Lyukas.)	5.—
781.	SCHMITH, Lipót bajor hg. emlékérme. Fehérfém	3.—

		Kikiáltási ár pengőben
782.	AZ ESZTERGOMI BAZILIKA ALAPKŐLETÉTELÉRE VERT ARANYÉREM 1822-BŐL RUDNAY HERCEGPRIMAS ARCKÉPÉVEL. 17 és ½ gramm	190.—
783.	II. JÓZSEF MAGYAR KIRÁLYNAK SZŰZ MÁRIÁS KETTŐS ARANYA 1784-BŐL. (Ritka!)	60.—
784.	MÁRIA TERÉZIA MAGYAR KIRÁLYNŐ KÖRMÖCBÁNYAI VERETŰ KETTŐS ARANYA 1765-BŐL	66.—
785.	BÁTHORY ISTVÁN LENGYEL KIRÁLY NAGYBÁNYAI VERETŰ ARANYA 1586-BÓL	55.—

EGYSZERŰ
világos módszerek

Szókincs, nyelvtani olvasmányok. Levelezési és gyorsírási függelék

Dezséri Bacho László:

Gyakorlati Olasz nyelvtan és olvasókönyv

Egy vagy két kötetben kapható

Ára: P **11.60**

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT
könyvkiadó osztálya,
Budapest, VI., Rózsa-u. 111.

AZ 1937. ÉVI

TÉLI KIÁLLÍTÁS

KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

HERCEG ESTERHÁZY PÁL
JUBILEUMI EMLÉKDÍJÁNAK PÁLYÁZATÁVAL

JANUÁR 23—MÁRCIUS 7

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, MŰCSARNOK, HŐSÖK-TERE.

A TÉLI KIÁLLÍTÁS

FESTÉSZETI RÉSZÉT:

KOMÁROMI-KACZ ENDRE

ÉS

MIHALOVITS MIKLÓS,

SZOBRÁSZATI RÉSZÉT:

VASTAGH GYÖRGY

ÉS

VITÉZ SZÉKELY KÁROLY,

A MAGYAR AKVARELL- ÉS PASZTELLFESTŐK EGYESÜLETE KIÁLLÍTÁSÁT:

BARANSKI E. LÁSZLÓ

RENDEZTE.

A TÁRGYMUTATÓ KÉPEIT
PETRÁS ISTVÁN (MFI) KÉSZÍTETTE.

ELŐSZÓ.

Egy nagy multu történelmi név jegyében, egy ősi cimer égisze alatt jött létre a Képzőművészeti Társulat 1937. évi téli kiállitása. Tiszteleti és pártfogó tagunknak, Esterházy Pál hercegnek Társulatunk hetvenötéves fennállása alkalmából alapitott jubileumi emlékdija ezen a téli kiállitáson szólitotta elsőizben versenyre a magyar képzőművészeket. A művészetbarát Esterházyak neve nem idegen számunkra: háromnegyed századdal ezelőtt Esterházy Pál Antal herceg, első védnökünk volt az, aki nehéz időkben erkölcsi és anyagi áldozatkészségével segitette s a későbbi páratlan ütemü fejlődés utjára inditotta a Képzőművészeti Társulatot s általa a magyar művészi életet. S most, hetvenöt év multán, hasonló sulyos időkben, ismét egy Esterházy, a nagy védnök dédunokája ad példát arra, hogy nemzeti művészetünk felvirágzását a magyar fajnak művésztehetségekben való minden gazdagsága mellett is csak lelkes és áldozatkész mecénásoktól várhatja.

Amikor Esterházy Pál herceg Ur Őfőméltóságának nemes alapitványáért ezen a helyen is hálás köszönetet mondunk, szivből kivánjuk, hogy példaadó áldozatkészségének a magyar művészeti kultura javára minél több követője legyen.

Budapest, 1937 január hó.

A Képzőművészeti Társulat
igazgatósága.

ELADÁSI FELTÉTELEK.

Az *eladó művek* árai a kiállítási termek ajtói mellett, vagy a termek sarkában vannak kifüggesztve. A *vásárlások közvetítését kizárólag a főtitkár végzi.* Azok a művek, melyeknek eladási árai nincsenek kiírva, *nem eladók.* Úgy az ajánlatoknál, mint a vétel megkötésekor a vevő egy vásárlási nyilatkozatot köteles aláírni, amely föltétlen fizetésre kötelezi az aláírót a kitüntetett összegig, megállapított határidőn belül. A vételár egynegyedrésze a nyilatkozat aláírásakor azonnal lefizetendő, a maradvány legkésőbb *tizennégy nap alatt* a Társulat pénztárába készpénzben szolgáltatandó be, a törvényes forgalmi adóval együtt. Ha a felajánlott összeget a művész elfogadta, a mű az ajánlat tevő, illetve a vásárló tulajdonát képezi és másoknak el nem adható. Az eladó művek nagy része havi részletfizetésre is megszerezhető, külön egyezség alapján, melyre nézve felvilágosítással a titkári hivatal szolgál.

A kiállított és megvásárolt művek biztosításáról azok tulajdonosai tartoznak gondoskodni.

A megvásárolt műveket a Társulat a Műcsarnok helyiségeiben köteles átadni a kiállítás bezárása után, a befizetést igazoló nyugta és aláírott átvételi elismervény ellenében. Elszállításukról a tulajdonosok tartoznak gondoskodni, saját terhükre.

Az 1937 március 31-én túl visszahagyott művekért a Társulat semminemű felelősséget nem vállal.

Az igazgatóság.

I. TEREM.

1. KOMÁROMI-KACZ ENDRE: Dilemma.
2. DOMIÁN ÁRPÁD: Bársonyruhás leányka.
3. SÁRKÁNY GYULA: Concerto.
4. SZABÓ DEZSŐ: Arcképtanulmány.
5. GYÖRFFY ISTVÁN: Az uj kaláris.
6. MIHALOVITS MIKLÓS: Thais.
7. BURGHARDT REZSŐ: Páholy.
8. † KUKÁN GÉZA: Wolff Károly. Az Országos Birói és Ügyészi Egyesület tulajdona.
9. KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND: Györgyi Dénes. Magántulajdon. Bronz.
10. MIHALOVITS MIKLÓS: Krisztus levétele a keresztről.
11. KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND: Dr. Ádám Lajos. Bronz. Magántulajdon.
12. DOMIÁN ÁRPÁD: Mult és jövő.
13. CZENCZ JÁNOS: Fekvő akt.
14. CZENCZ JÁNOS: Fürdés után.
15. KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND: Dr. Hegedűs Lóránd. Bronz. Magántulajdon.
16. SZABÓ DEZSŐ: Mezei virágok.
17. MERÉSZ GYULA: p. Inkey László. Magántulajdon.
18. MERÉSZ GYULA: gróf Somssich László. Magánt.
19. MERÉSZ GYULA: T. Eichhoff bárónő. Magántul.

20. ARADI EDVI ILLÉS: Virág és gyümölcs.
21. BURGHARDT REZSŐ: Santa Maria della Salute Velencében. Magántulajdon.
22. KOMÁROMI-KACZ ENDRE: Látogatás.
23. KOMÁROMI-KACZ ENDRE: „Szerelmi álom" (Liszt).
24. KOMÁROMI-KACZ ENDRE: Faragó György zongoraművész. Magántulajdon.
25. CZENCZ JÁNOS: Csendélet.
26. KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND: almási Balogh Elemér. Magántulajdon. Bronz.
27. SZABÓ BÉLA LEÓ: Feleségem. Magántulajdon.
28. BOSZNAY ISTVÁN: Erdő késő ősszel.
29. ZOMBORY-MOLDOVÁN BÉLA: Dr. Óvári Ferenc. Magántulajdon.
30. ERDEY DEZSŐ: Iván. Patinázott gipsz.
31. KÖVESDY GÉZA: Áldott magyar föld.
32. ERDEY DEZSŐ: Miska. Patinázott gipsz.
33. ZOMBORY-MOLDOVÁN BÉLA: Dr. Glattfelder Gyula. Magántulajdon.
34. BOSZNAY ISTVÁN: November végén.
35. KÖVESDY GÉZA: Folkusházy Lajos. A Beszkárt tulajdona.
36. ROMEK ÁRPÁD: Csendélet.
37. MIHALOVITS MIKLÓS: Kuruzsló.
38. GÁL JÁNOS: Tünődés.
39. MIHALOVITS MIKLÓS: Arcképtanulmány.
40. DOLÁNYI BENCZUR IDA: Mulandóság.
41. ERDEY DEZSŐ: nagybányai vitéz Horthy Miklós. Gipsz. Magántulajdon.

II/A. TEREM.

42. † CSIZIK GYULA: Erdő széle.
43. PÁLLYA CELESZTIN: Hetivásár.
44. JUSZKÓ PIROSKA: Porcellánok.
45. PÁLLYA CELESZTIN: Őszi boronálás.
46. CZENCZ JÁNOS: Babaruha.
47. RAKSSÁNYI DEZSŐ: Himfy dalai.
48. GÁBOR MÓRIC: Márkus Miksa. Magántulajdon.
49. GAÁL FERENC: Cigányok a putri előtt.
50. GIMES LAJOS: Őszi lombok.
51. BOSZNAY ISTVÁN: Kertben.
52. NAGY VILMOS: Önarckép.
53. BURGHARDT REZSŐ: Őszi táj.
54. NAGY VILMOS: F. I. arcképe. Magántulajdon
55. GAÁDY KAISER LAJOS: Tonja. Gipsz.
56. HÉYA ZOLTÁN: Dr. Homonnay Tivadarné. Mgt.
57. CSERHALMI JENŐ: Ünneplőben. Bronz.
58. GAÁL FERENC: Vén cigány.
59. BURGHARDT REZSŐ: Tavaszi táj.
60. GAÁL FERENC: Virágcsendélet.
61. BOSZNAY ISTVÁN: Öreg pásztor.
62. MÉRŐ ISTVÁN: Sziklák az óceán partján.
63. SZÁNTHÓ MÁRIA: Arckép. Magántulajdon.
64. MÉRŐ ISTVÁN: Régi erőd az óceán partján.
65. MÉRŐ ISTVÁN: Tenerifei lávapart.
66. SZÁNTHÓ MÁRIA: Arckép. Magántulajdon.
67. MÉRŐ ISTVÁN: Puerto-Cruz Tenerife szigetén
68. JUSZKÓ PIROSKA: Régi szoba.
69. MÉRŐ ISTVÁN: Város Tenerife partján.
70. JUSZKÓ PIROSKA: Holdtölte.
71. TIHANYI JÁNOS LAJOS: Hegyoldal nyáron
72. TIHANYI JÁNOS LAJOS: „Bánya".

II/B. TEREM.

73. † CSIZIK GYULA: Tenger.
74. FÖRSTNER DÉNES: Halászok.
75. NAGY VILMOS: Fürdés után.
76. FÖRSTNER DÉNES: Csendes víz.
77. IFJ. CZENE BÉLA: Önarckép.
78. CSALLÓKÖZI FARKAS LŐRINC: Napsütés.
79. ISTOKOVITS KÁLMÁN: Kárászi leány. Magánt.
80. CSALLÓKÖZI FARKAS LŐRINC: Reggel.
81. IFJ. CZENE BÉLA: B. E. arcképe. Magántulajdon.
82. BOLDIZSÁR ISTVÁN: Falusi udvar.
83. UDVARY PÁL: Kapuvári bucsusok.
84. VIDOVSZKY BÉLA: Kastély belseje.
85. CSERHALMI JENŐ: Kisbíró.
86. PÉCSI PILCH DEZSŐ: Bozsó. Magántulajdon.
87. VASTAGH LÁSZLÓ: Szent László. Bronz.
88. BOLDIZSÁR ISTVÁN: Kilátás a műtermemből.
89. UDVARY PÁL: Krisztus megkeresztelése.
90. BOLDIZSÁR ISTVÁN: Reggeli tenniszparti.
91. BOLDIZSÁR ISTVÁN: Kora reggel a hegyekben
92. KÖVÉR GYULA: Álmodozás.
93. BOLDIZSÁR ISTVÁN: Falu a Gutin alatt.
94. CZENCZ JÁNOS: Kertben.
95. UDVARY PÁL: Csodálatos halászat.
96. DOLÁNYI BENCZUR IDA: Kegytárgyak.
97. KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ: Hajnal.
98. KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ: Csendes erdőben
99. KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ: Kora tavasz.

III. TEREM.

100. KÁSSA GÁBOR: Májusfa. Vízfestmény.
101. BARKÁSZ LAJOS: Udvarol a huszár.
102. BARKÁSZ LAJOS: Magyar tél.
103. BARKÁSZ LAJOS: Mézeskalács.

104. MÉSZÁROSNÉ KISFALUDY MÁRIA: Zelli tópart.
105. PALOTAI GYULA: Szablya Frischauf János arcmása. Bronz. Magántulajdon.
106. PROHÁSZKA JÓZSEF: lidértejedi Dr. Kiss István. Magántulajdon.
107. GIMES LAJOS: Nagymarosi utca.
108. PROHÁSZKA JÓZSEF: lidértejedi Dr. Kiss Istvánné. Magántulajdon.
109. HARANGHY JENŐ: Búcsúban.
110. PROHÁSZKA JÓZSEF: Könye Imréné. Magánt.
111. MÉSZÁROSNÉ KISFALUDY MÁRIA: Pinzgaui ház.
112. PROHÁSZKA JÓZSEF: Ifjúság.
113. HEINTZ HENRIK: Vázlat egy freskóhoz.
114. GARAY ÁKOS: Agarászat száz év előtt. sédeni Ambrózy György tulajdona.
115. GARAY ÁKOS: Egy magyar nábob utazása. sédeni Ambrózy György tulajdona.
116. KAMPIS JÁNOS: Preludium. Tempera. Magánt.
117. GIMES LAJOS: Cigányfalu.
118. VISKI JÁNOS: Gulyás.
119. MERÉSZ GYULA: Vasárnapi mise Babócsán.
120. MERÉSZ GYULA: Somogyi vásár.
121. M. CORETH ERZSÉBET: Az öreg gesztenyefa.
122. PAP EMIL: Munkában.
123. MÉSZÁROSNÉ KISFALUDY MÁRIA: Alpesi napsugár.
124. FARKAS BÉLA: Dr. Benda Jenő. Bronz. Magánt.
125. † CSIZIK GYULA: Gleccser.
126. ARADI EDVI ILLÉS: Virágszimfónia.
127. VISKI JÁNOS: Tél.
128. ARADI EDVI ILLÉS: Az ősz virágai.
129. maróthi MAJOR JENŐ: Olvadás. Pasztell.
130. VASTAGH LÁSZLÓ: Gömbös Gyula. Bronz. Mgt.

IV. TEREM.

131. vitéz SZÉKELY KÁROLY: vitéz Oszlányi Kornél. Gipsz. Magántulajdon.
132. MARTINELLI JENŐ: Haláltánc. Gipsz.
133. ANTAL KÁROLY: Assziszi Szent Ferenc. Patinázott gipsz.
134. LUX ELEK: Kuthy Dezső. Bronz. Magántulajdon.
135. METKY ÖDÖN: Hüttl Marianne. Gipsz. Magánt.
136. ditrói SIKLÓDY LŐRINC: Édes anyám. Bronz. Magántulajdon.
137. SZAMOSI-SOÓS VILMOS: Csiky Sárika. Gipsz. Magántulajdon.
138. HIESZ GÉZA: szentkereszthegyi Kratochvil Károly. Gipsz.
139. PALOTAI GYULA: Fiúfej. Patinázott gipsz
140. HIESZ GÉZA: Ébredés. Gipsz.
141. SASHEGYI GYULA és MARJÁNOVICS GYÖRGY: „Mindenek felett" Gipsz.
142. FÜREDI RICHÁRD: Emberi fenség. Gipsz.
143. MATÉKA SÁNDOR: Léda. Patinázott gipsz.
144. MATÉKA SÁNDOR: Faun és nympha. Patinázott gipsz.
145. MATÉKA SÁNDOR: A szabin nők elrablása. Patinázott gipsz.
146. MARKUP BÉLA: Csikós. Bronz.
147. HAMPEL KÁROLY: Önarcmás. Gipsz.
148. CSILLAG ISTVÁN: K. K. arcmása. Bronz. Magántulajdon.
149. GONDOS JÓZSEF: Érmek. Gipsz.
150. SZÉKELY MÓRIC: Arcmások. Bronz.
151. VARGA FERENC: Tanulmányfej. Patinázott gipsz.
152. BORY JENŐ: Szent Vince. Pirobazalt.
153. ISTÓK JÁNOS: Tavasz. Patinázott gipsz. Magánt.

154. VASTAGH GYÖRGY: Futaki Hadik András gróf. Gipsz. Magántulajdon.
155. ERDEY DEZSŐ: Női fej. Patinázott gipsz.
156. BORY JENŐ: Versenydij. Patinázott gipsz.
157. LUX ELEK: Dr. Czakó Elemér. Patinázott gipsz. Magántulajdon.
158. HOMOKAI JÓZSEF: Judith. Patinázott gipsz.
159. PINCZÉS IMRE: Érmek. Bronz. Magántulajdon.
160. LŐRINCZ ISTVÁN: Plakettek. Bronz.
161. VASTAGH ÉVA: Déli pihenő. Patinázott gipsz.
162. VARGA FERENC: Zsákhordó. Patinázott gipsz.
163. SZŐDY SZILÁRD: Pilsudski. Patinázott gipsz.
164. HOFMEISTER JÁNOS: Viaskodó sas. Gipsz.
165. VARGA FERENC: Emaus felé. Patinázott gipsz.
166. SÓVÁRY JÁNOS: Tavasz. Gipsz.
167. MARKUP BÉLA: Síremlék. Márvány. Magántul.
168. ANDRÉJKA JÓZSEF: Honfoglaló lándzsás. Bronz.
169. SZÁNTÓ GERGELY: Plakettek. Magántulajdon.
170. MARKUP BÉLA: „Fruska." Terracotta.
171. ifj. RADVÁNYI BÉLA: Dr. Lázár Andor. Terrakotta. Magántulajdon.
172. ifj. ZÖLLEY GYULA: Közös kenyérért. Patinázott gipsz.
173. KISSOLYMOSI S. ZOLTÁN: gróf Takách-Tolvay József. Patinázott gipsz. Magántulajdon.
174. BORY JENŐ: Viski János. Pirobazalt. Magántul.
175. ANDRÁSSY KURTA JÁNOS: Kún paraszt. Patinázott gipsz.
176. LUX ELEK: Toperczer Ákos. Bronz. Magántulajd.
177. SZAMOSI-SOÓS VILMOS: Antal Ágnes. Bronz. Magántulajdon.
178. MARTINELLI JENŐ: Elégia. Gipsz.
179. VIGH FERENC: Tanulmányfej. Márvány. Magántulajdon.
180. BERÁN LAJOS: „Luther bibliája 400 éves". Bronzérem. Magántulajdon.

181. BERÁN LAJOS: Érmek. Bronz.
182. BERÁN LAJOS: Érmek. Bronz. Magántulajdon.
183. BERÁN LAJOS: Kalvin institúciója 400 éves. Bronz. Magántulajdon.
184. BERÁN LAJOS: Pénzérmék és emlékérmék. Bronz. Magántulajdon.

Üvegszekrényben:

185. vitéz PÉRY VILMOSNÉ: Nyuszi. Bronz.
186. vitéz PÉRY VILMOSNÉ: Kacsa. Bronz.
187. KEREKES ISTVÁN: Kutya. Patinázott gipsz.
188. KÓBOR G. ELEK: Viktória. Bronz.
189. MARKUP BÉLA: A vezekényi Esterházy csata emléke. Bronz.

KARTONOK:

HARANGHY JENŐ:

190. Nepomuki Szent János. Üvegablak karton. Magántulajdon.
191. Szent József. Üvegablak karton. Magántulajdon.
192—197. A debreceni református templom falfestménykartonjai. Magántulajdon.

UNGHVÁRY SÁNDOR:

198. Szent István előtt meghódolnak a pogányok. A debreceni róm. kat. templom freskó-kartonja. Magánt.
199. Szent Margit a kóruson. A debreceni róm. kat. templom freskó-kartonja. Magántulajdon.

Grafikai művek:

200. PFANNL EGON: Dürnsteini részlet.
201. PFANNL EGON: A zsámbéki róm. kat. templom.
202. GREGERSEN HUGÓ: A milanói dóm belseje.
203. KOMJÁTI GYULA: *a)* Anyaság; *b)* Spanyol karácsony; *c)* Spanyol Madonna. Rézkarcok.
204. GULYÁS FERENC: Mótorcsere. Rézkarc.
205. HARANGHY JENŐ: Üvegablakok szinvázlatai.
206. HARANGHY JENŐ: A debreceni református templom freskóinak szines vázlata.
207. SZÖRÉNYI REISCHL KÁROLY: Szentháromságszobor.
208. SZÖRÉNYI REISCHL KÁROLY: Mátyás-templom. Tollrajz.
209. BECK SCHWARCZ ELZA: Margithid. Rajz.

V. TEREM.

MAGYAR AKVARELL- ÉS PASZTELLFESTŐK EGYESÜLETÉNEK KIÁLLITÁSA.

210. NAGY SÁNDOR: Vasalás a napsugárban.
211. GY. TAKÁCH BÉLA: Miniatűrök.
212. NAGY SÁNDOR: Kertrészlet. Magántulajdon.
213. NAGY SÁNDOR: Fürdő őszi napsugárban.
214. NAGY SÁNDOR: Őszi napsugár.
215. UNDI MÁRIA: Torockói leányka.
216. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: Vásárfia.
217. EDVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Női arckép. Magántul.
218. BOEMM RITTA: Interieur.
219. BARANSKI E. LÁSZLÓ: Pihenő.
220. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: A tavasz első virágai.

221. HALASI HORVÁTH ISTVÁN: Részlet a Sváb-hegyről.
222. BOEMM RITTA: Napsütés.
223. BOEMM RITTA: Virágok.
224. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: Esti ima.
225. EDVI ILLÉS ALADÁR: A gaetai temető.
226. maróthi MAJOR JENŐ: A Traun-folyó Salzkammergutban. Magántulajdon.
227. maróthi MAJOR JENŐ: Jégtúrás a Balatonon.
228. maróthi MAJOR JENŐ: Kápolna. Magántulajdon.
229. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: Fehér álom.
230. BOEMM RITTA: Elmúlás.
231. KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ: Elégia.
232. NÁDLER RÓBERT: Bárkák a Zatterén.
233. NÁDLER RÓBERT: Capo d'Istria.
234. NÁDLER RÓBERT: Török ház kapuja.
235. EDVI ILLÉS ALADÁR: Kalotaszegi fonó asszony.
236. EDVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Istvánka. Magántul.
237. HALASI HORVÁTH ISTVÁN: Szinva patak.
238. HALASI HORVÁTH ISTVÁN: Olvadó hó a Sváb-hegyen.
239. HORVÁTH JÓZSEF: Piros rékli.
240. HORVÁTH JÓZSEF: Patak mellett.
241. EDVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Babi. Magántulajdon
242. HALASI HORVÁTH ISTVÁN: November.
243. PÁRIS ERZSI: A Szinva patak Miskolcon.
244. HALASI HORVÁTH ISTVÁN: Kertek alja Csurgón.
245. UNDI MÁRIA: Erdélyi kis kert.
246. UNDI MÁRIA: Palóclányok a templomban.
247. UNDI MÁRIA: Napfényes szobám.
248. UNDI MÁRIA: Kalotaszegi kert.

Folytatása a szemben levő VI. teremben.

VI. TEREM.

MAGYAR AKVARELL- ÉS PASZTELLFESTŐK EGYESÜLETÉNEK KIÁLLITÁSA.

BERÓN GYULA:

249. A Kígyó-utca.
250. Belga sleppek.
251. A Pont Marie Párizsban.

HALÁPY EDE:

252. Notre Dame.
253. Műteremben.
254. Pihenő.
255. Szajnapart.
256. Lülü.

GY. TAKÁCH BÉLA:

257. Őszi erdő.
258. Kilátás a Rózsadombról.
259. Uszályhajó a Dunán.
260. Ködös reggel.

JASCHIK ÁLMOS:

261—269/c. Illusztrációk Petőfi „János vitézé"-hez.

GALLÉ TÍBOR:

270. Udvar.
271. Márta.
272. Esthajnal.

273. SZLÁNYI LAJOS: Házikók a Zagyva partján.

PÁRIS ERZSI:

274. Rákospatak.
275. Rába-részlet.
276. Tiroli hegyi malom.
277. Ház Iváncon.

BARANSKI E. LÁSZLÓ:

278. Arcképtanulmány.
279. Zöldruhás hölgy.
280. Öregur.

DIETRICH ADOLF:

281. Borús idő.
282. Zivatar után.
283. Hullámtörés.

284. BERÓN GYULA: Mussolini-tér.

HENDE VINCE:

285. Budapest.
286. Egy darab Budapest. Magántulajdon.
287. Pest nyáron.
288. Falu. Magántulajdon.
289. Városliget.

290. BARANSKI E. LÁSZLÓ: Olvasó hölgy.

DIÓSSY ANTAL:

291. Fa alatt.
292. Uj Tabán.
293. Esős utca.
294. Lecke.
295. Pihenő szekér.

296. GALLÉ TÍBOR: A festő.

HESSKY IVÁN:

297. Balatoni jelenet.
298. Alvó nő.
299. Tájkép jégvágókkal.
300. Téli táj sárga házzal.

VII. TEREM.

301. SZABÓ DEZSŐ: Falusi ház pitvara.
302. ZOMBORY-MOLDOVÁN BÉLA: Ágotai Lajos. Magántulajdon.
303. BÜKY ZOLTÁN: Őszi délután.
304. DOLÁNYI BENCZUR IDA: Kukoricatöréskor.
305. JUSZKÓ BÉLA: Csaba útja.
306. KLAMMER MARISKA: Nyári virágok.
307. SOLYMÁSSY C. VIKTOR: A zebegényi Szépvölgyi-út.
308. ZOMBORY-MOLDOVÁN BÉLA: Dr. Felkay Ferenc. Magántulajdon.
309. KLAMMER MARISKA: A régi otthon.
310. ROTTMANN MOZART: Palotás Erzsi. Magántul.
311. SZABÓ DEZSŐ: Nyári alkonyat.
312. BÁNOVSZKY MIKLÓS: Posch Zoltánné. Magántulajdon.
313. GÁL JÁNOS: Ősz.
314. ROTTMANN MOZART: Műteremben.
315. SOLYMÁSSY C. VIKTOR: Kazlak a Börzsöny aljában. Magántulajdon.
316. MIHALOVITS MIKLÓS: Herbert Viktor. Magántulajdon.
317. KISS KÁLMÁN: Bujdosó patak Kőszegen.
318. SZÁNTHÓ MÁRIA: Gáztámadás.
319. KISS KÁLMÁN: Gyöngyös patak.
320. ENGLERTH EMIL: Ottrubay Melinda. Magántul.
321. BÜKY ZOLTÁN: Alkony.
322. THOMAS ANTAL: Udvar a Várban.
323. BURGHARDT JÓZSEF: Rákosszentmihályi tanya.
324. GULYÁS JÁNOS: Cigányleány.
325. TIHANYI JÁNOS LAJOS: A Schmidt-kastély.
326. THOMAS ANTAL: Gyulai interieur.

VIII. TEREM.

327. EDVI ILLÉS ÖDÖN: Téli est Tahinál. Magántul.
328. EDVI ILLÉS ÖDÖN: Zuzmara. Magántulajdon.
329. BURGHARDT JÓZSEF: Kistarcsa völgye.
330. nadasdi SÁRKÖZY ELEMÉR: Kilátás a műteremből.
331. PÓLYA IVÁN: Alvó modell.
332. PÓLYA IVÁN: Polla néni.
333. BURGHARDT JÓZSEF: Kánikula.
334. RÁKOSI UITZ JÁNOS: Állattanulmányok.
335. vitéz KOMÁRNOKY GYULA: Hegyoldal.
336. SZÜCS PÁLMA: Magyar menyecske.
337. MOROTZ MIKLÓS: Fenyves alja télen.
338. WELLMANN RÓBERT: Dr. Nyitray Etel. Pasztell.
339. WELLMANN RÓBERT: Dr. Baranyovics Ferenc. Magántulajdon.
340. WELLMANN RÓBERT: Gündisch Jürgen. Pasztell. Magántulajdon.
341. WELLMANN RÓBERT: Kisfiu arcképe. Pasztell.
342. SÁRDY BRUTUS: Havas táj.
343. SZ. LÁM ILONA: Klári.
344. SÁRDY BRUTUS: A Római fürdő télen.
345. ANDRIK VALÉRIA: Anya.
346. SÁRDY BRUTUS: Felhős nap.
347. HUBER ISTVÁN: Gyertyánffy Piri. Magántulajd.
348. SÁRDY BRUTUS: Késő ősz.
349. KÁSSA GÁBOR: Merengés. Vízfestmény.
350. FENYVES EDITH: Öreg paraszt.
351. ANDRIK VALÉRIA: Feldkirchi házak.
352. FENYVES EDITH: Vásárfia.
353. FÜSTÖS ZOLTÁN: Feleségem.

IX. TEREM.

354. KÖVESDY GÉZA: Ranalt (Tirol).
355. KÖVESDY GÉZA: Hoffmann Évi. Magántulajdon.
356. KÖVESDY GÉZA: A Stubai völgyben.
357. SZABÓ BÉLA LEÓ: Virágok.

HÁRY GYULA:

358. Rio S. Agostino. Velence.
359. Zenepavillon a Margitszigeten.
360. Traghetto Velencében.
361. Margareta Hotel a Margitszigeten.
362. Margitszigeti fürdő.

363. BOSZNAY ISTVÁN: Nyári est.
364. NÁDLER RÓBERT: Magyar ciprusok.
365. HENTZNÉ DEÁK ADRIENNE: Ünnep után. Magántulajdon.
366. SZ. LÁM ILONA: Harmónia.
367. NÁDLER RÓBERT: Éva.
368. PROHÁSZKA JÓZSEF: Leányka.
369. KACZIÁNY ALADÁR: Fiatal leány arcképe. Magántulajdon.
370. SZAPUDI LAENDLER ISTVÁN: Soproni öreg udvar.
371. SZLÁNYI LAJOS: Hómaradékok.
372. SZLÁNYI LAJOS: Rédei fasor.
373. SZLÁNYI LAJOS: Homokbánya.
374. SZLÁNYI LAJOS: Behavazott fenyves.
375. WELLMANN RÓBERT: Akttanulmány.
376. † MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Nyári felhők.
377. † MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Faluvégén.
378. † MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Budai hegyekben.

X. TEREM.

379. S. BORS KÁROLY: Az út végén.
380. PÁLLYA CELESZTIN: Beethoven. (Mondschein-szonáta.)
381. HORVÁTH BÉLA: Budapest.
382. KRUSNYÁK KÁROLY: Kompozíció.
383. HORVÁTH BÉLA: Tavaszi szürkület.
384. EDVI ILLÉS ALADÁR: Holdvilágos táj.
385. S. BORS KÁROLY: Jánossy Flórisné. Magántul.
386. BERKES ILI: Fiatal leány.
387. HORVÁTH BÉLA: Naplemente.
388. KOMÁROMI-KACZ ENDRE: Dr. Rónay Tiborné. Magántulajdon.
389. HORVÁTH BÉLA: Havas dombok.
390. MUSZÉLY ÁGOST: Férfi arckép.
391. TELKESSY VALÉRIA: Tavaszi virágok.
392. SOMOGYI ISTVÁN: Dr. Lopussny István Lívió. Magántulajdon.

BENKHARD ÁGOST:

393. Búzakeresztek.
394. Őszi fények.
395. Nyár a Hernádon.
396. Őszi reggel.
397. Csendes alkony.

398. SÁRKÁNY GYULA: Dr. Hajdu János. Magántul.
399. TELKESSY VALÉRIA: Cineráriák.
400. KÁSSA GÁBOR. Búcsúsok. Vízfestmény.
401. LASZGALLNER OSZKÁR: Pusztuló ház.
402. KÁSSA GÁBOR: Hegyi beszéd. Vízfestmény.
403. HORVÁTH BÉLA: Óbuda télen.
404. MOROTZ MIKLÓS: Tavasz a Sédparton.

XI. TEREM.

405. UDVARY DEZSŐ: Búcsú Martonyiban.
406. DÖBRENTEY GÁBOR: Kőtörők.
407. UDVARY PÁL: Ünneplőben.
408. DÖBRENTEY GÁBOR: Asszó.
409. ÁBRAHÁM KATÓ: Tanulmány.
410. RÓNAY KÁZMÉR: Az „Irottkő" tövében.
411. UDVARY DEZSŐ: Zagyvapart.
412. PÁNCZÉL BÉLA: Tavasz a Tátrában.
413. PÁNCZÉL BÉLA: Karbunkulus torony.
414. CECSE ÁRPÁD: Munka közben.
415. H. LOVASS PIROSKA: Nyári csendélet. Pasztell.
416. KÉZDI KOVÁCS ELEMÉR: Haza a vadászatról.
417. DUCSAY BÉLA: „Immaculata".
418. CZ. HIKÁDY ERZSÉBET: Lányok a vízparton.
419. DOROGI IMRE: Tiszai csónakházak.
420. APÁTFALVI CZENE JÁNOS: Nyár.
421. BASCH ANDOR: Csendélet.
422. IFJ. CZENE BÉLA: Csodálatos halászat.
423. REMSEY JENŐ: Ősz.
424. KÉZDI KOVÁCS ELEMÉR: Ősszel.
425. DÖBRENTEY GÁBOR: Szilvás.
426. SZABÓ DEZSŐ: Pünkösdi rózsák.
427. BOEMM RITTA: Missa Solemnis.
428. CSAPÓ JENŐ: Csendélet.
429. REUTER ÁGOST: Erdei napsütés.
430. VITÉZ DARVASSY ISTVÁN: Tiszapart.

XII. TEREM.

431. BUNDSCHUH OTTÓ: Dömösi részlet.
432. RÖKK KÁROLY: Ködös táj.
433. RÖKK KÁROLY: Jégvágáskor I.
434. NAGYENYEDI JENEY ZOLTÁN: Alkony az állomáson.

435. RÖKK KÁROLY: Jégvágáskor II.
436. RÖKK KÁROLY: Téli táj.
437. BUNDSCHUH OTTÓ: Elöntött Dunapart.
438. BARTA ERNŐ: Alföld. Pasztell.
439. PÉCHYNÉ RÓNAY KYNGA: Dunapart.
440. BAKOSS TÍBOR: Sümeg télen.
441. KOMÁROMI-KACZ RÓZSI: Az állomtündér.
442. BICZÓ ANDRÁS: Farsangi lakodalom.
443. BAKOSS TÍBOR: A vashegyi pincék.
444. EDVI ILLÉS ÖDÖN: Téli utcarészlet.
445. † CSIZIK GYULA: A nagymarosi Fehér hegyről.
446. BARNA ILONA: Kápolna a Mürtz völgyében.

GULYÁS SÁNDOR:

447. Őszi szántás.
448. Falkavadászat I.
449. Tehenek az erdőben.
450. Falkavadászat II.
451. Mezei munka.

452. BARNA ILONA: Régi stájer udvar.
453. FONÓ LÁSZLÓ: Unalom.
454. FONÓ LÁSZLÓ: Fogadalom.

XIII. TEREM.

455. PATAKY SÁNDOR: A kézdivásárhelyi „Kurta".
456. BENEDEK KATA: „Az utitárs." (Andersen illusztrációk.) Tempera.
457. JUHÁSZNÉ RÁTH OLGA: Virágzó gyümölcsfák.
458. SZÖRÉNYI REISCHL KÁROLY: S. Giorgio Maggiore.
459. M. NAGY ENDRE: Tanulmányok. Ceruzarajz. Magántulajdon.

460. OPPEL MAGDA: Virágok.
461. SZÖRÉNYI REISCHL KÁROLY: Canal Grande.
462. BENEDEK KATA: „Az utitárs." II. (Andersen illusztrációk.) Tempera.
463. UHER ARISZTID: Tájkép.
464. SZALONTAY JÓZSEF: Cairói sikátor. Aquatinta.
465. MOLNÁR DÁNIEL: Barátom.
466. SOLYMÁSSY C. VIKTOR: Őszi alkony Zebegényben.
467. REZES MOLNÁR LAJOS: Selyemkendős leány.
468. SOLYMÁSSY C. VIKTOR: Patak a Börzsönyben.
469. GUSSICH JENŐ: Férfiarckép. Magántulajdon.
470. BENJAMIN HERMAN: Teherhajók Koppenhágában.
471. HOROVITZ LUKÁCS STEFFY: A primőr.
472. HOLLÓS ENDRE: A keresztség. Falfestményterv.
473. LENHARDT GYÖRGY: Bronzkori edények.
474. HOLLÓS ENDRE: Az utolsó kenet. Falfestményterv.
475. BENJAMIN HERMAN: Koppenhága.
476. HOROVITZ LUKÁCS STEFFI: Tavasz ébredése.
477. VIKÁR JÁNOSNÉ: Budapest a Rózsadombról. Magántulajdon.
478. nagyenyedi JENEY ZOLTÁN: Nagy csönd.

XIV. TEREM.

479. MÁRKUS IMRE: A festő. Pasztell.
480. TÓTH B. LÁSZLÓ: Híd. Tempera.
481. EDVI ILLÉS PANNI: Jázminok.
482. MÁTRAI VILMOS: Almák. Tempera.
483. MÁTRAI VILMOS: Zöldség. Tempera.
484. MÁTRAI VILMOS: Kancsók. Tempera.

485. EDVI ILLÉS PANNI: Dunapart.
486. TÓTH B. LÁSZLÓ: Őszi színek. Tempera.
487. VASS ALBERT: Zalatnai vásár. Pasztell.
488. KOPECZKY RAUL: Orosz gyerek.
489. BRUCK HERMINA: Tél. Pasztell.
490. JUHÁSZNÉ RÁTH OLGA: Budai kapu.
491. R. FEHÉR LOLLI: Szoba belseje.
492. GLOCK KLÁRI: A rothenburgi városház kapuja.
493. BATHÓ LAJOS: Tanulmányfej.
494. GERHARDT ALAJOSNÉ: Alsó-Páhok.
495. BARTA ERNŐ: Mahunka János. Pasztell.
496. OPPEL IMRE: Hajnal.
497. PATAKY SÁNDOR: Lebegő köd.
498. KÖLBER DEZSŐ: Üvegfestmény tervek.
499. TAKÁCS ISTVÁN: Körmenet. Tempera.
500. KÖLBER DEZSŐ: Üvegfestménytervek.
501. CSIKÓS TÓTH ANDRÁS: Balatoni táj.
502. BRUCK HERMINA: Őszi virágok.

XV. TEREM.

503. BENCZUR BÉLA: Nyári eső.
504. SCHOLLER REZSŐ: Faluvége.
505. GÁL JÁNOS: Nyitott ablak.
506. ROMBAY ISTVÁN: Zalai part.
507. PAP DOMOKOS: Dr. Geőcze Bertalanné. Magántulajdon.
508. RADNAY JÓZSEF: Napos budai hegyek.
509. GUSSICH JENŐ: Kávés fiú.
510. RADNAI JÓZSEF: Egri patakrészlet.
511. AVEDIK FÉLIX: Alkony a Dunán. Magántulajd.
512. VÁGNER ANDOR: Erdei alkonyat.
513. ROMBAY ISTVÁN: Napernyős leányka.

514. PÁDUA KÁLMÁN: Orgona.
515. KUN ISTVÁN: Faluvége.
516. PÁLDY ZOLTÁN: Merengés. Pasztell.
517. VÁGNER ANDOR: Borus őszi reggel.
518. PÁLDY ZOLTÁN: Műteremsarok. Pasztell.
519. VESZPRÉMI RÓZSI: Kalmár Béla. Magántulajd.
520. MIHÁLY GYULA: Balatoni táj.
521. RÁKOSI UITZ JÁNOS: Csendélet.
522. ZÁHONYI GÉZA: Virágcsendélet.
523. SZLÁVIK DEZSŐ: Füstölt halak.
524. RAINER-ISTVÁNFFY GABRIELLA: Borjúk.
525. BENCZUR BÉLA: Kilátás a barlangból.
526. PÁLDY ZOLTÁN: Lilaruhás leány. Pasztell.
527. RÁKOSI UITZ JÁNOS: Csendélet.
528. BURGHARDT JÓZSEF: Női arckép. Magántulajd.
529. PÁL NAGY ZSIGMOND: Pásztortűz a Hortobágyon.
530. nemes TAMÁSSY MIKLÓS: „Mennyit?"
531. VÁGNER ANDOR: Esti szürkület a Holt-Siónál.
532. MOLNÁR GÉZA: Kisleány.
533. RAINER-ISTVÁNFFY GABRIELLA: Fürdő bivalyok.
534. VÁGNER ANDOR: Ereszkedő köd.
535. PILÉNYI PILLITZ OSZKÁR: Cigány.
536. MOLNÁR DÁNIEL: Önarckép.
537. BARTA ERNŐ: Pásztortűz.
538. SZAPUDI LAENDLER ISTVÁN: Strassnoff úr. Magántulajdon.

A KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK NÉVSORA.

Andrássi Kurta János sz. Fő-utca 41. (175.)
Andrejka József sz. Ujpest, Tavasz-utca 22. (168.)
Andrik Valéria f. Tétényi-út 17. (345., 351.)
Antal Károly sz. Váci-utca 45. (133.)
Aradi Edvi Illés f. Tavaszmező-utca 1. (20., 126., 128.) MKE.
Dr. Avedik Félix f. Hieronymi-út 36. (511.)
Ábrahám Kató f. Alkotmány-utca 4. (409.)
Bakoss Tibor f. Porrog. (440., 443.)
Baranski E. László f. Andrássy-út 71. (219., 278—280) E.
Barkász Lajos f. Csillaghegy (101., 102., 103.) HI., KE., KE., KE., R., TESz.
Barna Ilona f. Tarcali-utca 14. (446., 452.)
Barta Ernő f. Baross-utca 127. (438., 495., 537.) KE.
Basch Andor f. Kelenhegyi-út 12., (421.) KE.
Bathó Lajos f. Budafok, Rákóczi-út 45., (493.)
Bánovszky Miklós f. Dráva-utca 12. (312.)
Benczur Béla f. Gébics-utca 11. (503., 525.)
Benedek Kata f. Maros-utca 11. (456., 462.)
Benjamin Herman f. Ráday-utca 4. (470., 475.)
Benkhard Ágoston f. Lágymányosi-utca 17. (393—397.)
Beck Schwarcz Elza f. Ujpesti rakpart 6. (209.)
Berán Lajos sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár. (180—184.) HV., KEA., HMK., T.
Berkes Ily f. Wesselényi-utca 69. (386.) KTBK.
Beron Gyula f. Királyi Pál-utca 10. (249., 250., 251., 284.)
Biczó András f. Ráday-utca 34. (442.) BSzJJ.
Boemm Ritta f. Soroksár, Orbánhegyi-dülő. (218., 222., 223., 230., 427.) E.
Boldizsár István f. Aréna-út 84. (82., 88., 90., 91., 93.) KE.

soproni Bors Károly f. Margit-körút 64/b. (379., 385.) KEE
Bory Jenő sz. Andrássy-út 71. (152., 156., 174.) RSz., KE., HI., I.
Bosznay István f. Fő-utca 2. (28., 34., 51., 61., 363.) KA., WGy., H. N., NA.
Bruck Hermina f. Budakeszi-út 29. (489., 502.)
Bundschuh Ottó f. Kerepesi-út 38. (431., 437.)
Burghardt József f. Rákosszentmihály. (323., 329., 333., 528.)
Burghardt Rezső f. Kelenhegyi-út 12. (7., 21., 53., 59.) Rd., KA.
Büky Zoltán f. Kút-utca 5. (303., 321.)
M. Coreth Erzsébet f. Csaba-utca 7/b. (121.)
Csapó Jenő f. Hajós-utca 15. (428.)
Cserhalmi Jenő sz. Horthy Miklós-út 56. (57., 85.) HI.
Csikós Tóth András f. Kecskemét, Ref. gimnázium. (501.)
Csillag István sz. Izabella-utca 65. (148.)
† Csizik Gyula f. (42., 73., 125., 445.)
Czencz János f. Százados-út, Művésztelep (13., 14., 25., 46., 94.) HI., Rd., BK., T.
Czene Béla f. Szentes-utca 36. (77., 81., 422.)
Czene János f. Gervay-utca 109. (420.)
vitéz Darvassy István f. Népszinház-utca 8. (430.)
Dietrich Adolf f. Orlay-utca 2/b. (281—283.) KE.
Dióssy Antal f. Damjanich-utca 9. (291—295.) ÁV.
Dolányi Benczur Ida f. Horthy Miklós-út 16. (40., 96., 304.) TESz.
Domján Árpád f. Gyón. (2., 12.) HI.
Dorogi Imre f. Szeged, Vida-utca 3. (419.)
Döbrentey Gábor f. Péterffy Sándor-utca 41. (406., 408., 425.)
Ducsay Béla f. Szlávy-utca 51/b. (417.)
Edvi Illés Aladár f. Fürj-utca 32. (217., 225., 235., 384.) E., E., E., E., ÁV., T., KA., BSz., PB., WGy.
Edvi Illés Ödön f. Margit-körút 64/b. (327., 328., 444.)
Edvi Illés Panni f. Veres Pálné-utca 30. (481., 485.)
Englerth Emil f. gróf Zichy Géza-utca 10. (320.) KE.

Erdei Dezső sz. Damjanich-utca 28/a. (30., 32., 41., 155.) BK., A., RSz.
pankotai Farkas Béla sz. Stefánia-út 1/a. (124.) TT., HI.
csallóközi Farkas Lőrinc f. Délibáb-utca 25. (78., 80.)
Fehér Lolly f. Soroksár, Orbánhegyi-dülő. (491.)
Fenyves Edith f. Wesselényi-utca 60., (350., 352.)
Fonó László f. Kispest, Szigligeti-utca 17. (453., 454.)
Forstner Dénes f. Peterdy-utca 39. (74., 76.)
Füredy Richárd sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár. (142.) KE.
Füstös Zoltán f. Aréna-út 7. (353.)
Gaál Ferenc f. Andrássy-út 83. (49., 58., 60.) LK., HI.
Gaádi Kayser Lajos sz. Stefánia-út 1/a. (55.) TESz.
Garay Ákos f. Kinizsy-u. 10. (114., 115.) BK., TN., ÁG., HI.
Gábor Móric f. Százados-út, Művésztelep. (48.) EK.
Gál János f. Pestsashalom, Dietrich-utca 45. (38., 313., 505.) KE., KE., KE., KE., R., J. G.
Gallé Tibor f. Bulyovszky-utca 21. (270., 271., 272., 296.)
Gecse Árpád f. Alattyán. (414.)
Gerhardt Alajosné f. Baross-utca 124. (494.)
Gimes Lajos f. Lipót-körút 8. (50., 107., 117.) KE., LK., EME.
Glock Klári f. Damjanich-utca 28/b. (492.)
Gondos József sz. Rákosszentmihály, Csaba-utca 90. (149.)
Grogersen Hugó f. Havas-utca 2. (202.) KE., TÉ., MESz.
Gulyás Ferenc f. Törökbálint. (204.)
Gulyás János f. Bicskei-utca 6. (324.) KE.
Gulyás Sándor f. Amerikai-út 72. (447—451.) BSz., PB., KEE., KE.
Gussich Jenő f. Teréz-körút 3. (469., 509.)
Győrffy István f. Visegrádi-utca 48. (5.) KE., KEE.
Halasi Horváth István f. Hertelendy-utca 4/b. (221., 237., 238., 242., 244.) ÁP.
Halápy Ede f. Sziget-utca 26. (252—256.)
Hampel Károly sz. Százados-út 27. (147.)
Haranghy Jenő f. Kinizsy-utca 31. (109., 190—197., 205., 206.) HI., BSz. PB., SzF., KÉ., KEB.
Háry Gyula f. Vitéz-utca 2. (358—362.) E., EK., KA., A.

Heintz Henrik f. Kisrókus-utca 41. (113.) JG., SzF. KA., JG.

Hende Vince f. Izabella-utca 65. (285—289.) I., ÁV.

Henczné Deák Adrienne f. Városmajor-utca 28/a. (365.)

Hessky Iván f. Lovag-utca 8. (297—300.) KE.

Héya Zoltán f. Csörsz-utca 5. (56.)

Hiesz Géza f. Németvölgyi-út 88. (138., 140.) KEE., KEB.

Cz. Hikády Erzsébet f. Szentes-utca 36. (418.)

Hofmeister János sz. Váci-út 171. (164.)

Hollós Endre f. Kenyeres-utca 32. (472., 474.)

Homokay József sz. József-utca 61. (158.)

Horovitz Lukács Steffy f. Szombathely (471., 476.)

Horváth Béla f. Bécsi-út 92. (381., 383., 387., 389., 403.) KE., KE., KEE.

Horváth József f. Sopron (239, 240.) E., HI., ÁV., RSz.

Huber István f. Koronaőr-utca 6/b. (347.)

Istók János sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár (153.) KEE.

Istokovits Kálmán f. Szép-utca 5. (79.) KE., TE.

Jaschik Álmos f. Deák Ferenc-tér 3. (261—269/c.) KE.

nagyenyedi Jeney Zoltán f. Hatvan (434., 478.)

Juhászné Ráth Olga f. Mártonhegyi-út 52. (457., 490.)

Juszkó Béla f. Podmaniczky-utca 67. (305.) WGy., BSz. PB., KE., FV.

Juszkó Piroska f. Podmaniczky-utca 67. (44., 68., 70.)

Kacziány Aladár f. Csaba-utca 7/c. (369.) Rd., KE.

Kampis János f. Horthy Miklós-út 76. (116.) MKE.

Kássa Gábor f. Mátyásföld, Kossuth Lajos-utca 11/a. (100., 349., 400., 402.)

Kerekes István sz. Gönczi Pál-utca 2. (187.)

Kézdi Kovács Elemér f. Keve-utca 48. (416., 424.) JG.

Kézdi Kovács László f. Keve-utca 48. (97., 98., 99.) KEB.

Kisfaludy Stróbl Zsigmond sz. Százados-út, Művésztelep. (9., 11., 15., 26.) Rd., LK., EK., BKA., I., KA.

Kiss Kálmán f. Orlay-utca 2/b. (317., 319.) KE.

Kissolymosi Zoltán sz. Pestszentlőrinc, Gróf Széchenyi-utca 75. (173.)

Klammer Mariska f. Ujlaki rakpart 44. (306., 309.)

Kóbor Elek sz. Visegrádi-utca 43. (188.)

vitéz Komárnoky Gyula f. Mármaros-utca 17. (335.)

Komáromi Kacz Endre f. Kelenhegyi-út 12. (216., 220., 24., 388.) KE., HI., KE., R., T.

Komáromi Kacz Endréné f. Kelenhegyi-ut 12. (216., 220., 224., 229., 231.) E., KE., KE.

Komáromi Kacz Rózsi f. Kelenhegyi-út 12. (441.)

Komjáti Gyula f. Győri-út 24. (203.) ÁG.

Kopeczky Raul f. Thököly-ut 131. (488.)

Kölber Dezső f. Ábel Jenő-utca 29. (498., 500.)

Kövesdy Géza f. Népszínház-u. 8. (31., 35., 354—356.) KAD., BSz. PB., KE., T.

Kövér Gyula f. Visegrádi-utca 23. (92.) EK., EK., LK., KEE.

Krusnyák Károly f. Horánszky-utca 9. (382.) H., RSz., KE., F., W., FV., I., KÉ., TÉSz., TE.

† Kukán Géza f. (8.)

Kun István f. Vilmos császár-ut 55. (515.)

Laszgallner Oszkár f. Műegyetem (401.)

Sz. Lám Ilona f. Nagysáros-utca 22. (343., 366.)

Lenhardt György f. Wekerle Sándor-utca 22. (473.)

H. Lovass Piroska f. Hertelendy-utca 4/b. (415.)

Lőrincz István sz. Ferenc-utca 13. (160.)

Lux Elek sz. Görgey Arthur-utca 10. (134., 157., 176.) KE., HI., KE.

† Magyar-Mannheimer Gusztáv f. (376., 377., 378.)

maróti Major Jenő f. Görgey Arthur-utca 10. (129., 226., 227., 228.) H., KE., R., KÉ., T., TESz.

Markup Béla sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár (146., 167., 170., 189.) HI., WGy., BSz. PB., HI.

Martinelli Jenő sz. Százados-út, Művésztelep. (132., 178.) HI., HI

Matéka Sándor sz. Városmajor-utca 28. (143., 144., 145.)

Márkus Imre f. Bajnok-utca 12. (479.)
Mátrai Vilmos f. Bicskei-utca 4. (482—484.)
Merész Gyula f. Csaba-utca 7/b. (17., 18., 19., 119., 120.) EK., KAD., FV., I., SzI., KE., TE.
Metky Ödön sz. Lehel-utca 14. (135.)
Mérő István f. Kelenhegyi-ut 12. (62., 64., 65., 67., 69.) KA.
Mészárosné Kisfaludy Mária f. Ráth György-utca 18. (104., 111., 123.) TESz.
Mihalovits Miklós f. Kelenhegyi-út 12. (6., 10., 37., 39., 316.) KE., KE., KAD., SB., I., FV., KEA., TE.
Mihály Gyula f. Hungária-középkörút 110. (520.)
Molnár Dániel f. Rákosszentmihály. (465., 536.)
Molnár Géza f. Akácfa-utca 59. (532.)
Morotz Miklós f. Veszprém, Völgyi kút-utca 10. (337., 404.)
Muszély Ágost f. Pestszenterzsébet, Báthori-utca 27/a. (390.)
M. Nagy Endre f. Eötvös-utca 29. (459.)
Nagy Sándor f. Gödöllő, Erdő-utca 1. (210., 212., 213., 214.) ÁV., RSz., KA.
Nagy Vilmos f. Budafoki-út 20. (52., 54., 75.) HI., F.
Nádler Róbert f. Schwartzer Ferenc-utca 4. (232., 233., 234., 364., 367.) R., E., HI., T., KA.
Oppel Imre f. Vilma királynő-út, Evangélikus gimnázium. (496.)
Oppel Magda f. Rákóczi-út 75. (460.) H.
Palotai Gyula sz. Botond-utca 15. (105., 139.)
Pap Domokos f. Baross-utca 112. (507.)
Pap Emil f. Gyirmóth, Győr megye. (122.) HV.
Pataky Sándor f. Ugocsa-utca 11. (455., 497.)
Pádua Kálmán f. Százados-út, Művésztelep. (514.)
Pál Nagy Zsigmond f. Hajdúböszörmény. (529.)
Páldy Zoltán f. Szabóky-utca 60. (516., 518., 526.)
Pállya Celesztin f. Ujpest, Zichy Mihály-utca 2. (43., 45., 380.) WGy., BSz. PB., T.
Pánczél Béla f. Gizella-út 35. (412., 413.)
Páris Erzsi f. Kelenhegyi-út 12. (243., 274—277.)
Péchyné Rónay Kynga f. Szentendre (439.)

Pécsi Pilch Dezső f. Horthy Miklós-út 32. (86.) KE.
vitéz Péry Vilmosné sz. Vécsey-utca 4. (185., 186.)
Pfannl Egon f. Győr, Czuczor Gergely-utca 36. (200., 201.)
Pilényi Pillitz Oszkár f. Aradi-utca 59. (535.)
Pinczés Imre sz. Kendeffy-utca 1/c. (159.)
Pólya Iván f. Margit-körut 64/a. (331., 332.)
Prohászka József f. Kelenhegyi-út 12. (106., 108., 110., 112., 368.) KE.
Radnay József f. Kerepesi-út 5. (508., 510.)
Radványi Béla sz. Ráday-utca 31. (171.)
Rainer Istvánffy Gabriella f. Kút-utca 7. (524., 533.) BSz., PB.
Rakssányi Dezső f. Alsóerdősor-utca 8. (47.) KE., BK.
Remsey Jenő f. Gödöllő. (423.)
Reuter Ágost f. Kinizsy-utca 10. (429.)
Rezes Molnár Lajos f. Abonyi-utca 10. (467.)
Rombay István f. Simor-utca 43. (506., 513.)
Romek Árpád f. Szüz-utca 5—7. (36.) F., SzF., KE., JJ., KE., TE.
Rónay Kázmér f. Budafoki-út 9—11. (410.)
Rottmann Mozart f. Vilma királynő-út 29. (310., 314.)
Rökk Károly f. Kalocsa, Mayer Ottó-utca 5. (432., 433., 435., 436.) KE., TESz., KE.
Sashegyi Gyula és Marjanovics György sz. Százados-út, Művésztelep. (141.)
Sárdy Brutus f. Dózsa-utca 17. (342., 344., 346., 348.) TESz., KEE.
Sárkány Gyula f. Sziget-utca 38. (3., 398.) F., KE., EK., KE.
Sárközy Elemér f. Sip-utca 6. (330.)
ditrói Siklódy Lőrinc sz. Százados-út, Művésztelep. (136.) KE., BSzJJ., BSzJJ., BKTN., R., WGy., T.
Scholler Rezső f. Izsó-utca 8. (504.)
Solymássy C. Viktor f. Kmetty-utca 19. (307., 315., 466., 468.)
Somogyi István f. József-utca 23. (392.)
Sóváry János sz. Szobráncz-utca 18. (166.) KEE., KE.
Szabó Béla Leó f. Rottenbiller-utca 15. (27., 357.) KE., KEE.

Szabó Dezső f. Sziget-utca 24. (4., 16., 301., 311., 426.) KE., HI., KEE.

Szalontay József sz. Buzogány-utca 4. (464.)

Szamosi Soós Vilmos sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár. (137., 177.) HV., LK., BA.

Szapudi Laendler István f. Győrsövényháza. (370., 538.)

Szántó Gergely sz. Albertfalva, Mahunka Imre-utca 25. (169.)

Szánthó Mária f. Erzsébet-tér 7. (63., 66., 318.) HI.

vitéz Székely Károly sz. Ybl Miklós-tér, Várkertbazár. (131.) KE., RSz., KE.

Székely Móric sz. Erzsébet-körút 29. (150.)

Szlányi Lajos f. Muzeum-körút 18. (273., 371—374.) E., KA., T., RSz., LK.

Szlávik Dezső f. Práter-utca 55. (523.)

Sződy Szilárd sz. Kisstáció-utca 13. (163.) BA.

Szörényi Reisch Károly f. Sirály-u. 21. (207., 208., 458., 461.)

Szücs Pálma f. Vörösmarty-utca 51/a. (336.)

Gy. Takách Béla f. Margit-rakpart 42. (211., 257—260.) E.

Takács István f. Margit-körút 54. (499.)

nemes Tamássy Miklós f. Damjanich-utca 52. (530.)

Telkessy Valéria f. Hunyadi János-út 9. (391., 399.)

Thomas Antal f. Bertalan-utca 24. (322., 326.) KEE, KEB., TE.

Tihanyi János Lajos f. Soroksári-út 42. (71., 72., 325.)

Tóth B. László f. Viola-utca 5. (480., 486.)

Udvary Dezső f. Szolnok. (405., 411.)

Udvary Pál f. Kelenhegyi-út 12. (83., 89., 95., 407.) BM., KE., KTBK., KE.

Uher Arisztid f. Krisztina-körút 145. (463.) H.

Uitz János f. Rákoscsaba, Nagymező-utca 39. (334., 321., 527.)

Undi Mariska f. Horthy Miklós-út 126. (215., 245., 246., 247., 248.)

Unghváry Sándor f. Kelenhegyi-út 12. (198., 199.) HK., SÖ.

Varga Ferenc sz. Lendvay-utca 3. (151., 162., 165.)

Vass Albert f. Döbrentei-utca 6. (487.)
Vastagh Éva sz. Tigris-utca 55. (161.) HI., TE.
Vastagh György sz. Tigris-utca 55. (154.) K., I., KA., WGy., T., NA.
Vastagh László sz. Tigris-utca 55. (87., 130.) KTBK.
Vágner Andor f. Szekszárd, Munkácsy-utca 24. (512., 517., 531., 534.)
Veszprémi Rózsi f. Dohány-utca 47. (519.)
Vidovszky Béla f. Munkácsy-utca 27. (84.) W., KE., KE.
Vigh Ferenc sz. Uj-Szeged, Töltés-utca 30. (179.)
Vikár Jánosné f. Áldás-utca 6. (477.)
Viski János f. Horthy Miklós-körtér 1. (118., 127.) BSz. PB., HI., TESz., KEE., KE.
Wellmann Róbert f. Sziget-utca 9. (338—341., 375.)
Záhonyi Géza f. Szent László-út 26. (522.)
Zombory-Moldován Béla f. Bakács-tér 3. (29., 33., 302., 308.) TS., KE., KE., RSz., KE., R.
Ifj. Zölley Gyula sz. Illatos-út 23. (172.)

A MŰVÉSZEK NÉVSORÁBAN KÖZÖLT DÍJAK ÉS KITÜNTETÉSEK RÖVIDÍTÉSI JELEI:

NA. — Nagy aranyérem.
KA. — Kis aranyérem.
T. — Társulati-díj.
R. — Ráth-díj.
I. — Ipolyi-díj.
RSz. — Rökk Szilárd-díj.
E. — Eszterházy-díj.
F. V. — Forster-féle Vaszary-díj.
Rd. — Rudics-díj.
W. — Wahrmann-díj.
H. — Harkányi-díj.
LK. — Lipótvárosi Kaszinó-díj.
EK. — Erzsébetvárosi Kaszinó-díj.
HI. — Halmos Izor díja
F. — Fészek-díj.
W. Gy. — Wolfner Gyula díja.
KA. D. — Kohner Adolf díja.
TS. — Tolnai Simon díja.
BSz. JJ. — Budapest Székesfővárosi Vásárpénztár Jankó János díja.
BSz. PB. — Budapest Székesfővárosi Vásárpénztár Pállik Béla díja.
EME. — Eszterházy Miklós emlékdíja.
Á. V. — Állami vízfestmény-díj.
SzF. KA. — Székesfőváros kis aranyérme.
SzF. — Székesfőváros díja
BK. — Benkő Kálmán díja.
J. J. — Jendrassik Jenő-díj.
HK. — Horváth Károly díja.

KE. — Kitüntető elismerés.
SB. — Somssich Béla gróf díja.
KT. BK. — Képzőművészeti Társulat Barta Károly ifjúsági díja.
BKTN. — Barta Károly táj- és népéleti-díj.
BKA. — Barta Károly akt-díja.
SÖ. — Saxlehner Ödön-díj.
K. — Károlyi-díj.
H. L. — Horovitz Lipót-díj.
T. E. — Társulati építészeti-díj.
J. G. — Jellinek Gida-díj.
Á. P. — Állami pasztell-díj.
MKE. — Magyar Képzőművészek Egyesületének díja.
SzI. — Szent Imre-díj.
H. N. — Horváth Nándor balatoni-díj.
TESz. — Társadalmi Egyesületek Szövetsége díja.
MESz. — Magyar Építőművészek Szövetsége díja.
B. A. — Baruch Aladár-díj.
B. M. — Bruck Miksa-díj.
H. V. — Herbert Viktor-díj.
K. E. A. — Képzőművészek Egyesülete aranyérme.
H. M. K. — Hadtörténelmi Múzeum kegyeleti díja.
K. E. E. — Képzőművészek Egyesülete ezüstérme.
T. T. — Testnevelési Tanács díja.
Á. G. — Állami grafikai díj.
A. — Akvarell-díj.
KE. B. — Képzőművészek Egyesülete bronzérme.
TE. — Társulati emlékplakett.

Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest

Kikiáltási ár pengőben

927. RÓMAI EMLÉKÉREM, Krisztus, Mária a Szent Lépcső, valamint Péter és Pál apostolfejedelmek képével. XVIII. század. Bronz. Füllel . . . . 6.—

928. RÓMAI EZÜST DÉNÁROK. Kr. u. II. sz. 12 darab . . . . . 10.—

929. SALAMON MAGYAR KIRÁLY (1063—1074) ezüst dénárja C. N. H. I. 21. (Kopott.) . . . . 13.—

930. SANCT GALLEN VÁROS EZÜST TALLÉRJA 1624-ből. (Kopott.) . . . . . 10.—

931. SVÁJCI KÖZTÁRSASÁGI 30 SOLDI-S 1802-ből. Ezüst 1.50

932. SYLVESTER WÜRTTEMBERGI HERCEG ezüst hatgarasosa 1674-ből . . . . . 2.—

933. SZEGED ÚJJÁÉPÜLÉSÉNEK EMLÉKÉRME 1883-ból. Ezüstözött réz . . . . . 1.—

934. TETZEL GYÖRGY nagy ón emlékérme, hátlapján címerével. IGEN RITKA! . . . . . 50.—

935. TÖRÖK VISSZAFOGLALÁSI EMLÉKÉREM. 1688-ból. Ón . . . . . 8.—

936. VALIER SYLVESTRO VELENCEI DOGE (1694—1700) ezüst tallérja . . . . . 10.—

937. VEGYES KÖZÉPKORI EZÜST PÉNZEK. 6 darab . . . . . 10.—

938. VEGYES EZÜST- ÉS RÉZPÉNZEK. 25 darab . 3.—

939. VEGYES RÉZ- ÉS BRONZPÉNZEK. 62 darab. XVIII—XIX. század . . . . . 5.—

940. VEGYES EZÜST ÉRMEK ÉS PÉNZEK. 6 darab 5.—

941. VEGYES EZÜST PÉNZEK. 17 darab. XV—XIX. század . . . . . 5.—

942. VEGYES TALLÉROK és 6 krajcárosok a XVIII—XIX. századból. 11 darab. . . . . 18.—

943. VEGYESHÁZI EZÜST DÉNÁROK. (Nagy Lajos, Mátyás.) 8 darab. 1.50

944. VENCEL CSEH KIRÁLY (1300 körül) prágai „széles garasa". Ezüst. (Hibás.) . . . . 1.—

945. VYTAUTAS litván fejedelem emlékérme. Ezüst. 3.50

		Kikiáltási ár pengőben
903.	MOCENIGO, ALOISIO, (1570—76) VELENCEI DOGE ezüst osellája 1573-ból	5.50
904.	NEPTUN-ÉREM. Amsterdam város emlékérme. 1696. Aranyozott ezüst	15.—
905.	NEPTUN-ÉREM. Amsterdam város emlékérme. 1696. Ón. Kopott példány	5.—
906.	NÉMET BIRODALMI 3 márkás a lipcsei csata 100. fordulójára, 1913-ból. Ezüst	3.—
907.	OSZTRÁK KÖZTÁRSASÁGI 1 SCHILLINGES 1925-ből. Ezüst	30.—
908.	XI. PIUS PÁPA ezüst emlékérme a „Porta Sancta" szentévi (1925) megnyitása alkalmából .	12.—
909.	PISANI, LUIGI (1734—41) VELENCEI DOGE ezüst osellája 1740-ből	5.—
910.	PORCELLÁN KAMEÁK. (Köztük Hofer András képével.) 4 darab	5.—
911.	PRIULI, ANTONIO VELENCEI DOGE (1618—1623) ezüst tallérja	10.—
912.	I. RÁKÓCZI GYÖRGY erdélyi fejedelem 1648. évi nagybányai veretű aranyforintja	95.—
913.	II. RÁKÓCZI FERENC 10 darab egypolturása. Körmöcbányai verdejeggyel 1704, 1705, (3 darab), 1706, 1707 (5 darab). Réz	2.50
914.	II. RÁKÓCZI FERENC 4 darab 10 polturása verdejegy nélkül. 1704, 1705 (2 darab), 1706. Réz	1.50
915.	II. RÁKÓCZI FERENC 3 darab kontramárkás verdejegynélküli 10 polturása 1704—6-ból, és egy darab kontramárkás 10 polturása C. M. verdejeggyel 1705-ből. Réz	4.—
916.	II. RÁKÓCZI FERENC 1 darab 10 polturása. Nagybányai veret 1705. Réz	1.—
917.	II. RÁKÓCZI FERENC 2 darab 10 polturása C. M. verdejeggyel 1705 és 1706-ból. Réz . . .	1.50
918.	II. RÁKÓCZI FERENC 2 darab 10 polturása. M-M és m-m verdejegyekkel 1706-ból. Réz . .	2.—
919.	II. RÁKÓCZI FERENC 3 darab egypoturása „C. M." verdejeggyel. 1706 (2 darab), 1707. Réz .	1.—
920.	II. RÁKÓCZI FERENC RÉZPOLTURÁSAI 1706-ból és 1707-ből	1.—
921.	II. RÁKÓCZI FERENC polturása (C. M. 1705) és 10 polturása 1706-ból. Réz. 2 darab	2.—
922.	REINER, PAOLO VELENCEI DOGE (1779—88) ezüst emlékérme 1780-ból. Füllel	2.—
923.	—, ezüst osellája 1782-ből	3.—
924.	—, ezüst osellája 1783-ból Murano részére . .	4.—
925.	—, ezüst osellája 1783-ból. (Kopott.)	2.—
926.	—, ezüst osellája 1785-ből. (Fül nyomaival.) . .	2.—

		Kikiáltási ár pengőben
880.	JOACHIMSTALI „A keresztet hordó Krisztus" Öntvény. Aranyozott ezüst	8.—
881.	JOACHIMSTALI „Feltámadás"-érem. Ezüst öntvény	8.—
882.	JOACHIMSTALI Szt. Kristóf-emlékérem. XVII. század. Ezüst	25.—
883.	JULIA MAMMAEA (Alexander Severus anyja) (222—235) középbronzpénze	2.—
884.	KEGYÉREM. Lauredano Ferenc velencei doge (1752—62) által kiadva. 1759. Aranyozott ezüst. Füllel	10.—
885.	PÉTER, ERNŐ, BRUNÓ mansfeldi grófok ezüst Szent György tallérja 1595-ből	12.—
886.	V. KÁROLY császár-emlékérem. 1537. Aranyozott öntvény. Fül nyomaival	5.—
887.	KERESZTÉLY szász herceg ezüst tallérja 1586-ból	6.—
888.	XII. LEO PÁPA nagy bronz emlékérme füllel 1826-ból	1.—
889.	LIPÓT FŐHG. Tirol kormányzója ezüst tallérja 1621-ből	5.—
890.	L. AELIUS római császár emlékérme. Ezüst. XVIII. század	10.—
891.	LUTHER MÁRTON és CALVIN JÁNOS emlékérme. Ón. XVIII. század	4.—
892.	XIII. LAJOS és RICHELIEU CARDINALIS emlékérme. Év nélkül. Nagy ezüst érem. 130 gr. . .	30.—
893.	I. LIPÓT CSÁSZÁR tiroli veretű ezüst XV krajcárosa	—.80
894.	LOREDANO, FRANCESCO (1752—62) VELENCEI DOGE ezüst osellája 1755-ből	6.—
895.	XVI—XVII. SZÁZADBELI MAGYAR ÉS ERDÉLYI DÉNÁROK. 27 darab	4.—
896.	XVII—XVIII. SZÁZADBELI MAGYAR ÉS ERDÉLYI POLTURÁSOK. 10 darab	6.—
897.	MANIN, LODOVICO VELENCEI DOGE (1788—97) ezüst osellája 1796-ból	3.—
898.	MANIN, LODOVICO (1788—97) VELENCEI DOGE ezüst osellája Murano részére 1796-ból .	5.—
899.	MÁTYÁS KIRÁLY kolozsvári szobra leleplezése alkalmára kiadott emlékérme. Fehér fém. .	—.50
900.	II. MIKSA CSÁSZÁR uralkodása megkezdése alkalmából vert ezüst emlékérem 1564. Fül nyomaival	10.—
901.	MILLENIUMI EMLÉKÉREM 1896. Bronz. Füllel	1.—
902.	MOCENIGO LUIGI VELENCEI DOGE (1570—76) ezüst 40 scudoja. (Füllel.)	3.—

		Kikiáltási ár pengőben
860.	I. FERENC (1792—1835) ezüst tallérja 1824-ből. Körmöcbányai veret.	4.—
861.	I. FERENC JÓZSEF 6darab 5/10krajcárosa (B és E verdejeggyel), 11 darab 1 krajcárosa (B és E verdejeggyel). Réz	1.—
862.	I. FERENC JÓZSEF 1 darab ezüst 6 krajcárosa B verdejeggyel 1849-ből, 1 darab 3 krajcárosa bronz (N. B. 1849), 2 darab 3 krajcárosa verdejegy: G. 1851, 2 darab kétkrajcárosa „G" verdejeggyel 1851-ből, 5 darab 1 krajcárosa (G és E verdejeggyel 1851-ből), valamint 1 drb. ½ krajcárosa „G" verdejeggyel 1851-ből	1.—
863.	I. FERENC JÓZSEF 1 darab 5/10 krajcárosa K. B. verdejeggyel és 16 darab 1 krajcáros K. B. verdejeggyel. Réz	1.—
864.	FERENC JÓZSEF kisezüst katonai érdemérme. 1859. Füllel	6.—
865.	I. FERENC JÓZSEF ÉS IV. KÁROLY emlékérmei, a világháborúból. Zománcozott bronz. 3 drb.	8.—
866.	FERENC JÓZSEF Karácsonya a harctéren. 1915. Emlékérem. Bronz	—.50
867.	FERENC JÓZSEF kis emlékplakettje a hadigondozottak felsegélyezésére. Bronz	1.—
868.	FRIESACHI DÉNÁR. XII—XIII. SZÁZAD. Ezüst, 5 drb	1.50
869.	FRIESACHI DÉNÁR. XII. század. Ezüst. 8 drb	4.—
870.	FRIGYES VILMOS porosz király emlékérme az 1757. nov. 5.-i rossbachi csata alkalmából. Bronz. (Lyukas.)	3.—
871.	GRIMANI MARINO VELENCEI DOGE (1595—1601) ezüst osellája 1595-ből	6.—
872.	IZABELLA KIRÁLYNŐ ÉS JÁNOS ZSIGMOND 1558. évi kolozsvári veretű aranyforintja	100.—
873.	JÁNOS FRIGYES mecklenburgi herceg ezüst 12 garasosa 1671-ből	3.—
874.	JOACHIMSTALI Ádám és Éva érem. Hátlapján Krisztus a Keresztfán. Aranyozott ezüst öntvény	8.—
875.	JOACHIMSTALI Szt. Péter és Pál apostol emlékérem. 1535. Ezüst. Ritka!	15.—
876.	JOACHIMSTALI „Feltámadás"-érem. 1537. Ezüst. Utánöntés	15.—
877.	JOACHIMSTALI „Pásztorok imádása" emlékérem. Aranyozott ezüst utánöntés. 1549 . . .	10.—
878.	JOACHIMSTALI biblikus érem. Aranyozott ezüst. Füllel. 1550 körül	5.—
879.	JOACHIMSTALI „Ádám és Éva-emlékérem" hátlapján Marcus Aurelius alakjával. Ezüst . .	5.—

		Kikiáltási ár pengőben
837.	BASANAVICIUS JÓNÁS litván orvos emlékérme. Ezüst, 13 gr. 1936	2.—
838.	BATTHYÁNY LAJOS HG. ezüst 20 krajcárosa 1790-ből	2.—
839.	BÁTHORI ISTVÁN lengyel király danzigi garasa 1578-ból. Ezüst	2.50
840.	BÁTHORI ZSIGMOND (1586—98), erdélyi fejedelem ezüst tallérja 1595-ből	18.—
841.	BETHLEN GÁBOR (1613—29) erdélyi fejedelem besztercei verdejegyű ezüst dénárja. IGEN RITKA!	6.—
842.	BÉCS FELSZABADÍTÁSI EMLÉKÉRME A TÖRÖK MEGSZÁLLÁS ALÓL 1683-ból. Ezüst. 27 gr	30.—
843.	BRANDENBURGI ALBERT HG. porosz 3 garasosa 1535-ből. Ezüst	1.—
844.	BUDA VISSZAFOGLALÁSÁNAK EMLÉKÉRME 1686-ból. Füllel. Ezüst	15.—
845.	CICOGNA PASCALE, VELENCEI DOGE (1585—95) EZÜST TALLÉRJA SZ. JUSTINA SZŰZ KÉPÉVEL	15.—
846.	—, ezüst osellája 1590-ből. (Fül nyomaival.)	4.—
847.	CSEH KIRÁLYI EZÜST ¼ TALLÉROS 1619-ből	5.—
848.	DOMITIANUS RÓMAI CSÁSZÁR MEDAILLONJA. Galvano. Bronz	4.—
849.	EGYPTOM. PTOLEMAIOSZ BAZILEOSZ nagy bronzpénze	5.—
850.	EMLÉKÉRMEK. (Ferenc József, Radetzky, Jellachich 1848.) Ón. 4 különböző darab. Bársonykeretekben	5.—
851.	ERNŐ ÁGOST HANNOVERI VÁLASZTÓFEJEDELEM ezüst 12 garasosa 1671-ből	5.—
852.	EZÜSTPÉNZ LELET A XVI. SZÁZADBÓL. 290 gr	40.—
853.	I. FERDINÁND (1526—1564) joachimstali ezüst tallérja 1552-ből	10.—
854.	I. FERDINÁND (1526—64) joachimstali tallérja 1561-ből. Ezüst	10.—
855.	I. FERDINÁND (1526—1564) kuttenbergi tallérja 1561-ből. Ezüst	10.—
856.	FERDINÁND FHG. (1564—1595) elzászi kormányzó ezüst tallérja	5.—
857.	FERDINÁND FHG. (1564—1595) tiroli kormányzó ezüst tallérja	5.—
858.	III. FERDINÁND császár gúnyérme 1650-ből. Ezüst-csegely. (Lyukas.)	5.—
859.	II. FERENC (1792—1835) milanói veretű koronatallérja 1793-ból. Ezüst	5.—

	Kikiáltási ár pengőben
816. IV. KUN LÁSZLÓ MAGYAR KIRÁLY (1272—90) ezüst dénárja. C. N. H. I. 336	—.50
817. IV. KUN LÁSZLÓ MAGYAR KIRÁLY (1272—90) ezüst dénárja. C. N. H. I. 344	1.—
818. KÁROLY RÓBERT (1308—42) MAGYAR KIRÁLY széles garasa. RUPP II. 342	3.50
819. NAGY LAJOS MAGYAR KIRÁLY (1342—82) ezüst dénárja. (Kopott.)	—.50
820. ZSIGMOND MAGYAR KIRÁLY (1387—437) ezüst dénárja	1.—
821. ZSIGMOND MAGYAR KIRÁLY (1387—1437) ezüst obulusa. (Kopott.)	—.50
822. II. ULÁSZLÓ MAGYAR KIRÁLY (1490—1516) ezüst dénárja	1.—
823. II. LAJOS MAGYAR KIRÁLY (1516—26) ezüst obulusa. K. G. verdejeggyel	1.—
824. II. LAJOS MAGYAR KIRÁLY (1516—26) ezüst fillérje 1527-ből. (Posthumus veret.)	2.—
825. I. FERDINAND MAGYAR KIRÁLY (1526—1564) 3 drb. ezüst dénárja körmöcbányai veretek 1544, 48 és 56-ból	1.—
826. II. MÁTYÁS MAGYAR KIRÁLY (1608—19) körmöcbányai veretű ezüst dénárja 1617-ből . .	—.50
827. ALBERT FŐHG. ÉS ERZSÉBET SPANYOL INFÁNSNŐ EMLÉKÉRME. Aranyozott bronz. Utánöntés	5.—
828. A POZSONYI BÉKE ALKALMÁBÓL KIADOTT 4 KÜLÖNBÖZŐ EMLÉKÉREM 1805—09. 1 ezüst, a többi réz	20.—
829. ARZ ÉS FALKENHAYN TÁBORNOK KETTŐS HADI EMLÉKPLAKETTJE. Marosvásárhely, 1916. Vasplakett	2.50
830. AUGSBURGI VALLÁSBÉKE emlékére vert szász tallér 1630. jún. 25. Ezüst. (Fül nyomaival.)	8.—
831. AZ 1865.-i ORSZÁGGYŰLÉS MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL KIADOTT EMLÉKÉREM. Ezüst	6.—
832. AZ 1873. ÉVI BÉCSI KIÁLLÍTÁS MAGYAR EMLÉKÉRME. Bronz	2.—
833. AZ 1879-i SZÉKESFEJÉRVÁRI KIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRE. Ón	—.30
834. AZ 1885-i BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRMEI. Nagy és kis bronz. (Az előbbi ezüstözött.)	1.—
835. ÁGOST SZÁZ HERCEG EZÜST NEGYEDTALLÉROSA 1569-ből. Fül nyomaival . . .	4.—
836. BARBÁR EZÜST PÉNZ. Pannonia. Kr. e. I. század	15.—

		Kikiáltási ár pengőben
790.	—, Hauszmann Alajos a királyi vár építője emlékérme. Bronz	2.—
791.	—, Ormódy-emlékplakett. Bronz. Tokban	4.—
792.	SÓVÁRY JÁNOS, Női akt. Bronz szobor	70.—
793.	S. V. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, Lotharingiai Theodor hg. és Gertrud flandriai hercegnő emlékérme. Bronzérem	3.—
794.	SZTANKO GYULA, Suba alatt. Festett gipsz. (Hibás.)	11.—
795.	—, Suba alatt. Festett gipsz	16.—
796.	TODA, I., Batthyány Károly herceg ezüst tallérja 1768-ból	10.—
797.	VASS ÁRON, Tehénfejés. Terrakotta	20.—
798.	VASTAGH GYÖRGY IFJ., Erdélyi Múzeum Egyesület emlékplakettje 1909-ből. Bronz	3.50
799.	VEDRES MÁRK, Térdelő női akt. Terrakotta	50.—
800.	VICHI, F., Nevető kisleány. Alabástrom. (Javított.)	60.—
801.	WAECHTER, G. (1724—1790), Voltaire-emlékérem. 1770. Bronz	8.—
802.	WÜRTH, JOHANN, II. Lipót és Mária Lujza házassági érme 1765-ből. Ezüst	5.—
803.	ZUTT RICHARD (1887—1939), A hadsegélyző hivatal emlékjelvénye. 1915—1916. Bronz, fehér zománccal	2.—
804.	—, A „Kéve" emlékérme. 1914. Bronz	4.—
805.	BÁNI DÉNÁR. Ezüst	—.50
806.	JELTELEN ÁRPÁDHÁZI EZÜST OBULUS. C. N. H. I. 162. (Törött.)	—.50
807.	JELTELEN ÁRPÁDHÁZI EZÜST OBULUS. 2 darab. C. N. H. I. 167	6.—
808.	II. LÁSZLÓ MAGYAR KIRÁLY (1161—2) ezüst obulusa. C. N. H. I. 97	6.—
809.	III. BÉLA MAGYAR KIRÁLY (1172—96) ezüst bracteátja. C. N. H. I. 263. (Hibás.)	—.50
810.	III. BÉLA MAGYAR KIRÁLY (1172—96) ezüst bracteátja. C. N. H. I. 275. (Kopott.)	—.50
811.	IV. BÉLA MAGYAR KIRÁLY (1235—70) ezüst dénárja. C. N. H. I. 253	—.50
812.	IV. BÉLA MAGYAR KIRÁLY (1235—70) ezüst dénárja. C. N. H. I. 263	—.50
813.	IV. BÉLA MAGYAR KIRÁLY (1235—70) ezüst bracteátja. C. N. H. I. 269	2.50
814.	II. ENDRE MAGYAR KIRÁLY (1205—35) ezüst dénárja. C. N. H. I. 173	20.—
815.	II. ENDRE MAGYAR KIRÁLY (1205—35) ezüst dénárja. C. N. H. I. 212	4.—

		Kikiáltási ár pengőben
766.	NÉMET MŰVÉSZ, Wurmbrand Hieronymus emlékérme. XVII. század. Aranyozott ezüst. RITKA!	30.—
767.	NÉMET SZOBRÁSZ XVIII. SZÁZAD, Mária a gyermekkel. Faragott puszpángfa. (Hibás.)	15.—
768.	NÉMET MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD ELEJE, Térdelő angyalka. Öntött vas. (Hibás.)	10.—
769.	NÉMET MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Goethe. Öntöttvasplakett	3.—
770.	NÉMET MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Falkenstein vára. Plakett, öntött vas	30.—
771.	NÉMET SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Férfi képmás. Öntött vas	10.—
772.	ORBÁN JÓZSEF, Jézus a gyermekek között. Karrarai márvány	160.—
773.	—, Pásztor. Fehér márvány	160.—
774.	P. C. éremvésző, Házassági érem. 1793. Ezüst öntvény. Füllel	15.—
775.	PICAULT, EMILE LOUIS (1863—1909), Emlékezés. Bronz	62.—
776.	PIFFRADER, H., Kígyóbűvölő. Bronz	60.—
777.	PIGEL, Appel János br. táborszernagy emlékérme 1900-ból. Bronz	2.—
778.	PRIHODA, Első nemzetközi vadászati kiállítás emlékplakettje. 1910. Bronz	2.—
779.	R. N., I. Ferenc József világháborús emlékérme. Zománcozott bronz	1.—
780.	RADNITZKY, CARL (1818—1901), A Magyar Tudományos Akadémia házának megnyitása alkalmából kiadott emlékérem. 1865. Bronz	3.—
781.	REMÉNYI ÖDÖN, Gerő Ödön emlékérme. 1916. Bronz	1.—
782.	RÓNA JÓZSEF, Mechwart András emlékplakett. 1904. Bronz	5.—
783.	—, Orpheus. Bronz. Márványtalapzaton	200.—
784.	ROUSSEAU, A. (1845—1903), A munka. Bronz	120.—
785.	—, Cassian Márton lovag a cs. kir. Dunagőzhajózási Társaság igazgatójának emlékérme. 1877-ből. Bronz	2.—
786.	SCHARFF, A. (1845—1903), Hartel Vilmos bronz emlékérme 1896-ból	3.—
787.	SIDLÓ FERENC. Ivó nő. Bronz *(Illusztrálva a X. táblán.)*	250.—
788.	SOMMER (1839—?), Vénus. Fehérmárvány, hozzá szoborállvány. Antik eredeti után	150.—
789.	KISFALUDI STROBL ALAJOS (1856—1926), Ülő női akt. Fehérmárvány	120.—

		Kikiáltási ár pengőben
740.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Női torzó. Bronz.	35.—
741.	ISTÓK JÁNOS, Krisztus hitéből, hősök véréből támad fel Hazánk. Bronz	40.—
742.	JAUNER, HEINRICH (1833—1912), Az 1900-i mezőgazdasági kiállítás jutalomérme. Ezüst. 97 gr.	20.—
743.	JOACHIMSTALI ÉREM. Ádám és Éva kiűzetése a Paradicsomból. XVI. századi öntvény. Ezüst. Füllel	20.—
744.	JONGHELINCK, JACQUES (1530—1606), Antoine Perenot, atrebatei püspök emlékérme. Ón. XVII. század	20.—
745.	—, Fernando Alvarez Alba herceg Belgium kormányzója bronz emlékérme. XVII. század . .	10.—
746.	LAVALLIER, II. Carol román király 100 leiese 1932-ből	3.—
747.	LÁNYI DEZSŐ, Leányka képmása. Márvány .	36.—
748.	—, Öregasszony mellszobra. Márvány . . .	250.—
749.	LEYDEN, VAN (XIX. SZÁZAD), Sienkiewicz Henryk emlékplakettje. Bronz	16.—
750.	LEVY, B., László Ernő képmása. Terrakotta .	6.—
751.	L. F. JELZÉSŰ FRANCIA MŰVÉSZ. Kakas és tyúk. Öntött-vasérem	3.—
752.	L. S. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, Kuehn Julius. Bronzplakett	3.—
753.	MARKUP BÉLA, Elefánt harca tigrisekkel. Bronz, márvány talapzaton . . . . . *(Illusztrálva a XI. táblán.)*	100.—
754.	MARSCHALL, RUDOLF, I. Ferenc József emlékérme. „Mindent meggondoltam és megfontoltam...“ 1914. Fehér fém	3.—
755.	MARTINELLI JENŐ, Ülő női akt. Terrakotta	16.—
756.	—, Táncosnő. Bronz, márványtalapzaton . .	32.—
757.	MAUGSCH GYULA, Bacchansnő. Bronz . . .	350.—
758.	MEDRES K., Aquileia. Nagy bronzplakett . .	3.—
759.	MERIGNAC, E. ROBERT, Vivólecke. Bronzplakett	2.—
760.	MICHL, Női fej. Bronz, márványtalapzaton . .	16.—
761.	MURÁNYI GYULA, Ferrer Ferenc emlékérme 1909. Bronz	1.—
762.	—, A II. budapesti kirakatverseny emlékplakettje 1911. Bronz	2.—
763.	—, „Világbéke“ 1917. Nagyalakú bronzplakett, falapra szerelve	13.—
764.	—, Táncoló halál. Bronzplakett, falapra szerelve	13.—
765.	NÉMETALFÖLDI MŰVÉSZ, Móric orániai herceg egyoldalú emlékérme. Bronz. 1618. IGEN RITKA!	30.—

		Kikiáltási ár pengőben
718.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Charitas-érem. XVII. század. Ezüst	20.—
719.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD ELEJE, Áldozat. Bronzplakett	8.—
720.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Madonna a gyermekkel. Fafaragvány. (Hibás.) . .	10.—
721.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Putto. Aranyozott fa	25.—
722.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, A haldokló Gallus. Bronz. Hozzá márványtalapzat. Antik eredeti után	60.—
723.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Ülő női akt. Bronzdombormű	12.—
724.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Férfi fej. Öntöttvasplakett	3.20
725.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Kosciusko és Poniatowski. Két öntöttvasplakett	4.—
726.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Heinrich Heine emlékérme. Fehér fém	1.—
727.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, A budapesti kirakatverseny emlékplakettje 1909-ből. Aranyozott bronz	2.—
728.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XVIII. SZÁZAD, Corpus. Faragott puszpángfa. (Hibás.) . . .	15.—
729.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, II. Rákóczi Ferencz mellszobra. Fa, márványtalapzaton	48.—
730.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Néger fej. Bronz	96.—
731.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Menekülő Psyché. Alabástrom. (Talpa ragasztott.)	220.—
732.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Görög női mellszobor. Fehérmárvány. Antik eredeti után	80.—
733.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Női mellkép. Márványdombormű	7.—
734.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Üres a zseb. Bronz	35.—
735.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Püspök. Faragott és festett fa. A XVIII. század modorában . .	25.—
736.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Püspök. Faragott és festett fa. A XVIII. század modorában . .	25.—
737.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, A győztes. Bronz, márvány talapzaton . . .	28.—
738.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Öreg paraszt, subában. Bronz	35.—
739.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Női torzó. Galvanoplasztika, talapzaton	30.—

		Kikiáltási ár pengőben
697.	DESCHLER JOACHIM, Habsburg Mária magyar és cseh királynő V. Károly nővére emlékérme. Ezüst öntvény. Igen szép és ritka . . .	100.—
698.	DONNER, MATTHAEUS (1704—1756), I. Ferenc és Mária Terézia kettős emlékérme 1748-ból. Bronz.	4.—
699.	DUPRÉ, AUGUSTIN (1748—1833), Medici Christina emlékérme. Ezüstözött fém. Utánöntés . .	10.—
700.	—, Gyron Péter herceg emlékérme. 1618. Bronz. (Lyukas.)	8.—
701.	—, II. Kozma etruriai nagyherceg és Mária Magdolna főhercegnő emlékérme. Bronz. XVIII. század. Utánöntés	5.—
702.	DUPRÉ, GEORGES (1869—1909), Áhitat. Bronzplakett	3.—
703.	FARKAS ZOLTÁN, Királydaróczi Daróczy Zoltán genealógus munkásságának 50. évi jubileuma alkalmából kiadott emlékérem. Bronz . .	6.40
704.	—, Dr. Barcsay Amant Zoltán 25 éves gyüjtői jubileumára vert emlékérem. 1936. Bronz . .	5.—
705.	FRANCIA MŰVÉSZ, XVIII. SZÁZAD, Az áldástosztó kis Jézus. Faragott és részben aranyozott fa	60.—
706.	FRANCIA MŰVÉSZ (1910 körül), Római quadriga. Bronz	2.—
707.	FRILLI, A., Leány mellszobra. Alabástrom . .	50.—
708.	FUCHS, HIERONYMUS (1690—1751), Barátság érem. (1740.) Ezüst. 21 gr.	20.—
709.	FÜSSL KRISTÓF, Biblikus érem. Ádám és Éva a Paradicsomban a tiltott gyümölcsből esznek. Reverse: Krisztus a Paradicsomban a tiltott fán megfeszítve. Körmöcbányai veret. 1551-ből. Ezüst. 22 gr. (Fül nyomaival.)	24.—
710.	GALÁTZ, 82-es vas-székely. 1917. Emlékplakett. Öntött vas	3.—
711.	GALÁTZ, 82-es vas-székely. 1917. Emlékplakett. Öntött vas	3.—
712.	GRÜNTHAL-ZIEGLER, Kapitänleutnant Otto Weddigen. Nagy bronzérem	3.—
713.	HAFFNER, ARNOLD, Ábrándozás. Fehér fém. Fára applikálva	2.—
714.	—, Gyermekfej. Fehér fém. Fára applikálva . .	2.—
715.	HERTÉ, O., Kaszátkalapáló arató. Bronz . . .	45.—
716.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Krisztus a keresztfán. Aranyozott ezüst veret. (1562?)	10.—
717.	ISMERETLEN MŰVÉSZ, Bordey Franciscus castellonai főesperes emlékérme. XVII. század. Ón. Ritka!	30.—

II. SZOBROK, ÉRMÉK, PLAKETTEK.

(680-tól 945-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
680.	ADLER D., Pozsonyi ügető-verseny egyesület emlékplakettje 1912-ből. Ezüst	5.—
681.	BAUDICHON, RENÉ, Művészet. Bronzérem .	2.40
682.	BECK Ö. FÜLÖP, Aratás. Bronzplakett . . .	8.—
683.	BERÁN LAJOS, Trefort Ágoston emlék-plakett. 1903. Bronz	10.—
684.	—, Kutasi Radisics Jenő emlékplakettje. 1911. Bronz	1.60
685.	—, Vértesaljai Vértesy Sándor emlékplakettje. 1927. Bronz	2.40
686.	—, Vitéz Hanke Vilmos tábornok emlékérme. 1932. Bronz	1.60
687.	—, Ámor. Bronzérem. (Éremkedvelők.) . . .	5.—
688.	BESZÉDES JÁNOS LÁSZLÓ (1874—1922), Bolházó bulldog. Bronz	25.—
689.	BEZERÉDY GYULA (1858—1925), Washington. Bronz, fatalapzaton	86.—
690.	BOEHM, JÓZSEF DÁNIEL (1794—1865), Stifft András báró bronz emlékérme 1834-ből . . .	3.—
691.	—, A magyar orvosok és természetvizsgálók 1843-i temesvári vándorgyűlése alkalmából kiadott emlékérem. Bronz	3.—
692.	—, A magyar természetvizsgálók és orvosok 1847. évi soproni gyűlése alkalmából kiadott emlékérem. Bronz	2.—
693.	CARNIOL M., Károly román király emlékérme, 1900-ból. Bronz	2.—
694.	CIPRIANI, A., Női mellszobor. Műmárvány. Zöld erezett műmárvány állványon	60.—
695.	CONELANGE, Metternich Kelemen hg. bronz-emlékérme. 1841	3.20
696.	DADLER, J., Házassági érem. Ezüst. Öntvény. XVII. sz.	20.—

		Kikiáltási ár pengőben
1140.	FÜSZERTARTÓ. Szögletesen csiszolt kék tejüveg, ezüst kupakkal. 1850 körül	6.—
1141.	DÍSZMAGYAR EKSZER KARDDAL. Gazdagon domborított zománcozott réz és ezüst, kagylógyöngyökkel és almandin kövekkel díszítve. Tokban. (53 gomb. A kardról egy lemez leválva.)	540.—
1142.	KEREK TÁL. Ezüst. 530 gr. Bécs, 1837 . . .	100.—
1143.	HATSZEMÉLYES LIKÖRKÉSZLET. Ezüst. 480 gr. Tálca és 6 pohár üvegbetétekkel. (Egy betét idegen.)	56.—
1144.	PIPEREKÉSZLET. Ezüst. 5 darab. Köztük egyik dobozka Kassa, 1812 és egy másik Pápa XIX. század első fele	120.—
1145.	ORSÓS ZSEBÓRA. Arany, hátlapján idillikus zománcozott jelenet. Készítette: Jn. Le Roy. Paris. (Zománc hibás.)	160.—
1146.	HOSSZÚKÁS TÁL. Ezüst. 950 gr.	110.—
1147.	TALPASPOHÁR. Ezüst, vésett díszítéssel. 149 gr	18.—
1148.	TEÁSKÉSZLET. Ezüst 2178 gr. (3 kanna, cukortartó, teaszűrő, cukorfogó és óvális tálca.) .	280.—
1149.	CSÉSZE ALJJAL. Ezüst, vert gerezdekkel és vésett díszítéssel. 203 gr. XIX. század második fele	47.—
1150.	TÁLCA. Ezüst. 525 gr.	60.—
1151.	CSÉSZE ALJJAL. Ezüst. 252 gr. Bécs, 1829 .	53.—
1152.	ÉKSZER DÍSZMAGYARRUHÁHOZ ÉS KARD Aranyozott ezüst, zománcozott díszítéssel, smaragd és türkiszekkel ékítve. Tokban. (Sarkantyú törött.)	300.—
1153.	TÁLACSKA FEDŐVEL. Ezüst. 555 gr. . . .	110.—
1154.	CIGARETTASZIPKA. Ezüst, borostyán szopókával. Albán	12.—
1155.	RAGUTÁL FEDŐVEL. Ezüst. 2085 gr. . . .	300.—
1156.	CSERKESZKARD. Ezüst markolattal. Ezüst veretes bőrhüvelyben. Orosz	26.—
1157.	KENYÉRTARTÓ. Ezüst. 180 gr.	15.—
1158.	ASZTALI CSENGŐ. Fehérrel átvont rózsaszín üveg, ezüst fogantyúval	16.—
1159.	ÉTKÉSZLET. Ezüst. 77 darab. Súlya a késnyelekkel együtt 3900 gr.	540.—
1160.	SZENT ISTVÁN SZOBRA. Ezüst, ékkövekkel kirakva. 760 gr. A XVII. század ízlésében . .	200.—
1161.	KARD DÍSZMAGYARRUHÁHOZ. Ezüst, filigrán dísszel. Tokban	80.—
1162.	KOSÁR. Ezüst filigrán. XIX. század első fele	9.60
1163.	POHÁRALJA. Ezüst, szegsoros dísszel. 120 gr.	20.—

IV. ARANY-, EZÜST- ÉKSZERTÁRGYAK.

(1129-től 1425-ig.)

Kikiáltási ár pengőben

1129. ANGYALI ÜDVÖZLET. Ezüstdombormű. Buda, Gretschl József. 1833 . . . . . 60.—
(Illusztrálva a XIII. táblán.)

1130. GYERTYATARTÓ. Ezüst. 405 gr. Pest, Csehi Pál, 1866. Egy pár . . . . . 70.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1131. FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst, vert gerezdes díszítéssel. 250 gr. Nagyszeben, J. G. Hambacher, XVIII. század második fele . . . 150.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1132. KANÁL A XVII. SZÁZAD ELSŐ FELÉBŐL. Ezüst. 50 gr. 1680 bevésett évszámmal . . . 10.—
(Illusztrálva a XIII. táblán.)

1133. KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst filigrán keretben 28.—
(Illusztrálva a XIII. táblán.)

1134. NAGY DÍSZVÁZA FEDŐVEL. Aranyozott ezüst domború, alakos és finoman cizelált díszítéssel. 12670 gr. Bécs, 1844 . . . . . 4.000.—

1135. TALPAS SÓTARTÓ. Ezüst, három kígyón nyugvó tartállyal. Székesfehérvár, Fanari, 1800 körül. 2 darab . . . . . 70.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1136. LÁBAS SÓTARTÓ. Ezüst. Sopron, Kuhn G., 1796. Egy pár . . . . . 90.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1137. ASZTALI CSENGŐ. Ezüst. 101 gr. Bécs, 1820 körül. (Fogója letörve.) . . . . . 20.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1138. GYERTYATARTÓ. Kalapált ezüst. Egypár. 650 gr. Kolozsvár, 1813. Szatmáry György . 180.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

1139. FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst. 519 gr. Pest. id. Prandtner József, 1826 . . . . . 150.—
(Illusztrálva a XIV. táblán.)

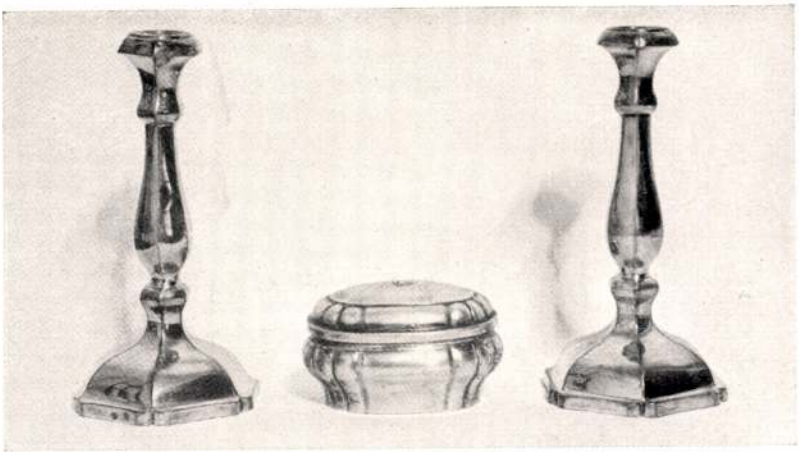

1130. 1131. 1130.

1135. 1136. 1137. 1136. 1135.

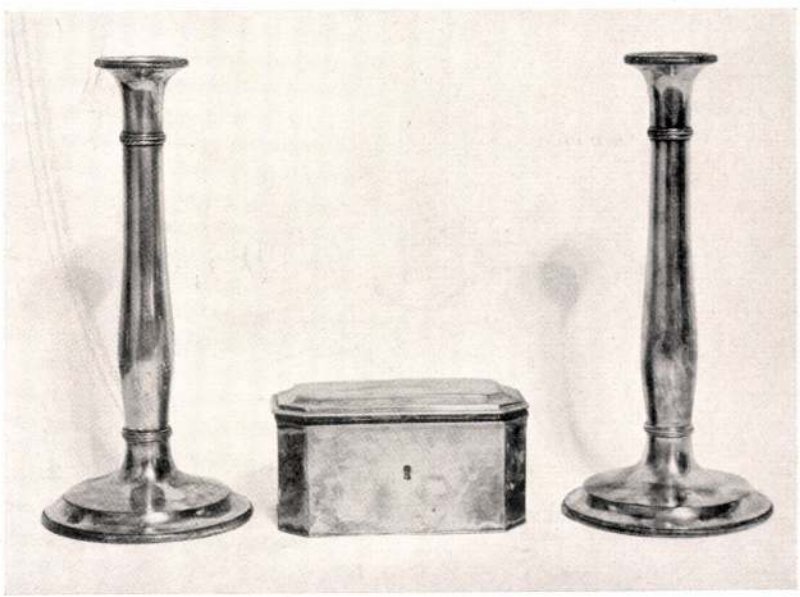

1138. 1139. 1138.

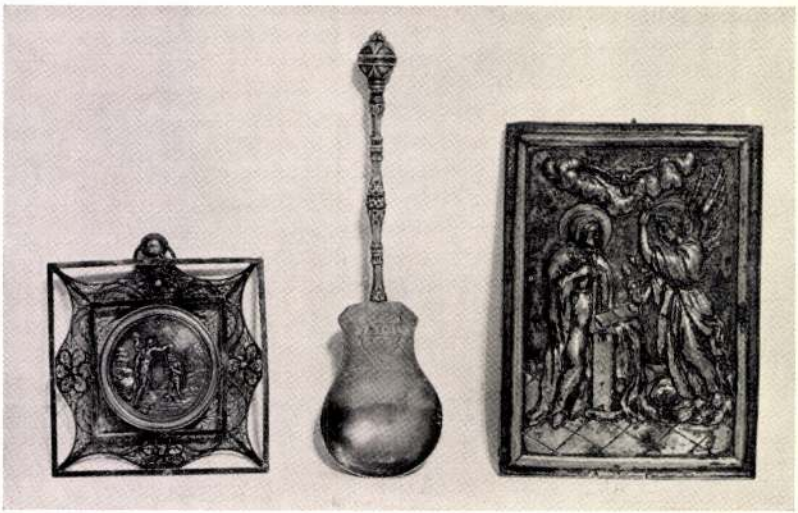

1133. 1132. 1129.

949.

Rácz György (Pethes), Karolin (Rákosi Szidi) és Elza (Várady Aranka) az első felvonásban.

Elseje van. — Hivatali jelenet a második felvonásban.

«A SARKANTYÚ», GÁBOR ANDOR ÉS LIPTAI IMRE DRÁMÁJA A NEMZETI SZINHÁZBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

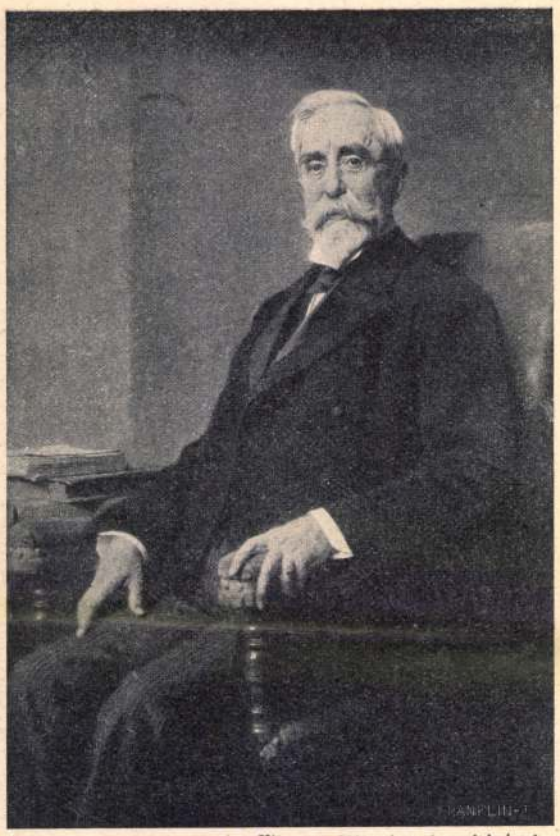

A «Könyves Kálmán» jogositásával.

Benczúr Gyula: Pekár Imre arczképe.

Pörge Gergely: Balatoni halászok.

László Fülöp: Bárczyné Luczenbacher Edit arczképe.

A «Könyves Kálmán» jogositásával.

Gergely Imre: Részlet a Comó vidékéről.

Stetka Gyula: Lévay József arczképe.

Feszty Árpád: Dunai malom.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

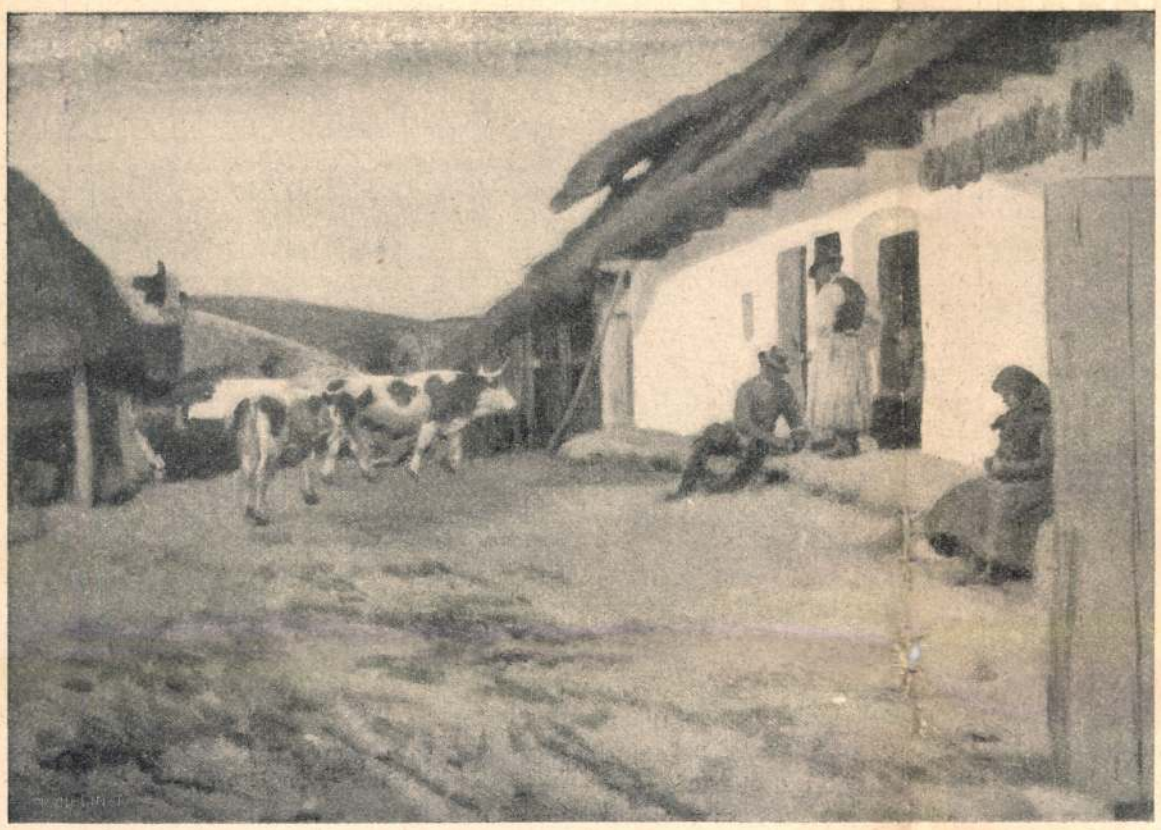

Glatz Oszkár: Este felé.

Radits Ottó: Virágszedés.

Kacziány Ödön: Tűz a tengerparton.

Vaszari L.: Ferenczy I. első magyar szobrász képmása.

K. Spányi Béla: Hervadó lombok.

Kunwald Cz.: Alexander v. Hochberg birodalmi gróf arczképe.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSA.

Az idei téli tárlat egy pár, szárnyait meglehetősen gyengén és erőtlenül próbálgató fiatalabb művész kivételével nagyrészt idősebb és régebbi festői irányokat kultiváló művészeink alkotásait mutatja be. Túlnyomó részben tájképekből áll ez a kiállítás is, figurális kép nem valami sok akad. Az ilyenfajta képek között a legfigyelemreméltóbbak az arczképek. *Benczúr* Gyulának Pekár Imréje a mester eddigi bámulóinak ismét nagy örömet fog okozni. *László* Fülöp nagyvilági elegancziával festett női arczképe magán viseli a művész összes jó tulajdonságait, az előadás könnyedségét, az előkelőség keresését. *Karlovszky* Bertalan a nála megszokott aprólékos gonddal festett meg egy érdekes férfifejet. *Endrey* Sándor is nagy haladást tett a portraitfestésnek abban a fajában, mely a legközelebb áll a publikum szivéhez; az arczokat megszépíti kissé, aztán biztos technikával törekszik a külső hasonlatosság megfestésére. *Komáromi* Kacz Endre nem annyira az aprólékos és gondos kidolgozásra, mint inkább alakjainak meglepő beállítására helyezi a súlyt képein.

A tájképfestők között az öreg gárdának seniora *Nadler* Róbert is megjelent. Szorgalmas és lelkes természetmegfigyelésről tanuskodnak képei. *Bosznay* Istvánt is inkább a régi gárdához lehet számítani, mint a fiatalokhoz. Tátrai képei a kiállítás javához tartoznak. Kissé hidegek talán, kissé nagyon is akarnak néha ragaszkodni az eredetihez, hogy megragadják a csorbatavi tájékok felhőkbe burkolódzó magányosságát. *Faragó* Géza egy pár frissen és keményen színezett kecskeméti képet küldött, különben ő az egyetlen a kecskemétiek közül, a ki kiállított a tárlaton. *Pörge* Gergelynek balatoni tájai a felejthetetlenül szép Mészöly képeket juttatják eszünkbe. *Zempléni* Tivadar ujabban teljesen áttért az impressionizmus technikájára a nélkül, hogy meglátási és szinértékelési módját elfogadná. *Góth* Móricz egy pár kisméretű képén valóságos virtuózkodást fejt ki az előadásmód elhánytságában. *Katona* Nándor épen oly magábazárkozó lelkű finom megfigyelője a hegyek életének, a mint eddig is az volt. *Magyar Mannheimer* Gusztáv nehány kisméretü képe is üdülésszámba megy. Egyike azoknak a művészeinknek, kik mindig fejlődni tudnak és ha nem is vetik le művészetük alapkarakterét, azon belül új és új meglepetésszerűen ható finomságokat tudnak produkálni. *Telkessy* Valért és *Nyilassy* Sándort még mindig a napsütés hatásai érdeklik, a mibe kissé már belefáradunk, de *Glatz* Oszkár e kiállításon már nem pleinairista.

A közönség kedvenczei, a csendéletfestők sem hiányoznak. *Pentelei* Molnár János csendéletei roppant szorgalmas, becsületes hűségre törekvő munkák, s ha nincsen is valami meglepően újszerű és valami művészi együttérzést keltő jellemük, úgy hisszük, hogy azt a kifejezési módot szeretnék elérni, a melyet Chardin játszva ért el, az anyagszerűség és kézzelfogható látszatát. Hogy el nem érik az nagyrészt a művész ter[illegible]mentumának hidegségére vezethető vissza. *Strobentz* Frigyes egy kis csendéletet küldött, mely csak növeli finom művészete iránt való és évek óta ki nem elégített érdeklődésüket. *Romek* Árpádnak Pentelei Molnár Jánossal vetekedő csendéleteit is meg kell említenünk.

Nem egy a régebbi gárdához tartozó festőnk simulni törekedik az ujabbkori előadásmódhoz. *Dudits* Andornak van egy városrészletet ábrázoló képe, mely erős impresszionista hatást mutat. *K. Spányi* Bélának is vázlatosabbak képei, mint tőle megszoktuk. Eddigi nagy sikereket hozó festési módjukhoz ragaszkodnak *Ujvári* Ignácz, nemkülömben *Kézdi-Kovács* László is, ki kedvelt nyirfacsoportozatait ismét számos változatban állitotta ki. A szolnoki koloniát *Szlányi* Lajos és Kléh János képviselik. Szlányi egy pár igen nehéz témával próbálkozott meg, Kléh pedig Mihalik erős befolyása alatt áll.

A szobrászati részben is sok a megfigyelni való. A nagy, monumentális feladatokat hajszoló és önmagában is erőtlen, multtalan irányt egy egészségesebb, inkább a mi életünkben gyökerező kor váltotta fel, mely sokkal kisebbszerű feladatok megoldásával megelégszik, mint az előbbi generáczió. Talán visszaesésnek látszott egy ideig az a gondos, bár szeretetteljes, természetmegfigyelés, melyet a fiatalok legtöbb munkája eddig elárult. Igaz, hogy sokszor csak nem sok művészi alakitással járó, egyszerű másolás volt, ámde meghozta magával azt, a mi nélkül eredményes stilizálás nem képzelhető, a test formáinak magától értetődő pontos ismeretét. Sokan, kik kezdetben csak egészen naiv realistáknak látszottak, túljutottak ezen a nélkülözhetetlen tanuláson és ma már meglepően jól tudnak alakitani is. *Kisfaludi* Strobl Zsigmond, ki eddig frappáns hűségü mellszobraival vonta magára a figyelmet, egy szépen stilizált Dávidot állitott ki. *Horváth* Géza inkább finomságokat, mint erőteljességet keres. A női aktoknak két elismert művésze *Szentgyörgyi* István és *Sámuel* Cornél sem hiányoznak. Érdekes dolgok *Moiret* Ödönnek architekturai feltételezettséget kivánó dolgai is.

Plakettművészetünk örvendetes fejlődéséről számos kiállító tanuskodik. *Berán* Lajos erőteljesebben, keményebben fogja meg témáit mint annakelőtte. Sok apró részletet elhagy inkább, hogy jobban kidomborítsa a struktura alapelemeit.

Egyáltalában szobrászatunk kezdi magát a megrendelésre dolgozás biztos, de lenyügöző kenyerétől felszabadítani. Olyanfajta dolgokat alkot, melyek a jobbmódu polgári élet kisebb vásárló képességének határait nem lépik túl. Igaz ugyan, hogy nem egy izben meglátszik még a közönség izlésével való megalkuvás rajtuk, de viszont az is, hogy a közönség nem kiván már oly nagy megalkuvásokat, mint még pár év előtt. A zsánerszerűség, a humorosság keresése mind ritkábbá válik, pusztán művészi formák kezdenek előtérbe kerülni, a mint az a festészetben is történt. Szobrászaink száma évről-évre szaporodik, műveik alig-alig férnek már el a nagy szoborteremben. Rendezésük meglehetősen zsufolt is, legtöbbjük nem is való oly hatalmas, magas helyiségbe, de ez csak egy tünete az idei, elhibázott rendezésnek.

Istók János: Síremlék-részlet.

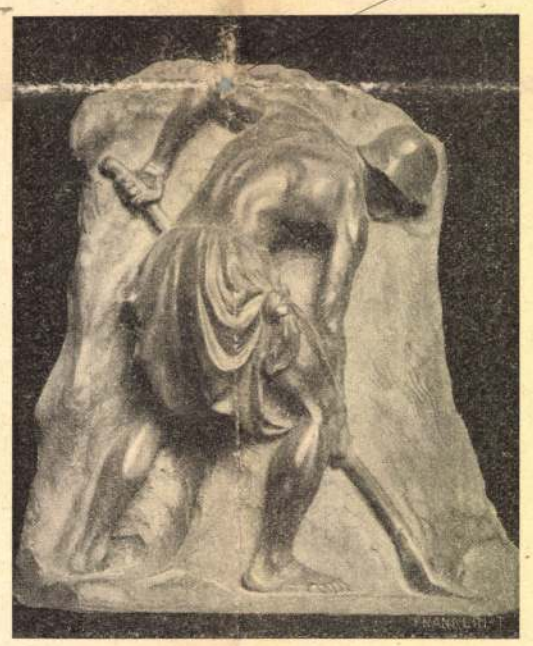

Pásztor János: Kubikos.

Beszédes László: Magyar Don Juan.

Endrei S.: Gróf Kinszky J.-né Pálmai Ilka arczképe

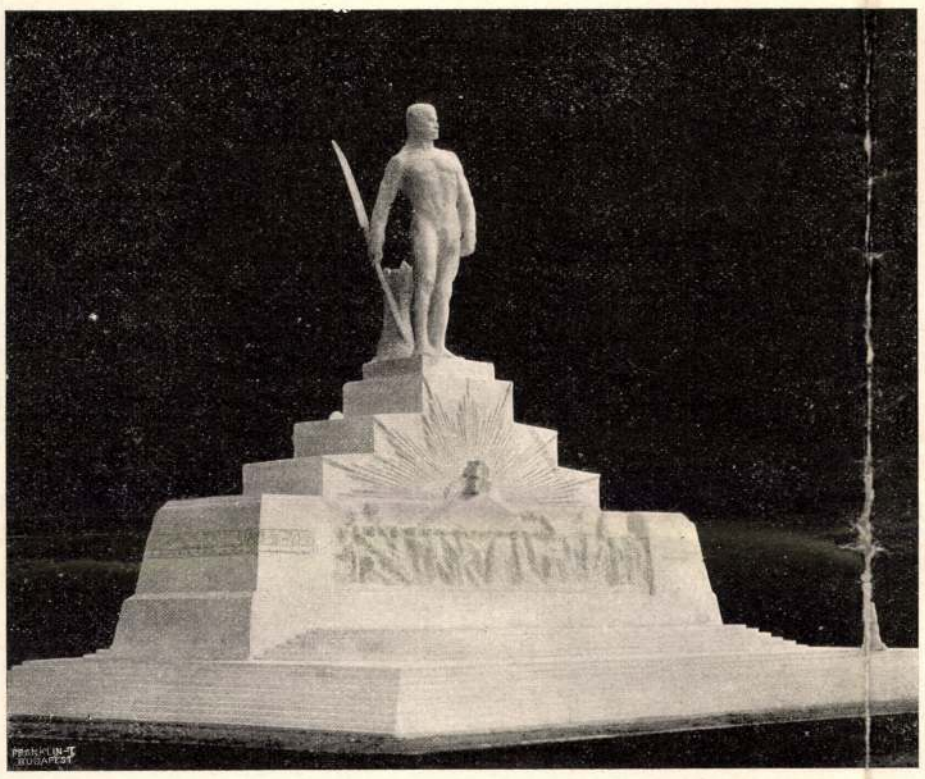

TÓTH, POGÁNY ÉS KŐRÖSI PÁLYAMŰVE.

MARGÓ, POPPER ÉS HICKISCH PÁLYAMŰVE.

raboltam időmet, de jóvoltodból elvégeztem lelki mosakodásomat a nagy Szidharta, az istenemmé lett Buddha előtt.» «Úgy tehát ez volt az, a mire engedelmet kért?» «Ez, uram, és most, ha parancsolod, folytathatjuk az utunkat az aranyváros felé!» Megköszöntem a fakir ajánlatát, de a leghatározottabban kijelentettem, hogy nem vagyok kiváncsi többé Bagdadra, sem semmiféle városra, hanem másnap visszatérek Koniába, hogy onnét aztán hazaszökhessem Európába. Szufu nagyon kedvetlennek látszott, mikor megtudta tervemet és észrevettem, hogy végtelenül szeretné kimutatni valamivel irányomban rokonérzését. Magam mellé ültettem és míg elfogyasztottam vacsorámat, megkértem, mondaná el nekem, miként tudott egy napig mozdulatlanúl állni ott a sziklafokon étlen-szomjan, tomboló viharban, perzselő napsugárban.

Rahrah-Szufu így szólt hozzám: «Oh, uram, nem olyan rendkívüli dolog az, csak megfelelő lelkierő kell hozzá, semmi más. A mit én lelki mosakodásnak nevezek, az nem más, mint Buddha személyébe való elmerülés, a mely művelet alatt nekem alkalmam nyílik a vele való összehasonlítás révén felismerni gyarló voltomat és megittasulva Buddha fenségétől, megértve a «*Nirváná*»-t, teljes erőmmel vágyódni a nagy Szidhartával való egyesülésre. Mert minden semmi Uram ezen a földön, csak egy örök: Buddha szelleme!» «De hát hogy találkozik maga ő vele?» «Hogyan uram? Hát keresek egy helyet, a honnét szabadon látom az ég ívezetét, aztán kelet felé fordulok, megkeresem a nagy Gönczöl-szekerét és már most a nagy Gönczöl rúdja összekötve a sarkcsillaggal, — a mely egy vonalba esik a két hátsó csillaggal, — egy háromszöget ad s ennek a háromszögnek középpontján veszek fel egy képsíkot, erre vetítem a jobbra és balra levő csillagokat s ezek aztán azon a képsíkon egy ragyogó főt adnak, Buddha király díszes csillagszemű fejét. Ezt nézem én Uram, ebben merülök el, s ott találok egy új világot, a mely egy felsőbbrendű világ ennél a mi földi tartományunknál és ebbe a szent világba elmerülve lelki erőm ereje által felszabadítom

HORVAI ÉS SZAMOVOLSZKY PÁLYAMŰVE.

FÜREDI PÁLYAMŰVE.

A SZABADSÁGHARCZ-SZOBOR PÁLYAMŰVEI.

magamat a köröttem élő világ szabályai alól, egész énemet áthelyezem abba a másik világba, melyet így alkottam magamnak s ekkor az a köznapi világ meghal számomra, minden anyagiságával s oda az új világba nem ér fel hozzám semmi testi szenvedés, sem semmi külső hatás, bármily erős legyen is a vihar ereje s bármily forrón tűzzön is a nap sugara. Mert én kimozdítom magamat ebből a világból, akaratom erejével, s áthelyezem magamat abba az új világba, melyet Buddha lelke segítségével alkottam magamnak!»

Szufu itt elhallgatott s én elbűvölve néztem rá, mert elragadott lelkének csodás ereje, melylyel ez a vézna kis ember képes átmenni egy új világba, lerázva magáról ezt a ránk nehezkedő kicsinyes földi életet. A fakir előadása több volt nekem, mint Bagdad városa minden csodájával, mert ez a rajongó feltárt előttem a lelki világban egy új birodalmat, mert hisz ő bemutatott, életre keltett előttem egy lelki csodát, a melyről a tudósok annyit vitatkoznak, a melyet annyira kutatnak, de meghatározni nem képesek. Rahrah-Szufu nem hallott soha semmit a tudós világnak a «trance»-szal foglalkozó könyveiről, ő ezt a nehéz lelki míveletet magától, benső erejének hatalmától megilletődve, holt betű helyett, élő alakban élte át ott előttem, a puszta hegyfokon.

A SZABADSÁGHARCZ- ÉS A KOSSUTH SZOBOR-PÁLYÁZAT.

A napokban élénken foglalkoztatta a művészi köröket és a nagyközönséget az a két szoborműpályázat, mely a szabadságharcz emlékét és Kossuth Lajos alakját akarja megörökíteni az utókor számára. Mind a két pályázat tárgyánál fogva a legnehezebb művészi föladatok közül való s így érthető, ha a biráló-bizottság egyet sem talált a beküldött pályaművek közül a kivitelre teljesen érettnek. Bár nem egy pályázó szoborműnél kiemelte a formai szépséget, a részletek ötletességét s azt a szobrászi készséget, melylyel általában mindkét pályázaton több művész ábrázolni tudta az elébük tűzött feladatot, — a díjat nem adták ki, s a biráló-bizottság, melyben külföldi szakértőül a hires franczia szobrászművész: Bartholomé vett részt, egyértelműleg a mellett foglalt állást, hogy újabb általános pályázat irassék ki.

Mindkét pályázaton öt-öt szoborművet megvételre találtak érdemesnek, hogy ezzel a pályázó művészek munkaidejét, fáradságát, s a mintákhoz felhasznált anyag költségeit némileg kárpótolják. E tiz szoborművet fényképfelvételek után bemutatjuk. Az alább következő ismertetéseknél a legelül álló név mindig a szobrászt jelenti, s az utána következők a tervező építészt, kivévén a Margó—Popper—Hickisch, és a Horvai—Szamovolszky-féle terveknél, hol Popper és Szamovolszky is szobrászok.

A *Tóth* István, *Pogány* Móricz és *Kőrösi* Albert Szabadságharcz-szobor pályaművén a főalak egy erőtől duzzadó férfi, a mint büszkén a messzeségbe néz, jobb kezével kaszát fog, mintegy a magára utalt, de jogait és szabadságát mindhalálig védő magyar nemzetet akarva jelképezni. A hatalmas talapzat mellső oldalán hegy látható, mely mögül a feltünő nap sugarai beragyogják a kettős keresztet. Az alatta lévő dombormű tömött sorokban tovavonuló alakjai a nemzet nagy tömegeinek megmozdulását mutatják, a melyek szinte megittasodnak a felvirradó szabadság érzésétől. A szobormű hátsó oldalán egy oroszlán viaskodik két sassal. Ez a csoport a nagy küzdelemnek tetőpontját jelképezi, a mikor a magyarnak két ellenféllel kellett a harczot egyszerre megvivnia.

A *Margó—Popper—Hickisch*-féle pályamunkán a szabadság eszméjét a változatosan tagolt talapzatból középütt kiemelkedő oszlopra helyezett csoportozat jelképezi elsősorban. Az oszlop tetején a szabadság geniuszának kocsija látható két izmos paripával, a talapzat tövében lévő két csoport közül pedig az egyik a jobbágyok felszabadulását, másik a harcz hevét, a

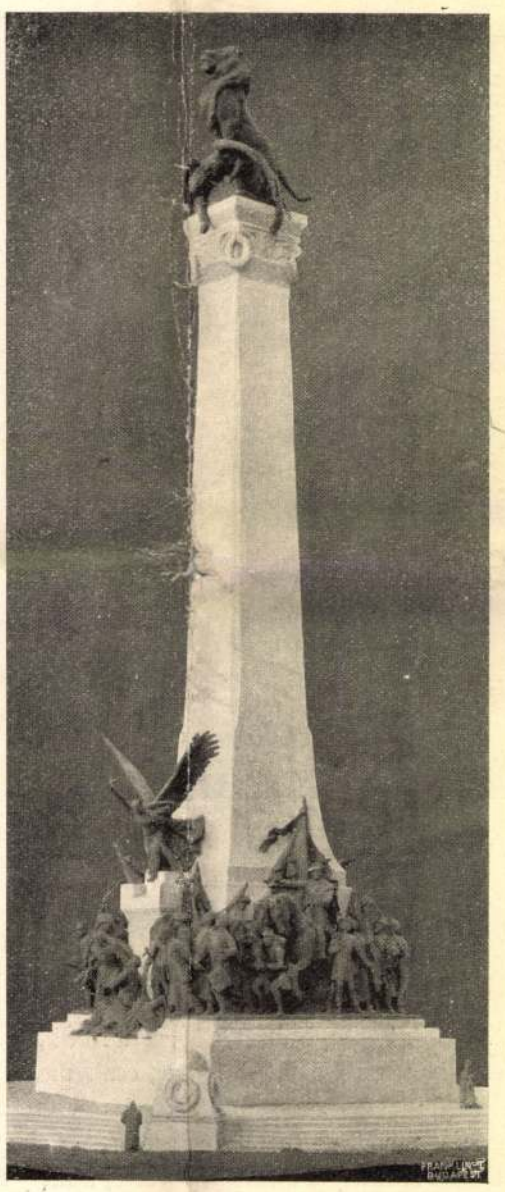

RÓNA ÉS GERSTER SZABADSÁGHARCZ-SZOBOR PÁLYAMŰVE.

védelemre sietö honvédeket, s a talapzat faláról gyengén kiemelkedő dombormü szinién a szabadság nemtőjét ábrázolja, a mint kezében tartja a széttört bilincseket.

Füredi Rikhárd pályaművén, a középső nagy oszlopból kifejlődő mellszobor a magyar nemzetet: Hungáriát jelképezi. Alatta dombormüszerűen áll Szent István; a szabadság eszméjének plasztikai feltüntetéseül szolgálnak a két kisebb oszlopra helyezett lovon rohanó alakok, továbbá az a csoportozat, hol a szabadság zászlaja felé buzgón sietnek parasztok, honvédek, harczra készen.

A *Horvay—Szamovolszky*-féle pályamunkán a szabadság géniusza egy női alak, mely a felfelé nyuló oszlop tetején állva, kardot és széttört bilincseket tart kezében. A szoborcsoportok közül a középsőben egy angyal öleli át Kossuth alakját. Mellette sisakos pogány magyar lovakat hajt, heves vágtatással. A jobbfelőli csoportban Petőfi szaval a honvédzászló mellett, túlnan pedig, a balfelőli csoport harczra kész honvédeket mutat.

A *Róna* és *Gerster*-féle pályamű gerincze a honvédek, kaszás parasztok csoportja, kik közt lovagol Kossuth. Elől pedig a haldokló Petőfi szaval, míg mellette a harczban elesettek feküsznek. A karcsú oszlop tetején egy oroszlán, karmai alatt sárkány-alakot tart, mintegy a zsarnokság letiprásának szimbolumaként.

Nagyobbára az itt felsorolt művészek munkái a Kossuth-szobor-pályázat legjelesebbnek talált pályaművei is.

Margó—Popper—Hickisch Kossuth-szobor tervén a hosszúkás talapzaton modernül tagozott felépítmény áll, s ennek tetején Kossuth alakja, alább pedig egy allegórikus csoportozat, egymásba fonódó alakokkal. A szoborműn hátsó oldalán Árpád ül.

Tóth—Pogány—Kőrösi pályatervén négyzetalakú, lépcsőzetes alapzatról emelkedik ki az elől és kétoldali kiugrásokkal s felül vázával koronázott felépítmény. A talapzatot alakok csoportja veszi körül, melyek előtt Kossuth alakja áll.

Róna—Gerster pályatervén Kossuth egy középütt kiemelkedő oszlopon látható, a mint jobbkezével előre mutat s beszédet mond. Elől és a szoborműn hátsó oldalán allegorikus csoportok vannak, mig két oldalt oroszlán-alakok akarják kifejezni a Kossuth által képviselt eszmekört, s Kossuth történelmi jelentőségét.

Horvai—Szamovolszky pályatervén piramisszerű oszlopon áll a főalak. Körülötte a csoportok sorakoznak, különféle jeleneteket ábrázolva. A búcsuzó honvéd, a piramis bemélyedésében egy nyugvó öreg honvéd, stb. mind Kossuth történelmi alakjával vannak összhangzásban.

Kallós—Márkus tervének Kossuth-alakja egy tumulus-szerű épitményen áll, alól turul madár látható, a mint haldokló honvéd fölé hajlik.

A szabadságharcz-szobor feltünést keltett, de meg nem vásárolt pályaművei közül bemutatjuk *Holló* Barnabás és *Istók* János szobrászok műveit.

Holló Barnabás egy karcsú, finom hajlású vonalban fölfelé nyuló oszlopzat tetejére női alakot helyezett, a mint baljával kardot tart, jobbkezével pedig koszorút. Az emlékműre négy oldalról nyilt lépcső vezet, s a lépcsőkön feljutva, négy dombormü ötlik szemünkbe, melyek a szabadságharcz eszméjét jellemző jeleneteket tüntetik föl. Egyiken Petőfi szavalja a Talpra Magyart, másikon a csata hevében küzdő honvédeket látni.

Istók János pályaművének épitészeti részét *Papp* Gyula és *Szabolcs* Ferencz műépitészek tervezték. A szoborműn alapépitménye lépcsőzetes terrasz, ebből fejlődik a felépitmény, melyet a hármas halomból az ég felé törő kettős keresztes markolatú kard tetőz be. Az alapépitményen a következő szoborcsoportok láthatók: a lovon ülő Hungária egy honvéd és honleány kiséretében, békét és háborút jelképező oroszláncsoport, egy rokkant honvéd. A 13 rekeszre osztott korongalakú felépitményen 13 mécses az aradi vértanuk emlékét jelképezi. A korong peremét a szabadságharcz nagyjaiból összeállított csoportozatok apoteózisszerűen koszorúzzák be. Kossuth jobbján a felszabadított jobbágy, balján egy láncát széttépő alak, mellette Petőfi. Egy szomszédos csoportban Gábor Áronnak és Bemnek harangot ajánl föl egy főpap az ágyúk öntéséhez. Jókai a szabadsajtó első termékét mutatja be, majd egy harczba induló és otthonától búcsúzó férj zárja be a csoportozatot.

D. I.

EMLÉKEIM A SZABADSÁGHARCZ IDEJÉBŐL.

1847—1850. (Folytatás.)

Irta **Fanghné Gyujtó Izabella.**

Alig hogy felkeltünk az asztaltól, két szász gárdista állított be. Azért jöttek, hogy elfogják anyámat, apámat, mert jelt adtak a magyaroknak.

A szüleim persze állították, hogy nem értik a dolgot, de magukban nagyon megijedtek. Hátha megtalálják Némethynét, mert biztosak voltak, hogy ő a ludas a dologban.

Alól két strázsát állitva minden kijáráshoz, a szászok aztán felszólitották apámat, anyámat, hogy kövessék őket a padlásra, vagy a hogy nálunk mondják, hiuba; ott a corpus delicti.

Persze valamennyien utánuk mentünk mi is, még Märzné is néhány fiával. Kiváncsiak voltunk, meg féltünk is annak a tudatában, hogy az alant maradt szászok reábukkannak a mi különös vendégünkre. Kivált Anikó úgy reszketett, mintha a hideg lelné.

A corpus delicti pedig nem volt más, mint egy darab léczre kötött fehér zsebkendő, mely az egyik ablakon kilobogott.

— Nos uram, mit szól ehez? — kérdezte az egyik gárdista.

— Azt, hogy nem tudom, hogy került oda, — felelt apám.

— Tudom én — szól közbe Märzné. — Ez a sok szedte-vette neveletlen kölyke! De ki győzi mind móresre tanitani, mikor kilenczen vannak az akasztófavirágok! Ruhát terítettem ma reggel, ők is segitettek, aztán persze most min-

den kölyök háborusdit játszik, zászlót lobogtat... Na hiszen adok én nektek, sok gazkölyke! — S ezzel a szaporabeszédű asszony csemetéi közé suhintott és olyan patáliát csapott, hogy azok ordítva, bőgve rohantak le a grádicson és úgy elmenekültek, hogy lehetetlen volt őket bővebb vallatásra fogni.

A szászok, mit tehettek mást? belenyugodtak; a fiuk meg később bőséges fájdalomdíjban részesültek szüleim részéről.

Hátra volt még a házvizitáczió. A míg mi fenjártunk, az ott maradt őrök bizonyosan ráakadtak Némethynére és ez lesz majd az igazi hadd el hadd!

Hanem hát odalenn teljes csendesség uralkodott. A két strázsa nyugodtan állt az ajtók előtt, tehát nem vettek észre semmit.

— Most, ha megengedi uraságod, kissé körülnézünk a lakásban — szólt a vezető.

— Na hiszen azzal hamar elkészűlnek az urak, — mondta Anikó nagy hetykén. — Hisz úgy beszorítottak ebbe a két lyukba, mint az egereket a fogóba.

S ezzel merészen kinyitotta a hosszu szoba ajtaját. Nem volt ott senki, a vendég ottlétének semmi nyoma.

Ezuttal tehát kimenekedtünk a csávából. A következése az volt, hogy most még megkétszerezték a reánk való vigyázást.

Mikor a szászok elvonultak, Anikó elmondta, hogy a vendég mosdás, öltözés közben mindenféléről kérdezősködött. Hogy kik laknak a házban? Pincze, padlás közös-e? Kik járnak a házhoz? Itthon főzünk? A fehérneműt itthon mossák? Drága-e az élet és több efféle. Egyszerre az ajtófélfára akasztott kulcsokra esett a tekintete. Megkérdezte, melyik hova szolgál? Azok közt volt a padlás kulcsa is. Erre még kérdezett egyet s mást, s aztán lefeküdt.

Anikó a rendes időben elment az ebédért. Mikor visszajött, már nem volt ott senki, a vendég eltünt, neki a mosdón egy aranyat hagyott. Míg mi ebédeltünk, rendbe hozta a szobát, így a szászok semmi gyanusat nem találtak.

A szabadságharcz folyamán Némethyné még sok jó szolgálatot tett Bemnek s a magyar seregnek. «A fekete asszony» — a mint nevezték, mert többnyire gyászt viselt, — még sokszor feltünt itt is, ott is s a nép, különösen a székelység, misztikus tisztelettel viseltetett iránta. Rendkívüli ügyességének köszönhette, hogy a harcz lezajlásával észrevétlenül vonult vissza a magánéletbe s nem esett semmi bántódása.

XIII.

Szeben első ostroma. A muszkák.

Bármilyen szigorúan őrködtek is fölöttünk a szászok, anyámnak mégis sikerült beszerezni a nemzeti zászlóhoz valókat. Az egyik boltban megvette ő maga a vörös szövetet, pár nap mulva Rózával fehéret vétetett, a zöldet Anikó szerezte be, míg a bojtokhoz való hárászt Märzné teremtette elő. Persze a szász kereskedőket elkerülték; volt nehány örmény boltos, ezek tudták jól, mi van készülőben, de hallgattak a dologról. Honnan, honnan nem, mindig szereztek vörös, fehér, zöld szövetet, annyit, hogy lassanként az összes ottrekedt magyarság ellátta magát zászlóval. Pedig ha a szászok rájönnek, ugyancsak meggyűlt volna a bajuk.

A mi zászlónk pompás volt. Nehéz kasmirból készítette anyám éjszakának idején; akkora volt, hogy a szoba padlóját egészen belepte, a három csücskén lóggó bojtok egyikének félsing volt a hoszsza.

A nyelét apám faragta, a März-fiuk beragasztották szépen, pántlikásan nemzetiszinű papirral, az órás legény a gombját aranyozta meg,

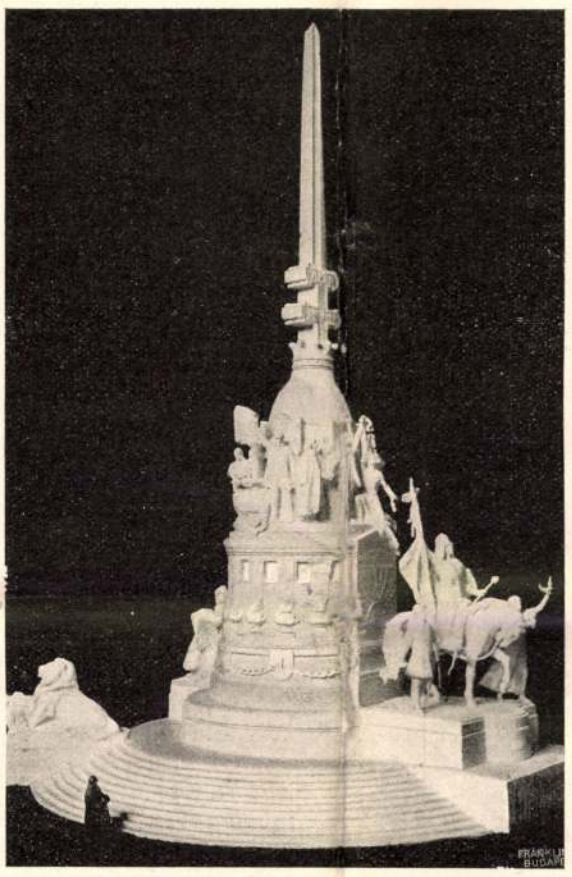

ISTÓK, PAPP ÉS SZABOLCS PÁLYAMŰVE.

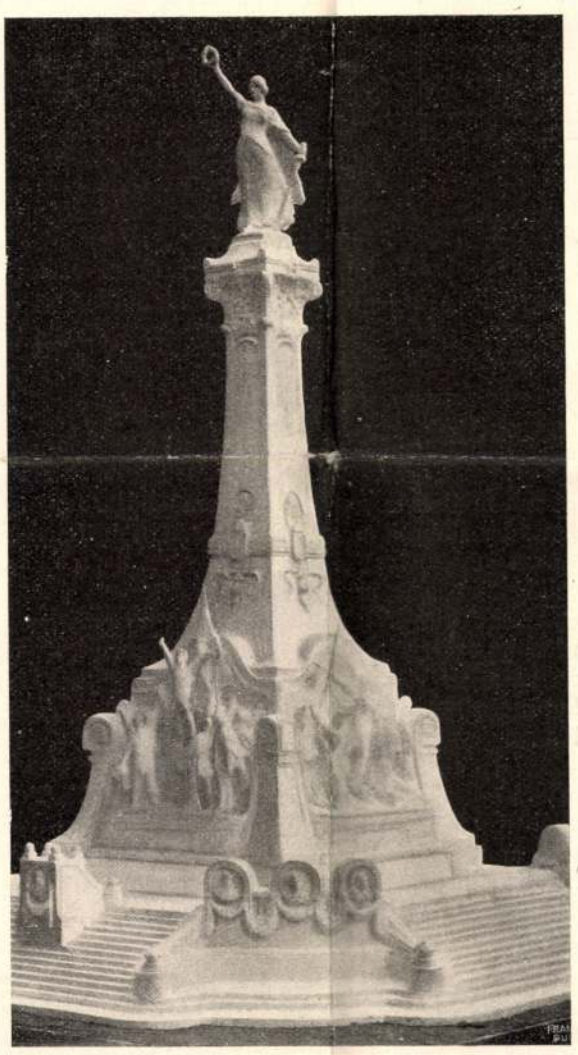

HOLLÓ PÁLYAMŰVE.

A SZABADSÁGHARCZ-SZOBOR PÁLYAMŰVEI.

melyet anyám széles nemzeti szalaggal kötött körül.

Szeget nem mertek beleverni, nehogy a szomszéd meghallja, csak zsinórral fűzték a rudra a szövetet és ebben nekem is szabad volt segítenem. Végre kész volt. S mikor mindenki kedvére kigyönyörködte magát benne, összecsavarták, belegöngyölték egy csomó szénnyegbe és elrejtették a butorok mögé, a mi — tekintve a szoba túlzsúfoltságát, — jól sikerült.

Mindez a legnagyobb csendben ment végbe, egy hangos szó, egy lármás mozdulat nélkül, rejtelmesen, titkosan.

Egy napon, úgy január közepe táján izgatottan tért haza apám a külvárosból, a hol sertéseket hizlaltatott. A mikor kiment, hogy utánuk nézzen, mindig «Passirschein»-t kellett kérnie a térparancsnokságtól és az ilyen kirándulásokra mindig kapott kisérőül két szász gárdistát. De azért mindig sikerült ezeket kijátszania és kivülről hireket szereznie.

A gazda, ki a disznókat hizlalta, magyar volt, a kukoriczát szállító szekeresek közt is akadt magyar és így minden őrködés mellett is hoztak be szóbeli hireket, sőt olykor még egy-egy ujságlapot is becsempésztek.

Így jutottak apám tudomására az odakünn történtek, igy szivárogtak be jó és rosz hirek, váltakozva.

A nevezett napon izgatottan sugta anyámnak:

— Bem Vizaknán van, legközelebb ostromolni fogja Szebent. Igaz, hogy rengeteg katonaság tartja körülzárolva a várost. De mi ez Bemnek? Még néhány nap és benn vannak a magyarok.

— Istenem! Istenem! — fohászkodott anyám és sirva, nevetve ölelkeztek össze.

— Rendelkeztem is, hogy rögtön öljék le a disznókat, legyen mit enni adnunk derék honvédeinknek.

A disznóölés ismét jó ürügy volt a kimenésre. De anyámnak nem engedték meg. A szép asszony merész fellépésével mindig gyanus volt az ellenség szemében, az apám simább modorával inkább kibékültek. Märzné és Anikó mentek ki helyette.

Délután anyám felkerekedett és elindult látogatóba a közelben lakó öreg Béldi grófnéhoz. Volt egy zöld atlasz wicklere (így hivták akkor a téliköpenyt) fehér csuklyával, hozzá vörös sált kötött a fejére.

A kapuban strázsáló szászok előtt ez gyanus volt, megállították és felszólították, hogy vegyen más felöltőt magára.

— Nincs más, — felelt röviden anyám.

— Legalább azt a vörös sált hagyja otthon.

— Nagyon illik az arczomhoz.

— S ha konfiskálom? — szólt a szász s már nyult is utána.

— Lovagias ember nem tesz ilyet.

A szász elszégyelte magát s békén hagyta.

A disznóölésről nagyon vidám hangulatban tértek haza apámék. Kivált Märzné és Anikó. A kis kövér asszony csak úgy tánczoltatta a szép szál, karcsu szobalányt.

— Itt vannak, jönnek, egy-két nap és megszólal az ágyu, bum! bum! — kiáltották.

És csakugyan, a következő napok egyik reggelén már hallatszott jó messziről a bum! bum!

Milyen különös hang! Hogy átjárja az embernek a csontját, velejét, megfagyasztja, majd felpezsdíti a vért, a fejébe, a szivébe kergeti, hogy csak úgy lüktet, dobog bele! Pedig még nem is Szebennél, csak Vizaknánál folyt a küzdelem.

Nosza lett erre futás Szebenből. A vagyonosabb szász és oláh családok csapatostól menekültek, a Vörös Torony-szoros felé Romániába, vagy a hogy akkor hivták, Oláhországba.

Sőt még magyarok is. Apámat is figyelmeztették, jó lesz követni a példát.

— Mit, hogy én a magyarok elől fussak? Soha.

Aztán magyarázták, hogy nem egészen a magyarok elől, de l a az osztrákok látják, hogy a magyarok előnyben vannak, majd még bombázzák s felgyujtják a várost.

— Varju varjunak nem vájja ki a szemét, — mondta apám. — Nekem itt a helyem, maradok.

— Legalább az asszonyt, gyermeket küldd el, — mondá egy barátja.

— Ha tetszik a feleségemnek, menjen; én maradok.

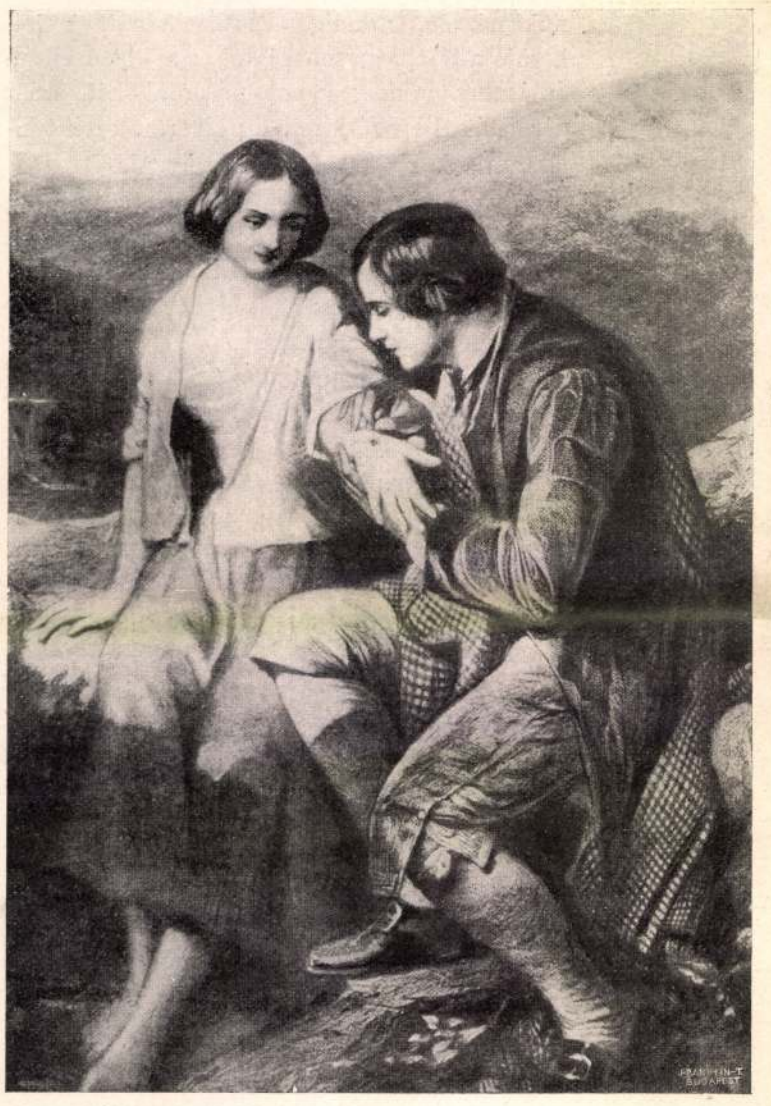

Burns és Mary.

— S én veled maradok! Ha veszünk, mind együtt veszünk — szólt anyám.

És most már igazán egyedül csak apámra maradt az egész hivatal, övé volt a hatalom, a felelősség egészen.

Az ott maradt szász atyafiak aztán az első ágyuszó hallatára elözönlötték házunkat, kérve, fogadjuk be őket, védelmezzük meg a barbár magyarok ellen, a kik bizonynyal nőt, gyermeket kardélre hánynak, ha beveszik Szebent.

— Ejnye, sok szedte-vette szásza! — kiáltott rájuk apám. — Magyar háznál keresnek menedéket s a magyarokat piszkolják? Takarodjanak innen, nincs hely, magunk is szűken vagyunk!

De anyám addig kérte, a míg néhányat mégis befogadott. Három vén kisasszonyt, a kik varrni szoktak járni a házhoz és egy birónét a leányával, a kik mindig jó érzéssel voltak a magyarok iránt. Ezek aztán elhozták értékesebb czók-mókjukat is, ládaszámra; ehez szá-mítva még a jó Märznének két nagy láda óráját, a mit féltett, nehogy mégis, épen ott mindjárt a kapu mellett valami baj érje.

Mindezeket a bolthajtásos sikátorban halmozták fel, csak épen annyi helyet hagyva, hogy végig lehessen menni rajta.

(Folytatása következik.)

GYŐRY ILONA SKÓCZIÁRÓL.

Az Uránia-szinház műsorát jelenleg egy kiváló érdekű darab foglalja le, a mely Skóciát mutatja be természeti, történeti és kulturális érdekességeivel. Az újdonság szerzője *Gineverné-Győry* Ilona, a ki két évvel ezelőtt elszakadt hazájától és Londonban alapított családi tűzhelyet.

Mikor elköltözött a hazából, már széles körökben ismeretes volt neve, mint kiváló képzettségű, élénk tollú irónőé. Irói tehetségét apjától, Győry Vilmostól, a kitünő irótól örökölte.

Békésmegyében, az Alföldön született, Budapesten tanult, elvégezte a felső tanitónő-képző intézetet. Mikor innen három tanárnői diplomával kikerült, akkor volt annyi idős, a mennyinek a belépéskor kellett volna lennie. Mivel e miatt nem nevezhették ki mindjárt, az irodalommal kezdett foglalkozni. Leforditotta Byron verses drámáját, a «Kain»-t és a Kisfaludy-Társaság pályázatán a második nyertes lett (Csiky Gergely volt az első). Majd munkatársa lett a «Pesti Hirlap»-nak, később szerkesztője a «Párisi Divat» czimű hetilapnak. Közben ifjusági iratokat is fordított s költeményeket spanyolból, olaszból, francziából és angolból. Drámai kritikákkal s dramaturgiai czikkekkel is próbálkozott néhány lapban. Ekkor kiment Angliába a nevelésügyet tanulmányozni. Ezalatt több lapba irt angliai tárczaleveleket. Már itthon sok felolvasást tartott a Szabad Lyceumban s e munkásságát folytatta Angliában is. Jelenleg világhirű angol regények fordításával foglalkozik; befejezte Thackeray nagy regényének, a «Vanity Fair»-nek (Hiuság vására) fordítását, most Walter Scott Ivanhoe-ján dolgozik s Riedl Frigyes magyar irodalomtörténetét fordítja angolra. Mielőtt Angliába ment volna, a budai várbeli felsőbb leányiskolában tanított. Férje, *Gineverné* Arthur, jó hirnevet szerzett az angol tudósvilágban. Londonban végezte az egyetemet. Itt egymásután nyerte el az első díjakat a logikából, lélektanból; ebből a két tárgyból ő volt az első az egész londoni egyetemen; nemkülönben a nemzetgazdaságból is. A királyné díját a természettanból nyerte meg. Ezenkívül a két nagy egyetemi jutalmat: a John Stuart Mill-díjat és a Ricardo-díjat is három-három éven át neki adták. Most Sully professzor, a lélektan és logika híres tanára mellett mint segédtanár működik.

Győry Ilona a messze idegenben sem feledkezett meg hazájáról. Felolvasásokban és czikkekben sűrűn ismertette Magyarországot és viszonyait; fáradozott az angol-magyar barátság megerősítésén. Igyekezetét siker koronázta, a mennyiben mindenütt, a hol járt, felköltötte iránt unk és ügyünk iránt az érdeklődést.

Az Uránia-szinházban előadott «Skóczia» czimű darab is ilyen forrásból eredt. Egyik skót város polgármesterét ugyanis annyira elragadta Győry Ilonának Magyarországról tartott előadása, hogy kifejezte azon óhaját, vajha ezek az ékesszavú ajkak egykor az ő hazáját ismertetnék Magyarországon. Győry Ilona eleget tett e kivánságnak és bemutatta Skóciát úgy, hogy egy csapással a legmelegebb rokonszenv ébred szivünkben e sajátos ország iránt. Legvonzóbb alakjában állitotta elénk annak történetét, iparát, költészetét es humorát.

Győry Ilona művében minduntalan megcsillan a sokoldalú tudás mögül a költészetért rajongó asszonyi szív. Úgy a képek megválasztása, mint a dolgok felfogása és tolmácsolása erre vall. A darabban egymást érik a drámai mozzanatok közé ékelt mulatságos adomák és a skót nagy emberek életéből vett idylli jelenetek. Ezekből néhányat képben is bemutatunk.

Látjuk Jakab herczeg fiát, Charlie herczeget, a mint szerelmesével, a szép Macdonald Flórával enyeleg. A cullodeni csata veresége elszakította őket egymástól, Charlie Francziaországba menekült, hogy ott romlását találja.

A skótok nagy költőjének, Burns Róbertnek egész fejezetet szentel Győry Ilona. Bemutatja szülőházát és benne azt az egyszerű, szegényes szobát, a melyben a nagy költő született. Érdekesen elmondja a parasztlegényből udvarok lantosává lett költő életét és bemutatja azt a jelenetet, a mikor áhitatos félelemmel veszi ki imádottja, Mary, a kis aratóleány kezéből a tövist.

Szóval csupa változatosság az egész darab s ez is magyarázza azt a nagy sikert, melyet a kiváló irónő e legújabb művével aratott.

Sárosi Bella.

EGYVELEG.

* **Orosz ballonhajó.** Rosdesztvenszki hajóhadához tartozik a «*Rus*» is. Ez a hajó el van látva egy megkötött ballon használatára szükséges minden fölszereléssel. Az oroszok ezúttal először fogják ezen segédeszközt használni a tengeren földerítő czélokra. Mintául vették a francziák léggömb-berendezését, a mely a «*Sfax*» czirkálón hosszas kisérletek után bevált. Mielőtt a «Rus»-t e czélra berendezték, az oroszok gyakorlatokat és próbákat tettek egy hajón a Fekete-tengeren. A «Rus»-ról levették a főárboczot, hogy a hajó hátulsó részében helyet nyerjenek a házikónak, melyben az összetett készülék el fog helyeztetni. Itt lesznek mindazon sokféle készülékek, melyek a ballon szolgálatához szükségesek, mint az emelőcsigák, gázelőállítók, stb. Bizonyára hasznos szolgálatot fog tenni a ballon a földerítésre, sőt hajózási czélokra is. Természetesen hátrányai is vannak, mint például a szolgálat nehézségei, az időjárástól való függés és a train-nek szaporodása ezen külön szállítóhajóval. *R—i A—l.*

* **Londoni koldusok.** Hivatalos adatok szerint Londonban 4000 ember kizárólag koldulásból él s e réven évenként 7.200,000 koronát keresnek. Egy-egy emberre hetenként átlag 36 korona esik. A mult évben utczán való koldulás miatt 1925 egyént tartóztattak le. A legtöbbnél nagy pénzösszegeket s betéti könyveket találtak.

* **Negyvenhét irógépgyár** van üzemben az Egyesült-Államokban jelenleg. Ezek évenként 12 millió korona értékű irógépet szállítanak külföldre.

Charlie herczeg és Macdonald Flóra

GINEVERNÉ GYŐRY ILONA «SKÓCZIA» CZÍMŰ DARABJÁBÓL.

Az újabb magyar szobrászat

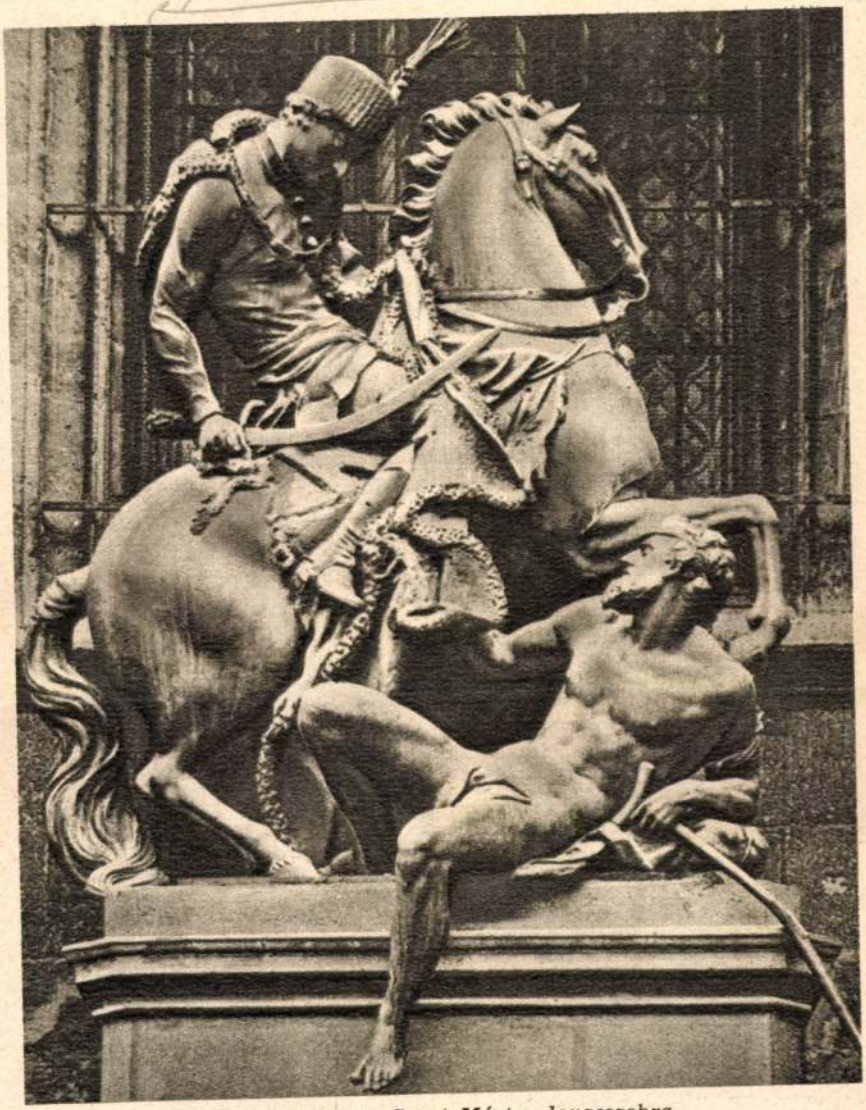

Donner Rafael: Szent Márton lovasszobra.

főkép vidéken, csakhamar nagyszámú olyan szobrásszal találkozunk, kiknek művészete teljes egészében a hazai talajban fogant.

A behívott művészek között való válogatással szerencsénk volt. Megrendelőink, mecénásaink mindenike művelt és jóízlésű, nem ritkán elméletileg és gyakorlatilag is képzett műértő volt. Választásuk ilyenformán a bécsi művészkör legkitűnőbbjeit szólította Magyarországra.

A Szépművészetek Könyvtár Bp. 1940.

A szobrászok közül *Georg Rafael Donner*, nemcsak a bécsi, hanem általában a német barokk szobrászatnak egyik legkimagaslóbb alakja volt az, aki gróf Esterházy Imre hercegprímás meghívására Magyarországba jött s itt a prímás megbízásait teljesítve, több mint tíz évig dolgozott. Valószínűleg az ő közvetítése révén került Magyarországra mesterének, a felsőolaszországból Bécsbe származott *Giovanni Giulianinak* műhelyéből is néhány alkotás, továbbá több tanítványát is eligazította hazánkba.

A magyarországi barokk szobrászatnak irányítszabó tekintélye Georg Rafael Donner volt, kinek nemes plasztikai felfogása és a túlzásoktól tartózkodó komoly művészete rokonszenvre talált a túlzásokkal és szertelenségekkel szemben inkább józanságra és mértéktartásra hajlamos magyarság körében.

Főművei Pozsonyban készültek a Dóm számára. Donner alkotta meg a Dóm egykori főoltárát. Szent Mártonnak, a templom védőszentjének ólomból öntött életnagyságú lovasszobra foglalta el rajta a főhelyet s kiegészítette a kompozíciót egy-egy oldalt elhelyezett s ugyancsak ólomból öntött hatalmas angyalfigura. A főoltár, mely érdekes módon tükrözi a bécsi mester munkáján is a magyar nemzeti gondolatot, mert a szentet zsinóros magyar huszárruhában ábrázolja, 1733 és 1735 között készült el. A mult században azután a Dóm restaurálásával kapcsolatban a

Rafael Donner: Angyal.

Rafael Donner: A hercegprímás alakja a pozsonyi Szent János-kápolnában.

Győri frigyláda-emlék.

J. A. Krauss: Szent Borgia Ferenc az egri ciszterci a főoltárról.

főoltárt szétbontották. A főcsoportot a templom szentélye mögött külön talapzatra állították fel, míg a két angyalalak ugyanakkor a Nemzeti Múzeumba került.

Donnernek másik magyarországi főműve ugyancsak a pozsonyi Dóm Alamizsnás Szent János kápolnájának számára készült s a mecénás hercegprímást ábrázolja barokkos imazsámolyon térdelve s kezét keblén imára kulcsolva. A főalak carrarai, a többi rész hazai márványból készült. Donner készítette még a pozsonymegyei Máriavölgy híres búcsújáró templomának barokk főoltárát is, ez azonban nagy részében elpusztult.

Donner tanítómesterének, Giovanni Giulianinak stílusát, műhelyének nyomát két helyen ismerhetjük fel a hazai emlékeken. Egyik a híres győri frigyládaemlék, mely 1731-ben készült el, a másik a barátudvari templom oltárszobordísze. Valószínűleg Giuliani távolabbi hatása érvényesül a pozsonyi Trinitárius-templom Mária-oltárának angyalszobrain is.

A Donner-műhely azonban szélesebb és hosszabban tartó hatást fejtett ki hazánkban még akkor is, amikor a mester maga már visszatért Bécsbe. Donner-tanítványok és követők egész sere-

gét ismerjük, éspedig nemcsak a stíluskritika biztos útmutatása nyomán, hanem írásos adatok révén is. A Donner-tanítványok közül legérdekesebb a győri székesegyházba két rendkívül oldott, festői ólomreliefet készítő *Jacob Gabriel Mollinarolo*, a győri egykori jezsuita, Szent Ignác-templom főoltárának szobordíszét készítő *Josef Rössler* és az ugyanennek a templomnak nagyszerű és gazdag plasztikai dísszel kiképzett szószékét készítő *Ludwig Gode*.

A főként a Dunántúlon, helyesebben a Duna mentén érvényesülő Donner-iskolával szemben az ország szívében, a Felvidéken és Erdélyben hamarabb találkozunk önállóbb helyi mesterekkel.

Legelső helyen említendő ezek között az a *Johann Anton Krauss*, aki a jászói templomnak káprázatosan gazdag és mind egészében, mind pedig részleteiben elragadó tökéletességű szobordíszét alkotta. Művei, stílusa az eláradó, oldott, festői rokokó világába tartoznak, mintázása virtuóz és könnyed, semmi nehézségtől meg nem riadó, alakjai a rendkívül merész mozdulatok következtében szinte súlytalanul lebegnek látszólag s fittyet hánynak minden egyensúlyi és nehézkedési törvénynek, mégis kifejezésükben rendkívül sok komolyság, erő és méltóság van, úgyhogy a mestert méltán sorolhatjuk a korszaknak nemcsak magyar, de nemzetközi viszonylatban is legelső mesterei közé.

Krauss készítette a jászói templom szobordíszén kívül az egri, egykor jezsuita (ma ciszterci) templom főoltárának szobordíszét is. Ez az utóbbi műve tanuság arra, hogy a délnémet barokk plasztikán kívül Krauss az olasz barokk szobrászatot is tanulmányozta, mert az oltáron lévő Áron szobra igen nagy hasonlóságot árul el Niccolo Cordierinek egyik hasonló tárgyú szobrával. Krauss nyilván hazai származású mester, mert szerződésein magát mindig „statuarius Jaszoviensis"-nek írja. Műhelyéről, esetleges tanítványairól ma még semmit sem tudunk, pedig valószínűleg népes műhelye lehetett, különben nem vállalkozhatott volna ily hatalmas feladatokra.

Pesten és Budán a szobrászfeladatokat sokszor meg kellett osztani a jelentkező számos mester között. A pest-budai emlékek arról tanuskodnak, hogy céhbe tömörült mesterek mellett, főúri szolgálatban álló művészek is kivették a munkákból részüket.

A pesti oldal szobrászmesterei közül *Hebenstreit Józsefet* kell megemlítenünk legelőször, ki nemcsak a pesti templomok oltárfelszerelését végezte nagyrészben, hanem népes műhelynek az élén állva, messze vidékre is szállított.

Valószínűleg az ő mintázókészségét dícsérik a pesti egykor Domonkos- (ma Angolkisasszonyok) templom főoltárának szobrai, melyek méltán kérnek helyet a híres német művész, Ignaz

J. A. Krauss: A jászói templom szobrai.

Günther legjobb alkotásainak a közelében s neki tulajdonítják némelyek az egyetemi templom szobordíszét is. Tudjuk, hogy dolgozott Esztergom számára, hogy sajátkezű művei állanak Szécsény plébániatemplomában, Egerben a ferencesek főoltárán, sőt legújabban az is kiderült, hogy műhelye (igaz, hogy csak szerényebb értékű darabokat) Erdélybe is szállított.

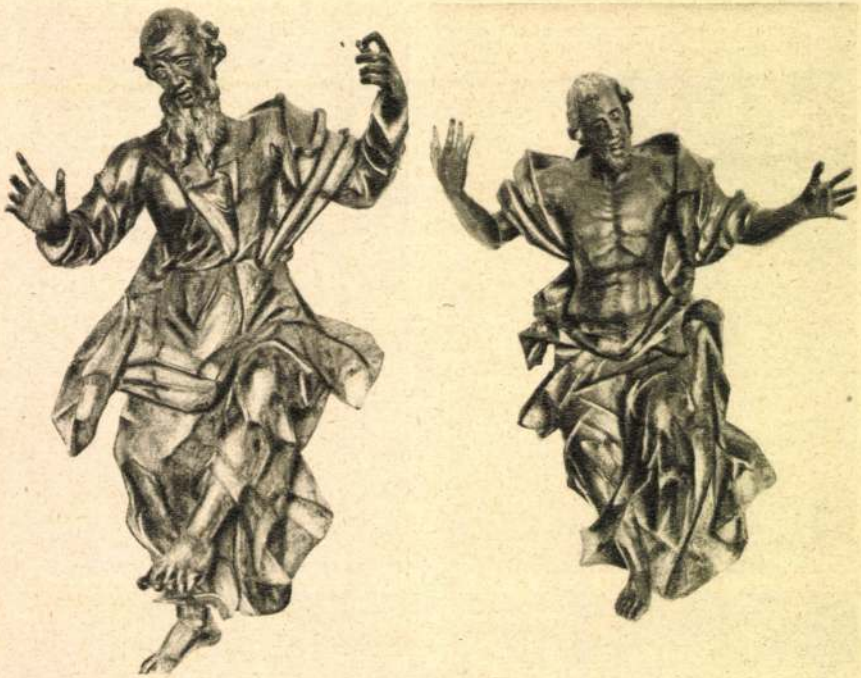

Weber J.: A budai Szent Flórián-kápolna főoltárának szobrai.

Hebenstreit mellett Pesten több elfeledett nevű és néhány ma is név szerint ismert szobrászmester dolgozott. Ezek közül a tiroli származású *Johann Thennyt* emelhetjük ki, aki a szerviták temploma főoltárának szobrait faragta. Ugyancsak ő készítette az Invalidusok templomának (ma Központi Városháza) oltárszobrait is.

Buda szobrászmesterei közül *Weber József Lénárdot* emelhetjük ki, mint aki a főutcai Szent Flórián-kápolna főoltárának ma már, sajnos, széthordott szobrain érzékeny mintázónak, jótechnikájú faragónak és igen érdekes művészegyéniségnek mutatkozott. Szobrai ma nagyobbrészt a Fővárosi Múzeumban láthatók.

Főúri szolgálatban állott viszont az a szobrászművész, aki talán a legjelentékenyebb egyénisége volt az egész pest-budai barokknak: *Bebo Károly*. Nyilván olasz származású s bár bizonyosan nem tudjuk, olasz iskolázottságú művész volt, aki a Zichy grófok udvarába, Óbudára került s szerződéses szobrásza lett a családnak. Jóformán egész életét a grófi család szolgálatában töltötte s ilyenformán művei majdnem mindenütt feltalálhatók, amerre csak a Zichy grófok kegyurasága kiterjedt.

Műhelye éppen ezért nagyszámú segédet is foglalkoztatott s a mester maga a grófi család megbízásain kívül, szívesen elvállalta

Bebo Károly: A belvárosi plébánia Kálvária-csoportja

a nagy híre folytán közelebbről s távolabbról gyűlő egyéb megrendeléseket is. Így tudjuk, hogy az ő műhelyének kell tulajdonítanunk a budai Szent Anna-templom egykori szobordíszének nagyrészét. Valószínűleg ő készítette a budai Szent Erzsébet apácák (egykor Ferencesek) templomának — s bizonyosan ő szállította a székesfehérvári ciszterci (egykor jezsuita) templom páratlan díszű s nagyhírű szószékét. Oltárszobraival találkozunk mind Buda, mind pedig Buda környékének templomaiban szerte. Esztergomba is meghívták, hol a városi magisztrátus bízott reá nagyobb feladatot. Valószínűleg Bebo Károly műve a Belvárosi plébániatemplom Kálváriacsoportja is, melyet a legújabb kutatás emelt ki elfeledettségéből s juttatott számára méltó elismerést.

Erdélyben Kolozsvár volt a főközpont, ahol egyfelől a főúri építkezések és a templomok újból való felszerelése juttatott a szobrászoknak sok és érdekes feladatot. A kolozsvári szobrászok között legjelentékenyebb *König János* volt, ki a Szent Mihály-templom szobrokkal borított barokk kapuzatát faragta, de nagyszabású munkái maradtak fenn Gyulafehérvárott is. Működése még a XVIII. század első felére esik. Követték őt a Szent Mihály-templom szobrászmunkáinak elvégzésében *Schuchbauer Antal* és *Nachtigall János*. Előbbi a kolozsvári piarista templom szószékét faragta, utóbbinak önálló főműve a bonchidai kastély gazdag szobordísze. Közösen alkották a Szent Mihály-templom páratlan szépségű szószékét. Rajtuk kívül *Blaumann János* fejtett ki jelentékeny plasztikai munkásságot Nagyszebenben. Blaumann később jórészt felhagyott a szobrászattal s Kolozsvárra kerülve inkább mint építész működött.

Szerte az országban rengeteg értékes barokk emlék húzódik meg ismeretlenül s még talán több olyan, amelynek mesteréről nem tudunk semmit. Ezek közé tartozik a győri székesegyház kanonoki székei fölött álló négy hatalmas, aranyozott stukkóból készült angyalszobor, mely eredetileg a főoltárt díszíthette. Mesterüket újabban stíluselemzés alapján sok joggal a bécsi *Balthasar Moll* személyében vélik feltalálni. Moll ugyancsak Donner-tanítvány volt s bizonyos, hogy a kismartoni templom számára készített egy Kálvária-csoportot. Balthasar Moll-nak a győri szobrokra vonatkozó valószínű szerzőségét ez is megerősíti.

De szinte telve vannak jobb-gyengébb barokk szoboralkotásokkal a Dunántúl, Erdély és Felvidék városainak, sőt falvainak templomai is. Sopron, Kőszeg, Szombathely, Pécs, Nagykanizsa, Veszprém, Székesfehérvár gazdag tárházai a barokk plasztikának, de egész nagyszerű darabokat találunk Bodajk, Tihany, Búcsúszentlászló és főkép a zalamegyei Szécsisziget templomában is. Nagykanizsán, a ferencesek templomában, néhány nagyméretű munkáját találjuk barokk szobrászatunk egyik legjelentékenyebb,

bár, sajnos, névszerint nem ismert művészének, az egervári templomból kikerült Szent Sebestyén-szobor (ma a Szépművészeti Múzeumban) mesterének. Hasonló a helyzet Szeged, Gyöngyös, Eger városának és környéki falvainak templomaiban is. Kassán, Eperjesen s Erdély városaiban is tág tere nyílik a kutatásnak, mert az emlékanyag futó szemlélet után is valóságos kincsesbányának bizonyul.

Világi rendeltetésű szoborműveket inkább csak a főúri kastélyok kertjében s esetleg azok homlokzatán találunk. Sajnos, a készült emlékeknek ma már a legnagyobb része elveszett. Szép szobrok állottak a nagytétényi kastély kertjében, Kismartonba a bécsi Akadémia egyik legnevesebb mestere, *Schletterer Jakab* készített kilenc múzsa-szobrot az Esterházyak megrendelésére. A legnagyobb magyar mecénás, Esterházy Fényes Miklós, az eszterházai kastélykert vízmedencéinek díszítésére hatalmas mitológiai csoportokat készíttetett, de hasonlóan dús szobordísz tarkította az ország majd minden főúri kertjét. Erdélyből a gernyeszegi kastély mitológiai szobrai, ha szét is szóródtak részben,

A budapesti egyetemi templom főoltárának szobra.

Az egervári Szent Sebestyén.

legalább megmaradtak s képet adnak a kastély és a kert egykori fényéről.

Szabadtéren felállított emlékműveink kizárólag egyházi vonatkozásban keletkeztek. Elsősorban a kisebb-nagyobbméretű *Kálvária-csoportok* s a *Szentháromság-emlékek*. Utóbbiaknak majd mindegyike pestis-emlék.

A Kálvária-szobrok rendszerint nagyobb építészeti összefüggésben, kápolnák előtt vagy tetején foglaltak helyet, a Szentháromság-oszlopok majdnem teljes számmal *Lodovico Burnacini*nek a bécsi Grabenen álló művét, az ú. n. Grabensäulet követik típusukban.

A Kálvária-csoportok között méretben és művészi értékben a legjelentősebb kétségtelenül a régi pesti józsefvárosi Kálvária volt, mely a XVIII. század közepén készült. A szobrait ma már csak leírásokból ismerjük, mert maguk a szobrok elvesztek. A leírások nyomán megállapítható azonban, hogy a magyarországi Kálváriák jórésze ennek a nyomán készült, ennek a kompozícióját utánozta. Érdekes és többé-kevésbé épen megmaradt monumentális Kálvária-csoportokat találunk Kőszegen, Móron, Vácott, Bodajkon, Márianosztrán s még körülbelül száz helységében hazánknak.

Nemcsak az elmult pestisjárványok idején tett fogadalmak beváltásaképpen, hanem a Szentháromság különös tiszteletének elterjedése nyomán is nagy számban emelkedtek hazánkban a jellegzetes, magas felhők által körülgomolyogtatott Szentháromság-oszlopok. Egyik legszebb és legérdekesebb ilyen emlék a körmöcbányai, amelynek mestere az olasz származású *Dionisio Stanetti* volt s 1765—1772 között keletkezett. Igen szép példájuk áll Budavárában is, a koronázó főtemplom előtt, ennek mestere *Ungleich Fülöp* volt. Budán ezenkívül még két szabadtéri Szentháromság-szobrot találunk. Egyiket a Zsigmond-, másikat a Szentlélek-téren. A Dunántúlon különösen sok Szentháromság-oszlop készült, mert a veszprémi püspök, Padányi Biró Márton igen buzgó terjesztője volt a Szentháromság kultuszának s nemcsak Veszprémben emeltetett nagyméretű és igen díszesen kiképzett emléket kedvelt szobrászával, *Schmidt József Ferenc*cel, hanem egyfelől biztatta a pásztorbotja alá tartozó helységeket, hogy állítsanak ilyen Szentháromság-oszlopot, másfelől a szegényebb községek számára a maga pénztárából rendelt ilyeneket. Éppen ezért szerződést kötött a fentebb megnevezett szobrásszal, aki szerényebb méretben és egyszerűbb formákkal tervezett egy szabványt, melyet a nagy püspök mintegy nyolcvan példányban rendelt meg és ajándékozott el a Dunántúl kisebb falvaiban.

A Szentháromság-emlékekhez hasonló felépítésű és kiképzésű szoborművek voltak a *Mária-oszlopok*, melyek szintén igen elter-

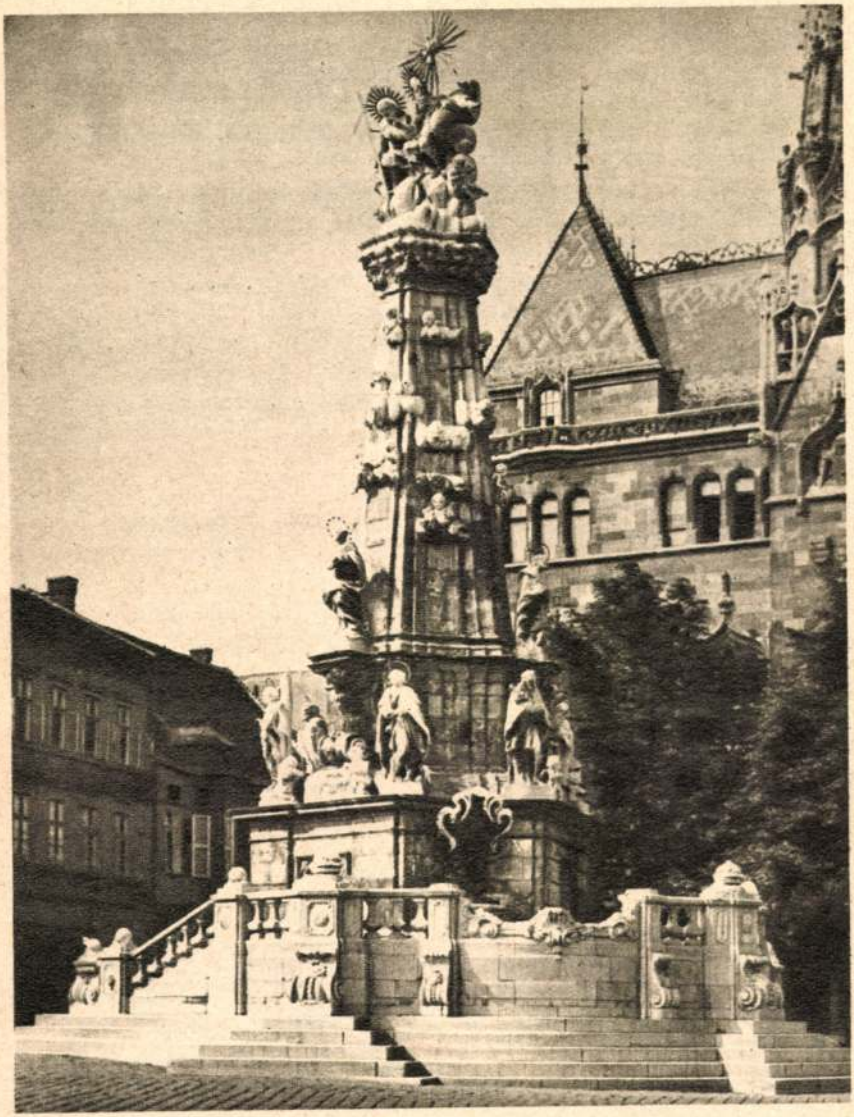

Ungleich F.: A budavári Szentháromság-emlék.

jedtek a katolikus restauráció nagyszabású Máriakultuszának kapcsán. Ezek között legszebb az ismeretlen mester által alkotott soproni, mely a városháza terén áll. Nagyon szép és rendkívül fontos a kassai, mert ennek tervező mesterét is ismerjük az építészi munkáival is reprezentáló *Thornyossy Tamás* személyében. Szerény példáját a Mária-oszlopoknak Budán is felfedezhetjük a

Mária-téren. Utóbbi az elmúlt évtizedek során annyira megviselődött, hogy jóformán teljesen meg kellett újítani s az eredetinek maradványai múzeumba kerültek. Pesten a Szerviták temploma előtt romladozik egy méreteiben kicsiny, de formáiban annál megkapóbb Mária-oszlop. Mesterét ennek sem ismerjük.

A XVIII. század utolsó évtizedében lassan kihunyt hazánkban is a barokk stílus uralma. Némi formai visszfénye fel-felcsillan még a következő évtizedekben is, de az új század stílusváltásának jelei megmutatkoznak. A nagy barokk vállalkozások befejeződtek s a félbenmaradtakat nem siettette már senki.

Politikai, társadalmi események foglalták le az erőket. A francia forradalom és a nyomában következő eseményeknek hatása hazánkig elgyűrűzött. Újabb, öntudatosabb nemzeti gondolat sarjad a magyar lelkekben s az idők érlelik már a XIX. század nagyszerű nemzeti nekibuzdulásait.

A szobrászat a század elején néhány inkább ipari képzésű kőfaragó kezén él, tengődik tovább. Feladataik közé inkább építészeti tagok, dekoratív részletek kifaragása tartozott, mint az önálló művészi alaképítés, csoportkompozició. Ilyenekre alig vállalkozott volna egyik is. Idegenek behívásától már visszariadt a magyar társadalom, de ahhoz nem volt még vállalkozókedve, hogy mutatkozó szükségleteit a maga erejéből próbálja megoldani. Elodázta egyelőre a problémát, visszautasította azt, aki figyelmét rá akarta terelni s időlegesen a fényes példákkal, nagyszabású, kész tettekkel meginduló irodalmi művekben keresett és talált művészi kielégülést. Nyelvet akart teremteni magának, nemzeti és művészi nyelvet, mielőtt nemzeti és művészi formákra mert volna gondolni.

Éppen ezért azok, akik a szobrászatban az ipari kőfaragás szintje fölé akartak kerekedni, kénytelenek voltak a külföldön, elsősorban a bécsi akadémián alkalmat keresni a tanulásra. A XIX. század első szobrászgenerációja az egri *Anzenhofer Ignác*, a besztercebányai *Dunaiszky Lőrinc*, a pozsonyi *Huber József*, a budai *Bauer Mihály*, a szepesolaszi *Böhm József Dániel*, a bajai *Petrovics Döme* és a rimaszombati *Ferenczy István* Bécsben kezdik és részben végzik is művészi tanulmányaikat. Közülök valamennyi szép sikerre vitte, csupán az egri Anzenhofer hagyott fel művészi pályájával az első évtizedek sok reménnyel biztató kezdete után.

Dunaiszky Pesten hatalmas műhelyt alapított s 1816 után, mikor Pesten letelepedési engedélyt kapott a tanácstól, szinte egyeduralkodóvá lett az épülő fővárosban. Műhelyéből rengeteg szobormű s még több dekoratív építészeti faragvány került ki, sok arcképmegrendelése is volt. Jóllehet szándékai művésziek voltak. tehetsége nem állott arányban a kitűzött célokkal. A megbízások szaporasága és a válogatás nélkül való munkavállalás Dunaiszky

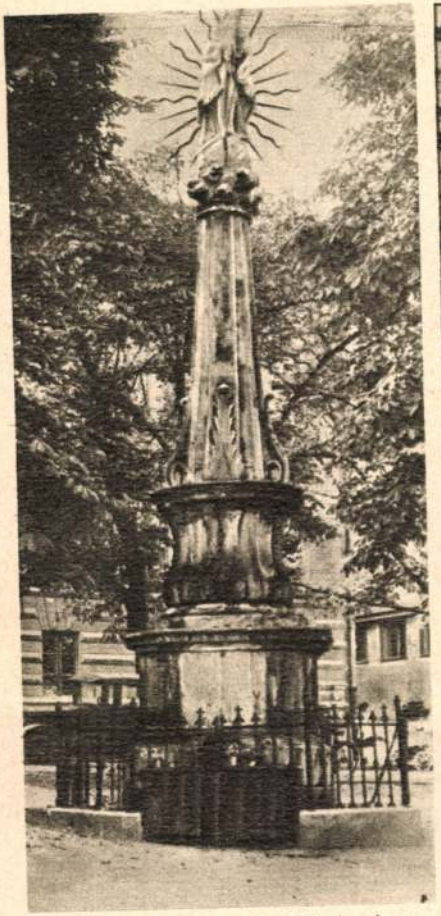

Mária-oszlop a budai Mária-téren.

Dunaiszky: Lendvay Márton szobra.

Lőrincet ismét visszatérítik a nemesebb értelemben vett kőfaragóipar színvonalára, ahonnan csak ritkán tud felemelkedni. Ilyen kivételes siker eredménye például a krisztinavárosi templom oltáraira készített szobordísz, mely a mesternek szinte a legjobb munkája.

Dunaiszky Lőrinc egész szobrászdinasztiának volt a megalapítója. Három fia született Pesten s valamennyi szobrász lett. Közülük Henrik és László vitte sokra. Különösen *Dunaiszky László* kapott Pesten és vidéken nagyon sok megbízást. Pesten az ő műve volt a régi Hal-tér szép kútja, mely azóta Kőbányára került ki s a Nemzeti Színház kitűnő művészének, Lendvay Mártonnak életnagyságú bronzszobra, melyet nemrégiben újból felállíttatott a főváros a színház szomszédságában. Sok arcképe és antik tárgyú

kisebb kompozíciója is készült, ezek közül ma többet a Szépművészeti Múzeum őriz.

Huber József 1818-ban jön haza külföldi útjairól. Művelt és tehetséges szobrász, ki azonnal jó és jövedelmező megbízásokhoz jut. Különösen a síremlék terén alkotott újszerűt s mivel aránylag sok síremléket készített (Schmidt Karolina, Siebenrock Dániel, Fábry Jánosné stb. a budavíziványárosi és újlaki temetőben), találóan nevezték őt a sírkertek díszítőjének. Vállalt azonban épületdíszítést és oltárszobrokat is és valószínűleg ő a mestere nem egynek a pesti udvarokban még ma is nagy számmal fellelhető allegorikus női kútfigurák közül.

Bauer Mihály művei közül a pesti mai Városháza (akkor még Invalidusok otthona) homlokzati attikáján álló allegorikus szobrok s a még ma is nevezetességszámba menő Nagy Kristóf (ma a Központi Városháza udvarán, egykor Birly dr. Kristóf-téri házának homlokzatán) kínálkozik megemlítésre.

Böhm József Dániel, ha tartott is kapcsolatokat hazájával, a magyar művészetnek mégis vesztesége volt, mert Bécsben maradt s ott emelkedett az Akadémia tanári székéig.

Bár e mestereknek tanulóévei s talán még első szárnypróbálgatásai is, még a XVIII. század legvégére esnek, művészetükben már az új stílus, a klasszicizmus jegyei az uralkodók. Itt-ott, főként Dunaiszky és Bauer műveiben, visszacsillan az elmult barokk formavilágának bátortalan fénye, de ez már nem jellemző.

Tárgyban és kivitelben egyaránt az ókornak hódolnak. Eleinte még nemzeti tárgyú műveik alakjaira is a klasszikus tógát húzzák s még arcképeiken is igyekeznek az ókor, főleg a római portrészobrászat jellemző külsőségeit érvényrejuttatni. Ám ez a klasszicizmus önkéntelen hódolat volt csupán az általános koreszmény előtt, nem fűtötte még a közízlés és nemzeti érzés öntudata.

Az a művész, aki a klasszicizmus általános stílusát szerencsés kézzel egyesítette a nemzeti vonatkozásokkal s tudatossá tette a sajátságos magyar ízlésnek s a klasszikus formáknak harmónikus megfelelését, ilyenformán pedig pályájának minden zökkenője, képességeinek minden hiánya mellett is méltán tekinthető nemcsak a korszak, hanem az egész magyar szobrászat egyik legfontosabb egyéniségének, az a rimaszombati születésű, lakatoslegényből szobrásszá lett *Ferenczy István*.

Néhány bécsi tanulóév után Rómába megy s a korszak két legnagyobb, legünnepeltebb mesterének, Canovának és Thorvaldsennek körében ismerkedik meg a plasztikai művészet magasabb eszményeivel. Canova jobban bízik benne, Thorvaldsen kevésbé, sorsa mégis az utóbbinak műtermébe kényszeríti, hol néhány éven át mint kőfaragó dolgozik s képzi magát a művészpályára. Jellemző, hogy már tanulóévei alatt is csak a jövendő művészt látta

Ferenczy: Pásztorlányka.

önmagában, a szobrászatot sohasem tekintette pénzszerző iparnak. Nem művészi feladatot még a szükség idején sem vállalt szívesen.

Rómában két szobrot készít önállóan. Csokonainak az arcképét s a Pásztorlányka című allegorikus kompozíciót. Mindkettőt hazaküldi s kiállítja. A Csokonai-arckép rögtön megszerzi számára a széphalmi szent öregnek, Kazinczy Ferencnek rajongó pártfogását, ki leveleiben azonnal a legszélesebb körben ismerteti az ifjú magyar művészt, a Pásztorlánykának Pesten való nyilvános kiállítása a mindinkább fogékonnyá váló pesti közönség s ezen keresztül szinte az egész ország hirtelen fellángoló lelkes elismerését vivja ki.

Ferenczy hazajön s bár maga is érzi még kiképzésének elégtelenségét, mégis itthon marad s teljesíti a megbízásokat, melyek eleinte garmadával hullanak. Maga is fellelkesül s az országgyűléstől egyfelől egy szobrásziskola felállítását, másfelől Mátyás királynak egy hatalmas méretű lovasemlékmű emelését kéri és szorgalmazza memorandumokban. Egyik tervét sem fogadják el, Ferenczy, aki vagyonát, helyesebben keresményét jórészt elköltötte ama törekvésének szolgálatában, hogy a magyar szobrászművészet fellendítésének érdekében hazai márványokat kutasson, elkeseredve visszavonúlt Rimaszombatba, megfaragta egyik legszebb művét, a síremlékeül szánt Eurydikét s élete végén csupán jelentéktelen faragványokkal bíbelődött.

Pályájának kezdetén, mint ez nem is lehet másképen egy Canova és Thorvaldsen körében nevelődő szobrásznál, maga is a doktrinér klasszicizmus híve volt. Pásztorlánykája s néhány más kisebb alkotása a példa reá. Itthon való évei azonban eltántorítják a kezdet elveitől s hatván reá az a friss buzgású s mindenben a magyart, — a nemzetit kereső szellem, mely a magyar írók példájából áradt felé, maga is lelkes harcosává lett a nemzeti művészet gondolatának. Kazinczy s később főként Vörösmarty és Fáy András, kiknek mindvégig legbensőbb barátjuk volt, nem szüntek meg őt ebben az irányban serkenteni s néki e munkájában teljes erőből segíteni.

Az út, mely a rideg s csupán az antik példákat szem előtt tartó puritán klasszicizmustól a már-már romantikus áramlású nemzeti stílusig vezet, szépen leolvasható Ferenczynek reánkmaradt és sok darabot számláló művében. Élete mégis beváltatlan remény, igéret maradt. Tragikus törés, kiábrándult meghátrálás. Igazi magyar művészsors. Hibás ebben azonban nemcsak ő maga, hanem az egész magyar társadalom, mely hangulatokat követve éppen akkor hagyta cserben a nemrég még egekig magasztalt művészét, mikor annak leginkább lett volna szüksége segítségre a magára vállalt személyi és nemzeti munkában.

Ferenczy művei közül a már említett két zsengén kívül, elsősorban az esztergomi székesegyház számára készített vértanú

Szt. István oltárt említjük meg, amely egyike a mester legnagyobb méretű s legjobban sikerült alkotásainak. Számos síremlék került ki vésője alól, legjobbak a Szánthó-család síremléke, az első magyar ujság szerkesztőjének, Kultsár Istvánnak sírköve, melyet a Belvárosi plébániatemplomban állítottak fel, a Brunszvik-emlék. A váli templomba került az Üdvözült lélek című kompozíciója, melyet Ürményi József megrendelésére készített. Később az ő vésője alól került ki Ürményi József nagyszerű arcképe is. Általában sok arcképet csinált, főként íróbarátait mintázta szívesen. Elkészítette Kisfaludy Károlynak az emlékművét, mely csak jóval később került mai helyére, a Múzeum kertjébe, továbbá szép reliefen örökítette meg a Himnusz költőjét, Kölcsey Ferencet is.

Hosszú volt az az idő, amely alatt Ferenczy bőven kifejthette tehetségét s nem szűkölködött megbízás híjján, de a nagy mű, az az alkotás, mely igazi koronája lett volna művészi pályafutásának, mégis csak csírában maradt.

Ferenczy munkáját két ifjú szobrász, *Alexy Károly* és *Célkuti (Züllich) Rudolf* folytatja. Mindkettő sokkal többre lett volna hivatott, mint amit alkotniok sikerült.

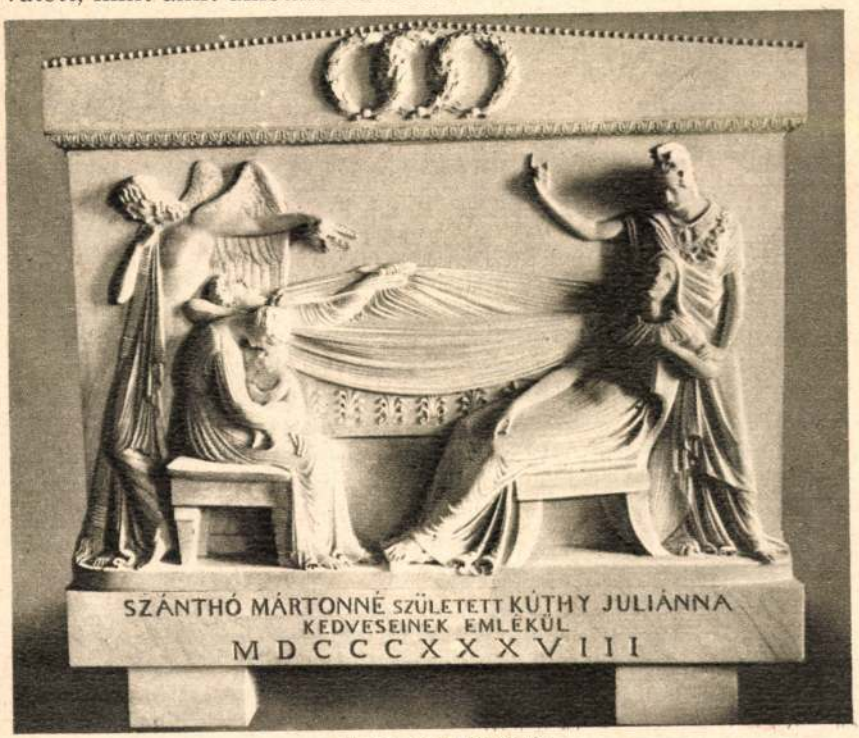

Ferenczy: Síremlék.

Igazában Ferenczy örökébe csak *Izsó Miklós* lépett a hatvanas évek során, amikor Búsuló juhász című szobormüve, melyről méltán állította, hogy az első szobor, mely tárgyát a magyar népéletből veszi, éppen olyan érdeklődést kelt és éppen olyan sikert arat, mint annak idején Ferenczy Pásztorlánykája.

Izsó pályafutása is rendkívül küzdelmes volt s ha jutott is számára bőven siker, a méltatlan mellőztetés sem kerülte el. Állandóan két gondolatkör között ingadozott. Egyik a köztéri monumentum, a reprezentatív emlékszobor volt, a másik a magyar népélet jelenetei. Résztvett majd minden pályázaton, mely pályafutásának idején felvetődött, de rendre elvitték a díjat és megbízást más kortársak, legtöbbször *Engel József*, úgyhogy számára csak néhány vidéki feladat jutott. Széchenyi szobrára benyújtott pályaterve sokkal jobb, mint a kivitelre került Engelé, Debrecenben felállított Csokonai-emlékműve szerencsésen egyesíti a reprezentatív szerkezetet a magyaros külső jegyekkel. Ama két nagy monumentum, melyet végre annyi küszködés és balsiker után elnyert, a szegedi Dugonics- és a pesti Petőfi-szobor elkészítésében megakadályozta korai és váratlan halála. Az ezekhez készült vázlatai és tervei azonban nem hagynak kétséget afelől, hogy Izsó a maga korához és a helyi adottságokhoz mérten nagyszerűt alkotott volna.

Népi jeleneteinek egész sora készült. Kedves elbeszélő, nemritkán pathétikus csoportjai különös és új ízt jelentettek a magyar plasztikában s később több élelmes követőjük akadt. E zsánerszerű kompozíciókban megjelenik a parasztember, a gyermekét szoptató anya, a cigány több változatban is és a falusi, házaló zsidó. Haldokló honvédje antik példát követ s színpadias beállítása nem egészen indokolatlan. Arcképszobrai közül Almási Balogh Pálnak, a polihisztor orvosnak portréját emeljük ki, mely az egész magyar szobrászi portrétermésnek egyik legmegragadóbb, legigazibb és legművészibb darabja. Temperamentumára, művészi vénájára, mintázásának lendületes erejére s általában egész művészi egyéniségére azonban legjellemzőbb az a nagyszámú s kis méretei ellenére is megkapó terrakottasorozat, melyet Táncoló parasztok néven ismerünk (a Szépművészeti Múzeumban) s melyben a Búsuló juhász nyugodt alapformáját variálja a magyar tánc adta méltóságteljes keretekben. Részint tanulmányok ezek, részint készülendő szobrok vázlatai, valamennyi pedig hű tükre egy nagyrahivatott magyar művész lelkének.

Izsó félbenmaradt munkáit *Huszár Adolf* veszi át és fejezi be. Ő a mestere tulajdonképpen mind a szegedi Dugonics-emléknek, mind a pesti Petőfi-szobornak. Önálló alkotása a pesti Eötvös-emlék, főműve a pesti Deák Ferenc-szobor. Szinte teljesen a köztéri monumentum felé igazodott művészetében s tehetsége nem is hagyta volna cserben ezen a téren, ha módja lett volna képességeit

Izsó Miklós: Búsuló juhász.

Izsó Miklós: Táncoló parasztok.

kifejleszteni. Elnyerte élete legfőbb megbízását, az aradi Szabadságszobor elkészítését, azonban a sors őt éppen úgy elragadta a befejezés elől, mint Izsót. Tervét nagyjából követte csak az utód *Zala György*, kinek ragyogó pályafutása éppen ezzel indult el. A millénium utáni nagyszerű lehetőségeket nyujtó s mind nagyobb és nagyobb méretigényekkel fellépő korszak emlékműszobrásza Zala György lett, kinek művészi tulajdonságai kiválóan megfeleltek ennek a feladatkörnek. Virtuóz mintázókészség, káprázató felületi és sziluetthatások, reprezentativ megjelenés, valamint a méretek és arányok felett való tökéletes uralkodás a főjellemzői Zala művészetének. Elkészíti gróf Andrássy Gyulának lovasszobrát az Országháza elé, még előbb a budavári Honvédemléket, megbízzák az Ezredéves emlékmű elkészítésével, melyen több évtizedig dolgozott s egyre csökkenő művészi készséggel 1929-ben fejezett be. Elnyerte az óriási méretűre tervezett Erzsébet királyné emlékmű kivitelét is, melyet azután a háború után szerényebb keretek között be is fejezett, megalkotván e szoborral életének egyik legfigyelemreméltóbb alkotását. Végül utolsó nagy megbizatása a Tisza-emlék volt, melyet *Orbán Antallal* közösen alkotott meg. Szerte az országban számos hősi emléket és igen sok síremléket is készített, úgyhogy talán Zala György volt életében a legismertebb magyar szobrász.

Zala mellett *liptóújvári Strobl Alajos* és *Fadrusz János* vették ki részüket derekasan a köztéri feladatok megoldásából.

Strobl első pesti munkája az épülő Operaház számára készített Liszt, Cherubini és Spontini szobor volt. A Múzeum homlokzata előtt felállított Arany János-szobor óriási sikere egyre-másra hozta számára a megbízásokat. A Királyi Vár udvarán álló Mátyás-kút Strobl egyik leghíresebbé vált festői csoportja, melynek egyik alakját az állami nagy aranyéremmel tüntették ki. Az ő műve még Budapesten a Semmelweis-, a Jókai-, a Károlyi-emlék s a hatalmas és rendkívül érdekes, művészi teljességében azóta utól nem ért Szent István-szobor a Halászbástyán. Szobrai állanak a Bazilikában, a Kúria előcsarnokában. Vidéki városaink közül is sok dicsekedhet egy-egy Strobl szoborművel. Miskolcon, Aradon Erzsébet királyné szobrát készítette el, Egerben Dobó István emlékművét. Sok síremléke van, ezek közül legnevezetesebb a Kossuth-mauzoleum szobordísze s a világháborúban készült Huszár. Strobl stílusa is kétigazodású. Egyik a reprezentációt tartotta szem előtt, mely természetszerűen táplálkozott minden korok leginkább reprezentatív művészetéből, a barokkból, a másik a higgadt természetlátás. Strobl inkább naturalista művész volt, legmeghittebb és legmegragadóbb művei (Anyánk c. szobra a Szépművészeti Múzeumban) tanuskodnak erről. Élete végén formái tömörebbekké válnak, új kifejezési formákat keres s néhány csodálatos késői mű (Genius, Bányász) beszél afelől,

Huszár Adolf: Deák Ferenc-szobor.

Zala György: Andrássy Gyula lovasszobra.

hogy szándékait valóra is váltotta volna. Nagyszerű portrégaléria is alkotott. Különösen művészkortársait örökítette meg nagy kedvvel és jellemző erővel.

Fadrusz János sokrahivatott tehetségét is derékba törte a korai halál. Küzdelmes ifjúsága volt. Lakatosságot tanult s még inasévei alatt megismerkedett a fafaragással s ez azután a szobrászpálya felé vonzotta. Rendkívüli tehetsége néhány bécsi tanulóév után megszerezte számára az elismerést. Hatalmas megbízásokat kapott s művei beszédes érvek amellett, hogy a szabadtéri monumentumnak, a nagy méreteknek mindenki másnál inkább elhivatott mestere volt. Első nagyszabású munkája, a pozsonyi Mária Terézia-emlék, még a barokk pathétikus forma-

Zala György: Dombormű az Ezredéves emlékműről.

világát idézte vissza úgy a lovon ülő főalak, mint a két mellékalak mozgásában és megjelenésében, ezt azonban a tárgy maga kellően indokolta. Fadrusz nagyszerű stílusérzékének bizonysága ez a szobor, mely a cseh megszállás során szinte teljesen megsemmisült, csupán néhány töredék került a vandál összezúzatás után a Nemzeti Múzeumba.

Fadrusz János másik főműve, a kolozsvári Mátyás-szobor, túlélte a román megszállás évtizedeit. A Mátyás-emléken Fadrusz új, egyénibb utakat keresett. A renaissance nagy mestereit állította maga elé példaképpen s a renaissance híres lovasszobrai, azoknak szerkezeti és felépítésbeli elvei tükröződnek e művén, anélkül azonban, hogy akár csak távoli formai megegyezésekről beszélhetnénk. A kolozsvári Mátyás-szobor talán a legtökéletesebb magyar

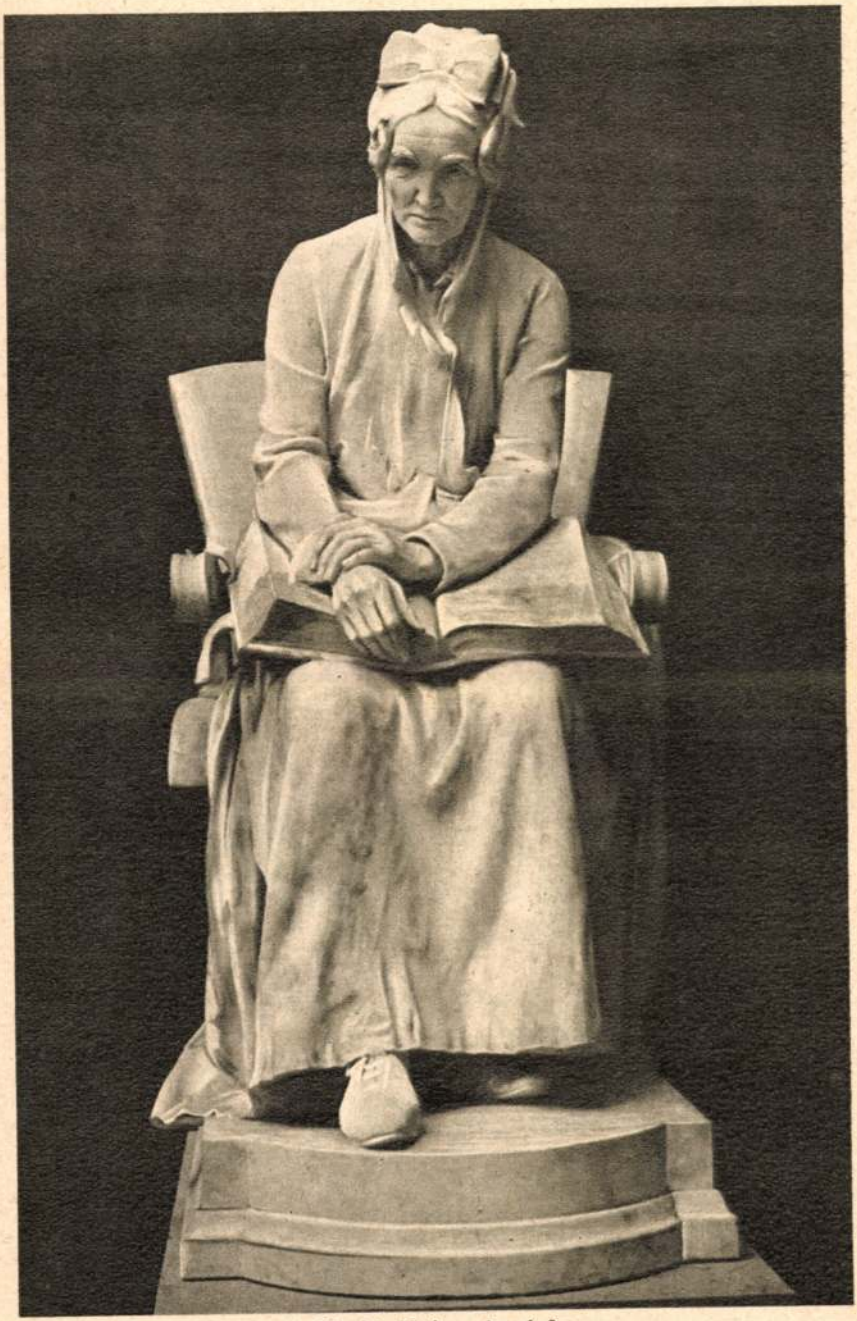

Strobl Alajos: Anyánk.

emlékmű, éspedig nemcsak döbbenetes tömör főalakjában, hanem a mellékcsoportok harmonikus megfogalmazásában is.

Elkészíti Zilahon a Wesselényi-emlékművet, Kisbéren gr. Wenckheim Bélának bronz lovasszobrát s Tisza Lajos szobrát Szegeden. Az utóbbi posthumus művének számít, mert leleplezése 1904-ben már a művész halála után történt.

Számos kisebb műve és arcképe is készült, de Fadrusz művészetére, mely talán a legtisztábban kapcsolódott a természeti valósághoz s a legnagyobb lélekzetű tárgyat is a legközvetlenebbül, legkeresetlenebb módon s a legtömörebben foglalta

Strobl Alajos: Mátyás-kút a királyi vár udvarán.

Ybl—Feszler: A Kálvin-téri Danubius-kút.

plasztikai, kötött formákba, inkább a felsorolt szabadtéri, nagy emlékművek a jellemzők.

A kiegyezés után megszűnt az a kényszer, mely fiatal, tanulnivágyó szobrászainkat Bécsbe s onnan legfeljebb Münchenbe vitte. Már 1871-ben megnyílik a Mintarajztanoda, mai Képzőművészeti Főiskolánk őse, s első szobrásztanára éppen Izsó Miklós lett. Ifjaink első kiképzése tehát már itthon is megtörténhetett. Fontosabb volt azonban, hogy a továbbképzés lehetősége nem szűkült többé a közvetlen szomszédságra, hanem távolabbi központok, Páris és Brüsszel hivogatta a magyar szobrászokat. Párisban Rodin és Carpeaux, Brüsszelben a szinte legendás tekintélyű Van der Stappen a vonzerő.

Fadrusz János: A kolozsvári Mátyás-szobor.

Mai mestereink idősebb nemzedéke szinte kivétel nélkül valamelyik itthoni mester körében kezdte meg tanulmányait, melyeket azután szerencsésen egészített ki néhány külföldi évvel. Tehetséggel plántálták magyar talajba a Nyugat irányjelző új törekvéseit, úgy azonban, hogy magyar voltuk, helyi, nemzeti jellegük csorbát nem szenvedett. Nem az úttörések eredményeit rombolták szét messze való tájékozódásukkal, hanem a magyar szobrászatot emelték a külföld méltó versenytársává. Míg még nem is olyan régen nagyobb feladatot már csak technikai szempontok miatt is csak félve mertek magyar mester kezére bízni, nehogy a befektetett nem ritkán óriási összeg a tapasztalat híján szűkölködő magyar művész kezén kárba vesszen, addig a századforduló, helyesebben már a millenium ideje óta magyar szobrászok egész sora hódított a külföldön is.

Szobrászatunk legújabban való hatalmas föllendülésének kétségtelenül a székesfővárosnak nagy áldozatkészsége volt a leghathatósabb elősegítője. A gyors ütemben fejlődő város nem hanyagolta el a fejlődés esztétikai szempontjait sem s minden alkalmat megragadott arra, hogy utcáit, tereit és parkjait értékes szobrokkal díszítse. Nemcsak a hivatalos emlékművekre szorítkozott, hanem a városrendezési program során sokszor adott megrendelést a művészeknek, sokszor pedig a már kész művekből vásárolt kötetlen tárgyú, de szabadtéri felállításra alkalmas darabokat. Különösen a *kútkompozíciók* azok, melyek jellemzőek a főváros mecénásvoltára s bátran mondhatjuk, hogyha végigtekintünk Budapest kútszobrain, kicsinyben végigtekintettünk a magyar szobrászat legújabbkori fejlődéstörténetén.

Közkutakra a városnak mindig szüksége volt, de efajta szükségleteit egészen a mult század elejéig csupán a gyakorlati követelmények szemelőtt való tartásával elégítette ki. Az első változás a Ferenciek-terének egykori kútján történt. Már ősidőktől fogva állott itt közkút, de csupán egy dísztelen faalkotmány, mely a mult század elején annyira megrozzant, hogy megújítása elodázhatatlannak látszott. A városi tanács, a Szépészeti Bizottsággal egyetértve, pályázatot hirdetett nemes anyagból való és művészi megoldásra.

A pályázaton hét művész vett részt, köztük *Pollack Mihály* is, a Nemzeti Múzeum nagyhírű építője. Nyertes *Dunaiszky Lőrinc* lett, aki fennmaradt tervvázlata szerint Mózes-kutat akart csinálni. Terve azonban nem került kivitelre költséges volta miatt. Kivitelre azután *Uhrl Ferenc* kapott megbízást, aki homokkőből készült s Nereidákat ábrázoló kútját 1835-ben fel is állította. A kút 1899-ig állott eredeti helyén s akkor Kőbányára, a Liget-térre vitték át.

Ma a Népliget szélén áll a pesti Belváros egyik legrégibb

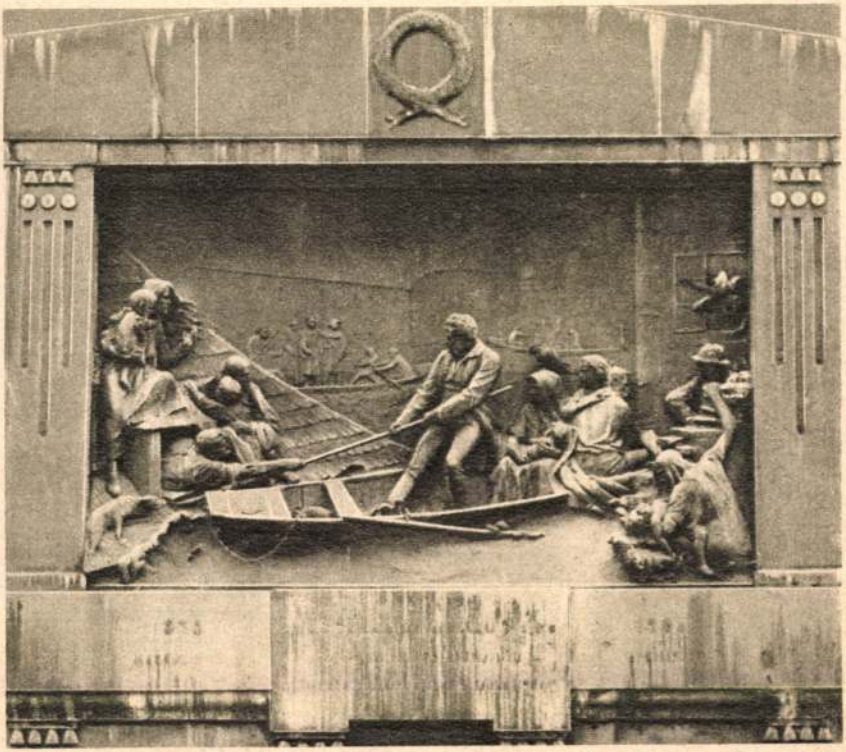

Holló Barnabás: Az Árvízi hajós.

és legszebb közkútja is, mely egykor a régi Halpiacon állott s *Dunaiszky László* alkotása.

1869-ben a Pesti Hazai Takarékpénztár ajánlja fel Pest városának, hogy újonnan épített székháza elé, ha a város megfelelő teret biztosít számára, hatalmas méretű díszkutat állít. A város kap az ajánlaton s rövidesen el is készül a Kálvin-téren álló Danubius-kút, melynek építészeti tervei *Ybl Miklóstól* valók s szobrait *Feszler Leó* mintái után *Brestyánszky Béla* faragta.

Mátray Lajos, a kitűnő készültségű iparművész szobrász, egész sor díszkutat tervezett a főváros számára. Legnevezetesebb közülük a Városligetben álló s az Ezredéves kiállításra készült világító szökőkút, melynek szoborkompozíciója egy magyar népmesét, Sió tündérnek a meséjét illusztrálja. A gazdag képzeletű és jókészültséggel mintázott szobrok ma is nagy vonzóerői a Városligetnek.

A Váralja-út művészi lezárásának céljára *Senyei Károly*, Párisban élt s később tragikus véget ért szobrászművészünk mintázott egy kutat.

1904-ben állítják fel a királyi Vár udvarán Strobl Alajos Mátyás-kútját, melyről fönnebb már szóltunk s még ebben az évben készült el a budai oldal másik nagyszabású szép kútkompozíciója is, a Millacher-kút. Megbízást ennek kivitelére a magyar szobrászat egyik legkiválóbb fiatal tehetsége, *Nagy Kálmán* kapott, azonban meghalt, mielőtt a kivitelhez hozzáfoghatott volna. Így egy másik tehetséges fiatal szobrász kapta meg a munkát, *Holló Barnabás*, ki ezen a művén kívül két nagyméretű dombormüvet is készített a fővárosnak. Egyik a méltán nagyhírű Árvízi hajós a Ferenciek templomának oldalán, másik az Akadémia falán az alapítás jelenetét ábrázolja.

Újabban ugyancsak nagyon sok kútszobor került a főváros tereire. A város vezetősége nem fukarkodott egyéb természetű művek megvásárlásával és rendelésével sem, úgy, hogy fővárosunk mai szobordíszei harmonikus változatossággal adnak képet az általános fejlődésen kívül a jelentékenyebb mesterek egyéni művészetéről is.

A mai magyar szobrászat kimagasló nevei meggyőzően példázzák, hogy mind a hagyományok tiszteletének, mind a legújabb törekvéseknek értékes harcosai vannak hazánkban s műveiknek sokoldalúsága, ötletessége és nem utolsó sorban a kivitel technikai tökéletessége biztosan ígéri a hazai magvetésnek jövő dús aratását.

A hagyományok tiszteletének s a próbált plasztikai formanyelv felhasználásának légkörében fognak Róna Józsefnek, Horvai Jánosnak, Istók Jánosnak, Kallós Edének, Telcs Edének, Ligeti Miklósnak, Kisfaludi Strobl Zsigmondnak, Margó Edének, Pásztor Jánosnak, Szentgyörgyi Istvánnak, Petri Lajosnak és ifj. Vastagh Györgynek művei.

A közelmultban elhunyt *Róna József* művészete a barokk művészetnek mozgalmas formavilágából és a mult század divatos novellisztikus tartalmi elemeiből szövődött. Kisméretű s jóízű humorral telt zsánerjelenetekkel vívta ki az elismerést (Utolsó szerelem, Megszorult Faun, Zenelecke stb.), de nagyméretű feladat fantáziáját és formálását is nagyszabásúvá hevítette. A királyi vár kertjében álló Savoyai Jenő lovasszobra nemcsak hazánk, hanem talán egész Európa egyik legjobb újbarokk emlékműve.

Horvai János Rónának tanítványa volt, de mesterétől meglehetősen messze került. Művészetében egy ideig barokkos pátosz érvényesült. Ceglédre készült első s az ezt nyomon követő többi Kossuth-szobra példa erre. Később mindinkább erőre kap sajátos egyéni szelleme, melyet inkább egyszerűség, borongás, melankólia, egyben érzékeny természetkövető formálás jelez művein. Szinte programszerűen törekszik a szoborban való filozofálásra. A farkasréti temetőben álló Jó pásztor szobra, Beethovenje és rengeteg síremléke sikerült betöltése ennek a programnak. De meg-

Róna József: Savoyai Jenő lovasszobra.

Horvai János: Részlet a Kossuth-emlékről.

Pásztor János: A tavasz.

változott felfogását érvényesíteni akarta életének egyik legnagyobb feladatában, a budapesti Kossuth-emlékműnek megalkotásában is és talán ez volt az oka nagyrészben a szobormű felől alkotott vélemények megoszlásának.

Istók János művészetét dícséri a Nemzeti Múzeum megalapítójának, gróf Széchenyi Ferencnek a Múzeumkertben álló, rendkívül nemes felfogású, egyszerűen, de erővel ábrázolt álló szobormása. Újabb műve a Pálffy-téren álló Bem-szobor.

*Kallós*nak, *Telcs*nek hazánk különböző városaiban állanak kisebb-nagyobb emlékművei. Közös alkotásuk, a budapesti Vörösmarty-szobor, a keletkezésének idején uralkodó ízlésnek megfelelően tipikus példája a tiszta szobrászi feladatok síkjáról letért, festői irányú szobor-kompozíciónak. *Pásztor János*nak allegórikus aktplasztikái párisi tanulmányainak emlékét tükrözik, ugyanezt egész különös finomságú, festői mód lágyan mintázott ifjúkori önarcképe. Búcsúzás c. fából faragott csoportja viszont arról tanuskodik, hogy a magyar népi karakternek tiszta megérzője. Budapesti Rákóczi-lovasszobrát méltóság és barokk lendület jellemzi.

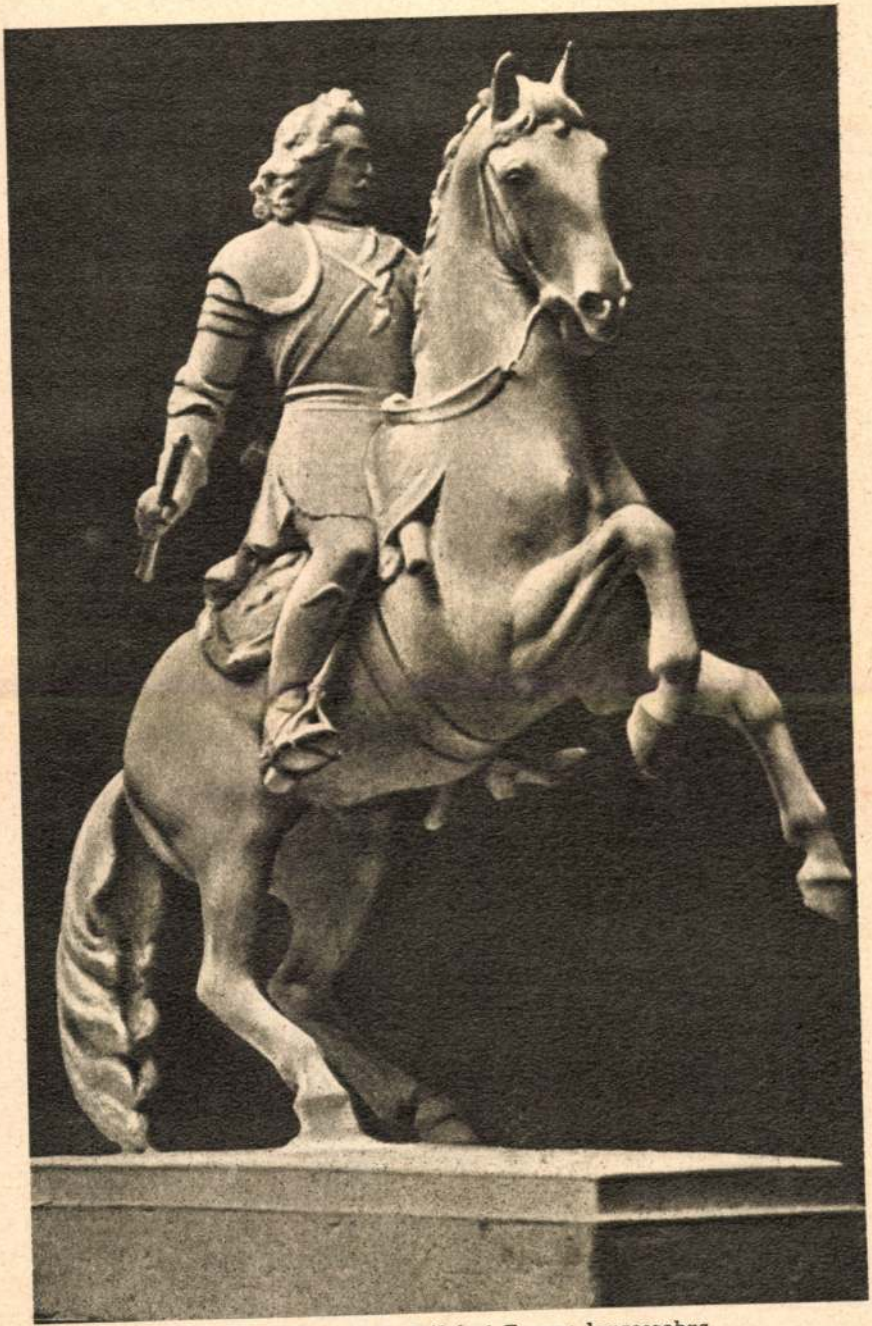

Pásztor János: II. Rákóczi Ferenc lovasszobra.

Petri Lajos ugyancsak aktkompozíciókkal jeleskedett. Gyengéd természetérzése, felületi fínomságok, részletörömök odaadó kiaknázása jellemzik műveit. Újabban az ércmonumentum terén is próbát tett a Bástyasétányon elhelyezett lovasszobrával.

Ligeti Miklós a plasztika impresszionizmusának szerzett polgárjogot hazánkban. Joggal mondhatjuk, hogy ifjúkori főműve, a városligeti Anonymus-szobor, hazánk egyik legismertebb, leghangulatosabb emlékszobra. Dérynéje porcellánváltozatban is elterjedt. Tüzér-emlékművén nyugodt monumentalitás érvényesül. *Szentgyörgyi István* a Brüsszelben végző szobrásznemzedéknek egyik legtöbbet ígérő tagja volt. Panasz c. aktja méltó sikert szerzett számára idehaza is és a háborus évek során kiállított gótikus átszellemültségű Lányka arcképe az egyik legnagyobb kitüntetést nyerte el. Emlékműveiben, mint a makói Návay-szobron régi előírásokat követ, Nagyatádi Szabó Istvánnak Budapesten álló szobrán egyszerű, pózmentes természetesség az uralkodó. Hősi emlékkompozíciói közül a Mária Terézia ezred emlékműve, valamint a Tengerészemlékmű szoborcsoportja érdemelnek említést.

Kisfaludi Strobl Zsigmond főként az arcképnek biztoskezű és szaporaterméső mestere. Művészetét, amelyben a modellnek önkéntelenül is hízelgő természetlátás és a barokk portréknak sima lendülete vegyül, főkép Angliában értékelték magasra, ahol

Ligeti Miklós: Anonymus szobra.

Ligeti Miklós: Déryné szobra.

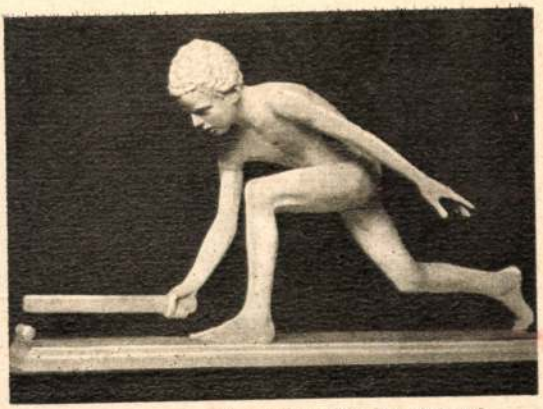

Szentgyörgyi István: Bigéző fiú.

sikerei a híres arcképfestőnek, László Fülöpnek sikereit közelítették meg.

Sidló Ferenc a bécsi és müncheni évek után az egyszerű, nagy vonalakat és bontatlan síkokat kedvelő szűkszavú naturalizmusnak lett méltán sokrabecsült mestere. Főként az architektúrával kapcsolatos feladatokat kedvelte s ezen a téren nemcsak a fővárosnak számos középülete, hanem a marosvásárhelyi kultúrpalota, a resicai és a mosoni állami iskola is az ő vésőjét dícséri. Szépen

Kisfaludi Strobl Zsigmond: Erzsébet angol trónörökösnő.

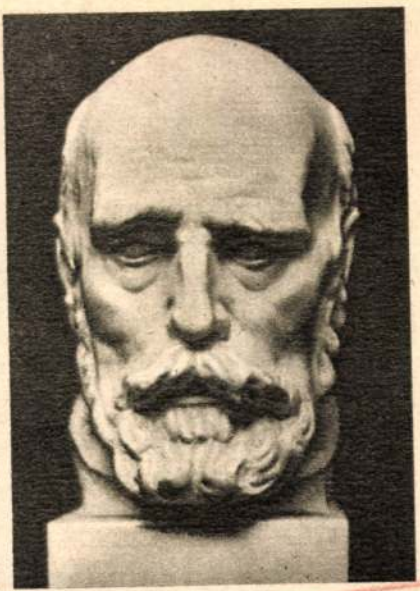

Kisfaludi Strobl Zsigmond: Görgey Artur.

Ohmann Béla: A kereszténység géniusza.

Sidló F.: Madách Imre szobra.

egészítették ki műveit önálló kompozíciói, aktfigurái és képmásai. Művészete újabban a horvát Mestrovicnak föltétlen csodálatába torkollott s felfogásának ez a fordulása jellemzi főművét is, a Székesfehérvárott felállított Szent István-lovasszobrot.

A modern plasztikai törekvéseket képviselik a korán elhunyt Csikász Imre, Lux Elek, Ohmann Béla, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál, Csorba Géza, Beck Ö. Fülöp munkái is.

Csikász Brüsszelben tanult, kész befejezett műve alig maradt. A Szépművészeti Múzeumban álló Fiatal leány c. bronzszobra tanusítja, hogy a részleteket mellőző, külsőségeket elutasító s a szobrot csupán a plasztikának íratlan belső törvényei alapján felépítő felfogásnak úttörője volt. Kortársa, *Lux Elek*, a szép indulást pályafutásának logikus és szerves eredményeivel delelőre juttatta. Gyengéd aktkompozícióinak során a mozgás problémáit vetette fel és érlelte a magától értetődő megoldásig, képmásai a külső hasonlóságon túl a jellem és a lélek belső igazságait tömörítették formába, készülő Luther-emlékműve pedig hitvallásszerű summája művészetének.

Az új magyar szobrászatnak egyik legtehetségesebb és legnagyobb hatású művésze *Beck Ödön Fülöp*. Korát tekintve joggal számíthatnók őt az idősebb generációhoz, mert még 1873-ban szü-

letett s így ma már hetvenedik évéhez jár közel, de műveinek mindig friss szelleme, folyton újuló problematikája, nem csökkenő figyelme s új utakra törő céltudatossága őt méltán a legifjabbakkal állítaná egy sorba, ha viszont rendkívül biztos tudása, fölényes fegyelmezettsége, formáinak elmélyedt műveltsége nem emelné őt jóval magasabbra.

Első volt azok között, akik az anyag megmunkálásának fáradságos útján keresztül jutottak el egyéni stílusuk kialakításához. Ő volt az, aki a terméskő plasztikai sajátságait kiismerte és kiaknázta. Magafaragta kőszobrai éppen ezért sokáig riasztották a márvány finomságaihoz és a bronz szabadságához szokott avatatlan szemeket, törekvéseinek a művésztársak között annál több megértője és követője akadt. Szoborművei között legnevezetesebb az Aphrodite c. kompozíciója, a pápai református kollégium hősi emlékműve s a fővárosi temetőkben álló számos síremléke. A klasszikus görög reliefstílus értelmében megreformálja a tévutakra tévedt reliefet is, csakúgy, mint ahogyan a korai renaissance éremtechnikájának feltámasztásával az éremművészetnek is egyedülálló nagy mestere lett. Érmei közül a Nyugat folyóirat jelvényeül szolgáló Mikes-érmet s a Nemzeti Múzeum építőmesterének, Pollack Mihálynak emlékére készült érmet említhetjük csak meg, jóllehet az általa készített érmek száma többszázra rug.

Ohmann Béla művészete az architektúra kötött kereteiben érvényesül leginkább. Rendkívül sokoldalú, sokirányban képzett művész, akinek fantáziája engedelmesen szolgálja az építészet kívánságait, anélkül azonban, hogy önállóságát feladná, önértékéből veszítene. A modern formalátás és formaszerkesztés alapjain sikerrel alkalmazza a történeti stílusok jól átérzett elemeit is és sommásan előadott, nyugodt, bontatlan síkokból összeépülő stilizált alakjait a természeti valóság megfigyelése és tisztelete is jel-

Beck Ö. Fülöp: Ybl Miklós érme.

Medgyessy F.: Súroló asszony.

Lux Elek: Táncosnő.

Pátzay Pál: Fésülködő.

lemzi. Főművei a szegedi Pantheon számára készített emlékszobrok, a pécsi dóm számára készített márványoltár s a budai várban álló angyalalak. Újabb műveinek legszebbje, amely talán a legszebben és legjobban elhelyezett szabadtéri szobrunk, a Székesfehérvárott álló Kálmáncsai Domokos-szobor.

Medgyessy Ferenc orvosnak készült, de oklevelének megszerzése után engedve igazi hivatásának, szobrásszá lett. Párisban tanult s több tanulmányutat tett Olasz- és Németországban. Vérbeli plasztikus, ösztönös művész. Formái összefogott tömeges formák. Egészükben szólnak a szemlélőhöz, részletek nem jutnak szerephez. A modern francia mestereken kívül Medgyessyt igazán csak a régmult korok legnagyszerűbb szobrászi stílusai, az egyiptomi és az asszír plasztika emlékei ihlették. Érdekes és egyéni stílusa fejlődött ekként, amelynek mind több és több bizonysága lassanként a köztereken is méltó helyet kapott. A debreceni egyetem, a Déry-múzeum szobordísze, a székesfehérvári emlékrelief, a debreceni Tóth Árpád-emlék és a Pénzintézeti Központ palotájának allegorikus reliefje pályájának szép útjelzői.

Pátzay Pál a fiatalabb nemzedéknek egyik legkiemelkedőbb tehetsége. Joggal állítható, hogy művészi fejlődését csupán önmagának köszönheti, mert számottevő előtanulmány nélkül kezdte meg önálló működését. Önmaga nevelésében azonban nagy segítségére volt az európai mult, amelynek szobrászati emlékeit számos és hosszú ideig tartó külföldi úton, eredetiben tanulmányozta. Rendkívül művelt és a művészet eseményeit szinte az apró rez-

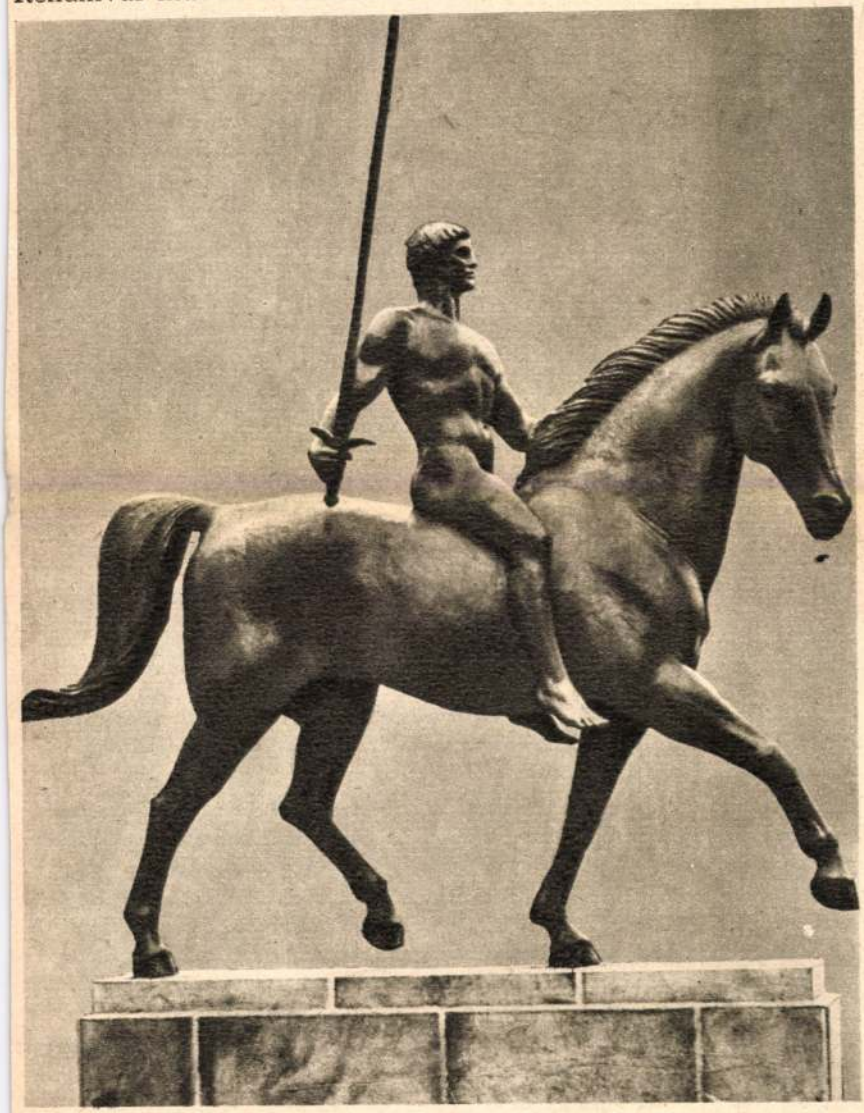

Pátzay Pál: A székesfehérvári huszár-emlékmű.

dülésekig figyelemmel kisérő művész. Olyan művész, aki nemcsak a formai fejlődés nehéz útját járta meg biztos egyenességgel, hanem aki mind a maga egyéni, mind pedig a szobrászat általános elvi problémáit mindenkor fogalmilag is tisztázta maga előtt s világos érveléssel indokolja meg a jelenségeket.

Ez a világosság, ez az érvelőkészség jellemzi Pátzay munkáit, amelyekben a temperamentum önkéntelen, de sokszor zavaros lendülete helyett az értekezések higgadt nyugalma, világos és fölényes előadása mutatkozik meg.

Eleinte a kis méretek és a mozgás változatossága vonzotta. Fiatalkori kis bronzain (Fésülködő stb.) a tiszta kontúrokba foglalt mozgó emberi test a főprobléma. Ettől a feladatkörtől azonban mindinkább a nagyobb méretek, a bontatlanabb tömegek és a zavartalan nyugalom felé hajlik el képzelete, míg a Rómában készült Terhes asszony c. kompozíciójában megtalálja és kifejti igazi művészi szándékait. Római évei után, ha meg is ragadja még a mozgás, a szétáradó taglejtés varázsa, szobrainak megfogalmazása során mindig tompul és tompul az elevenség s a végső forma ismét nyugalomba higgad. Vázlatainak egész sora mutatja az alakérlelésnek ezt a folyamatát. Művei jobbadán múzeumok és magángyüjtemények értékei között szerepeltek idáig, újabban a közterekre is kikerült néhány alkotása. Budapesten a Dunaparton áll „Dunai szél" c. allegórikus nőalakja, Székesfehérvárott pedig a 10-es huszárok emlékművét készítette el. Utóbbi műve életnagyságon felüli bronz lovasalak s művészi értékeivel példaadó lehet a jövő emlékművei számára is. Problematikusa és kiváló mestere a reliefnek is. A főváros temetőiben számos síremléket készített, amelyeknek elmélyült hangulata, egyszerűsége, csöndes áhítata a gyász minden kiáltó jele nélkül is a legmegkapóbb példákat szolgáltatja (Schey E. síremléke a farkasréti temetőben stb.).

Csorba Géza számos szép aktkompozícióval és főleg a kerepesi temetőben álló Ady-síremlékével vivott ki magának szép helyet szobrászaink között.

A legifjabb nemzedék a Képzőművészeti Főiskoláról kikerülve javarészt Rómában fejlődött tovább s értékesítette azután itthon az Örök városban nyert tanulságokat. *Madarassy Walter* érmei, *Antal Károly* Juliánus-szobra, *Ispánky József* érmei, aktkompozíciói és veszprémi Gizella királyné-emlékműve, *Granitner Jenő* Klebelsberg-szobra, *Csucs Ferenc* szép arcmásai, *Halmágyi István* nagyrahivatott tehetsége ígéretei a közeljövő magyar szobrászatának.

Kampis Antal.

Istók János

— **Bereck község felállítja Gábor Áron szobrát.** Sepsiszentgyörgyről jelentik: Bereck község, Gábor Áron szülőfaluja még az első világháború előtt Istók János szobrászművésszel elkészíttette a székely szabadsághős ágyúöntő szobrát, mely a budapesti hadimuzeumban van letétben. Most a község elhatározta, hogy a szobrot bronza önteti.

Uj Magyarság

1943. szept-23.

Budapest.
XI. Lágymányosi út 16 sz.

Magyar Nemzeti Renaissance Társaság
V. aukció · Bp. 1923.

406. **A rózsafüzéres Madonna.**

Fadombormű, festve és aranyozva. 65×90 cm. Magyar, XVII. század. (A zboróí róm.-kath. templomból való, ahova I. Rákóczi Ferenc ajándékaképpen került.) — MARIA MIT DEM ROSENKRANZ. Holzrelief, bemalt und vergoldet. Ungarisch, XVII. Jahrhundert. (Stammt aus der röm.-kath. Kirche in Zboró, wohin es von Franz Rákóczi I. gestiftet wurde.) *(Illusztrálva XVI. táblán.)*

407. **Felhőn térdelő szent.**

Színezett és aranyozott fafaragvány. Magassága 46 cm. Magyar, XVIII. század. — AUF WOLKEN KNIEENDER HEILIGER. Polychromierte und vergoldete Holzfigur. Ungarisch, XVIII. Jahrhundert.

408. **Két gyertyatartó,**

bronz, faágat tartó, ülő faunok. — ZWEI LEUCHTER, Bronze. Sitzender Faun einen Baumstamm haltend.

409. **Pecsétnyomó,**

bronz, macska egérrel. Modern. — PETSCHAFT, Bronze, Katze mit Maus. Modern.

410. **Guggoló Venus.**

Alabástromszobrocska talapzaton. Magassága 15 cm. XIX. század. — KAUERNDE VENUS. Alabasterfigürchen auf einem Postament. XIX. Jahrhundert.

411. **Groteszk alak.**

Fafaragvány. Magassága 20 cm. XIX. század. — GROTESKE FIGUR. Holzskulptur. XIX. Jahrhundert.

412. **Maria Immaculata.**

Szobrocska, fából. Magassága 15 cm. XIX. század. — Holzfigürchen. XIX. Jahrhundert.

413. **Sétáló pár.**

Bronzcsoport, aranyozva. Magassága 14 cm. 1870 körül. — DER SPAZIERGANG. Bronzegruppe, vergoldet. Um 1870.

414. **Kentaurok és görögök harca.**

Puszpángdombormű. 5·7×10·5 cm. Németalföldi, XVII. század. — KAMPF ZWISCHEN KENTAUREN UND GRIECHEN. Buchsbaumrelief. Niederländisch, XVII. Jahrhundert. *(Illusztrálva XV. táblán.)*

415. **Krisztus feltámadása.**

Színes facsoport. Magassága 44 cm. Német, XVIII. század 2. fele. — AUFERSTEHUNG CHRISTI. Polychromierte Holzgruppe. Deutsch, zweite Hälfte XVIII. Jahrhundert.

416. **Csavargók.**

Négy domborművű alak, árkádos mezőben, csontból faragva, csontbetétekkel díszített fakeretben. Jelezve: N. S. T. Hollandi. — VAGABUNDEN. Vier Reliefiguren in architektonisch geteilten Feldern, aus Bein geschnitzt, Holzrahmen mit Beineinlagen verziert. Bezeichnet: N. S. T. Holländisch.

417. **Két elefántcsontmedaillon:**

fejedelem és neje. Átmérőjük 8 cm. XVIII. század eleje. — ZWEI Elfenbeinmedaillons: Fürst und Gemahlin. Anfang XVIII. Jahrhunderts. *(Illusztrálva XX. táblán.)*

418. **Ereklyetartó feszület,**

fölül az Atyaisten, alul Szűz Mária alakjával. Körtefa. Hátul kinyitható belsejében szentek ereklyéi. Magassága 28 cm. XVIII. század. — KRUZIFIX, RELIQUIENBEHÄLTNIS. Birnholzschnitzerei. XVIII. Jahrhundert.

—

419. **Földgömb,**

talapzaton, elefántcsont, belsejében erotikus jelenetek. — GLOBUS, auf Sockel, Elfenbein, im Innern erotische Darstellungen.

420. **I. Miksa császár mellszobra,**

elefántcsontból, mellén felnyitható, belül a császár menyegzőjét ábrázoló domborművekkel. Magassága 40 cm. Német. — ELFENBEINBÜSTE DES KAISERS MAXIMILIAN I., vorne mit aufklappbarem Teil; inwendig Reliefs mit der Darstellung der Hochzeit des Kaisers. Deutsch.

421. **Galatea diadala.**

Viaszdombormű Ráfael festménye után. Átmérője 15 cm. XIX. század első fele. — TRIUMPH DER GALATEA. Wachsrelief nach dem Gemälde Raphaels. Erste Hälfte XIX. Jahrhundert.

422. **Butorveret,**

aranybronz: Ámor és Psyche. Jelezve: ETLER. Empire. — MESSINGBESCHLÄGE, Goldbronze: Amor und Psyche. Signiert: ETLER. Empire.

423. **Ereklyetartó,**

filigrán ezüstkeretben faragott szent. Orosz. — RELIQUIAR. Geschnitzte Figur eines Heiligen in silbernem Filigranrahmen, Russisch.

424. **Fibula,**
bronz. Római. — FIBULA, Bronze. Römisch.

425. **Tál,**
öntött vas, magyar címerrel, a nadrági gyárból. — SCHÜSSEL, Eisenguss, mit dem ung. Wappen.

426. **Váza,**
öntött vas, domború bányászjelenettel. — WASE, Eisenguss, mit Bergwerkszene in Relief.

427. **Szerszámveret,**
öntött sárgaréz. Lófej. — BESCHLÄGE, Messing, in Form eines Pferdekopfes.

428. **Kálvária,**
öntött sárgaréz, fatalapzaton. XVIII. sz. — KALVARIENBERGGRUPPE, Messing, auf Holzsockel. XVIII. Jahrhundert.

429. **Két gyertyatartó,**
ezüstözött vörösréz, bőségszarút tartó térdelő angyal. Magyar, XVIII. sz. — ZWEI LEUCHTER, Kupfer versilbert. Kniender Engel mit Füllhorn. Ungarisch, XVIII. Jahrh.

430. **Gérome:**
LEÁNY-AKT. Bronzszobor márványtalapzaton. Magasság 36 cm. — MÄDCHEN-AKT. Bronzestatue.

431. **Istók János: Cézár,**
LEVÉLNEHEZÉK, bronz. Kutya márványtalapzaton. Jelezve: Istók J. — BRIEFBESCHWERER, Bronze-Hund auf Marmorsockel. Bez. Istók J.

432. **Kalmár Elza:**
ÜLŐ FÉRFI. Bronzszobor. Magassága 29 cm. Jelezve: E. Kalmár. — SITZENDER MANN. Bronzestatue Bezeichnet: E. Kalmár.

433. **Martinelli:**
ZENÉSZNŐ. Bronzszobor márványtalapzaton. Magassága 26 cm. Jelezve: Martinelli 1920. — MUSIKANTIN. Bronzestatue auf Marmorsockel. Bezeichnet: Martinelli 1920.

434. **Martinelli:**
HIÚSÁG. Bronzszobor, márványtalapzaton. Magassága 45 cm. Jelezve: Martinelli. — EITELKEIT. Bronzestatue auf Marmorsockel. Bezeichnet: Martinelli.

435. **Martinelli:**
ATLÉTA. Bronzszobor. Magassága 57 cm. — ATHLET. Bronzestatue.

436. **Martinelli:**
MEGLEPETÉS. Bronzszobor. Magassága 50 cm. Jelezve: Martinelli 1921. — ÜBERRASCHUNG. Bronzestatue. Bezeichnet: Martinelli 1921.

437. **Martinelli:**
VÁGYÓDÁS. Bronzszobor, márványtalapzaton. Magassága 46 cm. Jelezve: Martinelli 919. — SEHNSUCHT. Bronzestatue auf Marmorsockel. Bezeichnet: Martinelli 919.

438. **Somogyi:**
MENEKÜLTEK. Bronzcsoport. Magassága 26 cm. Jelezve: Somogyi 1920. — FLÜCHTLINGE. Bronzegruppe. Bezeichnet: Somogyi 1920.

439. **Viaszdombormü,**
üveg alatt vörös bőrmontirozással: borotváltarcú fiatal férfi mellképe az aranygyapjas és Mária Terézia rendjellel. XIX. sz. e. — WACHSRELIEF, unter Glas, in Ledermontierung: Brustbild eines Herren mit dem Goldenem Vlies und Maria Theresien-Orden an der Brust. Anf. XIX. Jahrh.

440. **Mécses,**
homokkőből faragott, hordón fekvő oroszlánnal. — ÖLLAMPE, Sandstein, mit auf einem Fass liegendem Löwen.

441. **Két dombormű:**
Buda és Attila. Trébelt, aranyozott rézlemez. Későbbi vaskeretben. — ZWEI RELIEFS: Buda und Attila. Kupferplatte getrieben und vergoldet.

442. **Lávakőmedaillon,**
Gallilei mellképével. 1889. — LAVAMEDAILLON mit dem Brustbild Gallileis. 1889.

443. **21 db. különböző nagyságú feszület és Corpus**
bronzból és sárgarézből. — 21 STÜCK KRUZIFIXE UND CHRISTUS-FIGUREN VERSCHIEDENER GRÖSSE, aus Bronze und Messing.

444. **Szent Anna harmadmagával,**
Fafaragvány, szinezve. Magassága 38 cm. Német, XVIII. század. — DIE HEILIGE ANNA. Holzskulptur. Deutsch, XVIII. Jahrhundert.

445. **I. Ferenc császár mellszobra.**
Vas. Magassága 8·5 cm. XIX. század első fele. — BÜSTE KAISER FRANZ I. Eisen. I. Hälfte XIX. Jahrhundert.

446. **Szent Sebestyén.**
Szobor, fából, magassága 85 cm. Német, XVI. század. — SANKT SEBASTIAN. Holzfigur. Deutsch, XVI. Jahrhundert.

447. **Kar bronzból,**
a felsőkaron két kerek nyílás fedéllel, tintatartó gyanánt. Modern. — ARM AUS BRONZE, am Oberen zwei runde Öffnungen mit Deckeln als Tintenfass. Modern.

448. **Pásztorpár.**
Két bronzszobor. Magasság 44 cm. XIX. század. — SCHÄFERPAAR. Zwei Bronzefiguren. XIX. Jahrh.

449. **Dombormű.**
Fekete lakk alapon domborművű elefántcsont-chrysanthemum. 47×35 cm. Japán, modern. — CHRYSANTHEM-RELIEF aus Elfenbein. Auf schwarz lakkiertem Grunde. Japan, Modern.

450. **Fiatal szent szobra.**
Fa, aranyozással. Magassága 40 cm. XVIII. század. — FIGUR EINES JUNGEN HEILIGEN. Holz. XVIII. Jahrhundert.

450/a. **Szent Rókus.**
Faszobor aranyozással. Magassága 40 cm. XVIII. század. — DER HEILIGE ROCHUS. Holzfigur, vergoldet. XVIII. Jahrhundert.

450/b. **Oszlopfej,**
kockaalakú, kőből. Románkori. — KAPITAL aus Stein, würfelförmig. Romanisch.

450/c. **Két gyertyatartó angyal.**
Fa, szinezve. Magassága 30 cm. XVIII. század. — ZWEI LEUCHTERENGEL. Holz, polychromiert. XVIII. Jahrhundert.

450/d. **Leány mellszobra.**
Fehér és szines márvány. Magassága 39 cm. modern. — BÜSTE EINES JUNGEN MÄDCHENS. Weisser und farbiger Marmor. Modern.

450/e. **Puszpángfaragvány,**
apró alakokkal. Magassága 10 cm. — BUCHSBAUMSCHNITZEREI mit kleinen Figuren.

450/f. **Vadászkutya, nyúllal.**
Bronz, szinezve. Magassága 11 cm. Modern. — JAGDHUNDE mit ERLEGTEM HASEN. Bronze, bemalt. Modern.

450/g. **Játszó agarak.**
Bronz. 7 cm. XIX. század. — SPIELENDE WINDHUNDE. Bronze. XIX. Jahrhundert.

450/h. **Mária a kis Jézussal.**
Vas. Magassága 14 cm. 1850 körül. — MADONNA. Eisen. Um 1850.

450/i. **Angyalfej.**
Fa, aranyozva. XVIII. század. — ENGELSKOPF. Holz, vergoldet. XVIII. Jahrhundert.

450/j. **Angyal.**
Fa, aranyozva. XVIII. század. — ENGELFIGUR aus Holz, vergoldet. XVIII. Jahrhundert.

450/k. **11 db. különböző nagyságú feszület és Corpus**
sárgarézből, illetőleg fából. — 11 STÜCK KRUZIFIX UND CHRISTUS-FIGUREN verschiedener Grösse, aus Messing, bezw. Holz.

450/l. **Diderot mellszobra.**
Bronz. Magassága 18 cm. XIX. század. (Barbedienne öntő jelzésével.) — BÜSTE DIDEROTS. Bronze. XIX. Jahrhundert. (Mit der Signatur des Giessers Barbedienne.)

450/ly. **Tintatartó,**
bronz, fölül címerpajzsot tartó oroszlánnal. Olasz. — TINTENFASS aus Bronze, auf dem Deckel Löwe mit Wappenschild.

450/m. **Gyermekcsoport,**

elefántcsontfaragvány, I. P. Melchior modorában. Német 1770 körül. — KINDERGRUPPE, Elfenbeinskulptur in der Manier des J. P. Melchior. Deutsch, um 1770.

450/n. **Fiatal nő mellképe,**

viaszdombormű. Jegyezve: Alphons Cuziger fecit 1807. — BRUSTBILD EINER JUNGEN FRAU. Wachsrelief. Bezeichnet: Alphons Cuziger fecit 1807.

450/o. **Férfi mellszobrocskája,**

öntöttvas. Wien, XIX. század első fele. — MÄNNLICHE BÜSTE, Gusseisen. Wien erste Hälfte XIX. Jahrh.

450/ö. **Bika.**

Szobrocska vasból. Magassága 11·5 cm. Munkács 1850 körül. — STIER. Statuette aus Eisen. Munkács um 1850.

450/p. **A reichstatti herceg mellszobra.**

Vas. Magassága 12 cm. XIX. század első fele. — DER HERZOG VON REICHSTATT. Büste aus Eisen. Erste Hälfte XIX. Jahrhundert.

450/r. **Nagy Frigyes szobrocskája.**

Vas. Magassága 14 cm. XIX. század közepe. — FIGÜRCHEN FRIEDRICHS DER GROSSEN. Eisen. Mitte XIX. Jahrhundert.

450/s. a) **I. Ferenc császár mellszobrocskája.**

Vas. Magassága 8 cm. XIX. század első fele. — BÜSTE DES KAISERS FRANZ I. Eisen. I. Hälfte XIX. Jahrh.

b) **Gyufatartó,**

födelén fekvő paraszt alakjával. Vas. 1850 körül. — STREICHHOLZHÄLTER. Eisen um 1850.

450/sz. **Férfi mellszobrocskája,**

öntöttvas. Wien, XIX. század első fele. — MÄNNLICHE BÜSTE, Gusseisen. Wien erste Hälfte XIX. Jahrh.

450/t. **V. Ferdinánd mellszobrocskája,**

öntöttvas. Wien, XIX. század első fele. — BÜSTE DES KAISERS FERDINAND V. Gussesisen. Wien erste Hälfte XIX. Jahrhundert.

450/ty. **Napoleon szobrocska,**

öntöttvas, XIX. század eleje. — NAPOLEONFIGÜRCHEN, Gusseisen. Anfang XIX. Jahrhundert.

450/u. **Napoleon szobrocska,**

öntöttvas. XIX. század eleje. — NAPOLEONFIGÜRCHEN Gusseisen. Anfang XIX. Jahrhundert.

450/ü. **Fiatal nő mellképe,**

viaszdombormű. Jegyezve: Alphons Cuziger 1806. — BRUSTBILD EINER JUNGEN FRAU. [Wachsrelief bezeichnet: Alphons Cuziger 1806.

450/v. **Két bronzszobrocska,**

táncoló férfialakok. Jelezve: Duret. Francia, XIX. sz. vége. — ZWEI BRONZEFIGUREN, tanzende männliche Gestalten. Signiert: Duret. Französisch, Ende XIX Jahrhundert.

450/w. **Markup Béla:**

HUNYADI JÁNOS, lovasszobor, bronz. (A Műcsarnokban Wolfner-díjjal kitüntetve.) Talapzattal. — REITERFIGUR. Bronze.

III. Keletázsia.

Ostasien.

451. **Drámai jelenet.**

Színes fametszet. 33×24 cm. Japán, modern. — DRAMATISCHE SZENE. Farbenholzschnitt. Japan, Modern.

452. **Térdelő nő.**

Színes fametszet. 36×23 cm. Japán, modern. — KNIEENDE FRAU. Farbenholzschnitt. Japan, Modern.

453. **Toilette.**

Kakemono. Japán, modern. — TOILETTE. Kakemono. Japan, Modern.

454. **Tájkép,**

csónakázó társasággal. Kakemono. Japán, modern. — LANDSCHAFT mit Kahnfahrender Gesellschaft. Kakemono. Japan, Modern.

Istók János

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest. XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Országjárás (Erd)

Megjelent: 1943 JÚL 18

— **Gábor Áronnak szülőfaluja is szobrot emel.** Kézdivásárhely és Sepsiszentgyörgy után Bereck község, Gábor Áronnak, a székely ágyúöntő hősnek szülőfaluja is elhatározta, hogy szobrot emel nagy szülöttjének. Még az első világháború előtt Istók János, a hosszúfalusi székely szobrász nyerte el a pályázatot és félig el is készült a szobor, amelyet a községben megalakult szoborbizottság vele fejeztet be. A szobrot ünnepség keretében fogják felavatni

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK

Istók János

A Várkert-bazárban

1021

Az Ybl Miklós tervezte Várkert-bazár termeiben hosszú évtizedek óta szobrászok alkotnak. A ma is élő, 96 éves Istók János szobrászművész — a Bem szobor alkotója —, volt az első a század elején, aki műtermet foglalt itt magának. E képeinken a ma itt élő alkotók közül mutatunk be két szobrászművészt.

Selmeczi Tóth János képriportja

Metki Ödön

Dabóczy Mihály műtermében

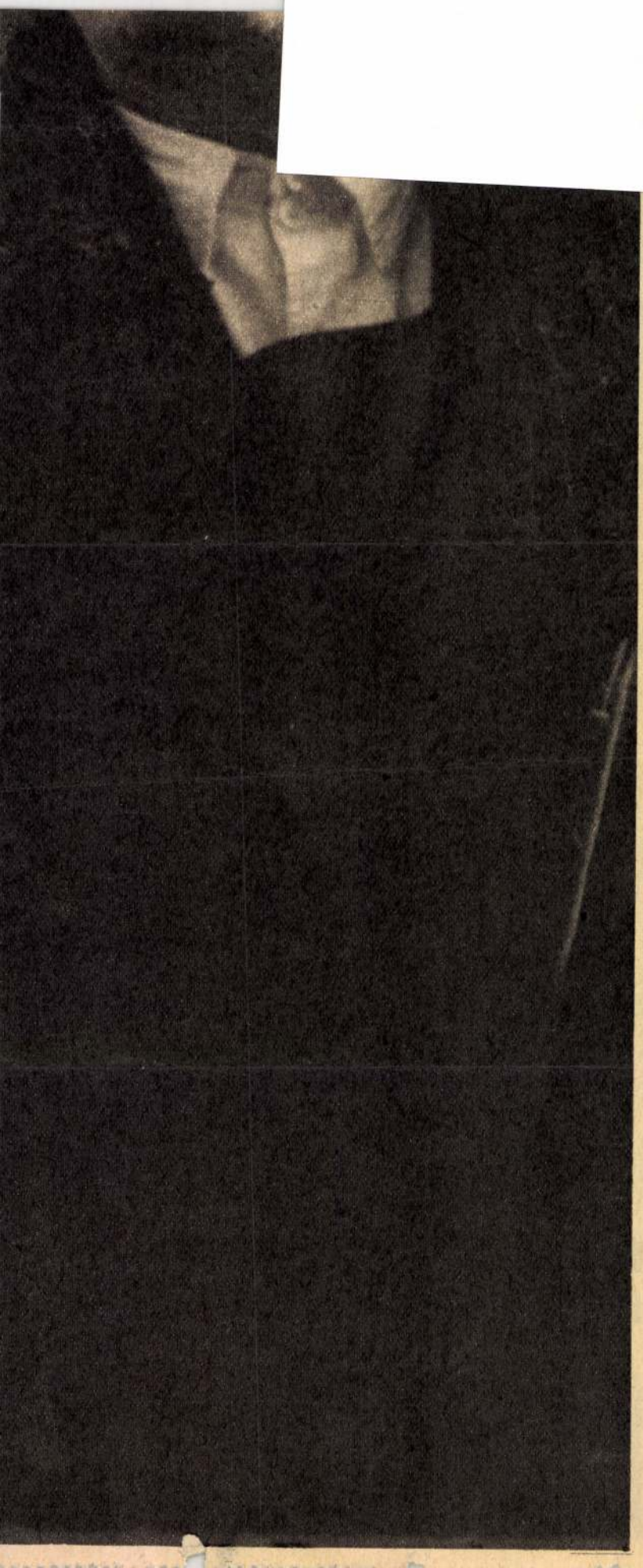

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ EMBER

1966 SZEP 16.

1021

Kortársak képmása a hatvanéves Szent István szobor domborművén

Az Új Ember 34. számában K. Gy. megemlékezett a várbeli Szent István szoborról.

A domborművekről írva K. Gy. tolla egy kicsit megugrott, mert a negyedik dombormű szerinte „az erdélyi Gyula vezér meghódolását" ábrázolja, holott az Bécs hódolata az országépítő király előtt. Egyébként a dombormű jobb oldalán látható városkép felett ott a felírás is: *VINDOBONA*, azaz Bécs.

Strobl Alajos ezen a négy domborművén szívesen mintázott meg kortársakat. Így a kérdéses domborművön a Szent István előtt görnyedten hódoló alak Karl Lueger vonásait viseli. Karl Lueger pedig akkor Bécs híres — vagy inkább hírhedt — magyargyűlölő és antiszemita polgármestere volt.

Istók János, a magyar szobrászok nagy öregje szerint, (aki talán ma már egyedüli élő szemtanúja az eseménynek), amikor a leleplezésekor a művész bemutatta alkotását a királynak, az jót derült, felismerve a császárváros polgármesterének arcvonásait — Budapest legújabb szobrán.

Egyébként a domborművön a királyt környező vitézek közül az utolsót Benczur Gyuláról, a kornak nagy történelmi festőjéről mintázta a művész.

A szomszédos egyházalapítási domborművön a szobor két alkotójának is ott az arcmása. A Szent István előtt térdeplő építész Schulek Frigyes, a háttér középső szerzetese meg Strobl önmaga.

Az arcmások szempontjából a legérdekesebb a koronázási jelenet. A dombormű bal oldali részén az 1867-es koronázás két egyházi főszereplője: a koronázó Simor János esztergomi érsek (aki a domborművek mintázása idején még élt) és előtte a kereszthordozó, ki senki más, mint a Koronázási Mise akkor néhány esztendeje elhunyt szerzője, Liszt Ferenc. A dombormű közepén Henrik császár képében Strobl Wekerle Sándor miniszterelnököt mintázta meg. Mögötte a jobb oldalon a Strobl család nőtagjai: a térdelő nőalak a művész édesanyja, az udvarhölgyek között a két első meg a nővére és a felesége.

Feltételezhető, hogy az említetteken kívül még másokat is megörökített a művész játékos vésője, akiket már nem ismerünk fel, és nem maradt róluk feljegyzés sem.

A szobor homlokoldalán nem ismerünk fel senkit, de felismerjük a kardot, amelyen a törvényalkotó király jobbja nyugszik. Az a prágai Szent Vitus székesegyház kincstárában a Szent István kardjaként őrzött ereklye pontos mása.

Móra Gábor

Karl Rahner:

Hétköznapom Istene

Eléd hozom, Istenem, az én hétköznapomat. A hosszú órákat és napokat — mindenfélével telvék ezek — csak nem teveled. Tekints erre a mindennapra, szelíd Istenem, hisz könyörülő szívű vagy az ember iránt, aki szinte semmi más, mint hétköznap. Nézd meg lelkemet: alig más, mint egy országút, a világ hömpölygő tova rajta számlálatlan kicsinyességével, fecsegésével, kíváncsiságával és üres fontoskodásával...

Mi lesz belőlem, Istenem, ha életem így folyik tovább? Mi lesz velem abban az órában, midőn a mindennap összes lim lomját egyszerre csak váratlanul kisöprik? Mi lesz velem halálom órájában? Akkor már nem lesz hétköznap, akkor majd egyszerre elhagy engem minden, ami napjaimat és életemet betölti.

De hogyan irányítsam hétköznapomnak ezt a gondját, hogyan forduljak az egyetlen szükséges felé, hisz te vagy az? Tudom, hogy napjaimat nem a világ ügyletei teszik hétköznapivá, hanem én magam vagyok az, hiszen még a szent történések óráit is én váltom át szürke hétköznapiságra. Napjaimat én magam teszem hétköznapiakká.

Mert minden hétköznap ugyan, de egyúttal a te napod is, Istenem. Így megint újra megértem, amit már voltaképp régóta tudok. Szívemben újra föllelevenedik, amit értelmem már oly sokszor mondott nekem:

Egyetlen gyakorlattá kell tennem a hétköznapot és a te napodat. A világba való kilépéssel hozzád kell belépnem, mindenben téged, az egyetlent kell birtokolnom. De hogyan lesz a hétköznapból a te napod? Istenem, csak teáltalad! Csak általad lehetek a napi munka sokrétűségében bensőséges ember...

Dadogva könyörgök legközönségesebb adományodért, a legnagyobbért: a szeretetért. Illesd szívemet kegyelmeddel! Ha ennek a világnak dolgai után nyúlok, örömmel vagy fájdalommal, add, hogy rajtuk keresztül azoknak ős-egyokát fogjam föl és szeressem. Te, ki a szeretet vagy, add meg nekem a szeretetet, azaz önmagadat, hogy minden hétköznapom egykor majd örök életed egyetlen napjába torkolljék.

Fordította **Radó Polikárp**

SZEMÉLYI HÍR

Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök Marosi Ferenc kanonokot központi szolgálattételre Nyíregyházára, Bacsó-

Ezüstérmet nyert a Helikon Könyvkiadó „Magyar kódexek a XI—XII. századból" című könyve Lipcsében a „Szép könyvek az egész világról" cí-

Nemzeti művészet Németországban.

Nemcsak nálunk ver magas hullámokat a törekvés nemzeti, úgynevezett magyar stylus megalkotása iránt, hanem a minket annyira sovinismussal vádoló németek is tapétán tartják ezt az ügyet. Kivált a legutóbbi években fejlődött elevenné a mozgalom, amióta egynéhány műtörténelmi kutató a legrégibb germán eredetű, illetőleg amint már most kisült, csak germánnak tartott emlékeket közzé tette. Annyira ment a lelkesedés a nagy németség sok kis tartományában és annyira nagy volt az ambitió az elsőségért a kulturában concurrens városok között, hogy nem egy műegyetemen külön tanszéket állitottak a korai *germán művészet* kultiválására. Szaklapok és könyvek egyre-másra történelmi adatokkal bőven megokolt tudományos fejtegetéseket hoztak az ősnémet művészet létesítéséről, a germán nép egykori magas műveltségéről és mindazoknak a forrásoknak létezéséről, amelyekből a hivatott mesterek kezében az önálló német modern stylus kialakulhat.

Csodálatosképpen ezúttal őseiknek barbár mivoltát vitatták a németek. Mindenképpen azt óhajtották bebizonyítani, hogy azok a germán törzsek, amelyek a középkor legelső, sőt már az ókornak utolsó (Kr. u. III—V.) századaiban Európa belsejében éltek, a szó szoros értelmében barbárok voltak, illetőleg hogy nem állottak az akkori római műveltséggel semminemű kapcsolatban. A világuralmat bíró római néppel, annak irodalmával, tudományával és művészetével semmi közösségük nem volt. A nagy önmegalázásnak a célja nyilvánvaló. Ha bebizonyítani sikerül azt, hogy az ősgermánok a rómaiaktól semmit nem tanultak, azoktól semmit át nem vettek, akkor azok a fönnmaradt emlékek, amelyek germán tartományokban germán kezekből származtak, tiszta ősgermán eredetűek. Tehát *volt* egy ősgermán kultura és abban egy ősgermán képzőművészet, amelynek gyökerei nem a korhadó római kulturából nőttek ki, hanem egy harcias, nyers és mégis művészi képességekkel megáldott nép lelkéből fakadtak. Vagyis némileg ridegen szembeállítva a kissé torznak látszó ellentétet, a germán nemzeti kultura csakis akkor lehetett, ha az ősgermán népek kultura tekintetében alacsonyan állottak. Eveken keresztül folyt a harc német földön a *müveletlenségért*. A „Germanische Frühkunst" fogalommá vált, ennek a bálványnak imádói évről-évre szaporodtak és papjai már-már elhomályosították a művészettörténet legigazabb tényeit is. Végre azután azok, akik a sovinismusnál többre becsülték az igazság szeretetét, fölemelkedtek a történethamisítás ellen és mesévé, meg agyrémmé redukálták a sokaknak oly kedvenc eszmét. És vannak, akik az igazság diadalát a németek nagyobb érdemének tudják, mint magát azt az ősgermán művészetet.

A germán ősök legrégibb művészi alkotásai a kultura alacsony fokán álló más népekével egyezők, nem egyebek azoknál a kőszálaknál (Menhir), kőpadoknál (Dolmen) és kőkoszorúknál (Stonehenge), amelyeket Nagy-Britannia területén éppúgy megtalálunk, mint az Alpok között, a Skandináv félszigeten éppen úgy, mint a Pyreneusokban és amelyek mindenütt a műveletlen ember naiv és kezdetleges alkotásainak tekinthetők. A legelső művészetileg és szerkezetileg tökéletesebb alkotása közép Európa népeinek tehát a germánoknak is, a *favázas házépités*. Erről szerették volna sokan megállapítani, hogy germán eredetű és még a rómaiak is északi szomszédaiktól tanulták azt. Azonban kiderült, hogy ellenkezőleg, ezt az építő módot éppen a rómaiak honosították meg északi tartományaikban, mert látták, hogy azok lakóinak életmódjához, éghajlatához és a vagyoni viszonyokhoz ez a gyors és olcsó építkezés sokkalta alkalmasabb, mint az, amit a gazdag itáliai tartományok sajátos égövük alatt kultiváltak: a kő- vagy a tégla-architektura. Sikerült megtalálni római területen is a favázas házak néhány példáját, még pedig igen alárendelt használatú alkotásokban, amelyek legjobban bizonyítják, hogy ezt a módot a rómaiak alsórendűnek és éppen azért a leigázott népek számára alkalmasnak tartották.

Ezekkel a faházakkal egyidejűleg jelennek meg a népvándorlás tartományaibon az ornamentum első formái. Mivel alig nyúlnak hátrább az ókeresztény művészet első éveinél, amúgy sem valószinű ősi eredetük. Amikor azonban a st.-galleni, würzburgi és néhány angolországi ilyen lelethez hasonlókat római ásatások is fölszínre hoztak, világossá vált, hogy azok tulajdonképp tökéletlen, elrontott másolatai emezeknek. Elég jók voltak mégis arra, hogy hatásuk alatt a román ornamentum kialakulhasson és eltérhessen a déli népek díszítő stylusától.

Az első nagy barbár világbirodalom, a gótoké, Ravennában alakult meg Kr. u. az V. század végén és gazdagodásával arányosan hadi dicsőségen kívül művészi hírnévre is vágyott. A ravennai építőművészet a maradványa ennek az ambiciónak. De ez szintén tisztán római eredetű, ami természetes is, mert vajjon hogyan lett volna képes a műveletlen keleti gót azoknak a kívánalmaknak eleget tenni, amelyeket uralkodója pompakedvelésében elébe szabott. A leigázott rómaihoz fordult tehát és miként egykor Sziciliában az átvándorolt görög, úgy Ravennában is a behozott római lett megteremtője a gót királyok építményeinek. Ezeken a gót műemlékeken, mint a későbbi germán népek, a Szuévek, Vandálok, Alánok és mások művészetében is, amint a kutatások kideritették, *csak az ügyetlenség germán*, az a tökéletlenség, amit a római mester tervein a barbár munkások elkövettek és amelyből a késő utódok ősi dicsőséget szerettek volna kovácsolni. Amint *Venturi*, az olasz művészet kitünő történetirója nem minden keserűség nélkül megjegyzi, úgy történt ez a dolog, hogy: „Amint a római művészet

A József-szanatorium Gyulán. Tervezte *Czigler Győző* vázlatai után *Dvorák Ede*.

elveszíté méltóságos külsejét, jöttek a barbárok és tarka ékkövektől ragyogó, üvegtől, aranytól és borostyántól csillogó izléstelen ruhát adtak reá."

A későbbi évek sem hoztak sok változást, a VI. században föllépő frankok, a VIII. században elhatalmasodó longobárdok, egyaránt a római kultúra maradványaiból éltek. Nem is csodálható, hogy a frank nép hatalmas császára, *Nagy-Károly* is a régi római világuralom újjáteremtéséről ábrándozott és a 800-ik év karácsonyján Rómában a pápa kezeiből vette a koronát, hogy így legalább külső jogcímet találjon arra, hogy magát római császárnak nevezhesse. A választott szerephez hű maradt építkezéseiben is a nagy uralkodó, mert mindazok a monumentális dolgok, amelyeket ő, vagy utódai alkottak, térképzésben és gondolatban egyaránt rómaiak. Az alkalmazott művészet terén pedig a római eredetű mestereknek egész csoportját találjuk ezidőben frank földön. Sőt még azok is, akik, neveik után ítélve (mint Bernwarn, Tutiló, Meinwerk) barbár származásúak, tanulóéveiket Rómában járták és amit otthon csináltak, az ifjú korukban Rómában látottaknak halvány árnyékai.

Csak a román művészetben halványul el a classikus világ emléke. Amint a római kaszettás öntött boltozatból, amely bizony alig tartható egyébnek, mint a görög kaszettás menyezetnek egyszerű meghajlitása, a szerves és szerkezetileg megokolt román keresztboltozat kialakúl és amint az később a góth bordás-boltozattá fejlődik, megszűnik Róma művészi szerepe. Ettől kezdve már lehet beszélni germán, vagyis akkor már *német* és *francia* művészetről. De bizony igaza volt a római költőnek — és ezt az igazát a német kutatók is elismerik már — hogy eddig az időig „Róma volt a föld fővárosa és minden téren uralkodott az egész világ fölött." *K—ó.*

Az ipartörvényjavaslat tervezete.

(Folytatás.)

A munka díja csak a tényleg teljesített munka szerint követelhető, kivéve: ha a munkaadó a szükséges anyagot, segédeszközöket késedelmesen adja át, vagy a munka késedelmes átvételét ő okozta, amikor a várakozás idejére is a rendes bér kijár; ha a munka végzése nem az alkalmazott vétkessége miatt válik lehetetlenné, ez esetben azonban a munkaadót a gátló akadályról 24 óra alatt értesíteni tartozik; mindkét esetben azonban levonandó az, amit a munkás a munka elmaradása miatt a kiadásokban megtakarít.

A tervezet szerint kijár a munkadíj arra az időre is, ha a munkás ama jogainak, illetőleg kötelezettségeinek felel meg, melyek őt e törvény szerinti intézmények ellátásából megilletik, egy teljes napra: ha megnősül, neje gyermeket szül, ha az elhal, valamint 2-od ágbeli rokona temetése esetén.

A bér mindig készpénzben fizetendő; abból a munkaadó csak a kamatmentes előleget, a természetben adott lakást vagy élelmezést, a tüzelő és világító anyagot, a munka-segédeszközök önköltséges értékét vonhatja le. Ezenkívül levonhatók a törvényesen kirótt pénzbírságok és munkabérrészletek, a munkabér által létesített fogyasztó szövetkezet követelése és a munkásjóléti intézményeknek használati díjai, illetőleg a hozzájárulás összege. Ez a visszatartás, ha az élelmezés természetben adatik, a végrehajtás alá vonható bér felén, egyébként harmadán túl nem terjedhet. Ezekről havonkint a munkásnak elszámolás adandó.

Oly szerződéses megállapodás, mely szerint a munkaadó a bér egy részét kötelezettségének teljes vagy részbeni fedezésére, illetőleg biztosítására visszatarthatja, csak e kötelezettség szabatos körülírásával írásbelileg történhetik meg, de ekkor is legfölebb a bér $^1/_4$ része vonható le; ez összegek az iparhatóságnál letéteményezendők, arra a munkaadó zálogjoga előjegyzendő.

Oly esetekben, midőn a munkás törvényszerűen jár el, biztosíték jogérvényesen ki nem köthető; birság csak írásban, előre meghatározott cselekményekért és meghatározott nagyságban köthető ki a szerződésben vagy a munkarendben; e birság esetenkint az átlagos napibér $^1/_{12}$-énél és hetenkint összesen a bér $^1/_{10}$ részénél több nem lehet; — e birság kivethetése 2 hét alatt elévül. E levonásokról a munkaadó elszámolást tartozik vezetni és kimutatni, hogy mire fordította ez összegeket. A munkás 14 nap alatt az iparbírósághoz fordulhat jogorvoslatért, a szerinte jogtalan levonás ügyében; a levont összegek csak a kereskedelmi miniszter által kijelölendő munkásjóléti célokra fordíthatók.

A törvény szerint le nem foglalható munkabér sem át nem engedélyezhető, sem el nem zálogosítható, sem másra át nem utalványozható.

Ha üzleti haszonban való részesedést kapnak a munkások, akkor ezek képviselőjének a mérleg helyes összeállításainak felülvizsgálására van joga, kit titoktartás megbízóival szemben nem kötelez.

Nem korlátozható a munkásnak az a joga, hogy bérét miként akarja felhasználni. Ha a munkaadó élelmezéssel, illetőleg lakással látja el munkását, annak olyannak kell lenni, hogy testi épsége kárt ne szenvedjen; ez és a lakás mineműsége iparhatósági felügyelet alatt áll; ez ügyekban a kártérítési igény 3 hó alatt elévül.

A bér, más megállapodás hiányában, a munka helyén, vagy a munkaadó telepén (ekkor az út ideje a munkaidőbe beszámítandó) fizetendő; tilos a bért kocsmában kifizetni. Accordmunkára hetenkint legalább a kereset $^3/_4$ része kifizetendő, a visszatartott rész a havonkint legalább egyszer megejtendő elszámoláskor kifizetendő. Ha a bér a fizetési nap elteltéig, a munkaadó hibájából, ki nem fizettetik, nemcsak késedelmi kamat, hanem a késedelem által okozott kár is megtérítendő; ha a kár ki nem mutatható, legfölebb a ki nem fizetett összeg $^1/_4$ részénél nem nagyobb összeg ítélhető meg.

A munkabér a munkaidő alatt fizetendő, ha ez később történik, a várakozás minden félórájáért egy teljes óra munkabére illeti a munkást. A bért sem a napközi szünetek alatt, sem munkaszünetes napon fizetni nem szabad.

Ezek az intézkedések amily újak, oly sérelmesek. Munkabér csak a munkában töltött időre járhat. Kártérítés olykor, amidőn nincs kár, oly novum, mely helyt nem állhat. Nem lehet a munkás privilegiuma az, hogy ő nemcsak jogos követelését és annak kamatját, de még ezenfelül praemiumot is kapjon. Úgyis különlegesen gyors ítélkezés alapján kapja meg netán elmaradt bérét, ezt még különleges javadalmazással tetézni semmivel sincs megokolva. A bér fizetése munkaközben igen sok üzemben lehetetlen és így a munkaadó, ha e tervezet törvénynyé válik, kénytelen lenne oly időre is bért fizetni, amidőn érte semmi ellenértéket nem kap. Ily terheket gyönge iparunk el nem bir, miért is ez intézkedések törlését kell követelnünk.

Oly szerződés, mely szerint a munkaviszony tartama csak az alkalmazottra állapíttatik meg, érvénytelen; ha az időtartam a munkásra nézve kisebbre van kikötve, csak e kisebb határidő kötelező a munkaadóra is. Ha a szerződés „idényre, kisegítésre" szól, akkor az bizonytalan időre kötöttnek vétetik; ha 2 évnél hosszabb időre szól, csak 2 évre kötöttnek tekintetik. Ha a szerződésben annak tartama nincs kitüntetve, az felmondás útján felbontható, melynek ideje, más megállapodás hiányában, egy hét; oly kikötés, hogy a munkás felmondási ideje a munkaadóénál nagyobb, érvénytelen, ekkor mindkét félre a munkás számára kikötött felmondási idő mértékadó.

Próbaidő alatt mindkét fél felmondás nélkül szüntetheti be a munkaviszonyt; ha a próbaidő a két félre egyenlőtlen vagy 2 hétnél hosszabb időtartamra köttetett meg, ez érvénytelen.

Ha az alkalmazott súlyos gondatlansága nélkül megbetegszik, illetőleg baleset miatt munkaképtelenné válik, a munkaviszony, ellentétes megállapodás érvénytelensége mellett, csak a törvényes felmondási idő megtartásával bontható fel. Ez meg nem állhat, mert mi azért fizetünk betegség és baleset esetére szóló biztosító járulékot, hogy az ilyen esetek beálltakor ne károsodjunk!

A törvényjavaslat a mai állapothoz hasonlóan intézkedik, hogy mikor bocsátható el az alkalmazott felmondás nélkül; ezek közül kiemelem azt, hogy elbocsátható, ha szerződéses kötelezettségének teljesítését megtagadja, ha más alkalmazottat a munkaadóval vagy helyettesítőjével szemben engedetlenségre ingerel, *ha a munkaadónak vagy alkalmazott társának rongálásával vagy egyébként szándékosan és jogellenesen kárt okoz.*

Ugyanígy az alkalmazott, a maihoz hasonló okok folytán hagyhatja el munkáját felmondás nélkül.

Ha az alkalmazott bontja fel a munkaviszonyt, avagy az ő hibájából bontatott az fel, akkor az előleget visszatéríteni tartozik; de ha a munkaadó bontja fel, illetőleg az ő hibája folytán szűnik meg a munkaviszony, az előleg csak az esetben fizetendő vissza, ha ez az alkalmazottat szenvedett káráért, mint kárpótlás, meg nem illeti.

Az a fél, ki a szerződésben, illetőleg törvényben kikötött felmondási időt meg nem tartja és saját hibájából a megszüntetésre okot szolgáltat, a másik félnek kártérítéssel tartozik, melynek mérve, a felmondási idő hátralevő részére járó bér; ez a kártérítési igény 3 hó alatt elévül.

Az munkaadó, ki oly segédet fogad fel, aki előbbi munkaadójától törvényellenesen kilépett vagy ki ily kilépésre csábította az alkalmazottat, előbbeni munkaadójával szemben, annak járó kártérítésért, alkalmazottjával egyetemlegesen felelős.

A munkaviszony megszűnik az alkalmazott halálával vagy ha az 8 hétnél hosszabb időre katonai szolgálatra behivatik; de a munkaadó halálával a munkaszerződés nem szűnik meg, ily esetben a jogutódok, a törvényes felmondási idő megtartásával, bármily hosszú tartamú munkaviszonyt felbonthatnak.

Érvénytelen minden olyan kikötés vagy megállapodás, mely a törvény rendelkezéseitől az alkalmazott hátrányára eltér.

Ha az alkalmazott törvény-, illetőleg szerződésellenesen a munkából kilép, ha munkaadója azt 8 napon belül kéri, az iparbíróság útján visszavezettetésre, illetőleg kártérítés fizetésére szorítható; addig a munkakönyvet a munkaadó visszatarthatja. Ha az alkalmazott a bíróság ítélete ellenére sem a munkába vissza nem tér, sem a kártérítési összeget nem fizeti, illetőleg biztosítja, az iparhatóság a munkaadó kérelmére, annak költségén, a visszavezettetést foganatosíttatja; e költségek az alkalmazott béréből levonhatók.

Az itt nagyjában vázolt intézkedések a munkaadók nagy megterheltetését tartalmazzák és épp azért azok egy részének törlését kell követelnünk.

A munkaadó és alkalmazott közötti munkaviszony helyesen csak egyenlő jogok alapján bírálható meg, amint akár az egyik, akár a másik félnek több jog biztosíttatik, ez tulajdonképp a jogfosztással egyenértékű. Amint a munkaadó semmiféle ingyenmunkát nem követelhet, épp úgy nem járhat ingyen fizetés az alkalmazott számára! Ennek folytán a 337. § szerinti ingyen napibér kihagyandó; az alkalmazott a munkaszüneti vasárnapon nősülhet; neje szülésekor nem ő, hanem az orvos, illetőleg a bába segédkezhetik csak; családjában történt halálesetek nem terhelhetik munkaadójának zsebét; nem tekintve azt, hogy nem hiszem, tudna-e adott esetben az alkalmazott a tervezetben felsorolt rokonsági viszonyt munkaadójának bebizonyítani.

A 317. § szerint a nyilvántartási kötelezettség teljesen fölösleges terhet ró a munkaadókra, kik az 1908. évi XIX. t.-c. szerint úgyis kötelesek 3 éven át heti listájukat megőrizni, amelyekben a nyilvántartás összes adatai már megvannak. Azok a munkaadók, kik saját érdekeik megóvására rendes könyvitelre nem voltak rábírhatók, egy reájuk nézve haszon nélkül való könyv vezetésére lennének szorítva!

A tervezet egyik legnagyobb hibájának tartom a 362. szakaszt, mely szerint alkalmazottal munkaszerződés 2 évnél hosszabb időre nem köthető. Ha ez a szakasz el nem marad, akkor ennek következménye a 2 évenkint visszatérő sztrájkok sorozata lesz! Tapasztalatból tudjuk, hogy rendesen sztrájkmozgalom keletkezett, ha egy bizonyos szerződéses állapot megszünt és új megállapodásokat kellett megvitatni. Hogy az az állam érdeke volna, ily sztrájkalkalmat minél nagyobb számban létesíteni, azt nem hiszem; ezért a szakasz törtését kell követelnem.

Bővítendőnek tartom a tervezetet oly intézkedéssel, mely szerint a hetibér kifizetésekor az esetleges differentiák azonnal, vagy legkésőbb 4 hétig, különbeni elévülés terhe alatt, érvényesítendők, mert hónapok, esetleg évek után, a valóságos tényt biztosan megállapítani, mindkét félre teljes lehetetlenség.

Oly intézkedést is kellene létesíteni, mely szerint az alkalmazott terhére megítélt kártérítés, a bírsághoz hasonlóan, a munkaadó által volna levonható. A tapasztalás bizonyítja, hogy a munkások azért szegik meg oly könnyen szerződésileg vállalt kötelezettségeiket, mert jól tudják, hogy rajtuk pénzt behajtani nem lehet; ha azonban a drága végrehajtás helyett, a bérből való levonás behozatnék, akkor a munkaadók kártérítési követeléseiket érvényesíteni tudnák, a jogrend nyerne és legfölebb az ügyvédek és végrehajtók veszítenének, ha egyátalán veszítenek.

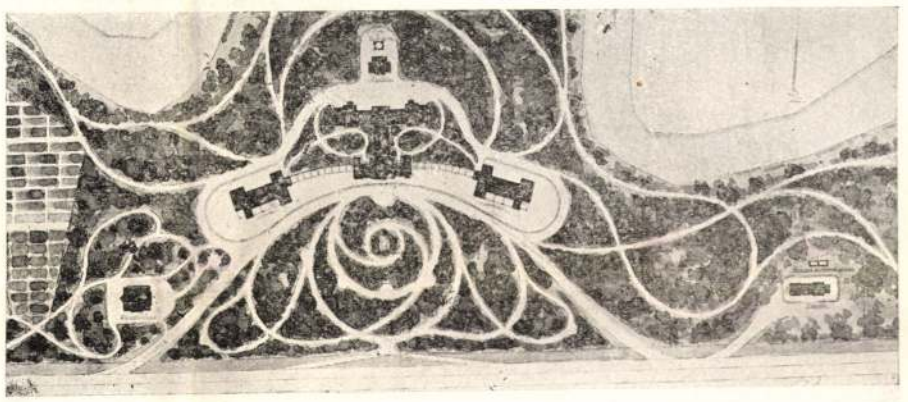

A gyulai József-szanatórium helyszínrajza.

A XVIII. fejezet tárgyalja a fontosabb teendőkkel megbizottak munkaviszonyát, melynél a XVIII. fejezet intézkedései is, kivéve a visszavezettetésről szóló szakaszt, amennyiben itt meg nem változtattak, érvényesek:

Elsősorban felsoroltatnak azok, akik e cím alatt értendők; itt nemcsak az igazgatók, cég-, üzlet- és osztályvezetők, a mérnökök, mű- és munkavezetők, a pénztárnokok, könyvelők, számvevők és levelezők, a kereskedelmi meghatalmazottak és utazók, hanem még a műszaki tisztviselők, raktárnokok, tisztviselők, irnokok, boltisegédek stb. is azokkal egy rangba vétettek fel. Ezzel ellentétben van az, hogy a kereskedelmi miniszter feljogosíttatik arra, hogy megállapítsa rendeletileg, hogy ez alkalmazottak közül azokat, kik az 1908. XIX. t.-c. értelmében biztosításra kötelezvék, a munkakönyv váltását kötelezővé teheti, ezekkel aztán nem kell írábelileg szerződést kötni.

Irásbeli szerződést kell kötni, melyben pontosan meg kell jelölni az alkalmazott munkakörét is; ha ennél valamely részlet kimaradt, annak végzését az alkalmazott jogosan megtagadhatja. Ily szerződés két példányban

irandó, melynek egyike az alkalmazottnak átadandó; csak ideiglenesen, 14 napig terjedő időszakra szóló alkalmazás esetén nem kell írásbeli szerződést kötni; de ez ideiglenes alkalmazás meg nem hosszabbítható.

Új intézmény az, hogy ily alkalmazottaknak, ha egy évnél hosszabb ideig szolgálatban vannak, ez időtől függően évenkint 14, 21, 28, 35, illetőleg 42 napi szabadság adandó, mely napokba a vasárnapok be nem számíthatók.

Csak nagykorú alkalmazottra köthető ki, hogy önállósítás esetén bizonyos helyen a munkaadóval azonos telepet, illetőleg vállalatot nem létesíthet; de ily tiltó megállapodás 2 évnél hosszabb időre nem szólhat és érvénytelenné válik, ha az alkalmazott e törvény intézkedései alapján a munkaadó hibájából felmondás nélkül a szolgálatot elhagyhatja. Ha ily eshetőségekre kötbér köttetnék ki, az bíróilag mérsékelhető; de semmi szín alatt nem ítélhető meg kártérítés és kötbér, mindig csak az egyik.

Ha az alkalmazott véletlen betegség, illetőleg baleset miatt ideiglenesen gátolva van kötelességei teljesítésében, 6 héten át teljes fizetés illeti és csak a betegsegélyező pénztár által nyujtott táppénz vonható le azoktól, kik ily biztosításra kötelezettek, de ezek igénye 3 hónapra van megállapítva. Itt ugyanaz áll, amit a munkások esetében mondottam: ez helytelen, mert betegség esetén a betegbiztosításon kívül még egyéb terhet is ró a munkaadóra.

Az alkalmazott munkaadójával azonos foglalkozást nem űzhet sem maga, sem mások részére, hacsak abba a munkaadója bele nem egyezik. Ez a beleegyezést azonban a javaslattól eltérően kell megállapítani, t. i. úgy, hogy az alkalmazott főnökétől írásbeli beleegyezést elnyerni tartozik, különben mindig tilosnak vélelmezendő e mellékfoglalkozás.

Egészen új intézkedések vannak a felmondást illetőleg felvéve: ha a szerződés határozatlan időre szól, a felmondási idő a szolgálat első 3 havában 2 hét; ha a fizetés évi 2400 koronát meg nem halad, 5 évet meg nem haladó időszak esetén 6 hét; 5—10 év esetén 3 hónap; 10 év után 6 hónap. Akinek fizetése meghaladja az évi 2400 koronát: 5 évet meg nem haladó időben 3 hónap, 5—10 év után 6 hónap, 10 évi szolgálat után 1 évi felmondás illeti meg; ezeknél rövidebb felmondás kikötése érvénytelen. A felmondás csak a hó közepére vagy végére szólhat. Ha a szerződés úgy köttetett meg, hogy lejártakor felmondás hiányában bizonytalan időre meghosszabbíttatott veendő, ugyanezek a felmondási idők érvényesek.

A szerződéses idő alatt felmondás nélkül azonnal elbocsátható az, ki munkaadója bizalmával visszaélve, az üzlet érdekeit veszélyeztetőt követ el, vagy ha annak tudta nélkül üzletet folytat saját vagy más számlájára, és akkor, ha az alkalmazott a szolgálatot legalább 1 napig igazolatlanul elhagyja. Egyéb okokból még írásbeli szerződésben sem lehet a felmondást azonnali kilépésre kikötni, hacsak ezek az okok törvénybe, illetőleg a jó erkölcsbe ütközőknek nem bizonyulnak.

Irásbeli szerződések kötendők legkésőbb 60 nap alatt a törvény életbeléptekor szolgálatban lévő alkalmazottakkal is.

A tervezetben sehol sincs megemlítve, hogy ezek a szerződések és azok pótlása bélyegmentesek volnának; ezt okvetetlenül követelni kell, valamint azt is, hogy a munkakör meghatározása a szerződésekben csak általánosságban jelölendő meg.

Sziklai Zsigmond.

(Folyt. köv.)

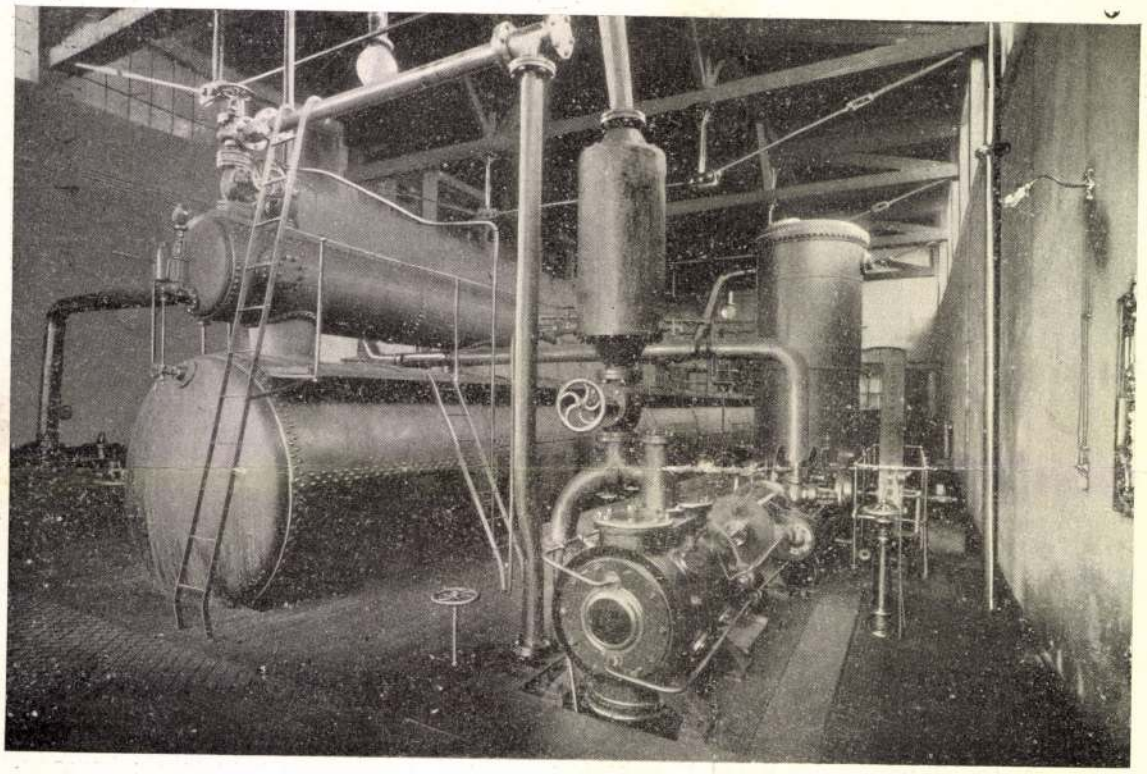

12. ábra. Gépészeti berendezés.

A püspökladányi telítő telep.

(Folyt.)

A telítetlen oszlopokat raktározó helyekről a légszáraz fát a kezelő kocsikra felrakva a tolópadon a telítő kazánhoz vezető vágányra szállítják. A gépház bejárata előtti (10 tonnás) hídmérlegen a kocsirakományt megmérik, azután betolják a telitő-kazánba. Egyszerre rendes eljáráskor 2 kocsirakományt itatnak.

A kazán födelének lezárása után a fát körülbelül 50—60° C.-ra fölmelegítik. E célból a compressor a külső levegőt a léghevítőbe beszorítja, amelyen áthaladva felmelegszik s ez a meleg levegő azután a kazánba bevezetve s abban annak hosszirányában végigvezetve a levehető kazánfödél mellett alul eltávozik. Ez eljárás 1—2 óráig tart aszerint, amint meleg, avagy hűvösebb időben történik a telítés.

A felmelegítés célja az, hogy a fába beszorított közel 80° C. kátrányolaj a hideg fában meg ne kocsonyásodjék, mert, ezáltal megnehezítené, esetleg megakadályozná az olajnak további behatolását.

A fölmelegítés után történik a légszivattyúzás közel 2 órán át, amidőn tehát a fa sejtjeiből a levegőt teljesen kiszivattyúzzák, nehogy a levegő az olaj behatolásakor akadályul szolgáljon.

A melegítés és evacuálás alatt az alsó tartókban lévő kátrányolaj a kívánt 80° C.-ra felmelegíttetik. Az evacuálás befejezése után a telítő henger és az alsó olajtartók közötti szelepek kinyittatnak, amidőn a magas hőfokú olaj az alsó tartóból a telítő hengerbe felszívatik. Ennek megtörténte után a mindezideig üzemben volt

*) A 13-ik számban közölt 9. ábra a telep kísérleti berendezését láttatja, azért a 142. lap 6-ik sorának hivatkozása a mai 12. ábrára vonatkozik.

100 HP gőzgép leállíttatik s a szivattyúkat működtető 10 HP gőzgép üzembe helyeztetik.

A két olajszivattyú az olajat az alsó tartókból a telítő hengerbe szivattyúzza, mindaddig, míg a telítő hengeren alkalmazott olajdom is teljesen megtelik. Miután ez megtelt, a dugattyús szivattyú a nyomó és szívó tér egymással való összeköttetése által kikapcsoltatik s csakis a plungeres-szivattyú marad üzemben. A plungeres-szivattyú szállítja tehát a nyomási időszak alatt a folyadékot a hengerbe s a szállított mennyiség szabályozásával 15 atm.-ig bármily nyomás tartható. A szóbanforgó fákkal végzett kísérletekben a 15 atmosphéra bizonyult a legmegfelelőbbnek, azért jelenleg ily nyomással telíttetnek az oszlopok.

A nyomás időtartama 2 és 6 óra között váltakozik, ami a fa tömöttségétől függ.

A dugattyús olajszivattyúval a nyomás alatt időnkint a telítő hengerben levő kőszénkátrányolajat az olajhevítőn át köröztetik, nehogy a telítő folyadék a nyomás ideje alatt az eljáráshoz szükséges magas hőfokát elveszítse. Miután a fa az előirányzott telítő folyadékot már fölvette, az olajszivattyúk üzemen kívül helyeztetnek, a telítő hengerből a kőszénkátrányolaj az alsó tartókba visszaeresztetik s az oszlopokkal megrakott kezelő kocsik a hengerből kihúzatnak. A kihúzott kocsirakományok ismét leméretnek s így megállapíttatik m^3-kint a súlyfölvétel.

A telítés időszaka alatt is állandóan megfigyelhető a már felvett olajmennyiség az által, hogy az alsó tartókon berendezett olajállásmutatón jelentkező térfogatcsökkenésből és az olaj fajsúlyából a már beszorított olajmennyiség megállapíttatik. A már telített oszlopok ezután az e célra jelölt helyen raktároztatnak, itt is szem előtt tartva azt, hogy az oszlopokat állandóan légáramlat érje.

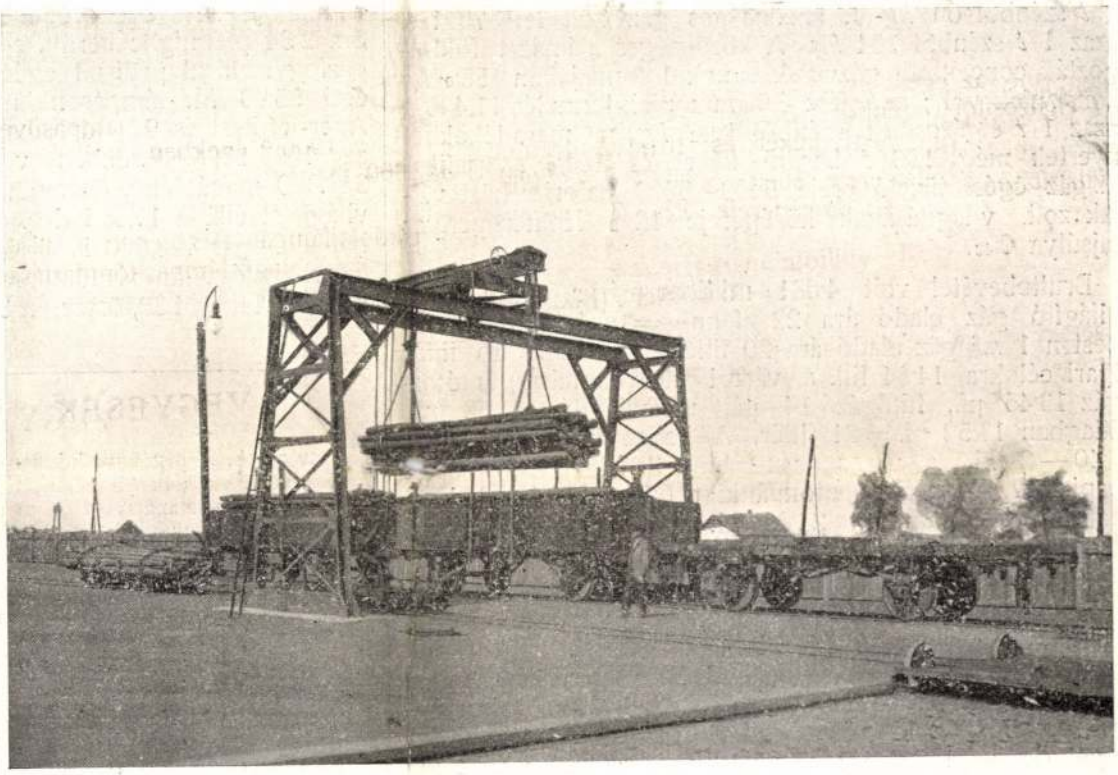

13. ábra. 10 tonnás daru a rakodáshoz.

Nézzünk meg immár egy ily telített oszlopot! Keresztmetszetét vizsgálva látjuk, hogy az olaj csak egy bizonyos erősségű körgyűrűben van. Eme körgyűrű vastagsága 15—20 *mm* között váltakozik. Kérdés immár, vajjon elegendő-e a fa megóvásához egy ily 15—20 *mm*-es körgyűrűnyi telítés? Igen s ezt gyakorlati tények is igazolják, amennyiben ily telített fa 15—20 évig is ellenáll a fát megtámadó mikroorganismusoknak. Különben is érthető ez, mert a körgyűrűben levő antisepticum nem engedi meg a mikroorganismusoknak a fába való behatolását, a netán bennlevő myceliumok pedig terjeszkedésük közepette az antisepticumhoz érve tönkre mennek. Eme körgyűrű vastagsága az antisepticum erősségével fordított arányban áll, így tehát ha nagyon erős antisepticum használtatik, elég esetleg egy 5 *mm*-es körgyűrűnyi telítés is. Annak eldöntése pedig, hogy inkább egy középerősségű antisepticum használttassék s nagyobb vastagságú körgyűrű, tisztán financiális dolog, mert alkalmazkodnunk kell a kapható telítő folyadékhoz.

A telített oszlopokat a telítő telepről a csak atelítést követő évben építik be a vonalakba. Az elszállításkor arra törekedtek, hogy a kocsiba való oszlopberakás költségei lehetőleg alacsonyak legyenek. A kezelő vágányon szállítatik tehát az oszlop a vasúti iparvágányhoz s itt az oszlopokat a kezelő kocsiról egy 10 tonnás elektromos daruval (Ganz és Társa) egyszerre felemelik (13. ábra) s azután az egész rakományt a vasúti kocsiba berakják.

(Folyt. köv.) *Haltenberger Samu.*

München gázgyártása.

Most jelent meg München város közigazgatási évkönyve a városi gázgyárüzemről: érdekesnek tartunk ebből néhány főbb adatot közölni, mert egyrészt tanulságos bepillantást engednek ilyen közszükségletet fedező és emellett tisztességes polgári hasznot is gyümölcsöző vállalatba, másrészt meg élénk tiltakozást tüntet föl a közérdekű üzemeknek hatósági vagy magánkézen való kezelésének ma oly élénken tárgyalt kérdésében a hatóság terhére való döntése ellen, amint *Avebury* lordnak legujabban megjelent és a hatósági kezelést elítélő könyve nyomán ma oly szívesen hangoztatják. A hivatalos eljárások békóiba vert, öntudatlanul vagy legjobb meggyőződése ellenére is nehézkesebb tempókkal mozgó hatósági kezelés is találhat módot, hogy a magánélet fürge üzleti szellemét ne legyen szüksége nélkülöznie, plane saját kárára; és ennek a mindenesetre föllelhető módnak a megtalálása busásan megéri azt a fáradságot, hogy az elvont fogalmú jogi tulajdonosnak: a hatóságnak, a közpénztárnak, avagy ami végelemzésében ezzel tökéletesen egyenlő: az adófizető polgárok nehezebben megnyíló zsebeinek szerezzen pénzt, takarítson meg adót.

Münchenben, a bajor királyság fővárosában a lakosok száma 1906-ban 538.000 volt (Budapesten 800.000) az 1906. évi gázfogyasztás 24·847 milliom köbméter (zárjelben összehasonlítás kedvéért közölni fogjuk Budapestnek hasonnemű adatait: 1906-ban 46 millióm m^3). Az emelkedés a múlt évihez képest 12·92%; erre az emelkedésre, ami absolute és százalékosan is a legnagyobb eddig, megjegyzi a beszámoló, hogy ennek oka a gázfőző- és fűtő-készülékek, valamint a gázárúsító-automaták szélesebb körű elterjedése, aminek előhaladásában a városi tanács legújabban megállapított 600.000 márkás évi hoszájárulásának van a méltó gyümölcse. Ezekben a készülékekben elhasznált gázmennyiség 2·848

millió m^3 volt, 41·9%-a az egész gázfogyasztásnak, és e téren az emelkedés csaknem kétszeres a mult évihez képest: 41·6%. Egy gázautomata évenkint eddig körülbelül 231 m^3-t fogyasztott. A teljes évi gáztermelés 24·858 milliom m^3 volt. 11·000 m^3-rel több a fogyasztásnál. A legnagyobb napi gáztermelés volt december 20-án 117.320, a legkisebb augusztus 5-én, vasárnap 31.780 m^3-rel. A termelt gáz elosztása következőképp oszlott meg: magán- és nyilvános épületekben világításra 10·264 milliom m^3 = 41·25%, mótorokra 713.201 m^3 = 2·87%, automatákba 973.885 m^3 = = 3·92%, főzésre és fűtésre 8·713 milliom m^3 = 35·07%, utcavilágításra 2·459 milliom m^3 = 9·90%, saját szükségletre 323.000 = 1·30%, veszteség a vezetékben 1·414 milliom m^3 = = 5·69%. Gázóra 35.404 volt bekapcsolva, ebből 485 száraz gázmérő volt, a többi nedves. A gázgyártáshoz fölhasználtak 76.401 *t* szenet, ehhez járul 35.843 *t* benzol, ebből a 76.437 *t* gázadóanyagból gyártottak 24·853 milliom m^3 gázt, vagyis 1 tonnából 325·2 m^3, 1 m^3 gázra esik 1·442 *g* benzol, 100 *kg* szén elgázosításához kellett a generatorokban 16·95 *kg* koksz. Az elgázosított szénből nyertek 47.176 *t* = 61·7% kokszot, 4587 *t* kátrányt, azaz 1 *t* szénből 60 *kg*-ot, közönséges gázvizük lett 7921 *t*, azaz 1 *t* szénből 104 *kg*. A közönséges gázvizet földolgozták concentrált gázvizzé, ennek 1 tonnájában 158·03 *kg* ammoniak volt; az egész évi ammoniak-termelés 11.400 *t*, azaz 1 *t* elgázosított szénből 1·492 *kg*; a maradékokból nyertek még 180 *t* berlini kéket és 101·6 *t* grafitot. A gáz égési tüzelő ereje 5600—5000 kaloria közt váltakozott, világításának középereje 12·52 Hefnergyertya; fajsúlya 0·43.

Bruttobevétel volt 4·081 milliom márka, ebből 1 m^3 világító gáz eladó ára 22 pfennig = 26·4 fillér (Budapesten 1 m^3 gáz eladó ára 20 fillér világításra, 16 fillér ipari célokra, 14·84 fill. a városi utcavilágításra), mótorgáz 13·45 pf., fűtőgáz 14 pf., utcavilágítás 12·50 pf., átlagban 17·52 pf. = 21 fillér. A koksz ára 100 *kg*-kint 2·40—2 M., a város tonnánkint 3 M.-val olcsóbban kapja. A kokszsalakot tonnánkint 6·84 M.-ért adták, a kátrányért tonnánkint 22·06 M.-t kaptak, ammoniákért *kg*-onkint 67·67 pfenninget, a cyanért tonnánkint 37·33, a grafitért 48·01, gázmérő bérletekért 101.553 M.-t.

A nyerssszén ára 1·823 milliom M. volt, tonnánkint 23·87 M., a benzolé 14.234 M., munkabér 832.903 M., gyárvezetés 538.897 M., csőfektetés 294.006 M., csőfenntartás 35.464 M., tőke kamatoztatása 358.438 M., kölcsön kamata 30.850 M., összesen 389.288·91 M., végül 1% tőketörlesztés 105.896, 10% kölcsön visszafizetés 52.605 M., összesen 158.501 M.

1000 m^3 termelt gáz költsége 5 év alatt márkákban.

	1902	1903	1904	1905	1906
Anyagköltség	28·18	25·42	18·66	18·84	19·14
Üzemköltség	44·88	45·06	49·02	47·47	52·56
Fönntartási költség	8·15	8·17	8·17	8·99	8·59
Gyártás költségeinek összege	*81·20*	*78·65*	*75·85*	*75·30*	*80·29*
Kamat	18·21	19·75	17·05	15·63	15·66
Törlesztés	4·51	4·62	4·65	4·44	6·38
Leírás	12·22	11·83	11·68	11·07	10·72
Összesen	**116·15**	**114·85**	**109·23**	**106·64**	**113·05**

A müncheni városi gázgyárba fektetett tőke 1907 januárius 1-én 12,559.169·08 márkára rugott. Az újjáépítésre rendelt tőke javára leírnak évenkint 4%-ot az épületek és a gázgyárak belső berendezése után, 3%-ot a csővezeték, 6%-ot a gázmérők után. Az időközben fölvett kölcsön összege 12·045 milliom márka.

A müncheni gázművek eddigi nyereségét ezer márkákban. föltünteti ez a táblázat:

Év	Nyers jövedelem	Ebből esik: tőkekamatra	kölcsöntörlesztésre	leírásra	tiszta nyereségre
	ezer márka				
1899	405	56	—	—	350
1900	1.664	289	—	177	1.198
1901	1.540	310	—	198	1.032
1902	1.571	321	79	217	955
1903	1.745	367	86	220	1.073
1904	1.918	337	92	231	1 258
1905	2.082	348	98	244	1.393
1906	2.301	389	159	266	1.487

Münchenben 1906. év végén a közvilágítást alkotta 878 elektromos ívlámpás, ebből 454 egész éjjelégő; 10 ampères, 48 osmium és 48 tantál-lámpás à 42 és 32 gyertyás, 442 izzólámpás, 8376 gázizzófény- és 443 petroleumlámpás. Az összes égés 24.597 órát tett ki; egy égésóra 2·34 pfennigbe került, egy lámpás költsége 32·65 M., gázfogyasztásul pedig 1 egész éjjel égő 79·40 M., féléjjel égő 55·90 M. lámpásonkint kellett évenkint 4·86 drb. Auer-izzótest és 2·08 drb. lámpásüveghenger. Budapesten az 1905/1906. években volt 17.682 nyilvános láng, 342.300 magánláng, összesen 360.000 láng. A nyilvános világítást ellátta 16.365 drb. gázláng 430.000 k. és 3671 kőolajlámpás 193.000 k. értékben. Budapest fizetett egy egész éjjelégő lámpás fönntartásáért 26·76 k-t, Auerlángzó pótlásáért még 4·38, összesen 31·14 k-t, féléjjeliért 18·34 k-t.

Darvasy Károly.

VEGYESEK.

Kinevezések. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a sóbányászati tisztviselők létszámában *Szabó* Albert főmérnököt bányatanácsossá és a marosújvári főbányahivatal főnökévé, *Steiger* Zsigmond bányamérnököt főmérnökké, *Mossóczy* Sándor sótárnokot és *Gál* János segédmérnököt bányamérnökké nevezte ki.

A gyulai tüdőbeteg-szanatórium terveinek közlését kezdjük meg mai számunkban a telep képével s helyszínrajzával. Jövőre maradnak a részletek és az ismertetés. Tervezte néhai *Czigler* Győző vázlatai alapján *Dvorák* Ede.

A budapesti Kossuth-szobor tervpályázatát f. hó 10-én döntötte el a biráló bizottság; az I. (12000 k.) díjat és vele a megbizást *Horvay* János nyerte szótöbbséggel, a másodikat (8000 k.) *Róna* József, a harmadikat (6000 k.) *Hottó* Barnabás, aki *Istók* Jánossal együtt pályázott, a negyediket (4000 k.) *Kolozsváry-Szeszák* Ferenc, az ötödiket (3000 k.) *Kallós* Ede, a hatodikat (1500 k.) *Tóth* István, a hetediket (1500 k.) *Füredi* Richárd, a nyolcadikat (1500 k.) *Margó* Ede, a kilencediket (1500 k) *Vass* Viktor.

A párisi épitőmunkaadók folyó hó 6-án az összes (50.000) építőmunkást kizárták a munkából.

Iparművészeti előadás. Verneuil M. P. az „Art et Decoration" folyóirat szerkesztője f. hó 8-án előadást tartott az Iparművészeti Múzeum első emeleti dísztermében. Az előadásnak tárgya a modern művészet evolutiójának a kérdése volt. Példákkal bemutatta, hogy a művészet miképp fejlődik és mint van szoros összefüggésben a természettel, hogyan kell a természetet tanulmányozni avégett, hogy azután azt stilizálni képesek legyünk, amely stilizálás természetesen az illető művész lelkén átmenve, annak az egyéniségét is fölveszi. Az előadást rajzokkal is illusztrálta, azonkívül bemutatott vagy negyven vetített képet, amelyek Franciaország modern művészetének színevirágát mutatják be. A közönség a legnagyobb érdeklődéssel kísérte az előadást, amely egy óránál tovább tartott. *Cs.*

Krassó-Szörény vármegye új közkórháza. Krassó-Szörényvármegye közönsége a Lugoson 200 ágygyal létesítendő

Ystók János

A Kossuth-szobor pályázata.

A budapesti Kossuth-szobor megismételt tervpályázatában (mint e lapok mult száma már jelezte) április 10-én döntött a kiküldött jury, amelyben három külföldi szakértő is részt vett, még pedig: Van der *Stappan* (Brüssel), *Calandra* Dávid (Turin) és *Hildebrand* Adolf (München). A pályázatra beérkezett 23, illetőleg 21 pályamű, (kettő a szállításkor eltörött és felállítható nem volt); a jury a kitűzött 5 pályadíjat odaítélte és még 5 mintát jutalmazott. Az első díj nyertese, akire a szobormű létesítését is bízták, *Horvay* János lett; a II. díj *Róna* József, a III. díj *Holló* Barnabás és *Istók* János, a IV. díj *Kolozsvári Szeszák* Ferenc és *Horváth* Géza, az V. díj *Kallós* Ede, *Komor* Marcell és *Jakab* Dezső műveinek jutott. Megvették: *Tóth* István, aztán *Füredi* Richárd és *Hikisch* Rezső, továbbá *Margó* Ede és *Pongrácz* Szigfrid, ismét *Füredi* Richárd, *Hikisch* Rezső és *Dankó* József, végre *Vass* Viktor, *Philipp* István és *Kiss* Géza pályamunkáját.

A jurynak az ítélete igen élénk, sőt szenvedélyes vitatkozásokra adott okot a napilapoknak, amire szerintünk nem volt ok.

Volt azóta elég időnk meggyőződni arról, hogy a jury ítéletét teljes megnyugvással fogadhassuk.

Azért egész higgadtan és tárgyilagosan ismertetjük alábbiakban az egyes pályaműveket, örülve azon, hogy a pályázatot siker koronázta s a budapesti Kossuth-szoborral közemlékműveink számát egy jó és méltó művészi alkotással szaporítva fogjuk láthatni.

Csak egy aggodalom bánt s az a szobor felállításának a helye. Erre nézve az Országház-térnek a parlament főhomlokzatával szemben fekvő része van kijelölve olyképpen, hogy a szobormű Kossuth Lajost arccal az országház felé fordulva ábrázolja. A szobornak nem lesz ennélfogva jó háttere, mert a tér szabálytalansága következtében egy épületsarok jut hátterül s a tér ferde tengelyvonatkozása nagyon kellemetlen hatású. Hálás föladatnak tartom a felállítás előtt az Országház-tér megfelelőbb átalakításáról gondoskodni.

De lássuk az egyes szoborműveket.

Horvay János I. díjas pályaműve hosszukás, 23·50 *m* széles és 14·00 *m* mély négyszögletes, lépcsős alépítményen emelkedik megfelelő talapzaton, ahol a középső kiemelkedő részén Kossuth mint államférfiú áll. Kossuth méltóságos alak, oly magasságban, ahol azt legjobban élvezhetjük. A talapzat kinyúló szárnyai előtt az első felelős magyar miniszterium tagjainak szoborcsoportozata van kétoldalt akkép csoportosítva, hogy minden alak külön is egyénileg érvényesül.

A talapzat hátulsó részén kétoldalt két szoborcsoportozat, egyik a forradalmi harc; másikon a harcba induló honvéd búcsúja látható, középen pedig nagy idők tanúja, az agghonvéd merengő, ülő alakja van elhelyezve. Kossuth mint államférfiú kormánytársainak sorából jelentőségteljesen kiválik, azokkal együttesen a szabad Magyarországot jelképezve, amit a harc alkotott.

Az egész emlékmű hatása nyugodt, méltóságteljes és monumentalis. Semmi esetre sem marad mögötte a versenytársának, *Róna* József pályaművének, amelylyel architektonikus felépítésében — ha a terrassz szétterjedését nem is tekintjük — elvitázhatatlanul bizonyos mértékben rokon.

Tagadhatatlanul az emlékműnek talán túlságos komoly, szinte komor az alaphangulata, de bizonyára tévednek, kik benne síremléket látnak. Előnyeiül tudjuk be éppen azt, hogy jóval nagyobb téren, mint pl. a Róna művén, csak 8 egész alakot állít föl, amelyekkel többet fejez ki, mint az az összezsufolt nagy néptömeg, mely a Róna művén szorong.

A II. díjat nyert *Róna* pályaművében terjedelmes, lépcsőzetes terrasszon ívalakban előre nyúló fal emelkedik. A közepén magasabbra felnyúló talapzaton *Kossuth* mint erősen agitáló szónok áll, fölül a talapzatot övező, szépen komponált, de zsufoltan összeszoruló néptömegen. Az íves fal két végét egy-egy ülő szobor alkotja, egyik a jog, másik az igazság alakját ábrázolva. A lépcsőzet előrészén még egy külön csoportozatot látunk, a lidérces győző oroszlánt, a nemzet győzelmét allegorizálva minden ármány fölött. Ezek az allegorizáló csoportozatok a pályamű igen nagy gyöngéi. Ellenben dícséretes az a gyönyörű szoborcsoport, mely az emlék hátsó részén a haza oltárára kincseket, ékességeiket áldozó magyar nőket ábrázolja.

Róna művéből erős hév, lelkesedés sugárzik s e miatt is, valamint hullámzó embertömegével, szinte túllépi a szobrászművészet határait és a festőművészet-é felé téved.

Távol áll tőlünk Róna művét kicsinyíteni, de úgy érezzük, hogy a plastikai művészetnek jobban felel meg a lapidáris egyszerűség, a kevés — jelentős alakokkal való kifejezés, semmint a motívumokkal való zsúfoltság, az alakok összehalmozása.

Holló Barnabás és *Istók* János pályaművében Kossuth alakja egy hosszúkás, tagozott alépítményből kiemelkedő közép felé magasodó postamentum előrészén van. Mögötte magasba nyúló obeliszken kardot és láncot tartó géniusz áll. Nem tekintve azt, hogy a szellemi kapcsolatot feltalálni szuggerálásra van szükség, alakilag is lenyomja e nagy obeliszk a főcsoport hatását. Ellenben sikerült a Kossuth felé feltörő nagy népcsoport, amelyben Kossuth több nagynevű kortársának alakját ismerjük fel. Az alapzat két oldalán — elváltan a főoszloptól — külön csoportok ábrázolják a harckészséget s a harcba való indulást, az emlékmű hátulsó részén pedig az elnyomatás allegóriáját látjuk.

Kolozsvári *Szessák* Ferenc és *Horváth* Géza műve kúpszerű hatalmas méretű vaskos alépítmény, lépcsőzetes tagolással és kétoldalt szárnyakkal: a szerzők magyarázata szerint művüket a Turul-nak silhouettjében gondolták. Az alépítmény előtt csoportosuló tömeget a nemzet géniusza vezeti. Kiemelkedő felső részén a főalak Kossuth, közvetetlenül alatta az ébresztésre váró honfiui erő szimbolikus alakja. A hátul hatalmas lejtőt mutató alépítmény középrészén pyramisszerüen kiképzett oltár fölött a Nemtő áll. Erőteljes, kissé vázlatosan tartott compositió festői hatásában erősen túlhaladja a szobrász-művészet határát.

Kallós Ede szobrásznak, *Komor* Marcell és *Jakab* Dezső építészekkel alkotott pályaművének sajátságos szerkezetü architekturája szinte elnyomja a szobrászati részt és elvonja a figyelmet a szobrász szép alkotásától. Nemcsak érthetetlen, de szinte tiltakozást kelt az a mód, amelylyel itt az építészek merészet gondolva, a görög dór fejezet abakusát ion oszlopocskákkal támasztják alá.

Tóth István művében Kossuth alakja fölé egy négyszögletes tömb tetejére a leláncolt Prometheus jutott, mely elnyom mindent. Eltörpül mellette Kossuth alakja az alsó talapzaton. Az őt övező csoportozat merev horisontalis vonala azonfelül az emlékműnek rossz körvonalat kölcsönöz.

Füredi Richard, *Hikisch* Rezső a főalakban a fanatikus fanatizálót ábrázolják. Szavaira megmozdul a tespedt magyar. Nagy apparatussal dolgoztak. Eleven nagy néptömeg, a szárnyfalakon magas reliefben; a főalakot a Szabadság és Hazaszeretet allegorikus alakjai környezik.

Hasonló compositiójú *Hikisch* Rezső és *Füredi* Richardnak *Damkó* Józseffel együttesen alkotott pályaműve, de itt is szétesik a composició a szárnyak végén elhelyezett csoportozatok folytán.

Margó Ede és *Pongrác* Szigfrid pályaművében a magasabban kiemelkedő köralakú alépítmény a magyar koronát láttatja, előtte áll Kossuth védőjeként az önálló magyar királyságot jelképező koronának. Két oldalszárnyának fala ión oszlopfejekkel kiképezve és előtte hatalmas csoport a nemzetet képviseli.

Vass Viktor, *Philipp* István és *Kiss* Géza pályamunkájában széttagolt architektura dominál, amennyiben Kossuth négyzetidomú lépcsős terrasszon négyzetalakból hengerbe

átmenő középtest felső részén oszlopos díszítéssel ellátott talapzatra van helyezve. Az átmeneti részeken elül és hátul reliefszerű csoportok az addig elnyomott nemzet tetterejének kialakulását symbolizálják.

Ezzel a díjazott és megvett művekkel végeztünk. Csak szűk helyünk miatt nem szólunk a többi pályatervekről, amelyek közül több van olyan, amely értékes részletet, qualitásos eszméket nyujtott.

Nemcsak a mi leírásunkból, de a szenvedélyes polémia keretében megjelent cikkekből is kitűnik, hogy Horvay és Róna nagy művészi magaslaton álló munkájuk után kissé erősen száll le a mérték; de átalában örvendhetünk azon, hogy komoly fáradozás és művészi niveaura törekvés jellemzi az egész pályázatot, s talán éppen az vitt nehányat túlzásba, hogy rendkívüli nagy az összeg,

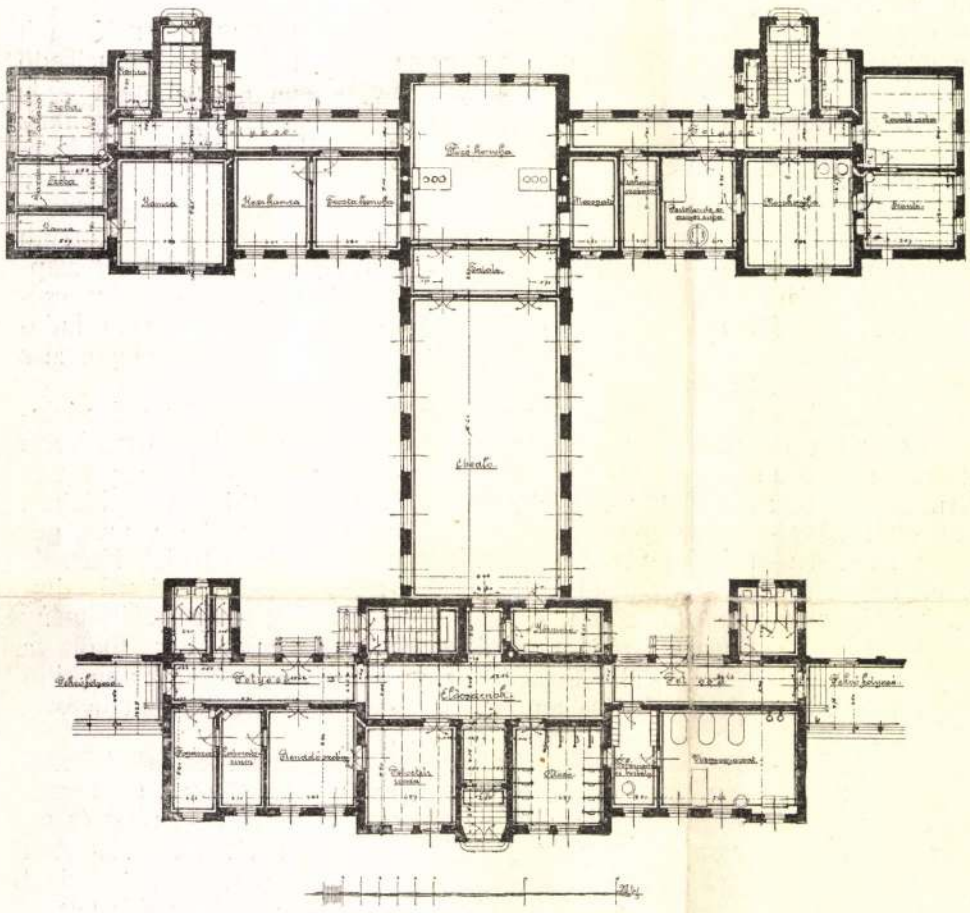

A gyulai szanatórium főépületének földszintje.

amelyet ez emlékmű előállítására szántak. Végül még csak ismételhetjük, hogy a jury ítéletével nincs okuk elégedetlenkednünk. *P. A.*

Az ipartörvényjavaslat tervezete.

(Folytatás.)

A *munkarend* készítése mindazokra a telepekre kötelező, amelyekben legalább 10 alkalmazott van, kiknek napibére 8 koronát meg nem halad. A munkarendbe, mint az egyéni szerződések kiegészítőjébe, azzal és a törvénynyel ellentétes határozmányok fel nem vehetők, abban szabályozandók a munkaviszony azon kérdései, amelyek az alkalmazottak összeségét érintik; abba felveendő: a szerződések érvényének kezdete, a próbaidő, a munkaidő kezdete és vége, az időközi szünetek, a bérfizetés ideje és helye, mely esetekben vonható le bírság és azon jogcímek, melyeken a bér egy része függőben tartható, az ily esetekben érvényes panasz helye és az elévülés, az alkalmazottak egészségének megóvására szolgáló intézmények, a felmondási idő, a felügyelők jogai és kötelességei, az ellenük szóló panaszokra követendő eljárás stb. E munkarend a telepen szembetűnő helyen felfüggesztendő.

A munkarend módosítása a 18 évesnél idősebb alkalmazottakkal előzetesen megismertetendő és azokat csak hozzájárulás után kötelezi; a módosítások csak a felmondási idő után léphetnek életbe, ha azokat az iparfelügyelő, ki a módosításokat megvizsgálja, vajjon nem-e ütközik a munkarend a törvénybe, illetőleg a rendeletekbe, jóváhagyja; az iparfelügyelő 15 nap alatt köteles határozni, határozata ellen az iparfőfelügyelőhöz lehet fölebbezni, ki 15 nap alatt végérvényesen dönt. E munkarendek 2 példányban bemutatandók, melyek egyike az iparfelügyelőnél marad, hol abba bárki betekinthet.

E törvény életbelépte előtt érvényben lévő munkarendek 3 hónapon belül a fenti rendelkezések alapján átdolgozandók.

Ezek a rendelkezések határozottan előnyösebbek, mint a most érvényes határozmányok. Igen helyes, hogy minden nagyobb üzemben kötelező a munkarend, mert ezáltal igen sok, a munkabér helyes megállapítása iránti per ki fog küszöböltetni. Igen üdvös dolog az is, hogy a munkarend jóváhagyása az iparfelügyelőkre bízatik, mert ezek rövid időn belül kötelesek azokat megerősíteni és csak a törvénynyel ellenkező intézkedésektől tagadhatják meg jóváhagyásukat.

A XX—XXII. fejezetek tárgyalják a munkaidőt; itt különbség tétetik fiatal munkások és nők, a felnőtt munkások és tisztviselők, illetőleg kereskedelmi alkalmazottak munkaideje között. Nappali munkaidőnek vétetik a reggeli 6 és esti 8 órák közti, éjjeli munkaidőnek pedig az esti 8 és reggeli 6 órák közti idő. A 16 évesnél fiatalabb munkások és a női munkások csakis nappal foglalkoztathatók; oly nem gyári üzemekben, ahol ideiglenes munkatorlódás folytán, éjjeli munkára is szükség van, de legfölebb egy évben 60 napon át, e munkaidő esti 10 óráig meghosszabbítható, miről az iparfelügyelőnek esetről-esetre 48 óra alatt jelentés teendő. Gyári üzemekben a 14 évesnél idő sebb férfi és 16 évesnél idősebb női alkalmazottak nappali munkaideje, mely rendszeresen csak 8 óra, esti 10 óráig hosszabbítható.

Az éjjeli pihenő idő egyhuzamban 11 órában van megállapítva a 16 évesnél nem idősebb férfi, illetőleg bármily korú női munkások számára, mely munkatorlódás esetén, de legfölebb évenkint 60 napon át, 10 órára leszállítható. Ettől eltérés csak elemi csapás vagy vis major okozta üzemmegszakítás megszüntetése céljából szükséges munka teljesítésére és gyors romlásnak kitett nyersanyagok feldolgozására, ha ez előre látható nem volt, szükséges munka esetén engedélyeztetik; de ilyenkor 14 évesnél fiatalabb férfi és 16 évesnél fiatalabb női munkások, illetőleg terhes asszonyok nem foglalkoztathatók. Mindez esetekben az engedély, előre meghatározott napokra, az iparfelügyelőtől kérendő, ki 48 óra alatt a kérelmező félt határozatáról értesíteni tartozik; ha 3 nap alatt értesítés nem jön, az engedély megadottnak vélelmezendő. Az iparfelügyelő határozata ellen 3 nap alatt fölebbezés adható be az iparfőfelügyelőhöz, ki ugyanazon időközben végérvényesen dönt.

Oly gyári üzemben, hol a munka megszakítás nélkül folyik, az iparfelügyelő még ily munkásoknak is megengedheti évente 60 napra az éjjeli munkát, ha ezáltal azok egészséges testi fejlődése nem veszélyeztetik. A kereskedelmi miniszter pedig még az idényüzemű és gyors rom-

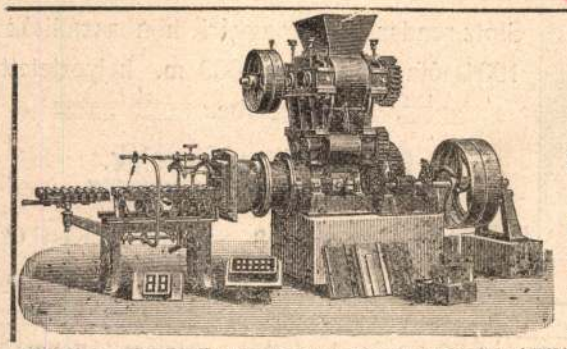

BENDEL GUSZTÁV

BUDAPEST, V., VÁCI-KÖRUT 80. SZ.

Ajánlja mint egyedelárusító **Magyarország és melléktartományai** részére a híres **konstanci vasöntöde- és gépgyár r.-t. (Rieter & Koller)** legujabb

TÉGLAGYÁRTÓ-GÉPEIT.

Különös figyelmet érdemel: Az összes téglagyártó gépek és készülékek a legujabb kivitelben vannak épitve és pedig 30 évi tapasztalatok alapján.

Kitüngnek bizonyult modernebb készülékek cserepek gyártásához!
Kivánatra költségvetések és külön katalogusok!

37686. Rieder Péter (III., Vihar-utca 7. sz.) ugyanott.

44611. Klinger József (V., Vadász-utca 30.) a II., Margit-körut 3530 hrsz. a.

49716. Özv. Király Andrásné (III. Zsigmond-utca 46.) ugyanott.

44610. Klinger József (V. Vadász-utca 30.) a III. Zsigmond-utca 24. sz.

33972. Dr. Bartsch Róbert (II. Franklin-utca 5.) ugyanott.

35576. Ifj. Nagler testvérek nevében Sterk Izidor (VI. Dessewffy-u. 10.) az V. Nagykorona-utca 678. hrsz. a. házra vonatkozó módositott tervei jóváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

48265. Domokos Géza a VII. Wesselényi-u. 5376. hrsz. a.

27443. Tögl Géza az V. Berzencei-u. 1317. hrsz. a.

33266. Sigray Pál az V. Visegrádi-u. 1281. hrsz. a.

43056. Magyar horvát szénipar a VI. Nyugati pályaudvaron levő raktárra.

44938. Ince József a II. Törökvész-dülő 5576. hrsz. a.

32329. özv. Morvay Lajosné a VI. Ambrus-utca 1561. hrsz. a.

44157. Mészáros János a II. Lövőház-utca 3893. hrsz. a.

33286. Agulár Ignác a VIII. Madách-utca 6372. hrsz. a.

44677. özv. Krén Andrásné a III. Szőlőkert-utca 32. sz. a.

31659. Pesti Lloyd társulat az V. Mária Valéria-u. 12. sz. a.

38549. Zinner Mór a VI. ker. Jász-u. 1540. hrsz a.

4.921. Spolarics Vilmos a VIII. József-utca 7. sz. a.

44933. Mandler Manó a VII. Dembinszky-utca 4. sz. a. házra vonatkozó tervei.

d) **gépekre és felvonókra:**

19104. Fegyver és gépgyár r. t. (IX. Soroksári-ut 9640. hrsz.)

2600. Magaziner Lajos (V. Lipót-körut 1. sz.)

32310. Szalontay Lajos (VI., Jász-utca 40.)

5159. Dr. Bayer Dezső (I., Gyopár-utca 13236 hrsz.)

28451. Beller Ödön (V., Zápolya-utca 1295. hrsz.)

32350. Gottermayer Nándor (IV., Királyi Pál-utca 5.)

38918. Pesti Viktória gőzmalom (V., Kárpát-utca 126. hrsz.)

e) **elutasittattak:**

10630. Schmidt Miksa az V., Pozsonyi-ut 5—7. sz. a.

40422. Kattler Bernát a VII., Jósika-utca 4. sz. a.

35560. Frick Ádám a VI., Üteg-utca 1683. hrsz a.

44659. Meiwald Péter a VIII., Conti-utca 5. szám a.

44656. „Terna“ r. t. a VIII., Kalvária-utca 7155. hrsz. a.

29722. Hungaria egyesült gőzmalmok r. t. a II., Margit-rakpart 2739. hrsz. a. házra vonatkozó tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

Internátus tervezése A m. kir. államvasutak igazgatósága pályázatot hirdet az Ujpest r. t. városban létesitendő m. kir. államvasuti közép- és főiskolai internátus terveinek elkészitésére. A pályatervek 1:200 mértékben készitendők, még pedig minden különböző épület minden emelet sorának egy-egy méretezett alaprajza, az épületek egymástól eltérő homlokzatairól egy-egy homlokzati rajz és a tervek megértéséhez szükséges méretezett metszetrajzok. Az egész intézet elhelyezését feltüntető helyszinrajz 1:500 mértékben készitendő el. A tervekhez átlagos, köbtartalom szerint számitandó költségvetés és rövid műleirás melléklendő. A köbtartalom a pincefenék vonalától a főpárkány felső éléig, illetve az alá nem pincézett részeknél a járda vonaltól a főpárkány felső éléig számitandó. Egy köbméterre 18 kor egységár veendő fel. Az épitkezés programmja, valamint a teleknek helyszinrajza a m. kir. államvasutak igazgatósága titkárságától (VI., Andrássy-ut 73. I. 27.) dijtalanul átvehető. Az épitkezések költsége butorzat és gépek nélkül 600 000 koronánál több nem lehet. Távlatrajzok nem készitendők. A tervrajzok beüvegezése mellőzendő. A pályamüvek jeligés levél kiséretében, lepecsételve április 15-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak titkárságánál, átvételi elismervény ellenében, nyujtandók be. A legjobbnak talált pályamüvek közül: az első 1500 kor., a második 1000 kor. és a harmadik 700 kor. jutalomban részesül. A nem dijazott tervek közül kettő a biráló bizottság ajánlatára a m. kir. államvasutak által 400—400 koronáért megvehető. A dijazott vagy megvett tervek a m. kir. államvasutak korlátlan tulajdonába mennek át és az azokon foglalt eszmék bármelyikét az épitéssel megbizandó épitész a végleges tervezéskor esetleg felhasználhatja. A pályaterveket kilenc tagból álló bizonttság birálja el és pedig:

a) a m. kir. államvasutak igazgatóságának kebeléből kiküldendő 7 tag (ezek közül az egyik a bizottság elnöke);

b) a magyar mérnök- és épitész egylet kebeléből meghivandó egy tag;

c) a magyar épitőművészek szövetsége kebeléből meghivandó egy tag.

A Kossuth-szobor pályázata. Február 26-án déli 12 órakor járt le a Kossuth Lajos szobrára hirdetett pályázat határideje, amikorára is 23 pályamü érkezett be a városligeti Iparcsarnokba, amelyeket a főváros nevében Kégl Árpád székesfővárosi főmérnök vett át. A 23 pályázó a következő: Mikula Ferenc (Budapest), Horváth Andor (Győr), Róna József (Budapest), Sződ i Szilárd és Módl Lajos (Budapest), Fritz Oszkár és Betlen Gyula (Budapest), Hübl és Kiss (Budapest), Holló Barnabás és Istók János (Budapest), Merkly Ferenc (Szombathely), Tóth István (Budapest), Verő László (Budapest), Lukácsy Lajos, Kiss József és Reisz Zoltán (Budapest), Füredi Richárd és Hikisch Rezső (Budapest), Füredi Richárd, Damkó József és Hiekisch Rezső (Budapest), Horvai János (Budapest), Kiss Kálmán (Budapest), Lantos Tenczer György (Karlsruhe), Margó Ede és Pongrácz Szigfrid (Budapest), Fakits Ernő és Farkas Miklós (Budapest), Vas Viktor, Philipp István és Kiss Géza (Budapest), Bareza Lajos (Budapest), Kallós Ede, Komor Marcell és Jakab Dezső (Budapest), Gárdos Aladár és Tátray Lajos (Budapest), kolozsvári Szeszák Ferenc és Horváth Géza (Budapest). A szobor pályázatára kiküldött bizottság tagjai a következők: Elnök: Bárczy István polgármester; helyettes elnök: Vaszilievits János alpolgármester, a képzőművészeti bizottság elnöke; tagok: Piperkovits Bátor tanácsos, a fővárosi képzőművészeti bizottság alelnöke s annak két tagja, Benczur Gyula és Kunz Jenő; a középitési bizottság részéről: Hauszmann Alajos és Neuschloss Kornél; a Szabadságharc-szobor bizottság részéről: Kossuth Ferenc és Rákosi Jenő; az országos magyar képzőművészeti tanácsból: Ströbl Alajos, Bezerédy Gyula; az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat részéről: Telcs Ede és Zala György; a fővárosi közmunkák tanácsa részéről: Bakos János miniszteri tanácsos; a Magyar Képzőművészeti Egyesület részéről: Árkay Aladár, Kacziány Ödön és Szamvolszky Ödön; a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület részéről: Tőry Emil; az épitőművészek szövetségéből: Wellisch Alfréd; a főváros mérnöki hivatalából: Heuffel Adolf középitési igazgató, továbbá a külföldi szakértők: Charles van der Staffen, Dávid Calandra és Stefán Sinding.

A somogycsurgói takarékpénztári székházterv pályázatára a következő jeligés tervek érkeztek be: (a képzőművészetek cimere), — (kör), — Somogycsurgó, — Méhkas, — Váltó, — (Hármaskör), — „Saturnus“, — Bogár, — Takarékos, — Sz. L., — Székházunk, — Orom, — Klasszikus, — A győzelemért, — Somogy, — Cseck, — Somogy, — Radirgummi, — Egyetlen mód, továbbá Carnelutti G. (Zágráb) és Reitzner Gyula épitész terve. A birálóbizottság a kitüzött 800 koronás dijat egyhangulag Himler Dezső kaposvári müépitész Székházunk jeligéjü tervének itélte oda.

A törökszentmiklósi községház tervpályázatán ifj. Nagy Károly, továbbá Román Ernő és Vogel Jenő épitészek terve a kitüzött első dijat fele-fele részben megosztva nyerte, amit a mult számunkban közölt hirünk helyreigazitása végett közlünk.

Lejáró tervpályázatok.*

Márc 31. M. országos képzőművészeti tanács: a római magyar művészház 3000 kor. festőművészeti és 4000 kor. szobrászati ösztöndija (3.)

„ 31. Krassó-Szörény várm. alispánja: Kórház tervezés Lugoson. Költség belső felszerelés nélkül 600 000 kor. Dijak: I. 1500 k. II. 1000 k., III. 600 k. Megvételi dij 400 k. (6.)

Ápr 1. Magyarkanizsa község elölj: városház tervezés. Költség 250.000 kor. Dijak: I. 700 kor. II. 400 Megvételi dij 300 kor. (3)

„ „ Sátoraljaujhely város tanácsa: eszmei pályázat városi épületek terveire. Dijak: 1200 és 600 kor. (5.)

„ 15. Cs. kir. hadügyministerium: hadügyministeri palota tervezés. Költség 8.000.000 k. Dijak. I. dij 20.000 kor. II. dij 15.000 k. III. dij 10—10 000 k. (50.)

„ 30. Bartha Miklós szobor-bizottság: Bartha Miklós szobra. Költség 35.000 k. (4.)

* A zárjelben foglalt számok azon lapszámainkat jelzik, melyekben az illető tervpályázatok közzététettek.

Telefon sz. 2900. **STROBENTZ és ORTH** Telefon sz. 2900

Budapest, VII., Király-utca 43 | 45.

Vegyészeti festék-, termény-, máz-, kence- és anyagáru-kereskedés. Különösen ajánlja cementfestékeit, Hydrochromain hidegvizfestékeket, továbbá Carbolineum és I. rendü olajfestékeket, valamint nagy választékban ecsetáruit

Kisvasuti különlegességek gyára.

LAUFER JÓZSEF mérnök

Tervez és gyárt **15 évi** tapasztalat alapján: sodrony kötélpályát, siklót, függőpályát, felvonót, amerikai szállitó müvet és kisvasuti berendezéseket

Gyár: Budapest, VI., Váci-ut 13.

Iroda: Ujpest, Árpád-ut 14.

TELEFON 75—40. TELEFON 75—40.

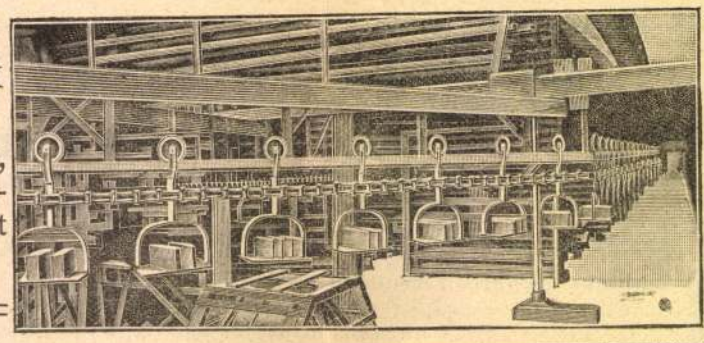

Stotz-rendszerü téglagyári himbaszállitók. 1904. óta több mint 8000 m. helyeztetett üzembe.

Elsőrendü referenciák.

Billenő kocsik és sinek raktáron.

Szakbavágó szabadalmi feljegyzések.

Bejelentés találmányok szabadalmazására.

Az alább nevezettek a kitett cimek s kelt alatt szabadalmat jelentettek be. A bejelentés tárgya egyelőre a jogtalan használat ellen védelemben részesül (34. §.). E bejelentés ellen a közzététel napjától számitandó két havi határidőn belül felszólalások adhatók be. (35. §.)

3861. alapsz. Brockelbank Thomas Attwood mérnök Londonban. — Vasuti kocsikapcsoló. V/b. oszt. 1907. aug. 24. (Képv. Schön.)

—

3863. alapsz. Adolf Bleichert & Co. cég Leipzig-Gohlisban. — Kettős gördülőművel biró kocsi sodronykötélpályákhoz. Vg/1. oszt. 1907. aug. 27-én. (Képv. Kalmár.)

—

3868. alapsz. Broskó János épitési vállalkozó és Sulzbeck Simon magánzó Nagysimonyiban. — Tetőfedőlemez. VIII/b. oszt. 1907. szept. 2. (Képv. Schön.)

—

3869. alapsz. Bleecker Koues Frank gyáros Rutherfordban. — Összerakható létra. XVIII/a. oszt. 1907. szept. 2. (Képv. Kelemen.)

—

3922. alapsz. Börzsöny Ármin tanár és Radványi István gépészmérnök Budapesten. — Önmüködő átkapcsoló szerkezet elektromos áramkörök számára. VII/g. oszt. 1907. nov. 5-én.

—

1406. alapsz. Degenhardt Johannes gyáros Berlin-Schönebergben. — Csatornás bádoggerenda üvegtetők és falak számára. VIII/b. oszt. 1907. szept. 12-én. (Képv. Neufeld.)

—

1260. alapsz. Eckart Vilmos mérnök Kölnben. — Készülék agyagszalagoknak a szájdarab előtt kifeszitett drótok segélyével való fölvágására. XVII/c. oszt 1907. nov. 20-án. (Képv. Schön.)

—

1897. alapsz. Feuerwerker Adolf fakereskedő Facseten. — Egysines vasuti rendszer. Vg/1. oszt. 1907. szept. 7-én. (Képv. dr. Wirkmann.)

—

2378. alapsz. Gödri Zsigmond lakatosmester Budapesten. — Ablakzár VIII|d. oszt. 1907. okt. 1. (Képv. Kalmár.)

—

2985. alapsz. Hajós Bálint épületlakatosmester Budapesten. — Ablakszellőztető szerkezet. VIII/d. oszt. 1907. szept. 6. (Képv. Török.)

—

2986. alapsz. Helbig Henry épitész Münchenben. Külső lépcső szinházi épületek vagy effélék számára. IX/h. oszt. 1907. szept. 9. Elsőbbséget 1904. szept. 9-től igényel. (Képv. Janssen.)

—

3020. alapsz. Heuffel Sándor magánmérnök Budapesten. — Ujitások vasuti kocsik izzófényü gázlámpáin. V/b. oszt. 1907. okt. 16-án. (Képv. Kelemen.)

—

2222. alapsz. Lugosi Ignác bádogosmester Budapesten. — Ujitások vasuti jelzőlámpákon. Va/2. oszt. 1907. aug. 28. (Képv. dr. Wirkmann.)

—

2225. alapsz. Lassmann Erich kereskedő és Sprung Herman vasuti hivatalnok Breslauban. — Pneumatikus zár vasuti kocsiajtók számára. V/b. oszt. 1907. aug. 31. (Képv. Meller.)

—

1924. alapsz. Ransome International Conduit Company cég New-Yorkban. — Berendezés csővezetékeknek képlékeny anyagból a helyszinén való előállitására XVII/f. oszt. 1907. aug. 13. (Képv. Takács.)

—

4001. alapsz. Stifter János bányász Frillendorfban és Hahn Alfréd bányász Essen-Ruhrban. — Fogóberendezés fölvonók szekrényei számára. V/f. oszt. 1907. aug. 24. (Képv. dr. Halász.)

—

1238. alapsz. Turner Henry mechanikus Sheffieldben. Nyomást jelző készülék XXa/2. oszt. 1907. márc. 17. (Képv. dr. Wirkmann.)

—

1308. alapsz. Thomann Paul mérnök Halleban. — Verő- és simitósin cement horonycserepekhez. XVII/c. oszt. 1907. aug. 27. (Képv. Takács.)

—

222. alapsz. Usines & Aciéries Leonard Giot Société Anonyme cég Marchieme-Au-Pontban. — Javitások vasuti kocsikon hosszu terhek szállitására. V/b. oszt. 1907. szept. 4. (Képv. Janssen.)

—

1996. alapsz. Weichelt Károly mérnök Zehlendorfban. Ujitások szükitett turbina csatornákon. Vd/1. oszt. 1906. nov. 10. (Képv. Török.)

—

2111. alapsz. Wilke Károly gyáros Braunschweigben. Puhafatalpakba alulról betolandó, a sincsavarok csavarására szolgáló fölfelé vékonyodó keményfacsap. Va/1. oszt 1907. máj. 21. (Képv Kalmár.)

Megadott szabadalmak.

Az alábbi cimü találmányra a megjelölt naptól számitva a megnevezettnek szabadalom adatott, mely a szabadalmi lajstromban a megnevezett számot kapta. A szabadalmi leirásokra a Szabadalmi kir. állampénztárnál teendők meg a megrendelések.

41413. lajstromszám. Teschauer Róbert magánzó Budapesten. — Berendezés sima fölületü butordarabok részeinek csapolás nélkül való összekötésére. VIII|c. oszt. 1907. jul. 4.

—

41418 lajstromsz. Freundl Anton polg. isk. tanár és Seiler Emerich háztulajdonos St.-Pöltenben. — Zár ablakokhoz és ajtókhoz. VIII|d. oszt. 1907. jan. 14. Elsőbbsége 1906. jul. 9-től kezdődik.

—

41427. lajstromsz. Schwarz Marco magánhivatalnok Budapesten. — Villamos vasuti váltó, automatikus átállitó készülék és zárókapcsa. Vg/1. oszt. 1907. jan. 24.

—

41428. lajstromsz. Schmid Károly lakatos Budapesten. — Javitás csuklós ajtó- vagy ablaksarokvasakon. VIII|d. oszt. 1907. jul. 6.

—

41446. lajstromsz. Fichefet Eugéne vállalkozó Bruxelesben. — Rézsűburkolat. XV|e. oszt. 1907. jul. 5.

—

41447. lajstromsz. Joint Bicon'que Universel cég Párisban. — Csőkapcsolás. Ve|1. oszt. 1907. jul. 4.

—

41448. lajstromsz. Koepfer Ernst mérnök Wienben. Eljárás és berendezés fa impregnálására, festésére és immunizálására. VIII|c. oszt. 1907. ápr. 29.

—

41450. lajstromsz. Neuhauser János menyezetkészitő Budapesten. — Szabadon függő hézag- és repedésmentes válaszfalak és menyezetszerkezet. VIII|a. oszt. 1907. jul. 9.

Fölszólalási határnapok.

Az alább fölsorolt találmányi bejelentések ellen emelt fölszólalások tárgyalására határnapokul kitüzettek:

Parker Clark Electrie Company newyorki cég „Összetett szál elektromos izzólámpák számára“ cimü bejelentésére nézve április 2-ika.

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

The California Products Company cég New-Yorkban

„Eljárás borkőnek és más borkősavas sóknak előállitására“

cimü, 33657. számu magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés** és **Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-utca 63. szám.

SZABADALMAK, TALÁLMÁNYOK

ügyeit szakszerüen intézi a világ minden államában **Török László** okl. gépészmérnök hites szabadalmi ügyvivő kir. törv. hites szakértő

BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 30.

TELEFON 87—02.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1908. március hó 2-án Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kjadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

37704. Hubert József (IV., Kossuth Lajos-utca 6.) az I., Budafoki ut 21. hrsz. a. 4 em. ház.

46288. Grünfeld Jakab (X., Orczy-ut 24.) a VIII., Baross utca 6631. hrsz. a. 3 emeletes ház, ép. Paulheim István és Stahulják István.

270327. Mezey Bertalan nev. Schodits Lajos (VII., Thököly-ut 38.) az I., Orlay-utca 31|2. hrsz. a. két em. nyaraló.

226957. Magyar textil gyár r.-t. a III., Homokos dülő 8132. hrsz. a. gyári épületek, ép. Dávid János és fia.

37256 Dreiacker Antalné (IX., Liliom utca 30) a IX., Bokréta utca 8906. hrsz. a. 2 em. ház, ép. Boszrucker Lajos.

47203. Kőszénbánya és téglagyár r. t. a X., Külső Jászberényi-ut 7728. hrsz. a. két munkás ház, ép. Orbán Jenő.

30594. Halbárt Károly (VIII., Ör-utca 10.) ugyanott emelet ráépités, ép. Sipos István.

39041 Ifj. Walla József (VII., Rottenbiller-utca 15) a X., Asztalos Sándor utca 7290. hrsz. a. emeletes épület, ép. Schannen Ernő.

38523. Tichy Mihály (I., Németvölgyi-ut 9935|1. hrsz) ugyanott földsz ház, ép. Walter Ferenc.

45863. Nagy Pál (VII. Zugló-utca 9.) a X. Jerney-utca 2009. hrsz. a földsz. ház, ép. Kasztner Károly.

45864. Hauszknecht József (VII., Thököly-ut 107.) ugyanott toldalék, ép. Kasztner Károly.

37270. Kozsik Péterné (VI Angyalföldi ut 21.) a VI., Jász-utca 70. sz. a. földsz. ház, ép. Szehr Péter.

41300. Nikolics János (III Bécsi-ut 114. hsz.) ugyanott toldalék épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak.

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

40027. Lov. Posner Alfréd (VI. Bajza-utca 11.) az I. Hidegkuti-ut 32. sz. a

44653. Elek Pál (V., Váci-körut 32.) az I., Kemenes-utca 38. sz. a

37707. Dr. Vizaknai Antal (II., Zivatar-utca 8) ugyanott.

MARJAI FERENC

KOCSIGYÁRTÓ

Elvállal uj hintókocsik készitését és javitásokat

BUDAPEST, VIII., SZIGONY-UTCA 10.

TELEFON 69—80. TELEFON 69—80.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Istók János

1966 MAJ 22

FÜGEFALEVÉL — ANNO 1931

10241

NAPJAINKBAN vetitik Zalaegerszegen — nem csekély és érthető sikerrel — a legújabb magyar filmet, amelynek Fügefalevél a címe, s egy kisvárosban feállitott szobor körül támadt vitát dolgoz fel a szatira eszközeivel. Régi mondás, hogy — semmi sem új a nap alatt. Ezt az öreg igazságot látszik bizonyitani az az újságkivágás is, amelyet Winkler Ferenc egerszegi olvasónk juttatott el hozzánk hasonló tárgykörben.

A Budapesten megjelent, s a maga idejében közismert bulvárlap, Az Est 1931. április 26-i számában a lap tudósitójától, G. Gy. aláirással — Zalaegerszegről közöl hosszabb irást, ezzel a címmel: Fügefalevél, lepel vagy nadrág kerül-e a zalaegerszegi meztelen Munkára?

Az irásból kiderül, hogy Istók János szobrászművész sok hercehurca után felállitott Csány szobrának egyik mellékalakja, a Munkát ábrázoló, erőteljes férfialak — egyesek szerint megbotránkoztatja a városka közönségét, közte serdületlen és serdültebb ifjúságát. Idézzük a cikket: „Kifogásolták, hogy a művész a mellékalakot túlrealisztikusan ábrázolta, és még csak a fügefalevelet sem tartotta szükségesnek alkalmazni."

A TOVÁBBIAK arról vallanak, hogy a kifogások és az ellenvélemények mind hangosabban nyilatkoztak meg, s a vita két táborra szakitotta a várost. A Katolikus Népszövetség zalaegerszegi csoportvezetőinek küldöttsége — közli az említett irás — február 10-én dr. Galambos Miklós káplán vezetésével felkereste Czobor Mátyás polgármestert, a kérdés rendezését követelve. miután — úgymond — „a szülők arról panaszkodtak, gyerekeik sirva mennek haza az útálattól, a fiatalság pedig ocsmány vicceket gyárt és terjeszt a szobor felől mindenfelé."

Pár nap múlva az ellentábor véleményét Zala György szobrászművész hozta nyilvánosságra, aki többek között kijelentette, hogy az aktszobrok mindenütt, még Rómában. Szent Péter templomában is meztelenek, s az angyalokat sem ábrázolják úszónadrágban. Zalaegerszegről indul ki a világmozgalom az úgynevezett meztelen szoboralkotások felruházására? — kérdezte a művész maró gúnnyal, majd kijelentette: ez nem felekezeti vagy művészeti kérdés, hanem egyszerűen — a tudás és a tudatlanság kérdése.

ISTÓK JÁNOS szép szobra ma is ott áll a Csány téren, eredeti formájában, s alighz jut ma Egerszegen bárkinek is eszébe, hogy „felöltöztetési" követelje. A 35 évvel ezelőtti „ügy" és a mai film tárgyának egybeesése azonban arra utal, hogy az évszázadokon át begyökerezett tudatlanság ellen — mára is maradt még küzdenivalónk.

4.2

1962-ben szakosították ha
zánkra a KGST keretében
konfekcióipari varró- és vása
lógépek gyártását. A feladatol
jórészét a csepeli Kerékpár é
Varrógépgyár már teljesítette
A Gépipari Tudományo
Egyesület csepeli szervezet

A kiállítás egyik „sztárja": a veszi a versenyt ez az ú (MTI foto —

Szép és megtisztelő, de egyben nagy felelősség gel járó feladat a párt propagandistájának lenni. Nehéz dolog este, munka után elővenni a könyvet, lemondani a pihenésről, a szórakozásról és tanulni, hogy a tanultakat másokkal elsajátíttassuk. Benyó István zalaszentgróti postafelügyelő 20 éve tanít, fáradhatatlanul magyarázza eszméinket, politikánkat.

— *Amikor először tartottam előadást, és vezettem a foglalkozást, a lelkesedésen túl az apámtól tanultakra és a hadifogságban kapott ismereteimre támaszkodtam* — mondja Benyó elvtárs. — *Aztán többször végeztem pártiskolát, öntevékenyen tanultam, s így szereztem egyre nagyobb marxista műveltséget. De ma is tanulok. Mindig. Nemcsak könyvekből, az emberektől is.*

Azt vallja, hogy a kommunista nevelés elmaradhatatlan tartozéka a marxista világnézet alapkérdéseinek ismertetése, amely könnyebbé teszi az eligazodást az életben. A marxista—leninista világnézetet ismerő ember bármilyen társadalmi-politikai, vagy gazdasági kérdésben képes önállóan és helyesen állástfoglalni.

— *Hogy ezt sikerül elérni, azt azoknak a dolgozóknak a cselekedetei igazolják, akiket tanítunk* — mondja. — *Az elmúlt évek alatt több száz emberrel vitattuk meg a különbö-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Istók János

ESTI HIRLAP

1964 OKT 24.

A címlapon Bem szobra

Maga főz és frissen figyeli az életet a 91 esztendős Istók János

1021

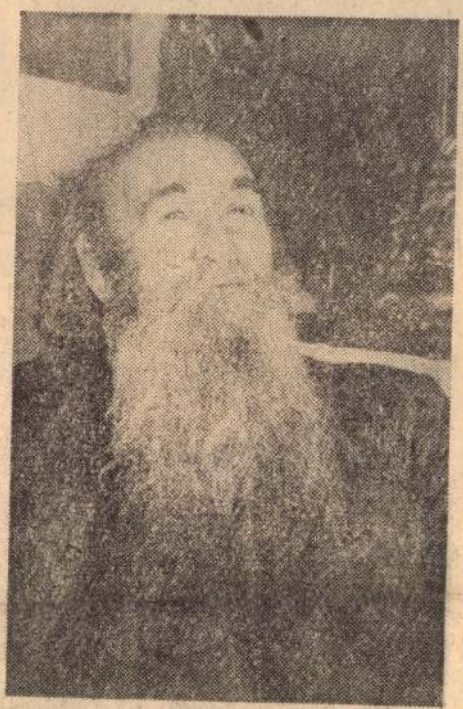

Neve Európa minden nagy általános és művészeti lexikonában szerepel. A világ 1909-ben figyelt fel rá — akkor nyerte a müncheni nemzetközi kiállításon Energia és Kutya című szobraival az aranyérmet. Istók János azóta a kultúrvilág számontartott művészegyénisége.

Júniusban múlt 91 éves. Asztalán ma nyíló kiállításának katalógusa, címlapon a pesti Bem-szobor.

— Visszatekintve hosszú művészpályája, úgy érzi, megmintázott mindent, ami egy életművet teljessé tesz?

— Nem. De nem azért, mert mulasztottam. Elvem: a művészetből mindig hagyni kell másoknak is, mert mi lenne, ha egy ember akarna mindent fölfedezni, megmutatni?

— Mikor volt utoljára kiállításon?

— Talán egy hete. A Dési Huber-tárlatot néztem meg. A képzőművésznek mindent tudnia kell, ami a képzőművészetben történik.

— A képzőművészet egész életét betöltötte?

— Természetesen. Lázasan és nyugtalanul dolgoztam mindig. De ha megfáradtam, egy másik művészet vígasztalt: a költészet. Mindig, most is, nagyon szerettem a verseket. Olvasni is — írni is.

A Múzeum-kertben álló *Széchényi Ferenc-szobor* alatt generációk játszottak, tanultak. Az ország majd minden városában áll egy-egy műve, alkotásainak java a Nemzeti Galéria anyagát gazdagítja. Műveinek nagyrésze azonban a második világháború alatt elpusztult.

— Sok munkát adott mostani kiállításának rendezése?

— Minden kiállítás egy kis felfordulással jár. Ráadásul a fiamék éppen külföldön járnak, így aztán háztartási ügyeim is vannak.

— Tud főzni?

— Nem. De amit készítek, fegyelmezetten megeszem. Persze, csak akkor nyúlok főzőkanálhoz, ha nincs időm lemenni ebédelni.

A 91 éves, prófétafejű nagy öreg rendszeresen eljár hazulról, harmadik emeleti lakásából. Szomjas érdeklődéssel figyeli a világ folyását — szelleme és lelke fiatal, rugalmas.

— Az élet olyan szép, és érdekes, nem hagyja, hogy ne figyeljünk oda...

(nóti)

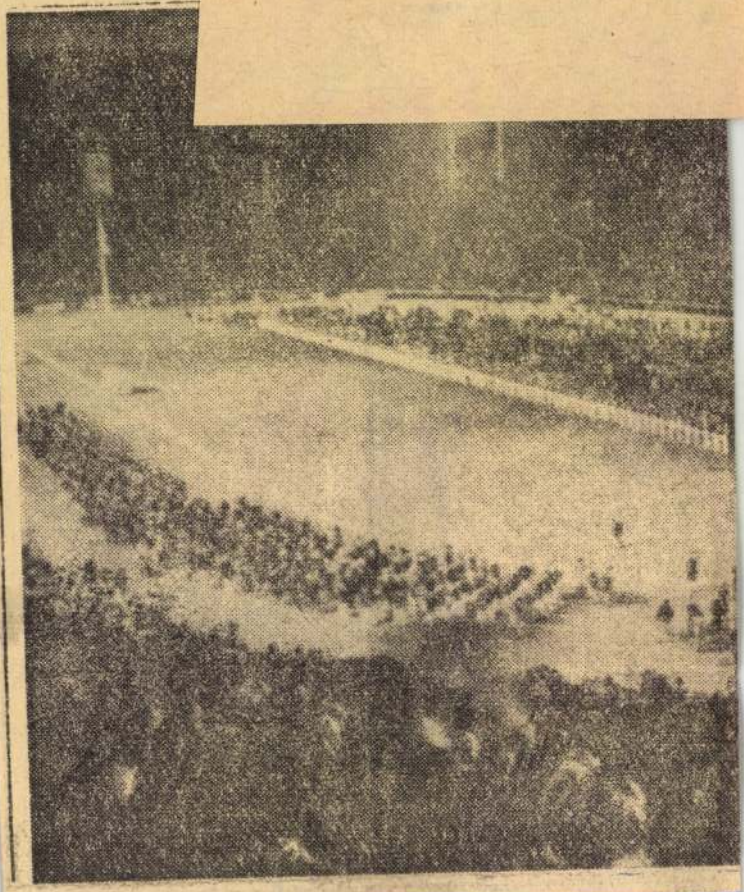

...nodesiából ...t

Az ünnepségen hatvan külföldi állam képviseltette magát.

(Folytatás a 7. oldalon.)

Milyen idő lesz

Előrejelzés vasárnap estig: Borult idő, országos esőkkel, élénkülő, helyenként erős északi-északkeleti szél. Budapesten ma délelőtt a hőmérséklet 13 fok.

...Chile-kapcsolatot akar Kubával

1021

Az alkotó ember megbecsülése

ÁLLAMI DÍJ

Trencsényi-Waldapfel Imre

A harmincas években a Magyar Tudományos Akadémia felolvasó termében egy neves egyetemi tanár Szent Kristóf kultuszának megújítását javasolta, amelyet az egyházi és világi főhatóságok lelkendezve, pompás külsőségek között megvalósítottak. Ünnepélyesen beszentelték a gépkocsikat, és az útonjárók védőszentjének, Kristófnak a pártfogásába ajánlották. Buzgón terjesztették a védőszent tiszteletét. Megszentelte az autókat, motorokat a hercegprímás, a pápai nuncius, a frankhamisításban részes püspök, szentelt víz hullt az arisztokrácia járműveire, csakúgy, mint a második világháború magyar és német páncélosaira.

A fiatal klasszika-filológus éveken át gyűjtötte az összehasonlító vallástörténeti anyagot, s új adatokkal, a modern vallástörténet eszközeivel írott tanulmányában bizonyította, hogy Kristóf nemhogy szent nem volt, de sohasem élt. Legendája — Erasmus szerint is — mitológiai forrásokból táplálkozik, egyetlen szó történeti valósága nincs.

A II. vatikáni zsinat őt igazolta. Kimondták, hogy Kristóf szentsége nem igazolható. Tiszteletét nem írják elő — de nem is tiltják.

Trencsényi-Waldapfel életművét szükségtelen ismertetni. Az élete: minden tudományba behatolni és mindent feltárni. Mitológiája 1935 karácsonyán — 27 éves korában — jelent meg először. Azóta már hat kiadást ért meg — öt nyelven jelent meg, majd egynegyed milliós példányban.

— Harmincöt éven át gyomláltam az első kiadás hibáit — mondja. — Parancsolt a változó idő vallástörténeti kutatásainak eredménye — sok esetben saját részletkutatásaim. Saját kutatásaim részletes indokolását Vallástörténeti tanulmányok c. könyvem, s különböző dolgozataim tartalmazzák. De fontosabbak azok a kiegészítések, amelyeket a marxizmus—leninizmus soha meg nem szűnő tanulmányozása és a tudomány általános hatása tett szükségessé. Még szemléletem is sokat változott, bár humanista szemlélettel indultam a világba, de ez még nem jelentette a tudományos, humanista szemléletet, amely az idővel fejlődött és fejlődik minden munkában töltött nap után. Így jutottam el a polgári humanitástól a marxista humanizmusig.

Gorkijt vallja nagy tanítómesterének.

— Gorkij a nép mitológiai képzeletéről beszélt, mint olyan tényezőről, amely valósággal megálmodja a világ technikai fejlődését és ezáltal a történelem során megvalósuló, helyesebben a dolgozó nép által megvalósítandó célokat tűz az ember elé.

KOSSUTH-DÍJ

Illyés Gyula

A puszta adta a magyar irodalomnak. Cserébe a magyar irodalomnak a „Puszták népé"-t adta.

Halottak napján született. S a halottak napját is élővé tette.

— Halottak napján, születésnapomon végigtérdepeltették velem a rokonok sírját — mondja. — Utána otthon anyám sütötte kalácsot kaptam. A halálon mindig átsütött az élet.

Talán ez az ars poeticája. Mintha a sírokon térdepelve fogadott volna örök hűséget az emberi élet tiszta örömeinek. Meggyőződését a szellem okos, tisztánlátó érvei táplálják. S nemcsak a puszták népe, hanem egész népünk őszinte szeretetében él. A három Kossuth-díj is ezt tanúsítja.

Nagyapja juhász volt, apja kovács. Ő...

— Huszonöt éves koromig bezárkózott voltam — nálunk úgy mondják: böszme. A pusztán nevelkedtem és merő véletlen, hogy nem maradtam ott — vall magáról.

A pusztáról a Champs Elysées-re ment. Beszél franciául, németül, angolul, olaszul, érti a latint és az oroszt, de fordít spanyolból is.

— Mert nem azt a nyelvet kell igazán ismernünk legfinomabb rezzenetéig, amelyről, hanem azt, amelyre átültetjük. Egy nyelvet kell tökéletesen birtokolni: természetesen az anyanyelvünket.

S Illyés birtokolja. Nyelvünk sok tízezer szavát, teljes formakincsét tárja fel a kifejezések és formák legtisztább bensőségében. Költészetéből a magyar nyelvet lehetne tanítani, a legegyszerűbb nyelvtannal, a legszebb stílustannal.

Alkotómunkája egy teljes korszakon ível át. Konok ellenállások közepette nőtt emberré s művésszé, és együtt az élet drámájával nőttek az árkusok, nőttek a sorok. Költőóriásokká.

Fiatal éveinek első nagy elbeszélő költeménye a Három öreg, Dózsa parasztforradalmát idézi, a Hősökről beszélek: egyik leggazdagabb költeményében a világ elé kiáltja, hogy az ország egyetlen jogos tulajdonosa a dolgozó nép. A Puszták népe 1937-ben jelent meg először, több mint 20 kiadást ért meg. A harmadik Kossuth-díj egész életművéért, különösen a Fekete-fehér című verses, és a Charon ladikján című esszékötetéért jutalmazza.

Dalolt a hazáról, folyókról, hegyekről, a pusztákról, s az épülő szocialista hazáról. És a tájban ott él, ott dobog az ember sorsa.

További céljairól faggatom.

— Három színházi bemutatót és egy sereg más munkát letudtam. Most visszatérek hajdani mesterségemhez, a versíráshoz.

KIVÁLÓ MŰVÉSZ

Istók János

Mint érett gyümölcs íze, árad belőle az öregség. Hajlíthatatlanul érte el 97. életévét. Életműve — élete munkássága egyetlen nagy vallomás az elkötelezettség mellett. A fővárosban négy, vidéken tizenhat szobra őrzi szellemének jegyeit. Pályája korszakokon ível át. A húsz szobor szám szerint keveset mond, de, hogy nem több, annak is a régi hatalommal szembeszálló konoksága az oka.

A századforduló idején a zalai megyegyűlés pályázatot hirdetett Csányi László negyvennyolcas miniszter és vértanú szobrának elkészítésére. A pályázatot Istók János nyerte, de a nyilvános pályázat döntését a megyei urak megsemmisítették, és zárt, titkos, jeligés pályázatot rendeltek el. A pályázatot a „Szabadság és Munka" jeligéjű pályamű nyerte el. Istók János.

Csányi alakja köré Istók mellékalakokat is megmintázott, az egyik — a jeligéhez híven — egy mezítelen munkást ábrázolt. Közben kitört az első világháború. A szobormű Istók műtermében maradt. Az egerszegi népi közadakozást elvitte a háború. 1919-ben Bokányi Dezső meglátogatta a szobrászt, s mikor meglátta a roppant izmú munkásalakot, azt mondta:

— Ez a munka szobra. A parlament elé visszük.

A munka szobrát az Országház főbejáratánál helyezték el. De tizenkilenc elbukott, s a munkásszobor visszakerült — megmentve — Csányi mellé a műterembe. A zalai nép újra adakozott, s végül 1931-ben felállították az emlékművet. A megyei urak nem sejtették, hogy a Csányi-szobor egyik mellékalakja a forradalom szimbóluma volt. Pehm József egerszegi plébános tiltakozott, de csak a szoboralak meztelensége miatt. A remekmű 14 éven át titokban, majd azután nyíltan hirdette a márciusi forradalom és a Tanácsköztársaság elválaszthatatlanságát.

A barcasági Hétfalu első falujában, Bácsfalun született. Nagyapja kőműves és ács, apja kőműves és napszámos. Istók János gyermekkorában nagyapja mellett dolgozik, majd elvégzi a Műfaragászati Intézetet. Barátja volt Jókai, Mikszáth, Feszty Árpád, Kiss József.

— Egészséges, János bácsi?

— Az öregség nem betegség, hanem állapot.

Szobrászművész fia (festő és író is) és menye szeretetében él, a múzeumszerű lakásban, a Ráday utcában.

Kilencvenhét éves. Öregsége az elvégzett munka, az őszi betakarítás ünnepe.

Gál Zoltán

A SZIGET

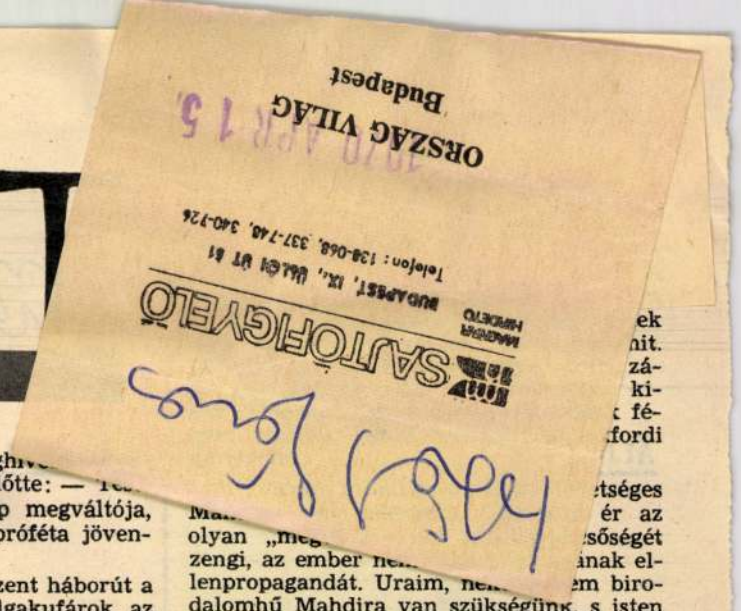

Körös-körül a sivatag, a sárga szörny, az élet keskeny fonala a Nílustól, vagy inkább a Níluson függ. Maga a folyó sem méltóságteljesen hömpölyög errefelé, csak jóval délebbre tér magához, igaz, akkor félelmetes mocsárvidékké duzzad. A nagy sziget, Aba szigete — az ott élők számára a világ legnagyobb szigete, hiszen vagy ötven kilométer hosszú és öt kilométer széles — ősidők óta az üldözöttek menedékhelye. Nehezen ér le ide azoknak a keze, akik a Nílus deltájában uralkodnak. A fáraók hadihajói és a római harci naszádok elakadnak a vízeséseken, csak a keresztény hit, majd az iszlám tör át ezeken az akadályokon.

Szigeti veszedelem

Nehéz az élet a szigeten, hisz a primitív öntözőgépekkel csak a közvetlen partvidéket lehet termővé tenni, bent minden marék gabonáért meg kell küzdeni. Nehéz, de mégis szép, hisz ahol víz van, ott van maga a paradicsom. S a marék gabonáért nemcsak a természettel kell megküzdeni. A nagy szárazság idején megjelennek a harcos nomádok, átúsztatnak a folyón és rávetik magukat a kis termésre. S az utóbbi időben nemcsak a nomádok jönnek. Északról, a Nílus deltájából egyre-másra érkeznek a fegyveresek. A vízesések sem tartják vissza őket, ha szükség van, vállon viszik a naszádokat, s úgy kerülik meg az akadályokat. Mohók a fegyveresek, s bár maguk is arabok, s az igaz hitet vallják, uraik és parancsolóik hitetlen idegenek, állati nyelven makogó inglizik. Az arab tolmácsolja az inglizi szavát: — Adót, rabszolgát, katonát! — Elviszik adóba a termést, s amelyik szigetlakó sötétebb bőrű a többinél, azt bilincsbe verik, s rásütik a rabszolgabélyeget! Aki pedig éppen olyan világos bőrű, mint ők maguk, az északról jött arabok, azt elviszik katonának, s életében nem látja többé a szigetet...

Árad a panasz a sziget lakóiból. Az északi városba mennek, tanácsot, segítséget kérnek a mulláktól, a papoktól. Segítség helyett rájuk förmednek: — Ganajtúrók, ti merítek kétségbe vonni Allah akaratát? — A mullák lábbal taposnak Allah igéjén, az inglizik kegyét lesik, házukban ládaszámra áll a hitetelenek pálinkája!

Szent háború a szabadságért

S amikor a legnagyobb a vész, akkor jön a szabadulás. Kilencven éve annak, hogy megjelenik a szigeten egy fiatal férfi, szakálla dús, szeme úgy ég, akár a parázs. Északról jött, az apja koldusszegény hajóács, a szigeten élő rokonai fogadják be, maga is verejtékezve túrja a földet. A fiatalember, akit Mohamed Ahmednek hívnak, tartózkodik minden világi hívságtól, nem érintett még nőt sem. A hitnek akarja szentelni életét, kívülről tudja az egész koránt. Esténként összegyűlnek kunyhójában a parasztok, s Mohamed Ahmed faggatja, tanítja őket. Miért kell adót fizetni, miért kell azokra hallgatni, akik lábbal tapossák Allah igéjét, miért kell az, hogy urak és rabszolgák legyenek?

Mohamed Ahmed is elmegy az északi városba, a mullák őt is megfenyegetik, de Mohamed Ahmed hitének páncéljáról lepattannak a hazugok szavai. Amikor visszatér a szigetre, összegyűjti híveit, akik anszaroknak, követőknek nevezik magukat: — Elég volt a szóból, jöjjön a tett! Jobb ezer sírhalom, mint egyetlen tallér adó! — Az anszarok elbűvölve nézik, mintha óriássá nőne a szemük előtt. Leghi... tője, Abdullahi térdre esik előtte: — Te... véreim, eljött közénk a nép megváltója, a Mahdi, a messiás, akit a próféta jövendölt meg!

És a Mahdi meghirdeti a szent háborút a vallás meggyalázói, a rabszolgakufárok, az adószedők, a szegények megsarcolói ellen. Az északi városban híre megy annak, hogy Aba szigetén egy csepűrágó a hatóságok ellen uszítja a népet. 1881 augusztusában ágyúnaszádot indítanak a sziget felé, két század katonával, hogy elfogják Mohamed Ahmed parasztot, aki Mahdinak vallja magát. A katonák partra szállnak este a szigeten, de eltévednek a sötétben, egymást lövik, Mohamed Ahmed és hívei doronggal, puszta kézzel mennek nekik, s egy szálig agyonverik őket!

A legyőzhetetlen

A mozgalom csakhamar kinövi bölcsőjét, Aba szigetét. A Mahdi a közeli Kordofánba vonul, ezrével özönlenek hozzá a szegény parasztok, rabszolgák. Botokkal, késekkel felfegyverzett hívei pozdorjává verik az ellenük küldött hadseregeket, Európában egyszerűen nem hisznek a hadijelentéseknek. Egyiptom közben brit uralom alá kerül, s Hicks „pasa", brit tábornok, 10 000 főnyi, korszerűen felfegyverzett hadsereggel vonul az anszarok ellen. A Mahdinak most már ágyúi is vannak, de a csatát mégis a nomádok fergeteges erejű lovasrohama és a szegénylegények áradata dönti el. A „pasa" seregéből ötszázan maradnak életben, hogy hírt vigyenek a gyászos vereségről.

A Mahdi legyőzhetetlen. Egész Szudán a szegények birodalma, s végül elesik Khartum, az utolsó nagyváros, amelyet Gordon brit tábornok véd. Gordont az anszarok kardélre hányják, de gondosan vezetett naplójába bejegyzi még: nem fanatizált, őrült csőcselék győzte le, hanem „a vallás zászlaja alatt álló kommunizmus..."

Néhány hónappal a győzelem után meghal a Mahdi, de fennmarad a szabad Szudán, bár egyre kevésbé úgy, mint a szegények birodalma. A terjeszkedő brit birodalom a század végén elérkezettnek látja az időt a leszámolásra. Két évig tart az elkeseredett hadjárat, s végül csak az új fegyver, a Maxim-géppuska dönti el a küzdelem sorsát a britek javára.

Abdullah, a Mahdi utóda, most sem adja meg magát, partizánharcot folytat. Nyomában az üldözők. Aba szigete, a mozgalom bölcsője felé menekül, a sziget közelében érik utol a Maxim-géppuskák gyilkos sorozatai.

A győztesek, köztük az ifjú Winston Churchill, lerombolják Omdurmanban a mahdi mauzóleumát, hamvait a Nílusba szórják. Az anszarokat, akiket nyugaton „őrült derviseknek" neveznek, kényszermunkára fogják.

Szudánnak a harc kezdetekor hatmillió lakosa volt. Most hárommillió...

A fanatizmus áldásai

Telik, múlik az idő, s az egykori kényszermunkások visszatérnek a szigetre. Aba szigete újra az anszaroké. A brit gyarmatosítók ugyanis nemcsak kegyetlenek, de ha szükséges, ravaszok is, akár a kígyó. Szeretnek előre tervezni, s tudják, hogy el-

...ek
...nit.
...zá-
...ki-
...fé-
...fordi

...tséges
...ér az
...ségét
...nak el-
...em biro-
dalomhű Mahdira van szükségünk, s isten ments a reformer Mahditól, egyetlen megoldás van: a mélyen vallásos Mahdi, a hit szentségéhez ragaszkodó Mahdi! Uraim, Szudánban mély gyökerei vannak a vallási fanatizmusnak, amellyel annak idején sajnálatos módon visszaéltek, s az ilyen elmaradott országban az olyannyira üdvös elmaradottság konzerválásának máig is utolérhetetlen eszköze éppen a minden sallangtól megfosztott vallási fanatizmus. Éljenek hát az új típusú anszarok, a hit botos őrei, akik fejbe kólintják a böjt megszegőit, a közös ima alól kibúvókat, a korán szellemétől idegen, felforgató tanok hirdetőit, az isten által elrendelt vagyoni egyenlőtlenség tagadóit egyaránt!

És az anszarok ott voltak mindenütt, ahol védeni kellett a vallási mezbe burkolt nyugati érdekeket. A kizsákmányolás édes gyümölcsét az anszar fanatizmus tüskés és kemény héja védte. Az anszarokra épült a nagybirtokosok és nyugatbarát tőkések

A Mahdi síremléke, amelyet lerombol tak az angolok

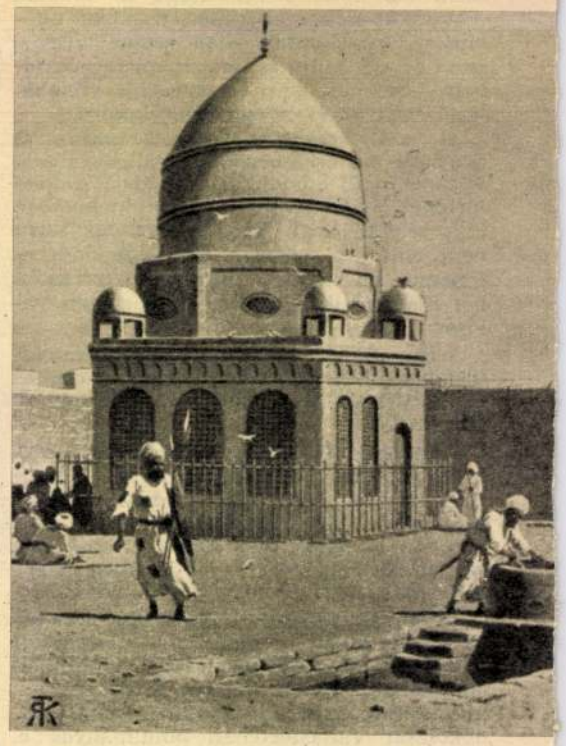

Hadi el-Mahdi, a dédunoka, aki az angolok kegyelméből lett az anszarok vezére

ISTÓK JÁNOS: CÉZÁR

A KÉPEKRŐL, MELYEKEN CSAK AZ ALÁÍRÁS VALÓDI

A Képzőművészet multheti számában megírtam, hogy van magyar mester, aki gyári üzemben állíttatja elő képeit és ezeken a képeken úgyszólván minden ecsetvonás az idegen kéz munkája, csupán az aláírás az, mely száz százalékban tőle származik. Megírtam, hogy ezt az autogramm-pikturát a nyilvánosság elé kellett állítanom, mert esztétikai, erkölcsi és szociális szempontból rendkivüli károkat okoz a magyar művészeknek. Ez a képgyár rossz képeket hoz forgalomba, becsapja a közönséget a márkás név silány árujával és végül több száz komoly, becsületes tehetségnek veszi el a kenyerét dumping áraival.

A cikk nyomán művészkörökben felmerült az a kérdés, hogy a művészettörténelem által nyilvántartott számos eset, amikor a mester tanítványainak és segédeinek munkáját vette igénybe, mennyiben teszi indokolttá, illetve teszi menthetővé a képgyárüzem gyakorlatát. Rendkivül fontos úgy a művészek, mint a nagyközönség szempontjából, hogy ez a kérdés tisztáztassék. Hiszen ha kétség maradna fönn az iránt, hogy szabad-e a művésznek nevét aláírni oly kép alá, mely nem az ő munkája, ezzel a legnagyobb zavar támadhat úgy a művész, mint a nagyközönség lelkében. Kiváló szaktekintélyekhez fordultam tehát felvilágositásért. Megkérdeztem a műtörténészt, az esztétikust, a műgyüjtőt és a jogászt. Vizsgálják meg ők a kérdést minden vonatkozásában és a tárgyilagosság elfogulatlanságával. Válaszukat itt adom.

* * *

A műtörténész:

Dr. *Hekler* Antal, a budapesti Tudományegyetemen a művészettörténelem professzora, akinek igy tettem fel a kérdést: Mit tanit a műtörténet idegen kezek részesedéséről a mester munkájában? A professzor ezeket mondta:

— Nagyobb arányu feladatok és megbizások teljesitésénél, melyek egy ember munkaerejét és idejét meghaladják, már az ókori nagy mesterek is igénybevették — nem útszélről bérelt idegen kezek, hanem tanítványok közreműködését. Az Erechtheionról s az epidaurosi Asklepios-templom épitéséről fennmaradt épitési számadások név szerint s a rájuk bizott szakasz pontos megjelölésével felsorolják azokat a szobrászokat, akik a mester rajzai és modelljei alapján s állandó felügyelete mellett az épület szobordiszének kivitelében résztvettek. Ez a mindenkor nyiltan bevallott munkamegosztás állami jóváhagyással történt, aminek bizonysága, hogy a segédek és tanítványok fizetése a közkincstárt terhelte s igy az elszámolásokban külön tételenként szerepelt. A Parthenon szobordiszének elkészitésére Phidias ugyancsak élt a műhelyében iskolázott és hosszú évek gyakorlatával magához edzett tanítványok segitségével. Eleinte, a metópékon még nem tudják teljesen követni a mester intencióit, de később az alkalmazkodás oly biztos lesz, hogy a frizen például vajmi nehéz a kivitelben résztvett különböző kezek munkáját megállapitani.

— A munkamegosztásnak az újabbkori művészetben két legérdekesebb és legnagyobbszerü példáját Raffael és Rubens szolgáltatják. A szinte mértéktelen becsvágytól üzött Raffaelt, mikor a vatikáni Stanzák kifestéséhez fogott, a feladat terjedelme s más oldalról toluló új megbizások hamarosan rákényszerítették, hogy a falképek

kivitelében tanítványainak nagyobb szerepet juttasson, akiket kartonokkal, vázlatokkal, néha pedig csak élőszóval adott útmutatásokkal irányított. A harmadik vatikáni Stanza már javarészben tanítványok műve. A kivitelben Giulio Romano és Francesco Penni osztoztak. A Farnesinák s a vatikáni Loggiák freskóinak kivitelét is tanítványokra bízta. Jellemző és érdekes, hogy a Loggiákhoz a mesternek egyetlen sajátkezű vázlata sem maradt fenn. Az irányítás tehát csak mintaképekre való utalással és élőszóval történhetett. Az érett raffaeli stílus klasszikus magasságait képviselő, nagyhírű vatikáni szőnyegkartonok szintén nem teljesen sajátkezü alkotások. Vasari adata, mely szerint a kartonoknak nemcsak a szegélydíszét, hanem magukat a képeket is jórészt Penni festette, hitelt érdemel. Az, hogy tanítvány ily tisztán tudta megszólaltatni a mester művészi elgondolását, bizonysága annak a csodálatos suggestiv erőnek, mely Raffael koncepcióiban

ISTÓK JÁNOS: GR. SZÉCHENYI FERENC

ISTÓK JÁNOS: CSÁNY, 48-AS KORMÁNYBIZTOS

lakozott, — aki élte vége felé megbízásokkal elárasztva nemcsak freskóművek, hanem táblaképek kivitelét is aggodalom nélkül rábízta tanítványaira. A művészi lelkiismeretnek ez a meglazulása annyira ment, hogy a francia udvar részéről rendelt két képet, I. Ferenc Madonnáját és a Szent Györgyöt (1517/18), bárha a kivitelt Giulio Romanora bízta, mégis saját névjelzésével és évszámmal ellátva indította útnak. *Az ilyen szétesö lelkiismeretre valló esetek Raffael művészi és erkölcsi hitelét már a kortársak szemében erősen alázták.* A barátok szomorúan, az ellenségek pedig gúnyos megelégedéssel állapították meg művészetének aláhanyatlását. „Ezek még nagyobb szégyenei a mesternek, mint az utolsó vatikáni Stanza! — írta a Farnesina freskók leleplezése alkalmából Leonardo Sellajo annak a Michelangelonak, aki csak keserves belső és külső összeomlások tanulságai árán jutott el oda, hogy a vállalt emberfölötti feladatok keretében tanítványok munkáját igénybe vegye. II. Gyula pápa siremléke esetében, hogy a befejezetlenség végzetét elkerülje, maguk a megbízók sürgették és követelték tanítvá-

ISTÓK JÁNOS: KOSSUTH-SZOBOR TERVE

nyok bevonását. Az utolsó szerződés Michelangelot csak három szobor sajátkezü elkészitésére kötelezte. Michelangelo ép úgy mint Leonardo, akik a művészethikának mindketten ragyogó példaképei, a lelkiismeretnek idegen kezek lopva becsempészett kontármunkájával való megterhelését a teremtő lángelme fölényes felelősségtudatával nem tartották összeegyeztethetőnek.

— A művészi munka megosztásának és megszervezésének legnagyobb arányokban kibontakozó példáját Rubens szolgáltatja, aki egyik levelének tanúsága szerint már 1611-ben a tanítványok százait vonzotta magához. Ennek az évtizednek a második felében az egyházi és fejedelmi megrendelések által támasztott növekvő igények kielégitésére kénytelen volt tanítványait is bevonni a munkába. A nagy kiterjedésü megbizásoknak, melyekkel 1618–1625 között egyházi és világi részről egyaránt elárasztották, csak jól megszervezett munkamegosztással felelhetett meg. Ha a kivitelt tanítványaira bizta, a képgondolatot színjelzésekkel ellátott vázlatokkal készítette elő. A képfejlesztés következő, második szaka már a tanítványok bevonását is lehetővé tette. Ekkor került sor egyes alakokhoz vagy fejekhez való részlettanúlmányok elkészítésére, melyek a vázlatban odavetett képgondolatnak nagyobb méretekbe való átültetését megkönnyitették. Ezeknek a részlettanúlmányoknak a kidolgozására a mester tanítványait is felhasználhatta. Ilyen gondos előkészités után adott ecsetet a kivitellel megbizott tanítványok kezébe, kiknek munkamenetét Otto Sperling 1621-ben kelt följegyzése szerint állandóan ellenőrizte s irányította. Képgondolatainak a suggestiv ereje és teremtő őserejének a sodra még a kisebb tehetségü tanítványokat is a saját szintjére vagy legalább annak közelébe tudta emelni.

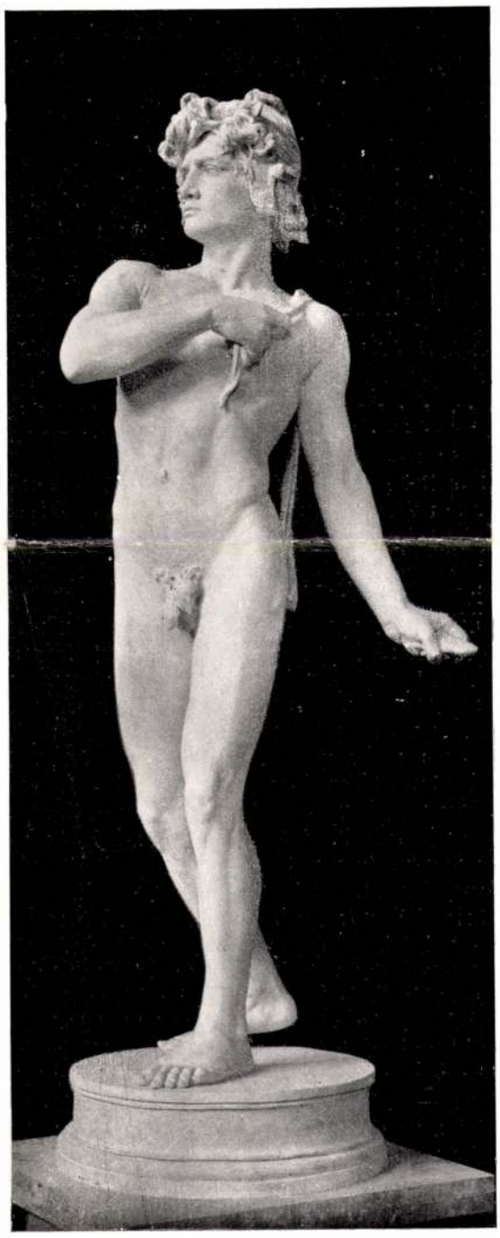

ISTÓK JÁNOS: DÁVID

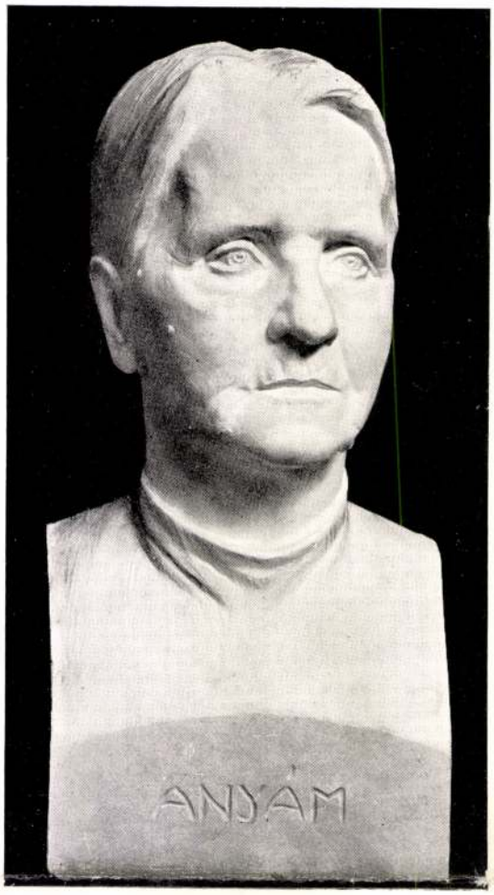

ISTÓK JÁNOS: ÉDESANYÁM

A munkamegosztást Rubens a megbízók előtt sem titkolta. Jellemző, hogy mikor Dudley Cärletonnak antikmárványgyüjteményért 12 képét adja cserébe, a csatolt felsorolásban lelkiismeretesen megmondja, melyek sajátkezü művei s melyeket festették tanítványai. Sajátkezü alkotásait a tanítványmunkák kétszeresére értékelte. Az egyetlen kivétel Van Dyck, akinek Achillest Lykomedes lányai társaságában ábrázoló képét ugyanannyira becsüli, mint a saját műveit. *Rubensnél tehát, mint látjuk, a kivitelnek a tanítványokra való bizása mögött sohasem lappangott megtévesztő célzat.* A mester kifejezett közlése nélkül is mindenkinek tudnia kellett, hogy a Rubens-mühely óriás munkateljesítménye csak mester és tanítványok szoros együttműködése alapján lehetséges. Majdnem azt merném mondani, hogy Rubens a tanítványok bevonását a megbízókkal szemben vállalt kötelezettségből fakadó lelkiismereti kényszernek érezte. Őserejü invenciója egy ember munkaerejét messze meghaladó megbízások vállalására sarkalta, — más megoldás tehát nem volt, mint egyben vállalni a munkamegosztással járó felelősség terhét. S ezt bátran tehette, mert hatalmas tehetsége szárnyóriásaival minden tanítványát a maga akaratához forrasztotta. — De elég a példákból, melyek szaporitása a tanulság erejét csak gyöngítené. Sapienti sat!

*

Az esztétikus:

Kőszegi László így nyilatkozott:
Az én morálom itt az, hogy a művészet igazi legyen, az *örök* művészet, s hozzá méltó legyen a megértése és pártolása is. Ez elv nélkül hazugság a művészet, műértés és műpártolás.

ISTÓK JÁNOS: Dr. CZUKOR GÁBORNÉ

S hazugság rontja immár négy évtizede a művészetet, úgy gyakorlásában, mint megértésében és pártolásában. A szóbanforgó csalás csak egy csepp abban a szennytengerben, mely a művészet ügyét a fin dá siècle óta körülveszi.
Merészen modernül van ez esetben elferdítve az a régi szolíd szokás, hogy egy-egy komoly mester, tanítványaikból a legméltóbbakra bízván egyes részek kidolgozását, az egész művet, melyet tulajdonkép ő tervezett, végül geniális átfutással magáévá tette.
De a csalás már ott kezdődik, hogy „európai neve" lehet akárkinek, csak annak a néhánynak nem, aki igazán érdemelné. Rátapasztott „európaiság" emel magasra beteg kontárságokat is (melyeket egyébként leghirhedtebb művelőik kezdenek már visszavonni). A nivósülyesztő bolse-

vizmusé most végül már ez a kontárkodás, a kultúr-bolsevizmus, a lesülyedt ember idomtalan hadonászása a művészetben.

Műkereskedői manőverek játéka lett a hírnév, s a félrevezetett, a sajtótól agyondumált közönség csak a hírnév után megy. A műszemlélet már nem komoly dolog, mert hiszen a látás és a lélektan és általában a szépérzés legelemibb törvényei ellenére is szépnek akarnak láttatni az emberekkel legrútabb kontárságokat is. Csak a név a fő, divat a művészet, mert hiszen örök törvényeit tagadják. Egy D'Annunzió, az olasz nyelv legbrilliánsabb mestere, érti azt, hogy a majdnem 600 év előtti Petrarcától lehet verstani finomságokat tanúlni ma is; akármelyik félművelt mai kritikuska már D'Annunziónál sem „állhat meg." Elkapja a jelszó: „haladás", — mint a Julcsát a hinta szédülete a Népligetben. Csak „jövőt" ismer, a multat-

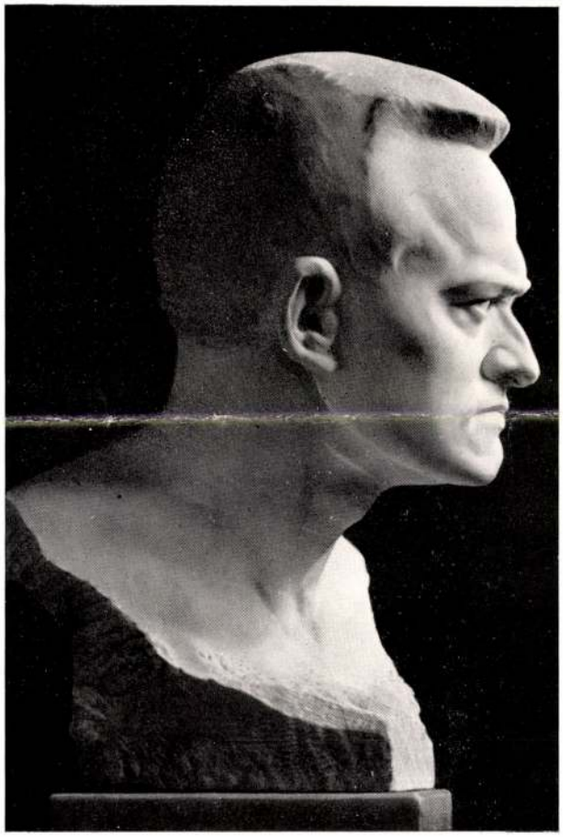

ISTÓK JÁNOS: ENERGIA

jelent-jövőt felölelő *örök* — neki semmi. Irodalmi és képzőművészeti kritikában egyaránt elfelejtették már az *örököt*. Persze azért a pillanatot sem tudják becsületesen megfogni; a legegyszerűbb szemléleti adatot sem tudják feldolgozni.

S a hazugságok egyetemes nyomása alatt valami különös kedvtelés fogja el az embereket: szivesen lesznek gimplik. A műkereskedői esztétikától megbabonázott kritikus vagy műtörténész tovább babonázza a közönséget.

Hátha már az egész mundus vult decipi, akkor mit csodálkozunk azon, ha csalásra érzi magát csábittatva egy-egy közepes művész. Hozzá még bizik hozzáméltó ürügyekben, melyek azt mondják mentségére, hogy hiszen hát ő őszintén járt el, ő *maga* szignálta a képeket, tehát csak saját *magának* felelős. Igen ám, ha *saját magának adná el* a képet — s nem másoknak! A gimplik seregének! S gimplik gimpli volta sem szentesítheti a csalást, mert hiszen becsapható emberek nélkül nem is volna egyáltalán lehetséges csalás a világon.

Ha arra, sajnos, nincs is büntetés, hogy valaki kontárúl festtet, de van paragrafus arra, ha a kontárságot (sőt még ha jó dolgot is) csalással adják el, más névvel, mint annak alája illenék.

S dupla a bűn, ha rossz holmi alá hazudunk jó nevet (ha már megmaradunk az „európai név" dicsősége mellett.)

A műgyüjtő:

Dános Géza, a magyar műgyüjtők egyik legtekintélyesebb képviselője:

— Az egész eset talán a műgyüjtők szempontjából a legsulyosabb. Köztudomásu, hogy azok közül, akik képet vásárolnak, sokan nem szakértelmük, hanem a név után indulnak. Az ilyen gyüjtőnek garancia a név a kép értékeire, annak kvalitásaira. Ha még ez a biztonsága is megszűnik a képvásárlónak, elveszti támpontját, nem fog vásárolni. A mestereknek maguknak legnagyobb érdekük, hogy márkás képeiken a márka egyben a százszázalékos kvalitást is jelentse. Különösen pedig magyar nemzeti

ISTÓK JÁNOS: NEVETŐ

szempontból rendkivül fontos, hogy a külföldön megőrizzük a magyar piktura iránt eddig mindenütt feltámadt nagy megbecsülést. Nagy hiba lenne, ha az ilyen gyári tákolmány valamelyik mesterünk nevével külföldre kerülne. Végül nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a mai útkereső, problémákkal teli időkben, a sokféle művészeti irányzat tombolásának kellős közepén sokszoros gonddal kell őrködni a piktura becsületessége fölött. Fellezni, amikor a művész elhallgatja azt, hogy a kép, melyet elad, nem eredeti, hanem annak csupán a másolata. Ezt a művész köteles a vevőnek bejelenteni, mert egyébként megtéveszti a kép vásárlóját a festmény értékét illetően. Még fokozottabban ez a helyzet akkor, ha ezt a másolatot nem is ő maga, hanem csupán a segédje, vagy tanítványa, vagy különösen ha egy idegen megbizott kéz készitette el. Ezen a ponton aztán mindegy, hogy másolatról vagy

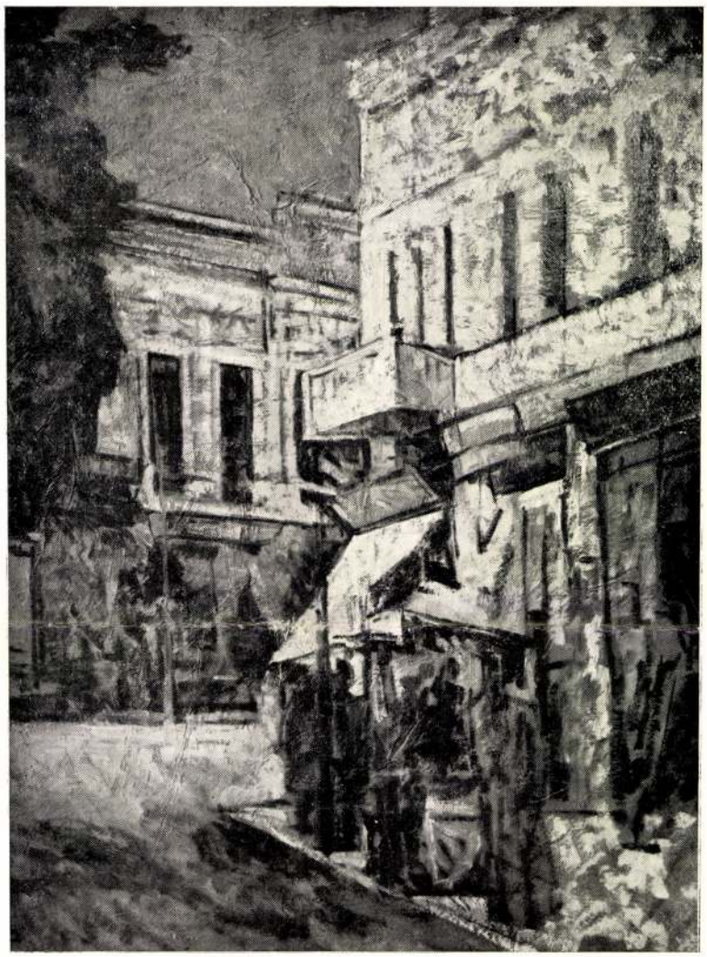

THEODOSION (Bucuresti): BRAILAI RÉSZLET

tétlenül visszahanyatlik az a művészet, mely az útmutató példákat felülről meg nem kapja.

*

A jogász:

Dr. *Gál* Jenő, a neves büntető jogász, országgyülési képviselő a következőket mondotta:

— Ha valaki azt állítja, hogy a művész a kép aláírása után már csak önmagának tartozik felelősséggel és senkinek semmi köze hozzá, milyen kép alá irta a nevét, az alaposan téved — legalább is jogi szempontból. Itt az eset ugyanis az, hogy a szándékos félrevezetést kell feltételezni, amikor a művész elhallgatja azt, hogy a kép, melyet elad, nem eredeti, hanem annak csupán a másolata. Ezt a művész köteles a vevőnek bejelenteni, mert egyébként megtéveszti a kép vásárlóját a festmény értékét illetően. Még fokozottabban ez a helyzet akkor, ha ezt a másolatot nem is ő maga, hanem csupán a segédje, vagy tanítványa, vagy különösen ha egy idegen megbizott kéz készitette el. Ezen a ponton aztán mindegy, hogy másolatról vagy nem másolatról van szó, mert a művész föltétlenül köteles bejelenteni a vevőnek, hogy a szóbanforgó képet nem egyedül ő festette. Nyilvánvaló, hogy e körülmények bármelyikének elhallgatása szándékos megtévesztése a nagyközönségnek, miután a képet eredetinek és az aláíró művész egyedüli és kizárólagos alkotásának nézve, a közönség, illetve a vevő a képet túlértékeli, túlfizeti és ezzel a túlfizetéssel jogtalan haszonhoz juttatja a kép aláíróját. A jogi álláspont tehát az, hogy feltétlenül büntetendő cselekményt követ el az a művész, aki 1., az eredeti kép másolatát adja el, 2., aki idegen kéz munkáját veszi igénybe a kép elkészitésénél akár részben vagy egészben

és e körülményeket a vevőnek az eladásnál be nem jelenti. Aki pedig neki ebben segédkezik, az bűnsegédi bűnrészes.

* * *

Ezek a nyilatkozatok megadják számomra a felmentvényt. Helyesen cselekedtem és a magyar művészek érdekében cselekedtem, amikor nyilvánosság elé hoztam a képgyár üzemet, mely ha továbbra is működhetik, helyrehozhatatlan károkat okozott volna a magyar pikturának.

Közbelépésem már most is kissé elkésett. Egy évvel azelőtt még csak egy gyár volt, ma már két gyár van és ha tovább is haboztam volna és kiméletességemben továbbra is gyenge maradtam volna, holnap talán már három müködne. Nemcsak a rossz hir, a rossz példa is gyorsan terjed.

Vegyék tudomásul akiket illet, hogy az autogramm pikturát meg kell szüntetni, a gyárat be kell zárni. Még pedig azonnal. Bármilyen szép is az az autogramm.

Gyöngyösi Nándor dr.

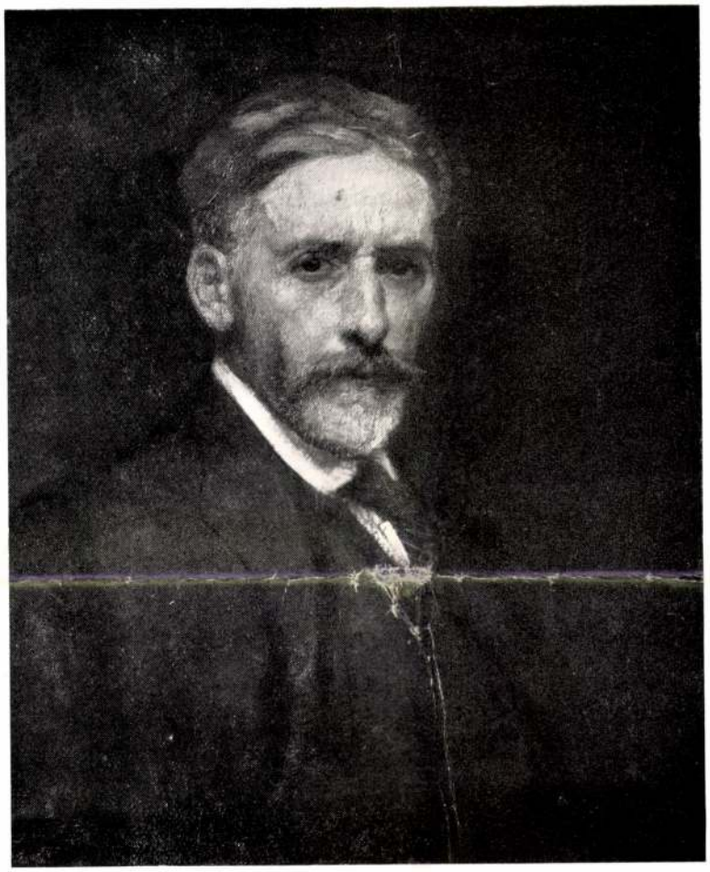

ARTHUR VERONA (Bucuresti): ÖNARCKÉP

Foto Technika

MAGYAR MESTEREK

ISTÓK JÁNOS

Az erő, a gondolat ereje és a mintázás ereje, ez a két jellemzője minden Istók szobornak. Az erő százféle megnyilvánulásában. A pátosz, a fájdalom, a hazafiság, az erotikum, a vidámság ereje mind a kozmoszt forgató orkán örvénylő szilajságával viharzik az Istók szobor alakjain. Az ifju Dávid, az Energia, a Bartha Miklós eruptiv szenvedélyességétől, a Csány kormánybiztos hazafiui gondjának monumentális komorságán át egy dévaj inasgyerek vigyorgó ráncokban összefutó kacagásáig, vagy egy raffinált beállítású női akt erotikumáig az emberi szenvedély minden skálája játszik az Istók boszorkánykonyháján. Átmenet, ez az, ami Istók előtt ismeretlen. Mint ahogyan az óriás csak óriási lépésekben tud járni és képtelen lenne olyan apró lépésekre, mint a mienk, ugy Istók is nem birja fel-

Istók János

Képzőművészet 1932, 53. 1.

mérni apró lépésekkel az emberi élet tartalmát. Számára az emberi élet fátumosan végletes erők viharos öszjátéka. Számára az ember egy tűzlángokon forgó üst, melyben sorsdöntő szenvedélyek sustorognak. Az Istók lélekábrázolása épp ezért nem tulságosan komplikált lélekanalizis. Hiszen az ő emberei egy-két vonásból tevődnek össze és még így is százszorta annyit mondanak, mint a gondos részletezés finom árnyalásai. Istóknak módszere nem az, hogy a lélektani megfigyeléseket — amin pedig az ő koncepciója is alapszik — a szoborra viszi és ott gazdagon kamatoztatja, hanem pontosan az ellenkezője. A lélektani analizist Istók magában végzi el s a szoborra már csak az eredményeket, a nagy summázásokat rakja fel. Így kell lenni, mert különben érthetetlen volna, hogy annyi studiumot feltételező, tökéletesen mintázott szenvedélyességek ennyire frissen és szinte ugy hatnak, mintha a szobrász élményeinek hőseit nem is teremtő lelkéből, hanem az ujja

ISTÓK JÁNOS

DUDU ALEXANDRESCU (Bucuresti): ÖNARCKÉP

Foto Tehnica

hegyéből vinné át az agyagra. Ugy képzelem el, hogy amikor Istók egy Bartha Miklóst, vagy egy Csányit, a 48-as idők egyilyen tipikus kormánybiztosát kiformálja az agyagból, az ő lelkében is felviharzanak azok a szenvedélyek, amik egy demosthenesi szónoknak vagy egy megvadult néptömeget fékentartó kormánybiztosnak a lelkében örvénylenek. Meggyőződésem szerint minden ábrázoló művésznek kell legyen jókora színésztalentuma, hogy bele tudja magát élni hőse lelkébe. A beleélő fantázia nagy szerepet játszik minden ábrázoló művészetben. Enélkül hamis lesz a kép, vagy tökéletlen, mit róla ad. Istóknál kétszeresen igaz ez a hipotézis. Az ő fantáziája már ott veti a nagy hullámokat, mikor még nem is nyult az agyaghoz. Az Istók művészete ezen a ponton rokonságot mutat az irásművészettel. Az ő elképzelésében már készen áll minden, mikor belemarkol az agyagba. Innen van az a sommás mintázás is, mely — a látszólag részletező alkotásait is, mint a Nevető — annyira jellemzi az Istók munkáit. A fantázia lázas ostoresapásai alatt, mikor a szem éles pillantását egy-egy ragyogó szenvedély képe csillogtatja, a szobrász, már amilyen Istók János, csak a nagy síkokat, a szenvedélyek széles felületeit láthatja meg az arcon. Mélyértelmű invenció és a monumantalitásra való törekvés jellemzik leghatásosabban. Az ő szimbolizmusa épp ezért soha sem üres és nem bántó. Gyakran oly fájdalmas érzés-

Istók János

Hobrány

A

KOMÁROMI

SZ. BENEDEKRENDI KATH. FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1913—1914. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZZÉTESZI
MÓROCZ EMILIÁN
IGAZGATÓ

JOKAI-KÖNYVNYOMDA R.-T. NYOMÁSA KOMÁROM 1914.

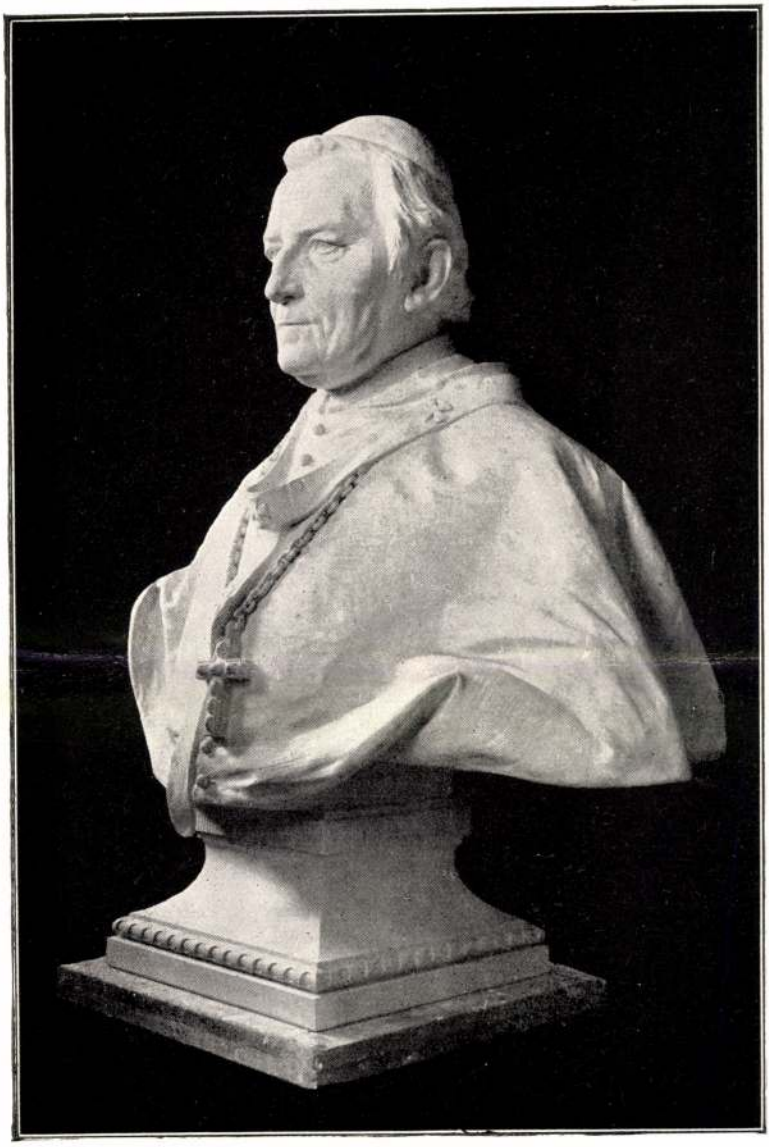

KIRÁLY JÓZSEF
1737—1825.

Király József, pécsi püspök emlékezete.

Kevés intézet dicsekedhetik oly gazdag, valóban fejedelmi iskolai ösztöndíj-alapítvánnyal, mint a komáromi sz. Benedekrendi kath. főgimnázium.

A komáromi kath. gimnázium egykori növendékének, a komáromi születésű, néhai pécsi püspöknek, Király Józsefnek köszöni eredetét ezen alapítvány. Alapitásának éve: 1814. A jelen polgári évben van tehát az alapítás 100-ik évfordulója, centenariuma.

Minő és mennyi áldás forrása volt a lefolyt században ezen alapítvány!

Rendeltetése: komáromi kath. nemes ifjak iskoláztatása, nevelése. Mennyi elszegényedett nemes családot mentett meg a végpusztulástól! Körülbelül 3000 ifjút nevelt fel és tett a magyar kultura részesévé, utóbb munkásává! Miniszтereket, püspököket, számtalan egyházi és világi előkelőséget adott a magyar hazának! Mindmegannyi fényszórói lettek ezek az iskoláztatás ideje alatt lelkükbe fogadott, a magyar haza szeretetével párosult, keresztény szellemű felvilágosodottságnak, civilisatiónak!

A magyar sz. Benedek-rend vezetésére voltak és vannak bízva az ösztöndíj élvezői. Kath. szellemű

nevelésük alapelveit maga a boldog emlékű alapító határozta meg; maga állapította meg a minden szombaton, a komáromi sz. András-templom egyik kápolnájában, a Boldogságos Szűz oltára előtt végzendő imák szövegét is. A Boldogságos Szűznek, mint hazánk Patronájának, tiszteletét, erényeinek követését, szoros kötelességévé teszi az ösztöndíjasoknak; a Bold. Szűz ünnepén gyónniok és áldozniok kell!

A jogi tanfolyamot végző ösztöndíjasok vallás-erkölcsi nevelésére is tartozik felügyelni az ösztöndíjasok lelki vezetője: a komáromi sz. Benedek-rendi házfőnök. Minő szolgálatokat tett e réven az alapítvány nemcsak az ösztöndíjat élvezők lelki életének, hanem közvetve az egész magyar katholicizmusnak és a közerkölcsiségnek is!

A bold. emlékű alapítótól, letett (207.000 váltóforintot) a pannonhalmi sz. Benedek-rend lelkiismeretes kezelése alatt felszaporodott alapítványi összeget (ma már megközelíti a másfél millió koronát) jó részt magyar kisbirtokosoknak adta ki nagyon is mérsékelt kamatra (5—6%) a kezelő sz. Benedek-rend. Mennyi magyar földet tartott meg ezáltal magyar kézen, mennyivel szaporodott a magyar kisbirtokosok földállománya! Ki tagadhatja az alapítvány közgazdasági, közjóléti, sociális jelentőségét? Ime a legrövidebb ut a mai társadalmat forrongásban tartó sociális kérdések megoldására!

Az egyesekre és az egész magyar társadalomra kiáradt ezen megszámlálhatatlan jótétemények meggondolása vezette Komárom szab. kir. város és Komárom vmegye hálás közönségét valamint az alapítvány jótéteményét a multban és jelenben élvezőket arra a kegyeletes gondolatra, hogy a centenarium

alkalmából a komáromi sz. Benedek-rend uj és diszes főgimnáziuma előudvarába felállítja a bold. emlékű alapító bronz mellszobrát.

Méltóságos Fajkürthy és Kolthay Kürthy István Komárom városi és megyei főispán úr elnöklete alatt működő szoborbizottság nem egészen egy év alatt megvalósította az eszmét. Istók Jánost, a bpesti szobrászművészt bizták meg a szobor tervezésével és megkészítésével. A művész ritka szerencsével, költői ihlettel oldotta meg feladatát. A szobor elkészült. (Fényképét lásd jelen Értesítőnk elején.) Nagyszámú, előkelő közönség részvételével, mélt. dr. Beőthy Zsoltnak, a magyar zséppróza fejedelmének, remek ünnepi beszéde alatt leplezték le a szobrot f. é. június 7-én d. e. 11 órakor a következő ünnepélyek keretében.

A szobor leleplezésének műsora:

1. Himnusz. Énekli a főgimnázium énekkara.

2. Megnyitó beszéd. Mondja Horváth Kristóf sz. Benedek-rendi házfőnök, alapítványi igazgató.

3. Ünnepi beszéd. Mondja Beőthy Zsolt, a Jókai Egyesület elnöke.

4. A szobrot megkoszorúzzák:

a) dr. Pázmány Zoltán pozsonyi kir. akad. jogtanár a volt ösztöndíjasok, —

b) Korenchy László joghallgató a jelenlegi ösztöndijasok nevében.

5. Kürthy István főispán, a szoborbizottság elnöke átadja, —

a) Mórocz Emilián főgimnáziumi igazgató átveszi a szobrot gondozásba.

6. Szózat. Énekli a főgimnázium énekkara.

A szobor leleplezése után a főgimnáziumi if-

júság ünnepélye következett az intézet disztermében, a következő műsorral:

1. Zengjen a dal. Előadja a főgimn. ifj. énekkar.

2. Falk, Szent Márton. Szavalja Fekete Ferenc II. oszt. tan. ösztöndijas.

3. Bach, Tavasz ébredése. Előadja a főgimn. ifj. zenekar.

4. Beszéd. Mondja Szabó Iván, V. oszt. tan. ösztöndijas.

5. Quintett. Előadják: zongorán: Korén József IV. oszt., I. hegedűn: Wintner Sándor V. oszt., II. hegedűn: Wintner György II. oszt., violán: Paár Lajos V. oszt., cellón: Riszdorfer László V. oszt. tanulók.

6. Endrődi, Fiam, tanuld meg. Szavalja Hajdú István VI. oszt. tan.

7. Te Deum. Előadja a főgimn. ifj. ének- és zenekar, orgona- és zongora kiséretevel.

—

Méltóságos *dr. Beőthy Zsolt*, bpesti tud. egyet. ny. r. tanár, főrendiházi tag, ünnepi beszéde:

„Tisztelt ünneplő közönség! A kegyeletnek mai ünnepére nemcsak ez a szép szobor gyüjtött össze bennünket, hanem az a nemes emlék, melynek a müvész szép alkotása maradandó jelképévé lett. Ez az emlék a multba ragadja vissza lelkünket. Nem messze régiségbe, csak az alig egy százados multba. És történetünk e tegnapjának képe mennyire különbözőnek, lelkében másnak látszik, mint a mi mai világunk képe. Ez a mindent *mástól* várás és a mindent *magunknak* várás világa; amaz a nagy áldozatok világa volt.

A sors csapásai, a meg-megujuló elnyomatás, a nagy világnak lelkünkhöz mind közelebb férkőző példái mintha uj világosságot gyujtottak s megvál-

toztatták volna azt az ősi magyar természetet, mely „életét nem sajnálta a hazától, de a zabját igen.“ Megtanultuk, hogy a közért, a haza javáért, biztosságáért, haladásáért nem elég életünket ajánlgatnunk, hanem munkánkat és munkánk eredményét kell áldozatul hoznunk. A Ludovika, a Nemzeti Muzeum, az Akadémia, az állandó szinházak, a közkönyvtárak, a nagy gyüjtemények alapitásának kora ez; a Széchenyiek, a Wesselényiek, Marcibányiak, Telekiek, Kulcsárok, Földváriak magyar erkölcsi világa. Ezek a nagyok nem kértek, hanem adtak; nem vártak senkitől semmit, csak az Uristentől, hogy áldja meg áldozatukat.

A szent áldozatok e korának gyermeke, a nagy áldozók egyike volt városunk szülötte: Király József pécsi püspök, kinek emlékét ünnepeljük. Jóformán élete javát kis plébániákon töltötte s elmult hetven éves, mikor Pécs püspöki székébe emelkedett. Életének végét nem állásának fénye aranyozta be, hanem nagy szivének boldogsága, hogy immár bőven volt vetőmagja a szegénység, a műveltség, a magyarság számára, Nincs a vallásnak, a jótékonyságnak, a közmüvelődésnek, a hazafiságnak oltára, melynél ne áldozott volna. De legnagyobb áldozatát, több mint kétszázezer forintot, szülőföldje: Komárom város és vármegye müvelődési haladásának hozta. Ezt a nagy, katolikus és nemes tanulóknak szánt ösztöndij-alapitványt a nemzet törvénykönyvében, az 1827-iki országgyülés cikkei között köszönte meg. Az alapitvány, mint a megáldott termőfa, immár száz esztendeje évről-évre meghozza áldásos gyümölcsét nemcsak a nagy alapító szülőföldének, hanem az egész magyar közmüve-

lődésnek. Nemcsak segit, nemcsak ösztönöz, nemcsak erősit, hanem tanit is bennünket. Különösen két tanulság az, melyet ma lelkünkben fölébreszt.

Az alapitvány határozmányai, föltételei, korlátai azt mutatják, hogy az eszmevilág, melyben a nagyemlékü püspök élt, nem egészen a miénk. Azóta nemcsak politikai fejlődésünk iránya, de világfölfogásunk is módosuláson ment keresztül. Ennek ellenére a mi uj időnknek osztatlan és mély kegyelete, a lelkünket eltöltő hála hirdeti, hogy: a jó sziv és nemes szándék minden, bármikép változott jövő kornak jó és nemes törekvéseit szolgálja. A kik személyök és felekezetök szerint nem lehetnek is közvetetlen részesei Király püspök alapitványának: részesei vagyunk mindnyájan mint magyarok, mint annak a magyar müvelődésnek osztályosai, melyet a nagy alapitvány egy század óta szolgál. Ime, összedobogó szivvel, felekezeti és és osztálykülömbség nélkül tesszük le koszorunkat szobrának talpazatára.

De van ennek a szivünben ma uralkodó emlékezésnek még egy emelő tanulsága. Az, hogy a kegyelet nemcsak a nagy elmék alkotásait virrasztja hiven, hanem a nagy szivek megnyilatkozásait is. Ünnepünk uj bizonyságot tesz egy gyönyörü emlékfölirat igazsága mellett, mely Pistoja városának főterén ragyog. Ennek a városnak volt főpapja ötödfélszáz év előtt Forteguerra biboros, kinek arany szive élte napjáig szóval és tettel, adományaival és alapitványaival feledhetetlen áldást osztott szegénynek, elhagyottnak, tévelygőnek, betegnek. És nemrégiben, alig néhány évtizede, tehát halála után több mint négyszáz évvel szobrot álli-

tottak emlékének. Azt irták rá: „Tegyen ez a szobor tanuságot róla, hogy a szegények sohasem felejtik el a jótevőiket.“ Ugyanezt a hálát, a gazdagodásra, erősödésre szomjazó szegény magyar lélek hálaját hirdeti a mi szobrunk is.

Az emlékezés mindig fölemelkedés. Fölemelkedés olyan magasságba, honnan elérje szemünk a multat. De az emlékezés magasságából eltekinthetünk más irányba, a jövő irányába is. Ennek az utjait megvilágitják az emlékezésből, a multból tündöklő tanulságok. A mi ma felujuló emlékeink foglalatában is van egy mozzanat, mely ilyen utbaigazitó világosságnak látszik előttem. Király püspök egyik alapitványának ugyanis azt a rendeltetést szabta, hogy nemzetünk nagy gyásznapjának, a mohácsi veszedelemnek évfordulóin beszédeket mondjanak. E beszédek évről-évre hirdessék, hogy „hova jut az a nemzet, mely királyával egyenetlenkedve, törvényeit nem tisztelve, a közjavakat elhanyagolva, az önérdeket a közérdek fölé helyezi.“ Zok-szó ne hangozzék a kegyelet ünnepén; de vessük megilletődött szivünkbe ezeket az igéket, s helyezzük a szobor elé a nagy szivet és bölcs elmét megillető koszorunkat.“

—

Horváth Kristóf, komáromi sz. Benedek-rendi házfőnöknek, a Király József-alapitvány igazgatójának, adományozójának, az ösztöndíjasok lelki vezérének beszéde:

„Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

A kegyelet és hála érzelme, egy nemesen érző és gondolkodó férfiu iránt önkénytelenül megnyilvánuló hódolatos tisztelet hozott ma össze minket e helyen.

Egy nagy, nemes lélek sugallta gondolat megvalósulásának, — a Király-püspök ösztöndij-alapitvány létesítésének százados évfordulóját ünnepeljük ma!

Nem szándékozom a letünt század első évtizedeiben lezajlott óriási küzdelmeket, élet-halál harcokat, századokon át uralkodó intézmények elmulását s új hatásukban ma is érezhető történelmi fejlődéseket megrajzolni, csak néhány szóval kivánok rámutatni hazánk, szomoru állapotára a tizenkilencedik század elején.

A történelmi évkönyvek homloklapjára az 1814. évet irták föl; nagy események, új alakulások kezdő évét!

Napoleonnak, a korzikai hősnek rettegett hatalma összeroppant, a világhódító letörve, a csendes Elbe szigetén elmélkedik az emberi hatalom és nagyság mulandósága fölött. Európa népei, nemzetei kimerülve a több mint kétévtizedes élet-halál küzdelemben, — nyugalom, pihenés után vágyakoznak.

Ezen fáradt, kimerült nemzetek sorában találjuk a mienket, a magyar nemzetet is. De mig a többi európai nép a nyugalom, a béke napjait új erők gyüjtésére, a romok eltakaritása után új eszmék és fejlődés megérlelésére fordithatták, — addig hazánk, nemzetünk a végkimerülés, a halódás szomorú tüneteit tárja a haza sorsa fölött aggódók lelki szemei elé.

A politikai, alkotmányos életében megbénitott, gazdaságilag kizsarolt, társadalmilag széttagolt magyar nemzet szárnyaszegetten nézett a jövő elé. A nemzet vezető osztályának egy része nemzeti nyelvét feledve, nemzeti érzésében megfogyatkozva,

— idegen oltárokon, idegen kulturának áldozott, a másik része itthon az elmaradottság, kulturátlanság, elszigeteltség sötét árnyékában tengődött!

Azon kevesek között, — kik a szomorú, vigasztalan állapotok közepette el nem csüggedtek, kik a nemzet jövő fejlődésében biztak és reménykedtek, — találjuk megyénk nagy szülöttét, Király Józsefet, ekkor már pécsi püspököt. Magyar egyházi és közjogi állásában a hazai viszonyok mélyére hatolva, szélesebb szemhatárral messzebre tekintve, keresi az utakat, módokat a nemzetben szunnyadó erők fölkeltésére, a fölismert bajok gyógyitására hatékony eszközöket.

A nemzet szellemi művelődésének emelése lebegett lelki szemei előtt akkor, midőn takarékos, önmegtagadó életének gyümölcseiből szükebb hazájának, Komárom vármegye katholikus nemes szülötteinek javára, neveltetésére — *örök alapitványul* — 1914—1819. közt 200.000 váltó forintot tesz le a pannonh. szent Benedek-rend kezébe; ellenértékül, viszonzásul nagylelkű adományáért nem kiván mást, mint hogy annak élvezői a vallásos hitben, nemes erkölcsökben és hasznos ismeretekben gyarapodva, — ezen gyüjtött kincsüket a kath. egyház, a magyar nemzet és haza javára, jövő felvirágoztatására, emelésére szenteljék.

Önzetlen nagylelküségét a nagynevű alapitónak törvénykönyvébe iktatta a hálás nemzet, emlékét szeretettel, kegyelettel őrizte a hálás utókor s most nemes alakját ércbe öntve örökíti meg s adja át megőrzésre, lelkesítő, buzditó, példakép a jövendő nemzedéknek.

Az áldás, mely önzetlen adománya, alapitványa

nyomán egy századon át bőségesen fakad, — hangosan hirdeti, hogy nem hiába élt az, aki a köznek, a hazának élt és áldozott!

Király Józsefnek, Komárom vármegye nagy jótévőjének, legyen áldott emléke közöttünk!"

—

Dr. Pázmány Zoltánnak, a szobor eszméje felvetőjének, lelkes propagatorának, a pozsonyi jogakadémia tanárának, a bpesti tud. egyet. magántanárnak beszéde:

„Mélyen tisztelt ünneplő gyülekezet!

Szeretett tanuló ifjuság!

A mai nap folyamán az ősi koronázó testvérvárosban, országunk, biboros főpapja a nagy Péter érsek emlékművét leplezi, akinek elévülhetetlen érdemei közt nem utolsó az, hogy nevét fejedelmi alapitványokkal halhatatlanította.

A körülmények csudás találkozása, hogy mi is ma ünnepeljük Komárom vármegye áldott jótevője emlékét, az aranyszivű egyházfőét, aki grandiózus helyi alapitványával mintegy a nagy alapító bibornoknak örökébe lép.

Megyénk történetében korszakalkotó műve ez a monumentum aere perennius, önönmagát dicséri.

S valóban! nagy volt ötegyház püspöke, — *ecce sacerdos magnus!* — mint szülőföldje hálás gyermeke, mint emberbarát s mint fejlesztője a jogtudománynak.

Akit soh' sem ismertünk, de áldásosztó kezét érezzük, most művészalkotta vonásait szemléljük. *Salve pontifex!* Üdvözlégy főpap! Pontifex! Az volt ő a szó arkhaisztikus értelmében is. Aranyhidat emelt véreinek Thémisz csarnokaihoz, — az isteni

igazság hirdetője az emberi igazság keresőivé avatja pártfogoltjait, — s e kolosszális, önzetlen műve vezeti megyéjének s városának pantheonjába.

S most itt állok, hogy letegyem a hódolatteljes kegyeletnek szent koszorúját a volt ösztöndijasok, mi és atyáink atyáinak nevében annak a nemes férfiunak a szobra talapzatára, aki annyi családfőnek könnyítette meg terhét.

Itt állok, mint egy hosszú század három nemzedékének a képviselője, mint a megye szellemi inszurgenseinek, Király József magasztos tradiciói elhunyt és élő testőrgárdájának követe; azoknak az alispánoknak, táblabiráknak, szolgabiráknak, ügyvédeknek, biráknak a nevében, akiknek a kezébe a nagy fundátor adta Werbőczynek Corpus Jurisát, a jogtudományok soha meg nem rozsdásodó fenkölt fegyverét.

Kegyelet és hála nevének! Tündököljön ragyogó példája az utókor előtt! Terebélyesedjék szét mind hatalmasabban szellemi gyermekei törzsfája! S fakadjon minél több üdv az idők végtelenéig nemeslelkü alapítványából az egyház, a haza, a felekezeti béke és a tudomány, a megye és az ősi város örök javára!"

—

Korenchy László bpesti tud. egyet. joghallgatónak beszéde:

„Nemzeti létünk egyik legerősebb oszlopa a kultúra. Ennek emlőin táplálkozva nemesedett a pogány magyarság művelt európai nemzetté; ennek összetartó erejétől támogatva indult meg hazánkban a nemzetszervezés hatalmas munkája, létesültek fenmaradásának jövő biztosítékai. Ezért a kultúra

megteremtése minden felett kimagasló, elsőrendű cél, továbbfejlesztése s gondos ápolása pedig magasztos nemzeti feladat. Aki ebből a munkából nemes lelkesedéssel, őszinte önzetlenséggel kiveszi a maga részét, az nagy erkölcsi erők letéteményese, az eszményi célok szolgálatában áll.

Ámde gyümölcsöt hozó működésre nem elegendők a nagy lelki akarások, a heves nekibuzdulások; erre a célhoz méltó nagy *tettek* kellenek. Áldozatot kell hozni a kultúráért, támogatni kell szellemi és anyagi tőkével egyaránt. Igy lesz az akarásnak értéke, így lesz az eszméből valóság s így tarthatunk számot, így szerezhetünk érdemeket a nemzet hálájára.

És amikor a mai napon emlékünnepet ülünk, úgy érzem, hogy ez ünnep díszét, fényét, bensőségét is egy egész nemzet hálája adja meg, mert olyan nagylelkű férfiú emlékének áldozunk, ki jótéteményével máris nemzedéket nevelt fel s állított ki a nemzeti munka küzdőterére. Ki merné tagadni ez áldozat rendkívüli jelentőségét, ki merné kétségbevonni annak nemzeti jellegét, ki merné elvitatni alapítójától a magyar faj rajongó szeretetét s a kultúra iránti finom érzékét? Egy századdal előbb szükségtelen lett volna e kérdések felvetése, de most el nem kerülhető, mert a XX. században annyian hirdetik önmagukról, hogy ők a kultúra és a tudomány zászlóvivői, a világosság kizárólagos terjesztői, a haladás egyedül jogosított úttörői: s mindezt teszik anélkül, hogy az igazi kultúra, világosság és haladás érdekében önzetlenül csak valamit is tennének. Ellenben ma előttünk áll egy nemes főpap alakja, ki nem mellveregetéssel, nem harsány riadóval,

hanem nyugodt kebellel, de mélyen érző nemes szívvel, hangtalanul, de annál többet beszélő tettel adta fényes tanujelét, mily hivatott a művelődés helyes útjának kijelölésére.

S ha tovább bogozzuk a szálakat a nemes alapító emlékének felidézésében, egy mélyenszántó gondolat s ennek nyomán lelkes felbuzdulás huzódhat át végig a mi ünnepünkön. Ma, amikor a tőke erőszakos térfoglalása, az önérdek mindenfölöttisége, mint valami izzó lávafolyam perzseli fel útjában az önzetlenség legszebb ideáljait, mikor fájó szivvel kell látnunk, hogy az anyagi tőke rohamos növekedésével szinte fordított arányban áll az erkölcsi tőke gyarapodása: akkor kétszeresen érzett hálával és mély tisztelettel kell meghajolnunk amaz önzetlen egyéniség előtt, ki nem zárkózott be az önérdek sötét celláiba, hanem mint az egyháznak hű szolgája magasabb szempontból fogta fel a vagyon jelentőségét és az anyagi tőkéből mérhetetlenül nagyobb értékű erkölcsi tőkét hozott létre. Tette méltó volt aranytiszta jelleméhez.

Nem folytatom tovább. A te emléked, nemes főpap, sokkal fényesebb, mint hogy annak szépségéről tiszta képet tudnék adni; a te szived melegsége sokkal nagyobb, mint hogy annak hőfokát lelkem gyarló eszközeivel meg tudnám mérni. Fönséges, hatalmas erkölcsi nagyságban állsz előttünk egy századév óta. Kezed most is élő jótevőnk, melyből szünet nélkül árasztod adományaidat ránk, méltatlan gyermekeidre, kiknek nevében szólok. Nem szolgáltunk rá jótéteményedre; meghálálni nem vagyunk képesek, de legalább a mai napon, mikor egy letünt század szive dobbanása szobrot emelt

emlékednek, kifejezést adunk gyermeki hódolatunknak fenkölt szellemed iránt s igérjük, hogy amennyire gyarlóságunk engedi, a te nyomdokaidon járva küzdeni fogunk a magyarságért s a nemes erkölcsi eszményekért.

Mélyen érzett hálánk csekély jeléül elhoztuk szobrodhoz koszorúnkat, mely ugyan alá van vetve a fonnyadásnak és enyészetnek, de egyszersmind szimboluma annak a hervadhatatlan koszorúnak, melyet hálás kegyeletünk font áldott emléked köré s melynek virágai nemzedékről-nemzedékre szebbek, üdébbek, virulóbbak lesznek!"

—

Átveszi intézetünk szobrodat, iskolánk fejedelmi jótevője és mint drága kincsét, valódi palladiumát, féltékeny gonddal őrzi. De átveszi és kegyelettel őrzi azt a szellemet is, melyet ércszobrod képvisel: azt a fenkölt gondolkozásmódodat és önzetlen áldozatos lelkületedet is, mely önlegyőzően, önfeledten nyujt segítő jobbot a segélyreszoruló felebarátnak; mely megmutatja a mai kapzsi, mammont-kergető kornak, hogyan kell áldozatot hozni a közjó érdekében! Üdvözlégy kő-trónodon nagy fejedelem, akinek annyi alattvalója van a segélyezett és a segélyzendő felebarátban! Üdvözlégy kő-szószékeden Istennek aranyszivű papja, aki innét is hirdeted Krisztus evangeliumát, melynek második főparancsa a felebarát szeretete! Üdvözlégy kő-kathedrádon, melyen folytatod azt a nevelői munkát, melyet életedben mint főuri családok nevelője, mint mocsi plebános és pécsi püspök hivatásszerűleg végeztél! Üdvözlégy intézetünk tanári karának disztagja, aki soraink közé állva

megosztod velünk a növendékeink és édes hazánk lelki-testi üdvére irányuló fáradalmaink terhét!

Míly szépen ideillesz a pannonhalmi sz. Benedekrendiek főgimnáziuma elé, amely Rendhez életedben bensőséges szeretettel ragaszkodtál, a mely Rend fiainak karján kivántad kilehelni nemes lelkedet Balatonfüreden, a mely Rendnek hagyományoztad örökségül szerető szivedet, melyet a tihanyi sz. Benedekrendi apátság őriz ma is; a mely Rendre bíztad alapítványod kezelését.

Míly szépen ideillik szobrod főgimnáziumunk elé, mely szemben áll a veled vérrokon Jókai Mórnak, a költőkirálynak szülőházával, a mely ház a legnagyobb valószinűség szerint neked is szülőházad volt. Bölcsőd így érintkezik trónusoddal!

Szerencsés intézet, mely édes hazánk két ily nagy fiának nevelő, lelkesítő közelségében végezheti magasztos hivatását!

Szerencsés ifjúság, mely naponként szemlélheted a királyok találkozását: Jókainak, a költőkirálynak, Király Józsefnek, a jótékonyság királyának, a nevében is, erényében is királynak találkozását; amely találkozáson nem a népek csatájáról, hanem a magyar kultura áldásainak kiosztásáról folyik a tanácskozás.

Szerencsés ifjúság, mely Jókai és Király bűvös környezetében élheted át a fiatalkor fontos éveit; az ő lelkesítő, vigasztaló, figyelmeztető, esetleg korholó tekintetükkel találkozol naponkint! Utánozd e dicső nagyok magasztos példáját, hallgasd odaadó figyelemmel és kövesd tanításukat, kegyelettel őrizd emléküket!

Különösen ti nemes ifjak, az alapítványnak

szerencsés élvezői, ti viseltessetek hálás kegyelettel alapítónk dicső személye iránt! Legyen rá gondotok, hogy az ereitekben lüktető vér nemességét lelketek nemességével tegyétek értékessé! A hála szép és értékes virága szakadatlanul nyiljék szivetekben! De tanúsítsátok hálátokat nagy jótevőtök után intézetünk iránt is!

Mint örvendetes tényt felemlítem, hogy a Király püspök ösztöndíjasok dr. Aranyossy László, komáromi ügyvéd, alapítványi ügyész úr kezdeményezésére 350 K alapítványt tettek le intézetünknél oly célból, hogy kamatait intézetünk szegény, jóviseletű, szorgalmas tanulói élvezzék; továbbá főtiszt. Csaplár Antal, pápasalamoni plebános 100 K-t tett le a mai nap emlékére, hogy utóbb szaporítva ezen összeget, alapítvánnyá tegye, melynek kamatait intézetünk Czuczor-önképzőkörében oly pályanyertes mű jutalmazására fordítsuk, mely tárgyát a kath. apologetika köréből vette.

Mórocz Emilián
igazgató.

592/a. Istók: ENERGIA.

Istók János

Magy. Nemz. Renesszánsz Tiss. I. aukciója. Bp. 1921.

Budapest vörös fényben

1021 EMLÉKEZÉS AZ ELSŐ SZABAD MAJUS ELSEJÉRE

1919 május 1-én nem ragyogott a nap, nem úsztak finom bárányfelhők az ég kárpitján, napjában többször is megeredt az eső és orkánszerű tavaszi szélvihar száguldott keresztül a vörös selymekben, díszes drapériákban pompázó fővároson. Ám napfény és derű, öröm és boldogság lángolt Budapest dolgozó népének szívében, mert Magyarországon, a magyar fővárosban, ez volt az első szabad május elseje, a proletárhatalom nagy, történelmi napja.

A Forradalmi Kormányzótanács elhatározta, hogy május elsejét a magyar proletárok történelmi ünnepnapjává avatja és a rendezéssel Szamuely Tibor népbiztost bízta meg. Szamuely már április 8-ra összehívta a budapesti író- és művészvilág tagjait, akik között ott voltak: Molnár Ferenc, Bródy Sándor, Hevesi Sándor, Reinitz Béla és a magyar ipar- és építőművészet legnagyobb mesterei. „Erre a napra vörösbe kell öltözni Budapestnek" — ez volt Szamuelynek az elgondolása: a dekoráció művészi megformálásának is alkalmazkodnia kell a történelmi nap eszmei tartalmához.

Minden házon vörös lobogó hírdette a munkáshatalom nagy ünnepét, a tereket és a középületeket feldíszítették, s a nyitott ablakokon vörös selymeken, virágos szőnyegeken, vörös vázás növények között jelentek meg azok, akik nem tudtak a felvonuláson részt venni. A tereken vörös oszlopok között Marx, Lenin és Liebknecht életnagyságú szobra állt.

Az Andrássy úton vonultak fel százezrek a Városligetet felé. Tíz óra felé tűnt fel elsőül a VI. kerület proletársága. A menet élén a

(Folytatás a 2. oldalon.)

Hagyománnyá válik a Központi Gyárban, hogy a Műszaki Főosztály rendezésében negyedévenként klubdélutánt tartsanak. Fehér asztal mellett találkoznak a szegedi gyáregységek műszaki vezetői, hogy megbeszéljenek egy-egy aktuális témát, vagy éppen mint ez alkalommal is meghallgassanak egy érdekes útról szóló élménybeszámolót. Az április 15-i klubdélutánon *Tömörkény* László, a Szegedi Kenderfonógyár nyugdíjas főmérnöke tartott színes előadást a Kanári szigeteken tett utazásáról. Az élménybeszámoló után játékfilmet vetítettek.

✲

Kanadai ajánlat, kérés érkezett vállalatunkhoz jelentős mennyiségű pamutponyva szállítására.

Ehhez nagy segítséget nyújt a szakirodalom, szakmai folyóiratok forgatása, amik rendelkezésükre állnak a műszaki könyvtárban.

A kiírt pályázatok közül 42 központi gyári feladattal kapcsolatos. Így mindenki megtalálhatja a saját üzemrésze problémájával foglalkozót.

Ha megfelelő segítő partnereket találnak, jó párosítással sok komoly újítást tudnának kidolgozni.

Befejezésül ezekhez kívánt sikereket Joó elvtárs.

A hozzászólók közül először Lednitzky András, a KISZ b.-titkára mondta el, hogy a legutóbbi megyei KISZ VB ülésén is tárgyalták e témát. Szeretnék kiszélesíteni a mozgalmat, me-

egyötöde, egynegyede van mozgósítva.

A megbeszélésen részt vett FMKT-tagokra vár az a feladat, hogy maguk köré gyűjtsenek 2—3 fiatalt, kialakítsák a munkacsoportokat.

A javaslatot a megjelent fiatalok elfogadták, a feladat az, hogy az FMKT-tagok létre is hozzák az újításokkal foglalkozó munkacsoportokat. Ha ez sikerül, egy új mozgalom bontakozik ki a Központi Gyárban, amelynek sikerét a benyújtott újítási javaslatokon lehet lemérni. Kíváncsian várjuk az elkövetkező hónapok eredményeit, a munka sikeres beindulását, amihez sok sikert kívánunk a kezdeményező FMKT-tagoknak.

Lányi Katalin

Budapest vörös fényben

(Folytatás az 1. oldalról.)

kerékpárosok, mögöttük lassan bontakozott ki a sokaság. A pazarul díszített Andrássy úton pirosló emberfolyamok hömpölyögtek, a tömegek feje fölött messziről előcsillognak a diadalkapuk. A magasban tíz repülőgép keringett.

A Városligetben beszédeket intéztek az ünneplőkhöz. A tónál Kun Béla, a Városliget különböző helyein pedig Bokányi Dezső, Landler Jenő, Ágoston Péter és a többi férfiszónokok között a magyar nőmunkásmozgalom régi harcosa: Gárdos Mariska méltatta az első szabad május politikai jelentőségét. A beszédek után szétoszlott a tömeg a Városligetben a különböző szórakozóhelyekre, nyári vendéglőkbe és a sporttelepekre. Ekkora tömeget a Városliget azelőtt még sosem látott.

Az Országház terén a székely tanács tartott gyűlést. Ötezer ember jelenlétében leplezték le Istók János Munka című szobrát.

A színházakban a rendes esti műsorok mellett, az előadásokat megelőzően alkalmi játékot mutattak be, így Bródy Sándor Orgonavirág-át, kiváló művészek Somlyó Zoltán és Várnai Zseni egy-egy versét adták elő. Az internacionális hangverseny keretében Környei Béla a Toscából Cavaradossi levélíráját énekelte el hatalmas sikerrel a leghálásabb közönségnek...

Alassan leszálló estében a Gellért hegyen kigyúltak a fények... Az esti tűzijáték vörös fényei: mintha ezernyi csillag ragyogott volna le a fővárosra. A szabadság, egyenlőség, testvériség napja volt ez...

dulhat e gép a
zók jóvoltából.
terem másik vé
nyújtógépet költ
illetve cserélték
hely dolgozói (a
szisztém között).
lozásra kerülő
gép így nem oko
kiesést. Csőszerelő
lálkoztunk a teren
ri Antal vezetésé
védelmi hálózatot
ték.

A Gardella-üzer
zárva találtuk. Az
csarnok irodájában viszont
épp cigarettaszünetet tartot-
tak a villanyszerelők. Nem
sok örömet leltünk munká-
jukban sem, mert a legelemibb óvó rendszabályokat sem tartották be a fénycsövek cseréjénél. A porelszívó csőre támasztott egy szál deszkán bravúroskodó fiatalembert légtornásznak hinné az ember.

(Folytatás a 2. oldalon.)

A Spinbau fonógép szétszedés
ü

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 18-296, 188-307
VÖRÖS CSEVE
1969 APR 28

Istók János

— **Kisteleki Ede siremlékének leleplezése.** Vasárnap délután négy órakor, a rákoskeresztúri temetőben kegyeletes ünnepség keretében leplezték le a mult évben elhalt *Kisteleki Ede* költőnek *Istók János* szobrász alkotta művészi kivitelű siremlékét.

PH. 932. V. 24.

Istók János

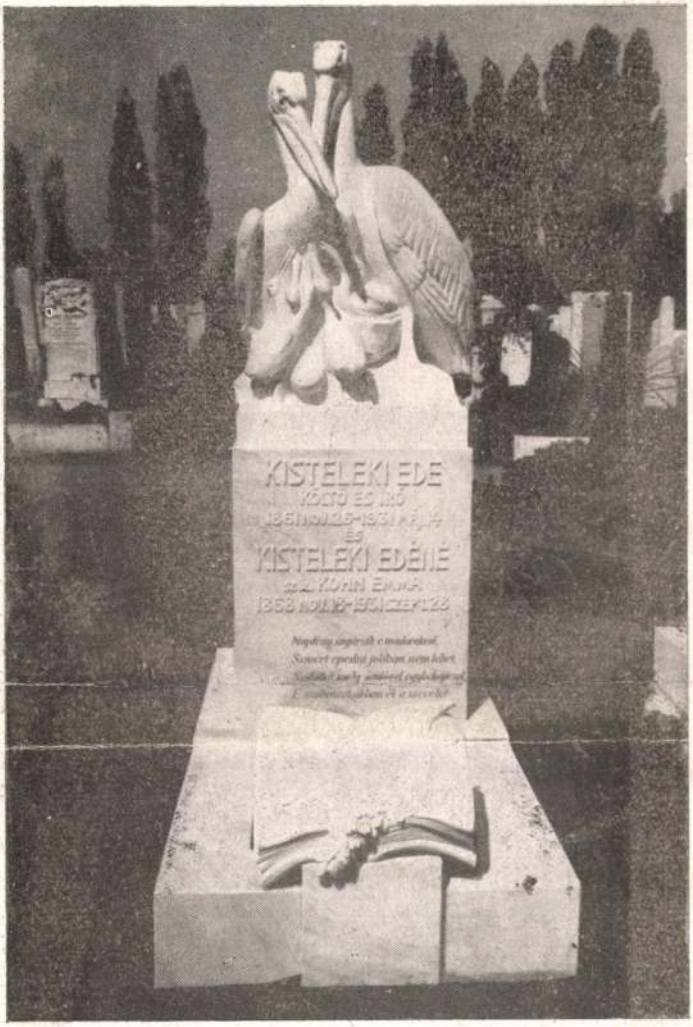

Kisteleki Edének, az országos hirű poétának, akinek emlékét szeretettel őrizzük meg mi szegediek is, a hálás kegyelet emléket állitott a rákoskereszturi temetőben. A költő és felesége síremléke Istók János szobrászművész alkotása.

Nem szabad az utolsó pillanatokig halogatni a re-
dekezést, a veszedelem elhárításáról előre kell gon-
doskodni.

Szeged és környékének vízgazdasági kérdéseiről Sajó Elemér miniszteri tanácsos tartott előadást. Megállapította, hogy a trianoni békekötés következtében Magyarországon a vízügyek fontossága a háború előtti helyzettel szemben jelentékenyen emelkedett. Foglalkozott Szeged árvízbiztonságának kérdésével. A várost az idén közvetlen veszedelem nem fenyegette ugyan, de már most meg kell tenni az intézkedéseket az árvízvédelem biztonságának fokozására. Fejleszteni kell a tiszai hajózás lehetőségeit, hajózhatóvá kell tenni a mellékfolyókat és nagy jelentősége lenne a megépitendő Duna—Tisza csatornának. A tiszai átrakodó kikötők közül elsősorban a szegedit és a szolnokit kell megépi-

22. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁJUS 28.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre 12 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre 8 „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre 5 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

VASZARY KOLOS BIBOROS HERCZEGPRIMÁS,

ÖTVEN ÉVES ÁLDOZÁR.

A SZENT ISTVÁN alapította pannonhalmi ősrégi főmonostorra az 1891. év október 30-ik napja kettős ünnepet hozott, mely igaz örömmel töltötte el a benczés-rend tagjait, kiknek öröme a kolostor falai közül kiáradott az egész országra.

E napon ülte a benczés-rend az ő szeretett főapátjának, Vaszarynak, névünnepét, ki a szerzetben Kolost nyerte védszentjéül. Az ünnepi ebéd alatt érkezett gróf Szápáry Gyula miniszterelnök távirata, melyben a főapátot, mint Magyarország primását üdvözölte. Leirhatatlan az a lelkesedés, mely a jelenlevőket megragadta. És az öröm mellett, melyet a rendnek kitüntetése okozott, meghatottság fogta el a sziveket a szeretett főapát távozása fölött.

Nagy ünnep volt a szerzetesrendre főapátjának primássá kinevezése. Kilenczszáz évvel kell visszamenni, hogy ennek példájára akadjunk. Az első szent király, ki a pannonhalmi főmonostort, mint kijelentette, országának biztosítására alapitotta, ennek tagjai közül nevezte ki Esztergom első érsekét. És ime, kilencz század multán a szent király utóda ujra Pannonhalmáról választotta Esztergom érsekét, ki a főapátok hosszú sorozatában a 71-ik volt s az érsekek sorában a 45-ik helyet foglalja el.

Midőn az érseki szék betöltése Simor primás halála után kilencz hóval, október 27-én megtörtént, örömmel fogadták azt országszerte, mert abban egyértelmű volt a meggyőződés, hogy a főapát személyében az ország első főpapi székébe most «nemzeti» primás ül, ki szivének minden dobbanásával együtt érez nemzetével.

Valóban Isten kegyeltje az ország primása, ki gyönge testi szervezetü volt teljes életében és ime megérte születésének 73-ik és megérte áldozári születésnapjának 50-ik évfordulóját. Elmondhatja aranymiséjét abban a magas korban, mely reá nézve, sz. Ambrus szavai szerint, nem hajótörés, hanem az életnek révpartja, honnan az ő erkölcsi fényével bevilágitja azt az utat, melyet vallásához egyházához, hazájához ragaszkodó hü papnak követnie kell.

Vaszary Kolos Keszthelyen 1832 febr. 12-én született. Családjában többen előszeretettel választották a papi és gazdasági pályát. Midőn keresztelni vitték a gyönge kis fiut, ki Ferencz nevet kapott, megfordult-e a szülők elméjében, hogy nagyra van kiszemelve? Pap vagy gazda lesz-e? És ime, az ország első papja és az egyházi javadalmak között a primási jószágok élén az első gazda lett.

Még nem volt 17 éves, midőn a keszthelyi iskolából 1847-ben Pannonhalmán szent Benedek rendjébe lépett és 23-ik évét haladta meg, midőn 1855 május 26-án áldozárrá szenteltetett. Húsz év mulva a rend kijelölése alapján a király főapáttá, majd 1891 október 27-én Magyarország primásává nevezte ki, mig XIII. Leo pápa 1893 január 16-án a római szentegyház áldozár-bibornokai közé emelte. Gloria

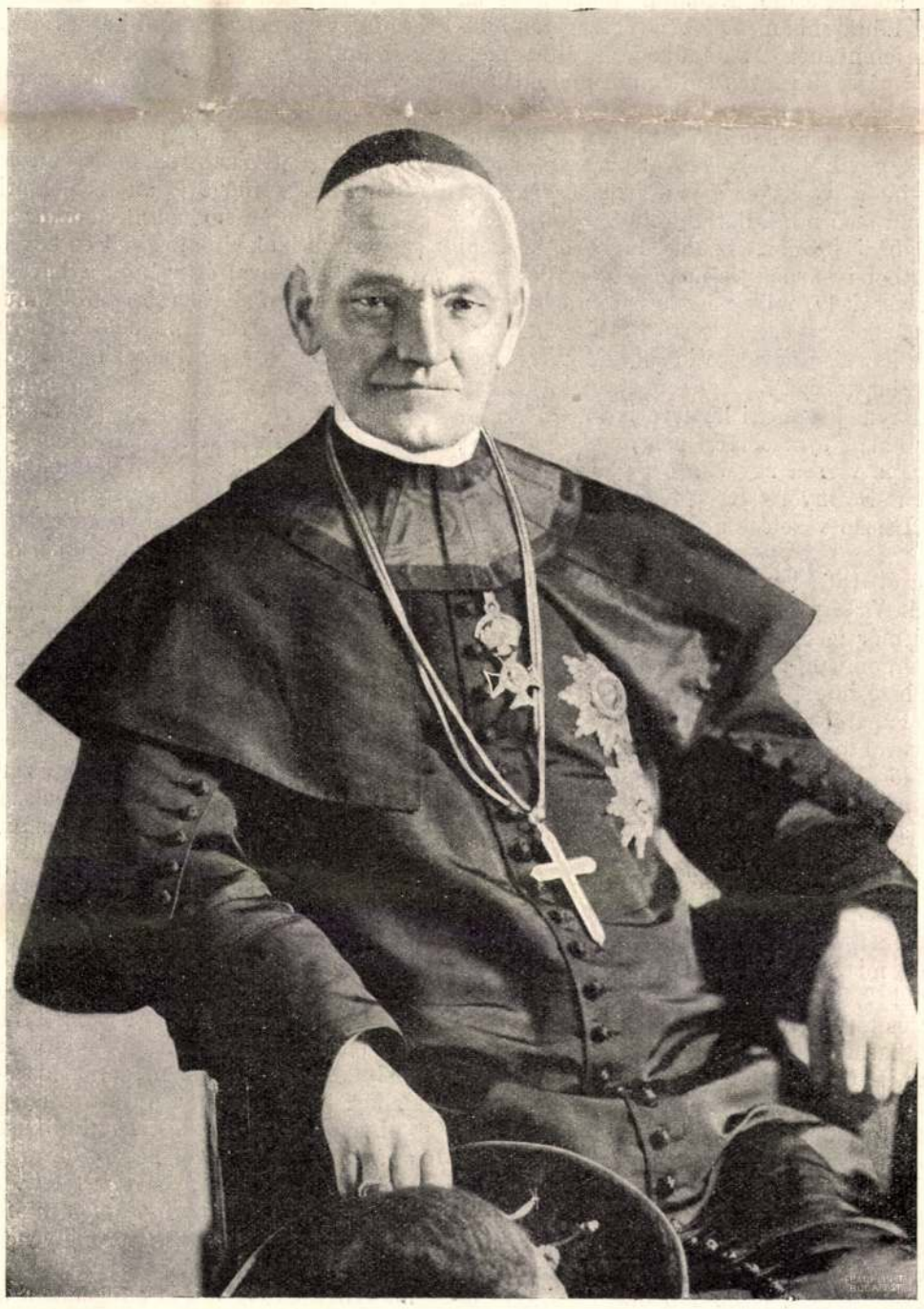

VASZARY KOLOS HERCZEGPRIMÁS.

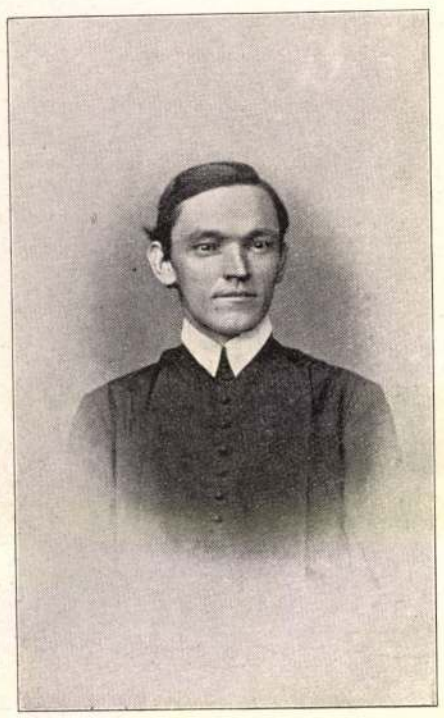

VASZARY KOLOS IFJÚKORI ARCZKÉPE.

virtutem sicut umbra sequitur: A dicsőség mint árnyék kiséri az erényt!

Valóban szédületes emelkedés, mely azonban jellemén, modorán soha a legparányibb változást sem okozta.

Nyilvános pályája három részre oszlik: tanárkodására, főapáti működésére és a magyar katholikus egyház élén főpásztori kormányzására.

Vaszary a benczés-rend komáromi algimnáziumában 1854. évben kezdett tanítani, honnan 1856-ban a pápai algimnáziumba helyeztetett át. Tanári működésének kezdete az elnyomatás korszakának végére s a nemzeti ujjáébredésnek elejére esik. Pápán Füssy Tamás igazgatósága alatt kezdte irodalmi működését az ifjusági Plutarchban, melyben Vaszarytól több életrajz jelent meg. Az ő működésük által emelkedett a pápai hirneves kollégium mellett fontosságra a kis algimnázium, mely a magyar nemzeti érzés, a nemzeti szellem nyilvánulásainak egyik tűzhelyévé vált, melynek ünnepélyein a város és a vidék közönsége élén a vértanu első miniszterelnök özvegye és a hires egyházi szónok, Szabó Imre, a későbbi szombathelyi püspök is megjelentek, hogy ezzel mutassák ki, mily nagyra becsülik az igazgató és lelkes segédjének az ifjuság tudományos és hazafias nevelése körül kifejtett eredményes buzgóságát.

Vaszarynak szónoki hirneve is Pápán kezdődött az akkor ujra ébredő megyei életben, úgy, hogy Pápa városa nevében ő fogadta a hazába visszatért Batthyány Lajosné üdvözlésére gróf Teleki László vezetése alatt érkező küldöttséget.

Pápáról 1861-ben Esztergomba helyezte át a főapát Vaszaryt, hol 1869-ig maradt, midőn Győrré már igazgatóvá nevezte ki.

Esztergomban, hol a fiatal tanárt megelőzte annak hire, hogy tüzes, hazafias beszédei miatt kellett Pápáról távoznia, — a világtörténetet és a magyarok történetét nyolcz éven át tanitotta.

Ez idő alatt jelentek meg Genfben Horváth Mihálynak akkor tiltott történelmi művei, melyekre a kiválasztott ifjak tanárjuk utján fizethettek elő.

Kézikönyvül a helytartótanács által a gimnáziumokra erőszakolt és az októberi diploma szellemében rendeletre készült tankönyv szolgált. De mi volt az a történet, melyet Vaszary tanitott! Mily szellemet és lelket öntött ő a hivatalos anyagba! Mily törhetetlen nemzeti érzést, hazafias lelkesedést keltettek tanitványaiban az ő előadásai, melyek a nemzet feltámadását, új életrekelésének hajnalát hirdették!

Ebbe az időbe esik Vaszary irodalmi működésének dereka. Esztergomban irta a várnai csatáról szóló művét, a világtörténelmet, a magyarok történetét.

Bár szigorú és fegyelmet tartó tanár volt, tanitványai rajongásig szerették őt és ragaszkodtak hozzá azután is, midőn már az iskola falait régen elhagyva, különböző életpályákra jutottak. Ékesszólásával, hazafias, nemes tüzével elragadta tanitványait, kik valóságos áhitattal hallgatták előadásait. Megbűvölő erő volt szemeiben, akár a hazafiui lelkesedés tüze, akár a jóság és szeretet sugárzott ki azokból. De nemcsak szemeiben, egész lényében, modorában rejlett a megnyerő erő, melylyel ellenállhatlanul magához vonzotta mindazokat, kikkel az iskolán kívül is érintkezésbe jutott. És ez a tulajdonsága megmaradt, sőt erősebben fejlődött ki, minél magasabbra emelkedett.

Esztergomban ismerte őt meg Salgó, a vártemplom káplánja, ki megjövendelte a fiatal tanárnak, hogy főapát, majd primás lesz. Ha az első érthető volt is, a második jövendelés mégis bámulatot kelt, mert Salgó lelkében Vaszary egyéniségének hatása alatt kellett támadnia annak az előérzetnek, hogy kilencz évszázad után Pannonhalmáról fog a primás Esztergomba bevonulni.

Mit szóljunk Vaszaryról mint főapátról? Rendjének javát minden irányban előmozditotta, hogy minél jobban felelhessen meg az ifjuság tanitására vonatkozó feladatának. Iskolákat, templomokat épittetett, javittatott. Jelesen ő épittette a győri új főgimnáziumot és helyreállittatta a tihanyi apátsági templomot, hol I. Endre király nyugszik. Ő szerezte vissza rendje számára a zalavári apátságot, miután a magyar kormány annak az ausztriai rend birtokából való visszakebleztetését keresztülvitte és a régi rendi országgyüléseken ismételten hangoztatott eme sérelmet megszüntette.

Midőn Vaszary a primási méltóságba jutott, sok fontos ügy foglalkoztatta a püspöki kart, a melyek megoldását kormány, hivek, alpapság váltakozva sürgették. Azonban főleg három főfontosságú elintézetlen ügy foglalta le az elméket és keltett hazafias aggályt a megoldás helyes utjának kijelölése a világiakban és egyháziakban egyaránt, mert volt szereplő államférfi, ki kijelentette, hogy csak harmincz évi tapasztalat után jutott arra a tudatra, hogy a kath. egyház és klérus Magyarországban tényező, melylyel számolni kell; és volt, ki az autonomia ügyére nézve négy évi tárgyalás után vallotta be, hogy ez nem könnyű kérdés és előbb meg kell fontolni az ügyet.

A házasságot a kath. egyház szentségnek tekinti. Mi sem természetesebb tehát, hogy püspökeink élén Vaszary primás az egyház álláspontja mellett tartott ki, mely a házasság szentségétől tette függővé annak polgári vonatkozásait is. De az egyház mindenkor számolt és számol az idők viszonyainak és követelményeinek változásaival és számol a bevégzett ténynyel. Vaszarynak bölcseségéről tanuskodik az a körlevél, melyet a püspöki kar a hivekhez a polgári házasság behozatala után 1895 szeptember 1-én intézett, és a melyben figyelmeztette őket egyrészt, hogy házasságuk polgárjogi következményeit az állam előtt is szerezzék meg és a törvény követelményeinek eleget tegyenek, másrészt azonban emlékezetükbe hozta, hogy polgári ténykedésüket elvégezve, kötelességüknek, mint katholikusok, még nem feleltek meg.

A kongruának, az alpapság illő ellátásának ügyét Vaszary primás mint százados ügyet vette át, melyben már a rendi országgyülések készitettek törvényjavaslatokat. Hiába. Negyedszázad óta ujra szőnyegen van a kérdés, melynek megoldását, a rendezésre szükséges összeg kivetése, és a segitségre leginkább szoruló nagyszámú gör. kath. plébániák rendezetlen volta nehezíti. Bekövetkezett nálunk is az, mi Ausztriában, hogy az állam vette kezébe az ügyet. Nem Vaszary primáson mult, hogy az egész ügyet nem maga a püspöki kar közvetlenül intézhette el, melynek élén készséggel ajánlkozott a püspöki jövedelmek arányalagos részét a lelkészek illő ellátásának kiegészitésére átengedni. Ma már mégis a püspöki kar közreműködése mellett megoldás előtt áll az ügy, melynek rendezése nemcsak az egyház és vallás, hanem az ország javára is szolgál.

Legnehezebb kérdés a katholikusok autonomiájának ügye, mely kezdettől, az 1848. évtől fogva helytelen irányba tereltetett.

Ez volt oka, hogy b. Eötvös miniszter idejében oly javaslat jött létre, mely nem kellett a királynak, nem a római kuriának, nem a kormánynak és ezt mégis elfogadásra a király elé terjesztették!

És midőn legutoljára ismét a törvényhozás megoldandó ügyei közé sorozta a kormány az autonomia ügyét, még az sem volt tisztában, hogy mit és meddig akar menni és micsoda tartalmat akar önteni abba!

Vaszary primás előtt az első percztől kezdve világos volt a helyzet, mert egyenes volt az út, melyet követni akart. Komolyan akarja a kérdés megoldását. Tudni kell, meddig mehet az állam, a főkegyúr, meddig mehet az egyház; őszinte, világos, egyenes magyarázatra van szükség. Ekkor ki lehet egyenliteni az ellentéteket s közegyetértéssel oly javaslatot készíteni, melyet elfogad az állam, elfogad az egyház és szentesít a király.

Szólanunk kell Vaszaryról mint az érseki javadalom haszonélvezőjéről, a gazdáról is. Az esztergomi érsekség ingatlana mintegy 95,000 kat. hold területet tesz. Saját tapasztalatából tudta, hogy mily nagy nehézségeket hárit a kinevezett főpapra ily nagy birtoknak gazdasági felszerelés nélkül való átvétele. A mint tehát primás lett, első feladatának tekintette, állandó felszerelés beszerzését, mely czélra 690,000 frt törlesztéses kölcsön felvételét engedte meg a kormány, melyből már is 120,000 frtot törlesztett és ma ez az egyedüli kölcsön, mely az érsekséget még terheli.

A jövedelmeket nem magáéinak tekinti, hanem az egyházéinak s azokat a vallás és egyház czéljaira, iskolákra, emberbaráti intézmények előmozdítására, az elhagyottak, szegények istápolására fordítja, mely téren a katholikus főpapság mindig előljárt áldozatkészségével és alapítványaival, és melyek összege ma megüti a hetedfél millió koronát.

Nemesszivűsége, jósága, melyek végtelen szerénységgel párosulva, mint tanárt is jellemezték, annál fokozottabb mértékben jutottak érvényre, minél magasabbra emelkedett s minél inkább terjedt munkásságának köre. A jótetteket, melyekkel másokat elhalmoz, homokba, — ellenben kőtáblára irja a legkisebb csekélységet is, melylyel mások iránta szives hajlandóságot mutattak. Szivjóságából folyik bőkezüsége, melylyel jövedelmeit a szükölködők közt szétosztja, úgy hogy sokszor már április hóban a kiosztott adományok a 200,000 koronát meghaladják.

Mint szónok az ő kellemes hangjával, szivet, lelket megindító, felemelő előadásával megragadja hallgatóit. Csodálni lehet, hogy gyönge testi szervezete oly hatalmas szónoki erő kifejtésére képessé teszi. Azok a beszédei, melyeket a koronázás huszonöt éves fordulóján, az ezredéves ünnepely alkalmával, továbbá III. Béla földi maradványainak eltemetésekor a budavári koronázó templomban mondott, remekei a szónoklatoknak és az előadásnak.

Gyönge testi szervezetét a meghülés, mely egyik római útjában érte, még érzékenyebbé tette és így az őszi és téli hónapokat javarészt a szobában kénytelen tölteni. Természetes, hogy óhajtva várja a tavaszt, midőn a Balaton mellé az ő kedves Füredjére költözhetik, hol ifjú tanár kora óta, már évtizedeken át tölti a nyarat és hol testi és lelki megfrissülést talál és a honnan Magyarország Nagyasszonyának és az első szent királynak ünneplésére tér vissza a fővárosba, hogy a szent-jobb körmenetét vezesse a királyi palotából a koronázó templomba.

Úgy lesz ez az idén is. És kivánjuk szivünkből az aranymisés főpapnak, hogy adjon a Mindenható neki oly hosszú életet, mint nagynevű elődének, Széchenyinek, hogy oly hosszú ideig állhasson a magyar egyház élén, mint Esztergom első érseke, az ő főapáti előde, hogy Isten segélyével mindazt megvalósithassa, mit egyházának, vallásának, hazájának javára, magasztos feladatának teljesitéséül szent elhatározással maga elé kitüzött.

D. S.

SZEGEDY RÓZA SÍRJÁNÁL.

Irta és a Szegedy Róza emlékmű leleplezési ünnepélyén elmondja

Zombori Andor.

Virágos, enyhe május fényén,
Mosolygó, kéklő ég alatt
Küldött alá az alkotó kéz
Egy tiszta, fehér sugarat:

Vakító, fényes glóriának,
A mely még most is ott ragyog
Emlékeden költő-királyunk:
Te: a nagyoknál is — nagyobb!

Tavaszszal, május ragyogásán,
Nyíló virágok idején
Születtél, költőnk legszebb álma,
Kínek a lelke csupa fény;
S lettél egy költő szent szerelme,
Kihez a dalok szárnya száll,
Lettél: a férfi minden vágya,
Lelkén — az örök Ideál!

Dalok forrása, földi üdve,
Koszorús, édes hitvese,
Kinek rajongó, drága lelkét
Ragyogja vissza száz rege;
Csobáncz várán, ki ott siratja
A messzeségből kedvesét
S ki Szigligetnek büszke ormán
Szerelmét sirja el feléd.

Őrző lélekkel, a ki átfon,
A míg a távol eltakar
S dúló csatáknak messze földjén
Tombol körülte a vihar!
S kinek sugáros gondolatja
A messzeségből rád nevet
És vonja — szivével — magához
A te szerelmes szivedet!

S míg nézed: várak, omladékok
Elporló, hulló falait:
Feltámad lelkedben — ragyogva,
Mint a kelő nap — az a hit,
Hogy vár reád a messzeségben
Szerelmed tiszta asszonya
S te átgázolva tűzön-véren
Rajongó szivvel szállsz oda!

És mint, ha két akácz virága
Fehér álmok közt összenő:
Lelkük szerelme összeolvad
És dalt és álmot egyre sző
S mint a sötétlő éjszakába
Röppenve száll a szikra ki:
Szálltak a daltalan mezőre
Merengő, méla dalai.

S hová a dal még nem hatott el,
Világló fény lett éneked.
Igaz magyar dal lüktetése
Hatotta át a sziveket.
S a míg a lelked álmodozva
Font hitvesedre koszorút:
A dicsőséghez, boldogsághoz
Ő mondta: merre van az út!

A szomjú föld, a daltalanság
Kopár világa volt e hon,
Mikor megszólalt a te hangod
S ezernyi dal az ajkadon.
Bűbájos álom, szent igézet
Szállta meg itt a sziveket
És minden sziv epedve leste:
Dalodnak tárgya ki lehet?!

S ki volt e nő?! Egy tiszta asszony,
Egy költő legszebb ihlete.
S a dalnok annyi szép daláért
Őt áldja ma a nemzete,
Ki a mesék tündéralakja,
Testté lett álom volt talán.
S kinek szeplőtlen nagy szerelme
Ott él a költő száz dalán.

És ott fog élni mindörökké . . .
A dal nem hal meg sohasem,
Emléke ott ragyog szünetlen
A hálás, késő sziveken.
Itt él a porló várak ormán
Nevét, hol zengte dal, rege,
Erdők fáin, — költőnk kezétől —
A hol, bevésve szép neve!»

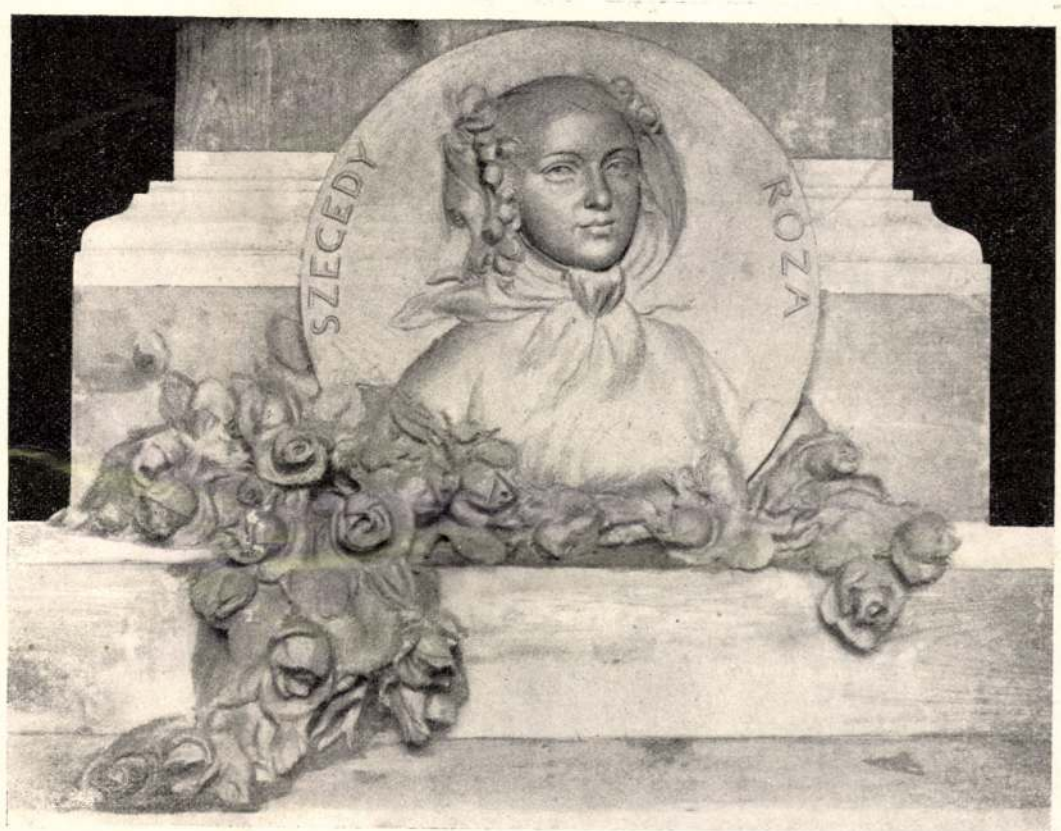

SZEGEDY RÓZA DOMBORMŰVŰ ARCZKÉPE A SÜMEGI SIREMLÉKEN, ISTÓK JÁNOSTÓL.

Küldd el virágod: szép Csobáncz vár,
Borongó felhőd: Tátika,
Fehér fátyolként födje ez be
S virág borúljon álmira.
Egygyé nőtt szivük itt álmodja
Álmát, mely boldog, égi, szép
S dalok őrizzék, áldva áldják
A költőt s drága hitvesét!

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA EMLÉKEZETE.

Debreczen után most Sümeg városa ünnepli a maga költőjét, Kisfaludy Sándort. S ez ünnepnek különös, megható jelentőséget ad az, hogy alkalmát a költő és neje porladozó hamvainak egy sirban való egyesítése adta s egyaránt ünnepe Szegedy Rózának s Kisfaludy Sándornak, a kinek ő volt legmélyebb szerelme, élete nyugodalmának megteremtője és hűséges őrzője. Sümeg kegyeletes polgárai, ime, megvalósították s külső jelben is megvalósították a költő egyik levelében mondott jóslatát, a melyben azt a hitét fejezi ki, hogy az ő könnyű múzsája nagy dicsősége leszen Rózának.

Azok közt a nőalakok között, melyek egy költőben ébresztett szerelem révén belejátszottak irodalmunkba, alig egy-kettő van, a mely annyit foglalkoztatta volna a gyöngéd lelkek s a komoly irodalom-kutatók érdeklődését, mint Szegedy Róza. A köztudat úgy tekintett rá, mint Kisfaludy Sándor ihletőjére, a kihez szerelmi énekeit és dalait irta s az irodalmi kritika is a maga eszközeivel tisztázni igyekezett azt a szerepet, melyet a szép és nemeslelkű nő a költő változatos szerelmi életében s ennek következésekép költészetében játszott. A körül a kérdés körül: vajjon csakugyan Rózához szólnak-e a Himfy-dalok? — egész irodalom keletkezett, a mely, ha nem is kétségbevonhatatlan bizonyosságú eredményre, de legalább eléggé elfogadható föltevésre s magyarázatra vezetett.

Kisfaludy Sándor már régebben ismerhette Rózát, Szegedy Ignácz vasvármegyei alispán leányát, de közelebbről csak 1795 őszén ismerkedett meg vele a badacsonyi szüreten, a hova mint testőrhadnagy rándúlt Bécsből, ifjúkori lelki hullámzásai idején, irodalmi tervektől rajongó szivvel, egy szenvedélyes, de múló szerelmi kalandból alig kibontakozva. Róza ekkor húsz éves volt, csinos, érzelmes kedélyű, német verseket iró, előkelő úri leány, büszke, tartózkodó természet. «Testi kellemei és elmebeli szép s ritka tulajdonai» erős hatást tettek a forrongó fiatal testőrtisztre. Vonzalmát fokozta az is, hogy úgy vette észre, mintha a szép leány is hajlana feléje; a természetében rejlő hűvös tartózkodással igyekezett ugyan rejtegetni érzelmeit, de sokkal inkább leány volt, hogysem teljesen el tudta volna rejteni. Így tehát ez a találkozás elhatározó hatású lett életükre, e pillanattól fogva egymásnak voltak szánva s alighanem csak a körülmények okozták, hogy nem lettek rövid idő mulva egymáséi.

Mikor Kisfaludyt a testőrségtől áthelyezték egy olaszországi ezredhez, hazajött búcsút venni; valószinűleg már ekkor végleg tisztázni akarta a dolgot Rózával, mielőtt a harcztérre jut. De miért, miért nem? — Róza hidegebb volt iránta, mint várta. «Némi hidegséget mutatott viseletében, úgy hogy a néhány hónap előtti szivességet az előtte legbecsesebb leányszivben egészen kihaltnak, vagy talán helyzete által kitiltottnak gyanítá.» Hogy azonban ez a kevéssé kedvező fogadtatás nem lohasztotta le érzelmeit, látjuk leveléből, melyet néhány nappal később barátjához, Skublits Imréhez irt s melyet alighanem olvasott Róza is, mert a jóbarát, úgy látszik, szivesen játszotta a jóindulatú közvetítő szerepét a szerelmesek közt. «Szivem tele vagyon véle, — úgymond a levél. — Őtet látom, hallom, érzem mindenben, mindenütt, mindenkor; annyira meg vagyok általa bájolva.»

Ezután hosszú ideig nem látták egymást. Kisfaludy Olaszországban hadi fogságba esvén, a szép Provenceba került, s ábrándos, költői ömlengésen soha túl nem jutott barátságba lépett a szép franczia hölgygyel, D'Esclapon Karolinával; irodalmi tervei Petrarka s az akkori franczia költők hatása alatt mind határozottabb formát öltöttek. Róza azonban mindig szivében volt, sokat gondolt rá, hasonlatot látott közte és Petrarka Laurája között s mialatt Petrarka szerelmi regényének megéneklésével foglalkozott, saját szavai szerint, «megújultak szivében mindazon érzemények, a melyeket Rózi gerjesztett, kivált Szigligetben». Ekkor, Vaucluseben kezdte irni azokat a verseit, melyekből aztán a Himfy szerelmeinek első része lett. Később Klagenfurtban heves érzéki szerelemre lobbant egy osztrák grófné iránt, de ez is csak fölszinét

A Kisfaludy Á. Béla birtokában volt olajfestmény után.

KISFALUDY SÁNDOR.

érintette lelkének, melynek mélyében még mindig Róza képe ragyogott. Végre 1799 őszén lemondott nemrég nyert főhadnagyi rangjáról, hazajött s miután Rózához intézett nyilt kérdésére már jóval előbb biztató választ kapott, megkérte és meg is kapta feleségül a szeretett leányt. 1800 elején volt az esküvő, melyet azonban bizonyos formahibák miatt megsemmisítettek s május 17-ikén újra meg kellett esküdniök. Mint fiatal házas rendezte, egységessé tette Himfy szerelmeinek első részét, jobban kidomborította bennük Róza képét, ő rá vonatkoztatta azokat a verseket is, melyek eredetileg tán nem, vagy nem egyenesen ő reá vonatkoztak. A házasságra következő évben meg is jelent az irodalmunkban oly nagyjelentőségű kötet, «A kesergő szerelem», hogy csakhamar meghódítsa az egész országot.

E versek nem egyfolytában készültek, nem is mind ugyanegy nőhöz irattak, van köztük bizonyára sok olyan is, melyben csak a hangulat a reális, a nő, kiről szól, csak a képzelem szülötte. Azzal azonban, hogy biztos tudomásunk szerint készülésükkor Róza eszményi képe állandóan ott élt a költő lelkében, s azzal, hogy kiadásukkor Róza alakjához idomította őket, — örökre hozzá vannak kapcsolva a szép hölgy nevéhez és alakjához. Teljesen a Rózáé ezután a Himfy második része, a «Boldog szerelem», idyllikus, derült és tiszta rajza annak a boldogságnak, melyet a szerető, gondos, gyöngéd és okos, gazdálkodó hitves teremtett Kisfaludy Sándor életében. S ez a nemes házastársi kötelék zavartalanúl tartott több mint három évtizedig. A költő csalódott sok mindenben, megsértődött irói becsvágyában, aggodalommal nézte a közélet fejlődését, — Szegedy Rózában nem csalódott soha. Tanuságot tesz erről végrendelete, a házastársi szeretet és háladatosság szép bizonysága. A szerelemnek Balassa Bálint óta első igazi nagy magyar költője szive legmélyebb érzéseit oly nőnek ajándékozta, a ki erre igazán méltó volt s a kiben a magyar hitves, a magyar háziasszony igazi példaképét tisztelhetjük. Alakja tisztán, nemesen ragyog felénk a multak ködéből, megérdemli, hogy a kegyelet hálás tisztelettel borúljon ma is sirja fölé, melyben most már együtt pihen azzal, a kinek életét szentelte.

KISFALUDY SÁNDOR ÉLETÉBŐL.

Ugyanaz a csodás vidék — szemben Tátika és Sümeg várának regényes romjaival — van szemem előtt e sorok irása közben, mely egykor Kisfaludy Sándort, a szerelem édes szavú költőjét regéinek megirására ihlette. A zöldelő hegytetőről komoran tekint alá a vihartépett várrom, melynek fokán hol kurucz, hol labancz zászlót lengetett egykor a szél.

Ma még büszkén áll a fellegvár karcsu tornya, a jövő század vihara már talán léket üt rajta, hogy csakhamar romhalmazzá dönthesse.

Igy lesz az enyészeté minden az ég alatt, ha a kegyeletnek az emberi szív oltárt nem emel, melyen a késő unokák áldozhassanak.

Ott lent a vár tövében a kegyelet megőrizte az utókornak Kisfaludy Sándor nemesi kuriáját. A rácsos kerítés mögött virító rózsató azóta már százszor hullatta el virágát, mióta 1805-ben a kámi mézes évek után ide költözött a költő szépséges hitvesével, Szegedy Rózával. Ezalatt a rózsató alatt pendült meg újra Himfy lantja, a «Boldog szerelem», a midőn pirulva hajtotta újra keblére szögszinfürtös fejecskéjét a szerető hitves. A lant húrjainak enyelgő szavát elvitte messze, messze a szellő:

«Oh te szivem kedveltjének
Első édes izgalma!
Első csókja szerelmének
Kínaim szép jutalma:
Szivemnek mély fenekében
Ott sajogsz te most is még;
Üdvözítő erejében
Tüzed mindég bennem ég.»

Harminczkét évi boldogság után a májusi

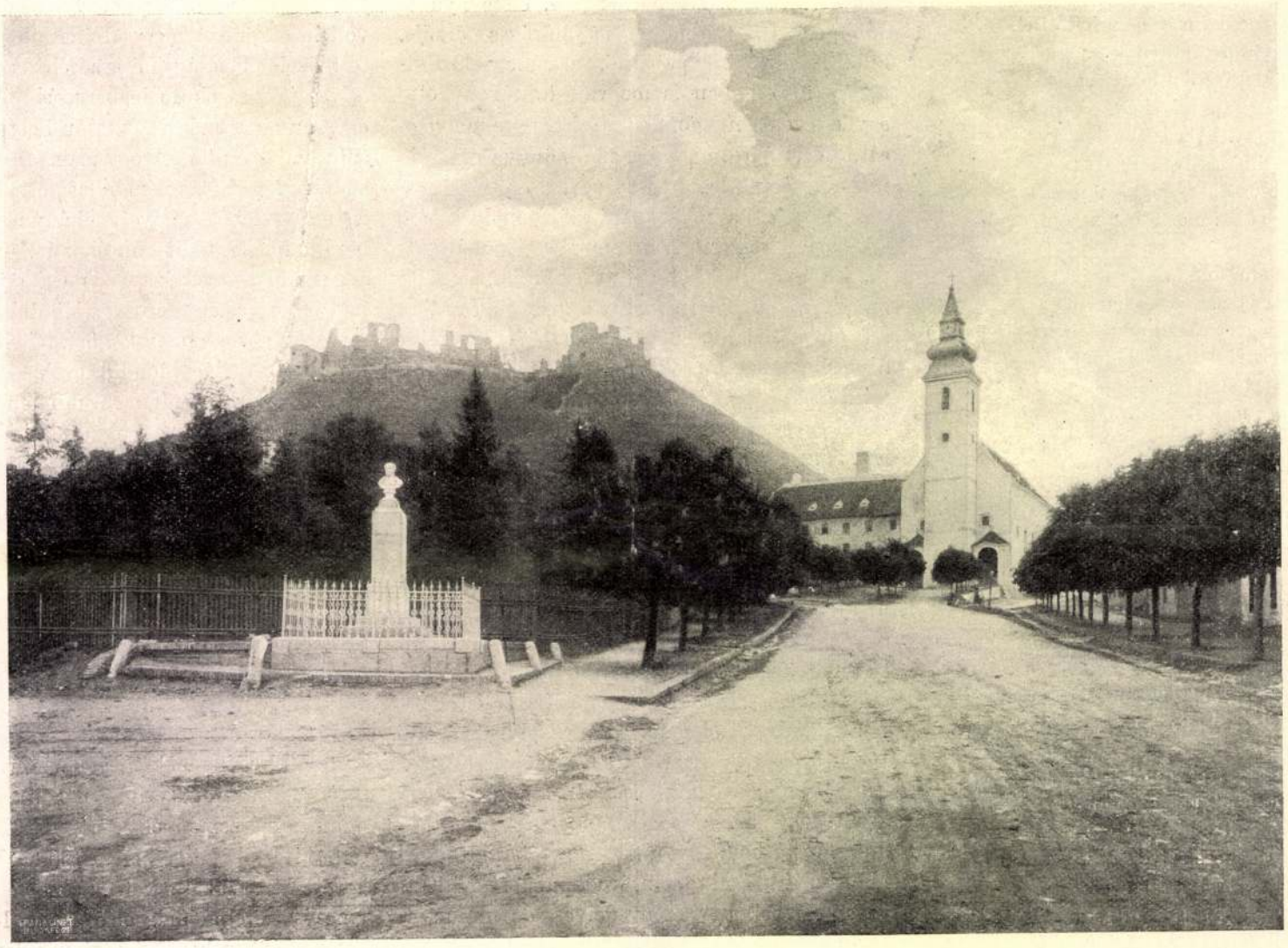

KISFALUDY SÁNDOR SZOBRA SÜMEGEN, A KISFALUDY-TÉREN. *Jelfy Gyula fényképe.*

napsugár, a fakadó rózsabimbó illata még egyszer utoljára kicsalta a kis kerti lóczára Kisfaludy Sándor hervadó hitvesét. Azután mindennek vége lett s a költő lantján halhatatlanná lett asszony hült tetemét bezárta a koporsó. De nem örökre; — újra napfényre hoztuk hamvait, hogy a sírban a költő ismét egyesülhessen Múzsájával.

Leszálltam a sírüregbe, fölemeltem a rézszögekkel kivert tölgyfakoporsó feketemázas korhadt fedelét, és ott láttam magam előtt az egykor szépségében pompázó asszonyt. Megdöbbentett a látvány. Borzasztó volt az enyészet 71 éves munkája! Minden elpusztult, a mi a nőt széppé, elragadóvá teszi, csak a dús hajkoszorú maradt meg épen. Egyik hajtekercs fésűvel volt feltűzve, a másik kibontva borult a virágos himzésű csipkekendővel leborított arczra.

Ruhafoszlányai közül csak selyem szalagcsokra maradt meg és parányi czipőcskéje.

A mesebeli lovag jutott eszembe, mikor ezt kezembe fogtam. De sok falut, várost kellene most bejárnia, míg megtalálná a tündért, a kinek lábára ráillenék a szépséges asszony 22 centiméteres czipőcskéje.

Ma Sümegen az egykor egymásért dobogó szerető szivek egyesülésének ünnepét üljük és Szegedy Róza érczbeöntött képmásáról lehull a lepel. Ez a nap az emlékezés napja ő reá, a ki a magyar lyra első valódi, nagy költőjének lelkét megtermékenyítette s a kinek neve immár a magyar nő ideálját jelenti késő nemzedékek kegyelete számára.

*

Emlékezzünk meg Kisfaludy Sándor második hitveséről, Vajda Amáliáról is, a ki édessé és nyugodttá tette Kisfaludy Sándor életének alkonyat felé hajló éveit.

Két vágy vezérelte Kisfaludy Sándort egész életén át. Nagy drámairó akart lenni és nevéhez méltó fiutódot óhajtott hátrahagyni.

E két soha be nem teljesedett vágy közül az elsőről már élete delén lemondott.

Már 1825-ben elkedvetlenedve tette félre lantját, midőn Kazinczyhoz irt kibékülő levelét így fejezte be:*

«Én részemről már annyira elundorodtam az irástól, hogy nehezen fogom azt többé megizlelni.»

Hatvan éves korában érte Kisfaludy Sándort első özvegységének gyásza, mely búskomorságba ejtette az amúgy is zárkózottságra hajló költőt.

Anna huga — kihez egész életén át oly meleg szeretet fűzte, minő Kisfaludy Károlyt Terézia nénjéhez, — volt szomorú napjainak egyedüli támasza. Ő gondozta, ápolta, még háztartásának terheit is levette vállairól.

Naniczájának — így szokta nevezgetni — agyában fogamzott meg az a gondolat, hogy a mindent gyógyító időnél gyorsabb orvoslást keres bátyjának. Egy fiatal leányszivre gondolt, mely majd ismét felvidítja a könnyen hevülő szivű költőt. Így került Mayer őrnagyné, Kisfaludy Anna házába Vajda Ignácz hétszemélynök csinos fiatal leánya, Milicza. A többit azután a sorsra bízta a gondos nővér és a találékony leányészre, mely megtalálja majd a maga útját Kisfaludy Sándor szivéhez. Alkalomban sem volt hiány, hisz Sándor mindennapos volt Nanicza házában.

Kisfaludy Sándor is, mint minden öregedő ember, rabja volt szokásainak. Kora reggeli órákban, ha kedves inasa, Paáky Marczi meghozta a Sütensohn pékboltjából krajczáros kiflijét, felhörpintett egy pohárkával a kisüstön főzött badacsonyi szilvóriumból, kezébe fogta csákánybotját és elindult lassú, méltóságteljes léptekkel gazdaságába, onnan pedig a vár mögött fekvő szőlőjébe.

Nem is lett volna jó, ha meg nem nézi mindennap a cselédház istállóit, szilaj ökreit és «Pegázus» nevű kedves lovát, melynek anyját «Helikon»-t még az öreg Festetits Györgytől kapta ajándékba párjával együtt, hogy azokon gyakorta ellátogathasson a keszthelyi Helikoni ünnepélyekre. Mikor mindent megnézett s botosispánja, Major János is beszámolt a tegnapi gazdasági eseményekről, kiindult a szőlőbe.

A Darnay Kálman sümegi múzeumában levő eredeti után.

SZEGEDY RÓZA.

Élvezettel üldögélt a szép nyári reggeleken az Izabella-szőlővel befuttatott pinczehajlék erkélyén, ellátott onnan a Balatonig, és gyönyörködött a szemben levő Tátika, Rézi, Sümegvár regényes romjaiban.

Ha kisütött a nap, ballagott hazafelé. De mindig útba ejtette a barátok templomának szomszédságában lakó Naniczáját és csak akkor érezte magát igazán otthon, ha beleülhetett Naniczáék bőr karosszékébe. Annyira megszokta ezt a karosszéket, hogy idegesen sarkon fordult, ha abban mást látott ülni.

Jól is esett néki Nanicza beszélgetése, a ki elszórakoztatta frissnél frissebb városi hirekkel.

Jelfy Gyula fényképe.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA SÍRJA A SÜMEGI TEMETŐBEN.

* A levél eredetije múzeumomban van.

(Kisfaludy irat-szekrénye, rá vonatkozó emléktárgyakkal, balra Szegedy Róza varróasztala és rokkája, jobbra Kisfaludy Sándor órája, fönt botjai és lovagló-ostora.)

KISFALUDY SÁNDORRA ÉS SZEGEDY RÓZÁRA VONATKOZÓ EMLÉKTÁRGYAK DARNAY KÁLMÁN SÜMEGI MÚZEUMÁBAN. — Jelfy Gyula fényképe.

Eleinte ügyet sem vetett Kisfaludy a körüle forgolódó Miliczára, de később már úgy megszokta csicsergő szavát, hogy ha véletlenül nem találta hugánál, addig kérdezősködött utána, míg a figyelmes Nanicza át nem szólíttatta a szomszédban lakó szüleitől.

Két évig tartott ez a viszony a két testvér és Milicza között. Nanicza örült, midőn bátyjának régi jó kedélyét lassankint visszatérni látta, és mosolyogva húnyt szemet, midőn egykor a kis Mili zavarában köténye alá rejtette az első versecskét, melylyel — mint később elárulta — «a Sándor bácsi kedveskedett néki.»

Mayerné Kisfaludy Anna két évtizeddel élte túl Sándor bátyját. A hagyomány az ő szájából örökítette meg azt az érdekes pillanatot, midőn 62 éves bátyja megkérte az alig 18 éves Miliczát. Adjuk át a szót «Panna mamának», a hogy hugai hivták azidőben, mikor nékik oly sokszor elmesélte ezt a kis történetet:

«1834 január végén egy zimankós reggel — épen a reggelihez készültem, — hát befut a konyhába Mili, hogy itt van Sándor bácsi.

Nem tudtam mire vélni a korai látogatást; hirtelen átadtam Mili kezébe a kávépirító serpenyőt és besiettem a szobába.

Már messziről hallottam Sándor lépteinek kopogását. Mondhatom, megijedtem. Rányitottam a szobaajtót, de észre sem vett, annyira el volt mélyedve gondolataiba.

Szokatlan volt, hogy ma még karosszékét sem foglalta el. Egyszerre Sándor magához térve, megszólított:

— Korán jöttem, ugy-e Naniczám, de komoly beszédem van veled.

— Talán csak nincs valami baj? — kérdeztem.

— Baj, az épen nincs, de . . .

Erre aztán én már kitaláltam, mit akar Sándor bátyátok. Hát csak beletuszkoltam karosszékébe és könnyítettem rajt egy kicsit. Hej, mert nehéz is ám öreg embernek a leánykérés. Azután megsimogattam Sándor arczát s ezt mondtam:

— Kellene is valamit a sorsodon fordítani, Sándor . . .

— Magam is úgy gondoltam. Megházasodom, de félek a világ nyelvétől, mert öreg vagyok Miliczához.

— Ha Mili nem idegenkedik, jobb feleséget nem találhatsz magadnak.

Hangosan beszéltem, mert tudtam, hogy Mili az ajtónál hallgatózik. Nem is csalódtam, a másik pillanatban fölpattant az ajtó, benn termett Mili és szégyenkezve, piruló arczczal megvallotta, hogy ő bizony «hajlamból is felesége tudna lenni Sándor bácsinak.»

*

Milicza vallomását, mely Kisfaludy Sándort másodszor is boldog vőlegénynyé tette, gyorsan követte a házasság.

A múzeumomban levő eredeti dispenzáló levelet 1834 február 15-én állította ki Kopácsy József akkori veszprémi püspök és pár hétre rá már az új menyecske beköltözött Szegedy Róza árván hagyott otthonába.

Kisfaludy Sándor második házassága boldogságban vetekedett az elsővel. A megifjodott szivű költő ezóta már egyedül nejének és gazdaságának élt.

A sok boldogság után a sors még egyet sujtott a költőn. Milicza vörhenybe esett, melynek pár nap alatt áldozatává lett alig 26 éves korában.

A mint mondják, az agg költő utolsó éveiben nem idegenkedett harmadszor sem a házasság gondolatától, azonban komolyan nem jött ez szóba soha. Csak egy adat van erre nézve a költőnek 1842 augusztus 7-én Varasd-Topliczán időző Naniczájához irt leveléből ezen pár sora:

«Már látom, hogy akarva, nem akarva vagy meg kell házasodnom, vagy egy gazdasszonyt fogadnom, ki vagy feleség helyett fele segítségem, vagy vagyonomnak rablója legyen.»

1844 nyarán volt utolszor első hitvesére, Szegedy Rózára emlékeztető rózsabokros kiskertjében Kisfaludy Sándor. Ott érte azon végzetes szerencsétlenség, hogy a kert lépcsőjén megcsúszott és karját kificzamította.

Betegségében, melyből nem épült fel többé, hűséges Naniczája ápolta, ő fogta be szemeit, midőn 1844 október 28-án reggel ½6-kor kilehelte lelkét.

Szentmártoni Darnay Kálmán.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA SÍREMLÉKE SÜMEGEN.

1866 deczember 2-ikán a sümegi Kisfaludy-kaszinó fennállásának negyed százados ünnepére lakomát rendezett. Az ünnepély első szónoka, Barcza Sándor megemlékezett ez alkalommal a kaszinó első elnökéről, Kisfaludy Sándorról. Sajnálatát fejezte ki, hogy a nagy költő sírhelyét csak egy korhadt fakereszt jelzi, és ekként fejezte be beszédét: «megérjük még azt az időt, örök gyalázatunkra, hogy kiről a keresztfa és az új nemzedéknek tudomása sem lesz róla: Sümeg legnagyobb halottja hol aluszsza örök álmát.» A beszéd hatása alatt nyomban megalakult a szobor-bizottság, melynek elnöke: Barcza Sándor, pénztárosa Eitner József, a bizottság tagjai pedig Cseh László, Takács Alajos, Ramassetter Vincze, Gersó János honvédőrnagy, Pály János kanonok (a bizottság egyetlen ma is élő tagja) lettek, kik még mindnyájan személyes ismerősei voltak Kisfaludy Sándornak.

A megindított mozgalom országszerte visszhangra talált, az adományozók között, kik a szétbocsátott lelkes hangú felhivást aláirták, első volt Erzsébet királyné, ki 300 forintot küldetett Kisfaludy Sándor sümegi szobrára, Zala vármegye 500 frtot, báró Sina Simon 200 frtot adtak; nagyobb összeggel támogatták még a szobor ügyét: Haynald Lajos, Zalka János, Ranolder János, Roskoványi Sándor püspökök, Pest város, Bihar vármegye, a zalaegerszegi kaszinó, melynek alapszabályait egykor Kisfaludy Sándor fogalmazta, gróf Festetits György és Tasziló, gróf Szapáry Géza és mások. Szép

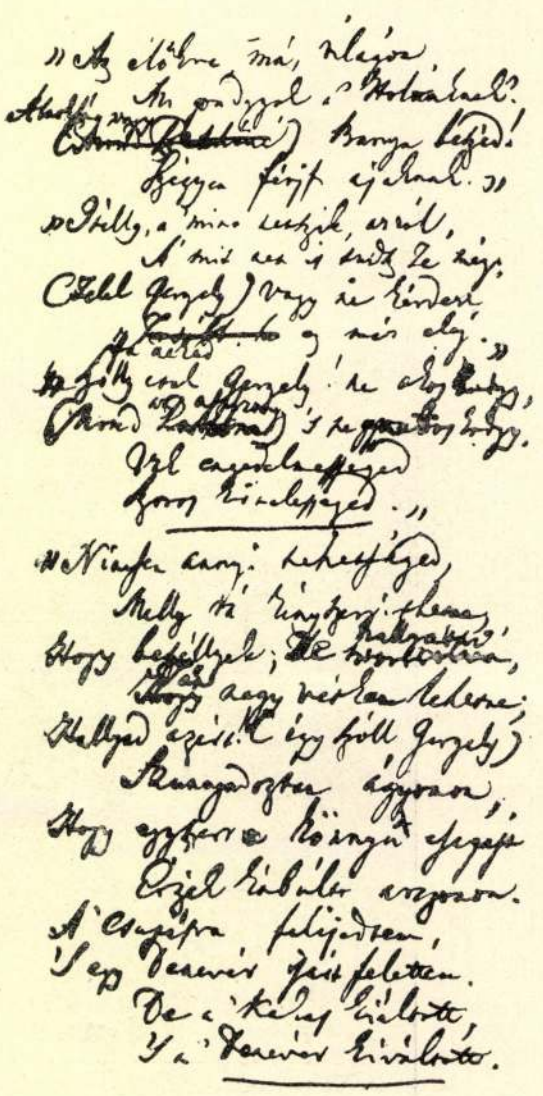

Eredetije Darnay Kálmán sümegi múzeumában.

RÉSZLET KISFALUDY SÁNDOR REGÉINEK ELSŐ FOGALMAZVÁNYÁBÓL.

összeget gyűjtöttek össze saját kebelükben az országos képviselők és a Kisfaludy-Társaság. A gyűjtés megindítása után félévre már 4977 forint gyült össze, a mi az akkori pénzviszonyokhoz mérten elégséges volt, hogy szülőháza előtt és sirhelyén is szobrot emeltethessen a bizottság Kisfaludy Sándornak. Sőt a szülőházát megörökítő emléktábla is ezzel a fölirattal: «E házban született, élt és halt meg Kisfaludy Sándor,» — szintén a szobor-alapból került ki.

A szobormű elkészítésére a bizottság Gerenday Antalnak adott megbizatást, ki két év alatt a két szoborművet el is készítette, úgy hogy 1870 január 11-én már le is leplezték.

A szobor-bizottság, mikor Kisfaludy Sándor hamvait exhumáltatta a temető magaslatán a kápolna bejáratával szemben levő sírhelyéből, megfeledkezett arról, hogy elszakítja őt hitvesétől, Szegedy Rózától. Szegedy Róza sírhalma felett később temetői utat vezettek és csak egy homokkőből készült czimeres sírkő jelezte, hogy itt aluszsza örök álmát a költő első hitvese. Ez adta a gondolatot Éles Károlynak és e sorok irójának, hogy az egymástól elszakitott hamvakat újra egyesítsék. A mozgalom dr. Lukonich Gábor a Kisfaludy-kaszinó elnöke, Darnay Kajetánné a sümeg vidéki vöröskereszt-egylet elnöke s Székely Gusztávné és Epstein Vilmosné nőegyleti elnöknők vezetésével indult meg. A sümegi helyi lapban rövid felhivásban pendítettem meg először a hamvak egyesítésének eszméjét, mely ma már meg is valósult.

A gyűjtő-ivek szétbocsátása után, midőn a Szegedy-család és mások nagylelkű hozzájárulásával együtt volt a szükséges összeg, a sümegi Kisfaludy-kaszinó kebeléből megalakult a szobor-bizottság s megbizta a hamvak egyesítésének emlékét megörökítő dombormű elkészítésével *Istók* János szobrászt. Istók a dombormüvet, mely a régi Kisfaludy-szobor talapzatának oldalában van elhelyezve, kiváló sikerrel alkotta meg, művészi készséggel, szépségének teljében örökítve meg rajta Szegedy Rózát.

Szentmártoni Darnay Kálmán.

KISFALUDY SÁNDOR LEVELE NANICZÁJÁHOZ.

Közli *Darnay Kálmán.*

Azon kedves viszonyt, mely Kisfaludy Sándort Anna hugához fűzte, élénken tüntetik fel levelei, melyek múzeumomban vannak. Ily levelekkel naponkint fölkereste hugát a költő, ha ügyei Sümegtől távol tartották. Érdekes dolgok vannak különösen azokban a leveleiben, melyeket 1833 novemberében irt hugának, mikor az akadémiai nagygyűlés alkalmából időzött Pesten. E levelek egyike, mely november 19-ikén kelt, igy szól:

Pest, november 19-én 1833.

Édes Kedves Naniczám!

Mult szombaton szakadt vége üléseinknek és én nekem boszuságomra még most is itt kell lennem, holott már torkig jól laktam a Pesti élettel: mert folyvást Károly maszszájával kell vesződnöm. Végtére ma estve csakugyan megegyeztem Fáy Andrással. Holnap váltjuk ki ez eránt az okleveleket.

Ennélfogva most már, hogy legalább egy hétig tartó útat házamtól megkimélylyek, innen Tata felé, egyenesen Győrre megyek. Tatában Gencs eránt végzek ha lehet Barcza Ádámmal.

Győrött a Vármegye kiküldöttsége által kimetszetem Károlynak ötödrészét. — Győrött meddig kell késnem, meddig sem, most előre nem láthatom. Onnan, ha igen fáradt nem leszek, Veszprémnek veszem Sümeghre útamat, már tudod, miért? Mert ide jövet Veszprémben csak lovakat váltattam, és jöttem. A' kivánság már annyira űz, hajt haza, hogy itt helyemet sem lelem.

Más részről a' szükség is sietteti innen távozásomat; mert rossz vásárom lévén, már-már kifogynék a' költségből is. Rettenetes drága, idegennek itten élni; soha élelmemre, többnyire naponkint hol ide, hol oda hivatalos lévén, alig költöttem valamit. Elgondolhatod elfoglaltságomat, ha mondom, hogy még csak holnap legutolsó itt töltendő napomban, látogatom meg Jáncsit.* Holnap azután utnak indulok.

Ezen hozzád most már negyedik levelemet, jövő szombaton veszed. Akkor estve én már Győrött leszek, ha valamelly baj nem ér.

Egésségem helyre állott ugyan, de nem tellyességgel: mert igen nyughatatlan éjtszakáim vannak. A sok lakozást az által hozom mérsékletbe, hogy vacsorát soha sem eszem itten. Egyéberánt itt nem nagy bátorságban van az ember: a mult éjjel egy kalmárbolt a' legnépesebb utczában raboltatott ki. —

Gróf Széchenyi István ma indult innen Angliába. Jövő esztendőben innen a Dunán már a' tengerre, 's onnan az egész Világba fog terjedni a kereskedés. A' Duna mellett fekvő jószágok becse két annyival fog emelkedni. A' gyapju ára igen fölment; de csak az egy nyiretűé. A két nyiretüt nem veszik. Olyan gyapju millyen az enyém 140 ftig kelt ezüstben. Olcsón adtam el gyapjumat.

Mint vagy édes Naniczám? — Derekad reményem nem fáj. — Mint van az én kis Milim? — reményem, annak is meggyógyult már lába. — Szinte nehezen esik, hogy én nem egyenesen haza mehetek. Ebbeli bánatomat csak azon gondolat vigasztalja, hogy azután folyvást otthon maradhatok. Édes Naniczám! ezen levelemnek vétele után, kérlek hivasd be, Ispányomat, és add néki az idemellékelt neki szóló czédulát. Nem tudom nincs e bajok? —

Lehner mai napig sem keresett meg engemet. Nehezen akar egygyezni. Nincs esze.

Csak azt sajnálom, hogy a Sümeghi rossz földekkel még sokáig kell vesződnöd. Huszár Elek kapitány néhány hónap előtt meghalt. Csak tegnap hallottam a Sessióban, oly jó gazda volt, hogy tizenegy ezer ezüst forint készpénzt hagyott maga után.

De alig, ha a Fiskus rá nem tette a kezét. Élly boldogul édes Naniczám! Ezerszer ölellek csokollak kedves kis Milimmel együtt. Isten veletek! —

Kisfaludy Sándor mp.

* Kisfaludy Sándor testvéröcscse.

DARNAY KÁLMÁN.

*

Kisfaludy Sándorról a szájhagyomány számos jellemző apróságot tartott fenn, melyek közül ezeket közöljük:

Két kis eseményről szivesen emlékezett meg barátai előtt Kisfaludy Sándor, mint oly irodalmi kitüntetésekről, melyek nagyon jól estek neki. Az egyik az, hogy John Bowring angol tudós és műfordító kéziratot kért tőle gyűjteménye számára. A másik, midőn a füredi játékszin megnyitása alkalmával megismerkedett egy gazdag bécsi házaspárral. Ezek haza utaztukban felkeresték a költőt sümegi otthonában és aranyozott diszserleget ajánlottak fel neki emlékül. Kisfaludy szerette volna viszonozni az ajándékot, meg is kérdezte vendégeitől, hogy mivel kedveskedhetik nekik.

— Adja nékünk örök emlékül azt a ludtollat, melylyel legutóbb irt, — felelte rá a bécsi asszony.

Bécsi vendégeinek ezt a kedves figyelmét nem feledte el soha, és később megküldte nekik a Himfy német kiadásának egy példányát is.

*

A Kisfaludy családban nagyon gyakori volt a végzetessé vált, *elesés.*

Kisfaludy Mihály, Sándor atyja megbotlott egy utban álló sajtárban, és oly nagyot esett, hogy agyrázkódást szenvedett, melybe rövid idő alatt belehalt. Kisfaludy Zsigmond 90 éves korában vadászat közben esett el és csak annyit tudott mondani társainak: «Huzzatok fel, mert nem birok magammal» és meghalt.

Kisfaludy Sándor pedig kertje lépcsőjén elcsuszva karját kificzamította, és azóta betegeskedett haláláig.

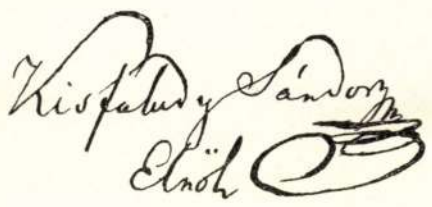

Kisfaludy Sándor aláirása sümegi kaszinói elnök korából.

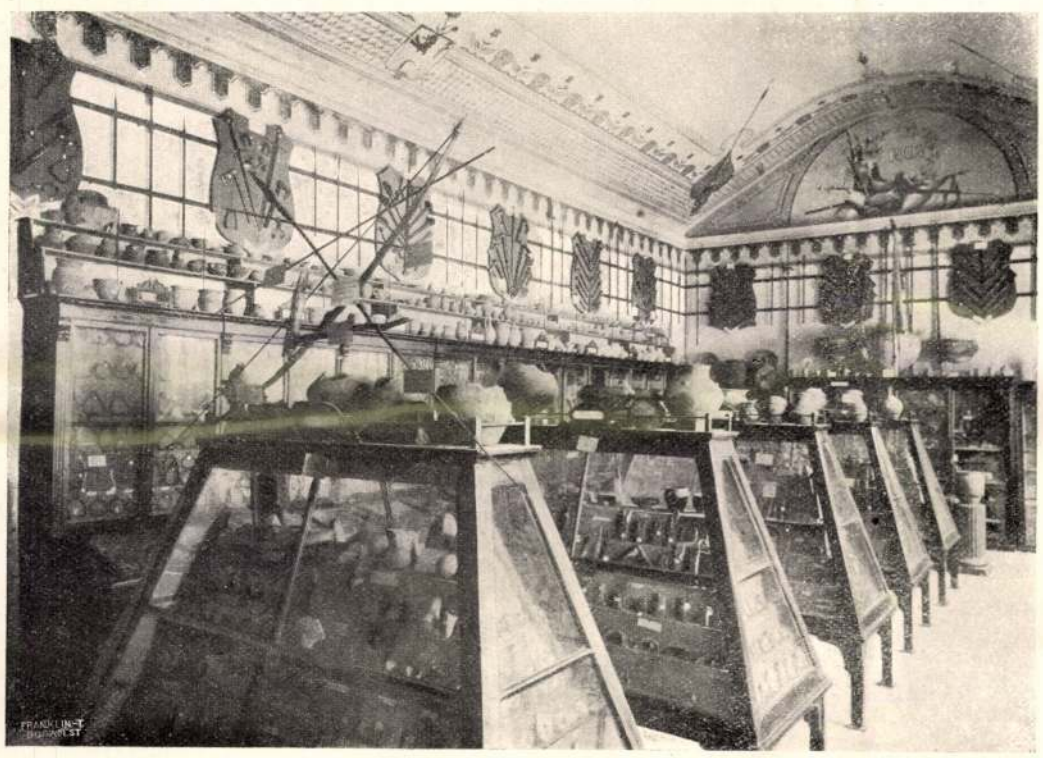

Jelfy Gyula fényképe.

RÉSZLET DARNAY KÁLMÁN SÜMEGI MÚZEUMÁBÓL.

A DARNAY-MÚZEUM.

Darnay Kálmán sümegi múzeuma, melyet hosszú éven át nagy buzgalommal, költséget nem kimélve gyűjtött össze és szervezett, nagybecsü régészeti tárgyakon kivül igen sok kéziratot is őriz, köztük Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza több kéziratát s rájuk vonatkozó emlékeket. Midőn most a gyűjteményekről fényképfelvételeket mutatunk be, egyszersmind kivonatosan közöljük azon ismertetést is, a melyet *Darnay* Kálmán múzeumáról, illetőleg az abban foglalt tárgyakról irt:

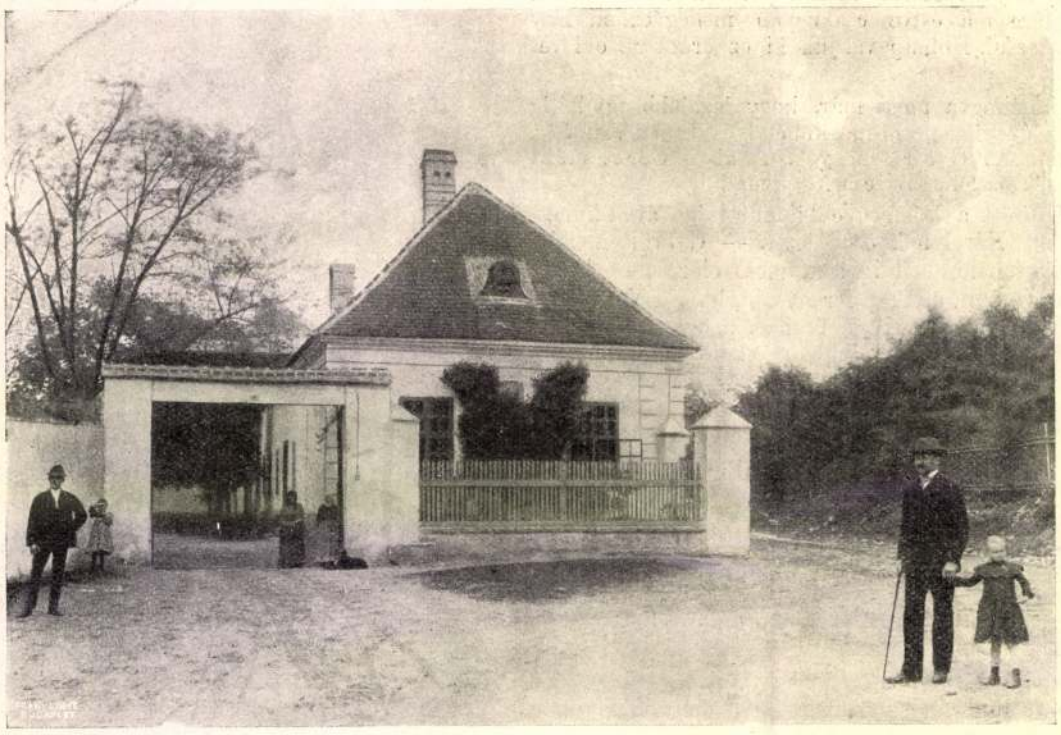

KISFALUDY SÁNDOR SZÜLŐHÁZA SÜMEGEN.

Múzeumomban külön kicsi hajlékokban vannak elhelyezve a lefolyt évezredek néma és mégis beszédes tanúi.

Az első tárló hazánk első őslakóiról beszél, a kiknek még földbe vájt, méhkas-alaku lyukak, barlangok adtak menedéket a félelmes dúvadak elől. Ott lobogott a tűz, melynél megfüstölődött a szarvasczomb, kiszáradt a télre való hal, megaszalódott a gyümölcs. A tűz erejénél hasadozott szilánkokra a tűzkő (silex) ezekből készült a nyilhegy, a tőr, a késpenge, ezeket mutatja be a tárló egyik oldala.

A haladottabb őskorról beszél a tárló másik fele, simára csiszolt kőfejszék, agancsba foglalt baltaélek, nyéllyukas kőkalapácsok, parittyák, kőbunkók, ezek voltak Somló őslakóinak védő és támadó eszközei. Amodább a Balaton őshalászainak emlékei, hálójuk elpusztult régen, de az égetett agyagból és kőből készült hálósulykok megbirkóztak az ötezer év viszontagságával és megőrizték őshalászaink emlékét.

Az orsó-gombok, szövőszék-nehezékek, a kezdetleges agyagedények a belső családi életről regélnek.

A második tárló új czivilizáczió emlékeit tartalmazza. Ekkor már a kőeszközöket kiszorítja a bronz. A tárló első oldalának leghatalmasabb fegyvere a bronzkard, ezt követik a szép zöld patinás tőrök, lándzsák különféle változatai. Itt találkozunk a földmívelés első eszközével, a kezdetleges bronz-sarlóval is.

A bronzkor tárlójának másik három oldala ipar- és kereskedelemről beszél. A kisapáti bronzkincs 130 darab selejtes bronztárgyat tartalmaz, melyet összeolvasztás czéljára gyűjtött egybe a vándor iparos. A sümeg-papföldi bronzkincs csupa ép tárgyakat tartalmaz, melyekkel a vándor iparos bejárta az őstelepeket, cserekereskedést üzve, és az akkori gyenge lábon álló vagyonbiztonság juttatta rejtekhelyére, hol alig egy évtizeddel ezelőtt talált rá a szántó-vető ekéje.

A bronzkor őslakói honosították meg a hullaégetést. Bütykös, füles, füstön szárított agyag, vagy fényes grafitból készült urnák egész sorozatával találkozhatunk a tárlók tetején.

A harmadik tárló a csabrendeki őstemető sirmellékleteit mutatja be. Azon korból valók ezen emlékek, midőn még a vas nem aratott teljes diadalt a bronz felett és elegyesen kerülnek elő a bronzékszerek a vasfegyverekkel. E csoportban van a magyar földön lelt lándzsák legszebbike, melyet a csabrendeki sirok egyikében találtam. Valódi remeke a kelta vasművességnek nemcsak gyönyörű diszítésénél fogva, de mert 2500 éves multja alatt nem vesztette el a vas edzése által nyert kék szinét. E lándzsáról nem egy külföldi múzeum kért már galvanoplasztikai utánzatot.

A tárló másik két oldalát a somlói halomsirok mellékletei foglalják el. Ezek képezik a csabrendeki sirleletekkel egyetemben muzeumom legkiválóbb részét. A tárló tetejéről lecsüngő díszes bronzüst párját a hallstatti őstemetőben lelték meg. A somlói bronzfogantyús vaskardhoz hasonlót eddig alig leltek hazánkban. Vaslándzsák nagy sorozata, bronzkúpos lózablák, csákányok, fejszék, karkötőlánczok, kések.

A negyedik tárló hasonkorú leleteket tartalmaz, melyek a Balaton-vidék különböző helyein kerültek felszínre. Itt van a négy szkitha harczi csörtető, a kelta kigyófejű harczi jelvény, melyek legnagyobb ritkaságai hazai leleteinknek.

Az ötödik nagy tárlóval már kezdetét veszi a történelmi kor. A római czivilizáczió legbecsesebb emlékei, a művészi becscsel biró szobrocskákon kívül, a díszes tálak, csészék, tányérok. Vannak itt a magasabb műveltségre való orvosi műszerek. Nem hiányzik még a római katonák kedvencz koczkajátéka sem. Itt látható a római fényűzés érdekes emléke, egy bronzból készült víztartó-medencze nagyméretű darabjai, melynek mindkét oldalát vastag aranyréteg borítja, mely egykor Sabaria (Szombathely) egyik főterét diszíthette.

A tárló másik oldalát a legrégibb ekék és egyéb földmívelő eszközök sorozata foglalja el. E csoportot bezárja az urna-temetkezés, a csontváz-sir maga eredetiségében való bemutatása. A földdel együtt kiemelt sirok egyike az őskor asszonyának hamvait 800 darabnál több ékszer és gyöngy melléklettel tartalmazza. A római női csontváz mellett ott fekszenek az illatos kenőcstartó üvegkorsón kívül ékgyöngyei, függői, fibulája, újján a gyűrű.

A népvándorlási kor emlékei, a honfoglaláskori lovassirok mellékletei nyitják meg a baloldal kettős tárlóit. E tárlók mutatják be a magyar hadtörténelmi emlékek több ezer darabból álló sorozatát. Külön osztály jut a sarkantyú kétezer éves átalakulásának.

Két osztályát foglalja el a tárlónak Apafi Mihály erdélyi fejedelem díszfegyverzete. A sorozat kiválóbb darabjai a gazdag vésetekkel ellátott díszpaizs, az öles kard, melyet a fejedelmi zászló mellett hordoztak, három díszalabárd a fejedelem monogrammjával, két harczi fejsze, harczi bárd, négy lovassági kard és két dísztőr, Erdély czímerével.

A fekvő tárlók két osztályával egyiket a magyar, másikat a keleti jellegű török buzogányok sorozata tölti be. Ennek folytatása a kardok változatai az Árpádházi királyok korától a Bercsényi-ezred díszkardjáig.

Az ablak alatti 12 méter hosszú tárló a több ezer darabból álló magyar, római és kelta barbár arany-, ezüst-, bronz-pénzek gyűjteményét egyesíti kronologikus rendben. Az ablak közeit három nagy fegyvercsoportozat tölti be. A középső Hunyadi korának vértezetét, harczi eszközeit, ettől jobbra a törökvilág emlékei vannak csoportosítva.

A harmadik csoport a szabadságharcz emlékeivel zárja be a múzeum hadtörténelmi osztályát.

Leggazdagabb része a múzeumnak a 7000 darabot meghaladó kézirat-gyűjtemény, közte Kisfaludy Sándor Himfijének dalai, Kazinczy emlékkönyvének szerelmes versei, Kisfaludy Károly, Katona, Bessenyei, Barcsay, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Czuczor, Révay, Zrinyi a költő, Cserey Mihály és sok más jelesünk kéziratai.

Jelfy Gyula fényképei.

KISFALUDY SÁNDOR EGYKORI SÜMEGI MAJORJA. (Előtte Kisfaludy Mór honvédőrnagynak, Kisfaludy Sándor Mihály nevű fivére fiának, özvegye és leányai ülnek)

KISFALUDY SÁNDOR EGYKORI LAKA SÜMEGI SZŐLEJÉBEN, A HOL REGÉIT IRTA.

MULT ÉS JÖVŐ

* ZSIDÓ MŰVÉSZETI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HAVI FOLYÓIRAT *

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF * XXII. ÉVFOLYAM, 1932 JUNIUS

AVIGDOR HAMEIRI: A TÖRZSEK SZINEDRIONJA

Avigdor Hameiri, mint a Pen-Klubok kongresszusának meghívott tiszteletbeli vendége, másfélnapi késéssel érkezett Budapestre repülőgépen, úgy hogy még részt vehetett az összes tanácskozásokon. Felszólalásának elmaradását és a kongresszus egész struktúráját világítja meg alábbi cikke:

Nem akarunk pesszimisták lenni és hinni, hogy a Pen-Klub tizedik világkongresszusa a klub általános eszméjének csődjét jelenti. Minékünk, az újhéber Palesztina-Pen-Klub tagjainak pesszimistáknak lenni nem szabad: a mi életünk a nagy Hit, az Emberben és jobb sorsában való bizalom jegyében folyik a Próféták földjén. Azonkívül: mi nem ünnepi hangulatban jöttünk résztvenni a tizedik kongresszusban. A mi számunkra ennek a konferenciának, mely a világkultúra alkotóinak és irányítóinak Gyülekezete — felsőbb bíróságnak kellett volna lennie. A Nagy Szinedrionnak, aki elé vinni akartuk egy kétségbeejtett nép hallatlan erőfeszítésű alkotó akaratát és segítséget, igazságot kérni tőle. Igazságot a meg nem értés, a légbőlkapott vádak és a középkori ízű rágalmak ellen:

Segítséget a Kultúrától — a Politikával szemben.

Ezért volt kétszeres örömünk nekünk a tizedik kongresszus fő programmpontja: „miképpen tudnák a Pen-Klub tagjai szolgálni a Békét politika nélkül?" Mert, ha van valaki, aki tudja, milyen ellensége a politika az alkotó béke kultúrájának, ha valaki sejti, hogyan nyálazza a politika pókja röpképtelenné az emberi alkotás selyem szárnyait — úgy mi, az újhodó Palesztina Pen-Klubjának a tagjai, a vérünkkel szentesítjük ennek a mártiromságát. Minálunk nem a cenzúra köti a szabad szót —; minálunk a béke politikai ellenségei annak az ifjúságnak a kezéből kényszerítik ki az ekét, hogy helyébe fegyvert ragadjon, amely ifjúság a Béke és a Munka országába menekült hozzánk és amelynek aratódalaiba és szüreti táncaiba a politika harci hangokat és hottentota koponya-táncokat akar belehurrázni.

Ezért jelent nekünk egy Pen-kongresszus többet, mint bárki másnak és ezért szentebb minékünk a tizedik kongresszus programmja, mint bárki másnak ezen a világon.

És ugyanezért keserűbb a mi csalódásunk e kongresszusban mindenki másénál. Mi, akik ősi héber tradiciónk szemeivel a kultúra „Felsőbb Bíróságát" láttuk a világ poétáinak és esztétikusainak pódiumán, mi, akik Szinedrionnak nevezzük a Pen-Klubot, — rövid egy-két órán belül szomorúan láttuk, hogy a bírósággá emelkedendő klubtagok vádoló vádlottakká lettek és a Szinedrion — a „törzsek szinedrion"-ja lett. Nem a politika világ-garázdálkodása ellen emeltek itt prófétai szót, de *annak eszközeivel, a mások* politikáját támadták, és a világkultúra, a béke-szellem helyett — mindegyik a *saját pártjának* a különböző ideálok védőpalástja alatt garázdálkodó politikáját védte minden lelkifurdalás nélkül. — Ezért lett a kongresszus két pártvezér demagóg viaskodásának arénájává. A világmegváltás nevében szabadságot szónokló és az aranykarpereces női kacsók tapsainak hajlongó Ernst Toller mindenféle szellem-üldözésről beszélt, csak az orosz inkvizíciókról nem akart sehogyan említést tenni, az olasz fascista-gesztusú Marinetti pedig egyenesen tiltakozott ellene, hogy a békéről beszéljünk, „mivelhogy a békéről való szó már magában véve politika!"

Ebben az atmoszférában kár lett volna megszentségteleníteni a mi kétezer éves világfájdalmunk panaszát.

Ezekbe a fülekbe nem lehetett kérni: testvérek, adjatok hét percet az életetekből minékünk is, gyertek el hozzánk és lássátok szemeitekkel, van-e emberi ideál, amely nem a Próféták mai földjén sarjad valósággá, emberi boldogsággá, eszme-vallássá e nyomorult, önmagát emésztő világ számára?

És látnunk kellett őket emberi gyarlóságukban is. Látnunk kellett őket a búcsú-vacsorán, ahogy az egyik kétszer utasítja vissza a húsos tálat, mert nem ő kezdte meg, hanem más; ahogy a másik meg van sértve, mert nem az asztalfőre ültették; a harmadik becsmérli a bort (a magyar bort!), mert „jobbhoz

van szokva"; a negyedik, aki tegnap a legfontosabb ülést hagyta félbe, mert „megismerkedett egy pesti szépséggel", az ötödik nem akar beszélni, mert „gyenge" volt, mikor szóra emelkedett.

És látnunk kellett a nő-tagokat arany láb-perecekkel és monoklikkal és meztelen komolytalanságaikban. Látnunk kellett mindezeket, hogy megtudjuk, istenem, mily messze van az emberi kultúra alkotója attól, amit mi akarunk Palesztinában, attól, ami nekünk fáj és mindattól, ami a mi számunkra kultúra, béke, cél, boldogság: Ember.

Nem vagyunk pesszimisták. Ha azok volnánk, nem égnénk élő fáklyákként a jövőbe való reménynyünk perzselő máglyáján dalolva és táncolva a mi chaluc-táncainkat. De egyelőre le kell mondanunk arról, hogy a Pen-Klubban a Nagy Szinedriont lássuk. Nem angyalokat akarunk látni benne, de embereket, akik az emberi szenvedés nyögő hangján beszélnek a Pen-Klub kongresszusán. Erre pedig egyelőre várnunk kell. Várjuk azt a Pen-kongresszust, amelyben nem párt-tagok versenyeznek a tapsért, hanem a szomorú, de bízó próféta-apostolok világgá dörgik azt az igazságot, amelyért minden percben várják a keresztrefeszítésüket.

Mi várunk.

Az évezredes Messiás-várás népének a fiai vagyunk.

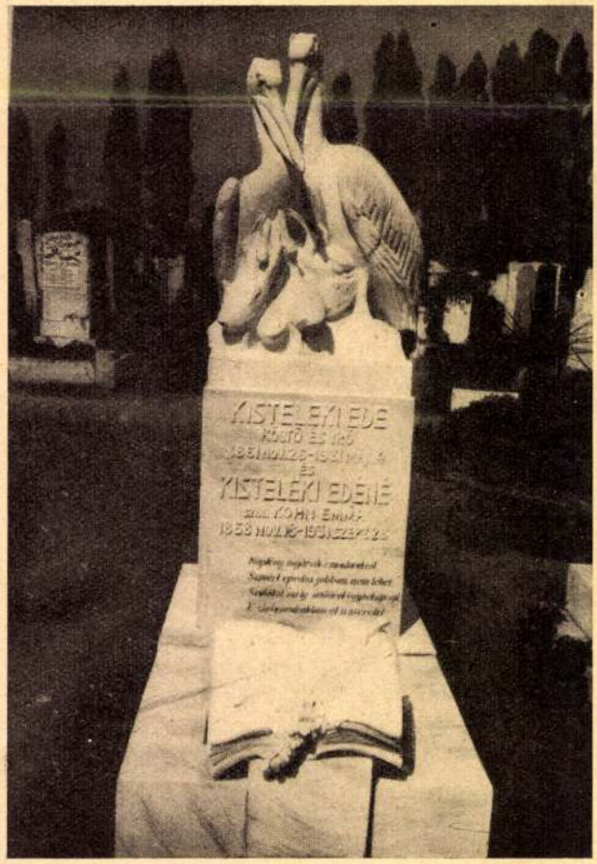

Kisteleki Ede síremléke. Istók János szobrászművész alkotása
Grabmal des Dichters E. Kisteleki

Kisteleki Ede: Versek

— A költő hátrahagyott verseiből —

Fölsírnak . . .

Fölsírnak sóhajos zokogó jajba,
Könnyes, komor, sirámos énekek,
Fáradt tusák nyílnak panasz szavakra,
Dobog a szívkeserv, a hang remeg.

Évezredek küzdelme mámorának
A büszkesége majd zöngésbe ver,
Az ég elé széles, kitárult szárnyak,
S felnyúl a borral telt ezüst kehely.

Istent dícsérő, dallamos himnusz zúg át,
S emelkedik a frigyszekrény előtt,
Illat tömjénivel a vértanuság,
S további szenvedésre gyüjt erőt.

Kitárt, ölelő karral hogy körözzön
Keblére élőt mind az ég alatt,
Az ember itt ahány: testvér a földön,
Szeresd felebarátod, mint magad.

Légy hű, tégy jót, kerüld a Sátánt, rosszat,
Édenbe, boldogságra ez vezet,
Az ősi szent tanítás harmatoztat,
Ihlett szemekből lassú könnyeket.

Szombatok szombatja

A szentegyház minden köve utánam,
Mint élő kürt hozsannát zeng tovább,
Mennyei dal az uccák alkonyában
Utánam küldi visszhang szózatát.

Lelkem betölt a karnak himnuszával,
S könnyet hajt az áhitat, mely elfogott,
Miként a nap, ha már égbe szárnyal,
Az esti pírban vet újabb lobot.

S mikén évezredeknek napsugára
Föllobban szénbányáknak mélyiből,
Érzést a templom fénye von zománcba,
S megóv hétköznapoknak szennyitől.

S amit megvon robot, a munka, élet,
A szombatnapi nyugalom helyett,
Mely hord gyermekkori sok szép emléket,
Egy messze csönd befutja lelkemet.

A csönd, amely mindent elsimít összhangba,
S létem, mely egybeforr, a végtelen:
A szombatok szombatja szent nyugalma.
Küzdés után amelyhez érkezem.

Mult és Jövő
1932. XXII. június

Ystók

Horvay János

A budapesti Kossuth-szobor tervpályázatát április hó 10-én döntötte el a biráló-bizottság. Első (12.000 K) díjat *Horvay* János, a második (8000 K) díjat *Róna* József, a harmadikat (6000) *Holló* Barnabás és *Istók* János, a negyediket (4000 K) *Kolozsvári-Szezsák* Ferenc, az ötödiket (3000 K) *Kallós* Ede, *Komor* Marcel és *Jakab* Dezső, a hatodikat (1500 K) *Tóth* István, a hetediket (1500 K) *Füredi* Richárd, a nyolcadikat (1500 K) *Margó* Ede, a kilencediket (1500 K) *Vass* Viktor.

Magyar Építőművészet

1908. 5. sz. 32 l

V.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Istók János. ~~Horvai János~~

A budapesti Kossuth-szobor pályázatán az első (12,000 kor.) díjat és vele a megbízást Horvai János nyerte, a második (8000 kor.) díjat Róna József, a harmadikat (6000 kor.) Holló Barnabás és Istók János, a negyediket (4000 kor.) kolozsvári Szeszák Ferenc, az ötödiket (3000 kor.) Kallós Ede, Komor Marcel és Jakab Dezső, a hatodikat (1500 kor.) Tóth István, a hetediket (1500 kor.) Füredi Richárd, a nyolcadikat (1500 kor.) Margó Ede, a kilencediket (1500 kor.) Vas Viktor.

Művészet
1908. 204. l.

kilos

stb. stb. úgyszintén **vegyi tisztitást** és
(10 kilón felül) házhoz küldök s elkészités

Legyen szabad megemlitenem, hogy
gyárvezetőnői minőségben alkalmazva s íg

Midőn még megjegyzem, hogy mi
megbízóim teljes megelégedését kiérdemel
pártfogását s ajánlom magam

Gárdos nyomd

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 16.
Telefon: 188-296, 188-307

Istók János

ZALA MEGYEI HIRLAP

1962. április 30.

EMLÉKEZÉS

1021 a „Munka szobrá"-nak 1919 május 1-i leleplezésére

A MAGYAR Képzőművészek Szövetségének képes havi folyóirata, a „Művészet" egyik legutóbbi számában nagy cikk foglalkozik a zalaegerszegi Csány-szobor alkotójának, a 89 éves Istók János szobrászművésznek életművével. Közli a budapesti Magyar Nemzeti Múzeum kertjében álló Széchenyi Ferenc, s a budai Bem József-szobrainak képeit, továbbá a Csány-emlékmű két mellékalakjának részlet-fotóját: az anyjától búcsúzó parasztfiú markáns fejét és a kőemelő munkás képét. A folyóirat belső címlapján Táncsics Mihályról készült finomrajzú plakettjének reprodukcióját találjuk.

A munka mai nagy, nemzetközi ünnepén illő, hogy Istók Jánossal kapcsolatosan emlékezzünk arra az eseményre is, amelynek során 1919 május 1-én, a dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság „Vörös Májusának" ünnepén — 43 esztendeje immár — felavatásra került a budapesti Országháza egyik kapubejárata előtt az idős mester alkotása, a „Munka szobra". Amint Istók János maga mesélte, a faragott kőtömböt emelő munkás alakját még az epreskerti műtermében pillantotta meg akkoriban Bokányi Dezső népbiztos, akinek rendkívül megtetszett a munkáshatalom erejét sugárzó alkotás. Bokányi maga is kőfaragó volt, és így érezte a faragott kő lelkét. Egyébként is Bokányi mint kitűnő szónok, népszerű újságíró, aktívan részt vett az 1919-es proletárünnep, a „Vörös Május" nagyszabású előkészítési munkájában. Mint munkaügyi népbiztos, maga vállalta Istók szobrának leleplezését, az ünnepi szónok tisztét. Bíró Mihálynak, a magyar proletariátus nagytehetségű grafikusának a Vörös Május ünnepi alkotásairól kiadott albumából ismerjük a képet, amint az 1919-es ünneplő tömeg közepén ott áll Istók János szobra, előtte Bokányi Dezső törékeny alakja és a diadalmas proletárforradalom első szabad ünnepének tömege.

JÓL ESIK visszaemlékeznünk rá, hogy ez a történelmi szobor ma Zaláé, és közelebbről a megyeszékhely dolgozóié, amely Csány László emlékművének mellékalakjaként hirdeti a magyar proletariátus első nagy, világraszóló diadalát. A munka szobrának modern rajza méltán díszíti egyébként megyei pártbizottságunk és Zala megye tanácsa „A Tanácsköztársaság Zala megyében" című ismert kiadványának címoldalát is.

Istók Jánost megyénk és városunk dolgozó népe a Csány-szobor elmúlt évi jubileuma alkalmából megkülönböztetett szeretettel ünnepelte megyénk székhelyén, és a magaskorú művész, a régebbi magyar képzőművész-nemzedék egyik kiemelkedő alakja meghatottan emlékezett vissza közöttünk a magyar proletariátus

Táncsics Mihály-plakett

egykori küzdelmeire. Istók János maga is önként jelentkezett vöröskatonának 1919-ben, és politikai megbízottként vett részt a felvidéki, majd a tiszai hadjáratokban. Emiatt jelentősebb megbízatást nem is kapott az ellenforradalmi idők évtizedei alatt, hiszen a Csány-szobrot jóval 1919 előtt rendelték meg a művésznél; egyedül a Bem-szobrát állították fel Budán 1934-ben. Lengyelország ez utóbbi alkotásáért a Miczkiewicz - emlékéremmel tüntette ki Istók Jánost, művészi életművét pedig örökös tagsággal méltatta a párizsi „Union Internationale des Beaux Arts".

ZALA DOLGOZÓ népe büszkeséggel és szeretettel tekint ma is friss erőben élő, nagymúltú „fogadott fiára", aki küzdelmes életében annyit dolgozott, és ma, életének kilencedik évtizede előtt is csak azt szeretné, ha műveiből egy áttekintő, nagyszabású kiállítást rendezhetne. Seregszemlét egy nagytehetségű élet munkás eredményei felett.

Dr Jakab Géza

VLAGYIMIR MAJAKOVSZKIJ:

Május elseje

Mi! Emberiség! Közösség! Tömeg!
Ne ingjunk soha meg,
Röpítsen május friss szele!
Az utca hív! Lábhoz a láb!
Rombold talpaddal
a jeget!
Olvaszd a tél havát!
Május elseje.
Minden lépés
utak kőburkolatát döngöli,
minden rádió,
— Párizs is zeng bele,
minden dal-sor,
minden vers-láb
kürtöli a nemzetközi
szolidaritás marsát.
Május elseje.
Még nem töröltük el a Földről
az utolsó úri-gazda
és gazdag úr nevét.
Még nem vetettük múzeumba az utolsó
[trónt.
A fekete,
a fehér,
a sárga front ellen
magad egy frontban védd —
Vörös Front!
Május elseje.
A Föld egyharmadán megtört már a jég.
Hogy kihányhassuk
szemetét a télnek,
erősítsétek
a világ forradalmi őrhelyét, —
a sarló-kalapácsos szövetséget.
A mai nap neve:
Május elseje.
A mi zászlónk a Földön szétterül,
szívesen,
szálasan,
szélesen zárkózz a sorba te
a munkások és parasztok körül.
Május elseje.
Mi! Emberiség! Közösség! Tömeg!
Ne ingjunk soha meg.
Röpítsen május friss szele!
Az utca hív! Lábhoz a láb!
Rombold talpaddal a jeget!
Olvaszd
a tél havát!
Május elseje.

z szólnak

oszkvában —

..A kis Panni a Balatonon",

Kilátó

Beethoven hegedűre és zongorára írt koncertjének egyik

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Istók János

ORSZÁG-VILÁG

1960 ÁPR 30

112

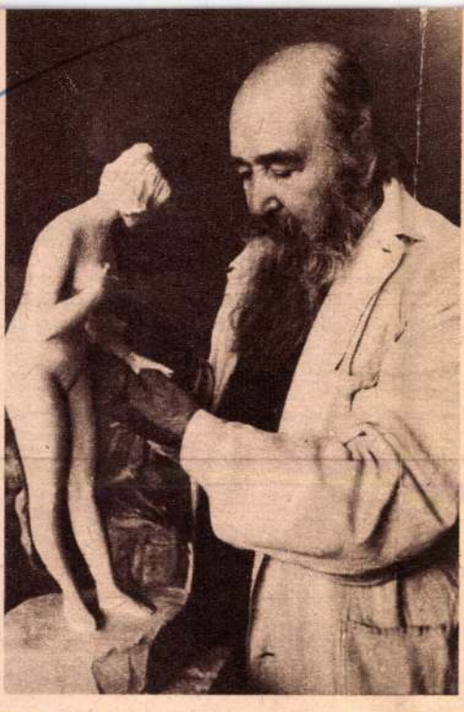

Az idős művész »A víz tükre« című szobrán dolgozik

Fújjuk le a port egy kitűnő művész alkotásairól!

A fiatal Istók János a kilencszázas évek egyik elismert és egyben népszerű szobrászművésze volt. Emberi és művészi egyéniségét széles körben becsülték. Mint művész, az emlékmű-szobrászatban nem a színpadiasság álpátoszának ékesszólásával, hanem a spontán feltörő lelkesedés hevével hatott. Portréiban, tanulmányfejeiben az emberi lélek hol könnyed és elbájoló, hol elmélyült és döbbenetesen őszinte ábrázolójának bizonyult. Művészetének széles skálája egyaránt érzékenyen reagált a női báj és a férfias erőfeszítés, a munka megjelenítésére. Mint embert a szókimondás, önzetlenség, egyenesség jellemezte. Egyénisége nemcsak abban nyilvánult, hogy távoltartotta magát minden művészi intrikától, de abban is, hogy keményen kiállt művésztársai érdekében, ha igazságtalanságot tapasztalt. Mindennek következménye az lett, hogy művészete előbb szerzett neki elismertetést Rómában, Párizsban, sőt Londonban is, mint a hivatalos Budapesten. A nagy nyugati országok művészeti egyesületei zsürimentességet biztosítottak műveinek.

A Magyar Tanácsköztársaság 1919-ben elégtételt szolgáltatott a mellőzött művésznek: a Parlament előtt, nagy tömeg jelenlétében, ünnepélyes külsőségek között leleplezték a Munkát jelképező monumentális hatású szoborművét. Ezek után természetes, hogy a Horthy-fasizmus üldözőbe vette. Huszonöt év alatt egyetlen emlékművét állították fel a fővárosban: Bem tábornok hatásos megoldásban exponált, lendületesen mintázott figuráját. Miután a Várkert bazárban levő műterme a háború folyamán tönkrement, az emlékmű-szobrászathoz szokott művész egy ideig kényszerű tétlenségre volt kárhoztatva, de 1948, a szabadságharc centenáriuma meghozta alkotókedvét: egymásután mintázta meg Táncsics, Kossuth, Petőfi plakettjeit.

Az utóbbi tíz esztendőben Istók János jelentős megbízásokhoz nem jutott. Vannak, akik azt állítják, hogy tehetségét ma már a magas kor ítéli kallódásra. Lehet, hogy ebben van is igazság, de meg kell gondolnunk: Michelangelotól Tizianig vagy hogy közelebbi példát mondjunk, Csók Istvántól Vedres Márkig az idős művészek sorra hány maradandó művet alkottak.

*

És ezen a ponton kapcsolódik problémánkhoz a művészeti adminisztráció feladata. Ennek egyik legfontosabb és legtiszteletreméltóbb célja, hogy segítse érvényesülésre az új társadalom új művészeti törekvéseit, és egyben gondoskodjék róla, hogy a művészeti élet fejlődési menete közben az átmentendő értékek ne vesszenek el. Hiszen mai nemzedékünk művészete nem az égből pottyant le! Abból a televényből hajt ki, melyet az előtte járó nemzedék kiváló művészei műveltek meg, hogy nagyerejű hajtások teremjenek rajta. Istók János — és más hasonló, jelentős művészek — esetére alkalmazva ennek a tételnek igazságát, azt kell kívánnunk, hogy az ilyen nagymultú, kitűnő művész életművét ne hagyjuk a feledés homályába veszni. Tegyük azt közkinccsé: rendezzük meg Istók János retrospektív kiállítását. Művészeti kultúrára vágyó népünk és egyre fejlődő művésznemzedékünk előtt mutassuk fel a tehetség és művészi alkotás tapasztalatainak egy hosszú életen át gyarapított kincseit.

Fújjuk le a méltatlan feledés porát Istók János művészetéről is.

GYÖNGYÖSI NÁNDOR

Istók János: Munka. Ezt a szoborművet 1919-ben leplezték le, a Magyar Tanácsköztársaság dicső napjaiban

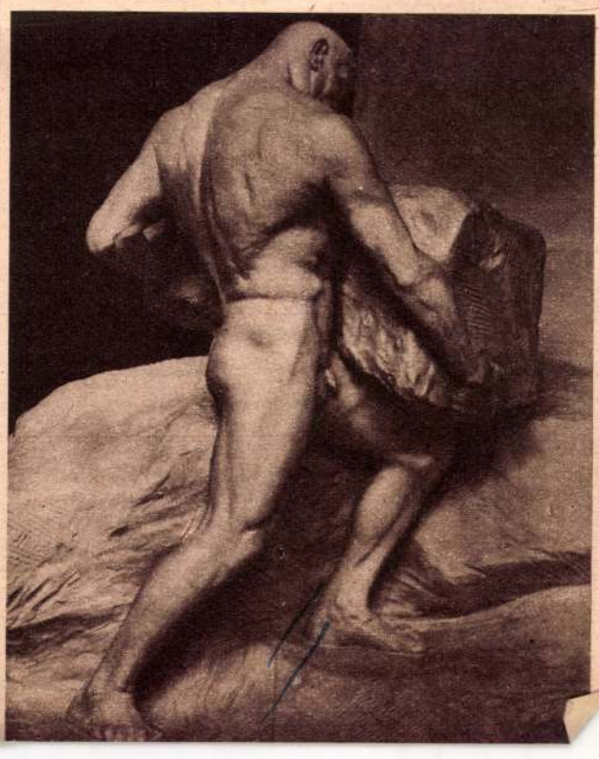

vallen a negyek között

Három férfi ült a tóparti szálloda második emeletén. Monsieur Taillon, a karcsú alacsony párizsi pezsgőgyáros, von Bornwald, a müncheni »Európa« sörművek tulajdonosa, és az őzpillantású Lehner úr, a szálloda igazgatója. Ezen a nyári délutánon üzleti ügyekről tárgyaltak. Monsieur Taillon és von Bornwald régi kitűnő szállítója volt a Napkelet hotelnek. A két üzletember egyébként minden esztendőben itt, Svájcban töltötte el szabadságideje egy részét.

Lehner úr irodájába hirtelen valami különös fény csapódott be kintről. A fény a piros és sárga szín vad keveréke volt s villanása csak egy pillanatig tartott. A következő másodpercben robbanásszerű hang reszkettette meg az iroda széles ablakát. A három férfi csodálkozva nézett egymásra. Mi volt ez? Nem tudták. Lent a hotel előtti park elhagyatottan állt. A vendégek ilyenkor vagy kint kószáltak a hegyekben vagy ebéd utáni álmukat aludták. Csak egy kockáskabátos ember állt a kavicsos uton és nézett a magasba.

— Érdekes — csóválta a fejét Monsieur Taillon.

— Magam sem értem — nézett merően maga elé a hotel igazgatója — és Ön?

— Én sem — felelte a sörgyáros.

Kis ideig szótlanul ültek, majd egyszerre mosolyra húzta a száját von Bornwald és igy szólt. — Nem csodálkoznék, ha egy eltévedt rakéta esett volna le.

— Miféle rakéta? — kérdezte a párizsi úr.

— Egyike azoknak a rakétáknak, amelyekkel mostanában kísérleteznek.

— Ne tréfáljon — komorodott el Lehner igazgató.

— Jó, jó, csak úgy mondtam.

— Korszerűen működik a fantáziája, Bornwald úr — nevetett a pezsgőgyáros.

Von Bornwald csodálkozva nézett rá.

— Miért? Egyáltalán nem olyan képtelenség, amit mondtam. Csakugyan eltévedhetett egy rakéta. Eltévedt és belezuhant a Szent Karola tóba.

— Miféle rakéta?

— Hát... mondjuk egy orosz rakéta.

— Miért éppen orosz? — fordult most már élénkebben a pezsgőgyáros a szomszédjához.

— Mert ők kísérleteznek a legtöbbet.

— Igen, de nem szoktak eltévedni a rakétáik.

— Vegyük úgy, hogy nem tévedt el. Ha a szállodára esett volna, akkor azt mondhatnánk, hogy eltévedt. De a tóba esett, nem okozott kárt. Hátha pontosan oda célozták — vált gúnyossá von Bornwald hangja.

— Ön mulatságos dolgokat mond.

— Nem is olyan mulatságos, amit mondtam.

— Lehet.

— Inkább elgondolkoztató.

— Hát jó — kapott kedvet a csevegéshez a francia — tételezzük fel, hogy úgy van, ahogyan Ön mondja... Elvégre csak játszunk egy gondolattal... Nos, ha csakugyan idetévedt volna egy rakéta, nem lenne valószínűbb amerikai rakétáról beszélni?

— Nem.

— Miért?

— Amerika nagyon messze van.

— Oroszország is.

— De nem annyira.

— A Német Szövetségi Köztársaság viszont a lehető legközelebb van.

— Mit akar ezzel mondani?

— Semmi különöset. Csak éppen nem lehet kihagyni ebből a játékból. Végre is nem árt hangsúlyozni, hogy csak játszunk, kedves von Bornwald... Szóval nem lehet kihagyni Németországot sem.

— Ezt visszautasitom.

— Miért?

Von Bornwald felugrott a klubfotelből.

— Mert vegye tudomásul uram, hogy a rakétát az oroszok lőtték fel.

Monsieur Taillon nagyot nevetett, látva, hogy a sörgyáros homloka egészen kivörösödik az izgalomtól.

— Bocsásson meg von Bornwald... Ön kezdte a játékot és most úgy tesz, mintha csakugyan...

A sörgyáros közbevágott. — Nem tagadom, hogy én kezdtem. De vegye tudomásul Monsieur Taillon, ha most kiderülne, hogy a feltételezésem... egyszóval, hogy csakugyan történt valami, akkor én megesküdnék a tóba hullott lövedék orosz eredetére.

— Ez merő rosszindulat, Bornwald úr — legyintett a francia — éppen olyan mintha én arra esküdnék, hogy amerikai.

— Ha Ön azt tenné, akkor kénytelen lennék kommunista agitátornak nevezni — vágott vissza a müncheni sörgyáros és gyors mozdulattal felragadott egy szivart a mahagoni dobozból, és mint egy kis lövedéket tartotta az ujjai között.

Ismét csend telepedett az irodára.

— Önnek mi a felfogása Lehner úr? — kérdezte kisvártatva a francia — kinek a pártjára áll? — A hoteligazgató, aki mindezideig úgy ült a karosszékben, mintha csupán egy minta lenne, amely a világosszürke huzatot díszíti, most megmozdult.

— Kinek a pártjára állnék? — kérdezte halkan, de egyáltalán nem bizonytalan hangsúllyal. — Nos uraim, én hivő ember vagyok, megmondom őszintén nem állnék egyikük pártjára sem... Nem bizony, tisztelt uraim, mert én nem hiszek az Ön[illegible]

Istók János

egy párisi lap — a modern magyar szobrászatról.) A francia főváros legelőkelőbb

képzőművészeti és irodalmi testületének, az „Union Internationale des Beaux-Arts, des Lettres et des Sciences“ egyesületnek hivatalos lapja, a „*Les Tendances Nouvelles*“ gazdag tartalmu kritikai folyóirat, amelynek *Gérôme Maësse* szenátor és tudományakadémiai tag főszerkesztése mellett Barthelomé, Rodin, Degas, Cottet, Anatole France, Monet, Rudyard Kipling, Gabriele D'Annunzio, Régnier, Rabaud, Paul Troubetzkoy, Besnard, Sorolla és más világhirü művészek és irók a törzsmunkatársai, a legutóbbi számában terjedelmes cikkben foglalkozik a modern magyar szobrászművészetről. A cikkben, amelyet *Enyedy Barnabás* képzőművészeti iró, lapunknak is munkatársa, irt, gazdag esztetikai áttekintésben ismerteti a francia közönség előtt a modern magyar szobrászművészet nagy föllendülését. A hosszabb cikksorozatnak ebben az első részében az uj magyar történelmi szobrászat egyik legszebb alkotásáról, Istók Jánosnak, a néhai Csány László 1848—49-i közlekedésügyi miniszter, erdélyi kormánybiztos és vértanu emlékezetére készült hatalmas művéről hoz kimeritő kritikai ismertetést. A műhöz három teljes oldalon nagy acélnyomásu műmellékleteket adott a tekintélyes folyóirat. A cimlapján pedig Istók János „Cezár“ cimü nagy állatszobrának képét hozza, mely művét most a magyar kormány a budapesti Szépművészeti Muzeum részére megvásárolta. Az uj magyar szobrászművészetről szóló cikksorozatot Enyedy Barnabás a következő számokban folytatni készül és ennek során bemutatja a francia közönségnek a gazdag, uj művészi tanitásu magyar művészet többi jeleseinek kiemelkedő műveit is.

Pesti Hirlap 1913. dec. 19.

res, délután 4 órakor prédikál Lamnek Vilmos segédlelkész. Az Üllői-ut 24. sz. alatti imaházban délelőtt 10 órakor prédikál és urvacsorát oszt Sass Béla.

December 26-án, karácsony második ünnepnapján a Deák-téri templomban délelőtt 11 órakor prédikál Marcsek János, urvacsorát oszt Raffay Sándor. A VII. kerületi fasori templomban prédikál és urvacsorát oszt Kutas Kálmán esp. segédlelkész; délután 4 órakor prédikál Lamnek Vilmos segédlelkész. Az Alföldi-utca 13. sz. alatti iparosegyletben délelőtt 9 órakor prédikál Raffay Sándor. Az Üllői-ut 24. sz. alatti imaházban délelőtt 10 órakor prédikál Algöver Andor. A m. kir. országos gyüjtőfogházban prédikál és urvacsorát oszt Majba Vilmos.

December 28-án, vasárnap, a Deák-téri templomban délelőtt 11 órakor prédikál Peér P. Sándor; délután 5 órakor prédikál Raffay Sándor. A VII. kerületi fasori templomban prédikál Lamnek Vilmos segédlelkész; délután 4 órakor prédikál Kutas Kálmán esp segédlelkész. Az Üllői-ut 24. szám alatti imaházban délelőtt 10 órakor prédikál Steiner Lajos. A Gergely-utcai prot. templomban délelőtt 9 órakor prédikál Masznyik Gyula.

December 31-én, Szilveszter napján, a Deák-téri templomban délután 5 órakor prédikál Raffay Sándor. A VII. kerületi fasori templomban délután 4 órakor prédikál Kaczián János esperes, délután fél 6 órakor pedig prédikál Lamnek Vilmos segédlelkész. Az Üllői-ut 24. szám alatti imaházban délután 6 órakor prédikál Sass Béla. A Gergely-utcai prot. templomban este fél 7 órakor prédikál Majba Vilmos.

1914. január 1-én, ujév napján, a Deák-téri templomban délelőtt 11 órakor prédikál és urvacsorát oszt Raffay Sándor, délután 5 órakor prédikál Peér P. Sándor. A VII. kerületi fasori templomban délelőtt 10 órakor prédikál és urvacsorát oszt Kaczián János esperes; délután 4 órakor prédikál Kutas Kálmán esp. segédlelkész. Az Üllői-ut 24. szám alatti imaházban délelőtt 10 órakor prédikál Algöver Andor. Azonkivül istentiszteleteket és prédikációkat tartanak az Ernő-utcai elemi iskolában és a többi gyülekezeti helyeken.

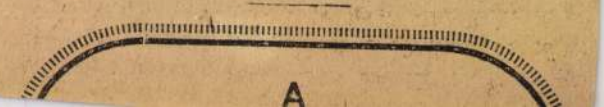

Istók János
~~Holló Barnabás~~

Szalon Ujság: 1908. 7 sz.
(A budapesti Kossuth-szobor pályázat, képpel.)

Holló Barnabás és Istók János III. díjjal kitüntetett műve. (V.)

Ezóta nőttön-nőtt Carnot eszméinek jelentősége, mert új meg új területeket hódít meg a tudományban és a technikában. Olyan területeket, amelyekről Carnot nem is álmodhatott.

A Carnot-féle gondolat voltaképpen olyan egyszerű és természetes, mint a legtöbb nagy gondolat. Carnot azt a kérdést vetette fel, hogy a meleg hogyan és milyen mértékben alakulhat át munkává. Ő volt az első, aki a munka exakt mérésére módot talált. A munka nagyságának mai mérési módja őtőle származik. Carnot zseniális meglátással észrevette, hogy a gőzgép működésének a lényege éppen abban van, hogy a meleg a melegebb helyről (a kazánból) a hidegebbe (a hűtőbe) jut és rendkívül szellemes, mélyreható elmélkedéssel kiszámítja, hogy az olyan gép, amelynek a működése megfordítható, (vagyis visszafelé is járhat) legfölebb mekkora munkát végezhet. Kimutatja, hogy ez a munka hogyan függ a kazán és a hűtő hőmérsékletétől, kimutatja, hogy minden más hőgép, mely nem megfordítható (nem reversibilis), ugyanolyan hőmérsékletű kazánt és hűtőt feltételezve, mindig kisebb munkát végez, mint a reversibilis gép és bámulatraméltó szellemességgel bebizonyítja, hogy a gép munkája csakis az említett hőmérsékletektől függ, nem pedig attól, hogy minő anyaggal dolgoztatjuk a gépet. Akár vizet forralunk, akár higanyt, étert, borszeszt, vagy akár levegővel, gázzal, vagy bármivel is végeztessük a munkát, ha a kazán és a hűtő hőmérséklete e különböző esetekben egyenlő volna, a gép munkaképessége ugyanakkora.

Egy francia tudós mondta, hogy úgy, miként Archimedes sírkövén nem volt név, hanem csak egy gömb, a körülötte levő henger és az ebbe helyezett kúp rajza, úgy Sadi Carnot sírkövére is név nélkül lehetett volna írni: *a meleg mozgató ereje független attól, hogy milyen anyag működik, a munka nagysága csakis a hőmérsékletektől függ.* Archimedes egyik legnagyobb geometriai alkotása ugyanis az említett testek felszínének és köbtartalmának kiszámítása, Sadi Carnot örökéletű alkotása pedig az idézett rövid mondatban foglalható össze.

Sadi Carnottól tudjuk, hogy a hőgép, a legjobb hőgép is, a melegnek csak egy töredékét alakíthatja át munkává. Watt gépe csak legfölebb 5 százalékos hatásfokkal dolgozott és a mai legtökéletesebb hőgépeink sem haladják túl a 40 százalékos hatásfokot, ami mai felfogással azt jelenti, hogy a szén vagy olaj stb. elégésénél keletkezett melegenergiának legfölebb csak 40 százaléka — (de a legtöbb esetben jóval kisebb százaléka) — alakul át mozgási energiává.

Sadi Carnot élete is tragikus élet volt. Apja, a napoleoni idők híres hadügyminisztere, Napoleon bukása után menekülni volt kénytelen, Magdeburgban telepedett le, a fiú csak nagy ritkán láthatta apját, akit mint embert és mint tudóst is rendkívül szeretett. Hajlamai a tudomány felé vonzották, úgy hogy a katonai pályát, melyre apja tanácsára lépett, többször otthagyta, hogy tudományos munkájába merülhessen. 28 éves korában megírja élete munkáját, de nem talál visszhangra. Az 1832-ik évi kolera elragadja és iratait az akkori szokás szerint, elégették. Szerencsére, néhány írását öccse megmentette és 1878-ban a tűz mozgató ereje új kiadásának függelékeül közzétette. Ebből megtudjuk, hogy milyen veszteség érhette a tudományt. Megtudjuk, hogy Sadi Carnot mennyire nem volt megelégedve a melegségről alkotott akkori felfogással és mennyire megelőzte korát új eszméivel. Megtudjuk, hogy már tisztában volt az energia megmaradása elvével, hogy megelőzte Mayer Róbertet a heilbronni orvost, aki először mondta ki az energia megmaradásának elvét, sőt Carnot már olyan kísérletet is kieszelt, amellyel meg akarta határozni, hogy a munka hogyan és milyen mértékben alakítható át meleggé: azokat a kísérleteket eszelte ki, amelyeket 40 évvel később Joule végzett el, hogy kiszámítsa a munka és a melegség közötti egyenértéket.

Egyebet is megtudunk a hátramaradt iratokból. Megtudjuk, hogy a fiatal katona, aki egész gyermekkorát viharos, háborús időkben élte át, mennyire elítéli a háborút, mennyire áhitozik a népek békés együttélésére, milyen ideális magas szempontból tekinti az emberi civilizációt, a tiszta és megtisztult vallást és a tudomány hatalmát.

Carnot eszméi, amelyekkel a tudományt gazdagította, nem veszítettek az értékükből. Az idő, amely a múló dicsőséget elborítja, az övét folyton növeli. Az ő gondolataiból alakult ki az új hőelmélet, az entropia termékeny és mindent megtermékenyítő fogalmával, a hőgépek technikai fejlődése. Az éjszaka sötétje és a feledés homálya eltemeti a síkságokat és betömi a mélyedéseket, de nem temetheti el a magas ormokat. Az ő munkája az emberi gondolatok ormai közé tartozik.

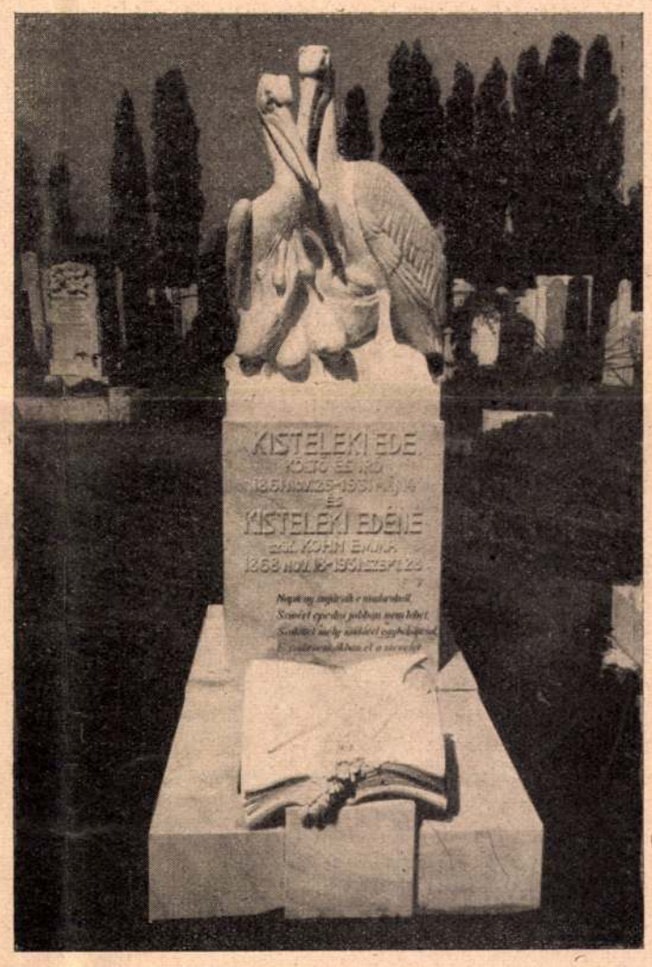

Kisteleki Ede költő síremlékét május 22-én, vasárnap délelőtt avatták fel a rákoskeresztúri temetőben. A népszerű, jeles, szegedi poéta évtizedeken át volt munkatársa az *Uj Időknek*. Egyszer, mintegy tíz év előtt, Istók János szobrászművész műtermében meglátott egy, pelikánt ábrázoló szobrot, amelyre legott verset írt. Nem sejtette, hogy a saját sírversét írta meg. Halálakor Istók János felkereste Kisteleki Ede családját, amelynek rendelkezésére bocsátotta az akkor írt verset. A vers egyik szakaszát vésték most Kisteleki Ede sírkövére. Ez a versszak így hangzik:

Napfény sugárzik e madarakról,
Szívért epedni jobban nem lehet,
Szülöttet, mely szülővel egybekapcsol,
E szobrocskában él a szeretet.

Kisteleki Ede síremlékét Istók János megható szoborcsoportja díszíti, mint szép jelképe annak a szeretetnek, amely a költőt családjához fűzte

Uj Idők. 1932. XXXVIII. 22.

A fregattkapitány

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

... A tenger vize olyan volt, mint valami smaragdszínű tükör. Pálmák integettek a parton. A selyemkék ég alatt, smaragdszín víz fölött úszott méltóságteljesen a fregatt és födélzetén vakítófehér egyenruhában állt a fregattkapitány.

Egyszerre messziről, nagyon messziről, valami mozgó pontot jelentenek a matrózok ... mi lehet az? Szabad szemmel lehetetlen kivenni. A fregattkapitány messzelátóval figyel köröskörül ... és meglátja, hogy egy gazdátlan csónak libeg a hullámokon.

Gazdátlan csónak igazán? Vagy az, aki benne ül, a kimerültségtől, talán éhségtől és szomjúságtól ájultan fekszik benne? Esetleg meg is halt? És a koporsója ez a hullámok kénye szerint ringatózó kis sajka?

A fregattkapitány, amilyen csinos volt, olyan emberszerető és érzőszívű is volt. (Azonkívül, mi lenne a a történetből, ha nem törődött volna azzal a gazdátlannak látszó csónakkal?) Kiadta a parancsot, hogy a kis bárka szálljon a vízre. Ő maga is beleült és megfogta a kormányt. De előbb cigarettára gyujtott és a kék füst vidám szalagokban szállt felfelé, mint a remény füstje.

Hogy milyen a remény füstje, azt én nem tudom, más sem igen tudja, de mindegy. A bárka szállt, ringott a hullámokon és ritmikus evezőcsapások vitték közelebb a gazdátlannak látszó csónakhoz. Már alig néhány méternyire bukdácsolt előttük a sajka. Egy matróz csáklyával nyult feléje és odahúzta a bárka mellé ...

A fregattkapitány elengedte a kormánylapátot és eldobta a cigarettáját. Rokonszenves, szépmetszésű arcán megdöbbenés látszott ... Lehajolt a kis csónak fölé és karjaiban emelte ki a benne fekvő eszméletlen leányt, aki fiatal volt és csodaszép.

A kis csónakban nem volt egyéb, mint egy kis batyuban néhány darab ruhanemű, egy üres vizeskorsó és egy kis női kézitáska.

A leányt lefektették a bárkában és sietve eveztek vissza a hajóra. A fregattkapitány nem tudta levenni róla nagy, sötét szemét. Honnan került ide, az óceán hullámai közé, ez a törékeny kis teremtés? Hogyan maradhatott ennyire egyedül?

A hajóra értek, a leány felnyitotta a szemét ...

*

... A leány felnyitotta a szemét.

A budai erdőkben üldögélt, nem messze egy régi temetőtől, amelynek ferdére dőlt sírkeresztjei titokzatosan vonzották lidérces félálmában.

Igen, nincs reá más szó: lidérces félálomban jött ki ide, valami különös kábulatban, a szenvedés mámorában. Gyötrődött, megalázkodott, kilincselt, hosszú napokon át nem volt mit tennie és nem volt mit ennie ... úgy dobálták ide-oda a lelkét az élet hullámai, akár a tenger a csónakot.

Nem volt senkije. Nem volt semmije. Talán nem is igaz betű szerint, de mit ér az, hogy lett volna, vagy volt, ha ő így érezte? A teljes elhagyatottság úgy nehezedett reá, mint amikor valaki szédítően mély szakadékba néz le és mintha valami óriás a tenyerével lefelé, lefelé nyomná a fejét ... Az egész nagy városban nem volt egyetlen ember, akihez odamehetett volna egyetlen nyilt szóval, akitől remélhetett volna egyetlen simogatást, aki mellé leülhetett volna. Az egész földön nem volt semmi, amiért, úgy érezte, élnie kell, amiért küzködjön. Hogy mindennap egyen? Hogy mindennap aludjon? Oh, ez hát a fiatalság? Ez az élet? Ez a föld minden reménysége?

Valami kis szépséget kívánt ... hiszen nem volt nagyigényű, csak valami kis szépséget, ami az életét megváltoztathatta volna ... egyetlen kis fényt és örömöt, ami gyorsabb dobogásra késztette volna koravén szívét, egy kis biztonságérzést, hogy a szemét behunyhassa egy pillanatra álmodni ... egy kis meleget, hogy azt mondhassa: otthon vagyok.

Keserűen gondolt arra, hogy szabad. Hogy nem parancsol neki senki. És keserűen gondolt arra, hogy neki ebből a szabadságból csak a csatangoló farkas kivertsége és éhezése, — minden szépre, jóra való éhezése, — jut és jutott. Zsákmányt szerezni, gyönyörűséggel ölni, lopni és rabolni nem tudott megtanulni soha és attól is visszatartotta valami, hogy a szerelem kis istenének berkeibe állítson be hetykén és nyitott szemmel. Attól a rabságtól, ami ott várakozott volna reá, a lelke láncaitól, a legjobban félt, — igen, irtózott attól, hogy egy perc, vagy óra eltelte után egész életében ne tudjon megszabadulni egy emléktől, ami reácsimpaszkodik és nem moshatja le magáról soha többé. Ilyen ez a szabadság ... — gondolta és bár néha szégyelte magát, ha kinevették, nem tudott más lenni.

És ezért, igen, talán főleg ezért határozta el, hogy elindul a városból, elindul vakon, amerre a többi ember megy ezen a májusi vasárnap reggelen, leül valahol az erdőben, ahol egyedül lehet, mint ahogyan egyedül volt mindig és aztán meg fog halni. Volt nála valami kis sárga pirula, amelyre, ha ránézett, csodálkozott és megborzongott s újra érezte a szédületet, mintha mélység fölé hajolna, mintha a negyedik emeleti udvari szobából bámulna le a köves udvarra, abból a sötét kis szobából, ahol eddig lakott. Nem ... az udvarra leugrani, ezt nem ... ezt nem bírta volna. De, ha elgondolja az ember, hogy csak beveszi a kis sárga pirulát, lenyeli és ... és ...

Oldalt a régi temető ferde sírkövei mellett hosszúra nyúlt fűszálak csóválták a fejüket.

Mire ide kiért és alkalmas helyet talált az erdő szélén, a fák között, egy kis dűlő oldalán, elálmosodott és lefeküdt a földre. Körülötte nem volt senki, csak a föld és az ég. És a nap, amely melegen érte a hátát ... Valamiképpen különös jó érzés kerítette a hatalmába. Semmire sem gondolt. Behunyta a szemét, mintha végre biztonságban lenne ... otthon lenne végre ...

Aludt, felébredt és ráeszmélt arra, hogy hol van... ráeszmélt a sárga kis orvosságpirulára, amit le akar nyelni.

Most ...

De valami arra igyekezett a lelkében, hogy várjon még. Mire várhatott volna? Semmire a világon ... semmi sem változott ... és mit ér azzal a néhány perccel, míg körülnéz a tájon utoljára? Minek az? Mi lehetett az a valami, ami bágyadttá tette a kezét, hogy fel ne tudja emelni a szájáig?

Jó, hogy mégegyszer körül lehet nézni. Milyen szép az a harangvirág ott a fa tövében! De nem neki nyilt ... egyetlen szál virág nem nyilt neki az életben. Legyen hát vége az egész képtelen dolognak ...

Mi az a fehér ott a harangvirág mellett?

Istók János

— **Kiskunfélegyháza felállítja Holló Lajos szobrát.** *Kiskunfélegyházáról* jelentik: A város képviselőtestülete 7-iki közgyülésén elhatározta, hogy *szobrot állit dr. Holló* Lajosnak, az elhúnyt magyar politikusnak, a *Magyarország* egykori főszerkesztőjének. Holló Lajos Kiskunfélegyházán született és 33 évig, 1918-ban bekövetkezett haláláig, a város képviselője volt. A szobrot már hét évvel ezelőtt *Istók* szobrászművész elkészítette s eddig a *Móra Ferenc Társaságban* őrizték. A szobrot valószínűleg a város főuccáján, Holló szülőházával szemben állítják fel.

Pesti Napló

1936. ápr. 10.

Ystok János

Jókai mellszobra
fentről, repr.

Vas. Ujs. 1904. 390 l.

(Budapest folyt V.) 6

— Mária ~~[illegible]~~ alakja feszületrol 199

— zománcos corpus 200

— Nemzeti Múzeum, Vérülete 52

— András I. ércbilloga 212, CCXXIX.7

— aranyozott lándzsa csúcs (Aba Sámuelé?) 205

— balácai mozaik 215

— Béla, III. aranybullája 212 CCXXIX.8

— Béla IV. aranybullája 210, CCXXIX.4

— bizánci enkolpium 237, CCLXI.1

— bezdédi harsonylemez 12

Istók János

Vas. Ujs. 1904. 553. l.

Szilágyi Dezső emlékoszlopa a Tátra bérczei közt. A Magyarországi Kárpátegyesület *Szilágyi* Dezsőnek, a ki a Tátrának hű látogatója volt, kedvelt kiránduló helyén, a *tarpataki* völgyben emelkedő, 1280 méter magas *Tarajkán* közadakozás utján emléket állított. Az emlék egy 5 méter magas cziklopsfalakból álló gránittalapzat, a melybe Szilágyi Dezsőnek *Istók* János szobrászművész által készített domborművű bronzmellképe van beillesztve ezzel a felirattal: «A Magyarországi Kárpátegyesület Szilágyi Dezső emlékének.» A talapzat fölött 10 méter magas vasszerkezetű, díszes pavillon emelkedik, a honnan gyönyörű kilátás nyílik a szepesi sikságra és a festői vidékre. Az emléket a Kárpátegyesület augusztus 7-én *Tátra-Füreden* tartandó közgyűlése alkalmából fogja ünnepélyesen felavatni. A közgyűlés után délelőtt 11 órakor felvonulnak az emlékhez, a hol *Münnich* Aurél, az egyesület elnöke beszédet mond. *Tátra-Füreden* a délutáni lakomán *Darányi* Ignácz volt földmívelésügyi miniszter, az egyesület dísztagja mond emlékbeszédet.

Anna

(2)

145

Istok János

Energia c. szobor-
czimve repr.

Vas. Ujs. 1908. 267. l.

hát miben nem vett volna ő részt?) s ott sajátította el az alapot, melyre rendszerét fölépítette. Két év előtt egy ide vágó tanúlmánya (mely a «Budapesti Szemlé»-ben is megjelent) nagy feltűnést keltett az egész világ szakköreiben. Hiba, hogy — a miről Wlassics idejében volt is szó — nem állítottak egyetemünkön külön katedrát a tábori sebészetnek addig, míg egy ilyen erő állott rendelkezésünkre, mint Farkas, a ki merész kezdeményező szellemével megadta volna neki a karakterét. Mert lehet kathedra, melyet mint egy gályát, a tudomány vontat maga után, de lehet olyan kathedra is, mely mint egy tüzes csikó van a tudomány mellé befogva s együtt száguldnak az új, ismeretlen régiók felé.

Most pedig át kellene térni a Farkas László életrajzára — de ez szinte lehetetlen feladat. Mi az ő egész élettörténete? Egyszer jobb étvágya van, másszor roszabb. Egyszer több beteggel kell vesződnie, máskor kevesebbel. Ez az egész. Egyéb változás nála hosszú évtizedek óta nem történt. Ő maga sohase beteg. Sebet pedig még Ámor se mert rajta ejteni, — mit kötekedjék ilyen nagy sebészszel? Tehát agglegény maradt. Született pedig az alsótakácsi Farkasokból 1847-ben (ámbár ő tagadja a dátumot) Kis-Szálláson, Bácsmegyében (ámbár ő pestmegyeinek tartja magát).

Következnek már most, hogy hol és mikor tanúlt? Felelet: Mindig és mindenütt. Született doktor ő, a ki már gyermekkorában ebből a szempontból figyeli a legparányibb dolgokat, a ki ma is dühbe jő, ha a vendéglőben rendelt foglyot nem *egészben* tálalják fel, hogy ő szúrhassa bele a kését legelőször — annyira szenvedélye a bonczolás. Pesten és Bécsben szerezte különböző orvosi diplomáit, de ezek az egyetemi tanúlmányok csak az eleje az ő ismereteinek. A Kálvin-téren áll a Hazai Takarékpénztár épülete. Éjfél után, mikor a palota összes szemei becsukódnak, két ablak még mindég világít. E két ablak közt van a Farkas Laczi asztala. S minden ember lehet ilyenkor itt vagy ott, de Farkas éj-éj után bizonyosan ennél az asztalnál ül, olvassa az újabb orvosi szemléket vagy kisérletez, — szóval tanul. Rámutassak-e műveire, a hogy a chablon életrajzoknál szokás? Bolondos kivánság. Férfiakat és aszszonyokat meztelenre kellene vetkőztetni, mert azoknak a bőrére vannak az ő művei rátátovirozva, forradások s egyéb külső jelekben. Némely operácziói legendaszámba mennek és szinte megborzongatják a laikus hátakat. Ezer és ezer ember hordja magán az ő manupropriáját s áldás száll a fejére sokfelül. Mert ő még a régi úri doktorok fajából való (a mint hogy nálunk általában a doktorok a leggavallérabb lateiner-osztály), a szegény embert ingyen gyógyítja, annak, úgymond, keserves fizetni, a jómódú ismerőst szintén ingyen kezeli, mert azzal meg *per tu* van: «tartom szerencsémnek, kedves barátom, hogy kivehetem a vesédet», de minthogy Farkas László az egész világgal per tu van, hát igazán nem lehet eltalálni, ki fizet neki honoráriumot.

Ilyen czirkumstancziák mellett mondanom sem kell, hogy nagyon népszerű ember. Mikor a belügyminiszterium pár év előtt fölvetette az összeférhetetlenséget a fővárosnál alkalmazott orvosokra nézve, ha azok másutt is állásban vannak (a miben teljes igazsága volt), a fővárosi közgyűlés, melynek többsége mindenha vetekedett szelidségben a bárányokkal, fejet hajtott ugyan más orvosokra nézve, de Farkas László esetében leszavazta a kormányt. A legpetrifikáltabb mamelukok harczi kiáltásokkal verték a padokat. Még maga Szilágyi Dezső is

GHYCZY KÁLMÁN DOMBORMŰVŰ ARCZKÉPE, ISTÓK JÁNOS SZOBORMŰVE, MELYET OKTÓBER 27-IKÉN LEPLEZTEK LE SZÜLŐHÁZÁN, KOMÁROMBAN.

(utolszor életében) megjelent a városház termében, hogy leszavazzon a kormány ellen, mert hát — mondá, — «Laczit mégse hagyhatjuk cserben.»

Ilyen úr volt Farkas Laczi, míg semmi se volt. Hogy ezentúl milyen lesz, azt csak az Isten tudhatná megmondani.

GHYCZY KÁLMÁN.

1808—1908.

Kissé görbült orr, lefelé hajló bajusz, éles arczél, oldalt kettéválasztott haj és magas homlok, így mutatkozik Ghyczy Kálmán azon a domborművön, melyet Istók János szobrász készített róla a napokban. Ezt a fotografiát kiegészíthetjük még egy pár olyan vonással, melyek ott vannak a képen és ott vannak azon a másik fotografián, mely az emberek szellemi termékeiből tükröződik reánk. Az írói eszközökkel való jellemzés számára az utóbbi kétségtelenül megbizhatóbb utasításokkal szolgál. A kép nehány külső adata is érdekesen bizonyít rá az emberben a kor, helyzet és az osztály rokonszenves tipusára. Magyar ruha fedi tagjait, de nem a díszes, hanem az egyszerű fajtából. A régi táblabiró-puritanizmus tipusát jellemzi ez a kép. A külső híven jellemzi a belső embert. Felvilágosításokat ad az impressziók szerint nélük számára, hogy a külsőségekben az a figyelmeztetés lappang, hogy azok lényege szerint való morális jelképeket keressünk a kép mögött levő emberben. Nem véletlen dolog, hogy az ilyen rokonszenves, de nem a napi szenzácziók számára létező alakok, a moralitásukban és fajnemességükben élő értékek folytán a kegyeletet évtizedek mulva is maguk felé irányítják. Az az ünnepség, mely e hó 27-én, Ghyczy Kálmán születésének százéves fordulója alkalmából ment végbe Komáromban, napi- és pártérdekektől mentesen, tisztán a személyes kiválóság elismerésének szól. Emberi tulajdonságai és államférfiúi erényei folytán egyaránt rászolgált Ghyczy Kálmán erre a megtiszteltetésre. Ghyczy klaszszikus példánya volt az ideális becsületességű magyar politikusnak és magasan kiemelkedő példája a régi antik jellemnek, kinek a politikában is az őszinteség a jelszava és cselekedeteiben is az elveknek hódol. Egyenes utat vágott magának és azon haladt előre, a meddig képes volt. Epaminondáshoz hasonlították kortársai, a ki még tréfából sem hazudott, de Ghyczy ennél valamivel tovább ment; ő még politikai opportunizmusból sem ejtett ki valótlanságokat. A kiben a kiválóságnak annyi nemes és előkelő tulajdonsága találkozik, nem maradhat felismeretlenül egyetlen téren sem.

Ghyczy Kálmán a régi nemesi szokás szerint iskolái végeztével a közigazgatási pályára lépett. Az 1843-iki országgyűlésen az ellenzék soraiban küzdött, később komáromi alispán, majd 1847-ben itélőmester lett. A negyvennyolczadiki változások új hivatástérre szólították. Deák mellett az igazságügyi államtitkárságot vitte s mikor Deák visszalépett, ő is lemondott, pedig a második kabinetben igazságügyminiszternek volt kandidálva. Politikai pályája valójában az 1861-iki országgyűléssel kezdődik, melynek elnöke volt. Deák ellenében a Teleky László-féle határozati párthoz csatlakozott, a kiegyezési országgyűlés tanácskozásai során pedig Tisza Kálmánnal megalakította a balközép pártot, mert a Deák vívmányait sem közjogi, sem társadalmi szempontból nem tartotta a nemzet számára elfogadhatónak. Ámde, mikor a balközép programmjában nem látott garancziát arra, hogy az ellentétek megszünjenek és a politikai viszonyok lényegesen javuljanak, kilépett a pártból és megalakította a középpártot, mely később a balközép és a Deákpárt között való fuzió létrejövését egyengette. Mikor Kerkapoly miniszterssége alatt az állami pénzügyek olyan letjőre jutottak, hogy a pénzügyi krizis kikerülhetetlennek látszott, engedett a meghivásnak s habár nem volt kedve rá, elvállalta a pénzügyi tárczát, hogy az államot a válságból kivezesse. Ghyczy azt az elvet vallotta és az országgyűlésen is azt a princzipiumot hirdette, hogy radikális beavatkozás nélkül az állami terhek rendezését nem lehet remélni. Az ő radikalizmusa abban a felfogásban gyökerezett, hogy az egyenes adókat fel kell emelni; e mellett a passzivák csökkentésére új adónemeket, nevezetesen a lukszus adókat, melyek a szegényebb néposztályokat ne terheljék, behozni. Az országgyűlés ellenzéki

PÁRVY SÁNDOR SZEPESI PÜSPÖK A FELVIDÉKI GYEREKEK KÖZÖTT.

része az adóemelés hallatára önkényességgel és reakczionárussággal vádolta, holott egy kényszerű és válságba kergető állapot tisztázásáról volt szó, melyet Ghyczy javaslatai jobban megközelítettek, mint azok a beszédek és argumentumok, melyeket ellene felhordtak. Ghyczy helyesen itélte meg a krizist, mikor azt állította fel irányelvül, hogy a folytonos és állandó adósságcsinálás helyett, mely évről-évre fokozni fogja a terheket, az adózás magasabb rendszerével kell a válságból kijutni. Parlamenti beszédeinek egyik legszebb példánya volt az a felszólalás, melyben az adózás etikai motivumait fejtegette az ellenzék ama felfogásával szemben, hogy az adó — áldozat. Nem áldozat, felelte vissza Ghyczy, hanem kötelesség, még pedig becsületbeli kötelesség, épen úgy, mint a jogok megvédése és az alkotmány biztosítása, mert a nemzeti fejlődésnek ezek a kötelességek az alapjai. 1875-ben visszalépett a miniszteri tárczától és neki köszönhető, hogy utódai már tisztázottabb helyzetet találtak a pénzügyek terén.

A hajdani diéták kiválóságainak eszményies erkölcsi felfogása és megrendíthetetlen puritanizmusa adtak súlyt és tekintélyt szereplésének. Ez a szellem nyilvánul meg a maga gyönyörű fenségében, mikor megvált a miniszterségtől és megokolta azt a lépését, hogy miért vállalta el a miniszteri tárczát. Nagy lelkekből fakad az őszinteség ekkora közvetlensége és a kötelességeknek ilyen nemes felfogása. «Tudtam én jól — mondta az 1875. évi parlament egyik február havi ülésén, — hogy fiatal erők, melyek előtt jövő nyílik, hogy férfiak, kik egészségöket óvják, férfiak, kiknek családjukra kell tekinteni, nem akarhatnak vállalkozni egy olyan állásra (pénzügyminiszterség), melyhez közelebb áll a bukás valószínűsége, mint a segítség lehetősége. Akkor is ismertem képességeim gyönge voltát, ismertem az állás nehézségeit, tudtam, hogy énnekem a nehézségek súlyát kétszeresen fog kelleni éreznem, kinek pártállása megváltoztatása miatt is igen keserű szemrehányásokat tehetnek. Sőt igenis lehetségesnek véltem, hogy Magyarország épen az én vezetésem alatt jut abba a kényszerű helyzetbe, hogy fizetési tehetetlenségét kimondja s azt is tudtam, hogy javaslataim rám barátság és rokonszenv helyett hidegséget és neheztelést, népszerűség helyett általános gyűlöletet fognak vonni. De meggondoltam, hogy hiszen *egyedül állok a világban. Nincs senkim, a kiért remegnem kellene, élemedett korú ember vagyok, a ki a jövőre már nem számít s ha kötelességeket hirdetek másoknak, kötelességekkel kell előljárnom mindenekfelett magamnak, még akkor is, ha egyénileg ezek nem előnyösek számomra.*» Visszavonulása után nemsokára Ő Felsége a főrendiház örökös tagjává nevezte ki s 1888 február 28-án bekövetkezett halálakor a nemzeti kegyelet egyetemesen nyilvánuló részvéte vette körül koporsóját. Hazafiúi kiválóságának szép dokumentuma, hogy ez a kegyelet most újra emléke fölé fordul s abban a tiszteletadásban részesíti, a mi a közéleti szereplés legszebb jutalma: a nemzet hálájában.

PÁRVY SÁNDOR HÍVEI KÖZÖTT.

Sokat vitatkoznak arról Magyarországon, hogy mi is tulajdonképen a helyes nemzetiségi politika? — Az egyik jó közigazgatást, a másik jó iskolát, a harmadik szigort tart czélhoz vezetőnek. Lehetséges, hogy mindegyiknek igaza van, de mindezek mellé Párvy Sándor találta meg a legfőbb igazságot s ez semmi egyéb, mint az, hogy a nemzetiségi lakosság helyes kormányzatának első és legfőbb kelléke: *a szeretet.*

Párvy Sándor püspök 67 éves létére kitünően megtanult *tótul* és így a szegény, jó tót néppel személyesen tud érintkezni s a szeretet erejével csodálatos mértékben tudja ellensúlyozni az agitátorok működését, a kik ezért meglehetősen haragusznak is reá.

Mikor a legelső bérmaútját megtette, az agitátorok révén mindenfelé az a hír előzte meg, hogy nem tud tótul s a magyar predikácziót úgy se fogják megérteni a tót atyafiak, legjobb lesz tehát, ha el se mennek a templomba, mikor a püspök prédikál. De a vallásos nép az agitátorok eme utasítását csak félig fogadta meg, elment ugyan a templomba, de morcz arczczal, földre szegzett szemmel ült az egész hallgatóság a padokban, vagy térdelt a kövezeten s egy szem se vetődött fel a szószék felé, mikor oda a püspök fellépett. *S ekkor egyszerre a Párvy Sándor ékesen szóló ajkán megcsendült a legtisztább tót nyelv.*

Egy szemtanu beszéli, hogy ehhez fogható gyönyörű szép jelenetet alig látott életében. Szép látvány az, mikor a jég keménysége meg a tél hidegsége enged a tavasz melegének s a zöld erdő költészetének, de csak úgy lehet elképzelni azt a változást, a mi annak a szegény jó tót híveknek az arczán észlelhető volt, mint hogyha a hideg tél nem hetek alatt, de egy szempillantás alatt változna át ragyogó tavaszszá. S így ment ez mindenfelé, a merre ez ékesen szóló Párvy a szegény tótoknak saját nyelvükön dicsérte az Istent és a hazát.

Képünket egyik közigazgatási úr küldötte be nekünk, a ki lefényképezte a püspököt, a mint kis tót atyafiak között időzik. Ez a kép is megerősíti azt a régi igazságot, hogy nem annyira az a fő valamely czél elérésénél, hogy tudnak-e politikusaink jó törvényt hozni, hanem akadnak-e olyan kiváló egyéniségek, a kik személyes tulajdonságaikkal a czél elérésére szolgáló eszközöket meg tudják választani.

Bár értenék meg nálunk, hogy sok szó és sok vita helyett neveljünk igaz embereket s a mellett ne csak külföldi nyelveket tanuljunk meg, hanem sajátítsuk el a hazai nemzetiségek nyelvét is.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Jules Lemaitre. Franczióból fordította Schöpflin A.

XIX.

Átvezette Renaud-ot a galériákon, a szük és kanyargós folyosókon, alacsony ajtókon, a falakba épített lépcsőkön, mert a palota, melyet különböző korszakokban átalakítottak és kibővítettek, egyes részeiben olyan volt, mint egy vár a melodrámában. Átmentek azon a korridoron, a hol Manfréd herczeget meggyilkolták bátyja, III. Ottó parancsára, a szobán, a hol Ortrud királyné szeretője segítségével megfoj-

ROUSSEAU ÚJ SZOBRA ERMENONVILLEBEN.

Istók János

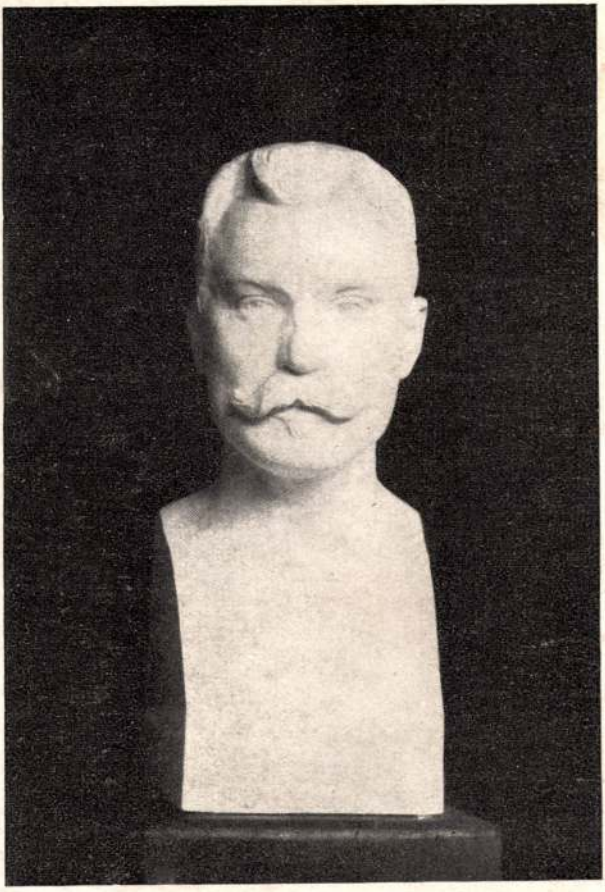

384. Istók János: Havas István író.

KMT 1915/16. Acc. Kiad

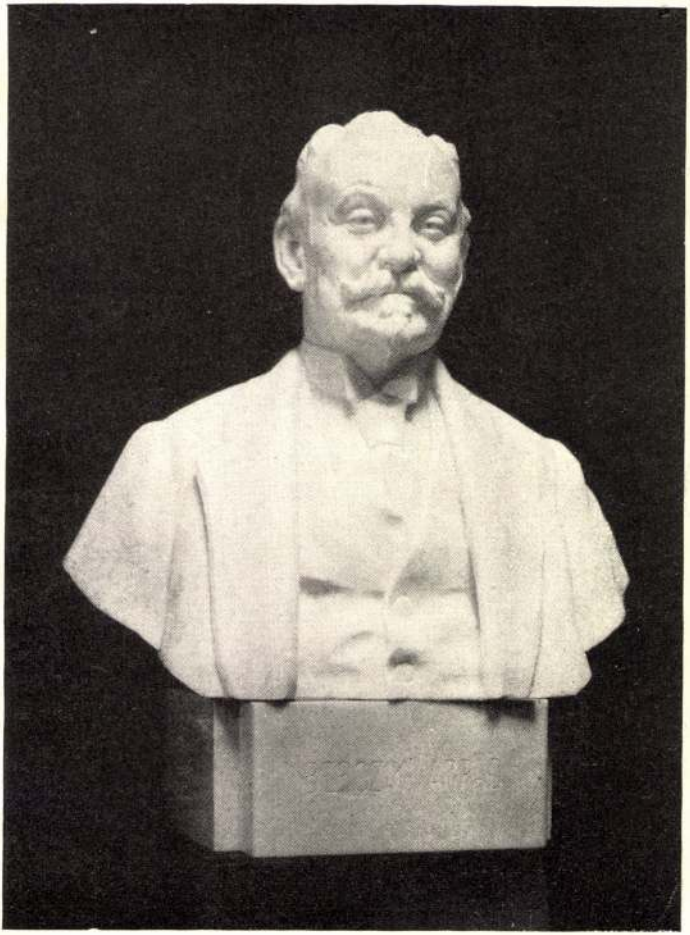

86. Kisfaludi Strobl Zsigmond: Berczik Árpád író, m. t.

338 Istók János: Figyelő kutya.

244 Klima Naca: Tanulmányfej.

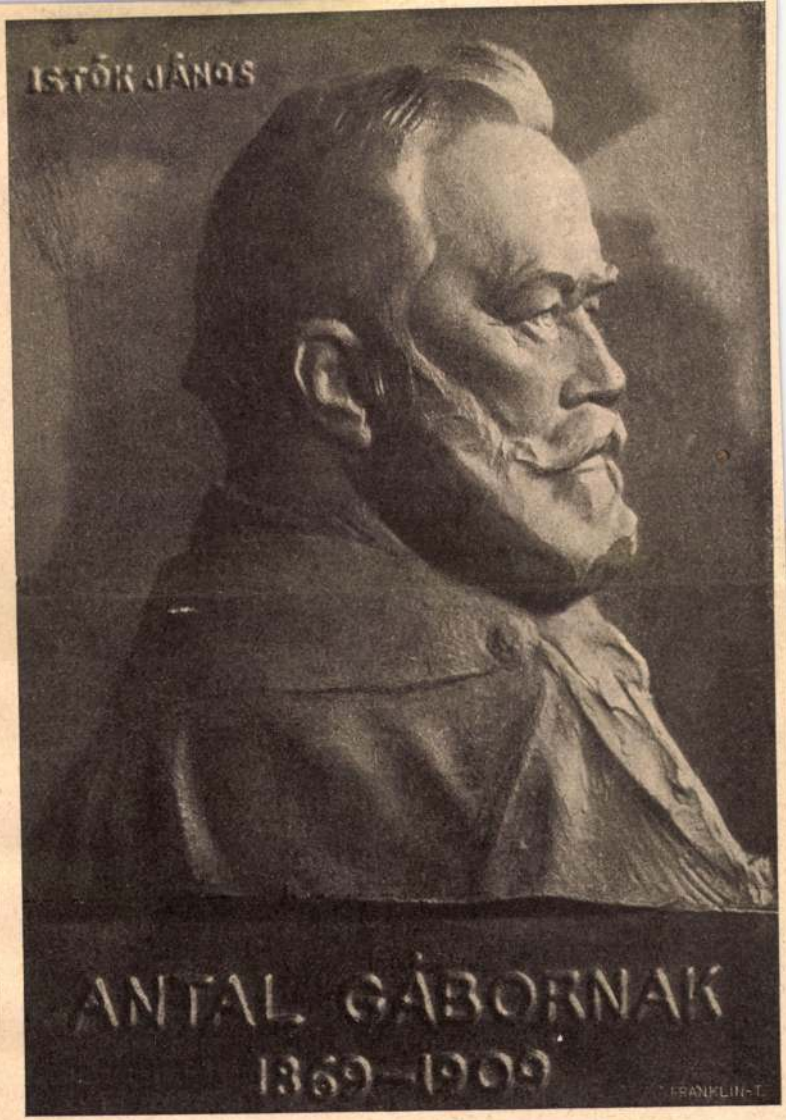

ANTAL GÁBOR PÜSPÖK ARCZKÉPE A JUBILEUMÁN ÁTNYÚJTOTT PLAKETTEN.

Istók János
Vas. Ujs. 1909 525. l.

VÁRKASTÉLY NYUGATI HOMLOKZATA.

san, összelapulva, félve surrant végig a házak tövében. Fürgén, aprózva, könnyen lépegetett, mintha kímélte volna az utczát, hogy ne nagyon tapossa meg. Nem igen nézett föl. Bántotta szemét a fény. A sok akaratosan, mereven fölfelé nyuló lámpa kinőtt a földből. Pál észre sem vette honnan, egyszerre csak voltak, világítottak, ragyogtak. Gőgös sugaraik kényesen siklottak végig a sápadt, szintelen, nyo-

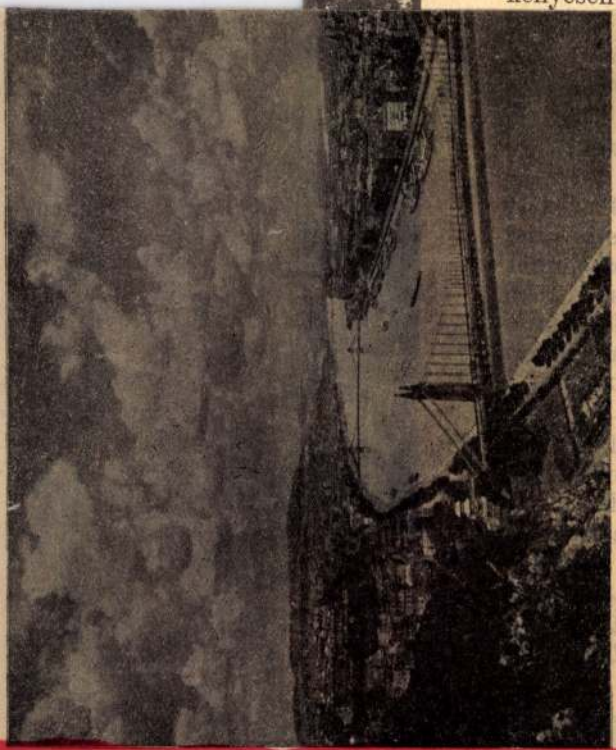

BUDAPEST
ALS
KUNSTSTA
HERAUSGEGEBE

Istók János

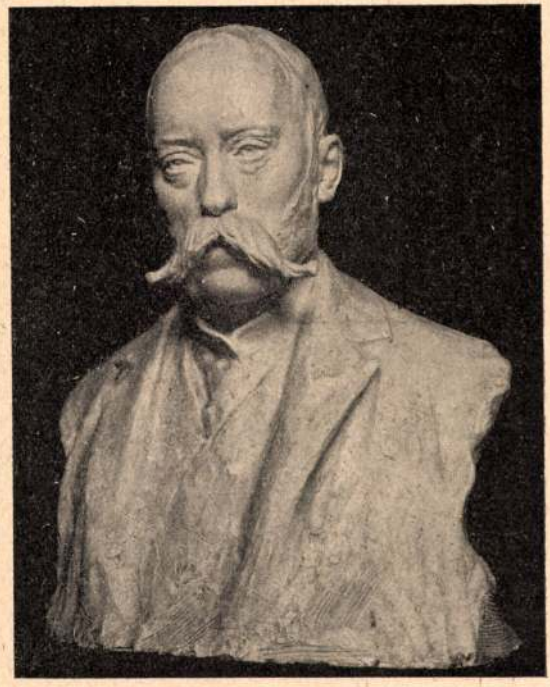

Istók János : Fülöp Áron mellszobra.

Vas. Ug. 1909. 997. l.

levegőben, vagy mintha apró fehér felhőcskéken járna. Az az ásotthalmi kolléga. Az a fehérség alatta a kamáslija. Arra délről a feketeháti ballag. Ott, az a mozgó kis szürke gomba! Csupa fej, azaz paraplé, mert az paraplével sétál. No, ezek már közel járnak. Hanem ott nyugaton, szinte az éghajlatnál,

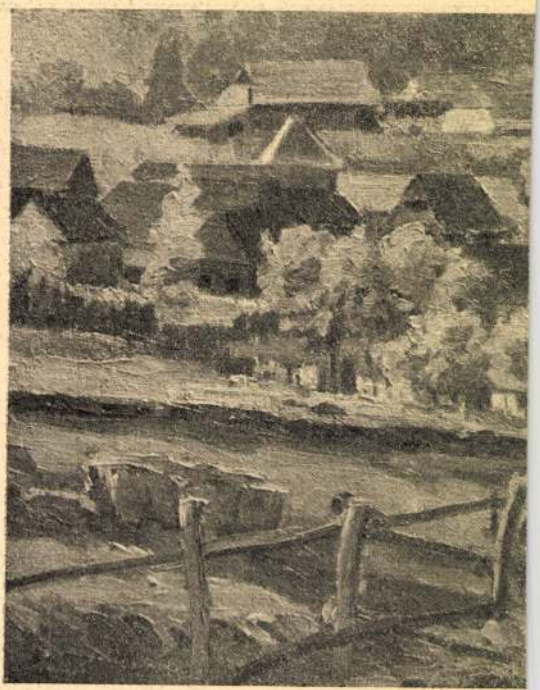

Bosznay István : I

ban az atyafi. A tanyai kutyák pályáznak a kamáslijára.

A mint közelebb ért, hallani lehetett a kutyák csaholását. Egyik tanya ebtársadalma a másiknak adta át az embert. Három-négy elnyuladozó árnyék kisérte a tanya széléig, a

SÁRGA LEVELEK.

A vadszőlő-lugas piroslik
— Nem hajnal pir ez, alkonyat;
De árnyat ád a lombja most is,
S elüldögélek benn' sokat.

Csend! Néma csend! A lombnyiláson
Itt-ott tekint az ég le rám,
Oly édesen s olyan vidámon,
Mint kék szemű, szép szőke lány.

Előttem elsárgult irások,
Rég múlt időkből, nagy halom.
Közűlök egyet most kiások
S kitárom itt az asztalon.

Te irtad; s bárha múltak évek
— Elmúlt belőlük oh, de hány! —
Virúlni látlak újra téged:
Bogár-szemű, szép szőke lány.

Csodát tesz elsárgult irásod:
Habár fejem már ősz, havas,
Kinyílnak elhervadt virágok
S szívembe' lopva kél tavasz.

«Szeretni foglak mind a sírig;
Nincs boldogságom, csak veled . . .»
De hány szerelmes lányka ír így!
S a vége mégis, hogy feled.

Te sem valál különb: Feledtél,
Bogárszemű, szép szőke lány!
Árván hagyál; más párja lettél,
És most az ősz borúl le rám.

Sárgúlt levélke, búsan hangzó
— Most értem — mindenik szavad:
Azt mondja: minden elmulandó,
S a szívben kétszer nincs tavasz.

Merengek hosszan, elmélázva,
Egy árva, sárga levelen . . .
Gyors elmulástokat példázza,
Tündér ifjúság, szerelem! . . . .

Zörren a hervadt lomb felettem:
Lágy őszi szellő enyeleg,
S hullnak le halkan, önfeledten
Elhervadt, sárga levelek.

Marcs Ödön.

Istók János: Szilágyi Dezső domborművű arczképe.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A CZIMBORÁK.

Irta **Gorkij Maxim.** (Folytatás.)

Orosz eredetiből fordította Ambrozovics Dezső.

A lovacska mindegyre váltogatta a lábait; megroppant alatta egy ág; föld hullott a patakba s nagyokat czuppogva új hangokkal gazdagította halk melódiáját. Azután két madár röppent föl valahonnan s aggodalmasan csipogva szállott végig az árok fölött. Upovajuscsij utánuk nézett és halkan megszólalt:

— Milyen madarak ezek? Talán bizony seregélyek — de mit keresnek az erdőben? . . . Inkább a házak táján szoktak tartózkodni. Tán inkább locskák, ezek . . .

— Az is lehet, hogy pólingok, — mondotta Pljasi-noga.

— Azoknak még nagyon is korán volna. Aztán meg a pólingok inkább a fenyvesekben tanyáznak. Itt semmi keresetük . . . Úgy lesz ám, hogy csakugyan locskák . . .

— Ugyan ne törődj vele!

— Jól van no, — nyugodott bele Upovajuscsij és mélyen fölsóhajtott.

Pljasi-noga kezei alatt gyorsan ment a munka, már elkészült a kosár fenekével s ügyesen kezdte az oldalait épitgetni. Késsel vagdalta, fogaival kettéharapta, meghajlitotta és összekötözte a vesszőket, sebesen kapkodva az újjaival, miközben a bajuszát fölborzolva, folyton szipákolt az orrával.

Upovajuscsij hol őt, hol a lovat nézte, mely szinte megkövesedett szomorú állásában, hol meg fölpillantott az immár teljesen éjjeli, de csillagtalan égre.

— Majd eljön a paraszt a lováért, — szólalt meg egyszerre furcsa hangon — és nincs sehol . . . Nézeget jobbra, balra . . . nincs sehol a lovacskája.

Upovajuscsij intett a kezével. Bamba volt az ábrázata, de a szemei olyan sűrűn pislogtak, mintha valami fényes, előtte hirtelen fellobbanó dologra nézett volna.

— Hát ezt minek mondtad? — kérdezte Pljasi-noga szigorúan.

— Eszembe jutott egy história, — mondotta Upovajuscsij alázatosan.

— Miféle história?

— Hát úgy esett a dolog, hogy szintén elhajtottak egy lovat . . . a szomszédomét . . . Mihálynak hívták, ménkű nagy, hórihorgas paraszt volt, ragyás.

— Nos?

— Tehát elhajtották . . . Ott legelt az ugaron és egyszerre nyoma veszett. Mikor aztán ő, Mihály, tudatára ébredt annak, hogy meglovatlanodott, odabukott a földre és ordított! Hejh, pajtás, de milyen rettenetesen ordított! . . . Aztán lezuhant, mintha leütötték vón a lábát.

— Nos és?

— Nos . . . hát sokáig ott hevert . . .

— Hát aztán?

Upovajuscsij czimborájának a kurta kérdésére elhúzódott mellőle és félénken felelt:

— Csak úgy eszembe jutott ez a história . . . Mert a lova után elpusztult a paraszt!

— Én csak annyit mondok neked, — szólt Pljasi-noga szigorúan és rámeresztette a szemét Upovajuscsijra, — verd ki a fejedből az ilyeneket. Nincsen annak semmi értelme. A szomszédod, a Mihály . . . mi közöd neked hozzá!

— De lásd, mikor sajnálom, — felelt Upovajuscsij a vállát vonogatva.

— Sajnálod? Ne félj, bennünket ugyan nem sajnál senki.

— Mit akarsz ezzel mondani . . .

— No, de most csitt . . . Nemsokára indulnunk kell.

— Nemsokára?

— No, persze.

Upovajuscsij közelebb huzódott a tűzhöz, megkotorta a botjával és úgy félvállról pislogva Pljasi-nogára, a ki megint elmerült volt a munkájába, halk és kérő hangon mondotta:

— Hagyjuk abba inkább az egészet.

— Lásd, ilyen komisz a te természeted! — kiáltott föl Pljasi-noga sértődötten.

— De komolyan! — szólt Upovajuscsij halkan, de meggyőzően. — Csak gondold meg, milyen veszedelmes vállalkozás! Legalább négy versztet kell bajlódnunk vele . . . És ha a tatároknak nem kell? Mi lesz akkor?

— Az már az én dolgom!

— A mint akarod! De mégis jobb volna, ha eleresztenők. Hadd menjen Isten hirével . . . Hiszen látod, milyen gebe az istenadta.

Pljasi-noga hallgatott, csak az újjai mozogtak szaporábban.

— Hát mennyit adhatnak érte a legjobb esetben is? — folytatta Upovajuscsij halkan, de makacsúl. — Pedig most a legalkalmasabb az idő. Mindjárt sötét lesz, az árok mentén szépen elmehetnénk Dubenka felé, lásd, és inkább ott valami kényelmesebb zsákmány után nézhetnénk.

Upovajuscsij egyhangú beszéde összeolvadt a patak mormolásával, halkan reszketett az árok fölött és boszantotta a szorgalmatoskodó Pljasi-nogát.

Összeszorított fogakkal hallgatott s dühében csak úgy törtelte újjai közt a vesszőket.

A ló fészkelődni kezdett. Homályba burkolva most még torzabbnak, még szánalmasabbnak látszott. Pljasi-noga rápillantott:

— Most már baromfi is van a faluban . . . a pocsolyákban — liba . . .

— Vége lesz-e már egyszer, az ördögbe is! — kérdezte Pljasi-noga dühösen.

— Isten ucscse, Sztepan, ne haragudjál reám . . . Ereszszük el Isten nevében! Igazán!

— Hát zabáltál már ma? — kiáltott rá Pljasi-noga.

— Nem! — felelt Upovajuscsij zavartan, megszeppenve ettől a hangtól.

— No hát, hogy vinne el az ördög! Pusztulj el, ha akarsz . . . de én nem törődöm veled.

Upovajuscsij szótlanúl nézett rá, a mint a vesszőket összeszedve, köteget csinált belőlük és boszúsan szipákolt. A tűz vöröses fényt szórt az arczára, mely torzonborz bajúsza körül piros volt és boszús.

Upovajuscsij elfordult és mélyen felsóhajtott.

— Mondtam már, hogy tégy, a mint akarsz, — kezdte rá Pljasi-noga boszús rekedt hangon.

— Hm! — szólt halkan Upovajuscsij.

— Csak annyit mondok néked, hogy ha tovább is így köntörfalazol, nekem nem kel-

Szenes Fülöp : Arczkép.

Jendrassik Jenő : Magdolna.

lesz tovább. Jól van, jól . . . hadd el! Ösmerlek már . . .

— Furcsa ember vagyok . . .

— Nincs párod a világon!

Upovajuscsij összehúzta magát és elkezdett köhögni; azután, mikor kiköhögte magát, nehezen zihálva mondotta:

— Lásd, én mért beszélek. Csak azért, mert veszedelemmel jár a dolog . . .

— Jól van, jól! — kiáltott rá Pljasi-noga boszúsan.

Fölkapta a vesszőt, a vállára vetette, a hóna alá csapta a befejezetlen kosarat és talpraállott.

Upovajuscsij is fölkelt, ránézett a czimborájára és lassú léptekkel odament a lóhoz.

— Prrr! Ugyan, az istenért, ne reszkess már, — hallatszott az árokból tompa hangja.

— Prrr! Prrr! . . . Megállj! . . . No menj szépen, eredj már no! Te bolond, te!

Pljasi-noga nézte, a mint czimborája bajlódott a lóval s levette a szájáról a köteléket, s a mogorva tolvaj bajusza megrezzent.

— Menj már no, vagy mi! — mondotta megindúlva.

— Megyek, — felelt Upovajuscsij.

A bokrok közt keresztülvergődve, szótlanúl mentek az árkon végig az éjjeli homályban, mely az erdőt betöltötte.

A ló is ott ballgott utánuk.

Azután mögöttük hallatszott a vizcsobogás, mely elnyelte a patak melódiáját.

— Lásd te bolond! . . . elkerültük a patakot. — mondotta Upovajuscsij.

Pljasi-noga boszúsan szipákolt és hallgatott.

Poll Hugó : Vizsga.

A „Könyves Kálmán" intézet engedélyével.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Türelem

Anyák és bárányok erénye.
A szív örök, nyugodt verése.

Tőle a korcs is sziklaszál lesz,
Bevehetetlen sziklavár ez.

Zuhoghat szenvedések árja,
tudja: lesz béke még s . . . kivárja!

II. Rákóczi Ferenc fejedelem

Károlyi Sándor báró kuruc altábornagy

A romhányi csata emlékműve, amelyet a mult héten avattak fel. Istók János műve

emlékszik a szavakra, megzavarodik, maga elé mered, törölgeti verejtékező homlokát.

Esti hallgatja ezeket a fejtegetéseket, ezeket az utalásokat, ezeket a kitéréseket, ezeket a visszamutatásokat, ezeket a célzásokat, ezeket a kerteléseket, ezeket a vonatkozásokat és vonatkoztatásokat. Már ő is sápadt és halálfáradt. Időnként elcsigázottan bámul a mennyezetre és előtte ketyegő zsebórájára. Elmúlik kilenc óra, elmúlik féltíz is. Ekkor lassan, bizonyos ünnepélyességgel fölkel és beszélni kezd, eleinte csöndesen, aztán haragosabban, a következőképen:

— Nézd, drágám. Te fölszólítottál, hogy amikor majd letelik az a bizonyos hat perc, figyelmeztesselek. Közlöm veled, hogy ez a hat perc már régen letelt. Most a középeurópai időszámítás szerint kilenc óra negyvenkét perc van, nemsokára háromnegyed tíz, ebből tehát megállapíthatod, hogy két és háromnegyed órája kuksolsz nálam, de eddig még egyetlen épkézláb mondatot se tudtál kinyögni és nem tudtad magad rászánni arra sem, hogy tudomásomra hozd, mi az ördögnek is köszönhetem ezt a megtiszteltetést. Dani, vedd számba, én is ember vagyok, nekem is vannak idegeim. Hogy föltartasz-e? Végtelenül föltartasz. Hogy únlak-e? Kimondhatat-

Tsték János

Az új romhányi Rákóczi-emlék, amelyet a mult héten avattak fel. Eötvös fényképe

Nyugat 1932
43.

Istók János

ISTÓK JÁNOS szobrászművész évekkel ezelőtt elkészítette a Csányi László, 48-as vértanu, erdélyi kormánybiztos szobrát Zalaegerszeg számára. A szobrot ez év májusában fogják leleplezni.

Magyar Iparművészet

1931, 28. l.

Wohnräume fand in den Teppichen eine organische Ergänzung. Dieser Vorliebe ist der grosse Reichtum Ungarns an alten östlichen Teppichen zu verdanken. Die sog. transsylvanischen Teppiche bilden die wichtigste Gruppe der aus Kleinasien stammenden Teppiche. Sie wurden in der Stadt Usak angefertigt. Die Blumenornamentik dieser Teppiche gleicht in ganz auffallender Weise den Dekorationselementen des ungarischen Volkes. Das älteste Stück dieser Teppichtype geht ungefähr auf das Jahr 1600 zurück. Infolge der unglücklichen geschichtlichen Ereignisse geht die Entwicklung der ungarischen Teppichkunst nicht

Büszke vagyok rád...

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém.
Előtted ringó búzatenger,
Ameddig csak elrepül a szem...
Bámulom, hogy a szőke élet
Tizennyolc éves karod nyomán
Hogy borul le engedelmesen.

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém.
Körülötted a tűz-szemű nap
Fákat éget és földet repeszt;
Te mész előre, rendületlen
S hátad mögött hosszú sorokban
Megadással gyűlik a kereszt.

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém,
De két szemedbe félve nézek,
Mert előtted szégyenlem magam.
Fáj, hogy gyáván, akták közt élek
Hűvös szobában, — és előttem
Kasza helyett toll, meg tinta van.

SZALKAI MIKLÓS

Az Élet Bibliája

Hited legyen oly ősi, mint a Föld,
Oly ágas, mint a százados gyökér.
Ember! A lelked kincses televény,
Melyben jövődnek szent csírája él.
Arcod olyan, mint sugárszórta sík,
A homlokod, mint tenger, hallgató,
A szád — a nyárra kacagó virág
S a szemed ékes, tavaszt álmodó.

A nótád zengő, röpülő, fehér,
Örömöd nem pénztől forgó malom,
A munkád, íves, alkotó, merész,
És reménysugár minden fájdalom.
A tested büszke, lányváró acél,
Karod, mint cédrus, vihardúlt hegyen,
Olyan légy, mint a nyílpattantó húr,
De a csókod is — imádság legyen.

Csaba

A tél: a fenséges nyugalom, béke és megelégedés áhítatos csendjébe burkolódzó szép fehér igéret.

A tavasz: reményeket bontó, dús, zöldelő lomb. Rügyfakasztó, mámorító, jókedv, ifjúság bőségszaruja.

Nyárban: az ember nem számol sem órát, sem napot, boldog öntudatlanságban adja át magát az örömöknek, mert az az érzése, mintha hosszú rabságból szabadult volna. Örül, újjong s mint a szabadság lánglelkű gyermeke, versenyt repül az idővel.

Ősszel: a hangos örömöket csendes lemondás váltja fel, az emberek magukba mélyednek, hogy előkészüljenek az áhítatra, a tél szent nyugalmára.

Deák Lukács

Hitvallás

Most járatlan, új utakra térünk,
De sziklát görgető vállunk meg nem remeg,
Még akkor sem, hogyha felfortyan a pokol
S ha ránk suhint riasztón a vad fergeteg.
Most járatlan, új utakra térünk...

A mi két karunk előre mutat...
— A mult fénye-árnya csak okulás legyen. —
Nem kapkodunk többé a holtak kezéhez,
De nem is építünk majd homoktengeren!...
A mi két karunk előre mutat...

Most e földön új szelek járnak...
Mély verembe zuhan az, aki visszanéz!...
Előre hát nyíltan, egyenes homlokkal!
Győzzön a szív és a lélek! Győzzön az ész!
Most e földön új szelek járnak!...

Győzni fogunk, mert a hit vezérel!
Győzelemre visz a szívünk akarása.
A halálon győzni fog az élő Eszme
S új tavaszt hoz lelkünk virágfakadása!
Győzni fogunk, mert a hit vezérel!

DELI

Istók János szoborműve: *Tengerészeti kereskedelem:*

Csevegés a kora őszi divatról

Az elmult nyár elvitte a díszes, kitömött vállú, nagyujjú, síma ruhákat, hogy új irányzatnak adja át helyét a divatban. Megint látjuk a rendes vállakat. Nincs minden hölgy díjbirkozónak kitömve. A síma nőies vállak, hosszú, szúk ujjak veszik át az uralmat az új őszi divatban, mely teljesen ellentéte az elmult téli és nyári divatnak.

A sok angolos síma vagy berakott alj eltűnt, hogy a gloknis, vagy ferdén szabott szoknyák lépjenek előtérbe. Már a nyári kazakok is gloknis szabásúak voltak. A kazak változatlanul megtartotta vezető szerepét: szövet, cloqueból, estére bársony, fémanyagokból, rövid szoknyával nappalra, estére hosszú, bő uszályos aljjal a legnagyobb divat.

A párisi vezető nagy divatszalonokban csak most zajlanak le a bemutatók. Még nem tudunk teljesen világos képet kapni az eljövendő divatról. Egyelőre forrong, változik minden napról-napra. Sokszor a bemutatók után még oly változások vannak, hogy egy-egy öltözetet meg se lehet ismerni a bemutató előtt és után.

A nagy divatalkotók, Patou, Lanvin, Schiaparelli, Paquin, Molineux stb., a bemutatón meghívott közönség nézete, izlése és elhangzott véleménye alapján még változtatnak a bemutatott mintákon, mielőtt azok még a nagy nyilvánosság elé kerülnének. T. i. köztudomású, milyen nehéz egy-egy ilyen nagy szalon bemutatójára meghívót kapni, mert szigorúan hét lakat alatt őrzik a bemutatóig mintáikat.

Az eddig kiszivárgott hírek szerint a fekete a vezető szín, mint ősszel-télen mindig, de minden nagy szalon egy-egy színt még divatszínnek nyilvánít.

Patou, a minden évben feltűnő lilát, mely azonban annak ellenére, hogy szép szín, nem tud gyökeret verni, továbbá a sötétbordót és a kékes füstszínt.

Marcel Rochas nagyon szép rozsdabarna kosztümöt mutat, barna prémmel. Ennek a színnek minden árnyalata, a narancssárgától a barnáig divatos.

Schiaparelli kitart szigorúan a fekete mellett. Azonkívül mindenfajta bársonyt hoz, pamut- és angolbársonyt, mouslint és velour sifont, minden sötét tónusú színben.

A mostani bemutatón különösen sok szörmés mintát láttunk, tőle a legkülönbözőbb változatokban, kosztümök, köpenyek, estélyi kabátok dús szőrme dísszel, még a keztyűk felső részén is.

Lanvin nagy rókával díszített, fekete gloknis, háromnegyedes kabátú, fehér crep satin blúzos, elegáns délutáni komplét mutat be. A hosszú fekete kabátokon általában sok szőrmét láttunk. Az ezüst róka a favorit, 2, sőt 3 rókával díszített köpenyeket láttunk. De azért olcsóbb és ugyanolyan előkelő a breischwanz, perzsa, szilszkin luxxal, díszített köpeny is.

Nagyon sok muffot láttunk a köpeny anyagából csak kevés prémmel díszítve, esetleg csupán 1—2 ezüstróka farkkal. aIgyon választékosak ezek.

Bruyère is felkarolja a lila minden árnyalatát, estére egész halvány, pasztell színben (szőkéknél különösen előnyös), délutánra sötétebb élénk színben, ruhái különösen Rodier puha angora szöveteiben szépek.

Szép, rózsaszín crep satin estélyi ruhát is láttunk, sűrűn redőkbe raffolva, az egész derékon át, lent szűken uszályba végződve.

Délutáni ruha.

Yva foto.

Kardvívócsapat: Kabos, Rajcsányi, Rajczy, Gerevich, Kovács, Berczelly.

Vizipólócsapat: Bródy, Kutasi, Homonnay II., Hazai, Sárkány, Halassy, Molnár, Bozsy, Németh, Brandy, Tarics.

Kabos Endre: kardvívás, egyéni.

Harangi Imre: ökölvívás, könnyűsúly.

Olimpiai ezüstérmet nyert:

Dr. Berzsenyi Ralf: céllövés, kispuska.

Olimpiai bronzérmet nyertek:

4x200 méteres gyorsúszóstafétа: Gróf, Lengyel, dr. Abay-Nemes, Csík.

Női tornacsapat: Csillik, Kalocsay, Madary, Mészáros, Nagy, Tőrös, Tóth, Voit.

Palotás József: görög-római birkózás, nagy középsúly.

Gerevich Aladár: kardvívás egyéni.

Platthy József százados: nehéz vadászugratás.

Negyedik helyen végeztek:

Tóth Ferenc: szabadstílusú birkózás, pehelysúly. Kormányosnélküli kettesevezés: Győry és Mamusich. 4x100 m.-es női gyorsúszóstaféta: Ács, Bíró, Harsányi, Lenkey. — Frigyes Dezső: ökölvívás, pehelysúly, Nagy Ferenc: ökölvívás, nehézsúly. Kézilabdacsapat. Lovaspólócsapat: Dienes-Öhm, gróf Bethlen András, Kovács, Bartalits.

Ötödik helyen végeztek:

Orbán Nándor: modern öttusa. Orcán László: 100 méteres kerékpárverseny. Riheczky: szabadstílusú birkózás, középsúly. Kormányos négyevezős: Hungária csapata. Nyolcevezős: Pannonia csapata. Endrődy Ágoston százados: olimpiai military.

Hatodik helyen végeztek:

4x400 méteres síkfutás: Ribényi, Zsitvay, Vadas, Kovács. Lóidomítás, hármas csapatverseny: Pados Gusztáv tábornok, vitéz Magasházy László ezredes, Keméry Pál alezredes.

Az eredmény számokban:

10 olimpiai bajnokság, 1 második, 5 harmadik, 7 negyedik, 6 ötödik és 2 hatodik hely.

Ezek azok a ránk vonatkozó számok, amelyeket kihasítottunk az 53 nemzet nagy küzdelmének eredmény-statisztikájából. Számok, amelyek megmásíthatatlanul vésődnek bele az 1936. év sporttörténetébe. Ezek minden külföldinek elmondják azt, hogy Magyarország az olimpiai küzdelmek során megállotta a helyét, sőt nagyon is megállta helyét, mert a tíz olimpiai bajnoksággal a legtöbb elsőséget nyert nemzetek sorában a harmadik helyet foglalta el. Ezek a számok az idegennek elárulják azt is, hogy ez a kis nemzet, amely nyolc és félmilliós lakossága dacára a nagy versengésben, nálánál jóval hatalmasabb nemzeteket tudott megelőzni, igazán küzdeni tudó és a sportot szerető nemzet. Ennyit mondanak el a számok.

De mi van a számok mögött?

Mi az, ami ezt a harmadik helyet oly jelentőssé aratja? Mi az, ami az erkölcsi győzelem legelső helyét és a győző nemzetet megillető babérkoszorút Magyarország számára követeli?

Mi van a számok mögött?!

Egy nemzet, amely mindig küzdő nemzet volt, amely mindig harcra kelt a *jó ügyért*. Egy nemzet, amelyen sok vihar szántott keresztül és amelyet fegyverek, fondorlatok nem tudtak megsemmisíteni, a világ színpadáról eltörölni. Egy nemzet, amelyet a legutóbbi nagy megpróbáltatás és koldus volta se tudott megfosztani életerejétől. Egy nemzet, amelynek minden gyermekében az őserő tüze lángol. Ez vezérli, ez segíti, ez viszi diadalra. Ez az erő hozta meg a mostani sikert is és ez ad jogot ennek a kis népnek arra, hogy éljen és mutassa meg a világnak, hogy milyen lelki és testi értékek birtokosa.

Ez a nemzet, amelynek ilyen gyermekei vannak, az élet nemzete, a jövendő népe. Ennek élni kell, mert Isten akarja! Isten akarása ellen pedig ki harcolhat?!

Ez az, ami a számok mögött van. Ezt is tudnia kell az idegennek, a külföldinek, ha a magyar sikerről olvas, vagy később megemlékezik.

Nekünk, magyaroknak pedig legyen okulás a XI. olimpiász sikere. Amikor a várakozásterhes napok után a győzelem mámorában fürdik arcunk, ne csak a sportolókra gondoljunk, hanem az egész magyar társadalomra. Mert nemcsak a sportban vannak kiváló embereink, hanem a munka minden ágában is. Állítsuk ezeket az élre, a starthoz. Miként az olimpiászon, úgy a mindennapi életben is adjuk meg az erőkifejtés lehetőségét, osztálykülönbség nélkül *a nagyobb jellemeknek s talentumoknak* tisztán, önzetlenül, egy igaz célért: országunk jobbsorsáért. Mert, ha minden vezető helyen arra elhívott kéz lesz az irányító, akkor majd megindul, mert csak így indulhat meg az a tisztultabb szellemi és gazdasági élet, amely végezetül nemzetünk boldogulásához vezet! *(A. L.)*

Istók János szoborműve: *Nevető fej.*

A „Nederland" fedélzetén

Irta: KEÖPE VIKTOR dr.

A „Nederland" lassan oldozza köteleit. Az űr a kikötő partja és hajónk közt mind nagyobb lesz, s mi lassan úszunk kifelé Földünk egyik legszebb kikötőjéből, Szingapurból. A kereskedők, akik selymeket, ezüst tárgyakat, gyöngyöket, kagylókat árúlnak, már elhagyták a hajót, csak a malájiak csónaktábora tart még velünk egy ideig. A vízbedobott pénzdarab után hihetetlen ügyességgel buknak alá és pár pillanat mulva már kanojéjából mutogatja a boldog lurkó kihalászott kincsét. Igaz ugyan, hogy hivatalosan tilos ez a sport, mert bármilyen ügyesek is ezek a gyerekek, a cápák mégis el-elkapkodnak egyet-egyet közülük — de hát az nem számít.

A kikötő molójáról még fellobognak a kendők, egy utolsó istenhozzád és máris a szigetek közt járunk.

A fehér mészkősziklákon buja forróégövi növényzet pompázik. Mintha csupa ragyogó smaragddal volna telehintve az egész tenger. Egyik-másik mellett olyan közel megyünk el, hogy szinte érintjük. A kihajló karcsú pálmák integetnek, a mosolygó öblök hivogatnak. Az emberben valami alig leküzdhető vágy támad utánuk ... Egészen olyanok, mint amilyennek valamikor elképzeltük, valamikor, amikor még csupa képzelet, csupa álomkép volt világunk. Ilyen lehetett Robinson szigete!

Lassan elmaradnak a szigetek, elmarad minden körülöttünk, csak a mérhetetlen óceán és a ráboruló azúrkék égbolt kisér. Ez az én világom. Ez a hangnélküli nyugalom, ez a végnélküli végtelen, mely az elmúlást és az örökéletet juttatja eszünkbe. Ilyenkor — milyen különös — úgy érzem, mintha ennek a nagy Mindenségnek én is egyik alkotórésze volnék, mintha lelkem különválna testemtől s boldog gyönyörrel ölelné át a végtelent.

Ez a pillanat igazán az enyém.

Lassan ismét visszatérek a való világba. Végig dűlök nyugszékemen, illatos feketekávét hozatok, azt szűrcsölgetem lassan, kényelmesen, igazi keleti nyugalommal. Aztán előszedem utolsó postámat. Egyik lapot a másik után kezembe veszem, egyik levelet a másik után elolvasom és gondolatban elrepülök abba a távoli országba, amely, ha nem is olyan ragyogó, mint ez itt, de nekem mégis a legkedvesebb, a legdrágább a világon. — Igaza van a jávai közmondásnak:

„És ha aranyeső esik is idegen földön és jég apáink országában, a szülőföld akkor is szülőföld marad!"

No, de lássuk, mit is mondanak a hazai sorok: „Köszönöm kedves lapodat. Miért nem írsz gyakrabban? Te ne felejtsd el a bélyegeket. Írhatnál X-nek is egy pár sort, nagyon jónéven venné. Édes öregem, tudod, hogy nagyon érdekelnek az exótikus dolgok, nagyon szeretnék egy pár fegyvert, ott a vadak közt olcsó pénzen juthatsz hozzá. Te ez, Te az, s így tovább."

Kedves Barátaim sokat kértek tőlem. A bélyegekkel, a lapokkal még végzek valahogy, még a néninek is küldök, de a hosszú levélírásra meg a satöbbire igazán nem vállalkozom. A vadakat sem fogom bárdjuktól, fegyverüktől megfosztani. Azok a vadak különben is kiismerték már a bolond fehéreket, hogy nem tudnak mit csinálni, hát egyik helyről a másikra futnak. Benéznek a bazárokba, a házakba, a templomokba, a legnagyobb melegben felmásznak a hegyek tetejére, ahelyett, hogy nyugodtan, békésen otthon ülnének; baksist osztogatnak, csak azért, hogy valami üvegen át rájuk nézhessenek. Óh, azoknak rengeteg a pénzük, azt se tudják mit kezdjenek vele — tehát sohasem lehet tőlük eleget kérni.

Mert mindene van az embernek, természetesen a pénzen kívül, csak ideje nincsen. Ha valamelyik városba megérkezik, már korán reggel hozzálát, hogy végezzen a látnivalókkal. Mert jaj neki, ha valamit ki talál hagyni, a hétfejű sárkánynál is jobban vigyáznak erre utitársai. S ha végül mégis kimarad valami, akkor nem győzi eleget hallani, hogy pedig éppen az a legszebb, az a legnagyszerűbb, a legcsodálatosabb — és mindig éppen az, amit nem látott. Ha meg egyik országból a másikba érkezik, akkor kezdődik csak az igazi hadd-el-hadd.

Teszem, hogy Szingapurba érkezem, ott még a baedecker szerint sincsen sok látnivaló. Először átváltom dollárokra a megmaradt indiai rupiákat, majd a bankomba megyek, hogy pénzt vegyek ki a jávai útra. Igen ám, de a bank csak strait dollárban vagy fontban fizet, tehát át valamelyik hollandiai bankba. Innen a hollandus hajóstársasághoz — előbb azonban ki kell sütni, hogy melyik a legalkalmasabb járat. Végre megveszem a hajójegyet és elrendezek minden rendeznivalót. Ezzel még mindig nem vagyok készen, mert kabint kell foglalnom, további utamra, de ezt már a Norddeutscher Lloyd irodájában. Ezekután még hátra van a posta, esetleg a konzulátus, csak azután következnek a bevásárlások, s végül a csomagolás.

Jó, jó, ez a szárazföld, de hiszen a hajón rengeteg idő van. Igaz, de nem kell elfelejteni, hogy az az édes lustaság, a dolce fare niente, seholsem olyan édes, mint éppen a hajón. A forróégövi meleg, az örökké nedves levegő fáradttá, lustává teszi az embert. Hiába: „Man kann nicht ungestraft unter den Palmen wandeln."

A Stoomvaart Maatschappij (ejtsd: Stómfárt Mácshápej) „Nederland"-ján ismét más világba kerültem. Az angol világot felváltotta a hollandi, a szilfideket, a teltidomuak, a whiskyt a sör és nehéz likőrök, a feszességet a fesztelenség. Jól esik ez a kis változatosság, mert idővel bizony megúnja az ember az örökös átöltözködést és a mégis csak kimértebb modort.

Már hat órakor megszólal a gong, ebédhez ülünk. Velem szemben jólmegtermett, egészséges, hollandi nő ül. Ugyancsak hozzálát az ételekhez, úgy, hogy restellem bevallani, nem igen bírom az iramot. Az étkezésben itt nem annyira a sok fogás, mint inkább a kiadósság a fontos. Hogy azonban ez sem megvetendő, a gasztronómusok kedvéért leírom az első ebédet: Kitűnő zöldségleves. Utána hal mártással, burgonyával. Majd elájulok, amikor lá-

Istók János

A Magyar Mickiewicz Társaság emlékérme (Pátzai Pál szobrászművész műve), amelyet az idén Dabrowski Jan professzornak, a nagy lengyel történetirónak és Istók János szobrászművésznek, a budapesti Bem-szobor alkotójának adományozott a Társaság.

Képes Pesti Hírlap

1938. maj. 26.

1936. II. 10. sz.

Büszke vagyok rád...

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém.
Előtted ringó búzatenger,
Ameddig csak elrepül a szem...
Bámulom, hogy a szőke élet
Tizennyolc éves karod nyomán
Hogy borul le engedelmesen.

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém.
Körülötted a tűz-szemű nap
Fákat éget és földet repeszt;
Te mész előre, rendületlen
S hátad mögött hosszú sorokban
Megadással gyűlik a kereszt.

Büszke vagyok rád, paraszt öcsém,
De két szemedbe félve nézek,
Mert előtted szégyenlem magam.
Fáj, hogy gyáván, akták közt élek
Hűvös szobában, — és előttem
Kasza helyett toll, meg tinta van.

SZALKAI MIKLÓS

Az Élet Bibliája

Hited legyen oly ősi, mint a Föld,
Oly ágas, mint a százados gyökér.
Ember! A lelked kincses televény,
Melyben jövődnek szent csírája él.
Arcod olyan, mint sugárszórta sík,
A homlokod, mint tenger, hallgató,
A szád — a nyárra kacagó virág
S a szemed ékes, tavaszt álmodó.

A nótád zengő, röpülő, fehér,
Örömöd nem pénztől forgó malom,
A munkád, íves, alkotó, merész,
És reménysugár minden fájdalom.
A tested büszke, lányváró acél,
Karod, mint cédrus, vihardúlt hegyen,
Olyan légy, mint a nyílpattantó húr,
De a csókod is — imádság legyen.

Csaba

A tél: a fenséges nyugalom, béke és megelégedés áhítatos csendjébe burkolódzó szép fehér igéret.

A tavasz: reményeket bontó, dús, zöldelő lomb. Rügyfakasztó, mámorító, jókedv, ifjúság bőségszaruja.

Nyárban: az ember nem számol sem órát, sem napot, boldog öntudatlanságban adja át magát az örömöknek, mert az az érzése, mintha hosszú rabságból szabadult volna. Örül, újjong s mint a szabadság lánglelkű gyermeke, versenyt repül az idővel.

Ősszel: a hangos örömöket csendes lemondás váltja fel, az emberek magukba mélyednek, hogy előkészüljenek az áhítatra, a tél szent nyugalmára.

Deák Lukács

Hitvallás

Most járatlan, új utakra térünk,
De sziklát görgető vállunk meg nem remeg,
Még akkor sem, hogyha felfortyan a pokol
S ha ránk suhint riasztón a vad fergeteg.
Most járatlan, új utakra térünk...

A mi két karunk előre mutat...
— A mult fénye-árnya csak okulás legyen. —
Nem kapkodunk többé a holtak kezéhez,
De nem is építünk majd homoktengeren!...
A mi két karunk előre mutat...

Most e földön új szelek járnak...
Mély verembe zuhan az, aki visszanéz!...
Előre hát nyíltan, egyenes homlokkal!
Győzzön a szív és a lélek! Győzzön az ész!
Most e földön új szelek járnak!...

Győzni fogunk, mert a hit vezérel!
Győzelemre visz a szívünk akarása.
A halálon győzni fog az élő Eszme
S új tavaszt hoz lelkünk virágfakadása!
Győzni fogunk, mert a hit vezérel!

DELI

Istók János szoborműve: *Tengerészeti kereskedelem:*

Csevegés a kora őszi divatról

Az elmult nyár elvitte a díszes, kitömött vállú, nagyujjú, síma ruhákat, hogy új irányzatnak adja át helyét a divatban. Megint látjuk a rendes vállakat. Nincs minden hölgy díjbirkozónak kitömve. A síma nőies vállak, hosszú, szúk ujjak veszik át az uralmat az új őszi divatban, mely teljesen ellentéte az elmult téli és nyári divatnak.

A sok angolos síma vagy berakott alj eltűnt, hogy a gloknis, vagy ferdén szabott szoknyák lépjenek előtérbe. Már a nyári kazakok is gloknis szabásúak voltak. A kazak változatlanul megtartotta vezető szerepét: szövet, cloqueból, estére bársony, fémanyagokból, rövid szoknyával nappalra, estére hosszú, bő uszályos aljjal a legnagyobb divat.

A párisi vezető nagy divatszalonokban csak most zajlanak le a bemutatók. Még nem tudunk teljesen világos képet kapni az eljövendő divatról. Egyelőre forrong, változik minden napról-napra. Sokszor a bemutatók után még oly változások vannak, hogy egy-egy öltözetet meg se lehet ismerni a bemutató előtt és után.

A nagy divatalkotók, Patou, Lanvin, Schiaparelli, Paquin, Molineux stb., a bemutatón meghívott közönség nézete, izlése és elhangzott véleménye alapján még változtatnak a bemutatott mintákon, mielőtt azok még a nagy nyilvánosság elé kerülnének. T. i. köztudomású, milyen nehéz egy-egy ilyen nagy szalon bemutatójára meghívót kapni, mert szigorúan hét lakat alatt őrzik a bemutatóig mintáikat.

Az eddig kiszivárgott hírek szerint a fekete a vezető szín, mint ősszel-télen mindig, de minden nagy szalon egy-egy színt még divatszínnek nyilvánít.

Patou, a minden évben feltűnő lilát, mely azonban annak ellenére, hogy szép szín, nem tud gyökeret verni, továbbá a sötétbordót és a kékes füstszínt.

Marcel Rochas nagyon szép rozsdabarna kosztümöt mutat, barna prémmel. Ennek a színnek minden árnyalata, a narancssárgától a barnáig divatos.

Schiaparelli kitart szigorúan a fekete mellett. Azonkívül mindenfajta bársonyt hoz, pamut- és angolbársonyt, mouslint és velour sifont, minden sötét tónusú színben.

A mostani bemutatón különösen sok szörmés mintát láttunk, tőle a legkülönbözőbb változatokban, kosztümök, köpenyek, estélyi kabátok dús szőrme dísszel, még a keztyűk felső részén is.

Lanvin nagy rókával díszített, fekete gloknis, háromnegyedes kabátú, fehér crep satin blúzos, elegáns délutáni komplét mutat be. A hosszú fekete kabátokon általában sok szőrmét láttunk. Az ezüst róka a favorit, 2, sőt 3 rókával díszített köpenyeket láttunk. De azért olcsóbb és ugyanolyan előkelő a breischwanz, perzsa, szilszkin luxxal, díszített köpeny is.

Nagyon sok muffot láttunk a köpeny anyagából csak kevés prémmel díszítve, esetleg csupán 1—2 ezüstróka farkkal. aIgyon választékosak ezek.

Bruyère is felkarolja a lila minden árnyalatát, estére egész halvány, pasztell színben (szőkéknél különösen előnyös), délutánra sötétebb élénk színben, ruhái különösen Rodier puha angora szöveteiben szépek.

Szép, rózsaszín crep satin estélyi ruhát is láttunk, sűrűn redőkbe raffolva, az egész derékon át, lent szűken uszályba végződve.

Délutáni ruha.

Yva foto.

Ellesett párbeszédek

— Jó napot!

(Na hallja! Tizenkettőre adott találkozót és most pont egy óra!)

— Nem tehetek róla, sietni akartam és taxiba ültem, így aztán megkéstem.

(Defekt?)

— Dehogy, de a soffőr eltévedt a közlekedési labirintusban.

(Hát az micsoda?)

— A rendeletek és tilalmak magyar királyi tömkelege, amely arról szól, hogy az egyik utcában csak jönni, a másikban csak menni szabad és aki a menőben jön, vagy a jövőben megy, az kihágást követ el.

(Ahá!)

— Például a Váci-utcában csak a Vörösmarty-tér irányában szabad közlekedni és jaj annak, aki bemerészel kanyarodni a Deák Ferenc-utcába, mert veszélyezteti a büntetlen előéletét. Viszont a Vörösmarty-téren csak az óramutató irányában szabad hajtani és aki botorul az ellenkező irányban próbálkozik, annak menten megreparálják az óraművét.

(Ne ijesztgessen kérem!)

— Melegen ajánlom, hogy sohase kívánkozzék a Vas-utcába!

(Mi van ott?)

— Tudja egyáltalában, hol van a Vas-utca?

(Hogyne, a Rákóczi-út mellett.)

— Ezt a téveszmét azonnal felejtse el, mert megjárhatja vele! A Rákóczi-útnak semmi köze a Vas-utcához, onnan nem lehet behajtani.

(Hogyan lehet mégis a Vas-utcába jutni?)

— Honnan tudjam, mikor még csak harminc éve lakom Pesten. De mit is akar maga a Vas-utcában? Semmi dolga ott! Menjen a Szentkirályiba, oda lehet.

— (Nem bánom, gyerünk a Szentkirályiba.)

— Hát azt tudja-e, hogy a Vilmos császár-útról nem lehet az Andrássy-útra hajtani és viszont?

(Miért nem lehet?)

— Mert tilos — punktum!

(Délben az Andrássy-út olyan kihalt, mint a Hortobágy, katángkóró helyett egy-egy árva pékinas biciklizik rajta.)

— Az igazi rend az, ha ott is szabályozzák a forgalmat, ahol nincs forgalom. Ezért óva intem, nehogy a központi vásárcsarnok mögött lévő kis utcákba merészkedjék, mert oda csak befelé vezetnek a nyomok, mint az oroszlánbarlangba, de ha ki akar jönni, minden utcasarkon ott a tábla, hogy tilos!

(Mit csinál ilyen esetben az ember?)

— Addig megy, megy, míg végül kiköt valahol Soroksár tájékán.

(A taksaméter pedig addig pislog, pislog, míg kényszeregyezséget nem kérek.)

— Furcsa, hogy Londonban, ahol kilencvenkilencszer akkora a forgalom, mint Budapesten, se piros, se zöld lámpák nincsenek az utcasarkon, sőt tilalmi táblák sincsenek.

(És ha megreked a közlekedés, mit csinálnak Londonban?)

— Várnak. A rendőr is vár, a soffőr is és azt mondják angolul: annyi baj legyen! Végeredményben sok időt, benzint, mérget és rendőri eljárást takarítanak meg.

(No és azonkívül min bosszankodik még?)

— Én? Abszolut nem bosszankodom, csak fáj a szívem, hogy a BSzKRT közlekedési reformja megbukott.

(És miért bukott meg?)

— A közönség megbízhatatlansága miatt. A Hévügy után biztosra lehetett venni, hogy ezzel a publikummal mindent le lehet nyeletni, a térképes menetjegyet is. Csodálatosképpen azonban nem úgy történt.

(Hallom, azt a jeles szakférfiút, aki a térképes jegyet kitalálta, megbízták, hogy olyan közlekedési reformot készítsen, amely kikapcsolja a közönséget a forgalomból.)

— És hogyan közlekedik majd a közönség?

(Gyalog, ahogyan az öregapja közlekedett.)

— És a Beszkárt tisztviselőit miből fizetik?

(A terv szerint a fizetéseket kivetik pótadóba.)

— Mit szól a spanyol ellenforradalmárokhoz?

(Azt olvasom, egész svadronra való tábornokot elfogtak.)

— Izgatottan várom, mikor fog az emberi jogok párizsi ligája a tábornokok érdekében interveniálni.

(Azt ugyan várhatja. A Liga nem ért spanyolul, csak magyarul tud.)

— Jó napot.

Augusztus 7-én leplezték le a vasmegyei Győrvárott az 1706 november 6-án vívott győrvári csata emlékoszlopát. Az oszlopot báró Andrássy István kuruc altábornagy reliefképe díszíti, Istók János szobrászművész alkotása. Andrássy István báró nagy szerepet játszott a lőcsei fehér asszony életében is

Új Idők 1932 XXXVIII. 34.

Hej, hej, szegény vándorlegény...

— Elbeszélés —

Irta: **Babay József**

I.

Karcsú, sötétzöld fenyőkkel őrzött, kavicsos út kanyarodott be a simongáti országút szegélyéről az uraság kastélyába. A kastély előcsarnokát kőfaragású oroszlánok őrizték, emberemlékezet óta ott pihenve a lépcsőket záró oszlopok előtt.

Ezen a napon Kossuth-szakállas nagyapám cipője alatt csikorgott a kavics. Büszke tartással ment a kis öreg az oroszlánok felé, gyönyörű takács-büszkesége magasan tartatta őszbe borult fejét, mert hisz híres ember volt ő megyeszerte. És híre volt még túl a Dráván, Horvátországban is, a gazdag és előkelő zágrábi családok között, mert az a vászon, az az asztalterítő, szájkendő, ágyba s ágyra-való, ami kikerült az ő tizenkét szövőszékkel dolgozó műhelyéből, elnyűhetetlen volt a sírig. A mosdó-fogastól a földig hulló, bojtos szegélyű törülközőkbe is csodálatos színű tulipán és liliom leveleket tervezett, úgy hogy, aki tisztára fürdetett arcát szárította, nem is vászonba, hanem selymes-ízű virágsziromba törülközött. Húsz pompáskezű vándorlegénnyel dolgozott a nagyapám, a kossuthi öreg, aki, ha haragos volt, csak két helyen emelte meg fekete kalapját, — a templom, meg a Kossuth-szobor előtt.

A simongáti uraság kastélyának hatalmas parkját szomorúság árnyékolta be. A gótikus ablakok nehéz, sárga redőnyei egytől-egyik le voltak eresztve, mintha ravatalok teremsora komorodna mögöttük. A park aggastyán-platánjai, az örökösen derűs imákat susogó, ide-oda hajlott nyírfák, a méltóságukat suhogó tölgyek és Krisztus-emléket viselő fenyők és lucfenyők alig mozogtak, szinte félve éltek. Még a tarka kavics is halkan csikorgott nagyapám bagariacugosa alatt, mert fenn, az emeleti középszobában, mennyezetes, selyempaplanos ágyban, juharlevél-fehéren, szomorú szemmel feküdt Szentesdy Vigh Erzsébet, az uraság egyetlen leánya. Tizennyolc éve derűjére komor betegség szállott, hiába vitték Itáliába, hiába bolyongott vele a hajó a dalmát tenger szellői között, nem tudott gyógyulni, inkább holdfényezüst-színt öltött az orcája. Szentesdy Vigh Balázs vagyont ajánlott annak, aki meggyógyítja a leányát. Hiába. Ezt a gyönyörű gyermeket királyi módra jegyezte el a halál, — már csecsemőkorában. A mellében hordta a fekete liliomot, a tüdejében, születésétől kezdve. Pedig mily bomló aranyat vert a hajára a teremtés. Szeme kék volt, sugárzó mélykék, mint az oltárkendőkbe szövött árvácskaszirom és járását, aki látta, megállt, tekintetét dereka köré fonva, s olyat érzett, mintha ajándékot nyújtana át e termet.

Libériás inas sietett a nagyapám elé. Meghajolt és kitárta a középajtó szárnyait. Aztán elvette az öreg vadonatúj fekete kalapját és a paraplit, — mert a horvát hegyek felől reggel óta fellegek szűrődtek a somogyi táj fölé, — és eltünt.

— Éjnye, öcsém, — mondotta nagyapám csak úgy magában, — jobb szeretem a kalapom a kezemben, húsvétra vettem a Polgárnál négy forint hetvenért. A paraplit nem bánom.

De hát úri helyen, úri szokás járja, illik az ilyenbe belenyugodni.

Még kétszer nyitott a libériás ajtót, olyan merev képpel, mintha ráfagyott volna a szegények bőjtje s nagyapám az uraság munkaszobájában állt. Egyszerű szoba volt ez, nehéz agancsokkal megrakva a falak, kézzel faragott, magas asztal, támlás nagy székek, tulipánkarfás hosszúpad, az öreg-uraság óriásképe s már telt is volt a berendezés. Csak a padlót fedték sztambuli szőnyegek, szépek, igen szépek.

— Üljön le, mester úr, ide a közelembe, magyar urak szeretik a tekintetváltást közelről, — mondta az uraság s parancsot adott a bőjti-képűnek, hogy bort, billikomot és téli sonkát hozzon a vendég elé.

— Köszönöm, nagyságos uram, — szólt az öreg és módosan leült. Acél szeme megint csak megcsodálta a hatalmas, erős, deresedő, csontos arcú, törött orrú Szentesdy Vigh Balázs simongáti uraságot, akinek gazdagsága megyeszélig terjedt s aki nem egyszer járt már a császárnál is, Bécsben. A császárnál, — mert hite szerint a király nem császár, amíg nem ezen a földön veti a napba első tekintetét!

Az uraság koccintott, — mert bor a beszéd eleje Somogyban, — s aztán ránehezült nagy feje a nagy tenyerére.

— Hiszen tudja mester uram, — kezdte, — hogy a leánykám, odafenn, — és felvetődött a tekintete a faragott-gerendás mennyezetre, szomorúan is, de haragosan is, hogy szinte átszúrta pillanat alatt, — alig-alig szívja már szegénykém Isten lehelletét. Az az érzésem, hogy nem soká virágzik. Kegyetlen, kutyasors lopódzott az én szívembe, hogy szedné széjjel a villogó ménkű mihamarabb az életemet, nézze csak, öreg, hiába próbáltam divatos doktorokkal, híres professzorokkal, országokkal, mindennel bármit, csak költözködni készül ez a gyermek. Az apai szív egyaránt szív gazdagnál, falatnélkülinél. Gondoltam, amíg itt piheg szegénykém, az én falaim között, legyen megvalósult minden gondolata! Valamelyik szurka cselédnép susogott neki arról, hogy kegyednél dolgozik egy vándorlegény, aki nagyszerű meséket ad elő s odajárnak a kegyed műhelyébe szombatonként az atádiak áhítatra. Nem érdekli már a lányomat semmi. Fonográfot is hozattam neki, az intézőm egyenest Bécsbe hajtatott érte. Hiába. De ez a takácslegény, a meséivel, azt mondja, kedvére lenne...

Nagyapám oly figyelemmel itta az uraság híresszép beszédét, hogy szinte belepirult redőkszántotta homloka. Hm. A Mártonról van szó, aki Pozsonyból gyalogolt ide, az ő híre hallatára.

— Hát bizony, megkövetem nagyságos uraság, selyemképzeletű ember az! Ha a csurgói kollégiumba kerül siheder korában, ma már követ lehetne odafenn Pesten. Bizony, szórul-szóra áll a tétel: úgy szívják a mese-szavait a többi legények, meg a háznépe, meg magam is, hogy rá-rá feledkezünk szombatonként a kísértetek órájára. Hát, ha parancsolni tetszik, küldöm én nagyságos nagyuram, bár nem hiszem, hogy életében egyszer is taposott volna ilyen küszöböt, a Márton, a szegény...

— Szövetek kegyeddel négy tucat abroszt, hogy valamennyire is rekompenzációt tegyek.

— Köszönöm, — villant meg az önérzet-szó nagyapám hófehér bajusza alatt, — ne méltóztassék olyan kiadást eszközölni, amely egy ilyen nagyúri házban most felesleges. Engedelmet kérek, nagyra becsülöm én nagyságodat, megtiszteltetés, ha szivességet vállalhatok. Holnap vasárnap van. Átküldjem úgy nagymise után?

— Igen kedvemszerinti. Köszönöm, mester uram.

Bubics Zsigmond, a gyémántmisés kassai püspök

Istók János szobormüve

hóban előfordultak.

Folyó szám	Az alap megnevezése	pé
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		

Istók János

109 Istók János: László királyi herceg.

Képröm. Társ. 1916/17. téli Kiáll. Rat.

lapját szép rendben kétszer szolgálta már végig. Mindig császárkabátban jár, irt, ivott s feküdt a sárban; Petőfi-szakállt viselt, még az Ádám-csutkája is olyan Petőfiesen nagy volt.

Ennek az embernek is lángolt a lelkében valami különös álom. Lengyelország fölszabaditásának álma. Ezt itta a savanyú homoki borban, a keserű sörben, ezt álmodta a szerkesztőség szivarfüst-ködfátyolképeiben, ezt dúdolgatta odahaza kis leányának, ezzel ölelte feleségét, ha vasárnapot ütött az órája. Emlékezetének szabad kőtáblájáról lemosott az alkohol-eső már mindent, csak egyet nem: Lengyelország történetét nem. Mikor elhanyatlott hazájáról beszélt: megnőtt és megszépült; ellumpolt hangjában szomorúan zokogott valami szláv-bánat, a mely a Mickievicz Ádám szonettjeiből olyan ismerős.

Levinszkyben volt valami ős kutya-természet: «lelkével vonított a tele holdra», a hogy ő szokta mondani. A magyar égnek ez a melancholikus, vándor szimboluma úgy szabályozta a lelkét, mint a tenger árját; földagasztotta és lecsendesítette.

A bujdokoló hold most már kiért az ég sík tengerére; ezüstös arcza sejtelmes pompával ragyogott. Levinszky háttal ült rá, nem látta, de érezte. Ittak. Elgondolkoztak. Azután megszólalt a lengyel duruzsoló mély hangja:

— Lengyelország... Lengyelország... Mint a kimondott szó: ha kiejtjük, elragadja a szél. Az északi szél, Szibéria havas vihara... Vigyázzatok magyarok, egy átok verhet benneteket is velünk. Minek álmodoztok? Minek ábrándoztok? Nem jobb volna ezer sóhajtásból *egy* akaratot kovácsolni? Aczél akaratot! S megforgatni, suhogtatni, hogy az a barbár Góg és Mágóg-csorda visszahőköljön előtte, vagy veséig verje bele a szügyét. Nem igaz Lőrincz mester? De igaz. «Az idő eldönti, ha nem az.» Mi?

Lőrincz mester pedig, a teli holdba bámulva, eljövendő dicsőségének rakta bizarr Bábel-tornyát. Fehér ragyogó kövekből épült ez a torony s oly magasan furódott a mennyei kékségbe, hogy a vándor-csillagok csak a derekatáján úsztak el halvány pislogással. És zengett a mindenség szentegyháza; ezer és ezer Memnon-szobor fogta föl a hajnalok rejtelmes fuvalmát s diadalmi himnusz hirdette az eltemetett magyar dicsőségét... Nem is igen hallotta Levinszkynek a szavát; a lelke halálos messze járt.

Levinszky ránézett a szórakozott szobrászra. Hármat szippantott durva czigarettájából s mintha magával beszélt volna, folytatta:

— A hold. Hm. Persze, a hold... A nagy Mickievicz is szerette a holdat. Hazám lánglelkü poétája! (S jobb kezével úgy tett, mintha búcsút intett volna valamely mennyben lakozónak.) A lengyel erdők mélyén morajló Njemen folyóban is meg szokta magát nézni a hold. Ugyanez a hold, asszonyom, — szólt az árnyékban hangtalankodó háziasszonyhoz fordulva — ez a magyar hold, ez a világ-hold. Ej, nagy kozmopolita ám az öreg! Ott is van, odahaza, nálunk, zöld lugas; árnyékot vető jázminok között illan a beszédes kis patak; foszló halvány felhőkben jár az ezüstös rém, a csodás hold.

Tar Lőrincz erre, mintha csak egy gondolatmederben hömpölygene álmodozásaik, rajongásaik árja, fölvette a beszéd fonalát:

— A magyar is olyan, mint az Eiffel-torony lába alatt álló paraszt: nem látja a nagyszerű csoda tetejét! És nem is hiszi! Elrúgnak bennünket, útmutatókat és hanyatt-homlok rohannak az ingoványba. Minden külföldi név: varázsige, zsebeket és sziveket nyit meg. Minden magyar név: temetői fejfára irt név, nincs jelene, nincs jövője. Barátom, ha van lelked, ezt ird meg valaha: ez az igazi, turáni átok».

Levinszky a maga lován ült, hát azt nyargalta tovább:

— Lengyelország és Magyarország: testvérország. A két nemzet: testvérnemzet; hiszen a nóta is azt mondja: «Magyar és lengyel: jó barátok!» Mind a kettőnket balkézzel vert az öreg Isten; mind a kettőnknek egy az ellenségünk: a porosz-osztrák sas, meg az orosz sas.

Sírt és ivott. Ivott és leült. Bozontos fejét két öklére hajtva, ingatta jobbra-balra, nem birva szóval kifejezni már, a mi a lelkét elöntötte.

Tar Lőrincz is pengette a magáét, feszitett ijjal:

— Mihelangelo! Rodin! Meunier! Ez mind csoda? Egy Tar Lőrincz nem csoda? Nyomorultak. Hitványak. Zsiványok. Megmutatom, mi a magyar géniusz! A rhodoszi kolosszus magyar mását faragom ki, te, lengyel! Hallod? Ide hallgass, a ki Istened van. A magyar Szabadság szobrát vágom a szemébe ennek a bitang, rabszolga nemzetnek. Olyan szobrot csinálok, hogy az anyák, ha meglátják terhes korukban: hősöket szülnek! A világ nyolczadik csodáját állitom a Duna-partra, ha nyugalmat ád egy pár évig a Jehova, meg a hitelezőm. Tar Lőrincz egy beomlott bánya; most tócsa áll felette; de ha egyszer kibontják: arany, arany, aranyfolyam lesz a lelke! Igen! Ezt úgy hiszem, mint Izráel a maga kiválasztottságát. Addig is, mig eljönne az órám: haragod borát iszom, magyarok Atyaistene!

Felvette szinig töltött poharát és üresen tette le.

Feleségének, az árnyékban rejtező fehér szobornak, szomorú mosolygás suhant el finoman ivelt ajakán. Magában sajnálta, sőt egy kissé meg is vetette ezt a táborszájú embert. Kis fia, mintha egy lélek volna vele, átvette mosolygását, ránézett anyjára, s ez a nézés azt mondotta:

— Ugy-e, milyen furcsa kis ember az atyus?

Levinszky pedig történelmi emlékeinek mély kútját ásta tovább. Kimutatta a magyar-lengyol érintkezéseket:

— A ti Gézátok leánya, Judit, a mi Boleszlávunknak lett a felesége. Ez egy. A másik Boleszláv, a Szemérmes, a ti IV. Bélátok leányával, Kunigundával lépett Szent József házasságra. Haha! Milyen bolond volt ez a bolond. Pedig lengyel anya szülte. Azután: A ti Róbert Károlyotok a mi Ulászlónknak, a kurtának, Erzsébet leányát vette el. Nem igaz? Te nem tudod, de Levinszky tudja. Levinszkynek Lengyelország: itt van! (Jobb keze kis ujját mutatta.) Magyarország meg: itt van! (Bal keze kis ujját mutatta.) A ti Nagy Lajostok Hedvig leánya: a mi szent királynénk volt. A szent! Az erős kezű! A bölcs! A bátor! Személyesen vezette a lengyel hadakat Halics ellen, barátom! Mit szólsz ehhez? Ellenetek vezette az igaz, de nem szent-e ez az asszony? Mi? A ti bősz Zsigmondotok 208 ezer aranyért zálogositotta el a tizenhat szepesi várost a mi Ulászlónknak! Hé! A királyok is csak olyan pasasok, mint az ujságirók: ha megszorulnak, a szomszédba mennek kunyorálni. Hát még a nagy Báthory István! Micsoda diadalmas csatái voltak! Pater Patriae — ezt a nevet adtuk neki. Jaj, csakhogy vele szállott le Lengyelország napja!... Azután jött az orosz ármány... Kosciuszkó! Apám, apám ott az egekben: pillants ide rám! «A Maciejoviczi-csatatéren én vezettem rohamra a népem; sirat engem lengyelek hazája. Az én nevem Kosciuszkó. Emlékszel-e rája?» Oda van Prága!

Varsót feldúlták! Látom falán vad üldözőmnek vérrel irt nevét. Azután — Osztrolenka! Osztrolenka! Bosszúálló fénynyel jár előttünk Osztrolenka véres csillaga! Hallod, hallod, te magyar? Te vad ázsiai? Nem sirsz? Hát nem bőgsz? Én sirok, nézd! Mert a sorsunkat siratom. Lengyelsors — magyarsors, mind a kettő átok! Átok! Átok!

Földhöz vágta poharát, hogy csak úgy porzottak az üvegszilánkok. A Bodri eljajdult hirtelen ijedtében, felugrott és elhúzódott a kapu alá.

Laczi is megrettent az átkozódva siró embertől. Anyja, mint az árnyék, besuhant véle a belső szobába. Amazok észre sem vették.

Odabenn levetkőztette már álmosodó fiát, egészen olyan gügyögő anyaszeretettel, mint piczi korában. László boldogan engedte magát oda a gyöngén ölelő karoknak; s mig elnézte anyjának arcza előtt lehajtott szép fejét, olyan jóleső érzés öntötte el a szivét: «ez a szép asszony az én anyám». És ezt a gondolatát csókban lehelte az arczára. Anyja mosolygott; megpacskolta a fia meztelen lábaszárát; most, hogy a gimnázista úr csak egy szál ingben hegyelt: egészen gyermeknek látszott; úgyis bánt vele az anyja, mint ölbeli gyerekkel. Felölelte, ágyába vitte, betakarta könnyű kék paplanával és megcsókolta, háromszor egymásután.

— Aludjál, kicsi fiam, jól. Álmodjál szépeket.

— Te is, anyuskám, te is.

Mikor a másik szobába belépett, hirtelen valami különös érzés borzongatta meg Tar Lőrincznét.

— Mi ez?... suttogta, maga elé meredve.

Úgy érezte, hogy a szive alatt megmozdult valami. Leszögezve, édes rémülettel állt a szoba közepén sokáig. Mélyen felsóhajtott; a bizonytalan jövő martiromsága, hosszú hónapok megpróbáltatása; szomorú-vidám szinekben folyt össze előtte.

— Istenem, édes Istenem. Hát csakugyan! Tiz évvel ezelőtt egy kis leány szállt be hozzájuk; de úgy látszik, megbánta, hogy a földre leszállott: pár hét múlva visszament angyaltársaihoz. Azóta virágtalanul állt a családfa. És most, jó tiz év multán, új tavasz, új fakadást igér.

A nyugtalan asszony azonnal meg akarta súgni édes titkát az urának. De azután elhessegette ezt a gondolatot; két ittas ember tréfájának hogy tegye ki magát? Nem ment hát ki a tornáczra, hanem lepihent és könynyekkel esőzte be párnáját. Sirdogált szép csendesen; maga sem tudta: miért?

Odakinn Levinszky az asztalra borulva aludt. Tar Lőrincz pedig határtalan komolysággal magyarázta neki: mi a lángész? És a saját életéből vett rá számtalan példát. Az ujságiró nem mondott ellent.

A hold már lecsúszott az égről. Szürkés gyász borongott az aluvó városon. Hajnalra járt az idő. Hűs szél borzongatta az udvarbeli eperfa leveleit. Távolról egy kakas hajnalébresztője zengett hosszan, muló módon.

Levinszky csak aludt. Lőrincz mester csak beszélt tovább.

———

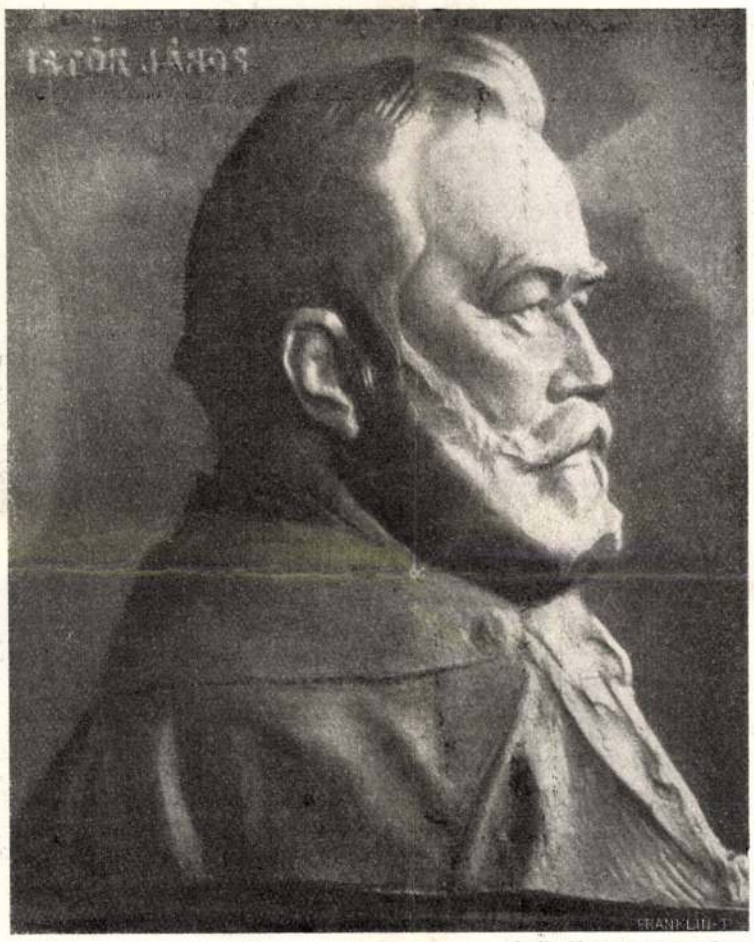

Istók János dombormüve.

ANTAL GÁBOR, A MOST ELHÚNYT DUNÁNTÚLI PÜSPÖK.

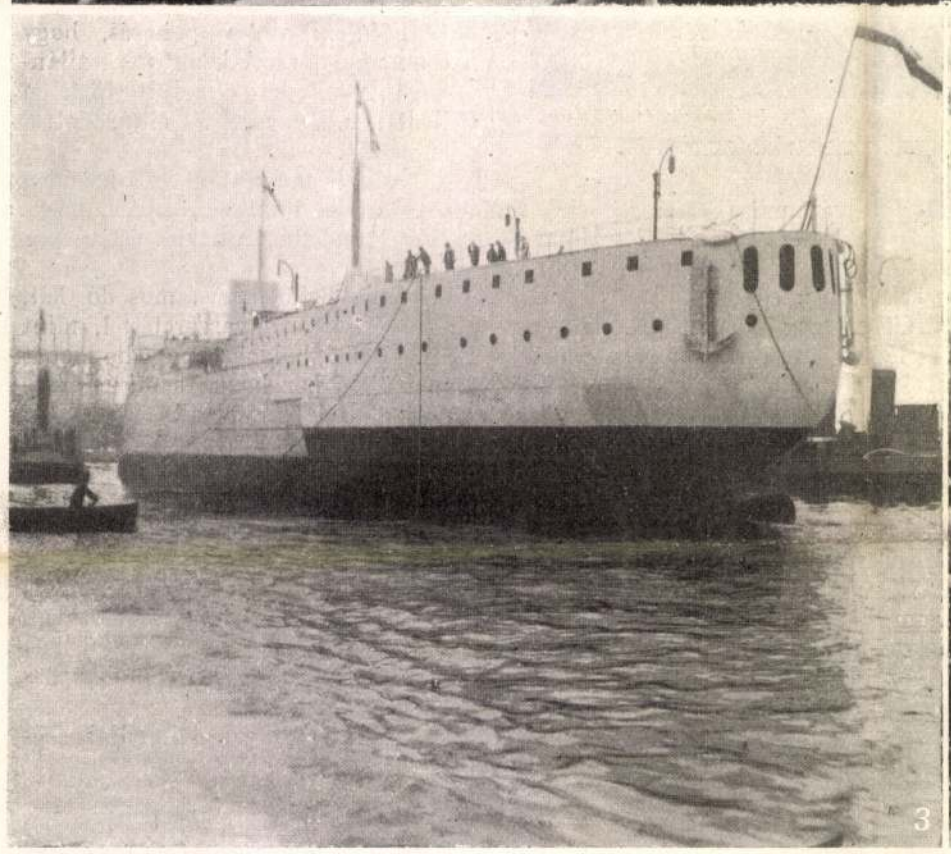

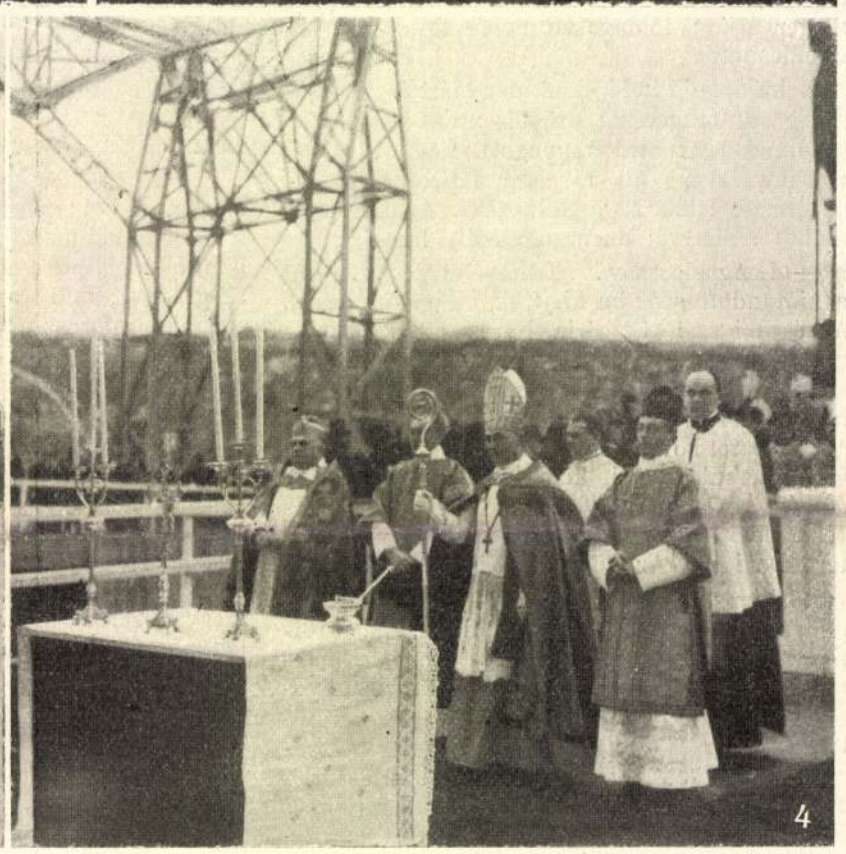

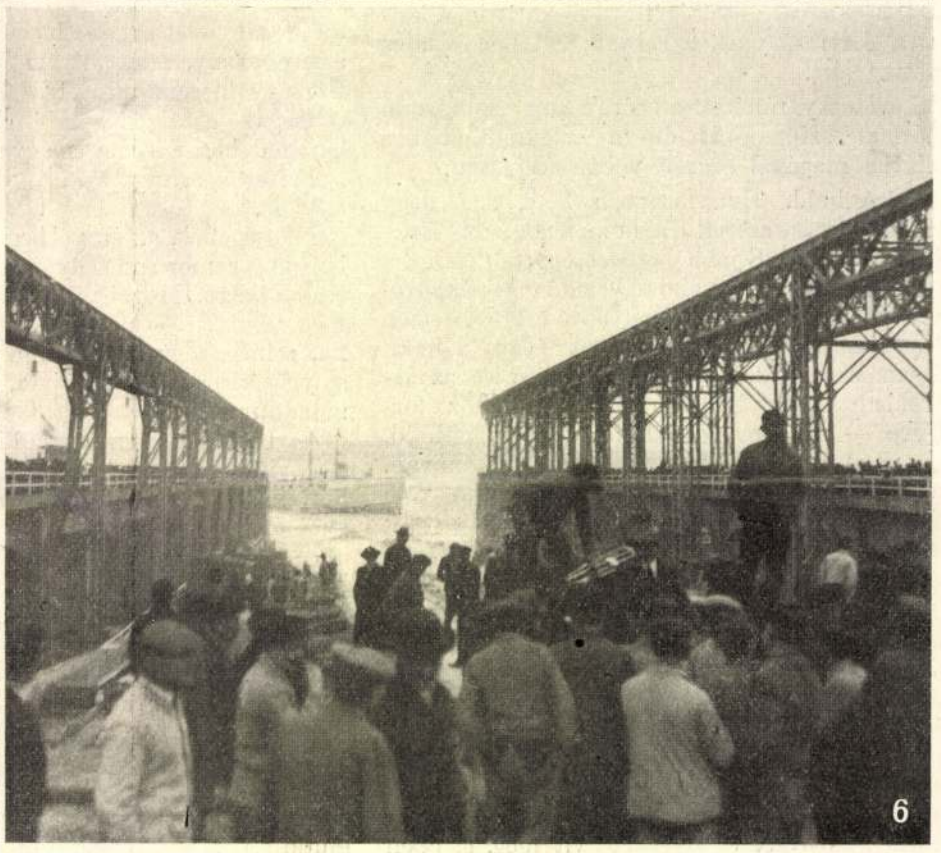

1. Mária Terézia főherczegnő Haus tengernagygyal a dísz-sátorban. — 2. Mária Terézia főherczegnő, gróf Tisza István miniszterelnök, gróf Wickenburg István fiumei kormányzó, báró Harkányi János kereskedelmi miniszter és báró Burrián István a király személye körüli miniszterrel. — 3. A «Szent István» bevontatása az úszó dokkba. — 4. Egyházi szertartás a vizrebocsátás előtt. — 5. Marx János államvasúti elnök-igazgató, Lers Vilmos kereskedelmi miniszteri államtitkár, Hollán Sándor miniszteri tanácsos és Jármay Elemér miniszteri titkár az ünnepélyen. — 6. A «Szent István» a vizen.

A «SZENT ISTVÁN» DREADNOUGHT VIZREBOCSÁTÁSA FIUMÉBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Mátyás-, Károlyi-, Kossuth-huszárok, a császáriaktól átállott Székely-huszárok, Miklós-huszárok. Mondják, a mundérjok viseltes volt, a fegyverzetük tökéletlen, én nem vettem észre. Csak azt láttam, hogy vidáman, büszkén lovagoltak ficzánkoló paripáikon, mosolyogva szalutáltak köszönetül a feléjük szálló kendőlobogtatásokra éljenzésekre.

Jöttek a honvédek. Egy vörössipkás zászlóalj, ismerős lobogóval.

— A tizenegyesek — szólt apám.

— Az én zászlóm! — kiáltott anyám örömében tapsolva, míg szemeiből csak úgy omlott a könny.

Következett a lengyel légió, egyrésze lóháton, hátrakötött újju mentében, négyszögletű kucsma tetővel, a többi gyalog, de előkelő önkéntes valamennyi, eljöttek Bemnek s a magyaroknak segíteni. Éljen! Éljenek!

Érdekes kis csapat volt a bécsi aulistáké (egyetemi hallgatóké). Fekete szalonruhát viseltek, fekete bársonysapkát, fekete, vörös, sárga széles vállszalagot. Hogy ezeknek a derék német fiuknak is bőven kijutott az éljenből, természetes. Erre ismét honvédek kék sapkával, aztán a székely szabadcsapatok, melyek öltözetét már előbb leirtam, újra honvédek s végre az ágyúk, társzekerek. Az ágyúk többnyire az ellenségtől elfoglaltak voltak, meg a Gábor Áronéi, kezdetleges, de használható lövőszerszámok. Aztán vége volt.

Az ősz vezér visszavonult szállására, a tisztek utána.

Mi is eljöttünk az ablaktól, fáradtan, de felvillanyozott, lelkes hangulatban, boldogan. És mindnyájunknak eszébe jutott egy más seregnek a felvonulása, a mely akkora bánatot, szinte kétségbeesést hagyott maga után. Nem is olyan régen volt, alig néhány hete és most . . . milyen különbség!

— Hála neked, én Istenem, hogy ezt a boldog napot megérhetém, — fohászkodott édes apám. — Láttam Bemet, láttam a magyar hadsereget, mi kell még ennél több?

És örömében könnyezve megölelt, megcsókolt mindnyájunkat.

(Folytatása következik.)

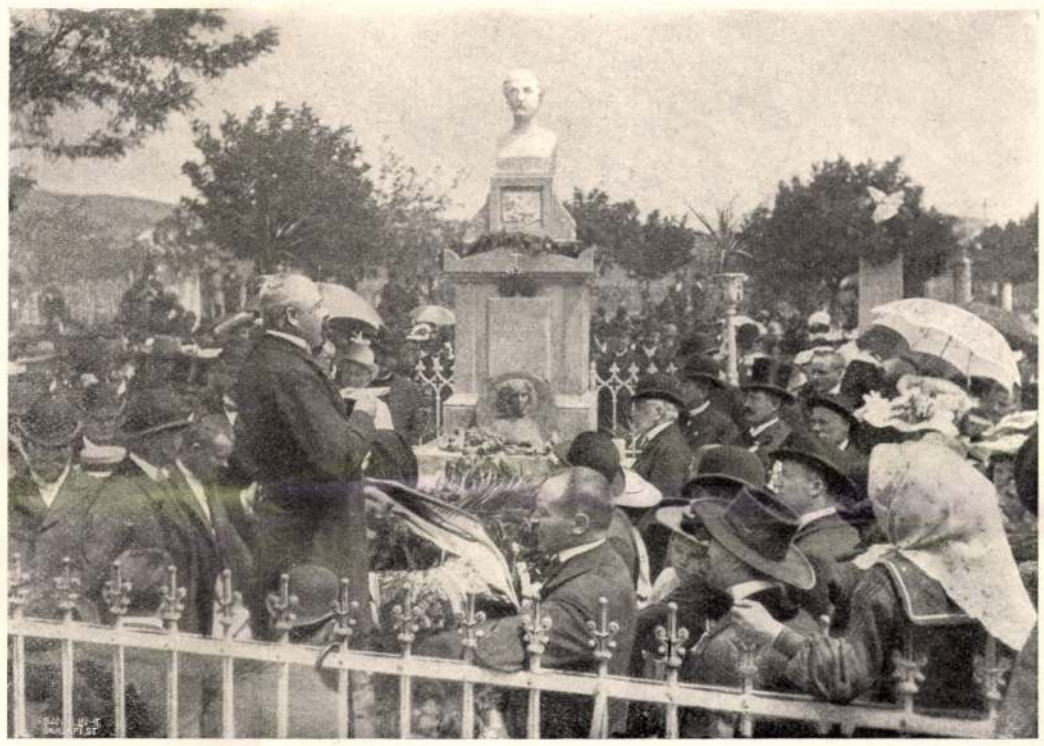

Jelfy Gyula fölvétele.

ÜNNEPÉLY KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA SÍRJÁNÁL, SÜMEGEN. — Ferenczi Zoltán beszédet mond.

A MAGYAR VISELET TÖRTÉNETÉBŐL.

Kétségkivül a legérdekesebb kérdések közé tartozik, minő volt időnként a magyar nemzeti viselet, milyen változásokon ment át századok folyamán, míg a mai formákhoz jutott. Mert csalódás volna azt hinni, hogy nemzeti viseletünk most is olyan, mint a honfoglalás idején volt; ellenkezőleg: felettébb nagy és gyakori változásokon ment az keresztül s a mint őseink egyik vagy másik nemzettel hosszabb ideig érintkezésbe jutottak, ez érintkezés viseletükre is többé-kevésbbé mindig behatással volt.

Erre világosságot deríteni, a nemzeti viselet változásait, alakulását megállapitani nehéz feladat, mert a régebbi korokból legfeljebb sirleletekre, hézagos leirásokra, majd később pecsétekre, czímerekre s szórványosan fenmaradt gyarló képekre lehet támaszkodni, és csak a XVI. században változik kedvezőbbre a dolog, midőn a török háborúk következtében egész Európa figyelme felénk fordult s a legkülönbözőbb nemzetek művészei közül sokan eljöttek hazánkba s ezek után számos rajz maradt fenn, a melyek akkori nemzeti viseletünk történetére rendkivüli gazdag anyagot nyujtanak.

Viseletünk történetével már számosan foglalkoztak, köztük dr. *Szendrei* János, a ki évtizedekre terjedő kutatásai eredményét most tette közzé «A magyar viselet történeti fejlődése» czímű jeles művében, melyet irodalmi rovatunkban külön is méltatunk.

Ezuttal pár képet mutatunk be a dr. Szendrei könyvéből.

Zrinyi Miklósnak, a szigetvári hősnek öltözete sodronypánczéling, e fölött «rákfarkas» mellvért, melyen selyem szalag van átvetve s hátul csokorra kötve. Ez volt a kapitányi jelvény. A hős fején fülvédős hegyes sisak van, jobb kezében gombos agyú, kereklakatos puffernek nevezett pisztolyfélét tart, míg balját spanyolos kosarú egyenes kardja markolatán nyugtatja.

Szárnyas lovas vitéz 1630 tájáról. A lovas öltözete bokáig érő dolmány, mentéjének két hosszú újja és nagy négyszögletű hátgallérja van. Legfeltünőbb az a lovas hátához erősített, fából készült váz, mely strucztollakkal végig rakva, mintegy szárnyat képez. Az alak fején széles prémszegélyű kucsma van, elől kócsagtoll bokrétával. A lótakaró négyszögletű, himzett.

Főúr a XVII. századból. Fején nagy szőrméjű kucsma, melyet strucztoll diszit. Gubát, vagy bárányból subát visel, melyet elől csatt tart össze; saruját széles talpú kengyelben nyugtatja. Jobb kezében hatalmas tollas buzogányt tart. A szerszám keleties, négyszegletű, rojtos és himzett nyeregtakaróval, a ló fején kócsagtoll bokréta látszik, farka pedig csimbókba van kötve.

Főúri pár a XVII. századból. A férfi lapos tetejű, széles, felhajtott karimájú szőrmekalpagot visel, melybe hátul kócsagtoll van dugva. Nadrágja szük, legyűrt szárú csizmába húzva, a dolmány gazdagon zsinórozott, mely fölé felálló gallérú hosszú, bő köpeny terül. A nő öltözete kerek főkötő, fodros fehér spanyol gallér, halcsontos derék, melyet elől fodrozott szalag diszit. E fölébe van vetve a gazdag szőrmegallérú és bélésü, kerek szabású bársony bundácska, az ú. n. «subicza». A szoknya körül magasan kivarrott; a széles, fejér csipkekötény pedig, mely a szoknyával egyenlő hosszú, alsó felén virágdiszítményekkel ékes. Kesztyűtlen balkezében zsebkendőt tart. A két alak fölött az állatégöv deczemberi jegye látható, a mi arra czéloz, hogy a házaspár téli ruhában van ábrázolva.

Magyar nemes kisasszony a XVII. századból. Alól széles aranycsipkével szegett meggyszin szoknyát s ugyanilyen szinü széles, virágos köteényt visel, mely szintén körül van szegve aranycsipkével. A derék ugyanazon szövetből készült; füzője elől széles aranycsipkék közt sürün keresztbe füzött, keskeny ezüstös szövésü selyemszalag. A derék szövetújjára bugyosan készitett himzett fehér tüll ingvállujjak vannak varrva, széles fehér csipkekézelővel, mely fölé hármas zöld aranybrokát szalagcsokor borul. Két vállán ugyanilyen hármas szalagcsokor, a nyakon pedig zöld szinü bolyhos bársonygallér van. A nő simára fésült haját a fül alatt kétoldalt, meggyszin selyem csokrocskák szorítják le, feje tetején drágaköves, gyöngyökkel diszített pártát visel, nyakán kétsoros gyöngyfüzér van, derekán pedig övgyanánt tiz soros gyöngyfüzér. Czipője hegyes orrú, ránczos karmazsin szattyán.

Előkelő magyar nemes. Az egész öltözet testszinü szövetből készült, a mely a XVII. századi magyar uraknak kedvencz szinük volt. A czitromsárga csizma szárának eleje jó magasan felér, a hátulja azon mélyen le van kanyarítva. Érdekes a szár elején felül a kis arany bojt diszités, valamint, hogy a sarkantyu is meg van aranyozva. A dolmány sürün egymás mellé varrott apró, hegyes, aranyos gombbal, számszerint huszonnégygyel van ellátva. A ráöltött mente keskeny fejér prémmel szegett, sürün álló, tiz nagy aranyos gombbal. Látni lehet, hogy az egész mente bélése finom, fejér prém. A zacskós kucsma széles nyusztprémmel van szegve, míg a haj vastag fonatban hátra lóg s hosszu, fekete selyemszalaggal van összekötve.

Kurucz lovas. Fehér lovon vágtat az öreg kurucz vitéz. Fején magas, prémes kucsma, nagy, meggyszinü zacskóval. Dolmánya kék, nadrágja pedig piros posztóból készült. Jobbjában széles kardot szorit, nyeregkápáján jókora pisztolytok látszik. A lótakaró fecskefarkúra van szabva. Utána hasonló öltözetü lovas, csakhogy ennek felhajtott, széles karimájú nemez süvege van, melynek csúcsos, messze lebegő hajtókája van.

Gyalogvitéz 1557-ből. Öltözete fehér, szük nadrág, karmazsin saru, bokáig érő zöld posztó dolmány, melynek eleje a fehér övbe fel van akasztva. A vitéz vállán keresztül keskeny, fekete szijjon felakasztva viseli vágott végü rövid szablyáját, jobb kezében pedig tollas buzogányt tart. Kalpagja meggyszinü nemezből van, rajta elől piros, fehér, zöld tollak díszelegnek.

Magyar sóvágó a XVII. századból. A sóvágás Erdélyben a legrégibb idők óta nagyon sok embernek adott foglalkozást; a kép is egy ilyen sóvágót ábrázol. Szük kék nadrágot, rövid, de bőszárú csizmát és sárga bőrből készült ködmönt visel. Érdekes e ködmönnél, hogy az újj himzett hajtókái előre vannak hajtva a kézfejre, nyilván, hogy a hideg ellen védjék. Nem kevésbbé feltünő az a kétágú fekete bárányból gallér, mely hátul a ködmön nyakáról lóg le. Fején rókaprémes, vörös posztózacskós kucsmát visel a sóvágó, kezében pedig sajátságos alakú, hosszú nyelü fokost tart.

Pandurok táncza. Nyolcz alak összefogózkodva tánczol. Öltözetük szük nadrág, füzött bocskor, nyitott újjú rövid dolmány. Övükbe pisztolyok és kések vannak dugva, oldalukon pedig kerek lőportartó függ. Süvegük alakja különféle; az egyik hegyes, nemezből való kurucz süveg, a másik magas prém kucsma, a harmadik feltürt peremü kicsiny kurucz sapka, végül prémszegélyü kucsma zacskómódra lelógó posztóbetéttel. Az alakok valószinüleg II. Rákóczi Ferencz korabeli hajduk.

Végül még egy XVII. századbeli *magyar tüzér* képét mutatjuk be. Ezen kép részlet az eszéki hidnál lefolyt ütközetből s úgy állitja elénk a tüzért, a mint a lövés után ágyúját tisztitja; öltözetéből kevés vehető ki, de annyi világosan meglátszik, hogy a felső ruha csonka újjú, elől zsinóros, gombos dolmány, a tüzér fején pedig prémes süveg van.

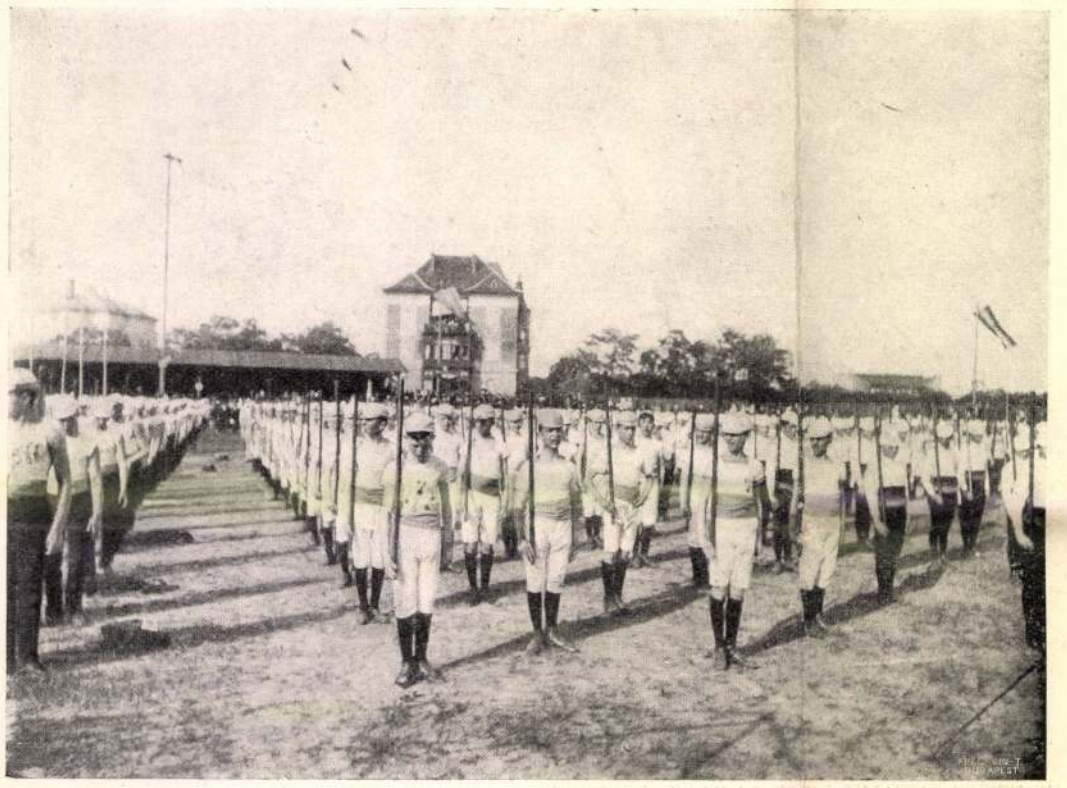

SZABADGYAKORLAT.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA ÜNNEPE SÜMEGEN.

A lelkes sümegi polgárság május 28-ikán tartotta meg Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza emlékezetére kegyeletes ünnepét, melynek alkalmát legutóbbi számunkban bőven ismertettük. Az ünnep a maga egyszerűségében igazán meleg, a kegyelettől áthatott volt; részt vettek benne Sümeg város polgárságán kívül a tudományos és irodalmi társaságok képviselői.

A Magyar Tud. Akadémia részéről *Heinrich* Gusztáv főtitkár és *Hegedüs* István, a Kisfaludy-Társaság és a Petőfi-Társaság részéről *Jakab* Ödön és *Ferenczi* Zoltán, a Nemzeti Múzeum részéről *Sebestyén* Gyula s rajtuk kívül számos országgyűlési képviselő s *Hertelendy* Ferencz főispán és *Csertán* Károly alispán vezetése alatt Zala vármegye nagyszámú előkelősége volt jelen Sümegen

Az ünnep délelőtt 10 órakor a sümegi Kisfaludy-kaszinó díszgyűlésével kezdődött, melyen *Lukonich* Gábor elnökölt; *Kelemen* Károly reáliskolai igazgató emlékbeszédet mondott Kisfaludy Sándorról, kinek *Hölszky* Sándor festőművész által festett arczképéről a beszéd végén lehullt a lepel. A közönség ezután kivonult a temetőbe, Kisfaludy Sándor sírjához, melyben immár két év óta férje mellett pihen Szegedy Róza is. Itt elénekelték a Himnuszt, majd *Lukonich* Gábor mondott beszédet a síremlék előtt, melyen most már ott van Szegedy Róza dombormüvű képmása, *Istók* János műve. *Ferenczi* Zoltán emlékbeszédet mondott, *Zombori* Andor pedig elszavalta lapunk legutóbbi számában közölt alkalmi költeményét s a társulatok, egyesületek képviselői letették koszorúikat az emlék talapzatára. A vendégek ezután megszemlélték *Darnay* Kálmán gazdag múzeumát, majd a kaszinó nagytermében lakomára gyűltek össze.

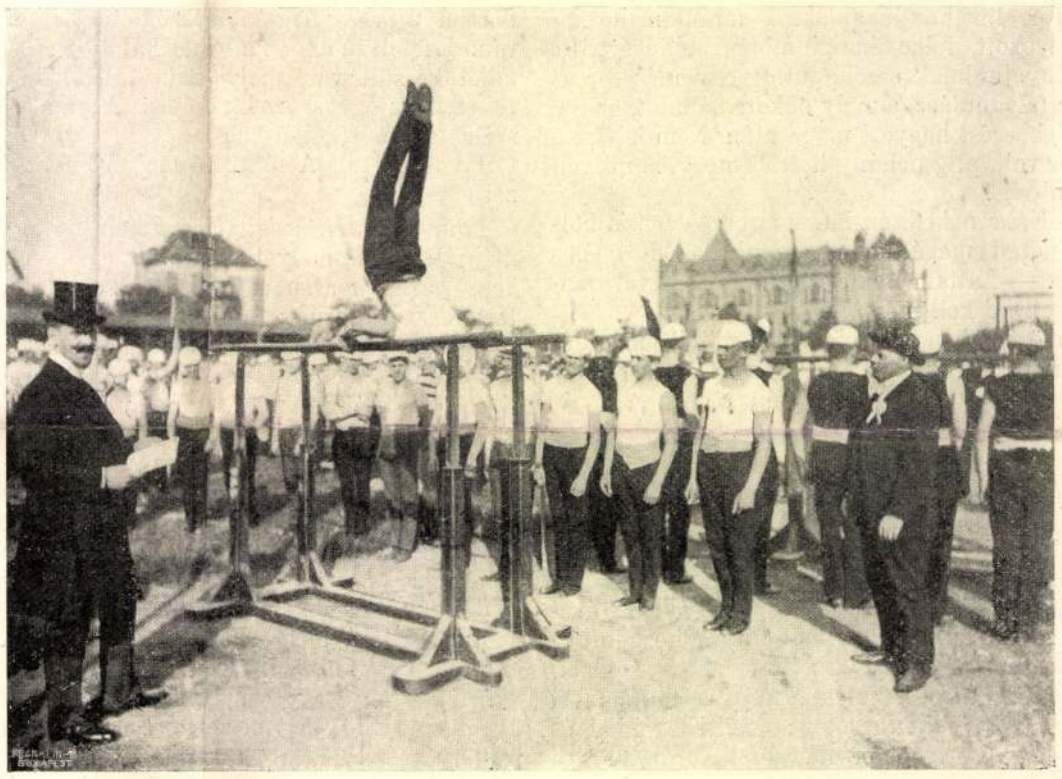

SZERGYAKORLATOK.

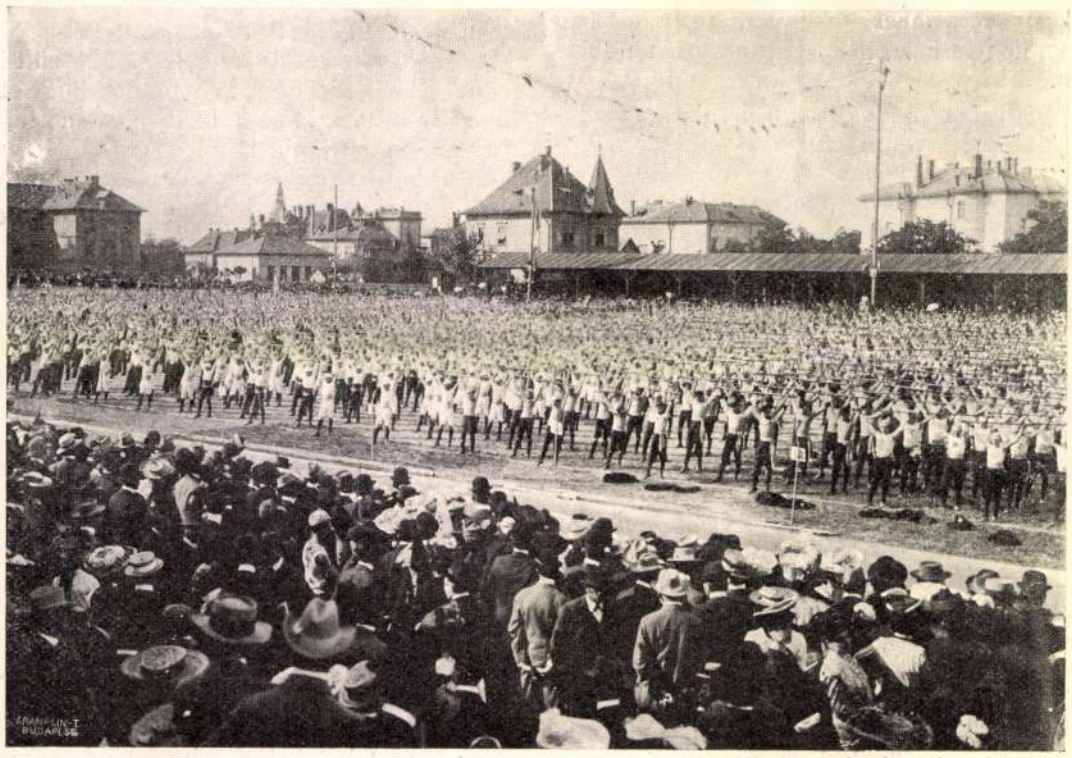

SZABADGYAKORLATOK.

AZ ORSZÁGOS IFJÚSÁGI TORNAVERSENYRŐL.

EGYVELEG.

* **Az öregek meggyilkolása.** Sok vad, vagy félvad népnél máig divatozik ez a borzasztó szokás; gyakran még az elaggott szüléket is tulajdon gyermekeik megölik. E szokás fennáll Szudánban, Kordofánban, a hottentottoknál, damaráknál, hereróknál, Ausztráliában, Ujhebridákon, Melanéziában általában; némely indián törzsnél: a korjákoknál, csukcsoknál, kamcsatkaiaknál. De mindenütt a vallásos hit s a gyengéd gyermeki szeretet kifolyása. Az öreg indián, ki már sem háborúban, sem vadászatban részt nem vehet, nehogy dicstelen halállal muljék ki, maga kéri kivégeztetését. Az itelmek, kamcsatkaiak hite a halál utáni létben oly erős, hogy az atyák gyermekeik által fojtatják meg magukat. A vén csukcsok maguk kérik az elevenen eltemetést az irántuk való szeretet jeléül. A fidsieknél azon hit volt elterjedve, hogy azon férfiú, ki életében egy embert agyonvert buzogányával, kétségkívül elnyeri az örök boldogságot. Ebből származott azon általános szokás, hogy az öregek, férfiak, asszonyok egyaránt legközelebbi rokonaik által megölettek. Megkérdezték őket, vajjon megfojtást, vagy eleven eltemetést óhajtanak-e; s azután a szokásos siránkozások közt őket a már kész sirba helyezték. Ha a fiú elvénült atyját így eltemette, akkor a következő éjjel egyedül ment annak sírjához, hogy istenhozzádképen egy kawagyökeret helyezzen oda. Ehhez járult még azon hitük is, hogy az ember a jövő életben annál tovább él, minnél fiatalabban hagyja el a világot. S e hitük annyira ment, hogy sokszor maguk ásták meg sirukat s örömmel vettek részt a halálukat megelőző ünnepen. Az Ujhebridákon az öregeket saját kívánatukra ünnepélyes szertartások közt elevenen temetik el, mert élve sírba szállni nagy tisztesség az öregekre nézve.

* **Svájcz nehány vidékén**, ha meghal valaki, rokonai a Ház elé egy fekete posztóval bevont kis asztalt tesznek s egy fekete korsót állítanak. Az elhunyt rokonai és ismerősei névjegyeiket a fekete korsóba teszik.

* **A zongorázás korai tanításának káros hatása.** Egy berlini orvos véleménye szerint tizenkét éven aluli gyermekeknek a zongorázást nem kellene megengedni. Ezer leány közül ugyanis, kik 12 éves koruk előtt zongorázni kezdtek, hatszáz idegbajokban szenvedett.

* **Különös adakozás.** Az ugandai új székesegyház fölszentelésekor a benszülött hivek, számszerint alig ötvenen, a templomi alap javára 36 ökröt és tehenet, három kecskét, 31 tyukot, 134 tojást, 90 ezer kagylót és 1613 rupiát (kétezer koronát) gyűjtöttek.

SZINHÁZAK

BÚCSÚ A SAISONTÓL. A DARABOK.

Rég nem volt olyan változatos, ujdonságokban gazdag szinházi saison, mint az idei. Új darabok új darabokat követtek, a szinházak egyre-másra hozták az ujdonságokat, úgy hogy alig lehetett számon tartani s voltak hetek, a mikor egyszerre három szinház három új darabbal jött. Ez a nagy változatosság nem jelentett sikert és örömöt: sőt épen azért volt annyi az új darab, mert sorra buktak, nem tudtak műsoron maradni s folyton újakat kellett a megbukottak helyére hozni. Azt jelenti ez a változatosság, hogy rég nem volt olyan rossz saison mint az idei; három szinházunk közül kettő az egész évben csak úgy vergődött a műsor-bajok között. Jó, sikerekben gazdag saisonja csak a Vigszinháznak volt.

A daraboknak hosszú sora, a mely előttünk elvonult, sajátságos forrongásban mutatja drámairásunkat. Még nemrégen is bizonyos joggal érte az a szemrehányás, hogy nagyon is egy műfaj uralkodik benne, az úgynevezett szinmű, — az idén már kaptunk darabokat majdnem az összes műfajokból: bohózatokat *(Halló, Az ezredes* stb.), finomabb tónusu szatirikus komédiákat *(Feleségünk, Az utolsó csók, Tündérlaki lányok, Egy karrier története* stb.) a magyar tradiczióból jövő romantikus vigjátékot *(Kölcsönkért kastély)*, kisérletet a népszinmű tónusának fölélesztésére *(Matyólakodalom)*, naiv lirai népmesét *(Az egyszeri királyfi)*, aktuális drámát *(1913)*, történelmi látványos szinművet *(Mária Antónia)*, erős összeütközésekből keletkezett társadalmi drámákat *(A híresek, Timár Liza)*, — sőt még a nagystilű tragédiára is volt kisérlet *(Az utolsó nap)*. Ez annyit jelent, hogy drámairóink kisérleteznek; témában, hangban, technikában mennél szélesebb körben igyekeznek kipróbálni tehetségüket, a közönség izlését, a mi arra nyújt kilátást, hogy végre is szervesen és teljesen fog kialakulni a magyar dráma. Talán előbb-utóbb meg fogja találni a maga külön egyéni, minden mástól különböző és megkülönböztető stilusát is.

Még egy örvendetes tanulság: mintha apadóban volna az a tendenczia, a mely raffinált szinpadi fogásokkal, ügyes ravaszkodásokkal akarta elkápráztatni a közönséget, általában valamivel diszkrétebbekké váltak az eszközök, a jobb drámairóknál erősebb elmélyedés volt észrevehető. Itt nyilván a kritika hatása is érvényesült, sikerült annyira-mennyire érvényt szerezni az irodalmi szempontoknak s hogy a közönség nem riadt el, mutatja az, hogy épen azoknak a daraboknak volt a legnagyobb sikere, melyek a tónus finomságával vagy a szinpadra vitt élet erősebb megelevenítésével jöttek vagy szorosabban hozzákapcsolódtak a közönség valamely nagy rétegének világfelfogásához. A magyar szerzők uralkodó szerepe minden viszontagság között megmaradt, a darabok jóval nagyobb fele eredeti hazai munka.

Nagy sikereket aratott iróink közül néhányan az idén visszahúzódtak a versenytől. Nem találkoztunk *Molnár* Ferenczczel, sem *Lengyel* Menyhérttel. Viszont azonban új emberek jöttek szinpadra: *Szép* Ernő első kisérletével, a melynek költői finomságai nem tudnak úgy érvényesülni a szinpad lármás levegőjében, a hogy megérdemelték volna, de egyes jelenetei ritka erős drámai megjelenítő képességeket mutattak. Új név és mindjárt figyelmet keltett maga iránt azok között is, a kik eddigi kritikai munkásságát kevésbbé ismerték, *Hatvany* Lajos, nagy irói ambiczióval és tehetséggel irt darabja, *A híresek* jelentékeny sikert aratott s mindenkit meggyőzött irói hivatottságáról. Egészen új emberül jött mindjárt a saison elején *Balázs* Sándor, kinek vigjátékával, a *Feleségünk*-kel a kritika kelleténél kissé kegyetlenebbül bánt el, de azt el kellett ismernie, hogy kitűnő érzékkel megáldott szinpadi emberrel van dolga. Új ember, nem a szinpadon, hiszen mint szinész eleget volt látható rajta, de a drámairásban *Garamszeghy* Sándor, a kinek a régi népszinmű formáival és hangjával dolgozó *Matyólakodalom*-ja éles ellentmondást keltett a kritikában, de Blaháné szereplése, a mindegyikünknek kedves néprajzi motivumok s a népéletnek olyan módon való szerepeltetése, a hogy a városi ember látni szereti, megszerezték számára a közönség rokonszenvét s darabja közönség-siker dolgában a Nemzeti Szinház idei saisonjának legszerencsésebb darabjai közé tartozott. Ez és *Pekár* Gyula *Kölcsönkért kastélya*, a mely szintén több tetszésre talált a közönség, mint a kritika előtt, azt mutatják, hogy a budapesti közönség, vagy legalább annak egy széles rétege még erősen a régebbi szinházi tradicziő körében él, még nem szakadt el teljesen attól a stilustól és gondolatvilágtól, a mely Jókaiból indult ki és sokáig uralkodó volt az irodalomban. A modern dráma a maga erősebb belső feszültségével, raffináltabb formáival, a társadalmi állapotokra irányitott élesebb kritikájával, agresszivebb szellemével nem tudta teljesen kiirtani az emberekből a régi romantika utáni vágyat. Általában mintha a közönség visszakivánná minden vonalon a romantikát. A realizmus rövid, harczi zajtól hangos, de kevés maradandó sikerű szereplés után mindinkább lemarad a műsorról, az újabb irányok, melyek különösen a németeknél szimbolizmussal, miszticizmussal, forradalmi gesztusokkal igyekeznek kiküzdezni maguknak a tért, egyelőre nem igen jutnak tovább a vergődésnél, a hasztalan nagy gesztusoknál. A romantikáról addig hirdették, hogy elavult, a lomtárba került örökre, a mig egyszerre csak szép csöndesen feltámad és leveri azokat, a kik már a lélekharangot kongatták felette. A mely darabjaink a legnagyobb sikereket aratták, épen legelső sorban romankikus elemeikkel aratták, mint például *Heltai* Jenő pompás komédiája, a *Tündérlaki leányok* és *Bródy* Sándor *Timár Lizá*-ja. Az embereket mindig érdekelni fogják a mindennap szürkeségéből kiemelkedő emberek: múlt idők nagy arányú vagy legalább is a mienkénél más levegőjű emberei, a társadalom csúcspontjain élők, a nagyon hatalmasok és nagyon gazdagok, mágnások és milliomosok, a társadalom normális körén kivül élők, a művészek, a félvilági nők — és mindig érdekelni fogják azok a különleges, a mindennapitól eltérő összeütközések, melyeket ezeknek az élete produkál. Ez pedig a romantikát jelenti, mert az efféle motivumok egyenesen megkivánják a romantikus tárgyalás-módot. Ezenkivül a közönség a szinpaddal szemben mindig konzervativ, jaj annak, a ki nagyon új dolgokkal jön, a ki föl akarja forgatni a mi eddig volt, a ki egészen egyéni mondanivalókat akar közölni. Az eredetiség bizonyos mértéke jól esik, a kritika is a létező dolgokkal szemben elfogadásra talál, de csak ha nem bontja meg a meglévő kereteket, ha beléjük tud férni és főleg ha nincs benne semmi nyugtalanító. Mert nyugtalaníttatni, megkinoztatni nem szereti magát a szinházi néző, hiszen ő első sorban — az esetek túlnyomó részében — mulatni megy a szinházba. A romantikus izlés renaissanceát elősegíti a mozgófénykép divatja is, a mely a maga mindjobban fejlődő lehetőségeivel mind nagyobb hatást tesz a tömegekre. Az alsóbb néprétegeknek izlését tulajdonképen ez határozza meg, úgy hogy ha szinházba mennek is, a különleges mozgófénykép-dramaturgia befolyása dolgozik bennük, még a műveltebbek sem tudnak mindig és teljesen elvonatkozni tőle. A mozgófénykép pedig egyenesen a romantikus izlés terjesztője, minden mozidarab, a mi tetszik a népnek, romantikus s ez az izlés is egyik oka a romantika hódításának a szinpadon. Ez igy van az egész világon. A franczíák tulajdonképpen sohasem is szakitottak a szinpadi romantikával; a naturalizmus, a mely elárasztotta egész regényirásukat s még most, megbukva is erősen hat reá, a szinházak kapuinál megállott és nem tudott bejutni. Néhány kisérletet véres fejjel vert vissza a közönség, mire aztán nem mertek többet kisérletezni sem. A modern franczia dráma — látjuk hozzánk kerülő példáiból — ma is még azon a nyomon halad, a melyet egykor a komédiában Scribe és kortársai, a komoly drámában Dumas, Sardou és társai vágtak. Az angol dráma tudatosan és programmszerűleg sohasem akart mást, mint kiszolgálni a közönség szinházi igényeit. Csak a német dráma küzködik, forrong és töpreng új drámai formákkal és új mondanivalókkal, de csak küzködik siker nélkül. Nagy, mindenképen meggyőző drámairójuk, a milyen annak idején Ibsen volt s a milyennek Hauptmann indult, nincsen, a kisérletezők nem tudnak érdemleges eredményre jutni. A német kritika — a világ legerősza-kosabb és legarrogánsabb kritikája — hiába ostorozza a közönséget, hiába sarkalja harsonaszóval a küzdő irókat, mégse tud közvéleményt teremteni mellettük, legjobb irói sorra buknak s az egész harcnak egyelőre alig van más eredménye, mint hogy a közönség és irodalom elválnak egymástól, a mint szinpadról van szó és a legtöbb darab, melyet nagy garral állitottak be, legfeljebb ha mint könyvdráma tud hatni. A közönség pedig, ha mulatni akar, a külföldi, franczia, vagy angol, vagy magyar irók darabjain mulat. Azon a résen, a mely igy a német közönség és irodalom közt nyilt, ömlött be a magyar dráma is a német szinpadra. És akármit mond a velünk szemben a rendesnél is dölyfösebb német kritika, a mai magyar dráma becsülettel megállja a mai európai dráma szinvonalát. Igaz, ez nem jelent valami sokat, mert időtlen idők óta nem volt akkora apály az egész világ drámájában, mint épen ma. A franczia dráma erősen degenerálódott, igazi nagy tehetség alig látható benne, azt az uralkodó helyet, melyet évtizedek hosszú során át megtartott, már rég elvesztette s jóformán csak nagy multjának morzsáin élősködik. Az erotikus bohózat az egyedüli, a miben még fentartotta kedveltségét, a komoly drámairók közül, mióta *Bataille* egyre-másra megbukik, csak az egy *Bernstein* — a mi közönségünknek is kedvencze — tudja maga felé erőszakolni a nem franczia közönség figyelmét.

A németek tehetetlensége, a francziák elapadása és az olaszok feltünő terméketlensége, a hogy utat nyitott a mieinknek Németországba, viszont mihozzánk bejuttatta az angol drámák áradatát. A mi külföldi darabot az idén láttunk, az a Vigszinház néhány franczia darabján kivül majdnem csupa angol darab volt. *A faun* nyitotta meg a zsilipet s az ő sikere nyomán jött a többi. Edward *Knoblauch* a legkeresettebb névvé vált: a szinházak vetekednek érte. Az idei angol sikerdarabot is, a *Mérföldkövek*-et, a Vigszinháznak sikerült elcsípni, az a tetszés, a melyet keltett, szintén a romantika számlájára iródik. Az angol darab általában romantikus, vagy túlfeszitetten erős cselekvény-effektusokkal dolgozik, vagy pedig az érzelmesen megható és a humoristikus motivumoknak azzal a mértéktartó keverésével, a mely a polgárias romantikát legjobban jellemzi. Ezt szereti a mi publikumunk is s innen az angol darabok nagy kelete. Egészen specziális magyar jelenség ez: sehol másutt nincs meg. *A faun* például, a legnagyobb sikerek egyike nálunk az utóbbi években, Németországban mindenütt alaposan megbukott s általában alig tudunk a miéinken kívül szinpadot, a hol a modern angol daraboknak érvénye volna. Ennek a tapasztalatnak a hatása kezd észrevehető lenni a mi természünkön is, már láttunk magyar darabokat, melyeken az angolok motivumai vagy technikai fogásai érzenek.

Schöpflin Aladár.

Goszleth fényképe.

Dr. Lenhossék Mihály orvostanár, a budapesti egyetem most megválasztott új rektora.

Olyan hozzávaló, egyszerűbb helyet; egy főbábánál, a kit odabe ösmertem. Maga van egy lyányával, könnyű hely, engem csalt nagyon, de ha el nem tetszik innét kergetni!... Ugyis panaszkodott a vénség, hogy felmond ű elsejin, mer' pajkosak a gyerekik, oszt nagy az a műteremszoba vikszolásra. Mer' marha ü, — nem is kell azt vikszolni! Úgy felmosom én azt minden héten, sárog-viakszot teszek a vizibe, olyanná teszem, mint az aranypalló!

— Na jó, csak láss most az ebéd után!

Fáradt volt, de szinte derüs és nyugodt e perczben. A régi Máris visszajött! Minden rendbejön, helyreigazodik, nyoma sem marad ennek a nyárnak!

VII.

Khinaiak találták ki először a selymet vagy ők tudnak ma is a legjobban bánni vele, tarka szövetté szőni . . . ilyesmit hall az ember gyerekkorában és «ötlet»-nek ennyi elég: egy khinai legyen a selyemárúház plakátján s körülte félig kibontott, tarka végek. S az első, kedvetlen vázlaton még lába van a kis sárga embernek, teljes alakjában áll a pult előtt, kezében mérték, mögötte felrakott, sávolyos polczok, — s az egész oly semmitmondó, üres, jelentéktelen! Az ember zsúfoltnak érzi, de sajnál elhagyni belőle; önmegtagadásba kerül! Mégis, ha nem lenne pult és nem látszana polcz, — lám, igen, — minek is erőlködni képhatással! Semmi egyéb, csak ez a kis zsemlyeszinű emberforma ábrázolat, de most nagyobb alakban, csak fővonalakkal . . . most csak deréktól fölfelé, s az egyszinű, vörös kimono dúczos vállai szélesre fúvódnak, tönkszerű, kerek, súlyos formát mutatnak, mint egy kétszer átkötött, teli zsák, mely eltölti az alsó teret. Mint egy szelid és tömpe kúp teteje, mint valami kerek búrának a fogó-gombja, úgy kerülhet most a tetejébe a kis sárga fő; az oldalthajtott, szakálltalan, zsemlyeszin arczocska a két ferde, sötét szemöldökivvel, mely most bátor egyszerűséggel folytatódik a keskeny, hosszú orr vonalában; egyetlen, erőteljes görbe az egész! A másik az összefogott, nagy piros száj sötét konturja; fenn trapézalakú vörös sapka; s a hegyes, keskeny arcz két oldalán a meztelen vállakból is hadd lássék két szabályosan egyforma darab; egyforma, vastag, melegbarna kontúrokkal elkerítve és összetartva! Ni, — milyen kedvesre sikerül így ez a fiatal, sárga fő, e gyengéd és finom mozdulattal félrehajtott arcz; s az egy-egy vonallal irt szemek kifejezése (Isten bizony!) okos, mély és kimondhatatlanul bánatos! És milyen beszédes így e hosszú, néma, lázpiros száj elevensége!... Véletlenül kezdett ilyenné válni, de később szándékkal fokozni lehetett. Most tudta már, hogy mit akar. Egyetlen, sötét-méregzöld selyemvéget elébe; hogy kigyózva kibomló, egyszinű tömege szétfolyva a kép alján nyugalmat és alapot adjon! Végre a szövet végét két csücskénél *szabályos* négyszögalakra felfogva maga elé emeli a *stilizált* emberke; *szabályosan egyforma* tartásával két szemben egymás-felé nyúló, hosszú karommá *stilizált* ujjú, keskeny, sárga, *egyforma* kezének . . . Fenn, a sötétzöld háttérben zsemlyesárga, hosszúcsőrű, karcsú, karmos sárkányok és nagy, piros bogyók; a kimonó gallérszegélyére néhány zöld keresztbe-csik; a selyemvég mögött egy régies fogójú, keleti formájú, kurta vörös kard, vagy inkább papirvágó-forma kés!... Jaj, ez a szörnyen szomorú, drága kis khinai mindjártmindjárt harakirit végez vele! Vagy nem is a khinaiak csinálták azt?... Mindegy, — a selyemplakát csakugyan gyönyörű, — gyönyörű lett!... Most volt először, hogy Rosztoky Éva belső ujjongást, diadalt, felszabadulást érzett valami munkája elkészültén. Szenzáczió volt számára és különös mámor, hogy *ezt* az érzést megismerhette. Hát *csakugyan*, *van* ilyen . . . és így *emelődik* általa az élet!

Legvégül pedig az ember még pénzt kap érte; három-négy esti izgalmas dolgozásért annyit, hogy tán egy hónapig élhetne háznépestül belőle; ez is valami! Guidonál ugyan úgy szokta meg, hogy húszszor ennyit is hozhat a «művészet», ha vivőr-allürök és kalandor-tulajdonságok járnak vele; de az ő dolga, érezte, *tiszta* dolog: ösmeretlen czég Tekla ajánlására jóhiszeműen rendelt nála, szép munkát várt tőle és meg is lehet elégedve! A «Kultúra» harmadik száma reprodukczióban, szines műmellékkel gyanánt hozta a «Selyemplakát»-ot.

E téli hónapok péntek estéin néhányszor ott ült Éva új barátai közt az Itália sarokasztalánál. Szivesen ment oda eleinte, rokonszenves volt neki néhány emberük. Ibicus, a kedves, finom agglegény, «minden kultura-hájjal megkent», aprózó és becses intellektusával; érdeklődő, meleg mosolyával és szórakozott, szomorú, szép keleti szemeivel; a komoly és formás viselkedésű Orosz Iván, a ki, úgy látszott, elérti Éva helyzetét ez új környezetben és kedvező, óvatos iparkodással segítette át apró visszásságokon, «anyagiak» megbeszélésén, fiatal riválisokkal szembekerülés izetlenségein; és doktor Fagyal is, az ügyvéd, a ki viszont nyilt jóakarattal tájékoztatta mindenről, bár néha csufondáros gyengédség hangján beszélt vele és okos, apró szemei maliczózusan fénylettek a csiptető mögött. «A plakátja csakugyan sikerült; azonkívül mi jó hirdetéseket szereztünk a czégnek a reklám fejében, hogy a reprodukczió alá odajegyeztük az árúház czímét.» (Folytatása következik.)

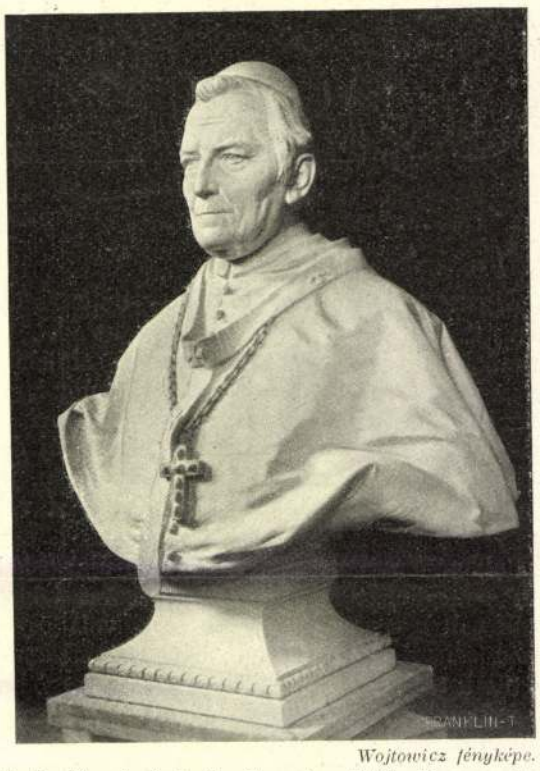

Wojtowicz fényképe.

Király József pécsi püspök szobra, Istók János szobormüve, melyet most lepleztek le Komáromban, Beöthy Zsolt emlékbeszédével. — Király püspök száz évvel ezelőtt nagy alapítványt tett a szülővárosából, Komáromból való tanuló ifjúság támogatására.

PITTSBURG.

Pittsburgi bánya-torokban,
Száz öl mély tárna tövén,
Mi roppan? mi robban?
Kigyúlt, kigyúlt a szén.
És füstölg, és süstörg
S iramlik a tűz szilajúl...
Betemetve a tömkelegbe
Hány lesz, a ki megszabadúl?

És másnap hosszu saroglyák
Nyüzsögnek a bánya körül:
A holtakat kihordják
Az akna mélyirűl.
És hordják azt a nehányat,
Kit meg nem ölt a vész:
Perzselt-tagu véres árnyat,
Kibe' pislog még a mécs.

Közöttük egy ifju: halvány,
Roncs-testü magyar legény,
Kinek a jajját hallván,
Egy földije odamén.
Puha vánkost tészen alája,
Hoz hűvös italt neki,
De vigasztaló szavára
Az csöndesen ezt rebegi:

«Köszönöm neked, barátom,
Isten fizesse meg.
De ne biztass engem: látom,
Hamarossan elmenek.
Velem, hajh! végzett már most,
A tűz meg a szénkorom:
Nem látják már Buza Jánost
A szegedi Korda-soron.

Csak azt az egyet kérem:
A ki itt magyar lakik,
Legény, leány kikisérjen
A temető-kapuig.
Koszorújok nem kivánom;
Nem kell nekem egyéb,
Csak majd virassza az álmom
Egy muskátlis cserép...

... S talán ha bucsúztatóra
Majd három nóta szólna
S ez kezdené a sort:
«A gallyai faluvégen
Ragyog egy csillag az égen...»
Az *ő* nótája volt.

A másik az a nóta,
A mely'k a levele óta
Beh sokat fejembe van...
Danolják: ‚Nem átkozlak...'
De mint mikor imádkoznak,
Oly csöndesen, ájtatosan.

Azután meg, utolsónak,
Mig eresztik a koporsómat,
A legkedvesb dalom,
A mivel majd földbe szállok:
‚Nem fúj a szél, megállott
A dorozsmai szélmalom!'»

Csak ennyit szólt. Hörögve
Kapaszkodott a rögbe
És visszabukott szegény...
Így halt meg Amérikában,
Pittsburgi rabigában
Egy árva magyar legény.

Radó Antal.

ÚTKÖZBEN.

Hányadszor látom friss rügyét a fáknak,
Csalóka mását sóvár ifjúságnak —
S mind ujra forrnak bennem balga vágyak!

Hányszor döntött a balság ökle porba,
S hevertem csupa sebhely, csupa csorba —
S mind harczba álltam vigan felugorva!

Hányszor zúgott haragvó lelkem átkot,
Egy sutba vetve ellent, jóbarátot —
S mind ujra bizott, hitt és megbocsájtott!

Szerelem csúf tőrébe hányszor estem,
Szabadulásom bús-epedve lestem —
S az uj békót még izzóbban kerestem! —

Oh látom immár, így leszek halálig:
— Akár áldássá, akár vészre válik —
Az én szivem nyugalmát nem talál itt!

Folyó vagyok, kit visznek szirtfalak:
El-elbúvik a hideg kő alatt,
De mind előtör s mind tovább halad!

S ha végül a tengerben elmerültem,
Mondjátok: gyáván soha el nem ültem,
Megvívtam pályám könnyek közt derülten!

Lenkei Henrik.

ségei voltak. Politikai meggyőződése nem engedte, hogy a félsikernél megálljon. Magyarország teljes függetlenségét irta a zászlajára és lovagias érzése tiltotta, hogy ezt a zászlót cserben hagyja. A franczia király féltékenykedése és Des Alleurs követ biztatásai még inkább fokozták a nehézségeket. XIV. Lajos abban a reményben, hogy Rákóczi a császárral az általános európai béke előtt egyezséget kötni nem hajlandó, az eddigi 10,000 tallér havi hadisegélyt még május havában 50,000 livresre emelte fel. Másrészről azonban nem volt szabad figyelmen kívül hagynia Rákóczinak, hogy a béke óhajtása a császári udvarnál is őszintébb alakban jelentkezett ez időben, mint bármikor azelőtt és a békés törekvés előmozdítására volt hivatva Sunderland Károly gróf angol rendkívüli követ Bécsbe érkezése is, mely a mellett, hogy Rákóczit és a fölkelt rendeket igen kellemesen érintette, a bécsi udvart végre is arra birta, hogy késznek nyilatkozott még a külföldi hatalmak kezessége kérdésében is engedni, ha viszont a magyarok előre kijelentik, hogy az örökösödési jogra és az aranybulla ellenállási záradékára vonatkozólag támasztott követelésükről lemondanak. Mindezek tehát arra indították Rákóczit, hogy a béke ügyét a rendek nyilvános gyülekezetének szabad elhatározása alá bocsássa, alkalmat adván ezzel a császár biztosainak is, hogy megbizásukról számot adhassanak az ország szine előtt.

Ez volt az egyik ok, a miért az országgyűlést szeptember 1-jére Rákosra egybehivta. A másik ok, mint maga mondja, az az esküje volt, melyet még a mult évben Gyöngyösön tett a rendek összehivására vonatkozólag, a protestánsok megnyugtatására. Volt azonban egy harmadik, nyilván sürgősebb és nyomósabb ok is, mint a két előbbi. Rákóczit «a magyar nemzet sóhajai» birták a fegyverfogásra; Magyarország eltaposott törvényeinek visszaállításáért hadakozott is ebben a küzdelemben zászlói alatt egyesítette a nemzet szinejavát. Csak az alkotmányos forma hozzájárulása hiányzott még. Rákóczi mélyen érezte e hiányt: azért a törvényes formák szerint szervezett kormányzat megállapítására volt első sorban hivatva az összeülendő országgyűlés.

Rákóczi augusztus 20-ikán Nyitrán volt, hol ez időben Széchenyi érsek, a király békebiztosa is tartózkodott. Szeptember 2-ikán Nyitrára érkezett Bercsényi is s erre még aznap mindketten megindultak Érsekújvárra és onnan 3-ikán reggel Ipolyságon és Balassagyarmaton át Szécsénybe, Nógrádvármegyébe, a hová a fejedelem a pesti és budai ellenség közelsége miatt Rákosról az országgyűlést időközben áthelyezte. Szécsénybe szeptember 6-ikán érkeztek meg.

A gyűlés már előre is népesnek és mozgalmasnak igérkezett. Huszonhét megye képviseltette magát követei által és megjelent a tábornokok és a nemzeti ügyhöz hű főrendek nagy többsége is. A szabad királyi városok közül csak azok maradtak képviseletlenül, melyekben császári helyőrség állomásozott. Csupán a megyés püspökök hiányoztak az egy Thelekessyn kívül; ellenben eljöttek a császár békebiztosai, az erdélyi rendek és Thököly Imre követei. Szabad térségen, a maig is úgynevezett «*borjupást*»-on álltak a rendek sátrai, középen a fejedelemé, ez utóbbival szemben délre pedig a nagy tizenkét árboczos *ország sátora* (tentorium regni) emelkedett ki társai közül. A sátortáborban a diszőrségi szolgálatot a fejedelem udvari palotás és karabélyos ezerei és a franczia granátos osztály végezték, a tanácskozások szabadságának és nyugalmának az ellenség netáni támadásai ellen való biztositására pedig két erős katonai hadvonal szolgált Vácz és Hatvan felől.

A gyűlés ünnepélyes Veni Sancte-vel kezdődött; a misét fényes segédlettel Thelekessy István egri püspök mondotta. Szeptember 12-ikén tartották az első ülést, melyre az ország sátorában egybegyült rendek küldöttség által hivták meg Rákóczit. Lelkes örömzaj és éljenzés közt jelent meg. A zaj lecsillapultával szokott ékes szavával, «sok jóknak kivánságával» üdvözölte a rendeket, mire ezek nevében az egri püspök válaszolt, «azon jóknak kivánságát reciprocálván» a fejedelemnek. Majd ismét Rákóczi felolvastatta főtitkára, Ráday Pál által a

KUNZ ADOLF CSORNAI PRÉPOST.

fölkelés eredetéről és eddigi lefolyásáról «dicséretes magyari stilussal» szerkesztett előterjesztését, melynek aztán Rákóczi összegezte a tartalmát és miután figyelmeztette a rendeket, hogy a császár békebiztosai jelen vannak és előterjesztéseik felett az országos rendek gyűlése van hivatva határozni, kijelentette, hogy a hatalomról, melylyel a rendek egyenkint letett hűségi esküje által ruháztatott fel, lemond; mert nem akar a gyűlésre és a tanácskozások menetére befolyással lenni, hanem csakis mint az ország egyik főura óhajt az üléseken részt venni; kész mindazonáltal a gyűlés határozatait úgy, a mint azok meghozatnak, elismerni és végrehajtani. Azután felállt és az üléstermet elhagyta. A rendek ellenben folytatólag meghallgatták a béketárgyalásokra vonatkozó iratok felolvasását és határozatot hoztak, hogy a nemesség a gyűlés végéig együtt maradjon.

A legközelebbi teendő az országgyűlés tanácskozási rendjének megállapítása volt. Nehéznek bizonyult a kérdés és mindjárt kezdetben majd-

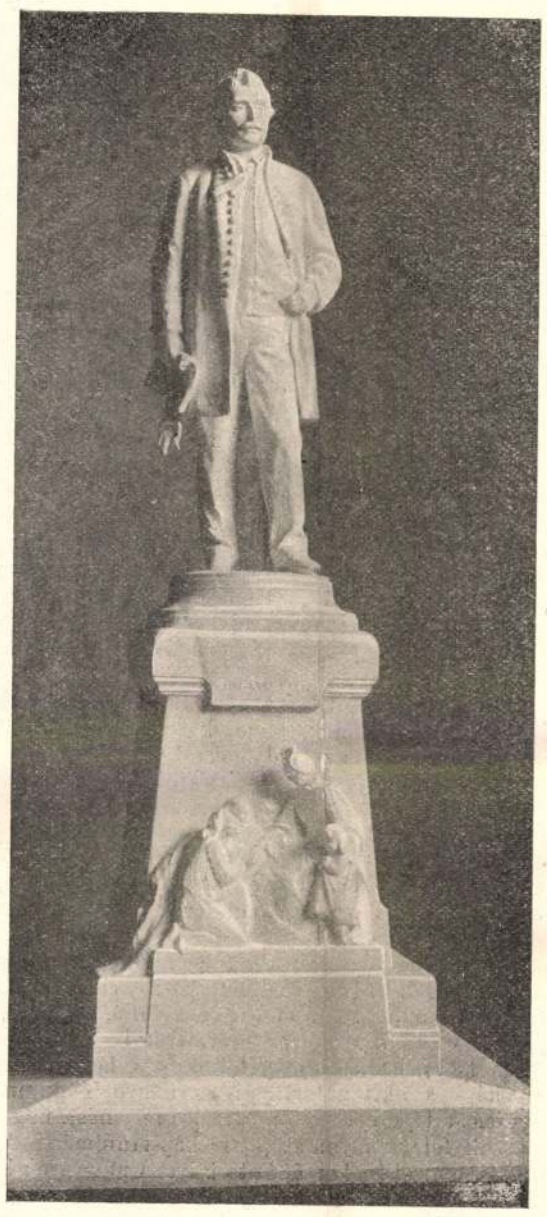

RAMASETTER VINCZE SÜMEGI SZOBRÁNAK TERVE ISTÓK JÁNOSTÓL.

nem összeütközésre vezetett. A bonyodalom szövésének Okolicsányi Pál békebiztos volt a mestere. A protestáns köznemesség vezetőit váltig izgatta, hogy használják fel a kedvező alkalmat és különösen az elfoglalt templomok visszaadása ügyében szerezzenek érvényt követeléseiknek. Azok, a kik csábító szavára lépre mentek, azt hitték, hogy czéljukat a rendeknek két külön kamarára osztása által érhetik el legkönnyebben, mivelhogy a köznemesség között a protestánsok voltak többségben. Szeptember 14-ikén külön értekezletre gyűltek össze és állást foglalván a két kamara megalakítása mellett, Radvánszky Jánost mindjárt meg is választották az alsóház orátorává, elnökévé. Másnap kora reggel aztán tömegesen Rákóczihoz mentek, Radvánszkyt, mint választott elnöküket bemutatták és az egyhangú választás megerősítését kivánták a fejedelemtől. Rákóczit nagyon meglepte fellépésük és csakis annyit mondott nekik, hogy erről egyedül a közgyűlésnek van joga határozni; ő a rendek asztalánál csupán mint egyszerű honpolgár foglal helyet. Ha tehát a közgyűlés a választást jóváhagyja, neki sem szándékában, sem módjában nem állhat annak megsemmisitése. Alig, hogy ezek távoztak, Bercsényivel élükön csakhamar megjelentek a főurak, a katholikus papság és sokan azok közül, kiknek a protestáns konventikulumról előzetes tudomásuk nem volt és tiltakozásukat jelentették be a történt választás ellen. Rákóczi igyekezett őket megnyugtatni és miután értesült, hogy a rendek az ülésre már egybegyültek, maga is az ország sátorába sietett, a főpapok és mágnások díszes csoportjától kisérve.

Az ülés kezdetén azonnal szóba hozta az esetet. Elmondá a történteket és megismételte mindazt, a mit a konventikulum tagjainak mondott, nem mulasztván el hozzátenni, hogy már most maga is szeretné tudni: miben fognak a rendek megállapodni? Szavait zúgó moraj követte és heves kifakadások hallatszottak azok ellen, kik a rendek nagy többségének távollétében és tudta nélkül azok kiváltságait magukuak merészlik tulajdonítani. Rákóczi azonban, hogy a fenyegető zivatar kitörésének gátat vessen, újból szólni kezdett; kárhoztatta Radvánszky ilyetén megválasztását és magából az esetből kifolyólag is szükségesnek jelentette ki azt, hogy a gyűlés elnevezésének, alakjának és tanácskozási rendjének megállapítása iránt a rendek már most teljes ülésben határozzanak. Befejezvén beszédét, távozott; a rendek pedig, kiket Radvánszky pártjának elhallgatása némileg lecsillapított, nyomban hozzáfogtak a fejedelem indítványának tárgyalásához; mivel azonban a felszólalók nagy száma miatt megállapodásra nem jutottak, a vita folytatását másnapra halasztották.

Szeptember 16-ikán Bercsényi beszélt, hosszasan, nem a nála szokásos szenvedelemmel, hanem a helyzetnek kétségkívül ügyes kihasználásával. Beszéde során kifejtette, hogy bár a jelen gyűlés az egész ország tekintélyével bir is, országgyűlésnek, régi törvényeink szerint, már csak azért sem mondható, mert az ország első dignitáriusai (nádor, országbiró, stb.), a kiknek jelenléte szükséges volna, távol vannak. Helyükbe másokat választani pedig az ő felfogása szerint nem volna tanácsos, mert ezáltal azok, a kik, tudja, nem jó szántukból tartózkodnak Bécsben, még inkább elidegeníttetnének a nemzet ügyétől. De nincs is czélja, hogy mindenképen ilyen országos jelleget tulajdonítsunk a gyülekezetnek, hiszen mi nem készülünk királyt választani, most, mikor József, igéretei szerint, orvosolni óhajtja a nemzet sérelmeit. Ő tehát azt hiszi: akkor fognak a rendek legczélszerűbben cselekedni, ha a lengyelek példáját követve, egymással szövetségre lépnek és választott főnök alatt folytatandják küzdelmüket eltiport szabadságaik visszaállításáért. Erre nézve ő a «Szövetkezett Rendek» elnevezését találja a legmegfelelőbbnek; csak a főnök czímére vonatkozólag kér külön intézkedést, mert a lengyeleknél szokásos «marsall» czimet Rákóczira, mint a szövetkezett rendek vezérére nézve, nem tartja elegendőnek.

Bercsényi beszédét a rendek viharos helyeslése és éljenzése követte. Egyhangúlag megállapodtak abban, hogy a gyűlés czime legyen: *Conventus generalis omnis Ordinis et Status*

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK SZABADKÁN AZ ORSZÁGOS IPAROSGYŰLÉS ALKALMÁVAL.

Confoederatorum Hungarorum, a szövetkezett magyar rendek gyűlése, azzal a hatáskörrel mindazonáltal, melylyel kormányzati és igazságszolgáltatási ügyekben az országgyűlések mindenkor birni szoktak. Ez megtörténvén, a confoederatio szervezetének, a választandó főnök czímének és hatáskörének megállapítása és a gyűlésen tárgyalandó ügyek előkészítése czéljából külön országgyűlési bizottság választatott, egyúttal pedig küldöttség indult a fejedelemhez, hogy őt a történtekről értesítse és a főnöki tisztet neki felajánlja. A küldöttség szónoka, az egri püspök, a rendek nevében megköszönvén a hazának tett soknemű és megbecsülhetetlen szolgálatait, megindító szavakkal kérte a fejedelmet: folytassa tovább is honszabadító munkásságát és vegye kezébe újból az ország kormányzását, melyet a rendek *korlátlan hatalommal* ruháznak reá. Rákóczit annyira meghatotta a nemzet szeretetének és bizalmának e megnyilatkozása, hogy könnyekre fakadt és elérzékenyült hangon mentvén «eddig megeshetett fogyatkozásait», kész szivvel és lélekkel ajánlkozott az ország további szolgálatára, egyedül azt kötvén ki feltételül, hogy bizonyos számban tanácsosokat válaszszanak oldala mellé. A szervező-bizottság szeptember 17-ikén elkészült munkálatával és azt a másnapi ülésen már be is mutatta a rendeknek. Rákóczira nézve *a Haza szabadságáért Összeszövetkezett Magyar Rendek Vezérlő-Fejedelme* (Regni Hungariae pro Libertate Confoederatorum Statuum et Ordinum Dux) czímben állapodott és megszerkesztette az eskümintákat, melyek szerint egy részről a fejedelem az országnak, másrészről pedig a rendek a fejedelemnek az esküt leteendők voltak. A rendek a megállapodásokat egyhangúlag elfogadták és a megyék alispánjai mindjárt az aznapi ülésen hűséget esküdtek. Szeptember 19-én ugyanezt tették a főrendek és a katholikus klérus.

Szeptember 20-ikán, vasárnapon, az ülést szent mise előzte meg. Ennek végeztével Pethes András czímzetes püspök előlolvasása mellett, ott az oltár előtt, Rákóczi is letette az előírt minta szerint az esküt, mire Bercsényi, Forgách, Eszterházy Antal és Csáky István tábornokok, ősi szokás szerint, a rendek zúgó éljenriadása között, egymásután háromszor vállukra emelték. Az ünnepélyes aktust a szövetségi oklevél felolvasása zárta be. A magyar nyelven szerkesztett nevezetes oklevélnek pergamentre írt három példányát az összes jelenvoltak aláírták.

A következő napokon szenvedélyes vallásügyi vita tört ki a rendek között. Rákóczi volt a békítő és bizony nagy fáradságába került, míg a vitatkozó feleket barátságos egyezségre birhatta. A protestánsok szabad vallásgyakorlatának biztosítása és az elfoglalt templomok visszavételére kiküldött biztosok megválasztása azonban végre is lecsillapította a forrongó kedélyeket. Szeptember 25-én a kormánytanács (senatus) és a közgazdasági tanács (consilium oeconomicum) tagjainak számát és választási módját állapították meg, a választás jogát a vezérlő fejedelemre ruházván, a rendek kijelölési jogának fentartása mellett. A senatus azonban a politikai ügyek intézésébe nem folyhatott be, csak ha erre a vezérlő fejedelem részéről külön felszólítást nyert. A senatorok megválasztásának nyilvánosságra hozatala a szeptember 30-iki ülésen történt meg. Október 3-ikán volt az utolsó országos ülés, melyen a megalkotott törvényczikkelyek kihirdetése után Rákóczi ünnepélyes záróbeszéddel vett búcsút a rendektől. A *Te Deum* másnapra maradt.

Mindez pedig a császár békebiztosainak szemei előtt történt, nyiltan, minden alakoskodás nélkül. Okolicsányi és társai meggyőződhettek arról, hogy a béke kérdésében a nemzet teljesen egyetért vezérlő fejedelmével, a kit a gyűlés, bizalmának kifejezéséül, teljes hatalommal ruházott fel a béketárgyalásoknak mediatio útján való továbbfolytatására.

Rákóczi a szövetkezett rendek felhatalmazása alapján még a gyűlés berekesztése előtt kijelölte békebiztosait. A bizottság elnökévé Bercsényit, az ország első senatorát és hadainak főgenerálisát nevezte ki.

Somogyvári Somogyi József.

A PHOTO-CLUB KIÁLLÍTÁSA.

Két évvel ezelőtt volt Budapesten az első nemzetközi művészi fénykép-kiállítás s azóta most rendezte a Photo-club a másodikat. Ez a mostani kiállítás szeptember 8-án nyilt meg s részt vett benne a külföldi s a hazai ismert fényképezők legnagyobb része.

Újabb időben sokat vitáznak mindenfelé művészek és műértők a művészi fotografálás jogosultságáról és jövőjéről. A kérdést — mint a legtöbb ily kérdést — alighanem az idő fogja eldönteni. Annyi azonban bizonyos, hogy hozzáértő kezekben a fényképező lencse és lemez jelentékeny művészi hatást tud előidézni s a technika ujabb s ujabb vivmányai e hatásnak folytonos fokozódására nyujtanak kilátást.

Mint a két év előtti, úgy a mostani tárlat legjobb képeit az amerikaiak, angolok és a francziák küldötték be. Nagyon szép dolgokkal vannak azonban az osztrákok, németek és olaszok is képviselve. A magyarok elég szép munkát mutattak be, de alig hihető, hogy a legutóbbi kiállítás óta lefolyt két év alatt csak ennyi eredményt értek volna el. A motivumokban való gazdagság nálunk épen úgy megvan, mint más országokban, csak többet kellene vele foglalkoznunk.

Az amerikaiak és angolok csodálatos finomságú arczképekkel, tájkép és templom-interieurökkel, a francziák többnyire finom izlésre való, kisebb képekkel vesznek részt, az osztrákok festmény hatását keltő havas tájképei, pompás lágy tonusu arczkép- s akttanulmányai és nagyobb gumminyomású tájképei keltenek méltó feltünést, míg az olaszok főleg nagyon szép arczkép-tanúlmányokat, táj- és genre-képeket állítottak ki. A magyarok között van néhány nagyon jó és technikai készültségre való gumminyomat. A kiállításról bemutatunk néhány szép képet. Ezek közül dr. *Kleintjes* «Hollandi nő»-je kompozicziójának érdekességével válik ki. Az angol Charles *Job* poros uton haladó birkanyája tompán beállított kép, megvilágítása s barnás szine egészen festmény-jelleget ad neki. A franczia H. *Mallet* «Pihenő»-je a tengerparton pihenő tengerészeket ábrázol; különösen szép távlatával kelt hatást. Mint arczképtanulmány, nagyon jellemzetes az amerikai H. H. *Pierce* «Öreg hölgy»-e.

A kiállításon a világhirű «Neue Photographische Gesellschaft» nevű berlini gyár is bemutatja valamennyi ipartermékét. Különösen érdekesek az ujabban nagy tért hódító természet után három szinnel készített szines fotografiái. Ott láthatjuk még Nápoly óriás méretű látképét, mely a St.-Louisi világkiállításon is feltünést keltett s mely állítólag a világ legnagyobb fényképe.

KUNZ ADOLF CSORNAI PRÉPOST.

1841—1905.

Sokan ismerték és tisztelték, és pedig nemcsak a római katholikus hivek közül dr. *Kunz* Adolf csornai premontrei prépostot, a kinek közelebb bekövetkezett váratlan halála általános részvétet keltett, különösen a Dunántul, működése szinhelyén. Hatvannégy évet élt s 1884, tehát több mint 20 év óta volt a csornai premontreiek prelátusa. Mint szombathelyi ember, szülőföldjén kezdte papi s tanári működését, a hol oly népszerűségre tett szert, hogy megválasztották képviselőnek. Mandátumát prépostta való kinevezésekor tette le. Irt több egyházi művet s egy nagyobb munkában feldolgozta Szombathely város monografiáját. Jó pap volt s jó ember, a kinek nevét sokan emlegetik hálával. A halál hirtelen érte a zalamegyei Türjén, a hol látogatóban volt.

HÍDVERÉS A DUNÁN.

Hidat verni egy akkora folyamon, minő a Duna, valaha a nagy és nehéz feladatok sorába tartozott.

Julius Caesar, mikor szomszédja lett a germánoknak, valami monumentális művet akart csinálni, mely folyton figyelmeztesse őket az ő nagyságára és hatalmára. Erre legalkalmasabbnak azt tartotta, hogy hidat veretett a Rajnán. De a Duna még a Rajnánál is sokkal hatalmasabb folyó. Traján csak úgy tudta áthidalni a Dunát, — Turn-Szeverinnél — hogy új medret ásatott a számára, ott vezette le a vizet, s aztán a szárazon maradt medren épitette meg a hidat. A híd elkészültével a vizet ismét visszaeresztette az eredeti mederbe, hogy a híd alatt haladjon tovább.

Mai napság a katonák egy-két rövid óra alatt át tudják hidalni a Dunát. Az anyagot persze előre elkészítik, sőt az állandóan raktáron áll. Ott, a hol a part sekélyesebb, kész bakokat vernek le a fenékbe, s egyik bakról a másikig erős padlókat erősítenek.

GYÖRGY SZERB TRÓNÖRÖKÖS.

Ott a hol mélyebb a víz, könnyű hajókat erősítenek egy sorjában, vasmacskák és kötelek segélyével. Az egyes hajókat azután padlókkal kötik együvé, s kötélből korlátot készítenek.

Szeptember 6-án Paksnál vert a katonaság ilyen hidat. Az egész munka alig két órát vett igénybe. A kész hidon nyomban átkeltek a csapatok egyik partról a másikra. Még pedig nem csak a gyalogosok, hanem a huszárok, sőt a tüzérek is az ő nehéz ágyuikkal.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Petőfi-Társaság már szeptember 10-ikén a nyári szünetet megszakította. Az Akadémia dísztermében *Bodnár* Zsigmond tartott felolvasást az ő sajátos kritikai felfogásával Toldy Ferenczről, a magyar irodalomtörténet tulajdonképeni alapvetőjéről, a kinek születése századik éve ez az esztendő. *Herczeg* Ferencz, a társaság elnöke egy hatásos elbeszélést olvasott föl, *Zempléni* Árpád bemutatta *Nógrádi Pap* Gyula vendég költeményét, majd saját «*Déli csend*» című költeményét, melyet lapunk mai számában közlünk s mely a hallgatókra mély hatást tett. A fő dolog mégis az volt, hogy *Szana* Tamás titkár *tizezer koronás* alapítványt jelentett be. Ezt *Matisz* Pál budapesti lakos végrendeletileg hagyta. Az Akadémián kívül a többi egyesületek és társulatok csak kevés adományban részesülnek, s alig boldogulnak a tagdíjakból. A Természettudományi Társulatot egy kiváló szervező tehetség, Szily Kálmáné hozta meleg összeköttetésben a nagy közönséggel és virágzóvá tette vagyonilag is. A Kisfaludy-Társaság, a Történelmi-Társulat, a Petőfi-Társaság s a többiek ritkán érnek olyan napot és alapítót, a ki tizezer koronával aranyozza meg évlapjait.

Ramasetter Vincze szobra. Szükebb körben örök hálára szerzett érdemet *Ramasetter* Vincze, gazdag sümegi polgár, a ki saját erejéből szerzett vagyonából több százezer koronára rúgó alapítványokat tett szülővárosa kulturális és jótékony céljaira. Hálája jeléül a város most szobrot emeltet neki, melyre gyűjtésből 20,000 korona folyt be. Az e célból hirdetett pályázaton *Istók* János szobrászművészünk nyerte el az első díjat. Istók már mint a Szegedy Róza siremlékének alkotója is jó nevet szerzett a sümegiek előtt. Új szobrán a jóltevő Ramasetter egyszerü talapzaton, keresetlen tartással áll, bal kezében az alapítványairól szóló oklevéllel. A talapzat domborműve Ramasetter feleségét, Kompanik Zsófiát, a ki szintén jótékony nő volt, mutatja be istápoltjai között.

A NAGYSZÉCSÉNYI KASTÉLY.

HENTALLER LAJOS ORSZ. KÉPVISELŐ BESZÉDET TART AZ ÜNNEPÉLYEN.

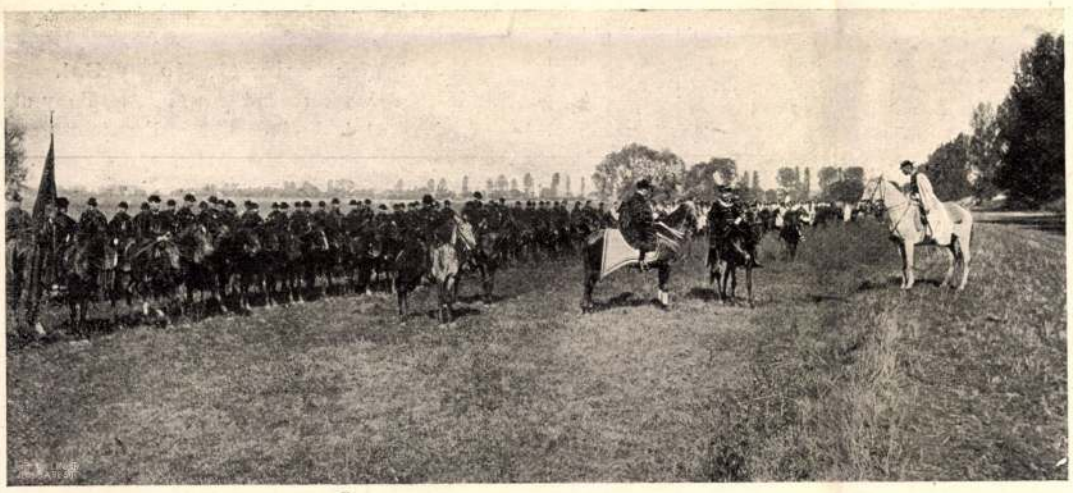

A LOVAS BANDERIUM.

A LOVAS BANDERIUM FELVONULÁSA AZ ÜNNEPLŐ KÖZÖNSÉG ELŐTT.

MI UJSÁG?

Erzsébet királyné halálának évfordulója, szeptember 10-ike, az idén vasárnapra esvén, a gyászünnepet szeptember 11-én ülték meg a templomokban. A fővárosban és a vidéken is a középületekre gyászlobogót tűztek. A hivatalos főistentisztelet Budapesten a Mátyás-templomban volt, melyet egészen megtöltött a kegyeletes közönség.

Országos iparosgyűlés Szabadkán. A most lefolyt és folyó nagyszámú gyűlések, kongresszusok között is számot tesz az ország ipartestületeinek és egyesületeinek az az országos gyűlése, mely Szabadkán szeptember 8-ikán kezdődött. Nagy fontosságot ad neki egyrészt az a sok égető ipari és közgazdasági kérdés, a mely most napirenden van, másrészt az érdekelt körök igen nagyarányú részvétele (14 iparkamara és 360 ipartestület volt képviselve) s végül az országos politika több főszereplőjének jelenléte és felszólalásai. Szabadka lelkes ünnepléssel fogadta vendégeit s köztük különösen *Kossuth* Ferenczet, gróf *Apponyi* Albertet, gróf *Zichy* Jenőt, *Barabás* Bélát részesítette ovációkban. Mind a négyüket diszelnökké is választotta a gyűlés. Szabadka hölgyei szép nemzeti lobogóval is meglepték Kossuth Ferenczet. A kongresszust szept. 9 én nyitotta meg *Thék* Endre elnök, mint az országos iparegyesület elnöke. A diszelnököket küldöttség hivta meg s be-

MEGYEI HUSZÁR EGY RÁKÓCZI-ZÁSZLÓVAL.

A NAGYSZÉCSÉNYI RÁKÓCZI-ÜNNEPÉLYRŐL. — Jelfy Gyula fényképei.

léptükkor zajos éljenzés fogadta. Gróf *Zichy* Jenő erre élénk figyelemmel, helyenkint lelkes helyesléssel fogadott beszédet mondott, a melyben az önálló vámterület életbeléptetését sürgette. A kongresszus ezután több az iparosok érdekeinek körébe vágó kérdést vitatott meg s több fontos határozatot hozott. A jelenvolt képviselők élénk részt vettek a tárgyalásokban s úgy ez uton, mint magán érintkezés révén igyekeztek tájékozást szerezni az iparosok kivánalmairól, sérelmeiről s a törvényhozásra a jövőben váró feladatok megoldásában remélhetőleg érezhető is lesz az a kölcsönös érintkezés, mely ezzel a kongresszussal a politikusok és iparosok közt megkezdődött.

Házasság. Ifj. *Wekerle* Sándor dr., Wekerle Sándor dr.-nak, a közigazgatósági biróság elnökének és volt miniszterelnöknek fia szeptember 11-én tartotta esküvőjét *Geiszt* Lillivel, özv. Geiszt Gyuláné, született Jálics Lujza leányával. Násznagyok voltak: *Szerb* György országgyűlési képviselő és *Jálics* Géza. Az egyházi szertartást *Bakacs* János plebános végezte.

A szerb trónörökös. Obrenovics Sándor király meggyilkolása s Karagyorgyevics Péter trónralépte óta kevés hir érkezik Szerbiából olyan, mely nagyobb érdeklődésre tarthatott volna számot. Politikai pártharczok, kormányválságok, összeesküvő és az összeesküvők elleni tisztek, polgárok torzsalkodásai, — mind olyan dolgok, melyeken az ujságolvasó szeme átsiklik, ha elolvassa is, nem sok ügyet vet rá. Most oly ünnepet ültek szerb szomszédaink, a mely ha magában nem jelent is fordulópontot, több figyelemre tarthat számot. Nagykorúvá nyilvánították a trónörökös, Karagyorgyevics *György* herczeget. Olyan korban van, a mikor közönséges ember fia még messze van a nagykorúságtól, mindössze 18 éves (1887-ben született), — de uralkodóházak tagjainál ez hamarabb megy. Az ünnepies szertartás a bajniczai katonai táborban folyt le, a hol Dimitrij metropolita Tedeumot mondott, majd a trónörökös letette az esküt, a király pedig beszédet mondott fiához, tele jó tanácsokkal. Küldöttségek fogadása, csapatszemle, udvari ünnepélyek fejezték be a nagykorúvá nyilvánítást. György herczegen kívül Péter királynak még egy fia van, a 17 éves *Sándor* herczeg s egy leánya, a 21 éves *Heléna* herczegnő.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a legközelebbi napokban: Vozáry György törvényszéki biró 67-ik évében Rimaszombatban. — Máhr Antal szabadkai törvényszéki biró, 50 éves korában. — Osváth Ferencz, a békési ref. főgimnázium igazgatója, 57-ik évében Békésen. — Dr. Kugel Sándor, a pozsonyi kereskedelmi akadémia tanára, 29 éves korában. A nagy reményekre jogosító fiatal tanárt az akadémia három izben küldte ki Angol-, Franczia- és Németországba tanulmányutra. — Dr. Békési Ignácz nyug. honvédezredorvos, Szabolcsmegye tiszteletbeli főorvosa Nyiregyházán. — Ticsénszky Lajos nyug. honvédszázados Budapesten 34-ik évében. — Földessy Pál, nyug. bányatiszt, a «Róta-Anna-Miklós» bányamű 42 éven át volt vezetője 78 éves korában Kapnikbányán. — Dobóczky Ignácz cs. és kir. kamarás, volt orsz. képviselő, egy budapesti elmegyógyintézetben. — Szikszay Károly pénzügyigazgatóhelyettes 49 éves korában Budapesten. — Hollik József 1848/9-iki honvédtizedes, a honvédmenedékház tagja, 78 éves korában Budapesten. — Rauschan Ede, nyug. államvasuti ellenőr Körmöczbányán, 70 esztendős. — Moldován Antal takarékpénztári főkönyvelő, városi képviselő, 67 éves korában Nagybányán. — Szabó Balázs ref. tanító Nagykőrösön 45 éves korában. — Asbóth János műegyetemi hallgató, dr. Asbóth Oszkár egyetemi tanár fia, 21 éves korában, kinek életét megrendítő szerencsétlenség oltotta ki, Budapesten. — Fodor Antal dr., a fővárosi ügyvédi kar tagja, 46-ik évében Gödöllőn. — Tanek Pál m. kir. honvédhadnagy Baselga di Pinibel (Déltirol) 24-ik évében

Gróf Széchenyi Jenőné, szül. Erdődy Henrietta grófnő, gróf Széchenyi Miklós győri püspök édes anyja, 67 éves korában Sopronban, s nagy részvét közt temették el a vasmegyei Vörösváron, az Erdődyek sirboltjában. Részvétét a király is kifejezteté. — Özv. Temesváry Gergelyné, szül. Zerich Mária Uzonban, 86-ik esztendejében. — Ozv. Gyurkovics Ágostonné szül. Philipp Terézia 84-ik évében Nagyváradon. — Debreczeni Istvánné, szül. Simon Julianna, Baczában 56 éves korában és nagy részvét közt temették el. — Özv. telekesi Győrffy Ignáczné, szül. Beniczky Francziska Atkáron 79 esztendős korában. — Varga Aranka, özv. Varga Imréné huszonnégy esztendős leánya Marczaliban. — Özv. Schönwald Mórné, szül. Lamm Róza, Schönwald pécsi ékszerész és órás édes anyja, ki arról is imeretes, hogy a szabadságharczkor a Pestre érkezett Lenkey-huszárokat elsőnek látta el élelemmel, 80 éves, Pécsett. — Dapsai és alsószuhai özv. Dapsy Kálmánné, szül. Almássy Mária Szeghalomban. — Connerth Edéné szül. Balogh Irén 34 éves korában, hosszas szenvedés után Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Eltemetve. Van némi érzéke a kompozició iránt, csak ne volna a nyelv annyira prozai és rhythmustalan!

Szeresd a költőt stb. Mi is szeretjük, de csak akkor, ha nem ir olyan zavaros tartalmú s ügyefogyottan rímbe foglalt verseket, mint ezek s főleg ha nincsenek bennük oly izléstelenségek, mint a «Testamentum» czimű versében s annak is főleg harmadik versszakában.

Dal. Templomban. Egy kis leányka. A Tátra zordon erdejében. Egy könnycsepp. Jóravaló érzésből fakadtak, de kevés bennük a költői lélek. Legtöbbet még az «Egy kis leányka» czimű ér, bár ebben sincs újság.

SAKKJÁTÉK.

2450. számu feladvány. Gérecz Károlytól.

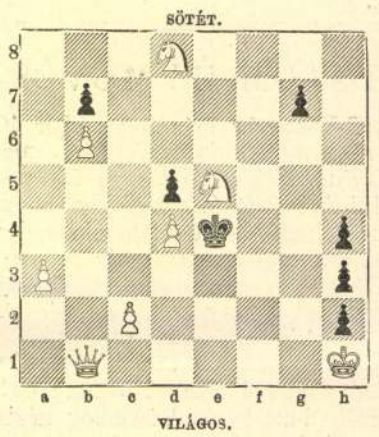

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2436. sz. feladvány megfejtése Berger J.-tól.

(A helyesbitett felállitással).

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Fc6—a4	Kf4—f3 (a)	1. —	—	f7—f6
2. Fa4—d1†	Kf3—f4	2. Bg8—g6	—	Kf4—f3
3. Bg8—e8	f7—f6	3. Fa4—d1†	—	Kf3—f4
4. Be8—e2	Kf4—g4	4. Fd1—g4	—	f5—g4:
5. Be2—e4 mat.		5. Bg6—f6 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* **K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J.** — *Csongorban:* **Németh Péter.** — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *Fakerten:* **Kintzig Róbert** — *Kecskeméten:* Balogh D. — A «*Selmeczbányai Bányászati és Erdészeti Főiskolai kör.*» — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A 34-dik számban megjelent képtalány megfejtése: *Többször győz az okos, mint a bátor.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Blous-selyem 65 krtól 11 frt 35 krig méterje — utolsó ujdonságok! — Bérmentve és már elvámolva házhoz szállitva. Gazdag mintagyüjtemény azonnal. **Selyemgyár Henneberg, Zürich.**

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitünő hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Legfinomabb szappan a bőrre különösen szeplő ellen.
Véd-jegy
Mindenütt kapható
két bányász.

Legrégibb és legjobb BAY-RUM-VÉDŐJEGY
Védjegy 2 bányász.
Korpa ellen. Hajkihullás ellen.

Bergmann & Co. Tetschen a/E.
Mindenhol kapható!

Okleveles ének-tanárnő jutános áron hölgyeknek énektanitást ád.
Budapest, IV. ker., Irányi-utcza 10. sz. I. em. 6.

Sztraka-féle Tannin-Csokoládé kitünő hatásu kis gyermekek és felnőttek hasmenése ellen. 1 drb. 40 fill. Kapható minden gyógytárban.

Világhirü kitüntetett olmütz
Quargli.
Az első olmützi gépüzemü sajtgyár, mely 1839. évben alapittatott, ajánl saját gyártmányából egy póstai küldeményt bérmentve és utánvéttel 3 K 70 fillérért. Nagyobb megrendeléseknél a legolcsóbb árak.
JOSEF MEIXNER, Olmütz, Bahnhof. 10821

A világ legjobb szappana
Sunlight Szappan
Gyapjuszövetek és vásznak bársonypuhává és hófehérré válnak Mosson Sunlight-módszer szerint és megtakarit majd munkát, időt és pénzt.
Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt, kivánatra a helyi képviselö:
DIAMANT B.-N., VI. Király utcza 98b szolgál.

KODAK
Tessék az összes árusitóknál 1905. évi árjegyzéket kérni.
10851
fényképészet sötétkamra nélkül.
1905—1906. évi árjegyzék
ép most jelent meg!
Uj kamarák, napfényfejlesztő-gépek lemezek, papirok.
KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

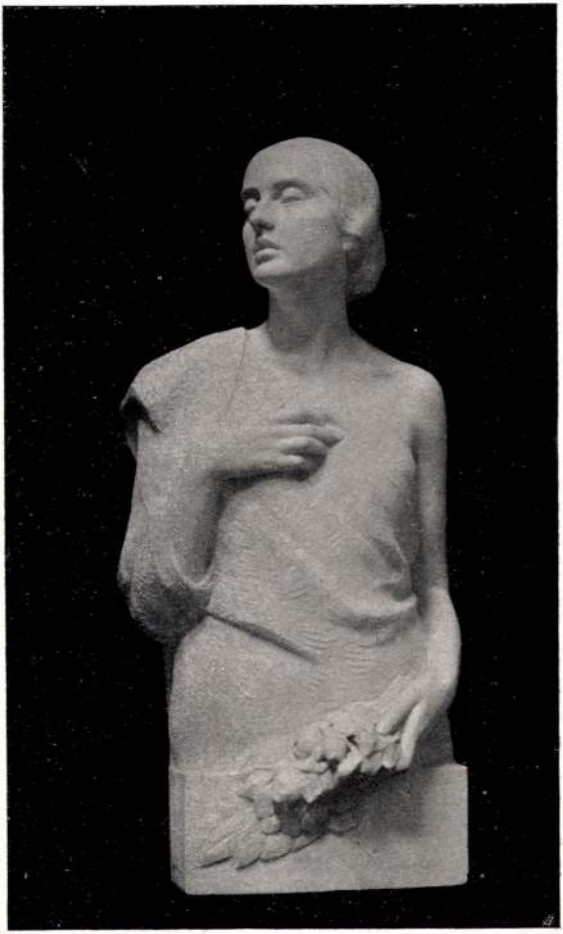

439 Rápolti Lajos: Kegyelet.

Istók János

430 Istók János: Klárika.

KMT 1917. kav. Csill.

Vakító, fényes glóriának,
A mely még most is ott ragyog
Emlékeden költő-királyunk:
Te: a nagyoknál is — nagyobb!

Tavaszszal, május ragyogásán,
Nyíló virágok idején
Születtél, költőnk legszebb álma,
Kínek a lelke csupa fény;
S lettél egy költő szent szerelme,
Kihez a dalok szárnya száll,
Lettél: a férfi minden vágya,
Lelkén — az örök Ideál!

Dalok forrása, földi üdve,
Koszorús, édes hitvese,
Kinek rajongó, drága lelkét
Ragyogja vissza száz rege;
Csobáncz várán, ki ott siratja
A messzeségből kedvesét
S ki Szigligetnek büszke ormán
Szerelmét sirja el feléd.

Őrző lélekkel, a ki átfon,
A míg a távol eltakar
S dúló csatáknak messze földjén
Tombol körülte a vihar!
S kinek sugáros gondolatja
A messzeségből rád nevet
És vonja — szivével — magához
A te szerelmes szivedet!

S míg nézed: várak, omladékok
Elporló, hulló falait:
Feltámad lelkedben — ragyogva,
Mint a kelő nap — az a hit,
Hogy vár reád a messzeségben
Szerelmed tiszta asszonya
S te átgázolva tűzön-véren
Rajongó szivvel szállsz oda!

És mint, ha két akácz virága
Fehér álmok közt összenő:
Lelkük szerelme összeolvad
És dalt és álmot egyre sző
S mint a sötétlő éjszakába
Röppenve száll a szikra ki:
Szálltak a daltalan mezőre
Merengő, méla dalai.

S hová a dal még nem hatott el,
Világló fény lett éneked.
Igaz magyar dal lüktetése
Hatotta át a sziveket.
S a míg a lelked álmodozva
Font hitvesedre koszorút:
A dicsőséghez, boldogsághoz
Ő mondta: merre van az út!

A szomjú föld, a daltalanság
Kopár világa volt e hon,
Mikor megszólalt a te hangod
S ezernyi dal az ajkadon.
Bűbájos álom, szent igézet
Szállta meg itt a sziveket
És minden sziv epedve leste:
Dalodnak tárgya ki lehet?!

S ki volt e nő?! Egy tiszta asszony,
Egy költő legszebb ihlete.
S a dalnok annyi szép daláért
Őt áldja ma a nemzete,
Ki a mesék tündéralakja,
Testté lett álom volt talán.
S kinek szeplőtlen nagy szerelme
Ott él a költő száz dalán.

És ott fog élni mindörökké . . .
A dal nem hal meg sohasem,
Emléke ott ragyog szünetlen
A hálás, késő sziveken.
Itt él a porló várak ormán
Nevét, hol zengte dal, rege,
Erdők fáin, — költőnk kezétől —
A hol, bevésve szép neve!»

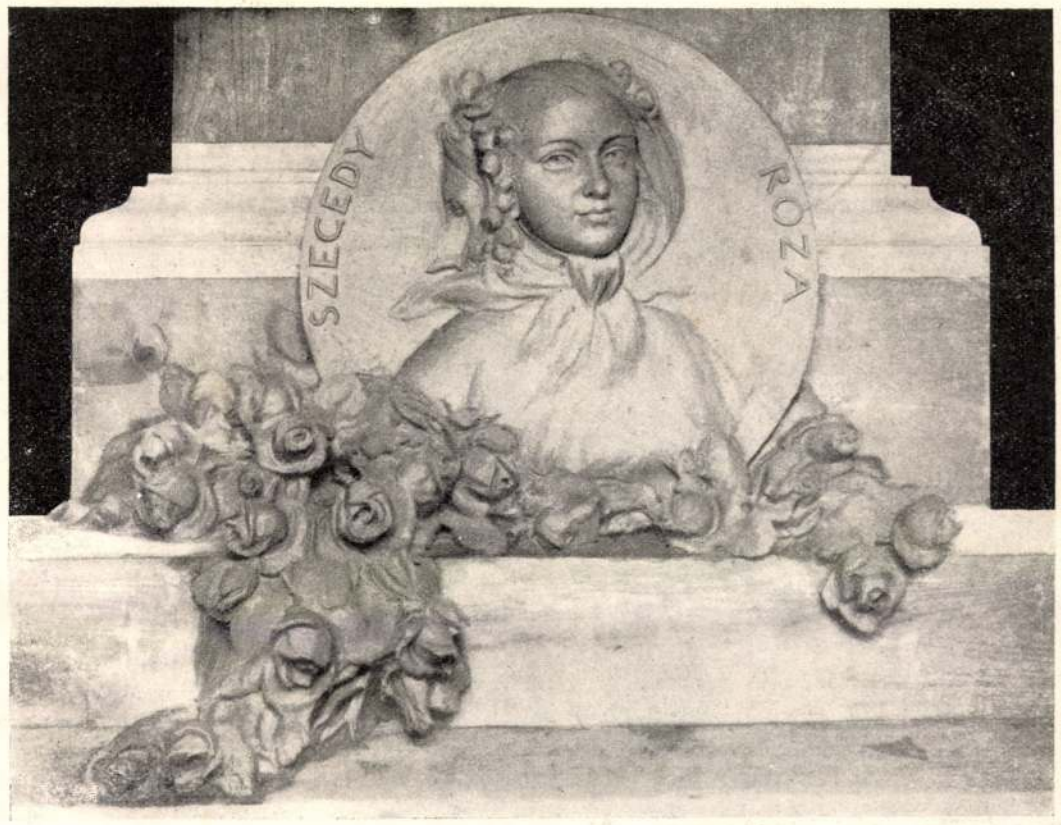

SZEGEDY RÓZA DOMBORMŰVŰ ARCZKÉPE A SÜMEGI SIREMLÉKEN, ISTÓK JÁNOSTÓL.

Küldd el virágod: szép Csobáncz vár,
Borongó felhőd: Tátika,
Fehér fátyolként födje ez be
S virág boruljon álmira.
Egygyé nőtt szivük itt álmodja
Álmát, mely boldog, égi, szép
S dalok őrizzék, áldva áldják
A költőt s drága hitvesét!

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA EMLÉKEZETE.

Debreczen után most Sümeg városa ünnepli a maga költőjét, Kisfaludy Sándort. S ez ünnepnek különös, megható jelentőséget ad az, hogy alkalmát a költő és neje porladozó hamvainak egy sirban való egyesítése adta s egyaránt ünnepe Szegedy Rózának s Kisfaludy Sándornak, a kinek ő volt legmélyebb szerelme, élete nyugodalmának megteremtője és hűséges őrzője. Sümeg kegyeletes polgárai, ime, megvalósították s külső jelben is megvalósították a költő egyik levelében mondott jóslatát, a melyben azt a hitét fejezi ki, hogy az ő könnyű múzsája nagy dicsősége leszen Rózának.

Azok közt a nőalakok között, melyek egy költőben ébresztett szerelem révén belejátszottak irodalmunkba, alig egy-kettő van, a mely annyit foglalkoztatta volna a gyöngéd lelkek s a komoly irodalom-kutatók érdeklődését, mint Szegedy Róza. A köztudat úgy tekintett rá, mint Kisfaludy Sándor ihletőjére, a kihez szerelmi énekeit és dalait irta s az irodalmi kritika is a maga eszközeivel tisztázni igyekezett azt a szerepet, melyet a szép és nemeslelkű nő a költő változatos szerelmi életében s ennek következésekép költészetében játszott. A körül a kérdés körül: vajjon csakugyan Rózához szólnak-e a Himfy-dalok? — egész irodalom keletkezett, a mely, ha nem is kétségbevonhatatlan bizonyosságú eredményre, de legalább eléggé elfogadható föltevésre s magyarázatra vezetett.

Kisfaludy Sándor már régebben ismerhette Rózát, Szegedy Ignácz vasvármegyei alispán leányát, de közelebbről csak 1795 őszén ismerkedett meg vele a badacsonyi szüreten, a hova mint testőrhadnagy rándult Bécsből, ifjúkori lelki hullámzásai idején, irodalmi tervektől rajongó szivvel, egy szenvedélyes, de múló szerelmi kalandból alig kibontakozva. Róza ekkor húsz éves volt, csinos, érzelmes kedélyű, német verseket iró, előkelő úri leány, büszke, tartózkodó természet. «Testi kellemei és elmebeli szép s ritka tulajdonai» erős hatást tettek a forrongó fiatal testőrtisztre. Vonzalmát fokozta az is, hogy úgy vette észre, mintha a szép leány is hajlana feléje; a természetében rejlő hűvös tartózkodással igyekezett ugyan rejtegetni érzelmeit, de sokkal inkább leány volt, hogysem teljesen el tudta volna rejteni. Így tehát ez a találkozás elhatározó hatású lett életükre, e pillanattól fogva egymásnak voltak szánva s alighanem csak a körülmények okozták, hogy nem lettek rövid idő mulva egymáséi.

Mikor Kisfaludyt a testőrségtől áthelyezték egy olaszországi ezredhez, hazajött búcsút venni; valószinűleg már ekkor végleg tisztázni akarta a dolgot Rózával, mielőtt a harcztérre jut. De miért, miért nem? — Róza hidegebb volt iránta, mint várta. «Némi hidegséget mutatott viseletében, úgy hogy a néhány hónap előtti szivességet az előtte legbecsesebb leányszivben egészen kihaltnak, vagy talán helyzete által kitiltottnak gyanítá.» Hogy azonban ez a kevéssé kedvező fogadtatás nem lohasztotta le érzelmeit, látjuk leveléből, melyet néhány nappal később barátjához, Skublits Imréhez irt s melyet alighanem olvasott Róza is, mert a jóbarát, úgy látszik, szivesen játszotta a jóindulatú közvetítő szerepét a szerelmesek közt. «Szivem tele vagyon véle, — úgymond a levél. — Őtet látom, hallom, érzem mindenben, mindenütt, mindenkor; annyira meg vagyok általa bájolva.»

Ezután hosszú ideig nem látták egymást. Kisfaludy Olaszországban hadi fogságba esvén, a szép Provenceba került, s ábrándos, költői ömlengésen soha túl nem jutott barátságba lépett a szép franczia hölgygyel, D'Esclapon Karolinával; irodalmi tervei Petrarka s az akkori franczia költők hatása alatt mind határozottabb formát öltöttek. Róza azonban mindig szivében volt, sokat gondolt rá, hasonlatot látott közte és Petrarka Laurája között s mialatt Petrarka szerelmi regényének megéneklésével foglalkozott, saját szavai szerint, «megújultak szivében mindazon érzemények, a melyeket Rózi gerjesztett, kivált Szigligetben». Ekkor, Vaucluseben kezdte irni azokat a verseit, melyekből aztán a Himfy szerelmeinek első része lett. Később Klagenfurtban heves érzéki szerelemre lobbant egy osztrák grófné iránt, de ez is csak fölszinét

A Kisfaludy Á. Béla birtokában volt olajfestmény után.

KISFALUDY SÁNDOR.

érintette lelkének, melynek mélyében még mindig Róza képe ragyogott. Végre 1799 őszén lemondott nemrég nyert főhadnagyi rangjáról, hazajött s miután Rózához intézett nyilt kérdésére már jóval előbb biztató választ kapott, megkérte és meg is kapta feleségül a szeretett leányt. 1800 elején volt az esküvő, melyet azonban bizonyos formahibák miatt megsemmisítettek s május 17-ikén újra meg kellett esküdniök. Mint fiatal házas rendezte, egységessé tette Himfy szerelmeinek első részét, jobban kidomborította bennük Róza képét, ő rá vonatkoztatta azokat a verseket is, melyek eredetileg tán nem, vagy nem egyenesen ő reá vonatkoztak. A házasságra következő évben meg is jelent az irodalmunkban oly nagyjelentőségű kötet, «A kesergő szerelem», hogy csakhamar meghódítsa az egész országot.

E versek nem egyfolytában készültek, nem is mind ugyanegy nőhöz irattak, van köztük bizonyára sok olyan is, melyben csak a hangulat a reális, a nő, kiről szól, csak a képzelem szülötte. Azzal azonban, hogy biztos tudomásunk szerint készülésükkor Róza eszményi képe állandóan ott élt a költő lelkében, s azzal, hogy kiadásukkor Róza alakjához idomította őket, — örökre hozzá vannak kapcsolva a szép hölgy nevéhez és alakjához. Teljesen a Rózáé ezután a Himfy második része, a «Boldog szerelem», idyllikus, derült és tiszta rajza annak a boldogságnak, melyet a szerető, gondos, gyöngéd és okos, gazdálkodó hitves teremtett Kisfaludy Sándor életében. S ez a nemes házastársi kötelék zavartalanúl tartott több mint három évtizedig. A költő csalódott sok mindenben, megsértődött irói becsvágyában, aggodalommal nézte a közélet fejlődését, — Szegedy Rózában nem csalódott soha. Tanuságot tesz erről végrendelete, a házastársi szeretet és háladatosság szép bizonysága. A szerelemnek Balassa Bálint óta első igazi nagy magyar költője szive legmélyebb érzéseit oly nőnek ajándékozta, a ki erre igazán méltó volt s a kiben a magyar hitves, a magyar háziasszony igazi példaképét tisztelhetjük. Alakja tisztán, nemesen ragyog felénk a multak ködéből, megérdemli, hogy a kegyelet hálás tisztelettel borúljon ma is sirja fölé, melyben most már együtt pihen azzal, a kinek életét szentelte.

KISFALUDY SÁNDOR ÉLETÉBŐL.

Ugyanaz a csodás vidék — szemben Tátika és Sümeg várának regényes romjaival — van szemem előtt e sorok irása közben, mely egykor Kisfaludy Sándort, a szerelem édes szavú költőjét regéinek megirására ihlette. A zöldelő hegytetőről komoran tekint alá a vihartépett várrom, melynek fokán hol kurucz, hol labancz zászlót lengetett egykor a szél.

Ma még büszkén áll a fellegvár karcsu tornya, a jövő század vihara már talán léket üt rajta, hogy csakhamar romhalmazzá dönthesse.

Igy lesz az enyészeté minden az ég alatt, ha a kegyeletnek az emberi sziv oltárt nem emel, melyen a késő unokák áldozhassanak.

Ott lent a vár tövében a kegyelet megőrizte az utókornak Kisfaludy Sándor nemesi kuriáját. A rácsos kerítés mögött virító rózsató azóta már százszor hullatta el virágát, mióta 1805-ben a kámi mézes évek után ide költözött a költő szépséges hitvesével, Szegedy Rózával. Ezalatt a rózsató alatt pendült meg újra Himfy lantja, a «Boldog szerelem», a midőn pirulva hajtotta újra keblére szögszinfürtös fejecskéjét a szerető hitves. A lant húrjainak enyelgő szavát elvitte messze, messze a szellő:

«Oh te szivem kedveltjének
Első édes izgalma!
Első csókja szerelmének
Kínaim szép jutalma:
Szivemnek mély fenekében
Ott sajogsz te most is még;
Üdvözítő erejében
Tüzed mindég bennem ég.»

Harminczkét évi boldogság után a májusi

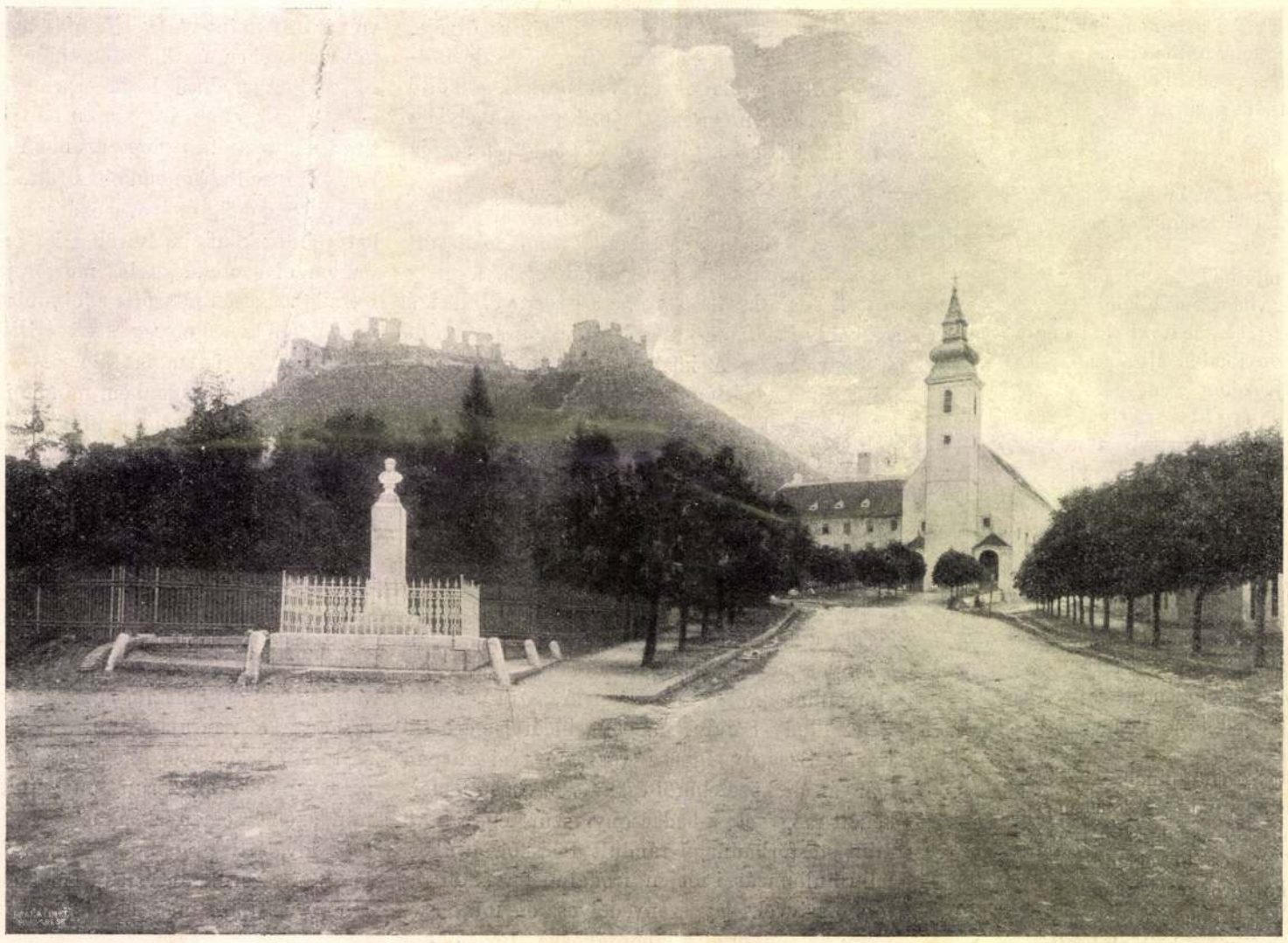

KISFALUDY SÁNDOR SZOBRA SÜMEGEN, A KISFALUDY-TÉREN. *Jelfy Gyula fényképe.*

napsugár, a fakadó rózsabimbó illata még egyszer utoljára kicsalta a kis kerti lóczára Kisfaludy Sándor hervadó hitvesét. Azután mindennek vége lett s a költő lantján halhatatlanná lett asszony hült tetemét bezárta a koporsó. De nem örökre; — újra napfényre hoztuk hamvait, hogy a sírban a költő ismét egyesülhessen Múzsájával.

Leszálltam a sírüregbe, fölemeltem a rézszögekkel kivert tölgyfakoporsó feketemázas korhadt fedelét, és ott láttam magam előtt az egykor szépségében pompázó asszonyt. Megdöbbentett a látvány. Borzasztó volt az enyészet 71 éves munkája! Minden elpusztult, a mi a nőt széppé, elragadóvá teszi, csak a dús hajkoszorú maradt meg épen. Egyik hajtekercs fésűvel volt feltűzve, a másik kibontva borult a virágos himzésű csipkekendővel leborított arczra.

Ruhafoszlányai közül csak selyem szalagcsokra maradt meg és parányi czipőcskéje.

A mesebeli lovag jutott eszembe, mikor ezt kezembe fogtam. De sok falut, várost kellene most bejárnia, míg megtalálná a tündért, a kinek lábára ráillenék a szépséges asszony 22 centiméteres czipőcskéje.

Ma Sümegen az egykor egymásért dobogó szerető szivek egyesülésének ünnepét üljük és Szegedy Róza érczbeöntött képmásáról lehull a lepel. Ez a nap az emlékezés napja ő reá, a ki a magyar lyra első valódi, nagy költőjének lelkét megtermékenyítette s a kinek neve immár a magyar nő ideálját jelenti késő nemzedékek kegyelete számára.

*

Emlékezzünk meg Kisfaludy Sándor második hitveséről, Vajda Amáliáról is, a ki édessé és nyugodttá tette Kisfaludy Sándor életének alkonyat felé hajló éveit.

Két vágy vezérelte Kisfaludy Sándort egész életén át. Nagy drámairó akart lenni és nevéhez méltó fiutódot óhajtott hátrahagyni.

E két soha be nem teljesedett vágy közül az elsőről már élete delén lemondott.

Már 1825-ben elkedvetlenedve tette félre lantját, midőn Kazinczyhoz irt kibékülő levelét így fejezte be: *

«Én részemről már annyira elundorodtam az irástól, hogy nehezen fogom azt többé megizlelni.»

Hatvan éves korában érte Kisfaludy Sándort első özvegységének gyásza, mely búskomorságba ejtette az amúgy is zárkózottságra hajló költőt.

Anna huga — kihez egész életén át oly meleg szeretet fűzte, minő Kisfaludy Károlyt Terézia nénjéhez, — volt szomorú napjainak egyedüli támasza. Ő gondozta, ápolta, még háztartásának terheit is levette vállairól.

Naniczájának — így szokta nevezgetni — agyában fogamzott meg az a gondolat, hogy a mindent gyógyító időnél gyorsabb orvoslást keres bátyjának. Egy fiatal leányszivre gondolt, mely majd ismét felvidítja a könnyen hevülő szivű költőt. Így került Mayer őrnagyné, Kisfaludy Anna házába Vajda Ignácz hétszemélynök csinos fiatal leánya, Milicza. A többit azután a sorsra bízta a gondos nővér és a találékony leányészre, mely megtalálja majd a maga útját Kisfaludy Sándor szivéhez. Alkalomban sem volt hiány, hisz Sándor mindennapos volt Nanicza házában.

Kisfaludy Sándor is, mint minden öregedő ember, rabja volt szokásainak. Kora reggeli órákban, ha kedves inasa, Paáky Marczi meghozta a Sütensohn pékboltjából krajczáros kiflijét, felhörpintett egy pohárkával a kisüstön főzött badacsonyi szilvóriumból, kezébe fogta csákánybotját és elindult lassú, méltóságteljes léptekkel gazdaságába, onnan pedig a vár mögött fekvő szőlőjébe.

Nem is lett volna jó, ha meg nem nézi mindennap a cselédház istállóit, szilaj ökreit és «Pegázus» nevű kedves lovát, melynek anyját «Helikon»-t még az öreg Festetits Györgytől kapta ajándékba párjával együtt, hogy azokon gyakorta ellátogathasson a keszthelyi Helikoni ünnepélyekre. Mikor mindent megnézett s botosispánja, Major János is beszámolt a tegnapi gazdasági eseményekről, kiindult a szőlőbe.

A Darnay Kálman sümegi múzeumában levő eredeti után.

SZEGEDY RÓZA.

Élvezettel üldögélt a szép nyári reggeleken az Izabella-szőlővel befuttatott pinczehajlék erkélyén, ellátott onnan a Balatonig, és gyönyörködött a szemben levő Tátika, Rézi, Sümegvár regényes romjaiban.

Ha kisütött a nap, ballagott hazafelé. De mindig útba ejtette a barátok templomának szomszédságában lakó Naniczáját és csak akkor érezte magát igazán otthon, ha beleülhetett Naniczáék bőr karosszékébe. Annyira megszokta ezt a karosszéket, hogy idegesen sarkon fordult, ha abban mást látott ülni.

Jól is esett néki Nanicza beszélgetése, a ki elszórakoztatta frissnél frissebb városi hirekkel.

* A levél eredetije múzeumomban van.

Jelfy Gyula fényképe.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA SÍRJA A SÜMEGI TEMETŐBEN.

(Kisfaludy irat-szekrénye, rá vonatkozó emléktárgyakkal, balra Szegedy Róza varróasztala és rokkája, jobbra Kisfaludy Sándor órája, fönt botjai és lovagló-ostora.)

KISFALUDY SÁNDORRA ÉS SZEGEDY RÓZÁRA VONATKOZÓ EMLÉKTÁRGYAK DARNAY KÁLMÁN SÜMEGI MÚZEUMÁBAN. — Jelfy Gyula fényképe.

Eleinte ügyet sem vetett Kisfaludy a körüle forgolódó Miliczára, de később már úgy megszokta csicsergő szavát, hogy ha véletlenül nem találta hugánál, addig kérdezősködött utána, míg a figyelmes Nanicza át nem szólíttatta a szomszédban lakó szüleitől.

Két évig tartott ez a viszony a két testvér és Milicza között. Nanicza örült, midőn bátyjának régi jó kedélyét lassankint visszatérni látta, és mosolyogva húnyt szemet, midőn egykor a kis Mili zavarában köténye alá rejtette az első versecskét, melylyel — mint később elárulta — «a Sándor bácsi kedveskedett néki.»

Mayerné Kisfaludy Anna két évtizeddel élte túl Sándor bátyját. A hagyomány az ő szájából örökítette meg azt az érdekes pillanatot, midőn 62 éves bátyja megkérte az alig 18 éves Miliczát. Adjuk át a szót «Panna mamának», a hogy hugai hivták azidőben, mikor nékik oly sokszor elmesélte ezt a kis történetet:

«1834 január végén egy zimankós reggel — épen a reggelihez készültem, — hát befut a konyhába Mili, hogy itt van Sándor bácsi.

Nem tudtam mire vélni a korai látogatást; hirtelen átadtam Mili kezébe a kávépirító serpenyőt és besiettem a szobába.

Már messziről hallottam Sándor lépteinek kopogását. Mondhatom, megijedtem. Rányitottam a szobaajtót, de észre sem vett, annyira el volt mélyedve gondolataiba.

Szokatlan volt, hogy ma még karosszékét sem foglalta el. Egyszerre Sándor magához térve, megszólított:

— Korán jöttem, ugy-e Naniczám, de komoly beszédem van veled.

— Talán csak nincs valami baj? — kérdeztem.

— Baj, az épen nincs, de . . .

Erre aztán én már kitaláltam, mit akar Sándor bátyátok. Hát csak beletuszkoltam karosszékébe és könnyítettem rajt egy kicsit. Hej, mert nehéz is ám öreg embernek a leánykérés. Azután megsimogattam Sándor arczát s ezt mondtam:

— Kellene is valamit a sorsodon fordítani, Sándor . . .

— Magam is úgy gondoltam. Megházasodom, de félek a világ nyelvétől, mert öreg vagyok Miliczához.

— Ha Mili nem idegenkedik, jobb feleséget nem találhatsz magadnak.

Hangosan beszéltem, mert tudtam, hogy Mili az ajtónál hallgatózik. Nem is csalódtam, a másik pillanatban fölpattant az ajtó, benn termett Mili és szégyenkezve, piruló arczczal megvallotta, hogy ő bizony «hajlamból is felesége tudna lenni Sándor bácsinak.»

*

Milicza vallomását, mely Kisfaludy Sándort másodszor is boldog vőlegénynyé tette, gyorsan követte a házasság.

A múzeumomban levő eredeti dispenzáló levelet 1834 február 15-én állította ki Kopácsy József akkori veszprémi püspök és pár hétre rá már az új menyecske beköltözött Szegedy Róza árván hagyott otthonába.

Kisfaludy Sándor második házassága boldogságban vetekedett az elsővel. A megifjodott szivű költő ezóta már egyedül nejének és gazdaságának élt.

A sok boldogság után a sors még egyet sujtott a költőn. Milicza vörhenybe esett, melynek pár nap alatt áldozatává lett alig 26 éves korában.

A mint mondják, az agg költő utolsó éveiben nem idegenkedett harmadszor sem a házasság gondolatától, azonban komolyan nem jött ez szóba soha. Csak egy adat van erre nézve a költőnek 1842 augusztus 7-én Varasd-Topliczán időző Naniczájához irt leveléből ezen pár sora:

«Már látom, hogy akarva, nem akarva vagy meg kell házasodnom, vagy egy gazdasszonyt fogadnom, ki vagy feleség helyett fele segitségem, vagy vagyonomnak rablója legyen.»

1844 nyarán volt utolszor első hitvesére, Szegedy Rózára emlékeztető rózsabokros kiskertjében Kisfaludy Sándor. Ott érte azon végzetes szerencsétlenség, hogy a kert lépcsőjén megcsúszott és karját kificzamította.

Betegségében, melyből nem épült fel többé, hűséges Naniczája ápolta, ő fogta be szemeit, midőn 1844 október 28-án reggel ½6-kor kilehelte lelkét.

Szentmártoni Darnay Kálmán.

KISFALUDY SÁNDOR ÉS SZEGEDY RÓZA SÍREMLÉKE SÜMEGEN.

1866 deczember 2-ikán a sümegi Kisfaludy-kaszinó fennállásának negyed százados ünnepére lakomát rendezett. Az ünnepély első szónoka, Barcza Sándor megemlékezett ez alkalommal a kaszinó első elnökéről, Kisfaludy Sándorról. Sajnálatát fejezte ki, hogy a nagy költő sírhelyét csak egy korhadt fakereszt jelzi, és ekként fejezte be beszédét: «megérjük még azt az időt, örök gyalázatunkra, hogy kiről a keresztfa és az új nemzedéknek tudomása sem lesz róla: Sümeg legnagyobb halottja hol aluszsza örök álmát.» A beszéd hatása alatt nyomban megalakult a szobor-bizottság, melynek elnöke: Barcza Sándor, pénztárosa Eitner József, a bizottság tagjai pedig Cseh László, Takács Alajos, Ramassetter Vincze, Gersó János honvédőrnagy, Pály János kanonok (a bizottság egyetlen ma is élő tagja) lettek, kik még mindnyájan személyes ismerősei voltak Kisfaludy Sándornak.

A megindított mozgalom országszerte visszhangra talált, az adományozók között, kik a szétbocsátott lelkes hangú felhivást aláirták, első volt Erzsébet királyné, ki 300 forintot küldetett Kisfaludy Sándor sümegi szobrára, Zala vármegye 500 frtot, báró Sina Simon 200 frtot adtak; nagyobb összeggel támogatták még a szobor ügyét: Haynald Lajos, Zalka János, Ranolder János, Roskoványi Sándor püspökök, Pest város, Bihar vármegye, a zalaegerszegi kaszinó, melynek alapszabályait egykor Kisfaludy Sándor fogalmazta, gróf Festetits György és Tasziló, gróf Szapáry Géza és mások. Szép

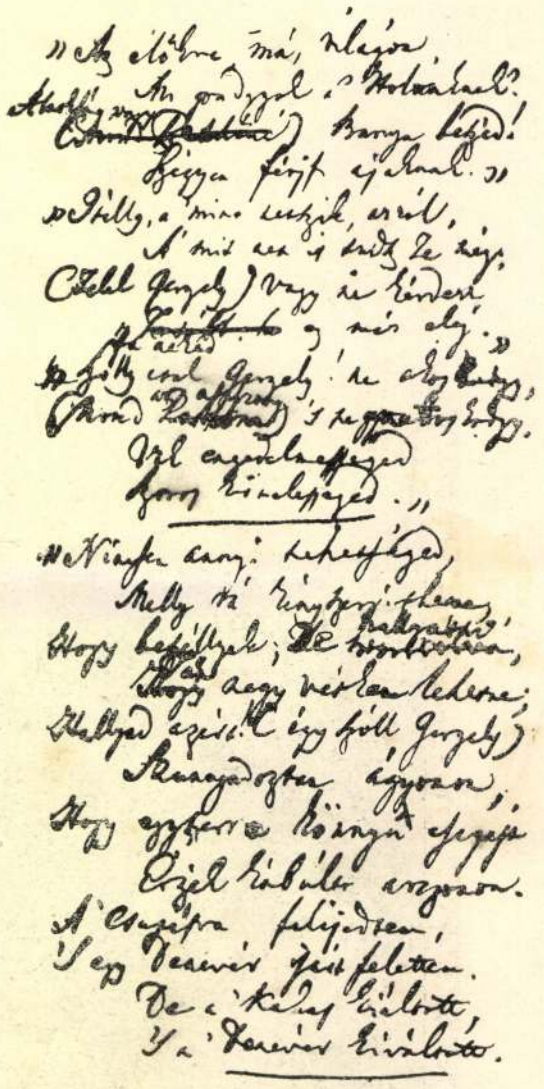

Eredetije Darnay Kálmán sümegi múzeumában.

RÉSZLET KISFALUDY SÁNDOR REGÉINEK ELSŐ FOGALMAZVÁNYÁBÓL.

összeget gyűjtöttek össze saját kebelükben az országos képviselők és a Kisfaludy-Társaság. A gyűjtés megindítása után félévre már 4977 forint gyült össze, a mi az akkori pénzviszonyokhoz mérten elégséges volt, hogy szülőháza előtt és sirhelyén is szobrot emeltethessen a bizottság Kisfaludy Sándornak. Sőt a szülőházát megörökítő emléktábla is ezzel a fölirattal: «E házban született, élt és halt meg Kisfaludy Sándor,» — szintén a szobor-alapból került ki.

A szobormű elkészítésére a bizottság Gerenday Antalnak adott megbizatást, ki két év alatt a két szoborművet el is készítette, úgy hogy 1870 január 11-én már le is leplezték.

A szobor-bizottság, mikor Kisfaludy Sándor hamvait exhumáltatta a temető magaslatán a kápolna bejáratával szemben levő sirhelyéből, megfeledkezett arról, hogy elszakítja őt hitvesétől, Szegedy Rózától. Szegedy Róza sírhalma felett később temetői utat vezettek és csak egy homokkőből készült czimeres sírkő jelezte, hogy itt aluszsza örök álmát a költő első hitvese. Ez adta a gondolatot Éles Károlynak és e sorok irójának, hogy az egymástól elszakitott hamvakat újra egyesitsék. A mozgalom dr. Lukonich Gábor a Kisfaludy-kaszinó elnöke. Darnay Kajetánné a sümeg vidéki vöröskereszt-egylet elnöke s Székely Gusztávné és Epstein Vilmosné nőegyleti elnöknők vezetésével indult meg. A sümegi helyi lapban rövid felhivásban pendítettem meg először a hamvak egyesítésének eszméjét, mely ma már meg is valósult.

A gyűjtő-ivek szétbocsátása után, midőn a Szegedy-család és mások nagylelkű hozzájárulásával együtt volt a szükséges összeg, a sümegi Kisfaludy-kaszinó kebeléből megalakult a szobor-bizottság s megbizta a hamvak egyesítésének emlékét megörökítő dombormű elkészítésével *Istók* János szobrászt. Istók a dombormüvet, mely a régi Kisfaludy-szobor talapzatának oldalában van elhelyezve, kiváló sikerrel alkotta meg, művészi készséggel, szépségének teljében örökítve meg rajta Szegedy Rózát.

Szentmártoni Darnay Kálmán.

KISFALUDY SÁNDOR LEVELE NANICZÁJÁHOZ.

Közli *Darnay Kálmán.*

Azon kedves viszonyt, mely Kisfaludy Sándort Anna hugához fűzte, élénken tüntetik fel levelei, melyek múzeumomban vannak. Ily levelekkel naponkint fölkereste hugát a költő, ha ügyei Sümegtől távol tartották. Érdekes dolgok vannak különösen azokban a leveleiben, melyeket 1833 novemberében irt hugának, mikor az akadémiai nagygyűlés alkalmából időzött Pesten. E levelek egyike, mely november 19-ikén kelt, így szól:

Pest, november 19-én 1833.

Édes Kedves Naniczám!

Mult szombaton szakadt vége üléseinknek és én nekem boszuságomra még most is itt kell lennem, holott már torkig jól laktam a Pesti élettel: mert folyvást Károly maszszájával kell vesződnöm. Végtére ma estve csakugyan megegyeztem Fáy Andrással. Holnap váltjuk ki ez eránt az okleveleket.

Ennélfogva most már, hogy legalább egy hétig tartó útat házamtól megkimélylyek, innen Tata felé, egyenesen Győrre megyek. Tatában Gencs eránt végzek ha lehet Barcza Ádámmal.

Győrött a Vármegye kiküldöttsége által kimetszetem Károlynak ötödrészét. — Győrött meddig kell késnem, meddig sem, most előre nem láthatom. Onnan, ha igen fáradt nem leszek, Veszprémnek veszem Sümeghre útamat, már tudod, miért? Mert ide jövet Veszprémben csak lovakat váltattam, és jöttem. A' kivánság már annyira űz, hajt haza, hogy itt helyemet sem lelem.

Más részről a' szükség is sietteti innen távozásomat; mert rossz vásárom lévén, már-már kifogynék a' költségből is. Rettenetes drága, idegennek itten élni; soha élelmemre, többnyire naponkint hol ide, hol oda hivatalos lévén, alig költöttem valamit. Elgondolhatod elfoglaltságomat, ha mondom, hogy még csak holnap legutolsó itt töltendő napomban, látogatom meg Jancsit.* Holnap azután utnak indulok.

Ezen hozzád most már negyedik levelemet, jövő szombaton veszed. Akkor estve én már Győrött leszek, ha valamelly baj nem ér.

Egésségem helyre állott ugyan, de nem tellyességgel: mert igen nyughatat'an éjtszakáim vannak. A sok lakozást az által hozom mérsékletbe, hogy vacsorát soha sem eszem itten. Egyéberánt itt nem nagy bátorságban van az ember: a mult éjjel egy kalmárbolt a' legnépesebb utczában raboltatott ki. —

Gróf Széchenyi István ma indult innen Angliába. Jövő esztendőben innen a Dunán már a' tengerre, 's onnan az egész Világba fog terjedni a kereskedés. A' Duna mellett fekvő jó-zágok becse két annyival fog emelkedni. A' gyapju ára igen fölment; de csak az egy nyiretűé. A két nyiretüt nem veszik. Olyan gyapju millyen az enyém 140 ftig kelt ezüstben. Olcsón adtam el gyapjumat.

Mint vagy édes Naniczám? — Derekad reménylem nem fáj. — Mint van az én kis Milim? — reménylem, annak is meggyógyult már lába. — Szinte nehezen esik, hogy én nem egyenesen haza mehetek. Ebbeli bánatomat csak azon gondolat vigasztalja, hogy azután folyvást otthon maradhatok. Édes Naniczám! ezen levelemnek vétele után, kérlek hivasd be, Ispányomat, és add néki az idemellékelt neki szóló czédulát. Nem tudom nincs e bajok? —

Lehner mai napig sem keresett meg engemet. Nehezen akar egygyezni. Nincs esze.

Csak azt sajnálom, hogy a Sümeghi rossz földekkel még sokáig kell vesződnöd. Huszár Elek kapitány néhány hónap előtt meghalt. Csak tegnap hallottam a Sessióban, oly jó gazda volt, hogy tizenegy ezer ezüst forint készpénzt hagyott maga után.

De alig, ha a Fiskus rá nem tette a kezét. Élly boldogul édes Naniczám! Ezerszer ölellek csokollak kedves kis Milimmel együtt. Isten veletek! —

Kisfaludy Sándor mp.

* Kisfaludy Sándor testvéröcscse.

DARNAY KÁLMÁN.

*

Kisfaludy Sándorról a szájhagyomány számos jellemző apróságot tartott fenn, melyek közül ezeket közöljük:

Két kis eseményről szivesen emlékezett meg barátai előtt Kisfaludy Sándor, mint oly irodalmi kitüntetésekről, melyek nagyon jól estek neki. Az egyik az, hogy John Bowring angol tudós és műfordító kéziratot kért tőle gyűjteménye számára. A másik, midőn a füredi játékszin megnyitása alkalmával megismerkedett egy gazdag bécsi házaspárral. Ezek haza utaztukban felkeresték a költőt sümegi otthonában és aranyozott diszserleget ajánlottak fel neki emlékül. Kisfaludy szerette volna viszonozni az ajándékot, meg is kérdezte vendégeitől, hogy mivel kedveskedhetik nekik.

— Adja nékünk örök emlékül azt a ludtollat, melylyel legutóbb irt, — felelte rá a bécsi asszony.

Bécsi vendégeinek ezt a kedves figyelmét nem feledte el soha, és később megküldte nekik a Himfy német kiadásának egy példányát is.

*

A Kisfaludy családban nagyon gyakori volt a végzetessé vált, *elesés.*

Kisfaludy Mihály, Sándor atyja megbotlott egy utban álló sajtárban, és oly nagyot esett, hogy agyrázkódást szenvedett, melybe rövid idő alatt belehalt. Kisfaludy Zsigmond 90 éves korában vadászat közben esett el és csak annyit tudott mondani társainak: «Huzzatok fel, mert nem birok magammal» és meghalt.

Kisfaludy Sándor pedig kertje lépcsőjén elcsuszva karját kificzamította, és azóta betegeskedett haláláig.

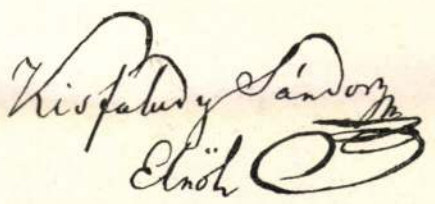

Kisfaludy Sándor aláirása sümegi kaszinói elnök korából.

Jelfy Gyula fényképe.

RÉSZLET DARNAY KÁLMÁN SÜMEGI MÚZEUMÁBÓL.

A DARNAY-MÚZEUM.

Darnay Kálmán sümegi múzeuma, melyet hosszú éven át nagy buzgalommal, költséget nem kimélve gyüjtött össze és szervezett, nagybecsű régészeti tárgyakon kivül igen sok kéziratot is őriz, köztük Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza több kéziratát s rájuk vonatkozó emlékeket. Midőn most a gyűjteményekről fényképfelvételeket mutatunk be, egyszersmind kivonatosan közöljük azon ismertetést is, a melyet *Darnay* Kálmán múzeumáról, illetőleg az abban foglalt tárgyakról irt:

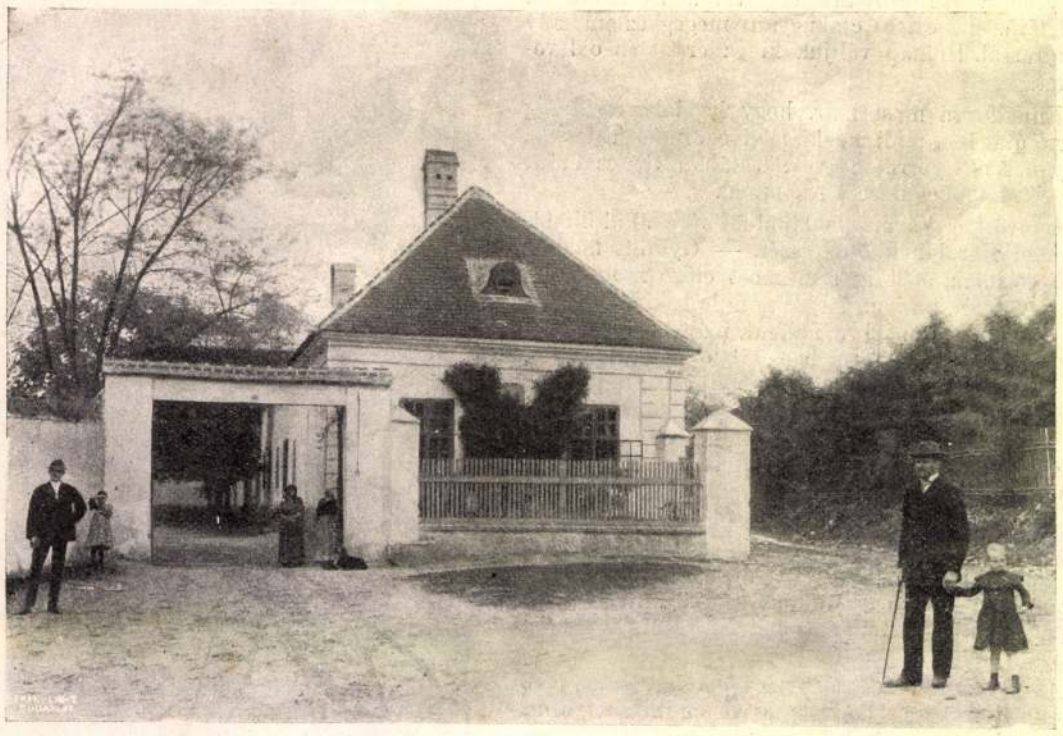

KISFALUDY SÁNDOR SZÜLŐHÁZA SÜMEGEN.

Múzeumomban külön kicsi hajlékokban vannak elhelyezve a lefolyt évezredek néma és mégis beszédes tanúi.

Az első tárló hazánk első őslakóiról beszél, a kiknek még földbe vájt, méhkas-alaku lyukak, barlangok adtak menedéket a félelmes dúvadak elől. Ott lobogott a tűz, melynél megfüstölődött a szarvasczomb, kiszáradt a télre való hal, megaszalódott a gyümölcs. A tűz erejénél hasadozott szilánkokra a tűzkő (silex) ezekből készült a nyilhegy, a tőr, a késpenge, ezeket mutatja be a tárló egyik oldala.

A haladottabb őskorról beszél a tárló másik fele, simára csiszolt kőfejszék, agancsba foglalt baltaélek, nyéllyukas kőkalapácsok, parittyák, kőbunkók, ezek voltak Somló őslakóinak védő és támadó eszközei. Amodább a Balaton őshalászainak emlékei, hálójuk elpusztult régen, de az égetett agyagból és kőből készült hálósulykok megbirkóztak az ötezer év viszontagságával és megőrizték őshalászaink emlékét.

Az orsó-gombok, szövőszék-nehezékek, a kezdetleges agyagedények a belső családi életről regélnek.

A második tárló új czivilizáczió emlékeit tartalmazza. Ekkor már a kőeszközöket kiszorítja a bronz. A tárló első oldalának leghatalmasabb fegyvere a bronzkard, ezt követik a szép zöld patinás tőrök, lándzsák különféle változatai. Itt találkozunk a földmívelés első eszközével, a kezdetleges bronz-sarlóval is.

A bronzkor tárlójának másik három oldala ipar- és kereskedelemről beszél. A kisapáti bronzkincs 130 darab selejtes bronztárgyat tartalmaz, melyet összeolvasztás czéljára gyűjtött egybe a vándor iparos. A sümeg-papföldi bronzkincs csupa ép tárgyakat tartalmaz, melyekkel a vándor iparos bejárta az őstelepeket, cserekereskedést űzve, és az akkori gyenge lábon álló vagyonbiztonság juttatta rejtekhelyére, hol alig egy évtizeddel ezelőtt talált rá a szántó-vető ekéje.

A bronzkor őslakói honosították meg a hullaégetést. Bütykös, füles, füstön szárított agyag, vagy fényes grafitból készült urnák egész sorozatával találkozhatunk a tárlók tetején.

A harmadik tárló a csabrendeki őstemető sirmellékleteit mutatja be. Azon korból valók ezen emlékek, midőn még a vas nem aratott teljes diadalt a bronz felett és elegyesen kerülnek elő a bronzékszerek a vasfegyverekkel. E csoportban van a magyar földön lelt lándzsák legszebbike, melyet a csabrendeki sirok egyikében találtam. Valódi remeke a kelta vasművességnek nemcsak gyönyörű díszítésénél fogva, de mert 2500 éves multja alatt nem vesztette el a vas edzése által nyert kék színét. E lándzsáról nem egy külföldi múzeum kért már galvanoplasztikai utánzatot.

A tárló másik két oldalát a somlói halomsirok mellékletei foglalják el. Ezek képezik a csabrendeki sirleletekkel egyetemben muzeumom legkiválóbb részét. A tárló tetejéről lecsüngő díszes bronzüst párját a hallstatti őstemetőben lelték meg. A somlói bronzfogantyús vaskardhoz hasonlót eddig alig leltek hazánkban. Vaslándzsák nagy sorozata, bronzkúpos lózablák, csákányok, fejszék, karkötőlánczok, késes.

A negyedik tárló hasonkorú leleteket tartalmaz, melyek a Balaton-vidék különböző helyein kerültek felszínre. Itt van a négy szkitha harczi csörtető, a kelta kigyófejű harczi jelvény, melyek legnagyobb ritkaságai hazai leleteinknek.

Az ötödik nagy tárlóval már kezdetét veszi a történelmi kor. A római czivilizáczió legbecsesebb emlékei, a művészi becscsel biró szobrocskákon kívül, a díszes tálak, csészék, tányérok. Vannak itt a magasabb műveltségre való orvosi műszerek. Nem hiányzik még a római katonák kedvencz koczkajátéka sem. Itt látható a római fényűzés érdekes emléke, egy bronzból készült víztartó-medencze nagyméretű darabjai, melynek mindkét oldalát vastag aranyréteg boritja, mely egykor Sabaria (Szombathely) egyik főterét diszithette.

A tárló másik oldalát a legrégibb ekék és egyéb földmívelő eszközök sorozata foglalja el. E csoportot bezárja az urna-temetkezés, a csontváz-sir maga eredetiségében való bemutatása. A földdel együtt kiemelt sirok egyike az őskor asszonyának hamvait 800 darabnál több ékszer és gyöngy melléklettel tartalmazza. A római női csontváz mellett ott fekszenek az illatos kenőcstartó üvegkorsón kívül ékgyöngyei, függői, fibulája, újján a gyűrű.

A népvándorlási kor emlékei, a honfoglaláskori lovassirok mellékletei nyitják meg a baloldal kettős tárlóit. E tárlók mutatják be a magyar hadtörténelmi emlékek több ezer darabból álló sorozatát. Külön osztály jut a sarkantyú kétezer éves átalakulásának.

Két osztályát foglalja el a tárlónak Apafi Mihály erdélyi fejedelem díszfegyverzete. A sorozat kiválóbb darabjai a gazdag vésetekkel ellátott díszpaizs, az öles kard, melyet a fejedelmi zászló mellett hordoztak, három díszalabárd a fejedelem monogrammjával, két harczi fejsze, harczi bárd, négy lovassági kard és két dísztőr, Erdély czimerével.

A fekvő tárlók két osztályával egyiket a magyar, másikat a keleti jellegű török buzogányok sorozata tölti be. Ennek folytatása a kardok változatai az Árpádházi királyok korától a Bercsényi-ezred díszkardjáig.

Az ablak alatti 12 méter hosszú tárló a több ezer darabból álló magyar, római és kelta barbár arany-, ezüst-, bronz-pénzek gyűjteményét egyesíti kronologikus rendben. Az ablak közeit három nagy fegyvercsoportozat tölti be. A középső Hunyadi korának vértezetét, harczi eszközeit, ettől jobbra a törökvilág emlékei vannak csoportosítva.

A harmadik csoport a szabadságharcz emlékeivel zárja be a múzeum hadtörténelmi osztályát.

Leggazdagabb része a múzeumnak a 7000 darabot meghaladó kézirat-gyűjtemény, közte Kisfaludy Sándor Himfijének dalai, Kazinczy emlékkönyvének szerelmes versei, Kisfaludy Károly, Katona, Bessenyei, Barcsay, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Czuczor, Révay, Zrinyi a költő, Cserey Mihály és sok más jelesünk kéziratai.

Jelfy Gyula fényképei.

KISFALUDY SÁNDOR EGYKORI SÜMEGI MAJORJA. (Előtte Kisfaludy Mór honvédőrnagynak, Kisfaludy Sándor Mihály nevű fivére fiának, özvegye és leányai ülnek.)

KISFALUDY SÁNDOR EGYKORI LAKA SÜMEGI SZŐLŐJÉBEN, A HOL REGÉIT IRTA.

A kiállítás roppantul gazdag anyagából csak a legjavát említhetjük, ha nem akarunk katalógust adni. A három főherczegi amatőr: *Auguszta* s *Izabella* főherczegasszonyok, s *József* főherczeg mellett ugyanis együtt van a magyar műkedvelő fényképészek szine-java. De az összes termeket megtöltő képek közül is kiválnak *Bacsa* András autochrom-jai, melyek üveglemezeken a természet, az interieurök, s a festmények egész szinpompáját megdöbbentő hűséggel adják vissza. Egyik legszebb darabja a tárlatnak még *Balogh* Rudolf képe: «Tabán éjjel». Thaulovi mélység van ebben a felvételben, s igazi művészettel van megoldva benne a fotografálás egyik legnehezebb problémája: sötétben szinhatásokat revelálni. *Balogh* gyűjteménye egyébként is elsőrangú. A «Könnyű léptek»-ben olyan mozgás van, hogy vérbeli grafikus is megirigyelhetné; a «Téli éjszaka» s «Mocsár» pedig motivumuk szépsége s pikáns képszerűségök révén is egyaránt feltünő darabok. Nagyon szépek *K. Lippich* Elek plein-air felvételei is, de tán még inkább a «Balatoniak»; erősen szines dolgok a néhai *Eszterházy* Mihály gróf hullámverései; *Székely* Aladár egy arczképében erős karakter van (37. szám), mig *Rónai* Dénes palóczgyerekének napsütése finom. *Mérei* Emil, *Hovát* C. Guido, *Révész* Zoltán (festői Madonnával s arczképekkel), *Wodianer* Arthur, *Magyar-Rosenberg* Emil, *Pogány* Lajos, *Zboray* Aladár, a hivatásos fényképészek közül főleg *Erdélyi, Kossak, Mai*; a Photo-Club tagjai közül br. *Vay* Imre, *Heiszler* Zoltán, *Jakabffy* Zoltán, gróf *Degenfeld-Schönburg* Ottó és *Feledi* Dezső; a clubból secessionált *Budapesti Kamara Clubból* pedig *Jakobey* László, *Belházy* Imre, *Diószeghy* Károly, *Haranghy* György és *Semsey* Béla azok, a kik e képtengerben is kitűnnek művészi érzékükkel és — gumminyomásaikkal.

Külön kell felemlítenünk a Bertillon-féle fényképezést.

A fényképészet e neme kiegészitője az antropometriának vagy testméréstannak, melynek eljárásait Bertillon Alfonz párisi antropologus útmutatásai szerint a visszaeső bűntettesek személyazonosságának megállapítására használják fel. Czélja az emberi arcznak alkotását

Ramasetter Vincze alakja sümegi szobrán. — Istók Jánostól.

és különösebb ismertető jeleit kiemelni s ez által a fénykép utáni felismerést megkönnyiteni. A fényképek a beállított fix pontról, a méretek állandó kétszeres kicsinyitésében történnek. Minden felvétel egy és ugyanazon lemezre kettős képet ad, melyek közül a profil az arcz élét s a fülkagyló rajzait, az en face a homlok, szemek, orr, száj és ajkak épülését és jellegzetességeit van hivatva kiemelni. A rendőrség mutatja be.

Tudományos körökben végre a *Magyar királyi Observatoriumok* külön kiállítása fog méltó feltünést kelteni a két *Konkoly-Thege* Miklós felhőfelvételeivel, lefotografált csillagaival és a villámlásaival, melyek nálunk először kerülnek igy a nyilvánosság elé. E csoportnak világított beállítása is meglepő.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Oria, 1855 szeptember 15.

Elbeszéltem a bácsinak a Pasotti-epizódot és nagyon elégedetlen volt miatta. «Szép hasznod lesz belőle», igy szólt. Szegény bácsi, azt hinné az ember, hogy haszonleső, pedig filozofus. Alapjában véve fő érve az én gyülöletemmel szemben, melylyel a világon létező sok csúf dolog iránt viseltetem: «Vedd, a hogy van!» Ma a plebánia-mise Felső-Albogasióban volt. Kimenet a templomból, szegény Pasottiné egy kétségbeesett pillantást vetett Máriára, — láthatólag utasítása volt, hogy engem kerüljön. Ellenben lejött velünk Eszter, azután fel is jött hozzánk s négyszemközt beszélt velem, a mit egy idő óta vártam is. Azzal kezdte, hogy kért, ne nevessek, de ő maga is nevetett. Szóval értheted, hogy a tanár lassankint egy kis rést tudott törni. Igy van a dolog, bármennyire erősíti is Eszter, hogy nem képes kibetűzni saját érzelmeit. Látom az egész utat, a melyet tett szivében. Legelőször, emlékszel? valsoldai nyelvjárással «öregnek, vénnek, kopasz tökfejűnek, fülesnek, orrondinak, rőtszakállúnak» nevezte őt. Mikor észrevette rokonszenvét, a hála érzelme elhagyatta vele ezeket a czímeket, de nem békitette ki hódolójának fényes koponyájával, sem elálló füleivel, sem rőt

A SÜMEGI RAMASETTER-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Zill Károly fényképe.

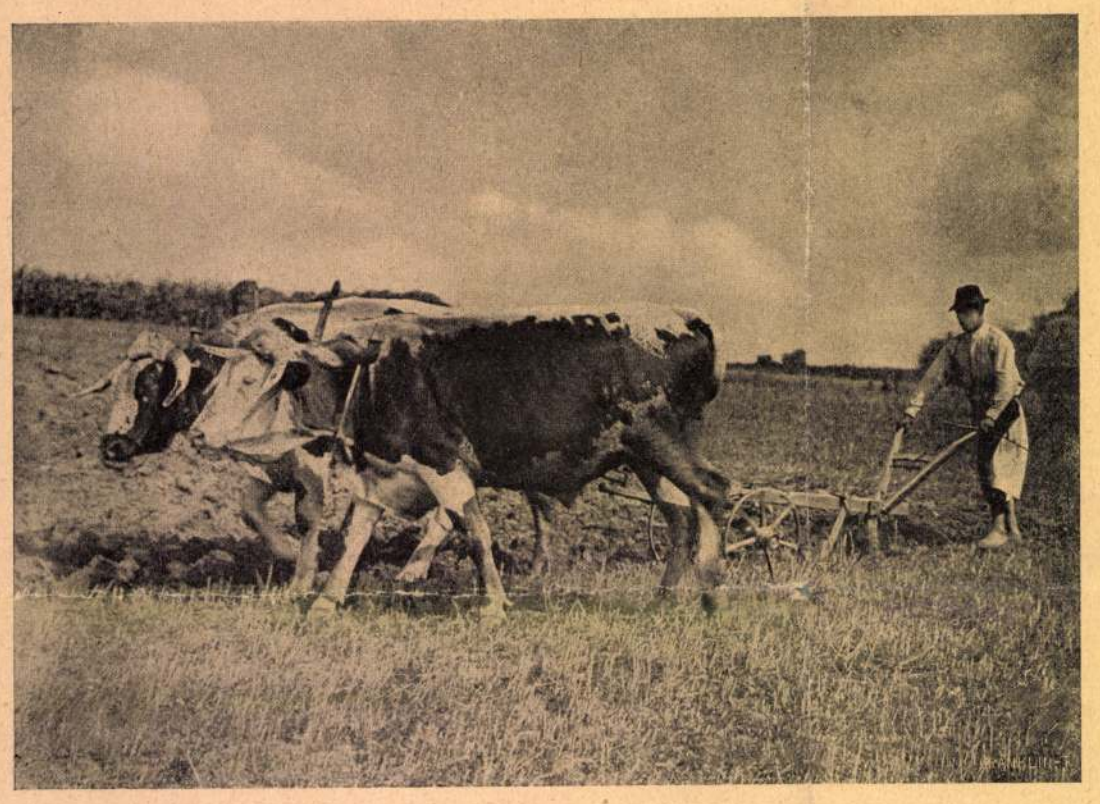

Balogh Rudolf: Szántás.

szőrével, sem virágos orrával. Most a három első bajról már nincs szó; ebben a három pontban barátunk megnyerte a csatát. Csupán a negyedik pont körül folyik még az ütközet. «Csak az az orra ne volna!» mondta Eszter ma reggel s nevetett, nevetett, eldugva szép s vidám arczocskáját. A botrányos orr, a mint látom, baljóslatúan virágzik s mindjobban szinesedik s vastagodik. Ez a jámbor ember kevés idő előtt bevallotta nekem, talán azért, hogy mondjam tovább Eszternek, hogy sohasem ivott mást, mint vizet, ifjúságában is, s hogy orrának vörössége és duzzadtsága gyakori bélbántalmaktól ered. Attól félek, hogy a dolognak ezen újabb állapota nem javít a helyzeten. Mégis hiszem, hogy barátnőm végtére is le fogja győzni ezt a nagy és vastag akadályt is. Tény az, hogy a tanár szenvedélye tetőpontján van. Irt egy harmincz lapnyi általános vallomást, kiürítvén a szivét és kifordítván a bélését, úgy, hogy egy horvátot is könyörületre indíthatna. Segítségére voltam Eszternél, a ki két nap alatt határozni fog s azt akarja, hogy a feleletet én adjam át. Úgy látszik, a tanár tudománya imponál neki s nagyon fél, hogy helyesirási hibákat követhetne el. Jó jel!

Oria, 1855 szeptember 18.

Három napig nem irtam, attól féltem, hogy nem leszek ura tollamnak s nem tudom gondolataimat olyan szavak közé szorítani, melyeknek az adott mértéken túl menniök nem szabad. Most megtehetem s meg is teszem. De tudd meg, Franco, nem felelek arról, hogy mindig uralkodni tudjak magamon!

Tehát eljött hozzám 15-ikén este nagyanyád intézője. Miután kamataid félévi részlete 16-án esedékes, azt hittem, hogy hozza az 500 huszast s azt mondtam neki, minden hozzáadás nélkül, hogy megyek elkészíteni a nyugtáját. Ekkor a kitünő Bellini úr azt mondta, hogy az én nyugtám nem elég neki. «Hogy-hogy? — felelek. — Ha elégséges volt márczius 16-án?» «De ez a parancsom!» — szólt. — «De Franco nincs itt.» — «Tudom.» — «Akkor minek jött ide?» — «Eljöttem megmondani, hogy don Franco úrnak, hogy megkaphassa a pénzt, jelentkeznie kell a marchesa asszony intézőségénél Bresciában.» — «S ha nem mehetne Bresciába?» — Erre Bellini úr olyan mozdulatot tett, mintha azt mondaná: ez a ti dolgotok. Én azt feleltem neki, hogy jól van. Hozattam neki kávét s azt mondtam, meg szeretném venni a marchesa asszonytól a te régi cressognói dolgozó-szobád könyves-szekrényeit. Bellini elhalványult s nagyon roszkedvűen ment el, mint a mi öreg Patkó kutyánk a Rigey-házban, mikor lopott valamit.

Bizonyos, hogy ebben a piszkosságban benne van Pasotti úrnak az újja.

Tegnap eljött a caravinai prefektus és elmesélte, hogy Pasotti 14-ikén este nagyon későn elment Cressognóba s akkor érkezett a nagymama házába, mikor az olvasót imádkozták, s kénytelen volt ő is rózsafüzérezni. A prefektus ezen nevetett; szerinte Pasotti misére jár, mert cs. kir. nyugdíjas, de az imádságok közül csak a «patkányok miatyánk»-ját mondja, a miről nem tudom, hogy micsoda. Hozzátette még, hogy mikor a többiek elmentek, Pasotti ott maradt a nagymamával csevegni s hogy Bellini is ott volt. Bellini ugyancsak 14-én érkezett Bresciából. Valószinűleg elhozta számodra a pénzt. Októberig, a mikor megjön a pénz tőled, van miből élnünk. Többet nem mondok.

A cyclament, melyet itt találsz, Mária küldi neked. Ezt is el kell neked mesélnem! Elgondolhatod, minő lelkiállapotban látott engem. Hallott is gyakran beszélgetni az ügyről a bácsival. A bácsi mindig a bácsi marad. Életében gazembereknek csakis azokat a vállalkozókat tartotta, a kik pénzt ajánlottak neki s egy másik bácsit, az ő ellenlábasát, a ki kihasználta unokaöcscsét éveken át s nem hagyott neki egy lyukas krajczárt se. Más gazembereket sohasem akart látni, most sem akar. Most már, a mikor beszélgetek vele, Mária mindig hallgatózni szeretne. Én elküldöm ugyan, de azután akárhányszor nem veszem észre, hogy szép csendesen visszajön. Ma reggel elkezdi imádságait mondogatni. Oh, Franco, leányod igen vallásos a te szellemedben! Az utolsó, a mit elmond, a requiem szegény Teréza nagymamáért. «Mama, — mondja ekkor, — el akarom mondani a requiemet a cressognói nagymamáért is.» Azt feleltem, a mit feleltem, keserű szavakat; roszúl is tettem, bevallom, ha akarod. Mária rám néz és szól: «Igazán rosz a cressognói nagymama?» — «Igen.» «És mért mondja a bácsi, hogy nem igazán rosz?» — «Mert a bácsi oly igen jó.» — «És akkor te nem vagy oly igen jó!» Kedves kis ártatlanom, majd megettem csókjaimmal, nem tehettem egyebet. A mint megint beszélhetett, folytatta: «Nem mész ám, tudod, a paradicsomba, ha nem vagy igen jó!» A paradicsom az ő rögeszméje. Szegény Franco, hogy nem lehet veled, úgy meg volnál vele elégedve! Nagy áldozatot hozol! Ha tetszésedre van, azt is elmondhatom, hogy az egyedüli lehetőséget Istent szeretni, ebben a gyermekben találom, mert ő benne az Isten láthatóvá, érthetővé lesz előttem.

Isten veled, Franco; ölellek.

Lujza.

U. I. Tudd meg, hogy elbocsátottam Veronikát október elsejére. Első sorban takarékosságból; s azután észrevettem, hogy szerelmeskedik egy fináncczczal. Oh, elfeledtem a másik dolgot! Félóra előtt jött Eszter megmondani, hogy elhatározta az «igen»-t, de még egy napot óhajt várni, hogy a tanárt lássa. Érthető, hogy az orrot lenyelte, de még nem ment le a gyomráig.

Franco Lujzának.

Turin, 1855 szeptember 12.

Tegnap este Dina elküldött a d'Angennes-szinházba, hol egy régi operát adtak, roszúl, «Mari Faliero»-t, mely nem tetszik nekem. Tedd hozzá a kínos gondolatot, hogy czikket kell róla irni s beláthatod, hogy nem volt olyan, mintha lakodalomba hivnának. Egy kollégám indítványozta, hogy mutatkozzam be egy páholyban, a hol két pazarul elegáns hölgy volt. Azt hiszem, Dina kivánságára tette, mert habozott, néhány gyors pillantást vetett ruháimra, melyek nyilván mutatják erszényem rákfenéjét. Gondold el, mily kellemes volt nekem a zavarból menekülni!

A szinházban nem volt másról szó, mint Sebastopolról. Legtöbben azt hiszik, hogy nem lesz béke, mert Angolország nem fogja akarni letenni a fegyert addig, a míg az oroszoktól a hódítások ingerét ötven évre el nem veszi. Kimenve, a szinházban hallottam B. képviselőt, a vállalat heves ellenzőjét, a mint valakinek mondta: «Elfoglalták a saját sírjukat. Kis Napoleon, kis Moszkva.» Én hangosan szóltam: «Elfoglalták Veronát.» B. villogó szemekkel nézett rám, s én néztem

Jelfy Gyula: Aratás.

AZ ORSZÁGOS MŰVÉSZI ÉS TUDOMÁNYOS FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSRÓL.

33. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, AUGUSZTUS 14.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre ... 12 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre ... 8 „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre ... 5 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

SZILÁGYI DEZSŐ EMLÉKE A TÁTRÁBAN.

Három éve mult e napokban Szilágyi Dezső halálának s csak most emelte neki az első látható emlékjelet a hazafias kegyelet. A Tátrában, a hol egykor oly nagyon szeretett üdülni, emelkedik művészi képmása, hirdetve ott, a magyar természet szépségei közepett a magyar ész s a magyar jellem nagyságát.

A mai politikai harczok és ellentétek között úgyszólván napról-napra fölhangzik Szilágyi Dezső neve. Hivatkoznak rá, nézeteire, példájára nehezen eldönthető kérdésekben valamennyi párt hivei. Nem annak bizonyítéka-e ez, hogy Szilágyi hatása ma is tevékeny a nemzet politikai gondolkodásában, hogy az ő eszméi a nemzet köztulajdonává váltak s a pártkülönbség hullámai nem érintik az ő emlékezetét? Már élete utolsó szakaszában bizonyos kivételes, pártok fölötti tekintélyt élvezett a parlamentben s az egész országban, halála után ez a tekintély nőttön-nő. Így kerül Szilágyi Dezső a magyar politika klasszikusainak sorába, azok közé, a kik irányítói, megtermékenyítői a maguk nemzedéke s az utánuk következő nemzedék politikai gondolkodásának.

Bár aránylag rövid ideig volt miniszter és pedig oly nehéz és kemény harczok idejében, melyek erősen korlátozták, egy bizonyos meghatározott irányba szorították alkotó képességét, mégis bámulatra méltó, mennyi megvalósult és a megvalósulás küszöbén álló alkotást köszönhetünk az ő kezdeményezésének. A ma napirenden levő s napirendre kivánkozó mélyre-

Balogh Rezső fényképe.

Balról jobbfelé sorban állnak: Münnich Kálmán bányatanácsos, gróf Hadik János, gróf Csáky Zénóné, Münnich Kálmánné, Münnich Aurélné, Darányi Ignácz, Münnich Aurél, Róth Márton és Fischer Miklós a Kárpát-Egyesület alelnökei, gróf Khuen-Héderváry Károly, Plósz Sándor miniszterek, Perczel Dezső a képviselőház elnöke gróf Csáky Zénó főispán, Istók János szobrászművész.

A SZILÁGYI-EMLÉK A TÁTRÁBAN. — GYÜLEKEZÉS AZ EMLÉK ELŐTT A LELEPLEZÉS UTÁN.

Balogh Rezsőnek a leleplezés után fölvett fényképe.

A SZILÁGYI-EMLÉK A TARAJKÁN A TARPATAKI ÚTON.

ható igazságügyi reformok legnagyobb részét ő vetette fel s ő jelölte ki azokat az irányokat, melyekben e reformokat a nyomdokába lépő utódok megvalósíthatják. A közélet egyéb terein is ott látjuk az ő hatását minden fontosabb mozgalomban s válságos pillanatban. Ő neki jutott kortársai között a talán leghálátlanabb, de bizonyára a legnemesebb szerep: az eszmék termelése s a lelkek vezetése. S az ő nagyságát csak akkor lehet majd teljes arányaiban megitélni, ha egykor össze lesznek állítva s kellő világításba helyezve mindazon eszmék, melyek Szilágyi Dezső elméjéből kiindulva termékenyítették meg a nemzet közéletét s azok az intézmények, melyek Szilágyi Dezsőnek köszönhetik megvalósulásuk első alapvetését.

Emléke öntudatosan vagy öntudatlanúl ott él a mai magyar politika majd minden mozgalmában s mindenkinek lelkében, a kiben az ő eszméi világosságot támasztottak. Látható jele azonban nem volt eddig sehol az országban az iránta való kegyeletnek; sírja jeltelenül áll a kerepesi-úti temetőben s szobor mind ez ideig nem hirdette dicsőségét. Hogy most mégis készült egy az ő emlékét felújító szobor-emlék, az a Kárpát-Egyesület érdeme.

Csakhamar Szilágyi Dezső halála után mozgalom indult meg a Kárpát-Egyesület körében, hogy a nagy államférfiú emléke megörökíttessék valahol a Tátrában, ama helyek egyikén, a hol nyári pihenése közben tartózkodni szeretett. Az egyesület ezzel háláját rótta le Szilágyinak, a ki mindig nagy jóakarója volt, mint a Tátrának egyik leglelkesebb barátja. Hisz tudvalevő, hogy nyári szünideje nagyobb részét mindig Tátrafüreden töltötte s teljes lelkével belemerült a Tátra-vidék szépségeibe. Még utolsó óráiban is a Tátrával foglalkozott gondolata: oda akart utazni azon a napon, a melynek reggelén halva találták lakásában.

A Kárpát-Egyesület által kezdeményezett eszme hamar megvalósult: a szükséges pénz összegyűlt s a szoboremlék kivitelével megbízott művész, *Istók* János is elkészülvén munkájával, augusztus 7-én, a Kárpát-Egyesület közgyűlésével kapcsolatosan megtarthatták a leleplezési-ünnepélyt.

Az emlék a Tátrafüredről a tarpataki vízeséshez vezető kocsiút forduló pontján, a *Tarajka* nevű hegygerincz tetején emelkedik, égbenyúló bérczek alatt. Ide gyülekeztek a leleplezési ünnepélyre az ez alkalomra oda kirándúlt előkelőségek, kik már előbb részt vettek a Kárpát-Egyesület közgyűlésén is. A kormányt *Plósz* Sándor és gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterek képviselték, a képviselőházat *Perczel* Dezső elnök és báró *Feilitzsch* Artur alelnök, ezenkívül jelen voltak Szilágyi Dezső hajdani barátai, politikai párthívei közül *Darányi* Ignácz volt földmívelésügyi miniszter, gróf *Hadik-Barkóczy* János, gr. *Degenfeld* Lajos, gróf *Csáky* Zenó és *Kállay* Albert főispán, *Semsey* Andor, *Horváth* Lajos és *Chorin* Ferencz főrendiházi tagok, *Beksics* Gusztáv, *Krasznay* Ferencz, *Kubinyi* Géza, *Szerb* György, *Wolfner* Tivadar orsz. képviselők, *Nagy* Ödön, a budapesti váltótörvényszék elnöke, *Szilassy* Aladár közigazgatási biró, *Illés* Jenő kuriai biró, *Rapaics* Radó miniszteri tanácsos, dr. *Hőgyes* Endre egyetemi tanár és miniszteri tanácsos, hosszú éveken át Szilágyi közeli barátja és a tátrai pihenés alatt majd mindennapos turista társa, dr. *Jármay* László tátrafüredi fürdőorvos s számosan mások. Képviselve volt ezenkívül Pozsony városa *Brolly* Tivadar polgármester által, a dunamelléki református egyházkerület, a Magyar Turista Egyesület és több más testület. Számos előkelő, szép hölgy is élénkítette a nem mindennapi környezetben lefolyt ünnepély képét.

A hely szépsége, a hol az emlék áll, mindenkit lebilincselt. A tarpataki vízeséshez vezető útnak ez a legmagasabb pontja s csodaszép kilátás nyílik róla egyik oldalon a felhőkbe vesző magas hegycsúcsokra, a lomniczi-csúcsra, a szalóki-csúcsra, s a többi hegyekre, a másik oldalon a szepesi erdőkre, virágos rétekkel tarkázott vadregényes völgyekre. Az ünnepélyt mindjárt megkezdődése után megzavarta a hirtelen megeredt záporeső, az előkelő társaság azonban híven kitartott mindvégig.

A Hymnus eléneklése után *Münnich* Aurél országgyűlési képviselő, mint a magyarországi Kárpát-egyesület elnöke mondotta a leleplező beszédet. Szilágyi Dezsőről, mint a Tátra lelkes barátjáról szólott meleg, kegyeletes szavakkal.

«Egy szellemóriás emléke vezetett bennünket ide: Szilágyi Dezső,'a nagy jogász, a bölcs államférfiú, igaz magyar hazafi és lelkes Tátra- és turistabarát kegyeletes emléke.

Lehetetlen, hogy történetünk utolsó évtizedének lapjait forgatva, meg ne álljon minden magyar ember tisztelettel a kiváló férfiú alakjánál. Minden tettét, minden nyilatkozatát a mély tudományosság és igaz hazafiság jellemezte, lángelméje besugározta környezetét és fényt, dicsőséget terjesztett.

A jelen pillanatban itt, az isteni természet ölén, szemeim előtt az a Szilágyi Dezső áll, a ki évről-évre ide visszatérvén, gyönyörködött a Magas Tátra szépségeiben, élvezte ennek csodálatos alakzatait. Jellemző, hogy bármennyire halad az emberi elme a tudományok elsajátításában, bármennyire foglalják el a komoly gondok, a termékenyítő szellemi munka eredményei, a természet szépségei iránti fogékonyság annál nagyobb.

Szilágyi Dezső is lelkesedett a természetért, élvezte annak magasztosságát, annak szépségeit. Naponta láthattuk itt tartózkodása alatt, mint árad nyilt, férfias arczán a megelégedettség. Épen ezen a helyen, a hol most összegyülekeztünk, tette meg naponta sétáit és minden oly nagy lelkesedéssel töltötte el. Igaz barátunk, igaz jóakarónk volt nekünk, kik a turisztika szolgálatában állunk.

Azon czélokat, feladatokat, a melyek elérése egyesületünk, valamint az országban létező társegyesületek törekvéseit képezik, Szilágyi Dezső jól ismerte és bölcs tanácsokkal elérésüket előmozdította.

A szabad természet barátja volt ő testtel-lélekkel. Úgy látom ma is, a mint nagy államférfiúi gondjai közepette ide jött üdülni, a természetet csodálni. De jött a halál, a kérlelhetetlen és elragadta. Szerencsés voltam közvetlenül halála előtt vele naponta hosszabb ideig érintkezni, lestem a szavakat, lestem a mester ajkáról elhangzó terveit a jövőt illetőleg, megállapodott bölcs nézeteit az ország jövő fejlődésének biztosításáról és alig 24 órával bekövetkezett gyors elhunyta előtt is rajongva említette Tátránkat, a természet e gyöngyét, hová egész egyénisége vonzotta. Közgyűlésünk megilletődve vette a gyászhirt és nyomban elhatározta, hogy Szilágyi Dezső, a természetkedvelő turisták barátja és támogatója emlékét megörökíti.

Az ige íme testté lőn közadakozásból. A magyar kormány segítségével létesült e mű, melynek leleplezése végett gyűltünk itt össze. Hirdesse hálánkat, tiszteletünket Szilágyi Dezső, hazánk nagy fiának, a hazai turisztika lelkes barátjának emléke iránt. Az Isten szabad természetébe tekintünk fel, a mindenség urához fohászkodva, hogy czéljaink elérését tegye lehetővé az által, hogy sok ily férfiut adjon az országnak, kik Szilágyi Dezső nagytudományu államférfiu példáját követve, a természet iránti szeretettől áthatva, lelkesen támogassanak. Az emléket a Magyarországi Kárpát-Egyesület nevében a telektulajdonos község beleegyezésével átveszem; igérjük, hogy azt gondozni, ápolni fogjuk, hogy késő utódaink is kegyelettel tekintsenek e műre.»

A beszéd közben lehullott a lepel az emlékről, mely általános tetszést keltett. Hatszögletű csonka gúla egyik oldalfalába van az érczbe öntött dombormüvű képmás illesztve. Az arcz mintázásánál a művész az arczképi hűség mellett főleg arra törekedett, hogy kifejezze az arcz vonásaiban a Szilágyi Dezső lényében rejlett hatalmas erélyt és férfias akaraterőt. *Istók* János, a sikerült szobormű készítője Szilágyit, kinek alakja erősen foglalkoztatta művészi képzeletét, sokszor megfigyelte még életében sétái közben, a váczi-utczában, a muzeum-körúton s a Duna-parton. E megfigyelései, Szilágyinak arczképei és fényképei felhasználásával készítette a dombormüvet kétszeres életnagyságban; az arcz hűsége és kifejező volta osztatlan tetszéssel találkozott. A dombormű mintája ki volt állítva a Műcsarnok legutóbbi téli tárlatán s ekkor lapunk közölte is mult évi 47. számában. A dombormű körirata ez: «*A magyarországi Kárpát-Egyesület Szilágyi Dezső emlékezetének.*»

A dombormű kő-alapzata fölött vasszerkezetű födött kilátó-torony emelkedik, a honnan kényelmesen élvezheti az arra járó közönség a körülötte elterülő vidék szépségeit.

*

A leleplezési ünnepély a Szózat éneklésével ért véget. Ezután a vendégsereg, visszatérve Ó-Tátrafüredre, díszlakomára gyűlt össze. A lakomán *Darányi* Ignácz volt földmívelési miniszter mondotta az első fölköszöntőt, ünnepi beszédében jellemezve Szilágyi Dezső egyéniségét, nagy politikai hivatását. *Darányi* beszédében ezeket mondotta:

«Három éve mult julius 26-án, hogy utoljára láttam Szilágyi Dezsőt Karlsbadban. Fölkerestük őt többen barátai, a kiknek tiszteletére ebédet adott. Akkor hivatásom volt őt felköszönteni. Érthetetlen elfogódás vett erőt rajtam, bár semmi jel sem mutatta korai végét. Három nap mulva mindent megértettem. A hatalmas terebélyes tölgy ketté törött. A halál nem szemben támadta meg; — mintha félt volna a küzdelemtől, orozva terítette le. Felköszöntőm tárgya az volt: Mit jelent Szilágyi Dezső élete Magyarországnak? s a felelet az volt rá: Szilágyi maga egy egész hadsereget jelent a politikai, szellemi és erkölcsi világban. Szilágyi csodálatos vonzódással viseltetett a Tátra iránt, bár az ő bölcsőjét a Körös partján ringaták. Szellemi ruganyosságát testedzéssel akarta visszanyerni. Kereste a küzdelmet, kereste az akadályokat nemcsak a szellemi világban, hanem a fizikai téren is. Legkedvesebb társasága ezek a bérczek és fenyvesek voltak, legkedvesebb zenéje a patak csörgése volt.

A bérczeken felfelé törve és haladva, azokkal együtt nőtt. Ott szőtte nagy gondolatai fonalát. Nem egyszer mondta turistatársának egy-egy sziklánál: ezt a reformot, ezt a tervet itt gondoltam ki.

E bérczeken festette ki magának a nagy Magyarország jövendő képét. Olykor-olykor komoly kétség, komoly aggodalmak tépdesték az ő nagy lelkét. Ezek a tünődések tesznek tanuságot az ő érző szívéről. Hómezők alatt is szokott zöld vetés tenyészni és sokszor épen a hó az, a mi a zöld vetést a fagytól óvja. Nem lehetett kis sziv az, melyben annyi hazaszeretet tudott elférni. Nem lehetett kis szív az, a mely a magyar népet annyira szerette. Hiszen még hattyudalában is, a julius 26-iki emlékezetes napon a magyar nép nagy rétegeit és azok érdekeit szívünkre kötötte. Szerény kezdeményezésemre az ország ellenkező déli határán egy új telepítvény, a legszebb magyar falu az ő nevét viseli immár és egyszersmind hirdeti az ő nagy érdeklődését a szegény magyar ember sorsa iránt.

A kiknek lassan fogynak el napjai, azoknak a gondviselés megadja azt a kegyet, hogy elvonuljon előttük éltök folyásának egész képe és feltűnjenek mindazon alakok, a kiket valaha szerettek. Ezen kegyet Szilágyinak nem adta meg a gondviselés, de megadta azt, hogy szeretett Tátrája legyen utolsó terve, utolsó vágyódása, utolsó gondolata és a hazafias Kárpát-Egylet legyen az első, a mely a Tátra nevében nyujtja felé a megemlékezés koszorúját. Ha már Szilágyi nem láthatta viszont a Tátrát, ha már nem láthatta azt a lendületet, a mely itt most az egész vonalon mutatkozik, hadd lássa a Tátra őt és ismerje meg a Tátra minden látogatója az ő nemes vonásait. Ezen emlék itt a határszélen nekünk egy őrállomást jelent. Jelenti azt, hogy minden honfitársunk itt kétszer érezze azt, hogy magyar, az idegen pedig mindenből és mindenről lássa, hogy itt már Szent István birodalma kezdődik. Ezen emlék eszünkbe juttatja Eötvös József szavait: «Az ég egy kincset ad minden hazának és a nemzet hiven őrizze birtokát». Ezen emlék utal bennünket arra is, hogy dicső elődeink a Tátrát azért vették be az ország czímerébe, hogy a nemzet soha arról meg ne feledkezzék és hogy ne csak a kormányok és törvényhozások, hanem egymást követő nemzedékek is egy irányban és következetesen a Tátra fejlesztésén dolgozzanak. De jelent ez emlék nekünk egyebet is. A modern magyar állam jogi rendjét az 1848-iki nagy törvényhozás állapította meg és pedig a polgári jogegyenlőség, gondolat- és lelkiismereti szabadság alapján. Szilágyi e szellemben építette tovább az állam épületét. Az ő emlékének is tartozunk azzal, hogy e szellemhez és irányhoz rendületlenül ragaszkodjunk. A hazát pedig ne csak szeressük, hanem szolgáljuk is és pedig oly hiven és oly puritán önzetlenséggel, mint azt Szilágyi szolgálta mindvégig.

Az arab, mikor halálát érzi s rendelkezik mindenről, a mi neki kedves volt, örökösének meghagyja, hogy ha hazáját veszély fenyegetné, jöjjön ki sirjához és keltse fel őt, mert ő felköti kardját, hogy hazája védelmére siessen. Szilágyi nem tett ily rendelkezést. De mi nem vagyunk államférfiakban oly gazdagok, sem lélekben oly szegények, hogy nehéz napokban Szilágyi szellemét nélkülözni tudnók, de ez a szellem segítségünkre ugy jöhet, ha mi előbb elébe megyünk. Ha «időzünk azokkal, a kik máskor voltak», ha emlékét szeretettel ápoljuk, lelkünkben megujítjuk és fölelevenítjük.

Hogy ez így lesz, annak biztosítéka a mai fényes társaság. Nem hivatalos ünnepség ez és mégis itt vannak kormány, törvényhozás, testületek és egyesek, sokan, kik Szilágyi szívéhez közel állottak. Az ország minden részéből sereglettünk ide, nem hoztunk magunkkal egyebet, mint egy igaz könnyet, mely páraként az égbe száll, hogy hírt vigyen neki. Vigye hírül, hogy mi nem fogjuk őt elfelejteni és fülünkben csengenek a költő szavai:

A ZERGE-SZÁLLÓ A TARPATAKI VÖLGYBEN.

Csak törpe nép felejthet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket,
A lelkes eljár ősi sírlakához,
S gyujt régi fényből uj szövétneket.

Hogy ez a szövétnek világítson és melegítsen, soha ki ne aludjék, soha el ne fogyjon, Szilágyi emlékére ürítem poharamat.»

A lelkes helyesléssel kisért beszéd után az egész közönség mintegy jeladásra fölkelt helyéről és a Szózatot énekelte.

Gróf *Khuen-Héderváry* miniszter a kormány nevében mondott köszönetet a Kárpát-Egyesületnek, hogy elsőnek emelt szoboremléket Szilágyi Dezsőnek, ki itt érezte magát igazán otthon és megtalálta a Tátrában mindig azt a lelki egyensulyt, a melyre neki szüksége volt. Itt fogamzottak meg agyában azok a nagy eszmék és nagy tervek, melyekkel meglepte az egész nemzetet. A miniszter poharát Szilágyi soha nem halványuló nagy emlékére üríti.

Plósz Sándor igazságügyminiszter a Kárpát-Egyesület fejlődésére emelt poharat. *Perczel* Dezső megemlékezett arról, hogy mint a képviselőház elnöki székében utódjának, neki jutott a szomorú kötelesség, hogy Szilágyi fölött gyászbeszédet tartson, s midőn most a képviselőház képviseletében megjelent az ünnepélyen, csak azt ismételheti, hogy e ragyogó elme, sok fényes tehetségével nem semmisülhet meg örökre, Szilágyira ráillik a mondás: Non omnis moriar! Fenmaradtak nagyértékű alkotásai, s fenn fog maradni emléke és szelleme. A Kárpát-egyesületet köszönti föl, mely önmagát tisztelte meg a Szilágyi-emlék emelésével. Ezeken kívül még számos pohárköszöntő hangzott el, melyek közt következményeiben nevezetes hatású volt gróf *Hadik* János beszéde, melyben fölemlítve azt, hogy Szilágyi sírja ma is jeltelenül áll még, fölvetette egy hozzá méltó síremléknek közadakozásból való emelése kérdését. Az eszme általános helyesléssel találkozott, a jelenvoltak közt mindjárt többen irtak alá nagyobb összegeket, így gróf *Tisza* István miniszterelnök táviratilag jelentette, hogy 500 koronát ir alá. Őszszel általános gyűjtést rendeznek. Így remélhető, hogy Szilágyi Dezső sírját rövid idő mulva hozzá méltó emlék fogja jelölni a kerepesi-úti temetőben, a Deák-mauzoleum közelében, szobra pedig helyet foglaland Budapest köztereinek nyilvános szobrai közt.

TÁTRAFÜREDI LEVÉL.

Ó-Tátrafüred, augusztus 6.

Egy emberöltőnél régibb idő óta hangoztatják már nálunk az idegenforgalom fejlesztését. Hadd jöjjön ide a sok idegen, költse el itt pénzét, ismerje meg hazánk szépségeit, nemzetünk erényeit. Viszont a magyar közönség ne látogassa oly tömegesen a külföldi fürdőket, mikor hazánk gazdagsága oly nagy e tekintetben, hogy igazi vétek ki nem használni. A fürdők pedig igyekezzenek megfelelni a közönség igényeinek, adjanak meg minden kényelmet az üdülőknek,

A keleti oldalon, a hol a villa felirata van, volt Szilágyi Dezső lakása.

A «KIS SCEPUSIA» VILLA TÁTRAFÜREDEN.

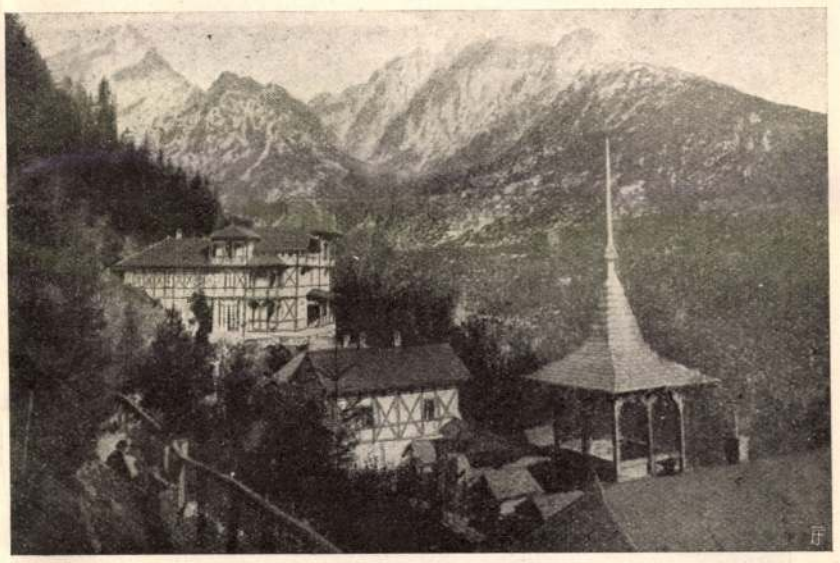

Balogh Rezső fényképei után.

A TARPATAKI SZÁLLÓ.

TÁTRAFÜREDI KÉPEK

A SZILÁGYI-EMLÉK A TARAJKÁN. *Kiss István fölvétele.*

nyugalmat és ápolást a betegeknek, adják-meg mindenkinek azt, a mit kiván.

Fürdőinknek általában kevés okuk lehet panaszra, mert bár még mindig sokan járnak külföldre, de ma már a magyar fürdőknek is megvan a maguk közönsége. Az idegenforgalom azonban még mindig csak jelszó; véletlenül ha hozzánk vetődik nehány idegen, de az utazók nagy országútjába még mindig nem esik bele Magyarország.

Egy hely van csak, a hol igazi nagy idegenforgalom van minden nyáron, a hova seregestül járnak a természet szépségeire áhitozó külföldiek s a hol egyuttal a fürdői élet is hatalmas lendületet vett. Ez a *Magas-Tátra* s különösen annak központja és főhelye *Tátrafüred*. Hazánk egyik legfőbb ékessége, a poprádi fensikból merész hirtelenséggel fölemelkedő hegyláncz égbe nyúló csúcsaival, csodaszép tavaival, kedves, költői völgyeivel, sajátos bájjal és vonzó erővel biró hely, egészen más, mint pl. akár a tiroli és svájczi Alpesek, akár a skandináv szirtek. S ép ez a különleges szépség vonzza az embereket, újat nyújtva azoknak, a kik oly sok mindent láttak már.

S ha az ember a hegyek közt jár, léptennyomon találkozik csapatostul járó külföldiekkel, különösen németekkel, a kik turista ruhában, hosszú szeges bottal kezükben, vállukon a zöldes színű podgyászos zsákkal járják a hegyeket s nem ijednek meg a legmagasabb csúcsok s a legveszedelmesebb sziklák megmászásától sem. S lát magyarokat is, a kik hova-tovább mindinkább belemelegednek a turisztikába s versenyre kelnek az ebben régi hagyományokkal dicsekvő németekkel.

Lenn a fürdőben vígan pezseg a fürdőélet, igazi nagyvilági arányokban. Előkelő nagy közönség gyülekezett itt össze, menekülve az idei forró nyár perzselő sugarai elől. A fényes fogadókban, villákban minden szoba el van foglalva; a kiránduló utakon fölveri a fenyvesek méltóságos csendjét a kiránduló társaságok zsivaja, csengő kaczagása s gyalog, kocsin, lóháton járják a kedvelt helyeket, pöffögő automobilok száguldoznak a széles útakon. A tenisz-pályákon röpköd a labda, a pompás éttermekben szól a czigányzene, mindenütt elfogja az embereket az a nyugodalmas jókedv, a mely a fürdői élet legfőbb vonzóereje. Vajjon gondolta-e gróf Csáky István, mikor úgy másfél száz év előtt a tátrafüredi savanyúvízforrásokhoz néhány szerény lakást építtetett, hogy egykor itt ilyen nagyszabású fürdőélet fog kifejlődni? Gondolta-e, hogy az ő házacskái helyén egykor hatalmas szállóházak és vendégfogadók fognak emelkedni, a melyek évről-évre szűknek bizonyulnak, mert oda özönlik az egész ország előkelő közönsége, a hova az ő idejében csak a környékbeli úri családok jártak egy kis üdülésre, gondtalan mulatozásra? Az egykori kezdetleges fürdőhely ma már óriási telep, szépsége, nagysága évről-évre nő, új ágakat is hajtott, a központ, Ó-Tátrafüred mellé simuló két másik Tátrafüredben.

Ebben a nagy fejlődésben egyforma része van a természetnek s az emberi munkának. A természet megáldotta szépségeivel, megvédte bérczeivel a kellemetlen éjszaki és keleti szelektől, gondoskodott levegője tisztaságáról, folytonos felfrissüléséről, messze előzte vidékéről a ködöket, szóval megadta Tátrafürednek mind azt, a mi a testet és a lelket felfrissíti. Az emberi munka, a józan számítás és merész vállalkozás pedig ellátta mindennel, a mi szükséges arra, hogy az ember ki is használhassa ezeket a természeti előnyöket, hogy csakugyan üdülhessen, zavartalanúl, kényelme feláldozása nélkül élvezhesse, a mi szépet, egészségre áldásosat nyújt az erdő, völgy, a bérez és az öléből fakadó forrás. A kényelmes lakásokon kívül ott van a tavaly megnyilt pompás fürdőház, kitünő fürdőivel. Az angol fayence-kádakkal ellátott luxus-fürdők mellett az egyszerűbbel megelégedő vendég is megtalálja a magának valót; a kinek pedig egészsége megkivánja, szénsavas s egyéb gyógyító fürdőket is vehet. Az épület középső részén van a vizgyógyintézet, külön női és férfi osztályával, ellátva a modern gyógykezelésben oly nagy szerepet játszó hydrotherapia minden képzelhető eszközé-

A magaslaton elül gróf Hadik János áll, lent Perczel Dezső, báró Feilitzsch Arthur, Kubinyi Géza, jobb oldalon szélről Jármay László ismerhetők fel.

MÜNNICH AURÉL BESZÉDET MOND A LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYEN.

Esőben fölvett pillanatnyi fénykép.

AZ EMLÉK MEGTEKINTÉSE A LELEPLEZÉS UTÁN.

A SZILÁGYI DEZSŐ-EMLÉK LELEPLEZÉSE A MAGAS-TÁTRÁBAN

Istók János

— **Báró Wlassics Gyula síremlékének felavatása.** Báró *Wlassics* Gyula volt kultuszminiszter, a közigazgatási bíróság és a felsőház volt elnöke halálának első évfordulója alkalmából csütörtök délelőtt a kerepesiúti temető kápolnájában engesztelő szentmise volt, amelyen a család tagjain kívül a felsőház, a kultuszminisztérium, a közigazgatási bíróság és az Akadémia képviselői vettek részt. A kápolnából a rekviem közönsége báró Wlassics Gyula sírjához vonult, hogy a családi kripta felett elhelyezett síremléket megkoszorúzza. Az újonnan felavatott síremléket, amelyet *Györgyi* Dénes tervezett, Wlassics Gyulának *Istók* János szobrászművész által készített márvány mellszobra díszíti.

Pesti Napló
1938. ápr. 1.

MTATVÁNY

BUDAPEST
MÁR. 30. E 7
Pb. 4 Pb.

16

dr. Szentiványi Gyula
Budapest
~~Lenke tér 7~~

~~Szondi u 89~~

~~Budafoky u 10/12~~

ISTÓK JÁNOS: HETYEY GÁBOR SÍREMLÉKE

KALLÓS EDE: BEÖTHY ZSOLT SÍREMLÉKE

Istók János: báró Balás György

Istókovics Kálmán: Ablaknál

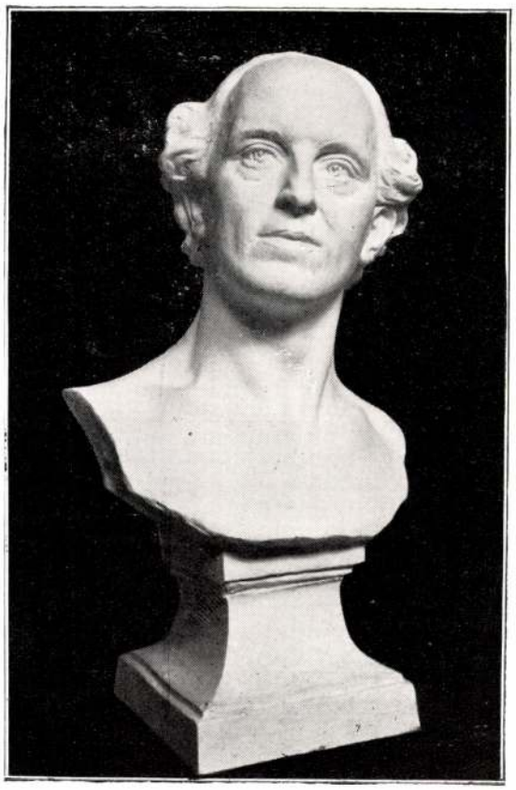

ISTÓK JÁNOS: LÁZÁR ISTVÁN ÍRÓ
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

GAÁL FERENC ÉS VISKI JÁNOS KIÁLLITÁSA. A *Független Művészek Társasága* clubhelyiségében kéthetenként változó kiállításokat rendez. Az első ilyen kiállitás két tehetséges ismert nevü festőművész, *Gaál* Ferenc és *Viski* János gyüjteményét adja. Gaál Ferencet jól ismeri a magyar tárlatlátogató közönség úgy a Műcsarnokban, mint a Nemzeti Szalonban gyakran szereplő szép képeiről, melyek vagy a falusi életet mutatják be sötét tónusu, mindig érdekes zsánerekben, vagy a mezei virágokból köt szikrázó szinű tarka csokrot virágcsendéleteiben, vagy az alföldi táj poétikus hangulatát viszi vászonra. Viski János a magyar közönség előtt már kevésbé ismert, annál inkább Amerikában, ahova évekkel azelőtt szakadt ki és ahonnan most visszakerült hazájába. Érdekes piktor, aki nagy tableaukon adja vissza az amerikai prairie mozgalmas életét, a cow-boy csikósok bravuros lovaglását épp annyi átérzéssel, mint a magyar puszta állatvilágának és a magyar csikós hortobágyi figurájának szivünkhöz nőtt képét. Viski János hazatérése egy tehetséges festővel gazdagitotta a magyar művészetet.

MŰTEREMKIÁLLÍTÁS. A Markó uccai reáliskola műtermeiben és rajztermében *Balogh* Sándor, *Herritz* Oszkár és *Tihor* Gábor rajztanárok rendeztek intim kiállítást. Közülük *Balogh* Sándor a legerősebb festő-talentum, akinek kompoziciós érzéke hatásosan nyilatkozik meg egy sok figurás kisméretű vázlatán, művészi látásának érdekessége pedig egy libacsoport képén manifesztálódik meggyőző erővel. *Herritz* Oszkárnak igazi területe az akvarell. Ezeken artisztikus, művészi magaslatra emelkedő izléssel látja és fejezi ki a természetet. *Tihor* Gábor olajképeket állított ki, melyeken kissé túlságosan tapad a természethez, keveset mutatva a maga egyéniségéből.

A LECHNER-SZOBORBIZOTTSÁG DÖNTÉSE. A Lechner Ödön szoborbizottság *Liber* Endre fővárosi tanácsnok elnöklésével tartott ülésén jóváhagyta a zsürinek szűkebbkörű pályázat kiírására vonatkozó döntését. Erre a pályázatra *Cser* Károlyt, *Farkas* Bélát és *Ligeti* Miklóst hívták meg, azonkivül a szoborbizottság kiegészíteni kívánja a résztvevőket mindazokkal, akik a régebbi és a legutóbbi pályázaton dicsérő elismerést nyertek. Ezek: *Beck* Ö. Fülöp, *Vörös* Béla, *Kisfaludi Strobl* Zsigmond, *Petri* Lajos, *Kallós* Ede, *Vass* Viktor, *Mészáros* László, *Kalotai-Kreipel* Ottó, *Körmendi-Frim* Jenő. A pályázat határidejét a szoborbizottság május 30-ikának déli 1 órájára tűzte ki.

A „KÉPZŐMŰVÉSZET" szünet előtti utolsó, juniusi száma junius hó közepén fog megjelenni.

W. TONZOR ESZTER: LAURISIN LAJOS
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

Képzőművészet
1930. 30. 7.

BARTUS ÖDÖN: KAZLAK TÉLEN

KIRÁLY JENŐ: TÉLI EST

R. REISSMANN GIZELLA: CSENDÉLET

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

Szociális őrségváltás a baranyai háromszögben

Évi 9½ ezer vagon cukrot termel a magyar tulajdonba került baranyavári cukorgyár

Pélmonostor, május 26
(A Pest kiküldött munkatársától)

A felszabadulás első heteit élő Dél-Baranya a felkavart, szétugrasztott hangyaboly képét mutatja. A Karancs, Vörösmart, Csuza színmagyar községekbe telepített teljes adómentességet élvező szerb optánsok, a Pélmonostort elárasztó szerb tisztviselők, uradalmi, gyári alkalmazottak, akiknek főfeladatuk a besúgás volt, most talajveszítve, zavarodottan várják további sorsukat.

A jugoszláv kormány állami birtokká nyilvánította az uradalmakat és teletömte őket az odatóduló »megbízható« embereivel. Főherceglakon 160 tisztviselőt foglalkoztattak, holott 15 is elég lett volna. Most nyilvánvaló lett, hogy nem lehet ugyanannyi állás, mint eddig és a szükséges pozíciókat magyaroknak kell megkapni. Az eddig elnyomott, napszámossorsba süllyesztett magyar értelmiség helyet kér magának, *minden vonalon megindult a szociális őrségváltás folyamata.*

Látogatást tettünk az 1913-ban épült, modernül felszerelt baranyavári cukorgyárban. Az üzem a szerbek alatt állami tulajdonban volt. Most katonai biztos áll az élén, aki — mint mondotta — *teljesen kifosztva vette át a gyárat. A szerbek minden cukrot és készpénzt magukkal vittek.* A felrobbantott vasútvonal és az elvitt autók nagyon megnehezítették a magyarrá lett üzem első napjait.

A gyár rendes körülmények között *1200 munkást foglalkoztat*, jelenleg 220 maradt a helyén. *A 46 főnyi tisztviselői karból 26-ot vettek át, csak 3 tud magyarul.* Az üzem folytonosságának biztosítása céljából *eddig senkit sem bocsátottak el*, mindenki maradhatott, aki maradni akart. Természetesen ez az állapot csak ideiglenesen, átmenetileg tartható. Kuriózumként hangzik, hogy *a munkások között 57 orosz nemzetiségű van.*

Ez a mintaszerű, Magyarországnak nagy gazdasági nyereséget jelentő üzem *évi kilenc és félezer vagón cukrot tud előállítani.* Hatalmas apparátusával *egy nap alatt 120 vagón cukorrépát dolgoz fel.* A gyárnak *9200 kat. hold szerződött répaterülete van*, ebből 6000 hold jelenleg is idegen uralom alatt van.

A 9200 holdon 4500 termelő dolgozik, tehát a kisgazdák nagyon szépen képviseltetik magukat. Albrecht főherceg bellyei uradalma közel 1500 kat. holdon termel cukorrépát.

Pélmonostor kis kézinyomda üzemében beszélgetünk a derék magyar tulajdonossal. Egymás után jönnek be szerbül vagy tört magyarsággal beszélő fiatalemberek. Sürgetik a *megrendelt könyveket, melyekből gyorsan meg lehet tanulni magyarul.* Nagy fennakadást okoz, hogy a megjelent kézikönyvek *magyarok számára íródtak, kik szerbül óhajtanak tanulni.* Az ifjúság, 20—25 éves korig, keveset tud magyarul. A középkorúak még tudják a magyar nyelvet, bár nyilvánosan nem gyakorolhatták. Beszédükön érezni, hogy jól esik nekik szabadon használni az eddig tilos magyar nyelvet. Az ő példaadásuk, lelkes magyar beszédük egyelőre pótolni fogja a rendelkezésre álló szótárak és nyelvkönyvek hiányait.

dr. M. L.

— **Kistelki Ede emlékünnepély.** A vasárnap délelőtt megtartott *Kistelki* Ede emlékünnepélyen *Herczeg* Ferenccel az élén a társadalmi és ujságíró élet igen sok kiválósága jelent meg. Emlékbeszédet a költőről dr. *Sziklay* János mondott, majd *Ajtay* Viktor hegedűművész szerepelt, utána dr. *Rubinyi* Mózes irodalmi történeti előadása következett Kistelki Edéről, a költőről. A műsor többi részét a költő előadott művei töltötték ki. *Az emlékünnepély után megkoszorúzták Kistelki Ede rákoskeresztúri síremlékét, amelyet néhai gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter kezdeményezésére készített Istók János szobrászművész.*

A zöldárut keresték a vásártelepen

Élénkül a gyümölcspiac

A kerületi csarnokok és vendéglők készletei *szombaton és vasárnap megcsappantak.* Ma minden csarnoki árus, kiskereskedő és vendéglős *friss zöldárut igényelt.* A felhozatal azonban fedezte a szükségleteket, *drágulás csak különleges cikkekben volt.* A friss termékek közül a saláta, retek, zöldhagyma és a sóska olcsóbbodott. A gyümölcspiacon *a melegebb időre több beérett cseresznye, szamóca és egres érkezett a termő vidékről.* A baromfipiacon az árak tartottak.

A konyhakerti termékek piacán az árak nagyban így alakultak: gyökérzöldség 30—55, sárgarépa 28—40, vöröshagyma 100—130, fokhagyma 100—180, zöldhagyma 2—8, főzeléktök 240—350, hónaposretek 2—6, jánosnapi 6—12, fehér 3—5, zöldpaprika: tölteni való 20—70, hegyes 8—30, hazai zöldborsó 120—150, olasz 140—155, szekfűgomba 160—280, spárga 20—170, uborka 100—180, paraj 10—28, sóska 20—40, kalarábé 8—30, kelkáposzta 40—60, saláta 2—10 fillér.

A *gyümölcspiacon* a cseresznyét 90—220, a szamócát 120—280, az egrest 50—90 fillérért árusították nagyban. Az alma ára nem változott.

A *baromfipiacon* az árak nagyban így alakultak: Élőpiac: tyúk 240—260, csirke 300—350, hízott hulyka 220—300 fillér kilogramonkint. Vágottpiac: tyúk 200—300, csirke 280—460, hízott ruca 290—320, hízott lúd 220—330 fillér kg-kint.

A *tojáspiacon* a ládaáru 215—235, az egyéb minőségű tojás 185—205 fillér kg-kint nagyban.

— **Házasság.** *Kovald* Edith és ifj. dr. *Szutrély* Barna orvos 1941 május hó 30.-án délután 7 órakor tartják esküvőjüket a Rózsák-terén az erzsébetvárosi plébániatemplomban.

Express hirdetések

Svábhegyi Majestic
5-emeletes luxuspenzió, a Fogasmegállónál.
Az üdülők paradicsoma
Legn. komfort. Fürdőszobás, erkélyes lakosztályok. Hid.-mel. folyó víz. Tündéri kilátás. Diétás konyha.
Árak P 9-től. Tel.: 165-416 v. 165-286.

Fillérekért főz
a Mintavásár szenzációja, a híres kecskeméti **Bogovics-féle**
faszénfőző
Ara: 2.– pengő
Vezérképviselet: **Peresziényi** rádió-, vill.- és műszaki szaküzlet, Budapest, VI., Szív-utca 46.
Vidéki képviselőket keresünk.

BRILIÁNS smaragd rubin ékszert **vesz**
Kleinberger ékszerész, Váci-utca 10
63 éve fennálló cég.
(Bejárat a kapu alatt is.)

Dobogókőn
Üdülő Társasház
öröklakások
700 m magas., 1—2 szobás appartementek, kedvező fizetéssel, legjobb bérbeadási jövedelmezőséggel. Lakóthető: Glock, Budapest, IV., Molnár-u. 8. Tel. 383-119

Pünkösdi víkend és nyári üdülés
Balatonlelle, FÉSZEK PENSIO
s. b. étkezéssel napi P 5.50-ért.

Balatoni teherautófuvarok
Telefon 333-650

3 szoba hallos főbérleti villalakás,
elegánsan berendezve
nagy teraszok, közp.fűtés, Buda legszebb helyén **bérbeadó.** I., Lovas-út 6/a.
azonnalra **Megtekinthető egész nap**

Lupaszigeten
szép dunaparti villa teljes berendezéssel idényre 500 P-ért azonnalra kiadó. Tel.: 123—461.

Adómentes, modern 4 lakásos
villabérházamat
Sashegy alján főútvonalon, ráépítési engedéllyel, 120.000-ért eladom. Közvetítőt díjazok. Lehel-u. 4/b, autóüzlet. Hétfőtől 11—1-ig

Vegyészmérnököt
distillatiosi némi tőkével, lehet állásban is, új cikk kidolgozásához. »Közös üzlet 7043« jeligére a főkiadóba.

Eladó Balatonzamárdiban
640□-öl sarokt elek
2 szoba-konyha-verandás **kis-házzal.** Érdeklődni: Bp., III., Szentendrei-út 131. Óvodaépület.

Gobát bélyegalbum főárusítóbelye és a legelőnyösebb
bélyegujdonság
szolgálat **Kovácsnál,** Budapest, IV.
Kossuth Lajos-utca 17
az udvarban

10 raktárban 100 készítő 1000 bútora
Universal
műbútorgyár, irodabútorgyár, VII., Wesselényi-utca 8
Tel.: 226-692, 226-693.

Jégszekrények
villamos hűtőkészülékek, sörkimérőkészülékek, fagylaltgépek, jéggyártóberendezések
Hennefeld jégszekrénygyár VI., Ó-utca 6.
Árjegyzék ingyen és bérmentve
Telefon: 112-026, 115-646.

SZOBÁK
telefonokkal, fürdőszobás lakosztályokkal, jutányos árakban. Berlin Szállodában, Révay-u. 34. Operaház mellett. — Telefonok: 121-905, 129-680.

Használt és új
irodabútor
LAKÁSBÚTOR
olcsón részletre is. Klauzál-utca 26.

Ezüst- és kékróka
olcsóárban, nagy választékban
amig a készlet tart.
Valódi ezüströka P 195.—
» » » » 245.—
» » » » 235.—
» kék » » 190.—
» » » » 270.—
Szőrmeszövetkezet, Király-u. 1/e.

Egy nagy tétel használt
lószőr és afrik
kisebb tételekben is, olcsón **eladó.** VIII., Szerdahelyi-utca 16. 7042

A legkiválóbb munkaerőkkel dolgozom! Ezért van, hogy akár hajfestés, akár tartóshullám vagy frizurakészítés legyen az, a hölgyek megelégedetten távoznak tőlem. Barta hajfestő is nálam dolgozik. MEISNER hölgyfodrász, Pannonia-utca 18. (Phönix-ház, patika mellett.) Telefon: 126-110.

Kerékpárra szerelhető
SEGÉDMOTOR
megvételre keres Horváth János, Vörösmarty-utca 44/a.

Háromszoba hallos, otázsfűtéses
villalakás
kerttel, XIV., Fürész-utca 117. sz. alatt. Havi 150.— pengő bérért június 1-re **kiadó.** Bővebbet: telefon 113—020, délután 3—6-ig.

Svábhegy gyöngye
Mátyás király üdülő
Mátyás király-út 7.
Központi fűtés, elsőrangú ellátás.
Kívánatra diétás konyha, luxusnyelem
Olcsó havi pauszálárak.
Telefon: 365-361, 165-373.

Víkend, üdülés, gyógyulás a
Hüvösvölgyi Park Szanatóriumban
Hidegkúti-út 78. Telefon: 164-085. 83-as villamos, Nyéki-u. leszállni.

Hegyi levegő, napsütés elsőrendű étkezés
Orvosi és nevelői felügyelet
Mártonhegyi Gyermeküdülő
Kérjen azonnal prospektust!
Telefon: 166—663.

Antik bútorok
garnitúrák, csillárok, díszt árgyak, stb. a Magyar Vacuum Cleaner Beraktározó helyiségében, V. ker., Visegrádi-utca 62.
Forgács műkereskedés.

Ezüstpókák
perzsa és egyéb **bundák, boleró**k olcsón **Szemere** szűcsnél, Erzsébet-körút 26, második emelet

Vennék varrógépet
használtért jó árat fizetek! Telefon: **224-014.**

Keresztény, magyar óvónő
ki németül is beszél, két kislány mellé, hosszú bizonyítványokkal, jó referenciákkal, 30—45 év közt, jelentkezzék, Akadémia-utca 7. III. em. 2. 11—1 vagy 3—4 között.

Gyönyörű, 7 hónapos, hím
Cocker-Spaniel
eladó. Érdeklődés telefon: 291-343

Német házaspár részére KERESEK
2-3-szobás elegánsan **bútorozott lakást v. lakrészt**
teljes komforttal pár hónapra. »4711« jeligére Pázmány Péter-tér 5, trafik

Segédmotoros kerékpárt
készpénzért veszek. II., Gyorskocsi-utca 26.

Balatonaligán
a M. Kir. Adóhivatali Tisztviselők üdülőjében napi penzió 5.20 fill. Árnyékos kert, folyóvizes szobák, kitűnő kiszolgálás, saját strand. Értekezés: Várfok-utca 10. Adóhivatali Tisztviselők Egyesületének vezetőségénél.

MŰSOROK

A színházak mai műsora

OPERA: *Angelica nővér; Lucretia; A korsó* (Népm. Biz. N.; ½8). — **NEMZETI:** *Két úr szolgája* (K. 2.; ½8). — **KAMARA:** *Kaland* (¼8). — **MŰVELŐDÉS HÁZA:** Nincs előadás. — **VIG:** *Tizedik kérő* (F.; ¾8). — **MAGYAR:** *Tarka estély* (¾8). — **ANDRÁSSY:** *Egyszer megcsallak* (¾8). — **PÓDIUM A PESTI SZINHÁZBAN:** *Meztelen igazság* (½9). — **KAMARA VARIETÉ:** *Napos oldal* (½9). — **KOMÉDIA:** Nyári szünet. — **BÁBSZINJÁTÉK:** *Aranyszőrű bárány* (4); *Toldi* (8). — **ÚJPESTI VÁROSI SZINHÁZ:** *Aranykalász* (8). — **MŰSZINKÖR:** Vasárnap: *Csipetke* (¼4, 6, 8).

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = szombat; V Ü = vasárnap és ünnepnap; M = matiné

ADMIRÁL (353-707): Kívánsághangverseny. (¼1 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) Pünkösdvasárnap és hétfőn d. e. 11-kor: Alipang. — **ALKOTÁS** (355—374): Ma, tegnap, holnap. (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Dsungel Jim. — **ANDRÁSSY** (124—127): A szerelem nem szégyen. (¾4 ¾6 ¾8 ¾10; V Ü 11 2 4 6 8 10.) — **ÁTRIUM** (154—024, 153—034): András. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **BELVÁROSI** (384—563): Elnémult harangok. (Jobbterem: 4 6 8 10; V Ü 2-kor is; balterem: V Ü ¾3 ¾5 ¾7 ¾9.) — **BELVÁROSI HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (181—244): Harcok Tobruk körül és a görög szigeteken. Az olaszok Dalmáciában. Rajzos híradó a Dardanellákról. Bábszínház. Amire nem nagy gondot fordítunk (kultúrfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók. Színes rajzfilm. (Folyt. egyórás előadások 10—24 óráig.) — **BROADWAY** (422—722): Balkezes angyal. (½4 ½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½2-kor is.) — **BUDAI APOLLO** (351—500): Elnémult harangok. (½5 ¾7 9; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Vas. d. e. 11-kor: Mária nővér. — **CAPITOL** (134—337): Második hétre prolongálva! Vissza az úton. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **CASINO** (383—102): Édes ellenfél. (½6 ¾8 ¾10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **CITY** (111—140): Második hétre prolongálva! Cisco és a Lady. (Előadások: ¾6 ¾8 ¾10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **CORSO** (182—818): Havasi napsütés. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **CORVIN** (139—584, 138—988): Olajváros. (½4 ½6 ¾8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **DAMJANICH** (125—644): Szerelem és vérpad. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **DÉCSI** (121—348, 135—682): Havasi napsütés. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **ELIT** (114—502): Prolongálva! A kék madár. (4 6 8 10; V Ü 2-kor is.) — **FÓRUM** (180—707, 189—548, 188—538): Két szerelmes óra. (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **GLÓRIA** (427—521): Elnémult harangok. (½6 ¾7 9; Sz ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (222—499): Harcok Tobruk körül és a görög szigeteken. Az olaszok Dalmáciában. Rajzos híradó a Dardanellákról. Bábszínház. Amire nem nagy gondot fordítunk (kultúrfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók. Színes rajzfilm. (Folyt. egyórás előadások 9—24 óráig.) — **HOLLYWOOD** (225—003): Olajváros. (3 ½6 ½8 ¾10; V Ü 1-kor is.) — **IPOLY** (292—626): Elnémult harangok. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644): Elnémult harangok. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **KAMARA** (423—901): Egy asszony három élete. (11 ½2 4 ½7 9.) — **KULTÚR** (386—193): Ma, tegnap, holnap. (5 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ¾10.) — **LLOYD** (114—994): Kilenc agglegény. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **NYUGAT** (121—022): Elnémult harangok. (½5 7 ½10; Sz 4 6 8 10; V Ü 2-kor is.) — **ODEON** (422—785): Elnémult harangok. (Folyt. előadások: ½5 ¾7 ½10; Sz ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 is.) — **OLYMPIA** (423—188): Eladó birtok. (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) — **OMNIA** (130—125): Havasi napsütés. (5 ½8 ½10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **ORIENT** (114—926): Ma, tegnap, holnap. (Folyt. előadások: ½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **PALACE** (221—222): Második hétre prolongálva! A Manderley-ház asszonya. (Mindennap: 11 2 ½5 7 ½10.) — **PÁTRIA** (145—673): A kék madár. (4 6 8 10; V Ü 2-kor is.) — **PHÖNIX** (223—242): Szerelem és vérpad. (Folyt. előadások: 11 1 3 5 ½8 ½10.) — **RÁDIUS** (122—098, 120—564): Édes ellenfél. (½6 ½8 ¾10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **RIALTO** (224—443): Elnémult harangok. (Mindennap: 11 1 3 5 ½8 ½10.) — **ROYAL APOLLO** (222—002): Negyedik hétre prolongálva! András. (5 7 9; Sz V Ü ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **SAVOY** (146—040): A kék madár. (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **SCALA** (114—411): Beata és az ördög. (½6 ½8 ¾10; Sz V Ü 3-kor is.) — **SIMPLON** (268-938, 268-999): Nászut hármasban. (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2-kor is.) — **STUDIÓ** (225—276): Második hétre prolongálva! Irene. (Mindennap: 11 ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) — **TIVOLI** (225—602): Elnémult harangok. (Folyt. előadások: ¾4 ¾6 ¾8 ¾10; V Ü ¾2-kor is.) — **TURÁN** (120—003): Kívánsághangverseny. (11 ½2 4 6 8 10; V Ü 2 4 6 8 10.) Pünkösdvasárnap és hétfőn d. e. 11-kor: Alipang. — **URÁNIA** (146—046): Prolongálva! A madarász. (5 ½8 ½10; Sz V Ü ¾3-kor is.) Pünkösdvasárnap hétfőn d. e. 11-kor: Ufa kultúrfilmmatiné. — (Előadások: 5 ½8 ½10; Sz V Ü ¾3-kor is.) — **VESTA** (222—401): Elnémult harangok. (11 ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü 11 2 4 6 8 10.)

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 9 óráig fogadunk el hirdetést.
A legkisebb hirdetés ára 4 pengő. — Állást keresők és oktatók részére 2 pengő.

Öröklakások XI., Lenke-térnél 1-es autobusz végállomásánál, a Bocskay-úton, előkelő villanegyedben épülő »Hunyadi-udvar« társasházunkban 1, 2, 3 szoba hallos és garzon lakások jegyezhetők, központi fűtés, melegvízszolgáltatással vagy fafűtésescserépkályhákkal. Terv, felvilágosítás az építési irodában, XI., Lágymányosi-utca 15. sz. Tel. 468-369 és 268-002.

Briliáns, arany, ezüst vétele és eladása Varjas Károly-körút 22. udvar. T. 189-236

Használt ruhákért csodálatos árakat fizet Fischbein, Dob-utca 25. Tel. 423-582

TÓTH BÉRAUTÓ modern nagy- és kiskocsik 120-324 Tóth József 8 Katona József-u.

Használt férfi, női ruháért egyenruháért szenzációs árat fizetek Gerstl, István-út 28. Telefon 426-547

Keramit-tégla cca 6000 drb sürgősen eladó IX., Páva-utca 4.

Használt férfi és női ruhákért, EGYENRUHÁKÉRT, cipőkért legtöbbet fizetek. Freund, Dobozi-utca 27. Telefon: 142-673. Hívásra jövök. Szövetcsere.

Nagy gyárvállalat mellett **vendéglő, étterem, strandbüfé** azonnalra kiadó. Hollós, Pétfürdő

SZENZÁCIÓS árat fizetek használt férfi-, női ruhákért, fehérneműért, szőnyegért, egész háztartásért. Gerstl G., Erzsébet-körút 32. Tel. 421-868

Autógarázst vagy annak megfelelő épületet átvennék. »Engedéllyel« jeligére Tenzer hirdetőjébe, Szervita-tér 8.

HASZNÁLT férfi-, női, egyenruháért, zálogban levő minden tárgyért magas árat fizet Nutovits, Népszínház-utca 26. Telefon 141-467

2½ tonnás MÁVAG-Mercedes teherautó, jókarban, 8 gumival, forgalomban, azonnal átadó. Tordai, Csanádi-utca 6/b. sz.

Bélyeggyűjteményt bélyegeket, kizárólag magánkézből, magas áron veszek. Tel.: 422-777. Irásbeli ajánlatot »Gyűjtő« jeligére a kiadó továbbít.

Kisfogyasztású, nagy befogadóképességű **személyautó** kitűnő karban, privátnak, taxisnak egyaránt **kitűnő** eladó készpénzért. Hétfőtől 157-459, reggel 9-ig és 3—4-ig

Vérmezőnél bútorozott **két szoba hallos lakás** július-augusztus hónapokra, melegvizzel és telefonnal kiadó. Érdeklődés telefonon: 155—548, 1—3 óra között.

Bölcsészdoktornő (London University diploma) német, angol és francia **nyelvtanítást** vállal. **Fordítások** Üllői-út 30. I. em. 5. Telefon 134-907.

Csak **Halász kabátot, ruhát** viseljünk! Magas nívó! Olcsó szabott árak! **HALÁSZ DEZSŐ** női divatháza, VII, Rákóczi-út 54

Használt férfiruhákért egyenruhákért óriási árat fizetek. Spiegel, Teréz-krt 2. I. 9. T. 224-842

Tekintse meg magaslati **gyermeküdülőnket** Rózsavölgyön. Prospektus: Török Ruth, Deutscher Kindergarten, Bálvány-utca 19. Tel.: 111—423.

VISELT RUHÁIT és egyenruháit legmagasabb áron megveszem Wertheimer Teréz-körút 29 T 426-727

FIGYELEM! Használt ruhákért, egyenruháért legmagasabb árat fizet Schulcz, Népszínház-utca 21. Telefon: 142-367.

VENDÉGLŐI BERENDEZÉSEK használtak és újak olcsón Rosenfeld, Népszínház-u. 31

ARANYAT, ÉKSZERT VESZEK. Taub, Thököly-út 18

MACH **TAXIGÉPIRÓ** vállalat óránként P1·80 423-501, 223-338

VÉR narancs 10 kg-os bruttó láda 12.60, vendégváró alma bárhova bérmentve 12.80, szállít, árjegyzéket küld Gyümölcsértékesítő, VIII., Sándor-utca 18. Tel.: 336—634.

Használt és új kombinált bútorok ebédlők, hálók legolcsóbban. Dessewffy-utca 47. szám.

Margitkörúti **luxusbérház** 5%-ra **280.000-ért eladó.** Kőhomlokzat, márványvesztibül, központifűtés, pazar lakások. Gurszky ingatlaniroda. Telefon: 128—609

Opel Kadett és egy 9000 km-t futott B.M.W. R. 51-es motorkerékpár eladó. Megtekinthető kedden 8—12-ig. Körmendi köt-szövőüzem, Zugló, Lőcsei-út 56. Telepes-utca sarok.

Teherautót 500—1000 kg-ig megvételre keresek. II., Gyorskocsi-utca 26. sz.

Mátyásföldön jó helyen, 252□-öles **TELEK ELADÓ!** Cim a kiadóhivatalban.

Házfelügyelői állást vállalna fiatal házaspár jó referenciával vagy esetleg óvadékkal. Szíves értesítést: »Bádogos és szerelő« jeligére a kiadóhivatalba kérek.

Pörkölt rozs 1 kiló **58** fillér a Párisi Nagyáruházban IV em., élelmiszerosztály

Eső-ballon-raglán lóden- és viharkabát **Márton és Szász** Bálvány ucca 3. Címre ügyelni.

Pünkösdre jöjjön **Siófokra Printz-penzióba** Beszerédy-utca 5. Telefon: 36. Kitűnő ellátás, folyóvizes szobák. Szobarendelés: Mészáros-utca 2. Telefon: 150—827.

Cipőfestés művészies—garanciával Belvárosi Cipőszalon, IV, Kecskeméti-utca 3

Briliánsokat minden nagyságban veszek és eladok Ékszerműterem, Kristóf-tér 2. I. 3 (12—2 között). T. 182-647.

BÉLYEGET, GYŰJTEMÉNYT, RÉGI LEVELEZÉST vásárol a **DUNA BÉLYEG BOLT** V., Mária Valéria-u. 19. Tel. 382-473 Hiányjegyzék kiegészítés.

Vennék művész-hanglemez gyűjteményt. Jó árat fizetek. Ajánlatok »Készpénz« jeligére MOSSE-hoz, Erzsébet-körút 23.

NARANCS cukorédes, bruttó láda 10 kg 10.80, különlegesség 12.— bérmentve bárhová szállít Gyümölcsértékesítő, VIII., Sándor-utca 18. Telefon: 336—634.

Urícsaládnál szépen bútorozott, különbejáratú **SZOBA** (etázsfűtés, fürdőszoba, telefon) úri egyénnek június 1-re kiadó. Múzeum-körút 27. IV. emelet 3. Telefon: 389—096.

Latin, német, franciaszakos párizsi és budapesti egyetemet végzett **fiatal tanárnő nyelvórákat ad** korrepetál, vizsgára előkészít, mindennemű fordítást vállal. Reggel 8—10-ig. Tel.: 124-517.

40 éves őskeresztény úriasszony ki a háztartás belső és külső vezetését tökéletesen érti, anyahelyettesi vagy házvezetőnői állást keres július 1-ére, 11 éves gimnazista kisfiával, vidéki városban. Özv. Horváth Béláné, XI., Gömbös Gyula-út 34. III. 29.

Magános úr részére keresek szépen berendezett különbejáratú szobát június 1-ére. Lehetőleg Budán. »60 jeligére« a kiadóba.

Ma a 9. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Raeder német vezértengernagy még egy utolsó figyelmeztetést intéz az amerikai háborús uszítókhoz

Hajókaraván és járőr-tevékenység kiterjesztése nyilt hadicselekmeny, amire a német haditengerészet fegyverrel is megadja a választ

Tokió, május 26
(Német Távirati Iroda)

Raeder vezértengernagy a Domei-Iroda berlini képviselőjének adott nyilatkozatban időszerű kérdésekben foglalt állást.

— Vezértengernagy úr, — kérdezi a tudósító — ön bizonyára figyelemmel kísérte *az Egyesült Államokban folyó rendkívül élénk vitákat*, amelyek azzal a kérdéssel foglalkoznak, hogyan lehetne amerikai segítséggel egyrészt az Angliának szánt hadianyagot biztonságban Angliába és az egyes hadszínterekre eljuttatni, másrészt pedig *csökkenteni az angol hadi- és kereskedelmi hajótér borzalmas veszteségeit.* Hogyan ítéli meg a német haditengerészet az ebből esetleg adódó következményeket?

A vezértengernagy így válaszolt:

— *Igen komolyan* ítéli meg, annál is inkább, mert nemcsak a sajtó, hanem az északamerikai kormány felelős tagjai is oly módon nyilatkoztak ebben a kérdésben, hogy nem lehet kétség a már megtett, elsősorban azonban a továbbra is javasolt intézkedések *nemzetközi jogba ütköző, támadó jellege felől.* A korszerű hadviselés egyetlen szakembere sem tart — ha ad valamit hírnevére — lehetségesnek és keresztülvihetőnek támadást az Óceán tulsó partja ellen. *Aki mégis támadó szándékkal gyanusítja meg Németországot, jobb tudomása ellenére és azzal a szándékkal teszi ezt, hogy ezzel igazolja a maga agresszív terveit és beavatkozásra irányuló akaratát.* A háborús úszítóknak nem az esetleges német támadás okoz gondot, hanem az, hogy *nem sikerül előteremteni a kívánt incidenseket.* Annak érdekében, hogy ezeket mégis előidézzék, megtesznek mindent, hogy *elhomályosítsák a semlegesség, agresszió és háború közötti határvonalat,* s a nemzetközi jogba ütköző újabb intézkedésekkel még jobban kiterjesszék a »short of war« vonalát.

— Ezzel kapcsolatban elsősorban azokra a javaslatokra gondol-e ön, — kérdezte a tudósító — amelyek arra irányulnak, hogy a brit hadianyagszállítmányok biztosítása céljából terjesszék ki az Atlanti óceán irányában az amerikai haditengerészet, illetve légierő úgynevezett *járőrtevékenységét* vagy pedig valamilyen formában érvényesítsék a *hajókaraván-rendszert,* hogy így veszélyt idézzenek elő.

A vezértengernagy ezt mondta:

— Mind a két intézkedést olyan mértékadó részről és annyira határozott módon követelték, hogy *azokra elő kell készülni* és azokért már előre is meg kell állapítani a felelősséget, de *még egy utolsó figyelmeztetést* is kell intézni az illetőkhöz. Ami a hajókaravánokat illeti, csak megerősíthetem *Roosevelt* elnök nézetét: »A hajókaraván egyenlő a tüzeléssel« (Convoy means shooting). Minthogy amerikai bevallások szerint is eleve kétségtelen lenne az elkísért hajók rakományainak *dugáru-jellege,* az áttérés a hajókaravánrendszernek erre a fajtájára nem lenne az Egyesült Államok részéről is megkötött nemzetközi szerződések értelmében vett semleges kíséret, hanem *nyilt hadicselekmény és meztelen, ki nem hivott támadás.*

— A német tengeri haderőknek ezért joguk lenne ezek ellen a dugárut szállító hajók ellen a haditengerészeti jog szabályai szerint eljárni és *kénytelenek lennénk szükség esetén fegyverrel is visszautasítani a jog gyakorlásának megakadályozását, még ha az amerikai hadihajókról indulna is ki*

— Ami az úgynevezett *járőrtevékenységet* illeti, ennek támadó jellege felől sem lehet kétség. Minthogy Amerikát fenyegető német veszélyről nem lehet szó, és minthogy es a rendszer gyakorlatilag már most is a brit ellenség támogatását célozza, határozottan *óva kell inteni annak kiterjesztésétől.*

— Ez a rendszer eddig sem Amerika biztonságát szolgáló védelmi célokat követett, hanem *az angolok javára szolgáló hírszerzést támogatja.* Német kereskedelmi hajók is már áldozatul estek ennek a rendszernek, így például a *Columbus.* Egy német hadihajóparancsnoktól sem lehet megkívánni, hogy ölbetett kézzel tűrje, hogy amerikai hadihajó az ellenségnek jelentse tartózkodási helyét, kivált akkor, ha ez az amerikai hadihajó addig követi, amíg hivatására erősebb brit egységek oda nem érkeznek, hogy így nemcsak megbizatása teljesítésében akadályozzák, hanem hajóját és legénységét is elpusztítsák. A német parancsnok ebben az esetben, akárcsak a hajókaraván esetében, tevőleges hadicselekménnyel áll szemben és az elismert hadijog szabályai szerint joga van az illető hajót ellenséges magatartásának abbahagyására felszólítani, szükség esetén pedig erre *fegyveres erővel kényszeríteni.*

— Ez alkalommal egy másik kérdést is szeretnék érinteni. Semleges kereskedelmi hajókat már jóideje óva intünk attól, hogy *csökkentett fénnyel közlekedjenek,* minthogy így ellenséges hadihajókkal való összetévesztésnek, ezzel pedig közvetlen támadásnak teszik ki magukat. Ez fokozottabb mértékben vonatkozik a semleges hadihajókra is. A korszerű haditechnika mai állása mellett az önbiztonság érdekében is azonnal meg kell kezdeni a tüzelést minden hajó ellen, amely csökkentett fénnyel közeledik. *Aki mégis csökkenti a fényt, annak rossz szándékai vannak,* tehát számolnia kell a figyelmeztetés nélküli támadással.

— Aki ismeri ezt a nemzetközi jogi és tényleges helyzetet és mégis veszélynek teszi ki magát, *az viszályt akar előidézni.* Minthogy a háború nem megy Amerikába, az amerikai háborús pártnak ezer meg ezer tengeri mérföldet a háború után kell szaladnia és távol az amerikai partoktól kell felkeresnie a veszélyt, hogy fenyegetettnek jelentse ki magát és előidézhesse a kívánt incidenseket. A német haditengerészet ezzel nem engedi magát akadályoztatni feladatai keresztülvitelében. Az így bekövetkező viszályért kizárólag azokat terheli a felelősség, akik nemcsak a német figyelmeztetéseknek, hanem *az amerikai nép többsége akaratának semmibevételével is tudatosan odamennek, ahol lőnek.* (MTI)

— **Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok számára (Trust).** A május 23.-án tartott közgyűlés jóváhagyta az 1940. évi mérleget és elhatározta, hogy a részvények 12. sz. osztalékszelvénye f. é. május 26.-ától kezdve 2 pengővel váltassék be a Magyar Általános Hitelbanknál. Az igazgatóság tagjaivá gróf Batthyány Lajos, Goetz Ágost, Kállay Rudolf, dr. Ádám Géza, Ambró István, gróf Arz Roderik, Barcza Károly, dr. Haidegger Ernő, báró Harkányi Sándor, dr. Lühr Vilmos, dr. Válkay Menyhért és dr. Wendel János választattak meg.

PEST
POLITIKAI NAPILAP
Megjelenik minden hétköznap délben
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54.
TELEFON: *222-630, *222-220, 222-688, 222-636

Felelős szerkesztő: BAKOS ÁKOS
Felelős kiadó: DIETZGEN GÁBOR

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

beszédre, hát hallgatott és szerette volna kihúzni a kezét az erős férfikézből. De nem lehetett, hát ott hagyta, részint mert nagyon szomoru volt s mert végre is nem talált benne semmi rosszat.

— Nekí vashámorai vannak. Vigye el az ördög! Mi közöm nekem a hámorokhoz, mi? Nekem egy ilyen édes, szőke kis asszony kellett volna, amilyen maga. Éppen ilyen. Hát nem kutyának való állapot ez? Tudja, én elhatároztam, hogy véget vetek a . . . Mit gondol, nagyon mély itt a tenger? Nem akarok gazember lenni. Érti, kis leány? Nem akarok. Nem bírok. Megpróbáltam, de nem nekem való. Az jutott eszembe, hogy legjobb lesz, ha meghalok.

Fölugrott a padról, idegesen dobta ki kezéből a leány kezét s a fejét úgy rázta, mintha valami rettenetes nehéz súlyt akasztottak volna rá.

— Főhadnagy úr! — mondta reszketve a kis nevelőnő, — kérem főhadnagy úr . . .

— Az asztalnál folyton felőlünk sugdosnak. Azt hiszi nem hallom? Leég a bőr a képemről. Nem bírom! Nem bírom!

— Kérem főhadnagy úr, — mondta a leány és mindakét kezével belekapaszkodott a nagy erős emberbe, — higyje el, hogy képzelődik.

— Nem vagyok nevetséges? Mondja meg őszintén. Maga tudja. Nevetséges vagyok?

— Óh dehogy, főhadnagy úr.

— Milyen szépen tudja mondani! Hát nem. No köszönöm. Azért mégis főbelövöm magamat. Tudja miért? Mert szerelmes vagyok magába. Trude, kis kölyök. Szeretem magát.

A jobb kezét rátette a leány vállára, aki megijedt és fölsikoltott.

— Ne kiabáljon. Azt hiszi meg akarom csókolni? Hát még mit nem. Már csak az hiányzik, hogy feltörjek egy Wertheim-kasszát. Menjen a pokolba! Vagy elmenjek én? Minek fogtam ilyen mesterségbe. Aki nem tud gazember lenni, az lőjje magát főbe. Nem igaz?

— A gyerekek fölébrednek, — mondta a leány, — föl kell mennem.

— Hát csak menjen, menjen. Akarja, hogy fölkisérjem magát? Sötét van. Fogódzék a karomba. Mi ketten úgyis egymáshoz tartozunk. Nem érti? Hol a mi függetlenségünk? A mi szabadságunk? Óh, beh nagyon szegény emberek is vagyunk mi ketten, kis Trude . . .

És fölfelé menet karonfogvást egymáshoz símulva sírdogáltak halkan, befelé a lelkük mélyén, a főhadnagy és Trude . . .

Szilágyi Dezső emléke a Tátrában. A Magyarországi Kárpátegyesület néhai Szilágyi Dezsőnek, aki a Tátrának lelkes barátja és hű látogatója volt egykoron, kedvelt kiránduló helyén, a tarpataki völgyben emelkedő, 1280 méter magas Tarajkán emléket emelt. Az emlék egy 4·5 magas, cyklopsfalakból álló gránittalapzat, amelynek délfelé néző falába Szilágyinak sikerült domborművü bronzmellképe van illesztve. Az emléket Istók János szobrász mintázta. A talapzat fölött egy 9·5 méter magas, vasszerkezetü pavillon emelkedik, ahonnan gyönyörü kilátás nyilik a szepesi sikságra és az azt övező lőcselublói és szepes-gömöri hegyekre, valamint az Alacsony Tátrára. Az emléket az egyesület a folyó évi augusztus hó 7-én tartott közgyülése alkalmából leplezte le a Magyarországi Kárpát-egyesület és mai számunkban mutatjuk be olvasóinknak.

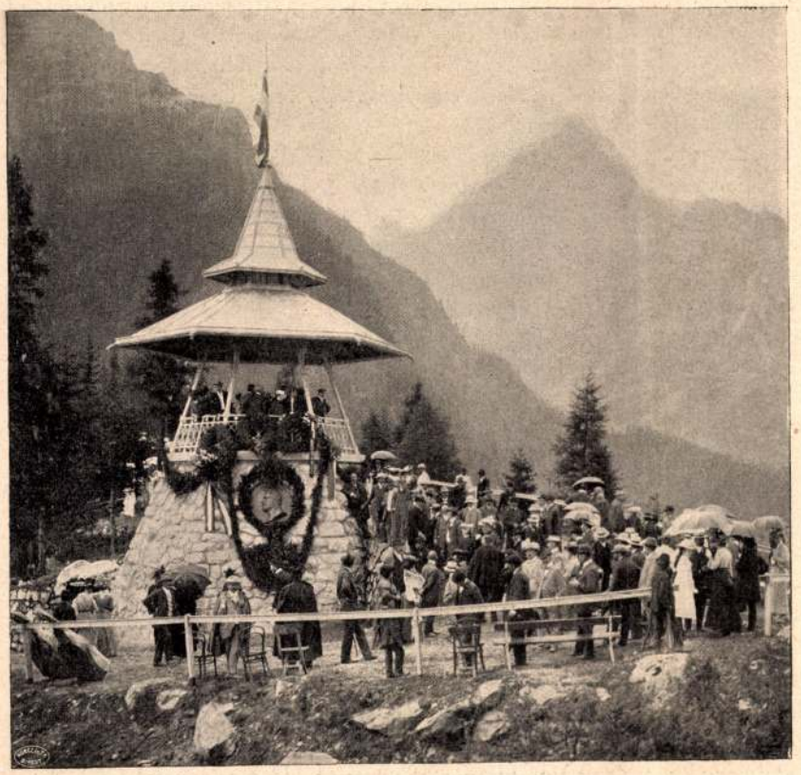

A Szilágyi Dezső-emlék leleplezése a tarpataki völgyben emelkedő Tarajkán
Mintázta Istók János. — Emeltette a Magyarországi Kárpátegyesület

A bronzember

Jóval ötven év után, hogy Széchenyi István gróf kimondta a buzdító jelszót: „Tengerre magyar!“ a magyar társadalom egyszerre tengeri betegségbe esett. Beteges sóvárgás fogta el, hogy lássa a tengert, ha söpri a szél, hogy fürödjék fodros hullámaiban, hogy gyönyörködjék a halászbárkák duzzadó vitorláiban, hogy szíjjon sós levegőt, hogy egyék szkampit, s hogy amit a szárazon verejtékkel szerzett, azt a tengerparton verejtékezve költse el.

Ez a tengeri betegség májustól októberig epidémikusan lép fel Budapesten és környékén. Azontúl szórványosan. A horvát, dalmát és isztriai partokon a magyar szó domináló szerepet visz. Ha a nyári hónapokban hirtelen népszámlálást rendeznének, a népszámlálás eredményeiből s a gyilkos hőségből az sülne ki, hogy a Kvarneróban kiütött a magyar hegemónia.

Szóval, a budapesti kávéházak feketezakós vendégei meghódították s megmagyarosították a tengerpartot, amit Mátyás király kitünően fegyelmezett fekete seregével nem tudott elérni.

Ez a hódítás kétségtelenül büszkeséggel és megelégedéssel tölti el a tengerparti hotelesek és kocsmárosok lelkét. A diadalmas magyar invázió duzzasztja keblüket és zsebüket. Bekövetkezett a nagy hadászati anomália: a hadisarcot a hódítók fizetik.

Adja Isten egészségükre!

Abból a számos furcsaságból, amelyet a magyar tengeri élet lépten-nyomon termel, néhány képet akarok megrajzolni, nem annyira a jelen-, mint az utókor mulattatására. Hátha egyszer csakugyan lesz magyar tengerpart, s nem mondva csinált, kasirozott, mint a mostani, hátha valamikor csakugyan megértik Széchenyi jelszavát, s a magyar azért száll tengerre, hogy valamit szerezzen, s ne

Tsték János

és szép levélben az anyjának megírta, egy napon hősiesen, megszökött.

Ah, nem volt elég energiája ahhoz, hogy az asszonya elé lépjen és annak rendje és mondja szerint mondja fel az állását.

Meg kellett volna mondani az okot. És a kis Getrud szégyelt „olyan" dolgokról beszélni.

Itt az elegáns tengeri fürdőn, a nagy, díszes penzióban nagyon elhagyatva érezte magát. A nagy és pompás társaság szinte szédítette. Eleinte nem akart az asztalnál ülni. De az úr és az asszony határozottan követelte, a gyermekek miatt, hogy azok tanuljanak a nagyok társaságában rendesen enni. Így aztán a kis Gertrud oda volt ékelve egy öreg excellenciás úr mellé, aki számtanácsos volt az udvarnál és agglegény s emellett elsőrangu udvarló. Továbbá ült vele szemben egy nyugalmazott tábornok, egy gróf és egy külföldi opera-énekesnő.

Amikről ezek össze-vissza társalogtak, azokból a kis Gertrud hol nem értett semmit, hol meg sejtett valamit. S amikor sejtett, mindannyiszor mélyen elpirult és nem mert fölnézni a tányérjáról. A gyerekek egész bátran önthették végig az asztalterítőt a kompóttal. Különben a kis nevelőnővel nem törődött senki.

Megszokták, hogy fehér-fekete petytyes mosoblúzokat viselt. Ugyanabból a batiszból volt neki három. Ezenkivül egy világoskék ruhát viselt rózsaszin pontokkal, s egy lehetetlen színü övvel. A gavallérok és az úrasszonyok megmosolyogták. Mindazáltal végtelenül bájos volt benne.

Ám maga a mindennapos fürdés a közös fürdőben mérhetetlen és mindennap megújuló aggodalmakkal járt, amiknek izgalma kiült az arcára úgy, hogy bárki is észrevehette. Amennyiben Gertrud kisasszony nem mehetett mélyebben a vízbe, mint a meddig a növendékei mentek. Ott kellett állni mellettük és vigyázni rájuk, hogy az öv le ne csúszszék a fiu derekáról, hogy a kisleány meg ne üsse a fejét az ott úszkáló tutajban. Csak ha a gyermekek kimentek a partra, a homokba, akkor merülhetett nyakig a hullámokba. Egyébkor a tapadó vékony fürdőruhájában ott kellett ácsorognia a part közelében. És a férfiak úgy nézték és az olyan borzasztó volt. És Gertrud százszor megsiratta a régi helyét és megbánta nagyon és keservesen, hogy eljött erre a fürdőhelyre. Egyébként azonban nem törődött vele senki. Annyira nem, hogy az már fölháborító volt. Az előkelő hölgyek lenézték. Az urak pedig beérték a tengerparti szemlélődéseikkel és azok eredményével. Néha-néha összesúgtak fölötte. Ha a cukortartót, vagy a kenyereskosarat átnyujtották neki, megérintették az ujjait, sőt egyizben az öreg számtanácsos úr rálépett a lába hegyére. Ő úgy tett, mintha észre sem vette volna, amire az öreg Don Juan fönhangon és mosolyogva bocsánatot kért a véletlenségért. Ő erre elvörösödött. Akik hallották, fölkacagtak. Az asszonya pedig éles és rosszaló pillantást vetett reá.

— Fräulein Gertrud, — mondta neki később, — tudni kell visszautasitani az ilyen dolgokat. Maga úgylátszik ehhez nem ért.

És valóban nem értett hozzá, csak megijedni és szégyenkezni tudott. Semmi, éppen semmi méltóságérzet nem volt benne, olyan, ami kifelé hasson. De hogy is lehetett volna. Tizenkét forint fizetéssel és abban a világoskék rózsaszínpontos ruhában.

Volt az asztalnál egy nászutazó pár is. Egy délceg, fiatal főhadnagy és annak a rút, nagyon rút és nagyon milliomos ifju felesége. Az egész asztal velük foglalkozott. Hogy milyen szép a férfi és milyen csunya az asszony. Hogy micsoda órias elhatározás kellett ahhoz, hogy ezekből egy pár legyen.

— Hja, a szerelem, — magyarázta a tábornok a szomszédjának súgva és az asztalkendője alatt gyorsan és többször egymásután megdörzsölgette a hüvelykujjával a mutatóujját.

A főhadnagy látszólag nem vette észre ezeket a megjegyzéseket. Ügyet se vetett a társaságra. Jól evett, hatalmasan ivott s amikor az ebéd vége felé az arca már kipirosodott: egypárszor arra fordította a fejét, amerre Fräulein Gertrude ült félénken, összehuzódva és lesütött szemekkel. Sőt a vizben is beszélgetett vele; megkérdezte hol született és mt a neve?

— Ah, Trude! — mondta és a fiatal piros szájából úgy csendült ki ez a szó, hogy a leány elpirulva, de boldogan ütötte föl a fejét.

— Odahaza is így hívnak, — mondta és hozzátette: — Itt mindenki Fräulein Gertrudnak hív.

— Ezek marhák, — jelentette ki erélyesen a főhadnagy, — én Trudénak fogom hívni és kész.

Egy gyönyörü estén az egész társaság Mondschein-partira rándult ki a tengerre.

Csak a főhadnagyné maradt otthon az urával, mert fájt a feje, délben sok barackot evett és attól elrontotta a gyomrát.

Gertruddal e napon nagy dolog történt. A gyermekek ruhatárából, aminek a csomagolását rábízták, otthon felejtett két kis kék trikót, amire szükség lett volna, s amiért az asszony meglehetős csetepatét rendezett neki, durcáskodott vele, ami miatt Gertrud aztán átsírta az egész délutánt, annyira, hogy le sem mehetett a vörös szemeivel a vacsorához. Csak amikor az asszonya elment a kirándulókkal s a gyerekek elaludtak, osont le kissé a tengerparti terraszra szomorkodni.

Arra gondolt, hogy micsoda megaláztatásokat élt át eddig s mik várnak még reá a jövőben!

Egy padon ülve elsiratta, magát, sorsát és azt a rettenetes kényszert, ami idegen emberekhez köti a szegény leányokat és arra gondolt, hogy e sok ember közt, akikkel jelenleg egy födél alatt él, lakik, egy asztalnál eszik, nincs senki, akinek a fájdalmáról beszélhetne, aki előtt egy kicsit kipanaszkodhatná magát.

Amint így búsul, hirtelen lépteket hall a kavicsos úton, visszanéz. Le a tenger felől jön egy égő piros pont, mind közelebb-közelebb ér, végre ott áll előtte. Csak egy égő szivar, aminek a végét idegesen szívja a főhadnagy.

— Maga az, kisasszony? Mért ül itt? Mért nem jött le a vacsorához?

— Megszidtak, — feleli őszintén a leány, — egy semmiség miatt. Olyanokat mondtak! Ó Istenem!

És a hangját elfojtotta a sirás.

— Ugyan ne sírjon! — mondta a nagy szőke katona. — Ostabaság az egész.

— Igen, de amikor . . .

— Semmi. Mondom. Nincs összeesküdve velük. Otthagyhatja őket.

— Otthagyhatom?

— Persze. A kisleányok mindjárt kétségbe esnek.

Kissé rekedt, fölhevült hangon beszélt. A leánynak úgy tetszett, mintha nem volna egészen józan és elhúzodott a közeléből.

— Tudja? No mit fut el? Adja ide a kezét. Ideadhatja bátran, nem harapok le belőle. Csak azt akarom mondani, mert maga olyan okos és kedves, hogy én egy óriási szamár voltam, akkor amikor kedves nőmet elvettem. Négyhetes házasok vagyunk és nézze alig volt nap, hogy a gyomra ne fájt volna. Tudja, ezt nem azért mondom. Én jó fiu vagyok és a beteg embereket sajnálom. De hogy egy asszony minden este hideg borogatást rakjon a fejére. És hogy ez most már mindig így lesz. Mit gondol?

A kisleány nem tudta, mit feleljen erre a különös

Szilágyi Dezső dombormüvü bronzmellképe
Mintázta Istók János

költsön, hogy valamit hozzon s ne vigyen! Akkor, a jövendő idők reális alakulásaiban hadd mulassanak utódaink a naiv elődökön.

E képek közül való a „bronzember" képe is.

Heten voltunk. Mind hű és hazafi. Fiuméba érkezve a Kasztridákra mentünk fürdeni. Megvallom, hogy inkább a Kasztrida szó dallamossága, mint a fürdő vonzott. Sokért nem adtuk volna, ha tudtuk volna, hogy mi az a Kasztrida. Helység, város, vagy valami híres történeti emlék. Resteltük kérdezni. Az ember a tengerparton nem akar tudatlannak látszani.

A fürdés után kiállottunk a partra s találgattuk hogy egyik-másik vitorlás honnan jön? Ha valamelyik azt mondta, hogy Görögországból, a többi ráhagyta. Hamarjába egyikünk se

— Bolondok vagytok, — mondotta a harmadik magyar, és tudatlanok. Ez a leghatározottabb grekó. Csak rá kell nézni a tengerre.

Ebből élénk vita keletkezett. Egyik sem akarta feladni a maga szél-álláspontját, mindenki széltudósnak akart látszani. Végre abban állapodtunk meg, hogy megkérdezzük a bronzembert. Az ilyen nemzetközi tengerirabló minden nyelvet ért, ennél fogva németül konstruáltuk meg a mondatot.

— Ugyan kérem, micsoda szél ez?

A bronzember közömbösen vállat vont.

— Tudja a fészkes fene, — hangzott a válasz hibátlan magyarsággal és alföldi kiejtéssel. Még aznap délután megtudtuk, hogy a bronzember segédtanár Budapesten az állattani intézetben.

Lucián

A müncheni Mozart-előadások

München, augusztus közepén

A müncheni udvari színházak igazgatósága augusztus első felében rendkivüli ciklust rendezett Mozart legkiválóbb operáiból. Előadásra került két-két alkalommal: a „Figaro lakodalma", a „Szöktetés a szerailból", „Don Juan", „Cosi fan tutte" és a „Varázsfuvola". Habár ez a Mozart-ciklus csak bevezetője, előkészítője volt az ezután kezdődő Wagner-előadásoknak, — tagadhatatlan, valami jóleső érzés tölti el lelkünket arra a gondolatra, hogy a már-már veszedelmes mértékben ütöltengő Wagner-kultusszszal szemben akad müintézet, amely egy másik operaszerzőt mer megünnepelni, — mintegy elégtételt szolgáltatva a mellőzött klaszszikus művészetnek.

Látjuk tehát, hogy a közönség azokkal a zeneszerzőkkel, akik főleg drámai muzsikát produkáltak, hasonlíthatatlanul többet foglalkozik, mint a szimfónikusokkal, kamarazenészekkel és egyházi zeneköltőkkel. Főleg ez az oka annak, hogy többet törődnek Wagnerrel, mint Bach, Beethoven, Mozart, Haydn, Brahms és Schumannal együttvéve, s ez magyarázza meg azt is, hogy a müncheni Residenz-színház estéről-estére zsufolásig megtelik, míg a nagyszabásu salzburgi Mozart-ünnepély, amelyen a nagy zene költőnek

BEVÁSÁRLÁS AUTOMOBILEN

főleg szimfónikus művei kerülnek előadásra, évről évre deficittel zárul. Igaz ugyan, hogy a müncheni Mozart-előadások külső körülményei természetszerüleg magukkal hozzák az ünnepi ciklus anyagi sikerét, mivel az izarparti Athén idegenforgalma a nyári hónapokban óriási nagy. Főleg amerikaiak és angolok keresik föl München; ezeknek otthon nem igen nyilik alkalmuk jó zenét, pláne Mozart-operákat hallgatni, szívesen megfizetik tehát a müncheni előadások abnormis — husz márkás — helyárait. Ezekhez járulnak még a gazdag francia Wagner rajongók, akik bayreuthi kirándulásukon München is útba ejtik.

A „Figaro", „Don Juan", „Szöktetés", „Cosi fan tutte" előadásait a kisebb Residenz-színházban tartották. Ez a gyönyörü, a dekorativ építőművészet szempontjából rendkivül érdekes mű a XVIII-ik század közepe táján készült, s Németországban, talán a még kedvesebb, szebb bayreuthi régi opera kivételével, a legmaradandóbb becsü rokokó korbeli műemlékek egyike. Az egész színházban nem fér el több 450—500 embernél, kis méretei, stílszerü diszítése, szinte predesztinálják Mozart-művek befogadására. Mozart művészete rendkivül intim, finom, szinte a törékenységig gyengéd, úgy hogy a stílszerüség ellen elkövetett legkisebb hiba megrontja a művészi összhangot, eltorzítja az egész hangulategységet.

Az idők folyamán megszokták Mozart műveinek nagy színpadon, megerősített zenekarral, nagy személyzettel való előadását, holott ez a művek természetével merőben ellenkezik és oly következményekkel jár, amelyek erősen devalválják az egész produkció értékét. Amikor az előadó művész nagy színpadon dolgozik, egész alakítását befolyásolja az a gondolat, hogy neki úgy kell énekelnie, hogy még a harmadik emelet legvégső zúgában is meghallják minden szavát; másképpen rendezi tehát be arcjátékát, másképpen kezeli a hanghordozás ökonomiját — mindez a finom nüanszok rovására történik.

Igen fontos a zenekar kérdése is. Nálunk harminc vonóshangszer szükséges, az obligát fuvó- és ütőhangszereken kivül, hogy a nagy dimmenzióknak megfelelőleg az egész termet betöltő orchesztrális hang keletkezzék, — Münchenben mindössze tizenöten ülnek a zenekarban, akik a vonós hangszereket kezelik. Kilenc hegedűvel, két brácsával, két cellóval és két nagybőgővel hihetetlen finom, igazán intim hatásokat produkál a müncheni zenekar; az ilyen lehelletszerü nüanszok nagy teremben persze egyáltalán nem érvényesülnek.

A karmester kis ládaalaku zongora előtt állva vezeti az előadást. Ezen a kis zongorán maga az előadást vezénylő dirigens játszsza az egyes zeneszámokat összekötő dialogusok, az úgynevezett „secco recitativek" zongorakiséretét. Nálunk egy időben egy soló-cellónak és egy soló-nagybőgőnek adták ezen secco recitativek zenei kiséretét: persze ez kissé kómikus és különös hangszínezetet eredményezett, úgy hogy újabban nálunk is zongorán, mégpedig a színfalak mögött elhelyezett hangszeren kisérik ezeket a zenei dialógusokat. Hogy az előadások külső képéről tiszta fogalmunk legyen, megemlítem, hogy a változások nyilt színen, a forgószínpad segélyével történnek. Ez a néhány év óta alkalmazott forgószínpad, a legnagyobb precizitással, a lehető leggyorsabban bonyolítja le a Mozart-operákban olyan gyakran előforduló díszlet-változtatásokat.

A „Varázsfuvola" előadása a kétezerötszáz nézőt befogadó udvari operaház épületében volt, amelynek a Residenz-színház csak mellékszárnya. Ezen az előadáson láttuk a modern színpadi technika csodás pompáit, ezer ragyogó fogását.

A XVIII. század második felében erősen fejlődésnek indult a kulissza-művészet; egyremásra adják a látványos színdarabokat, amelyben nagyobb szerepe van a gépésznek, a világítónak és a kulissza-tologatónak, mint a hőstenornak és a koloratur-primadonnának. Ilyen varázsdarabok voltak: a Varázshegedü, Varázssipka, Varázsbot. Jó lesz tehát Varázsfuvolát csinálni: igy gondolkozott a néhai való Schikaneder Emánuel, a Varázsfuvola bámulatosan együgyü szövegkönyvének elkövetője, aki evvel a masinaoperával akarta megnyitani bécsi „Kärtnerthor" színházát.

Mozart aranyos zenéje megtartotta nekünk ezt a varázsoperát, a[z]yet a müncheni színházban 1898-ban óriá[si] fényüzéssel, mesésen szép díszletekkel ad[ta] elő. A müncheni operaház nem rendelke[zik] ugyan forgó színpaddal, azért a Varázsfuvo[la] tizennégy komplikált változása itt is ~~nyilt~~ [szín]ban, még a Residenz-színházat is felülmúló

A müncheni Mozar[t] kiválósága a perfekt[ió] gyönyörüszép, élénk Ernő nagy tudása, lel[ki] meglátszik az előadás[on] is, sőt éppen az apr[ó] cheni előadások művé[szi]

Megfelelő magas fo[k] az előadások zenei [ve]Mottl Félix, Fischer [Ot]Reichenberger Hugó [a] Mozart-stílus alapos [is]művészek között szi[nt] kiváló művészt: Feinh[als] személyesitője, Zádor [Ot]berger Alfréd, Geis[ler] Leporellója érdemel [ki] György, a pompás ba[ri]Fraenkel-Claus asszo[ny] Bosetti Hermin, a temp[era]A többiek többé-kevés[bbé] általán nem állanak [a] nivóján; aminthogy az [e]nem is ünnepi előadás[ok] zonban a becsületes [m]ilyenkor persze már [a] színház tájékát, három[-] olcsóbban ugyanazt látl[ni] kozás élelmesen, talá[l] használja ki a müncher[i] nem baj: a fő az s[ok] veleje, hogy Münchenbe[n] és pedig kerek művész[et] produkálnak.

A hódmezővásárhelyi kiállítás

Hódmezővásárhelyen, ebben a tősgyökeres nagy magyar városban, amelynek körülbelül hetvenezernyi lakosa között egyetlen egy sincs, aki nem magyarul beszélne, ipari és mezőgazdasági kiállítás nyilt meg e hónap 15-én.

Hódmezővásárhelyt eddig csak a szocialistái és a mérges derelyéi révén emlegették: az igazság úgy hozná magával, hogy most meg a jó példájáról is hímet varrnának azok, akik eddig — fentemlített specialitásaiért — csak gúnymosolyra méltatták.

Mivel letagadhatatlan, Hódmezővásárhely maga is nagyon jól tudja azt, hogy ő szinte a legelső volt azon édes gyermekei közül a hazának, aki erős, egészséges létére eleddig egyebet sem igen csinált, csak aludt. Különösen, ha előtte kulturát, művészet-félét emlegettek. A kiállítás igazgatósága tehát elhatározta, hogy ez ipari és mezőgazdasági kiállítást fölhasználja arra, hogy egy kis ízelítőt adjon a művészetből s egy szerény képzőművészeti s ezzel kapcsolatban néprajzi, iparművészeti kiállítást is rendezzen.

A képzőművészeti osztályban lévő 180 kép nagyobbrésze értékes mű. Munkácsy, Madarász, Jankó János, Orlay-Petrics Soma (egy természet után festett Petőfi-arckép), Barabás, Kacziány, Szlányi, Hegedüs, Nyilassy, Benes Pál s a helybeli születésü három-négy művésztől.

Mellőzve a kiállítás ipari és mezőgazdasági részét, most különösen a néprajzi osztályról

Istók János

Ecsedy Albert úrnak,

Budapest nékesfőv. tulajd.

V.

66.

Pergament oklevél

VIDÉKI CENTRUMOK

Pécs

ISTÓK JÁNOSNAK, *a kitünő szobrászművésznek Barthos-Társasági emlékplakettje, a Pelikán.*

Pécsett minden korban otthonra talált a képzőművészet. A római kor temetőjéből a plasztika emlékei kerülnek felszínre. A keresztény római korból megmaradt sírkamra falfestészete a római katakombákkal hasonlítható össze. A népvándorlás korabeli leletek iparművészeti tárgyakat tartalmaznak. Legtöbbje ötvös munka.

Pécs képzőművészeti életében fordulópontot jelent a pécsi püspökség megalapítása. A képzőművészet központjában a székesegyház áll. A városban a XIX. század közepéig a képzőművészetek egyetlen mecénása az egyház.

A török hódoltság korának is megvolt a képzőművészete. Kő- és fafaragások, vasművesség, ötvösművészet teremtette meg a maga emlékeit. Az építőművészet is támogatóra talált a törökben. A pécsi török építmények páratlanok a maguk nemében.

Pécsett a régibb időben kevesen lépnek a képzőművészeti pályára. Akik erre szánják magukat, külföldre mennek tanulni, a tehetségesek kint is maradnak, mert idehaza megélni nem tudnának. Klimó György pécsi püspök a XVIII. században művészeti akadémiát akar felállítani. Csak terv maradt.

A XIX. század végén, a székesegyház restaurálásakor sok művész dolgozik Pécsett. Lotz és Székely ekkor festik a kápolnák freskóit. A művészek pécsi munkássága serkentőleg hat a városra. Ezt a hatást erősbíti a fellendülésnek induló Zsolnay gyár, ahol szobrászok és festők találnak munkára.

Az első nagyobb megmozdulás a Nemzeti Szalon pécsi kiállítása, melyet egymásután követnek kiállítások és ezek keretében a művészi bemutatkozások. Ezt a fellendülést letöri a háború. A szerb megszállás alatt minden pang. A felszabadulás után a képzőművészeti főiskola két éven át Pécsett tartotta nyári kurzusát.

A legutóbbi idők eredménye a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának megalakulása. A társaság egyesíti a pécsi és baranyai művészeket művészi irányra való tekintet nélkül. Messzebbi feladata: az iparművészet felkarolása, a Dunántúl művészeinek Pécsett való tömörítése, Pécsnek a Dunántúl művészi központjává való emelése.

A társaság rövid fennállása óta sikereket ért el. 1926-ban megrendezi a pécsi művészek reprezentativ kiállítását. E kiállítás alkalmával meghívja a Nemzeti Szalont, mely a meghívást elfogadja és Pécsett rendezi meg a pécsiekkel együtt az ötvenedik vidéki kiállítását. A kiállítás erkölcsi és anyagi sikere minden várakozást felülmult. Megnyitására a kultuszkormány is leküldte képviselőjét. A kiállítás két szóval jellemezhető: érték, siker.

Ezt a kiállítást hamarosan egy pécsi retrospektiv kiállítás követte. Pécs hölgyei az egyetemi diákjóléti intézmények felsegélyezésére rendezték. A rendezés művészi részét a társaság készséggel vállalta. A kiállításon hatalmas művészi érték vonult fel, tanulságul annak, hogy Pécsett — ha ma még gyűjtőkről, gyűjteményekről szólni nem is lehetet — egyesek birtokában kiváló művészi alkotások vannak.

A társaság vezetősége örömmel ragad meg minden olyan alkalmat, mely a pécsi tehetségeket megismerteti.

Péter József.

Képzőművészet
1927. 5. 7.

HIREK

A vakmerő gondolat

tette teljesedett.

Mindenki szkeptikusan ingatta a fejét, csak mi hittük fanatikus meggyőződéssel, hogy egy művészeti irányoktól független, egyetlen művészcsoportnak sem elkötelezett, nivós képzőművészeti folyóirat életképes.

Hiába erősítgettük igazunkat és bizonyítgattuk, hogy éppen ellenkezőleg, azok a folyóiratok nem életképesek, melyeknek léte egyik vagy másik művészcsoport boldogulásához, vagy kényekedvéhez van kötve, — mégis mikor megjelentek a „Képzőművészet" első számai, a haruspexek egyre hajtogatták károgó jóslatukat: ilyen, elsőrangú papíron, ilyan gazdagon illusztrálva, általában: ilyen költségesen előállítva csak akkor élhet meg egy művészeti folyóirat, ha nem kizáróan az olvasóközönségre, azaz saját erejére támaszkodik, hanem külső támogatást is élvez... A jósok jósoltak, mi pedig igazunkba vetett hitünk minden erejével dolgoztunk és előfizetőink száma egyre szaporodott. Mi minden újabb számmal emeltük a „Képzőművészet" nívóját, az előfizetők szaporodásának tempója pedig minden új számmal fokozódott. A jósok jósoltak, mi pedig egyre erősebbek lettünk. Végre ma, amikor lapunk a fejlődésnek ismét egy újabb állomásához érkezett, ahhoz a ponthoz, melyen már állja az összehasonlítást a nagy nyugati folyóiratokkal, ma, mikor a „Képzőművészet" féléves fennállása után új évfolyamba fordul, ma már büszkén kiált-

A BARTHOS-TÁRSASÁG, mely leleplezte *Istók* János, szobrászművész sikerült „Barthos"-emlékplakettjét. A fényképen láthatók: 1. Nagy Andor tőzsdetanácsos. 2. Básta Mihály min. tan. 3. Dr. Wágner Károly ny. államtitkár. 4. Bittner János kormányfőtan. 5. Moser Ernő orsz. képv. 6. Dr. Bakonyi Pál ügyvéd. 7. Molnár Dezső altábornagy. 8. Tauszig Aladár igazgató. 9. Dr. Hody Lajos ny. min. tan. 10. Dr. Sötér Elek tábornok orvos. 11. Dr. Vadnay Tibor belügyi államtitkár. 12. Dr. Gonda Dezső kir. tanácsos. 13. Szalavetz Bertalan min. titkár., tb. főjegyző. 14. br. Hazay Samu ny. min. 15. vitéz Doroghy altábnagy. 16. Dr. szigethy Barthos Andor kir. kamarás ny. h. államtitkár, orsz. képv. 17. Fall János, pénzügyigazgató.

Istók János

Magyarság képes melléklete 1925. ápr. 30

A hősök szobrának leleplezése Rákosfalván. A szobor Istók János műve. A szószéken Kirchknopf Gusztáv dr. evangélikus lelkész ünnepi beszédet mond.

Istók János.

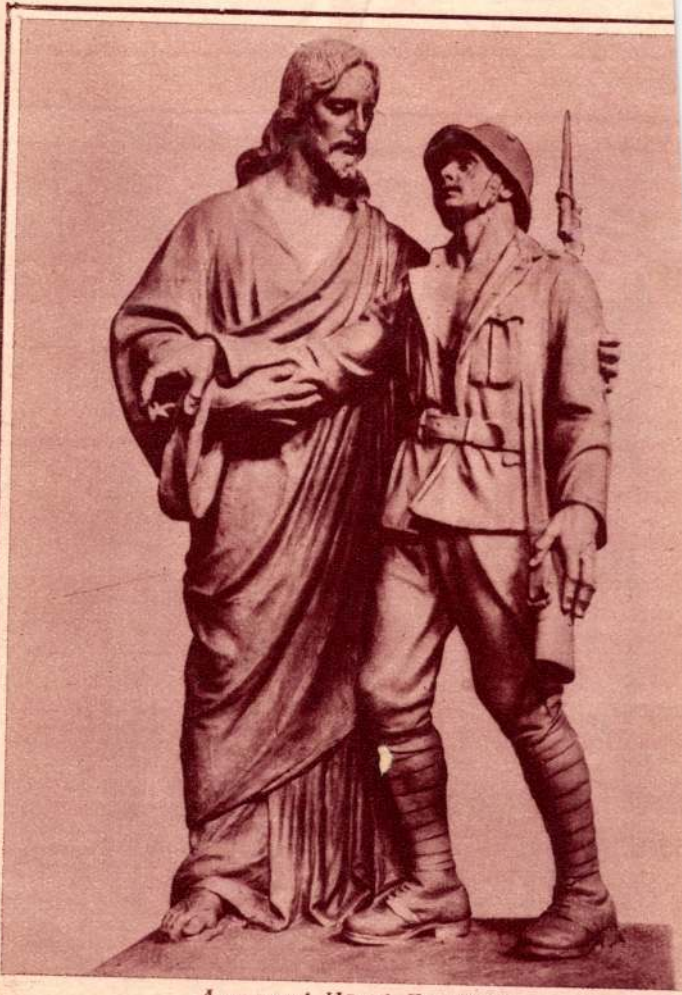

A mosoni Hősök Emlékműve
Istók János alkotása

g a l é r i á j a

György

Jeruzsálem asszonyai siratják Jézust

Kollégium kápolnájában)

— **Sebestyén Arnold halálának évfordulója.** Holnap lesz negyedik esztendeje, hogy Sebestyén Arnold, *Az Est*-nek, majd *Az Est*-lapoknak húsz esztendőn át volt igazgatója meghalt. Ez a négy esztendő nem távolította el ennek a nagyszerű organizatórius zseninek emlékét — Sebestyén Arnold lelke itt maradt alkotásainak további munkájában, neve nemcsak lapján jelenik meg ma is, minden új példányszámon halhatatlanságának névjegyeként, ez a név és ez a szellem a halála óta eltelt esztendőkben is folytatta életét, mely elválaszthatatlan az egész magyar sajtó fejlődésétől, amelybe annyi új energiát, lehetőséget, reformképességet és eredetiséget vitt. Az évfordulón *Az Est*-lapok munkatársai kegyeletesen megkoszorúzzák Sebestyén Arnold sírját.

— **Elpusztult a lova, felakasztotta magát.** *Szekszárdról* írják: *Tesz* János bátaszéki kisgazda afeletti bánatában, hogy a lova elpusztult, a kilincsre erősített hurokra felakasztotta magát. Mire hozzátartozói rátaláltak, már nem volt benne élet.

— **Gyászrovat.** *Wiesel* Jenő aradi fakereskedő felesége, csütörtökön délután 3 órakor Budapesten elhúnyt. Tetemét a család Aradra szállítja, ahol vasárnap d. u. 5 órakor helyezik örök nyugalomra.

Löwy Antal borkereskedő, élt 57 évet, hosszas szenvedés után jún. 1-én elhúnyt.

— **Nagy temetést rendeznek a cigányzenészek Bura Károlynak.** Az ország egyik leghíresebb cigányprímása, *Bura* Károly, sok szép népdal szerzője, akinek a nevét a rádió útján talán az egész világon ismerik, pénteken este rosszul lett és éjszaka a Podmaniczky uccai vasutas-kórházban, ahová beszállították, *meghalt*.

Bura Károly

Burának szívütőérelmeszesedése volt és ez okozta halálát.

Az egész magyar cigányság és az a sok ember gyászolja, aki valaha gyönyörködött a kitünő muzsikus, a magyar nóta mesterének játékában. Ma délelőtt tárgyaltak a temetéséről, amelynek *időpontjáról eddig még nem döntöttek*, annyi azonban bizonyos, hogy valamennyi cigányprímás és zenész megjelenik Bura temetésén, hogy zeneszóval, szomorú magyar nótával búcsúztassák.

Bandája árván búsul és új prímást keres.

— **Házasság.** *Grósz* Ilonka (Zalaegerszeg) és *Gonda* Károly gyógyszerész (Újszász) május hó 27-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Elgázolta a vonat.** *Szentesről* jelenti tudósítónk: Szentes előtt, Hékéd vasútállomásán halálos szerencsétlenség történt. A Szentes felé haladó személyvonat vezetője észrevette, hogy a vasúti töltés oldalán egy idős férfi halad, majd hirtelen, alig 10 méter távolságban *közvetlenül a mozdony előtt* tűnik fel. A mozdonyvezető már *nem tudott fékezni, a vonat kereke levágta az idős ember karját és lábát.* Kihívták a mentőket, de mire azok megérkeztek, az elgázolt férfi már halott volt. A rendőrség megállapította, hogy *Ruzs Molnár* Jánosnak hívják, 65 éves földmíves. A szerencsétlen ember *siketnéma volt.*

— **Nem Shell-autó gázolt.** Tegnap reggel a Teréz körút és Podmaniczky utca sarkán teherautó elütötte *Varró* János 26 éves péksegédet. Ezzel kapcsolatban annak megállapítását kérik tőlünk, hogy *a teherautó nem a Shell kőolajfinomító részvénytársaságé volt*, hanem egy másik vállalaté.

x **A gyomorfájás**, gyomornyomás, bélsárpangás, alhasi vérbőség, nagyfokú erjedés, rossz emésztés, fehér nyelvlepedék, kábultság, fülzúgás, halvány arcszín, migrén, kedvetlenség a természetes »*Ferenc József*« keserűvíz használata által igen sok esetben hamarosan elmúlik.

SEMMERING
Hotel Erzherzog Johann
100 szoba, nagy társalgótermek, kávéház, étterem, kert, tenisztér, elismert kiváló konyha. 5 percnyire a strandfürdőtől. Tulaid.: **F. Totzauer**

Optimizmus: számokban

Ez is van. Szerencsére ez is van — optimizmus, amelynek vitamindúsabb tápanyaga van, mint a jelszó, optimizmus, amely számokból áll és számokban fejeződik ki. Adatokban. Tényekben. Valóságokban. Számokban. Most olvasunk például egy közlést, hogy a takarék- és bankbetétek összege egyre nő, a tőkeképződés erőteljesebb tempóban folyik tehát. A tőke bizalmi szavazata ez, a nagy »bizalmiválság« után, amely valóban világjelenség, amely Európa nagyrészében ma sem enyhült és amely nem egyszer az önbizalom válsága volt, a bizalom válsága helyett.

Imrédy Béla pénzügyminiszter a legutóbbi költségvetési vitában alaposan méltatta a tőkeképződés fontosságát. Valóban, egy egész korszak közgazdasági karakterét, de közgazdasági... fényét és hatalmát is a tőkeképződés fejezte ki, ez tette igazán naggyá azt a sokat emlegetett »békebeliséget«, amely a ferencjózsefi, wilhelminusi és victorianus korszakoknak világtörténelmileg és világgazdaságilag is példátlan lendületében és fejlődésében fejeződött ki.

Igaz, annak a messzetűnt világnak csak — fejlődése volt, de nem volt »irányított gazdálkodása«, azt a fejlődést nem irányították, abba a fejlődésbe nem »avatkoztak be« annyira, nem a beavatkozás volt nagy, — hanem a fejlődés, virulás és a lendület; termelés és fogyasztás nagyobb intervenciók nélkül fejlődött, a tőkeképződés szinte magától ment végbe, legfeljebb talán még a — gazdasági élet szabadságától. Ez a szabadság persze nem volt az önzés szabadsága és nem azáltal hatott, hogy kihullatja magából a nemzeti és szociális tartalmat, ellenkezőleg: azáltal, hogy érvényesítette. Ha most a tőkeképződés megint örvendetesen megindul, azt nem elég regisztrálnunk, — azt elő is kell segíteni, elősegíteni, nem pedig hátrasegíteni, elősegíteni legfőkép olyan gazdaságpolitikával, amely a tőkeképződés gazdaságtörténetéből nem a visszafejlődésnek, hanem a fejlődésnek példáit veszi irányításnak — és tanulságnak.

— **Árokba zuhant a motorkerékpár.** *Mohácsról* jelenti tudósítónk: *Halász* Ármin mohácsi főállatorvos egyetemi hallgató fia, *Halász* Loránt, barátjával tegnap délután motorkerékpárkirándulásra ment. Az üszögi fordulónál egy csendesen baktató kétlovas parasztszekér tünt fel a nagy sebességgel haladó gép előtt. A gazdálkodó olyan bizonytalanul hajtotta a lovakat, hogy *Halász* Loránt kénytelen volt egészen az út szélére vezetni a gépet, amely *a nagy lendülettől az árokba zuhant.* A két fiatalember *súlyosan megsérült.* A mohácsi kórházba vitték őket.

— **Kékesi kirándulás.** Mint minden vasárnap, úgy holnap is indít autocart *Az Est utazási osztálya a Kékesre.* Indulás reggel hét órakor Erzsébet körút 20 alatti kiadóhivatal elől. *Részvételi díj 10 pengő.*

Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknél reggel éhgyomorra egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz a bélmozgást csakhamar megélénkíti, az emésztőcsatornában összegyűlt salakot kiüríti, a vérkeringést szabaddá teszi és a gondolkodó- és munkaképességet emeli. Beható kórházi kísérletek folyamán bebizonyult, hogy a **Ferenc József** víz gyomorsavas szellemi munkásoknál, neuraszténiás embereknél és betegeskedő asszonyoknál is rendkívül jótékony hatást fejt ki.

Olcsó villanyáramot a vidéknek!

Megszervezett áram-kartel kezébe került Magyarország

— Az Est tudósítójától —

Hosszú éveken át némán tűrték a vidék városai és községei azt a példátlan *kiszolgáltatottságot*, amelyben a villamosáramot termelő társaságok őket tartották. Ennek a helyzetnek volt a következménye, hogy *szemben a budapesti 35 filléres áramdíjjal*, — amelyet még így is túlságosan drágának tartunk, —

a vidéken ennek az árnak kétszeresét, sőt háromszorosát is számítják

a monopolisztikus helyzetbe került társaságok. Az áramszolgáltató vállalatok *kartelbe léptek, megszűnt köztük a verseny* és így áraikat tartani tudják.

Hogy idáig jutott a helyzet, abban nagyrésze van *az energiatörvény körül jelentkező huzavonának.* Immár a negyedik kereskedelmi miniszter örökségében hever az 1931. évi XVI. tc., *az energiatörvény*, amelynek *végrehajtási utasítása csak most jutott az érdekképviseletek elé.* A törvényt 1931 július 5-én hirdették ki, tehát

majdnem három éve készül

a végrehajtási utasítás. A szokatlan késedelmet nem lehet indokolni a megoldásra váró feladatok komplikált voltával, mert *nagyon egyszerű jogi és műszaki elvek lefektetéséről van csupán szó.*

A végrehajtási utasítás késedelme alkalmat és módot nyujtott néhány vállalatnak, hogy

a legnagyobb városokkal lejárt szerződéseiket megújíthassák és versenytárgyalás nélkül újabb 30—50 évre szóló koncessziót kapjanak,

noha *nem egy város villamosműve megérett arra, hogy a városokra nézve igen előnyösen megváltsák.*

A koncesszió birtokában lévő vállalatok jól értettek ahoz, hogy

ezt a helyzetet kihasználják

és így *a koncessziók megujításánál nem sikerült olcsóbb áramárat kiharcolni* a városoknak anyagi segítséget nyujtó vállalatoktól. *Szeged, Hódmezővásárhely, Miskolc, Ujpest, Karcag* és még több város úgyszólván *kényszerhelyzetben ujította meg szerződését*, anélkül, hogy az energiatörvény 10. paragrafusában előírt *kötelező versenytárgyalást* kiírta volna.

A városok villanyáramot fogyasztó közönségének csupán *a koncessziók megújítása alkalmával van módja az áramárakat letörni.* Erre szolgálna a *versenytárgyalás* és pedig *nemzetközi vonatkozású versenytárgyalás*, amelynek során a pályázók szabad versenyében lemorzsolódnának a mai magas egységárak. Ez az előny, nem is kell magyarázni, *hasonlíthatatlanul többet ér a pillanatnyi kölcsönöknél*, amelyekért mindig drága kamatot kell fizetni.

Három év alatt azonban más is történt. Az energiaszolgáltatással foglalkozó vállalatok, amelyek közé most már *a nagyobb szénbányavállalatok is tartoznak*,

maguk között felosztották az ország villamosításra szoruló helységeit,

mintegy 2400 kis- és nagyközséget és szervezési munkálataikban egymás körét nem zavarják, miáltal itt is sikerült megteremteniök *a vevővédelmi rendszert*, amit a szénelhelyezésnél évtizedek óta gyakorolnak.

Ennek a megállapodásnak a városokra és községekre nézve az a nagyon súlyos következménye van, hogy *ha valamely helység pályázatot ir ki villamosáram szolgáltatásra*, a vállalatok részéről *az igazi versenyt megkerülő pályázatok* várhatók. A kartelbe lépett vállalatokhoz csatlakoztak *a kábelgyárak és huzalelőállítók kartelje*, úgyhogy *a kartelkör ezzel teljesen bezárult.*

Hozzávetőleges számítás szerint a legközelebbi jövőben mintegy *2400 község villamosításának munkája fog előtérbe lépni.* Közérdekü szempontok parancsolják, hogy

az energiaszolgáltatás ne legyen a kartelek szabad zsákmánya,

ne legyen monopólium, tehát *a végrehajtási utasításban* minden egyéb szempont félretételével *adják meg a biztosítékot a városok és községek lakosságának, hogy a kartelek karjaiból kiszabaduljanak*, az új villamosításokat pedig a teljes szabad verseny alapján oldhassák meg. Ma a vidéken a legolcsóbb áramár *50 fillér kilowattóránként*, de túlnyomórészben *60—90 filléres árak vannak érvényben. A végrehajtási utasításban*

gondoskodni kell a törvény kihirdetése óta létrejött és időközben jóváhagyott szerződések revíziójáról.

Három év alatt bőségesen elég, szomorú, sőt megdöbbentő tapasztalatokat szereztek az illetékes hatóságok *a villamos áramot szolgáltató vállalatok mesterkedéseiről*, könnyen megtalálhatják a módját annak, hogy *a törvény végrehajtási utasításában mindezt kivédjék.*

A jelszó ez legyen: *olcsó villanyáramot a vidéknek.*

— **Az angol király únja, hogy ünnepeljék.** *Londonból* jelentik: Általános meglepetést keltett tegnap a Covent Garden opera olasz szezónjának ünnepi megnyitásán, hogy *a királyi párt nem fogadta a zenekar az angol himnusszal.* Évszázados szokás, hogy ha az angol király színházba megy és elfoglalja helyét a páholyban, a zenekar rázendít a himnuszra. Most először fordult elő, hogy a király és a királyné teljesen csendben ült a helyére, mint bármely néző. *A hivatalos fogadtatás is elmaradt:* senki sem üdvözölte a királyi párt a színház bejáratánál. *A király maga intézkedett így:* únja, hogy hangosan és feltünően ünnepeljék, ha szórakozni megy valahová.

— **Villamos alá került egy diák.** *Fazekas* József 15 éves tanuló, aki Kispesten, a Nagy Sándor uccza 20. szám alatt lakik, Kispesten, a Kossuth tér közelében leesett az egyik Budapest felé haladó villamosról. A kerekek lemetszették bal lábfejét. Súlyos állapotban volt, amikor a mentők *a Bakay klinikára vitték.*

ZARA DALMÁCIA GYÖNGYE **STRANDFÜRDŐ**
a pompás, verőfényes, izzónapsütéses Adrián. Teljes penzió 18 líra. Vámmentes terület. Felvilágosítások és prospektusok árakkal az Azienda di Cura, Zara útján

— **Ismeretlen méreg.** *Tóth* Sándor altiszt felesége Kispesten, az Üllői út 52. szám alatti lakásán ma reggel *ismeretlen méreggel* megmérgezte magát. Életveszélyes állapotban volt, amikor a mentők a Rókusba vitték.

Hullámfürdő Csillaghegyen

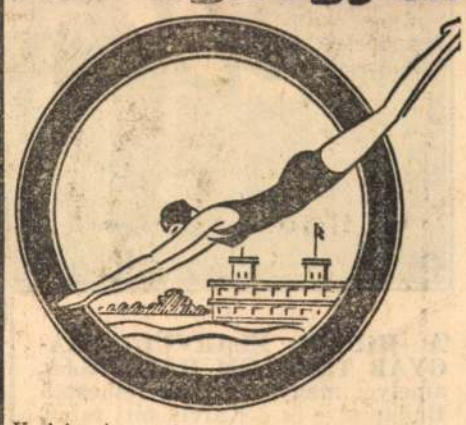

Kabin- és szekrényárak leszállítva. Kombinált jegyek az IBUSz pavillónokban.

A MOSONI HŐSI EMLÉKMŰ,
amelyet vasárnap délelőtt avatnak fel
(Istók János alkotása)

A HORTHY ISTVÁN TEREPLOVAGLÁS MA REGGELI STARTJA HATVANBAN. *Rudnyánszky* Ferenc őrnagy vezeti a lovasokat

A HIDASI ELÁRVULT MAGYAR TEMPLOM HARANGJA, amelyet magyar diákok felhoztak Budapestre és a Kalvin téri református templom előtt helyeztek el

HUSZÁR ALADÁR BUDAPEST VOLT FŐPOLGÁRMESTERE, akit holnap *vitézzé* avat a kormányzó. Ez a kép a harctéren készült Huszár Aladárról

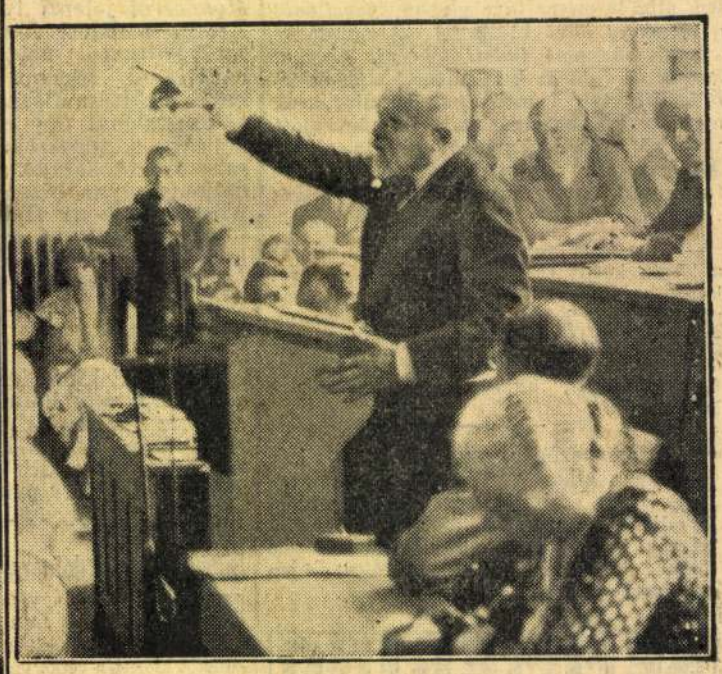

BARTHOU FRANCIA KÜLÜGYMINISZTER világszerte nagy feltűnést keltett beszédét mondja a leszerelési konferencián

talában a kontármunkának, amely annyi kárt okozott gyümölcstermesztésünknek és faiskoláink hitelének. Az ellenőrző bizottságnak, amelyet a faiskolák kezdeményezésére szervezett meg a miniszter ,kinevezett elnöke *Bakó* Gábor, a m. kir. növénykutató intézet igazgatója, tagjai *Korponay* Gyula kertészeti főintéző (pomologia), dr. *Kadocsa* Gyula kisérletügyi állomásvezető (rovartani), dr. *Husz* Béla kertészeti tanintézeti tanár (növénykórtan), a *Magyar Faiskolai Szövetség* részéről pedig *Magyar* Gyula gazd. tanácsos (dendrologia), *Pohl* Ferenc gazd. tanácsos, kertészeti felügyelő és *Horváth* István faiskolatulajdonos.

Országos vásárok. Junius 4-től junius 9-ig a következő helyeken tartanak országos vásárokat: Junius 4-én, hétfőn: Balassagyarmat, Biharnagybajom, Eger (havi). Hédervár, Kalocsa, Kerekegyháza, Kapuvár, Mekényes, Mezőcsát, Nagydorog, Pécs, Sopron, Szentlőrinc, Szil, Vásárosnamény, Zalaszentbalázs. — Junius 5-én, kedden: Beled, Hedrehely, Nagyecsed, Nagykanizsa, Sátoraljaujhely (havi), Szikszó (havi), Tevel. — Junius 6-án, szerdán: Árpás, Gamás, Jánosháza (havi), Kaposvár, Miskolc (havi), Orosháza, Sarkad. — Junius 7-én, csütörtökön: Celldömölk, Ibrány, Istvándi, Keszthely, Kiskomárom (havi), Nagypécsely, Nyirbátor, Onod, Orosháza, Pacsa (havi), Putnok (havi), Sarkad, Tiszafüred (havi), Ujfehértó. — Junius 8-án, pénteken: Büssü, Nagycsákány, Orosháza, Szentgyörgyvölgy. — Junius 9-én, szombaton: Alattyán, Csanádpalota, Elek.

A nyilvános áruraktárak buzakészlete 687 vagon. Az ország nyilvános áruraktáraiban és szövetkezeti gabonaraktáraiban tárolt gabona- és őrleménykészlet a következő volt: *Budapesti raktárakban:* buza 21.042, rozs 118.432, árpa 3608, zab 543, tengeri 32.314, liszt 9603, korpa 67 q. — *Pestmegyei raktárakban:* buza 781, rozs 249, árpa 43, zab 4161, tengeri 896, liszt 276, korpa 10 q. — *Felsőtiszai raktárakban:* buza 11.010, rozs 35.596, árpa 1297, zab 280, tengeri 7023, liszt 2230, q. — *Tiszavidéki raktárakban:* buza 28.613, rozs 12.412, árpa 2141, zab 435, tengeri 18.469, liszt 16, korpa 57 q. — *Dunántuli raktárakban:* buza 7349, rozs 20.450, árpa 2027, zab 611, tengeri 3993, liszt 245, korpa 8 métermázsa. A raktárakban volt összesen *buzából* 68.795, *rozsból* 187.139, *árpából* 9116, *zabból* 6030, *tengeriből* 62.695, *lisztből* 12.370, *korpából* 142 métermázsa. A fenti készletből budapesti raktáron 307 q orosz buza tárol tranzitálás végett.

A mezőgazdaság helyzete. A *Köztelek* vasárnapi száma az ország minden részéből pontos jelentést közöl s megállapitja, hogy noha a szárazság és aszály okozta károkról ellentétes hirek kerültek forgalomba, idáig nem annyira a szárazság, mint inkább a korai aszály okozott bajokat. *A jókarban tartott nagyobb gazdaságok földjein kevesebb a kár.* Ezért fontos közérdek volna, hogy a korszerü gazdasági ismereteket a tömegekhez is elvezessék. A csapadékhiány különösen a takarmányfélékben és a tavaszi vetésekben okozott károkat. A kalászosok közül egyedül a buza áll biztatóan, amely *ideáig közepes termést igér;* a kukoricán, cukorrépán még mindig sokat lenditene az eső. A kimeritő jelentések szerint *helyenkint hiány lesz kenyérmagvakban,* amiket a munkásnép nehezen tud majd beszerezni, a takarmányszükséglet pedig az állatállományt támadja meg. *Mutschenbacher* Emil felsőházi tag a buza világproblémájáról irt feltünést keltő cikket.

Nemzetközi mezőgazdasági hitelügyi konferenciát is tartanak Budapesten. A junius 13-án kezdődő Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszussal egyidejüleg tartják meg Budapesten a IV. Nemzetközi Mezőgazdasági Hitelügyi Konferenciát, amelyet *Angelini* olasz képviselő, a FITA főtitkára szervez. Ezen a kongresszuson az európai szövetkezeti mozgalom számos kitünősége vesz részt, köztük *Tardy,* a francia hitelszövetkezeti központ elnöke, *Vimeux* főtitkár, az olasz dr. *Nicotra,* Ausztriából dr. *Loehr,* Jugoszláviából *Novákovics* és mások. A konferencia programján szerepel a mezőgazdasági hitel szövetkezeti megszervezése, a különböző országokban az agráradósok érdekében hozott védelmi intézkedések, nemzetközi váltókölcsönök és egységes tipusu gazdaváltók bevezetése, a mezőgazdasági üzemekben a hitel felhasználási módja, figyelembe véve a mezőgazdaságot sujtó válságot és még több más aktuális kérdést. Magyar részről *Schandl* Károly nyug. államtitkár, az OKH alelnök-vezérigazgatója tart előadást a következő cimmel: „A hitelszövetkezeti mozgalom Középeurópa egyes államaiban" és „A mezőgazdasági kérdés a Balkán államokban". *Koós* Zoltán, a Földhitelintézet vezérigazgatója magyar előadója lesz a következő témának: „Középeurópa gazdái és a külföldi hitelek problémája".

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Menyasszonyjelölt. Köztelező orvosi vizsgálat nálunk nincsen. Mindkettőjük érdekében való volna, ha vőlegényét rábeszélné, hogy orvosi viszgálatnak vesse magát alá a házasságkötés előtt. Ez akár a kórházban, akár magánorvosnál keresztülvihető. — **Dr. T. T.** A házadómentességre vonatkozó ujabb rendelkezést a napokban kiadják. Méltóztassék ezt megvárni. Bizonyára szabályozni fogja az Ön által felvetett kérdést is. — **„Mit csináljak?"** A felmondással 15-én már valóban elkésett, mert legkésőbb 14-én déli 1 óráig kellett volna felmondani. Ha a háziur nem fogadta el az elkésett felmondást, ez ellen nem tehet semmit. Most már csak augusztusban mondhat fel novemberre. — **„Gondos apa".** A tudományegyetemekre rendszerint augusztus 25-ig lehet beadni a felvételi kérvényeket. Erre vonatkozólag felvételi hirdetményeket tesznek közzé a hivatalos lapban, amelyben szabályozzák a beadási időt is. A tandijmentességi, vagy tandijkedvezményi kérvényt a felvételi kérvénynyel együtt kell beadni. — *Nem közölhető kéziratok:* **S. K.** „Ott voltam én is . . .". — **P. I.** „A vizithénia". — **R. S. D.** „Tavaszi alkony". — **K. F.** Levele. — **W. L.** „Precup . . ." — **F. M.** Versei. — **Sz. K.** „Cseh igazságszolgáltatás . . ." és „Első csalódásom." — **T. L.** „Szerelem" cimü irását alkalmilag közölni fogjuk. — **G. N.** *(Kecskemét.)* Az a tisztviselő, aki saját maga kéri az áthelyezését, átköltözködési illetményre nem tarthat igényt. Ezt mondta ki legutóbb a 7000/925. M. E. sz. kormányrendelet is. — **B. K.né.** A holttányilvánitási eljárást annál a járásbiróságnál kell megindítani, amelynek a területén az eltünt utoljára lakott. A járásbiróság hivatalból nyomozza ki a tényállást, hirdetményt bocsát ki és 60 nap eltelte után a kérdésben határoz. — **Joggyakornok.** A birósági joggyakornokokat illetményeikre nézve 1919 őszén az állami rendszerü X. fizetési osztályba sorozták. Kimondották azonban azt is, hogy a szolgálati viszonyukra vonatkozó addigi szabályok érinetetlenül maradnak. E szabályok értelmében pedig az igazságügyminiszter a birósági joggyakornokot a közszolgálat érdekéből elbocsáthatja, amiből az következik, hogy a joggyakornok alkalmazása mindig ideiglenes. Minthogy ideiglenes alkalmazottnak nincs igénye F. K. kölcsönre, ezért a birósági joggyakornokok sem részesülhetnek abban. — **Sz. A.** Az erdészeti tisztviselők gyermekeinek neveltetésére szolgáló segélyért julius 7-ig lehet folyamodni. Nyugdijasok is kérhetnek gyermekeik részére segélyt. A folyamodványokat a segélyezési Alap Intézőbizottságának cimére (Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11. sz. III. emelet 309.) kell beküldeni oly módon, hogy legkésőbb julius 7-én megérkezzenek. — **H. Z. dr.** Az uj ideiglenes rendkivüli házadómentességi rendelet csak a fővárosi épitkezésekre vonatkozik, a vidéki épitkezéseket nem érinti. Ezekre vonatkozólag az eddigi szabályok az irányadók. 15 évi házadómentesség általában megillet vidéken is minden uj épitkezést. — **Vidéki özvegy.** A hadikölcsönsegélyezést még nem fejezték be. Juniusban kiutalják még a rendelkezésre álló hitelt s azután szeptemberig, vagy októberig szünetel a segélyek folyósitása. — **Háziasszony előfizető.** A ribizlibor készitési módja a következő: Kilenc deci kisajtolt ribizlihez 90 deka cukrot és 12 deci vizet kell venni. Az ilyen arányban összekevert anyagot uborkás üvegbe kell önteni s körülbelül négy hétig forrni hagyni, mert nagyon lassan forr. Azután üvegekbe lehet önteni. Az uborkásüvegeket a forrásra való tekintettel nem kell egészen megtölteni. Az almabort ugy készitik, hogy minden kilogram préselt almához 50 gram cukrot kevernek. A további eljárás ugyanaz, mint a szőlőbornál.

St. RUPRECHT a/Raab Stájerország
Gyönyörü nyaralóhely, erdős környékkel, ideális meleg és hideg fürdő, jó vendégfogadók, szép kirándulások, 40 év óta a magyarok kedvenc nyaralóhelye. Prospektusok: Osztrák Forgalmi Iroda, Budapest, VI., Andrássy-ut 28. és Verschönerungsverein St. Ruprecht a/Raab.

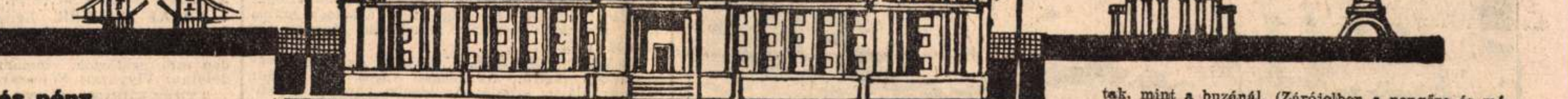

Érték és pénz

Budapest:

Az értéktőzsdén a forgalom megélénkült és mivel a spekuláció véleményes vásárlásokba bocsátkozott, az irányzat is megszilárdult, de az áremelkedés csak mérsékelt volt. A fixkamatozásu értékpapirok piacán az irányzat többször változott, de végül is a fővárosi kölcsönkötvények árnyereséggel zárultak. Az aranypiacon a szinaranyat 5620—5640, a Napoleon-aranyat 33.15—33.30 pengővel jegyezték.

Hivatalos árfolyamok. *(Zárójelben a záróárfolyamok):* Állami pénztárjegy 1934-es 100 (100), Székesfővárosi kölcsönkötvény 1914-es 45.17—45.33 (45.45), Székesfővárosi kölcsönkötvény 1927-es 48—49.25 (49), Hadikölcsönkötvény 6 százalékos I—V. kibocsájtásu 0.26 (0.25), Nemzeti Bank — (130), Fonciére 31—29 (29), Hungária malom — (6.75), Bauxit 33—32 (32), Beocsini — (16.5), Kohó — (8), Kőszén 252.5—255 (253.25), Salgó 20.8—21.1 (20.9), Urikányi 43—43.8 (43.5), Athenaeum — (27), Stephaneum — (5), Csáky — (4.5), Fegyver 48.5—49.5 (49), Chaudoir — (8), Ganz 15.75—16.15 (16), Láng 23 (22), Rima 21.1—21.7 (21.5), Ofa 6 (6), Nasici 69.25—69.5 (69.25), Levante 1.7—1.9 (1.85), Nova — (17.25), Trust 70—69 (69), Magyar Cukor 92—93.25 (92.75), Georgia 17.1—17 (17), Izzó 200.5—201.5 (200.5), Gschwindt 100—101 (100.5), Pamutipar — (55), Szegedi kender ex 0.5 P oszt. (13.1), Chinoin 5.2 (5), Danica — (3).

Hadikölcsönt, olaszországjegyet, kényszerkölcsönt magas áron vásárol BARNA BANK, Nádor-u. 26. Tőzsdével szemben. — Telefon: 21—3—16, 10—4—67.

Külföld:

Bécs. (Értéktőzsde.) A mai tőzsdén a forgalom csendes volt és az árfolyamok legnagyobbrésze veszteséget szenvedett. — Zárlat: Államvasut elsőbbségi I—X. 68.—, Duna Száva Adria Vasut elsőbbségi 60.40, Barcs Pakr. 57.—, Dunagőzhajózási 3.—, Salgó 21.50, Magyar Általános Kőszén 240.—, Urikányi 45.—, Magyar Cukor 99.75, Magyar Vasutforgalmi 16.75.

Berlin. (Értéktőzsde.) A hét utolsó tőzsdenapján a forgalom élénk volt, az irányzat szilárd. — Zárlat: Osztrák aranyjáradék 4 százalékos C. C. 26.—, Osztrák koronajáradék 4 százalékos 0.30, Magyar államkölcsön 4 és fél százalékos 1913-as 7 és fél, u. a. 1914-es 7 és háromnegyed, Magyar aranyjáradék 4 százalékos 7.80, Magyar államkölcsön 4 százalékos 1910-es 7.30, Magyar koronajáradék 0.30, Budapesti kölcsön 1914-es 56.—, Berl. Handelsgesellschaft 85 és háromnegyed, Commerz- und Privatbank 50.—, Deutsche Bank und Disconto 53 és fél, Dresdner Bank 59 és háromnegyed, Reichsbank 154 és hétnyolcad, A. E. G. 25 és fél, Bemberg 70 és egynyolcad, I. G. Farben 139 és fél, Gesfürel 98 és egynyolcad, Harpener 93 és ötnyolcad, Rhein. Braunkohle 226.—, Rhein. Stahl 92 és fél, Siemens 136.—, Glanzstoff 120.—, Ver. Stahlwerke 41 és egynyolcad.

Genf. (Értéktőzsde.) Urikányi 24.—, Ofa 3.—, Budapesti kölcsön 1914. évi 145.— ex.

Deviza- és valutapiac.

Budapest. A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai. — *Devizák:* Amsterdam 232.30 234.10, Belgrád 7.82—7.88, Berlin 135.80—136.80, Brüsszel 79.20—79.80, Bukarest 3.41—3.44, Kopenhága 77.70—78.30, London 17.39—17.54, Milánó 29.98—30.20 és fél, Newyork 343.30—345.90, Oszlo 87.35—88.05, Páris 22.32—22.48, Prága 14.07 és fél,—14.18 és fél, Szófia 4.12—4.15, Stockholm 89.65—90.35, Varsó 64.85—65.35, Zürich 110.80—111.65. — *Valuták:* Angol font 17.40—17.80, belga 79.10—79.80, cseh korona 14.02—14.20, dán korona 77.50—78.30, dinár 7.80—8.30, dollár 341.90—345.90, francia frank 22.30—22.50, holland forint 232.10—234.10, lengyel zloty 64.75—65.35, lei 3.42—3.46, leva 4—4.15, lira 29.90—30.25, német márka 136—137.60, norvég korona 87.15—88.05, osztrák schilling 80—80.70, svájci frank 110.70—111.65, svéd korona 89.45—90.35, kanadai dollár 337—347. — Bécs kliring 80.454.

Külföld:

Bécs. (Devizazárlat.) Budapest 124.295, Páris 27.70—27.90, Prága 17.47—17.59, Amszterdam 284.75—286.35, Berlin 164.04—165.16, London 21.32 és egynyolcad—21.50 és egynyolcad, Milanó 36.25—36.45, Newyork 419.61—423.56, Zürich 136.63—137.47.

Berlin. (Devizazárlat.) Páris 16.50—16.54, Prága 10.43—10.45, Bécs 47.45—47.55, Belgrád 5.6640—5.6760, Amszterdam 169.48—169.82, Bukarest 2.4889—2.4920, London 12.69—12.72, Milanó 21.68—21.72, Zürich 81.37—81.53, Newyork 2.5070—2.5130.

Zürich. (Devizaforgalom.) Páris 20.27 és háromnegyed, London 15.60 és háromnegyed, Newyork 307.75, Milanó 26.65, Amszterdam 208.42 és fél, Berlin 120.20, Prága 12.80, Belgrád 7.—, Bukarest 3.05, osztrák schilling 57.10.

Prága. (Devizazárlat.) Budapest 707.35—709.35 névleg.

Gabona és termény

Budapest:

A gabonapiacon az irányzat ingadozó volt. Az üzleti tevékenység vontatottan indult, s néhány kötés lebonyolitása után azonban az irányzat megszilárdult, mert a tartózkodó kinálattal szemben a kereslet feltünően megélénkült. A tőzsdeidő folyamán a nyereségbiztositó eladások folytán csökkentek az árak, a zárlat előtt a fokozódó kereslet nyomán szilárd lett ismét az irányzat. A határidőpiacon a buza erősebb árhullámzás után 72, a rozs 28 fillérrel drágult. Igen szilárd volt az irányzat a tengeripiacon is, amit a szárazsággal hoztak összefüggésbe. A juliusi tengeri ára 74, az augusztusi 85 fillérrel emelkedett.

A határidőpiac kötései és záróárfolyamai: *Buza juniusra:* 14.15, 14.25, 14.13, 14.22, 14.30, 14.20, 14.00, 14.15, 14.25, 14.32 (14.32—14.35), — *Rozs juniusra:* 7.70, 7.85, 7.66, 7.50, 7.30, 7.40, 7.50, 7.52 (7.48—7.52). — *Tengeri juliusra* 13.02, 13.10, 13.20, 12.90, 12.80, 13.00, 13.16, 13.10, 13.18 (13.16—13.18), *augusztusra:* 13.45, 13.55, 13.60, 13.65, 13.45, 13.35, 13.27, 13.25, 13.40, 13.55 (13.55—13.57).

A *készárupiacon* a buzát 1 pengős áremelkedés után a zárlatkor 60—40 fillérrel jegyezték drágábban a tegnapi záróárfolyamnál. A rozs ára 50 fillérrel emelkedett. A terménycikkek piacán a tengeri és a takarmányárpa 1 pengővel drágult, a zab ára pedig 50—75 fillérrel emelkedett. A liszt- és őrleménypiacon a korpa és a buzatakarmányliszt 50 fillérrel lett drágább, mig a lisztárakat egyelőre változatlanul hagyták. A különféle termények piacán a mák 1 pengővel drágult és emelkedett a répaszelet ára is. Előfordult kötések: *buzából* 150 q felsőtiszai (80) 14.25, 150 q szabolcsi (78) 14.—, 150 q szabolcsi (80) 14.55, 150 q füzesgyarmati (80) 14.50, 450 q szolnoki (80) 14.75, 150 q szécsényi (80) 14.50, 150 q szerencsi (80) 14.45, 300 q felsőtiszai (80) 14.35, 300 q dunántuli (80) 14.35, 300 q dunántuli (80) 14.25, 300 q dunántuli (80) 14.30; *rozsból* 300 q két tételben 8150 q 7.95, 150 q 7.80, 300 q 7.70; *árpából* 150 q 14.95, zabból 100 q 15.50, 150 q 15.25, 150 q 14.75, 150 q 16.—; *tengeriből* 150 q 13.20, 150 q 13.30, 150 q 13.10, 300 q 13.—, 150 q 13.15 és 300 q két tételben 13.25 pengős áron.

Hivatalos árfolyamok: *Buza 77 kg-os* tiszavidéki 14—14.50, felsőtiszai 13.90—14.15, egyebek 13.80—14.10, *78 kg-os* tiszavidéki 14.10—14.60, felsőtiszai 14—14.25, egyebek 13.90—14.20, *79 kg-os* tiszavidéki 14.20—14.70, felsőtiszai 14.10—14.35, egyebek 14—14.30, *80 kg-os* tiszavidéki 14.30—14.80, felsőtiszai 14.20—14.50, egyebek 14.10—14.40, *rozs* pestvidéki 7.70—7.85, egyéb 7.80—8, *takarmányárpa* Ia 14.50—14.75, *zab* Ia 15.50—16, IIa 15.25—15.50, *tengeri* tiszántuli 13—13.30 pengő 100 kg-ként.

Liszt. A fővárosi és vidéki nagymalmok irányárai junius—julius hóra 100 kg.-ként: buzaliszt 00-ás 35—35.50, 0-ás 35—35.50, 2-es 34.50—35.—, 4-es 33—33.50, 5-ös 32—32.50, 6-os (tőzsdei tipus) 22.—, rozsliszt 0-ás 26.25, 0/1-es 22.75, speciál I-es 19.—, normál I-es 18.25, Ia 17.50, IIa 16.—, rozstakarmányliszt 15.50, rozskorpa 13.— pengő.

Különféle termények: Köles vörös 13—14, egyéb 11—12, tökmag nagyszemü (ab áll.) 30—31, kisszemü 27—28, olaj dohos 21—21.50, kék mák (ab állomás) 58—60. Viktória-borsó sterilizált (ab állomás) 15—17, lencse közepesszemü 22—25, aprószemü 16—18, fehér szokványos min. dunai bab (ab áll.) 14.50—15, dunántuli 14—14.50, felsőmagyarországi 12—13. muharmag (ab állomás) 13.50—14.50, finom buzakorpa 12—12.25, 8-as buzaliszt 14.25—14.75, szároitott répaszelet (ab állomás) 9.25—10 pengő 100 kg-ként.

Takarmány. A takarmányvásárra felhoztak 36 szekér szálastakarmányt és 8 szekér szalmafélét. Árak 100 kg.-ként: rétiszéna IIa óáru 6.50—7.20, IIa uj 6.50—7.—, IIIa uj 5.—, rétiszéna 7.50, alomszalma Ia 3.50, IIa 2.60—3.— pengő, zsuppszalma kévénként 35 fillér. Elegendő kinálat mellett a kereslet vontatott. Árak emelkedtek. — Erőtakarmánypiac árai: árpakorpa 12.—, borsókorpa 10.—, borsótakarmányliszt 14.50, gabonamoslék szároitva 12.50, buzakonkoly 12.—, cirok 7.—, konkolydara 13.—, köleshéj darálva 5.—, lenmagpogácsa 12.50, malátacsira 8.—, melasz 7.—, bükköny 12.—, napraforgópogácsa 11.50, repcepogácsa 9.—, répaszelet szároitott 9.50, rozskonkoly 12.—, extrahált soyadara 19.—, tökmagpogácsa 16.—, husliszt 44.—, halliszt 44.—, vérliszt 40.— pengő q-ként. Az irányzat szilárd, a forgalom élénk.

Magvak. A Magyar Magtenyésztési Rt. Budapest—Monor hetijelentése. A folytatódó szárazság és az ezzel kapcsolatos gyenge terméskilátások következményeképpen a még forgalomban lévő vetőmagféleségek ára az elmult héten is emelkedett. Igy drágább lett a muhar, köles és tarlórépamag. Az ujtermésü biborheremag a hét eleji átmeneti lanyhulás után ismét elérte a multheti árnivóját. Ujtermésü repcében is létrejöttek már kötések, ugyancsak javuló árak mellett. Viharos áremelkedést ért el az ó- és uj mák, aminek főoka az, hogy e cikk volt leginkább elhanyagolva. A hüvelyesek piaca csendes

Külföld:

Bécs. A terménytőzsdén az alapirányzat szilárd volt. Buzából kevés áru került a piacra, rozs továbbra is változatlan. Tengeri barátságosan tendált. Takarmányárpa ára emelkedett. Sörárpa üzlettelen volt. Zab árai jóltartottan alakultak. A lisztüzlet gyenge volt. Hivatalos jegyzések: buza belföldi 35—35.50, román takarmányárpa 13.75—14.—, tengeri 13.50—13.75, zab belföldi és cseh 24.50—25.— schilling. — **Rotterdam.** (Terménytőzsde.) Buza: jul. 3.30, szept. 3.42 és fél, nov. 3.50, jan. 3.57 és fél hfl. 100 kg.-ként: tengeri: jul. 59.—, szept. 59.—, nov. 60.—, jan. 61.— hfl. 2000 kg.-ként.

Chicago. A buzapiacon szombaton nagy árcsökések voltak. Az utóbbi napok erős szilárdulása után a jegyzések nagy árcséseket szenvedtek, mert kedvezőbb terméskilátásokról érkeztek hirek. A spekuláció nagytételü eladásokat hajtottak végre, ugy hogy a jegyzések átlag 4 centtel gyengültek. A tengeripiacon hasonló arányu árcsökkenések mutatkoztak, mint a buzánál. (Zárójelben a pengőre és métermázsára átszámitott árak.) Buza: jul. 98.25 (12.46), szept. 97.375 (12.35), dec. 100.75 (12.78); tengeri: jul. 56.— (7.61), szept. 58.— (7.88); rozs: jul. 62.— (8.43), szept. 63.75 (8.66). — **Winnipeg.** (Gabonahatáridőpiac, zárlat.) Buza: jul. 78.375, okt. 80.25. — **Liverpool.** (Gabonahatáridőpiac, zárlat.) (Zárójelben a pengőre és métermázsára átszámitott árak.) Buza: jul. 4 sh 9 és fél d (9.20), okt. 5 sh 1 és háromnegyed d (9.91), dec. 5 sh 3 és fél d (10.19). — **Newyork.** (Terménytőzsdezárlat.) Buza 2. sz. redwinter 108.75, 2. sz. hardwinter 110.75, 1. sz. north. Manitoba 87.25, rozs western II. 70.50, tengeri mixed western II. 62.25, buzaliszt first spring clear 670—700.—.

Élőállat és hus

Budapest:

A *sertésvásárra* felhajtottak 783 darab sertést, amelyből 478 darab maradt eladatlan. A vásár irányzata és az árak változatlanok maradtak.

A *tenyészállat- és jármosökörvásár* árai: Ia belföldi jármosökör tarka és beállitanivaló tinó 40—44, Ia belföldi jármosökör fehér 40—44, 1 és féléves tinók 30—40, 1 és féléves üszők 36—40, friss fiatal fejőstehén 50—55 fillér kg-ként.

Husvásári készlet: 35 nagymarha, eladás 15, 425 borju, eladás 125 darab. A forgalom lanyha volt. Árak: marhahus IIa egészben 72—90. hátulja 88—102, eleje 70—80, borju ölött bőrben Ia 116—120, IIa 100—114, nyuzott eleje Ia 84—92, hátulja IIa 118—140, csont 30, orr és köröm 8—12, láb 4 darab 50, pacal egészben 32—48, marhabél 300, borjufodor egészben 50—65, marhavér 1 tál 20 fillér

Külföld:

Chicago. Zárlat.) Sertészsir: jul. 6.45, szept. 6.70.

Élelmiszer

Élelmiszerárak a székesfőváros vásárcsarnokaiban és nyilt piacain. Kiskereskedelmi árak: Marhahus: rostélyos, felsál kg. 100—220, leveshus 80—160 fillér. Borjuhus: comb 220—280, borjuvesés 140—200. Juhhus: hátulja 140—180, eleje 60—140. Sertéshus: karaj kg. 180—240, tarja, comb, lapocka 140—168, oldalas 110—160, zsirnak való szalonna 100—132, háj 128—140, zsir 120—132. Élőbaromfi: csirke drb. 90—250, lud és ruca 160—800. Tisztitott baromfi: csirke kg. 200—320, lud és ruca 120—200. Tojás: tea drb. 5—6, főző és apró 4—4.5, Halak: ponty élő kg. 120—160, jegelt és nem élő 100—120. Tej és tejtermékek: kannatej 32, tejfel 120—150, teavaj (tömb) 240—280, tehénturó 16—80. Kenyér: fehér 36—44, félbarna 28—34, barna 18—22. Szárazfőzelék: bab fehér aprószemü 14—32, borsó 40—60, lencse 32—80. Zöldségfélék: fokhagyma 16—40, vöröshagyma 12—20, kelkáposzta 24—60, tisztitott karfiol 60—180, burgonya: rózsa 12—16, ella 10—14, ujburgonya 16—26, sóska 16—30, tisztitott paraj 20—32, vegyeszöldség 16—26, zöldborsó 26—50, saláta 2—8, főzőtök 20—40, karalábé 2—6, spárga 40—160, fejeskáposzta uj 36—60, zöldbab (vajbab) 60—100. Gyümölcs: cseresznye 26—100, egres 16—50, eper 30—180, szamóca 80—140, ribizli 24—40, málna 110—160 fillér. A forgalom a piacokon és a vásárcsarnokokban élénk volt. Főzőtök, ribizli, zöldbab ára csökkent.

Élelmiszerárak a budapesti Nagyvásártelepen. Nagybani árak. Élőbaromfi: csirke kg. 150—180, lud 100—110, ruca 90—115, pulyka 60—80. Tisztitott baromfi: csirke —.—, lud 95—130, ruca 95—120, pulyka 80—90. Tojás: ládaáru drb. 3.9—4.3, kosáráru —.—, Tejtermékek: tejfel 120, teavaj (tömb) 220—240, tehénturó 12—34. Szárazfőzelék: bab fehér aprószemü 16—18, borsó 18—32, lencse 18—56. Zöldségfélék: fokhagyma 8—16, vöröshagyma 8—10, fejeskáposzta uj 28—32, zöldbab (vajbab) 60—65, kelkáposzta 20—32, karfiol 70—100, burgonya: nyári rózsa 10—10.5, őszi rózsa 8.5—9, olla 9—10, kifli 5—6, ujburgonya 10—19, tisztitott paraj 15—34, csiperkegomba 140—160, vegyeszöldség 10—16, főzőtök 16—30, karalábé 1.5—4.5, zöldborsó 12—42, sóska 16—20, saláta 2—4.5, spárga 12—60, uborka 50—60. Gyümölcs: narancs 48—80, egres 10—36, mák 54—60, cseresznye 14—60, eper 24—100, málna 80—100, szamóca 80—100, ribizli 18—24 fillér. A forgalom élénk volt a Nagyvásártelepen. Áru érkezett a ami napong 37 vagon, 596 q hajón és [illegible] q [illegible] baromfi.

XVI. ÉVF. 123. SZÁM. **NEMZETI UJSÁG** 1934 JUNIUS 3.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. Honvéd-utca 10.
Telefon: 12-7-47 és 13-0-06. Fiókkiadóhivatal: I. Horthy Miklós-út 15.
Előfizetési ára egy hóra 4 P, ¼ évre 10.80 P, egyes szám ára 16 fillér, vasárnap 32 fillér.

KIADJA A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

FŐMUNKATÁRS: TÚRI BÉLA
FELELŐS KIADÓ: BARANYAY LAJOS
FELELŐS SZERKESZTŐ: DR TÓTH LÁSZLÓ

Az első eredeti felvétel Chicago leégett negyedéről

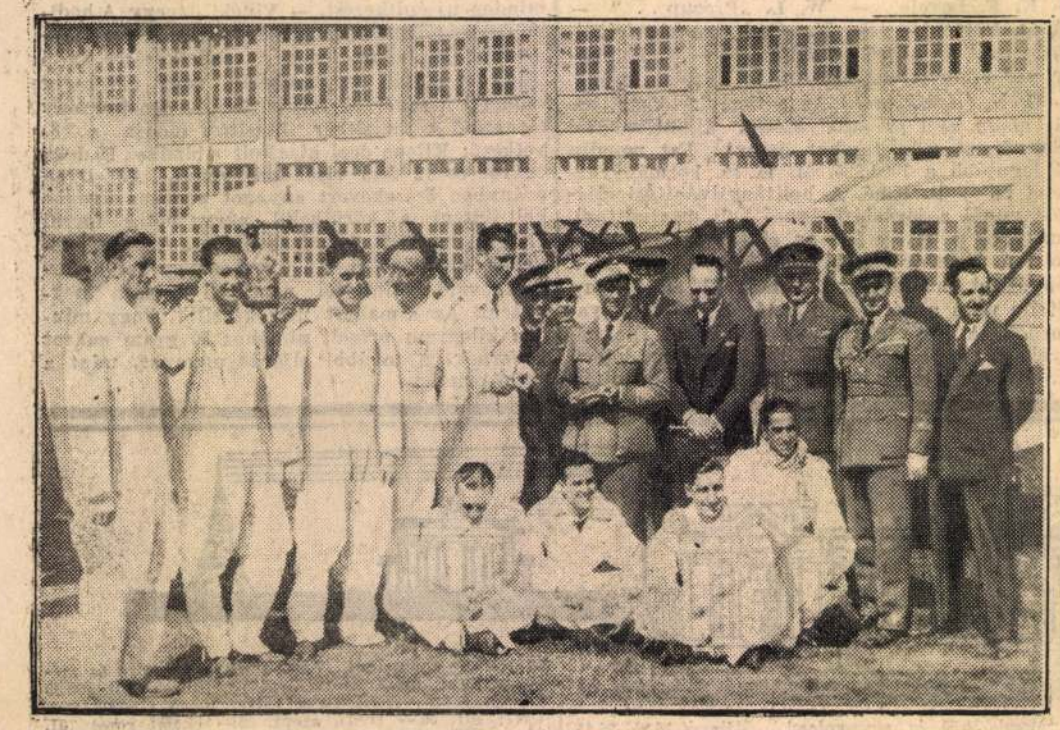

Az európai körúton lévő olasz pilóták Brüsszelbe érkeztek

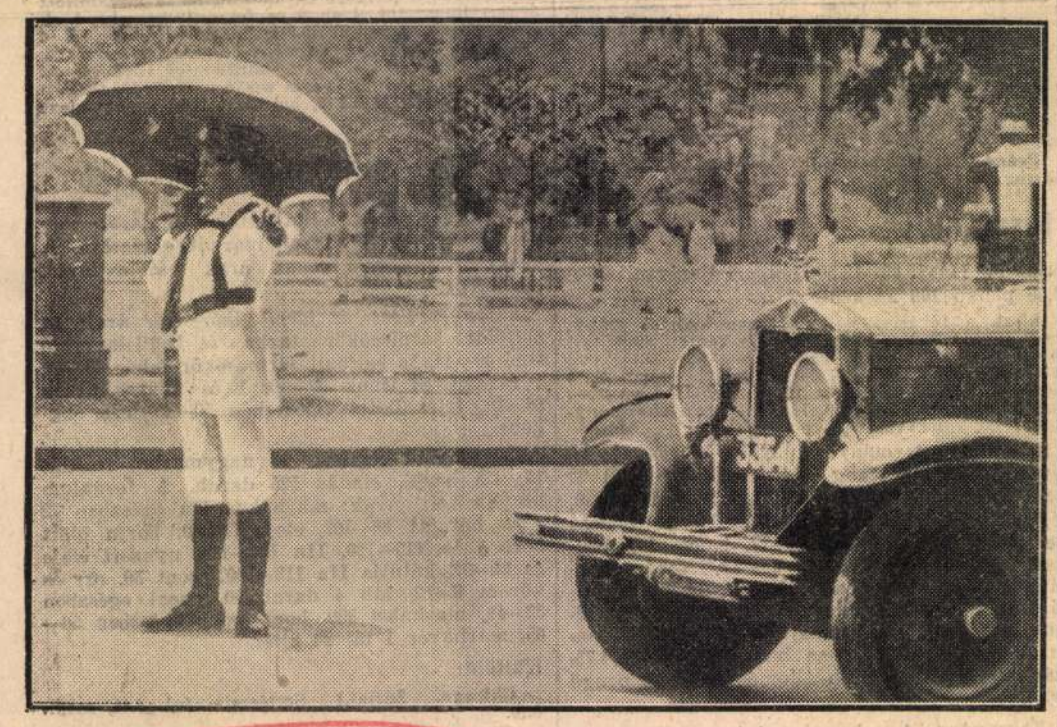

Kalkutta városában oly óriási a hőség, hogy a közlekedési rendőr ernyő alatt irányitjaa forgalmat

Vasárnap leplezik le a mosoni hősök emlékművét, amely Istók János szobrászmüvész alkotása

A Horthy István-távlovaglás résztvevői Hatvanban

Napirend

Junius 3. Vasárnap

Róm. kat.: G 2. Klotild. — Gör. kat.: Pünk. ut. 2. v. — Prot.: G 1. Klotild. — Gör. kel.: május 21. Mindsz. — Izr.: Sziván 20. — Középeurópai időszámitás szerint a nap kel 3 óra 50 perckor, nyugszik 19 óra 35 perckor. A hold kel 23 óra 56 perckor, nyugszik 10 óra 04 perckor.

Junius 4. Hétfő

Róm. kat.: Kar. sz. Fer. — Gör. kat.: Mitrofán főp. — Prot.: Kerény. — Gör. kel.: május 22. Bardliszk. — Izr.: Sziván 21. — Középeurópai időszámitás szerint a nap kel 3 óra 49 perckor, nyugszik 19 óra 35 perckor. A hold kel 0 óra 0 perckor, nyugszik 11 óra 22 perckor.

Nyitvalevő muzeumok: A Magyar Nemzeti Muzeumban (Muzeum-körut 14.) ásvány-, állattár, gyogyszerésztörténeti gyüjtem. 9—fél 2. — A Szépmüvészeti Muzeumban (Aréna-ut 41.) grafikai kiállitás, antik-, közép- és ujabbkori szoborgyüjtemény, közép- és ujabbkori gipszmásolatok 9—fél 2 — Iparmüvészeti Muzeum (Üllői-ut 33.) 9—fél 2. — Aquincumi Muzeum (Szentendrei-ut 7.) 9—12 és 3—4. — Néprajzi Muzeum (Hungária-körut 387.) 9—fél 2. — Országgyülési Muzeum (Országház, XVII. kapu) 9—2. — Népegészségügyi Muzeum (Eötvös-utca 3.) 10—1. — A Magyar Tudományos Akadémián (Akadémia-utca 2.): Goethe-szoba 10—12, Vörösmarty-szoba 10—4. — Erzsébet királyné Emlékmuzeum 9—1 és fél 3—fél 5. — Uj Magyar Képtár (Andrássy-ut 69) 10—fél 2 — Magyar Történelmi Képcsarnok (Akadémia-utca 2.) 10—1. — Országos Levéltár (Bécsikapu-tér 4.) 10—2. — Királyi Várpalota termei 9—4. — Országház termei 9—4. — Tudományegyetemi Növénykert (Romanelli-utca 25.) 8—12 és 2—6. — Postabélyeg Muzeum (Krisztina-körut 12.) 10—1.

Nyitvalevő könyvtárak: Fővárosi Nyilvános Könyvtár (Reviczky utca 1.) 9—7. — Országos Széchenyi Könyvtár (Muzeum-körut 14.) 9—fél 2. — Egyetemi Könyvtár (Ferenciek-tere 5a.) nagy olvasóterem 8—8, folyóiratolvasó fél 9—2 és 3—8. — Akadémiai Könyvtár (Akadémia-utca 2.) 8—7. Fővárosi Pedagógiai Könyvtár (Mária Terézia-tér 8.) 9—2 és 5—8. — Statisztikai Könyvtár (Keleti Károly-utca 7.) 9—2 és 3—6. — Iparmüvészeti Könyvtár (Üllői-ut 33.) 2—6. — Technológiai Könyvtár (József-körut 6.) 9—1. — Vakok Könyvtára (Ida-utca 5.) 8—2 és 4—6. — Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára (Szemere-utca 6.) 9—2.

Kiállitások: A Magyar Nemzeti Muzeumban (Muzeum-körut 14.) az osztrákoktól visszaszerzett mükincsek kiállitása 9—fél 2. — Iparmüv. Társ. (Andrássy-ut 69.) állandó háziipari és iparmüvészeti mintakiállitás 9—2. — Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitás a Műcsarnokban (Városliget) nyitva 9—5. — A Szépmüvészeti Muzeumban (Aréna-ut 41. szám) Balló Ede régi nagymesterek müveiről készitett és a Szépmüvészeti Muzeumnak ajándékozott tanulmányaiból rendezett kiállitás 9—fél 2. — Az Iparmüvészeti Muzeumban (Üllői-ut 33.) az Iparmüvészeti Társulat által rendezett Györgyi Kálmán-emlékkiállitás 9—fél 2. — Sportmüvészeti Kiállitás a Nemzeti Szalonban (Erzsébet-tér) 9—2.

Szinházak műsora

OPERAHÁZ. Vasárnap: Nincs előadás; hétfő: A sevillai borbély; kedd: A Nemzeti Zeneda vizsgaelőadása; junius 6-tó 14-ig nincs előadás; junius 15-én, pénteken: Farsangi lakodalom; Magyar ábrándok. (Fél 8).

NEMZETI SZINHÁZ. Vasárnap: Az idegen város (C20); hétfő: Az idegen város (B); kedd: Gyöngykaláris; szerda: Az idegen város (D); csütörtök: Gyöngykaláris; péntek: Az idegen város (K28); szombat: Az idegen város; vasárnap: A krótakör. (Fél 8).

VIGSZINHÁZ. Vasárnap: Ifjuság; hétfő: Az orvos; kedd: Ifjuság; szerda csütörtök: Az orvos; péntek: Ifjuság; szombat: Az orvos; vasárnap: Ifjuság. (8).

MAGYAR SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: Vadvirág (Fél 4, 8).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ. Egész héten minden este: Hölgyeim elég volt; most vasárnap délelőtt 10 órakor Adorjánné M. Frida táncmatinéja; jövő vasárnap délelőtt 11 órakor Pallay Anna táncmatinéja. (9).

KIRÁLY SZINHÁZ. Vasárnap délután és este: Az ember tragédiája. (4, 8).

BUDAI SZINKÖR. Egész héten minden este és vasárnap délután: Ördöglovas. (4, 8).

BETHLEN-TÉRI SZINPAD. Egész héten minden este, csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután: Vigyázat! Női szakasz! (Fél 6. fél 9).

TERÉZ-KÖRUTI SZINPAD. Egész héten minden este és vasárnap délután: Kacagó vásár (4, 9).

ROYAL ORFEUM. Vasárnap délután és este: Variétémüsor (Fél 5, fél 9). Péntektől minden este és vasárnap délután: Csak azért is! (Fél 4, egynegyed 9).

ERZSÉBETVÁROSI SZINHÁZ. Mindennap: Az ezred babája. (Hétköznap 6 és háromnegyed 9, vasárnap fél 4, 6 és fél 9).

JÓZSEFVÁROSI SZINHÁZ. Mindennap: A három légionista. (Hétköznap 6 és háromnegyed 9, vasárnap fél 4, 6 és fél 9).

JARDIN. (Erzsébet királyné-ut 1. Tel.: 970—07.) Joe Boncll és Miss May amerikai revü-sztárok.

Mozik műsora

ROYAL FILMSZINHÁZAK

ROYAL APOLLO. (Erzsébet-körut 45—47. Tel.: 419—02 és 429—46.) **Tempo 1934.** Két év minden világszenzációja. — **12 Fox-attrakció.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. A 4 órai előadás félhelyárakkal, 6, 8 és 10 órakor mérsékelt helyárak.

FORUM. Kossuth L.-u. 18. Tel.: 897—07, 895—43) 6-ik hétre prolongálva! **A cárnő.** (Elisabeth Bergner, Douglas Fairbanks jr.) — **Hiradók.** Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

DÉCSI. (Teréz-körut 28. Tel.: 213—43 és 259—52.) **Asszonyháboru.** (Elissa Landi, Ernest Truex) **3 kis Fox-film. — Hiradók.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

CASINO. (Eskü-ut 1. szám. Telefon: 831—02.) **Asszonyháboru.** (Elissa Landi, Ernest Truex) **3 kis Fox-film. — Hiradók.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

PALACE. (Erzsébet-körut 8. Telefon: 365—23.) **Hyppolit, a lakáj.** (Csortos, Kabos, Jávor, Fenyvessy, Erdélyi, Gózon). — **Zwei Herzen im ¾ Takt. — Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 5, fél 7, 8 és fél 10, vasárnap fél 4, 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor. Leszállitott helyárak. Az első előadás félhelyárakkal.

CITY FILMSZINHÁZ (Vilmos császár-ut 36—38. Telefon: 11—1—40.) Ötödik hétre prolongálva! **Kacagó tarka tavasz, Legujabb négy szines trükkrajz, két eredeti Micky-egér, két Hiradó és 1 sportkép.** — Előadások kezdete hétköznap 2, fél 4, 5, fél 7, 8, fél 10 és 11 órakor, ünnep és vasárnap délelőtt 10, fél 12, délután 1, fél 3, 4, fél 6, 7, fél 9 és 10 órakor. Hétköznap a 2 és fél 4 órai, ünnep és vasárnap a délelőtt 10, fél 12, 1 és fél 3 órai előadások mérsékelt helyárakkal.

CORSO. (IV., Váci-utca 9. Telefon: 87—4—02.) **La maternelle** (Koraérettek). Főesz.: Madelaine Renaud. — **A hercegnő adjutánsa.** Vigjáték. Főesz.: Nagy Kató és Willy Fritsch. — **Hiradók.** — Előadások: 4, 7, 10 órakor folytatólagosan. A hétköznapi első előadás félhelyáru.

HOMEROS MOZGÓ. (Hermina-ut 7. Tel.: 961—09) **Egy orvosnő naplója.** (Kay Francis). — **Sorsok a fergetegben** (B. Stanwyck) — **Zürzavar a Studióban Hiradók.** — Előadások fél 5-től, vasárnap 2 órától 8-ig a teremben, 8-tól a kertben. Az első előadás mindennap félhelyárakkal.

GLORIA FILMSZINHÁZ. (Thököly-ut 56. Tel.: 448—00.) **A bor.** (Rózsahegyi K., Jávor Pál). — **Ciklon az Oceán fölött.** (Clark Gable, H. Hayes). **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap fél 5, 7 és háromnegyed 10 órakor, vasár- és ünnepnap 3 órától folytatólag. — Hétfőtől: **Csak látásból ismerem. — Zaroff, a nyilas szörnyeteg.**

OMNIA FILMSZINHÁZ. (Kölcsey-utca 2 Tel.: 301—25.) **Ki csókol meg.** (Georg Alexander, Felix Bressart). — **Reggel, délben, este. — Albion. — Magyar Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8 és 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mindennap félhelyáru.

FÉSZEK MOZGÓ. (József-körut 78. Tel: 460—40.) **A milliomos végrendelete.** (Charlotte Anders és Johannes Riemann). — **Rasputin.** (3 Barrymoore). Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és háromnegyed 10 órakor, vasárnap háromnegyed 2 órától folytatólag. Vasárnap 10 és 12 órakor ifjuságí matiné. Az első előadás minden nap mérsékelt helyárakkal.

ELDORADO. (Népszinház-utca 33. Tel.: 331—71.) **A méltóságos pincér** (H. Thimig. — **A fehér ördög** (Kayn Maynard) — **Stan és Pan, a leányszöktetők.** Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és háromnegyed 10 órakor, vasárnap háromnegyed 2 órától folytatólag. Az első előadás mindennap mérsékelt helyárakkal.

Nagymező-utca 22—24. — Telefon: 220—98. 292—50

RADIUS METRO FILMPALOTA

A sivatag fiai. (Stan, Pan és Charley Chase). — **Regattaverseny a sivatagban.** (Utazási film). — **Willy a sztratoszférában.** (Trükkfilm). — **Forehand és Backhand.** (Tilden tenniszfilmje). — **Egy kis zenebona.** (Revü). — Előadások kezdete hétköznap 2—6-ig folytatólagosan, azután 6, 8 és 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor.

URÁNIA FILMSZINHÁZ. (Rákóczi-ut 21. Tel.: 450—45.) **Rotschild leánya.** (Fenyvessy Éva, Szőnyi Lenke, Szenes Ernő, Radó Sándor és Kertész Gábor). — Előadások kezdete hétköznap 8 és 10, vasár- és ünnepnap 6, 8 és 10 ó.

UFA FILMSZINHÁZ. (Teréz-körut 60. Telefon: 197—67.) **Üzlet és szerelem.** Bohózat. (Vlasta Burian). — **Kisérő müsor.** — Előadások kezdete hétköznap fél 6, fél 8 és fél 10, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Az első előadások félhelyárakkal.

CORVIN FILMSZINHÁZ. (József-körut és Üllői ut sarok. Telefon: 389—88). **Gyilkol a mult.** (Paul Richter, Ellen Richter, Fritz Kampers) **Kisérő müsor.** — Előadások hétköznap háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10, vasár- és ünnepnap háromnegyed 4, háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10. Az első előadások félhelyárakkal.

KAMARA MOZGÓKEPSZINHÁZ. (Dohány- és Nyár-utca sarok. Telefon: 440—27.) **Mellékutca.** (Irene Dunne, John Boles). — **Bécsi muzsika. — Hiradók.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor.

PÁTRIA MOZGÓ. (Népszinház-utca 13. Telefon: 456—73.) **Rasputin.** (3 Barrymoore). — **Az aranyhajó** (Fay Wray) — **Hiradók** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és háromnegyed 10 órakor, vasárnap háromnegyed 2-től folytatólag. Az első előadás minden nap mérsékelt helyáru.

Állványok • Lakdiszek

Tele... J. 344-57

Selyemernyők
Schäffer Béláné Erzsébet-körut 17
félemelet

Nyomatott a PALLAS IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. körforgógépein, Budapest, V., Honvéd-utca 10. (Felelős nyomdavezető: Tiringer Károly.)

Újjászületik a 3000 éves Róma

Mussolini és Boncompagni herceg csodái — Szobrot kapnak az Örök Város történelmi fái — Antik legendák a modern életben

Róma, március.

(A Magyarország római szerkesztőségétől.) Róma városának élén pár esztendeje egy finom, művelt arisztokrata áll: *Boncompagni-Ludovisi herceg.* A családja már vagy 1500 esztendeje él Rómában és *egy ükapja állítólag ott állt Nagy Károly mellett, amikor III. Leó 800 karácsonyának éjszakáján német római császárrá koronázta.*

Mussolini jobb irányítót nem is találhatott volna *az antik Rómánál is szebb új Örök Város megépítéséhez,* mint Boncompagni herceget. *Csodákat művelt.* Új utat kell nyitni valahol? *Leborotváltat százhúsz régi ötemeletes házat.* Új *sugárút* kell? Újabb száz öreg háznak rontanak a csákányok. És Róma perifériáin egyremásra épülnek a réginél összehasonlíthatatlanul egészségesebb, jobb, ha a középeurópai ízlésnek nem is mindenben megfelelő bérházak. *Ha Boncompagni herceg pár évig még Róma élén marad,* akkor a történelmi jelentőségű házakon és épületeken kívül minden roskadozó, egészségtelen, kiöregedett bérházat le fognak rombolni.

A Rómát járó idegen legtöbbször csak a monumentális műemlékeket tudja megtekinteni; nem jut ideje arra *a rengeteg apró emlékre, építkezésre,* amit éppen a *Mussolini—Boncompagni—Ricci*-trió kezdeményezéséből jött létre. *Rengeteg finom ötlettel, sok szeretettel* állítanak emlékeket, restaurálnak történelmi helyeket és ezek az apróságok sokszor talán még jellemzőbbek és érdekesebbek, mint a monumentális alkotások. Most legutóbb például elhatározták, hogy *a történelmi nevezetességű római fáknak emlékeket állítanak illetőleg a fákat újraültetik.* Alig van város, amelynek története úgy összenőtt volna a természettel, mint éppen Rómáé? A város és a környék fáinak, szikláinak, folyóinak és patakjainak mind legendája, mondája, története van és lassanként ezeket akarják felélesztení, hogy megmentsék a feledéstől.

Fügefa a Kapitóliumon

A Kapitólium híres fügefáját, a »Ficus ruminalist« például újra akarják ültetni

Mint ismeretes, ennek a fának köszönheti Róma a legenda szerint megalapítását. Ezalatt érezte oly kitűnően magát *a kapitóliumi farkas,* hogy a két kitett csecsemőt, *Romulust* és *Remust* hajlandónak mutatkozott táplálni. *Az antik Rómában nagyon megbecsülték ezt a fát.* Azt tartotta a mondás, hogy »amíg ez a fa élni fog, addig tart a római nép és a birodalom szabadsága«. Állítólag *Nero* alatt pusztult el a fa.

Tasso fája a Janiculuson

A másik híres fa az volt, mely *Romulus* sportteljesítményének köszönhette életét. Róma ifjú megalapítója ugyanis, meg akarván győződni karjának erejéről, az *Aventinusról a Palatinusra lökött át egy cseresznyeágat.* (Meg kell jegyezni, hogy a teljesítmény mindenképpen tekintélyes, hiszen a két hegy közötti távolság körülbelül *1000 méter.*) A cseresznyeág befúródott a földbe, gyökeret eresztett és csak *Krisztus után 40 körül pusztult el,* miután pár száz esztendőn keresztül a rómaiak szent fája volt. Ez a fa *Caligula* hibájából pusztult el. A császár, nem törődve a szent fával, lépcsőt építtetett a közelében. Az építkezések következtében elszáradtak a gyökerek, a fa elhalt, de az Istenek haragja utólérte Caligulát: *41-ben megölték.* Ennek a két fának emlékére ültetnek el tavasszal egy füge- és egy cseresznyefát.

A garibaldista hősök fája a Villa Gloriban

Nero lelke és a Pincio diófája

Nero emlékéhez *még egy római fa* érdekes története fűződik. A császárt állítólag körülbelül azon a helyen gyilkolták meg, ahol ma a *Villa Borghese* terrasza kikönyököl a Piazza del Popolóra. *Ezen a helyen állt egy diófa és* a nép szerint a fa alatt temették el a lantos császárt. Ezer esztendőn keresztül rémüldözött a nép *Nero* lelkétől, mely éjszakánként *lidérctűz formájában villódzott a fa körül.* 1099-ben aztán olyan hisztériás félelem vett erőt a tömegen, hogy a pápa háromnapos zarándoklást vezetett a hirhedt helyre és környörgő miséken kérte Istent, *mentse meg a rómaiakat a kísértettől.* Harmadik nap — mondja a legenda — *Szűz Mária* meg is jelent a pápának és utasította, hogy *vágják ki a fát, égessék el és a hamut szórják a Tiberis vizébe.* Így is lett és a keresztényüldöző császár lelke azóta nem bántja a rómaiak nyugalmát. Azon a helyen pedig, ahol a pápának megjelent Szűz Mária, egy kis *kápolnát* építettek. Ez lett a mostani Piazza del Popolón lévő *Santa Maria del Popolo* templomnak alapja.

Michelangelo és Tasso

Híres római fák azok *a ciprusok, melyeket Michelangelo ültetett a Santa Maria Degli Angeli építésekor* a karthausi kolostor udvarán. Ezek közül 1888-ban kettő elszáradt, *kettő még ma is él.* Az elszáradt fák helyére most majd másokat ültetnek. Történelmi nevezetességű az *Aventinuson* a Santa Sabina templom kolostorának *narancsfája,* melyet állítólag *San Domenico* ültetett 1218-ban. *A fa gyümölcséből évszázadok óta csak a pápa és a kardinálisok esznek.*

A *Janiculus* lejtőjén van egy csaknem

Holló Lajos síremléke a Kerepesi temetőben
(Istók János műve)

elszáradt öreg fa. Ma már csak *egy fal és némi vasszerkezet* mankójával éldegél az öreg fa; *Torquato Tasso* üldögélt alatta betegségektől megkínzott testével és innen nézegetett le Rómára. Már ma is *emléktábla* jelöli a helyet, de *hamarosan itt fogják felállítani Tasso szobrát.* Ércbe öntött vagy márványba faragott alakja ott fog ülni, ahol valamikor a *Gerusalemme Liberata* sorait költötte és elfeledte a gyilkos kórokat, melyek testében oly számosan voltak, mint a »hidra feje«. Ugyancsak *szobrot kap majd Goethe is a Monte Mario pineai alatt.* Már áll ugyan egy szobra a *Villa Umberto* parkjában, de erről a római nép úgy tudja, hogy nem is *Goethét,* hanem *Schillert* ábrázolja és *II. Vilmos* császár olcsón »jutott hozzá«: *megvétette, kinevezte Goethének* és Róma városának ajándékozta. Bizonyos, hogy akár *Goethe,* akár *Schiller, a legrosszabb római szobor ez az alkalmi vétel.*

Az említett fákon kívül külön szobrot kap *a garibaldista szabadságharc egyik elszáradt öreg emléke: a Villa Gloria mandulafája.* Ezalatt halt meg az olasz szabadságharc *hetven hősi katonája,* akiket a pápai hadsereg ötszörös túlsúlyban lévő zsoldosai hosszú hősies küzdelem után mészároltak le. Elfogni egyetlenegyet sem tudtak közülük.

Szobrok kerülnek az öreg fák alá, az öreg törzsek mellé. Holt márványemlékek a régi idők élő tanuihoz.

French Line
VIII., Baross tér 3. Telefon: 37-6-41
Híres északafrikai utazásai
felejthetetlen emléket és pihenést jelentenek mindenkinek.
A társaság **44 luxus-szállodájában fejedelmi az ellátás.**
300 saját pompás autó szállítja a társaság utasait
Algir—Tunis—Marokko
exotikus és romantikus tájaira a
Szahara
csodás oázisaira
162

»UNIVERSAL«
bútoráruház, VII, Wesselényi u. 8
Teljes lakás- és irodaberendezések, egyes darabok is. — Modern és stílbútorok. — Használtak és újak! 160
Nagy választék — kis árak!

A legújabb m. kir. osztálysorsjáték
elsőosztályú húzásaira eredeti sorsjegyek
TÖRÖK -NÉL
Budapest, IV., Szervita tér 3 már kaphatók
Elérhető legnagyobb nyeremény
500.000 P
Sorsjegyek: 192
Egész P 24 | Fél P 12 | Negyed P 6

GAAL GASTON, A MAGYAR FÖLD SZERELMESE

Másfél évvel ezelőtt, 1932 október 26-án Gaal Gaston befejezte első, földi életét s megkezdte *azt* a sírontúli életet, amely csak a nagyoknak jut osztályrészül. Azt a csodálatos második életet, ami a kortársak emlékezetében és kegyeletében bontakozik ki s az utódok történelmi távlatában nyer beteljesedést.

Az emlékezet és kegyelet másfél év óta kibontotta ezt a sírontúli életet. A történelem pedig már leadta névjegyét emléke előtt azzal a *bronzplakettel*, amelyet — épúgy, mint Apponyi Albertét és Tisza Istvánét — néhány héttel ezelőtt szereltek fel a képviselőház üléstermében Gaal Gaston ma is üresen álló padjára.

*

Az emlékező kortársat egyéniségének főleg három vonása tartja lenyügözve. Külső megjelenésének egyszerűsége, tiszta jelleme és megalkuvást sohasem ismerő hajthatalansága. Egyszerűsége minden póz nélküli, fejedelmien természetes. Rövid vadászzekében, szürke ruhában, egyszerű hátizsákot cipelve utazta végig az országot. Tiszta jelleme, szigorú erkölcse szinte nem is a mai világból való. Gaal Gastonhoz még legvadabb ellenfelei képzeletében sem férthozzá a tisztességtelenségnek halvány árnyéka sem. Megalkuvást pedig nem ismert még századrendű kérdésekben sem.

*

Gaal Gaston épúgy meglátta és országos méretűvé nagyította kisemberek apró-cseprő bajait, — ha általános jelenségek megnyilvánulásai voltak — mint ahogy rálátott nagyképűen tálalt események mögött bujkáló titkos rugókra, érdekekre, üzletekre. Megvolt az a ritka tehetsége, amely a széles látókört le tudja egyszerűsíteni kisemberek napi kérdéseire s nemcsak látja, hanem érzi is azok bajait. Gaal Gaston csak azt fogadta el helyesnek, amit át is tudott érezni. Minden jaj, amely kisemberek szájából jött, az ő fülébe sikoltott; minden dobszó, amit falusi kisemberek portáján ütöttek meg, Gaal Gaston kapuja előtt pergett.

*

Az első Gaal, akinek nevét a történelem Gaal Gaston ősei közül feljegyezte, a török elleni harcokban szerzett érdemeiért Hunyadi János kormányzótól kapta nemességét és Gyulavár kapitányságát. A 18. században azonban a Tiszántúlról a Dunántúlra költözött a Gaal-család. Talán ezeknek a körülményeknek tulajdonítható, hogy Gaal Gaston jellegzetes keveréke volt a tiszántúli és dunántúli embertípusnak. A tiszántúli ember lelkesedése, ellenzékisége, szabadságszeretete, forrongásra is hajlamos vére folyt ereiben. De dunántúli volt gondolatvilágában, józanságában, higgadt életszemléletében, felelősségérzetében s bár érzésvilága Kossuth felé húzta, Deák Ferenc nagyságát is elismerte. A tiszántúli politikus örök fiatalsága a dunántúli politikus higgadtabb szemléletével senkiben sem keveredett olyan szerencsésen, mint éppen Gaal Gastonban.

*

Két kép a fiatal Gaal Gaston életéből.

Egyik: a pereskedő Gaal Gaston. A bíró 50 százalékos egyességet ajánl a peres feleknek. Gaal Gaston feláll és meglepődötten jelenti ki:

— Nem értem a bíró urat. Vagy nincs igazam és akkor sértő, hogy az ellenféltől az egyességben nekem juttatandó előnyt elfogadjam, — vagy pedig igazam van, de akkor méltánytalan volna, hogy engedményt tegyek.

Másik: a madárkedvelő Gaal Gaston. Huszonöt éves volt, amikor megalakult a madártani intézet. Gaal Gaston akkor már szenvedélyesen foglalkozott madártani tanulmányokkal s a madártan egy értékes szakmunkát és egy Európában párját ritkító madártani bibliográfiát köszön tevékenységének. Az intézet megalakításakor Gaal Gaston felajánlotta szolgálatait Herman Ottónak és levelében a következőket írta: »Minden körülmények között csak önkéntesként való beosztásomat kérem; nem tartanám helyes dolognak, ha oly szolgálatokért, melyeket ismereteim hiánya miatt ma még nem teljesíthetek, bármi javadalmazást is elfogadnék«.

Gaal Gaston beszél

Két kép, két jellemvonás, mely Gaal Gastont egész életén végigkísérte.

*

1906-ban jelent meg először a képviselőházban. A jovális, kártyapartis, kvaterkázó középbirtokosokkal szemben, akiknek lába alól egyre gyorsabb tempóban csúszott ki a föld s akik még a régi jogon követelnek maguknak helyet az ország ügyeinek intézésében, Gaal Gaston egészen új típus: haladó, ceruzával számoló, tudományos képzettséggel dolgozó gazda és felkészült politikus. Könyvtárakat buj, minden tárgyhoz hozzákészül, mielőtt beszélne s nem szónoki képekkel, hanem adatok pőrölycsapásával dolgozik. Gaal Gaston 1918 előtt is az 1930-as évek szónoki típusát képviselte a parlamentben.

*

1920 után zürzavaros, bomlott idők. A nemzet még nem tért magához, a társadalmon a gyülölködés és gyanakvás szele söpör végig, új jelszavak röpködnek a levegőben, különítmények hangoskodnak, — csoda-e, ha oly sok közéleti férfiról derül ki, hogy tölgy helyett csak nádszál?

Gaal Gastontól azonban semmisem állt távolabb, mint éppen a nádszálterészet. Felszólal a gabonarekvirálások ellen, — ez az ember reakciós, mondják rá. Erélyes rendcsinálást követel a különítményekkel szemben, — ez az ember szabadelvű, fitymálják a szélsőjobboldalon. A magántulajdon elvét védi a birtokreformnál, — nagybirtokos, kiáltják. A kisgazdák apró-cseprő bajait teríti ki, — kész a vélemény: ez az ember népámító. Csak később látják meg, hogy ez az ember a rend, a törvény és jog szerelmese, az elesettek segítője, a rosszemberek bírája, a föld népének szolgája.

Másfél év alatt kétszer utasít vissza — elvi okokból — miniszterséget, amíg 1921 nyarán a képviselőház elnöke lesz. Szenvedélyes tanácskozások, robbanó viharok idején páratlan tárgyilagossággal, közmegelégedésre tölti be tisztét, rendkívüli tevékenységet fejt ki a választójogi törvény megalkotása érdekében, megállíttatja az ülésterem óráját is, hogy ne legyen kénytelen berekeszteni az első nemzetgyülés utolsó ülését. 1922-ben azonban az adótörvények miatt összeütközésbe kerül a kormánnyal s — hiába kínálnak neki szabad kezet — lemond az elnökségről és kilép a kormánypártból. Olyan díszes méltóságot, mint a házelnökség, kevesen hagytak ott a magyar politikában tisztán elvi kérdés miatt...

*

Évekig magános harcos. Levelek tömegei érkeznek hozzá: bontsa ki az ellenzéki agrármozgalom zászlaját. A válasz udvarias, de mindig elutasító: »nem akarom a magyar nép egységét megbontani«. Mulnak az évek s Gaal Gastonnak már nincs többé módja tiltakozni, mert egyetlen kezdeményező lépése nélkül hatalmas tábor nő körülötte. Új párt alakul, amely élére állítja a politika magános harcosát. Szinte maga is megdöbben, amikor az első nagyszabású gyűlésen látja, mennyire népszerű, mekkora tömegeket tud megmozgatni, milyen megbecsülés, szeretet és ragaszkodás övezi körül. De ez a népszerűség sem bódítja el. Csak felelősségérzetét növeli meg s Gaal Gaston azontúl kétszeresen megfontol minden szót, minden mondatot, mielőtt kiejtené. Több felelősségérzettel ellenzéki politikát tömegmozgalom élén senki sem csinált még, mint éppen ő.

*

Politikai harcai közepette gyakran érte a vád: elfogult ember, aki csak a föld látószögéből nézi a magyar életet. Igaztalan vád volt. Gaal Gaston rendkívül sokat tanult. Balatonboglári dolgozószobájának hatalmas könyvszekrényei, régi klasszikusok mellett, tele voltak a legmaibb közgazdasági szakmunkákkal. A képviselőházi könyvtárnak pedig nem volt szorgalmasabb látogatója, mint ő.

De nemcsak tanult, — hanem tudott megértő is lenni az ellenfél álláspontjával szemben. Minden kérdésnél az érvek és ellenérvek egész tömegét szürte át magán, mielőtt kialakította véleményét. Az azonban kétségtelen, hogy ha egyszer kialakította, végtelenségig ragaszkodott hozzá. Rajongó volt; rajongója az igazságnak és rajongója annak a meggyőződésének, hogy Magyarországot csak a föld népén keresztül lehet kiemelni lenyomott helyzetéből.

*

Egyéniségében — zárkózottsága mellett — páratlan méltányosság és egészen rendkívüli kedvesség volt. Különösen egyszerű emberekkel szemben nyilvánult meg ez a kedvesség, akiknek gondját legnagyobb lelkiismeretességgel vette saját vállára. Levelek százait kapta naponként az utóbbi években s titkár nélkül, ő maga intézte el valamennyit.

Igazi otthona a boglári kuria. Örült, ha el tudott egy-egy percet vonni a politikától s ilyenkor gazdasága ügyeit intézte, vagy asztalosm helyében fúrt-faragott. De egészen akkor nyílt meg a lelke, ha a boglári hegyen és a boglári mezőkön járkált. Szerelmese volt a földnek s életre kelt benne az élettelen rög, ha megállt a Balaton partján, vagy széttekintett kuriája dombtetején. Egészen biztos, hogy előtte megelevenedett minden fa, minden virág, minden fűszál, egészen biztos, hogy ők értették tudtak egymással, hogy ők értették egymást.

A föld szereteténél csak a föld népe iránti szerelme volt nagyobb. Ez a szerelem vállaltatta vele már az öregkor határán, betegen, a legutolsó két év erőteljes közéleti szereplését, nagy harcait, törékeny szervezetéhez viszonyított páratlan aktivitását. Látta a magyar nép elesettségét s érezte, hogy ki kell állnia az élre. Irányt mutatott, hogyan kell menteni ennek a népnek az országot s ennek az országnak ezt a népet.

Idő előtt bekövetkezett halála csak múló ideig törte ketté a munkáját.

Vass Sándor

Magyar Királyi Osztálysorsjáték

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben:

arany pengő 500.000 arany pengő

Új sorsjáték — új reménység!

Kérjük kivágni, egy levelezőlapra ragasztani, vagy nyitott borítékban címünkre beküldeni.

Kiss Károly és Tsa

bank részvénytársaság

Budapest, IV., Kossuth Lajos ucca 1.

Húzás már április 14-én!

Szíveskedjenek az új osztálysorsjáték I. osztályához küldeni:

..... drb 1/8 sorsjegyet à 3 P
..... drb 1/4 sorsjegyet à 6 P
..... drb 1/2 sorsjegyet à 12 P
..... drb 1/1 sorsjegyet à 24 P

mely összeget a sorsjegy vétele után a küldendő postai befizető lapon idejében küldöm. 207

Pontos cím:

Név .....

Foglalkozás .....

Lakhely .....

Ystók János

Bokcoló (Bronz)

Tm. Bp 1932.

... gianjan cl. Jelzése alól baira: »*Joh. Ender, 1841.*«

Vászon, méretei 73 : 57·5 cm.

1873: V. (II. 35.) — 1876: IV. 19. — 1878: V. 49. — 1880: V. 49. — 1881: V. 49. — 1883: V. 197. — 1884: VII. 301. — 1885: VII. 301. — 1886: VII. 301. — 1887: VII. 301. — 1888: VII. 301. — 1889: VII. 336. — 1890: VII. 336. — 1891: VII. 293. — 1892: VII. 293. — 1893: VII. 367. — 1894: VII. 20. — 1895: VII. 20. — 1896: VII. 20. — 1897: VII. 20. — 1898: VII. 20.

~~Erny Mihály hagyománya 1871. — Magy. Képt. 206. — Lteza 163.~~

— 1900: VII. 20. — 1901: VII. 20. — 1903: VII. 20. — 1904: VII. 20. — 1905: VII. 20.

— Magy. Képtár 206. — Uj lelt. sz. 163. — 1905. átv. jegyz. 433. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2072. és a leltárban 3027. — Erny Mihály hagyománya 1871-ben.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Erny M. hagy. 1871.

Mk 206
ujlelt 163

Kat
398

Plast.

1912

4114. Istók János.

Ghyczy Kálmán

Bronz-plaquette, vétetett az 1912 január 17-iki 2172 sz. leirat alapján 150 K-án (157-912).
Kifizettetett 1912 január 29-én.-- Elszámoltatott 1912 február 8-án (666-912).

$\Pi\Gamma_3 - 182$

A Nemzeti Muzeum éremtára.

Sz. n. 344-912
Át. lelt. 6917.

Pl.
Vét. 1912

V.

378 fond.

829

szakálla

Sima karimájú ~~[illegible]~~ plaquetten

Mellig, balrafordultan és arczélben van ábrázolva. Balról elválasztott hosszú haját füleinél előrefésülte, bajusza nyirott, ~~[illegible]~~ leberetvált. Körülcsavart nyakkendőt és egyelejű kabátot hord. Felirata a kép alatt

a kép alatt: „GHYCZY KÁLMÁN"

és fölül jobbra: „ISTÓK JÁNOS"

Bronz-dombormű, sima karimával, méretei 18.7:11.9 cm.

4619. Istók János,

Sz. Bácsfalubán 1873 június 15-én.

Caesar,

Angol dogg, figyelő helyzetben, a mint első két lábát kinyujtotta, füleit hegyezi és az érkezőre néz. Pofájának mindkét oldalán egy-egy szemölcs van. Nyakszíját kövek és karikák ékesitik. Bőre a vállon ránczos, farkát hátsó jobb lábához kanyaritotta. Jelzése elől jobbra, de oldalt: ISTÓK JÁNOS.

Untersbergi márvány, mérete az alaknak a magasságban 67, a talapzatnak pedig, a magasságban 15, a szélességben 43.6, a mélységben 188 cm.-- Lelt. sz. 4619.-- Vétetett az 1913 április 23-iki 48620 ~~sz. leirat~~ (908-913) az 1913 május 16-iki 85609 sz. leirat (1053-913), illetőleg az 1913 május 4-iki felterjesztés és az 1913 julius 19-iki 101182 sz. határozat (1518-913) alapján 6500 K-án.-- Kifizettetett 1913 augusztus 9-én ~~6500 K-ával~~.-- Elszámoltatott 1913 szeptember 8-án (1697-913).

Sz. n. 1349-913
1518-913-1
Át. lelt. 12159.

11

VIDÉKI CENTRUMOK

Pécs

ISTÓK JÁNOSNAK, *a kitünő szobrászművésznek Barthos-Társasági emlékplakettje, a Pelikán.*

Pécsett minden korban otthonra talált a képzőművészet. A római kor temetőjéből a plasztika emlékei kerülnek felszínre. A keresztény római korból megmaradt sírkamra falfestészete a római katakombákkal hasonlítható össze. A népvándorlás korabeli leletek iparművészeti tárgyakat tartalmaznak. Legtöbbje ötvös munka.

Pécs képzőművészeti életében fordulópontot jelent a pécsi püspökség megalapítása. A képzőművészet központjában a székesegyház áll. A városban a XIX. század közepéig a képzőművészetek egyetlen mecénása az egyház.

A török hódoltság korának is megvolt a képzőművészete. Kő- és fafaragások, vasművesség, ötvösművészet teremtette meg a maga emlékeit. Az építőművészet is támogatóra talált a törökben. A pécsi török építmények páratlanok a maguk nemében.

Pécsett a régibb időben kevesen lépnek a képzőművészeti pályára. Akik erre szánják magukat, külföldre mennek tanulni, a tehetségesek kint is maradnak, mert idehaza megélni nem tudnának. Klimó György pécsi püspök a XVIII. században művészeti akadémiát akar felállítani. Csak terv maradt.

A XIX. század végén, a székesegyház restaurálásakor sok művész dolgozik Pécsett. Lotz és Székely ekkor festik a kápolnák freskóit. A művészek pécsi munkássága serkentőleg hat a városra. Ezt a hatást erősbíti a fellendülésnek induló Zsolnay gyár, ahol szobrászok és festők találnak munkára.

Az első nagyobb megmozdulás a Nemzeti Szalon pécsi kiállítása, melyet egymásután követnek kiállítások és ezek keretében a művészi bemutatkozások. Ezt a fellendülést letöri a háború. A szerb megszállás alatt minden pang. A felszabadulás után a képzőművészeti főiskola két éven át Pécsett tartotta nyári kurzusát.

A legutóbbi idők eredménye a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának megalakulása. A társaság egyesíti a pécsi és baranyai művészeket művészi irányra való tekintet nélkül. Messzebbi feladata: az iparművészet felkarolása, a Dunántúl művészeinek Pécsett való tömörítése, Pécsnek a Dunántúl művészi központjává való emelése.

A társaság rövid fennállása óta sikereket ért el. 1926-ban megrendezi a pécsi művészek reprezentativ kiállítását. E kiállítás alkalmával meghívja a Nemzeti Szalont, mely a meghívást elfogadja és Pécsett rendezi meg a pécsiekkel együtt az ötvenedik vidéki kiállítását. A kiállítás erkölcsi és anyagi sikere minden várakozást felülmult. Megnyitására a kultuszkormány is leküldte képviselőjét. A kiállítás két szóval jellemezhető: érték, siker.

Ezt a kiállítást hamarosan egy pécsi retrospektiv kiállítás követte. Pécs hölgyei az egyetemi diákjóléti intézmények felsegélyezésére rendezték. A rendezés művészi részét a társaság készséggel vállalta. A kiállításon hatalmas művészi érték vonult fel, tanulságul annak, hogy Pécsett — ha ma még gyűjtőkről, gyűjteményekről szólni nem is lehetet — egyesek birtokában kiváló művészi alkotások vannak.

A társaság vezetősége örömmel ragad meg minden olyan alkalmat, mely a pécsi tehetségeket megismerteti.

Péter József.

HIREK

A vakmerő gondolat

tetté teljesedett.

Mindenki szkeptikusan ingatta a fejét, csak mi hittük fanatikus meggyőződéssel, hogy egy művészeti irányoktól független, egyetlen művészcsoportnak sem elkötelezett, nivós képzőművészeti folyóirat életképes.

Hiába erősítgettük igazunkat és bizonyítgattuk, hogy éppen ellenkezőleg, azok a folyóiratok nem életképesek, melyeknek léte egyik vagy másik művészcsoport boldogulásához, vagy kényekedvéhez van kötve, — mégis mikor megjelentek a „Képzőművészet" első számai, a haruspexek egyre hajtogatták károgó jóslatukat: ilyen elsőrangú papíron, ilyan gazdagon illusztrálva, általában: ilyen költségesen előállítva csak akkor élhet meg egy művészeti folyóirat, ha nem kizáróan az olvasóközönségre, azaz saját erejére támaszkodik, hanem külső támogatást is élvez... A jósok jósoltak, mi pedig igazunkba vetett hitünk minden erejével dolgoztunk és előfizetőink száma egyre szaporodott. Mi minden újabb számmal emeltük a „Képzőművészet" nivóját, az előfizetők szaporodásának tempója pedig minden új számmal fokozódott. A jósok jósoltak, mi pedig egyre erősebbek lettünk. Végre ma, amikor lapunk a fejlődésnek ismét egy újabb állomásához érkezett, ahhoz a ponthoz, melyen már állja az összehasonlítást a nagy nyugati folyóiratokkal, ma, mikor a „Képzőművészet" féléves fennállása után új évfolyamba fordul, ma már büszkén kiált-

A BARTHOS-TÁRSASÁG, mely leleplezte *Istók* Jé nos, szobrászművész sikerült „Barthos"-emlékplakettjét. A fényképen láthatók: 1. Nagy Andor tőzsdetanácsos. 2. Básta Mihály min. tan. 3. Dr. Wágner Károly ny. államtitkár. 4. Bittner János kormányfőtan. 5. Moser Ernő orsz. képv. 6. Dr. Bakonyi Pál ügyvéd. 7. Molnár Dezső altábornagy. 8. Tauszig Aladár igazgató. 9. Dr. Hody Lajos ny. min. tan. 10. Dr. Sötér Elek tábornok orvos. 11. Dr. Vadnay Tibor belügyi államtitkár. 12. Dr. Gonda Dezső kir. tanácsos. 13. Szalavetz Bertalan min. titkár., tb. főjegyző. 14. br. Hazay Samu ny. min. 15. vitéz Doroghy altábnagy. 16. Dr. szigethy Barthos Andor kir. kamarás ny. h. államtitkár, orsz. képv. 17. Fall János, pénzügyigazgató.

Istók János

Bubics Zsigmond
püspök mellszobra,
repr.
Vas. Ujs 1902. 270. l.
273. l.

Istók János

Művészet 1917. 10. l.

ISTÓK JÁNOS KLÁRIKA

TEMETÉS

Aladár, Kümmerle Pál, Rainerné Istvánffy Gabriella.

A hetedik terem egészen a szobrászoké. Nagyobbméretü plasztikai kompoziciók a mai viszonyok közt természetesen nem voltak vár-

HATVANY FERENC BR. KÉKRUHÁS NŐ

nyomorúságait megragadó metszeteken mutatja be és Jacques Courtois-t, a műtörténetben kissé elhanyagolt Boursignont, akinek minden festménye és karca személyes tapasztalások erejétől sugárzik. Salvator Rosa mellett, aki a tömegek hatalmas mozgatója, ott van Rubens is, híres amazoncsatájával újból Leonardóra emlékeztetve. De ő is, mint Dürer, geniális egyszerűséggel tudta a háború nagy furiáit a pusztulás, az éhhalál és a pestis veszedelmeit megjeleníteni s azt a gondolatot, hogy mennyit szenved Mars lábaitól a tudomány és a művészet. Rudenek a párisi Arc de Triompheon lévő híres Marseillaise és Rodinnek nagyerejű csataordítása éppen úgy bizonyságai a jelenkori művész háborús érdeklődésének, mint Klingernek Brahms fantáziájában a titánok harca az istenekkel. De mégis, mintha a kételkedés árnyéka is megjelenne Ehrenberg szavai mögött. Hivatkozik az 1871-iki hadjáratra, amelytől a német művészek hatalmas kilendüléseket vártak, de amelynek a nyomában aligalig támadt a nemzeti felbuzdulást méltóan megörökítő művészi alkotás.

Hazafiság, etika és művészet, e különböző kategoriáju fogalmak könnyen elkeverednek, kivált a léleknek ily extatikus állapotában, mint a maiak. De pontos különbségeket igyekszik ez eszmék közt tenni Gustav E. Paraurek az ő politikai röpiratában (Patriotismus, Kunst und Kunsthandwerk). Világos fő, tartalmas mondanivalók, nyugalom az itéletekben — ezek jellemzik a stuttgarti múzeum-igazgató egyéb munkáit is. Ő is kifejti, hogy a nagy német háborúk és szabadságharcok hőseivel s kivált a hadvezérek fejeivel hányszor találkozunk képtárakban, szobrok csarnokaiban és iparművészeti tárgyakon. De azt is látja, hogy a 70—71-iki események után a nagy várakozásokat mennyire agyonütötte a sok izléstelenség, apró «műtárgy», mely Vilmos császárt azért öltöztette hermelinbe, hogy — szappantartó lehessen belőle porcelánból és Bismarckkal azért kalapáltatta össze Németországot, hogy a fejét — söröskancsónak mintázhassák meg. A Hurrákiccsek virágkora volt ez a háború is, mint ahogy a mai időkben is veszedelmesen elburjánzanak a hazafias kiccsek. Paraureknek komoly aggodalmai vannak aziránt, nem fogják-e a műalkotásokat a hazafias szempontok túltengésével hamis itéletek alá venni. Nem üti-e agyon újból az etika az esztétikát? Nem győz-e gutgesinntség a művészi szabadság felett? Nem válik-e a rendőrörmester műítésszé?... Fél a sekélyes tartalmú esztétikától; félti az őszinte formákat a morálfanatikusoktól és fél attól is, hogy a túltengő nacionalista érzések, a korrekt nyárspolgárok erkölcsi nyafogásai nemcsak a beteges

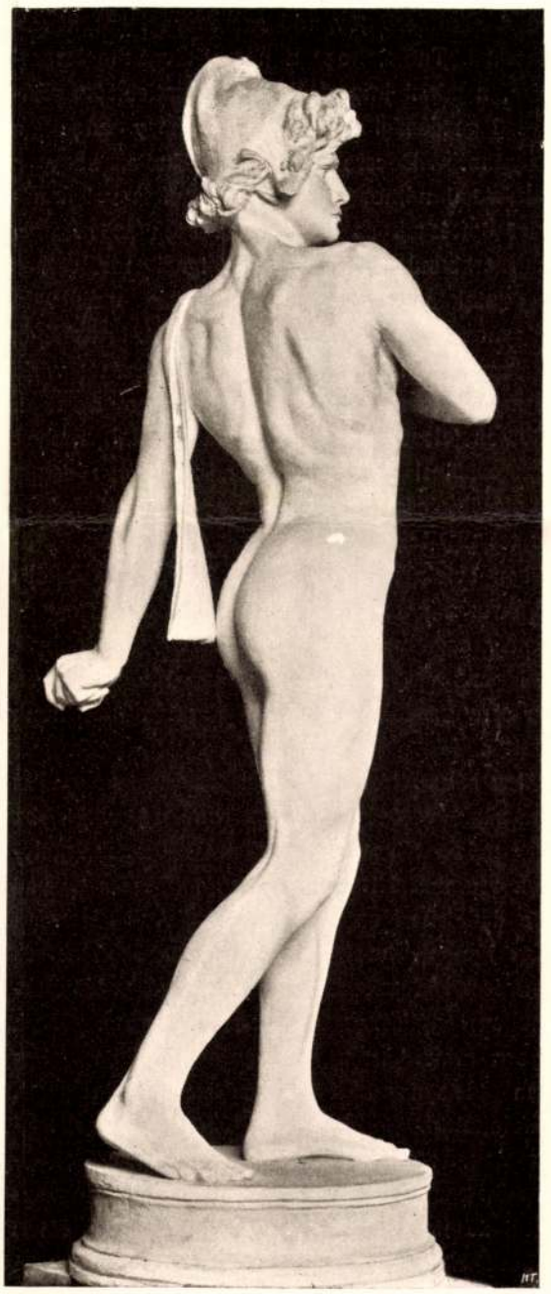

ISTÓK JÁNOS SZOBORMŰVE

Művészet 1915

francia művészi importot fogják egyszersmindenkorra megszüntetni — ami nem baj — hanem a művészi kiválasztásnak is útját állják, ami már baj. Általában lépten-nyomon higgadtságra utal. Látja a németség jövendő nagy szerepét, hogy a népek kulturéletében a vezetést átvegye, de ehhez a világot jelentő hivatáshoz egy világot átölelő tekintet is kell... És tudományban, művészetben csak az a hazafiatlan, aki egyoldalúan nacionalista álmokat sző. Semmi sem kerüli el figyelmét, amiből a német művészi alkotóerő jövendő szerepére lehet következtetni. Tudja, hogy a német divat megteremtése, a párisi importtól való függetlenítése elsőrangú gazdasági kérdés s érzi, hogy ennek a súlypontja Bécsre fog esni. Tudja, hogy a határszéli német vidékek újraépítésével a német építészek és tervezőművészek szövetsége, a Werkbund alkotóerejének igazi területéhez fog jutni s evvel a német forma után való vágyhoz lép közelebb az építészet. Általában egészséges differenciáltság elkövetkezését várja a művészetben. De ez nem azonos azzal a divatos jelszóval «az új, tiszta ideállal, melyet sok erkölcsi csősz úgy vár, mint egy isteni büntetőbíróságot. Sokan ugyanis a mai művészetet úgy tekintik, mint amely a kéjek fertőjében evickél, amelyet egy kokett és bűnös géniusz a pestis levegőjével fertőzött meg és amely engedve egy romlott város sugallatának a lápnak virága lett. Az ember lúdbőrös lehet, ha arra gondol, minő örvény szélén táncoltunk idáig».

Igy sóhajt fel gúnyosan Paraurek s ez az érzésünk valóságos lidércnyomássá válik, ha egy másik háborús pampfletet olvasunk, melynek Momme Nissen a szerzője (Der Krieg und die deutsche Kunst. Freiburg i. Br. — Herder). Egy jámbor, hazája erkölcsi megtisztulása és művészi kijózanodása után sóvárgó prédikátorszellem nyilatkozatai vannak benne. Néha nyers, mint Abraham a Santa Clara, de egészben kicsinyes, mint egy politizáló iskolamester. Elfelejtettük — mondja — hogy minden kulturának az erkölcsiség az alapja. S ezért engedtük magunkat Páris erkölcstelen művészetétől átitatni. Ezután taxative sorolja fel Páris bűneit a német képzőművészetben. Ezek: a hitetlenség, a tisztátlanság, az élvvágy, a hiúság, a maga kelletés... Hogy mifajta művészet az, amelyre a mai német fiatalságot az idegen rontás csábítja, annak a bizonyítására egy mellékleten bemutatja Burljaknak és Kandinskynak «Der Blaue Reiter»-jéből vett két festmény reprodukcióját, melyekről joggal mondhatta egy francia folyóirat, hogy az a francia les Fauves művészcsoport bosszúja a németeken, akik igy bolondították meg hajdani ellenfeleiket. Még a Simplicissimust is az erkölcsi és művészi métely melegágyának tekinti Nissen s erre is vonatkoztatja Bode nyilatkozatát, hogy «az új művészetben megvan a törekvés: összetörni a hitnek és erkölcsnek valamennyi korlátját». Ő is azt hiszi tehát, hogy ez a világháború tisztító tűz, melynek kohójából fognak újra éledni a régi német művészeti szellem jellegzetességei: az eszmei tartalom, a hazaszeretet, a hősiesség ideálja, a hitvilág szeretetteljes átélése s a hagyományok félénk tisztelete. Valóságos fogadalmakkal zárul a bibliikus hangú röpirat, hogy mi mindent kell vállalnia jámbor penitenciában az eddig kicsapongó művészetnek.

Nem ily malasztos, hanem sokkal reálisabb célok után fut dr. Norbert Stern (Die Weltpolitik der Weltmode, Deutsche Verlagsanstalt), aki a németség e nagy háborújától nem kevesebbet vár, aminthogy a német izlés és a német divatművészet világuralomra fog szert tenni. Egy modern colbertizmus, amely természetesen a német financpolitikát gazdagítaná, az ő eszménye. Igen érdekes fejtegetésekben mumutatja ki, hogy a rómaiaktól Poiretig minden divattendencia egyúttal politikai tendencia is volt a világuralom bírására. A francia nyelv s irodalom mellett a francia női divat volt az az erős kapocs, mellyel Páris vazallusaivá tette az egész világot. Még 1914-ben is tele vannak a párisi divatműhelyek a legügyesebb bolgár és cseh szabókkal, értelmes bécsi directricekkel, tehetséges orosz festőkkel és rajzolókkal, német, amerikai s angol divatárusokkal. Ugy ahogy XIV. Lajos egy öntudatos vámpolitikával s a külföldi kézműiparosok betelepítésével megteremtette a francia divat világuralmát s ahogy azután I. Ferenc császár ugyanezt olasz textilmunkások betelepítésével Németországban elkezdte — úgy kell ma a tudatos iparpolitikával a németséget abba a helyzetbe juttatni, hogy Berlin és München

Istók János

Új Magyarság Vasárnapja

1935. nov. 3

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Istók János

életrajz

irod

Gokássy 19. l.

Csanyi László hormánybiztos emlékmive Kalacgerszeg

ÁLL A VILÁG

Ágyuszállítás a hegyekben

Ez a hatalmas fényszóró éjjel is megtalálja a repülőgépeket

Nehéz német géppuska a gyalogsági vonalban

Angol tankok

Az amerikai hadgyakorlatokon a Panama-csatorna egyes pontjainak ködösítésével tévesztették meg a támadó repülőket

A nagyenyedi Bethlen-kollégium öregdiákjai most leplezték le szeniorukról: Makkai Jenő dr. koronaügyészhelyettes szobrát (Istók János alkotása)

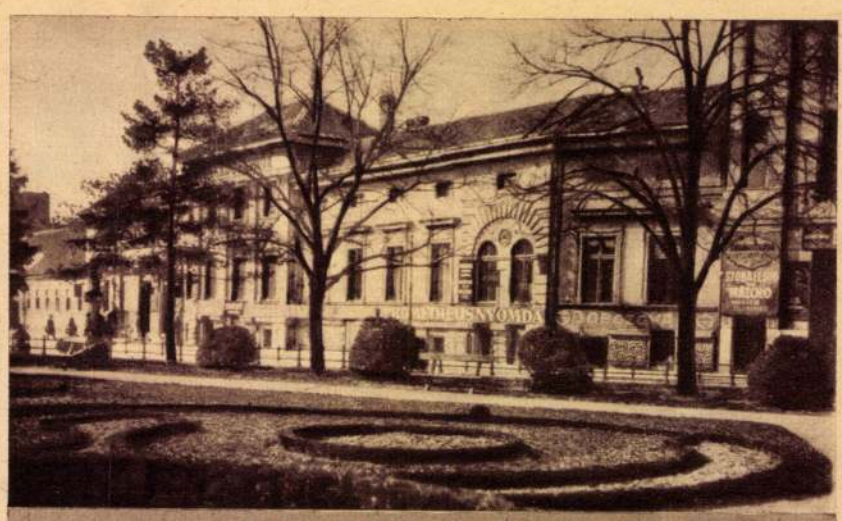

A szegedi középponti katolikus ház

Az 1-es honvéd vonatosztag Hubertus-versenyének győztesei

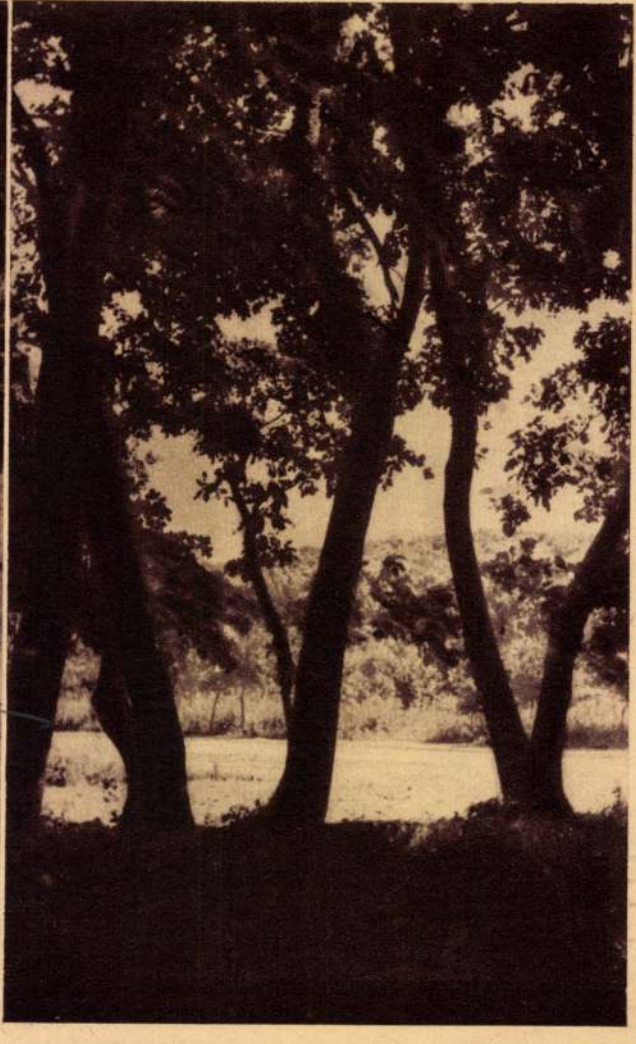

Az „Uj Magyarság" karácsonyi rejtvénypályázatának első díja egy monori telek

Egyik képünk a budapest—ceglédi betonutról készült, amelynek baloldalán vannak a telkek, másik képünk a telkekből strandfürdő építésére kiválasztott részt mutatja be

1910.

1293. Istók János.

Sz. Bácsfalubban 1873 június 15-én.

Antal Gábor.

Mellig, jobbrafordultan, ~~és csaknem teljes~~ arczélben ~~látható~~. Hátrafésült haja ~~rövid~~ ~~szemöldöke dús~~ bajusza és körszakálla rövid, szemöldöke dús. Öltözete: kabát és palást. Felirata a kép alatt két sorban: ANTAL GÁBORNAK 1869-1909, jelzése fölül ~~jobbra~~ balra: ISTÓK JÁNOS.

és sima karimájú, de egyoldalú plaquette előlapjának emelkedett peremű mezőnyében van ábrázolva.

a parkanyon

L pedig

F a mezőnyben

Egyoldalú bronz-plaket, méretei 8.0:5.7 cm.-- Vétetett Steinmassler Kornéltól 1910 szeptember 27-én 16 K-án (1524-1910).-- Kifizettetett 1910 október 1-jén.-- Elszámoltatott 1910. november 30-án 1997 szám alatt.

29/6

1810

Most már tíz éve [illegible]
hogy Taine Hippolit meghalt, a kivel 40 évig munkálkodó nagy szellem költözött el, bár művei élni fognak mindaddig, míg filozófiával a világ foglalkozni fog. A múlt év végén jelentek meg Taine ifjúkori

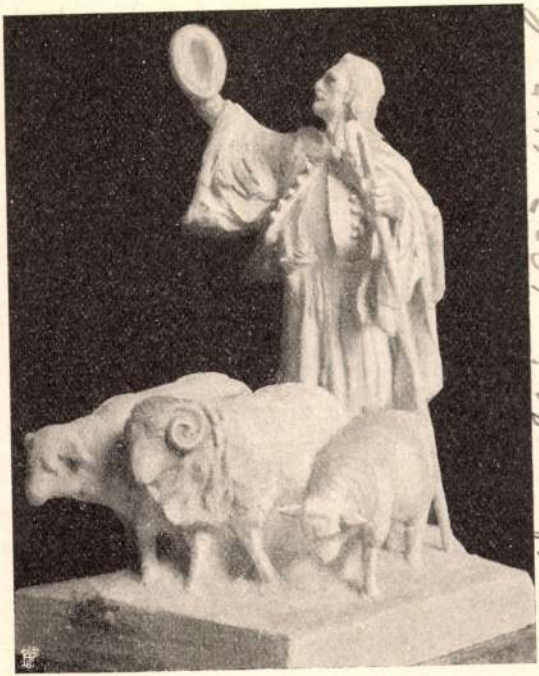

Istók János: Búcsuzó juhász.

ASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tudományos világ nagy számmal volt képviselve. A szinpadot egész szélességében elfoglalta Közép-Ázsia térképe, azon vastag vörös vonal jelölte az útat, melyet Sven Hedin megtett. A híres utazó, a mint megjelent a szinpadon, megtapsolták. *Erődi* Béla dr., mint a földrajzi társaság elnöke köszöntötte a társaság nevében, s fölkérte Vámbéry Ármint, a társaság díszelnökét, hogy mint maga is ázsiai utazó, rövid bevezetéssel tájékoztassa a közönséget Sven Hedin útjáról. *Vámbéry* legelőször azt említette meg, hogy tizennyolcz év előtt fölkereste őt egy svéd ifjú s arra kérte, írjon bevezetést Perzsiáról, Mezopotámiáról, a Kaukázusról írt útirajzaihoz. Ez az ifjú a legnagyobb földrajzi utazók közé küzdötte magát. Oly helyeken járt, a hol nem fordult meg európai, néhol eddig talán ember sem. Két izben három-három évig tartó útban járta be az eddig ismeretlen földrészeket. Megemlékezett Vámbéry a magyar utazóról, Kőrösi Csoma Sándorról is, ki nyolczvan esztendővel ezelőtt, minden segitség híján Tibet felé oly fontos útat tett, s ki az első tibeti nyelvtant és grammatikát megírta. *Erődi* Béla a Vámbéry beszéde után átnyújtotta Sven Hedinnek a földrajzi társasági díszlagságról szóló oklevelet.

Sven Hedin két óra hosszat beszélt utazásairól német nyelven s a nevezetesebb helyeket vászonra vetített képekkel, mappákkal illusztrálta. Útjának főeredményeit lapunk már ismertette.

Utazása költségeit a svéd király viselte, az orosz kormány pedig az 1894—97-iki útjában négy derék kozákot adott mellé kisérőül. Második útjára 1899-ben indult. Előadása egyik része arról az expedicziójáról szólt, mely Kasgarból kiindúlva a

Az influenza járványos és nagy mérvben ragályos betegség. Hogy a fejfájástól és náthától megszabadul-junk a legtöbb esetben idejében alkalmazott pár gr. Salaphen néhány óra alatt bevéve elégséges. Idősebb és gyengébb egyéneknél azonban ezen betegségnek káros hatása van az erő állapotára is. Nem eléggé ajánlható ily esetben a Somatose használata.

ébredésüket. Az ajtót [illegible]
holtan, a mint félig kiesve az
gen feküdt. Feleségét csak h
életre hozni. A kandallóból k
a kitünő irót. A megdöbbent
jedt Párisban és táviratok
özvegyhez a világ minden ré

Istók János pályaterve.

A VÖRÖSMARTY-SZOI

Vas. Ujs. 1902. 66. l.

e f g h

ágos.

adik lépésre matot mond.

negfejtése Palkoska E.-től.

Világos.	*a.*	*Sötét.*
1. ---	---	--- Ke5—d4 (b)
2. Vh6—f6 +	---	Hd5—f6 :
3. e2—e3 mat.		

b. *Sötét.*

-- --- t. sz.
--- Ke5—f4
at.

ése a „Strategie" feladvány
ából.

Világos.	*a.*	*Sötét.*
1. ---	---	--- f6—f5 (c)
2. Fd3—c2 :	---	f5—e4 :
3. Be5—c5 stb.		

c.

1. --- --- --- Kd4—e5 :
2. Vg6—h3 + stb.

Budapesten : K. J. és F. H. —
nitzky Sándor. — *Csomonyán :*
Hoffbauer Antal. — *Bakony-*
Kecskeméten : Balogh Dénes. —
ert. — *A pesti sakk-kör.*

LÁNY.

számában megjelent kép-
világosságot.

: Nagy Miklós.
pest, IV., Kaplony-utcza 9.

Burmester a világhirü hegedü-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.

Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművészieszebben készittetnek jótállás mellett.

A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.

Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

Használjon
Kerpel-féle kézfinomitó folyadékot, a kezet **3** nap alatt bársony simára és hófehérré teszi. Egy üveg 70 fillér. Postai szétküldés: Kerpel gyógytár Budapest, Lipót-körut 28. Négy üveg rendelésnél bérmentve.

6806

UJDONSÁG!!

9700

Acetylen-zseblámpa,

a zsebben kényelmesen hordozható nagy, vakitófénnyel ég és sötét helyeket, lépcsőket, pinczéket stb. nappali világitással lát el. Praktikus, szolid és olcsó. Egy drb ára a pénz előleges beküldése esetén **K 1.20** franco utánvéttel 50 fillérrel drágább, 3 drb **3 kor.** 6 drb ára **5 kor.** Portó külön. Kapható **Kann Ignácznál, Wien, II. Lilienbrunngasse 17.**

+ Soványság +

Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 5—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezesség. Orvosi rend. szerint. Szigoruanbecsületes. Nem szédelgés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postautalvány vagy utánvéttel. Használati utasitással.
Hygien. Institut 9365
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére: Török József, gyógyszt. Király-u. 12.

Kormánybiztos.
Technikum-Altenburg S.-A.
Gépészet, elektrotechnika és vegyészet számára. 9421
Tanműhely. — Műsor bérmentve.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

Istók János.

ISTÓK JÁNOS szobrászművész évekkel ezelőtt elkészítette a Csányi László, 48-as vértanu, erdélyi kormánybiztos szobrát Zalaegerszeg számára. A szobrot ez év májusában fogják leleplezni.

Magyar Iparművészet

1931. 28 l.

H

Budafoki ut

Istók János

1912. 492. l.

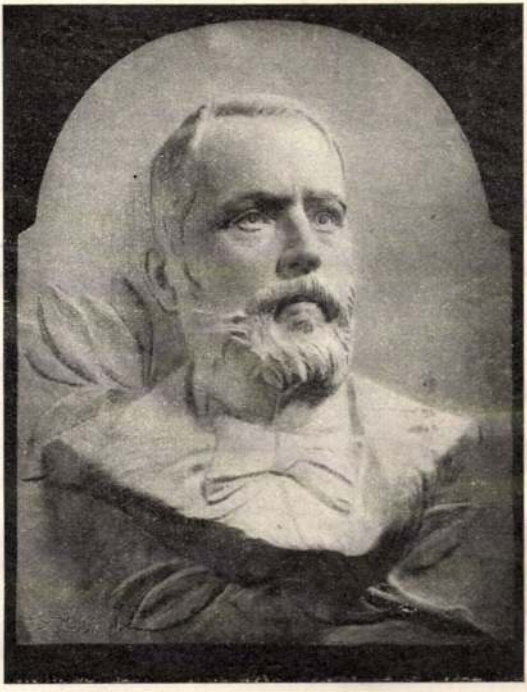

Inczédi László emléktáblája, melyet most lepleztek le szarvasi szülőházán.

VASÁRNAPI UJSÁG.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népszabadság

Istók János szobrászművész

1973. június 15., péntek

1021

Száz év előtt született Istók János szobrászművész, századunk magyar képzőművészetének egyik jeles alkotója. Születésének évfordulójára emlékezve, közöljük egyik művének reprodukcióját, Peterdi Andor portréját.

CIKKÜNK NYOMÁN

Pestimrei és kaposvári kálvária

című, május 8-i írásunkban két magánépítkezés gondjaival, a kivitelezők önkényes, illetőleg büntetőeljárást is igénylő módszereivel, a kislakásépítők kiszolgáltatottságával foglalkoztunk. Megírtuk, hogy a határidő-módosítások ellenére máig sem fejezték be a pestimrei ikerházak építését, mert a *XX. kerületi Építőipari Szövetkezet* különböző okok — anyag- és munkaerőhiány, árviták — miatt többször is önkényesen levonult az építkezésről. A kaposvári 26 lakásos társasház kivitelezőjét, a *tabi TÖVÁL-t* viszont fel kellett számolni, mert az ellenőrizhetetlen, veszteséges vállalkozásnál súlyos visszaélésekkel is tetézték a mérleghiányt.

A cikkben érintett kivitelezők állami törvényességi felügyelete a minap értesített bennünket intézkedéséről. *Dr. Bennó Nándor*, a XX. kerületi tanács elnöke közölte, hogy — a kerületi pártbizottság javaslatára — *azonnal felügyeleti vizsgálatot végeztek a szövetkezetnél. A vizsgálati jelentést* — amely alátámasztotta cikkünk állításait — *a kerületi párt-végrehajtóbizottság is megtárgyalta, s a szövetkezet kommunista vezetőit elmarasztalta mulasztásaikért.* A kerületi tanács, a népi ellenőrzési bizottsággal közösen, további vizsgálatot is folytat a felelősök megállapítása és felelősségre vonása végett. A szövetkezet vezetője vállalta, hogy *a pestimrei hat ikerház építését legkésőbb július 24-ig befejezik*, s a lakásokat beköltözhetően átadják az építtetőknek.

A kaposvári Virág utcai építkezés ügyéről *Tóth Lajos*, a Somogy megyei tanács elnökhelyettese tájékoztatta szerkesztőségünket. Közlése szerint *a felszámoló bizottság a napokban kötött szerződést a batéi TÖVÁL-lal. Mintegy kétmillió forintos további költséggel ez a vállalkozás fejezi majd be az építkezést; a szükséges pénzügyi fedezet megvan.* A tabi TÖVÁL felszámolása késik, ezért a felszámoló bizottságot megerősítve úgy döntöttek, hogy a felszámolást, e hó végéig be kell fejezni. *A felszámolás elhúzódása miatt felelős személyeket fegyelmi úton vonják felelősségre.* A *siófoki* járás területén működő társulások és tsz-ek — a többi között a tabi TÖVÁL — állami törvényességi felügyeletének nem elég hatékony ellátásáért *a járási hivatal elnöke fegyelmi büntetésben részesült. A vállalkozás volt tagjai és vezetői ellen indított rendőrségi nyomozás is befejeződött; a vétkesek a siófoki járásbíróság előtt felelnek tetteikért.*

Számítógépek importja – oktatási berendezések exportja

(Tudósítónktól.)

Az elmúlt napok két jelentős üzletkötéséről adtak csütörtökön tájékoztatást a *Metrimpex Külkereskedelmi Vállalatnál*. Szovjet partlátásáról és a gépek üzemeltetéséhez szükséges szakemberek oktatásáról.

A másik üzletkötés exportra vonatkozik: *Chilébe 2 millió dollár*

SPANYOL KATONAI ATTACHÉK LÁTOGATÁSA A DÉLNYUGATI FRONTON. — Jelfy Gyula fölvétele.

egy kis friss levegő juthasson be. Mikor a hűvösség körüllengte a fejemet, csak akkor lett előttem nyilvánvaló, hogy a szindarab mint valami szélvihar zúgott rajtunk keresztül.

Beaumarchaist elhalmoztáktetszésükkel. Nincs benne kétség, hogy most már hamarosan keresztül fogja vinni műve nyilvános előadását. Vajjon akkor ép úgy fog-e mulattatni? Szivesen nevetek önmagamon, de veszedelmes egy sorba állítás volna, ha a csőcselék valaha is megengedhetné magának, hogy rajtam nevessen.

A vendégek nagyobb része, a kiket Vaudreuil gróf nem tudott elhelyezni, még az éjjel hazament. A párisi orvosoknak lesz dolguk: az eső csak úgy szakadt s a fölázott utakon és a csaknem áthatolhatatlan sötétségben a kocsisorok csak egészen lassan mozoghattak a didergő bennük ülőkkel.

Én Wurmser úrral voltam egy kocsiban. Nagyon nyomott hangulatban van. Talán túlmesszire ment Cagliostróba vetett bizalmával? «Attól félek, az aranycsinálók ideje elmúlt és a borbélyoké jött el» — mondta keserűen.

Montjoie marquis Delphinehez.

Froberg-kastély, 1783 október 2.

Kedvesem. Szándéka, hogy az oly régóta nem használt Laval-kastélyt választja tartózkodási helyéül s még hozzá most, a mikor a tél az ajtó előtt áll, megütődést kelt. Mivel azonban a kastély az ön kizárólagos tulajdona s mivel Ön, nekem úgy látszik, csak azért választotta, hogy mennél messzebbre legyen tőlem elválasztva, hát nem lehetek befolyással elhatározására. Utólagos jóváhagyása reményében Lavalba fogom küldeni a cselédség egy részét, hogy legalább a legszükségesebbet előkészítsék számára.

Jól vagyok.

Montbéliard Frigyes-Jenő herczeg Delphinehez.

Montbéliard, 1783 október 19.

Szeretett Delphinem. Mennyire igazad volt: máris szabadabban lélegzem a meghitt régi környezetben; már látom, mi minden van itt elhanyagolva, mióta a bátyám, az uralkodó herczeg egészen poroszországi birtokaira vonult vissza s mennyire meg kell feszítenem minden erőmet, hogy az évek hosszú során át lelkiismeretlen intézők által folytatott rosz gazdálkodás következményeit jóvátegyem. Örömmel tölt el, hogy szükség van rám, hogy munka vár rám. Ma Lavalba lovagoltam, azon a szép erdei ösvényen, a mely mindennap angyalomhoz fog vezetni. Dobogó szívvel láttam az öregségtől szürke tornyokat felemelkedni magam előtt, melyeknek ablakaiból egykor egy kislány édes fejecskéje integetett pajkosan felém.

A várudvarban élénk sürgés-forgást találtam: magasra megrakott szekerekről bútorokat és ládákat és szekrényeket raktak le. Sajátságos: ez a látvány, pedig közeledésed jele, összepréselte a szivemet. Éreztem, hogy itt annak a gondoskodása működik, a ki némán átenged téged nekem, — akár megvető közönbösségből, akár nagylelkü lemondásból, — mind a kettő egyformán nyomasztó.

De nem akarlak tovább kínozni, szegény szivem, a ki mindent megteszel a kedvemért és olyan határtalanul szenvedsz miattam.

Montjoie marquis Delphinehez.

Froberg-kastély, 1783 november 1.

Kedvesem! Nincs szükség köszönetre. Csak kötelességemet teljesítettem, mikor apai várát, a melyből egykor egy tudatlan gyermeket hoztam el, visszatérése számára alkalmassá tettem. Csak egyet kivánok: időről-időre — előzetes bejelentés után fogadjon engem, hogy a gonosz nyelvek esetleges suttogásainak élét vegyük. Mivel én a jövő év elején vagyonom kezelésének ügyeiben Párisba szándékozom menni, meg fogom magamnak engedni, hogy karácsony napjaiban tudakozódjam hogylétéről.

Montbéliard Frigyes-Jenő herczeg Delphinehez.

Montbéliard, 1784 január 6.

Ma csak leggyöngédebb üdvözletemet, szerelmem. Nem jöhetek; a falusi emberek csapatai tódulnak a városba és a kastély előtt gyülekeznek. A szörnyű hideg kergeti őket ide, de bár csaknem egész fa- és élelmiszerkészletünket szétosztottam és engedélyt adtam, hogy a navirei erdőt kivágják. Különösen az idegen emberek fenyegető magatartást tanusítanak. Kinyittattam az istállókat és a lovagló-csarnokot, hogy legalább a nők és gyermekek hajlékot találjanak.

A küldönczömet megbiztam, hogy vegye át válaszodat és saját szemeivel győződjék meg, Laval biztonságban van-e. Szükség esetén természetesen mindent itthagyok és hozzád megyek.

Montbéliard Frigyes-Jenő herczeg Delphinehez.

Montbéliard, 1784 január 7.

Szerelmem! Ne félj. Hogy történhetnék velem baj, mikor olyan angyal véd szerelmével, mint te. A lovász elbeszélt mindent, maga is meghatva attól, a mit látott: a lavali lovagteremben az embertömeget, halvány arczokat, toprongyos ruhákat, sovány, fagydaganatokkal hűdött tagokat a kandallóban égő fahasáboktól élesen megvilágítva, te magad pedig közöttük, félelem nélkül még a legdurvább czimborák közt is.

Küldök neked néhány markos legényt védelmedre. Egy tűzjel a hegyormon és én is nálad leszek a legrövidebb idő alatt.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zeneesztétika. Igazi nyereségnek kell mondanunk a kolozsvári hirneves zeneiskola igazgatójának új könyvét, *Lavotta Rudolf Zeneesztétikáját;* Ez a 300 lapnyi kézikönyv régóta nélkülözött szükséget elégít ki, nagy tudással, széleskörü műveltséggel megírva, élvezetesen vezet be a zenei művek lényegébe s figyelemreméltó tulajdonságaikba. A műveltségnek egyik lényeges alkatrésze a zenében való jártasság: nemcsak az, hogy meglehetős kézügyességgel eljátszék az ember valami szonátát vagy nocturne-t, hanem az is, hogy tudja: mi a szonáta, mi a zenei szerkesztés, mi a drámai zene, mi a Debussysmus. stb. Ezer kérdés, a mikre jóformán ez a Zeneesztétika adja meg az első feleletet magyarul. Lavotta, kiváló tehetségénél és ritka nagy képzettségénél fogva, mint zeneszerző is igen szép sikereket ért meg (zenekari suite-tel, szimfoniával); a zenei szép világában igazán a legmegbizhatóbb kalauz. Nagy érdeméül tudjuk be, hogy minden fejezetében beszámol az illető kérdés irodalmáról is. —*ty.*

Bábel. *Berkes Imre,* a kinek érdekes novelláit lapunk is többször közölte, egy kis regényét és néhány novelláját adta ki ez alatt a czím alatt. A kis regény egy vidéki város közéletét rajzolja meg háttérül s a harczot a polgármesteri székért, a magánérdekek burjánzását a közérdek ártalmára, asszonyi hiuságok és ambiciók vetélkedését, az emberek kicsinyes szük-látását, a közérdekre irányított, ideális törekvés bukását. Ebben a levegőben él a főszereplő, a bukott polgármester-jelölt, a maga lendületes gondolkodásával, a városért való önzetlen lelkesedésével s lassankint, lépésről-lépésre omlik szét élete az emberek roszszaságán és meg nem értésén. A kis regény inkább részleteivel hat, mint kompoziciójával; a történet nincs szervesen fejlesztve s az alakok profilja nem emelkedik ki erős jellemző vonásokkal a háttérből. Az iró azonban jól tud elbeszélni, kellemesen egyszerü és őszinte előadásában van szín és lendület, egy-egy jelenetet, képet jól, elevenen rajzol meg. A kötet végén sorakozó novellák közt van néhány, a mely teljesebben és tisztábban mutatja Berkes Imre tehetségét: friss invenciójú, vervevel elbeszélt történetek, kereken megkomponálva. Azt hiszszük, ezt a hitünket a kis könyv nyomósan támogatja, hogy Berkestől, majd ezután fogunk kapni olyan könyveket, a melyek tehetségének igazi mértékét fogják adni.

Tömörkény István posthumus könyve. *Népek az ország szolgálatában* — ez a czíme annak a könyvnek, a melyben *Tömörkény István* még maga gyüjtötte össze pályája végének termését, azokat a tárczaczikkeket, rajzokat, a melyeket a háború folyamán irt. A háborúról szólnak, bár valamennyi odahaza játszik Szegeden és a Szeged körüli tanyákon; — az alföldi magyar nép élete a háború alatt a tárgyuk: hogy gondolkozik az egyszerü ember a háború dolgairól, mennyiben változtatja meg az egyre nehezebbé váló idő életét, milyen új elemeket visz gondolatába és érzésébe, hogyan bölcselkedik a világ egyre furcsábbá váló folyásáról. Tömörkény különös ereje, az aprólékos megfigyelés, a kicsi dolgoknak összekapcsolás útján fontossá és jellemzővé emelése s az a szegedi levegő, a melyet irásában kitünően tudott megrögzíteni, — ezt a könyvét kiválóan érdekes háborús dokumentummá teszi s ha valamikor kutatni fogják, hogyan élt a magyar nép a háború alatt, első sorban ő reá fognak hivatkozni.

A «Jó Pajtás», *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, julius 8-iki számába *Ábrányi* Emil írt verset, *Cholnoky* László elbeszélést, *Kozma* Imre történetet, *Fábiánné Biczó* Ilona szép képeket rajzolt, melyhez *Elek nagyapó* verset írt. Ebben a számban két új regény kezdődik: az egyik «*Atyám*» czímen *Lakatos* Lászlótól, a másik «*Emmi csodaországban*» czímmel *Gerely* Jolán átdolgozásában. Tarka történet, rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utcza 4.

BÁRCZY ISTVÁN POLGÁRMESTER, A MAGYARORSZÁGI TANITÓK EÖTVÖS-ALAPJÁNAK ELNÖKE FELAVATJA A SIREMLÉKET.

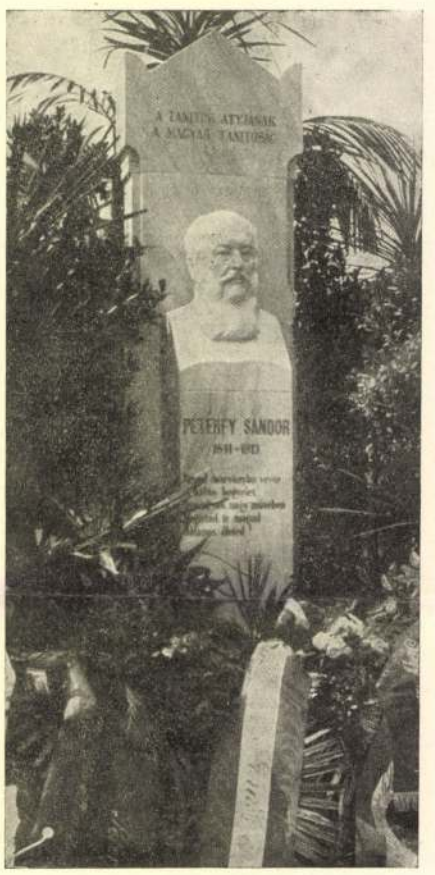

PÉTERFY SÁNDOR SIREMLÉKE.
Istók János szoborműve.

PÉTERFY SÁNDOR SIREMLÉKÉNEK FELAVATÁSA A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

és ha az egész világ csodadoktorait rá kell szabadítanom! Megpróbálta-e már Dillon úr czukros golyócskáit, Madame Renard egérzsírját, Durand doktor villamos kezelését? Hiszen Ön nem Madame La France, a kinek az elsőrendű tekintélyektől való kiválásához egy hiányzik: a pénz. E miatt szegénynek egy borbély kezelésével kell beérnie.

Szabad híradást remélnem, a mint fogadhat?

Beaumarchais Delphinehez.

Páris, 1783 szeptember 12.

Sehol sem látni Önt, az ablaka be van függönyözve — pedig nem töpreng magános laboratoriumában az aranycsinálás mesterségén! Az ajtaja zárva marad előttem; de azért láttam vendéget, a ki előtt megnyílt.

Ne féljen: a mi hangosan vagy halkan a törvény és megszokás ellen támad, Figaro oltalma alatt áll.

Tudja-e, hogy ez okból kezdek egy nagyon magas állású hölgyet védenczeim közé sorozni? Talán Bourbon herczegnőre gondol, a ki hűtlen férjének ugyanazzal a pénzzel fizetett, vagy a kis Chartres herczegnőre, a ki mialatt a férje Madame Geulisnél — hárfázni tanult, szép adjutánsával — duettet énekelt, vagy a csinos Condére, a kit édes leányai ártatlanságában valami láthatatlan isten meghódított és — valószinüleg szentsége jutalmául — mégis talán királyi vérből való herczeget, a ki az oltárhoz vezette, de — az ágyhoz nem? Ne menjen tovább ezen a gondolatmeneten, szépem; ez az út csaknem végtelen, de mégse vezet az én hölgyemhez.

El akartam Önnek beszélni, mi történt velem, kifejezésteljes szemében kiváncsiságot, megindulást, ijedséget akartam olvasni, szóval mindazt az érzést, a mit a szája diszkréczióból elhallgatott előttem. Már most hallgassak? Sokkal inkább költő vagyok, semhogy ezt el tudjam viselni, hogy a szinjáték érdekfeszítő felvonását, a melyet láttam — a mely kétségkivül nem volt sem az első, sem az utolsó — egészen magamba fojtsam. Hallgassa hát meg:

A mint tudja, csak éjjel járok sétálni. Mikor a testek megszabadulnak díszüktől, a piros festéket letörlik sárga arczukról, a fürtös parókát leveszik kopasz fejükről, a szép tiszta fehér, duzzadt lábikráju fehér selyem harisnyát lehúzzák piszkos, száraz, szőrös lábukról, akkor levetkőztetik a szellemüket is. A meztelenségük sem mindig örvendetes, de mindig hihetetlenül érdekes. Láttam franczia marsallokat, mint véresszájú forradalmárokat, érsekeket mint ördög papjait és bohózatírókat is mint tragikai hősöket, hetérákat mint madonnákat, királynőket, mint... Hallgassunk, hogy végül a kalandomig jussunk.

A versaillesi parkban történt. Senkinek sincs Franczia országban olyan egészséges álma, mint a park őreinek és abban az órában egy kiáltás, egy kardcsörrenés nem akadályozta lépésemet. Késő nyári éjszaka. A hervadás első halk illata — a mely még jobban megzavarja az érzékeket, mint az első ártatlan tavaszi illatok — ránehezedett a parkra.

Aztán suhogást hallottam és csikorgást a kavicson, — hamar elbújtam a legközelebbi bokor mögé — nem azért, hogy a kémkedőt játszszam, hanem hogy a szerelmes pár zavartalan maradhasson. Csakhogy a férfiakat és nőket, a kik köpenyekbe burkolva ide-oda suhogtak, nem a szerelmi vágy hozta össze. Időnkint elrejtett lámpások fénysugara csillant elő a köpenyek alól. Már-már fel akartam lármázni az őrséget és «tolvaj»-t kiáltani, — de a tekintetem finom lábacskákra, elegáns csattos czipőcskékre esett.

Hirtelen visszavonultak az alakok. Három más alak tűnt fel: egy karcsú, elegáns, félmaszkkal az arcza előtt, — talán Chevreuse gróf — egy kisebb jött utána; láttam a selyem papi köntöst, a tonzúrát a födetlen fejen — talán: Rohan, a bíboros és aztán egy nőt, a kinek feje fátylakkal volt borítva, fölismerhetetlen, de micsoda tartás! Talán — Mária Antoinette királyné volt. A lélekzetemet is visszatartottam. A három alak nem szólt egy szót sem. A pap valami sötét tárgyat tett a két kézbe, a melyek oly hófehérek voltak, hogy szinte világítottak. Párisi pletykák jutottak eszembe: hogy Rohan Böhmer híres nyakékével akarta a királyné kegyét megvásárolni, — de nem volt időm gondolkozni rajta. Megint suhogás, csikorgás, — a szememet dörzsöltem; talán csak éjjeli kisértetjárás volt mindez. Lehet, hogy épen azért rendített meg annyira, eddigelé nem hittem a kisértetekben.

Nem barátja Önnek Chevreuse gróf? Figyelmeztesse általa az áruló termetü hölgyet. Nem minden hivatlan leskelődő Figaro!

Gróf Chevreuse Guy Delphinehez.

Versailles, 1783 szeptember 15.

Az a gondolat, mélyen tisztelt asszonyom, hogy tegnapi látogatásomkor ügyetlenül viselkedtem, ingerültebbnek mutatkoztam, mint a mennyire a dolog megérdemelte, — nyilvánvaló cseléd-ügy, a mint már biztosítottam róla — rákényszerít ezeknek a soroknak az írására. A parkőrök máris a legszigorúbban ki vannak tanítva, hogy hasonló kisértetjárást ne tűrjenek. Hogy minden aggodalmát eloszlassam, megmondom, a mit tegnap — drága királynénk meggyanusítása miatti felháborodásomban — elfelejtettem megmondani: azon az éjszakán én Párisban voltam Guimardnál: ő és vendégei tanuskodhatnak ottlétemről. Ő Felsége pedig, mint Lamballe herczegnőtől hallom, erős fejfájás miatt már kilencz órakor pihenni tért.

A párisiak mindenütt kisérteteket látnak, mióta Cagliostro szellemeket idéz.

Hogy makacsul vonakodik Gennevilliersbe jönni, azt nemcsak magamért sajnálom. Ön óvott engem, szabad talán jószándékáért való hálámat szintén egy óvással kimutatnom?

Néha nagyon nem okos dolog betegnek lenni. Ha azt remélem, hogy a nagy napról igért jelentésemben azt mondhatom, hogy nem nagyon érezték Önnek és a herczegnek a hiányát, akkor nem udvariatlanságból táplálom ezt a reményt, hanem barátságból.

Gróf Chevreuse Guy Delphinehez.

Versailles, 1783 szeptember 27.

Hogy Ön nem vallott! Példátlan nap volt: a Gennevilliersbe vezető út kora reggeltől fogva tele volt hintókkal és lovasokkal, a kastély termei túl voltak tömve mindazoktól, a kik szépség, származás, szellem és gazdagság révén Párist a földgömb központi napjává teszik; e mellett az a lázas feszültség minden arczon: a melytől a szemek csillogtak és mindenkivel elhitették, hogy a meggyorsult szivverés semmi más, csak az erő és fiatalság jele. Várakozásukban megfeledkeztek a legújabb botrányokról és chansonokról, a melyekből máskülönben élni szoktak.

A terem alig birta a vendégek tömegét befogadni. Még a függöny szét éem lebbent és máris valami vihar előtti fojtottság lebegett fejünk fölött. Minden jelenettel fokozódott. Jog és törvény, morál és vallás, filozófia és politika — mindez elvonult előttünk. Murmann és Bartholo, Basilio és Marceline, Almaviva és Figaro alakjaiban a szinpadon, megbeszélték, kigúnyolták, az élcz vesszőcsapásaival véresre verték. Mi pedig ott ültünk, mintegy varázslat alatt, felháborodás és tetszés, fogcsikorgatás és nevetés közben ide-oda ragadtatva.

Az izgalom volt-e, a mely forrón kiáradt minden pórusból, vagy a számtalan gyertyafénye volt, — a Sahara napja nem lehet izzóbb, mint a levegő, a melyet beszivtunk. Már ájuldozó nők rémült kiáltásait hallottam, mikor a magas ablakok üveglapjai szabályos időközökben csörömpölve összetörtek: Beaumarchais maga törte be őket a botjával, hogy kivülről

Az első díj nyertese. Mintázta Istók János

A zalaegerszegi Csán

veztem el a kutyámat, — szigoru csaholással szalad a károgó csavargó felé. A varju azonban kitanult vén madár, tudja, hogy a tacskónak nincs szárnya és hogy a kezemben levő bot nem sül el és egyelőre ülve marad a fán. Mungó, egyik lábát megemelve, néz föl a magasba, a madár oldalra szegett nyakkal pislant le reá. E pillanatban csodálatosan hasonlítanak egymáshoz, a hosszuorru kis kutya és a vastagcsőrü nagy madár. És a kutyán keresztül megtalálom a varjúban az emberi embrió körvonalait is.

A madár végül megúnja a dolgot, leejti magát az ágról és szétterjesztett szárnyakkal siklik el mélyen a föld fölött, a kék árnyéka pedig versenyt fut vele a havon. Mungó még soha nem látott ilyet. Egy csavargó, aki föltalálta az aeroplánt, egy éhenkórász, aki repülni tud: ez a tapasztalás hihetetlen módon fölizgatja és fölháborítja. A dühös meglepetéstől üvöltve kergeti az árnyékát, oly gyorsan, ahogyan kurta karikalábai vinni tudják túltáplált ángolnatestét. A madár egyideig ingerkedik vele, saját művészetében gyönyörködve csapong az orra előtt, azután megelégeli a játékot, gyors szárnycsapásokkal föllendül a magasba és merész ívben száll a közeli jegenyefák felé. Mungó pedig lihegve tér vissza hozzám.

Láthatólag igen bántja a gondolat, hogy vannak éhenkórászok, akik repülni tudnak.

III. Jótékonyság

A tükörüveges ablak megnyílik; a sárga Libertyfüggönyök mögül kihajlik egy szép asszony, kis fiúval a karján. Az asszony szőke Madonna-tipus, egy kicsit

Uj Idők 1911. 22. 2

Hópelyhek

Irta Herczeg Ferenc

I. A vállalkozó

Nagymaroson bedobtak a Dunába egy ártatlan macskakölyköt, a víz csöndesen leúsztatta, Vácon partra hajtotta, ott azután arasznyi, porhanyós jégtábla fagyott föléje. Most négy-öt varju dolgozik azon, hogy kibányássza a jég alól a macskát, én pedig messzilátóval figyelem őket. Ez a macska most még lappangó kincs; értékké csak akkor lesz, ha a varjúk napvilágra hozzák. Ha a kultura új értékek termelése, akkor a varjúk a maguk szempontjából kulturmunkát végeznek.

Eszembe jut egy dal, melyet a gimnáziumi énekórán tanultunk:

Nem törődve semmi gonddal,
Ví-gan, mint madár . . .

Az ének hazudik. Ezeknek a feketetollas proletároknak súlyos gond, kemény munka, rettenetes nélkülözés az életük. Piros hajnalon már munkában voltak. Leeresztett szárnyakkal, fölborzolt tollakkal, nekifeszülve kopácsolják, feszegetik a jeget. Olykor abbahagyják és károgva ülnek a lyuk körül. Bizonyos, hogy tanácskoznak. Igy kellene csinálni, úgy kellene . . . Olykor összekapnak és rekedt kiáltozással támadnak egymásra. Hjah, a kenyérgond eldurvítja az erkölcsöket.

Vagy öt lépésnyire tőlük, a befagyott tutaj szélén, öreg nagy holló ül. Egész nap ott gunnyaszt, csak a feje forog, a szúrós szeme meg csillog. Időközönkint furcsa oldalugrásokkal, mint a gyorspolkát táncoló kéményseprő, a varjúk felé közeledik, szétriasztja őket, megnézi a lyukat és megint visszakoppan a helyére.

Eltünődöm rajta, hogy mit akar itt a gyanús baromfi. Azután egyszerre világosság támad a fejemben. Igen, a varjúk a munkások, az öreg holló pedig a vállalkozó. Majd ha elkészültek a munkával, akkor közéjük ront és elveszi tőlük a zsákmányt.

II. A csavargó

Van egy fekete kis tacskókutyám. A magassága alig egy arasznyi, olyan hosszu, mint az ángolna. Féléves, az ősz elején született, de máris öreges és igen fontoskodó, mondhatnám nagyképü kis kutya. Ha a kályha mellett alszik, rendesen a hátán fekszik és az első lábait a testéhez szorítja. Ilyenkor emberi embrióra emlékeztet. Ha a kerti bokrok között szimatol, akkor egy ügyes és komor kis erdei manó benyomását teszi. Éppen csak, hogy két lábon nem jár.

Tegnap jártunk először a Duna partján. Ekkor már megnyilatkozott benne a kutya ősi csendőrösztöne. A mögötte járó emberi tekintély nagyzolóvá tette; gyanakodva, hivatalos pofával vizsgálódott, intézkedett és rendezkedett a parti bokrok között.

Egy alacsony nyárfán öreg varju ült. Fölborzolt tollakkal, züllötten és gyáván károgta a téli nyomorúság gyászos nótáját. Mungó, — párthűségből így ne-

Tíz év

December tizenhatodikán töltötte be az *Uj Idők* fönnállásának tizedik évét.

Nem sok idő. S mégis úgy elterjedt már ez a lap a magyar közönség széles rétegeiben, mint eddig egyetlen hetilapunk sem.

Hinnünk kell tehát, hogy olvasóink felismerték s helyesnek fogadták azt a törekvésünket, hogy minden ízében magyar lapot adjunk a magyar családoknak.

Hogy az Uj Idők e rövid idő alatt ennyire fejlődhetett, azért elsősorban közönségünknek tartozunk hálás köszönettel.

De épp oly mértékben lekötelezett minket a magyar írók és művészek jeles és gazdag gárdája: örömmel és kedvvel juttatták mindig s juttatják ma is munkáik legjavát az Uj Időknek.

Ezen az eredeti alapon fogjuk az Uj Időket továbbra is fejleszteni. Világos immár, hogy mit óhajt a közönség: ennek az óhajnak kiváló írásművek és jeles meg érdekes képek közlésével fogunk eleget tenni. A közönség tükrét kapja e lapban a mi mai irodalmunknak és művészetünknek. Ha szives rokonszenvét továbbra is megőrzi az Uj Idők számára, úgy módunkban lesz még díszesebb, még gazdagabb számokat küldeni olvasóasztalára.

Új évfolyamunk, amelynek első száma újév napján jelenik meg, a hazai regényirodalom egyik kiváló új alkotását mutatja be s közölni fog e mellett egy értékes külföldi regényt is.

Horkayné, az Uj Idők olvasóinak e kedves ismerőse, meg-megszólal majd hasábainkon s elmondja csípős megjegyzéseit a hét eseményeiről.

Herczeg Ferenc, e lapok szerkesztője, nemcsak regényt ír az új évfolyamba, hanem irodalmi munkásságának java-részét épp e hasábokon teszi közzé.

Súlyt helyezünk arra is, hogy olvasóink lapunk révén mindenkor megbízható tájékoztatót kapjanak a tudomány ujdonságairól, amennyiben azok hatással vannak a gyakorlati életre.

Szoros kapocs lesz ezután is a szerkesztői üzenetek rovata előfizetőink és a lap közt. Lelkiismeretes felvilágosítással látjuk el a hozzánk fordulókat.

Kérjük a közönséget, hogy továbbra is megőrizze rokonszenvét az Uj Idők számára.

A szerkesztőség

Hasonlatok

Személyek: Az író, a dilettáns.

Az író (a Schöberl-ágy kanapé alakulatán nyujtózkodva). Ön írt valamit. Nagyon szép. De figyelmeztetem önt Molière egyik kijelentésére: „Ha írsz, szellemed kis szülötteit ne vidd mindjárt a világ elé, mert a mohóság, amelylyel kis idétlenedet mutogatod, kacajt költ ellened.“ Ezt nem önre vonatkoztatom, de Molièrenek kétségtelenül igaza van.

A dilettáns. Szeretném önnek fölolvasni . . .

Az író. Fölolvasni? Legyen . . . Mi az, amit írt?

A dilettáns. Történeti novella.

Az író. Történeti? (elfintorítja az arcát). Nem szeretem a történeti novellákat. Az ember a saját fantáziájából merítsen novellákat, ne a történelemből. Én a magam részéről az egész történelmet a tragédia-íróknak engedem át . . . De mindegy . . . Halljuk a címet.

A dilettáns. „Andaluzia csillaga“.

Az író. Andaluzia? Furcsán vagyunk azzal az Andaluziával. Minden kezdőt elcsábít. Olyan dallamos szó . . . Ámbár nézetem szerint a hortobágyi tündér épp oly ritmikus hangzásu . . . Mindegy, folytassa.

A dilettáns (olvas). A kies völgyben két lovag haladt . . .

Az író. Kies, kies . . . Mellőzze, kérem, ezt a kifejezést. Nincs ember, aki tudná, mit jelent. Az ilyen szavak csak a Nyelvtörténelmi Szótárba valók. Folytassa.

A dilettáns (olvas). A hajnal bibora . . .

Az bíró. Megálljon, kérem. Mindenki lebiborozza a hajnalt. Hát nem érzi, milyen banálisan hangzik. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Az egyik ajkán vérfagyasztó mosoly . . .

Az író. Pszt . . . ne tovább! Vérfagyasztól Mondja, kérem, látott ön már mosolyt, amely vért fagyasztott? Figyelmeztetem, hogy a vérnek normális hőfoka 37 Celzius. Hogy ezt megfagyasszuk, 38 fokkal kell sülyeszteni. És ön ezt egy mosolylyal akarja megcsinálni? Hát azt hiszi, hogy a mosoly fagylaltgép? Folytassa.

A dilettáns. A távolban lenge ködfátyolok . . .

Az író. Jaj, jaj, jaj, lenge! Ez a hasonlat a kőkorszakból való, azaz a ködkorszakból. Folytassa.

A dilettáns (olvas). A régi vár baljóslatszerűen . . .

Az író. Baljóslat! Szeretem . . . Ugyan kérem, mit akar ezzel kifejezni? Semmit. Ostoba misztikusság. Törölje ki egyszerűen. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Szeme tétovázva legelt . . .

Az író. Legelt? Ön, úgy látszik, összetéveszti a szemet a csikóval. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Az ifju szemének, zsarátnoka . . .

Az író. Zsarátnok? Ez sok! Miért nem mindjárt máglya. Barátom, ne az irodalmi lomtárból szedje a hasonlatokat . . . Folytassa.

A dilettáns (olvas). Gondolatai az éjszemü leánynál . . .

Az író. Éjszemü . . . Tudja-e, tisztelt uram, hogy Firduzzi óta harmincezer író használta az éjszemü kifejezést. Csodálom, hogy nem restelte leírni . . . Folytassa.

A dilettáns (olvas). Érezte, hogy a kaján irigység...

Az író. Kaján . . . no ez a legbanálisabb valamennyi között. Kaján . . . azt hittem, hogy ez a szó már csak a naptári irodalomban szerepel s íme ön elővonszolja. Nem mondhatná például . . . (gondolkozik.) Mondhat akármit, csak a kaját törölje. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Látni vélte ajka rubinját . . .

Az író. Rubin? Nem ismer más ajkpirosítót? Csodálom. A rubin mint ékkő igen értékes holmi lehet, de mint hasonlat, közönségesebb a kavicsnál . . . Folytassa.

A dilettáns (számos megszakítással befejezi a történeti novella fölolvasását).

Az író. Nem rossz, azaz dilettáns munka. Mindegy . . . folytassa. Egyikünk sem pattan ki készen Minerva homlokából. Hanem vigyázzon a hasonlatokra. Vagy újat, vagy semmit. Volt szerencsém! (A dilettáns hálálkodva távozik. Az író egyedül.) Ennek megadtam. (Szorongva.) De ha ez most végigolvassa legújabb regényemet s kisüti, hogy ugyanazokat a hasonlatokat magam is . . . Az ördög vigye a hasonlatokat . . . Igazán kellene már valami más segédeszközt kitalálni.

Lucián

A beszédet leíró gép

Berlinből hozta hírül egy tudósítás, hogy Berger Ferenc mehanikus hazánkfia ott kiváló tudósoknak bemutatta új találmányát, a beszédet leíró gépet, amelynek

Berger Ferenc, a beszédet leíró gép föltalálója

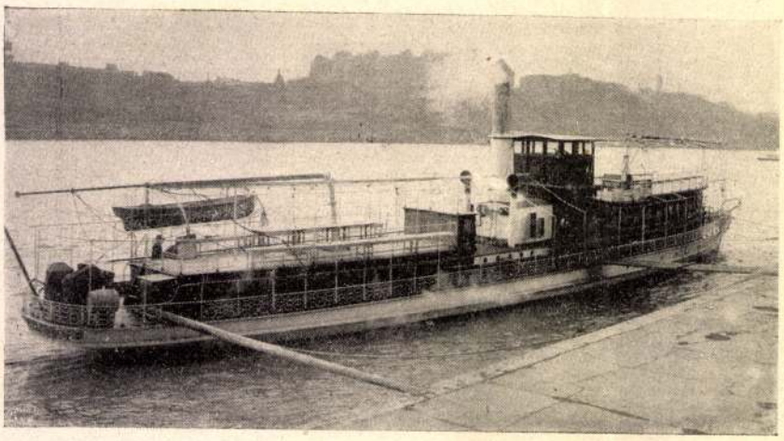

Békei Odon fényképe

Draga királyné yachtja Budapesten. A volt szerb királyasszony e kis hajóját megvette egy vállalkozó s most eladásra kínálja a Dunapart nagyobb városaiban

első modellje immár kész és kifogástalanul működik.

A zseniális feltaláló Sopronban katonáskodott a mult nyáron s ott várta a hadügyminiszter engedélyét, amely iránt ezredese maga folyamodott: hogy szabadságolják ezt a nem mindennapi közlegényt. A hadügyminiszter méltányolta az ezredes kérelmét és Berger Ferenc állandóan szabadságolva egy vagyonos soproni ember támogatásával hozzá is fogott találmánya kiviteléhez, amely akkor még csak elméletben, az az hogy papiroson létezett.

Ahogy akkor állott a beszédet leíró gép ügye, sok kétely fűződött a megvalósítás lehetőségéhez. A magyar szadadalmi hivatal ezen a címen kifogásolta is a bejelentést, de nem úgy a német birodalmi szabadalmi hivatal, amely nemcsak azt állapította meg, hogy a bejelentés kivihető-e, hanem azt is, hogy egy találmány körül kit illet meg az elsőbbség. És a német szabadalmi hivatal több kérelmező közül a magyar feltaláló elsőbbségét állapította meg és egyszersmind visszautasított minden más szabadalmi bejelentést is. A beszédet leíró gép tehát nem került a gyufa és az X-sugarak sorsára, amelyeket szintén magyar ember talált fel, de azért mégis más nemzet fiának nevéhez fűződik a feltalálás dicsősége.

A találmány lényege olyan írógép, amely a belébeszélt hangokat illetve szavakat a szokásos betükkel leírja. A föltaláló abból az ismeretes fizikai tapasztalatból indult ki, hogy minden hangnak más és más rezgése van, ugyanis, hogy ugyanegy rezgésszámnál és egyazon kilengésnél minden hangnak más és más a mellékrezgése, azaz szinezete. Amennyiben szinezeti különbségeket különböző hatások keltésére tudjuk felhasználni, a beszédet leíró gép kérdése meg van oldva. Berger Ferenc készülékében úgy oldja meg feladatát, hogy a hang egy membránt, amilyen a telefonnál és fonográfnál is van, hoz rezgésbe, amely rezgés azután több elektromágneshez tartozó áramkört különféleképpen zár. A elektromágnesek az áramkörök záródása folytán emeltyüket hoznak mozgásba, amelyek viszont az irógép billentyűit mozgatják meg és így a készülék egyik oldalán betóduló hang a készülék tulsó oldalán mint betü nyer kifejezést.

A Pollák—Virág-féle betüíró gyorstelegráfjához, Kandó Kálmán nagyfeszültségü és forgóáramu villamos vasutjához, mint a legutóbbi évek legzseniálisabb találmányaihoz, most Berger Ferenc beszédet leíró gépe csatlakozik. Német hangzásu nevét a föltaláló már legközelebb magyar névvel fogja fölcserélni, hogy ezzel is kifejezésre juttassa találmányának magyar voltát. *J. R.*

—«◈»—

Rudolf királyfi szobra. Az Uránia-Színház emeleti csarnokában két szobormintát láttunk e napokban, a városligetben felállítandó Rudolf-szobor vázlatait. Molnár Viktor buzgalma tette lehetővé, hogy a tragikus véget ért s nálunk mindenfelé rokonszenves királyfi szobrára ki lehetett immár írni a pályázatot. Két szobrász állott elő egy-egy tervvel, Ligeti Miklós és Istók János. Az előbbi a természet barátját, a szenvedélyes vadászt érzékíti meg alakjában, Istók viszont tábornoki egyenruhában mintázta a királyfit. Sem az egyik, sem a másik koncepciót nem tartjuk elsőrendünek: kivitelre készebb a Ligetié. A királyfi (nyilván bronzban gondolt) alakja ügyes architektonikus talapzaton áll s minden ízében azt a nagy mintázó-készséget mutatja, amelylyel Ligeti rendelkezik. Szerettük volna a főalakot még tömörebbnek látni, de ha tömör kertészeti hátteret kap, úgy meg fogja állani a helyét így is. Némi változtatást ajánlanánk a talapzatra helyezett dombormüvön. Az építész (Hikisch Rezső) keretet készített a relief számára s ime a szobrász áttöri a keretet. Az ilyesmi, itt nem részletezhető okokból, bántja stílus-érzésünket. Talán a relief túlságos domborodásai sincsenek helyén. A másik munkán (építészek: Pap és Szabolcs) bizonyos disszonancia van a talapzat formája és Rudolf királyfi alakja közt. Az építészek a talapzat legnagyobb részét szimetrikusnak tervezték, van annak külön tagolással indikált közepe is. Szemünket tehát előkészítik arra, hogy amit ez a talapzat tart, az szintén szimetrikus elhelyezést kap. E helyett a királyfi alakja teljesen aszimetrikusan a talapzat legszélére kerül. Az egyensúlyt itt nem állítja helyre az sem, hogy a talapzat másik végéből egy szfinksz alakja válik ki. Ez azért nem állítja helyre az egyensúlyt, mert egészen világosan csupán a talapzat kiegészítő részének van formálva. Végre mindkét pályamű domborművének az a hiányossága, hogy két-két darabból látszik összetolva lenni, a jobb- és baloldali tömegeket semmi sem köti össze formálisan egymással. Hogy e két minta közül melyik kerül kivitelre, afelett a Képzőművészeti Tanács dönt.

—«◈»—

Helikoni ünnep

Prém József történelmi vígjátéka. Színre került a Nemzeti Színházban december 16.

Hiába minden, a régi iskola még mindig azt hiszi, hogy egy színdarab történelmi milieujét és korszellemét a színlap és a színpadi szabó is meg tudja adni. Sok, sok történelmi és irodalomtörténeti név, festői jelmezek és pattogó, hazafias versek: hitök szerint ennyi elég. És Prém József ebből a régi iskolából való. „Helikoni ünnep"-ében hiába keressük a magyar irodalmi reneszánsz forrongó fejlődését, a költők megjelennek ugyan, de köznapi közhelyeken kivül mást nem mondanak. Szerelmi cselszövények pedig ugyan minden időkben érdekesek és mulatságosak voltak, de történelmi hangulatot nem tudnak kelteni.

Nem akarjuk Prém darabjának fölépítését és jellemeit boncolgatni, a legnagyobb baj az, hogy a keszthelyi társadalom, a Festetich-udvar és szereplő alakjai nem elevenednek meg előttünk. Hiszen nagyon szép dolog az, hogy a keszthelyi jobbágyok Kisfaludy és főleg Berzsenyi neve említésénél hangos örömkiáltásba törnek ki, ámbár a szkeptikusabbak talán meg fogják jegyezni, hogy a század elején a magyar parasztok nem igen olvasták Himfi dalait vagy Berzsenyi ódáit. De ez a kiáltás egymagában még semmit sem mond. Malvina nagy küzdelme a magyar érdekért a darabban nemcsak érthetlen, hanem néhol a legsekélyesebb vígjátéki cselszövények nívójára sülyed. Maga az a vígjátéki gondolat, hogy két nő áll egymással szemben, sem mondható újnak, Scribe óta nem egyszer láttuk kifejezve.

És azt sem mondhatnók éppen, hogy Prém hősnői cseleikben új fegyvereket használnának, elvégre a verses könyvek ellopása és pasquillok becsempészése nem érdekel bennünket túlságosan.

A színház mindent megtett, hogy egy hazafias, magyar tárgyu darabnak sikert biztosítson. Legjobb erőivel játszatta a szerepeket és tényleg Lenkei Hedvig Malvina szerepében komoly sikert ért el. Játéka finom, diszkrét és a rímes versekhez képest modern volt. Hegyesi Mari tehetségében mindig újabb és újabb oldalakat fedezünk föl és mindannyiszor gyönyörködünk bennök. Gál, Gabányi, Rózsahegyi Dezső mint mindig, nagyon jók voltak. *P.*

—«◈»—

A rátartós királykisasszony

Holger Drachmann mesejátéka

A borsos pikantériával telezsúfolt francia és a néger táncokat kultiváló angol operettel jóllakott a közönség, s újból visszakerül a színpadokra a naiv költészetével hódító mesejáték. Nem olyan egyszerü már, mint

Ujdon 1904-5, XI. 13.

Antal Gábor 40-éves püspöki jubileumának emlékplakettje.
Istók János műve

vendéglőbe. Nem is akarta bevárni a hazaérkeztét, talán még nem is engedné el.

Lefektette a gyerekeket, összepakkolta kis csomagját, elbúcsúzott egy-két csókkal a gyerekektől, és még csak akkor jutott eszébe, hogy nincs pénze. Pedig neki menni kellett. Tudta, hogy melyik szekrényben tartja az asszony a konyhapénzét, fogta a nagy konyhakést és egész nyugodtan, hidegvérrel kifeszítette az ajtaját és kivette a pénzt, tizenhat forintot, mind, amennyi ott volt.

Csöppet sem volt izgatott. Ha nem talált volna pénzt, talán beleőrül. De így? Hisz' úgyis megküldi a pénzt. Nagy illedelmesen levelet is írt a nagyságának: „Kedves Naccsága. Ne tessék haragunni, hogy elmegyek, de otthon most van az aratás. A szekrényből kölcsönvettem tizenhat forintot, amit hazulról aratás után megküldök. A naccságos úr kezit csókolom. Ne tessék haragunni a halálig hű Karolinára." Még utóirat is volt: „Aratás után visszajövök."

Örült Karolin, amikor megvolt a levél. Odatette szépen az asztalra, úgy, hogy mindjárt észrevegyék, betakargatta a már szunnyadó gyerekeket, széket tett az ágyuk elé, hogy le ne essenek. Még indulás előtt kiszedegette szoknyájából a délután szerzett fűszálakat, szép rendesen átrakta az imakönyvébe; majd bezárta a lakás ajtaját és a kulcsot átadta a házmesternének, akinek azt mondta, hogy a mosónőhöz viszi a ruhákat és rögtön visszajön.

Amikor a kapu elé ért, eszébe jutott, hogy nem tudja a vasuthoz menő utat. Igen megörült, hogy a ház előtt ismerős rendőrt látott, akivel jóbarátságban állott, mert az sohasem mulasztotta el pozsgás-piros arcát megcsipdesni. Csodálkozott is, hogy ilyenkor, késő este megy el a helyből, de azután megmagyarázta, hogy merre menjen a keleti pályaudvarhoz, búcsúzóul megcsipte jobbról-balról Karolin arcát és útnak eresztette.

Szinte szaladt a pályaházhoz. Félt, hogy lekési a vonatot, bár nem tudta, hogy az mikor indul. Még a fele útról vissza akart fordulni, mert eszébe jutott, hogy nem készített be mindent a szobába és tudta, hogy az asszonya ezért nagyon haragszik, de azután meggondolta a dolgot, hátha akkor lekésné a vonatot, megvigasztalta magát azzal, hogy majd otthonról levélben fogja megkérlelni a naccságát. Hát csak szaladt tovább.

Kilenc órakor már kint volt a vonatnál, ahol meghallotta, hogy az ő vonata csak két óra mulva indul. Megnyugodott kissé, bevette magát a harmadik osztályu váróterem egyik zugába és ott várta az indulást...

Az asszony féltíz órakor érkezett haza. Nagyon megrémült, amikor az atjtót zárva találta és a csöngetésre sem nyitott ajtót senki. Leszalasztotta férjét a házmesterhez, aki átadta a kulcsot és elmondta, hogy Karolin jó órája ment már el a mosónőhöz és még most sem jött haza.

Alig várta az asszony, hogy beérjen a szobába, ahol legelőször is a nyitott szekrényt vette észre. Rémes gondolat villant meg agyában, odarohant a gyermekek ágyához, ahol a két kis gyereket mély álomban találta. Ekkor tört elő csak torkából a sírás, úgy reszketett, hogy a fogai is vacogtak bele.

A férj ezalatt megtalálta a levelet. Rögtön rendőrért küldött és szerencsére ugyanazt a rendőrt találta meg, aki Karolint útbaigazította. Azonnal nyomra bukkantak.

Alig félóra kellett még a vonat indulásáig, Karolin izgatottan várta a beszállás percét, amikor a gazdáját pillantotta meg, két másik úrral együtt. Remegés fogta el, hátha nem engedi meg a nagyságos úr az utazást.

Amikor megpillantották Karolint, szólt a volt gazdája:

— Ott ül a szép madár.

Azzal a két idegen úr odament hozzá, karonfogták, egyik kezébe vette a kis batyuját, és magukkal vitték a pályaház elé. Hogy nézett mindenki Karolinra!

Betuszkolták egy kocsiba, amilyenen csak urak szoktak járni. Itt az egyik, a tekintélyesebb úr nem felejtette el megcsípdesni Karolin arcát, noha az most már nem volt piros, hanem sápadt, reszketős az ijedtségtől. A másik meg sajnálkozva jegyezte meg, hogy bezzeg kár ilyen fiatal leánynak tizenhat forintért börtönre kerülni.

A leány kábult volt, szinte azt sem tudta, hogy mi történik vele. Csak az a gondolat bántotta, hogy lekési most már a vonatot. Amikor bevezették az egyenruhás rendőrtisztviselő elé, annak minden kérdésére csak azt felelte, hogy neki haza kell mennie, mert otthon most javába folyik a munka és hogy nem követett el semmi bűnt. Összetett kezekkel könyörgött, hogy ne tartsák itt sokáig, mert elmegy a vonat nélküle.

A rendőrtisztviselő éppen igen szellemes kedvében volt, mert mosolyogva jegyezte meg:

— Majd hazamégy hat hónappal később, vagy jövő aratásra. Biztosan hazamégy, még kíséretet is adunk melléd, hogy el ne tévedj, le ne késsél a vonatról. De előbb még egy kis beszélgetésünk is lesz.

Sötét cellába zárták. A hűvös-nyirkos helyiség kissé magához térítette. Eszmélni kezdett, hogy most bűnbe esett, rabolt. De ennél a gondolatnál is jobban fájt neki, hogy nem mehet haza. Pedig most már megittasult a mező illatától és érezte, hogy meg fog halni. Úgy vágyott a tiszta, jó meleg napsugár után, a hazai aranyos, tiszta fény után, amelyet nem fürészt meg a

Uj Idők 1909. XV. 25 sz.

Karolin hazamegy

Elbeszélés

Irta Szücs Sándor

Valahonnan Erdélyből került a városba a lány. Klárinak keresztelték, de mivel nagyon finomnak találta a kenyéradó asszonya ezt a nevet, hát csak Karolinnak szólították. Pruszlikban, meg ráncos szoknyában jött el hazulról, de amire ez lefoszlott a testéről, újmódi, kisasszonyos ruházatra jött meg a kedve. Mióta lábrakapott, tehát már tizenhét éve hordott csizmát a lábán, igaz, hogy azt is csak ünnepnap, meg télvíz idején, de most szorítani kezdte a lábát és máslis, magassarku cipőt vett magának. Először nehezen esett a járás, de lassankint megtanulta a módját és talán még ringóbb, rangosabb volt a járása, mint azelőtt.

Mindenes volt a szolgálata, de szobalány volt a titulusa. Délelőtt a konyhában volt, délután a két kis gyerekkel ment sétálni, apró, sápadtarcu népséggel. Nem volt velük sok baj, szép illedelmesen, összefogott kezekkel mentek a Karolin előtt és boldogok voltak, ha megfoghatták a leány kezét.

A promenádra jártak, a Duna partjára. Karolin szívesen ment velük; gyorsan elvégezte dolgát és mire a nagysága elment rendes napi sétájára, a leány is megindult a gyerekekkel. — A téren már több barátnét szerzett magának, akiktől sokat és finom eseteket tanult. Azok már régebben bekerültek a városba, kalapot hordtak és már színházban is voltak. A szeretőiket szemérmesen ismerősnek, unokatestvérnek hívták és vasárnaponkint táncolni jártak. Nem úgy, mint Karolinék felé, a falu szélére, harmonika szóra, hanem a restorációba, ahol katonák muzsikáltak és katonákkal táncoltak.

Karolin még nem tartott velük, mert szégyelt az asszonyától kimenőt kérni. Izgatta ugyan a sok szó, amivel magukkal akarták csalogatni a lányok, de félt az első kísérlettől.

Nyáron azonban nagyon elszégyelte magát. A barátnői mind elmentek a zöldbe, csak ő maradt a városban. Nem engedte talán a hivatalnoki fizetés, vagy mi más okból, de Karolin minden délután kiballagott a két gyerekkel a térre.

Füvet-fát perzselő nyári nap volt. Amikor kiért Karolin a sétatérre, öt-hat ember dolgozta a füvet, ki sarlóval, ki meg kaszával. A két városi gyerek még sohasem látott kaszálást, hát csak megállott az út közepén és kidülledt szemmel bámulta a munkát. Görcsösen szorongatták a leány kezét és nem mertek közelebb menni, féltek attól a fürge, fénylő vasdarabtól, amelylyel levágják a sok virágot, a nagy füvet. Öntudatlan irigység rágódott lelkükön, csodálták és irigyelték a munkásokat, akiknek rá szabad lépni a fűre, levághatják a virágokat, mégsem bántja őket a szigoru őr.

A leányon is különös hangulat vett erőt. Most két éve, hogy elkerült hazulról, azóta nem látott kaszálást, aratást, azóta nem érezte a széna átható, gyönyörü illatát. Nagy kék szemei szinte kidőltek üregükből, orrcimpája remegett, mint a zsákmányt szimatoló ragadozóé. Eszébe jutott a mező, az otthon, ahová, bár a városban sokkal jobb dolga volt, úgy gondolt vissza a hosszas távollét után, mint az elvesztett paradicsomra. Láz bizsergette minden tagját, már nem látta maga előtt a pompás, magas házsorokat, a két kis városi gyereket. Vágyott kezébe fogni a kaszát, odaállni a munkások közé, versenyt dolgozni velük, mint egykor, mint otthon.

Már két éve, hogy nem beszélt szűrös-gatyás emberrel, rangjabélivel, beszélni kívánt velük. Csakhogy nem tudta, miképpen kezdje meg. Végre elszánta magát. Fiatal, napbarnított arcu legény állott előtte, épp a sarlóját fente, bátorságosan odaszólott hozzá:

— Nem jó ez a fű a sarlónak, kicsorbul az éle a gaztól.

Ezzel csak azt akarta mutatni, hogy ért a dolghoz, nem idegen ettől a munkától. A legény kurtán, kedvetlenül válaszolt. Fölvonta a vállát, oda sem nézett, csak morogta:

— Meglehessen.

Biz' a válasz nem volt túlságosan barátságos, nem is sokatmondó, Karolin mégsem vette zokon, nem riasztotta vissza a beszédtől. Hozzá volt ilyen szólásokhoz szokva.

— Én is értenék a munkához. Öt évig jártam kommencióba az urasághoz. Egész addig, amíg a kislányom meg nem halt. Volt egy leánykám, pirinykó, édes kis jószág. Az apja jómódu gazda-fia volt, dolgozni jártunk a földjükre. El is vett volna, ha nem ellenzi az apja, anyja. Megsújtott engem az Isten, mind a két kezével, amikor elvette a kis jószágomat. Eltemettük szépen; a kántor úr olyan szépen énekelt, hogy mindnyájan rittunk.

Azóta nem tudok otthon maradni, mert ha meglátom azt a kis föltúrást, olyan boldogtalannak érzem magamat, olyan árvának. Meg azután egy ilyen lányasszonyt nem is néznek a faluban jó szemmel.

Nem kérdezte senki, nem is hallgatta senki érdeklődéssel, mégis csak beszélt. Gyorsan, pergő nyelvvel, mintha félt volna, hogy megszakítják a szavát és nem öntheti ki a bánatát. A legény, — nem mintha érdekelte volna a történet, de mert maga is eltikkadt a munkában, megpihent és közönyösen hallgatta a leányt, aki utóljára már úgy könnyezett, hogy szinte nem is látott. A két gyerek a földön ült; fogtak valami beteg, sánta cserebogarat, azzal játszottak. Nagyon jól érezték magukat, mert most senki sem vigyázott a ruhájukra, meg a kezükre, hogy tisztán maradjon.

A legény olyasvalamit gondolt, hogy talán vigasztalni kellene a szegény megszomorodott leányt:

— Jó dolgod van itt, hugám, nincs panaszra okod. Nem nehéz a munkád, sétálsz, mulatsz, kisasszony vagy. Bezzeg otthon ilyenkor izzadnak, nehéz munka járja. Aratnak; hajnaltól késő estig. És aztán miért? Egy pár krajcárért. Kiszívják az ember erejét, vérét és nem fizetnek érte. Jobb Pesten az élet.

Karolin szinte mozdulatlanul hallgatta a szókat. Fájt neki, hogy így beszél az aratásról, az otthonról. A félig beheggedt sebek megnyiltak. Kívánta a mezőt, nehéz, bágyasztó illatával. Kívánta a földet, a jó hideg, hűs földet, a szép harmatos füvet. Le akart roskadni a kert csöppnyi csenevész füvére és szagolni kívánta a földet.

Nem kérdezte, hogy szabad-e, nem nézte, hogy látja-e a szigoru őr, leült, — de inkább leroskadt — a pázsitra. A lekaszált füvet ujjai közé fogta, morzsolgatta, megszagolta. Olyan boldog volt, mint talán még soha.

Amikor a két kis gyerek meglátta a Karolin boldogságát, fölrontottak a fűre, úgy rohantak föl és alá, mint a vad csikók, közbe nagyokat ugrottak, hogy csak minél jobban letapossák a füvet. Mintha az eddig mulasztottakat akarták volna kipótolni.

Estefelé hazaballagtában a leány még mindig nem tért magához. De még mintha jobban érezte volna a vágyódást. Szinte égette a lelkét az a marék fűszál, amit ülés közben titkon a zsebébe rejtett. Mire hazaért a gyerekekkel, megért agyában az a gondolat, hogy haza fog menni. Még ma.

Az asszonya nem volt otthon, tudta, hogy tíz óra előtt nem is jön, vacsorálni ment az urával valamelyik

GERMAINE (száraz hangon). Cseppet sem vagyok kiváncsi... Ő vagy más valaki, az egészen mindegy.

GERMAINE ATYJA. Biztosra veszem, hogy megnyeri a tetszésedet...

GERMAINE (gúnyosan). Igazán?

GERMAINE ATYJA. Mondhatom, derék fiu és csinos is. Mindenki megirigyel majd a szerencsédért.

GERMAINE (türelmetlenül). Ugyan, kérlek, hagyd már abba a dicséretét! Törődöm is én az egész dologgal! Te akarod, nem én!... Azért, ne félj, meglesz majd az akaratod!

GERMAINE ATYJA. De kérlek szépen, az ilyesmi nem megvetendő. Mégis jobb, ha nem csupán az üzleti része mérvadó.

GERMAINE. Van hát nem üzleti része is?

GERMAINE ATYJA Van... Mindjárt meglátod... Fordulj csak egy kicsit hátra... Már itt vannak.

GERMAINE (még inkább a kert felé fordul és merően néz alá a virágágyakra).

MARCEL (kijön az édesatyjával a verandára és ahogy megpillantja Germainet, mintha kővé vált volna, megáll).

GERMAINE ATYJA (elébük siet). Kedves barátom...

MARCEL (a legnagyobb felindulásban. Atyám, mit jelentsen ez?

GERMAINE (amint meghallja Marcel hangját, hirtelen megfordul). Istenem, mi történik itt?

GERMAINE ATYJA (a kezeit dörzsölgeti). Ugy-e hogy sikerült? Ezt nevezik aztán meglepetésnek!

MARCEL ATYJA (Germaine atyjához). Hagyjuk őket magukra. A többit majd megmondják egymásnak. (A két öreg úr visszamegy a szalonban.)

MARCEL (odasiet Germainehoz és megfogja a kezét). Te vagy csakugyan? Hát nem álmodom... Én...

GERMAINE (mereven maga elé néz).

MARCEL (könyörögve). Mondd édes, hát nem vagy boldog?

GERMAINE (fölnéz). Kár! Igazán kár!

MARCEL. Mit beszélsz?

GERMAINE (tompa hangon.) Magam sem tudom... Csak azt érzem, hogy eltünt a varázs... Pedig annyira szerettelek!

MARCEL. S most, Germaine?

GERMAINE (mintha nem hallotta volna a kérdését). Volt valami a dologban, ami egészen a mienk volt, amiről csak mi ketten tudtunk... A mi szerelmünk... Most pedig szakasztott olyan, mint a többié... (Zokog.) Ki fogják jelenteni, hogy jegyesek vagyunk, gratulálnak — aztán láthatjuk egymást, amikor tetszik... Nem kerül majd semmi fáradtságunkba... nem lesz cseppet sem veszedelmes... A te apád és az enyém kiszámitják majd a hozomány kamatait... Kár, igazán kár!

MARCEL (elfogódva). Még mindig nem értelek.

GERMAINE. Hisz ez az!... (Gúnyosan.) Arról mondjál le, kedves barátom, hogy megértsél... Én annál inkább megértelek. (Szenvedélyes fájdalommal.) S a mi szép búcsuzásunk... Ami a legszebb lett volna, amit az élet nyújthat...

MARCEL. Annak az éjjeli kirándulásnak a tengerre, ugy-e nincs már semmi célja.

GERMAINE (gúnyosan). Igazán nincs már annak célja... Hisz megvallhatjuk már egymásnak érzésünket: mások előtt.

MARCEL (hirtelen megérti őt). Kár, igazán kár.

Karonfogva, lesütött tekintettel és némán mennek a szalonba a többi vendéghez. T. R.

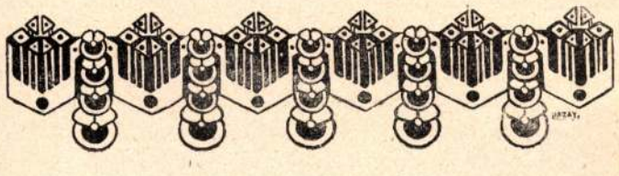

Szegedy Róza

A sümegi várhegy tövében fekszik ma is Kisfaludy Sándornak, a Himfy költőjének nemesi kuriája. Ott élt 1805 óta huszonhét esztendőn által az a nő, akinek emlékét az idei virágfakasztó májusnak egyik vasárnapján megünnepelték. Méltó volt egész életében arra, hogy a haza írói áldozzanak emlékének még porában is, mert Szegedy Róza a szónak legnemesebb értelmében megihletője, múzsája volt az ő poéta urának.

Szegedy Ignácnak, Vasvármegye alispánjának volt leánya, ami az akkori időben is szép társadalmi poziciónak bevált. De Róza azonfelül is mint nagyműveltségü leány a megközelíthetlenség hirében állott. Amikor megismerkedett Kisfaludy Sándorral a sokszor megénekelt badacsonyi szüreten, húszéves lehetett. A költő akkoriban Bécsben szolgált a magyar királyi testőrségnél és az a híre járt, hogy nagy nőhódító. Ez a körülmény birhatta Rózát arra, hogy vele szemben még tartózkodóbb legyen, mint a többi ifjakkal, akik körülrajongták. Mégis, sokkal inkább volt leány, semhogy teljesen elpalástolhatta azt a hatást, amit a daliás külsejü ifju költő megjelenése tett reá.

Kisfaludy Sándor nem is kísérlette meg, hogy küzdjön az érzése ellen. Ő rá nézve el volt döntve a sors könyvében, hogy Szegedy Róza lesz a felesége, vagy senki más. Még jobban lángra lobbantotta szerelmét, hogy Róza, aki időközben értesült a költőnek bécsi viszonyáról, hidegnek mutatkozott iránta. Egyik barátjához irott levelében igy adott kifejezést szerelmének: „Szívem tele vagyon véle, Őtet látom, hallom, érzem mindenben".

A háboru kitörése messzire sodorta egymástól a szerelmeseket. Kisfaludy Sándor Olaszországba hadifogságba jutott és a Provence-nak Vaucluse nevü városába lett internálva. Ott irta meg a magánynak, az epedésnek szép dalait, amelyek nemsokára bejárták az egész országot és a boldogtalan szerelemnek örökéletü megnyilatkozásai. Bizonyára elolvasta azokat Róza is és megérlelődött benne az elhatározás, hogy bevárja a költő hazaérkezését... 1799 őszén szabadult ki Kisfaludy Sándor a fogságból és már a következő év elején vezette oltárhoz eszményképét.

Róza megmaradt a költő ideáljának ezentúl is s ez már az ő érdeme. Földönjáró istenségek nincsenek már manapság, de jóságos hitvesek, hűséges és önfeláldozó feleségek még mindig akadnak és azok közül való volt Szegedy Róza is. Alakja tisztán és nemesen ragyog a multnak ködéből. Amíg ő élt, a költő dalolt, halálával elnémultak örökre lantjának húrjai.

1870-ben közös síremléket állítottak a költőnek és hitvesének s ugyanakkor megjelölték Kisfaludy Sándor szülőházát is felirattal. De ekkor történt, hogy Kisfaludy Sándor hamvait kiásták és őt elválasztották feleségétől... Most újból egyesültek hamvaik és hozzá még Szegedy Rózának külön emléket is állítottak, Istók János szobrász készítette domborművü arcképet, amelyet mult vasárnapon lepleztek le Sümegen.

*

Darnay Kálmán úr, a sümegi Darnay-múzeum tulajdonosa, aki a Kisfaludyakra vonatkozó ereklyéknek legbúzgóbb és legszerencsésebb gyűjtője, ebből az alkalomból néhány még ismeretlen apróságot bocsátott rendelkezésünkre, amelyek érdekesen jellemzik Kisfaludy Sándort és nejét. A következőkben közöljük azokat:

Szegedy Róza végtelen jó szívéről tesz tanuságot e két kis történet. Somlyón szőlőjükben időzött többször pár hétig Kisfaludy Sándor nejével, ahol ilyen alkalomkor rendes háztartást vezettek. A cselédleány egy alkalommal agyontömte a másnapi vendégségre hizó libát. Ez

Ujság 1905. XI. 26-a.

HEINRICH GUSZTÁV dr., az Akadémia titkára május 28-án, az Akadémia megbízásából beszél Sümegen, Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza szobra előtt

a vigyázatlanság úgy fölháborította a különben nagyon szelid lelkü úrnőt, hogy arcul legyintette a vigyázatlan leányt. De e perctől fogva nagyon izgatott lett Szegedy Róza, úgy hogy egész éjjel nem jött álom a szemére. Éjfél tájban gyertyát gyújtott és ki akart menni, de az ajtónyitásra fölébredt a férje és rászólt:

— Mi baj, Róza?

— Semmi, csak a Katinak akarom megmondani, hogy már nem haragszom rá.

... Egy más alkalomkor Marci, a régi kedves inasa, hibába esett és elemelte Kisfaludy Sándor nadrágját és ujdonatúj bagariacsizmáját. Kisfaludy haragra lobbanva köröztetni akarta inasát, de a jóságos feleség visszatartotta.

— Ugyan minek köröztetnéd Sándor, látod régen régen nálunk volt, megúnta a szolgálatot. A nadrág meg a csizma ára kell neki utiköltségre.

... 1836-ban történt, amikor a nemeseket első ízben megadóztatták, Kisfaludy Sándor reggeli sétája alkalmával találkozott a barátok kútjánál komaasszonyával, aki eléje ment és megszólította:

— Hallotta-e komámuram mi az ujság?

— No mi, komámasszony?

— Mit szól hozzá komámuram, hogy az a német adót vetett ránk, nemesekre?

— Melyik német? — kérdezte kötekedve Kisfaludy Sándor.

— Hát a császár! Pedig ki tudja, ő maga nemes ember-e vagy sem?

... Kisfaludy Sándor, barátaival a déli órákat, a régi sóház előtt beszélgetve szokta tölteni. Itt vetette föl 1842-ben általa megalakított Sümegi Kaszinó eszméjét. Innen szokták együtt végignézni a városház előtti deresen az egyszerüsített közigazgatás által végrehajtott ítéletek jeleneteit. Egyszer történetesen valami tizenkétéves fiura, tilosban való legeltetésért tizenötöt mért a városi hajdu. A nézőközönség fölháborodott a jeleneten és Kisfaludy Sándor így nyugtatta meg tréfásan a körüle álló barátait:

— Ugyan hogy lehetne a gyermekeket száz botra nevelni, ha nem tizenötnél kezdenék.

... A költő, aki barátja Eitner József társaságában felutazott 1830-ban Károly öcscse temetésére, át akarta venni annak irodalmi hagyatékot, de Toldy figyelmeztette, hogy ezzel magára zúdítja a hitelezőket. Így érintetlenül hagyta a hagyatékot, csak néhány anyagi értékkel nem bíró emléktárgyat hozott magával. Nem is akadt sok dolga öcscse hitelezőivel. Egyszer azonban egy Spiridion nevü szabó, akinél hitelre szokta Kisfaludy Károly készíttetni „Gehrockjait", a téli zimankós idő ellenére is, — lévén az összeg nagyobb, amelyért érdemes volt megtenni a kocsiutat Pestről Sümegig — bekopogtatott hozzá.

— Ma szent Spiridion napja van. Én névnapomon szoktam meglátogatni adósaimat.

E szavakkal állított be a pesti szabó Kisfaludy Sándorhoz.

— Én pedig éppen nevüknapján szoktam kidobni az alkalmatlankodó kecskéket szobámból, — felelt Kisfaludy és ki is pöndörítette Spiridion mestert a szobájából.

Később azonban mégis megtérítette neki a követelését, s azonfelül még ajánlotta is pesti barátainak.

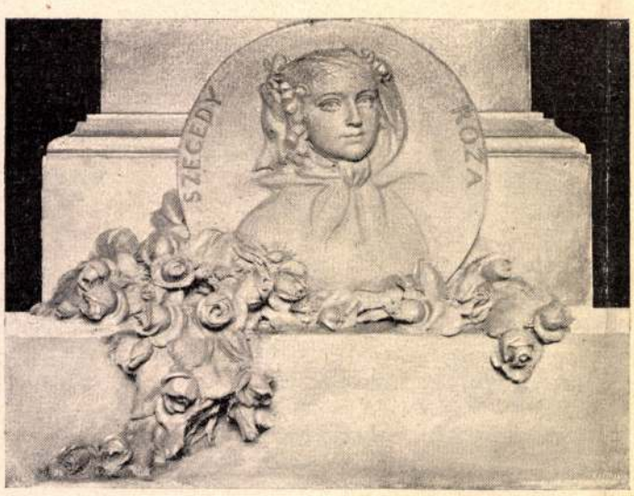

Készítette Istók János

SZEGEDY RÓZA dombormivü arcképe, amelyet május 28-án lelepleztek Sümegen

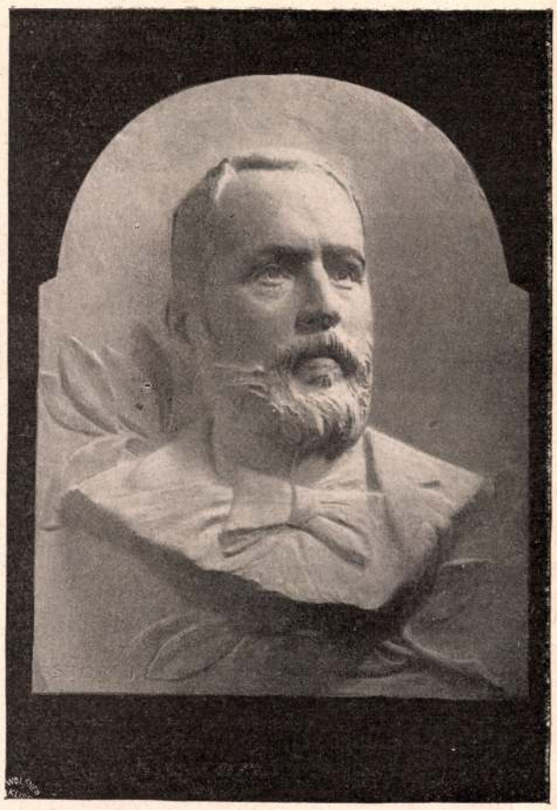

Inczédy László szobra. Istók János műve

— Remélem, — fűztem gondolataimat, — hogy Máriának nem sok ilyen tanítványa van, mint nevezett ifjú. Mert ha sok volna és mindegyiknek a vizsgáján ilyen vagy hasonló izgalmakat állana ki, egyetemi pályafutását bizonyára ronggyá tépett idegekkel fejezné be.

... Egy órai kimerítő várakozás után, egy kissé megindultan, de azért férfias nyugalommal lépett ki a szőke ifjú a teremből.

— Megbuktam! — mondta könnyedén, szinte előkelően.

— Ki buktatta meg? — szakadt föl Mária kebléből egy fájdalmas kiáltás.

— Csekélység Mária . . . És az Isten szerelméért, ezzel ne izgassa magát . . . Mindössze csak két tanár buktatott meg.

— Kettő három közül! . . .

— Arról meg már én nem tehetek, hogy tudásom megvizsgálására nem küldött ki a m. kir. tud. egyetem nyolc-tíz férfiút.

— Mindegy! — mondta Mária és szavai tompán, kétségbeesetten hangzottak bele az üres folyosóba. — Bármit mondjon és bármit tegyen is ezentúl, maga egy bukott ember.

— Bukott ember! — és most már az ifjú is oly szomorúvá lett, mintha percenként érezné, hogyan csuszik a züllés lejtőjén lefelé. — Mikor a tanárok mondták, Mária, nem törődtem vele, de most, hogy maga mondja, érzem a megbukás szégyenét, fájdalmát . . . És az a fájdalom olyan nagy, hogy szinte mázsányi súllyal nyomja szívemet . . .

— Nyomja a szívét! — és Mária önkéntelenül csődbe került fiatal barátja felé nyújtotta a kezét. — Talán még sem kellene annyira kétségbeesnie György, illetve Gyurka . . . És fontos, hogy egészen semmiesetre se csüggedjen el . . . Nem lehet olyan mélyre sülyedni, hogy ismét föl ne emelkedjünk utána.

— Igen, — mondta Gyurka, — hiszen emelkedni olyan nagy vágyam volna, de képtelen vagyok reá, ha csak nem nyúl felém a homályból egy kéz, a maga kezе . . . Mert, ha maga is megvonja tőlem a barátságát . . .

A kódex-királynő barátságának változatlan jeléül közelebb húzódott a bukott diákhoz.

— Istenem, — mondta, — hiszen lehet magából még egyetemi tanár is.

György elhárító mozdulatot tett.

— Erről majd később beszélünk! — mondta nem minden önérzet nélkül. — Egyelőre semmi sem esne olyan jól, mint ha eljönne velem egy kicsit sétálni. A fejemet megfájdította ez az izé . . . a hiábavaló vizsga.

— Ha a feje fáj, okvetetlen elmegyünk sétálni . . . Mert a fejét, azt meg kell gyógyítani . . .

És elindultak ketten együtt, ügyet sem vetve reám... A nyitott ablakon át láttam, hogyan mennek a néhai műegyetem kertjén által.

— Képzelje csak, — magyarázta az ifjú férfiú Máriának, — az a szerencsétlen tanár azért buktatott meg, mert nem tudtam neki megmondani, hogy mi a rotacizmus és a lamdacizmus . . . Hát hallott már ilyen őrültséget?

Úgy tetszett: ezt mondva, mind a ketten belenevettek a márciusi napfénybe... és kinevették az egyetemi tanárokat és valószínűleg kinevették a rotacizmust és lamdacizmust is . . . *Wágner Stefánie.*

Séták a nagyvilágban

Kigyóimádók és kigyóbűvölők

Nincs egyetlen vallás sem a föld kerekségén, amelyben a kígyó nem játszana szerepet. A zsidó vallásban — és avval együtt éppen így a keresztény, mint a mohamedán vallásban — a gonosz, a bűn, az ördög jelképe. Édes szavakkal kínálgatja Évának a paradicsomban a veszedelmes almát és ezer esztendők multán a nagy názáreti beteljesíti az írás szavát: el fogja taposni a kígyó fejét, de az a sarkába fog harapni. A keresztény művészetben ezután a kígyó fölöttébb kedvelt objektummá vált, egyedül az első bűnbeesésnek képei számos ezerre rúgnak. A buddhizmusban a kobrát szentnek tartják és mindig és ujra Buddhával ábrázolják; a leggyakrabban azt a jelenetet választják ki, amikor a Fényességes összekulcsolt lábakkal ül, mialatt a nagy pápaszemes kígyó, hogy kinyitott ernyőjével a naptól vagy az esőtől is védje, — a legendát különbözőképpen mesélik, — mögötte emelkedik a magasba. A hinduk már örök időtől fogva tisztelik a Naga-kat, a kígyó-isteneket, akik kezdetben

Kígyóbűvölők

Uj Idők 1902 XVII. 39 sz.

Az amatőr-fényképező kirándulása

Mühlbeck Károly rajza

ismertem, hogy a nyelvészek fölfedezéseinek fontos eleme a humor és hogy ahol másképp nem lehet, ott nagy lélektani ugrásokkal pompásan boldogul az összehasonlító nyelvészek kara.

Furcsa volt, hogy míg én engedelmes és tanulékony növendéke voltam a kódex-királynőnek, addig a szőke ifjú hanyag discipulusnak bizonyúlt. Noha Mária határozottan foglalkozott vele is. De az őreá pazarolt tanácsok, az utasítások, amelyeket neki osztott, bizonyára hasonlók voltak a szentírásban előforduló ama magokhoz, amelyek sziklás talajra hullva, nem hoztak semmi gyümölcsöt...

Azonban a kódex-királynőnek intellektuális szenvedélye oly erős volt, oly hévvel igyekezett a tudománynak kezében tartott lámpásával tévelygő lelkek homályos sarkába bevilágítani, hogy el nem csüggedve a nagy eredménytelenség által, egyre tovább kertészkedett a szőke ifjú lelkében.

Gyakran lehetett látni őket üres termekben, ahol a tanárok igéi megszüntek hangzani és Mária fölvette az ő előadásuk elejtett fonalát. És buzgón magyarázta könnyelmü kollegájának a tudomány szent csínjátbínját.

Egy alkalommal ugyan Mária komolyan megharagudott reá, de ez se tartott tovább egy álló hétnél. Ez a tragikus eset pedig így történt. Egy délután, hogy az ifjúság eloszlott, mi hárman egy kissé még ott maradtunk a teremben. Egypár évszámot kellett kérdeznem Máriától... És miközben én szorgalmasan jegyeztem az így nyert drága adatokat, a szőke ifju két pad között hintázott és fütyült. Ezen megrovandó viselete ellenére is, Mária füzeteit összerakva, barátságosan fordult hozzá.

— Olvasta-e, — kérdezte, — és foglalkozott-e bővebben Apáti Ferenc csúfolódásával?

— Nem, — mondta a léhaságnak ezen gyermeke elszántan. — Nem igen szeretem a modern szatirikus írókat. És különben az ember nem foglalkozhat minden csip-csup modern íróval.

— Magának a Peer kódex kantilenájának a szerzője modern író? — mondta a kódex-királynő gyöngére vált hangon.

— Kódex ultrakódex, hát az illetőnek ilyen régi keletü irodalmi bűnei vannak? Pedig én úgy véltem, hogy Apáti alkalmasint modernista?

— Apáti modernista? — szakadt föl Mária kebeléből, mint valami keserves sóhajtás. És aztán ajkának fájdalmas reszketésével, de szilárdan mondta: — Gyurka, akarom mondani György, emberben így még nem csalódtam.

Gyurka, illetve György megszeppent, mert ennek a könnyelmü ifjúnak, akinek nem imponáltak az irodalom eleven és holt nagyságai, nagyon a szívéig hatott, mikor a Mária keskeny arcára reá ömlött a sápadtság.

Hebegve kért bocsánatot, azzal mentegetve magát, hogy felőle Apáti és a többiek élhettek úgy Krisztus előtt, mint Krisztus után, ő bizony nem rontja az éjszakáit velük. Csak azt szeretné és azt buzgó szívvel szeretné, hogy Mária ne haragudjon reá.

De a kódex-királynő csak némán s elutasítóan intett. E percben nagyobb volt a fájdalom szívében, hogysem a bűnözőhöz barátságos szívvel forduljon. Kemény, feddő szóval illetni pedig szintén nem lett volna ereje. Ennélfogva reám, mint egyetlen támaszára, bízta magát és én nem is hagytam őt cserben, hanem egy benső szózatnak engedve, haza kísértem. Sőt továbbra is vele maradtam . . . Levetettem a kabátját és beakasztottam a szekrénybe, teát főztem számára . . . És bizonyára a szeretet egyéb műveit is végbez vittem volna azért, hogy őt megvigasztaljam.

De Mária egyre szomoru maradt és elborult tekintetéből azt az elhatározást olvastam ki, hogy a szőke ifjút végleg megveti és hozzá szólni többé nem szándékozik . . .

Azonban csodák csodája, egy hét és egy nap múlva újra együtt láttam őket, amint meghatottan beszélgettek egy tízperces szünet alatt. A bűnbocsánat szimbolumaként Mária egy nagy ibolya-csokrot szorongatott.

— Mária, — így gondoltam magamban, — a Tanár nagy T-vel, valamint Jézus hetvenhétszer bocsátott meg a bűnösöknek, úgy Mária alighanem nyolcvannyolcszor enyhülne meg a hozzá visszatérő tudatlan iránt.

. . . Egy napon (úgy tavasz felé történt) Mária szinte izgatottan szólított föl, hogy ezentúl hallgassuk együtt a tanárképző vizsgákat... Mert sehol annyit tanulni nem lehet, mint éppen ezekben a döntő órákban... És mivel a kódex-királynő mondta, én is azonnal meg voltam arról győződve, hogy sehol a tudás nem forrásozik olyan bőségesen, mint a vizsga-termekben . . . A pokol ezen kisded előképében, ahol a tanárok a kérdések tüzes vasával gyötrik az elkárhozott ifjakat . . . és szűzeket, akiket a fájdalom koronkint egészen elnémit . . .

Mária fölszólításának engedve, már reggel nyolckor jelentkeztem a tanárokat képző intézet falai között. A folyosókon az érdeklődők izgatott lármája hullámzott. A vizsgálandók a halálra ítéltek hamis bátorságával sápadtan lézengtek.

Máriát ott leltem föl a folyosó legmélyén . . . Mellette állt a szőke ifjú Ferenc József-kabátban... A távol álló és a szokásokban járatlan azt képzelhette volna, hogy Mária a vizsgálandó . . . Mert csaknem reszketett az izgatottságtól és az ifjú vigasztalni látszott őt... Nekem azonban a fiatalember ünnepi dísze mindent elárult. Ez a szerencsétlen még ez órában fog megjelenni az előtt a bizottság előtt, amely a diplomaosztás sovány dicsőségével foglalkozik.

Halk moraj, amely szitkokból és köszöntésből olvadt össze, jelezte, hogy egyik-másik tanár már megérkezett és elfoglalta ítélőszékét . . .

Nemsokára az egyik terem ajtaja kinyílt és a teremszolga egy pribék durva mosolyával beszólította a szőke ifjút az egyik terembe. Néhányan (köztük én is) be akartunk nyomulni utána. Azonban Mária visszatartott.

— Maradjunk kint, — mondta sápadtan, — erősebbnek hittem magamat, de nem tudnám végignézni...

Részlet a Szent István-napi körmenetből

értett a szántáshoz, vetéshez, valamint az aratási és a cséplési munkához. Hanem a lady maga is hozzálátott a dologhoz és mindenben elüljárt a jó példával. Mivel gyermekkora óta alaposan tanulmányozta a gazdaságot, elméleti ismeretei olyanok voltak, hogy bárkivel versenyezhetett ezen a téren. Az első esztendők veszteségét csakhamar kipótolta a következő esztendők dúsabb jövedelme, melyben annak a körülménynek is volt része, hogy a női munkaerő éppen Angliában sokkal olcsóbb. De ha nem is lett volna ez az eredmény, lady Warwick elég gazdag, hogy kibírja az esetleges veszteséget.

Irországból és Skóciából toborzotta asszonyi munkaerejét. Ezzel pedig nagyot segített az ott nyomorgókon. S ha akadt asszony, ki nem akarta otthagyni férjét, — dicséretükre legyen mondva, hogy a túlnyomó rész nem akarta — a lady ezen sem akadt fönn. Elhozatta a férjeket és a férfinembeli gyermekeket is birtokára, csakhogy nem a földmívelésben alkalmazta őket. Valami kis revanche-eszme lappanghatott a jó lady lelkében, afféle ártatlan bogaracska, mi a legtöbb angol filantropust díszíti, mert a férfiakat csakis a gyárakban alkalmazta. Az ő birtokán soha sem nyúl férfi keze kaszához, kapához, ekéhez vagy egyéb földmívelő eszközhöz.

Nem telt bele nyolc esztendő és minden úgy ment, mint a karikacsapás. A lady vezette a gazdaságot, az asszonyok végezték a munkát és olyan keresetre tettek szert, aminőre soha addigi életükben. Egyszerre azonban arra a fölfedezésre jutott lady Warwick, hogy valamiről mégis megfeledkezett, amit sürgősen pótolni kell, hacsak nem akarja, hogy a feje fölött összecsapjon a hullám. Nem gondoskodott női intézőkről,

Bubics Zsigmond kassai püspök, a kassai országos dalosünnep Istók János szobormüve

Uj Idők 1901. VII. 35. 2

Monte-Carlo és a Riviéra

A természet legcsodásabb szépségei pazar bőséggel váltakoznak a Riviérán, Európa legfestőibb helyén. Mintha a teremtő erő mindazt a szépet, amit elszórt a világ minden táján, itt, ezen a kis partszegélyen gyüjtött volna össze, hogy együttesen ragyogtassa: olyan ez a kis paradicsom. Az Uránia-Színháznak, amely folyton fokozódó lelkesedéssel és eredménynyel müveli a tudomány népszerüsítését, Salamon Ödön darabot irt erről a gyönyörüséges földdarabról. Ez a munkája is csupa színes ötlet, csillogó derü, amely pompásan hívséges képekben tárja elénk a Riviéra hatalmasan szép tengerét örökös zöldjével és avval a mindig derüs kék égboltozattal, amely talán a Riviéra fölött a legtisztább, a legkékebb.

Három részre oszlik a darab. Az első kettő az olasz meg a francia Riviéria természetbeli szépségeiben gyönyörködtet. A harmadik rész Monte-Carlót mutatja be, a Riviéria gyehenáját, amelynek izzó tüze rengeteg áldozatot követel a játék szenvedélyének rabjai közül. Monte-Carlónak már nagy irodalma van, de olyan plasztikus, élethü és őszinte leírás, aminő a Salamon Ödöné, kevés akad azok között, amik elénk tárták azt a kínzóan izgató életet, amely a páratlanul díszes monte-carlói kaszinó játéktermeiben folyik. Mindenek fölött a legfőbb erénye, hogy őszinte és éppen ezért borzalommal nézzük azt a vakságot, kábultságot, amelyet a zöld asztalokon csengő aranypénzek nagy halmaza az emberek agyára borít. Izgat és elrémít. Hogy éppen ide, erre a csodásan üde földdarabon épitették azt az épületet, amely belül mindenben ellentéte annak a festői keretnek, amelyet körülötte a természet alkotott: megrázza a józanul gondolkodó lelkét. És aztán szomorúság lopozik a szivünkbe, hogy meglátjuk a játék sok névtelen halottjának, az öngyilkosoknak a temetőjét. Csak itt van az Monte-Carloban, sehol egyebütt. Itt is messze, a városon kívül, egy meredek hegyszakadékába formált kis bekerített hely az egész. Semmi név, semmi dísz . . . Egyetlen halom se mutatja, hogy hányan pihennek itt. Síma a föld, egészen síma. Éjnek idején lopva hozzák ide a halottakat. Közös sírba teszik őket: koporsó, pap, ima nélkül. Ez az igazi Monte-Carlo. Salamon Ödön az ujságíró szemével mindent látott és a poéta meg az iró jeles kvalitásai egybeolvadó formában váltották ki a lelkéből mindazt, amit a szemevilága fogadott magába. Nagy sikere is volt ennek a szenzációs darabnak, amelyhez az Uránia Színház kétszáz képet és néhány mozgófényképet készittetett. Értékes, érdekes és tanulságos munka.

S. T.

Titkos rendőr az Oceánon

New-York város délkeleti részébe ékelődik az a különleges, bizarr városnegyed, ahol kávéházat is talál az ember és ahol ráérnek az emberek félnapon át a kártyaasztal mellett ülni. Ennek a városnegyednek a főutcáját gulyás-avenu-nek hívják. A gúny biggyesztette ezt a nevet a hivatalos Houston-street helyébe. Pedig annak a városnegyednek története is van, amely visszanyulik a mult század derekáig: Kossuth Lajos neve fűződik ahhoz a történethez. Hanem erről ma már nem beszél ott senki. Rég volt; talán nem is igaz. Azóta annyi más szenzáció járta be New-Yorkot és a sok szenzáció után mindig partra szállt valaki . . . Ezekből az urakból nőtt az idők folyamán annak a városnegyednek furcsa társadalma. Ma már igen sokan vannak: egy egész kolónia. Megannyi híres név viselője; tömérdek regényhős, akik klubokat alapitottak, kávéházakat nyitottak és egynémelyik még vagyont is gyüjtött. Az új haza pedig megadott mindent: feledést, bocsánatot, sőt becsületet is. Vidám világ járja odaát: annyi már a cigány muzsikus, mint a dzsentri. És úgy tartanak össze valamennyien, mint a testvérek, ahogy ez különben honfitársakhoz illik is a messzi idegenben. — Csak egy van, ami olykor megritkítja annak a különös embertömegnek a számát, — egy szomoru járvány, mely ott dúl a lelkek mélyén és belekontárkodik a boldog nyugalom derüjébe: a honvágy . . . Ez hozta most haza a Lévy Simont is mint sok más elődjét, akik a honvágy csábító szavára visszamerészkedtek oda, ahonnan nyomtalanul eltüntek egykoron.

Aki már ott van, — New-Yorkban — annak all right a szénája. Azt már csak a legritkább esetben érheti baj, mint Falkai Lászlót. Jar ugyan a Café-Boulevard télikertjébe ebédutáni feketére néha egy félelmetes úr, akinek megjelentére egyik-másik asztal mellől fizetés nélkül tünedeznek el a vendégek. Az az úr azonban már régóta elvesztette a hajdani nimbusát s nem is igen árt már senkinek: a megjelenése, a komoly tekintete, sőt talán még a fekete kávéja is csak amolyan hivatalos forma, amivel a konzulátus bízza meg őt a nagyobbszerü hazai szenzációk korszakában. New-Yorkban tehát rendben van minden. Hanem, — hej! — amig oda valaki eljut! Félelmetesen őrzik azt a partot és furfang nélkül le se kerül az ember a hajóról. Magán a hajón pedig leskelődik a legnagyobb veszedelem: valóságos stratégiával szaglásznak ott az oceán detektivjei a nyomok után.

Ezeknek a nagy, oceánt járó hajóknak tömérdek utasa között van egy állandó vendége, akivel minden hajóra lépő először köt ismeretséget. Hogy kicsoda ő, azt voltaképpen senkisem sejti, mert a neve nincsen az utasok jegyzékében; egyenruhát sem visel, tehát a személyzet közzé sem tartozhatik. De ott étkezik a főasztalnál, együtt mulat a hajó vendégeivel, kotillont rendez csöndes estéken a nagy szalonban, sőt részt vesz a makaobankban, mely a hosszu unalom óráiban szinte önkénytelenül terem a dohányzóban. A nők már az első napon őt ismerik el a hajó lordjának. Föllépése pompás, modora a

országból, a honnan pedig megint tenger nélkül eljutni a magyarok hazájába?

Eszébe jutott, hogy a franczia föld mégis éjszaknak fekszik, majd onnan lehet aztán egyenesen keletnek tartva hazajutni.

Megindult tehát északnak s mindenféle viszontagságok után baj nélkül eljutott a pirénei hegyekig. Ott megbarátkozott valami csempészekkel, a kik maguk közé vették Gyurkát s mindenféle tilos portékával megrakodva, átmentek szörnyű rosz utakon, borzasztó szakadékokon keresztül Franciaországba. A határnál azonban szerencsétlenül jártak. Határőrökkel találkoztak, a kikkel csatába ereszkedtek. A csempészek nagyobbrészt elestek, vagy fogságba kerültek, de Gyurka harmadmagával itt is szerencsésen megmenekedett, csak épen a ruháján ütött lyukat a golyó.

Néhány nap ott lappangott még Gyurka, azután nekiindult Franciaországnak. Nappal most is valami rejtekhelyen aludt, éjszaka pedig a csillag után haladt, mindig keletnek. Nagyobb baj nem érte, ennivaló mindig akadt, vagy szépszerével, vagy amúgy. Egyszer valami puskás csősz, a mint egy gyümölcsfa alatt találta, nagyon kérdezgette tőle, hogy mi járatban van, sőt még meg is akarta fogni, de Gyurka a hátához verte a puskáját, magát meg odakötötte a fához s haladt tovább, útjára.

Jött aztán, jött, tovább, tovább, míg egyszer csak elérte a magyar határt, átjött a Dunán, Tiszán, végre megpillantotta a szoboszlai híres sugár tornyot, a melynek láttára kicsi híjja, hogy el nem érzékenyedett . . .

S épen kapóra jött haza.

Mert a tengeri-csőszre kiderült, hogy maga még többet ellop, mint a mit megőriz. Elcsapták hát s Gyurka vitézt nyomban a helyébe állították: hadd legyen annyi viszontagság után egy kis biztos hivatala. Így őrizgette sok esztendeig a szoboszlai tengeriföldeket.

Edvi Illés Aladár: Novemberben.

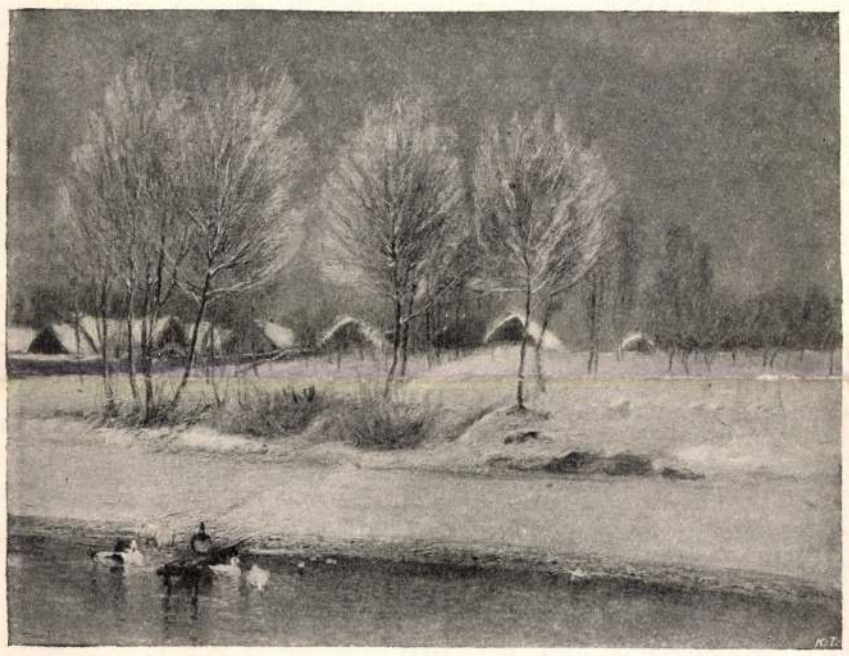

Ujváry Ignácz: Tájrészlet a Duna melléről.

Spányi Béla: Est.

A VÉLETLEN A HÁBORÚBAN.

(Vége.)

Képzelhető, hogy éjjel még jobban terjed a rémület és könnyebben elharapózik a rendetlenség. Ime néhány eset.

A *Poddubie* melletti csata előestéjén 1812-ben a következő eset adta elő magát. A császárhuszár-ezred csak sötét éjjel ért a kijelölt táborhelyre s midőn az egész tábor álomba merült, egyszerre mintegy 700 ló megvadulva kiszakította czövekeit s vad iramodással keresztülgázolt a gyalogság táborán, miközben a legnagyobb zavart okozták és sokakat agyontapostak. A gyalogság éjjeli rajtaütésnek vélte a dolgot, fegyvert fogott, de szerencsére egyetlen fegyver sem sült el, mert bizonyára a legborzasztóbb mészárlás keletkezett volna. A lovak valószinüleg az erdős és mocsáros környéken kóborló farkasoktól vadúltak meg.

Hasonló eset történt 1849-ben, midőn egy magyar huszárezred elszabadult lovai *Máriássy* egész hadosztályát zavarba és rendetlenségbe hozták.

1866 julius 4-én éjjel *Hünfeldnél* álló bajor lovasság távolból riadójelet hallván, vad futással és felbomolva zúdult vissza Gersfeld felé.

A pánik előidézésére néha elég egy váratlan lövés is, így 1866-ban a junius 30-iki éjjeli menet alkalmával az egyik porosz vonatoszlop közelében véletlenül egy fegyver elsült s ebből oly zavar és réműlet keletkezett, hogy a vonat legnagyobb része bőszült futással és «az osztrákok rajtunk ütöttek!» kiáltással egész *Glatz* városig menekült, s ott is csak azért állapodtak meg, mert a várparancsnok a dologról értesülvén, zárt kapukkal fogadta őket.

Egész csapattestek megfutását a harctéren csakis a véletlenség megnyilatkozásának lehet tekinteni, mert nem hihető, hogy az egész ezred legnagyobb része gyáva lenne, különösen nem akkor, ha az ezred már más alkalommal helyét keményen megállotta. *Bem* tábornok egyszer megjegyezte, hogy a gyáva nem tehet

Telepy Károly: A Balaton a fonyódi partról.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

az ő gyávaságáról, mert a legvitézebb embernek is vannak rosz napjai, melyeken bátortalanúl viseli magát.

A vezér eleste gyakran elegendő, hogy pánik álljon elő. A magyar sereg felbomlása *Várnánál* a király eleste után, ismeretes. *Szigetvár* ostrománál is számoltak ezzel a törökök vezetői és a szultán halálát sokáig titokban tartották, mert ha nem teszik, bizonnyal feloszlik az ostromló sereg, mielőtt a vár elesnék, a mint 1621-ben julius 10-én az *Érsekujvárt* ostromló *Buquoy* császári vezér seregével történt, mely a vezér eleste után — bár ereje még mindig 8—10,000 főből állott — az ostromot nyomban abban hagyta és összes ágyúinak hátrahagyásával a Csallóközbe menekült. Máskor ismét a vezér eleste elkeseredett harczra ösztökéli a csapatokat. Ilyen eset történt 1632-ben a *lützeni* csatában, hol *Gusztáv* Adolf eleste után is a svédek kivivták a diadalt.

A véletlenség okozta szerencsétlenségek szomorú krónikájában nevezetes az, mely a *budai várban*, a keresztények ostroma alkalmával 1686 július 22-én történt. A török védőrség hajnalban, a déli oldalon a palota mellől kirohanván, a szászok néhány ágyúját és egy mozsarát beszegezték; e kirohanás visszaveretvén, a lövegekből és mozsárból a szögeket eltávolították s midőn ezután ebből a mozsárból egyet lőttek, iszonyú dördülés reszkettette meg a levegőt, a talaj megingott, a Duna hullámai kicsaptak és az egész környéket pokoli gőz és füst tölté be, mely csak egy óra mulva oszlott el. Ekkor látták, hogy a mozsár lövedéke véletlenül a palotában levő fő-lőportárba csapott, hol 8000 (némelyek szerint 12,000) mázsa lőpor robbant föl. A palotának egy egész sarka szét volt zúzva és leomlott, a vár két helyen égett, a Duna felőli várfalon 100 lépés hosszú rés volt szakítva, egy bástya egészen leomlott s 1500 török lett a robbanás áldozata.

Megdöbbentő hatású az olyan véletlenség, midőn a harcztéren a csapatok saját társaikra lőnek. *Bihács ostrománál* 1878-ban megtörtént, hogy a reggeli ködben egy osztrák-magyar dandár két ezrede sokáig lövöldözött egymásra, míg a tévedés a kürtjelekből nyilvánvaló lett és véget vetett az akaratlan testvérgyilkosságnak.

Az, hogy a rajtaütések sikerülnek, rendesen szintén véletlenségnek köszönhető. Ez a véletlenség ilyen esetekben nem más, mint a parancsnok vigyázatlansága, mely néha olyanoknál is előfordúl, kik máskor mindenkor buzgón gondoskodtak csapataik biztonságáról. Így járt 1878-ban *Medved*, 32. gyalogezredbeli százados, ki bizonyára csak ez egyetlen egyszer mulasztotta el az oldalbiztosítást s ez az egyetlen eset az ő és százada lekonczolását eredményezte.

A vitéz *Guyon* Rikhárd tábornoknak az volt a gyöngéje, hogy az előőrsi szolgálat ellenőrzésével nem sokat gondolt. 1849 február 3-án éjjelre, mint Görgey hadseregének elővédje, *Iglón* szállásolta el hadosztályát, mely a derék iglói lakosság vendégszeretetéből bőven lakozva, csakhamar mély álomba merült. Ez alkalommal történt, hogy az előőrsök a csikorgó hidegben, a helyett, hogy szolgálatukat kötelességszerűen szabad ég alatt teljesítették volna, a szél ellen a városon kívül álló vesztőhely négy magas fala közé vették magukat s ott lobogó tűz mellett akarták a hosszú téli éjszakát átvirrasztani. Így a *Branyiszkó* szorosa felé vezető út biztosítás nélkül maradt. Talán sohasem tudódik ki ez a kötelességmulasztás, ha a Branyiszkót megszállva tartó *Deym* osztrák tábornok elővédje, *Kiesevetter* őrnagy véletlenül épen akkor éjjel rajtaütést nem kisérel meg Igló ellen, hol ő sokkal kisebb erőt sejtett. Csakugyan sikerült neki a városba jutni s *Guyon* hadosztályát felriasztani. Igaz ugyan, hogy a magyarok harczkészsége Kiesevettert csakhamar futásra kényszerítette, de akkor már Igló lángban állott.

Még máig is felderítetlen az a körülmény, hogy 1849 augusztus 9-én a *temesvári* csatában ki rendelte el a magyar hadsereg lőszertartalékát Lugos felé, úgy hogy az, mikor legnagyobb szükség lett volna rá, nem volt kéznél s a magyar tüzérség az ütközet derekán kénytelen volt lőszerhiány folytán elhallgatni.

Néha azonban szerencsét hoz a véletlen, mint a most elmondandó eset bizonyítja. 1849. márczius 21-én a *mortarai* csata estéjén, midőn *La Marmora* olasz tábornok már tudta, hogy

Istók János: Bubics Zsigmond püspök mellszobra.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLITÁSÁBÓL.

az osztrák csapatok Mortarába behatoltak, mégis reménylette, hogy a Porta Vercellihez az út még nyitva van, vagy az átvonulást ott még kierőszakolhatja. Körülbelől 2000 emberével dobpergés közt közeledett *Benedek* ezredes néhány gyalogszázadból álló kis csoportja felé, mely kevéssel előbb a Porta Alessandriát megszállotta. Ebben a veszélyes helyzetben az erélyes *Benedek* gyors elhatározással arczot fordított, La Marmora oszlopát 50 lépésre megközelítette s rövid tüzelés után fegyverletételre szólította fel. A véletlenség, melynek ebben az esetben szerencse a neve, pártját fogta Benedeknek, mert gróf Pötting százados, a 33. gyalogezred 6. századával épen abban a pillanatban jelent meg La Marmora oszlopának oldalában, midőn ezt Benedek fegyverletételre hivta fel. Az olaszok letették a fegyvert, maga *La Marmora* azonban elmenekült.

Benedek tehát nem hiába hivatkozott a hadsereg napi parancsában «régi hadiszerencséjébe vetett bizodalmára», midőn 1866-ban az osztrák éjszaki hadsereg parancsnokságát átvette. Ha tudta volna, mit szánt neki a sors! A szerencse épen akkor lett hűtlen hozzá, mikor legnagyobb szüksége lett volna rá.

Kuntits László.

AFRIKA TERÜLETI FELOSZTÁSA.

A diplomatáknak és a határrendező-bizottságoknak nagyon sok dolgot fog ugyan még adni, a míg Afrikában, az európai hatalmak és a benszülöttek államainak területeit, határait véglegesen és teljes pontossággal megállapítják, azonban a területi felosztásra nézve már is létrejöttek bizonyos megállapodások és szerződések, a melyek ezen kérdésnek nagy általánosságban és elvileg való megoldására nézve alapúl és kiindulási pontúl szolgálnak, — ilyenek: a lord Salisbury által 1898 és 1899 években a franczia kormánynyal és később Németországgal kötött szerződések, — továbbá a Franczia- és Spanyolország közt létrejött, de eddig még nyilvánosságra nem hozott amaz egyezmény, a mely az Adrár tartomány és a Muni folyam partján levő területek határviszonyait szabályozza.

Az európai hatalmaknak egymás között a felett való versengése, hogy Afrikában protektorátusokat és oly szférákat szerezzenek maguknak, a melyek alapján befolyásukat mindig messzebbre terjeszthessék, — csak mintegy 15—20 évvel ezelőtt kezdődött s hogy egy ily óriás terület, mely rövid idővel ezelőtt még alig játszott a világpolitikában szerepet, — az európai hatalmak közt teljesen békés úton nyert felosztást: ez mindenesetre becsületére válik az Európa sorsát intéző diplomaták ügyességének s ez egyszersmind biztató előjelűl vehető a jövőbeni alakulásokra nézve is.

Messze vezetne, ha részletesen foglalkoznánk azokkal a körülményekkel, a melyek Afrika területének a versengő felek között elvileg történt felosztását megelőzték, de mindenesetre érdekesnek tartjuk, rövid áttekintést vetni azon eredményekre, a melyeket eme versengés folytán az egyes államok már is elértek és a minek folytán oly módosúlt területi felosztás állt elő, melynek végleges befejezése már ez idő szerint küszöbön áll s a most folyó délafrikai háború befejezése siettetni fogja.

Elővigyázattal kell azonban lennünk, a midőn a jelen esetben «befejezés»-ről beszélünk, mert a felosztás még nagy részben csupán a térképen van meg s inkább a «papir-formát», mint a valóságot mutatja. De most, midőn az európai államoknak terjeszkedése Afrikában bizonyos nyugvópontra ért, ez a helyzet és idő épen a legalkalmasabb arra, hogy Afrika jelenlegi területi viszonyait áttekintsük. De még ez az áttekintés is csak megközelítő lehet, a mennyiben Afrika népességéről és területi nagyságáról teljesen megbizható adatok mindeddig nincsenek.

Főképen a népesedés számszerű meghatározására vonatkozó becslések tekintetében az elfogadható tekintélyek és szakemberek véleményei annyira eltérők egymástól, hogy semmi gyakorlati eredményre nem vezetnének, ha ezeket a nagy átlagokkal dolgozó táblázatokat pontos adatokúl akarnánk elfogadni. Többek között csak a Congót említem itt példa gyanánt, melynek lakosságát Stanley 30 millióra becsülte, Vivien de Saint Martin 14 millióra teszi, Ravenstein 16.300,000, egy másik földrajziró pedig már csak nyolcz millió körül állapítja meg ezen ország lakosságát.

Afrika területének nagysága kerekszámban 11½ millió angol négyszögmérföld, Madagaskár kivételével (a mely az alábban közlendő táblázatban Franczia-Afrikába van beleszámítva), a többi szigetek pedig ezen számításból ki vannak hagyva.

Habár az 1899-ik évben létrejött angol-franczia egyezmény megállapodásai végleg még nincsenek életbeléptetve, mindazonáltal a Franczia-Szudán, mint adminisztrativ egység, a valóságban ma már nem létezik — mert a Franczia-Szudán egykori területe részben Szenegal, Guinea, Dahomej és az Elefántcsontparthoz csatoltatott, részben pedig katonai kerületekre osztatott fel, a melyek katonai kormányzás alatt állanak ugyan, de azért mégis Franczia-Nyugat-Afrika főkormányzója alá vannak rendelve.

Megjegyzendő, hogy a francziák még meg sem kisértették eddig, hogy a Szahara legnagyobb részére nézve a franczia fönhatóságot kiterjesztették volna. Épen most egy expedicziójuk van úton, a melynek föladatává tétetett, hogy a Twat oázis csoportot — a mely Marokkótól délre, a Szahara keleti részén fekszik — birtokába vegye. Több expediczióról, a mely nem régiben a Csad-tó éjszaki sarkán, a Shari vidéken járt, az hirlik, hogy egyezségre léptek a kanem törzs főnökeivel. A hatalmas Wadai államot, a mely az 1899. évben kötött szerződés erejénél fogva szintén a francziák fenhatósága alá tartoznék, még csak névleg sem vették birtokukba.

Az a sok czivakodás és határvillongásokra okot adó kérdés, hogy Brit-Keleti-Afrika hol végződik és a Brit-Szudán hol kezdődik: még mindig nincs eldöntve, — hanem a brit és a brit-egyiptomi befolyás köréül az Egyenlítőtől számított éjszaki szélesség 10% — mint a jelen áttekintés czéljának megfelelő válaszvonal — lett határként felvéve.

Az egyes államok területeinek nagyságát a következő táblázat tünteti fel, — megjegyzendő azonban, hogy az itt közölt adatok éjszak és dél felé eső, már rendezettebb vidékek kivételével — csak megközelitő pontosságúaknak tekinthetők.

Nagy-Britannia.

	angol négyszög mértföld
Fokföld	277.101
Natal és Zulu-föld	29.434
Basutoország	10.293
Bechuanaország	386.200
Rhodesia	600.000
Brit-Közép-Afrikai helytartóság	42.217

Istók János

Istók János lépcsőzetes oszlop tetején állva, könyvvel kezében ábrázolja Vörösmartyt. Az oszlop baloldalán, karján csecsemőt tartva, fiatal anya tekint fel a költőre. Jobboldalt

658

egy növendék leányka népies viseletben, a nemzeti lobogót hajtja meg előtte. Az előtérben csuhás barát segít egy földön csúszó öreg pórt a lobogóhoz.

A Vörösmarty-szobor pályatervei. Vas. Ujs. 1902 657, 658 l.

Istók János

Félegyházán, az író szülővárosában is több rangos alkotás őrzi Móra emlékét. A Daru utca sarkán 1956-ban avatták föl Móra mellszobrát, *Istók János* alkotását.

Magyar Hirlap 1979/167/6

Apró:Móra a képzőművészetben

A kápolnásnyéki Vörösmarty Társadalmi és Gazdakör most ünnepelte Jókai emlékét. Felvételünk a »Jókai álma« címen előadott élőképről készült.

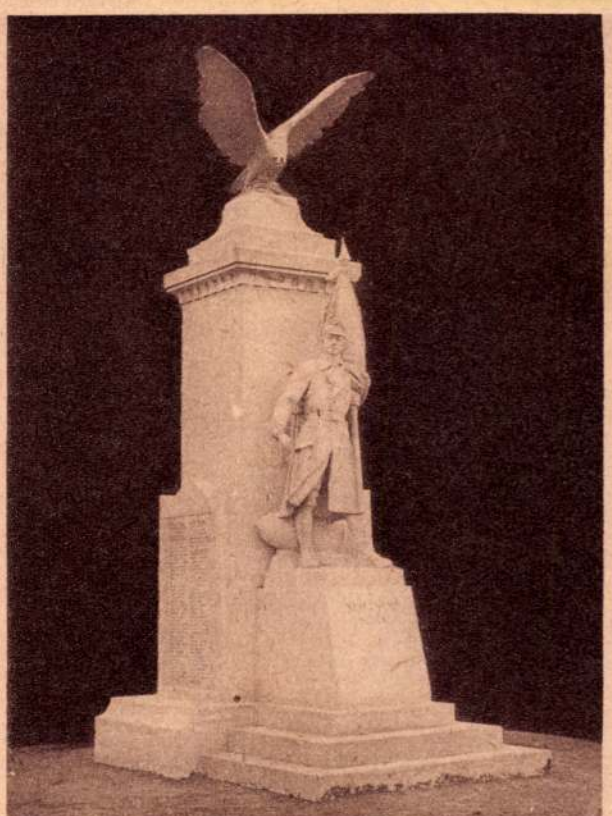

Kunszentmiklós község hősi halottainak emléke.
(Istók János szobormüve.)

Az Athenaeum irodalmi és nyo

Istók János

Cegléden rendezte a Faluszövetség századik kiállitását, ugyanekkor történt a Move sportpályájának felavatása is. Felső képünkön fehérruhás lányok sorfala várja Lendvai Istvánt, a kerület képviselőjét, a másik képen a ceglédi nők üdvözletét tolmácsolja egy szép leány.

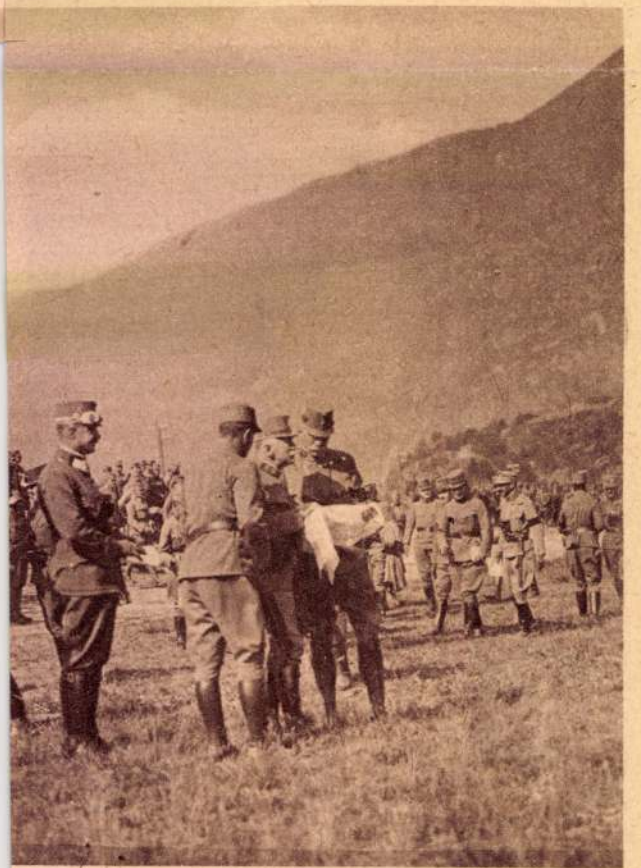

lhunyt Hötzendorfi Conrad tábornagy az olasz fronton

Honvédszobor, Istók Jánostól.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

akart segíteni Geréb József jelen munkája, mely nemcsak a tudomány színvonalán áll, hanem tárgyát vonzó módon adja elő s kellő tekintettel van olvasói korára is, a miről a képek megválasztásánál sem feledkezett meg. Függelékül a germán népek istentanáról is értekezik. Ez a második kiadás sok helyen egészen átdolgozva, sőt kiegészítve adja Petiscus híres munkáját, egyes kérdéseket pedig a tudomány újabb kutatásainak eredménye szerint módosított. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg s ára 5 korona.

Lampérth Géza új költeményei. Az ifjabb írói nemzedék egyik leghivatottabbja, a lapunk olvasói előtt jól ismert *Lampérth* Géza új kötetet ad ki költeményeiből. Négy év előtt első kötete nagy elismerésben részesült. Azóta Lampérth költészete fejlett, erősödött s a közönség érdeklődése is öregbedett. A könyv november végén jelenik meg s 2 koronáért rendelhető meg szerzőnél az országos levéltárban (Buda-vár.) Díszpéldány 4 koronába kerül.

Tűz. *Irta Balla Ignácz. Budapest, 1901.* Sajátságos ingadozása az izlésnek látható e verskötetben. Két egészen ellentétes irányt akar egyszerre követni a szerző: hol a népies hangot próbálgatja, hol meg a moderneskedők frivol hangján szól. Ez rávall a kezdő költőre, a kiben kevés még az önállóság, a külső hatások iránti ellenálló erő. Népiessége különben afféle másodkézből való «mű-népiesség», nem érzik meg rajta a néplélek és a szabad természet közvetlen hatása. Egy-két népies hangú versében a fővárosi utcza életéből próbálna genre-alakokat rajzolni, de rajzában nincs erő, előadása hosszadalmas. A rhapsodia és a dithyramb merész hangját is megszólaltatja, de siker nélkül. Moderneskedő versei között akad egy-két izléstelenség is. Pedig volna néha jobb ötlete, frissebb érzése, csak nem tudja úgy kialakítani, hogy hangulatot keltsen az olvasóban. Rhythmusérzéke bizonytalan, jambusai ép oly döczögősek, nehézkesek, mint ütemes versei. A nyelv nem művészi hatások hajlékony eszköze, hanem nyüg neki, melylyel folyton küzdeni kénytelen. Gyakran még a helyes magyarság ellen is vét. A kötet Singer és Wolfner könyvkereskedésében jelent meg; ára nincs feltüntetve.

A kis-kartali csillagvizsgáló-intézet tevékenysége. A jeles magyar csillagász, dr. *Wonaszek* A. Antal, a szaktudósokra nézve érdekes könyvet írt azon munkálatokról, melyeket újabban a kis kartali csillagvizsgáló intézetben végeztek; nevezetesen a Jupiter felületi képződmények periodicitásáról s a Saturnus gyűrűrendszerén mutatkozó concav árnyék periodicitásáról, mely búvárlatok hivatva vannak becsületet szerezni a magyar csillagászati tudománynak. A számos képpel is illusztrált szép kiállítású könyvet a kis-kartali csillagvizsgáló-intézet adta ki.

Nyelvtudományi közlemények. Szerkeszti *Szinnyei* József. XXI. kötet III. füzet. Ebben a füzetben *Halász* Ignácz irodalmi hagyatékából a déli lapp nyelv alaktanát találjuk, *Patkanov* Szerafin pedig már három előbbi füzetben megkezdett irtisi-osztják szójegyzékét folytatja, *Kicska* Emil arról értekezik: van-e psychologiai alany és állítmány? Ezenkívül kisebb közlések vannak még *Katona* Lajostól s *Gombocz* Zoltántól. A Nyelvtudományi Közleményeket a Magyar Tud. Akadémia adja ki; egyes füzet ára 1 korona 50 fillér,

Füredi Ignácztól két nyelvészeti munka jelent meg. Az egyiknek czíme: *Magyar nyelvhibák javító és magyarázó szótára, tekintettel az okszerű helyesírásra.* A szerző 75 oldalon állította össze a leginkább közkeletűvé lett romlott, idegenszerű s a nyelv természetével ellenkező szavakat, kifejezéseket s helyettük helyes magyarságú szólásokat ajánl. A másik füzet czíme: *Magyar Rím-Szótár.* Az összeállított rímelő szavakon kívül nyelvtani példatárt is találunk a füzetben, két függelékkel. A két munka *Dobrowsky* és *Franke* kiadásában jelent meg; az előbbinek ára 2 korona, az utóbbié 1 kor. 50 fillér.

Foszlányok. A szegedi Dugonics-társaság *Sümegi* Kálmán elbeszélő író hátrahagyott művei közül egy kötetre valót összegyűjtött s azt «*Foszlányok*» czím alatt közre adta. Az író arczképével ellátott könyvben emlékek, tanulmányok, elbeszélések és rajzok foglalnak helyet. A közönség Sümegi könyvének megvételével az író özvegyén és árváin is segít. A kötet Szegeden a Dugonics-társaságnál rendelhető meg 3 koronáért.

Franczia lap Budapesten. «Journal de Budapest» czímmel *Salamon* Ödön, eleven tollú író, Budapesten megjelenő franczia lapot indít, melynek első száma már legközelebb megjelenik. A «Journal de Budapest» főleg az idegen forgalom emelését akarja szolgálni, egyszersmind hasznos és érdekes ujságnak igérkezik a francziául értő magyar olvasók részére is. A lap előfizetési ára: fél esztendőre 5 korona; három hónapra 3 korona.

Nemzeti Szinház. Október 18-án került szinre a mostani franczia színműírók egyik legismertebbjének, *Brieux*-nek «*A vörös talár*» czímű négy felvonásos drámája, melyet Fábián István fordított magyarra. Brieux-t több darabjából ismeri már a Nemzeti Szinház közönsége, «A bölcső» czíműért pedig nagyon szereti. «A vörös talár» is mély hatást tett. A külföldi szinpadokon is sorra játszák, a franczia akadémia pedig megkoszorúzta. Élesen, de az élet és igazság megkapó igazságával festi a bíráknak azt a hiuságát, hogy feltűnjenek, beszéljenek róluk, kiemelkedjenek a mindennapiságból és a fekete talárt — a franczia bírák [illegible] talos öltönyét — mielőbb [illegible] hessék a vörös talárral, a fe[illegible] palástjával. A színműben ez hiuság úgy van feltűntet[illegible] ártatlan áldozatot szemel[illegible] Vagret államügyész már re[illegible] a fekete talárt és felesége [illegible] hányást tesz neki; Mouzor[illegible] biró szintén ki akar tűn[illegible] csakugyan mutatkozik egy[illegible] pör. Valakit gyilkossággal [illegible] s a bíróság megragadja az[illegible] A vádlottra azonban nem l[illegible] kosságot rábizonyítani. Az [illegible] fölmenti. Hanem a vádlott [illegible] széki vizsgálat következté[illegible] ismeri felesége nem kifogás[illegible] ját s ezért elűzi. Az asszon[illegible] már megbánta fiatalkori[illegible] ezért boszút áll Mouzon viz[illegible] és leszúrja. A dráma részle[illegible] egész szerkezete avatott, [illegible] művei és hatásosak. Az el[illegible] Nemzeti Szinház megfelelő[illegible] gáltatott *Márkus* Emilia ([illegible] asszony), *Gál* Gyula (Mo[illegible] *regi* (a vádlott), *Mihályf[illegible]* *Rákosi* Szidi, *Gyenes*, *Gá[illegible]* *házi*, *Nádai*, *Szacsvai*, *Zi[illegible]* *Dömjén* Róza, *Rózsahegy[illegible]* ködésében.

Vigszinház. Az egy-felv[illegible] játékokra kitüzött pályad[illegible] Bokor József «*Almafa*» vig[illegible] már október 23-ikán a [illegible] megdicsért egyik apróság, [illegible] *társak*» czímű került sz[illegible] zője *Garçon* név alatt ma[illegible] «A vetélytársak» alapeszm[illegible] a nő maradjon igazi hiva[illegible] a családnak. Ennek illusztrálására szolgál egy jelenet az államtitkár előszobájában, a hol egy férfi és egy nő is megjelenik, mindenik ugyan azt az állást kéri a postánál. A kisasszonyt a kihallgatáson az államtitkár ki is nevezi, de mikor a kisasszony látja a fiatal ember szomorúságát, visszamegy az államtitkárhoz, s a fiatal embert ajánlja maga helyett. És csakugyan jó eredménynyel. Ekkor aztán karonfogva távoznak s valószinűleg az anyakönyvvezetőhöz visz utjok. Az ötlet nem rosz, de a kidolgozás a párbeszéd száraz. *Gazsi* Mariska, *Tapolczai*, *Kazaliczky* jól játszották végig a kis darabot. Utána «*A pillangó kisasszonyt*» adták, melynek érzelmes főszerepében *Pálmai* Ilka asszony estéről-estére nagy hatással és valódi művészi eredménynyel lép föl.

Jókainé művészi körútja. *Jókainé Nagy* Bella, a ki Jókaival kötött házassága után lemondott szinpadi működéséről, most ha állandóan nem is köti le működését egy szinpadhoz sem, több vidéki szinházban fog föllépni. *Pozsonyban* kezdi meg körútját november 4-ikén, aztán *Győrben* folytatja, *Aradon*, *Nagy-Váradon*, *Kolozsvárt*, *Kassán* lép föl. A vendégszereplésre Jókai «Dalma» czímű drámáját, Dumas «Bagdadi herczegnő» és Sudermann «Otthon» czímű szinműveit választotta.

A Nemzeti Szalon őszi kiállítása. A Nemzeti Szalon újonnan szervezett igazgatósága érdekes műtárlatot rendezett az őszre, s ezt okt. 20-án nyitotta meg nagy közönség jelenlétében *Kadocha-Lippich* Elek, miniszteri osztálytanácsos, a közoktatásügyi miniszter nevében. A kiállítást a megnyitást megelőző napon *Wlassics* Gyula kultuszminiszter is megtekintette s igen elismerőleg nyilatkozott róla. A vásárlás is mindjárt szépen indult.

A több száz darab festményt és szobrot izlésesen rendezték el a szalon négy termében *Ernszt* Lajos és *Bruck* Miksa igazgatók, *Rubovics* Márk műtáros segítségével. Az első csarnokban az aquarellek, pasztellek és krétarajzok vannak. Feltűnik ezek között *Istvánffy* Gyula «Nyires» és *Markó* Ernő «Mocsárpart»-ja. Jól sikerült pasztell *Büttner* Helén «Kutya-portrait»-je. Az első teremben egész sereg jónevű művész között kiválnak: *Nadler* Róbert «Olvasó leány», *Tölgyessy* Arthur «Megy a juhász szamáron» és *Zemplényi* Tivadar «Nagy mosás» czímű képe. Ugyancsak e teremben van *Istók* János két sikerült kis szobra, melyek közül a «Honvédemléket» itt bemutatjuk. Különösen a hölgyeket fogják érdekelni *Mirkovszkyné Greguss* Gizella égetett bársony munkái, melyek között meglepő szép, úgy tonusban, mint rajzban egy sötét lila-bársony női bluz. A második terem szembeötlő újdonsága a «Városligeti sétány este» czímű, öt darabból álló képsorozat, melyekkel *Stettka* Gyula, mint tájképfestő mutatkozik be. Itt van *Markó* Ernő «Budapest télen» czímű havas tájképe, *Pállya* Czelesztin és *Pörge* Gergely apró tájképei, *Olgyay* Ferencz esős tájképe. Ötletesek *Rubovics* Márk «Borozó» és

«Tiszta választás» című apróságai. A harmadik teremben a *Hollósy* iskola csoportjának kiállítása van. Ugyanitt foglalkoztatja a figyelmet *Csók* István nagyobb méretű erőteljes alkotása: «Az Üdvözítő». A kiállított szobrok között említendő *Damkó* Józsefnek a Műcsarnokból már ismert «Ketten» című pipázó parasztja és *Telcs* Ede «Olasz leánya».

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 21-iki ülésén *Than* Károly elnökölt, és szaktudományi értekezések kerültek napirendre.

Daday Jenő ismertette azokat a patagóniai édesvízi mikroszkopiai állatkákat, melyeket Silvestri Filippo gyűjtött. A 69 faj közül 25 egészen új. *Than* Károly előterjesztette *Korda* Dezső dolgozatát «Az elektromos kemenczében előállítható kristályos fémvegyületekről». Ugyancsak *Than* terjesztette elő *Kalecsinszky* Sándornak, a földtani intézet fővegyészének *a szovátai* (Erdély) meleg és forró konyhasós tavakról szóló tanulmányát. Ezek a sóstavak ritkítják párjokat, nemcsak azért, mert nagyterjedelmüek (az egyik 12,000 négyszögöl és helyenkint 20—30 méter mély), hanem főképen azért, mert a tó hideg, azután fokozatosan melegebb lesz, 1·32 méternél eléri a maximumot 60—70 C. fokot, azután megint fokozatosan csökken a hőmérséklet és alul megint hideg. A középső meleg forró réteg 40 C. foknál melegebb és két méternél vastagabb. Ez a jelenség a nap sugárzó melegétől keletkezik, melyet a sóstó bizonyos körülmények mellett összegyűjt és magában hosszú ideig megtart. Végül *Krenner* József mutatta be *Melczer* Gézának, «a korund kristálytani és optikai ismeretéhez» című dolgozatát.

A Magyar Írók Segélyegyletének Évkönyve. A *Magyar Írók Segélyegylete* kiadta az elmúlt esztendőről szóló évkönyvét. A legrégibb magyar írói egyesület érdemes munkát végzett az elmúlt esztendőben is, a miről számot ad *Vadnay* Károlynak, az egyesület titkárának jelentése. A jelentés szerint az egyesület segélyezésére 1899-ben 21,094, a múlt évben 20,855 koronát fordított. Ebből 1899-ben ötvenhét egyénnek (agg iróknak, vagyontalan irói özvegyeknek és árváknak) 19,880 koronát, 1900-ban ötvenötnek 19,380 koronát adott rendes segítés fejében.

MI UJSÁG?

Kérelem. *A «Vasárnapi Ujság» a most megválasztott képviselők arczképeit csoportokban közölni óhajtván, felkérjük a győztes pártok bizottságait és híveit, hogy a megválasztottak fényképeit néhány életrajzi adat kiséretében*

W. KRAMMER TERÉZ.

OPATRA.

venültek. A választások is mind véget értek már, csak Szentes van hátra, a hol e hó 27-ikére tűzték ki a pótválasztást. Szombaton, október 26-ikán délelőtt 10 órakor tartja első ülését a képviselőház és ugyanaz nap délelőtti fél 12 órakor a főrendiház. A király hétfőn déli 12 órakor fogadja az országgyűlés két házának tagjait a budai királyi palota trónteremében. Ezt megelőzőleg délelőtti 11 órakor a királyi palota Szent István-templomában ünnepélyes Veni Sancte lesz, melyet Vaszary Kolos herczegprímás tart.

A herczegprimás jubileuma. *Vaszary* Kolost a király 1891 október 27-én nevezte ki Magyarország herczegprimásává. A kinevezési okiratot három nappal később, október 30-án, Kolos napján nyujtották át a primásnak. E kinevezés tizedik évfordulóját a herczegprimás udvari papjai társaságában egész csendben üli meg Kolos napján, október 30-án. Ez alkalommal, mint minden évben fogadja azokat a küldöttségeket, a melyek ezen a napon tisztelegni szoktak a primási palotában.

A királyi Kuria új másodelnöke. A hivatalos lap október 24-ikén közölte, hogy a király *Vörösmarty* Béla igazságügyminiszteri államtitkárt a királyi Kuria másodelnökévé nevezte ki. Vörösmarty Béla október 24-ikén délben le is tette hivatali esküjét.

Gyászünnep Szilágyi Dezső emlékezetére. A dunamelléki református egyház közgyűlése alkalmából fényes gyászünnepet rendeztek e hó 19-én délelőtt a Kálvin-téri református temlomban Szilágyi Dezső emlékére.

A gyászpompába vont padsorokban ültek: *Darányi* Ignácz, *Hegedüs* Sándor, *Plósz* Sándor és *Wlassics* Gyula miniszterek, *Wekerle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, *Tisza* Kálmán, egyetemes főgondnok, *Berzeviczy* Albert országgyűlési képviselő, *Zsilinszky* Mihály államtitkár, *Bedő* Albert és *Miklós* Ödön nyugalmazott államtitkárok, *Vécsey* Tamás, az egyetem rektora, *Ilosvay* Lajos, műegyetemi rektor, *Szász* Károly és *Kiss* Áron püspökök, *Szabó* Albert kuriai tanácselnök, *Szily* Kálmán, az Akadémia főtitkára, *Szilassy* Aladár és *Szalay* Imre miniszteri tanácsosok, *Hőgyes* Endre egyetemi tanár stb. A család tagjai közül ott volt *Csathó* Ferencz kuriai tanácselnök és *Lukács* Sándor pénzügyi tanácsos s két fiatal *Poynár*, az elhunyt államférfi unokaöcscsei. A kórus gyászdalt énekelt, azután *Baksay* Sándor esperes megható imádságot mondott az elköltözöttért. Az emlékbeszédet *Szilády* Áron mondta. A szentirás idézésével kezdte: «Elvetted a mi erősségünket.» Elmondta azután Szilágyi Dezső fényes pályafutását, s végül hangoztatta a református egyház nagy veszteségét. Az egyház Szilágyiban egyik főtámaszát, bölcs és buzgó főgondnokát veszítette el. Ha ő volt, úgymond, a mi egyházunk Mózese, adj nekünk, mindenható Isten, egy Józsuát, a ki az ő szellemében, az ő erejével és az ő bölcseségével vezesse árván maradt egyházunk ügyeit. A gyászünnepet a kórus éneke rekesztette be.

Pulszky Ágost könyvtára. *Pulszky* Ágost több ezer kötetből álló nagy könyvtárt hagyott hátra, melynek nagyrésze jogbölcseleti és társadalomtudományi munkákból áll. A könyvtárnak ezt a részét az elhunyt özvegye a «Társadalomtudományi Társaság»-nak ajándékozta, a melynek férje volt megalapítója és első elnöke. A társaság elnöksége *Pikler* Gyula dr. egyetemi tanár és *Hegedüs* Loránt dr. országgyűlési képviselő vezetésével e napokban tisztelgett özvegy *Pulszky* Ágostnénál és az ajándékot megköszönte.

Bartalus István emléke. Két éve hunyt el a fővárosban *Bartalus* István, a kiváló zenetudós, az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság tagja. Bartalus félszázadig működött a zenetanári pályán s a zenetanárok most művészi emléket akarnak állítani az elhunytnak a budai németvölgyi temetőben levő sirja fölé. Az emlék költségeit közadakozásból, gyűjtés útján szerzik össze.

Santos-Dumont léghajója. Október 19-én reggel *Santos-Dumont* ismét fölszállt kormányozható léghajójával a st.-cloudi parkból, és pedig az eddiginél nagyobb szerencsével.

Nagy biztossággal haladt a léghajó az Eiffel-torony felé. Sok ezer ember nézte a fölszállást és nagy közönség gyülekezett az Eiffel-torony környékén is. Kilencz perczczel az elindulás után Santos léghajója az Eiffel-toronyhoz ért, azt megkerülte, azután visszafelé indult az Aero-parkba. Most már nehezebben ment a dolog, mert a szél iránya meg-

katonája volt. Werner Pál altábornagy, Dabasi Halász Zsigmond ezredes, Székely Mihály tábornok, Kőszeghy Ferenc ezredes a legnagyobb porosz kitüntetés, a Pour le Mérite rendjel tulajdonosai voltak s von Ziethen, a legnagyobb porosz hadvezér Baranyay alezredes mellett tanulta a hadimesterséget.

Minden magyar embernek tudnia kell, hogy az új Olaszország dicsőséges szabadságharcának története tele van magyar névvel. Ezek között Türr István tábornok a legnagyobb és legismertebb, de Teleki Sándor gróf, Ihász Dániel, Kiss Miklós, Figyelmessy Fülöp, Éber Ferenc és még egy légió huszár tette nevét halhatatlanná az olasz hadtörténetben. A capuai csatában ők mentették meg Türr hadosztályát és ezzel magát a Garibaldi-féle hadsereget. Akkor mondták róluk az olaszok: a magyar huszárok méltán megérdemlik a világ legjobb lovasainak hírét. Ám a gyalogság is kitett magáért. Róluk mondta maga Garibaldi: Szép látvány volt, amikor a magyar veteránok olyan fegyelmezett nyugodtsággal mentek tűzbe, mintha csak a gyakorlótéren volnának. Jórészt az ő rettenthetetlen bátorságuknak köszönhetjük, hogy az ellenséget fel tudtuk tartóztatni.

Az amerikai Egyesült Államok történetében is tisztes hely illeti meg a magyar katonát. Lincoln Ábrahám, az amerikai szabadságharc hőse személyesen tűzte a legnagyobb katonai kitüntetést Stahel Gyula altábornagy mellére, aki negyvennyolcas honvéd, majd újságíró volt itthon Magyarországban. Stahel után a legnagyobb rangot Asbóth Sándor tábornok érte el az amerikai hadseregben. Ő vezérkari főnöke volt a Nyugatamerikában harcoló csapatoknak.

Ez volt a magyar katona történetének romantikus hőskora. Ez a romantika azonban hamarosan szertefoszlott, nemcsak a magyar katona, de az európai hadi szervezetek világában is. A katona fogalma átalakul. A középkori portyázó harcos, regényes lovag, feudális várúr, keresztes vitéz típusából lassankint kiformálódik a hivatásos katona, előbb a zsoldos marcona nemzetközi alakjában, utána a szélvésszel versenyt vágtató daliás huszár, aztán a menetelésben fáradhatatlan, kézitusában vakmerő gyalogos, majd az ágyúk mellett mérnöki szabatossággal dolgozó tüzér típusává.

A hadi erényekből idővel haditudomány lesz. A harcászat ma valóságos tudomány és a katona tudományosan képzett szakember. A testi erőnél fontosabb a lélek ereje: a készültség és a zsenialitás. A katona a taktika és stratégia tudósa: mérnök, hídépítő, utász, repülő pilóta, soffőr, léghajós, gépész és vegyész, térképtudós, geológus, valóságos polihisztor, feltaláló, laboratóriumi ember, aki láthatatlan sugarak, levegőrezgés, fénytan segítségével tudományos műhelyének páholyából igazgatja hadak sorsát s a háború esélyeit. A régebben arisztokratikus foglalkozás így demokratizálódott tudományos működéssé s minél demokratikusabb valamely mesterség, művészet, vagy tudomány, annál inkább zsákmánya a lángésznek és a jellemileg kimagasló egyéniségnek.

A világháború, amelyben közel negyven magyar ember kapta meg a Mária Terézia-rendet, megmutatta, hogy a magyar katona a modern hadviselés tudományában is megállja a helyét.

Hiúság

— Elbeszélés —

Irta: **O. Henry**

Mikor beleszeretett Molly McKeeverbe, Kid Brady megfogadta, hogy jó útra tér. A „fiúk" nagyon sajnálkoztak rajta, mert Kid volt a banda legügyesebb, legravaszabb, legerősebb csirkefogója.

De azért társai ellenkezés nélkül vették tudomásul, hogy Kid áttér az erény útjára. Ők nem tekintették férfiatlanságnak azt, hogy valaki szíve hölgye kedvéért feladja az elveit.

— Ígérem, Molly, — fogadkozott ünnepélyesen Kid, mikor Molly egy este sírva könyörgött neki, hogy javuljon meg. — Ígérem, hogy megjavulok. Dolgozni fogok és egy év mulva megesküszünk. Lesz rendes lakásunk, gramofonunk, varrógépünk és lesz egy gumifánk is az ablakban.

— Ó, Kid! — sóhajtotta Molly, miközben zsebkendőjével letörülte Kid válláról a púdert, — egész New-Yorkért nem adnám, amit most mondtál nekem. Meglátod, hogy szegényen is boldogok leszünk.

Kid szomorúan nézett végig makulátlan ingén és ragyogó lakkcipőjén.

— Csak az a baj, hogy mindig gyűlöltem az olcsó holmit, Moll... Ez a ruhám hatvanöt dollárba került... Ha becsületesen fogok dolgozni, nem lesz annyi pénzem, hogy ilyen drága ruhát vehessek.

— Nem baj, Kid. Én éppen úgy foglak szeretni a kék munkászubbonyodban, ahogyan egy nagy, piros autóban szeretnélek.

Mielőtt megszökött az apai házból, Kid szerelőmesterséget tanult. Most visszatért ehhez a hasznos és tiszteletreméltó foglalkozáshoz.

Nyolc hónap mult el, símán, zökkenő nélkül. Kid becsületesen forrasztgatta a gáz- és vízvezetékcsöveket és egyszer sem esett kísértésbe.

A „fiúk" tovább folytatták garázdálkodásaikat. Beverték a rendőrök fejét, feltartóztatták a késői járókelőket és legújabb divatú nyakkendőket viseltek.

Kid erős volt, állta a fogadását és hű maradt Mollyhoz, bár a körmeit már nem manikürözte többé és bár negyedórákig kellett igazgatnia a sálját, hogy a felöltője kopottságát eltakarja.

Egyik este titokzatos csomaggal jelent meg Mollynál.

— Bontsd ki, — mondta. — Neked hoztam.

Molly mohó ujjakkal tépte fel a papirost. Olyan nagyot sikoltott, hogy Mrs. McKeever ijedten hagyta abba a mosogatást és beszaladt a szobába.

A csomagból valami hosszú, puha dolog került elő, amely úgy ölelte körül Molly nyakát, mint egy óriáskígyó.

— Orosz coboly, — mondta büszkén Kid és ragyogó szemmel gyönyörködött a puha prémben, mely Molly karcsú nyakához símult. — Valódi. Csak az orosz coboly valódi, Molly.

Molly belemélyesztette két kezét a muffba és testvérei bámuló tekintetétől kísérve, a tükörhöz szaladt. Kipirult arcával, megvesztegetően bájos mosolyával olyan volt, mint valamelyik nagy képes ujság címlapja.

— Drága jó fiú vagy, Kid — mondta Molly, mikor kettesben maradt Kiddel. — Soha életemben nem volt prémem... De nem nagyon drága az orosz coboly? Én mindig azt hallottam, hogy nagyon drága.

— Vettem én valaha olcsó vacakot? — kérdezte nyugodt méltósággal Kid. — Vásároltam valaha végeladáson, vagy filléres árúházban? Ez a boa két-

Amit mindenkinek tudnia kell

A magyar katona

Irta: **Surányi Miklós**

Párizsban, a Szajna balpartján, a Szépművészeti iskola közelében van a Rue de Verneuil, amelynek 58. számú háza 1763-ban épült és 1923-ban egy Gourmez nevű építész tulajdonába ment át. Az egykor kétemeletes házat a tulajdonosa négyemeletesre építette fel és falába márványtáblát illesztett, amely azt hirdeti, hogy abban a házban egykoron Bercsényi László lakott, a nagy Bercsényi Miklós fia, magyar huszár és II. Rákóczi Ferenc párizsi udvarának egy apródja, aki később Franciaország marsallja lett.

Magyar huszárból Franciaország marsallja! Roppant karrier, ámbár akkora karriert majdnem könnyebb volt magyar embernek Franciaországban megfutni, mint a Habsburgok birodalmában. Idehaza a napoleoni háborúk idejében az egy *Alvinczy* József bárónak sikerült a tábornagyságig felvinni, de igazi hadvezéri talentuma örök titok maradt a történelem számára, minthogy a döntő pillanatokban mindig fölébe tettek egy-egy főherceget vagy osztrák generálist. Báró *Kray* Pál a lángeszű magyar tábornok is csak helyettes fővezér Károly főherceg alatt s a rajnai háborúban is át kell adnia a legfőbb parancsnokságot a — fiatal János főhercegnek.

A magyar katona dicsőségét nem is a német vagy osztrák hadi évkönyvek, hanem az ellenség vagy a külföldi szövetséges krónikásai zengik. Szekfű Gyula írja, hogy Napoleon egyik marsallja, Marbot generális, emlékirataiban a bámulat hangján emlékezik meg a magyar katonáról. Amikor Jellacsics tábornok (a negyvennyolcas horvát bán apja) hadseregével együtt Napoleon fogságába került, a császár Marbot generálist bízta meg a huszárság lefegyverezésével. Ez a lovasság a magyar Blankenstein huszárezred egy részéből, német dragonyosokból, lengyel ulánusokból állott, a magyarok felett egy öreg huszázezredes parancsnokolt, aki tárgyalás ürügye alatt Marbot-t és a lovasságot kicsalta a francia előőrsi vonalon túl s ott hirtelen letéve az álarcot, felszólította a németeket és lengyeleket, hogy vele együtt hazainduljanak; ezek nem voltak hajlandók s inkább Marbot lábai elé tették zászlóikat. Erre az öreg magyar haragra gyúlt, összeszidta őket s kijelentve, hogy ő a zászlót becsülettel visszaviszi, huszárjaival elvágtatott.

Ez a magyar katona. Károly főherceget az 1805. Caldiero utáni visszavonulásnál a 3. számú huszárezred menti meg. Masséna ezredes több napon át harcol 600 huszárjával, mint Leonidas Thermophilénél és végül hárman maradnak életben. Az asperni csatában a franciákat csodálatba ejti Muséry ezredes és katonáinak rettenthetetlen bátorsága és fegyelmezettsége.

A magyarságnak — írja Szekfű — szíve és esze egyaránt helyén volt, — de személyes bátorsága mellett műveltsége is megkülönböztette őket a többitől. Tipikus példa erre Fazekas Mihály. Az író, aki egy francia város prédára bocsájtásánál belép egy házba, levesz a polcról egy könyvet, felnyitja, olvassa, míg a zsákmányolás órája le nem telik, akkor visszateszi és eltávozik.

Az embernek átmelegszik a szíve, amikor ezeket a feljegyzéseket olvassa. A magyar katona legendáját külföldön talán jobban ismerik, mint nálunk. Vagy ki tud valamit Deák Pálról, Rátky Györgyről, Esterházy Bálintról, akik egytől-egyig ezredparancsnokok voltak XIV. Lajos francia király hadseregében? Ki ismeri Tóth Ferenc alakját, azét a Tóth Ferencét, aki mint a versaillesi udvar egyik legszeretetreméltóbb gavallérja, egyúttal hadseregszervező, diplomata és író is, megkapja a francia báróságot és a francia kormány megbízásából Konstantinápolyban a török hadsereg tanácsadója és a Bosporus erődítményeinek építője lesz?

Sajnos, mi a magyar huszár legendás alakját is vagy elanekdótásítottuk, mint például Simonyi óbester esetében, vagy elfelejtettük, mint azt a Plächel Antal pécsi születésű dragonyos főhadnagyot, aki nem sokkal állott mögötte Simonyi óbesternek vitézségben és háborús kitüntetésekben. Milyen kár, hogy a magyar katonai vitézség mithológiájában nem olvassuk a napoleoni háborúk idejéből való Rostás Pál, Kordás Mihály vagy Skultéty László huszárok neveit, akik közül például az utóbbi nyolcvanegy esztendeig teljesített tényleges katonai szolgálatot s 1756-tól 1815-ig minden háborúban résztvett.

A magyar huszár Nagy Frigyesnek is kedvelt

A mosoni hősök emlékműve. Felavatták június 2-án. Istók János szoborműve

Uj Idők 1934. XL. 24. sz.

Horvai János:
A budapesti Kossuth-szobor főalakja.

Székelykereszturi Horváth Árpád:
Ijjazó összékely.

Horvai János:
A szegedi Pantheon Petőfi-szobra.

Botfai Hüvös László: Kerámia.

Botfai Hüvös László:
Hallgatás. Siremlék. (Páris.)

Istók János:
A nemzetépítőmunka jelképe.

Istók János:
Vilmos-huszárok hősi emlékműve.

Istók János: Gyomai hősi emlékmű.

Rátz L.

Tatok János

Vas. Ujs. 1909. 291. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

BOLDOG MARGIT LEGENDÁJA

V. Béla király szentéletű leányának, Boldog Margitnak élete, csodatettei és a magyar keresztény középkor kolostorainak világa elevenedik meg ebben a gyönyörű könyvben.

A több száz esztendős kézirat, mely Ráskay Lea, XV. századbeli apáca másolatában maradt ránk, híven és korhűen érzékelteti az árpádházi királylány lemondásokkal és önsanyargatásokkal teli, Istent és egyházát szolgáló csodálatos életét.

A kivételes műgonddal kiállított bibliofil könyvet Minárné Techert Anna ötszínben nyomott korhű, művészi illusztrációi díszítik. Az előszót Böle Kornél O. S. O. írta.

Ára pergamentkötésben 10 pengő.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Istók János: Szabad hajdú.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A zalaegerszegi Csány László emlékmű

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG

Kőbe zárt emlék

Aki nem a naptárt lapozza, hanem a táj változásaiban követi nyomon a szárnyas időt, az ne kerülje el Zalaegerszeget. Kevés olyan települése van hazánknak, ahol annyi ránc simult el a lakónegyedek arculatán, ahol a gondos rendezési terv és a szépítő építkezés annyi új színt villantott fel, mint a göcseji fővárosban.

Déli végén a Kőolajipari Vállalat ezüsttartályai napoznak a téli sugarakban, északi oldalán a tbc-kórház tömbje emelkedik a fenyők zöld vonulata fölé. Nyugaton — a Vajgyár és a Ruhagyár telepei után — korszerű utcasorok raktak fészket a Gógánhegy lankáira, keletre tekintve magasépületek sziluettje rajzolódik a tárulkozó határba.

A belső területen az új megyei könyvtár, az autóbusz-pályaudvar, a művelődési ház, a rangos szálló, az üveg-beton irodaházak, s a megújuló Kossuth utca szolgálnak bizonyságul ahhoz, hogy nem tévesztett irányt ez a város.

Most mégis — vonzó ellentétként — a múltba pillantsunk vissza.

Tiszteletdíj – aranykoronában

A négy égtáj metszési pontján, a Dózsa-liget, a megyei kórház és az evangélikus templom foglalatában háromszög alakú tér őrzi az idők emlékét. A zalai föld hős fiának, a szabadságharc vértanúhalált halt miniszterének, Csány Lászlónak állítottak itt szobrot.

Csány neve és élete a negyvennyolcas forradalommal kapcsolódott egybe. Emlékműve azonban nemzetünk egy későbbi sorsfordulójának, az 1919-es Tanácsköztársaságnak dicsőségét is őrzi.

A város társadalmának érdeklődése a századforduló után pásztázta végig Zala haladó múltját, s 1905-ben bontakozott ki az a kezdeményezés, mely az első világháború kitöréséig negyvenezer aranykoronát gyűjtött össze Csány László szobrának költségeire. Az emlékmű megformálására a fővárosi Istók János kapott megbízást, akinek akkortájt több szép munkája — Széchenyi Ferenc, Bartha Miklós szobra — díszítette Budapest köztereit, sőt állt már a sümegi Ramasetter-szoba is. Az elfogadott pályamű a mártír bronz-

Zempléni hegység

A Tisza elhagyja Tokajt

A természetjárók kedvelt hegyvidéke a *Zempléni-hegység*, amit egymás között a hegyek alakjáról egyszerűen csak *Sátoros-hegyeknek* neveznek. A közkedveltség oka a többi hegyvidékünktől elütő felszínforma, az egyéni völgy- és vízhálózat, a sok fenyves, hazánknak kétségtelenül legromantikusabb fekvésű várromjai és a hegyek között megbújó piciny falvak hangulata.

A hegység karakterének feltárásához szükségszerűen vissza kell nyúlnunk a geológiai múltba. A Kárpátok felgyűrődése után az Alföld erőteljes süllyedésnek indult és 15 millió évvel ezelőtt az északi peremén széles hasadékrendszer keletkezett. E hasadékrendszer mentén törtek ki a Zempléni-hegység vulkánjai, felépítve egy hatalmas — andezitből és riolitból álló — vulkánikus hegységet. Itt tartott hazánkban legtovább a vulkáni működés, egészen az ún. alsó-pannóniai időszakig.

A vulkáni működés elcsendesedése után a hegység erőteljes pusztulásnak indult. Több mint egymillió bek már, mint romvulkánok, csonkok, lakkolitmaradványok, kráterdugók. Legmagasabbra a szlovák határon a *Nagy-Milicben* emelkedik (896 m). Az utóvulkáni működés hatására helyenként ásványos és melegforrások törtek fel, amelyek ma is működnek *Kékeden, Mádon, Göncön, Abaújszántón* és *Szerencsen.*

Érdekesek az utóvulkáni működés során létrejött ásványkincsei, amelyek gazdaságilag nagyjelentőségűek, de kevéssé ismertek. Utóvulkáni működés eredménye az ércesedés; *Telkibánya* hajdan híres aranya, ezüstje, valamint a hidrotermális telérszerű képződményekben megjelenő kaolin és a szintén melegvizes oldatok, gőzök és gázok hatására tufából keletkező agyagos, üledékes kőzet, a bentonit.

A telkibányai aranyércesedéssel kapcsolatos vulkáni kőzet a káli-trachit, magas káliumtartalmánál és nagy készleteinél fogva figyelmet érdemelne, mint káliműtrágya-nyersanyag.

A kaolin, vagy porcelánföld, ame- [illegible] ling hegyről ne-

beomlását. Az algyői gáz és olajkitörésnél is bentonitos tömítést alkalmaztak. Az építőiparban főként szigetelőanyagként alkalmazzák völgyzárógátak, földes öntözőcsatornák és töltések szivárgásának csökkentésére, valamint uránérc feldolgozásával kapcsolatban nagytároló medencék építésénél. Hazai termelése tehát nagyjelentőségű és világviszonylatban is számottevő. Talán nem érdektelen ezekre is gondolnunk, ha az új mádi Ridegásványőrlő mellett vezet az útunk, amely a megyében a harmadik ötéves terv legjelentősebb ipari beruházása. Az NDK-ból vásárolt őrlőmalmok évi 60 ezer tonna bentonitot, zeolitot és traszt dolgoznak fel.

A hegység főtömegét kitevő andezitet útburkolókőnek, tufáját építőkőnek használják, míg a kemény riolitból malomkő készül. Riolitos, vulkáni üveges kőzet a perlit, amely porrá őrölve igen fontos építőipari nyersanyag. Tulajdonságainál fogva

alakja köré négy kőfigurát ígért, méltatva általuk a haza dolgos szolgálatát, hiánytalan egységbe komponálva az alkotó tett, a nemes jellem és a rettenést nem ismerő bátorság dicséretét.

A zalaegerszegi Megyei Levéltár iratainak tanúsága szerint Istók mester 1919-ig kifaragta az emlékmű mellékalakjait, s részére még aranykoronában fizették ki ezért a tiszteletdíjat. A szobor teljes befejezésére és avatására azonban akkor nem nyílott lehetőség, sőt a vesztett háború, az országra szakadt nincstelenség és nélkülözés megkérdőjelezte a korábbi döntést: vajon sor kerül-e egyáltalán az emlékmű felállítására?

Az Országház téri ünnep

A szobrász ott élt a fővárosban, s miközben vésőjével a kőtömböket vetkőztette, magával ragadta őt is a történelmi változások szele. Amikor pedig győzött a proletárforradalom, s a munkástömegek május elseje megünneplésére készültek, Istók János a Csány-szobor mellékalakjának köztéri felállításával járult hozzá a felejthetetlen nap fényének emeléséhez.

A Tanácsköztársaság idején jelent meg az „1919 — a Vörös Május" című kiadvány, melynek címlapján, ötágú csillag előterében Bíró Mihály ismert kalapácsos emberének alakja áll. Az album második oldalán találjuk az itt közreadott képet, „A munka szobrának leleplezése az Országház téren" aláírással, az alkotó művész megnevezése nélkül. A Magyar Munkásmozgalmi Intézet gondozásában 1949-ben megjelent „A Magyar Tanácsköztársaság 1919" című kötet — a 183. oldalán — ismét közli a parlament előtt felállított szobor fényképfelvételét, ugyancsak elhagyva az alkotó nevét. Elég azonban egyetlen pillantást vetni az 1919-es felvételre, valamint a ma is álló zalaegerszegi Csány-szoborra, s nyomban előtűnik: az emlékmű baloldali mellékfigurája és az első szabad Május kőalakja elvitathatatlanul azonos.

A szinte őserejű meztelen férfi, aki előreszegett fejjel, acélossá feszített izmokkal mázsányi követ emel, az Országház-térről került az egerszegi Csány-emlékmű talapzatára.

Fény derül a titokra

A Csány László-emlékművet jelenlegi helyén 1931 október 11-én leplezték le. Több mint negyedszázados előkészület végére került pont ezzel az aktussal, de a felsorakozott városatyák közül még csak nem is sejtette senki, hogy a Tanácsköztársaság egyik szobrának tiszteletére öltöttek díszmagyart. Maga az alkotó művész is hosszú időn át megőrizte titkát, s csak a felszabadulás utáni években hitelesítette szavaival a feltevést: a tizenkilences szabad Május 1 kiemelkedő értékű plasztikája Zalaegerszegen „illegalitásban", a Csány-szobor mellékfigurájaként vészelte át a Horthy-rendszer sötét éveit.

A Munka szobra 1919 május elsején az Országház téren

A Kossuth utcát, melyen Csány László ércalakja végigtekint, sokáig Fehérkép utcaként emlegették Zalaegerszegen. A kőemelő munkás szobrára utalt ez az elnevezés, arra az alkotásra, mely másfél évtizeden át némaságban is hirdette, hogy az elszánt akarat roppant feladatok megoldására teszi képessé az embert.

Bánhidi Tibor

NÍLUSI MOZAIK

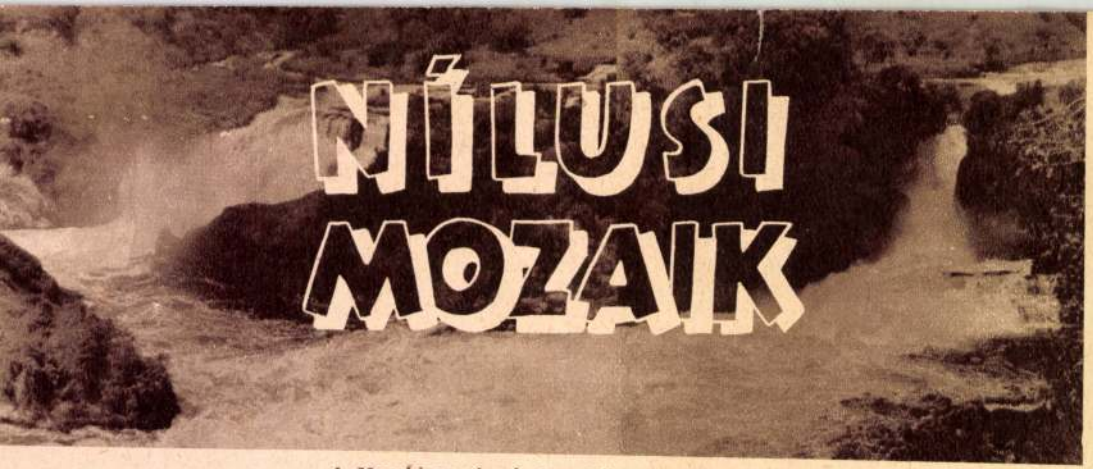

A Murchison-vízesések a Viktoria-Niluson. (Uganda)

„The Nile is settled!"

A Nílus elintézve! Így hangzott az a kurta távirat, amelyet John Speke 1860-ban Egyiptomból küldött hazájába. Afrika egyik nagy földrajzi ismeretlenjét kutatta, Augustus Crant nevű társával körüljárta az Egyenlítő mentén fekvő Viktória-tavat, és megállapította, hogy abból észak felé egy nagy folyó lép ki.

„Az expedíció teljesítette feladatát — írta később. — *Személyesen megbizonyosodtam arról, hogy az ősi Nílus a Viktória-tóból folyik. A folyó felső forrása*

gó vízeséseiben, s nem egyszer csónakon küzdöttem sodrásával. A tucatnyi találkozás emlékeiből hadd emeljek ki néhányat...

JINJA

Több mint ezer méteres magasságban, erdővel borított sziklahalmok mögött halmozódott fel az az óriási „pocsolya": a Viktória-tó, amelynek ezernyi zöld szigettel tarkított ágyában először pihen meg a magas hegyek közül érkező rwandai Nílus, a *Kagera* vize. A sziklabarrikád a mai *Jinja* (ejtsd: Dsindsa) városkánál

detleges körülmények között élő embereket találtak itt. Ma: modern paloták sorakoznak a folyó mentén, az éjjelente higanygőzlámpákkal kivilágított aszfaltos utakon autók ezrei száguldoznak, a vaspályákon léghűtéses expresszvonatok szállítják a kíváncsi turistákat. Ki hitte volna, hogy száz év alatt ennyire átalakulhat egy táj arculata?

— Árpi — fordultam társamhoz —, látod amott azt a színes szobrot? Egy öreg embert ábrázol nagy bottal...

Közelebb mentünk. A nagy hindú hazafit ábrázolja a mű. Rajta a felirat: Mahatma Gandhi (1869—

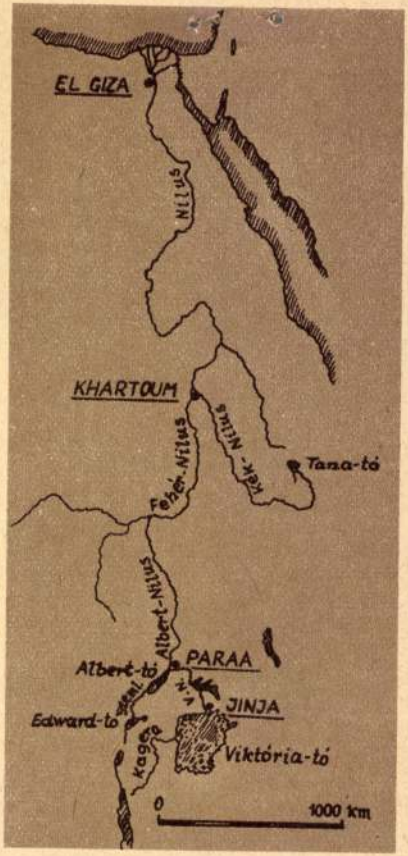

kocsink mellett hangos röffenéssorozat harsant fel. Közel és távolból tucatnyi-

Istók János

r 1908

Ghyczy Kálmán szobra Komáromban. Istók János műve. Leleplezték okt. 17-én. Ismertették a napilapok okt. 28-iki és hetilapok november 1. számai.

1908

(Művészet 1909. 69. l.)

oi iskola.

ízadból.

ézussal.

néz. Jobbjában az álló gyer-
átkarolt és a ki jobb kezét
iggömböt tart. Vállaira kendő
k, bal karjára csíkos kendőt
ermek hosszú köntöst visel

n. — Lelt. sz. 1182. — Vétetett
2000 lirán, vagyis 1800 K-án
; 31-én (246–895). — Az elszá-
5 és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást jóváhagyta az
5–900) és az 1901 augusztus
-901).
r. 9. l. — Verzeichniss N° 104.—

-18

Istók János

A sümegi Ramasetter-szobor pályázatán tizenhat pályamű közül az első díjat és a megbízást Istók János, a második díjat Lukácsy Lajos pályaműve kapta. A zsüri megvételre ajánlotta Gárdos Aladár és Faragó Árpád pályaműveit.

Művészet 1905. 338. l.

mus cēd.

Istók János

1911.

Csányi László szobra Zalaegerszegen. — Istók János műve. — Jeltelen cikk. Vasárnapi Ujság, febr. 19.

A Csányi-szoborpályázat eredménye. Jeltelen cikk. Élet, febr. 26.

1911.

(Művészet 1911. 195. l.)

TK. 373.

373. G. v. Dav (?) után.

A mester sz. Leidenben 1613. április 7-én. † ugyanott 1675. február 9-én.

Báthori István.

Mellig, kissé jobbra fordult, de szembe néz. Kucsmáját ékköves forgó diszíti; rövid haja, kis bajusza és szakálla szőke; szeme szürke. A nyakába vetett széles aranylánczon emléket hord, köntöse sárga, prémgallérú kabátja piros, csatját és kötőjét gyöngyök meg ékkövek diszítik. Felirata a kép hátán: »*Stephanus Bathory de Somlyo in Palatinum electus 1519. Mortuus qua talis*

II
393

Thebae 1535. Familiae de Rewa post cladem Mohatsianam Maecenas Amicus. Insignia familiae de Rewa prout ex diplomate Ludovici II. Buda Anno 1521.

Istók János

1381. FEKVŐ DOGG, öntött bronz, zöld patinával, fekete márványlapon. Jelezve. ISTÓK J. 898.
Magyar, 1898. — Liegende Dogge, Bronze. Sign. Istók. Ungarisch, 1898.

Ernst Múzeum aukcióik

XXIII

1656. SZALONASZTALKA, mahagonifa, Louis XVI. — Salontischchen, Ma Französisch, Louis XVI.

1657. KEREK VITRINASZTALKA, ma XIX. Jh.

IRÓASZTAL, mahagonifa, eltolha ahagoni, mit verschiebbarer Plat

16. IRÓASZTAL, mahagonifa, e ni. Französisch, um 1800.

1660. N SZTAL, mahagonifa, b tisch. ni, mit Bronzebeschlä

1661. KIS SZ ZTAL, mahagoni Mahagoni, ografie. XIX.

1662. KEREK VI. AL, mahag Tischvitrine, Ma mpirestil

1663. NŐI IRÓASZTAL, ifa e Damen-Schreibtisch, Fra

1664. KÖNYVPOLC, mahagon. d

1665. KÉT SZÉK, cseresznyefa, fekete al Stühle. Ungarisch. Biedermeier.

tható lappal. XIX. sz. — Spieltisch, Nussholz. XIX. Jh.

aranyozott, empire bronzveretekkel, ezüstrámás forgatható
lettetisch mit Bronzebeschlägen, der drehbare Spiegel in

t lappal és bakos lábbal. Biedermeier. — Tisch, Kirschen-

, két ajtós. Biedermeier. — Niedriger Schrank. Biedermeier.

fekete fa, homloklapja kétajtós, benne kis fiókok, fedőlapja
émet, XVII. sz. — Kleiner Kabinettschrank, schwarzes Holz,
Deutsch, XVII. Jh.

cszögü, gyöngyházberakással. XIX. sz. — Rauchtischchen,
.

déssel, betéttel. Biedermeier. — Zwei Betten, Nussholz.

risfa, gyermekjáték. Magyar, 1800 k. — Kleine Kommode,
1800.

ott és aranyozott fa, két üvegpolccal. Louis XVI. stilus. —

jávor- és rózsafából, arabeszkes berakásokkal. Az alsó része
s, belül 8 kis fiókkal, ólomberakással. A teteje felhajtható.
runkschrank, aus verschiedenem Holz. Der untere Teil tisch-

Ernst Muzeum aukciói

XXIII.

1323. MOLNÁR VIKTOR MELLSZOBRA, öntött bronz, kerek márványtalapzaton. Mintázta: *Istók J.* 1904. — Büste des Viktor Molnár. Magyar, 1904.

Istók János

1522. FEKVŐ KUTYA, öntött bronzszobrocska, fekete márványlapon. Jelezve: ISTÓK J. 898. –
Liegender Hund, Bronzeguss. Magyar 1898.

Ernst Múzeum aukciói
XXV – XXVI

ló a 990. sz.-hoz. — Ovale Schüssel, Dekor ähnlich zu Nr. 990.

e hasonló a 990. sz.-hoz. — Dreieckige Schüssel, Dekor ähnlich
z.

örtealaku testén szinesen festett holicsi modoru virágcsoport
e, und Zinndeckel und Blumengruppe, in holicser Manir-

zinesen koszoruban mellkép. Jegye. S. — Teller, Fayence, im
nagyar, XIX. sz. eleje.

ágokkal. Jegye. S. — Teller, Fayence, mit farbigen Blumen-

ojásdad testén szines virágok. Jegye. L. — Gedeckelter Becher,
ch, XVIII. sz. vége.

s szélü peremmel. Jegye T. — Schüssel, Fayence, mit ovalem
.

s szélü peremmel. Jegye. OF. — Schüssel, Fayence, mit Wel-
ge.

laku. — Tintenbehälter, Fayence, herzförmig. Osztrák, XIX.

loru, rácsos diszitéssel. — Prunkschüssel, Fayence, mit chine-
VIII. sz.

2111. HÁROM PALACKTARTÓ, kinaezüst. Osztrák, XIX. sz.

2112. FÉRFIZSEBÓRA, ezüst. Svájc, XIX. század. 6.—

2113. FÉRFIZSEBÓRA, ezüst. Jelezve: *Hübner, Wien.* (Üvegje repedt.) Bécs, 1835 k. 6.—

2114. POHÁR, szaru, ezüst peremmel. Angol, XIX. század e. 5.—

2115. NÉGYSZÖGŰ SZELENCE, feketelakk, födelében petit point hímzés. Biedermeyer. 4.—

2116. KIS SZELENCE, szarú, ezüst foglalattal. Osztrák, XIX. sz. 2.—

2117. FUVOLA. Jelezve: A Vaacka, Presburg. Magyar, XIX. sz. 3.—

2118. VASALÓ, bronz, domború angyalalakkal. Magyar, 1840 k. 15.—

2119. KÉZITÜKÖR, aranyozott bronz foglalatban, hátlapján uralkodónői mellkép. Francia, XIX. század. 50.—

2120. JAPÁN FÖLDMUNKÁS MAJOMMAL, elefántcsont-szobrocska. Japán, XIX. század. 50.—

2121. PÉNZTÁRCA, kék zománcos. Francia, 1850 körül. 7.—

2122. NAGY INTAGLIÓ, beköszörült férfimellképpel, fém-foglalatban. Empire. 8.—

2123. PRAVOSZLÁV KERESZT, bronz. XVIII. század. 16.—

2124. CSÜNGŐ PLAKETT, bronz. szent mellképével. Orosz, XVIII. század. 6.—

2125. PLAKETT, bronz, szent mellképével. Orosz. 6.—

2126. KILENC DARAB TASAK, gyöngyhímzés. Biedermeyer. 15.—

2127. KÁVÉSKANNA, oldalán hétágú koronával. Kínaezüst. 2.—

2128. SASKESELYŰ FATÖRZSÖN, bronz. Jelezve: M. Fiat. Francia, XIX. század. 10.—

2129. KÉT GYERTYATARTÓ, bronz, zöld patinával. XIX. sz. v. 10.—

2130. FALI TÜKÖR, nyolcszögű, bronzveretes keretben. Renaissance stílus. 15.—

2131. LŐPORSZARU, vésett rajzzal. Magyar, XIX. század. 6.—

2132. KÉT NŐI FEJ, faragott és aranyozott fa. XIX. század. 2.—

2133. LEÁNYKASZOBROCSKA, műmárvány. Jelezve: Boehm. Német. 3.—

2134. KIS ASZTALKA, olajfa lapja festett, összehajtható. 2.—

2135. ÓRATOK, faragott fa, tükörbetéttel. Magyar, XVIII. sz. 3.—

2136. FÜGGŐLÁMPA, vörös és sárgaréz. Török. 4.—

2137. KÉT NÉGYKARÚ GYERTYATARTÓ, bronz, üveg füzérekkel, márvány talapzaton. Francia, XIX. század. 15.—

2138. TIZENHÉT DARAB SÉTABOT, különféle, fém-, fa- és ezüstfejekkel. 40.—

2139. MOLNÁR VIKTOR MELLSZOBRA, bronz. Istók János műve. 15.—

2140. MANKÓS BRONZDÍSZ. XIX. század. 4.—

2141. KÉT KANDELÁBER, aranyozott bronz. Francia, XIX. sz. 90.—

2142. KÉT KANDELÁBER, aranyozott bronz. Francia, XIX. sz. 90.—

2143. MINIATÚR NŐI KÉPMÁS, fakeretben. Francia, XIX. sz. 10.—

2144. LEGYEZŐ, áttört elefántcsont küllőkkel, lapjain színes kerti jelenet (hibás). Francia, 1785 körül. 15.—

2145. KIS DOMBORMŰ, Prometeusz alakjával, bőrborítású fakeretben. Német, XIX. század. 35.—

2146. KÉT KIS ELEFÁNTSZOBROCSKA, fekete fa. Kína, XIX. század. 12.—

2147. BÖLCSESSÉG-ISTEN, barnára színezett ón. Japán, XIX. század. 10.—

2148. KÉT KIS VÁZA, cloisoné. Japán, XIX. század. 20.—

2149. KÉT VÁZA, cloisoné. Japán, XIX. század. 60.—

2150. KEREK TÁLCA, fekete fa, gyöngyházberakással. Kína, XIX. század. 4.—

2151. KIS ELLENZŐ, két festett selyemlappal. Japán, XIX. sz. 4.—

2152. ÜVEGKÉP: Anya gyermekeivel. Aranyozott fakeretben. Osztrák, XIX. század. 250.—

2153. KÉT KIS VÁZA, bronz. Japán, XIX. század. 25.—

2154. KÉT TÁJKÉP, lakk keretben. Japán, XIX. század. 16.—

2155. KÉT SELYEM TÁJKÉP, fafonatos keretben. Japán, XIX. század. 26.—

2156. NAGY NÉGYSZÖGŰ TÁLCA, lakkfestésű bádog, virágcsokorral. Bécs, Biedermeyer. 30.—

2157. FALI TÜKÖR diófa, aranyozott tojássorral. Magyar, empíre. 40.—

2158. ÁLLÓ ÓRA, bronz, talapzaton asztalnál ülő nőalak, gyermekkel. Francia, empíre. 300.—

Almásy – Teleki VI. 1941

zahlreichen Fachstudien erschienen in ungar., deutschen, französ., italien. und englischen Zeitschriften. Grössere Werke: *Researches on the division of the Chlorophyll-Granules* (1882), *Über die mikrochemische Reaction des Solanin* (1884), *Über die Milchsaftbehälter bei den höheren Pilzen* (1887), *Additamenta ad algologiam Dacicam* (1880), *Románia Alpa-florájához* (Zur Alpenflora Rumäniens, 1889), *A magyarhoni Desmidiaceák* (Die ung. Desmidiaceen, 1883), *Three Desmids news to the United-States* (1885), *Diagnoses praeviae Alparum novarum* (1887), *Die Vegetation der Budapester Wasserleitung* (1895), *The microvegetation of the Banknotes* (1885), *A Balaton moszat flórája* (Die Moosflora des Balaton, 1897), *A magyar ehető és mérges gombák könyve* (Das Buch der ungar. geniessbaren und giftigen Schwämme, 1899).

Istvánffy, Gabrielle, siehe Rainer-Istvánffy, Gabrielle.

Istvánffy, Julius, Maler, geb. 27. Juli 1857 in Marosujvár, liess sich 1891 als Landschaftsmaler in Budapest nieder und beschickte seither zahlreiche Ausstellungen mit seinen, warmes Empfinden verratenden, Landschaften.

Istvánffy, Julius, Schriftsteller, geb. 20. Nov. 1863 in Miskolcz, ist als Bürgerschulprofessor in Liptószentmiklós tätig und hat sich besonders um die Schilderung der Palóczen verdient gemacht. Bekanntere Werke: *Palóc mesék a fonóból* (Palóczen-Märchen aus der Spinnstube, 1890), *Palóc néprajzi tanulmányok* (Ethnograph. Studien über die Palóczen, 1894), *A matyó nép élete* (Das Leben des Matyóvolkes, 1897).

Istvánffy, Nikolaus v., berühmter Staatsmann und Historiker, geb. 1535 oder, wie Andere behaupten, 1538, gest. 1. Apr. 1615 in Vinica, wandte sich, nach Absolvierung seiner Studien an der Pécser Schule und dann an den Universitäten von Padua, Bologna und Graz, erst der militär. Laufbahn zu, auf welcher eine Zeit lang Nikolaus Zrinyi, der Held von Szigetvár, sein Leiter und Meister war. Später wurde Rudolf II. auf ihn aufmerksam und betraute ihn mit heiklen diplomat. Aufgaben, 1581 war er schon Palatin-Stellvertreter und leitete die Landesangelegenheiten als Feind des Protestantismus und der Bocskay'schen Bewegung. Als dann 1608 bei der Wahl des Palatins nicht er, sondern der protestant. Stephan von Illésházy zum Palatin gewählt wurde, geriet er in solchen Zorn, dass er darüber einen Schlaganfall bekam und sich vom öffentl. Leben zurückzog. I. hinterliess seine kostbare Bibliothek den Jesuiten von Zagreb, welche nach der Aufhebung des Jesuitenordens der Pester Universitätsbibliothek einverleibt wurde. Er schrieb ein grosses histor. Werk, welches 1622 in Köln erschien und den Titel: *Nicolai Isthvánfi Pannonii historiarum de rebus ungaricis libri XXXIV* führte; ausserdem auch noch eine Geschichte des Lebens Franz Forgách', des Historikers und Bischofs von Nagyvárad.

Ivancsics, Johann, philosoph. Schriftsteller, geb. 25. Nov. 1722 in Komárom, gest. 17. Juli 1784, war 1762 Universitätsprofessor in Wien, 1774 Domherr in Esztergom. Werke: *Institutiones logicae* (1757), *Institutiones metaphysicae* (1763). Ausserdem schrieb er auch noch ein mathemat. und physikal. Werk.

der Pharmacie und wurde 1892 als Privatdozent der Kolozsvárer Universität habilitiert, wo er auch Leiter der Universitätsapotheke ist. I. publizierte in der ungar. und deutschen Fachpresse zahlreiche Essays und Studien. Sein im Vereine mit Jakabházy und Nyiredi verfasstes Werk: *Gyógyszerisme* (Medikamentenkunde, 1895) gilt als Standardwerk auf diesem Gebiete.

Issekutz, Viktor, Publizist, geb. 13. Aug. 1855 in Erzsébetváros, absolvierte die jurid. Studien und publizierte schon anfangs der 80-er Jahre zahlreiche Studien über Straf- und Privatrecht in der Fachpresse. Im Jahre 1892 von seiner Vaterstadt ins Parlament entsendet, entfaltete I. in der Tagespresse eine rege publizist. Tätigkeit und errang mit seinen polit. Erörterungen und seinem puritanen Charakter die Hochschätzung auch seiner polit. Gegner. Er ist ein unentwegter Anhänger der 67-er Ausgleichsbasis. Von seinen zahlreichen Studien fielen besonders die Arbeiten: *Főispánok* (Die Obergespane), *Királybiztos* (Kön. Kommissär), *Választójogreform* (Wahlrechtsreform), *Választójogreform és nemzeti politika* (Wahlrechtsreform und nationale Politik) auf. Seit 1892 vertritt er, mit Ausnahme eines einzigen Ziklus, seine Vaterstadt im Parlamente.

Istók, Johann, Bildhauer, geb. 16. Juni 1873 in Bácsfalu, kam, nach Absolvierung der Hosszufaluser Lehranstalt für Kunstschnitzerei, an die Münchener Akademie für bildende Künste und beendete seine Studien an der Budapester Meisterschule. Das ungeteilte Lob der Kritik erwarben: seine Bronzstatue des Grafen Franz *Széchenyi* im Budapester Museumgarten, die Bronzstatue Vinzent *Ramasseter's* in Sümeg, das Relief Rosa *Szegedy's* auf dem Grabsteine Alexander Kisfaludy's, die Gedenktafeln der einstigen Minister Desider *Szilágyi* und Koloman *Ghiczy*, sowie des Dichters Alexander *Petőfi* (in Nagyszeben), das Grabdenkmal Karl *Than's*. I. erzielte bei mehreren Konkurrenzen und Kunstausstellungen Preise und wurde vom Könige mit der Verleihung des goldenen Verdienstkreuzes mit der Krone ausgezeichnet. Neuere Werke: *David, Energia, Der Hund Caesar*, zahlreiche *Statuen und Büsten*, wie: der Minister *Wlassics*, *Berzeviczy* und *Lukács*, des Budapester Bürgermeisters *Gerlóczy*, des Kassaer Bischofs *Bubics*, des ev.-ref. Bischofs *Antal* und anderer hervorragender Persönlichkeiten, ferner der *Lenkebrunnen* in Iglófüred. Auch auf dem Gebiete der Plaquettekunst erzielte der rührige, schaffensfreudige Meister zahlreiche Erfolge. In neuerer Zeit wurde er mit der Ausführung der *Csányistatue* in Zalaegerszeg und der *Barthastatue* — die 1914 in Budapest enthüllt wurde — betraut. I. zählt zu den fruchtbarsten und geschätztesten Bildhauern Jungungarns.

Istvánffi, Julius, v. Csikmadéfalva, Botaniker, geb. 5. Apr. 1860 in Kolozsvár, war mehrere Jahre erster Assistent Brefelds an der Münsterer Akademie, arbeitete im botan. Laboratorium von Christiania und wurde 1889 zum Leiter der botan. Abteilung des ungar. Nationalmuseums, 1892 zum Privatdozenten für Botanik an die Budapester Universität berufen und 1900 zum Direktor des Ampeolog. Landesinstitutes in Budapest ernannt, an dem er seither tätig ist. Seine

Istók János

sümegi Ramassetter-
nobor

ivód
2

Darnay Kálmán

Sümegi kalauz.
Sümeg. 1930. 20. l.

— fejalakú gyámkő 144, 145*, CXXII 6
— sasos dombormű CX 2
— szalagfonatos töredék 156*
— dömösi ajtókeret-töredék 165, CLXI 2
— oltárkő 165, CXIII 4
— trón oroszlános karfája 179, 211, CXCI
— Johannita lovag sírkőve 60
— trónoló Krisztus, márványberakásos timpanon CXCII 1
— márványberakásos kartámla CXCIII
— a Porta Speciosa töredékei CXCII 2–5
— vörösmárvány-mozsár 194, 179*
— padlózati téglák a királyi palotából 208—209, 208*
— ásatási múzeum, aranyozott rézfeszület 200, CCXXX 2

FALAISE (*Calvados*) St.-Gervais-templ., díszítőmotívumok 153
FARNAS (*Sfărașu, Kolozs m.*)

FELSŐSZ
(*Sâmbă*
m.) gö
XCV
FENÉKPU
óker. b
FERRARA
— székes
181
— nyug
— kapu
— kapu
— hurk
— szobr
FIDENZ
nino
— toro
— kapu
— kapuor
— oszlopt
— oszlopf
— norman
— szobrás
192
— szobrás
FIL'AKOV
FIRENZE
— S. Mini

san el is hullott mind, csipkebogyók piroslottak már a vadrózsa ágán, de ő még mindig szamócázni járt.

Egyszer egy délután, mikor már ősziesen sütött a nap és üde zöldjüket veszíteni kezdték a lombok, így szólt a szerelmes leány a sashoz:

— Jöjj, kérlek, velem lakni a faluba!

— Nem lehet, édes, — válaszolt őszintén a sas, — én megfulladok a kunyhóban. Az én tanyám a kopár, kietlen sziklaság, a járhatatlan magasság, a beláthatatlan mélység. Mit csinálnék a faluban, ahol minden szűk és kicsi!

— Végy el feleségül — mondta édesen a leány, — mint ahogy a többi legény elveszi az ő szerelmesét.

— Én más vagyok, mint ők. Hisz tudod, te eszes leány vagy. Leszállok hozzád ide mindennap, mert nagyon szeretlek. De veled egy körülkerített kis portára én nem mehetek el.

— Pedig el kell jönnöd. Ki fogja a fiadat felnevelni! — mondta zokogva a könnyes-szemű leány. És arca pirosabb lett, mint a legpirosabb csipkebogyó.

— A fiamat? — kérdezte felvillanó érzéssel a sas.

— Nem látod rajtam? Így már nem mehetek vissza a faluba nélküled. Meggyaláznának szerelmemért, tán be sem fogadnának. A fiadnak pedig fattyú volna a neve. Vagy nem akarod-e mindig látni a fiadat és engem? Nem akarod őt nevelni: a tulajdon véredet, aki örököse szemednek, szívednek és daliás alakodnak?

Iszonyú fájdalom marcangolta e kérdések alatt a sas szívét. Összeomlani látszott előtte a világ. A nagy káoszban nem látott egyebet néhány ragyogó könnycseppnél, melyek a leány szeméből peregtek alá az illatos fűre. Mit hagyjon el: a sziklák fenséges világát, amelyben jelleme alakult, vagy ezt a puha, gyönyörű leányt, aki odaadta neki a szívét? Vagy a gyereket, a vérét, akiben folytatódik majd szíve, vére, élete?

Töprengett, birkózott a lelke viharával, a leány meg átfonta karjaival kevély nyakát, a mellére borult és úgy kérlelte:

— Ne hagyj el, mindenem, uram! Mert meghalok.

A sziklák pedig álltak szótlanul, komoran, mint a sas. De ő mégis átölelte a leányt és elment vele a faluba.

II.

A faluban titkon minden asszony irígyelte a sas feleségét, mert egyetlen-egynek sem volt olyan hatalmas, deli ura, mint neki. De a sas, a férfiaknak is tetszett és csakhamar beválasztották a községi tanácsba. Nem szívesen vette a kitűntetést, a felesége unszolására azonban elfogadta és viselte kötelességszerűen.

Nem volt inyére a szobában való tartózkodás. Éjszakánként olyan nehéz álmai voltak, mintha ő tartotta volna mellén az egész házat. Legjobban szeretett a mezőn dolgozni, szántani, vetni, ahol kevés volt az ember. Sokszor csak a kisfiát vitte magával, leültette a friss, porhanyós barázdán, s elnézte szótlanul, hogy játszik a szagos fekete földdel.

A fia volt egyetlen gyönyörűsége.

Az emberekkel sehogy sem tudott megbarátkozni. Valami csodálatos szeme volt: belelátott a vesékbe is. És ez volt a veszte. Látta, hogy szinte mindenki önző, hazug és képmutató. Sorsnak ez borzasztó volt. Idővel egyre komorabb lett az arca, olyan, mint szikláké, melyeket elhagyott. Rettentő dolgokat kellett látnia, s ezek szívében a gyülöletet váltig szították. Ezer, meg ezer baja akadt minduntalan. Mindenfelé meg kellett botlania, mert mindenfelé igazságtalanságokat látott.

Egyszer például összezördült azzal az ügynökkel, aki évről-évre eljárt a községbe és kivándorlásra csábította a legjobb munkásokat. Megdönthetetlennek látszó érvekkel vette le lábukról a szegény embereket. Elhitette, hogy ő semmit sem akar tőlük, csupán a szíve esett meg nyomorukon. Ígért nekik olyan országot, ahol minden máskép van s ahol a szegény embernek van a legjobb sorsa. A sas, aki a furfangos ügynök szívébe látott, tudta, hogy hazudik. Hisz az emberekre ott künn is nyomor várt, még nagyobb, mint itthon. S tudta azt is, hogy az ügynök a kivándorlók után percentet kap a társaságoktól. Nem csoda tehát, hogy felháborodásában kiverte a faluból.

Ez a tette ártott leginkább jó hírének. Ráfogták, hogy az urakkal tart s azoknak szolgál vele. A bíró, aki amugyis gyűlölte, súlyos büntetésre ítélte a verekedésért. És ezt a nép is jószívvel fogadta. Ekkor a sas felesége azt mondta az urának:

— Látod maholnap te lehetnél a bíró, ha nem tennél ilveneket. A bíró igen nagy úr.

— Én sas vagyok szólt nyugodtan a férfi s áthatható tekintetét büszkén szegezte az asszonyra.

S ebben a pillanatban belelátott az ő lelkébe is. Látta, hogy az asszony egy sugarat rejteget belül, mely már nem az övé, hanem a bíróé, akit különbnek, nagyobbnak ítél nagyravágyó szeme, s neki már csak hazudja a szerelmet. Megalázottságában a sas szerette volna összezúzni a fejét, feltépni a szívét, hogy ne szenvedjen tovább. De a fiára gondolt, aki természetének örököse, s akit nem hagyhat ennyi önzés és hazugság között magára.

Súlyos gondolatok gördültek végig a lelkén; kereste a jelenségeknek és az asszony színeváltozásának okát. Ennek is görbe már az útja — gondolta, s most ráeszmélt sok egyébre, amit eddig alig figyelt meg. A faluban is divatozott már az egyke, ez a pusztító járvány.

— Teremtő Isten — mondotta magában, hisz az én feleségem sem szült több gyereket egynél, holott házasságunk négy éve tart már. De miért nem? Aztán nem is vagyunk olyan szegények, hogy ne tudnánk még néhányat eltartani.

Hosszas töprengés után rájött a dolog nyitjára. Ennek a nőnek nem kell már több az én ivadékomból. Nem akar több sasfiókot. Nem kell neki a sas.

Szinte megrokkant a nagy lelki gyötrődések súlya alatt. Még szótlanabb, emberkerülőbb lett, mint eddig. Némasága azonban nem zavarta meg az emberek mindennapi életét, legkevésbbé a feleségéét, ki észre sem vette.

III.

A községi tanács ülést tartott. Fontos tárgy volt a napirenden: a községi kőszénbányák ügye. A bíró ült legfelül, jobbra tőle a jegyző, balra az adószedő, s tovább sorjában az esküdtek, akik között a sas is helyet foglalt.

A SAS

— Mese —

Irta: Havas István

A sas, féktelen ifjúsága után elérte a férfikor deliségét s forró vérétől ösztökélve leszállt egyszer a völgybe, ahol kövéres, buja virágok közt karcsú jávorfák s komoly bükkfák is nőnek, s ahol (ez volt kirándulásának tulajdonképeni célja) bamba őzikék, gyáva nyúlfiak és játékos bárányok is éldegélnek, számára, mint kedves vadásztémák.

Szívesen vette a sas udvarlását; fondorlatos, okos szavakkal válaszolgatott kérdéseire. Annyira jól érezték magukat, hogy észre sem vették, amikor reájuk köszöntött az este. Lovagias érzéstől elkapva, a sas még haza is kísérte a leányt. Mikor azonban a kapu előtt búcsút vett tőle, hosszan és mélyen a szemébe merítette tekintetét.

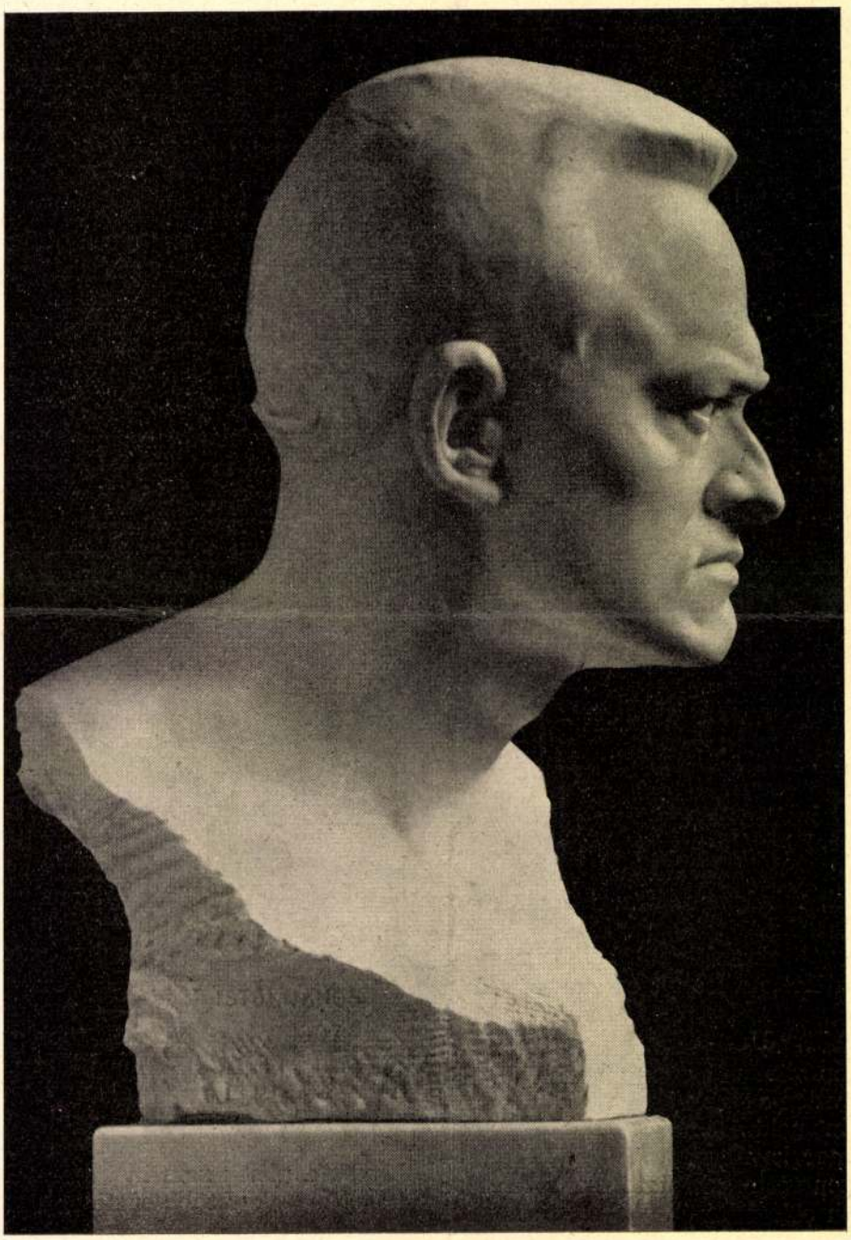

Istók János alkotása: Energia.

A völgyben, melyet épp akkor a május telje koronázott meg, nagy meglepetésére egy bájos leánykára is bukkant. Egy bokor árnyékos védelme alatt szamócát szedett. Megtetszett neki a szép leány melléje telepedett sudvarias szavakkal hódolt meg előtte. A leány valóban helyre kis teremtés volt, azonkívül eszes és ügyes; és amit jól tudott rejteni: nagyravágyás is élt benne jócskán.

Nyugtalan éjszakája volt a leánynak, sőt mikor fölébredt, akkor sem tért többé vissza régi nyugalma. Napokig tartotta fogva ez a különös érzés; végre is elhatározta, hogy megint csak kimegy az erdőre, a völgybe. Alig ért ki, már mellette volt a sas. Ismét gyorsan mult az idő és a leány boldogan tért vissza otthonába este. Most már nem várt olyan hosszú ideig: mindennap kiment a völgybe. A szamóca las-

Istók János

Istók János elkészitette Gerlóczy Károly siremlékéhez a mintát, melyet a bizottság a kivitelre alkalmasnak talált s igy javasolja, hogy a szobrot Istók Jánossal készittesse el a főváros.

Művészeti Krónika

1904. okt. 15.

szögletű habán palack, 1678.

69. ISTÓK JÁNOS: Férfi mellszobor. Ára 200 kor.

70. „ „ Püspöky Emil mellszobra. Ára 400 kor.

71. „ „ Dávid (szobor). Ára 150 kor.

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll

Istók János Szobrai

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 SEP 2

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1021

Szeged szobrai

Brassai Sámuel (1800—1897)

(39.) Istók János domborműve a jeles polihisztornak, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának állít szép emléket a panteonban. Brassai Sámuel — lapszerkesztői tevékenysége mellett — többek között, földrajzzal, történelemmel, közgazdaságtannal, a zene elméleti kérdéseivel, nyelvészettel, és irodalomtörténettel foglalkozott. Sokat tett a tudományok népszerűsítése, a legújabb tudományos eredmények ismertetése érdekében is.

Retek u. 52

Építkezéshez rázsnak desz méter hossz 3-tól. Közé 3., magasfö

Eladó Sopro ágy, virágá Odessza 4 em. 16.

Zongora ela berger Gloss kereszthúroz, tökés. Stéll x

Borkabátjai mar most alakíttassa, javíttassa vízhatlan bőrpuhító festessel Csordás bőrruhakészítő mesternél. Szent Miklós u. 7. Felsővárosi templom mögött. x

2 db ágyneműtartós, epedás heverők és alacsony szekrény eladó. Lenin krt. 29., II. 6., délután 4-től. x

Zongora, rövid, fekete, szép hangú eladó. József A. sgt. 4., II. 3. 11-596. Délutánonként.

Eladók: hármasszekrények, rekamié, szelon, fotelok, székek, ágybetétek, ruhásszekrény, konyhabútor, ágyak, íróasztal, gáztűzhely, hálószobabútor. Teleki u. 6. x

Szalma csemegeszőlő eladó. Pusztamérges, I. ker. 75. Ábrahám József.

Eladó 6x4 négyzetméter szép Axminszter Velour szőnyeg. Megtekinthető szerdán, Földvári u. 3., I. 2.

1000-es nagykerekű Wartburg kifogástalan állapotban betegség miatt eladó. Hollós, Lenin krt. 93.

Pockos tacskókölyök, 100 literes dézsa eladó. Fodor, Cserepes sor 1. 4.

16 db betongerenda 4,30 méter, 5000 kis tégla, 2 db kb. 80 kg-os ártány süllő eladó. Petőfitelep, Benczúr u. 40. (Volt 6. utca.)

Eladó kombinált szekrény, 2 fotel. Kiss Ernő u. 3., B.-lépcső, I. 4. Érd.: 13—14-ig, 18—19-ig.

Kokszos kályha radiátorral, 6 méter horg-

Szép háromajtós szekrény, háttámlás rekamié, szelon, politúros hálószobabútor darabonként is olcsón eladó. Lengyel u. 32.

1000-es Wartburg személygépkocsi eladó. Batthyány u. 9.

Jó állapotban levő rövid zongora olcsón eladó. Dugonics tér 11., II. 7.

Alig használt 30 négyzetméter parketta eladó. Közép u. 5.

Szép, rövid zongorám olcsón bérbeadnám. Levelet: Retek u. 35.

Moszkvics 407-es gépkocsi és Junak motorkerékpár eladó. Mindszent, Tisza u. 8.

Modern babakocsi, női kerékpár, négyszögletes mosógép eladó. Erdő u. 3/a.

Konyhaszekrény, párnázott székek, kerékpár, szentáltároló láda, virágállvány eladó. Mérey u. 6/b. Udvarban.

Lemezjátszós rádió kifogástalan állapotban eladó. Mérey u. 6/b.

1 db jó állapotban levő 2 személyes rekamié eladó. Igényesnek is megfelel. Török u. 9/b sz.

Hosszú menyasszonyi ruha fátyollal igényesnek eladó. Szeged, Csemegi u. 9.

Príma állapotban két 601-es Trabant Combi személygépkocsi eladó. Kiskundorozsma, Petőfi u. 7. Görög János

Eladó festett kombinált szekrény, rekamié, konyhaasztal, stelázsi. Fáklya zománcos kályha, endlizőgép. Szé-

rény, asztalok, hármasszekrény, hálószobabútor, konyhabútor, ágybetétek, előszobafal, fotelágy, ruhásszekrény, konyhakredenc, Kossuth Lajos sgt. 32.

9 hetes malacok eladók. Tápé, Béke u. 4. sz.

Bajai szivattyú egyfázisú, önfelszívó tartállyal eladó. Érd.: Szatymaz, Szikvízüzem.

HÁZASSÁG

Önhibáján kívül elvált 47 éves férfi megismerkedne házasság céljából hozzáálló elvált vagy özvegy hölggyel. Egy gyermek nem akadály. „Otthonra vágyok" — 45 599 jeligére a Hirdetőbe.

45 éves dolgozó férfi, szerény nő ismeretségét keresi házasság céljából. „Lakás van" 22 805. jeligére a Sajtóházba.

EGYÉB

Keresek bérbe sertéstartásra alkalmas gazdasági udvart. „22 679" jeligére a Sajtóházba.

Történelem és magyar irodalomból korrepetálást vállalok. „Diáklány" 23 034. jeligére a Sajtóházba.

Megkérem azt a nőt, aki július 27-én délben az Árvíz u. 36. sz. alatt házat nézett (én megszólítottam) szíveskedjen a címét leadni a Gál u. 16. sz. alá.

2 hétre bármilyen munkát vállalna férfi. — „Szegeden vagy környékén" 23 264. jeligére a Sajtóházba.

Gyermekszerető intelligens nénit keresünk két

180. ISTÓK JÁNOS: Caesar (szoborvázlat) Ára 35 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

I. TEREM.

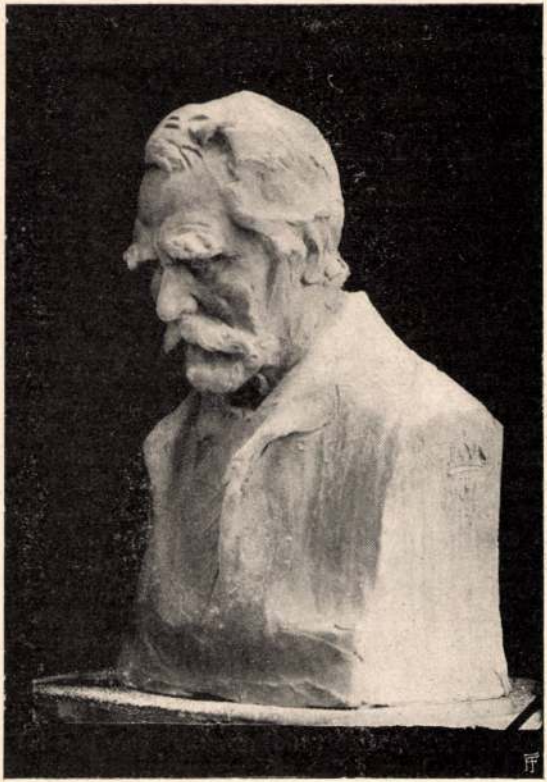

Istók János: Nagyapám.

illő áron túl is adtak. Amerikában senki sem akadt, ki bevallotta vagy elbeszélte volna, hogy a p—i árverésen vette óriási pénzen Murillóját vagy Giottóját.

SZAITAFARNESZ TIARÁJA.

A régi műkincsek, képek, szobrok, ötvösművek hamisítása ma már oly tökéletességre vitt iparág, hogy a legnagyobb óvatosság és szakismeret sem mindig elég védelem ellene.

Egy ilyen eset tartja most izgalomban a párisiakat, még pedig nemcsak a szakembereket, hanem a nagyközönséget is, mert a lapok napról-napra közlik az eset újabb meg újabb részleteit. A kérdés egy Szaitafarnesz szkitha királynak tulajdonított arany sisak (tiara) körül forog, melyet a legnagyobb franczia állami műgyűjtemény, a Louvre, 1896-ban vásárolt meg 200,000 frankért. Egyes német és orosz tudósok archæologiai s a tiara feliratából vett érvekkel megtámadták a tiara hitelességét s azt állították róla, hogy a jelenkorból eredő hamisítvány. A Louvre szakemberei igyekeztek megczáfolni őket s a vita elcsendesedett, a tiara pedig ott állt üvegszekrényben a Louvre többi műkincsei között.

Nemrég azonban egy Mayence, vagy művészi nevén *Ellina* nevű szobrász egy pörben, melyet képek hamisítása miatt indítottak ellene, azt a vallomást tette, hogy a Szaitafernesznek tulajdonított tiara nagy részét ő csinálta egy Spitzer nevű furfangosságáról hires műkereskedő számára, a kinek révén a Louvreba került.

A tiara e vallomással egyszerre közbeszéd tárgya

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Istók János szobrászművész

Zalai Hírlap
1973 JUN 15

Száz éve született Istók János,

a Csányi-szobor alkotó művésze

ZALA MEGYE közgyűlésén először 1898-ban vetették fel a gondolatot, hogy Zalaegerszegen az akkor még inkább csak az 1867. évi kiegyezésért ünnepelt Deák Ferenc szobrán kívül szobrot kellene emelni a megye egy másik szülöttének, a harcos, forradalmár és mártírhalált halt Csányi Lászlónak.

A törekvés tudatosításában és a gyűjtés megindításában oroszlánrésze volt Borbély György zalaegerszegi tanárnak és sportembernek, aki az általa szerkesztett, harciasan negyvennyolcas szellemű hetilapban, a Magyar Paizs-ban szüntelenül sürgette a szoboremelést.

1910-ben végre nyilvános szoborpályázatot hirdettek, melyen 17 művész vett részt 18 művel, köztük Kisfaludy Stróbl Zsigmond is. Mind a közvéleménynek, mind a bíráló bizottságnak legjobban Istók János kicsinyített formában benyújtott pályaműve tetszett.

Az 1873. június 15-én a Brassó megyei Bácsfalun született Istók János már nem volt kezdő művész sem Zalában, sem az országban. Münchenben, majd Stróbl Alajos mellett tanult és ő mintázta 1902-ben Széchényi Ferencnek, a Nemzeti Múzeum alapítójának szobrát. 1908-ban az ő keze alól került ki Sümeg nagy fiának, a mai gimnázium alapítójának, 1848-ban Zala megye központi választmánya egyik polgári tagjának, Ramazetter Vincének szobra. Ő készítette a sümegi Kisfaludy-emléket is.

ISTÓK JÁNOS megbízatásának azonban — alkalmasint a többi pályázó művész sugallatára — néhány újságcikkben ellenzői is akadtak.

A bíráló bizottság hosszú vita után új, zárt pályázatot hirdetett a bizottság által legtöbbre értékelt hat mű alkotói — köztük Istók János — számára. A pályázat titkos jeligés volt. A 35 tagú bíráló bizottság a „Szabadság és munka" jeligéjű tervezetet találta kivitelezésre méltónak. A jeligés boríték ismét Istók János nevét tartalmazta. A szobor kompozícióját az első pályázathoz képest megváltoztatta. Mellőzte a Hungáriát, ehelyett a talapzat jobb oldalára rohamra induló honvéd zászlótartót, mögéje a jobb oldalfrontra anyjától búcsúzó, kiegyenesített kaszát markoló honvédújoncot állított. A talapzat egész bal oldalát roppant terméskövet emelő mezítelen munkás foglalta el, Csányi közmunkaügyi miniszterségének (1849) szimbólumaként.

E MELLÉKALAKNAK külön története is van. A kőből faragott mellékalakok ugyanis már 1912-ben elkészültek, ezért a város a tiszteletdíjat koronában ki is fizette, de a bronz főalak megöntése késett, mert a világháborúban minden ércet hadi célokra lefoglaltak. A kő mellékalakok is Pesten maradtak. A kőfaragó műhelyben látta meg ezeket Garbai Sándor, 1919-ben a Népbiztosok Tanácsának elnöke, és az ő javaslatára 1919 május elsején fel is állították önálló szoborként az Országház téren, mint a Munka szobrát. A két mű azonosságát 1959-ben a Tanácsköztársaság jubileumi kiállításának előkészítése során Jakab Géza Zala megyei könyvtáros vette észre. A művész ugyanis a Horthy-korban érthetően hallgatott arról, hogy a szobor egyik mellékalakja a Tanácsköztársaság idejében már szerepelt. Mindszenty-Pehm apátplébános semmiképpen nem tűrte volna, hogy városában a két nagy magyar forradalom — az 1848-as és 1919-es egy szoborban örökíttessék meg. Így csak arról folytak viták, miért nincs a munkás-szobornak köténye.

BORBÉLY GYÖRGY ugyanis 1920 után sem hagyta abba a szoborért való harcot. Újra és újra gyűjtött, számos gyűjtése az infláció során elértéktelenedett, most már bronzot kezdett gyűjteni és rézkilincsekből, mozsarakból szedte össze az anyagot. A kőből faragott mellékalakok már 1923-ban megérkeztek Zalaegerszegre, 1930-ban végre — kétharmad részben társadalmi gyűjtésből, egyharmad részben a város adományából elkészült a bronzszobor is, és az — már Borbély halála után — 1931 október 11-én került ünnepélyes felavatásra. A szobor hátlapján a művész az ő portréját is megörökítette bronzplakettben. A Tanácsköztársaság Munka-szobra tehát több éven át állott Zalaegerszeg egyik legszebb terén, anélkül, hogy a reakció sejtette volna.

Istók János magas kort ért meg. Még 88 éves korában, 1961. július 16-án Zalaegerszegen is üdvözölhettük őt, a Jakab Géza által rendezett Csányi László-szobor történeti kiállítás megnyitóján. Akkor egészséges, munkakedvvel teli művészként láttuk. A múlt évben, 1972-ben 99 éves korában halt meg.

Degré Alajos

Istók János Csányi-szobra Zalaegerszegen

óra atlétikai sportiskola — az Olajbányász SE keretében szolgálja a felkészülést — tájékoztatott bevezetőben Lélek Sándor.

— Bár látszólag nem érezzük

küzdelemsoro
csonka fordu
a Katona S
ben, s ezzel
megszerezte
Thury SE e

teli
veg.
r E.
réb
11:4
árné
és
5 és

Hogyan is történt, Zsuzsa?

Dóra Zsuzsa, a bajnoknak járó aranyéremmel és

A Nagykanizsai Kinizsi NB I-es női tekecsapatának sportolói a közelmúltban több váratlan, de kitűnő eredménnyel szolgáltak országos egyéni versenyeken. Néhány évvel ezelőtt **Sashalmi Mária** Budapesten országos feinőtt, **Schiefer Magdolna** Szombathelyen országos vidéki ifjúsági bajnokságot nyert, június 3-án Dorogon **Juhász Mária** állhatott fel — az országos vidéki feinőtt bajnokságon elért 3. helyezésével — dobogóra, legutóbb — az elmúlt hét végén — pedig vaskos meglepetést jelentett **Dóra Zsuzsanna**, országos ifjúsági bajnokság!

— **Hogyan is történt, Zsuzsa?** — tettük fel a kérdést a minap a 21 esztendős újdonsült bajnoknőnek, a kanizsai sörgyár adminisztrátorának.

— **Sportcsaládból származom. Apám ökölvívó volt, Testvéreim közül Éva és Mária teniszező, Pista — aki jelenleg katona — pedig tekéző. Az Ady általános iskolában a kézilabda és az atlétika volt kedvenc sportágam, mellettük az Olajbányász SE-nél teniszeztem. Egyszer sikerült megyei serdülő bajnokságot is nyernem. Amikor a DKG-ban dolgoztam, csanattársam, Juhász Mária 1970-ben elcsalt a szakosztályhoz, ahol hamar megbarátkoztam a tekézéssel, Marikán kívül sokat tanultam Babi nénitől** (Nagyné! — szerk.) **és jelenlegi edzőmtől, Pőcze Feri bácsitól is.**

Zsuzsa szorgalma, akaratereje hamar gyümölcsözött. Fél év múltán már tartaléksorba került, 1971-ben pedig öt NB I-es mérkőzésen szerepelt, közepes eredményekkel. Az elmúlt esztendő „üresjáratai" után idén már győkeret vert csapatában, s többször is sikerült túldobnia a 400 fát. Egyéni csúcsát Budapesten érte el, a K. Porcelán ellen, 427 fával. Szolnokon, az országos vidéki ifjúsági bajnokságon 8., a megyei feinőtt versenyen 2. lett, az országos feinőtt bajnokság dorogi küzdelmein pedig a középmezőnyben végzett. Aztán június 9-én jött a BKV Előre pálya, a nemzetközi válogatott mérkőzések színhelye...

tiszteletdíjjal.

— **Az esélytelenség nyugalmával, lámpaláz nélkül léptem pályára. Az sem zavart, hogy én voltam a 13. dobó. Titokban reménykedtem a jó helyezésben, mivel az egyaránt győri Dömötör és Nyikus 408, illetve 390 fával vezette a mezőnyt. Igyekeztem jól koncentrálni. Amikor az V. pályán 213 fát üttöttem, Feri bácsi nyugalomra intett, de biztatott is. A nehéz VI. pályán 202 fát sikerült dobnom, s a 415 fa tudatában már reménykedtem a dobogós helyezésben. Végtelenül boldog voltam, amikor a verseny végén az én nevemet olvasták elsőnek, s átvehettem a bajnoki aranyérmet és a tiszteletdíjat.**

A 268 fát telező és 147 fát tarsoló Zsuzsa — nagyon szerényen — a szerencsét is említette, hisz' három válogatott riválisának — **Tóth Katalinnak, Dunai Ilonának** és **Bajkai Zsuzsának** — nem jött ki a „lépés", az ifjúsági Európa-bajnokság ezüstérmese, az ugyancsak válogatott **Vati Ágnes** egy nappal a viadal előtt belázasodott, a védő **Dvorszky** pedig időközben visszavonult.

Ezek a körülmények persze nem homályosítják el az aranyérem csillogását.

(tihanyi)

Miszori (2—2). **N. Spartacus—Gutorfölde** mérkőzés az utóbbi meg nem jelenése miatt elmaradt. A szakszövetség a 2 bajnoki pontot 0:0-s gólaránnyal a kanizsai csapat javára igazolta. **Söjtör-Pusztaszentlászló—N. Vasas Izzó 27:5 (16:2).** Söjtör. Ld.: Dominkó (11), Jónás (9) és Soós (5), illetve Kovács I. és Gerencsér (2—2). **Gellénházi Olajbányász—Hahóti Rákóczi 8:1 (6:1).** Gellénháza. Ld.: Szokol és Szabó J. (3—3), illetve Kozári. **N. Gazdász II.—Lenti TE 3:2 (0:2).** Nagykanizsa. Ld.: Erdélyi, Oláh és Molnár, illetve Nagyfeő és Beke. Őszi előrehozott mérkőzésen: **Zalalövői TK—Söjtör-Pusztaszentlászló 11:6 (4:3).** Söjtör. Ld.: Tóth (4), Miszori (3) és Szőke (2), illetve Jónás és Soos (2—2). Az élcsoport állása: 1. **Z. KHV** 14 pont (119-42). 2. **Z. Kőolaj** 14 pont (103-42). 3. **N. Spartacus** 13 pont (80-56). 4. **Z. Számviteli Főiskola** 12 pont (101-58).

FÉRFIAK: Katona SE—Z. Dózsa 27:17 (10:6). Zalaegerszeg. Ld.: Farkas (6), Tóth T. és Barta (5—5), Fábián T. (4), illetve Pajor (6), Pummer és Huszár (4—4), Kozma (3). **Nagyrada TSZ SK—Lovászi Olajbányász 20:16 (8:12).** Nagyrada. Ld.: Kiss (5), Tulok (4), Seláf és Szilágyi (3—3), illetve Fritz (7), Kerti (5). Az élmezőny állása a tavaszi idény befejezése után: 1. **Katona SE** 14 pont (209-111), 2. **Thury SE** 14 pont (193-121), 3. **Z. Dózsa** 12 pont (187-128), 4. **ZTE** 9 pont (144-131), 5. **MÁV NTE** 8 pont (135-136).

Cselgáncs

Az ifjúsági Fülöp aran

A siklósi várfesztivál ünnepségei keretében, az elmúlt hét végén immár harmadszor rendezték meg a Tenkes Kupa cselgáncsversenyt, amely 2000 néző előtt, több mint 200 judós részvételével zajlott le. A tatamin a zalai színeket a MÁV Nagykanizsai TE 6 sportolója képviselte.

A fiatal kanizsai cselgáncsozók közül a legjobb eredményt az ifjúsági 75 kg-os súlycsoportban **Fülöp József** érte el, aki esztergomi és tatabányai versenyzőket megelőzve az első helyen végzett, aranyérmet és különdíjat nyerve ezzel. Nagyon jónak mondható **Csengő László** eredménye is, aki a serdülő 68 kg-osok mezőnyében, 5 induló között második lett. Említést érdemel még **Dányi Mihály** is, aki az ifjúsági 85 kg-os súlycsoportban 1. induló között az ötödik helyen kötött ki.

Kispályás labdarúgás

A Nagykanizsán folyó városi kispályás labdarúgó-bajnokság legutóbbi két fordulójában a következő eredmények születtek:

I. OSZTÁLY. V. forduló: Vendéglátó—Állami Gazdaság I. 1:2, OGIL—Vasas I. 1:1, Ingatlankezelő—KÖGÁZ 3:1 (óvás alatt), MEZŐEP—DKG 0:0, Gazdász—Finommechanika 5:3 (óvás alatt), Iparker—Erdőgazdaság 1:1, MÁV—TBFF—Üveggyár 3:0. **VI. forduló:** Finommechanika—Iparker 1:1, MEZŐEP—Gazdász 2:2, KÖGÁZ—DKG 2:0, OGIL—Ingatlankezelő 1:0, Vasas I.—Vendéglátó 5:6, Erdőgazdaság—Üveggyár 1:0, Állami Gazdaság I.—MÁV TBFF 0:2. Az élcsoport állása: 1. OGIL 10 pont, 2. Finommechanika 8 pont (19-9), 3. DKG 8 pont (17-8), 4. Ingatlankezelő 8 pont (16-11), 5. Iparker, 8 pont (8-4).

II. OSZTÁLY. V. forduló: Vasas II.—VILLESZ 2:2, Sörgyár—GELKA 1:0, Húsipar—Dél Zala Áruház 2:3, DKG KISZ—Városgazdálkodás 4:0, Állami Gazdaság II.—Tanácsi Útépítők 1:0, DÉDÁSZ—Móricz Zs. Művelődési Ház 0:1, Szabadnapos: Kórház. **VI. forduló:** Városgazdálkodás—Állami Gazdaság II. 4:0, Húsipar—DKG KISZ 3:1, GELKA—Dél Zala Áruház 2:2, Vasas II.—Sörgyár 0:1, VILLESZ—Kórház 1:1, Tanácsi Útépítők—Móricz Zs. Művelődési Ház 0:3, Szabadnapos: DÉDÁSZ. Az élmezőny állása: 1. Móricz Zs. Művelődési Ház 11 pont, 2. Dél Zala Áruház 10 pont (16-6), 3. DKG KISZ 9 pont.

Labdarúgó Pajtás Kupa '73

Rajt Nagykanizsán — sok góllal

Hétfőn rajtolt Nagykanizsán a kispályás labdarúgó Pajtás Kupa nyári küzdelemsorozata, 22 csapat több mint 200 úttörőjének részvételével. A Fabik Károly Úttörőház sportudvarán, a már nyugdíjas labdarúgó edző, **Kiss István** irányítása mellett az I. fordulóban, sok gól mellett a következő eredmények születtek: **„A"-CSOPORT:** Hunyadi Juventus—Szabadság téri United 4:2, Rozgonyi Tornádó—Kun Spartak 0:14, Rozgonyi Fradi—Andrejka Dinamo 3:0, Nagyrác Sáska—Zrínyi Ajax 8:0, Hunyadi Inter—Szabadság téri Feyenoord 1:0. **„B"-CSOPORT:** Petőfi Törekvés—Petőfi Arsenal 8:0, Olajtelep—Andrejka Real 1:10, Rozgonyi Torpedo—Rozgonyi Mustang 1:8, Rozgonyi Haladás—Petőfi City 2:6, Petőfi Santos—Petőfi 6:1. A két csoportból a Sormási Vasas és a Tanácsköztársaság téri Benfica szabadnapos volt.

M. Ø. A

ISTÓK László szobrász

Istók János szobrász fia

Ruffy Péter: Egy „mellékalak" tör-
ténete

Magyar Nemzet 1961. szept. 3. 7. e.

ISTÓK Zoltán epitet

Béres Mária: Jelentés az ófoldeáki erődben 1995-ben végzett régészeti-műemléki munkáról. = Műemlékvédelmi kutatások Csongrád megyében 1995/1996. Szeged, 1997 34. sill

– a szentély historizáló dekorációjának tervezője 1924?

Istók János Kiváló művész. 6

Szobrászművész fia (festő és író is) és menye szeretetében él, a múzeumszerű lakásban, a Ráday utcában. Kilencvenhét éves. Öregsége az elvégzett munka, az őszi betakarítás ünnepe.

Gál Zoltán: Istók János

Ország-Világ 1970/15 5 old.

Istók János Kiváló művész 5

A remekmű 14 éven át titokban, majd azután nyíltan hirdette a márciusi forradalom és a Tanácsköztársaság elválaszthatatlanságát. A barcasági Hétfalu első falujában, Bácsfalun született. Nagyapja kőműves és ács, apja kőműves és napszámos. Istók János gyermekkorában nagyapja mellett dolgozik, majd elvégzi a Műfaragászati Intézetet. Barátja volt Jókai, Mikszáth, Feszty Árpád, Kiss József.

Gál Zoltán: Istók János

Ország-Világ 1970/15 5 old.

Istók János Kiváló művész 4

A munka szobrát az Országház főbejá-
ratánál helyezték el. De tizenkilenc elbü-
kott, s a munkásszobor visszakerült – meg-
mentve – Csanyi mellé a műtermbe. A zalai
nép ugra adakozott, s végül 1931-ben fel-
állitották az emlékművet. A megyei urak
nem sejtették, hogy a Csanyi-szobor egyik
mellékalakja a forradalom szimbolúma
volt. Pehm József egerszegi plébános tiltako-
zott, de csak a szoboralak mesztelensége miatt.

Gál Zoltán: Istók János

Ország-Világ 1970/15 Sold.

Istók János Kiváló művész 3

Csányi alakja köré Istók mellékalakokat is megmintázott, az egyik - a jeligéhez hiven - egy mezitelen munkást ábrázolt. Közben kitört az első világháború. A szobor Istók műtermében maradt. Az egerszegi népi közadakozást elvitte a háború. 1919-ben Bokányi Dezső meglátogatta a szobrászt, s mikor meglátta a roppant ismű munkásalakot azt mondta: Ez a munka szobra. A parlament elé visszük.

Gál Zoltán: Istók János

Ország - Világ 1970/15 5 old

Istók János Kiváló művész 2

A századforduló idején a zalai megyegyülés pályázatot hirdetett Csányi László negyvennyolcas miniszter és vértanú szobrának elkészítésére. A pályázatot Istók János nyerte, de a nyilvános pályázat döntését a megyei úrak megsemmisítették, és zárt, titkos, jelig és pályázatot rendeltek el. A pályázatot a „Szabadság és Munka" jeligejű pályamű nyerte el. Istók János.

Gál Zoltán: Istók János.

Ország-Világ 1970/15 5 old.

Istók János Kivaló művész 1.

Hajlíthatatlanul éte el 97. ik életévét. Életműve – élete munkássága egyetlen nagy vallomás az elkötelezettség mellett. A fővárosban négy, vidéken tizenhatszobra őrzi szellemének jegyeit. Pályája korszakokon ivel át. A husz szobor szám szerint keveset mond, de, hogy nem több annak is a régi hatalommal szembeszálló konoksága az oka.

Gál Zoltán: Istók János

Ország-Világ 1970/15 5old.

Tóth János

akotta az Állatkertben felállított „Dogg"
szobrot.

Gerza László, Gernót György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 1335 l

Istók János

Romasetter Vincéről készített nobrát Sümegen állítottak fel.

A Hét, 1972. márc. 17. 3 erf. 11 n. 9 n.

Istók János

Munkái közül sokat a Magyar Nemzeti Galéria őriz.

A Hét, 1972. márc. 17. 3cfg. 11m. 9p.

Istók János

neve említve, szerepel az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Munkácsy-szobor pályázatán

Fülep Lajos: A müvészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. Magvető 1974

150. old

Istók János

Csányi Lászlóról mintázott emlékművét Zala-
egerszegen állították fel.

A Hét, 1972. márc. 17. Bef. 11n. 9r.

Istók János

Húsz sobra, emlékműve áll köztereken.

A Hét, 1972. márc. 17. 3 erf. 11 sz. 9 p.

Istók János

A plasztikai alkotásokat Horvay János, Istók János, Zala György és Beszédes László képviseli a Műcsarnok kiállitásán, melyről Tövis[illegible]ir, s kritikájában kiemeli Istók János "erős, markáns és energikus Csányi László"-ját.

A HÉT, Bp. 1915. márc. 14.
XXVI. évf. 11. sz. 130. lap.

Istók János

"Gyönyörködni való alkotás -a müvész- magyaros, férfias Fülöp Áronja"-mondja kritikájában Tövis: "A téli kiállitás" cimmel, a Müvészet c. rovatban, a költőről készitett szoborról, mely a Mücsarnokban rendezett tárlaton került bemutatásra.

A HÉT, Bp. 19o9. nov. 21. XX. évf.
47. sz. 778-779. lap.

Istók János

Kallós Ede, Ligeti Miklós, Telcs Ede és Holló Barnabás az öt művész, akit a Rudolf-szobor elkészitésével bizott meg az Országos Képző-művészeti Tanács.
A szobor a Stefáia ut mentén fog állni, -közli a Művészet c. rovat.

A HÉT, Bp. 19o4.juli. 17. XV. évf.
29. sz. 468. lap.

Istók János szobrászművész 3

Petőfi, Kossuth, Táncsics
plakettjei emlékve

Magyar Nemzet 1972 február 24
5. old.

13.

ISTÓK JÁNOS

Holló Lajos mellszobrát 1939-ben mintázta. A felszabadulás után készítette Mechwart András pörtréját a debreceni Gépipari Technikum számára.

Istók János kiállitása. B . 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

9. l.

11.

ISTÓK JÁNOS

Portréi: Nagyapám, terrakotta, 1902.
Családtagjairól másványnehezet faragott.
Kisméretű mellnehezet lényitett: Vörös-
marty Mihályról, Jókai Mórról, Vajda
Jánosról, Madách Imréről.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

8-l.

ISTÓK JÁNOS

Holló Lajos siremlékét a portrén bívül rávlót és honorút tartó nőalak díszíti (bronz, 1913. Kerepesi temető.)

Istók János kiállitása. Bp. .1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

8. l.

ISTÓK JÁNOS

A Kerepesi és Farkasréti temetőben sok siremlike van. Többnyire portrék, hő háttér elé vagy hásába állított kép-mások. (Péterffy Sándor siremlike, már-vány, Kerepesi temető, 1913, Than Károly siremlike, márvány, Kerepesi temető, 1910)

Istók János kiállitása. Bp. .1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

7-8. l.

8.

ISTÓK JÁNOS

Épületplasztikái: Mezőgazdasági Kísérleti Intézet homlokzatán: Szőlőművelés, Erdészet; Gánáfürdő uszodájának bejárata felett: Sportoló nő és férfi (1928.)

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

7.l.

ISTÓK JÁNOS

Bem József nobra 1934-ben kérült (Budapesten). (A talapzat hő dombormüve a piski rohamozókat mutatja.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

7. l.

ISTÓK JÁNOS

megrendelései az első világháború után főleg hadiemlékekre voltak: Budapest, Szervita téri dombormű, Cinkota, Groma, Jánalsónentgyörgy, Köröstarcsa, Kunszentmiklós, Moson, Nagydorog, Öcsöd, Ösi, Rákosfalva, Sárszentmihály.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

7. l.

5.

ISTÓK JÁNOS

a zalaegerszegi ~~ba~~ származású Csányi László emlékmű tervét 1911-ben fogadták el. Az 1848-as erdélyi kormánybiztos szobrát közadakozásból emelték. Leplezésére 1931-ben került sor. Köből faragott mellékalakjai közül a munkát szimbolizáló a Tanácskörtársaság május 1-i ünnepségein a Parlament előtt állt.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

6. l.

4.

ISTÓK JÁNOS

1905-ben elnyerte a sümegi Ramasetter Vince nobozpályázat első díját, s e munkát 1908-ban fel is állitották (a talapzat domborműve a jótékonyhodó feleséget, Kompanik Zsófiát ábrázolja.)

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. ~~xxxxxx~~ összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

6. l.

ISTÓK JÁNOS

megkísérelte a nagy nobor pályázatok megbízásait elnyerni. Vörösmarty Mihály, Munkácsy Mihály, Kossuth Lajos, az isaszegi csata emlékművéhez hérült vázlatai csak részben maradtak meg, megvalósításukra nem került sor.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. ~~xxxxxx~~
összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

6. l.

ISTÓK JÁNOS

a század elő éveiben a kiállításokon portréival, nobortervei vel tünt fel. Fiatalon megbírást kapott a Magyar Nemzeti Múzeumot alapító gr. Széchényi Ferenc nobrának elhérítésére, s a 100 éves alapítványi évforduló alkalmával (1902) nobrát fel is állitották.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. ~~xxxxxxx~~
összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

J. l.

ISTÓK JÁNOS

1873. június 15-én született Bácsújfalun (Brassó megye). A hosszúfalusi fafaragó iskolában Kupcsay tanár indította el műrézeti tanulmányait. A münchenei akadémia után Stróbl Alajos mesteriskolájában képezte magát.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. ~~xxxxxx~~ összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

5. l.

Istók János szobrászművész 1

98. évét töltötte be,
a budai Bem szobor alkotója

Magyar Nemzet 1971 június 18
4. old.

Istók János

Született Bácsfalun 1873. junius 16-án.
Szobrász. Tanulmányai Budapesten
/: Stróbl Alajos :/ és Münchenben. Buda-
pest város részére 4, vidéki városokban
14 szobrot alkotott.

Fehete Márton: Prominent Hunga-
rians Home and Abroad, München, 1966.
334 l. 135 l.

Istók János

1: Bem emlékmű, Budapest; Széchenyi szobor, Budapest, Nemzeti Múzeum kert; Kossuth emlékmű, Zalaegerszeg; Madách portré stb.:/

Fehér Morton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.
334 l 135 f.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Istók János

Főbb művei: Széchényi Ferenc (Bp. 1902), Ramasetter Vince (portré, Sümeg 1908), Csányi László (Zalaegerszeg), Ghiczy Kálmán emléktáblája (Komárom), Bem József (Bp. Bem tér 1934) Táncsics (Bp) 1948. Ki kicsoda? Életrajzi lexikon, /: Fonó György né, Kis Tamás / Bp. 1969 243 l.

Istók János

Országszerte számos köztéri szobrát állitották fel. 1964 gyüjteményes kiállitása a Pesterzsébeti Múzeumban. Érdemes művész (1963).

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó Györgyné, Kis Tamás / Budapest, 1969.
1-617 l 243 l.

1

Istók János

(1873) - szobrászművész. Münchenben, majd Budapesten Stróbl Alajos mesteriskolájában tanul. Főleg emlékmű- és portrészobrászattal foglalkozott.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon /Fonó Györgyné, Kis Tamás:/ Budapest, 1969

1-617 l 243 l.

Istók János

4

A lengyel televízió felvételt

Törvített réla, s tegnap este a buda-
pesti Bem József Magyar-lengyel Baráti
társaság Zápviselői Zössöntöttök fel.

Magyar Nemzet 1971 június 18
4. old.

Istók János

3

Élet pályája egy barcasági csángó faluból – Bácsfaluból – indult.

Magyar Nemzet 1971 június 18

4. old.

Istók János

2

4 sobra a Cl. Budapesten,

16 vidéken.

Magyar Nemzet 1971 június 18

4. old.

Istók János

nevét említi a Kerepesi temető síremlékeivel kapcsolatban Nagy Lajos cikke /Fejfák és keresztek/

Budapest, 1969. 5.sz. 32-33. l.

Istók János

MDK

Wlassics Gyula képmása, gipsz

Münich Auréll " "

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Istók János, szobrász

100 éve született.

Egyik műve: Peterdi Andor

korbréja: Rep.

— : (— szöveg — fénykép —) 7.

Népszabadság, Bp 1973. jun. 15.

Istók János

"Mindnyájunknak el kell menni" cimmel szoborrészlet, mely fiától bucsuzó anyát ábrázol.
Repr.

Élet, Bp. 1915. jan. 31. VII. évf.
5. sz. 97. lap.

Istók János

A debreceni Kossuth-szobor pályamüvével a II. dijat nyerte el a müvész.

Másik pályamüve a zalaegerszegi Csány-szobor.
mindkét alkotását bemutatja a lap.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. juli. 24. II. évf.30. sz. 120, 121. lapkon.

Istók János

Két művész alkotását bemutatja a lap:
Margó Ede: "A debreceni Kossuth-szobor" c. művét a szobor leleplezésének ünnepe alkalmából.

Istók János: "Király József pécsi püspök" c. szobormű. Mellkép.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1914. május 10. VI. évf. 19. sz.
" " " " 17. " " 21. "
583, 619. lap.

Istók János

A debreceni Kossuth-szobor-pályázat egyik főalakját és egy "Tanulmányfej" c. alkotását bemutatja a lap.
Repr.

Élet, Bp. 1922. junius. 11. XIII. évf. 12. sz. 275, 278. lap.

Istók János

"Siremlék részlete" puskájára támaszkodó katonát ábrázol a szobor.
Repr.

ÉLET, Bp. 1912. dec. 22. IV. évf. 51. sz. 1620. lap.

Istók János

"A Csányi-szoborpályázat eredménye" címmel a lap bemutatja Istók János első díjat, Nemessányi Andor második díjat és Kolozsvári Szeszák Ferenc harmadik díjat nyert alkotását. Zala vármegye szobrot emelt az 1848-as Szabadságharc vértanujának, Csányi Lászlónak.
Istók János: "A zalaegerszegi Csányi-szobor" A szobor részlete: "A munka" és "A honvéd" Repr.-ók. Ezenkivül a lap bemutatja a második és harmadik díjat nyert alkotásokat is. Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius, III. évf. I. kötet. 232-234, 233, 236, 237. lapokon.

Istók János

"A nagyszebeni Petőfi emléktábla" cimmel a lap bemutatja a müvész alkotását. Repr.

ÉLET, Bp. 1911. Január-junius. III. évf. I. kötet. 753. lap.

Istók János

"Szoborképmás" c. műve kisfiut ábrázoló mellszobor.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. dec. 12. I. évf. 51. sz. 777. lap.

Istók János

Inczédy László siremlékét tervezte a müvész,
A felavatott emléket bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1912. juni. 16. IV.évf. 24. sz.
759. lap.

Istók János

Dudits Andor: "Tavasz" c. fetménye,
Istók János: "Csányi László" és "Bartha Miklós" c. szobrai,
Körösfői Kriesch Aladár: "Arcképtanulmány" c. müve,
László Fülöp: "Női portré" c. festménye,
Mendlik Oszkár: "Óceánhullámok" c. festménye,
Tóth István: "Keresztelő Szent János" c. szobormüve szerepel a lapban.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 460-461, 462, 463, 464-465, 466, 467. lap.

ISTÓK JÁNOS, szobrász,éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképüket 100+100 mm.plaketten.-A gyüjt.a MNM.-ban van. 116.drb A sorozathoz tartozó nem önarckép plakettek:
ISTÓK JÁNOS.-Felirat:HOLLÓ BARNABÁS 1866-1917.-MNM.-99+95 mm.-Ltsz.: 41/963/96. 32.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

ISTÓK JÁNOS, szobrász,éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp szobrász-éremművész önarckép sorozatának gyüjtésében teljességre törekedett.Igy kiegészitettolyanok plakettjeivel is,akik már nem éltek..Ezek egy részét Berán Jajos.többségét Reményi József készitette,de van Istóktól,Füredi Richárdtól és Szamosi Soós Vilmostól is plakett . 26.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII. évf. 1975.-1. Bp. 1975

ISTÓK János

Táncsics Mihály emléktábla, 1948

PÓTÓ János: Emlékmü, politika, közgondolkodás.
Bp. : MTA Törttud.Int., 1990 65.p.

adta egy butortörténeti
sunk anyagát. Eddig két
Loránd Tudományegyetem
közös szerkesztésben, pu
sitva részint a legfiata
összehangolt kutatási té

A Kutató Csoport mu
müfajok szerint csoportc
találhatók meg. Az önáll
tikák, recenziók,katalóg
géhez tájékoztatásul kiv
a Kutató Csoportnak mega
történész munkatársa vol
ladja meg ennek háromszo

ISTÓK JÁNOS, szobrász, éremművész

1910-ben Brüsszelben a 3.Nemzetközi Numizmatikai és Medaillisztikai Kongresszus és Éremkiállitás.Magyarország 10 kiállitónak 184 művével vett részt azon. ISTÓK JÁNOS 2 művével szerepelt. 29.old

GONZTONYI JÓZSEF: Az éremkedvelők Egyesülete/ÉKE/ /folyt./ 28.old

Az ÉKSM, XXIX. évf, 1973. 1.szám, Bp.

ISTÓK JÁNOS

Antal Gábormak. Plakett. 1909.) (repr.)

Szabad hajdú. 1909. (repr.)

Anyám. 1911. (repr.)

Dávid. 1924. (repr.)

Than Károly siremlike. (repr.)

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott érmei:

1. Tisza Kálmán. 1899. Bronz, 200x140 mm. Jelzés jobbra fent: ISTÓK JÁNOS A művén tulajdonos.
2. Ghyczy Kálmán. Bronz, 190x120 mm. Jelzés jobbra fent: ISTÓK JÁNOS. A művén tulajdonos.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott érmei:

3. Élelmezési, hártartási és komphamüvészeti kiállitás. 1908. Bronz, 46 mm. Jelzés nélkül. MNG. Ltsz.: 55.599.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott érmei:

4. Antal Gábornak 1869-1909. Bronz, 80x58 mm. Jelzés jobbra fent: ISTÓK JÁNOS. MNG. Ltsz.: 55.600 P.

5. Magyar Labdarúgó - Szövetség Vándordíja. 1909. Ezüst, 90x50mm. Jelzés jobbra fent: ISTÓK JÁNOS 1909. MNG. Ltsz.: 56.376.

Istókx János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott érmei:

6. Dréhr János. 1883-1913. Bronz. Jelezve. A művész tulajdona.

7. József Műegyetem Segédegylete. 1862-1922. Bronz, 57×45 m.m. Jelzés nélkül. MNG. Ltsz.: 56.377-P.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított érmei:

8. Dr. Schächter Miksa és Dr. Kovács József. 1928. Bronz, 340×340 mm. Jelzése ...: ISTÓK J. Bp. Tört. Múz. Kiscelli Múzeum. Ltsz.: 20.404.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS.

kiállított érmei:

9. Petőfi Sándor. 1953. Terrakotta, 117 mm.
Jelzés oldalt lent: ISTÓK J. MNG. Kt 12.:
56.1503-P.

10. Rózsási Ferenc. 1953. Terrakotta, 175 mm.
Jelzés jobbra középen: ISTÓK J.
MNG. Kt 12.: 56.1505-P.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított képei:

11. Kossuth Lajos. 1953. Terrakotta, 117 mm. Jelzés középen lent: ISTÓK J. MNG. Ltsz.: 56.1502-P.

12. Tánczics Mihály. 1953. Terrakotta, 116 mm. Jelzés jobbra középen: J. J. MNG. Ltsz.: 56.1904-P.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított képei:

13. Istók János. 1960. Terrakotta, 170 mm. Jelzés középen lent: ISTÓK JÁNOS. A művész tulajdona.

14. Ady Endre. 1961. Terrakotta, 170×110 mm. Jelzés oldalt lent: ISTÓK J. 1961. A művész tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kát. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

52.

ISTÓK JÁNOS

Bem József nolva, 1934 (repr.)

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

Gimlapon.

53.

ISTÓK JÁNOS

Gróf Széchényi Ferenc 1902. (repr.)

A művén nagyatyja. 1902. (repr.)

Munkácsy Mihály mellnoksa. 1904.
(repr.)

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

Élelmezési, háztartási és konyhaművészeti kiállítás. Ésem. 1908. (repr.)

Magyar Fabdarúgó Szövetség Vándordíja. Plakett. 1909 (repr.)

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

49. Leány tanulmány. Gipsz, 45 cm. Jelzés nélkül. MNG. Ltsz.: 56.328-N.

50. Madách Imre mellszobor. 1952. P. gipsz. Jelenleg Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kät. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott rohai:

51. Mechwart András. Gipsz, 90 cm.
Jelszve. A műrén tulajdona.

52. Gábor Áron. Jelszve. Hadtörténeti
Museum tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

53. Zajzoni Rab István 1956. Gipsz, 95 cm. Jelzés oldalt: ISTÓK J. 1956. A művén tulajdonos.

Istókm János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott szobrai:

47. Emlékmüterv. P. gipsz, 47 cm. Jelzés nélkül. A művén tulajdona.

48. Madách Imre szoborterv. Gipsz, 53 cm. Jelzés nélkül. A művén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

45. Koronát tartó kéz. Terrakotta, 39 cm. Jelzés a talapzaton jobbra: Istók. MNG. Lt+2.: 56.327-N.

46. Gammel Adolf síremléktervező. Agyag, 43 cm. Jelzés nélkül. A művész tulajdona.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. Összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított volnai:

43. Dr. Istók Jánosné. 1935. Gipsz. Jelzés jobbra oldalt: ISTÓK J. 1935. A művén tulajdona.

44. Berzeviczy Albert. Márvány, 82 cm. Jelzés nélkül. MNG. Ltsz.: 8899.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított volnai:

41. Gárdonyi Géza emlékműterv. 1932. Agyag, 61 cm. Jelzés nélkül. A művész tulajdona.

42. Bem. 1934. Bronz, 57 cm. Jelzés nélkül. MNG. Ktsz.: 58. 38 – N.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

9. 1848-as őrség honvéd. P. gipsz. 47 cm.
Jelzés nélkül. A művész tulajdona.

10. Önarckép. 1901. Terrakotta. 34 cm.
Jelzés hátul. 1901. A művész tulajdona.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

11. Gr. Széchényi Ferenc mellszobra.
Bronz, 30 cm. Jelzés nélkül. MNG. Ltsz.: 52.157.

12. Gr. Széchényi Ferenc portréja. Bronz, 46 cm. Jelzés nélkül. Bp. Tört. Múz. Kiscelli Múzeum Ltsz.: ~~63.33~~ 62.334.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

13. A művész maszkja. 1902. Terrakotta. 28 cm. Jelzés bal hátul oldalt: ISTÓK 1902. MNG. Ltsz.: 7347

14. Vörösmarty Mihály emlékműterv. 1902. Gipsz, 52 cm. Jelzés a talapzaton: ISTÓK J. A művész tulajdona.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott rokai.

15. Jókai Mór mellnokra. Gipsz, 19 cm. Jelzés balra a vállon: ISTÓK JÁNOS. A művén tulajdona

16. Vajda János. P. gipsz. 21 cm. Jelzés nélkül. A művén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott vokai:

17. Gerlóczy Károly mellvaka. P. gipsz, 28,5 cm. Jelzés baka a vállon: ISTÓK J. Bp. Tört. Múz. Kiscelli Múzeum.

18. Munkácsy Mihály emlékműterv. P. gipsz. Jelezve. A művén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott szobai.

19. Munkácsy Mihály mellszobra. P. gipsz.
22 cm. Jelzés balra a vallon:
ISTÓK J. MNG. Ltsz.: 58.91-N.

20. Ramasetter Vince emlékmüterv. 1905.
P. gipsz. Jelzve. A müvén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított rajzai:

21. Gerlóczy Károly mellszobra. 1906.
Márvány, 65 cm. Jobbra fordított.
ISTÓK J. 1906. MNG. Ltsz.: 56.325-N.

22. Energia. 1907. Papír. 61 cm. Jobbra
balra oldalt: ISTÓK J. 1907.
MNG. Ltsz.: 56.322-N.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.:
Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott volnai:

23. Ramasetter Vince portréja. 1908. P. gipsz, 50 cm. Jelzés nélkül. A mű-vén tulajdona.

24. Ifj. Istók János. 1908. Márvány, 43,5 cm. Jelzés jobbra oldalt: Istók J. 1908. MNG. Ltsz.: 56.326-N.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított szobrai:

25. Anyám. 1911. Márvány, 45 cm. Jelés baba oldalt: ISTÓK J. 1911. MNG. Kt sz.: 7399

26. Gány László emlékműterv. P. gipsz, 66 cm. Jelés nélkül. A művész tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

27. Vízfúrók, 1911. Gipsz, 55 cm. Jelzés a talapzaton oldalt: ISTÓK 1911
A művész tulajdona.

28. Figurális kutya. Bronz, 35 cm. Jelzés jobbra oldalt: Istók János MNG.
Lt.sz.: 56-324-N.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított volnai:

29. Péterffy Sándor szemléktem. 1914. Agyag, 34,5 cm. Jelzés oldalt: ISTÓK J. 1914. A művén tulajdona.

30. Gárnás Dénes portréja 1914. Gipsz, 64 cm. Jelzés elöl: ISTÓK 1914. A művén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított rohai:

31- Gábor Áron emlékbüterv. 1915. Agrag, 31 cm. Jelzés oldalt: ISTÓK. 1915. A művén tulajdona.

32- Klárika. 1915. P. gipsz, 54,5 cm. Jelzés bulva elöl: Istók J. 1915. MNG. Lt sz.: 59.92-N.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

33. Tanulmányfej. Terrakotta, 24 cm. Jelezve. A művén tulajdonosa.

34. Női fej. Gipsz, 66 cm. Jelei nélkül. A művén tulajdonosa.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. K. t. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

35. Női fej. gipsz, 24 cm. Jelzés nélkül. A művész tulajdona.

36. Jóapa. 1922. P. gipsz, 37 cm. Jelzés balra fent: ISTÓK J. 1922. A művész tulajdona.

Istók János kiállítása. Bp. 1964. K.t. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

37. Dávid. 1924. Bronz, 92 cm. Jelzés talapzaton lent: ISTÓK J. 1924. MNO. Kt.2.: 56.321-N.

38. Mihály Zoltán. 1924. Gipsz, 24 cm. Jelzés elöl: ISTÓK J. 1924. A művész tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. K„t. Összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

39. Hetyey Gábor síremléke. 1929.
Gipsz, 70 cm. Jelzés jobbra oldalt:
ISTÓK J. 1929. A művén tulajdonos.

40. II. Rákóczi Ferenc. 1932. Gipsz dombormű, 90 cm. Jelzés balra oldalt:
ISTÓK J. 1932. A művén tulajdonos.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

5. Margitka. P. gipsz, 50 cm. Jelzés hátul: ISTÓK. A művész tulajdona.

6. Kende István. 1900. Bronz, 58 cm. Jelzés balra elöl: ISTÓK J. 1900. MNG. Ltsz.: 56.323-N.

Istók János gy kiállitása. Kat. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállitott vokai:

7. Toldi. P. gipsz. Jelzés nélkül. A művén tulajdona.

8. A rohanó honvéd. 1901. P. gipsz, 36 cm. Jelzés nélkül. A művén tulajdona.

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

17.

ISTÓK JÁNOS

Kiállított nokai:

1. Cézár. 1898. Bronz, 7,5 cm. Jelzés jobbra a talapzaton: ISTÓK J. 1898. A művén fulajdona.
2. Münich Aurél mellnoka. Bronz, 26 cm. Jelzés balra elöl: ISTÓK J. MNG. Ltsz.: 53.306.

Istók János ~~gy~~ kiállitása. ~~Kat.~~ Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

ISTÓK JÁNOS

kiállított művei:

3. Perényi Zsigmond mellszobra.
P. gipsz, 29,5 cm. Jelzés balra hátul: ISTÓK J., MNG. Ltsz.: 55.807

4. Kislányfej, 1900. P. gipsz, 32 cm. Jelzés elöl ISTÓK J. 1900. A művész tulajdona.

Istók János gy kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

16.

ISTÓK JÁNOS

Érmein és plakettjein sithán alkalmazott jelenetet. Kérői érmei: Petőfi, Kossuth, Táncsics (1953.)

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze kitüntetésben részesítették.

Istók János ~~xx~~ kiállitása. ~~Kxxx~~ Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

9-l.

15.

ISTÓK JÁNOS

Domborművei: Petőfi Sándor domborműve Nagmelenben, Juczédi László plakettje Szarvaron (1912), Brassai Sámuel emlékre a negedi emlékvarnokban (1928), a rombányi Rákóczi dombormű (1932).

Istók János kiállitása. B. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

9. l.

ISTÓK JÁNOS

Gábor Áron büstjét ~~(1952)~~ (Hadtörténeti Múzeum) 1952-ben készítette.

Domborművei: a rümanyi Kisfaludi Károly emlékmű, a szegedi Róza relief (1905), az újfüzesi Lenkei kút portréja, Szilágyi Dezső emléktáblája a Tanácsban (1904).

Istók János kiállitása. B. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

9.l.

12.

ISTÓK JÁNOS

Móra Ferenc mellnokát az iró szülővárosában, Kiskunfélegyházán állitották fel, 1959-ben.
Számos megrendelést kapott közéleti emberek mellnokainak elhérnítésére (Molnár Viktor 1904, Gerlóczy Károly 1906, Berzeviczy Albert, Balás György, dr. Bókay Árpád, Wlasics Gyula, stb.)

Istók János kiállitása. Bp. 1964. Kat. összeáll.: Csap Erzsébet. Bp. 1964. 14 l., 4 t.

8. l.

Istók János
szobrász

A felszabadulás után megbízást
kapott Istók János Tánczics Mihály
domborművének megalkotására,
valamint Jókai Mór nagyméretű
mellszobra elkészítésére.

Buza Barna: Istók János buszuztatása.
Művészet, 1972.május - 23.oldal

Istók János
szobász

A felszabadulás után Istók János
megbízást kapott Gombócz Zoltán
nyelvészprofesszor portréjának el-
készítésére és Pattantyús Ábrahám
professzor szobra kivitelezésére.

Buza Barna: Istók János buszuztatása.
Müvészet, 1972.május - 23.oldal

Istók János
szobrai

Istók János szobrász 1963-ban az Érdemes Művész címet, 1968-ban a Munka Érdemrend arany fokozatát, 1970-ben a Kiváló Művész címet kapta meg.

Buza Barna: Istók János buszuztatása.
Művészet, 1972.május - 23.oldal

Istók János

Szobrász

Nagyméretű művei mellett a portrészobrászatot is kiváló eredménnyel művelte. Itthon és külföldön elismerten művész.

Buza Barna: Istók János búcsúztatása.
Művészet, 1972. május - 23. oldal

Istók János
szobrász

Istók János míg a Mesterisholában
alkotta „Dávid" című egészalakos élet
nagyságú szobrát. A főváros Vidám-
parkját díszeti „Cérár" című műve.

Buza Barna: Istók János bucsuztatása.
Müvészet, 1972.május - 23.oldal

Istók János

alkotta a nevita templom homlokzatán elhelyezett hetes huszárezred 1. vil. háborús emlékdombormüvét.

Barkocsi Péter: A Martinelli-tér.
Budapest, 1972.10.sz.30-34.l.

Istók János

Fanulmányfej, gipsz

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946

Istók János

Kutya-tanulmányát készületlennek tartja Lázár Béla: "A tavaszi tárlat" cimmel közölt kritikájában.

Otthon, Bp. 1900. évf. 6. sz. füzet.
49-60. lap

MDK

Istók János

Dávid, bronz

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

ISTÓK JÁNOS,éremmüvész

Az idős mester még dolgozik.Ma már csak érmeket,plaketteket mintáz.Ujabb müvei:Kossuth,Táncsics,Petőfi, II.Rákóczi Ferenc emlékérmek-a Képzőmüv.Alap Képcsarnokában terrakotta-példányokban kerülnek eladásra. 44.old.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremmüvészete / 1945-1955 / 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958

ISTÓK JÁNOS, éremmüvész

Hzaánkban ma körülbelül ötven müvész foglalkozik hivatásszerüen érmek és plakettek készitésével. Istók János is szerepel köztük müveivel. 44.old.

1.jegyz.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete / 1945-1955 / 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

Istók János, szobrászművész

1906. máj. 21.-én, Budavár visszafoglalásának 57-ik évfordulójára tűzték ki István király várbeli lovasszobrának felavatását, stróbl Alajos alkotását. A műrőn lévő több szoboralak portréját ismert emberekről mintázta a művész, róluk beszél Istók János szobrászművész.

Néhány szó zene közben.

1980. II. 21. Petőfi 11.10 |- V.J.-|

M.D.K.

Istók János

"Rudolf□szobor" cimmel a lap bemutatja a müvész alkotását.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. dec. 25.
26. évf. 52. sz. 987. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Istók János

A "Három kiállitás. II." c. második közlemény kritikáját Margitay Ernő folytatja, a Képzőművészeti Társulat által, a Szépművészeti Muzeumban rendezett kiállitáson szereplő müvészek munkájáról:
Horvai: "Öreg honvéd", "Haldokló" c. szoborrészletét,
Istók János: "Csányi László" c. bronz szobrát,
Kiss Károly: "Dante pokla" c. részletekben finom, egészében nem teljesen megoldott szobrát méltatja.
A tárlaton szereplő valamennyi müvész nevét lásd: Istók János nevénél.

Élet, Bp. 1915. márc. 28. VII. évf. 13. sz. 282. és 307. lap.

Istók János

"Hajduságí ember" c. szobrát bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 19o9. május 2. I. évf.
18. sz. 572. lap.

Istók János, azobráaz

terve költöi gondolatával tünik ki. A fejedelem koporsójának fedelét két iródeákja leemeli: Mikes Kelemen és Thaly Kálmán. A fejedelemben megtestesitett szabadság-eszme feltámad hamlattaiból; a kurucz vezérek maghatottan, elámulva nézik a csodás látományt.
Illusztr. 1002.1.

A Rákóczi-siremlék.
Vasárnapi Ujság.1909.48.sz. 56.évf. 1000.1.

MDK

Istók János

Antal Gábor eml.plak.br.

Árv. Közl. 1939. 5.rk.sz. 92.auke.

41. l.

MDK

Istók János, szobrász.

César. Bronz.

MK.Soc.Dis.Műv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. ?.l.
Szépm.Hus.

Istók János
César, bronz

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 7 1.

MDK

Istók János nobrán

Parittyázó Dávid. Repr: 98.

A magyar akt-kiállítás albuma. Önnáll: Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 98, 160,

Istók János

szobrász

M.D.K

Munkea c. műve

(rejso)

Ország-Világ, 1960. ápr. 20 – 15 lap

Istók János
szobrász

M.D.K.

Méltatás. – A vir-hikre" c. műve.
(repro) Bem "tábornok" szobra.
Táncsics", Kossuth, Petőfi plakettjei

Gyöngyösi Nándor: Fujjuk le a port egy kitűnő művész alkotásáról

Ország-Világ, 1960. ápr. 20. – 15 lap.

~~Györgyi Dénes~~

Istók János

— **Leleplezték báró Wlassics Gyula siremlékét.** Néhai báró *Wlassics Gyula*, a közigazgatási bíróság és a felsőház volt elnöke, halálának első évfordulóján kegyeletes ünnepség keretében leplezték le a kerepesi temetőben az elhunyt fehér márványból készült siremlékét, *Györgyi Dénes* iparművész munkáját és rajta báró *Wlassics Gyula* mellszobrát, *Istók János* szobrászművész alkotását. Az ünnepség során a közigazgatási bíróság nevében dr. *Székács Aladár* tanácselnök, a felsőház nevében báró *Radvánszky Albert*, a kultuszminisztérium nevében *Szily Kálmán* államtitkár és a Magyar Tudományos Akadémia nevében *Voinovich Géza* főtitkár helyezett koszorút a siremlékre.

Pesti Hirlap 2/78

1938. okt. 1.

MDK

Istók János

Pattantyus Géza professzor, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 1o l.

MDK

Istók János szobrász

Csányi-emlékmü

Képzőművészet, 1928. 8-9.sz.

MDK

Istok János

Wlassics Gyula siremléke

Őserő, 1938. IV. 7-8.sz. 32.1.

Istók János

MDK

szobrász

"Széchenyi Ferenc" Nemz. Muz. kertje. 1902.

Hősi emlékmü. Rákosfalva. 1925.

"Bem József". Bp. Bem József tér. 1934.

34.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Istók János
Sz. 1873. Bácsfalun.

szobrász

Münchenben, majd Bp. Stróbl alajos mesteriskolájában tanult. sok templomi szobrot alkotott.

"Ramasetter Vince" Sümeg
"Csányi László" Zalaegerszeg.
Szilágyi Dezső" Tarajka
"Ghyczy Kálmán " Komárom.
Hősi emlékművei többhelyen.
Bartha Miklós emlékszobra /Főv. Tört. Muz./
34.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Istók János
szobrász

M.D.K.

Vajdahunyadvár szobrai között állotásai is vannak.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 14.
Bemutató a városligeti Vajdahunyadvár ujjáépítésének

MD K

Istók János, szobrász

Pávay/Vajna Ferenc. Gipsz.

OMKT.- Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29. -jun.20. Kat. 9. l.

— 1. — M. D. K.

ISTÓK Jónos szobrász
1873 —

Anyám, mellszobor (1911)

Bem

Berzeviczy Albert

Caesar

Dávid (1924.)

A M. N. Galéria ánagyjegyzéke I./a r.
Bn. 1959. 189. l.

— 2. — M. D. K.

ISTÓK János szobrász

Figyelő kutya

Energia (1907)

Férfitej (Slubay Jenő) 1900

Főcir mellszobra

Gerlóczy Károly (1906.)

Gyermek

A M. N. Galéria anagjegyzéke I. fa. r.

Bu. 1959. 191. l.

—3.- M. D. K.

ISTÓK János szobrász

Koszorút tartó lány

Leány tanulmány

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály mellszobra

Munkácsy Mihály fej

A M. N. Galéria ánagjegyzéke I./a. r.

Bn. 1959. 193. l.

— 4. — M. D. K.

ISTÓK János szobrász

A művész nagyatyja (Veres Borcsa István mellszobra) 1907.

Perényi mellszobra

gr. Széchenyi ~~István~~ Ferenc mellszobra

gr. Széchenyi Ferenc

A M. N. Galéria ánagjegyzéke I./a. r.

/. Bp. 1950. 194. l.

— 5. — M. D. K.

ISTÓK János szobrász

Tanulmányjej

Wlassics Gyula

A M. N. Galéria ámagjegyzeke I. k. r.

Bn. 1959. 195. l.

MDK

Istók János

Rohamozó 48-as honvédek, br.

Előre, br.

Bem, "

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képt. 1951. szept. 9. l.

MDK

Istók János, szobrász

Bem József. Gipsz.

OMKT.-Műcsarnok. IV .Nemzeti Képzőmüv. Kiáll. Bp. 1937.ápr.29.- jun.20. Kat. 11.1.

MDK

Istók János, szobrász.

Tanulmány.

MiTárs. Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt.kiáll. Bp.Műcsarnok. Kat. 14.l.

MDK

Istók János, Zoltász

Dávid

A „Helikon" kiáll.-i III. kiáll. 1922 Április

Jegyz. 19. l.

MDK

Istók János, szobrász.

122. Jóska. Szobormü.

132. Gróf Csáky Adorján. "

Képzömüv. Társ. 1901-2. Téli Kiáll. Kat. 31. l.

MDK

Istók János, szobrász

Holló Barnabással közösen alkotott müvével a kossuth szoborral harmadik dijat nyert.

Vasárnapi Ujság. 1908. 317.l. -A Kossuth szobor-pályázat. Képpel.

MDK

Istók János szobrász

Leleplezték br.Wlassics Gyula siremlékét.
Pesti Hirlap, 1938. ápr. 1.

Istók János nobrán M.D.K.

Sümeg, Ramasatter Vince nobra

Genth. Müeml. 1959 I. 330

MDK

Istók János nobrán

egy kitűnő alkotással merepel.

Ernst Mus. - Arcképkiáll. - MN. 1952 jul. 2. - 5. l. Dutra M.

Istók János MDK

A Nemzeti Szalon őszi kiállitásán "Isaszegi honvédek" c. képét megvette Radiz Róbert.

A Nemzeti Szalonból.
Mücsarnok.19ol.26.sz.332.l.

MDK

Istók János, nobot.

Figyelő kutya. Szobormű.

CMKT - Vándorkiáll. 1910 nept. 8. - dec. 27ig
Tm. - Hornyánszky V. kny. 78. l.

MDK

Istók János, szobrász

Figyelö kutya. Bronz szobor

Az Andrássy alapitvány Kama_taiból Megvásárolt müvek között van.

Müvészet. 1916. 92.1.

MDK

1. Istók János, szobrász

Gerster Kálmán ép-el közösen vett részt.

A Rákóczi emlékmü tervpályázata.

Vállalkozók közlönye. 1909.okt.6. 9.l.

MDK

Istók János, szobrász

Holló Barnabással közösen alkotott müve: a Kossuth-szobor a pályázaton a III. dijat nyerte.

Szalon Ujság. 1908. 7.sz. A budapesti Kossuth-szobor pályázat. Képpel.

Istók János

érmek
II. Rákóczi Ferenc terrakotta

Kossuth Lajos, terrakotta

Táncsics Mihály, terrakotta

Petőfi, terrakotta

Műcsarnok 1955. Képzőművészetünk tíz éve

Istók János

"Szt.László" c. szobormüvével
.....
szerepelt a Független Müvészek Társasága
kiáll.-án.

P.H.930.X.5.

Istók János

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.
Portréfej.

Pesti Hirlap
1935.XI.16.

M.D.K.

Istók János, szobrász

Münchenben tanált. Széchenyi szobor a Múzeum kertben. művei közizlést szolgáló külsőségekbe fulladtak. 546.o.

Kampis ~~Antal~~ Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva, 1960. Bpest

Istók János MDK

Csányi László, gipsz

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Istók János

MDK

Szent László, gipsz

Műcsarnok 1944 VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Kstók János MDK

Fejtanulmány, gipsz

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Istók János

MDK

Bathó Bálint, bronz

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

MTDK

Istók János, szobrászm.

a biráló bizottság egyik tervet sem fogadta el. A beérkezett pályaműveket 3 kategoriába osztotta be.
Pályaműve a III. kategoriába jutott.

Irodalom és Müvészet. - A Vörösmarty-szobor.
Vasárnapi Ujs. 1902. 49.évf. 41. sz. 675.l.

MDK

Istók János

Moussong Géza. Szobormü.

KMT. 1911. tav. kiáll. kat. 37.l.

MDK

Istók János, szobrászm.

Az Uránia Tud.Egyes. Rudolf trónörökös kisebb méretü szobrára hirdetett pályázatot. Csak 2 pályázó jelentkezett: Ligeti M. és Istók János.

Istók szobrán, mely a trónörököst tábornoki egyenruhában, több emblémával örökitve meg- az architektonikus részt Papp Gyula és Szabolcs Ferenc készitették.

Rudolf trónörökös szobra.
Müvészeti Krónika. 1905.jan.15. 7.l.

MDK

Hellő Barnabás és Istók János.

közös pályatervének rep. -ja a 315.l.

Jutalomban részesültek.
A III. dij nyertesei.

A Kossuth-szoborpályázat jutalmazott tervei.
Vasárn.Ujs. 1908. 55 évf. 16 sz. 314-316 l.

Hálló Barnabás és Istók János, szobrászok

a szabadságharc-szobor feltünést keltett de meg nem vásárolt pályamüvei közül a cikk bemutatja fentiek müveit.

Mindkét pályázaton öt-öt szobormüvet találtak megvételre érdemesnek.

Az épitészeti részt Papp Gyula és Szabolcs Ferenc mü épitészek tervezték. 1/ A 13 rekeszre osztott kereszt alaku felépitményen 13 mécses az aradi vértanuk emkét jelképezi. Kép.315.1.

D.I.: A Szabadságharcz - és Kossuth - szoborpályázat. Vasárnapi Ujs. 1905. 52.évf. 26.sz. 313-315.l.

MDK

Istók János

Mellszobor

Müvészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Istók János

"Gyermekfej" c. szobormüve. Repr.
/ A Műcsarnok téli tarlataról./

Képzőművészet, 1930.27.sz. 51.l.

MDK.

Istók János

"Érdem jutalma", bronz

Magyar Művészetek Reprezentatív Képzőm.
Kiáll.1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 11.l.

MDK

Istók Janos

"Tavasz" c. női mellszobra a Műcsarnok 1937. évi téli kiallitasan.

Pipics Zoltan dr.: Téli tarlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1937. jan. 24. 21. l.

MDK

Istók János

Dávid, aluminium

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 14.1.

Istók János

MDK

Energia, márvány

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Istók János

Ramassatter Vince Sümegen fölállitandó szobrának mintára

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Istók János

Dr. Bókay Árpád egyetemi tanár,

Miesarnok 1908. tavaszi kiáll.

MDK

Istók János

Ima, aluminium v. bronz

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 -1941 Jan.12. 11.1.

Istók János MDK

Portrait,

Tanulmány Ramassatter Vince szobrához

özv. Szentmártoni Darnay Kajetánné

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Isták János
Harc után, gipsz

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 18 1.

MDK

Isták János
Negyvennyolcas honvéd, gipsz

Szent György Céh IX. auk. 1911. nov.
31 1.

Istók János szobrász M.D.K.

Romhány, Rákóczy-szobor,

Sümeg, Ramasetter "

Zalaegerszeg, Csányi-szobor.

Buda Bem-szobor,

Bp. Széchenyi Ferenc szobra.

az 1919-es Munka-szobrának alkotója, ez aszobor a proletárdiktatura idején az Országház főbejáratát diszitette.

Magyar Nemzet 1963. junius 16. 9.1. /

Istók János

Ecsedy Albert uram

Mácsarnok 1924 február-március

Istók János

MDK

Ökölvivó, bronz

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállítás

MDK

Istók János, szobrász..

I.J. Csányi Lászlója az erös kormánybiztost, s elszánt vértanut mintázza, ki legerösebb tagja volt a 49-es magyar minisztériumnak, s ki kötél általi halált szenvedett az Ujépületben. br.Jeszenák Jánossal együtt okt. 10.-én/.

A nagy gonddal kidolgozott emlékmü dicsöségére válik majd Zalaegerszegnek s Zala vm.-nek. /Borbély György gymn.tanár iskolásgyermekek filléreiből hozta létre az elsö anyagi alapot./ I.dijat nyerte. *

Kép.

Csányi László szobra Zalaegerszegen.
Vas.Ujs. 1911. 8.sz.58.évf. 145.l.

* Istók Jánosnak igen jeles szobra Sümegen a Ramassatter szobor.

MDK

Istók János, szobrászm.

A Szépm.Muzeum

A Műcsarnok még mindég hadikórház. ~~XXX~~elöcsarnok 3 három termében van a kiállitás. A szobrok legtöbbje a Szépm.Muzeum belépöjében van.

I.J. Szent István királya a vallásos vonatkozásu müvek közé sorolható.

Szépm.Muzeum. -

~~XXXXXXXXX~~. Téli kiállitás. 1917-18 .
Müvészet. 1917. 49.l.

MDK

Istók János

Havas István iró

KMT. 1915/16. téli kiáll. kat. 55.l.

Istók János, szobrászm. MDK

VII.terem.

178. Arckép. Márvány domború. Mgt.

Képzőm.Társ. 1903/6 téli kiáll. Kat. 30.l.

MDK

Istók János, szobrászm.

VII.terem.

161. Lenke. Márvány domborm. Mgt.

163. Szilágyi Dezső. Bronz domborm. Mgt.

Képzöm.Társ. 1903-4. téli kiáll. Ktt.36.l.

MDK

Istók János,

A lent jelzett folyóiratban megjelent reprodukció/ill -ek./ :

Dázár István író. 119.l.

Képzőművészet.1936.május. 30.sz. IV .évf.

Istók János, nobrász

M.D.K.

és Benédes Lajtó hozi tettek a Szécsényi fürdő főbejárata feletti mező figurális diszítését

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 11. sz. 6. old.

Istók János, szobrászm. MDK

1904 julius óta több uj szobrot leplezték le Magyarország különböző vidékein.

aug.8.-án leplezték le Szilágyi Dezsö domború művü arcképét Tarajkán, a Tátravidéken. Ennek alkotója Istók János.

Uj szobrok.
Müvészet.1904. 339.l.

MDK

Istók János

Cézár, Istók János szobormüve. Repr.

Művészet, 1911. 345. l.

Istók János MDK

Parittyázó Dávid, bronz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Istók János

Caesar /figyelő kutya/. Márvány

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 60.l.

Istók János MDK

Ifjuság, márvány

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Dstók János MDK

Szentmártoni Darnay Kálmán régész,

Mücsarnok 1907/8. téli kiállitás

MDK

Istók János

Bartha Miklós szobra

Széchenyi Ferenc gróf szobra

Az Est Hármas Könyve 1923. 343.l.

Istók János MDK

Thier Szabó Emánuel, szobor

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Istók János MDK

Lázár István

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János

MDK

Holló Lajos arcmása

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János, szobrász

Bory Jenövel közösen : Császárfürdö uszodájának diszitö szobrai. 1928.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 65.l.

MDK

Istók János, szobrász

7-es huszárezred emlékműve a Szervita-templomon.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy.dolgozatai. 55.

MDK

Istók János, szobrász

Szölömüvelés. Repr.

Mezögazdasági Muzeum részére állitott szobrot.
1896.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.PéTud.Egy dolgozatai. 63.l.

MDK

Istók János

bd.Balázs György, gipsz

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.
15 l.

MDK

Istók János

dr.Mészáros Lajosné Kisfaludy Mária
siremléke, gipsz

Horthy jub.kiáll. Mücs. 1939. dec. 14. l.

MDK

Istók Jábos

dr.Kneppó Sándor, gipsz

Horthy jub. kiáll. 1939. dec. 12. 1.

MDK

Istók János, szobrász

Szávay Gyula, gipsz.

Bp.Műcs.-OMKT Nemz.Képzőműv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 24.l.

MDK

Istók János

Parittyadobó Dávid, gipsz

Magy. Művészetért kiáll. r.műcs. 1940. febr.

23. 1.

MDK

Istók János és Holló Barnabás, Bp.

Pályázatok tervkészítésre. Kossuth-szob.pályázata.
Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

MDK

Istók János

Szabad hajdu, szobormü

Műcsarnok 1909 tav. kiáll. kat. 35.l.

Istók János MDK

Dr. Berzeviczy Albert

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

Istók János MDK

Jókai Mór, bronz

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

Istók János

Boruth Andor festőművész képmása, szobormü

Miecsornok 1904-5. téli kiáll.

Istók János

MDK

Arckép, márvány dombormü

Miskarnok 1965/6. téli kiáll.

Istók János MDK

Nagyapám, terrakotta

Mücsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Istók János, szobrász.

148. Isten katonája. Aluminium.

150. Munkácsy Mihály. "

474. Jópofa. 18.1. Bronz v. aluminium.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll. 1942. jun.6.-22.

Kat. 9.1. és 18.1.

MDK

Istók János

Portrait, szobormü

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Istók János

Figyelő kutya, szobormü

Műcsarnok 1910. Vándorkiállitás

Istók János

MDK

Szilágyi Dezső, bronzdombormü

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Istók János MDK

Lenke, márványdombormü

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

Istók János MDK

Dávid, repr.

Műcsarnok 1901. tavaszi nemzetközi kiáll.

ISTÓK JÁNOS

Nadách. Gipsz 12x26x5o cm.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

MDK

Istók János, szobrászm.

Caesar.	Szobormü.
Férfiképmás.	"

Mücs. - OMKT. Tavaszi kiáll. 19oo. Kat. 32.1.

Istók János MDK

Arckép, gzobormü

Mücsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

MDK

Istók János, szobrászm.

Figyelö kutya. Szobormü.

OMKT-Vándorkiállitások 1910.szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 78.l.

Istók János

MEK

Fráter Loránd arcképe, gipsz

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Istók János MDK

Molnár viktor mellszobra, gipsz

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

Istók János MDK

Wlassics Gyula , gipszmellszobor

Mücsarnok 1904. tavaszi kiáll.

Istók János

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Szép tanulmányfej.

Pesti Hirlap
1930.XII.20.

Istók János szobrász

A Kőszi emlék kiállításon az Orsz. Hadimúzeum Egyesület III. díját kapta

Nemzeti Újság 1927 VIII. 19

Istók János szobrász

A kőri emlékek kiállításon az Orn. Magyar Hadimuzeum Egyesület III díját kapta

Budapesti Hirlap 1927 VIII. 19

Istók János

Katonanobra nagyon a hősi emlék tervek kiállításán a Műcsarnokban

Magyarság 1927 VIII. 19

M.D.K.

Istók János

Báró Wlassics Gyula édesapjáról készült bronzszobrát bemutatja a lap a Műcsarnok kiállitásáról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. nov. 7-13. IV. évf. 45. sz.

Istók János

MDK

Simonyi óbester, terrakotta

Műcsarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Istók János MDK

Jópofa,bronz

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Istók János MDK

Dr. Kornis Gyula. márvány

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

MDK

Istók János

Parittyázó Dávid, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Istók József szobrász

Szilágyi Dezső dombormüvü arcképe.

Képzőm. Társ. téli kiáll. VU 19o3. 47.sz. 782 l.

Istók János

Energia, gipsz
Cimbora /versenyló/, gipsz

Ötven művész kiáll. N.Szal. 1947. jun.
2, 6 l.

Istók János

Ramazetter Vince, gipsz
szentmártoni Darnay Kálmán, gipsz

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 22 l.

Istók János szobrász
Dávid

Helikon III. kiállítása. 1922. ápr. 19 1.

Istók János
Önfeláldozás, gipsz

Őszi Tárlat kiállitás. Mücs. 1922. nov. 11 1.

Istók János szobrász
Szemere Bertalan.Gipszöntvény
Münnich Aurél.Gipszöntvény
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16

e a f. évi 15 számu átiratban foglal-
nteni, hogy a zsámbéki templom mult
számolásával kapcsolatban begyüjtöt-
téritett bélyegilletékek P. 18.48
em a Székesfővárosi Községi Taka-
mplomrom" cimü 4866 számu takarék-
kat és a Takarékpénztár elismervé-
ncsém csatolni.
a zsámbéki templomrom részére fent-

P 140.20

zetnél az 1929 évi

Istók János
Pelikán, gipsz

Őszi Tárlat kiállitása. MMcs. 1922. nov. 11 1.

Istók János

Ramazetter Vince /Sümeg Rökk Szilárdja/ gipsz

szentmártoni Darnay Kálmán a sümegi állami Darnay-muzeum igazgatója, gipsz

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922. jan. 18 1.

Istók János
Jókai Mór, bronz

Az 1904-iki téli tárlat. 8 l.

Istók János szobrász
Jókai Mór, bronz
Tisza Kálmán, ezüst plakett
Ghyczy Kálmán, ezüst plakett
Képkiállitás Nyitrán, 1916

ok, tiszti fizetésükből élő tiszt-
nyszeritése esetén teljes anyagi

mre kivételével a kezesek nem roko-
er:/ Miklós iránti baráti érzület-
fizetői kezességi kötelezettséget,-
fi kezességről lévén szó, nincsen
arra az álláspontra helyezkedik,
halasztási kedvezmény folytán a
ető jogi lépéseket idejében nem ér-
ben s igy ők a kötelezettségtől sza-

mmel a közalapitványi ügygazgató-
ványtartásban vezetett 13892 kor. 86
lékek országos bizottságát, valamint
got értesiteni méltóztassék.

február 26.

Szuhay s.k.
miniszteri tanácsos.

Isák János és

Tovább Lukácsy Lajos

könyve

A temető művé-

szete. 6 r., 5 kép

16 l. Bp. é. n.

Könyvtárban.

	1	Az Erdélyi Muzeum-Egyesület há
		százados tudományos müködés
	1	Farkas: Az erdélyi érmék müvés
	1	" :Die Kunst u.d.Wert d.sie
	1	Ferenczi: Az egykori Kászonszé
	1	Gyö rgy: Az Erdélyi Muzeum tört
	1	Herepei-Szabó T,A.:Levéltári a
	1	Kristóf: Az erd.időszaki sajtó
	1	" :Az erd.magy.hirlapirod
	1	Sebestyén: A középkori nyug.mü
	1	Ferenczi-Valentiny:Az erd.magy
		bibliografiája 1933.
	1	Valentiny:Az erd.magy.irod.bib

Át

MDK

Istók János

Antal Gábor emlékérme, bronz

Árverési Közl. 1941. márc. 1.rk.sz.

15 l.

MDK

Istók János
Bucsuzó juhász, szobor, repr.
Nagy Károly szobrász apotheozisa, szobor,repr.

Nemzeti Szalon tavaszi kiáll. VU 1903. 9.sz.
141 l. kép 143 l.

MDK

Istók János

Dávid, szobormü

Helikon 3. kiáll. 1922. ápr. 19 1.

MDK

Istók János
Antal Gáboe eml.plakettje, bronz

Árverési Közlöny. 1940. 1.rk. sz. 41 l.

MDK

Istók János szobrász

e.a: Szoborvázlatok kiáll. Az Ujság, 1914, ápr. 22.

MDK

Istók János

Cézár, legélnehezék, bronz

M.Nemz.Reneszánsz Társ. V.aukc. Bp. 1923.

28 l.

I Stók János

Báró Perényi Zsigmond. Gipszöntvény.
Caesar. Gipsz-szobor.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület Ziállítása. 1900. September 16

M.D.K.

Istók János

"Ifj Péczely József és Tóth Lőrincz emléktáblája Komáromban" cimmel a lap bemutatja a művész dombormüvének repr.-ját.

Magyar Salon, Bp. 19o4. nov. 41. kötet
14o. lap

Istók János MDK

Tanulmányfej, márvány

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Labók Tímea MIK

Tanulmányi, szakdolgozat

Miskolc 1992 Tavaszi Félévben

Istók János MDK

Munkácsy Mihály

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

MDK

Istók János

Szt. László, gipsz

~~xxxx

MDK

Istók János

Fejtanulmány, gipsz

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Műcs.

Tiszaigar

ment ki nyáron is, ott reggelizett,
a. Ez rosszfelfogás, mezőgazdaság-
ossz időben!
zul végzett munka, a brigádvezetői,
utasitások semmibevétele.
elés, . . munkaeszköz nem be-

évben nem volt munkaverseny, ezért is
unkafegyelem hiányzott. Idén jó csa-
logatás majd segit /1961/.

Istók János MDK

br. Károlyi Sándor kurucgenerális, bronz

Műcsarnok 1940 tavaszi tárlat

MDK

Istók János

MDK

Wlassics Gyula br., bronz

dr. Berzeviczy Albert, márvány

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Istók János

MDK

dr. Szathmáry István, gipsz

Miecsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Istók János.

A Budai Társaskör helyiségeiben rendezett csaportkiállításon plasztikái szerepelnek, köztük egy pelikáncsopert és egy mezteleu ifjú. (említve.)

Magyarság, 1927. dec. 6.

Istóle Yáros.

A Budai Társaskör helyiségeinen rendezett csoportbiztlátáson plasztikái szerepelnek, lisztik e.g. pelikáncsoport és e.g. mentelen egyi (emlitve.)

Magyarság, 1927. dec. 6.

Istók János

MDK

Isten katonája, aluminium

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

A magyar művészetért c.kiáll.

Istók János MDK

Margitka, gipsz

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Istók János MDK

Terike, gipsz

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c. kiáll.

Istók János

MDK

Klárika, gipsz

Milcsaimok 1940 Gyermek a művészetben.c.kiáll.

Istók János, Bp.

MDK

Kossuth, terr.
Táncsics, "
Jókai, "
Petőfi, "
Munkácsy, "

érmek

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.
1960.

Istók János MDK

Ima, aluminium

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Jack Jones

Ima, aluminium

Istók János MDK

Dávid, aluminium

Mücsarnok 1940 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Jakó János

David, alumínium

Miscellanok 1940 A magyar művészetért c. kiáll.

Istók János

Irén mosolyog, gipsz

Műcsarnok 1939 Derű a művészetben

Istók János

MDK

br. Balás György , repr.

Micsarnok 1939-dec-1940 január

Istók János MDK

br. Balázs György, gipsz

Műcsarnok 1939 dec.-1940 január

Istók János MDK

dr. Mészáros Lajosné Kisfaludy Mária siremléke,
gips

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

Istók János

MDK

dr. Kneppó Sándor, gipsz

Micsarnok 1939 dec.-1940 január

Istók János MDK

Kisfaludy László

Mücsarnok 1940 Tavaszi tárlat

MDK

Istók János

Tanulmány

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Istók János

Gyűjteményes kiállításáról kritika.

Művészet 1965. okt.

Istók János

MDK

Székely asszony, gipsz

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Istók János

Józan Miklós arcmása .....

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Istók János MDK

Madách, gipsz

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Istók János MDK

Boxoló, bronz

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Istók János

dr. Istók Jánosné Fabinyi Magda, gipsz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Istók János

Dr. Kluzsinszky Károly, gipsz

Miesarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Istók János MDK

Pávay Vajna Ferenc, gipsz

Műcsarnok 1937 IV.Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Istók János MDK

Tavasz, repr.

Műcsarnok 1937 Téli Kiállitás

Jack Jones

Tavase, repr.

Istók János

MDK

Tavasz, gipsz

Műcsarnok 1937 Téli kiállítás

Istók János érdemes művész, szobrász, nemrégiben ünnepelte 90. születésnapját

jesztésben tett javaslatot: anyagi erőnket oda kell vinni, ahol azok fokozottan segítik eszmei célkitűzéseinket. A művészeket és a munkásokat

Gyenes Tamás: Olvasó nő

hogy k
lenkező
— több
sült. S
Van
ben: „
dom
érzem,
olyan
volna,
retni.
1963.
óráig,
gásig
sen m
társun
baráta
Iván
fejezik
ország
megőr
Mi
Gyene
nista
csúzás
és fog

M.D.K.

Istók Ferenc, szobrász

készítette a Széchenyi-fürdő főbejárata feletti ívmezőket díszítő, zsákuti kőből faragott nőalakokat.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1915. 39. évf. 6. sz. 32. o.

MDK

Istók János szobr.

Rákóczi-siremlék tervpályázata. Építő Ipar, 1909. okt. 3. 362 l.

Holló Barnabás és Istók János, szobrászm.-k

tervpályázatát ápr.10.-én döntötte el a bíráló bizottság.

A harmadik - 6000 K.-ás - díjat nyerték el.

A budapesti Kossuth-szobor

Magy. Építőművészet. 1908 5.sz. 32 l.

Istók János

MDK

A mosonyi hősök emlékműve, bronz

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

Istók János nobrán M.D.K.

A sümegi Ramassetter nobor alkotója
L terrel vett részt a pályázaton, harma
dik tervezetét fogadták el.

A nerzödés: 25-27 o.

repr: A címlap előtt

Éles Károly: Ramassetter Vince emlékezete. Sümeg
1908, 4, 24, 25, 35, 36

Istók János

Madách, gipsz

III.M. Képzőművészeti Kiállitás 1952.dec.1953. március 17 lap 8

M.D.K.

Istók János
szobrász

726) Weassics Gyula képmása
727) Münich Aurél képmása
728) Lukács László képmása
729) Berzeviczy Albert "
730 Bartha Miklós "

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke. 53b
Bp. 1952

MDK

Istók János

Móra /Kiskunfélegyháza/

Értékes szobrokkal gazdagodnak vidéki városaink.
SzN. 1956. máj. 5.

MÜVTÖRT DOK

ISTÓK JÁNOS
szobrászm.

Magyar Nemzet 1956.
máj.8.6.old.

MDK

Istók János

Tanulmányfej, gipsz

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll.
Ernst Mus. 1946. jul. 15 l.

MDK

Istók János

Pattantyus Géza professzor, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Mus. 1952. aug. 1e 1.

MDK

Istók János

Szávay Gyula, gipsz

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

24 l.

MDK

Istók János

Toldi, gipszszobor.

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav.kiáll. 19oi.
6 l.

MDK

Istók János

Szentmártoni Darnay Kálmán régész, szobormü

KMT. 19o7-8. téli kiáll. 4o l.

MDK

Istók János szobrász

Csányi-szobor

Szépmüvészet, 1927. 4.sz. 29 l.

MDK

Istók János

Simonyi óbester, terr.

II. Képzőm. Kiáll. 1951. nov. 13 l.

Istók János

M.D.K.

23.) Férfiképmás. Bronz.

Fővárosi Képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem és plakett művészet 1800 tól napjainkig. 17 lap.

Budapest 1949

Istók János

„Munka" c. noha 1919. május elején az Országház téren állt

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./

20.l.

Istók János

MIK

Figyelő kutya, bronz

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Istók János, szobrás M.D.K.

Holló Barnabással
körös pályanuive 6000
K-ás harmadik díjat
nyert a bpesti Kossuth-
szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, BP. 1908. XXIX. évf.
ápr. 15. sz. 12 old.

Istók János MDK

Havas István iró, szobor

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Istók János

Gobbi Alajos, szobormü

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 60.l.

Istók János

MDK

Hanna, márvány

Műcsarnok 1943 Tavaszi kiállítás

Istók János MDK

Végh Jenő, gipsz

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János

Szobormüve a Műcsarnok kiáll.-án.

Művészet, 1918. 53-54.l.

MDK

Istók János

Moussong Géza. Szobormü

Képzőm. kiáll. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 37.l.

MDK

Istók János

Istók János pályamunkája a gróf Tisza István emlékszobor pályázaton.

(gy.): A gróf Tisza Istv an emlékszobor pályázat.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 143.lap

Istók Janos

Istók Janos polyamidokra és gyöl Ilona tet-
van amidexszobor polyanyag.

(Gy.): A gyöl Ilona lesv an amidexszobor
polyanyat.

Képzőművészet, 1952. 21.sz. 143.lap

Istók János MDK

Csányi László

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Istók János

László királyi herceg, márvány

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Istók János

Műcsarnok téli tárlatán
Thier - Szabó képmásával szerepelt.

PH. 929. XII. 24.

-1- M. D. K.

ISTÓK Jónos szobrász

~~A~~ 88 éves —

fia: Istók László szobrász

Zalaegerszeg: Gáiyi-szobor

Buda, Bem-emlékmű

Sümeg: Ramaselter-alkotás

Magyar Nemzet 1961. szept. 3. 7. l. ./.

M.D.K.

Istók János

Szobrászmüvész mintázza Petőfi portréját.

Népszava 1960. dec. 28. 8.old. 307.szám.

M.D.K.

Istók János.

Szobrászmüvész Zalaegerszegen elnyerte a pályázatot Csányi László a szabadságharc egyik vértanuja szobrának elkészitésére .

Csányi László szobra Zalaegerszegen.

Városok Lapja. 1910. V.évf. 29.szám. 315.0

M.D.K.

Isták János

és Lukácsy Lajos "A temető müvészete " c. illusztrált füzetet adtak ki.

A temető művészete.

Városok Lapja. 1910. V.évf. 11.szám. 125.0

MDK

Istók János

Tanulmányfej, gipsz

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28-ig.
15.lap

MDK

Istók János szobrász

Az "Öserő" címlapját tatrangi Kovács Sámuel tervezte Istók János Munka c. szobormüvének felhasználásával. Repr.

Öserő, II.évf. 2.sz. Címlap.

MDK

Istók János

Parittyázó Dávid. Bronz.

Műcsarnok, 1925/26.okt.kiáll. 16.l.

Isten áldása

Testvéred David. Bronx.

Mocsárnok, 1959/60. okt. hava 16-ig.

Istók János

Ifjuság, márvány

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

MDK

Istók János, szobrászm.

330. Gobbi Alajos, a Nemz. Zenede igazgatója.

338. Caesar/figyelö kutya/. Szobormü. Mgt. Márv.szobormü.

Képzőm.Társ. 1913. tav.kiáll. Kat. 60.l.

MDK

Istók János

Fülöp Áron, szobormü

Képzőm. Társ. 1909/1o. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Istók János

Havas István iró. Repr.

Mücsarnok 1915/16. téli kiáll. kat.

MDK

Istók János

Parittyázó Dávid, br.

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec.
16.1.

MDK

Istók János szobrász

1ooo kor. jutalom

A debreceni Kossuth-szobor pályázat.

Vállalk. Közl. 19o9. jul. 21. 4.l.

Istók János

MDK

Bathó Bálint, bronz

Mücsarnok 1943.nov.dec.
Téli kiállitás

Istók János

MDK

I.F. arcmása, gipsz

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Istók János

Irén mosolyog, gipsz

Műcsarnok 1939
Derű a művészetben kiáll.

MDK

Istók János, szobrász.

Az érdem jutalma. Terracotta.

Föv.Kpt.-MkSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 12.1.

Istók János, szobrán

M.D.K.

művét, a kimszentmiklósi hősök szobrát, f. hó 12-én avatták fel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1925. XLVI. évf.

szept. 16. sz. 5. old.

M.D.K.

Istók János

Szobrászmüvész Csányi Lászlóról mintázott szobrát a lelplezés után csonkán találták.

Nehézségek a zalaegerszegi Csányi szobor körül

Városok Lapja 1931. máj.1. 184.old.

Ugyanez okt 15.329.old. 23.számban.

M.D.K.

Istók János

Szobrászmüvész Csányi Lászlóról mintázott szobrát májusban leleplezik.

Májusban leplezik le a zalaegerszegi Csányi László szobrot.

Városok Lapja 1931. jan.15. 30.old. 3.szám.

M.D.K.

Istók János.

Szobrász művész megmintázta Csány László az 1848-as szabadságharc vértanujának szobrát Zalaegerszeg városa megrendelésére.

Csány László szobra.

Városok Lapja. 1928. XXIII.évf. 9.szám. máj 1. 107.o

MDK

Istók János

"Gyermekfej" c. szobor repr.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 27.sz. 51.l.

MDK

Istók János

Palágyi Lajos. Szobormű.
Kis hamis. Szobormű bronzból.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiall. 56.l.

MDK

Istók János

Klárika, repr.

KMTárs. 1917. tsv. kiáll.

Istók János

MDK

Istók Jánosné Fabinyi Magda, gipsz

Miccsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Istók János, szobrász

Tanulmányfej. Márvány.

Mücs.- 1942.Tavasz. /Céd./

MDK

Istók János, szobrász

Zsákoló.

Kolozsvári Műcsarnok. Megnyitó kiállitás. 1943. Kat.

MDK

Istók János, szobrász zm.

Siremlék-részlet. Szobormü.

MNT.1912/13 téli kiáll. Kat. 57.l.

Istók János MDK

Hangay Sándor szobormü

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Istók János MDK

Anyám, szobormü

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Istók János MDK

Ghyczy Kálmán, bronzplakett

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Istók János

Makkai Jenő dr. Patinázott gipsz.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15. Műcsarnok. Kat. 8.1.

MDK

Istók János, szobrászm.

177.	Beruth Andor festöm.képmása.	Szoborm ü.
185.	+ Jókai Mór.	Bronzszob

Mücsarnok.1904/5 téli kiáll. Kat. 37.1.

Istók János, szobrászm.

77. Caesar . Szobormü.

79. Férfiképmás. "

Műcsarnok.1900. tav.kiáll. Kat. 32.1.

Istók János MDK

Szent István király, márvány

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Istók János

dr. Czukor Gáborné, repr.

Energia, repr.

Nevető, repr.

Képzőművészet 1932. 53. sz.

MDK

Istók János

Kossuth szobor terve, repr.

Dávid, repr.

Édesanyám, repr.

Képzőművészet 1932. 53. sz.

Istók János MDK

Bronzplakett

Corinthián vándorfij, plakett

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Istók János

MDK

Szabad hajdu, szobormü

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Istók János MDK

Portrait,

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Istók János MDK

Tanulmányfej, terrakotta

Mücsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Istók János MDK

özv.Ulm Lászlóné, gipsz

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János

"Tavasz" c. szobormüve. Repr.

Művész-Kurir, 1937. 1.sz. 3.l.

Istók János MDK

Mellszobor, márvány

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

MDK

Istók János

Tanulmányfej, terracotta

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 48.l.

Istók János, szobrász M.D.K.

Készítette a piaristák váci-utcai épületcsoportjának nagy kápolnájában, az egyik baloldali mellékoltár Szt. István szobrát, a körben megbetegedett és elhunyt Holló Barnabás helyett. Ugyancsak ő fejezte be - Holló vázlata alapján - a szt. László szobrot is.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918.évf. 41. sz.
323. old.

MDK

Istók János

Boxoló

Képzőművészet 1932. 52. sz. 153.l.

Istók János

MDK

Önfeláldozás, gipsz

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

Istók János MDK

Pelikán, gipsz

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Istók János

Szilágyi Dezső dombprmüvü arcképe, repr.

Vas. Ujs. 1903. 775.1.

MDK

Istók János

Jókai Mór, br.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Istók János

Boruth Andor festőművész képmása

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Istók János

Tanulmányfej, márvány

Arcképtanulmány, márv.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. lo.l.

MDK

Istók János

Fülöp Áron

Mücsarnok 1909/1o. télikiáll. kat. 42.l.

Istók János

MDK

Harc után, gipsz

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Istók János, szobrászm.

338. Figyelö kutya. Kepr.

Képzüm.Társ. 1913. tav.kiáll. Kat.

MDK

Istók Janos

Harcz utan c.szobormüve. Repr.

Vas.Ujs. 1919. 66.évf. 117.l.

HDK

Istók János, szobrászm.

196. Szobormü. Portrait.

Mücsarnok. 1908/9.téli nemzetk.kiáll. Kat.42.l.

MDK

Istók János

Művészet 1916. 3.1.

istók János szobrász M.D.K.

92 esztendős,

Széchenyi Ferenc szo ra a Muzeum-kertben. /1902/

B p. Bem-szobor,

Zalaegerszeg , Csányi-emlékmü.

1961. Ady-plakett,

Ez az első gyüjteményes kiállitása

Sárvári Márta: istók János szobrai

Magyar Nemzet 1964. október 30. 4.1.

Istók János MDK

Tanulmány, gipsz mellszobor

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Istók János MDK

Tanulmány, márvány

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Istók János MDK

Energia, márvány

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Istók János MDK

Ima, bronz

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Istók János

Fiunk

Antal Gábor dunántuli ref. püspök. Szobormü

Mücsarnok 1909/1o. téli kiáll. kat. 45.l.

Istók János MDK

Férfiképmás

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

IIstók János MDK

Caesar, szobormü

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Istók János

MDK

Dávid

Műcsarnok 19ol. tavaszi nemzetközi kiáll.

Istók János, szobrászm.

122. Jóska. szobormü.

132. Gróf Csáky Adorján. "

Képzőm. Társ. 1901-2 téli kiáll. Kat. 31.l.

MNK

Istók Janos

Csanyi László. Gipsz.
Szent László. "

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiall. Kat.
Műcsarnok. 1944. jun. 1-18-ig. 13.1. és 14.1.

MDK

Istok Janos

Fejtanulmany. Gipsz.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
1944.Műcsarnok. Jun.1 -18-ig. 7.1.

MDK

Istók János

A debreceni Kossuth-szobor pályázaton művét a zsűri 1000 koronával jutalmazta.

Művészet, 1909. 264.l.

MDK

Istók János

Palágyi Lajos.Szobormű.Magánt.
Kis hamis.Szobormű bronzból.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll. 56.l.

Istók János MDK

László királyi herceg, repr.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Istók János MDK

Gábor Áron a hős székely ágyusütő, gipsz

Tanitók atyja Péterfy Sándor, márvány

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Istók János

Harcz után c. szobormüve. Repr.
(A Műcsarnok téli kiallitasaról.)

Vas.Ujs.1919. 66.évf. 117.l.

Tolók János, szobrász

M.D.K.

művét 1000 K-ért megvásároltak a debreceni Kossuth-szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

jún. 16. sz. 13. old.

Istók János, szobrászm. MDK

A főváros hozzájárulásával készült el:

7. huszárok emléktáblája a Szervita-téri templom falán.

Jajczay János dr. - Gyöngyösi Nándor dr.: Budapest szobrai az utolsó tiz évben.
Képzőmüvészet. 1931. 42.sz. 155-156.l.

MDK

Istók János

Gyermekfej, repr.

Képzőművészet 1930. 27. sz. 51.l.

Istók János

MDK

Klárika, tanulmány, márvány

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Istók János

MDK

Caesar, /figyelő kutya/, márvány

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Istók János

MDK

Gobbi Alajos a Nemzeti Zenede igazgatója, szobor

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Istók János MDK

Hevesi József iró

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Istók János MDK

Polnay Jenőné arcmása, szobor

Mücsarnok 1913-14. téli kiállitás

Istók János MDK

Figyelő kutya, repr.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Istók János

báró Károlyi Sándor kurucgenerális. Br.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 15.1.
Mücs.

M.D.K.

Istók János

96. Klárika. Gipsz.
104. Terike. Gipsz.
121. Ifj. Istók János. Gipsz.
137. Margitka. Gipsz.

"A gyermek a müvészetben" Kiállitás tárgymutatója Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 12, 13, 14.l.

MDK

Istók János

Dr. Kluzsinszky Károly, gipsz.

Téli kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs.

11.1.

MIT

Taylor James

Dr. Kinematically Rigid Bipeds.

Yale Mobilities. 1933. Nov.-Dec. Misc.

M.I.T.

Istók János MDK

Ecsedy Albert uram,

Mücsarnok 1924. febr-márc.

Istók János MDK

Harc után, gipsz

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

Istók János, szobrász MDK

A 88 éves szobrászművész jó erőben van, friss. Első műve, amellyel nyilvánosság elé lépett: Széchényi ferenc szobra. (A Múzeumkertben van.) Legutóbbi műve egy Madách szobor, s kis unokájáról készült plakett. Jelenleg Petőfi portréját formálja.

Turi András: Csodálatos öregek 6. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1960. dec. 25.

Istók János MDK

Székely asszony, gipsz

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi Tárlat

M.D.K.

Istók szobrász

A kiállitáson szereplő művészek között emliti a tárlatra vonatkozó beszámoló azzal a megjegyzéssel, hogy a "...szokott erős nivót képviseli.." A kiállitás helyét és megnyitásának időpontját a lap nem közli.

Kárpát: Tavaszi tárlat c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 1-8. VI. évf.
14. sz. 9. l.

Istór János, szobrász

M.D.K.

mondta egyszer Medgyessynek: „Te, ci azelőtt mindig már messziről megismertem a szobraidat, most pedig ez már lehetetlenség." – „Miért?" – „Mert akármerre nézek, mind csupa Medgyessy szobrot látok." – Medgyessy nagy örömmel vette, hogy a fiatalok mellije álltak – annak ellenére, hogy az egyik szobrászprofesszor még azt is megtiltotta, hogy betegyék hozzá a lábukat.

László Gyula: Medgyessy Ferenc /1881-1958/

Bp. 1968. Corvina, 38. old.

H. D. K

ISTÓK János Robert

alkotása a II. kerületben

Szabó József: a kőkorszaki remeteberlengtól a távfűtéses házakig
Kiállitás a Népfrontklubban a II. kerület történetér

Magyar Nemzet 1961. decmber 10. 9.1.

Istók János, szobrász

A Kerepesi temetőben van Istók-mű is.

Máté György: Tervezgetés a Kegyelet kertjében 4

Népszabadság,

Bp. 1968. júl. 17.

MDK

M.D.K.

Istók János, szobrász

alkotása Csányi László nak, a Szabadságháre vértanuhalált halt miniszterének zalaegerszegi szobra. Ennek egyik mellékalakja 1919. május 1-én, mint a hunka szobra, Budapesten az Országhár előtt került felállításra (Egy követ emelő munkást ábrázol.) Utána regényes körülmények körök került Zalaegerszegre.

Huba László: Budapest - Somogy - Zala

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 11.köt./

97. old.

M.D.K.

Istók János

A lap bemutatja a müvész pályamüvét más müvészek pályamüvével együtt "A budapesti Szabadság-szobor pályatervei" cimmel.

Magyar Salon, Bp. 1905. junius hó. 42. kötet 804-809. lap

M.D.K.

Istók János

"Szegedi Róza" "Dombormü Kisfaludy Sándor siremlékén Sümegen" cimmel a lap bemutatja a müvet.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1905. julius hó. 42. kötet 858. lap

M.D.K.

Istók János

Kutya-studiumát emliti meg Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

M.D.K.

Istók János

"A sümegi Ramasetter szobor pályanyertes terve" cimmel a lap bemutatja a szobor repr.-ját.

A Hónapról-hónapra c. rovat a "Sümegi szoborpályázat" cimmel ir Ramasetter Vincéről, aki "százezreket hagyományozott iskolai és egyéb kulturális célokra."

Magyar Salon, Bp. 1905. okt. hó 43. kötet 32, 85. lap

M.D.K.

Istók

"Berzeviczy-je jól sikerült alkotás" irja Dr. Rottenbiller Ödön: Téli tárlat a Mücsarnokban c. beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1905. január. 41. kötet 363-366. lap

MDK

Istók János, szobrász

ifj.Istók János.		Gipsz.
Margitka .	14.1.	"

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll. 1940.II.-III
Kat.13.1.,14.1.

MDK

Istók János, szobrász

Szent László szobor. Bronz.

Nemz.Szal. -A Független Müvészek Társ. III.kiáll.
1930.okt. Kat.

MDK

Istók János, szobrász

Arcmás. Gipsz.

KMT.-Tavaszi kiállitás. 1928. -Kat. 12.1.

MDK

Istók János, szobrász

Klárika. Gipsz.

Terike. "

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll. 194o.II.-III
Kat. 12.1.

Istók János, szobrász

M.D.K.

Munkácsy szobrát egy nagyon belyteleni tett iskolai „képszemléleti előadással" kapcsolatban emliti a szerző.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 339-341. old.

/a cikk megj./ „Népművelés" 1911. XIII. k. 4-5. o./

M.D.K.

Istók János

726. Wlassics Gyula képmása. Mellszobor. Gipsz.
727. Münich Aurél képmása. " "
728. Lukács László képmása. " "
729. Berzeviczy Albert " " "
730. Bartha Miklós " " "
100 cm.

Elveszett. /Parlamenti Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Istók Fáros szobrász

herendi szobra :

Szabad hajder 313 mm mines

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és domborművek. Bp. 1969. 24. old.

M.D.K.

Istók János /1873-

1045. Magyar paraszt. Szobor. 37.3 bronz.
1046. Boxoló. Szobor. 45 cm. mag. "

Elvesztek. /Fővárosi Képtár/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
74. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Isták János

Bácsfalun született 1873-ban. Münchenben majd Budapesten, Strábl Alajos mesteriskolájában végezte szobrászati tanulmányait. A század elejétől kezdve Budapesten dolgozott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 34 l.

Istók János

Emlékművein kívül számos képmás-szobrot, díszítőszobrászati művet, templomi szobrot alkotott. Budapesten kívül felállított jelentősebb művei sűrűn szerepelnek.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 341.

Istók János

Emlékművei: Ramasetter Vince (Sümeg) Csányi László (Zalaegerszeg) Szilágyi Dezső (Tarajka), Ghyczy Kálmán, (Komárom); hősi emlékművek az ország különböző vidékein.

Gádor E.: Budapest pobrai, Budapest, 1955. 341.

Istók János

„Bartha Miklós" emlékpobrát a Városligetből a Fővárosi Történeti Múzeumba pállitották.

Gádor E.: Budapest pobrai, Budapest, 1955. 34 l.

Istók János

„Széchenyi Ferenc", VIII. ker Múzeum kert, Múzeum körút, 1902-ben állítottak fel, bronz, 2,34 m magas, 1,38 m magas mészkő talapzaton.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 341.

Tóth János

Széchenyi Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum megalapítójának szobrát, a Magyar Nemzeti Múzeum kegyeleményezésére állították az alapítás századik évfordulója alkalmából.

Gádor E.: Budapest szobrai. Budapest, 1955. 34 l.

Istók János. 7

„Hősi emlékmű", XIV. ker. (Rákosfalva) Álmos vezér tere, 1925-ben állitották fel. Mükő, a szobor 3 m. magas, a talapzat 2,10 m.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 34 l.

Istók János

A rákos falvai Polgári kör kezdeményezésére és más helyi egyesületek csatlakozásával gyűjtés indult s utána Istók János kapott megbízást.

Gádor E.: Budapest pobrai, Budapest, 1955. 341.

M.D.K.

Istók János

A "Szinház Szeme Füle" c. rovat adja hirül, hogy a müvész által készitett, -Kisteleki Ede költő- siremlékének alapkövén most leleplezték Kisteleki Zoltánnak, az ellenállás mártirjának hősi emlékmüvét, melyet Csucs Ferenc szobrászmüvész mintázott.

Szinház, Bp. 1947. aug. 19-25. III. évf. 34. sz.

Istók János

MDK

Hősi roham, gipsz

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Istók János MDK

I.F. arcmása, gipsz

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

MDK

Istók János

Csányi László, gipsz

7.nemzeti képzőm.kiáll. 1944.jun. Műcs.

Istók János

MDK

Makkai Jenő dr., gipsz

Műcsarnok 1934 III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Istók János

„A magyar katona a szabadságért"
c. képzőművészeti kiállításon budai
Bem-szobrának mása, valamint két
48-as szabadságharcos alakja szerepelt.
(említve.)

Kis Ujság, Budapest, 1957. Okt. 2.

Istók János MDK

Arcmás, gipsz

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Istók János, szobrász [illegible]

Maga főz a 91 éves művész.
1909-ben a münchenni nemzetközi kiállítás
son díjat nyert Energia és Kutya c.
szobraival.

(nóti): A címlapon Bem szobra 2

ESTI HIRLAP Bp. 1964. okt. 24.

Istók János
szobrász

M.D.K.

1931-ben alkotta a Csányi
emlékművet Zalaegerszegen.
Ennek a kompozicionál egyik
mellékalakját 1919. május 1-én
a Parlament előtt állítottak fel
a Munka monumentális ábrázo-
lásaként.

Szirtes Zsuzsa : Istók János gyűjtemenyes kiállítása
Művészet, 1965. október - 34 lap.

Istók János

grafikus

MDK

Az ő nevéhez fűződik: Széchenyi Ferenc szobra a Nemzeti Múzeum kertjében, Ramazzatter Vince szobra és a Kisfaludy síremlék Sümegen.

Szirtes Zsuzsa: Istók János gyűjteményes kiállítása Művészet, 1965. október - 34 lap.

Istók János

M.D.K

szobrász

Bem József budai emlékművét
ő alkotta Épületplasztikai körül
ismert a Merőgardasági Museum szo-
bor díszei, a Császár fürdő uszodája felett
álló férfi és nő alak.

Szirtes Zsuzsa: Istók János egyszeminyes kiállítása
Művészet, 1965. október - 34 lap.

Istók János
szobrász

M.D.K.

1902-ben alkotta a „Nagyapám"-at
1911-ben az „Anyám" márvány-
szobrát. Gerlóczy Károly mellszobrát
Vajda János ábrázoló kisplasztikát
és Mechwart András büszt jét alkotta

Szirtes Zsuzsa: Istók János gyűjteményes kiállítása
Művészet, 1965. október – 34 lap.

Istók János
szobász

M.D.K.

1924-ben készült Dávid szobra
Petőfi, Táncsics, Kossuth, Rákóczi
Ady domborművét készítette el.
– A művész méltatása.

Szertes Zsuzsa: Istók János gyűjteményes kiállítása
Művészet, 1965. október – 34 lap.

Istók János

MDK

dr. Kovács Józsefné

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

tejezést, mely el-
különösen heve-
m sem kedvelem.
jóst jelent tulaj-
költőt is, aki túl
ágon, mert fantá-
olvastam Adynak
nyarán írt cikkét,
alkalomból adott
di Naplóban, hogy
Drezdában találko-
zott Vilmos császárral és pohárköszöntőben üdvözölte őt. Vilmos császár is beszélt. És a német világbirodalom térfoglalását hirdette Európában, sőt Ázsiában is. Akkor történt, hogy a német, osztrák és magyar sajtó lelkes kórusába belecsapott Ady „diszszonáns" hangja. Ezt írta:

„Mint protestánsnak született

ceni tankerület ...
tól várható volt. Elismeri a könyv „azon részének kiváló értékét, amely Ady párisi életéről pontos és részletes adatokat közöl..." „Bölöni nyilván többet akart ennél, de adott helyzete s programossága már eleve meggátolta abban, hogy az *igazi* Ady képét megrajzolhassa. Akik az ő könyvéből akarják megismerni Adyt, azok számára jó volna a kötet fedelére rányomatni a figyelmeztetést: Vigyázat!! Propaganda mű!"

S mindez azért, mert „az emigránsnak minden írása akaratlanul is — politikai önigazolás. Bölöni György is ezt teszi: Adyval és Adyn keresztül akarja leninizmu-

H.D.K.

Istók János
szobrász

A Széchenyi emlékműre a pályázatot elnyerte, Ramasetter Vince emlékműve, Szegedi Róza dombornűve, Bocskay, Petőfi, Kossuth, Gábor Áron szobrai

Bundev-Todorov Ilona: Istók János
Művészet, 1962. máicius. — 26 l.

Istók János
szobrász

M.D.K.

A Munkás c. művet 1919 május 1-én
állították fel, a Csány emlékművet
alkotta, 1934 ben leplezték le a Bem
szobrot. A szuro nyt-szegező 48-as
honvéd, Táncsics Mihály ~~alkotása~~,
dombormüve művei.

Bunder – Todorov Ilona: Istók János

Művészet, 1962. ~~művészet~~ — 26 l.

M.D.K.

Istók János
szobrász.

Jókai, Móra Ferenc és Pattantyus
Ábrahám portréi. Mechwart András
mellszobra;

Művészet, 1962 március —

Istók János MDK

Szávay Gyula, gipsz

Műcsarnok 1933. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Jakób Témos

Szávay Gyula, Eger

M D.K

Istók János

nobrász

Eleinte épület díszítő nobrászként
segédkezett (Mátyás templom, New-York
épület). Első feltűnést keltő műve:
„Figyelő kutya" (cézár)

Bundeo-Todorov Ilona: Istók János

Művészet, 1962. március — 26 l.

Ystók Lajos
rajzai

MDK

Tamási Mihály (plakett)

Művészet, 1962 március —

MDK

Istók János

néhai Kisfaludy László

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 16.1.
Műcs.

ISTÓK János szobrász

1933-ban avattaák fel Nagykanizsán az 1200 p. vásárolt

KUNICS Zsuzsa: A nagykanizsai Sétk ter története a város fejlődésének tükrében. = Zalai Múzeum 4 (1992) 213.p. és ill.

turulmadarat az Országzászlóval.

VIII. Országos Kerámia Biennálé, Pécsi Galéria, 1984. szeptember 2. - október 7. A kiállítást rend., a katalógust írta Romváry Ferenc. Pécs : Janus Pannonius Múzeum, 1984 [48]p., ill. E G (A Janus Pannonius Múzeum művészeti kiadványai ; 50.) **ism.** ROMVÁRY Ferenc: Kerámia biennálé. = Új Tükör, 1984. október 19. 24-25., ill ; VADAS József: Semmi sem tökéletes. = Élet és Irodalom, 1984. október 12. 12.

1692. PALLAGI Ferenc: A kerámia napja. = Esti Hírlap, 1984. június 22. 2.

1693. SZILÁGYI András: Az üveg művészei : Kezdetben vala az üveges munkás. = Üvegipar, 16, 1984, 11. 4.

1694. SZŐKE László: Törékeny tervek : Feltételes módban az Üvegipari Művek stúdiójáról [beszélgetés Szilágyi Andrással]. = Ipari Forma, 8, 1984, 1. 8-9., ill.

Bútor

1695. BLAZSEK Gyöngyvér: Munkámat díjazták, de utána senkit se érdekelt! : Hozzászólás a kamara bútortervezési pályázatához. = Ipari Forma, 8, 1984, 2. 26-27., ill.

1696. PREISICH Anikó: A kamara bútortervezési pályázata. = Ipari Forma, 8, 1984, 2. 25-26., ill.

1697. VADAS József: A tárgyak második élete. = Kortárs, 28, 1984, 5. 788-793.

Textil és viselet

1698. FAL- ÉS TÉRTEXTIL Biennálé (8.) (1984) (Szombathely)

8. Fal- és Tértextil Biennálé, Szombathely, Savaria Múzeum, 1984. június 29. - október 1. A kiállítást rend., a katalógust szerk. Fitz Péter. Szombathely : Vas Megyei Múzeu-

Istók János szobrász
Tisza Kálmán.Gipszöntvény.
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
19oo szeptember 16.

NÉMET FESTŐ, 1520 körül

Mária és Ker. Szent János

Fa, tempera, 123×60 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből

Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 50. szám.

NÉMET (NÉMETALFÖLDI?) FESTŐ, 1
körül

Szent György a császár előtt (147. kép)

Szent György lefejezése (147. kép)

Fa, tempera, 117×48, ill. 117×47 cm.

Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.

Gerevich Tibor megállapítása szerint a k
dóm Szent György-oltáráról. V. ö.: P
Clemen: Der Dom zu Köln. Düsseld
1937., 229. l.

NÉMET (KÖLNI) FESTŐ, 1520 körül

Szent Orsolya és a tizezer szűz vértanuság

Fa, tempera, 78×84 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi. Bíharvármegye, 250. szám. —
kiállítás, 1930., Ipolyi, 23. szám.

NÉMET (ÉSZAKNÉMET) FESTŐ, 1520
körül

Sokalakos Kálvária

Fa, tempera, 145×244 cm.

Osnabrückből került Rómába, hol Simor pr
vásárolta 1873. — A kép egyes alakjai és

Istók János szobrász
Caesar.Gipsz-szobor
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16

187. kép. *A beckói templom oltárkeresztje. XV. sz. vége.*

MDK

Istók János

I.

A Hősi emlék pályaterv-kiállitásán résztvevő művészek. Képzőművészet 1927. 2. sz. 3.l.

MDK

Istók János

Rudolf trónörökös szobrának pályamüve,repr.

Vasárnapi Ujság 1904. 52. sz. 900.l.

MDK

Istók János

Fiunk

Antal Gábor ref. püspök

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll.kat. 45.l.

M.D.K.

Istók János szobrászmüvész

Fényképét mütermében hozza a lap és bemutatja a müvész Jókai szobrának repr.-ját.
Molnár Miklós: "Várbazár" cimmel számol be a negyven éve ott dolgozó müvészekről és többek között megemliti a müvész hires szobrait: "Bem" „Bartha Miklós" a "Hetes huszárok hősi emléké"-t és a most készülő Mészárosné Kisfaludy Mária festőmüvésznő szobrát.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. aug. 6. II. évf. 32. sz. 66-67. lap

MDK

Istók János szobrász

Eltemették Tóth István szobrászt. Uj Magyarság, 1934. dec. 16. 2o l.

M.D.K.

Istók János
szobrász

„Peterdi Andor" (repro)

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, látogatóban
művészet, 1967. augusztus – 28 lap.

M.D.Y.

Istók János
szobász

Számtalan plasztikát formázott, portrékat családja tagjairol készített, érmeket és plaketteket is csinált.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, látogatóban
Művészet, 1967. augusztus - 28 lap.

Istók János
szobrász

M.D.Y.

Az elpusztult, ill. kivitelezésre nem került Kossuth, Vörösmarty várlatokon is látható, hogy a művészt a történelmi alakok megmintázása foglalkoztatta.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, lakogatóban Művészet, 1967. augusztus - 28 lap.

M.D.K.

Istók János
szobrai

1934-ben felállították Budapesten a Dem-szobrát. Ez művészete szempontjából kiemelkedő volt.

Tolnai János: Istók Jánosnál, látogatóban.
Művészet, 1967. augusztus – 28 lap.

Istók szobrász

„Tavasz" c. műve szerepel a
hűsarnok tél. Tárlatán

(emlitve)

Magyarság 1937 I. 23

Istók János

A Bem nobor alkolója volt, Mellnobrot ténilett Petersdi Andorról. – Erdélyből hármasok, Zajnoni Rab István, csanyó népköltőről is ténilett nobrot 1919-ben.

Vásnáv Zseni, Fényben, víkasban, Bp., 1958.

26 l.

Istók János
szobrász

M.D.

Bácsfalun 1873. junius 15 én
született a szobrászatunk „nagy
öregje." A művész elnyerte az
„érdemes művész" címet.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál látogatóban
Művészet, 1967. augusztus - 28 lap.

M.D.V.

Istók János
grafikái

Tanulmányait Münchenben;
majd Budapesten Ströbl Alajos
mesteriskolájában végezte. Leg-
utóbbi emlékmű és portrészob-
rászattal foglalkozott.

Tolgyesi János: Istók János grafikái, válogatóban
Művészet, 1964. augusztus – 26 lap.

Istók János

szobrász

A Tisza István gróf szoborpályázatra beküldötte pályamuvét.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.3.

Istók János

Lukács László képmása, gipsz

Berzeviczy Albert " "

Bartha Miklós " "

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Istók János

Magyar paraszt, ~~gipsz~~ br. szobor

Boxoló, br.szobor

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Stób Sámuel

szobrász

A Tisza István gróf szoborpályázatra beküldötte pályamunkáját.-

Nagyvárad
1929.VI.5.

Istók János

szobrász

Tisza István-szobor pályamunkák kiállítás - Műcsarnoktan - tervével szerepel, Münnich Aladár építőmesterrel együttesen. Egy csonka pillérnél - mely csonka-magyarországot jelképezi, áll Tisza díszmagyarosalakja, a törvénykönyvre támaszkodva, az építmény négyszögcsoportja a lelkes felvirágzás idejét, azután a sárkányt legyőző harcost, Tisza szerepét a kormázásban s Tisza mártíromságát ábrázolja. A fő alak ujabb válto-

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

zatán rosa a törvénykönyvnek kezében egy
rárducra támaszkodik.

M.D.K.

Istók János
szobrász

A Kerepesi és Farkasréti temetőben
számos síremlék őrzi kezé nyomát.
A Hetyey Gábor hegedűművész síremléke
ma is a művész tulajdonában van.

Tölgyesi János: Istók Jánosnál, látogatóban
Művészet, 1967. augusztus – 28 lap.

Istók János szobrász

„Tavasz" c. női mellszobra szerepel a hűcsarnok téli tárlatán (emlitve)

Uj Magyarság 1937 I. 24

MDK

Istók János, szobrász

Hösi roham. Gipsz.Bronz.

Műcsarnok. IV.Képzőmű. Kiáll."A Magyar Művészetért".
1943.máj. 16-30. Kat. 9.1.

MDK

Istók János, szobrászm.

Siremlék-részlet. Aepr.

XXXX.KPM.T.téli kiállitása. 1912.-Vasárnapi Ujs. 1912. 59. évf 46.sz. 928.old.

M.D.K.

Istók János, szobrász

Két művel szerepel a hősi emlékmű kiállításon: az egyik magas talapzaton „gyászoló, kalapját kezében tartó katonát" ábrázol (Hadi Muzeum III. díj), a másik „Árpád apánk ne féltsd Ősi nemzeted" c. – Komor János szerint „igazán inkább, szinpadra kívánkozó" jelenetet ábrázol.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

Istók János

2137. Molnár Viktor
Mellszobra, bronz
10 P

Almásy Teleki V. 1941

Verlagsgesellschaft in Stuttgart.

STUTT

VERLAG VON J

189

Istók János

Hobrász

KMTárs 1940. A gyermek

Klárika, gipsz

Terike "

ifj. Istók János, gipsz

Margitka, gipsz

Köpecz. 1. Ref. templom

a. Alaprajz. Méret. 1:100

b. Hosszmetszet, c. déli oldal szemben. Sztehlo O.

Fourajz. Nagy. 50 x 40

2. Ugyanaz. Az előbbi-ekhez pauza.

Tollrajz. Nagy. 34 x 20

" 40 x 35

Istók János

Than Károly siremlése a kerepesi utó költemetőben

Thirring Bpest

128. l

Istók János

a kegyesrendiek rendháza és főgimnaziuma kápolnájában (IV. Eskű út) Szt László (Holló Barnabás várlata után) és Szent István oltárnolva fentitől márványtól (1915 előtt)

Thirring Bpest

59. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Istók János

nobrán

vód

Timár Kálmán:

Kisfaludy Sándor siremléke.

Győri Szemle

1930. 270. l.

Szegedy Róza rózsakoszorus bronz domborképe fentitől 1903-ból Kisfaludy Sándor sümegi siremlékén

Istók János

Kenitette Csányi László 48-as vertanú Zalaegerszegi szobrát

Fára József dr

Zalaegerszeg és a Gőcsej részletes kalauza. Bp. 1934.

8.l.

Historiensmayer

BUDAPEST

Istók János

a gyomai tiszi emlék
a 48-as és 1914-18-as
honvéd bronz szobrával
fentitól. A ref. templom
előtti tér - Készült
1927.
A mukó részletek
mára igen rossz
állapotban vannak
Láttam 1938
okt. 29.

Istók János

Hősi emlékszobor terve.

Repr.

Kő és Mükő

1925. 8. sz. 11. l.

Istók János

Byest. Rákosfalvai
hősi emlék, Rákos-
falva, Templom tér

Liber Byest sobrai

322.

Istók János

Erőd

Lengyel Menyhért:

A kassai honvédszobor pályanünek. Vas. Lip. 1904. 223. l. 225. l. (Képpel)

fenti pályatervét megvásárolták.

Bélakút

154

Istók János

med

Ramasetter Vincze
Grobra. Vaslyt 1905.
6 13 l. Kappel.

Török János

Simonyi óbester emléktáblája. 1932 szept 18-án leplezték le Nagykállóban az emléktábla fenti műve.

Az Est 1932 szept. 20
(Képpel)

Ui. 3177

Istók Lacsó

Urod

Lengyel Menyhért. A kassai honvédkobor pálya-
művek. Vasvár 1904. 222 l.

Rippel

Istók János

Hobr.

Cvód

Egyházi Ummpár

1910-159. l.

Cvód

Istók Tes Lukácsy L.

A temető művészete.

Budapest. 1910.

_____ *műhely.*

főnökség!

v _____ hó _____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

ım.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

A MŰCSARNOKBÓL.

Folytatjuk a nemzetközi tárlat ismertetését, egyes művek bemutatásával.

A tájképek közül ezeket adjuk: *Telepy* Károlytól, a régi gárda művészétől «A Balaton a fonyódi partnál», partszéli részlet, faluvégi házzal, kikötött ladikkal, ösvénynyel. *Spányi* Bélától: «Est», patakpart, csonka füzekkel, a fűben legelésző tehenekkel és halaványúló, nyári, meleg levegővel. *Ujváry* Ignácz téli képe «Tájrészlet a Duna mellől», hóval borított part, zúzmarás, sovány fákkal, a falú szélének bogárhátú házaival. *Edvi Illés* Aladár «Novemberben» című képe a termékeny és a természet után dolgozó művésznek legjobb festményei közé tartozik. Nem a haldokló természet szomorú képét festette le, hanem a késői ősz szép szineivel látta el a fákat s a háttérben mutatkozó utczai fasort, a hol egy asszony a a libákat hajtja haza. Voltaképen szegényes falusi udvart mutat a kép, tépett szalmás tetejű háztetőkkel, düledező ólakkal. Ezekben nyilvánúl meghatón a pusztulás és mulandóság, mig a természet ezek mellett ép és erős.

Istók János szobrásztól bemutatjuk Kassa műszeretö agg püspökének, Bubics Zsigmondnak mellszobrát. Az eredetiben életnagy, fehér márványból faragva. Művészileg és hiven adja vissza a tudós főpap vonásait, s késő időkben is szép emléke lesz a nagyérdemű püspöknek Kassa valamelyik intézetében, vagy oly helyen, a hol Bubicsra emlékezni a hála kötelessége.

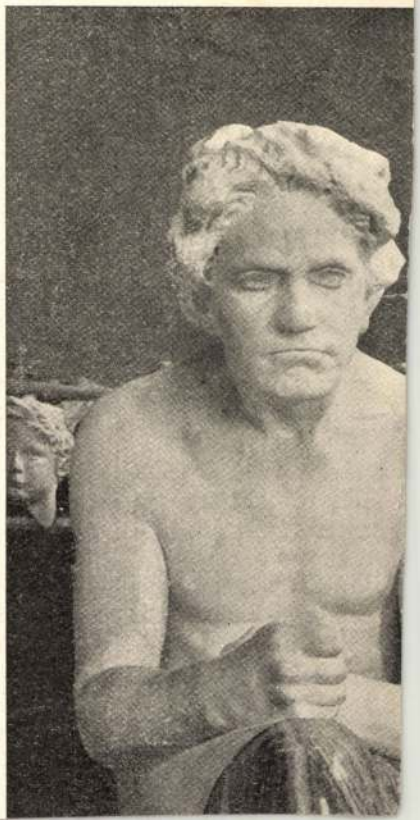

Istók János

Szimfonia e. zobor-
nüve repr.
Kő és Mükő.

1925. 9. sz. 7. l.

Üzletek:

ucca 52 Tel. 37-5-14

tér 3 Tel. 59-6-11

Istók János

A tanítók atyja, Pé-
terfy Sándor mellszobra
repr.-
Művészet 1916 58. l.

Istók János

ivód

Escritor. Egy magyar
művész műterméből.
A Szabadpolgár. 1912
8–9. szám. 10. szám.
U. 113

A Szabadpolgár. 1911.
dec. 1. és dec. 10. sz.
(Bartha Miklós szobra.)

4 Assisi sz. Fer.		Hierot **Izraelita** Thisri 14
Csütörtök **5** Placid vt.		**Protestáns** Aurél **Görög** Karitina **Izraelita** Szukkot 1 n.
Péntek **6** Brunó hv.		**Protestáns** Brunó **Görög** Tamás aps. **Izraelita** Szukkot 2 n.
Szombat **7** Olvasós B.-A.	1933 **Október** 31 nap	**Protestáns** Amália **Görög** Szergius **Izraelita** Sab.

40-ik hét Nap kelte **5** óra 58 pk. — Nyugta 17 óra 29 pk.

Istók János

A mosoni hősök emlékmüve, repr.

Magyarság képes mellékl. 1934. jun. 10.

A kép Leszkovszky György csomagjában.

~~[illegible]~~

A Berskárt igazgató-
nak átiratot, hogy a vá-
gány hálóznak a déli
templom dolt
oldalra való eltolására
vonatkozólag nehány
vár látszerűleg elkészítet
alter vatnak kerztesen
a Kocsi forgalomra
való figyelemmel is -

Istók János

Szilágyi Dezsi dombormüvü arcképe,

repr.

Vas. Ujs 1903. 775 il.

Istók János

Képzőművészet 1930. 30. 7

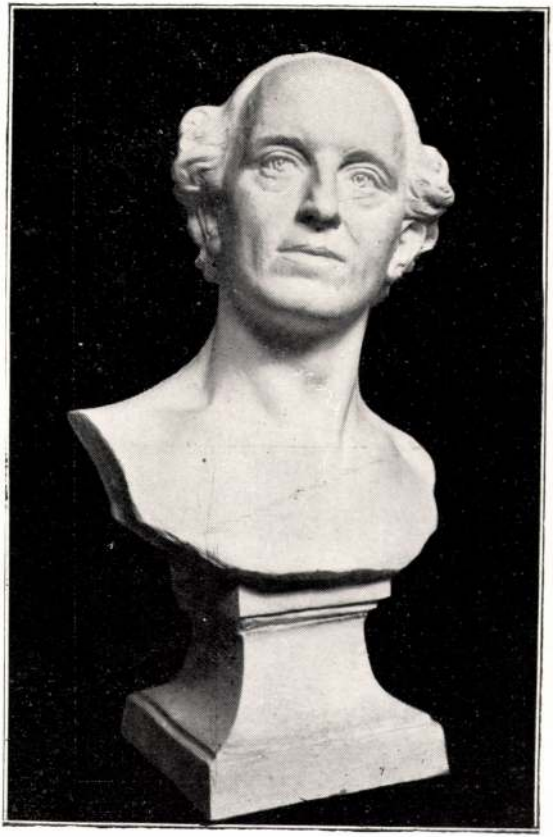

ISTÓK JÁNOS: LÁZÁR ISTVÁN ÍRÓ

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

BARTUS ÖDÖN: KAZL

Istók János

1873 —

2 mind

Cs-sém 74. l.

Istók János

Szód

Szinházi Élet 1924.

30. szám. U. 2307

Muzsikus portré c. szobor-
művének reprodukciójával
Csanyi László zalaegerszegi
szobrának reprodukciójával –
Rövid életrajza.

Istok Tanós

wod

Vas Ly 1904. 720-
721 l.

(Trodalmi ünnep
Komarómban.)

Istók Zsuós

---

ord

Vas Zsp 902. 657 l.

Egyet

A vörösmarty szobor
pásztornei

Istok Zanos

vod

Szentmárton i Darnay Kálmán

Kisfaludi Sándor és Szegedy Róza szerentéke szemegen. Vas Zsp. 1905. 346
347 l.

Zajzet.

Istók Tanós

Nagy

A Rudolf szobor pályázat. Vasz 1904. 900 l.

Istók János

Lád

Numizmat. Közl.

1911. 104. l.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Istók János

Lásd

Numizmat. Közl.

1909. 147 l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Istók János

Brassai Sámuel relief-
je az alábbi sarokban.

Szeged

Szegedianlékszám

Istók János

irod

Pesti Hirlap 1915 dec. 1.
(Auguszta főhercegnő látogatása.)

László főhercegnek mellszobrát, meget fenti kézitett tehnitette meg a innen mintermeben
U. 2199.

Tolnai Tamás

David c. bronzszobor
1924.

Hor. Kombathely 15. l.

Photo Sauer

Heinz v. Heyenstadt
1954

Dr. Heinz Heyenstadt 16.1.

Istók János

Istók János: Harcz után.

Vas. Lys. 1919. 117 l.

dolt a kataklizma okára, csak a sötét kegyetlenséget látta, a mit homályosan összefüggésbe hozott ennek a komor hét évnek minden szerencsétlenségével. Zavaros képek vonultak át előtte. Állandóan maga előtt látta övéit úgy, a hogy előző este elhagyta őket. Azután a nyugodt árnyékokat egyszerre megnevezhetetlen borzalom ragadta el . . . A föld megnyílt . . . Látta, a mint eltűnnek. A rémület ült arczukra és egyre annak a nevét kiáltozták, a kibe bizalmukat helyezték és a ki talán épen haláluk órájában gondolta azt hogy legyőzte a Végzetet . . .

Mikor végül rendezni tudta gondolatait az Utolsó Ember megkísérelte elképzelni katasztrófát. Újabb földrengés okozta volna Nem! Egyetlen szeizmográf sem jelezte a leg kisebb háborgást sem. Különben is, az oázi néhány holdján kívül, csupán a körülzár földet sujtotta a szerencsétlenség. Az esemény belső okok szülhették : az alátámasztott talaj beszakadt. Így a katasztrófa, mely rombadöntötte az utolsó reményt, nem a természet nagy vonaglása volt, hanem csak egy kisebbfajta baleset a szegény, eltemetett lények rovására.

Targ mégis ugyanazt a kozmikus akaratot vélte benne látni, a mely halálraitélte az oázisokat . . .

Fájdalma nem hagyta tétlenül. Megvizsgálta a romokat. Azokon bizony nyoma sem

Istók János

---

vod

Ghyczy Kálmán dom-
bormüvü arckepe fentitve
teleph. 1908. okt. 27 én
Szülő hajan Ko-
máromban

vod

Vas. hys. 1908. 891. l
Keppel

Istók Lajos

Vad

Vas. Ujs. 1911. 145. l. (Csá-
nyi László szobra Zalaeger-
szegen, képpel)

fenti tervet fogadták
el Kivitelre

Istók János

Ramasetter Vincre
sümegi szobrát
kezi telte fenti
lelepl. 1908 ban

cród

Vas. nyj 1908.

443. l.

(képekkel)

Istók János

A hősi emlékmű pályaszerokiállitáson 1927-ben a Hadi Múzeum Egyesület III-dija.

Képzőművészet

1927. 3. sz.

Istók János

Tavasz c. női mell-
szobra repr.

KMTárs 1937. téli Eiáll.
Eat.

TATÓK VALLÁSOKTATÁSON KIVÜLI

i, cserkész, levente, irodalmi

.-1942. iskolai évben, illető-

942. junius 1.-ig.

lgált : hányszor és hol.....

.....

.....

Ifjuségi istentiszteletet vezetett

.....

.....

rtot vezetett hányszor és hol...

....

ett..... Keresztelt.....

hol és miről.....

.....

Istók János

Tavasz ünnü zobra

(Minsarnok.)

repr.

Művész Kurír

1937. 1. 7. 3. l –

Adolf Bauer

Neues Bau- und
Möbelholz
(Nutzholz)
Preis

Adolf Bauer
Telefon Nr. 3.

Istók János

és Kollo Barnabás az alábbi pályázaton III. díjat nyert.

Szalon Újság 1908. 7. 29.

(A budapesti Kossuth-szobor pályázat, képpel.)

Istók János

Boxoló, bronz

1932 fův új szorzem.kiáll Műcsarnok

ROMEO LAMBERTINI
1902 (01) ASSEMBLEA NAZIONALE

Istók János

Gyermekfej c.
nobormuve

Repr.

Képzőművészet

1930. IV. évf. 27 n

51. l

Csehszlovákiában, Magyar kisebbség — 282
Csucsai paktum, A — 353
Diplomácia, A modern — 105
Egyed István: A felsőház jogköre 201
— A kormányzói intézmény 16
Egyenjogúság, A magyar — 126
Elmúlt évad filmszemléje, Az — 173
Ernszt Sándor: A kapitalizmus ... 297
Éneklő ifjúság, iskolai énektanítás 337
Értelmiségi és parasztifjúság, Az — 34
Falukutató mozgalom kritikája, A, — 23
Fasizmus városrendezése, A — ... 48
Fekete Lajos: Magyar kisebbség Jugoszláviában 380
Felsőház jogköre, A — 201
Filmszemléje, Az elmúlt évad — 173
Fodor Ferenc: A falukutató mozgalom kritikája 23
Gáldi László: A mai román regény 156
Genthon István: Ujabb emlékszobraink 232
Gogolák Lajos: A botrány Seba könyve körül 84
Kolzig Károly: Az olasz idegenforgalom berendezése..... 259
Kovács Imre: A munkatábor..... 320
— Az értelmiségi és parasztifjúság 34
Külpolitikai szemle..... 87, 276, 375
Lipták László: A tőkeképzés lehetőségei hazánkban..... 207
Magyar egyenjogúság, A — 126
Magyar irodalom idegen nyelven ... 239
Magyar kisebbség Csehszlovákiában 282
Magyar kisebbség Jugoszláviában ... 380
Magyar kisebbség Romániában 188
Magyarnyelvű alkotószellem lélektana Amerikában, A — 76
Magyar Versek Könyve 42
Mai román regény, A — 156
Máthé Elek: Az olasz-angol feszültség oka és háttere..... 301
Miskolczy Gyula: Kossuth Lajos elfogatása 1837 május 5-én..... 192
Modern diplomácia, A — 105
Modern monumentális művészet..... 329
Munkatábor, A — 320
Művészet, Modern monumentális, — 329
Nagy Ferenc: Horatius és Herakleitos magyarul 185

Istók János

pályatervel
nem díjaz-
tatott

Vas. Nyj. 1909. 1002. l.
(A Rákóczi-szremlék,
Köppel)

Istók János

96. Istók János: Dávid.

KMT 1901. tav. nemzeth kiáll

98. Ifj. Mátrai Lajos: Elűzve.

Istok János

Dréhr János, az
államnyomda igazga-
tójának plakettje,
repr.

Vas. Up 1913. 54. l.

Reiner!

Déva, Várhegy

345

Istók János

Magyar Labdarugók Szövetsége Corinthian-vándordija, crust-plakett.

XXIV. anke.

Postatakarék

1924. máj

Ystók János

Tanulmányfag, márv

Ystokovits Kálmán

A tit Korona ellopása
(Szépfiaron) temp.
Rozgori Cecelia és Kanizsay
Dorottya (kettős kép) temp
A tit Jobb Ragurában

Mücs. 1942 tav

Istók János

Nobrass

Energia c. Nobra

repr.

Őserő. 1936. II. cit.

15. 7. 9. l.

Istók János

nobrázz

l.

Öserő. 1936. II. évf.

13. sz. 4. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

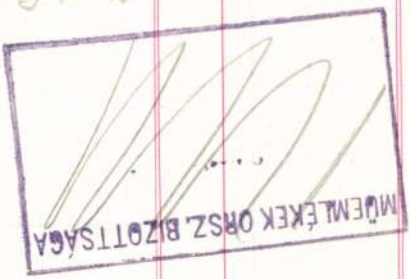

Öesödi kösök

emlékmünk.

Repr.

M. O. 20. l.

Sor-szám	Év	hó	nap	T á r g y
				Pénztári maradvány 1915
1.	1914	III	31	Kiss József várőr márcz
2.		IV.	21	Hermes ált.váltóüzl.r.t
3.		IV.	30	Kiss József várőrnek áp
4.		V.	31	" " " má
5.		V.	31	Hermes ált.váltóüzl.r.t
6.		VI.	10	Vasgyárnak kisebb számla
7.		VI.	17	Kőfaragómühelyben lévő faanyag és szerszámok b a várba Sándor Józsefnek
8.		VII	3	Kiss József várőrnek ju
9.				Vasgyári hivatalnak szá

Isiók János szobrász

A vallás- és közoktatásügyi m. kir

Krisztus katonája,
hősi emlék

3651/1914. szám.

cln.

Repr.

Őserő, 1936. II. évf.

5. sz. 15. l.

Igen grenge.

A mozgósítás alkalmából tén

behivott állami tisztviselők, altiszt

an, kijáró polgári illetményeik megál

következő adatokra van szükségem:

1. a behivott neve és polg

2. katonai rangja,

3. ezredparancsnoksága,

4. mily tényleges katonai

az illető és mennyi ideig?

5. nős-e, van-e gyermeke ó

6. mikor hivatott be?

7. kijáró polgári illetmén

A vallás- és közoktatásügyi m. kir

3651/1914. szám.
---
eln.

A mozgósitás alkalmából tér
behivott állami tisztviselők, altisz
an, kijáró polgári illetményeik megá
következő adatokra van szükségem:

1. a behivott neve és polg
2. katonai rangja,
3. ezredparancsnoksága,
4. mily tényleges katonai

az illető és mennyi ideig?

5. nős-e, van-e gyermeke é
6. mikor hivatott be?
7. kijáró polgári illetmén

Istók János

nobrais

Lázár István író

nobra

— Repr.

Őserő

1936. II. ctf. 5. 4

Ősevő

II. évf. 1936. 2. sz.

február.

Az anyagba ber.

<Istók János>
cikke

L) Idegenforgalmi
látványosság Budán.
Őserő. 1936. II. évf.
7 sz. 20 l.

ló

éről.--

y.:/

Istók János

U. 4087

zvod
2

Magyarság

1925. ápr. 21.
(A rákosfalvai Hősök
szobrának leleplezése.)

Fenti mivel.

Az előtte lévő zöld párnára helyezett

Gyarapodás.

de szemibe néz.

Jobb kezében parancsnoki pálczát tart,
n nyugtatja. Közepütt elválasztott gön-
lanak, szemöldöke és szeme barna, arcza
t nyakkendője fehér, ingének csipke kézelői
elett veres szalagon az aranygyapjas rend
a vetett piros palástja hermelines. A
denek. Az égbolt felhőzött.

m.
nicsek Józseftől 40 koronán (163/90).
-én (17/91).

37(21)

1894: V. 484
1904: III. 75

113

Istók János

készítette Zsámboki Gyula tanár arczképes emlek-táblájat, melyet 1925 jul. 14-én leplezek le az intézet disztermében

Szalaykirkgimn

195. l.

A barokot a neo-klasszik
épitészet követi, s ezzel kezdetét
szi Európaszerte, nálunk is a tör
ti stilusok felujitása, ami az egé
XIX. századot kitölti. Sorra követk
tek a neogotikus, neoreneszánsz, n
barok utánérzések. Sokszor keverték
a különböző stiluselemeket, a tört
ti sorrendet nem tartották be, his
válogathattak a régi nagy stilusk
szakok mintái között. Az épitészek
a maguk alkotó képzeletéből merit
elég volt a művészettörténeti kéz
veket átlapozni. Valóságos stilusz
keletkezett. Az épitészet nem a m
nak nyelvén, hanem más korokén be
Stilusalkotó ereje, évezredek le

Istók János

A Rocsordi hidfőnél
lévő székely katonai ♀
emlékművet terverte
és kivitelezte. Gránit
oszlop, rajta fehérmár-
vány ~~emlék~~ domborúm.
Az 1918-19. évben a haza
integritásáért vívott har-
cokban elesett székely hon-
vedő katonák emlékezetére
letesült.

Szód
Fabián Szatmár

100. l.

42526/915. szám.

V.

Folyó évi 146.
és további eljárás végett
Surányi Károly a Bizottság
nár családi pótlék megujit
vi 4596. miniszterelnöki s
ja értelmében nem találtam

Budapest, 1915. é

A m

Istók János

U. 4031.

Kunszentmiklós körség hősi halottainak emlékeire. Fentitől

Repr.

Magyarság képes mell.

1925 dept. 10

TSCHOPP & CIE, ZÜRICH.

Lots n° Number of lot	Pays Country	Remarques Remarks	Limites en Francs Suisses excl. 10% Highest Price in Swiss Francs excl 10%

Tournez s. v. p.

Istók János

Gábor Áron mell-
szobra fentitől a
Hadtört. Muzeumban
képe repr.

Nemzeti Újság
képes mell-
1927. febr. 6.

ÓBUDAI IZRAELITA HITKÖZSÉG

Budapest, III., Zichy-utca 9.

Telefon: 362-785

Istók János

Bronz fejű mellszobor
fentiről. Kiállító gróf
Széchenyi Jenő.

Horszombathely. 49. l.

560

1909.

-1540 közt Vizeu (?)-ban fejtette ki.

imádása (Lut. 2. 16).

ak)
oszlopokon nyugvó és koczkakövek-
látjuk a fejjel jobbra fekvő mezte-
~~hrafordultan~~ térdelő Madonna és há-
alról az égő gyertyát tartó József,
szemközt két pásztor, jobbról pedig
zete a kibontott hajú szőke Madonná-
gyanilyen palást, az angyaloknak: ~~illit~~
öntös vagy pluviale, Józsefnek: capu-
pedig: derékon megkötött különféle szi-
kból kettőnél bot is van. A háttér he-
legeltető ifjúnak a ~~magyarok~~ felhők
i a Megváltó születését.

4 cm.
Mallmann berlini kereskedőtől 1909.
909).- Kifizetések 1910. május 31-én
0. június 4-én (972-910).- Az elszá-
május 11-en 25879-910 szvsz. a. (983-911).-

2500 M^a = 2945 K^a

~~Ujjenes Tamás~~ ~~(Túrticzi m. vendég a kolhozban)~~

~~Herczeg Klára (Perecesbánya)~~

Istók János (Kkfélegháza, Móra)

Jálics Ernő (Komló, Gerely vető)

Kerányi Jenő (" kalapács vető)

Kocsis András (" röplabdáró lány)

Medgessy Ferenc (Miskolc, Herman O.)

Pátray Pál (Pécs, Hunyadi)

Szegedy Györa (Szeged, Juhász Gyula emlmű)

Somogyi József (Cegléd, Dózsa)

Tar István (Makó, József Attila)

11/Pg

SIN. 1956. kaj. 5.

(Értékes hobrokkal gazdagodnak vidéki városaink

~~Hollo Barnabás~~ 33. l.

Istók János 33.

Kisfaludi Strobl Zs. 34. l.

Lányi Dezső 34. l.

Markup Béla 34. l.

Senyei Károly 35. l.

Somogyi S. 35. l.

Szödy Szilárd 35. l.

Tovább

l.

Nemzeti Szalon

II. anke

~~Holló Barnabás és~~

Istók Jacós

---

inál

Vas. hp. 1908. 317:l.

(A Kossuth szobor pásárat, Eppel)

~~György Dénes~~

Istok János

tovább

Wlassics Gyula

sírcsukra

l.

Őszerő, 1938. IV.

7-8. n. 32. l.

2 Rg

95.217/1927.szám.

III.

Folyó évi

terjesztésére dr. Szőnyi Ott

Vilmos titkár és Nagrand Mih

ként 128 P, Kautezkyné Polak

végül Saláth Ferenc I. oszt.

mat engedélyezek azzal, hogy

Bizottsága "Nem rendszeres i

takaritások terhére fizetend

Budapest,

A mir

Kikiáltási ár korona

248. Abelard and Eloisa. Angelica Kaufmann pinxit, G. Seorodomoff sculpsit (38×35). 60.—

249. Dammond. S. Harding delineavit, J. M. Delattre sculpsit. (38×35) ..... 60.—

* * *

250. ISMERETLEN FESTŐ: Három fej, csoportrajz (32×16) ..... 20.—

251—252. — Két allegorikus kép, ceruzarajz, (32×17), darabja ..... 15.—

253. — Pásztoridill, könyomat ..... 2.—

254—255. BATTHYÁNY ÉS KOSSUTH. Két színes lithografia, XIX. század eleje, együtt ..... 8.—

256—257. I. NAPOLEON LÓHÁTON. Két színes litho grafia, XIX. század eleje, együtt... 8.—

258. KRAFFT ANDREAS: A nürnbergi templom belseje, metszet, 1865 ..... 8.—

259. PORAND (CÄCILIE) után: Mathilde. Lithografia (23×18) ..... 3.—

260. TIEPOLO G.: Golgotha. A Via Crucis-sorozatból. XVIII. századbeli metszet... 6.—

261. „Porto di Damiata", színes metszet 1826. 20.—

262—265. Négy XVIII. századbeli színezett metszet, darabja ..... 8.—

266—270. Öt régi metszet, darabja ..... 2.—

271. Húsz darab városkép, XVII. századbeli metszetek, együtt ..... 4.—

272. Fátyolkép, fametszet, XVII. század vége 5.—

273. Színházi kosztüm, színes kőrajz..... 5.—

	Kikiáltási ár korona
274. Női fej, silhouette (15×20)	10.—
275—278. Négy japán tekercs-kép, darabja ..	10.—
279. Selyemre nyomott doktori dissertatio. A Jézustársaság kiadása; Győr 1749	20.—
280. M. TULLII CICERONIS: De oratore, Venetiis, 1552, pergamentkötésben	5.—
281. Könyv, szobor-képekkel, 1704.....	5.—
282. Az illusztrált „Ó-testamentum", Nürnberg, 1712.....	5.—
283. „Nizoleus" 1568.....	5.—
284. Magyarország térképe, (12 lap) 1807....	10.—
285—286. Két régi térkép, darabja.....	2.—

VII. Kisplasztikai tárgyak.

Lásd a keleti iparművészeti tárgyakat és a néprajzi tárgyakat is.

Sárga számokkal jelölve.

Apró szobrok.

299. LE DUC: Igásló, bronz (62×50)	400.—
300. Allegorikus női alak, bronz (45×36) ...	40.—
301. Mária Jézussal, fafaragvány, XVII—XVIII. század.....	120.—
302. Justitia, fafaragvány, XVII—XVIII. század	120.—
303—304. Két angyal, fafaragvány, XVIII. század, darabja.....	6.—
305—306. Szent Flórián és szent János, két aranyozott, barok faszobor, XVIII. század, darabja	40.—

		Kikiáltási ár korona
307.	Fiucska, faragvány puszpáng-fából, 1800 körül	30.—
308.	Szent Húbert, faszobor, XIX. század, 18 cm.	60.—
309.	József nádor, öntött vas, egykorú	25.—
310.	Kossuth, bronz mellszobor, XIX. század közepe, 14 cm.	15.—
311.	Mozart, színes terrakotta szobor, XIX. század közepe, 33 cm.	30.—
312.	ISTÓK JÁNOS: Negyvennyolcas honvéd, gipsz	20.—
313.	HOUDON után: Szerelmes pár, bronz, 51 cm.	400.—
314—315.	Gyümölcsszedés, egy pár faragott facsoport, Tirol, együtt	20.—
316.	Mária, tűzben aranyozott bronz, 16 cm.	70.—
317.	Bronzangyal, cizellált, 1830 körül	70.—
318.	Kis bronz-szobrocska	15.—
319.	Táncoló faun, márvány, 27 cm.	25.—
320.	Félakt, modern márványdombormű	30.—
321.	Női fej, márvány, modern	20.—
322.	Női akt, terrakotta, világító testtel	30.—
323.	Akt, bronz, villamos lámpa	40.—
324—325.	Két női alak, francia szobor, (öntvény), XIX. század közepe, együtt	60.—
326.	Elefántcsont-feszület	25.—
327.	Csontfeszület, XVIII. század	40.—

Kikiáltási ár
korona

Vert bronz-plakettek és érmek.

(Ahol csupán egy méret szerepel, ott kerek alak értendő.)

328. ANTAL SÁNDOR: Michel Angelo ..... 15.—
329. BECK Ö. FÜLÖP: Tisza István gróf, 1907 (6 × 8) ..... 20.—
330. CHAPLAIN: Perier Casimir. (7 cm.) ..... 16.—
331. — Oroszország és Franciaország. (7 cm.) 20.—
332. COUDRAY: Flora. (8 × 4) ..... 10.—
333. DUPUIS D: Két női akt. (7 × 4) Darabja 10.—
334. GEEFS ALEX.: Dublin International Exhibition, 1865 (7 cm.) ..... 8.—
335. LACHER C.: Landes-Ausstellung in Graz, 1880 (5·5 cm.) ..... 4.—
336. LAFLEUR: Fürdő nők. (6 cm.) ..... 10.—
337. LAMOURDEDIEU: Három női akt. (5 cm.) 10.—
338. LAUER I. CHR.: Victoria By The Grace of God Queen of Great Britain Empress of India, 1889 (6 cm.) ..... 7.—
339. MARSCHALL: Schaffner-érem, (6 cm) ... 5.—
340. MEROT: Béke, Róma, 1907 (7 cm) ..... 16.—
341. OTTO R.: 15. Konferenz der Interparlamentarischen Union, Berlin, 1908 (7 × 4·5), tokban ..... 5,—
342. RADNITZKY C.: K. k. Landwirthschaftsgesellschaft in Wien, fünfzigjährige jubelfeier, 1857 (7 cm.) ..... 3.—
343. STAUDINGER L.: Két férfiakt, (7 × 8) .. 16.—
344. SZIRMAY TONY: Ferenc József, jubileumi plakett, 1904 (10 × 7) ..... 10.—

	Kikiáltási ár korona
349. Hollandi váza, Distel, modern	10.—
350. Fémfényű váza, Delft, modern	5.—
351. Fémfényű váza, Delft, modern	10.—
352. Zománcos díszű váza, Delft	10.—
353. Fémfényű, pávatollas, sárga váza, Firenze	15.—
354. Sárga váza, olasz fayence	8.—
355. Fémfényű váza	8.—
356. Váza, modern	2.—
* * *	
357. Tanagra-imitatio	5.—
358. Népvándorláskori urna, vonaldíszítéssel, dunapentelei lelet, sértetlen, szavatossággal	20.—
359. Római korbeli füleskorsó; dunapentelei lelet, sértetlen; szavatossággal	20.—
360. Kisebb urna, dunapentelei lelet; szavatossággal	6.—
361. Római kori mécses	5.—
362—363. Két római üveg, sérült, együtt	2.—

Magyarországi keramikai tárgyak.

401. Díszes, aranyozott kávéskanna és csésze, aljjal, képpel, Herend, együtt (L. az illusztrációt.)	150.—
402—404. Három tányér, madarakkal, Herend, darabja	15.—
405. Díszcsésze, aljjal, Herend, ragasztott	20.—
406. Áttört szélű tányér, Herend	15.—
407. Tányér, Herend, japán imitáció	12.—

	Kikiáltási ár korona
408. Bögre, virágdíszszel, Herend	12.—
409. Tányér, virágdíszszel, Herend	10.—
410. Tányér, virágos, Herend	10.—
411—416. Hat csésze, virágdíszszel, aljjal, Herend, 411—413: 10 K, 414: 12 K, 415: 8 K, 416:	6.—
417—424. Tányérok, virágdíszszel, Herend, 417—418: 10 K, 419—421: 8 K, 422—424:	5.—
425. Áttört tejeskanna, Herend	4.—
426—438. ***Porcellán-plakettek, Herend:***	
426. TELCS EDE: Kossuth és Szterényi (18 cm.)	5.—
427. Krisztus sírbatétele, (18×12)	8.—
428. I. Napoleon és Mária Lujza, (12 cm.)	5.—
429. I. Napoleon és Mária Lujza, (3 cm.)	3.—
430. Napoleon érem-hátlapja, (6 cm.)	4.—
431. Torgnato Tasso, (11 cm.)	7.—
432. Donatello, (8 cm.)	6.—
433. Barbige Nonina Stroza (7·5 cm.)	5.—
434. VII. Kelemen pápa (7 cm.)	4.—
435. VII. Pius pápa (6 cm.)	4.—
436. Római plakett (8 cm.)	4.—
437. Joannes de Giladdi (8 cm.)	4.—
438. Napoleon	3.—
* * *	
439. Tál városképpel, Holics, sérült	15.—
440. Tál figurális díszszel, empire, Holics (L. az illusztrációt.)	20.—
441. Színes tál tulipánnal, Holics. (L. az illusztrációt)	25.—
442. Levesestál-fedő, Holics	8.—

Kikiáltási ár korona

8. LIEZENMAYER SÁNDOR: Kéztanulmány. Olajvázlat. (33×28) ..... 25.—
9. LOTZ KÁROLY: Angyalok. Olajfestmény. (140×190). (Lásd az illusztrációt) ..... 750.—
10. MADARÁSZ VIKTOR: Kazinczy Ferenc arcképe. Olajfestmény, szignálva. (64×45). (Lásd az illusztrációt) ..... 150.—
11—12. MUNKÁCSY MIHÁLY: (?) Két vázlat. Ceruzarajz, darabja ..... 20.—
13. MÜLLER JÁNOS: Selmecbánya látképe Gouache, „Ansicht der k. k. freyen Bergstadt Schemnitz vom Schlössl" felírással; szignálva: „Joh. Müller, pin. 1821." (42×53) (Lásd az illusztrációt) ..... 40.—
14. — Selmecbánya látképe. Gouache, „Ansicht der k. k. freien Bergstadt Schemnitz vom Schlössl" felírással, szignálva: „Johan Müller pinx. 1827." (42×53) ..... 40.—
15. — Tájkép. Gouache, szignálva: „Joh. Müller pin. 1817", (41×54) ..... 30.—
16. — Tájkép. Akvarell, szignálva: „J. M. 1820." ..... 20.—
17. TELEPY KÁROLY: Polynaflora-erdő belseje. Olajfestmény. (40×60) ..... 120.—
18. — Tátra. Olajfestmény. (50×32) ..... 120.—
19. — Brassó mellett. Olajfestmény. (44×31) ..... 120.—
20. VIDÉKY JÁNOS: Krisztus a kereszttel. Akvarell. (22×30) ..... 20.—

I. Magyar mesterek,

kiknek működése főképen az 1890. év előtti időre esik.

(A zárjelben levő számok a kép belső méreteit jelentik cm.-ekben.)

	Sárga számokkal jelölve.	Kikiáltási ár korona
1.	BARABÁS MIKLÓS: Kosztümkép. Eredeti akvarell; készült valószínűleg Kostyál Ádám akkori pesti szabó részére. Szignálva: „Barabás 846"; valódiságáért szavatolunk. (27×21)	120.—
2.	BORSOS JÓZSEF: Vadászaton. (Valószínűleg Andrássy Gyula gróf alakja konstantinápolyi nagykövet korában). 1830. (92×70)	250.—
3.	BŐHM PÁL: Erdőrészlet. Rajz. (44×30).	80.—
4.	EISENHUT FERENC: Guggoló arab. Rajz. (20×28)	20.—
5.	GRIMM RUDOLF: A megcsúfolt öreg. Olajfestmény, 1850. (50×43)	100.—
6.	GYURKOVITS FERENC: Női arckép. Olajfestmény, 1859. Egykorú rámában. (78×93)	~~80.—~~
7.	KELETI GUSZTÁV: Hegyek között. Akvarell. (22×30). (Lásd az illusztrációt)	160.—

	Kikiáltási ár korona
228. — Székelykapú. Rézkarc	10.—
229. KŐRÖSFŐI-KRIESCH ALADÁR: Vázlat. Krétarajz	20.—
230. NAGY SÁNDOR: Tűzfák. Rézkarc	10.—
231. — Falkavadászat. Rézkarc	10.—
232. OPPEL MAGDA: Mimózák. Akvarell (36×54)	70.—
233—236. ROUSSEAU THEODORE: Tájképek, 4 rajz, darabja	250.—
237. SCHUSTER FRANZ: Mutter. Öt darabból álló rézkarc-sorozat	60.—
238. SIMPSON J. W.: Burns Róbert. Fametszet	5.—
239. SOMSSICH JÓZSEF GRÓF: M. D. arcképe. Rajz	10.—
240. TIBOR ERNŐ: Nyár. Akvarell (16×24)	60.—
241. VOLKERT HANS: Tájkép. Rézkarc	8.—
242. — Női fej. Lithografia	10.—
243. VADÁSZ MIKLÓS: Ex libris. Tollrajz	12.—
244. WIESER: Felsőmagyarországi táj. Színes kőrajz. XIX. század eleje	8.—
245. ZDRASILA J.: Csehországi vár. Fametszet	5.—
246—249. ***Krétamodorú, vörösnyomású, eredeti, egykorú angol metszetek, szavatossággal:***	
246. The Parting of Abelard and Eloisa. Angelica Kaufmann pinxit, Gab. Seorodomoff sculpsit (38×35)	60.—
247. Dido. Angelica Kaufmann pinxit, I. M. Delattre sculpsit, F. Bartolozzi direxit. (38×30). (L. az illusztrációt)	60.—

	Kikiáltási ár korona
206. ISMERETLEN FESTŐ A XIX. SZÁZAD KÖZEPÉRŐL: Damjanich tábornok.....	20.—
207. ISMERETLEN FESTŐ A XIX. SZÁZAD ELEJÉRŐL: Homokfestmény	5.—
208. ISMERETLEN FESTŐ: V. Ferdinánd, 1837.	100.—
209. — Bibliai jelenet. Akvarell pergamenen	10.—
210. — Kurucfej	50.—
211. Templombejárat, fára festett kép (28×34)	25.—
212. CASSONE, olasz, három festett képpel, XV. század (L. az illusztrációt.)	600.—

VI. Akvarellek, pasztellek, rajzok, grafikai lapok stb.

Sárga számokkal jelölve.

214. ANDORKÓ GYULA: Finis. Színes krétarajz	10.—
215. CSERNA REZSŐ: Női fej. Pasztell	10.—
216. FARAGÓ JÓZSEF: Tanulmányfej. Szénrajz (45×35).....	20.—
217. — Tollrajz. (28×35).....	18.—
218. FOOTIT F.: Tájkép. Mezzotinto.....	8.—
219. GEDŐ LIPÓT: Ádám és Éva. Akvarell	12.—
220. GEIGER W. Bagoly. Akvarell	5.—
221. ISTVÁNFFY JÁNOS: Faluvége. Akvarell	30.—
222. — Viharfelhők. Akvarell	30.—
223—226. — Négy tájkép. Akvarellek. Darabja	20.—
227. KOZMA LAJOS: Temető. Linoleum-metszet	6.—